

T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı
Yayın Nu : 15

ERMENİ OLAYLARI TARİHİ

I

Hüseyin Nâzım Paşa

ANKARA — 1998

Hazırlayanlar

Necati AKTAŞ

Mustafa OĞUZ

Mustafa KÜÇÜK

Dizgi ve Sayfa Düzenleme

Yakup YILDIRIM

Montaj

Ali Rıza BATI

İngilizce Tercüme

Neclâ İLEMİN

ISBN 975 - 19 - 0815 - 9 (Tk. No.)

ISBN 975 - 19 - 0816 - 7 (I. Cilt)

Birinci Baskı – 1994, 2.000 Adet

İkinci Baskı – 1998, 5.000 Adet

ERMENİ OLAYLARI TARİHİ

I

Hüseyin Nâzım Paşa

İKİNCİ BASKI İÇİN ÖNSÖZ

Anadolu'nun fethi olan 1071 tarihinden itibaren Birinci Dünya Savaşı'na kadar Ermeni toplumu, başta Selçuklular olmak üzere Türklerin hakimiyeti altındaki bölgelerde ticaretteki başarıları sebebiyle Müslümanlara oranla oldukça varlıklı bir hayat sürmüşlerdir.

Osmanlı Devleti zamanında "tebaa-i sâdika" olarak adlandırılan Ermeniler, 19. asrın başlarından itibaren zamanın büyük devletlerinden olan İngiltere, Rusya ve Fransa'nın teşvikiyle Osmanlı Devleti'nin doğusunda bir Ermenistan kurmak için faaliyetlerde bulunmuşlardır. Taşnak ve Hınçak gibi Ermeni asıllı örgütlerin kurulmasıyla da Anadolu'nun çeşitli yerlerinde isyanlar çıkarmışlardır.

Bu isyan hareketlerinden en önemlisi 1894-1896 yılları arasında gerçekleştirilmiş, devletin zamanında aldığı tedbirlerle Ermeniler amaçlarına ulaşamamışlardır.

Söz konusu isyan hareketlerinin ortaya çıktığı zamanda Zaptiye Nazırı olan Hüseyin Nazım Paşa, Nazırlığı döneminde Ermenilerle ilgili olayları derleyerek, iki ciltlik bir rapor halinde 3 Ocak 1897 tarihinde "Ermeni Tarih-i Vukuatı" adıyla Sultan II. Abdülhamid'e sunmuştur.

Bu tarihten itibaren Birinci Dünya Savaşı'na kadar Ermeniler arasında büyük çaplı bir hareket görülmemekle beraber, Taşnak ve Hınçak gibi örgütler boş durmamış Ermeniler arasında Türk düşmanlığı körüklenmiştir. I. Dünya Savaşı'nda doğu cephesinde Ruslarla yapılan savaşları fırsat bilen Ermeniler, Rus ordusuna yardım ve yataklık etmek suretiyle birçok insanımızı katletmişlerdir. Sonuçta, zamanın Osmanlı

idaresinin aldığı bir kararla emniyet tedbiri olarak imparatorluk sınırları içerisinde yer alan Suriye tarafına tehcir edilmişlerdir.

Genel Müdürlüğümüze bağlı Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı'nda muhafaza edilen ve ilk baskısı 1994 yılında "Ermeni Olayları Tarihi" adıyla yapılan bu kıymetli eser, Ermenilerin "Tehcir" edilmesinden 20 yıl önce, Ermenilerce gerçekleştirilen olayları olduğu gibi ortaya koyması açısından büyük önem arz etmektedir.

Kısa sürede ilk baskısı tükenen bu kıymetli eserin, yeniden baskısının yapılarak yurt ve dünya ilim çevrelerinin istifadesine sunulması kararlaştırılmıştır.

Bu vesile ile ikinci baskısı yapılan "Ermeni Olayları Tarihi" adlı eserin konuyla ilgilenenlere faydalı olmasını diler, eserin yeniden basılmasını teşvik eden Başbakanlık Müsteşarı Sayın Yaşar YAZICIOĞLU ile Müsteşar Yardımcısı Sayın Ömer KAYIR'a teşekkürlerimi sunarım.

14 Ekim 1998

İsa ÖZKUL

Devlet Arşivleri Genel Müdürü

PREFACE TO THE SECOND EDITION

During the period from the conquest of Anatolia in 1071 up to the First World War, Armenian community became more successful in the field of trade and carried a more wealthy life than Muslims on the regions under the domination of Turks, especially of the Seljuks.

Armenians, called as “faithful people” during the Ottoman period, attempted to found an Armenian State on the east of the Ottoman State with the provocations of England, Russia and France which were the big states from the beginning of the 19th century. With the establishment of Armenian origin organizations such as Taşnak and Hınçak, they caused revolts in Anatolia.

The most important one of these revolts occurred between 1894-1896; but, due to the measures taken by the State at the right time, Armenians could not achieve their goal.

While these revolts were going on, Hüseyin Nazım Pasha, the Minister of Gendarme of that period, collected the events relating to Armenians and presented Sultan Abdülhamid II as a report of two volumes called “History of Armenian Events” on January 3, 1897.

Although any big movement did not occur among Armenians till the First World War, organizations such as Taşnak and Hınçak tried to provoke Armenians against Turks. Armenians considered the Russo-Ottoman wars at the eastern front during the First World War as an opportunity and massacred many Turkish people by helping the Russian army. As a result, the Ottoman administration, by taking a measure of security, decided to deport them to Syrian territories, taking place within the borders of the Empire.

This valuable work which was called “History of Armenian Events” and was first published in 1994 was kept in the Directorate of Ottoman Archives attached to the General Directorate. This work carries great importance because it enlightens the events realized by the Armenians 20 years before the “Deportation” event.

The first edition of this precious work expired in a short time. For this reason, its second edition was prepared to be presented the native and foreign scientific circles.

Hereby, I wish that the “History of Armenian Events” will be useful to those interested and thank the Prime Ministry Undersecretary Mr. Yaşar YAZICIOĞLU and the Deputy Undersecretary Mr. Ömer KAYIR who encouraged the second edition of the work.

14 October 1998

İsa ÖZKUL

General Director of State Archives

Ö N S Ö Z

Tarafsız, gerçeğe dayalı ve dokümanter bir şekilde yazılan tarihler, ihtiva ettikleri bilgiler itibariyle, diğer milletler için de şüphesiz birer başvuru kaynağıdırlar. Bu bakımdan Ermenilerin Osmanlı Devleti'yle olan ilişkilerini birinci el arşiv kaynaklarıyla değerlendirerek bir Ermeni olayları tarihinin yazılması, konunun aydınlatılmasını sağlamaya yönelik önemli bir hizmet olarak kabul edilmelidir.

Son bir buçuk asır Türk milletini ve dünya siyasetini en çok meşgul eden konulardan birisi olan Ermeni meselesi, Osmanlı Devleti'nin kendi tebaası olan Ermenileri idare ediş tarzından ortaya çıkmış bir terör hareketi olarak değerlendirilemez.

Ermeni meselesi, Ermeniler'in sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasî statülerinden de kaynaklanmamıştır.

Ermeni meselesi, bir Osmanlı-Ermeni çatışması sonucu olarak değil; İngiltere, Rusya ve Fransa'nın Doğu'ya inmek ve Osmanlı toprakları üzerindeki çıkarlarını korumak amacı ile, özellikle de 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi'nden sonra, "Anadolu Islâhatı" projesiyle Osmanlı Devleti'nin iç işlerine müdahalesi sonucu ortaya çıkmıştır.

Bilinmelidir ki, Ermeni meselesinin kaynağında, 'Şark Meselesi' diye adlandırılan milletlerarası bir strateji yatmaktadır.

Nitekim, bu bir buçuk asırlık sürede Ermeni koruyuculuğu rolünü üstlenen Batılı Devletlerin, Ermenilerin, hattâ ilgilendikleri herhangi bir devletin millî çıkarlarını muhafaza gibi ciddî bir niyetleri olmadığı; Osmanlıların yönetiminde 450 yıl kalan Mısır'ın, İngiltere'nin yönetimine 45 yıl bile tahammül edemeyişinden ve yine 350 yıl boyunca Osmanlıların âdil yönetimi altında bulunan Cezayir'i işgal eden Fransızların, burada uzun süre egemen olamayışlarından da kolayca anlaşılır.

Geçmişte kendi siyasî çıkarları için Osmanlı Devleti'nin önüne Ermeni meselesini çıkaran Büyük Devletler, gözlerinin önünde soykırıma uğrayan Boşnakları ve Azerîleri görmezlikten gelerek, Türk Devleti'nin bir Ermeni-Kürt meselesiyle bugün de zaman kaybetmesine göz yummaktadır.

Hazırlanan bu ‘Ermeni Olayları Tarihi’ kitabını okuyanların şu gerçeği inkâr etmeleri mümkün değildir.

Türk milleti asla başka milletlere tahakküm etmediği gibi, şerefli tarihi boyunca zulme uğramış milletlerin koruyucusu olmuştur. Öyle ki, kendisine ihanette bulunan mazlum rolünde dünya kamuoyunu yanıltmayı hedefleyen, bunda da başarılı olan Ermenilerin, yaptıkları insanlık dışı muameleye maruz kalan kendisi olduğu hâlde, bu konudaki mağduriyetini dahi tam olarak anlatamamıştır.

Hazırlanan bu eserde yer alan ve gerek Osmanlı Devleti’nin resmî yazışmalarından, gerekse dışarıdan gönderilen dokümanlardan oluşan Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi’ndeki bu belge serisinin neşri, bugüne kadar tek yanlı olarak ele alınan Ermeni meselesini gerçek yüzüyle aydınlatacaktır ümidindeyim.

Eserin hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür eder, ilgililere yararlı olmasını dilerim.

Dr. Yücel EDİL
Başbakanlık Müsteşar V.

P R E F A C E

Histories written objectively on the basis of facts and documents are, without doubt, a source for other nations because of the information they contain. Therefore, writing the history of Armenian events by using first-hand archival sources relating to the relations between the Ottoman State and the Armenians should be considered as important because it will enlighten this subject.

The Armenian conflict, which is one of the subjects engaging the Turkish people and the world politics for the last one and a half century, cannot be considered a terroristic movement deriving from the way the Armenians, who were natives of the Ottoman State, were administered.

The Armenian conflict has also derived from the social, cultural, economic, and political status of the Armenians.

The Armenian conflict is not a result of a conflict between the Ottomans and the Armenians; it has derived from the interference of England, Russia and France in the inner affairs of the Ottoman State in order to expand to the East and to protect its interests in the Ottoman territory and especially after the Russo-Ottoman War between 1877 - 1878 under the project called "Anatolian Reform".

It should be known that the source of the Armenian conflict can be found in the international strategy called "the Orient Question".

It is apparent from the fact that Egypt which was under the rule of the Ottomans for 450 years and the fact that Tunisie which was under the just administration of the Ottomans for 350 years could not be ruled for a long period by the French who occupied this country.

The Big States which in the past engaged the Ottoman Empire with the Armenian question for their own interests are today condoning the fact that the Turkish State is wasting time on an Armenian - Kurdish conflict, whereas these states are pretending not to see the massacre of the Bosnians and the Azerbaijanis occurring in front of their eyes.

Those who will have read this book called ‘‘A History of Armenian Events’’ will not be able to deny the following fact.

The Turkish people has never oppressed other nations and has throughout its honourable history protected nations being oppressed. Although the Turkish people have been subject to unhumane behaviour of the Armenians who have deceived the Ottomans and who aim to deceive the world’s public opinion by acting as being oppressed in which they are successful, the Turkish people has not been able to express their suffer in this subject.

I hope that the publication of this series of records in the Prime Ministry General Directorate of Ottoman Archives consisting of both the official correspondence of the Ottoman State and the documents sent from abroad which all take place in this work will enlighten the real side of the Armenian question which has been considered one-sided until now.

I thank those who have spent their effort in the preparation of this work and hope it will be useful to those interested.

*Dr. Yücel EDİL
Acting Undersecretary
of the Prime Ministry*

SUNUŞ

Osmanlı Devleti'nin sadık bir tebaası (tebaa-i sâdika) olarak adlandırılan Ermeniler, XIX. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren, özellikle Çarlık Rusyası ve İngiltere tarafından Osmanlı Devleti'nin içten parçalanması yolunda kullanılmaya başlanılmışlar; önce Rusya'nın, sonra da İngiltere'nin gayretleri ile 3 Mart 1878 tarihli Ayastefanos (Yeşilköy) Antlaşması'na ve 13 Temmuz 1878 tarihli Berlin Muadehesi'ne birer madde ile (16 ncı ve 61 inci maddeler) dahil edilmişler; böylece o tarihe kadar siyaset sahnesinde görülmeyen 'Ermeni Meselesi' adlı ile sunî ve düzmece bir mesele yaratılmıştır. Antlaşmalara giren maddeler, Ermeniler lehine yapılacak ıslâhatlar ile ilgilidir.

Bilâhare bu sunî meseleye karışmayan büyük devlet kalmamış ve Anadolu'da yer yer Ermeni ayaklanmaları çıkartılarak, Türkler ile Ermeniler birbirlerine düşman edilerek istenilen hedefe ulaşılmıştır.

Türkiye'nin, Orta Doğu'daki jeopolitik ve stratejik önemini ve yerini bilen emperyalist güçler denilen büyük devletler (Rusya, İngiltere ve Fransa), XIX. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren, bölgedeki siyasî menfaatleri için, Osmanlı Devleti'nin tebaası olan Ermeni, Kürt, Kafkas ve benzeri toplumların koruyucusu olarak ortaya çıkıp, şark politikalarını tâyin etmişlerdir.

Ermeni meselesinin ortaya çıkış sebeplerinin, yalnızca Osmanlı Devleti toprakları üzerinde yaşayan Ermenilerin sosyal, kültürel, ekonomik, idarî ve siyasî statülerinden kaynaklanmadığı, bu meselenin temelinde, sunî olarak yaratılan ve 'Şark Meselesi' adı ile anılan milletlerarası bir emperyalist stratejinin, güçler dengesi politikasının yattığı bilinmelidir.⁽¹⁾

Siyasî tarih terminolojisinde yer almış olan 'Şark Meselesi' tâbiri, Osmanlı Devleti'nin Batılı devletler tarafından parçalanmaya çalışılmasını ifade etmektedir.

⁽¹⁾ Geniş bilgi için bkz.: Bayrak Kodaman, 'Ermeni Meselesinin Doğuş Sebepleri', Türk kültürü, 219. Sayı (Mart-Nisan 1981), 240-249. ss,

Fransız tarihçisi Albert Sorel'in, "Türkler, Avrupa'da görünür görünmez ortaya bir Şark Meselesi çıktı..." şeklindeki düşündürücü sözleri ⁽²⁾, Ermeni meselesi değerlendirilirken asla gözden uzak tutulmamalıdır.

'Şark Meselesi'nin içinde bulunduğumuz yüzyılın siyasî tarih anlayışı içinde en geniş muhtevalı bir tarifinde: "Avrupa büyük devletlerinin, Osmanlı İmparatorluğu'nu iktisadî ve siyasî nüfuz ve hükmü altına almak veya sebepler ihdâs ederek parçalamak ve Osmanlı idaresinde yaşayan muhtelif milletlerin istiklâllerini temin etmek istemelerinden doğan tarihî meselelerin..." tamamıdır denilmektedir. ⁽³⁾

Osmanlı Devleti'nin siyasî çöküşünün hızlandığı bir dönemde, Batı'nın, Osmanlı Devleti üzerindeki hesapları bakımından sun'î olarak yaratılan Ermeni meselesi, bilinmelidir ki, Avrupa'nın ekonomik, fikrî, siyasî, dinî ve kültürel menfaatlerinden kaynaklanmıştır.

Ermeni kavminin, Türk devletini ve Türk milletini nesilden nesile geçen bir kin, nefret ve intikam duygusu ile peşinen mahkûm edip, kanına ve canına kasdediş sebebinin, Rus, İngiliz ve Fransız menfaatlerinin hazırladığı bir siyasî komploya kurban oluş ve körü körüne bir aldanış olduğunu söylemek hiç de yanlış olmayacaktır. ⁽⁴⁾

Osmanlı ülkesinde yaşayan Ermeniler, uzun yıllar boyunca eğitim ve ticaret bakımından serbest olmuşlar, devlet hizmetinde yüksek kademelerde görev alıp, hem aralarındaki ihtilâfta, hem kendilerine zarar verenlere karşı Devlet-i Aliyye'nin kanunlarıyla âdilâne bir şekilde himaye olunmuşlardır. Buna karşılık, Rusya'da yaşayan Ermenilere ait vakıflar, okul ve dinî müesseseler zorla ele geçirilmiş; Ermeni diliyle eğitim yasaklanmış, din adamları ile başarılı ticaret erbâbı sürgüne gönderilmiştir.

(2) Albert Sorel, *La Question d'Orient*, Paris, 1889 (Mesele-i Şarkıyye, trc.: Yusuf Ziya, İstanbul, 1911, 6, s.).

(3) bkz.: Cevdet Küçük, 'Şark Meselesi Hakkında Önemli Bir Vesika', İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, 32. Sayı (Mart 1979), 607-638. ss.; Erdal İlter, 'Ermeni Meselesinin Perspektifi ve Zeytûn İsyanları' (1780-1880), Ankara, 1988.

(4) bkz.: Neşide Kerem Demir, *Bir Şehid Anasına Tarihin Söyledikleri: Türkiye'nin Ermeni Meselesi*. 3. bs. Ankara, 1982.

Osmanlı Devleti'nce askere alınmadıkları hâlde, bütün ticarî çıkarları muhafaza olunan ve bu sayede hemen hemen hiç külfetsiz büyük maddî servetler, bu arada Devlet-i Aliyye'nin kendilerine temin ettiği iyi eğitim sonucu yüksek siyasî mevkiler elde eden Ermenilerin, Osmanlıya isyan etmesi, daima kendilerini bir maşa olarak kullanan ve kendi topraklarında, Osmanlı Devleti'nden Ermeniler adına istedikleri menfaatleri Ermenilere bahşetmeyen iki yüzlü devletlerin "ıslâhat" isteklerini bahane etmeleriyle ortaya çıkmıştır.

Ermeni meselesinin ortaya çıkışını hazırlayan sebeplerin başında Rusya, İngiltere, Fransa ve Amerika'nın Osmanlı Devleti'ne ve Ermenilere karşı takip ettikleri siyaset gelmektedir. Bu devletlerin uyguladıkları siyasetin seyrini hülâsaten tespit etmek yerinde olacaktır:

Rusya'nın Takip Ettiği Siyasetin Tesirleri:

Çar I. Petro (1682-1725) zamanında kendisini Avrupa'da nüfuzlu bir devlet hâline getiren Rusya'nın gözü daima Boğazlarda olmuştur. Balkanlar'a karşı da aşırı sempatisi olan ve bu ülkeleri ya ele geçirmek veya kendi yönetimine tâbi kılmak isteyen Rusya, bu gaye ile Balkan ülkelerinde konsolosluklar kurarak onları Osmanlı Devleti'ne karşı teşkilâtlandırmış, böylece Slav-Ortodoks birliğinin ve halkının hâmisî rolünü elde etmişti. Bu politikasını tatbik için bölgedeki bütün karışıklıklardan ve bozulan dengelerden istifadeyi de ihmal etmeyen Rusya, 1806'daki Sırp İsyanı'nın, 1827'deki Yunan İsyanı'nın ve 1875-1876'daki Bosna-Hersek ile Bulgar ve Sırp isyanlarının çıkarılmasını temin etmiş ve bunların yayılmasını körüklemiştir. Şüphesiz bu isyanların sonunda, kışkırttığı bölgeler namına Osmanlı Devleti'nden toprak da edinmek isteyen Rusya'nın bu siyaseti, zaman zaman İngiltere ve Fransa'nın menfaatleri ile çatıştığı için her zaman başarılı olmamış; bunun üzerine Rusya, Osmanlı Devleti'ne karşı harekete geçmeden evvel, elde edilebilecek pastayı diğer devletlerle bölüşme siyasetini uygulamaya koymuştur.

Sıcak sulara inmek, Akdeniz ve Orta Doğu'da hâkim güç olmak emelini, Anadolu topraklarını parçalamakla gerçekleştireceğine inanan Rusya, bu gayeyle Ermenilerin çokluk hâlinde yaşadığı Erzurum-İskenderun Hattı'nı ele geçirmeye teşebbüs etmiştir. Böylece Rusya'nın, Osmanlı Devleti'ndeki Ermeni kiliseleriyle teması ve Ermeni terör unsurlarını desteklemesi başlamıştır.

Doğu Anadolu üzerindeki emellerini, Çar'ın hizmetine giren Ermenilerin öncülüğünde gerçekleştirmeye çalışan, İran ile savaşlarında Ermenileri ön saflarında kullanan Rusya, 1828 Türkmençay Antlaşması'yla Doğu Ermenistan kendisine verilip, İran Ermenileri de bu birliğe katılınca, elde ettiği bu yeni güçle Osmanlı Devleti'ne saldırmıştır. 1829'da yapılan Edirne Antlaşması'yla Rusya'ya göç eden 40.000 Ermeni, muhtar bir Ermenistan kurmak isteyince, Osmanlı topraklarında bu isteklerini gerçekleştirmeleri için hâmilik vazifesini yüklenen Rusya, bu defa Ermeni isteğini geri çevirmiştir.

Böylece Devlet-i Aliyye'nin sâdık tebaası olma vasfını kaybeden Ermeniler; Çarlık Rusya'sında çoğu defa en tabîî haklarına karşı dahi baskı ve zulümler görerek, bu ihanetlerinin cezasını çekmişlerdir.

İngiltere'nin Takip Ettiği Siyasetin Tesirleri:

İngiltere'nin Osmanlı Devleti'ne, bilâhare Ermenilere ilgi duyması; sürekli olarak Rusya'nın İngiliz çıkarlarını tehdit eder vaziyette güneye sarkması ve güçlü bir Karadeniz devleti olmasıyla yakından alâkalıdır.

Rusya'nın kendi çıkarlarını tehdit edecek şekilde gelişmesine mâni olmak gayesiyle, İngiltere'nin Osmanlı Devleti'ni Rusya'ya karşı desteklemesi, bilindiği gibi, 1783 yılından, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşına kadar sürmüştür.

1787-1792 Osmanlı-Rus Savaşı'nda, Avusturya'yı Rus ittifakından ayıran İngiltere, Fransız İhtilâli'nden sonra Prusya'yı da yanına alarak Rusya'yı şıkıştırmaya başlamasına rağmen, Fransa-Rusya savaşlarında Rusya'yı desteklemiştir.

Yunanistan'ın isyanında Osmanlı Devleti'ne muhalif olan İngiltere'nin bu tutumunu devrin İngiliz Başbakanı Canning: "İngiltere'nin bu tavrının Rusya ile bağdaşmak olmadığı, bağımsızlığını kazanacağı muhakkak olan Yunanistan'ın Rusya'ya borçlu olması yerine Akdeniz'de kendilerine dost bir devlet olan İngiltere'ye borçlanmasının daha doğru olacağı" şeklinde değerlendirmiştir.

Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın isyanına karşı, Osmanlı Devleti'ni destekleyen İngiltere, buna mukabil, 1838 yılında "İngiliz Ticaret Anlaşması"'nı Sultan II. Mahmud'a imzalatarak, Devlet-i Aliyye'nin siyasî ve iktisadî cihetten büyük yara almasına yol açmıştır.

Bu anlaşma ile bir İngiliz açık pazarı haline gelen Osmanlı Devleti, Rumlarla Ermenilerin bu fırsattan istifade ederek güçlenmelerine de mâni olamamıştır.

İngiltere, 1853'de Rus Çarı II. Nikola'nın Osmanlı Devleti'ni paylaşma teklifini reddederek, Kırım Savaşı'nda Osmanlıları desteklemiştir. Ancak 1870'li yıllarda değişen Avrupa'nın siyasî yapısı, İngiltere'yi de değiştirmiş ve İngilizler 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda imzalanan Ayastefanos ve Berlin Antlaşmalarından sonra, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü savunmaktan vazgeçerek, onu parçalama ve bu topraklar üzerinde kendisine bağlı devletler kurma politikasını benimsemişlerdir.

İngiltere'nin Osmanlılarla ilgili siyasetinin değişmesindeki önemli bir sebep de, Ermeni meselesinin Avrupa'da, 1880 yılından başlamak üzere, ön plâna çıkmasıdır.

Osmanlı Devleti içerisindeki Katoliklerin koruyuculuğunun Fransa'nın, Ortodoksların koruyuculuğunun ise Rusya'nın üzerinde bulunması; İngiltere'nin Islâhat Fermanı'na din değiştirme serbestliğini koydurtarak Protestan Ermenilerinin sayılarının artırılmasını hedeflemesine yol açmış bulunuyordu. İngiltere bu sayede Protestanlara sahip çıkma siyaseti güderek, Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışma imkânı elde etmiş, takip edilen bu Protestanlık politikası da Ermeni kültürünü öncelikle ele aldığı için, en ziyade Ermenilerin millî duygularını kışkırtmıştır.

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda, Rusya'nın Anadolu'nun bazı şehirlerini işgal ederek, buralardaki Ermenileri, bağımsızlık amacıyla Osmanlı Devleti'ne karşı kışkırtması, Ermeni meselesinin başlangıcı olarak kabul edilebilir.

Rusya'nın, Osmanlı Devleti'ne karşı tecavüzkâr hareketlerine tek başına karşı koyamayacağını ve kendi çıkarlarını gözetemeyeceğini gören İngiltere, böylece Ermeni meselesini fiilen kabul etmiştir. Bu yolda ilk adımı da hemen atmış ve Osmanlı hükûmetini tehdit ederek, Rusya'ya karşı üs olarak kullanmak üzere Kıbrıs'ı almıştır. Bunun yanında, Doğu Anadolu'daki eyaletlerde yaşayan Hristiyanların lehine islâhat yapılması hususunda Osmanlı Devleti'nden bir de taviz koparan İngiltere, böylece Ermeni meselesini adetâ İngiliz meselesi hâline getirmiştir.

Osmanlı-Rus Savaşı'ndan önce, Ermenilerin Osmanlı Devleti'nden ayrılmak ve bağımsız bir devlet kurmak gibi bir niyetleri olmadığı halde, Ruslar, Ayastefanos Antlaşması'na Ermeni meselesini sokmuşlardır. İngiltere'de, Ermenilere sormaya gerek görmeden Kıbrıs Antlaşması'na Ermeni meselesini dahil etmiştir. İngiltere, bağımsız bir Ermenistan'ı, bunun Rusya'yı zor durumda bırakacağını ve Osmanlı Devleti'nin de ilerlemesine mâni olacağını düşünerek desteklemiştir.

Fransa'nın Takip Ettiği Siyasetin Tesirleri:

Kanunî Sultan Süleyman'ın, bir imtiyaz ve lütuf olarak 1535'de Fransa'ya tanıdığı kapitülasyon ayrıcalığı, iki ülke arasındaki ilk ciddî ve dostâne münasebetin başlangıcıdır. Bu ticarî ve siyasî münasebet, 1740 kapitülasyonları ile genişletilerek devam etmiştir. Buna mukabil, Fransa 1683 tarihli İkinci Viyana Kuşatması sırasında, Avusturya'ya yardım ederek, tavrını açıkça ortaya koymuştur. Daha sonra Napoleon Bonapart'ın ilk mağlûbiyetini aldığı Mısır Seferi, bunun devamı olmuştur. Ancak, Rusya ile savaşları sırasında Osmanlı Devleti'yle dost görünmeye çalışan Fransa, 1807 tarihinde Rusya ile anlaşınca, yeniden dostluğa yakışmayan bir tavır içine girmiştir.

Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın isyanında, Kavalalı'yı destekleyen Fransa, Kırım Savaşı sırasında ise Osmanlı Devleti ile birlikte hareket etmiştir.

1870'de Almanya'ya yenildiği için bir süre siyasî manevra yapma ve diğer devletleri etkileme rolünden mahrum kalan Fransa, bu arada Berlin Kongresi'ne katılmasına rağmen burada tesirli olamamıştır. Ancak, Cumhuriyetin yeniden ilânıyla, tekrar eski rolünü elde eden Fransa, muhtelif grupların siyasî mücadelelerini desteklemeye ve onların sığınak merkezi olmaya başlamıştır. Bu arada Osmanlı Devleti'ndeki Katoliklerin koruyuculuğunu da üzerine almış ve Kırım Savaşı'na sebep olan Kutsal Yerler Meselesi'nde önemli bir rol oynamıştır.

Almanya'ya karşı mağlûbiyetini hazmedemeyen Fransa, 1878 Berlin Kongresi'nde Almanya ile ihtilâfa düşen Rusya ile yakınlaşmaya başlamış, İngiltere ile de görüş ayrılıklarını hallettikten sonra her üç devlet, Osmanlı Devleti'nin parçalanmasına birlikte gayret sarfetmeye başlamışlardır. Bu bölme ve parçalama plânlarında Fransa'nın rolü bir hayli aktif olmuştur.

1830'dan 1921 yılına kadar, Orta Doğu ve Akdeniz'deki dengeyi, Ermeni meselesinde olduğu gibi, sun'î bir şekilde ortaya atarak muhafaza ya çalışan, bu arada Anadolu'nun işgaliyle, bu topraklarda kendi siyasî nüfuzunu da artırmaya çalışan Fransa, özellikle Mondros Antlaşması'nın imzalanmasından sonra, Anadolu'nun işgali sırasında Ermenilerle münasebetlerini geliştirmiş ve Fransız işgal kuvvetleri, Ermeni milis ve teşkilâtlarıyla Türk topraklarının işgaline girişmiş, bu arada milletlerarası görüşmelerde Fransızlar bilindiği gibi, Ermenileri büyük ölçüde desteklemişlerdir.

Sevr Antlaşması'ndan ve Türk İstiklâl Savaşı'nın başarıya ulaşmasından sonra, Ermeni-Fransız münasebetlerinin giderek azalmaya başladığı görülür.

Lozan Antlaşması'ndan sonra, Ermeni meselesini dış politikalarından çıkarmış gibi görünen Fransa, aradan yarım asır geçmeden 1970'li yıllarda tekrar alevlenen Ermeni meselesinde maalesef tekrar taraf olmuş; Fransız kamuoyu da, üzümlere ifade edelim ki, Türk devlet adamlarının Ermenilerce katledilişleri karşısında suskun kalmışlardır.

Netice itibariyle, Rusya-İngiltere ve Fransa'nın takip ettikleri siyasetin mahsulü olarak ortaya çıkan ve Ermeni meselesinin de başlangıcı sayılan 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda yapılan Ayastefanos Antlaşması'nda, istedikleri bağımsızlık hakkını elde edemeyen Ermeniler, bununla birlikte 3 Mart 1878 tarihli bu antlaşma ile milletlerarası bir antlaşmaya dahil olma şansını yakalamışlardır.

Rusya'nın, Ayastefanos Antlaşması'yla Osmanlı Devleti üzerindeki çıkarlarının ve rolünün arttığını anlayan İngiltere, 30 Mayıs 1878'de Londra'da Rusya ile gizli bir anlaşma yapıp, Avusturya'nın da onayını alarak Berlin Kongresi'ni gündeme getirmiştir. Toplanmasında Almanya'nın da büyük rolü olan Berlin Kongresi, 13 Haziran - 13 Temmuz 1878 tarihleri arasında yapılmış ve Kongreye İngiltere, Rusya, Fransa, Avusturya, İtalya, Almanya ve Osmanlı Devleti katılmıştır. Ermeniler, burada da bağımsızlıklarıyla ilgili haklar elde etmeyi ümit ettikleri halde, Ermenilerin, Kongre'ye sundukları teklifler dikkate alınmamış ve Ermeni meselesi İngiltere'ye bırakılmıştır. Kongrenin 61. maddesi doğrudan, 62. maddesi ise Osmanlı Devleti'nin idaresi altında yaşayan Hristiyanlara bir takım haklar getirmesi ve Ermenilerin de Hristiyan olması bakımından, dolaylı olarak Ermenilerle ilgilidir.

Gerçekten, Batılı devletlerin Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmak, buradaki kendi çıkarlarını korumak ve birbirlerine karşı olan dengelerini sağlamak için tercih ettikleri usullerin başında, Osmanlı idaresi altında yaşayan Hristiyan unsurlar namına talep ettikleri ıslâhat hareketleri gelmiştir.

Osmanlı Devleti'nin ise, ne Berlin Antlaşması'nın 61. maddesi'nde istenilen ıslâhatı gerçekleştirmeye niyeti vardı, ne de bu yoldaki hareketleri gerçekleştirdiği takdirde, Müslüman olan Kürt ve Çerkezlerin devlete isyanları halinde bunu düzeltecek ve Müslümanlar arasındaki birlik ve dayanışma dengesini yeniden kuracak siyasî otoritesini kullanabilme imkânı mevcuttu. Çünkü bozulan dengelerin yeniden düzeltilmemesi, hatta yeni karışıklıklar ihdâs edilerek, bunun Osmanlı Devleti'ndeki çıkarlarına pazarlık konusu olması için Batılı devletler birbirleriyle yarış hâlindeydiler. Doğrusu, devletin o zamanki malî yapısı ve sıkça değişikliklere uğrayan güçsüz-istikrarsız hükûmetler, teklif edilen ıslâhat hareketlerine direnmeyi, alternatif çareler üretmeyi ve iç işlerine müdahaleye mâni olmayı sağlayamamaktaydılar. Ancak, 1880-1894 yılları arasındaki Ermeni isteklerinin ve Batılıların Osmanlı

Devleti'nden tatbikini talep ettikleri Ermeniler lehine ıslâhat hareketlerinin tam olarak takip edilmeyişinin, Osmanlı hükûmetleri için bir şans olduğunu; bunun da büyük ölçüde Ermeni isteklerini destekleyecek Ermeni terör hareketlerinin müessiriyetine bağlı olduğunu kabul etmek yerinde olacaktır. Bunun farkına varan Ermeniler, 1894-1896 yılları arasında büyük ölçüde terör hareketlerine yeniden girişmişlerdir ki, bunların bir kısmı, eserde belgeleriyle birlikte yer almıştır.

Devlet-i Aliyye, Ermeniler için çok önemli olan 20 Ekim 1895 tarihli Islâhat Projesi'ni resmen kabul ederek İngiltere, Rusya ve Fransa'ya bildirmiştir. Bundan memnun olan Batılı devletler, bu ıslâhat hareketlerini Ermenilerin çokluk nisbetinde bulunduğu diğer yerlerde de yayma vaadinde bulunmuşlardır. Ancak, ıslâhat projesinin tam olarak tatbik edilmediğini gören Ermeni komitecileri, Zeytûn, Trabzon, Erzurum, Sivas ve Diyarbakır'da isyanlar çıkarmaya başlamışlar, bu isyanlar, Ocak 1896 tarihinde bastırılmıştır.

Ermenilerin isyan hareketlerini sıklaştırdıkları bir yıl olan 1896 sonlarına doğru, bu işe Almanya ile Avusturya'da karışınca, Sultan İkinci Abdülhamid, Fransız elçisi Paul Cambon'a en kısa zamanda şu tedbirleri alacağını bildirmiştir:

1. Haklarında hiçbir suçlama sebebi ve delili bulunmayan tutuklular serbest bırakılacaktır.
2. Islâhat Fermanı hemen yayınlanacaktır.
3. Ermeni Millet Meclisi derhal toplantıya çağrılacak ve patrik seçimi yapılacaktır.
4. Diyarbakır Valisi Enis Paşa görevinden uzaklaştırılacaktır.
5. İsyanlarla karışıklıkların hükûmet tarafından derhal önlenmesi için bütün valilere talimat verilecektir.

1896 Aralık ayında siyasî sebeplerden dolayı mahkûm edilen Ermeniler için umumî bir af çıkartan ve muhtelif iyileştirme hareketleri yapan Osmanlı Devleti, ne Ermenileri, ne de Batılı devletleri hoşnut edememiştir. Zira, Ermeniler tam bağımsız bir devlet kurmadıkları, Batılı devletler ise, esas istedikleri şey olan Osmanlı Devleti üzerindeki çıkarlarını tam olarak gerçekleştiremedikleri sürece, hiç bir zaman gerçek manâda memnun olmamışlardır.

Ermenilerin terör hareketlerini organize eden Ermeni komitelerinin belli başlıları şunlardır:

Hınçak Komitesi: Kafkasyalı Ermenilerden Avedis Nazarbek ve eşi Marian Vardaniyan tarafından 1887 yılında kurulmuş olup, amacı önce Türkiye Ermenistanı'nı kurarak, daha sonra Rusya ve İran Ermenistanı ile birleşip bağımsız bir Ermenistan tesis etmektir. Ancak, bu komitenin hareketleri başarısız olunca, aralarında ikilik çıkmış ve Nazarbek taraftarı olanlar asıl Hınçaklar; diğerleri ise Reformist Hınçaklar veya Veragazmiyal Hınçaklar adını almışlardır. Bu ikinci grubun lideri de Arpiyar Arpiaryan idi.

Programını ve teşkilât nizamnamesini 1887 tarihinde Ermenice olarak Londra'da bastıran Hıngak Komitesi'ndeki bu ayrılık üzerine, aralarındaki düşmanlık birbirlerini sokak ortasında öldürmeye kadar varmıştır.

Hıngakların gayesi, Müslümanlarla Hristiyanları birbirlerine karşı kıskırtmaktı. Böylece çıkan katliamla ülkeyi deşset içersinde bırakacaklarını umuyorlardı. Kendileri emniyet içinde olan Hıngaklar, ırk-çaklarını umuyorlardı. Kendileri emniyet içinde olan Hıngaklar, ırk-çaklarını umuyorlardı. Kendileri emniyet içinde olan Hıngaklar, ırk-çaklarını umuyorlardı. Kendileri emniyet içinde olan Hıngaklar, ırk-çaklarını umuyorlardı.

ve devlet ile çatışmaya sokmaktan kaçınmamışlardır.

Taşnakçıların Komitesi (Ermeni İhtilâl Cemiyetleri Birliği): Ermenice federasyon manâsına gelen Taşnakçıların Komitesi, geçitli Ermeniler gruplarının bir araya gelmesiyle ortaya çıktığı için bu adı almıştır.

1890'da Kafkasya'da kurulan bu komitenin amacı, diğer Ermeni cemiyetlerini birleştirmek ve Türkiye'ye geçen göçlere yardım etmekti. Komitenin esas amacı ise, Türklerle Kürdlerin her gördüğü yerde vurulmaları; hainlerin, ahdinden dönenlerin ve Ermeni hafiyelerinin öldürülmesiydi.

Yayınladıkları bildirilerle taraftarlarını daha cesur olmaya çağıran Taşnakçıların Komitesi, zenginlerin ve din adamlarının kendilerine yeteri kadar ilgi göstermediklerinden yakınlık, papazlar ve tüccarlar aleyhine propaganda da geri durmamışlardır.

İlk teşkilatlarını İstanbul, Van, Trabzon gibi vilâyetlerde kuran, önemli yerlere Kafkas ve Rus Ermenilerini yerleştiren bu komitenin propaganda merkezlerinden birisi de Paris idi. Yayınladıkları her türlü malzemeyle Batı kamuoyunu aldatmakta, bu arada kendilerine inanmayan ve katılmayan Ermenilere karşı da terör estirmekteydiler. Diğer taraftan, memleketi mevcut olan komünist eğilimleri koruma ve kıskırtmaktan da geri durmamışlardır.

Bir terör teşkilatı olarak faaliyet gösteren Taşnaklar, Osmanlı Bankası baskını ile Sasun'daki 1904 isyanını ve Yıldız Sarayı suikastını üstlenmişlerdir.

Hıngak İhtilâl Partisi: Ermenistan'da ihtilâl hareketlerini yöneten tek Ermeni partisidir. Merkezi Atina'da olan bu partinin Ermenistan'ın bütün şehirlerinde ve köylerinde, Ermenilerin bulunduğu yabancı ülkelerde şubeleri olmuştur.

Netice itibarıyla, Ermeni komiteleri birbirlerinden uzak yerlerde ve farklı isimlerle çalışmışlardır. Hepsinin ortak amacı ise, bağimsiz bir Ermenistan ütopyası uğruna, Batı kamuoyunu ve kendi ırkdaşlarını kandırmak ve önlere engel olarak kim gıkarsa gıksın, hepsini yok etmeyi göze alarak mücadele etmektir.

Ermenilerin bu ütopyadan hâlâ vazgeçemedikleri, Batı ve Doğu bloku bâzı devletlerin hoşgörüsüyle bunu günümüzde de sürdürdükleri Ermeni terör ve katliamlarından açıkça anlaşılmaktadır.

1890-1896 Yılları Arası Önemli Ermeni İsyanları:

Erzurum Ayaklanması (20 Haziran 1890): Erzurum'da bulunan Ermeni kilisesi ve Ermeni okulunda silâh imâl edilip depolandığına dâir ihbar üzerine, mahkemenin arama izni ile papazın ve okul müdürünün nezareti altında zabıta araması yapılır. Bunu bahane eden Ermeniler, tahrik sonucu ayaklanırlar ve zabitanın üzerine ateş açarlar. Çıkan çatışmada 8 Ermeni ölür, 2 Müslüman şehit olur. Ayrıca 60 Ermeni ile 45 Müslüman da yaralanır.

Bu hâdisede askerin üzerine ateş açan Ermenilerden 28'inin yakalanarak adalete teslim edilmesine rağmen, Batılı devletler ve özellikle Rusya'nın müdahaleleriyle bunlar serbest bırakılırlar ve onları tevkif eden savcı da görevden uzaklaştırılır.

Kumkapı Gösterisi (15 Temmuz 1890): Kumkapı Ermeni Patriği Horen Aşikyan'ın Haç Yortusu için toplanmış kalabalığa hitabı sırasında, Hinçak Komitesi üyelerinden Harutyun Cangülyan padişaha hakaret edici bir beyanname okuyunca, patriğin muhalefetine rağmen komite üyeleri halkı nümayişe zorlarlar. Yıldız Sarayı'na doğru giden kalabalığın patrikhaneden ihbar edilmesi üzerine, zabıta yolları keser. Ancak, Ermenilerin zabıtaya ateş açmasıyla çatışma çıkar ve ölenler, yaralananlar olur. Elebaşı Cangülyan'ın tutuklanıp idama mahkûm olmasına rağmen, cezası padişah tarafından müebbede çevrilir.

Merzifon, Kayseri ve Yozgat Hâdiseleri (6 Ocak 1893): Seslerini duyurarak taraftar bulmaya çalışan "Küçük Ermenistan İhtilâl Komitesi", bu defa Müslümanlar adına da ilânlar bastırıp halkı Sultan Abdülhamid'e isyana davet eden yazılar yazarak, hâdiseler çıkarmaya ve cinayetler işlemeye, yol kesip adam boğazlamaya başlar; Eylül 1893'de Merzifon'da askerlerin üzerine ateş açarak, 25 askerin şehid olmasına sebep olurlar. 27 Nisan 1894'de Patrik Aşikyan'a başarısız bir suikast teşebbüsünde bulunulmuş; bunun üzerine patrik istifa etmiştir. Ermeniler 9 Ağustos 1894'de Tokat'ta bir posta arabasını soyarlarken, bireri de şehit etmişlerdir.

Sultan Abdülhamid'in, Nisan 1893'de Ermeniler için bir umumî af ilân etmesine rağmen, bölgedeki isyanlar sona ermemiştir.

Birinci Sason Ayaklanması (28 Ağustos 1894): Siirt iline bağlı ve Sasun olarak bilinen bu ilçe, Ermeni komitecilerin isyanlarının sembolü olmuştur.

Aslında, Avrupa'nın dikkatini üzerlerine çekmek ve Bâbiâli'ye müdahalelerini sağlamak gayesiyle tertiplenen bu ayaklanma, İngiliz ve Fransızların ilgileri üzerine, kendi çıkarlarını gözetmek amacıyla Rusya'yı da konunun içerisine dahil etmiştir.

Kendi kaynaklarına göre, ölü sayısının altı-yedi bin civarında olduğunu söyleyen Ermeniler, bununla ilçedeki bütün Ermeni nüfusunun öldürüldüğünü iddia ettiklerinden habersizdirler.

Gerçek ölü sayısının 1000'i geçmediği bilâhare anlaşılmıştır. Bu ayaklanmayı değerlendirmek üzere Osmanlı Devleti, Rus, İngiliz ve Fransızlardan müteşekkil bir komisyonu Sason'a göndermiş ve bu komisyon 4 Ocak-21 Temmuz 1895 tarihleri arasında 108 toplantı yaparak, 190'dan fazla kişiyle görüşmüştür. Tahkikat neticesinde, Murat takma adını kullanan Hamparsum Boyacıyan'ın halkı kışkırttığı anlaşılmıştır. Türk askerlerinin ve halkının, sadece devlete ve millete karşı isyan edenlere ateş açtığı, masum Ermeni halkına iyi davrandığı halde, Ermenilerin kadın, çoluk-çocuk demeden, silâhlı silâhsız herkese mümkün olabilen en ağır zulümleri yaptığı ve tam bir katliama giriştikleri tesbit edilmiştir.

Bâbiâli Gösterisi (28 Eylül 1895): Patrik Aşikyan'ın yerine seçilen İzmirliyan'ın büyük gayretleriyle Ermeniler, Türk ve Kürtlerin kendilerini yok etmelerini protesto etmek iddiasıyla Bâbiâli'de bir gösteri yapacaklarını ilân etmişler ve beşbin kişilik bir grupla bunu gerçekleştirmişlerdir.

30 Eylül 1895'de Ermeniler Kumkapı'da Patrikhane Kilisesi'nde toplanarak, Osmanlı idaresinden şikâyetlerini belirten konuşmalar yapmışlar ve sözde Hınçak Komitesi'nce hazırlanan muhtırayı Sadrâzama vermek üzere kalabalık bir grupla Bâbiâli üzerine yürümüşlerdir. Maksudları, büyük bir hâdise çıkararak Avrupa'nın dikkatlerini Ermeni meselesine çekmektir.

Bâbiâli, göstericileri askerî kuvvetle durdurmak isteyince, Alman müşavirinin de görüşü alınarak kuvvet kullanılmasından vazgeçilmiştir. Serasker Rıza Paşa'nın bir iç savaş çıkar korkusuyla aldığı bu karara Sultan Abdülhamid de uyunca, bundan cesaret alarak taşkınlıklarını artıran Ermeni çetecilere karşı Müslüman halk harekete geçmek zorunda kalmıştır.

Batılı devletlerin, hükûmeti ve padişahı şiddetle protesto ettikleri bu durum, üç gün boyunca İstanbul'u karışıklık içerisinde bıraktığı gibi, Trabzon, Tekirdağ ve İzmit'te de Ermeni-Müslüman çatışmalarına sebebiyet vermiştir.

Van Ayaklanması (3 Haziran 1896): Kafkasya ve İran sınırına yakın olması dolayısıyla, Van'daki silâh ve cephane miktarı diğer yerlerden çok fazlaydı ve Ermeniler bu bölgede hem daha organize, hem daha güçlüydüler.

3 Haziran 1896'da Van'da, Ermenilerin oturduğu mahallede devriye gezen müfrezeye Ermeni çetecileri ateş açmışlardır. Daha sonra Ermeniler evlerinden halkın üzerine ateş etmişler ve askerî tedbirlerle hâdise büyümeden önlenmiştir. Ancak, silâhlarını bırakmak istemeyen Ermenilere askerler karşılık verince, âsiler yolları üzerindeki köylere ve aşiretlere saldırmışlar; bunun üzerine, kendilerini takip eden askerlerce tamamen imha edilmişlerdir.

Bu isyanda Van'da ölen ve yaralanan 878 kişiden, 340 şehit ve 260 yaralı Müslüman, 219 ölü ve 59 yaralı ise Ermenidir.

Bu hâdisenin vukuundan sonra civar ilçelerde de, Ermenilerin Müslümanlara saldırması sonucu olaylar çıkmış ve gerek Müslümanlardan, gerek Ermenilerden kayıplar verilmiştir.

Osmanlı Bankası'na saldırı (25 Ağustos 1896): Osmanlı Bankası, 15 Kasım 1862 tarihinde, Batılı devletlerin isteğiyle ve iktisadî sahadaki teşebbüslere yardımcı olunması amacıyla Fransız ve İngiliz bankacılık sistemine göre kurulmuştur.

Abdülhamid'in tahta çıkışının 31. yıldönümünde gerçekleştirmek istedikleri bir saldırı plânı; 25 Ağustos'ta Samatya'da Ermeni okulunda bombalar hazırlanmakta olduğuna dâir yapılan ihbar üzerine okul ve silâhlar ele geçirilince aksamış; bunun üzerine 26 Ağustos'ta harekete geçen Ermeni çetecileri, Osmanlı Bankası'nı basmışlardır.

Bankadaki 120 memuru rehin alan Ermeniler, pazarlık konusu yaptıkları hususlardan siyasî isteklerini kabul ettirememişler; Sultan Abdülhamid, yalnızca 27 komitecinin Bankadan çıkıp yurt dışına gitmelerine izin vermiştir.

Bu hâdisede İstanbul'un bir hayli korkulu günler geçirdiği, Ermenilerin evlerinden halkın üzerine bombalar atması üzerine halkın da karşılık verdiği ve padişahın Edirne'den getirttiği askerlerle durumu kontrolü altına aldığı görülmüştür.

*

Dünya kütüphanelerinde Ermeni ve Ermenilikle ilgili yayınların sayısı çok kabarıktır. Özellikle, içinde bulunduğumuz yüzyılda, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'nı müteakip, bir Ermeni yurdu kurmak amacı ile, Ermeniler adına yabancı tarihçiler tarafından yazılan kitaplarda, yazarların mensup oldukları ülkelerin siyasî menfaatleri hep

ön plânda tutulmuştur. Böylece, tek taraflı, siyasî propaganda muhtevalı, katliam hikâyeleri ile süslü, hakikatler ile ilgisi bulunmayan, taraflı, Ermeni taassubu ile kaleme alınmış, dünya kamuoyunu yanıltıcı sözde ilmî eserler ortaya konmuştur.

Bu sözde ilmî eserlerde, Türkiye ve Türk düşmanlığı yapılmıştır. Bilimsellik iddiası ile yazılan kitap, makale, tez ve tebliğlerde hakikatlerden uzak, Ermeni kin ve intikam alma duygularına yer verilmekte, bu tür yayınlarla dünya kamuoyu Türkiye'ye ve Türklere karşı yönlendirilmek istenmekte; bâzı ülkelerin etkin kamuoyları dünyada bir Ermeni davasının varlığına inandırılmaya çalışılmaktadır.

Genelde, Batı ülkelerinde Türk-Ermeni münasebetlerinin sosyal ve siyasî yönleri, Türk kaynaklarına, özellikle de birinci el arşiv kaynaklarına dayandırılarak ortaya konulmadığı için, bugüne kadar çoğunlukla tek taraflı ve Türkler aleyhine eserler ortaya konmuştur.

Osmanlı Devleti toprakları üzerindeki niyetleri açıkça bilinen İngiltere, Rusya ve Fransa'nın da, Ermeniler safında yer alarak, yayın yoluyla büyük ölçüde Türk düşmanlığı yaptıkları Türk aydınınca bilinmelidir.

Oxford Üniversitesi Hukuk Fakültesi Profesörlerinden İngiliz Lord James Viscount Bryce'in, 1916'da Londra'da yayınlanan "The Treatment of the Armenians in the Ottoman Empire" adlı kitabı buna örnek gösterilebilir. Türklerin bir buçuk milyon Ermeni'yi öldürdükleri iddiasının yer aldığı bu kitabın 1916'da yayınlanmış olması da dikkat çekicidir. Bilindiği gibi, 1916'da İngilizler, Çanakkale'de başarısızlığa uğramışlar, bir İngiliz birliği de Kut-ül-Ammara'da Türklere esir düşmüştür. İngilizler, kamuoylarını meşgul etmek amacı ile bu meşhur kitabı, 'Blue Book'u yayınlamışlardır. Bu kitaptaki, sözde Ermeni katliamına ait belgeler diye takdim edilen raporlardaki olaylar ise, İngilizlerin Doğu'ya ait dosyalarındaki tahrif edilmiş bilgilerdir.

Türk'e revâ görülmüş ve fotoğraflarla tespit edilmiş Ermeni vahşet ve mezâlimi için, Neşide Kerem Demir'in atıfta bulunulan eserine bakılmalıdır. ⁽⁵⁾

*

Türk-İslâm devlet geleneğinin en önemli unsurlarından biri olan hoşgörü sayesinde, Osmanlı Devleti, tarihte hiçbir devlete nasip olmayacak

(5) Neşide Kerem Demir, a.g.e., 193-240. ss.

bir şekilde, halklarını barış ve refah içerisinde bir arada yaşatmıştır. Siyaset gereği, endoktrinasyon, yani sosyalleştirme metod ve usullerine başvurmadan, azınlıkları asimile etmeden bunu asırlarca sürdürmüştür. Azınlıkların rejime ve devlete yönelik sadakatleri, Osmanlının vermek istediği siyasî kültürün en önemli ve belki de yegâne şartı olmuştur.

Avrupa'daki büyük reform hareketini başlatan Alman ilâhiyatçısı ve reformist Martin Luther'in Alman milletine yaptığı bir hitabındaki "Ey Almanlar, bırakınız Türkler Almanya'yı istilâ etsinler. Hakkın, adaletin ne olduğunu Türkler size öğreteceklerdir." (6) şeklindeki sözleri ne kadar düşündürücüdür.

Mirasçısı olduğu Rönesans düşüncesini son sınırlarına kadar geliştiren İtalyan düşünür ve yazarı Tommaso Campanella, en önemli eseri olan "Güneş Ülkesi" (Civitas Solis)'nde, Türk kavminin insan haklarına verdiği önemi şöyle ifade eder:

"Ben, bir 'Güneş Ülkesi'nin hasretini çekiyorum. Bu ülkede gece olmasın ve insanlar, karanlık mefhumunu orada tanımasın. 'Güneş Ülke'yi yeryüzünde bulmak mümkün mü? Fikir hürriyetine, vicdan hürriyetine ilişmeyen Türklerin varlığı-hiç olmazsa yarın-böyle bir ülkenin var olacağını bana zannettiriyor. Madem ki düşünceyi zindana koymayan, hakikat sevgisini zincire vurmayan bir millet, o cesur ve âdil Türkler var... Üzerinde yalnız hakikatin, adaletin ve hürriyetin hüküm sürdüğü bir 'Güneş Ülke' yarın neden vücûd bulmasın?" (7)

Tarih boyunca Osmanlı asırları incelendiğinde, her dönemde Osmanlının âdil ve müşfik idaresini görmek mümkündür. Türk devlet geleneği öteden beri dürüst ve âdil bir çizgi takip etmiştir. Burada söylenmek istenen şudur. Türkler patronajları altındaki toplumlara, azınlıklara karşı hep âdil, insafli, dürüst ve müşfik davranmış ve asla müstemlekecilik politikası takip etmemişlerdir.

Türk her devirde, her zaman, her gittiği yerde kurtarıcı olmuş; adalet dağıtıcı, medeniyet kurucu ve hürriyet getirici bir rol üstlenmiştir. Türk arşivleri bunun canlı şahididir.

Sözde Ermeni meselesi karşısında, başta Türk kamuoyu olmak üzere, konuyla ilgilenenleri, yöneticileri ve dünya kamuoyunu hakikatlerle aydınlatmaya ve yıllarca sürdürülen Ermeni terörünü bütün açıklığı ile ortaya koymaya mutlak ihtiyaç ve zaruret vardır.

(6) Neşide Kerem Demir, a.g.e., 28. s.

(7) Neşide Kerem Demir, a.g.e., 28. s.

Bunca yıl, aleyhimize yapılan çeşitli propagandalara hemen hemen hiç cevap verilmemiş; buna mukabil tarihteki Türk-Ermeni münasebetlerinin yalnızca bir yönü üzerinde duran ve bunu devamlı olarak aleyhimize istismar eden bir zümre, faaliyetlerini her geçen gün artırmıştır. Bu suretle, Türk milletinin haklı insanların vakarı içindeki sükkûtu, adetâ suçlu insanların sessiz kalışı gibi gösterilmek istenmiştir.

Bilinmelidir ki, Türk'ün tarih boyunca uğradığı zulmü görmezlikten gelmek, hakkın ve adaletin bütününe öldürür.

Ermeni propaganda ve yaygarasıyla şartlandırılmış kitleleri ve devletleri, gerçeklerle yüz yüze getirmek ve bunun için de, asırlardır devam ettirilmek istenen Türk-Ermeni anlaşmazlığının iç yüzünü ve terörünü arşiv belgelerine dayanarak ortaya koymak ise, ilmî bir mecburiyet ve ahlâk ölçüsü olmalıdır.

Türk milleti olarak, kan dâvâsı gütmek, cinayetler işlemek ve intikam almak gibi hareketlere başvurmak, inancımıza da, tarihî şeref ve asâletimize de yaraşmaz; ancak hakikatleri ortaya koymak, unutulmamalıdır ki millî ve insanî bir vazife ve mükellefiyettir.

Türkiye, 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Antlaşması'yla azınlık statüsünü onaylayarak, Ermenilere Türk vatandaşlarının sahip olduğu ferdî hak ve hürriyetlerin tamamını kullandırmış ve o tarihten bu yana Türkiye'de yaşayan Ermenilerle hiç bir problem yaşanmamıştır. Dışarıdan kumandalı teşkilâtların oyununa gelmeyen ve onları tasvip etmeyen Türkiye Ermenileri bugün huzur, refah ve dinî serbesti içerisinde güvenle yaşamaktadırlar.

Ermeni asıllı vatandaşlarımız, devletin yüksek güvencesi altında olup, her türlü hukukî haklarını serbestçe kullanmaktadırlar. Eskiden olduğu gibi, ülkenin varlıklı vatandaşları olup, her mesleği serbest bir şekilde yapabilmektedirler. Ermeni vatandaşlar, kendi inançlarına göre, kiliselerinde ibadetlerini yapmakta, kendi okullarında kendi dilleri ile eğitim görmekte, kendi dillerinde yayınlar yapmakta, sosyal ve kültürel faaliyetlerini sürdürmektedirler. Özetle, Ermeni vatandaşlar, Türk vatandaşlarının sahip oldukları bütün haklardan eşit şekilde yararlanmaktadırlar.

*

Lozan Antlaşması'nı müteakip, hızı kesilen Ermeni meselesinin 1950'li yıllardan sonra yeniden canlanmaya başladığını görmekteyiz.

İkinci Dünya Harbi'ni müteakip, ortaya çıkan yeni askerî paktlar ve Türkiye'nin bunlar içindeki yeri, şüphesiz bu canlanmaya sebep teşkil etmiştir.

İkinci Dünya Harbi'nden sonra, Sovyet Rusya'nın Doğu Avrupa'yı işgal edip, patronajı altına aldığı ülkelere komünizmi yerleştirmesi, Batı Avrupa ülkeleri ile Amerika Birleşik Devletleri, daha doğrusu hür dünya için bir tehdit kaynağı olmuştur.

Bu ülkeler, Sovyet yayılmacılığını durdurmak için NATO askerî paktını kurmuşlar; Sovyet Rusya da buna karşı Doğu Avrupalı müttefikleri olan Romanya, Çekoslovakya, Polonya, Macaristan ve Bulgaristan ile birlikte Varşova askerî paktını kurmuştur.

İkinci Dünya Harbi'ni müteakip, Türkiye'ye yönelik Sovyet tehdidi, Türkiye'nin NATO'ya girmesine yol açmıştır.

Türkiye'nin NATO'ya girişi, Sovyet Rusya'nın Türkiye'nin iç istikrarını ve dışardaki itibarını bozacak birtakım tedbirler almasına sebep olmuştur. İşte Ermeni meselesi, bu çerçevede 1950'li yıllardan itibaren yeniden canlanmaya başlamıştır.

1960'lı yıllar, bu meselenin teşkilâtlanma ve Büyük Ermenistan'ın kurulması talep ve hayallerinin ortaya atıldığı yıllardır.

1970'li yıllar ise, Türkiye'ye karşı Ermeni şiddet ve terörizminin başlatıldığı yıllardır.

Türkiye'ye ve Türklüğe yönelik Ermeni emellerinin ve terörizminin arkasında, milletlerarası siyasî dengeler bakımından, bâzı ülkelerin Türkiye'ye yönelik dış politik çıkarları yatmaktadır. Ancak, bu ülkelerin dış politika geleneklerini sürdürmedeki inatçılıklarından vazgeçmeleri ve milletlerarası arenada ahlâkî unsurların hâkim olduğu bir politika sergilemelerinin zamanı çoktan gelmiştir.

Zira, bilinmelidir ki, Batı ve Doğu'nun bugün Balkanlar'da, Orta Doğu'da, Kafkasya ile Orta Asya'da temel dengeleri koruyabilmeleri için Türkiye'ye olan ihtiyacı her zamankinden fazladır.

Bugün, özellikle Avrasya başta olmak üzere, hızlı bir biçimde değişen ve gelişen dünya siyasî konjonktürü karşısında Orta Doğu, Kafkaslar ve Balkanlar'ın çevrelediği jeopolitik ve jeostratejik önemi ve değeri çok yüksek olan bölgenin merkezinde bulunan Türkiye'nin temel dengeler bakımından önemi, ağırlığı ve etkinliği inkâr edilemez bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Günümüzdeki Azerî-Ermeni çatışmalarına kaynaklık eden meselelerin temelinde de bilinmelidir ki, Ermenilerin Azerbaycan topraklarını ele geçirerek Büyük Ermenistan'ı kurma hedef ve hayâli yatmaktadır.

İnsan haklarının dünya kamuoyu gündeminde ilk sırayı aldığı bir dönemde Azerbaycan Türk topraklarında uygulanan Ermeni vahşeti, silinmeyecek bir şekilde tarihe damgasını vurmuştur.

Ermeni terörizmi, dün olduğu gibi bugün de kendisine arka çıkanları, dünya milletleri ve insanlık tarihi önünde affedilmeyecek bir şekilde mahkûm etmiştir.

*

Hüseyin Nâzım Paşa'nın Eseri :

1270-1346 (1854-1927) yılları arasında İstanbul'da yaşayan Hüseyin Nâzım Paşa, Zaptiye Nâzırlığı dönemindeki vak'aları derleyerek iki ciltlik bir rapor halinde ve 29 Receb 1314 (3 Ocak 1897) tarihinde "Ermeni Târih-i Vukûâtı" adıyla Sultan II. Abdülhamid'e sunmuştur.

Hüseyin Nâzım Paşa, raporun takdiminde; Ermeni gailisinin şimdilik ortadan kalkmış gibi görünmesine rağmen, bu konunun teferruatıyla padişah tarafından bilinmesini temin ve doğru bir Ermeni olayları tarihi yazmak gayesiyle, kendisinin Zaptiye Nâzırlığı görevinde bulunduğu sürede, gerek Dersaadet'teki, gerek dışardaki hâdiseleri ve sebeplerini; bunlara karşı alınacak tedbirleri ihtiva eden bu raporu yazdığını ifade etmektedir.

*

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Yıldız Esas Evrakı'nda Kısım Nu: 36, Evrak Nu: 131, Zarf Nu: 152, Karton Nu: 10 kaydıyla 2 cilt olarak bulunan eser, "Ermeni Olayları Tarihi" adıyla 2 cilt halinde ve aslına sadık kalınarak neşredilmiştir. Her iki ciltte de eserin transkripsiyonu, orijinal metni ve indeksi bulunmaktadır. Transkripsiyonda, günümüzde doğru şekilde sıkça kullanılan bâzı kelimelerin uzatmaları veya ayın-hemze işaretleri istisnaî olarak gösterilmemiş, böylece eserin okunmasında akıcılığın sağlanması hedeflenmiştir. Ayrıca, eserin orijinaline kolayca erişmeyi temin etmek üzere, eski harfli metnin sayfa numaraları transkripsiyonlu metinde köşeli parantez içerisinde gösterilmiş ve siyah olarak dizilmiştir.

Toplam 543 sayfadan ibaret olan eserde, tam olarak bölüm başlıkları ve içindekiler mevcut değildir. Bu sebeple, var olan konu başlıklarına ilâve olarak ve eserin muhtevası gözönünde bulundurularak, gerekli diğer başlıklar da köşeli parantez içerisinde gösterilip, içindekiler kısmına dahil edilmiştir.

Eserde, yurt içindeki ve dışındaki Ermenilerin faaliyetleri, bunların barındığı komitelerin aldıkları kararlar, yakalanan Ermenilerin muhakeme edildikleri mahkemelerin adları, alınan kararların tarihleri ve cezaların ne olduğu tek tek zikredilmiştir.

Eserde, Ermeni olayları ile ilgili olarak Dahiliye Nezâreti'nin Zaptiye Nezâreti'yle olan şifreli-şifresiz yazışmalarına, nezâretler arası teâti edilen tezkirelere, resmî ve gayri resmî kişilere yazılan veya onların Zaptiye Nezâreti'ne yazdıkları arzılara da yer verilmiştir.

Güzel bir rik'a yazısıyla yazılan eserde arîza, tezkire, telgraf sureti, tahrirat sureti, pusula, jurnal, beyanname, kararname, mektup, şiir gibi değişik yazı ve belge türleri mevcuttur.

*

Takdir edileceği üzere, tarihin gerçek bilgileri ilk elden orijinal kaynaklara yani arşiv belgelerine dayanır. Belgesiz tarih yazılamaz ve olayların gerçek yönleri gün ışığına çıkarılamaz.

Arşiv belgeleri olmadan ve bilinmeden, varsayımlarla tarih yazmak, belirli bir devir hakkında hüküm vermek, bir devri veya olayları değerlendirmek, tarih biliminin gerektirdiği tarafsızlığa ve ilmî objektifliğe sığmaz.

Konusunda büyük bir boşluğu dolduracak olan bu arşiv belgelerinin neşre hazırlanmasında emeği geçen Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı personelinin tebrik ediyorum.

Bu vesile ile, çalışmalarımızda her türlü teşvik ve desteği bizlerden esirgemeyen Başbakanlık Müsteşar V. Sayın Dr. Yücel EDİL'e teşekkürlerimizi sunmayı görev biliyorum.

Ayrıca, Genel Müdürlüğümüz çalışmalarının yayınlanmasını teşvik eden Müsteşar Yardımcısı Sayın Arman SÜAR'a, bu çalışmanın en iyi şekilde basılması için yardımcı olan Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürü Sayın Özgür ERKMAN ile Başbakanlık Basımevi Döner Sermaye İşletmesi Müdürü Sayın Mehmet YAZICI'ya ve mesai arkadaşlarına da teşekkürlerimizi sunuyorum.

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün yayınlarını her vesile ile teşvik eden yerli ve yabancı ilim adamları ile, yazılarında bu yayınları tanıtmak lûtfunda bulunan Türk basınının değerli mensuplarına ve yazarlarına da teşekkür ve şükranlarımızı ifade etmeyi yerine getirilmesi gereken zevkli bir görev telâkki ediyorum.

Objektif bir şekilde, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki belgelere dayanarak ortaya konan bu eser, bilinmelidir ki, herhangi bir art niyet ve düşünce taşımamaktadır. Bu eserin neşredilmesinden maksat, dünya kamuoyunun, Ermeni meselesinin ve terörünün aslının ne olduğunu, temelinde hangi unsurların ve güçlerin bulunduğunu, bu defa da Türk kaynaklarından görüp, değerlendirmesidir.

Eserin, tarihî hakikatlerin ilmin ışığında aydınlanmasına yardımcı ve ilgililere çalışmalarında yararlı olması en samimî dileğimizdir.

18 Ocak 1994

İsmet BİNARK
Devlet Arşivleri Genel Müdürü

F O R E W O R D

The Armenians who were called the faithful subjects (tebaa-i sâdika) of the Ottoman Empire started to be used since the second half of the XIX th century especially by Czardom Russia and England with the aim to break down internally the Ottoman Empire; first with the efforts of Russia next of England, the Armenians have been included with one article in both the Treaty of Ayastefanos (Yeşilköy) on 3 March 1878 (Article 16) and the Treaty of Berlin on 13 July 1878 (Article 61) by which an artificial and made-up conflict called “the Armenian Question” had been created which was not present before on the political stage. The articles in the agreements relate to the reforms in favor of the Armenians.

Subsequently, all the big states had intervened in this artificial matter and they achieved their goal by provoking upheavals in Anatolia and by having Turks and the Armenians become enemies.

The big states called imperialistic powers (Russia, England, and France) knowing the geopolitical and strategic importance and role of Turkey in the Middle East started after the second half of the XIX th century to apply their orientalism policy for their political interest in the region as protectors of Armenian, Kurdish, Caucasian and resembling societies being subject of the Ottoman Empire.

It should be known that the arisal of the Armenian question is not only caused by the social, cultural, economic, administrative and political status of the Armenians living on Ottoman territory, this question is based on an international imperialistic strategy, the power balance policy, called “the Orient Question” which has been created artificially. ⁽¹⁾

The term “Orient Question” which is included in the terminology of political history is used to express the efforts of the Western states to break down the Ottoman Empire.

The interesting statement ⁽²⁾ of the French historian Albert Sorel saying that “the Orient Question has appeared when the Turks appeared in Europe” should be taken into consideration when evaluating the Armenian question.

⁽¹⁾ For more information see: Bayram Kodaman, ‘Ermeni Meselesinin Doğuş Sebepleri’ (The Reasons for Arisal of the Armenian Question), *Türk Kültürü*, Nr. 219 (March - April 1981), 240-249 pp.

⁽²⁾ Albert Sorel, *La Question d’Orient*, Paris, 1889, transl. Yusuf Ziya, İstanbul, 1911, p. 6.

The most extensive definition of the Orient Question in terms of political history in this century is as follows: All "... the historical conflicts arising from the desire of the big European states to gain economic and political influence and domination in the Ottoman Empire or to create reasons for its dissociation and to supply freedom for the various nations living under the Ottoman administration..". ⁽³⁾

It should be known that the Armenian question, which has been created artificially by the West with plans at the disadvantage of the Ottoman Empire in a period when the political collapse of the Ottoman Empire accelerated, was based on the economic, intellectual, political, religious and cultural interest of Europe.

It is wrong to state that the reason for the Armenian people to sentence the Turkish state and the Turkish people with feelings of malice, hatred and revenge and to kill and wound them, is the fact that they are sacrificed to political plots prepared for Russian, English and French interests in which the Armenians believed without knowing the truth. ⁽⁴⁾

The Armenians living in the country of the Ottomans, have for many years been free in their education and trade, they have worked at high official posts and have been protected by the law of the Ottoman Empire against people causing them harm or internal disputes. On the other hand, pious donations, schools and religious institutions belonging to Armenians living in Russia were taken from them with violence, education in Armenian language was forbidden and the religious and traders were exiled.

Although the Armenians were not called up to military service, all their commercial profits were protected by which they earned high financial fortunes without any difficulty; meanwhile they were appointed to high official posts because they received qualified education. The rebellions of the Armenians against the Ottomans have appeared as a result of the hypocritical states' desire for "reform" arising from the interests these states demanded from the Ottoman Empire on behalf of the Armenians who were misused by those states.

⁽³⁾ See: Cevdet Küçük, 'Şark Meselesi Hakkında Önemli Bir Vesika' (An Important Record on the Orient Question), İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, Nr, 32 (March 1979, 607-638 pp.; Erdal İlter, 'Ermeni Meselesinin Perspektifi ve Zeytûn İsyanları' (The Perspective of the Armenian Question and the Zeytûn Rebellions) 1780-1880, Ankara, 1988.

⁽⁴⁾ See: Neşide Kerem Demir, *Bir Şehid Anasına Tarihin Söyledikleri: Türkiye'nin Ermeni Meselesi* (What History Tells a Mother of a Martyr: Turkey's Armenian Question), 3rd edition, Ankara, 1982.

The main reason for the occurrence of the Armenian question is the policy of Russia, England, France and America against the Ottoman Empire and the Armenians. It will be appropriate to state briefly the policies followed by these states:

The Effects of the Policy of Russia:

Russia, which had become an influential State in Europe during the reign of Czar Petro I (1682-1725), has always strongly desired to get hold of the Straits. Russia, which had also an excessive sympathy for the Balkans and which wanted either to get hold of these countries or to make them subject to its administration, established with this aim its consulates in the Balkan countries to organize these countries against the Ottoman Empire as a result of which they took up the role as protector of the Slavic-Orthodox union and its people. Russia did not neglect to take advantage of all the confusions and instabilities in the region in order to apply its policy, and has provided for the occurrence and expansion of the Serbian Rebellion in 1806, the Greek Rebellion in 1827 and the Bosnia-Herzegovinan, Bulgarian and Serbian rebellions in 1875-1876. This policy of Russia which also wanted to obtain territory from the Ottoman Empire on behalf of the provoked regions was not always successful because from time to time it came into conflict with the interests of England and France. Here upon, Russia applied its policy to share the cake with the other states before acting against the Ottoman Empire.

Russia believed that achieving its goal to dominate the Mediterranean and the Middle East and to reach warm waters was possible by dividing Anatolian territory and for this purpose it tried to obtain the Erzurum-Iskenderun Line where most Armenians were living. Thus the contact of Russia with the Armenian churches in the Ottoman Empire and its support to Armenian terrorism started.

Russia which tried to succeed its objectives on East Anatolia by the use of the Armenians who started to work for the services of the Czar and which used the Armenians on the front battle line in the war with Persia, attacked the Ottoman Empire with the new power it gained when East Armenia was appointed to Russia as a result of the Türkmençay Agreement of 1828 and when the Persian Armenians joined this union. When 40.000 Armenians who migrated to Russia by the Edirne Agreement of 1829 wanted to establish an autonomous Armenia, this was being refused by Russia who had seemed to have taken up the role as supporter to realize their desire once on Ottoman territory.

Thus the Armenians, who had lost their citizenship of the Ottoman Empire, were often facing oppression and cruelty even for their most natural rights in Czardom Russia and met their due punishment for their betrayal.

The Effects of the Policy of England.

The reason of interest of England in the Ottoman Empire and later in the Armenians is closely related to the fact that Russia had constantly been moving to the south threatening English interest and to its being a powerful Black Sea state.

England's support to the Ottoman Empire against Russia, in order to avoid Russia's development which threatened England's interests, had continued from 1783 until the Ottoman-Russo war in 1877-1878.

Although England, which had separated Austria from the Russian alliance during the Ottoman - Russo War between 1787-1792, started to attack Russia by having Prussia taking its side after the French Revolution, it supported Russia during the wars between France and Russia.

Caning, the Prime Minister of England during that period, commented on England's opposing attitude against the Ottoman Empire during the rebellion of Greece as follows: "The aim of England's attitude is not to agree with Russia; it will be better that Greece, which definitely will gain its independence, will be indebted to England which is a friend state in the Mediterranean than being indebted to Russia".

While England supported the Ottoman Empire against the rebellion of Kavalalı Mehmed Ali Pasha, governor of Egypt, it had Sultan Mahmud II sign the "English Trade Agreement" in 1838 which caused great wounds in the politics and economy of the Ottoman Empire.

With this agreement the Ottoman Empire became an English open market after which the Ottomans were not able to avoid the Greeks and the Armenians to gain power by taking advantage of this situation.

England refused the proposal of the Russian Czar Nikola II in 1853 to share the Ottoman Empire during the Crimea War. However, Europe's changing political structure in the 1870's, had changed England too and after the Ayastefanos and the Berlin Agreements were signed at the end of the Ottoman-Russo War between 1877 - 1878 England ceased defending the integrity of Ottoman territory and took up the policy to break the Ottoman Empire down and to establish states on this territory dependent on England.

An important reason for the change of England's policy relating to the Ottoman Empire is that starting from 1880 the Armenian question gained importance in Europe.

The fact, that the Catholic people in the Ottoman Empire were under the protection of France and the Orthodox people were under the protection of Russia, made England have the number of Protestant Armenians increased by having an article relating to freedom of conversion included in the Reform Ferman. Thus under the policy of protecting the Protestants, England provided the possibility to interfere in the internal affairs of the Ottoman Empire and because the Protestantism policy was mainly concerned with Armenian culture it has provoked the national feelings of the Armenians.

The Armenian question can be accepted as having begun during the Ottoman-Russo War between 1877-1878 when Russia occupied some cities in Anatolia and provoked the Armenians living there against the Ottoman Empire for independence.

England which understood that it could not oppose Russia's aggressive behaviour against the Ottoman Empire and that it was unable to guard its own interest accepted de facto the Armenian question. It immediately took its first step; after threatening the Ottoman government it took Cyprus in order to use it as a base against Russia. Besides, England obtained a concession from the Ottoman Empire to make reforms in favour of the Christians living in the East Anatolian provinces as a result of which the Armenian question has become in fact the English question.

Before the Ottoman-Russo War, the Armenians had no intention to separate from the Ottoman Empire and to establish an individual state, in spite of this the Russians had included the Armenian question in the Ayastefanos Agreement. England, on the other hand, had included the Armenian question in the Cyprus Agreement without finding it necessary to ask the Armenians. England supported an independent Armenia because it thought that this would cause Russia difficulty and it would avoid the Ottoman Empire to develop.

The Effects of the Policy of France:

The privilege of capitulation given to France in 1535 as a concession and favor by Sultan Süleyman the Magnificent started the first serious and friendly relationship between the two countries. This com-

mercial and political relationship continued extensively with the capitulations of 1740. However, during the Second Besiege of Vienna in 1683, France helped Austria and clearly showed its attitude. The Egypt Cruise, where Napoleon Bonapart was defeated for the first time, has been the continuation of this situation. But during the wars between the Ottoman Empire and Russia, France tried to be a friend, nevertheless when agreeing with Russia in 1807 they showed again an attitude not suiting friendship.

France, which supported Kavalalı during the rebellion of Kavalalı Mehmet Ali Pasha, acted in accordance with the Ottoman Empire during the Crimea war.

France has not been influential at the Berlin Congress in spite of its attendance because Germany had defeated France in 1870 and remained deprived of political maneuvers and of influencing other states for a period. However, with the declaration of the Republic, France gained its previous role and started to support political struggles of various groups and to be their center for shelter. Meanwhile, they had undertaken the protection of the Catholics in the Ottoman empire and played an important role in the Holy Places Conflict which caused the Crimea War.

France which could not bear being defeated by Germany showed sympathy to Russia who had a dispute with Germany at the Berlin Congress in 1878 and after settling its disagreements with England, these three states spent together great effort to dissociate the Ottoman Empire. France had a quite active role in the plan to divide and break down the Ottoman Empire.

Between 1830 and 1921 France tried to protect the stability in the Middle East and the Metiterranean which had been put forward artificially just as the Armenian question; meanwhile France tried also to increase its political influence with the occupation of Anatolian territory. Especially after the Mondros Cease Fire was signed, France developed the relations with the Armenians during the occupation of Anatolia and the French occupation forces initiated occupation of Turkish territory with the Armenian militants and organizations. Meanwhile, as it is known, the French supported in a great extent the Armenians at international negotiations.

Following the Sevres Agreement and the success of the Turkish War for Independence it is noticed that the Armenian-French relations gradually weakened.

After the Lausanne Agreement, France seemed to have eliminated the Armenian question from their foreign policy, but before half a century had passed in the 1970's France took side in favor of the Armenians when the Armenian question increased in intensity; and we regret to state that the French public opinion showed a silent attitude towards the assassinations of the Turkish bureaucrats.

As a result, the Ayastefanos Agreement, signed at the end of the Ottoman-Russo war between 1877-1878 which can be considered as the start of the Armenian question arisen as a product of the policies followed by Russia-England and France, did not provide the Armenians the independence they wanted but they obtained the chance to be included in an international agreement dating 3 March 1878.

England, which saw that with the Ayastefanos Agreement the interests and role of Russia concerning the Ottoman Empire had increased, made an secret agreement with Russia in London on 30 May 1878 and with the approval of Austria it had put the Berlin Congress on the agenda. Germany has also been very influential in having the Berlin Congress held between 13 June-13 July 1878 with the attendance of England, Russia, France, Austria, Italy, Germany and the Ottoman Empire. Although the Armenians hoped to obtain their rights relating to their independence, their proposals submitted to the Congress have not been taken into consideration and the Armenian question has been left to England. The 61 st article of the Congress is directly related to the Armenians and the 62 nd is indirectly related to them as it provides some rights to the Christians living under the administration of the Ottoman Empire and because the Armenians are Christians, this article is for their concern, too.

One of the main methods preferred by the Western states, to interfere with the internal affairs of the Ottoman Empire, to maintain their interests here and to provide their mutual stabilities, has been the reform activities which they demanded on behalf of the Christians under the Ottoman administration.

On the other hand, the Ottoman Empire had neither the intention to realize the reforms demanded in the 61 st article of the Berlin Agreement nor had the Ottoman Empire the possibility to use its political authority to deal with the rebellions of the Muslim Kurds and Circassians against the state and to reestablish the stability in solidarity in case these reforms would be realized. The Western states were racing

with each other to avoid the resettlement of the disturbed stabilities, moreover they caused new confusions so to use these situations to obtain more interests from the Ottoman Empire. In fact, the financial structure of the state during that period and the weak-instable governments being often subject to changes, made it impossible to oppose the proposed reforms, to produce alternative solutions and to avoid interference in their internal affairs. However, the Ottoman governments were lucky not to be able to follow up the demands of the Armenians and the reforms in favor of the Armenians which the West wanted to have applied by the Ottoman Empire between 1880-1894 and this was due in a great extent to the effectiveness of the Armenian terroristic movements supporting the Armenian demands. The Armenians who noticed this, attempted again their terroristic movements in a great extent between 1894-1896 and part of these take place in this work together with the records.

The Ottoman Empire accepted officially the Reform Project dated 20 October 1895 which is very important for the Armenians and made it known to England, Russia and France. The satisfied Western states had promised to spread these reforms to other places where high numbers of Armenians were living. However, the Armenian committees which saw that the reform project was not exactly applied, initiated rebellions in Zeytûn, Trabzon, Erzurum, Sivas and Diyarbakır which were suppressed in January 1896.

When Germany and Austria intervened with the Armenian rebellions towards the end of 1896, a year when the rebellions increased in frequency, Sultan Abdülhamid II announced the French ambassador Paul Cambon that he immediately would take the following measures:

- 1. Arrested people for which not any reason or evidence of crime can be found will be set free.*
- 2. The Reform Ferman will be immediately published.*
- 3. The Armenian National Council will be invited to meet and the Patriarchy election will be made.*
- 4. The Governor of Diyarbakır Enis Pasha will be taken from his post.*
- 5. All the governors will be commanded that the government has to avoid immediately the rebellions and confusions.*

The Ottoman Empire has given amnesty to Armenians who were imprisoned for any political reason in December 1896 and has made various improvements; in spite of these, neither the Armenians nor the Western states have been satisfied. As long as the Armenians had not established their independent state and the Western states had not succeeded in their interests on the Ottoman Empire they would both never be satisfied in the real sense.

The main Armenian committees organizing the Armenian terroristic activities are these:

The Hincak Committee: It has been established by the Caucasian Armenian Avedis Nazarbek and his wife Marian Vardaniyan in 1887 with the aim first to establish Turkish Armenia and next to join with Russian and Persian Armenia and consequently establish independent Armenia. However, when the activities of this committee proved to be unsuccessful, the committee divided into two sides; one being the partisans of Nazarbek called the real Hincaks; and the other being the Reformist Hincaks or Veragazmiyal Hincaks. The leader of the second group was Arpiyar Arpiaryan.

The Hincak Committee had its organizational regulation and programme printed in London in Armenian language in 1887. Upon the division within the committee their enmity to each other reached the point to kill each other in the middle of the street.

The aim of the Hincaks was to provoke the Muslims and the Christians to each other. They hoped to horrify the country with the massacre arisen by them. The Hincaks who were living in security were not afraid to provoke their own race, to disturb their lives and to cause great confusions and to have them conflict with the state.

The Tashnaksutyun Committee (Union of Armenian Reform Committees): The Tashnaksutyun Committee which means federation in Armenian language has been called so because it has come into being when various Armenian groups came together.

The aim of this committee established in Caucasia in 1890 was to join the other Armenian societies and to help the militias passing to Turkey. But the real aim of the committee was to kill the Turks and the Kurds wherever they were seen; and to kill traitors, those who did not kept their promises and Armenian agents.

In their published notices, the Tashnakyutsun Committee invited its partisans to be more courageous; complained about the lack of interest of the rich and the religious and made propaganda against the preachers and the traders.

The first organizations of this committee were established in provinces such as Istanbul, Van and Trabzon; Caucasian and Russian Armenians were settled in important places. One of the committee's propaganda centers was Paris. They were deceiving Western public opinion with all kind of material they published; meanwhile, they acted like terrorists against Armenians who did not believe in them or who did not participated to them. On the other hand, they protected and provoked communist tendencies in the country.

The Tashnaks who worked as a terroristic organization had taken up the responsibility of the attack to the Ottoman Bank, the rebellion of 1904 in Sasun and the Yıldız Palace assassination.

The Hincak Revolution Party: This is the only party directing the revolutionary movements in Armenia. Centrally located in Athens, this party had branches in all the cities and villages of Armenia and in the foreign countries where Armenians were living.

In summary, Armenian committees have worked far from each other and under different names. Their common aim is to deceive Western public opinion and people of their own race and to struggle by ceasing the existence of everyone who hinders them in their Utopia for an independent Armenia.

It is clear from the Armenian terrorism and massacre which the Armenians continued until the present with the tolerance of some states in the Western and Eastern block that they have not given up yet this Utopia.

Important Armenian Rebellions Between 1890-1896:

The Erzurum Upheaval (20 June 1890): Upon an denunciation that in an Armenian church and an Armenian school in Erzurum weapons were made and stocked, the gendarme made a search under the control of the priest and the school director and with the permission of court. For this reason and as a result of provocations, the Armenians rose in rebellion and opened fire to the gendarme. In this conflict 8 Armenians died and 2 Muslims became martyrs. Besides 60 Armenians and 45 Muslims were wounded.

28 of the Armenians who opened fire were captured and imprisoned; in spite of this they were set free with the interference of the Western states and especially Russia; the attorney who arrested them was taken from his post.

The Kumkapı Demonstration (15 July 1890): During the Cross Ceremony Speech of the Armenian Patriarch of Kumkapı called Horen Aşikyan, a member of the Hıncak Committee called Harutyan Cangülyan read an announcement insulting the Sultan. Members of the committee forced the people to demonstrate in spite of the opposition of the Patriarch. The Patriarchy denounced the walk of the crowd towards the Yıldız Palace and the gendarme waylaid them. However, the Armenians opened fire to the gendarme upon which a conflict began which wounded many. Although their leader Cangülyan was arrested and sentenced to death, the Sultan changed his punishment to lifelong imprisonment.

The Merzifon, Kayseri and Yozgat Events (6 January 1893): “The Little Armenia Revolutionary Committee” attempted to find partisans by having their voice heard. Thus, this time they had had printed declarations inviting the people to rebel against Sultan Abdülhamid after which they started to cause events, to kill people and to bandit. In September 1893, they opened fire on soldiers in Merzifon and caused 25 soldiers to be martyrs. On 27 April 1894 an unsuccessful assassination was attempted to Patriarch Aşikyan after which the patriarch resigned. The Armenians have killed another soldier when robbing a post car in Tokat on 9 August 1894.

Although Sultan Abdülhamid declared amnesty for the Armenians in April 1893, the rebellions in the region did not come to an end.

The First Sason Upheaval (28 August 1894): This county known as Sasun attached to the province Siirt has become the symbol for the rebellions of the members of the Armenian committees.

This upheaval has actually been organized with the aim to interfere with the Ottoman administration and to attract the attention of Europe. Upon the interest of England and France to this event, Russia also intervened to this subject so to protect its interests.

The Armenians who say according to their own sources that six or seven thousand people were killed are not aware that they thus claim that all the Armenian population in this county would be killed.

Later it became clear that the actual number was not more than 1000. The Ottoman Empire has sent a commission constituted from Russian, English and French people to Sason in order to investigate the upheaval and this commission has met 108 times and interviewed more than 190 persons between 4 January and 21 July 1895. At the end of this investigation, it proved that Hamparsum Boyacıyan using the nickname Murat had provoked the people. It has been proven that the Turkish soldiers and people had only opened fire to those who rebelled against the state and against the people and that they did nothing to innocent Armenian people. In spite of this, the Armenians violated every woman, child, weaponed and unweaponed person and caused an actual massacre.

The Bâbiâli Demonstration (28 September 1895): With great efforts of Patriarch İzmirliyan elected in place of Aşikyan, the Armenians announced they would organize a demonstration at Bâbiâli to protest their annihilation by the Turks and Kurds and they realized their demonstration with a group of five thousand people.

On 30 September 1895 the Armenians met in the church of the Kumkapı Patriarchy and made speeches expressing their complaints about the Ottoman administration, next they walked to Bâbiâli with a crowded group to submit to the Ottoman Prime Minister a memorandum said to be prepared by the Hıncak Committee. Their aim was to cause a great event and to attract the attention of Europe to the Armenian question.

Bâbiâli first wanted to stop the demonstrators with military forces, but changed its mind after having taken the opinion of the German advisor. This decision taken by the Minister of War with the fear that a civil war could break out, was accepted by Sultan Abdülhamid. The Armenian groups encouraged by this decision increased their insolence against which the Muslim people had to act.

The Western states strongly protested the government and the Sultan because of this situation which caused not only confusion in Istanbul lasting for three days but also conflicts between Armenians and Muslims in Trabzon, Tekirdağ and İzmit.

The Van Upheaval (3 June 1896): Because Van is close to the Caucasion and Persian border, the quantity of weapons and ammunitions in Van was more than in the other places and the Armenians were better organized and stronger in this region.

On 3 June 1896, Armenian militias in Van opened fire on a detachment patrolling a neighbourhood where Armenians were living. Subsequently, the Armenians opened fire on the people at the street from their houses and by the use of military measures this event has been avoided from spreading around. However, when the soldiers opened fire to Armenians who did not want to cease fire, the rebellious Armenians attacked the villages and tribes on their way upon which the soldiers who pursued them made an end to their existence.

During this rebellion in Van the total number of dead and wounded people was 878; 340 martyrs and 260 wounded were Muslim, where as 219 deaths and 59 wounded were Armenian.

After this event, other events occurred in the surrounding counties as the result of Armenian attacks to Muslims and both sides had losses in human life.

The attack to the Ottoman Bank (25 August 1896): The Ottoman Bank has been established according to the French and English banking system on 15 November 1862 on the request of the Western states in order to assist enterprises in the field of economy.

The attack was planned to be realized on the 31 st anniversary of Abdülhamid's ascendance to the throne; upon the denunciation that at an Armenian school in Samatya bombs were being made, the school and weapons were seized on 25 August and the plan delayed; here upon the Armenian militias attacked the Ottoman Bank on 26 August.

The Armenians took 12 bank officials as hostages; their political demands were not accepted. Sultan Abdülhamid permitted only 27 members of the committee to leave the Bank and go abroad.

During this event İstanbul experienced frightful days; Armenians threw bombs from their houses to the people and the people responded in the same way. The Sultan was only able to control the situation with soldiers brought from Edirne.

*

The number of publications relating to the Armenians and Armenian issues in the world libraries is very high. Especially in this century, following the First and Second World Wars, authors emphasize the political interests of the countries they are a native of in their books written on behalf of the Armenians. Thus, the so-called scientific works

are one-sided, full of political propaganda, ornamented with massacre stories, unrelated with the truth, biased, written with Armenian fanaticism, and misleading the world's public opinion.

In these so-called scientific works, there is enmity against Turkey and the Turks. Books, articles, theses and papers claimed to be written scientifically are far from being true, and are including feelings of Armenian hatred and revenge; and with this kind of publications the public opinion of the world is wanted to be turned against Turkey and the Turks; and the influential public opinions of some countries are imposed to believe in the existence of the Armenian question.

Because the social and political aspects of the Turkish-Armenian relations are in general not put forward in the Western countries on the basis of Turkish sources, especially first-hand archival sources, the works until the present are mostly one-sided and in opposition of the Turks.

Turkish scientists should know that England, Russia and France which all have well-known intentions relating to Ottoman territory have also been hostile to the Turks in their publications by taking part on the Armenian side.

The book entitled "The Treatment of the Armenians in the Ottoman Empire" published in London in 1916 by Lord James Viscount Bryce, an English professor at the Oxford University Faculty of Law, can be shown as an example. Attention should be paid that this book which claims that the Turks have killed one and a half million Armenians was published in 1916. As it is known, in 1916 the English were unsuccessful at Çanakkale and all the soldiers of a military unit were taken as military prisoners by the Turks in Kut-ül-Ammara. The English had published this famous "Blue Book" to engage their public opinion. The events in the reports presented as the records of the so-called Armenian massacre in this book are all falsified information taken from the English's files relating to the East.

Neşide Kerem Demir's mentioned book should be read for the Armenian terror and cruelties against the Turks proven with photographs. ⁽⁵⁾

*

The Ottoman Empire has been able to have its people live in peace and welfare thanks to its tolerance being one of the most important

⁽⁵⁾ Neşide Kerem Demir, *ibid*, 193-240 pp.

features of the Turkish-Islam state tradition and not any other state in history has achieved this. It has continued this status for many centuries without applying politically to indoctrination, that is methods and systems for socialization, and without assimilating minorities. The loyalty of the minorities to the regime and the state was the most important and maybe the only condition of the Ottoman policy they wanted to be conferred.

It is worth to consider the words of Martin Luther, a German theologian and reformist initiating Europe's greatest reform, during a speech to the German people saying: "You Germans, Let the Turks invade Germany. The Turks will show you equity and justice."⁽⁶⁾

The Italian philosopher and writer Tommaso Campanella who had developed the inherited thought of Renaissance to its limits, expresses in his important work entitled "The Sun Country" (Civitas Solis) the importance the Turkish people gave to human rights as follows:

"I long for a "Sun Country". There should be no night in this country and the people should not know what the concept of darkness means. Is it possible to find "The Sun Country" on earth? The existence of the Turks who do not interfere to freedom of thought and conscience makes me believe that - at least tomorrow - such a country will exist. Since the courageous and just Turks exist, since there is a nation which does not imprison thought or chain love for the truth... Why should a "Sun Country" not exist tomorrow, a country where only the truth, justice and freedom dominates?"⁽⁷⁾

When examining the Ottoman centuries throughout history, one will be able to see the just and tender administration in every period of the Ottomans. The Turkish state tradition has always been just and equal. Here the following is intended to be said. The Turks have always behaved just, reasonably, honest and tenderly against the minorities and the people under their patronage and has never followed a colonializing policy.

The Turk has always, in every period, and wherever he has gone been rescuing people, providing justice, establishing civilizations and bringing freedom. The Turkish archives are the living evidence of this.

⁽⁶⁾ Neşide Kerem Demir, *ibid*, p. 28.

⁽⁷⁾ Neşide Kerem Demir, *ibid*, p. 28.

It has definitely been necessary and obligatory to inform first of all the public opinion of Turkey, the people interested in this subject, the leaders and the world's public opinion about the truth of the Armenian question and to reveal with all openness Armenian terror which has lasted for years.

During all these years very few answers have been given to the various propaganda against us, but on the other hand, a set of people are dealing with the Turkish-Armenian relations during history only from one side and are misusing this constantly at the disadvantage of us and are increasing their activities each passing day. Thus the silence of the Turkish people arising from the dignity of just people has been tried to be interpreted as the silence of guilty people.

It should be known that ignoring the cruelty to which the Turks have been subject to throughout history will kill the entity of right and justice.

It should be a scientific obligation and a criteria for morality to bring the groups and states conditioned with Armenian propaganda and clamor face to face with the truth and for this reason to reveal, on the basis of archival records, the inner aspects of the disagreements between the Turks and the Armenians and Armenian terrorism intentionally being continued for centuries.

Our religious beliefs and our historical honour and nobility refrains the Turkish people to have blood feuds, to murder and to take revenge; however, revealing the truth is a national and human duty and responsibility.

Turkey, approved the minority status by the Lausanne Agreement dated 24 July 1923 and provided the Armenians with all the individual rights and freedom owned by Turkish citizens and since that date there has not been any problem with the Armenians living in Turkey. The Armenians in Turkey who did not take part of the games of organizations being externally commanded and who did not approve them are now living under security in convenience, welfare and religious freedom.

Our citizens of Armenian origin are under the high security of the state and are freely using all their legal rights. As it was in the past, the Armenians, who are the wealthy citizens of the country, are free to practice every profession. Armenian citizens are praying in churches according to their own beliefs, are following education in their own

schools and language, are publishing publication in their own language and are engaged in their social and cultural activities. In summary, Armenian citizens are benefitting equally from all the rights of the Turkish citizens.

*

We see that the Armenian question revives after the 1950's although it had decreased after the Lausanne Agreement.

The arisal of new military pacts after the Second World War and Turkey's place in these pacts has, without doubt, caused this revival.

The spread of communism in the East European countries patronized by Russia after their occupation following the Second World War has been a source of threat for the West European countries and the United States of America or, in fact, the free world.

In order to stop the Soviet expansion, these countries established the NATO military pact; in return, Soviet Russia established the Warsaw military pact together with its East European allies Rumania, Czechoslovakia, Poland, Hungary and Bulgaria.

Turkey who was threatened by Soviet Russia entered NATO after the Second World War.

Turkey's entrance to NATO made Soviet Russia take some measures to demolish Turkey's internal stability and its foreign esteem. Under this framework, the Armenian question revived in the 1950's.

The 1960's are the years when this conflict was organized and the demand and dreams to establish Great Armenia were put forward.

The 1970's are the years when Armenian violence and terrorism towards Turkey started.

Behind the Armenian ambitions and terrorism towards Turkey and the Turkish aspects lies the foreign political interests towards Turkey of some countries from the viewpoint of international political balances. But since long, time has come for these countries to give up their persistence to continue their tradition of foreign policy and to show a policy in which moral aspects in international field is dominant.

Anyhow, it should be known that the West and the East need Turkey more than ever in order to maintain the basic balances in the Balkans, the Middle East, Caucasia and Middle Asia.

Turkey's importance, emphasize and influence in basic balances in the center of a region with a high geopolitical and geostrategical importance and value surrounded by the Middle East, Caucasia and the Balkans within a rapidly changing and developing universal political conjunction has appeared undeniably.

The reasons for the present conflicts between the Azarbaijanis and the Armenians are based on the aim and imagination of the Armenians to establish Great Armenia after getting hold of Azerbaijani territory.

The Armenian terror, happening on Azerbaijani Turkish territory in a period when human rights have taken the first place on the world's agenda, has marked history eternally.

Armenian terrorism has sentenced unforgivenably their supporters in front of the people on the world and human history as it always has been before.

*

Hüseyin Nâzım Pasha's Work:

Hüseyin Nâzım Pasha who lived in İstanbul between 1854-1927 (1270-1346 according to the Hegira calender) had collected the events during his post as Minister of Gendarme in the way of a report made up of two volumes which he submitted to Sultan Abdülhamit II under the name "History of Armenian Cases" on 3 January 1897 (29 receb 1314 according to the Hegira calender).

In the introduction of this report, Hüseyin Nâzım Pasha states that he has prepared this report, including not only events and their causes happened in and out of İstanbul during his appointment as Minister of Gendarme but also the measures to be taken to avoid these, in order to give the Sultan detailed information and to write a right history of Armenian events although Armenian trouble seemed to have dissappeared at that time.

*

This work, preserved in two volumes registered as Prime Ministry General Directorate of the State Archives Directorate of Ottoman Archives Yıldız Esas Part Nr: 36, Record Nr: 131, Envelope Nr: 152, Container Nr: 10, has been published under the name "History of Armenian Events" in 2 volumes as its original. Both volumes contain transcriptions, original texts, and an index. Some symbols of words which are in

present used correctly are exceptionally not shown to provide fluent reading. Moreover, in order to provide easy retrieval to the original text, the page number of the text in old alphabeth is shown in square parantheses within the transcribed text and is printed bold.

This work totalling 543 pages is incomplete in chapter headings and contents. Therefore the necessary headings which are added by taking into consideration the present ones are shown in square parantheses and included in the table of contents.

This work states one by one the Armenian activities in Turkish territory and abroad, the decisions of the committees of which they were a member of, the names of the courts where the arrested Armenians were judged, the dates of decisions and their punishments.

This work includes coded and uncoded correspondence between the Ministry of Home Affairs and the Ministry of Gendarme, exchanged notes between the ministries, and letters written to official or non-official people or written to the Ministry of Gendarme relating to Armenian events.

This work written in rik'a writing style includes different kinds of records such as arîza (letter written te people of higher rank), notes, telegraph copies, circulars, memoranda, journals, declarations, written decrees, letters, and poems.

*

As it will be appreciated, true information about history depends on first-hand sources or archival records. Without archives history cannot be written and the real aspects of the events cannot be made known.

It does not suit to the objectivity required by the science of history and to scientific objectivity to write histories, to decide on a certain period and to evaluate a period or events based on hypotheses without using and knowing archives.

I would like to congratulate the personnel of the Directorate of Ottoman Archives of the General Directorate of the State Archives who have spent effort in preparing these records for publication which will fill in a big gap in its field.

I consider it as a duty to thank the Prime Ministry Acting Undersecretary Dr. Yücel EDİL, on this occasion, who supported and encouraged us in every way during our activities.

I would also like to thank the Deputy Undersecretary Mr. Arman SÜAR, who encourages the publication of the works of our General Directorate; Mr. Özgür ERKMAN, the General Director of Codification of Law and Publication, who has been helpful in printing our work; the Director of the Prime Ministry Printing House with Circulating Capital Mr. Mehmet YAZICI and his staff.

I consider it as a pleasant duty to express my thanks and gratitude to the valuable members of the Turkish press and their authors who have been kind to introduce our publications in their articles and to native and foreign scientists who encourage on every occasion the publications of the General Directorate of the State Archives.

It should be known that this work prepared objectively on the basis of records in the Prime Ministry Ottoman Archives does not carry any negative intention or thought. The aim of publishing this work is to have the world understand and evaluate from the Turkish point of view the origin of the Armenian question and terrorism, and the basic aspects and powers behind this conflict

We wish that this work will be helpful in revealing the historical truth in the light of science and that it will be useful in the work of those interested.

18 January 1994

*İsmet BİNARK
General Director of the State Archives*

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa Nu</u>
İKİNCİ BASKI İÇİN ÖNSÖZ.....	V
PREFACE TO THE SECOND EDITION.....	VII
ÖNSÖZ	IX
PREFACE	XI
SUNUŞ	XIII
FOREWORD	XXXI
İÇİNDEKİLER.....	LI
HÜSEYİN NÂZİM PAŞA'NIN HAYATI	LV
SEÇİLMİŞ BİBLİYOGRAFYA	LIX
TAKDİM.....	LXI

BİRİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ CİLDİN TRANSKRİPSİYONU

Ermeni Fesadının İcyüzü ve Sebepleri.....	1
Fesat ve Cinayetlerin Tertibi ile Komitelerin Teşkilâtı	2
Fesat Tertibatının Dayandığı Aslî Maksatlar ve Cinayet Programları	5
Londra'da Hınçak Komitesi Tarafından Çıkarılan <i>Tuğyân-ı Cedîd</i> ve <i>Açık Mektup</i> İsimli Risalenin Önemli Kısımları	6
a. <i>Tuğyân-ı Cedid</i> Adlı Risalenin Anarşistlik Fikrini Destekleme Yolundaki Bölümleri	7
b. <i>Açık Mektup</i> Risalesinde Anarşistlik Fikrine Ait Bölümler	9
Hınçak Komitesi' nin Programındaki Anarşistlik Fikrini Açıklayan Bölümler	9
Hınçakyan İhtilâl Komitesi Üyelerinin Görevlerine Dair Talimatname	10
Hınçakyan Eşkiya Fırkasının İctüzüğünden Çıkarılan Bazı Bölümler.....	11
İhtilâlin Ne Şekilde Uygulanacağı	11
İhtilâl Fırkasının Teşkilât ve İctüzüğü	12
Hınçak Komitesi İstanbul Şubesinin Talimat ve Tahrikleriyle Meydana Getirilen Suikast ve Cinayetler	13

Ermenilerin Bulunduğu Yerlerde Meydana Gelen Olayların ve Cinayetlerin Kısaca Beyanı	15
Ermeni Anarşistlerden Bazıları Hakkında Mahkemelerce Verilen Kararların Özetleri	22
Temyiz Kararnamelerinin Özetleri	25
Netice	45
Romanya'da Yakalanan Ermeni Anarşistlerinden Vartan Papasyan ve Refiki Hakkında Yapılan Tahkikat ile Bu Hususta Romanya Gazetelerinde Çıkan Yazılar	46
a. Konstinonyon Gazetesi'nde Çıkan Bu Konu ile İlgili Kısımın Tercümesi	47
b. Çara Gazetesinde Çıkan Bu Konu ile İlgili Kısımın Tercümesi	48
c. Responyol Gazetesinde Çıkan Bu Konu ile İlgili Kısımın Tercümesi	49
Ermeni İhtilâl Programıyla İlgili Vartan Papasyan'ın Üzerinde Çıkan Risale	49
a. Komite Kararları	49
b. Komitelerin Teşkili ve Görevleri	54
Ermeni Hınçak ve Anarşist Komitelerinin Cüretlerinin Sebepleri	55
a. Londra ve Marsilya Ermeni Komitesinin Ermeni Fesadı Hakkında Adana Ermeni Murahhaslığına Gönderdiği Mektup	56
b. Ermeni Fesadı ile İlgili Olarak Londra'da Bulunan Plangazyan Tarafından Gönderilen Mektup	58
Sason ve Talori Hâdisesi	59
Daha Sonraki Fesat Teşebbüsleri	60
a. [Ermeni Fesadı ve Hınçak Komitelerinin Osmanlı Topraklarında İhtilâl Çıkarmaları Hususunda Zabtiye Nezâreti'nin Tezkiresi]	64
b. [Ermeni Meselesi Hakkında Galata'da Gizlice Toplanan Silâhlı Ermenilerin 500 İmzalı Bir Arzuhalî Bâb-ı Âlî'ye Takdim İçin Harekete Geçtikleri Yolundaki Haberler Üzerine Yapılan Resmî Yazışmalar]	70
c. [İstanbul'un Muhtelif Semtlerinde Ermeniler ile Müslümanlar Arasında Meydana Gelen Olayların Önlenmesi ve Ahalinin Yatıştırılması Hususundaki Resmî Yazışmalar]	75

d. [Trabzon'da Bulunan Van Eski Valisi Bahri Paşa'nın Ermenilerce Yaralanması ve Trabzon Ermeni Komitesi A'zâlarının Ermenileri Kışkırtması Üzerine Müslümanlar ile Ermeniler Arasında Meydana Gelen Olayların Önlenmesi Hususundaki Resmî Yazışmalar]	92
e. [Ermeniler ile Müslümanlar Arasında Meydana Gelen Çeşitli Olaylar Hakkında Anadolu ve Rumeli Vilâyetleri Polis Komiserliklerinden Gönderilen Raporlar]	96
f. [Ermeni İhtilâli Hususunda Marsilya'da Faaliyet Gösteren <i>Ermenistan Evlâdı İttihadı</i> 'nın Nizamnamesi ve Aynı Yerde Neşredilen "Armenia" Gazetesinin Bazı Bölümleri]	120
g. [Maraş Ermenilerinin İhtilâl Faaliyetleri ve Çorbacıyan Agop'un Hanesinde Ele Geçen Gizli Mektuplar]	125
h. [İhtilâl Çıkarmak Emeline Olan Ermenilerin Haleb, Bitlis, Van, Konya, Ankara, Sivas, İzmit, Merzifon, Adana ve Maraş'ta Sebepler Oldukları Olayları İfade Eden Resmî Raporlar]	127
Ermeni İhtilâlinin Dersaadet'te Başlayacağı Hususunda <i>Hayık</i> Adlı Ermeni Gazetesinin Bazı Bölümleri	148
Dersaadet'teki Ermeni Olayları Hakkında <i>Hınçakyan Fırkası</i> <i>Merkezi</i> İmzalı Ermenice Londra'da Yayınlanan İlânname	150
Van, Muş ve Erzurum'da Meydana Gelen Ermeni Olaylarını Anlatan <i>Truşak</i> Adlı Ermeni İhtilâl Şirketi Tarafından Yayınlanan <i>Uçurtma</i> Namındaki İlânname	154
Hınçak Neşriyatında <i>Kilikya İhtilâli</i>	157
Trabzon'dan Bitlis'e Kadar Ermenilerin Çıkardığı Olayları Araştırmış Olan Heyet-i Teftişîyye Lâyihası	164
a. <i>Trabzon Vak'ası</i>	165
b. <i>Gümüşhane Vak'ası</i>	166
c. <i>Bayburd Vak'ası</i>	168
ç. <i>Erzurum Vak'ası</i>	169
d. <i>Hınıs Vak'ası</i>	172
e. <i>Muş Vak'ası</i>	172
f. <i>Bitlis Vak'ası</i>	174
Hınçakyan Sosyalist İhtilâl Fırkası Programı	178

Truşak Gazetesi'nde Yayınlanan <i>Kafkasya Cemiyet-i Umûmiyyesi</i> 'nin Şartnamesi Sureti.....	183
[Ermenilerin Çıkardığı Çeşitli Olaylar Hakkında Muhtelif Vilâyetlerin Polis Komiserliklerinin Gönderdiği Raporlar].....	190
<i>"Hınçakyan İhtilâl Şirketi"</i> nin Dahilî Teşkilâtı Programı Mukaddimesi.....	204
Hınçakyan Gazetesinde Yayınlanan Bir Makalenin Tercümesi	207
Hey'et-i Tahkîkiyye Riyâseti'nin Müzekkiresi	212
Hey'et-i Tahkîkiyye Memurlarından Yusuf Âgâh Efendi'nin Raporu.....	214
İNDEKS	220

İKİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ CİLDİN FOTOKOPİSİ.....	230
--------------------------------	-----

HÜSEYİN NÂZİM PAŞA'NIN HAYATI

Hüseyin Nâzım Paşa, Harbiye Nezâreti Nüfus Kalemi kâtiplerinden Hasan Tahsin Efendi'nin¹ oğlu olup, 1270 (1854)de İstanbul'da doğdu. Dedesi, Batum Hanedanı'ndan Ali Ağa-zâdeler'den Sadık Efendi idi.

Bayezid Rüşdî Mektebi'nde okuduktan sonra, Beyezid Cami-i Şerifi'nde "maânî"²ye kadar ders gördü. Kıbrıs'a giderek orada Farsça öğrendi. İstanbul'a dönüşünde Mahrec-i Aklâm'da³ Fransızca, cebir, hendese, hikmet, târih-i umûmî ve coğrafya okudu. Burada son vak'anüvîs Abdurrahman Şeref Efendi ile meşhur Arapça muallimi Şâkir Efendi'den ders gördü. Mektep arkadaşlarından ileri gelenler arasında, sâbık Mebusân Reisi Ahmed Rıza, esbak Paris Sefiri Salih Münir, esbak Viyana Sefiri Mahmud Nedim, esbak Teşrifât-ı Umûmiye Nâzırı Galib, esbak Selânik Valisi Daniş ve Şûrâ-yı Devlet Başkâtibi Fuad Beyler bulunmaktaydı⁴. Nâzım Paşa'nın Mahrec-i Aklâm'da gördüğü tahsilin, onda var olan edebî şahsiyetinin gelişmesine müsbet yolda tesir ettiği; Paşa'nın Şehr Emâneti'nde, Beyoğlu Mutasarrıflığı'nda, Zaptiye Nâzırlığı'nda ve diğer makamlarda görev yaptığı sıralarda bile muharrirlik mesleğini sürdürebilmesinden ve Zaptiye Nezâreti'ni deruhde ettiği sıradaki vukûâtı kaleme aldığı iki ciltlik eserini hazırlamasından açıkça anlaşılmaktadır. Hüseyin Nâzım Paşa, devlet hizmetindeki malûmatını ve tecrübesini kayda geçirerek, dönemindeki meselelerin hallinde hizmette bulunduğu gibi, bunların gelecek nesillere ulaşmasına da vesile olmuştur.

1 Nâzım Paşa *Hatırat*'ında, kendisi 12 yaşında iken babasının Yeni Osmanlılar Cemiyeti'ne mensup olduğu için, dönemin tanınmış simalarıyla birlikte tutuklandığını kaydetmektedir. Bk. *Yeni Gün*, 14 Haziran 1931.

2 Arapça lügat ve dil bilgisi.

3 Gayesi memur yetiştirmek olan lise seviyesindeki bu mektep, önceleri Süleymaniye Cami-i Şerifi civarındaki Dökmeciler'e giden cadde üzerinde iken, bir müddet sonra Sultan İkinci Mahmud Türbesi karşısında bulunan ve Dârülfünûn olmak üzere yapılan, ancak bilâhira Maarif Nezâretine tahsis edilen binaya nakledilmiştir. Burada, riyazî ve tabîî ilimlerden ziyade, lisan ve edebiyat derslerine ehemmiyet verilirdi. "Ders programını kabartan, Arabî ve Türkî edebiyatı ile Fransızca idi." *Yeni Gün*, 1 Temmuz 1931.

4 *Yeni Gün*, 1 Temmuz 1931. Hüseyin Nâzım'ın, bu arkadaşları arasında en samimi olduğu kişi, Ahmed Rıza Bey idi.

Nâzım Paşa 19 yaşında iken 1289 (1872)da Tahrirât-ı Ecnebiye Odası'na girdi⁵. Hariciye Nezâreti'nde Saffet Paşa, Hariciye Kâtipliği'nde (sonraları Müze Müdürü olacak olan) Ahmed Hamdi Bey ve Tahrirât-ı Ecnebiye Kalemi Serhafiye'liğinde ise sâbık Paris Sefiri Numan Paşa'nın bulunduğu bu dönemde ve 1873 yılında, hukuk ilmi tahsil etmek için on beş lira maaşla Paris'e gönderildi⁶. Fakat kısa bir süre sonra, Avrupa'daki talebelerin dönmeleri gerektiğine dâir çıkan irâde-i aliye üzerine İstanbul'a döndü⁷.

1292 (1875) tarihinde Nâfia Nezâreti Tercüme Odası'na memur oldu⁸. Bir müddet sonra maaşının azlığından ve memuriyetten hoşlanmadığından dolayı Nâfia mütercimliğinden istifa ederek *Hulâsa-i Efkâr* gazetesini neşr ile⁹ *İttihad* ve *Tercümân-ı Hakikat* gazetelerinde yazmağa başladı¹⁰. Namık Kemal'in delâletiyle de *İstikbal* gazetesinin Yazı İşleri Müdürlüğü'nü deruhde etti¹¹.

Sultan İkinci Abdülhamid'in tahta çıktığı ve Birinci Meşrutiyet'in ilân edildiği günlerin sevincinin sürdüğü sıralarda, 1293 (1876) yılında Rusya'nın Osmanlı Devleti'ne harp ilân etmesi, neşriyat âleminde ve halkta yüksek vatan duygusunun tezahürüne sebep olmuştu. Hüseyin Nâzım Paşa da bu vesileyle "Aleksinaç" ile "Sohum" muharebelerini temsilen ve bu isimler altında iki piyes yazdı. Gedikpaşa ve Beyoğlu tiyatrolarında oynanan bu oyunlar fevkalâde ilgiye mazhar oldu¹².

5 Nâzım Paşa *Hatırat*'ında, Hariciye Nezâreti Tahrirât-ı Ecnebiye Kalemi'ne girişinin tarihini, 1291 olarak vermekte ve burada ancak dört ay kalabildiğini belirtmektedir. *Yeni Gün*, 1 Temmuz 1931.

6 O sene Mahrec-i Aklâm'dan ve Galatasaray'dan *aliyyülâlâ* derecede şهادetnâme alanlardan "on iki efendi", Paris'e hukuk ve riyaziye tahsili için gönderilecekti ki bunlardan birisi de Hüseyin Nâzım Paşa idi. Paşa, Namık Kemal Kıbrıs'ta Magusa Kalesi'nde menfâda iken bir mektupla kendisinden mütalaasını talep etmiş ve Namık Kemal de verdiği cevapta: "Kendi kânûn-ı medenîmizin hakkıyla tahsilinden evvel Avrupa hukukunu öğrenmekte bir faide görmediğini" ifade etmiştir. *Yeni Gün*, 1 Temmuz 1931.

7 "Ne yazık ki kısa bir zaman sonra başlayan Hersek, Karadağ ve Sırp isyanları sebebiyle harbe girmek ihtimalleri baş gösterdiğinden, hepimiz İstanbul'a dönmeğe mecbur edildik." *Yeni Gün*, 2 Temmuz 1931.

8 "O sıralarda Topkapı civarında bir hukuk dershanesi açılmıştı; buraya da devam başladım." *Yeni Gün*, 2 Temmuz 1931.

9 *Yeni Gün*, 2 Temmuz 1931.

10 *İttihad* gazetesinin adını Sultan İkinci Abdülhamid *Tercüman-ı İstanbul* olarak değiştirdi, sultanın koyduğu *Tercüman* kelimesini muhafazayla gazetenin adı *Tercüman-ı Hakikat* olarak yeniden değiştirilmiş ve *İttihad* gazetesi bu adla çıkmaya devam etmiştir. *Yeni Gün*, 2 Temmuz 1931.

11 *Yeni Gün*, 2 Temmuz 1931.

12 *Yeni Gün*, 2 Temmuz 1931.

1294 (1877)de *Takvîm-i Vekâyi* muharrirliğine ve Galata Rüşdî Mektebi öğretmenliğine tayin olundu. Bir sene sonra öğretmenlikten ayrıldı. Bilâhire, harp münasebetiyle Beynelmilel Salîb-i Ahmer Kongresi mukarrerâtına tâbi olmak üzere tesis edilen Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Başkâtibi Nuri Bey'in delâletiyle cemiyetin Yazı İşleri Müdürlüğü'ne tayin edildi ve muharebenin sonuna kadar bu vazifede kaldı. Bu arada Sultan İkinci Abdülhamid'in işareti ve Nuri Bey'in ikazı üzerine muharrirlikten ayrıldı¹³. Hüseyin Nâzım Paşa, 1295 (1878) yılında Belediye teşkilâtının ıslâhı için Komisyon Başkitâbeti'nin de eklenmesiyle Şehr Emâneti Tercüme Odası Müdürlüğü'ne, 1296 (1879)da ise Şehr Emâneti Mektupçuluğu'na tayin edildi. Bu resmî vazifesi, Paşa'nın kendisini göstermesine ve hizmetleriyle sivrilmesine vesile oldu. Nitekim, Belediye dairelerinin ıslâhı, İstanbul'un havagazı ile aydınlatılması, onun çalışmaları neticesinde vuku buldu. Paşa aynı zamanda bir mezbelelik hâlinde bulunan Tepebaşı Mezarlığı'nın da ıslâhına muvaffak olarak, Evkaf Nezâreti'nin mümânaatına rağmen burasını güzel bir bahçe hâline soktu¹⁴. Fransa'dan Belediyeciliğe dair eserler getirterek, Şehr Emâneti Dairesi'nde bir Kütüphane tesis etti ve tatbiki mümkün olan şeylere dair eserleri tercüme ettirdi.

Hüseyin Nâzım Paşa, 20 Ramazan 1307 (1890)da Beyoğlu Mutasarrıflığı'na tayin olunmuşken, Ermeniler'in çıkardığı hâdiseleri Bâbıâli'nin önlemekte güçlük çekmesi üzerine 10 Zilhicce 1307 (28 Temmuz 1890) tarihinde Zaptiye Nâzırlığı'na tâyin olundu¹⁵ ve bu makamda iken 7 Zilhicce 1311 (1894) tarihinde kendisine Vezâret rütbesi verildi. Hüseyin Nâzım Paşa, Zaptiye Nâzırı olduğu Kurban Bayramı'nda derhal Kumkapı'ya giderek, orada isyan hâlinde bulunan Ermeniler'in bu hareketinden kendisini mesul tuttuğu Pakrik Aşıkyan'la görüştü ve nümâyiş yaparak bir uygunsuzluğa sebebiyet veren Ermeniler'in, kendisi tarafından şiddetle mukabele göreceklerini bildirdi. Bunun üzerine hâdiseye kısa bir müddet sonra yatıştı¹⁶. Fakat içeride ve dışarıda istiklâl sevdasıyla çalışan Ermeniler, hem neşriyat, hem de cemiyetler ve isyan plânları hazırlayarak bunları uygulamaktan vaz geçmedikleri için, Nâzım Paşa Zaptiye

13 *Yeni Gün*, 6 Temmuz 1931.

14 *Yeni Gün*, 6 Temmuz 1931.

15 Sultan Abdülhamid, Kurban Bayramı münasebetiyle Beşiktaş'ta Sinan Paşa Cami-i Şerifi'ndeki Bayram Alayı'nın ardından Dolmabahçe Sarayı'nda yapılan Muâyede Merâsimi sırasında sâbık Zaptiye Nâzırı Kâmil Bey'i azle ve bu makama Hüsaeyin Nâzım Paşa'yı nasbe karar vermiştir. *Yeni Gün*, 14 Haziran 1931.

16 *Yeni Gün*, 17 Temmuz 1931.

Nâzırlığı'nda kaldığı süre içerisinde çok sıkı tedbirler aldı ve bunları uygulamaya çalıştı¹⁷.

Hüseyin Nâzım Paşa, bu vazifesini başarıyla yürüttüğü sırada tedaviye muhtaç olmasından dolayı, 28 Cumâdelûlâ 1314 (4 Kasım 1896)da görevinden alındı. Dört ay sonra Beyrut ve 24 Safer 1315 (1898)de Suriye Valiliklerine; 11 Muharrem 1324 (1906)da Cezâyir-i Bahr-ı Sefîd Valiliği Vekâletine, üç ay sonra da asaleten Valiliğe tâyin olundu. Daha sonra Aydın ve Edirne Valiliklerine tayin edildi.

Murassa' Osmanî, murassa' Mecidî nişanları, gümüş ve altın İmtiyaz*, altın Girid, altın Liyâkat ve Hicaz Demiryolu madalyaları kendisine verildi. 14 Cumâdelâhire 1346 (8 Aralık 1927)de İstanbul'da vefat etti. Karacaahmed Mezarlığı'na defnolundu.

Nâzım Paşa, bir devlet adamı olduğu kadar, aynı zamanda bir divân şairi, müellif, muharrir ve mütercimdi. *İttihad*, *Tercümân-ı Hakikat* ve *Takvîm-i Vekâyi* gazetelerinde altı yıla yakın bir zaman boyunca yazdı. İspanya rahiplerinin zulümlerine dâir yazılan *Engizisyon Esrarı* adlı eseri tercüme etmiş, yine bu bölgeye ait bir tarihî eser olan *Endülü*s adlı kitabı yazmıştır. *Aleksaviç*, *Sohum* ve *Hicret* adlarında üç de tiyatro eseri vardır.

KAYNAKLAR

BOA-*Sicill-i Ahvâl Defteri*, c. 4, s. 186-187.

İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, 3. baskı, İstanbul 1988, c. 2, s. 1149-1151.

“Nâzım Paşa” *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, c. 6, İstanbul 1986, s. 540.

“Nâzım Paşa'nın Hatıratı”, *Yeni Gün* gazetesinde 17 Haziran 1931 tarihinden itibaren başlayan tefrika.

17 Karşılarında güçlü bir devlet adamı görmekten hoşlanmayan Ermeniler, bu sebeple Nâzım Paşa'yı, iç ve dış matbuatta “Ermeni Cellâdı” şeklinde yaftalamaya çalışmışlardır. *Yeni Gün*, 14 Haziran 1931. Ermeniler'in, kendi komitelerine üye olmayan ırkdaşlarını da öldürmekten çekinmedikleri bilindiğinden, bunu tabîî karşılamak gerekir. Avukat Haçık Efendi'nin, Ermeniler'in Bâbîâlî Baskını'ndan önce kendisine üyelik teklif eden Hamparsom adlı şakîye: “Ben devletime hiyanet edemem. Ben Türkiye'de doğdum, büyüdüm. burada para kazandım, ev bark kurdum” şeklinde cevap vermesi üzerine öldürülüşü, bunun misalini teşkil etmektedir. *Yeni Gün*, 17 Haziran 1931.

* Devlet ve memlekete sadakat ve şecaat gösterenlerle memuriyetlerinde iktidar ve ehliyet gösterenlere verilen madalya.

SEÇİLMİŞ BİBLİYOGRAFYA

- ALTINAY, Ahmet Refik, *İki Komite İki Kıtıl II: Ermeni Mezalimi*, İstanbul 1992.
- ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ, *Tarih Boyunca Türklerin Ermeni Toplumu ile İlişkileri Sempozyumu*, Ankara 1985.
- BAHTİYAR, Cemil, "Tarihte Ermeni Meselesi", *Resimli Tarih Mecmuası*, sayı 12 (Aralık 1950).
- BANOĞLU, Niyazi Ahmet, *Ermeninin Ermeniye Zulmü*, Ankara 1976.
- BASGÜN, Neclâ, *Türk-Ermeni İlişkileri: Abdülhamid'in Cülûsundan Zamanımıza Kadar*, Ankara 1970.
- BEYDİLLİ, Kemal, *1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşında Doğu Anadolu'dan Rusya'ya Göçürülen Ermeniler*, Ankara 1988.
- CENGİZ, Halil Erdoğan, *Ermeni Komitelerinin A'mâl ve Harekât-ı İhtilâliyyesi: İ'lân-ı Meşrûtiyyet'den Evvel ve Sonra*, Ankara 1983.
- DÂHİLİYE NEZÂRETİ Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi, *Cemiyet-i Akvâm ve Türkiye'de Ermeni ve Rumlar*, İstanbul 1337.
- DELIORMAN, Altan, *Ermeni Komitecileri*, 2. baskı, İstanbul 1975.
- DEMİR, Neşide Kerem, *Türkiye'nin Ermeni Meselesi*, 3. baskı, Ankara 1982.
- EROĞLU, Veysel, *Ermeni Mezâlimi*, 2. baskı, İstanbul 1976.
- GÖYÜNÇ, Nejat, *Osmanlı İdaresinde Ermeniler*, İstanbul 1983.
- GÜRÜN, Kâmuran, *Ermeni Dosyası*, Ankara 1983.
- HOCANOĞLU, Mehmet, *Arşiv Vesikalarıyla Tarihte Ermeni Mezalimi ve Ermeniler*, İstanbul 1976.
- İLTER, Erdal, "Ermeni Mes'elesi"nin Perspektifi ve Zeytûn İsyanları (1780-1880), Ankara 1988.
- KARAL, Enver Ziya, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Ermeni Meselesi*, Ankara 1971.
- KOÇAŞ, Sadi, *Tarih Boyunca Ermeniler ve Türk-Ermeni İlişkileri*, Ankara 1967.
- KODAMAN, Bayram, *Sultan Abdülhamid'in Doğu Anadolu Politikası*, Ankara 1978.
- KONUKÇU, Enver, *Ermenilerin Yeşilyayla'daki Türk Soykırımı*, Ankara 1990.
- KÜÇÜK, Cevdet, "XIX. Asırda Anadolu'da Ermeni Nüfusu", *Türk Tarihi'nde Ermeniler Sempozyumu: 26-27 Mayıs 1983-İzmir*, s. 75-95.
- , *Osmanlı Diplomasisinde Ermeni Meselesinin Ortaya Çıkışı: 1878-1897*, İstanbul 1984.

- KÜRŞAT, Cengiz, *Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi*, İstanbul 1976.
- MAYÉWSKI, General, *Ermenilerin Yaptıkları Katliamlar*, Ankara 1986.
- METİN, Halil, *Türkiye'nin Siyasî Tarihinde Ermeniler ve Ermeni Olayları*, İstanbul 1992.
- NEZÂRET-İ UMÛR-İ TİCÂRET VE NÂFİA İstatistik-i Umûmî İdâresi, *Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin 1313 Senesine Mahsûs İstatistik-i Umûmîsidir*, İÜ Kütüphanesi, Tarih yazmaları, nr. 4807, İstanbul 1316.
- OREL, Şinasi - Süreyya Yuca, *Ermenilerce Talât Paşa'ya Atfedilen Telgrafların Gerçek Yüzü*, TTK Yayınları, Ankara 1983.
- ÖKE, Mim Kemâl, *Ermeni Sorunu: 1914-1923*, Ankara 1991.
- ÖZKAYA, Yücel, "Arşiv Belgelerine Göre XVII. Yüzyıl ve XIX. Yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu'nda Ermenilerin Durumu", *Tarih Boyunca Türklerin Ermeni Toplumu ile İlişkileri Sempozyumu: 8-12 Ekim 1984*, Ankara 1985.
- PARMAKSIZOĞLU, İsmet, *Ermeni Komitelerinin İhtilâl Hareketleri ve Besledikleri Emeller*, Ankara 1981.
- SAKARYA, İhsan, *Belgelerle Ermeni Sorunu*, Ankara 1984.
- SARAL, Ahmet Hulki, *Ermeni Meselesi*, Ankara 1970.
- SARAY, Mehmet, "Türk-Sovyet Münasebetleri ve Ermeni Meselesi", *Türklerin Ermeni Toplumu ile İlişkileri Sempozyumu: Erzurum, 8-12 Ekim 1984*, Ankara 1985.
- SERTOĞLU, Midhat, "Türkiye'de Ermeni Meselesi", *BTDD*, sayı: 2 (Kasım 1967); sayı: 3 (Aralık 1968); sayı: 4 (Ocak 1968).
- SONYEL, Salahi R., *Ermeni Tehciri ve Belgeler*, Ankara 1978.
- SÜSLÜ, Azmi, *Ermeniler ve 1915 Tehcir Olayı*, Ankara 1990.
- ŞAHİN, Recep, *Tarih Boyunca Türk İdarelerinin Ermeni Politikaları*, İstanbul 1988.
- TÜRKÖZÜ, Halil Kemal, *Osmanlı ve Sovyet Belgeleriyle Ermeni Mezâlimi*, Ankara 1983.
- URAS, Esat, *Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi*, 2. baskı, İstanbul 1987.
- YURTSEVER, Cezmi, *Ermeni Terörü, Gelişimi ve Analizi*, İstanbul 1987.

[TAKDÎM]

Cenâb-ı Rabb-i Mennân, velî-ni‘met-i bî-imtinânımız Pâdişâh-ı celîlü’ş-şânımız efendimiz hazretlerini dünya durdukça kemâl-i âfiyetle serîr-i şevket-masîr-i mülûkânelerinde dâim ve ber-karâr ve bed-hâhân-ı saltanat-ı seniyyelerini seyf-i adâlet-i ilâhiyyesiyle mahv u târumâr eylesin.

Efendimizin eltâf ve inâyât-ı seniyyelerine müstağrak bir abd-i şermendesî ve hiç bir sûretle kabûl-âzâd etmez bir bendesi olduğum cihetle her hâl ü kârda vüs‘-i ubeydânemin yettiği derecede arz-ı hidemât-ı sadâkat-kârâneye vicdânen mecbûrum. Hallâl-ı müşkilât-ı âlem olan fikr-i nakkâd-ı cenâb-ı hilâfet-penâhîlerinin âsâr-ı âliyesinden olan tedâbîr-i hikmet-perverâne ile Ermeni gâ‘ilesi şimdilik mündefi’ olmuş ve zâten komitelerin kolları da kalmamış ise de Ermeni mes‘elesinin illet-i gâ‘iyyesi tamâmen ma‘lûm-ı dekâyık-ı melzûm-ı cenâb-ı hilâfet-penâhîleri olmak ve bir de Ermeni hâdisâtının bir târîh-i sahîhi mezd-i şâhânelerinde bulunmak üzere Zabtiye Nezâretine ibtidâ-yı me‘mûriyyet-i çâkerânemden infisâl-ı ubeydâneme kadar gerek Dersa’-âdet’lerinde ve gerek memâlik-i sâire-i şâhânelerinde vukû’ bulan hâdisâtın kâffesiyle bunların esbâb ve ledünniyâtı ve Avrupa ve Amerika’da bulunan Ermeni komitelerinin harekât ve tasmîmâtı ve taraf-ı çâkerânemden ittihâz edilmiş olan tedâbîr ve mu‘âmelâtı hâvî ve her mu‘âmelenin evrâk-ı resmiyyeye müstenid esbâb ve delâ’il-i subûtiyyesini muhtevî olarak min-gayri haddin iki cild olarak tanzim eylediğim “**Ermeni Târîh-i Vukû‘âtı**” mübârek atebe-i ulyâ-yı cenâb-ı hilâfet-penâhîlerine arz ve takdîm kılındı. Ol bâbda ve kâtıbe-i ahvâlde emr ü fermân velî-ni‘met-i bî-imtinân Pâdişâh-ı celîlü’ş-şân efendimizindir.

Fî 22 Kânûn-ı evvel sene 1312

Nâzım kulları

BİRİNCİ BÖLÜM
BİRİNCİ CİLDİN TRANSKRİPSİYONU

[1] ERMENİ FESÂDİ VE ESBÂB VE LEDÜNNİYÂTI

Ermeni fesâdı denilen âsâr-ı şekâvetin başlıca vesâ'it ve suver-i icrâ'iyyesiyle esbâb ve ledünniyâtı her tarafça ve hattâ tebe'a-i şâhânedan olan Ermeni cemâ'atınca bile ma'lûm olmadığı cihetle yer yer zuhûra gelen âsâr-ı fesâdiyye her yerde başka başka sûret ve hâtır ve hayâle gelemeyecek rivâyetlerle sû-i tefsîre uğratıldığı gibi Avrupa'da dahi ba'zı bed-hâhânın ve hattâ âsâr-ı fesâdiyyeyi bi'z-zât ve bi'l-vâsıta tertîb ve îkâ' eyleyenlerin Avrupa ve Amerika gazeteleriyle külliye muhâlif-i hakikat neşriyâtıyla teşebbüsât-ı fesâdiyye mürettib ve müsebbiblerinin mekâsıd-ı cinâ'iyye ve icrâ'ât-ı hûn-rîzânesi zulmetgâh-ı ketm ü hafâda kaldığından, teşebbüsât-ı fesâdiyyenin izhâr-ı esbâb ve ledünniyâtı için Ermenice isyân ma'nâsında müsta'mel "H ı n ç a k" nâmındaki nihilist ve anarşist komite ve şubelerinin Londra ve İsviçre'de tab' ve neşretmiş ve sû-i kasdcı nâmı verilen vesâ'it-i cinâ'iyyesi ru'esâsına tevzî' eylemiş oldukları matbû' programlarla sû-i kasd için komite mührü ile mahtûm tehdîdnâmelerin yalnız mekâsıd-ı esâsiyyelerine müte'allık fıkralarını mezkûr komitelerin bi'l-iğfâl bir takım cinâyetlerde istihdâm ettikleri mücrimînin mahkeme huzûrunda vukû' bulan ikrârları arz u beyân ve te'mîn-i vicdân için kâfi olacağı misillü vilâyât-ı şâhânenin ba'zı mahallerinde zuhûra gelen vukû'ât-ı fesâdiyye dahi o mahaller ahâlîsinin husûl-i ittifâkı veyâ ilcâ-yı arzû-yı şekâveti ile tahaddüs etmiş olmayıp şimdiye kadar derdest edilen erbâb-ı fesâdın mehâkim huzûrunda ikrârları ve mezhebdâşlarının müsteşhidâtı ile sâbit olduğu vechile vukû'ât-ı ma'rûzanın ve Hükûmet-i Seniyyeye ibrâz-ı sadâkat eden Ermeniler hakkında sû-i kasd sûretiyle icrâ edilmiş olan cinâyâtın kâffesi el-yevm Londra'da "Hınçak" ünvânı ile neşr-i mefâsid ve ta'lîm-i cinâyât eyleyen Hınçak Komitesi'nin âsâr-ı tertîbâtı olarak Kumkapı ve Kayseri ve Yozgad ve emsâli vukû'ât ile ahîren zuhûra gelen "Talori" hâdisesinin aynı vesâ'it-i cinâ'iyye ile tertîb ve icrâ edilmiş olduğuna âid ma'lûmât ve tahkîkât ile sâlifü'l-arz Hınçak Komitesi'nin tertîbât-ı cinâ'iyyeye müte'allık mekâsıd-ı esâsiyyesinin ber-vech-i zîr arz ve tezbîrine cür'et olunur.

[2] TERTÎBÂT-I FESÂDİYYE VE CİNÂ'İYYE VE KOMİTELER TEŞKÎLÂTI

Cümlelerin ma'lûmu olduğu vechile tebe'a-i şâhânedan bulunan Ermeniler mine'l-kadîm Hükûmet-i Seniyyenin sâye-i adl ü re'fetinde âsûde-nişîn [ve] emn ü emân olarak her husûsda dâire-i emniyyetde ve mezheb ve âyîn bahsinde de serbestî-i kâmil [kemâl] içinde yaşamış ve her yüzden mazhar-ı huzûr ve mes'ûdiyyet ve mâl ü ma'îşetce de temeyyüz ederek hattâ içlerinden bir kaç milyon lira râddesinde hâ'iz-i servet ü sâmân zevât bulunmuş ve öteden beri hânedân-ı saltanat-ı seniyyenin eser-i emniyeti olmak üzere hidemât-ı mahsûsasında ve Hükûmet-i Seniyyenin menâsıb-ı mühimme ve âliyesinde ve her nev' hizmet ve me'mûriyyetlerinde istihdâm olunmuş ve çünkü devâ'ir-i âidesinden celb ile tedkîk edilen evrâk üzerine bi't-tanzîm zeyle derc kılınan cedvel-i mahsûsunda gösterildiği vechile Ermeni cemâ'atı içinde rütbe-i Devlet-i Aliyye'nin müntehâsı olan rütbe-i sâmiyye-i vezâreti ve murassa' ve birinci Osmânî ve Mecidî nişân-ı zîşânlarını hâ'iz ve hâmil zevât bulunduğu gibi el-yevm en nâzik ve mühim me'mûriyyetlerde de istihdâm olunmakda bulunan bir hayli zevât mevcûd bulunmuş ve cemâ'atın umûm efrâdı haklarında ise Hükûmet-i Seniyyenin âsâr-ı şefkat-kârânesi ân-be-ân meşhûd-ı uyûn-ı enâm olagelmış ve ahâlî-i Müslimenin ise Ermeni vatandaşları haklarındaki hüsn-i nazar ve emniyet ve her husûsda kemâl-i safvet ve ihlâs ile âmîziş ve muhabbetleri herkesin ma'lûm ve müsellemi bulunmuş olduğu ve binâ'en-aleyh tebe'a-i şâhânedan olan Ermeniler sâye-i inâyet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde müreffehen yaşamakda bulundukları hâlde Ermeni fesâdı nâmıyla vukû'a getirilen cinâyât müsebbiblerine Ermeni cemâ'atı ukalâsının dahi la'n-hân olmaları tabî'î olup husûsiyle tertîbât-ı fesâdiyyenin ne türlü âmâle hizmet için icrâ edilmiş olduğunun tezâhürü mütecâsirlerinin fikr-i mel'anetlerini meydana koyacağından evvel-i emrde bu bâbda mücmelen arz-ı ma'lûmâta lüzûm görülmüştür.

Mukaddemât-ı fesâdiyye on üç sene evvel Londra'da Karabet Agopyan'ın delâlet-i neşriyâtiyle ibtidâ edip Times ve Pall Mall Gazette ve Daily News nâmlarındaki gazetelerin makâlât-ı bed-hâhânelerinden cür'et-yâb-ı mefsedet olan "Mıgırdıç Portakalyan" el-yevm Açmiyazin Katogikosu bulunan Kırmıyan'ın teşvîki ve İran'da Azerbaycan vilâyeti dâhilinde Heftvan karyesinde Anibal nâmındaki Ermeni mektebi muallimlerinin mu'âveneti ile Marsilya'da "Armenia" ünvânı ile Hükûmet-i Seniyye aleyhinde bir gazete neşrine başlayarak [3] müte'âkiben Londra'da ba'zı lordların teşvîki ve "James Bryce" nâmındaki İngilizin mu'âveneti ile on iki a'zâdan mürekkeb "İngiliz Ermeni Şirketi" nâmıyla bir cem'iyet teşkîl etmiş ve "Haystan" nâmıyla Londra'da bir gazete intişâra başladığı gibi bir tarafı İngilizce ve diğer tarafı Ermenice olarak "Minas Çeras"

tarafından “Ermeni” ünvânıyla diğer bir gazete te’sîs edilip merkûm Minas Çeras ba’zı İngiliz lordları ile ve parlamento a’zâsıyla münâsebet peydâ ederek bunların delâletiyle Londra’da “Cambridge College” nâmındaki İngiliz mektebinde Ermeni lisânı muallimliğine ta’yîn olunmuş ve el-hâletü hâzihî neşriyât-ı mel’ânet-kârânesine devâm etmekte bulunmuş olduğu misillü Amerika’da New York şehrinde “Sur Hantan” ve “Hayık” ve Tiflis’de “Truşak” gazeteleri te’sîs ve Avrupa’da sosyalist ve anarşist ve sû-i kasdcılık mesleğinde ve Rusya’da nihilist nâmlarıyla ma’rûf olan fırak-ı cinâ’iyyenin meslek-i mel’ânetlerini taklîden ta’lîm-i mefâsid ile sâde-dilân ahâlînin efkârı tesmîm edilmeğe başlanılıp o sırada anarşistlerden Rusyalı “Rupenhan Azadyan” nâm-ı diğer Kanbur Nişan ve “Megaveryan” ve “Himayak Kuşbazyan” ve daha Rusyalı bir kaç mekteb muallimi ile anarşist ve nihilistler mesleğini taklîden bin sekizyüz seksen yedi sene-i efrenciyyesinde “H ı n ç a k” ünvânıyla bir gazete neşrine başlayıp, fakat orada idâme-i neşriyât mümkün olamayacağı anlaşıldığından mezkûr gazetenin tab’ ve neşri, İsviçre’de tahsîl ile meşgûl olup o esnâda Tiflis’e me’zûnen avdet etmiş olan Rusyalı Leon Nazarbekyan nâm anarşiste havâle olunmağla merkûm yeniden mübâya’a eylediği Ermeni hurûfu ile Cenevre’ye avdet ve orada tebe’a-i Devlet-i Aliyye’den olan Ermenileri devlet-i metbû’aları aleyhine isyâna ve erbâb-ı sadâkat haklarında sû-i kasd sûretiyle icrâ-yı cinâyâta teşvîk eder yolda makâleler ve risâleler tab’ ve neşrine mübâşeret eylemekle beraber Hınçak Komitesi’ni tevsî’ için Cenevre Dârü’l-fünûnu talebesinden Rusyalı Ermenileri komiteye bi’l-idhâl Ermeni maksadı nâmına para toplamak ve memâlik-i şâhânede bulunan Ermenilere ta’lîm-i isyân etmek için Erzurum ve sâir mahallerde hafî komiteler teşkîli zımında tedârik eyledikleri vesâ’it-i fesâdiyyeyi Ermeni sâkin olan mahallere sevk eyledikleri gibi bâlâda ismi zikr olunan Rusyalı anarşistlerden Rupenhan Azadyan nâm-ı diğer Kanbur Nişan ve Simon ve Megaveryan nâmlarındaki anarşistleri Dersa’âdet’e irsâl ve daha evvel Dersa’âdet’de bulunan Rusyalı “Kazancıyan” ve meyhâneci “Melhas”ın mu’âvenetleriyle tebe’a-i Devlet-i Aliyye’den [4] “Cihan Gülyan” ve el-yevm Sason hâdisesinin müsebbibi olan Haçinli “Hamparsum Boyacıyan” ve “Mihran Damadyan” ve Mekteb-i Hukûk talebesinden “Kirkor Kılınçyan” ve emsâli ba’zı eşhâsı bi’l-iğfâl Dersa’âdet’de dahi bir Hınçak komitesi teşkîl ve bunların tevsî’-i dâire-i fesâd için tedârik eyledikleri sâir ba’zı sebûk-mağzânın mu’âveneti ile Kumkapı hâdisesi zuhûra gelmiş ve müte’âkiben Hınçak Komitesi’nin icrâ şû’besi nâmını alan mezkûr komitenin riyâsetini mahsûsan Rusya’dan Dersa’âdet’e gelmiş olan Rusyalı “Vard Badrikof” der’uhde ederek tebe’a-i sâdıktan olan Ermeniler hakkında sû-i kasd

icrâsına ve bir takım tehdîdnâmeler irsâliyle ba'zı erbâb-ı servetten para mütâlebesine cür'et olunmuş ve hattâ diğer bir çok sû-i kasdlar ile beraber âtîde mûnderic "**Sû-i Kasdlar**" fıkra-i mahsûsasında îzâhan arz olunduğu vechile o vakit Dersa'âdet cinâyet komitesi a'zâsından ve Kumkapı hâdisesi mürettiblerinden olup ahîren Sason hâdisesi denilen Talori vak'asının sebeb-i aslîsi bulunmasından dolayı bi'l-muhâkeme Bitlis vilâyeti Mahkeme-i İstînâfiyesince eşkiyâya riyâseti tahakkuk etmesi sebebiyle i'dâma mahkûm olan "Marat" nâm-ı diğer "Hamparsum Boyacıyan"ın Kumkapı vak'asını müte'âkib pâ-yı taht-ı saltanat-ı seniyyede mehâsin-i ahlâkı umûmen ma'lûm olan da'vâ vekîllerinden ve Ermeni cemâ'ati efrâdından Haçik Efendi'yi mücerred hükûmet-i metbû'asın sadâkatdan dolayı "Armanak" isminde ve henüz on sekiz yaşında bir fakîr mekteb çocuğu vâsıtasıyla ve sû-i kasd sûretiyle itlâf ettirmiş ve kâtil-i merkûmun derdestiyle Cinâyet Mahkemesinde icrâ kılınan muhâkeme-i aliyyesinde fi'l-i katlin merkûm Hamparsum'un beş lira mukâbilinde kendisine icrâ ettirdiği sâbit bulunmuş ve bu misillü daha sâir esdikâ-yı devletden ve Patrikhâneye mensûb Ermeni papaslarından esâmîsi fıkra-i mahsûsunda beyân olunacak olan ba'zı zevât haklarında da bu mu'âmele-i sû-i kasd icrâ kılınmış olup, sâye-i inzibât-vâye-i cenâb-ı şehriyârîde zâbıta-i şâhânece icrâ kılınan tahkîkât ve ta'kîbât-ı mükemmele üzerine Hınçak Komitesi'nin Dersa'âdet İcrâ Şu'besi re'îs ve a'zâsı derdest edilip ve hattâ İcrâ Şu'besi Re'îsi "Vard Badrikof"un Beyoğlu'ndaki ikâmetgâhı Rusya devlet-i fahîmesinin Dersa'âdet Sefâret me'mûrlarının huzûrunda taharrî edilip zuhûr eden evrâk-ı cinâ'iyye ve kançılaryası ile beraber anarşist ve nihilist programları devlet-i müşârün-ileyhâ Kançılaryasının me'mûrları vâsıtasıyla tedkîk ve evrâk-ı mevcûdenin üzerleri [5] ayrı ayrı Kançılaryanın mühr-i resmîsi ile tahtîm edildikten sonra zâbıtaya teslîm kılınmış ve el-yevm Rusya devlet-i fahîmesinin Dersa'âdet Sefâreti tercümanı bulunan Mösyö Maksimof hâzır olduğu hâlde Komite Re'îsi "Vard Badrikof"un icrâ kılınan istintâkında mezkûr programlar ahkâmı re'îs-i merkûm tarafından tamâmen ikrâr olunmuş ve bu sırada Dersa'âdet Hınçak Komitesi şu'besi a'zâsından bâlâda isimleri muharrer "Mihran Damadyan" ile el-yevm Bitlis'de mevkûf ve Talori vak'asında re'îs-i eşkiyâ olmasından dolayı cinâyetle mahkûm olan "Hamparsum Boyacıyan" İstanbul'dan Atina'ya ferce-yâb-ı firâr olarak bunlardan Hamparsum Boyacıyan İsviçre'de Hınçak Komitesi nezdine gitmiş ve mezkûr komiteyi memâlik-i şâhâneye kurbiyyeti cihetiyle Atina'ya naklettirmiş ve müte'âkiben memâlik-i şâhânede bulunan Ermeni tebe'a-i şâhâneyi türlü türlü sû-i kasdlara teşvîk etmekte olan mezkûr komitenin "Hınçak" nâmındaki gazetesinin Atina'da neşrine ibtidâr olup merkûm

Hamparsum Boyacıyan âtîde mûnderic fırka-i mahsûsasında beyân olunduğu vechile Mihran Damadyan'ı ta'kîben tebdîl-i kıyâfetle Anadolu cihetine geçerek birâderi "Moruk" nâm-ı diğerk "Jirayir" vâsıtasıyla Kayseri ve Yozgad hâdiselerini îkâ' etdirerek bir çok canlar yakdirmış ve hânümânlar söndürmüş olduklarından birâderleri merkûm Moruk nâm-ı diğerk Jirayir Ankara vilâyeti dâhilinde derdest edilip bi'l-muhâkeme cinâyât-ı adîdesi sâbit olarak kânûnen cezâ-yı sezâsını gördükden sonra merkûm Hamparsum Boyacıyan Muş taraflarında ahâlîyi ifsâda çalışarak ve bir takım köylüleri iğfâl ederek hükûmet-i metbû'asına karşı dahi teşhîr-i silâha cür'et etmiş ve bu sûretle Talori vak'asına sebep-i müstakil bulunmuş olması üzerine Bitlis vilâyetince derdest edilerek bi'l-muhâkeme eşkiyâya riyâseti tebeyyün etmesiyle ahîren i'dâm ile mahkûm olmuş ve binâ'en-aleyh Kumkapı ve Erzurum ve Merzifon ve Zeytun ve Yozgad ve Sason ve Talori vukû'âtının kâffesi mezkûr Hınçak Komitesinin esâmîsi sırasıyla ve tafsîlât-ı kâfiyesiyle ve delâ'il-i kânûniyyesiyle arz olunacak olan vesâ'it-i cinâ'iyyesi tahrîkâtından ileri gelmiştir. Hınçak Komitesi'nin cinâyât-ı ma'rûzası üzerine a'zâsı Atina'dan def' edilerek Londra'ya gitmiş ve orada be-tekrâr tahrîkât-ı fesâdiyyeye ibtidâr ile gazetesini neşre başlamıştır.

[6] TERTÎBÂT-I FESÂDİYYENİN MÜSTENİD OLDUĞU MEKÂSİD-I ASLİYYE VE CİNÂYÂT PROGRAMLARI

Her fi'l bir maksada müstenid olacağına göre Hınçak Komitesi'nin dahi cinâyât-ı mebhûsün-anhâdan maksûd-ı aslîsinin ta'yîni için gerek Dersa'âdet'de ve gerek sâir memâlik-i şâhânede erbâb-ı mefâsid nezdlerinde derdest edilmiş olan cinâyât programlarından mâ'adâ mezkûr komitenin Dersa'âdet İcrâ Şu'besi Re'îsi "Vard Badrikof"un ikâmetgâhında Rusya devlet-i fahîmesinin Dersa'âdet Sefâret ve Kançılaryası me'mûrları hâzır oldukları hâlde derdest edilip Kançılaryası me'mûrları tarafından bi't-tedkîk kançılaryanın mühr-i resmîsiyle tahtîm edilmiş ve Londra'da Hınçak Komitesi ma'rifetiyle ve "Tuğyân-ı Efkâr" ve "Ermenilere Açık Mektup" ve "Program" ser-levhalarıyla tab' ve neşr eylediği arz ve beyân kılınmış olan risâlenin mezkûr komite mekâsıd-ı esâsiyyesine müte'allık fıkârât-ı mühimmesinin kelime-be-kelime tercümesi sûretinin ber-vech-i zîr beyân ve tezbîri kâfî olmak lâzım geleceği gibi fesâdın bidâyet-i zuhûrundan beri gerek Dersa'âdet'te ve gerek sâir memâlik-i şâhânede îkâ' edilen cinâyâtın da risâle-i mezkûre mûndericâtına tamâmen tevâfuku cihetiyle isbât-ı müdde'â için diğerk programların derc ve tahrîrine lüzûm görünmemiştir.

**LONDRA'DA HINÇAK KOMİTESİ TARAFINDAN ANADOLU'DAKİ
ERMENİLERİ TAHRİK YOLUNDA VE “TUĞYÂN-I CEDÎD”, “AÇIK
MEKTUP” ÜNVÂNLARI ALTINDA İKİ KISMA MÜNKASIM OLARAK
BİNSEKİZYÜZSEKSENDOKUZ TÂRİHİNDE TAB' EDİLMİŞ OLAN
RİSÂLENİN BA'Zİ FIKARÂT-I MÜHİMMESİ TERCEMESİDİR**

Risâle-i mezkûrenin kısm-ı evvelini teşkîl eden Tuğyân-ı Cedîd ünvânı tahtındaki makâle, biri ihtilâlcî anarşist ve diğeri müte'enniyâne istihsâl-i maksada müterakkıb iki şahs-ı mevhûm beyninde cereyân eden mükâleme tarzında tasvîr edilmiş olduğundan bunun on dokuzuncu sahîfesinde şöyle [7] ihtilâlcî anarşist tarafından te'ennî tarafdârânına hitâben “Siz te'ennî ile terakkî etmeli diye ihtilâle bâ'is olan maksadı mahv etmeye çalışıyorsunuz. Cümleden evvel ma'lûmdur ki biz anarşistiz, ciddî olarak bir arzumuz vardır. O da programımızda zikr olunmuştur. Cidden söylerim ki maksadımız Anadolu'da anarşistliği te'sîs etmektir. Ba'îd olan maksad budur. Programımızın nukâd-ı mütebâkiyesinde mezkûr olan yakın maksad da: “Anadolu'da bir hükûmet-i müstakille teşkîl ve siyâsî ve vâsî' hürriyyet istihsâl etmek için derhâl şûriş îkâ' etmektir. İşte bizim programımızdaki maksad-ı esâsî bundan ve arzumıza vâsıl olmak için istikmâl-i vesâ'itden ibârettir.”

Yirminci sahifesinde te'ennî ile terakkî etmek tarafdârânına hitâben: “Siz zanneder misiniz ki biz Türkiye'den kendilerinin Türk ve Türkiye onların olduğu ve biz Ermeni sâkin olan Anadolu'daki mahaller bizim bulunduğu için ayrılmak istiyoruz. Biz böyle münâsebetsiz millet-perverlik ile a'mâ değiliz. Bu ne kadar fenâ hulyâ! Siz zanneder misiniz ki Türkiye'nin idâresinden kurtulup da başımıza yeni bir Ermeni hükümdârı komak fikrindeyiz? Eğerçi bizi gerek prens ve gerek hükümdâr, her ne olur ise olsun, şahs-ı vâhid idâre edebilecek ve o da Ermeni ahâlînin sahibi tanınacak ve Türkiye'nin idâre-i hâzırası gibi bir idâre teşkîl olunacak ise, bize öyle istiklâliyyet-i siyâsiyye ve hürriyyet-i milliyye lâzım değildir. Bundan yalnız şöyle bir fikir hâsıl olabilir ki teşkîl olunacak hükûmet Anadolu toprağına nakledecek demektir.

Yirmi dördüncü sahîfesinde “Cennet zenginlere cehennem fakîrlere, bizim ya'nî anarşist ihtilâlcilerin arzusu bu mudur? Eğer yarın Anadolu'da şahsî bir hükûmet te'sîs eder isek muhakkak böyle olacaktır. Sırbîye ve Bulgarya gözümüzün önünde birer numûnedir. Bulgar ve Sırp anarşistleri istihsâl-i hürriyyet ettikleri vakit ahâlîyi uykudan uyandırmaya muvaffak olamayıp şahsî bir hükûmetin demirden olan elleri altına düşmüşlerdir. Hükümdârsız, prenssiz bir hükûmet-i umûmiyye teşkîl etmeye muvaffak olmadılar. Siz anarşist ihtilâlcilerimize Anadolu'da bir ikinci Bulgarya teşkîl etmeyi teklîf ediyorsunuz. Bu ne rezâlet. Biz buna aslâ muvâfakat etmeyiz. Biz öyle Ermeni ihtilâli için

târih tutmaya, böyle hürriyyet-i milliye ele getirmeye açıktan açığa muhâlif bulunuruz. Eğerçi sizin teklîfiniz yalnız serbestî-i millî ele geçirmek ise, biz bunu ahâlînin menâfi'ine cidden muzırr addederek muhâlefet ederiz."

[8] Seksen sekizinci sahîfesinde "Fabrikalar, makineler ve terakkî-i sanâyi'e âid âlât ve edevât niçin eshâb-ı servetin olsun? Bu âlât ve edevâtın kâffesi eyâdî-i fukarâ ile isti'mâl ediliyor. Bunların kâffesinin o fukarâ-yı ahâlîye âid olması lâzımdır. Bir toprak ki, üzerinde kâffesinin yaşamağa hakkı vardır, o toprak niçin şunun bunun malı olsun ve ahâlînin ekserîsi yevmiye ile eshâb-ı servetin yanlarında çalışsın? İşte bu hâllerden ahâlîye azîm sefâlet geliyor. Tekmîl arâzi şunun bunun ellerinden alınıp ahâlîye mütesâviyen taksîm olunmak lâzımdır."

Seksen dokuzuncu sahîfesinde "Bu teşkîl olunacak hükûmet-i umûmiyyede aslâ zengin ve mu'teber ve terbiyeli ve fakîr bulunmayacaktır. İnsanlar her husûsda müsâvî olduklarından ahâlînin müsâvât üzre hükûmet-i umûmiyye hesâbına meccânen tahsîl-i ulûm etmeye hakları olacaktır. Anadolu'daki karındaşlar uzakdaki maksada nâ'il olmak için bugünden i'tibâren Anadolu'da icrâ'âta başlamak lâzımdır."

Doksan sekizinci sahîfesinde "Türkiye Hükûmetinin boyunduruğunu kırıp serbestî-i millîmizi ele getirmeliyiz. Bunu ele getirmekle beraber Türkiye'nin boyunduruğunu kırdığımız gibi aynı kuvvetle prens olsun, hükümdâr olsun bizim başımıza konulmak isteyen bir Ermeni hükümdârının da boyunduruğunu kırmalıyız."

TUĞYÂN ÜNVÂNİ ALTINDA BULUNAN RİSÂLENİN ANARŞİST FİKRİNİ TERVÎC YOLUNDAKİ FIKARÂTI

Mezkûr risâlenin bir yerinde "Anarşist fikri Ermenilere sirâyet etmek üzeredir. Bu fikir hasta hâlinde bulunan Ermenileri tedâvî edeceğinden hiç şüphe yoktur." ibâresi mevcûddur. Diğer mahallinde de "Avrupa'da bulunan amele takımının eshâb-ı servet tarafından kayd-ı tazyîk ve esârete alındığı ve binâ'en-aleyh bunlar envâ'-ı sefâlete giriftâr olarak bu hâle nihâyet verilmesi lâzım geleceği ba'zı eshâb-ı dâniş tarafından nazar-ı dikkate alınmasıyla fikr-i müsâvâtı ta'mîm için anarşist cem'iyetleri teşkîl edildiği ve Ermeni ahâlîsine şu hâller bir ders-i ibret olacağı cihetle, bunlar anarşist fikrini kabulde tereddüd etmeyecekleri ve anarşistler bir takım sermâyedârânın mesâvî-i ahvâline nihâyet vereceği ve aceze-i ahâlînin serbestî ve hürriyyetini te'mîn ile beraber menâfi'ini dahi istihsâl edeceği" muharrerdir. [9] Bir fıkrasında "Anarşistlik maksad-ı esâsîsi bir hareket-i isyâniyye ile hükümdârândan zimâm-ı idâreyi fekk ve hürriyyet-i siyâsiyye kâ'idesini vaz' ve bu kâ'ide sâyesinde zirâat ve ticâret ve fabrika ve

vapur ve şimendüfer gibi vesâ'it-i serveti eyâdî-i sermâyedârândan nez' ile bunları umûm ahâlîye tahsîs ve teslîm etmek kazıyyelerine ma'tûf idüğü bildiriliyor. Diğer mahalde Ermenileri isyâna tahrîk edenlerin iki maksadı olduğu ve bunlar yakın ve uzak maksadlar nâmıyla yâd olunduğu ve yakın maksad herçi bâd-âbâd bir ihtilâl ihdâsı maddesi olduğu gibi, uzak maksad dahi o kargaşalık esnâsında anarşist fikrinin ezhân-ı nâsa yerleştirilmesiyle maksad-ı esâsînin istihsâl edilmesi kazıyyesi idüğü yazılmışdır. Bir yerde Ermenilerin Anadolu'da Ermeni sâkin olan mahallerde tağyîr-i idâre ile Sırbistan ve Bulgaristan gibi bir Ermeni hükümdâr veyâ prens getirmek fikrinde olmayıp belki anarşist idâresinin teşkîli lâzım geleceği ve çünkü Bulgaristan Hükûmeti'nin teşekkülünden sonra Bulgarlar dûçâr-ı envâ'-ı sefâlet olarak şimdi anarşist fikrini kabule hâhişkâr oldukları ve eğer Anadolu'da anarşistlik usûlü vaz' olunmayıp da yalnız ayrıca bir hükûmet teşkîl ve bir Ermeni kralı ta'yîn edilecek ise o hükûmetden idâre-i hâzıranın daha evlâ bulunduğu beyân olunuyor.

Bir fıkrasında Ermenilerin istiklâliyyet arzusunda ve yâhûd diğer bir hükûmet himâyesinde bulunmak emelinde bulundukları zehâbının yanlış idüğü ve bi'l-farz bunlar Hükûmet-i Osmâniyye'den ayrılarak İngiltere himâyesine verilse İngilizlerin Hindistan'da îkâ' eyledikleri mezâlimin bunlar hakkında icrâ edilmeyeceğine imkân ve ihtimâl mutasavver olmadığı ve'l-hâsıl anarşistlik kâ'idesi ya'nî müsâvât-ı kâmile maddesi kabul olunmadıkça husûl-i huzûr ve âsâyiş kâbil olamayacağı gösterilmiştir.

Bir yerde dahi Fransa'da anarşist cem'iiyetleri mukaddemleri pek küçük iken bi'l-âhire tevessü' ederek binyediyüzseksendokuz ve binsekizyüzkırksekiz ve nihâyet binsekizyüzyetmişbir seneleri ihtilâllerini meydana getirip çâr-aktâr-ı cihâna velvele-endâz-ı dehşet oldukları nazar-ı dikkate alınır ise şimdi Anadolu'daki ihtilâl ve daha doğrusu anarşist taraftarlarının killeti ihdâs-ı şûrişe mâni' olamayacağı ve anarşist fikri hemen her memleketde intişâr etmiş olduğundan, o yolda bir hareket vukû'unda her taraftan mu'âvenet görüleceği cihetle cem'iiyet-i fesâdiyye az zamanda kesb-i cesâmet edeceği ve binâ-berîn genç Ermeni anarşistlerinin îcâb eden yerlerde icrâ-yı pend ve nasîhat ile tohum-efşân-ı fesâd olması lâzım geleceği dermiyân olunmuşdur ve [10] mezkûr risâlenin en nihâyetinde de bu maksad-ı fesâd husûl buldukda Ermeni delikanlıları meydân-ı ma'rekeye atılarak ve nefesine ve hiç bir şeye acımayarak kan ile mülemma' olan bandırasını Ermeni sâkin olan mahallerde temevvüc ettirip yaşasın anarşist ve umûm ihtilâl tarafdârânı sadâsını evc-i âsmâna îsâl eder deniliyor.

AÇIK MEKTUPTAKİ ANARŞİST FIKRİNİ TAZAMMUN EDEN FIKRALAR

Mezkûr mektubun bir fıkrasında zirâat olunan bir mahallin bir şahsa âid olması muvâfık-ı adâlet olmayıp çünkü bu sûretle ahâlînin bir kısmı zî-servet ve kısm-ı diğeri dûçâr-ı zarûret ve sefâlet olarak kazıyye-i müsâvât ve istirâhat-ı umûmiyye hâsıl olamayacağı ve binâ-berîn o misillü arâzi ile fabrika ve şimen-düfer ve emsâli vesâ'it servet eshâbı elinden alınıp umûma tahsîs olunmak lâzım geleceği ve bu maksadın husûlüne Anadolu'daki Ermeniler teşebbüs eder ise hâricden pek çok mu'âvenete mazhar olacakları iş'âr olunmuştur. Ve yine bir mahallinde anarşist fikri Anadolu'daki vilâyât-ı ma'lûmede mevkı'-i fi'le çıkar ise ahâlî umûmiyyetle mekâsıdını ortaya koyarak vücûhen nâ'il-i servet ve sa'âdet olacağı ve gazeteler dahi serbest olup herkes istediğini gazeteye yazdırabileceği gibi mu'âmelât-ı hükûmete dahi keyfe-mâ-yeşâ müdâhale câ'iz olabileceği ve teferru'âtı dermiyân olunuyor. Ve diğeri birinde dahi Ermeniler içinde anarşist fikri uzak maksad nâmıyle telakkî olunduğundan bâdî-i emrde bunun neşri câ'iz olmayıp şimdilik yalnız bir ihtilâl ihdâsıyla kesb-i istiklâl etmek muktezî olduğu ve bu sûret hâsıl olduktan sonra maksad-ı aslî olan uzak maksadı mevkı'-i fi'le koymak için nasb edilecek hükümdârın dahi izâle-i vücûduyla kâ'ide-i müsâvâtı te'sîs ve teşkîl lâzım geleceği tezkâr kılınmıştır. Ve nihâyetinde de ihtilâlin ne yolda îkâ' edilmesi hakkındaki tedâbîr evvelce Hınçak gazetesiyile neşr edilmiş olduğundan ona tevfiğ-i hareketle hemen maksadın istihsâline sarf-ı makderet olunması yolunda bast-ı mütâla'ât olunmuştur.

[11] HINÇAK KOMİTESİ'NİN PROGRAMINDAKİ ANARŞİST FIKRİNİ MÜFESSİR OLAN FIKARÂT

Mezkûr programın bir fıkrasında her yerde idâre-i hâzıra ahâlîden bir kısmına iktidâr vererek diğerlerini onların pençe-i zulmünde zebûn bıraktığı ve hâlbuki her memleketde servet ve sa'âdet aceze-i ahâlînin ya'nî amele gürûhunun semere-i mesâ'îsi olarak husûl-pezîr olduğu ve binâ'en-aleyh zimâm-ı iktidârın onlara teslîm olunması lüzûmu iddi'â ve Hınçak Komitesi'nin esâs maksadının anarşistlik idüğü i'tirâf olunuyor.

Diğeri bir fıkrasında Anadolu'da Ermeni sâkin olan mahallerde yakın maksad olmak üzere menvî-i zamîr olan ihtilâlin hemen îkâ'ıyle Anadolu Ermeni istiklâlini elde ettikten sonra uzak maksad nâmıyle telakkî olunan anarşistlik fikrinin ne vech ve sûretle mevkı'-i fi'le konulması îcâb edeceği dermiyân olunuyor.

Bir mahallinde anarşistlik usûlünde idârenin ne sûretle teşkîli lâzım geleceği ve meclislerin ve intihâbâtın ne yolda olacağı ve esnâfa ne gibi hukûk

verileceği tafsîl olunduğu gibi serbestî-i matbû'âtın lüzûm ve ehemmiyetinden dahi bahs olunmuştur. Bir yerinde dahi şimdiye kadar ihtilâl tertîbi ile iştihâr eden kudemâ-yı müfsidînin beyân-ı esâmîsiyle bunlardan her birinin ihdâs-ı şûriş ve fitne emrinde irâ'e ettikleri tarîk-i mefsedetleri beyân ve ifhâm ve en sonra da anarşist fikrine â'id îzâhâtın ba'demâ dahi mükemmel ve muvazzah olarak i'tâ edileceğinden bahisle hatm-i kelâm olunuyor.

**HINÇAKYAN İHTİLÂL KOMİTESİ A'ZÂSININ VEZÂ'İFİNE DÂ'İR
ÜÇÜNCÜ TEŞKÎLÂT SER-LEVHALI TA'LÎMÂTIN BİRİNCİ VE İKİNCİ
VE ÜÇÜNCÜ VE DÖRDÜNCÜ VE BEŞİNCİ MADDELERİ A'ZÂSININ
SÛRET-İ İNTİHÂBINA DÂİR OLDUĞUNDAN ALTINCI MADDESİNDEN
İ'TİBÂREN AYNEN SÛRET-İ BER-VECH-İ ZÎR DERC VE TEZBÎR
OLUNUR**

Altıncı madde: Komite kendi içinde bir ser-hafiye ta'yîn etmeli. Bu hafiye hükûmet me'mûrîninden olmalı ve yâhûd bir Ermeni me'mûr ile [12] ihtilâtı bulunmalı îcâbı hâlinde hükûmetin esrârını ve tedkîkâtını hey'ete teblîğ etmeli. Bu ser-hafiye gâyet gayyûr olmalı ve esrârı fâş etmemeli ve bunun ma'iiyetinde a'zâdan mürekkeb olarak bir onbaşı bölüğü bulunmalı. Bunun vazîfesi ittifâkın dûçâr olabileceği iğtişâşın önünü almaktır. Bu hafiye gürûhu çeşit çeşit renge girerek her köşe ve her bucağa sokulmalı, perde altında plan tertîb etmeli, komite bunların re'îsinden başkasını tanımamalı.

Yedinci madde: Umûm a'zâyı muhâfaza etmek, hepsine nasîhat vermek, îcâbına göre tekdîr ve mücâzât eylemek için komitenin bir de vâ'izi bulunmak şarttır. Bu vâ'izin ma'iiyetinde de a'zâdan olmak ve her hareketi hey'etin ma'rifetiyle icrâ olunmak şartıyla vâ'izler bulunmalı.

Sekizinci madde: Komitenin bir de cellâdbaşısı bulunmalı. Cellâdbaşının ma'iiyetinde kendisiyle hem-efkâr bir fırka daha bulunmalı. Bunların vazîfesi de hey'etin emrinden hâric olmamak şartıyla dâhilen ve hâricen muzırr olan adamları katl etmektir.

Üç nev' cezâ vardır. Biri tekdîr, biri sopa ve biri ölüm. Ölüm de üç türlüdür. Birincisi kama, ikincisi revolver ve üçüncüsü boğmak ve yâhûd zehirlemektir. Hâne ve ebniye-i sâirenin ber-hevâ edilmesi için şu tedbîre mürâca'at etmeli: Evvelen dinamit güllesi, sâniyen dinamit suyu, sâliken barutdan ma'mûl dinamitin patlayıcı cinsi.

Dokuzuncu madde: Komitenin bir de âlet-i fesâdı bulunmalı. Bunun ma'iiyetinde de bir fırka olmalı. Vazîfesine gelince: dâimâ ortalığı karıştırmak,

kuvvetsizi kuvvetliye karşı tahrîk etmek ve derece derece isyân ve ihtilâl-i umûmîyi ilerletmektir. Bu da komitenin emriyle harekete mecbûrdur.

Onuncu madde: Komitenin gâyet akıllı, gayretli, dirâyetli, cesûr bir silâh muhafızı bulunmalı. Bu vazîfe hepsinden zor ve tehlikeli bulunduğundan, bu işe elyak bir adamın intihâbında i'tinâlı davranmalı. Silâh muhafızı şirkete âid olan silâhları, ya'nî martin ve vinçester ve karadağ ve kırma revolver ve kılıç ve kama ile bu silâhlara âid fişenk ve barut ve dinamit ve sâireyi gâyet muhterizâne saklamalı. Üç dört ayda hesâba bakılmak için teslîm olunan silâhların mikdârını mübeyyin bir cedvel bulunmalı. Silâh mahalleri şehirden iki üç saat uzak olmalı. Ziyâde bulunmalı ve hükûmetin eline düşmemek için gâyet muhafazalı bir yer olmalı.

[13] Onbirinci madde: Anarşiste dâir kitapların vaz'ı için bir de kütüphâne bulunmalı. Bu kitaplar "Rafin" in te'lîfâtından ve zikre şâyân "Kamar Katıbalı"nın müessir ebyâtından olmalı Hınçakyan i'lânâtı ve asıl kuyûdât defteri olmalı. Hey'ete âid olan cedveller bulundurulmalı. Bu evrâk ve kütübün muhafazası kâtibe âiddir.

Onikinci madde: Hey'et umûm ihtilâlciler ile alâka peydâ etmek ve onlarla hukûku kavîleştirmek için her gayreti elden bırakmamalıdır. Çünkü âtîde bu mes'ele-i mukaddese için büyük bir istinâd olacaktır. Hey'etin vazîfesi çokdur. Burada birer birer ta'dâda hâcet yokdur. Zâten asıl programda îzâhât verilmiştir.

HINÇAKYAN EŞKİYÂ FIRKASININ NİZÂMNÂME-İ DÂHİLİYESİNDEN MÜSTAHREC BA'Zİ FIKARÂT

Ermeni ahâlî kendisinin hürriyet ve ma'mûriyyeti ve her a'zâ kendi nâmus ve silâh ve hayât ve vicdân ve sevgilileri nâmına yemin ederek hayâtının son dakikasına kadar Hınçakyan kırmızı bayrağına tâbi' olup hâ'iz olduğu kuvvet ve iktidârı bu uğurda sarf eylemeyi ta'ahhüd eder.

MU'ÂMELÂT-I İHTİLÂLİYYENİN SÛRET-İ İCRÂSİ

İhtilâl fırkasının icrâ edeceği başlıca mu'âmelât şunlardır:

Birincisi: Ahvâl-i münâsebede silâh kuvvetiyle ahâlîyi muhafaza ve mukâvemet ederek kendi azîz da'vâsının müdâfa'ası-çün ahâlînin hissiyâtını uyandıрмаğa gayret eylemelidir. Bu mu'âmelâtın zamân-ı icrâsı vergilerin hîn-i tahsîlinde ahâlînin köylülerle münâsebetde bulundukları vakittir.

İkincisi: Türk ahâlînin Ermeni ihtilâl ve fesâdına karşı olan husûmet ve adâveti bu sûretle ref' ve izâle olunarak hîn-i hâcetde onların müzâheret ve mu'âvenetleri dahi celb edilmiş olur. Ermenilerin asıl maksadını Türk ahâlîye anlatmak için onların bir kısmını hükûmete karşı muhâfaza ve müdâfa'a etmelidir.

[14] Üçüncüsü: Kürd ve Çerkes ve sâirleriyle ve'l-hâsıl Ermeni ihtilâline hâlisâne mu'âvenet edebileceklerle dosluk ve münâsebet peydâ etmeli. Ve ihtilâl fırkasının mu'âmelâtında müttefik olmak için onları ihzâr eylemelidir.

Dördüncüsü: Politika mahkûmları bir mahalden diğer mahalle nakl olunurlarken muhâfızlarına hücum etmeli.

Beşincisi: Ešliha hıfzolunan mahallerle debboylara ve hükûmetin zahîre anbarlarına ve mü'essesât-ı sâireye ve vâlî ve mutasarrıf ve kaymakam konaklarına hücum ederek silâhları elde etmeye ve hükûmetin kuvvetini tenkîz ve me'mûrîn-i mahalliyyeyi muvakkaten teb'îd ederek heyecân husûlüne gayret etmelidir.

Altıncısı: Politika mahbûslarını tahlîs için hapishânelere hücum etmeli.

Beşinci maddeye dâir îzâhât: İşbu maddede beyân olunan mu'âmelâtın hîn-i icrâsında ba'zı ebniye ve mü'essesât ihrâk ve büyük me'mûrları hayyen elde etmeğe gayret ederek esîr almalı ve serbest bırakmak için hükûmetden fidye-i necât taleb eylemelidir. Ya'nî evvelen ihtilâlcî mahbûsları külliye veyâ kısmen tahliye ve ıtlâk etmeleri için ihtilâl fırkasına teslîm edilmelerini taleb eylemelidir. Sâniyen külliyetli akçe istenilmelidir. Sâlisen erbâb-ı ihtilâlin def' ve tenkîli maksadıyla hükûmetden silâh ve barut ve esb taleb ederek bu sûretle yedlerine esliha ve sâire geçirmelidir. Râbi'an esîrlerden esrâr-ı hükûmetin ifşâsını taleb ederek kal'a ve hapishâne ve mü'essesât-ı sâirenin plan ve programlarını istemelidir. İhtilâl fırkasının mütâlebâtı kabul olunmayarak onlara karşı asker sevk olunur ise esîr alınan me'mûru mahv ve itlâf etmeğe ve daha sâir türlü tehdîdât icrâsına gayret etmeli.

İHTİLÂL FIRKASININ TEŞKÎLÂTIYLA AHKÂM-I DÂHİLİYYESİ

Birinci madde: İhtilâl fırkası Hınçakyan Komitesi'ne merbût olup, onun kavânîn ve nizâmât ve ta'limâtına tâbî'dir.

İkinci madde: İhtilâl fırkası vüs'at ve iktizâ-yı mahallîye göre tertîb ve teşkîl olunarak yedi kişiden noksan olmayacaktır.

Üçüncü madde: Komite a'zâsı ekseriyyet-i ârâ ile içlerinden birisini komite riyâsetine nasb ve ta'yîn ederek kendileri asker neferâtı gibi onun emri

tahtında bulunacaklar ve hücûm ve muhârebe zamanında re'îsin göstereceği plana tevfi-k-i hareket edeceklerdir.

“Dördüncü ve beşinci ve altıncı ve yedinci maddeler intihâba dâirdir.”

[15] Sekizinci madde: Komite a'zâsından birisinin hâ'in ve gammâz olduğu tahkîkât-i amîka ve mükemmele ile sâbit olur ise, i'dâmına hükm olunur ve bu hükmün mevkî'-i icrâyâ vaz' olunması mahallî komitenin tasdîkine mütevakıftır.

HINÇAK KOMİTESİ PROGRAMININ İCÂB ETTİRDİĞİ EF'ÂL-İ CİNÂ'İYYE - HINÇAK KOMİTESİ'NİN DERSA'ÂDET ŞU'BESİNİN TA'LİMÂT VE TAHRİKÂTIYLA PÂ-Y-I TAHT-I SALTANAT-I SENİYYEDE İKÂ' EDİLMİŞ OLAN SÛ-İ KASD VE CİNÂYÂT

Mezkûr şu'be a'zâsından sâlifü'z-zikr Hamparsum Boyacıyan'ın beş lira i'tâsıyla iğfâl ve itmâ' etmiş olduğu on sekiz yaşlarında Beşiktaşlı Armanak isminde bir çocuk tarafından da'vâ vekîli Haçik Efendi'nin tahrîkât-ı fesâdiyyeye kapılmamasından dolayı bir akşam üstü Topkapı civârında sâir ahâlî ile birlikte tenezzüh ettiği sırada bıçakla cerh ve itlâf edilmesidir ki merkûm Armanak müte'âkıben derdest olunarak Hamparsum tarafından ne sûretle iğfâl olduğunu i'tirâf etmesiyle bi'l-muhâkeme mahkûm edilmiş ve el-yevm Bâb-ı Zabtiye hapisânesinde mahbûs bulunmuşdur. Yine Hamparsum Boyacıyan ve refîki Markar ve Bramyan'ın iğfâl etmiş oldukları kezâlik on sekiz yaşlarında ve Sahak isminde bir çocuk tarafından Gedikpaşa Kilisesi vâ'izi Dacet Vartabet Efendi'nin âmâl-i fesâdiyyeye mümâna'at kaydında bulunmasından dolayı kilise dâhilindeki odasında oturduğu sırada itlâf kasdıyla ve bıçakla cerh edilmesidir. Cârîh-i merkûm Atina'ya firâr ile ve Hrant nâm-ı müste'ârıyla orada ikâmet etmekde ve Hınçak Komitesi tarafından i'âşe edilmekde bulunmuşdur.

Yine merkûm Hamparsum'un avanesinden Attar Filipos tarafından iğfâl edilmiş olan Arabacı Agop tarafından Patrikhâne Kilisesi Başpapazı Sökyas Efendi'ye mefsedetden tevakkî eylemeleri yolunda Ermenilere vâkı' olan nush ve pendinden dolayı mezkûr kilisede icrâ-yı âyîn esnâsında revolver ile sû-i kasd icrâ edilmesidir ki kurşun gerçi mûmâ-ileyhe isâbet etmemiş ise de sû-i kasdın dehşetinden bi't-te'essür bir müddet sonra vefâtı vukû' bulmuş ve cânî-i merkûm derdest olunarak [16] cürmünü ve rufekâsını i'tirâf etmesiyle muhâkemeleri bi'l-icrâ kendileri mahkûm olmuşdur.

Hınçak Komitesi ru'esâsından ve eşkiyâ sergerdelerinden Nazar'ın ta'lîm ve telkîniyle Diyârbekirli Agop Mazlumyan tarafından sâbık Ermeni Patriği Horen Aşikyan Efendi'ye, patrikliği zamanında âmâl-i mefsedet-kârâneyi tervîc

etmemesinden nâşî Patrikhâne Kilisesi avlusunda revolverle sû-i kasda şitâb olunmuş ise de maksadına meydan verilmeyerek kâsıd-ı merkûm derdest edilmiş ve i'tirâf-ı cürm etmesiyle o dahi bi'l-muhâkeme mahkûm olmuştur.

Hınçak Komitesi efrâdından Kayserili Agop nâmında bir şahsın sâbık Ermeni râhiblerinden Mampara Efendi'ye komitenin âmâl-i mefsedet-kârânesi aleyhinde bulunmasından dolayı sû-i kasd icrâ etmek için komite tarafından Dersa'âdet'e gönderildiği zâbitaca haber alınmasını müte'âkib merkûm Agop mûmâ-ileyh Mampara Efendi'nin ikâmetgâhı civârında ve dâ'î-i iştibâh bir sûretde geşt ü güzârından dolayı müsellehan derdest ve isticvâb olundukda râhib-i mûmâ-ileyh ile sâbık Patrik Horen Aşikyan Efendi'ye sû-i kasd için komite tarafından mahsûsan gönderildiğini ve refîklerini ikrâr ve beyân etmesiyle muhâkemeleri bi'l-icrâ mahkûm olmuşlardır.

Yine Hınçak Komitesi a'zâsından kunduracı firârî Dikran'ın ta'lîmâtıyla Sivaslı Etmekçi Agop ve refîki Stepan taraflarından Maksudzâde Simon Bey'e komite aleyhinde bulunmasından dolayı Galata'da Hoyar Hanı'nda sû-i kasd icrâ edilmiş ve cânî-i merkûmân mu'ahharan derdest olundukda cürmlerini ve sûret-i iğfâllerini i'tirâf etmeleriyle kendileri bi'l-muhâkeme mahkûm olmuşlardır.

Hınçak Komitesi'nin Dersa'âdet cinâyet şu'besi a'zâsından sâlifü'z-zikr Hamparsum Boyacıyan'ın tertîb ve ta'lîmi üzerine sû-i kasd yolunda isti'mâl olunmak için Mekteb-i Sanâyi'den muhrec Avadis ma'rifetiyle Çarşû-yı Kebîr'de Cebeci Hanı'nda bir takım humbaralı âlât-ı nâriyye ve muhrîbe i'mâl edildiği zâbitaca bi'l-istihbâr mezkûr humbaralarla âlât-ı sâire elde edilmiş ve merkûm Avadis Bulgaristan'a firâr etmiş ise de bu işde zî-medhal olmak maznûniyetiyle derdest olunan merkûmun birâderi doğramacı Aleksan ve şemsiyeci Serkiz ve demirci diğer Serkiz keyfiyeti i'tirâf eylemeleriyle kendileri mevkûf bulunmuşdur.

[17] Hınçak Komitesi'ne mensûb ru'esâ-yı erbâb-ı fesâddan Rusyalı Hansiyan tarafından Dersa'âdet ile memâlik-i şâhânenin sâir cihetlerine bi'l-idhâl sû-i kasd yolunda isti'mâl edilmek üzere Ruscuk'da Eydinyan'ın hâne-sine dinamit ile memlû humbaralar irsâl ve ihfâ edildiği zâbitaca bi'l-istihbâr olunan teblîgât üzerine hükûmet-i mahalliyece icrâ kılınan taharriyâtta mezkûr hânede bir hayli humbara zuhûr etmiş ve bunlardan başka on dört aded humbaranın daha mezkûr komite ru'esâsından Amerika'da bulunan Karabetyan nâmına Kalas tarîkıyla Atina'ya gönderildiği tahkîkât ile sâbit olmuştur.

Galata'da Ermeni mektebi talebesinden Haçinli Karabet Çalıkyan ile hemşehrilerinden Çalyan Karabet ve panduflacı Bogos ve tüfenkçi Agop ve

tâcir uşağı Matyos nâm şahısların bir cem'iyyet-i fesâdiyye akdiyle yine sû-i kasd yolunda isti'mâl olunmak üzere tüfenkçi Agop'a şemsiye tarzında Vinçester fişengi endahtına sâlih i'mâl ettirmiş oldukları bir nev' tüfenkler elde edilmiş ve re'îsleri bulunan Çalıkyan Karabet Marsilya'ya firâr etmiş ise de diğerleri derdest olunup adliyece bi'l-muhâkeme ekserîsi mahkûm olmuşlardır.

ERMENİ SÂKİN OLAN VİLÂYÂT-I ŞÂHÂNEDE İKÂ' OLUNAN EF'ÂL VE HAREKÂT-I CİNÂ'İYYENİN KISMEN VE HULÂSATEN BEYÂNI

Erzurum vilâyeti dâhilinde Erzincan sancağının Kuruçay kazâsı Ermenilerinden ve erbâb-ı fesâddan Papas Karabet ve Kiragos ve Apkar ve İranus ve Teohari ve Kirkor ve Kigork ve Manuel ve Sahak ve Agop ve Mıgırdıç ve Kazar ve Vartan ve Agik ve Minas ve Moşeh nâm şahıslar geçen sene hizmet-i hükûmetde müstahdem Ömer Pehlivan'ı katl ve na'sını gaz ile ihrâk ve bu cinâyeti hükûmet-i mahalliyyeye ihbâr eden Serkez ile oğlunu dahi katl ve bekçi Hüseyin'i cerh ve cem'iyyet-i fesâdiyye re'îsi Armudanlı Hacı Kalost ve refîkleri Zakar ve Eğinli Kokakçıyan Sahak ve Canik nâm şahıslar dahi İslâm'a isnâd-ı töhmet için Laz elbisesiyle kırlarda ve dağlarda dolaşarak isyân ve şekâvet ve Refâhiye kaymakamının esnâ-yı râhda önüne çıkarak emvâl ve eşyâsını gasb u gâret ve ta'kîblerine gönderilen asâkir-i şâhâne ve jandarmaya katl kasdıyla kurşun endaht ve Ahışa ahâlîsinden ve Rusya tebe'asından Evakim oğlu Vartan nâmında bir şahıs dahi kezâlik Laz elbisesiyle Tortum cihetinde geşt ü güzâr [18] ve Ali nâmında birini katle ictisâr ve Bâyezid sancağı dâhilinde sekiz Ermeniden mürekkeb olarak zuhûr etmiş olan eşkiyâ çetesi yolcular-dan Asumlu karyeli Hacı ve refîklerinin kârbânına müsellehan hücum ve Erzurum ve Muş Ermenilerinden olup ma'lûmu'l-esâmî otuz dört şahıs Bitlis'de ihtilâl îkâ'ı için bir cem'iyyet-i şekâvet te'sîs ve Muş sancağı dâhilinde Vartanis karyesinden ve erbâb-ı fesâddan Varcebet ve Markar'a Sütrak'ın taht-ı riyâsetlerinde Hayrebet ve Simon ve Ohannes ve Malhas ve Minas ve Kaspar ve diğer Malhas ve Markar ve Agop nâm şahıslar dahi kezâlik bir cem'iyyet-i şekâvet teşkîliyle müsellağ olarak tarîk-i ihtilâl ve şekâvetde geşt ü güzâr ve kuvve-i ta'kîbiyyeden bir çavuşun katline ve yine Bitlis Ermenilerinden ve erbâb-ı mefsedetden Moşeh ve Mikael ve Mardiros ve Arşak nâm şahıslar âmâl-i fâsidânelerine hizmet etmeyen ma'lûmu'l-esâmî ba'zı esdikâ-yı tebe'a-i şâhâne haklarında sû-i kasd ve Bitlis müfsidlerinden bir kaç Ermeni dahi Kürd kıyâfetine girerek cerh ve katl gibi fezâyîha ictisâr eyledikleri cihetle cümlesi tutulup bi'l-muhâkeme taht-ı mahkûmiyyete alınmış ve Hınçak Komitesi'nin Dersa'âdet şu'besi a'zâsından olup pâ-yı taht-ı saltanat-ı seniyyede envâ'-ı cinâyâta ictisâr ve bi'l-âhire Atina'ya firâr etmiş ve oradan bi't-tekarrüb Anadolu'ya geçip yine tahrîkât-ı ihtilâl-cûyâneye devâm ederek nihâyet Muş'a

azîmetle eşkiyâya riyâset ve Talori hâdisesini îkâ'a cür'et eylemiş olan mârrü'z-zikr Haçinli Hamparsum Boyacıyanile avenesi dahi sâye-i kudret-vâye-i cenâb-ı pâdişâhîde Bitlis'de derdest olunarak bi'l-muhâkeme mahkûm olmuşlardır. Sivas vilâyeti Ermenilerinden ve erbâb-ı fesâddan olup ef'âl-i cinâ'iiyyeye cür'et edenler dahi Amasyalı Altunyan Artin tebe'a-i sâdıktan Amasyalı Cemikyan Agop'u komite cânîlerine mahsûs ve acîbü's-şekl bir bıçak ile sûret-i fecî'ada katl ve Amasyalı Kayayan Artin ve Kazar ve Saçersiyân Karabet ve Kirkor dahi kâtil-i merkûma mu'âvenet ve Karahisarlı Karibyan ve hizmetçisi Kigork ve Karibyan Agop dahi sadâkati meşhûd olan Karabet'i otuz yedi yerinden cerh ve dudaklarını kat' ve itlâf ve Tokad cem'iiyyet-i fesâdiyyesi ru'esâ ve eşkiyâ ve efrâdından ma'lûmu'l-esâmî elli sekiz Ermeniden on dört cânî kezâlik İslâm'a müşâbehet ve isnâd-ı töhmet için Gürcü elbisesiyle müsellehan Ermeni katoliği cemâ'atinden Tokadlı Doktor Jozef'i Hükûmet-i Seniyyeye olan [19] sadâkatine mebnî itlâf ve Tokad civârında Postal'ı vurmakla beraber Tatar Mehmed Efendi'yi bir sûret-i fecî'ada katl ve zabtiyelerden Abdullah Çavuş ile ahâlîden Ahmed'i itlâf ve Amasyalı Cünûn oğlu Ohannes ve Artin oğlu Karabet ve Kürd oğlu Bogos ve Vartar oğlu Abram ve Serkiz oğlu Artin ve Uzun oğlu Ohannes ve Çırıl oğlu Agop dahi tebe'a-i sâdıka-i şâhânedan Zulam oğlu nâm Ermeniye efkâr-ı fâsidânelerine kapılmadığından dolayı katl ve Sivaslı Ceşyan Karabet ve Tokadlı Hizabet oğlu Hacı Armenak hükûmet-i mahalliyye me'mûrlarından Arapkirli Kirkor'u katl ve Divan oğlu Bağdesar ve Keleci oğlu İstefan ve Bekçi oğlu Agop ve Ohan oğlu Küfümolkun ve Şavrak oğlu Şinork ve Karaman oğlu Varters ve Keşiş torunu oğlu Kirkor dahi kezâlik arkalarında Gürcü elbisesi bulunduğu ve müselleh oldukları hâlde tebe'a-i sâdıktan Merzifonlu kunduracı Makar'ı ve Kırımlı oğlu Sahak ve Ordulu Mılica Niyan'ı katl ve Divrikli Manend oğlu Natan nâm şahsı ve tebe'a-i sâdıka-i şâhânedan Tokas'ı cerh ve Serkiz'i katl eyledikleri Badik oğlu Kaspar ve Sitrak ve Aram ve Pamukçu oğlu Hamparsum dahi Kudüs-i Şerîf'e giden yolcuların önüne çıkıp bin liralık kadar nakid ve mücevherlerini gasp ve ta'kîblerine gönderilen kuvve-i zâbitadan mülâzım Ömer Ağa ile zabtiye Hüseyin'i cerh ve Sivaslı Mardirus oğlu Dikran ve Haçik oğlu Arşak ve Agop oğlu Osep ve Sevgik oğlu Agopcan ve Ağya oğulları Hamparsum ve Dikran ve Moses oğlu Karnik ve Kalfa Karabet oğlu Palu ve Malamyân Artin oğlu Sitrak ve Keşiş oğlu Tarus ve Muz oğlu Karabet ve Lilgiyan diğer Karabet nâm şahıslar dahi kezâlik Gürcü kıyâfetiyle leylen ve müsellehan Sivas vergi ketebesinden Hacı Mustafa Efendi'nin hânesine duhûl ile kendisini ve zevcesini ve seksen yaşında bulunan vâlidesini ağır sûretde cerh ve Sivaslı Kürkcüyan Hacı Manuk ve Tatyos oğlu Dikran ve Avakim oğlu Merican ve birâderi Ohan ve Kaluk oğlu Artin ve Pilik oğlu diğer Artin ve Antran oğlu Markar ve Külük oğlu Agop ve

Tanel oğlu Ohannes ve Deli David oğlu Hayrabet ve Sarıoğlu oğlu Lusaref ve Agop oğlu Osep nâm şahıslar da kezâlik Gürcü kıyâfetinde ve müsellaht oldukları hâlde leylen Küre karyesinde Keşiş oğlu Hamparsum'un hânesini basarak [20] merkûmu ağır sûretde cerh ile vefâtına sebep olmakla beraber iki yüz elli lirasını gasb ve refîklerinden cerîhadâr olan birini hayyen suya ilkâ' sûretiyle itlâf ve Karahisâr-ı Şarkî ve Suşehri kasabaları sâkinlerinden ma'lûmu'l-esâmî otuz sekiz Ermeni kezâ Laz kıyâfetiyle Ezider karyesi hânedânından Es'ad Ağa'nın hânesini leylen ve müsellehan basıp Es'ad Ağa ile bir nefer hizmetçisini ve Abram nâm kimesneyi katl ve Aram nâm şahsı da cerh ve Tenos kazâsının Lisanlı karyeli Karagöz oğlu Fukas ve Gemerek karyeli Kunduracı oğlu Bünyamin ve Karagöl karyeli Gernç ve Gemerekli Toros oğlu Asadur ve Zarant oğlu Artin ve Boyacı oğlu Krop ve Toros oğlu Agop dahi Karagöllü Babek kethudâyı katl kasdıyla darb ve tahvîf ve mal sandığına âid akçeyi diğer mahallerden ba'zı eşyâ ve hayvanât gasb ve Karahisârlı Karibyan Hamayak nâm şahıs dahi tebe'a-i sâdıktan Varjabet Karabet'i katl ve Amasyalı Kürd Manuk oğlu Stepan ve Muhtar papas oğlu Agop ve oğlu Mıgırdıç ve Ejder oğlu Ohannes ve Terzi oğlu Nişan ve Agopyan Artin ve Canbaz ve Kalost oğlu Karabet ve İpekryan Stepan ve Boğçacı oğlu Ohannes ve Haçik oğlu Agop ve Ehrun oğlu Karabet ve Kirişçi oğlu diğer Karabet ve Arakel oğlu Kigork ve Acem oğlu Haçatur ve Ölçekci oğlu Serkiz ve Dırdır oğlu Kazar'ın oğlu Kigork ve Karebet nâm şahıslar dahi yine tebe'a-i sâdıktan Çömlekci Tatyos'u katl ve Muradyan Hacı Kirkor nâm şahıs da mühtedî Ahmed'i katl ve Hınçakyan Artin ve Keleşyan Artin ve Kigork ve Kesdikyan Ohannes nâm şahıslar da tebe'a-i sâdıktan Amasyalı Gülyan Agop'u katl ve Ankara vilâyeti dâhilinde ef'âl-i cinâ'ıyyeye cür'et eden Ermenilerden Gürünlü Toros oğlu Strak ve Keskin oğlu ma'deninden Aban oğlu Toros nâm-ı diğer Dikran ve Topal oğlu Nazar ve İncirli karyesinden Kirkız nâm-ı diğer Uşar nâm şahıslar dahi üçyüzdokuz senesinde müfsid-i meşhûr Moruk nâm-ı diğer Jirayir'in emriyle Makar oğlu karyeli Simon kâhyâyı katl ve cem'ıyyet-i fesâdiyye re'îsi ve muharrikleri Papasyan Agopyan ve Tekiryan Artin ve Berberyan Nazar dahi sene-i merkûme Teşrîn-i sânîsinin otuzunda Ermenilerin Yozgad kilisesinde vukû' bulan ictimâ'ında ahâlî-i İslâmiyye üzerine bi'd-defe'ât silâh endaht ve Tabîb Dikran ve Minyan Srop'u ve Elekçi oğlu Markus nâm şahıslar dahi ahâlî-i İslâmiyyeden Sâlih ve Necib'i katl ve envâ'-ı tertîbât-ı cinâ'ıyyeye mücâsereti ve ahîren Bitlis'de sûret-i derdesti [21] yukarıda arz olunan cinâyet şu'besi a'zâsından Hamparsum Boyacıyan'ın birâderi olup tahrîkât-ı fesâdiyye ve cinâ'ıyyede karındaşı Hamparsum Boyacıyan'a mu'âdil ve Yozgad hâdisesine sebep-i müstakill olan Haçinli Moruk nâm-ı diğer Jirayir ile avenesi Keskin ma'deninden Hacı Artin oğlu Varto ve Behrenk karyesinden Manuk ve Deli oğlu Kirkor ve

Köhne-i Kebîr karyesinden Mıgırdıç ve Karayakuboğlu karyesinden Kirkor nâm şahıslar dahi Ermeni kurâsını geşt ü güzâr ile Ermeni ahâlîyi tahrîk ve ifsâd ve tebe'a-i sâdika-i şâhâneden bulunanları katl ve i'dâm ve Talaslı aşçı Parsih oğlu Delut ve Sıfa oğlu Mihran nâm şahıslar dahi tebe'a-i sâdikadan kuyumcu Hacı Usta'yı katl ve Gürünlü Zadukyan Toros ve Talaslı aşçı Parsih oğlu Gülbenk ve Bagop oğlu Panos ve Pezezeli Bogos ve Deli Bedros oğlu Misak ve Keriz Toros oğlu Mihrican nâm şahıslar dahi müsellağ ve Gürcü kıyâfetinde oldukları hâlde Yozgad'a gitmekte olan ma'den postasının önüne geçerek ve posta zabtiye ve sürücüsünü vurarak postada bulunan yüz yetmiş lira ve kûsûr mecîdiyi ve Lâleli Beli'nde Parlası Mahallesi kolcusunun kezâlik önüne geçerek esb ve saat ve eşyâsını gasb ve Osmancık postasının dahi önüne çıkarak ve posta beygirini boynundan vurarak nümâyîş icrâ ve yine Gürünlü Cano ve Çaçam oğlu Agop ve Gemerekli Deli Tenkeş oğlu Artin ve Sarıcuran oğlu Derbab ve Mosmiyonlu Keşiş oğlu Mıgırdıç nâm şahıslar da kezâlik Gürcü elbisesini lâbis ve martini tûfengiyle müsellağ olarak îkâ'-ı ihtilâl yolunda şurada burada geşt ü güzâr ve Boğazlıyan kaymakamı ile Akdağ nâhiyesi müdîriyyetine teşhîr-i silâha ictisâr ve Gemerek karyeli Ahmal oğlu Hampar nâm şahıs da bunlara esb ve silâh vermek sûretiyle mu'âvenete ibtidâr etdikleri icrâ kılınan muhâkemeleriyle ve Yozgad hâdisesinde mürettib-i fesâd olanlardan Papasyan Hamparsum nâm şahıs da sâlifü'l-arz müfsid Moruk nâm-ı diğêr Jirayir'in Yozgad havâlîsine vürûdünden evvel Karayakub ve Bebek ve Terzi karyelerine mahsûsan gidip Ermenileri kiliselere celb ve cem' ile "Biz artık Osmanlı Devleti'nin zîr-i idâresinden çıkarak bundan sonra müstakil olup râhat edeceğiz. Umûm Ermeniler her tarafta ve hattâ Rusya'da bulunan Ermeni [22] karındaşlarımız da bizimle ittifâk eyledi. İstanbul'dan emirler alıyorum. Ermenileri bizim Yozgad sancağımızda ben ittifâk ettiriyorum. Umûm devletler bize tarafdardır. En ziyâde bize zahîr olan İngiltere Devletidir. Bu uğurda kanımız dökülsün büsbütün mahv olalım. Boş durmayalım. Bu size söylediğim esrârı kimseye söylemeyeceğinize yemin ediniz." diye papaslar vâsıtasıyla ve âyînleri vechile cümlesine yemin ettirip imzâ altına aldıktan sonra "Yürekli olunuz! Korkmayınız! Size verilecek emre itâ'at ediniz, sizden asker taleb olunup esliha mübâya'ası-çün para istenilecek veriniz" diye tenbîh ve bu sırâ vâkıf olanlar ve itâ'at etmeyenler telef ettirilecek yolunda tehdîd ve Moruk nâmında büyük adam geleceğini ve geldiğinde itâ'at edilmesini tefhîm ve kilisede kadınlara da başkaca "Süvârî komiteler gelecek, onlar hânelerinize misâfir oldukda yiyecek ve yataklarına dikkat ve hürmet ediniz ve ağzınızı pek tutunuz, kimseye esrâr vermeyiniz." diye nasîhat eylediği ve mu'ahharan merkûm Moruk nâm-ı diğêr Jirayir dahi Yozgad'a gelerek livâ dâhilindeki kurâ ahâlîsini tahrîk-i fesâd için dolaştığı sırada Bebek karyesinde Bağdesar Kethudânın odasına bir gece Ermenileri celb ve cem' ile "Ben büyük

adamım. Pek büyük yerlerden elimde emrim vardır, benim geleceğimi Hamparsum Ağa size söyledi miydi?” Evet cevâbına mukâbil “Korkmayınız! Yürekli olunuz, bir şey olmak ihtimâli yokdur. Ben ne emredersem emrine itâ’at ve icrâsına dikkat ediniz. İngiltere'den size silâhlar gelip tevzî’ olunacaktır. Hamparsum Ağa'nın size söylediği esrârı şimdiye kadar kimseye söylemediğinize ve ba'demâ da olacak şeyleri ifşâ etmeyeceğinize yemin ediniz.” diye umûma yemin ettirip gittiği ve esliha-i mezkûrenin mübâya'ası içün umûm Ermeni karyelerinden akçe ahz ve tahsîl olunarak merkûm Moruk'a verildiği ve eslihanın vürûdunda bi'l-umûm Ermenilere tevzî’ olup herkes silâhını aldıktan sonra hükûmete karşı gelip İslâm köyü basmak ve adam kesmek ve envâ'-ı cinâyât-ı sâireye cür'et eylemek mukarrer bulunduğu ve şu tertîbât-ı fesâdiyyenin bozulması re'yinde bulunanlar ve yâhûd sırrı fâş edenler ile emirlerine itâ'at etmeyenler i'dâm edilmekle beraber Mayıs ayında ortalık [23] karışacağı ve gâyet tertîbli bulunmaları merkûm Moruk ile avenesinden Lazgi tarafından Ermenilere tenbîh ve tefhîm olunduğu ve Bebek karyesinden asker nâmıyla tertîb edilmiş olan Ermenilere karye-i mezkûreli Artin ve Tatyos ve Bedik ve Agop taraflarından birer tüfenk verilerek ve Yozgad'da Papasyan Kaspar'dan barut ve fişenk getirilerek karyeye me'mûrîn ve sâir adamlar gelir ise silâhla vurup köye koymamak maksadıyla köyün etrâfında beklettirildiği ma'lûmu'l-esâmî Ermenilerin ifâdât-ı mazbûtalarıyla sâbit olmuş ve Van vilâyeti dâhilinde ef'âl ve harekât-ı cinâ'iyeye cür'et eden Ermenilerden Şataklı Kırato Abraham veled-i Kirkor nâm-ı diğer Kilo ve Ohan veled-i Kirkor Markermezyan ve Moses veled-i Bedros ve tâcir Malkon oğlu Markire ve değirmenci Malhas Baduryan nâm şahıslar Şatak'da İslâm öldürmek ve ifsâdât-ı sâirede bulunmak üzere beyinlerinde bir ittihâdnâme tanzîm ile asâkir-i şâhâne mülâzimlerinden Edhem Efendi'yi katl ve Vanlı Çulha Avadis oğlu Bağışlayan Karakin ve Makdis Arslan oğlu Cernan Bağdesar ve Trilmezyan Panos ve çilingir-i diğer Panos ve Manuk ve Avadis ve Bağdesar Attar Nişan ve Hacı Hayro ve Mardiros oğlu bezci Nişan ve fırıncı Artin ve Koruz oğlu Karakin ve Emiroğlu çilingir Ohannes ve Kenkan Ohannes Davidyan Kigork ve Nero oğlu Dikran ve Şataklı Vartan oğlu Mesrub nâm şahıslar dahi Kürdlere müşâbehet ve isnâd-ı töhmet için Kürd elbisesi lâbis oldukları hâlde polis Nuri Efendi ile Kurubaş karyeli dört Ermeniye ve hareket-i hâ'inânelerine iştirâk ve muvâfakat etmediğinden dolayı tebe'a-i sâdika-i şâhânedan Çereğanyan Çoç Ağa'yı ve Dir Manastırı'nda dokuz nefer Kürdü bir sûret-i vahşiyânede katl ve esdikâdan ve meclis-i idâre a'zâsından Artin Efendi'yi katl kasdıyla cerh ve iki Ermeni kızının bokrini izâle ve Natanyan Karabet ve Bartuyan Avadis nâm şahıslar da komite efrâdı ma'rifetiyle esdikâdan Terzibaşı oğlu Nişan'ı katl ve Maratuyan Mıgırdıç oğlu Haret'e katl kasdıyla tüfenk endaht ve Malyemez oğlu Avadis nâm şahıs dahi vilâyet tercümânlığı

hizmetini îfâ eden Varjabet Dikran'a bir def'a ve tüccârdan Keşişyan Ohannes Efendi'ye sadâkatından dolayı iki def'a katl kasdıyla teşhîr-i silâh ve Vanlı Maktesyan Mıgırdıç ve Vanlı Hoşyan Avadis ve Ürekli Papas Serkiz [24] ve tâcir Kigork ve Sadmanaslı Karabet Kethudâ ve Ürek karyeli Bakarna Kethudâ ve Kendirciyan Bedros ve Zertuban Karabet ve Bozbey oğlu Kirkor ve Minas oğlu Avek ve Kurt oğlu Misak ve Mesrup oğlu Strak ve Vanlı Natanyan Mikael ve Gro nâm şahıslar sû-i kasd tertîbâtı yolunda müşâvere ve Boğazkesen karyeli Martiros oğlu Tomo ve çamurcu Osep oğlu Nöbeddar Pator ve Kazar oğlu Esko ve Bağdo oğlu Nazar ve Sahakkin oğlu Bedros ve Elvenk oğlu Naharcı Ako ve Keşiş oğlu Mako veled-i Vartan ve Ohannes veled-i Bedros ve Makdis oğlu Matos ve Melik oğlu Hero ve Sapracruz Bedros ve Bobo oğlu Sahak veled-i Markire ve Alo oğlu Kelos Riğdo oğlu Haylo ve Niko oğlu Bağdik ve Mizanlı Vartan oğlu Siyanos ve Elbistanlı Hakverdi oğlu Manuk ve Hezare karyeli Elvan oğlu Ohannes Kethudâ ve Van'ın Çalıkoğlu Mahallesi'nden Natanyan Rupen ve Şagooğlu Mahalleli Martiros oğlu David ve Banikoğlu Mahalleli Haçik ve Boğazkesenli Keşiş oğlu Arşak ve Bogos Kethudâ ve birâderi Niko ve Elbistanlı Hero ve Şatak'ın Kaçet karyeli Tero ve Çeto nâm şahıslar dahi kezâlik Kürd elbisesini lâbis bulundukları hâlde Boğazkesen'de Van Tabur Ağası ile müsâ-deme ve zabtiye Ali onbaşıyı katl ve bunlardan Sezo ve Çeto nâm şahıslar Şatak'da asâkir-i şâhânedan iki neferi ve bir kolcuyu katl ve Haleb vilâyetinde bulunan ma'lûmu'l-esâmî Zeytunlular Hükûmet-i Seniyyeye karşı silâh be-dest olarak i'lân-ı isyân ve kasden harîk îkâ' ve harekât-ı ihtilâliyyelerini dahi ziyâde tevsî' edeceklerine dâir varakalar tertîb ve ilkâ' ve Ma'mûretülazîz vilâyetinde ef'âl-i cinâ'iyeye ictisâr eden Ermenilerden ve müfsid-i meşhûr Şimavon'un rufekâsından Arap Mezil ve Ekmekci Tanil veled-i Hamparsum ve Bağdesar ve Mardiros veled-i Avadis ve Mafret oğlu İhtiyar veled-i Karabet nâm şahıslar dinamit güllerini hâmil ve zâbita elbisesini lâbis oldukları hâlde Dersim'e gidip Ekrâdî Hükûmet-i Seniyye aleyhine isyâna tahrîk ve teşvîk ve merkûmlardan Tanil veled-i Hamparsum bu fi'lden başka refikleri Arapkirli Bogos nâm-ı diğer Agapik veled-i Avadis ve Kirkor veled-i Memas ile beraber Arapkir polis efrâdından Yusuf Efendi'yi sûret-i vahşiyâne ve gaddârânede katl etmelerinden dolayı sâye-i satvet-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde [25] cânî-i merkûmûn pek çoğu derdest olunarak hâ'iz olduğu devâir-i adliyyede muhâkemeleri bi'l-icrâ kısm-ı a'zamı mahkûm olduğu gibi bir takımının da muhâkeme ve istintâklarına ve bâ-husûs Merzifon cem'iyet-i fesâdiyyesi efrâdından olup ahâlî-i İslâmiyyeye atf-ı töhmet maksadıyla Laz elbisesini lâbis ve tunçtan ma'mûl humbara ve sâir eslihayı ve Ermenileri ithilâle teşvîk yolunda ta'lîmât kılıklı bir takım evrâkı hâmil oldukları hâlde derdest olundukları sırada me'mûrîn-i zâbitaya adem-i itâ'at ve teşhîr-i silâh ile me'mûrîn-i mûmâ-ileyhimden Mehmed Efendi'yi cerhe

cür'et etmiş ve buraca icrâ-yı muhâkemeleri zımnında elbise ve humbara ve sâir silâhlarıyla beraber Dersa'âdet'e celbedilmiş olan Merzifonlu bakırcı Kirkor ve Papasyan Dikran ve dökmeci Ohannes ve Varters ve Yeros ve Hamparsum ve hancı Agop nâm şahısların Mahkeme-i Cinâyetce muhâkemelerine ve hâl-i firârda bulunanların da mahallerince taharrî ve ta'kîblerine devâm olunmakda bulunmuşdur. Zay'a olarak izhâr-ı İslâm ile hoca kıyâfetine girip Ermeni fesâd komitesine casusluk eden Agop ve şerîk-i töhmeti Korgı Kiragos ile sâbık Ermeni Patriği Horen Âşikyan Efendi'ye sû-i kasda tasaddî eylediği fıkra-i mahsûsasında arz olunan Agop ve rufekâsının îkâ' ettikleri madde-i fesâdiyyede iştirâkleri bulunan Simpat Davidyan ve Avadis Çilingiryan nâm şahısların fi'illeri Dersa'âdet hey'et-i ittihâmiyyesinde derdest-i tedkîk ve ru'yet bulunmuştur. Tokad ahâlîsinden beş Ermeni yeknesak elbiseyi lâbis ve müsellağ oldukları hâlde bir pazartesi gece saat bir buçukta Tokad kasabasında Keçeci oğlu Ohan'ın hânesine duhûl ile yüz lira taleb ve para olmadığını anlayınca bir senet ahzı ile beraber merkûm Ohan'ı ve hânedede bulunan Kasap oğlu Stefan'ı ağır bir sûretde cerh etmiş ve oradan da diğer bir hâneye geçmiş oldukları hâlde me'mûrîn-i mahalliyye tarafından cümlesi silâhlarıyla ve senet ile beraber derdest olunarak inde'l-isticvâb i'tirâf-ı cürm etmiş olmalarıyla Tokad Mahkeme-i Adliyyesince icrâ-yı muhâkemeleri derdest bulunmuştur.

Bursa'da Setbaşı nâm mahalde sâkin Ermeni cemâ'atından Kütahyalı Bağdesar nâm şahıs Bursa'da îkâ'-ı harîk için Çatalfırın'da yorgancı Mustafa Efendi'nin dükkânına leylen ve kasden kundak vaz'ı sûretiyle icrâ-yı mefsedetde bulunmuş ise de [26] merkûm bi't-taharrî derdest olunarak Hüdâvendigâr vilâyeti Mahkeme-i Adliyyesince îcâb eden muhâkemesinin icrâsına ibtidâr olunmuşdur. Muş'un Dere Mahallesi sâkinlerinden Mihael veled-i Kirkor ve Arşak veled-i Karim ve Baş Mahallesi'nden Mardiros veled-i Kaspar nâm şahıslar Kürd kıyâfetine girip erbâb-ı sadâkatden Papas Parsih Efendi'yi katl kasdıyla cerh ve Ahlat kazâsının Perhos karyesinden Muşih veled-i Teo ve Dinç veled-i Parsih ve Kâr ve Keşiş ve Sevar veled-i Sado ve Keşiş oğlu Sirop nâm şahıslar da firârî diğer beş nefer refîkleriyle birlikte tüccârdan Bogos Efendi'nin nükûd ve eşyâsını gasb etmelerinden dolayı merkûmların Bitlis Mahkeme-i İstînâfiyyesince muhâkemeleri derdest-i icrâ bulunmuşdur. Arapkir ahâlîsinden ve erbâb-ı mefsedet ve şekâvetten olup mukaddemâ kuttâ'-ı tarîklik töhmetiyle hey'et-i ittihâmiyyece bi'l-ittihâm ahz u girifti için müzekkire verilmiş olan ve vâdî-i firârda bulunarak efrâd ve ahâlîye ara sıra îsâl-i hasâr eden Taşcı oğlu Mıgırdıç nâm şahıs ahîren dahi ba'zı rufekâsıyla Laz elbisesi lâbis ve martin ve pala bıçaklarıyla müsellağ oldukları hâlde Arapkir hânedânından Fazıllızâde Cemal Ağa'nın hânesini leylen basarak akçe talebiyle efrâd-ı âilesini bir sûret-i vahşiyânede darb ve tehdîde ictisâr eyledikleri sırada feryâd-ı istimdâd-kârâne

müte'âkib etrâfdan yetişilmesi ile silâhlarını alamayarak firâr etmiş ve zâbıta-i mahalliyece ta'kîb edilmekde bulunmuş iken geçen Teşrîn-i sânî'nin yedisinde Divriği taraflarında müsellah ve Gürcü elbisesini mülebbes olarak tarîk-i şekâvetde gezen Divriğili Palanga oğlu Agop ve Kangal nâhiyesinin Ağcakale karyesinden Keşiş karındaşı Markos nâm şahıslar dahi bi'r-rufekâ Arapkir cihetine geçip hânesinde ihtifâ eylediği me'mûrîn-i ta'kîbiye tarafından tahkîk kılınmasıyla derdestine teşebbüs edildiği sırada merkûm kurşun ile zabtiye Mevlüd'ü kolundan cerh etmiş ve polis komiserine dahi teşhîr-i silâha cür'et eylemiş ise de bi'l-mukâbele derdest olunarak refîklerinin taharrîsine devâm olunmakda bulunmuştur.

Adana vilâyeti dâhilinde Haçin kasabasında Ermeni erbâb-ı mefsedeten yirmi beş kişiden mürekkeb "Maksad" nâmıyla bir cem'iyyet-i fesâdiyye teşkîl olunmuş ve mefsedete müte'allık ve komite tarafından müretteb yirmi üç bendi şâmil bir de program elde edilmiş olmasıyla [27] Adana İstînâf Mahkemesince cereyân eden muhâkemelerinde zikr olunan yirmi beş kişinin üçü berâ'at ederek on biri cünha ve on biri cinâyetle mahkûm olmuş ve bunlar miyânında Haçin Ermeni Mektebi muallimi "Jirayir" nâm-ı diğer "Mardiros Garip Boyacıyan" on beş sene ve birâderi "Hamparsum Boyacıyan" dahi on sene kürek cezâsıyla mahkûm ve firârda bulunmuş olup vicâhen mahkûm olanların da mu'ahharan afv-ı âlîye mazhariyetle sebîlleri ihlâ' kılındığı Adana vilâyet-i aliyyesinin bu kere vâkı' olan iş'ârından anlaşılmıştır. Merkûmândan "Jirayir" nâm-ı diğer "Mardiros"un "Moruk" nâm-ı müste'âriyle Yozgad ve biraderi "Hamparsum Boyacıyan" dahi Sason ve Talori hâdiselerinin mürettibi olmalarından dolayı ikisi de derdest olunarak mahalleri mahkeme-i adliyyelerince bi'l-muhâkeme mahkûm oldukları fırka-i mahsûslarında arz olunmuştur.

Adana'da mukîm Ermeni erbâb-ı fesâdından Karaoğlan Agop nâm şahıs Adana mu'teberânından Leon Sisliyan Efendi'yi Hükûmet-i Seniyyeye olan sadâkatinden dolayı fesedededen arzuhâlcî Ermeni Anderyas ve sâirenin teşvîkiyle cerh ve sû-i kasta cür'et etmesinden dolayı derdest olunarak Adana Mahkeme-i Adliyyesince derdest-i muhâkeme bulunmuştur.

ERMENİ ANARŞİSTLERİNİN CİNÂYÂT-I VÂKİ'ALARINDAN MEHÂKİM-İ ADLİYYE HUZÛRUNDA SÂBİT OLANLARI AKSÂMINDAN BA'ZILARINA MÜTE'ALLIK MEHÂKİM-İ MEZKÛRENİN SÂDIR OLAN MUKARRERÂTI HULÂSASIDIR

Ermeni cemâ'atını bi'l-iğfâl ihtilâl çıkarmak ve iğfâl olunamayan tebe'a-i sâdikayı katl etmek üzere teşekkül eden cem'iyyet-i fesâdiyyeye mensûb olup Ermeni Patrikhâne Kilisesi Başpapası Sökyas Efendi'ye icrâ-yı âyîn esnâsında

katl kasdıyla revolver endaht eden Bağçecikli Agop ve attâr Filipos ve kepekci Minas ve Vartan Hamparsum ve Nişan ve Avakim ve Artin ve Avadis ve Bedros nâm şahısların Dersa'âdet Cinâyet Mahkemesinde icrâ kılınan muhâkemeleri netîcesinde bunlardan Agop, Filipos ve Artin ve Nişan'ın kânûn-ı cezânın elli dördüncü maddesi zeyline tatbîkan i'dâmlarına ve Minas ve Vartan'ın yedişer ve Hamparsum [28] ve Avakim ve Bedros ve Avadis'in beşer sene müddetle kal'a-bend edilmelerine 11 Teşrîn-i evvel sene 1306 târihinde hükm olunmuştur.

Ermenileri ihtilâle teşvîk ve iğfâl olunamayanı katl etmek üzere teşekkül etmiş cem'iiyet-i fesâdiyye efrâdından olup da'vâ vekîli Haçik Efendi'yi katl etmiş olan Armanak ile sucu Malko'nun on kadar refîkleri olduğu hâlde mahkeme-i cinâyetde icrâ kılınan muhâkemeleri netîcesinde merkûm Armanak'ın Haçik Efendi'yi amden katl eylediği ve Malko'nun dahi merkûma mu'âvenetde bulunduğu sâbit olmağla mücrimiyyetlerine ve kânûn-ı cezânın yüz yetmişinci maddesine tatbîkan Armanak'ın i'dâmına ve yüz yetmiş beşinci maddesi mantûkunca sucu Malko'nun dahi üç sene müddetle küreğe konulmasına 12 Temmuz sene 1307 târihinde karâr verilmiş ve rufekâ-yı sâiresi afv-ı âlî-i cenâb-ı pâdişâhîye mazhar olmuştur.

Ermeni cemâ'atını Hükûmet-i Seniyye aleyhinde isyâna teşvîk ve bir takım elfâz ve i'bârâtı hâvî kilise duvarlarıyla telgraf direğine yaftalar ta'lîk eylemiş olmalarından dolayı derdest ve ithâm edilen aşçı Vanlı Karabet ve odabaşı Avadis ve sucu Parsih ve kandilci Dikran ve mukaddemâ taht-ı muhâkemede bulunduğu hâlde mazhar-ı afv-ı âlî olmuş iken bu def'a yine ifsâdâta başlamış olan Karabet nâm-ı diğer Arasdakes ile aşçı Karabet'in mücrimiyyetlerine ve kânûn-ı cezânın altmış altıncı maddesine tevfi'kan mü'ebbed kürek cezâsıyla mücâzât edilmelerine ve diğerlerinin berâ'atlarına 24 Temmuz sene 1307 târihinde Dersa'âdet Cinâyet Mahkemesi'nde karâr verilerek tanzîm olunan Mahkeme-i Temyîzin 8 Eylül sene 1308 târih ve iki bin yedi yüz on sekiz numaralı i'lâmıyla tasdîk olunmuştur. Ermeni anarşistleri hakkında Hükûmet-i Seniyyeye ihbârâtda bulunan Papas Mampara Efendi'yi katl için Hınçak Komitesi tarafından intihâb olunarak Dersa'âdet'e bi'l-vürûd üzerinde kama ve revolver olduğu hâlde arkasında dolaşırken derdest olunan Agop Dragopyan ve refîkleri potacı Armanak ve mukaddemâ mazhar-ı afv-i âlî olan Mihran ve Leon'un dahi nâşir-i fesâd olduklarına binâ'en ve kânûn-ı cezânın elli sekizinci maddesinin fıkra-i ahîresine tevfi'kan Agop Dragopyan'ın on beş sene ve Stapan ve Haçik ve odabaşı Parsih'in beşer ve Armanak ve terzi Parsih ve Hacı Kirkor'un üçer sene müddetle kal'a-bend edilmelerine ve Hacı Mihran ve Leon'un fi'illeri altmış altıncı madde-i kânûniyye zeylinin neşrinden mukaddem olduğu [29] ve ahîren neşr olunan kânûnun mâ-kabline şümûlü olmayacağı Düstûr'un birinci cildi ahkâmından bulunduğu cihetle merkûmân Hacı Mihran

ve Leon'un dahi adem-i mes'ûliyetlerine 9 Eylül sene 1308 târihinde hükm olunarak hükm-i mezkûr 17 Kânûn-ı sâni sene 1309 târih ve üç bin yüz yirmi numaralı Mahkeme-i Temyîz'in tasdîknâmesiyle te'yîd olunmuştur.

Cem'iiyet-i fesâdiyye efrâdından olarak silâh tedârik etmek ve Ermeni patriği efendi hazretlerine tehdîdnâme göndermek cinâyetlerinden dolayı derdest ve ithâm olunan eczacı Serkiz ve Hacı Kirkor ve diğer Kirkor ve Kalos ve Ohannes ve Karabet ve Bogos ve Agop ve Abraham ve Matyos ve Bedros ve Strak ve firârî Torkarabet'in Mahkeme-i Cinâyet'de cereyân eden muhâkemeleri netîcesinde bunlardan Hacı Kirkor ve Kalos ve Agop ve Ohannes ve Abraham ve firârî Torkarabet ve eczacı Serkiz ve diğer Kirkor'un mücrimiyyetlerine ve kânûn-ı cezânın yüz doksan birinci maddesine tevfiân Serkiz'in sekiz ve Kirkor'un beş sene müddetle küreğe konulmalarına ve elli sekizinci madde-i kânûniyyenin ikinci fıkrasına tevfiân Torkarabet'in on beş ve Kalos ve Ohannes ve Abraham'ın beşer sene ve Hacı Kirkor ve Agop'un dörder sene müddetle kal'a-bend edilmelerine ve Karabet ve Bogos ve Matyos ve Bedros ve Strak'ın berâ'at-ı zimmetlerine 7 Teşrîn-i evvel sene 1308 târihinde hükm olunarak hükm-i vâkı' Mahkeme-i Temyîz'in 22 Kânûn-ı evvel sene 1309 târih ve iki bin dokuz yüz yetmiş sekiz numaralı i'lâmıyla tasdîk olunmuştur.

Hınçak nâmındaki anarşist komitesi efrâdından olup Maksudzâde Simon Bey'i cerh etmelerinden dolayı derdest ve ithâm olunan tablakâr Stepan ve Tatyos ve kahveci Hamparsum ve kuyumcu diğer Stepan ve kahveci çırağı Kirkor'un cereyân eden muhâkemeleri netîcesinde bunlardan tablakâr Stepan ile Tatyos'un bi'l-fi'l cem'iiyet-i fesâdiyyenin maksadını icrâ için Maksudzâde Simon Bey'i cerhe cür'et ettikleri ve Hamparsum ve kuyumcu Stepan'ın dahi cem'iiyet-i mezkûre efrâdından oldukları tahakkuk etmekle kânûn-ı cezânın elli dördüncü [30] maddesi zeyline tevfiân tablakâr Stepan ve Tatyos'un i'dâmlarına ve kuyumcu Stepan'ın sekiz ve Hamparsum'un altı sene müddetlerle kal'a-bend edilmelerine ve Kigork'un berâ'at-ı zimmetine 19 Mayıs sene 1310 târihinde hükm olunmuş ve hükm-i i'dâm icrâ edilmiştir.

Teşebbüsât-ı fesâdiyye için çıplak iki pehlivan resimlerini hâvî beşer kurşluk matbû' biletler tevzî' etmesinden dolayı müttehem bulunan aşçı Abraham ve aşçı Malkon ve firârî Hamparsum'un icrâ kılınan muhâkemeleri netîcesinde mücrimiyyetlerine ve kânûn-ı cezânın elli dördüncü maddesi zeyline tatbîkan beşer sene müddetlerle kal'a-bend edilmelerine karâr verilmiş ve merkûmûn ahîren afv-ı âlî-i cenâb-ı pâdişâhîye mazhar olmuştur. Arapkir civarında Laz elbisesiyle Salih ve Çavuş rufekâsının müsellehan önlerine çıkarak darb ve cerh ve akçe ve eşyâsını ahz u gasb etmelerinden dolayı derdest ve ithâm olunan Şeker nâm-ı diğer Zakar ve Mosis ve Arakel ve Manuk ve Minas

ve Mıgırdıç'ın Cinâyet Mahkemesi'nde icrâ kılınan muhâkemeleri netîcesinde merkûmûndan Mıgırdıç ve Manuk ve Şeker ve Mosis'in mücrimiyyetlerine ve kânûn-ı cezânın altmış altıncı maddesi zeylinin fıkra-i evveline tevîkan Mıgırdıç'ın mü'ebbeden ve Şeker'in on beş ve Mosis'in on iki ve Manuk'un on sene müddetle küreğe konulmalarına ve Minas'ın yüz yirmi birinci maddenin fıkra-i ahîresine tatbîkan cezâdan mu'âfiyetine ve Arakel'in berâ'at-ı zimmetine karâr verilmiştir.

Cem'iyet-i fesâdiyye efrâdından olup Merzifon'da icrâ-yı şekâvet ettikleri ve üzerlerinde tunçdan ma'mûl humbara ve sâir esliha ve Hınçakyan cem'iyet-i fesâdiyyesi mührüyle mahtûm bir risâle ve ta'lîmât kılıklı varaka ve ihtilâle teşvîk yolunda tertîb edilmiş manzûme zuhûr ettiği ve hîn-i derdestlerinde teşhîr-i silâh ile zâbıta me'mûru Mehmed Efendi'yi cerh ile beraber şekâvetlerini ahâlî-i İslâmiyyeye atf ettirmek maksadıyla Laz elbisesi iktisâ eylemelerinden dolayı müttehem bulunan Merzifonlu bakırcı Kirkor ve Papas Dikran ve dökmeçi Ohannes ve Varteres'in Dersa'âdet Cinâyet Mahkemesi'nde muhâkemeleri derdest bulunmaktadır.

MAHKEME-İ TEMYİZ CEZÂ DÂİRESİ KARÂRNÂMELERİNİN KISMEN HULÂSASIDIR

Hükûmet-i Seniyye aleyhinde îkâ'-ı ihtilâl maksadıyla Ermeni cemâ'atını isyâna tahrîk etmek ve bunlardan asker yazmak ve asker için esliha almak üzere para toplamak gibi harekât-ı mefsedet-kârâneye cür'etleri inde'l-muhâkeme sâbit olan ru'esâ-yı erbâb-ı fesâddan Muş'da kâ'in Baş Mahalleli mekteb muallimi Stepan veled-i Mıgırdıç ve Dersa'âdetli olup Muş'da Kırkayak Şirketi Mektebi muallimi bulunan Muzyan veled-i Kirkor ve Erzurum'da Bolu Mahalleli terzi Agapik veled-i Bedros [31] ve Muş'un Dere Mahallesi (Muş)'nde Nazaryan Muşih veled-i Ohannes nâm şahısların i'dâmlarına ve Meded veled-i İko ve attâr Fırinciyan Ohan veled-i Artin'in on beşer ve attâr Ohannes veled-i Hazmir ile Artin veled-i Mıgırdıç ve rencber Kaspar veled-i Kirkor ve Hamamcı Ponikyan Arşadır veled-i Karabet'in beşer sene müddetle küreğe konulmalarına ve kunduracı Hamparsum veled-i Keşiş Avadis'in ve hancı Mardiros veled-i Mardiros'un dahi altışar sen kal'a-bend edilmelerine dâir Bitlis vilâyeti Mahkeme-i İstînâfiyyesince verilen hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 29 Haziran sene 309 târihli ve bin sekiz yüz elli sekiz numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Ma'den sancağına tâbi' Palu kasabası ahâlîsinden Asadur ve Kaprîl ve Arakel ve Kigork Keşiş ve Nursu ve Yodik Purson oğlu Kirkor ile tatakçı Madrısop oğlu diğer Kirkor'un îkâ'-ı mefsedet için cem' ve silâh endaht

eylemelerinden dolayı yedişer sene müddetle kal'a-bend edilmelerine dâir Ma'den sancağı Bidâyet Mahkemesi'nden lâhık olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 1 Ağustos sene 1308 târihli ve iki bin dört yüz kırk iki numaralı karârnameyle tasdîk olunmuştur.

Van kasabası ahâlîsinden Cano oğlu Agop'un ba'zı Ermeni mütemevvilânı hânelerine tehdîd ve fesâd-âmîz pusulalar atmak fi'linden dolayı üç sene müddetle kal'a-bend edilmesine dâir Van vilâyeti İstînâf Mahkemesince verilen hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 11 Ağustos sene 1308 târih ve iki bin üç yüz elli sekiz numaralı karârnameyle tasdîk olunmuştur.

Vanlı aşçı Karabet ile Arasdakes nâm şahısların Ermeni cemâ'atını isyâna teşvîk yollu yaftalar yapıştırdıkları inde'l-muhâkeme sâbit olmasından dolayı mü'ebbed kürek cezâsıyla mahkûmiyyetlerine Dersa'âdet Cinâyet Mahkemesi'nden sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 8 Eylül sene 1308 târihli ve iki bin yedi yüz on sekiz numaralı karârnameyle tasdîk olunmuştur.

Devlet-i Aliyye aleyhinde teşebbüsât ve tefevvühât-ı ihtilâl-kârânede bulunmalarından dolayı Posir karyesi ahâlîsinden Papas Keşiş oğlu Matyos veled-i Toros ve Çökelli oğlu Artin veled-i Vartan'ın mü'ebbeden nefy olunmalarına dâir Karahisâr-ı Şarkî [32] Bidâyet Mahkemesi'nden verilen hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 24 Eylül sene 1308 târih ve iki bin dokuz yüz elli dört numaralı karârnameyle tasdîk olunmuştur.

Efkâr-ı umûmiyyeyi tehyîc eder ahvâl ve harekât-ı mefsedet-kârânede bulunmalarından dolayı taht-ı muhâkemeye alınan Van İstînâf Mahkemesi a'zâ-yı sâbıkasından Çalık oğlu Natanyan Karabet ve polis ikinci komiserliğinden matrûd Partoyan ve Avadis'in Devlet-i Aliyye aleyhinde îkâ'-ı ihtilâl teşebbüsünde bulundukları inde'l-muhâkeme sâbit olmasından dolayı Karabet'in on beş ve Avadis'in on sene müddetlerle kal'a-bend edilmelerine dâir mezkûr Van İstînâf Mahkemesi'nden sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 19 Teşrîn-i evvel sene 1308 târih ve üç bin iki yüz on dört numaralı karârnameyle tasdîk kılınmıştır.

Divriği kazâsı dâhilinde kâ'in Zamara karyesi ahâlîsinden Bota Bey oğlu Kokas'ın hânesine duhûl ederek Kokas ve zevcesini ağır sûretde cerh eyledikleri sırada refîki Armudanlı kaçak Serkiz'i bileğinden yaralayarak vefâtına sebebiyet vermek ve yedinde bulunan evrâk-ı muzırraya nazaran Ermeni fesedesinden olmak cinâyetiyle ithâm olunan kazâ-i mezkûrda kâ'in Keşan Mahallesi ahâlîsinden Manaz oğlu Natan veled-i Malko'nun Marsilya'daki Portakalyan'ın teşebbüsât-ı fesâdiyyesini hâvî neşrettiği ta'lîmâtı hâmil olduğu hâlde gammâzlık etti zannıyla Kukas'ı öldürmek üzere gelerek merkûm ile

zevcesini cerh etmek ve Kukas zannıyla refîki Serkiz'i yaralayıp vefâtına sebep olmak sûretleriyle ve esbâb-ı sâire ile fesâda cür'eti sâbit olarak kânûn-ı cezânın elli dördüncü maddesi zeylindeki fıkraya tatbîkan i'dâmına dâir Sivas vilâyeti İstînâf Mahkemesi'nden lâhik olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 12 Kânûn-ı evvel sene 1308 târih ve üç bin sekiz yüz doksan bir numaralı karârnameyle tasdîk olunmuştur.

[33] Bitlis'in Taş Mahallesi ahâlîsinden Safroyan Vartan nâm şahsın Anadolu'da îkâ'-ı ihtilâl maksadıyla teşekkül eden fesâd komitesi efrâdından olduğu tahakkuk etmesinden dolayı mü'ebbeden küreğe konulmasına dâir Bitlis vilâyeti İstînâf Mahkemesi'nden verilen hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in Kânûn-ı evvel sene 1308 târihli ve üç bin yüz otuz bir numaralı karârnameyle tasdîk olunmuştur.

Cem'iiyet-i fesâdiyye teşkîl etme fi'ilinden dolayı Parsih Javeryan'ın beş sen müddetle kal'a-bend edilmesine dâir Trabzon vilâyeti İstînâf Mahkemesi'nden verilen hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 2 Şubat sene 1308 târih ve dört bin kırk sekiz numaralı karârnameyle tasdîk edilmiştir.

Ermeniler hâdisesinden dolayı cinâyete ithâm olunan eşhâsın Ankara İstînâf Mahkemesi Cezâ Dâiresince icrâ kılınan muhâkeme-i aliyyelerinde bunlardan Andon Roşdoni ve Cebidelikyan Agop ve Cevâhirciyan Rupen ve Alacacıyan Karabet ve Dökmeciyan Parsih ve râhib Daniel ve Tomayan Karabet ve Kayayan Ohannes ve Gerdemiş oğlu Karo ve Agop Pehlo ve Keçeciyan Misak ve Civanyan Mardiros'un Hükûmet-i Seniyye aleyhinde îkâ'-ı şûriş maksad-ı mefsedet-kârânesiyle ve Hınçakyan İhtilâl Komitesi nâmıyla Merzifon ve Kayseri ve Yozgad ve Talas ve Gemerek kasabalarında ve mevâkı'-i sâirede birer komite teşkîl edip Ermeni cemâ'atı ezhânını tahdîş eylemek ve posta vurmak ve kat'-ı tarîk ve katl-i nüfûs etmek gibi bir takım harekât-ı ihtilâliyyeye ve geçen üçyüzsekiz senesi Kânûn-ı evvelinin yirmi beşinci gecesini mevâkı'-i mezkûrede neşr ve ta'lîk olunan hezeyannâmeleri tertîb ve neşr eylemek misillü ef'âle cür'et eden cem'iiyet-i fesâdiyyenin ru'esâ ve müşevvikîninden oldukları ve Arzuman oğlu Ohannes'in Kayserili Çavuş oğlu Mustafa'yı revolver kurşunuyla katl ve itlâf etmekle beraber sene-i merkûme Eylülünde Merzifon'da toplanan cem'iiyet-i fesâdiyyede Kayseri meb'ûsu sıfatıyla bulunmasına nazaran merkûmun da mefâsid-i mezkûre erkânından bulunduğu ve Talaslı Yakop oğlu Panos ve aşçı Parsih oğlu Gülbenk ve Keriz Toros oğlu [34] Mıhrıcan ile Bedros oğlu Misak ve Gürünlü Toros'un mârrü'z-zıkr fesâd komitesinin icrâ me'mûrlarından olup bunlardan Panos ve Gülbenk ve Mıhrıcan'ın arabacı Kaltakçı Köse Hüsnü'yü ihnâk eyledikleri ve merkûm Gülbenk ile Sirop'e'nin şerîkleri ve ma'den postasını vurarak posta sürücüsü İsmail ile posta zabtiyesi Yahya'yı katl

eden eşkiyâ çetesinden bulundukları ve Panos ile Misak'ın Palas memlehası postasının önüne geçerek Duyûn-ı Umûmiyye kolcusu İzzet'in esb ve silâh ve eşyâsını gasb ettikleri ve Talaslı Bağdeyan Agop ve Gemerekli vâ'iz Mardiros ve Merzifonlu Papasyan Mıgırdıç ve Karagöz oğlu Artin ve Ürekli Vartok oğlu Kapriel ve Gürünlü Karabet'in dahi mefâsid-i mezkûrenin tevsî' ve intişârına çalışmış erkân-ı fesâddan bulundukları ve Çolakçıyan Agop ve Boyacıyan Stepan ve Keçeciyan Sinekerim ve Ednan oğlu Memas ve Delvinyan Agop ve Vartanyan Mihran ve kalıpçı Muşo ve Simoh oğlu Artin nâm şahısların sâ'î-i bi'l-fesâd oldukları ve Ürekli Serpik kadın ile arabacı Ohannes ve Karakülah oğlu diğer Ohannes ve Kara Parsih oğlu Daniel ve da'vâ vekîli Arsin ve Oğlakçıyan Haçatur ve mekteb hocası Şuraş ve Uzun oğlu Kalost ve Adaryan Kazaros ve Midil oğlu Serkiz'in dahi erbâb-ı fesâddan bulundukları sâbit olmasına binâ'en bunlardan Andon Roşdoni ve Cebidelikyan Agop ve Alacacıyan Karabet ve Dökmeciyan Parsih ve râhib Daniel ve Tomayan Karabet ve Kayayan Ohannes ve Gerdemiş oğlu Karo ve Agop Pehlo ve Keçeciyan Misak ve Civanyan Mardiros'un kânûn-ı cezânın elli dördüncü maddesi ilâvesi hükmüne tatbîkan i'dâmlarına ve Talaslı Bağdeyan Agop ve Gemerekli vâ'iz Mardiros ve Merzifonlu Papasyan Mıgırdıç ve Karagöz oğlu Artin ve Ürekli Vartok oğlu Kapriel ve Gürünlü Karabet'in ilâve-i mezkûrenin ikinci fıkrasına tevfi'kan on beşer ve Çolakçıyan Agop ve Boyacıyan Stepan ve Sinekerim ve Ednan oğlu Memas ve Delvinyan Agop ve Vartanyan Mihran ve kalıpçı Muşo ve Simon oğlu Artin'in onar sene [35] ve Serpik kadın ve arabacı Ohannes ve Karakülah oğlu diğer Ohannes ve Kara Parsih oğlu Daniel ve da'vâ vekîli Arsin ve Oğlakçıyan Haçatur ve mekteb hocası Şuraş ve Kalost Uzunoğlu ve Adaryan Kazaros ve Midil oğlu Serkiz'in dahi yedişer sene müddetlerle kal'a-bend edilmelerine ve Cevâhirciyan Rupen'in zikr olunan kânûn-ı cezânın altmış beşinci maddesine tevfi'kan iki sene müddetle zabtiye nezâreti altında bulundurulmasına ve Kürkçü Asayi Kirkor ve Sinan oğlu Arşak ve Kayserili oğlu Avadis ve Abkaryan Ohannes ve saatçı oğlu Haçatur ve Tin oğlu Bedros ve Con oğlu Sahak ve Ateş oğlu Mike ve Miçakçıyan Kirkor ve Köşker oğlu Kazaros ve Nihabetçıyan Nihabet ve Bıçakçıoğlu Civan ve Dayı oğlu Arakel ve Kazaros oğlu Kirkor'un berâ'atlarına hükm olunmuş ve hükm-i lâhık Mahkeme-i Temyîz'in 20 Haziran sene 1309 târihli ve dokuz yüz otuz bir numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Ermeni ifsâdâtından dolayı ithâm olunup Bitlis vilâyeti İstînâf Mahkemesi Cezâ Dâiresince muhâkemeleri vicâhen ve gıyâben icrâ kılınan eşhâsdan Muş sancağına tâbi' Vartanis karyeli Varjabet Markara veled-i Manuk ile firârîlerden meşhûr Arapsun ve Hazer veled-i Malkon ile Uzun karyeli Agop ve karye-i mezkûre kethudâsı Malhas veled-i Ağacan ve firârîlerden Poli ve Mason ve

karye-i merkûmeli Sirop veled-i Malhas ve Kaspar veled-i Kapo ve Serkiz veled-i Minas ve Brut Ohannes veled-i Avadis ve Sirop ve Toni [36] ve Stepan ve Cinanlı Ohannes ve Goro'nun memâlik-i mahrûse-i şâhâne Hükûmet-i Seniyye aleyhine îkâ'-ı şûriş ve ihtilâl maksadıyla Ermeni cemâ'atı ezhânını bi't-tahrîş fesâd çıkarmak ve adam katl etmek gibi bir takım harekât-ı hâ'inâneye cür'et eden cem'iiyet-i fesâdiyye erbâbından oldukları sâbit olarak içlerinden hem re'îs-i eşkiyâ ve muharrik-i mefsedet ve hem de ahz u giriftleri için ikâmetgâhlarına giden asâkir efrâdından İshak Çavuş'un kâtili olan Manuk ile firârîlerden Arapson'un kânûn-ı cezânın elli dördüncü maddesi zeyli hükmüne tatbîkan i'dâmlarına ve Hazer ve Agop'un on beşer ve Malhas ile firârîlerden Poli ve Mason'un on ikişer ve Sirop'un sekiz ve Kaspar ve Serkiz ve Ohannes ve Brut ve Toni ve Stepan ve diğer Ohannes ve Nemron'un beşer sene müddetle kal'a-bend edilmelerine dâir verilen hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 11 Ağustos sene 309 târihli ve bin altı yüz altmış dört numaralı karâr-nâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Bitlis vilâyeti dâhilinde Mesamin karyeli Markara veled-i Nödsü nâm şahsın memâlik-i mahrûsa-i şâhâne Hükûmet-i Seniyye aleyhine îkâ'-ı ihtilâl maksad-ı mefsedet-kârânesiyle teşekkül eden komite efrâdından olduğu ve zabtiye İshak Çavuş'un katlinde de iştirâki bulunduğu Bitlis vilâyeti İstînâf Mahkemesi'nde bi'l-muhâkeme sâbit olduğundan kânûn-ı cezânın elli dördüncü maddesi zeyline tatbîkan yedi sene müddetle kal'a-bend edilmesine dâir sâdir olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 11 Teşrîn-i evvel sene 309 târih ve iki bin yüz yetmiş üç numaralı karâr-nâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Saltanat-ı seniyye aleyhinde müsellehan îkâ'-ı fesâda ve âsâyiş-i dâhilîyi ihlâle çalışmalarından dolayı müttehem olan eşhâsın Ma'mûretülazîz vilâyeti İstînâf Mahkemesi Cezâ Dâiresince vicâhen ve gıyâben icrâ olunan muhâkemeleri üzerine bunlardan altı kişinin berâ'atlarına ve Eğin kazâsında vâkî İç karyesi sâkinlerinden Malkonyan Haçatur ve oğlu Aleksan ve Armudanlı Kirkor oğlu mekteb muallimi Keremyan Haçatur ve Eski oğlu Misak veled-i Kigork ve Agop oğlu nâm-ı diğer Kanar oğlu Demirci Artin ve Çil oğlu makineci Canik Nişan ve Papasyan nâm-ı diğer Hamalyan Kirkor oğlu Malkon ve Erzincan'da vâkî Korıcan kazâsına mülhak Armudanlı karyeli Saltanyan Kigork oğlu nâm-ı diğer Kereski oğlu Sirope ve Hasanova karyeli Keşişyan Rencber Abram ve mezkûr Armudan karyeli Genç oğlu mültezim Bogos ve Divriği kazâsında vâkî Bendegân karyesi ahâlîsinden Malkonyan Artin veled-i Agop ve Artin oğlu Hazarus ile firârî Vahan Bekleryan'ın fi'l-i mezkûre cür'et eyledikleri sâbit olarak kânûn-ı cezânını elli sekizinci maddesine tatbîkan merkûmûndan iki Haçatur'un öneyak bulunması sebeb-i şiddet addiyle on ikişer ve diğerlerinin sekizer sene müddetle kal'a-bend edilmelerine hüküm olunmuş ve hükûm-i mezkûr Mah-

keme-i Temyîz'in 12 Nisan sene 1310 târihli ve iki yüz seksen üç numaralı karâr-nâmesiye tasdîk olunmuştur.

[37] Karahisâr-ı Şarkî kasabasında Bülbül Mahallesi ahâlîsinden ve erbâb-ı fesâddan Malkon oğlu Kiropek' Sikapli nâm mahalde Gürcü elbisesiyle icrâ-yı fezâyîha cür'eti ve Sivas'ın Hölkelik Mahallesi'nde kunduracı Tatyos ve Desto oğlu Agop ve Cödgez Hampar ve Kuyumcu Kirkor'un dahi cem'iiyet-i fesâdiyye umûrunu idâre ettikleri Sivas Mahkeme-i İstînâfiyyesince icrâ kılınan muhâkemeleri netîcesinde sâbit olmasına mebnî bi't-tecrîm bunlardan Kiropek kânûn-ı cezânın elli dördüncü maddesi zeylinin fıkra-i ahîresine tevfi'kan beş sene müddetle kal'a-bend edilmesine ve Tatyos ve Agop ve Hampar ve Kirkor'un altmış üçüncü maddeye tatbîkan üçer sene müddetle küreğe konulmalarına hükm olunmuş ve hükm-i vâkı' Mahkeme-i Temyîz'in 27 Nisan sene 310 târihli ve dört yüz seksen altı numaralı karâr-nâmesiyle tasdîk kılınmıştır.

Van'da vâkı' Osbekoğlu Mahallesi ahâlîsinden olup Dere Kilisesi papazı bulunan Yervantyan Kalost veled-i Kalost'un icrâ kılınan muhâkemesinde Ermeni teba'asının fikrini ihlâl ve ifsâd ile memâlik-i mahrûse-i şâhânede Hükûmet-i Seniyye aleyhine îkâ'-ı ihtilâl maksad-ı mefsedet-kârânesinin musammimi bulunan erbâb-ı fesâddan bulunduğu Van vilâyeti İstînâf Mahkemesi Cezâ Dâiresince icrâ kılınan muhâkemesi netîcesinde sâbit olarak kânûn-ı cezânın elli sekizinci maddesinin fıkra-i sâniyesine tatbîkan üç sene müddetle kal'a-bend edilmesine dâir lâhık olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 2 Mayıs sene 1310 târihli ve beş yüz kırk altı numaralı karâr-nâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Keskin kasabası ahâlîsinden Kıyıcı oğlu Santur ve Abacı oğlu Hacı Kigork ve Keşiş oğlu Ananya ve Baklayan Asvadu oğlu Agopçıyan ve birâderi Kiropi ve Karakoçyan Ohannes oğlu Bedros ve Tormazlıyan Filibos nâm şahısların kasaba-i mezkûrede yafta neşr ve ta'lîkından ve fesâd komitesinde medhalleri bulunduğu Kırşehirî Bidâyet Mahkemesince icrâ kılınan muhâkemeleri netîcesinde sâbit olmasından nâşî kânûn-ı cezânın elli sekizinci maddesine tatbîkan mü'ebbeden kal'a-bend olunmalarına dâir lâhık olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 21 Mayıs sene 310 târihli ve sekiz yüz yetmiş iki numaralı karâr-nâmesiyle tasdîk olunmuştur.

[38] Gemerek karyeli kaşıkçı Bedros veled-i Bogos'un tasmîm olunan fesâdın icrâsını tehyî'e zımnında polis me'mûru Halil Efendi ile Artin ve papas Kirkor Efendi'nin hânelerine üç türlü yafta ta'lîk etmek ve Toros nâmında birini zabtiyelerin yedinden tahlîs için mektup yazdırmak ve muhtefî oldukları mahallî hükûmete ihbâr edecek olan Menze'nin katline tasaddî ve Eksabin'e cebren fi'l-i şen'î icrâ eylemek gibi ahvâle cür'eti ve Jerkiyan Bedros ve Mardiros veled-i Babek ve Artin veled-i Ohannes'in dahi fesâd fi'ilinin müştereki oldukları cere-

yân eden muhâkeme netîcesinde sâbit olduğundan bunlardan kaşıkcı Bedros'un kânûn-ı cezânın elli sekizinci maddesine tatbîkan mü'ebbeden ve Bedros'un on beş sene ve Mardiros ve Artin'in üçer sene müddetlerle kal'a-bend edilmelerine ve kaşıkcı Bedros ile rufekâsını ihfâ eyleyen Çaka oğlu Serkiz'in bir sene müddetle haps olunmasına ve Agop ile Kirkor'un berâ'atlarına Sivas Mahkemesince hükm olunmuş ve hükm-i mezkûr Mahkeme-i Temyîz'in 31 Mayıs sene 1310 târihli ve sekiz yüz yetmiş yedi numaralı karâr-nâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Dersim ekrâdını Hükûmet-i Seniyye aleyhine kıyâm ve isyâna tahrîk zımnında teşekkül eden hey'et-i fesâdiyyeye riyâset eyleyen Ermeni cemâ'a-tinden ve Rusya teba'asından firârî Şemavun ile refîkleri cinâyetle bi'l-ithâm Ma'mûretülazîz vilâyeti İstînâf Mahkemesince vicâhen ve gıyâben cereyân eden muhâkemeleri netîcesinde firârî Şemavun ile rufekâsından Arapkir kasabasında vâkı' Köseoğlu Mahallesi ahâlîsinden Ekmekçi Tanil veled-i Hamparsum ve Çaran Mahallesi ahâlîsinden Agop veled-i Bağdesar ve Mardiros veled-i Maradis ve Mıgırdıç veled-i Karabet'in âsâyişi ihlâl zımnında beyinlerinde ittifâk-ı hafî akd ederek tasmîm ettikleri fesâdın esbâb-ı icrâ'ıyyesini tehyî'e için ba'zı ef'âl ve tedâbîre cür'et ettikleri sâbit olarak bunlardan firârî Şemavun ile Tanil ve Mardiros ve Mıgırdıç'ın kânûn-ı cezânın elli sekizinci maddesine tatbîkan mü'ebbeden kal'a-bend edilmelerine ve Bağdesar oğlu Agop'un târîh-i cürmde on beş yaşını ikmâl etmemiş mürâhik bulunduğundan kânûn-ı mezkûrun on beşinci maddesine tevfi'kan mü'ebbed kal'a-bendlik cezâsına bedel beş sene müddetle haps olunmasına ve Avak ve Simon ve Karabet'in dahi berâ'atlarına dâir sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 11 Teşrîn-i evvel sene 1310 târihli ve iki bin iki yüz dört numaralı karâr-nâmesiyle tasdîk olunmuştur.

[39] Hafik kazâsına tâbi' Tuzhisar karyesinde bir cem'ıyyet-i fesâdiyye teşkîl ve te'sîs eylemelerinden dolayı cinâyetle ithâm olunup Sivas İstînâf Mahkemesi Cezâ Dâiresince muhâkemeleri icrâ kılınan eşhâsdan karye-i mezkûreli Papas Asadur'un riyâseti tahtında olmak ve Karagöz oğlu Nişan ve Basmacı oğlu Ohannes ve Ebras'ın da erkân-ı asliyyesinden bulunmak i'tibâriyle bir cem'ıyyet-i fesâdiyye teşkîl ve bu cem'ıyyete mahsûs Varçaton nâmıyla üç parça ve bir vidadan ibâret mühür tertîb eyledikleri ve Serabyan oğlu Kalost'un da cem'ıyyet kâtibi ve eşkiyâ re'îsi olup eşkiyâdan Abraham oğlu Serkiz ve Laklak oğlu Sahak ve Köse oğlu Kirkor ile birlikde ahâlînin ba'zılarından koyun sirkat eyledikleri ve ba'zılarından komite sandığı için para ahz u gasb ettikleri ve Abraham oğlu Toros ve Toros oğlu Kerm ve Belmek oğlu Avakin'in de bu ittifâkda dâhil oldukları ve Çeknadır Agop'un da mezkûr cem'ıyyet-i fesâdiyyeyi Sivas'da idâreye me'mûr olduğu sâbit olduğundan bunlardan Papasyan Asadur'un kânûn-ı cezânın elli sekizinci maddesinin birinci fıkrasına tatbîkan mü'ebbeden ve ikinci fıkrasına tevfi'kan Ohannes ve Nişan ve Kalost'un on

beşer ve Serkiz ve Sahak ve Karabet ve Kirkor'un dokuzar ve Toros ve Kerm ve Avek'in dörder sene müddetlerle muvakkaten kal'a-bend edilmelerine ve kânûn-ı mezkûrun altmış üçüncü maddesine tatbîkan Çeknadır Agop'un beş sene müddetle küreğe konulmasına ve Abras'ın ihbâr-ı vukû'ât ederek diğerlerinin girift-i esbâbını teshîl ettiği cihetle kânûn-ı mezkûrun altmış beşinci maddesi mûcebince cezâdan mu'âfiyetine ve eşhâs-ı sâirenin berâ'atlarına dâir lâhık olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 19 Teşrîn-i evvel sene 310 târih ve iki bin iki yüz seksen numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Van'a tâbi Doni karyesi dâhilinde vâkı' Hazarderesi nâm mevkî'de Kigork oğlu Agop ve Serkiz oğlu diğer Agop ve Karip oğlu Koca ve Moses oğlu Kirkor'u katl ve Meryem bint-i Agop ve Agan bint-i Mardo ve Sinem bint-i Kirgork'un elbisesini ahz ve saç bağlarını kat' ile bunlardan Meryem ve Ağa'nın bikrini izâle etmiş olan ve cinâyetle ithâm olunan ma'lûmu'l-esâmî eşhâsdan mevcûd ve firârda bulunanların Van vilâyeti İstînâf Mahkemesi'nde [40] icrâ kılınan muhâkeme-i vicâhiyye ve gıyâbiyyeleri netîcesinde firârîlerden ba'zılarının i'dâm ve ba'zıların derecât-ı mütefâvitede kal'a-bend edilmelerine ve ba'zılarının berâ'atlarına ve mevcûd bulunanlardan Soso oğlu Vahan ve Coc Ağa ve Agop ve Tarakçı Sahak ve Pelikler oğlu diğer Sahak ve Varjabet Bakazar ve Dikran ve Merzo ve Kirkor oğlu Ohannes'in kânûn-ı cezânın elli sekizinci maddesine tatbîkan üçer sene ve Semerci oğlu tüccâr Ohannes'in dahi üçer sene üç ay müddetlerle kal'a-bend edilmelerine dâir lâhık olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 1 Teşrîn-i sâni sene 1310 târihli ve iki bin üç yüz doksan beş numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Merzifonlu Gülbenkyan Dikran nâm şahsın Kayseriye ile kurâ-yı ma'lûmesinde cevâmi'-i şerîfe kapularına ve mahall-i sâireye ta'lîk edilmiş olan fesâd-âmîz varakaların tertîb neşriyle memâlik-i mahrûsa-i şâhânede sâkin Ermenileri saltanat-ı seniyye ve Hükûmet-i Osmâniyye aleyhine isyân ettirmek üzere tahrîk ve teşvîk edenlerden ve mevâkı'-i mezkûrede teşekkül eden cem'iiyet-i fesâdiyyenin mü'essislerinden bulunduğu Ankara İstînâf Mahkemesi Cezâ Dâiresince cereyân eden muhâkemesi netîcesinde sâbit olmasından dolayı kânûn-ı cezânın elli dördüncü maddesi ilâvesine tatbîkan on sene müddetle kal'a-bend edilmesine dâir lâhık olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 10 Teşrîn-i sâni sene 310 târih ve iki bin beş yüz yirmi bir numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Cocok kolu denilen fırka-i fesâdiyyeye duhûle muvâfakat etmemesinden nâşî Sivas'da vâkı' Çavuşbaşı Mahalleli Zaralı oğlu Dikran'ın katl kasdıyla darb olunmasından dolayı ithâm olunan bakkal Haçik'in oğlu Stepan ve Dikran veled-i bakkal Zegail'in Sivas vilâyeti Mahkeme-i İstînâfiyyesi Cezâ Dâiresince

icrâ kılınan muhâkemelerinde fi'l-i mezkûre cür'etleri sâbit olarak kânûn-ı cezânın yüz sekseninci maddesine tatbîkan derece-i fi'ilerine göre bunlardan Dikran'ın yedi ve Stepan'ın beş sene müddetlerle küreğe konulmalarına dâir verilmiş hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 7 Kânûn-ı evvel sene 1310 târihli ve iki bin yedi yüz seksen bir numaralı karârnameyle tasdîk olunmuştur.

[41] Ermeni cem'iiyet-i fesâdiyyesi aleyhinde gammâzluk ettiği zannıyâtına binâ'en Gümüşhacıköy ahâlîsinden Okom oğlu Asadur'a ta'addiyât-ı fesâdiyyeden olarak kurşun atıp Amasyalı Hoca Hasan Efendi'nin elini cerh ve ta'tîl etmek maddesinden dolayı cinâyetle ithâm olunan eşhâsın Sivas vilâyeti İstînâf Mahkemesi Cezâ Dâiresince icrâ kılınan muhâkemelerinde içlerinden Davidyan Artin ve birâderi David'in berâ'atlarına ve Amasya'da vâkı' İslâm Mahallesi ahâlîsinden Sungurlu oğlu Dülger Artin veled-i Karabet'in merkûm Asadur'a hey'et-i fesâdiyyenin fikrini icrâ için katl kasdıyla kurşun atıp isâbetinde hatâ sûretiyle Hüseyin Efendi'nin elini cerh ve ta'tîl eylediği ve Hacı Hamza Mahalleli Panos oğlu manifaturacı Stepan veled-i Arinos ve Sevâriye Mahalleli Gülfelek oğlu kahveci Agya veled-i Agop ve Amasya'da mukîm kahveci esnâfından Karahisârlı Agop veled-i Sahak ve Bâyezid Paşa Mahalleli Erik oğlu attâr Nişan veled-i Sropek dahi müttehem-i merkûm Dülger Artin'i idâre eyledikleri sâbit olarak kânûn-ı cezânın elli sekizinci maddesi zeyline tatbîkan bunlardan Artin'in on ve kânûn-ı mezkûrun altmış üçüncü maddesine tevfi'kan Stepan'ın yedi ve Agya ve Agop ve Nişan'ın dahi üçer sene müddetlerle küreğe konulmalarına dâir sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 5 Teşrîn-i sâni sene 310 târih ve iki bin dört yüz otuz numaralı karârnameyi tasdîk kılınmıştır.

Ermeni cem'iiyet-i fesâdiyyesi-çün akçe celb ve cem'iyle emniyyet-i dâhiliyyeyi ihlâl etmek maddesinden dolayı cinâyetle ithâm olunan Adana'da Eskihamam Mahallesi'nde ikâmet eden Ermeni cemâ'atından fotoğrafçı Serkiz veled-i Torasyan'ın erbâb-ı fesâddan olduğu ve matbû' ve gayr-i matbû' bir takım evrâk-ı fesâdiyyenin kendisine mahsûs ve mülkü olan odasında zuhûr ettiği Adana İstînâf Mahkemesi'nde cereyân eden muhâkemesinde sâbit olmasıyla kânûn-ı cezânın altmış altıncı maddesi ilâvesine tatbîkan merkûmun beş sene müddetle kal'a-bend edilmesine dâir sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 14 Kânûn-ı evvel sene 310 târihli ve iki bin sekiz yüz yetmiş numaralı karârnameyle tasdîk olunmuştur.

[42] Rusyalı bir avukat nâmıyla tarîk-i ifsâdâtta dolaşarak bu maksadla Divriği kazâsına tâbi' Zamara karyeli Mısır oğlu Mıgırdıç'a katl kasdıyla teşhîr-i silâh etmek fi'linden dolayı ithâm olunan Harput kasabası mahallâtından Karasofulu Murat oğlu Ohannes veled-i Arakel'in Sivas vilâyeti İstînâf Mahke-

mesi Cezâ Dâiresince muhâkemesi bi'l-icrâ fazîha-i mezkûreye cür'eti sâbit olmasından nâşî kânûn-ı cezânın elli dördüncü maddesi ilâvesine tatbîkan beş sene müddetle kal'a-bend edilmesine dâir lâhık olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 19 Kânûn-ı evvel sene 1310 târih ve iki bin sekiz yüz doksan yedi numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Ta'addiyât-ı fesâdiyyeden olarak Gemerek karyesi ahâlîsinden Ahmal oğlu Hampar'ın hânesini ihrâka tasaddî eyledikleri cihetle cinâyetle ithâm olunan karye-i mezkûreli Ayvaz oğlu Kör Rupen ve Bayram oğlu Artin ve Donebet oğlu Kaspar ve Demirci oğlu Ohannes ve Gürünlü Artin veled-i Kalost'un Sivas vilâyeti İstînâf Mahkemesi Cezâ Dâiresince icrâ kılınan muhâkemelerinde kasden ihrâka tasaddîsi sâbit olmasından nâşî kânûn-ı cezânın yüz yetmiş dördüncü maddesine tatbîkan merkûmûndan Rupen'in mazanna-i sû-i takımdan olması cihetiyle yedi ve diğerlerinin üçer sene müddetlerle küreğe konulmalarına hükm olunmuş ve tedkîkât-ı temyîziyye bi'l-icrâ sû-i zann eshâbından bulunmak esbâb-ı müşeddeden add olunmuş ise de esbâb-ı şiddetin yâ mûcib-i cezâ olan fi'le ta'alluk etmesi ve yâhûd ta'kîbatı mûcib olan fi'lin ta'addüd eylemesi ve yâhûd cürmün mükerrer olması sâbit olmak sûretiyle kânûniyyeti elzem idüğinden bu cihetden dolayı Rupen hakkında olan hükmün nakzına ve diğer mahkûm-ı aleyhim Kaspar ve Ohannes ve Artin'ler hakkındaki hükmün tasdîkine Mahkeme-i Temyîz'in 27 Kânûn-ı evvel sene 1310 târihli ve üç bin sekiz yüz numaralı i'lâmıyla karâr verilmiştir.

Sû-i kasd teşebbüsünde ve Devlet-i Aliyye'nin İslâm ve Ermeni tebe'a-i sâdıkası miyânına ilkâ'-ı fesâd ile Hükûmet-i Seniyye aleyhine îkâ'-ı ihtilâl maksad-ı mefsedet-kârânesinde bulunmalarından dolayı cinâyetle ithâm olunan eşhâsın Van vilâyeti İstînâf Mahkemesi Cezâ Dâiresince vicâhen ve gıyâben cereyân eden muhâkemeleri netîcesinde eşhâs-ı merkûmeden Makışyan Mıgırdıç [43] ve Ürekli Keşiş Serkiz veled-i Manuk ve tüccâr Kigork veled-i Evans ve Şemanslı Karabet'in fesâd cem'iiyeti erkân-ı ru'esâsından olup içlerinden merkûm tüccâr Kigork'un [sû-i] kasdda bulunduğu ve Agop ve Boğazkesenli Avak ve Bakazar ve Avadis ve Strak'ın dahi cem'iiyet-i mezkûre efrâdından oldukları sâbit olmasına mebnî ru'esâ-yı merkûmenin kânûn-ı cezânın elli dördüncü maddesi zeylinin fıkra-i ûlâsına tatbîkan i'dâm olunmalarına ve Agop ve Bakazar ve Evans ve Avadis'in zeyl-i mezkûrun fıkra-i sânisine tevîkan altışar ve Strak'ın dahi beş sene müddetle küreğe konulmalarına dâir sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in Kânûn-ı evvel sene 310 târih ve üç bin yüz yetmiş numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Varna'da bulunduğu sırada Devlet-i Osmâniyye ve millet-i necîbe-i İslâmiyye aleyhinde tefevvühât-ı nâ-becâda bulunduğu ve Varna'daki Ermeni

ihtilâl komitelerinden birinin a'zâsından olduğu ve Ruscuk ve Marsilya ve Londra'daki diğer komiteler ile icrâ-yı muhâbere etmekde idüğü ve serbestî-i millî hakkında kiliselerde va'z u nasîhat olunmasını papaslara tavsiye eylediği ve Varna tüccâr vekîli Mike Efendi'yi darb ve tahkîr ettiği ve Taş Han'da vâkı' odasında zuhûr eden evrâkdan Ermenice hurûf ve Türkçe ibâre ile muharrer birinin Hükûmet-i Seniyyeyi bi't-takbîh Devlet-i Aliyye'nin Ermeni tebe'asını Hükûmet-i Seniyyeden tebrîd ve isyâna teşvîk yolunda elfâz-ı mefsedet-kârâneyi hâvî olduğu anlaşılmasından dolayı maznûnun-aleyh olan Talaslı Kaspar Gülbenkyan'ın Dersa'âdet Cinâyet Mahkemesi'nde cereyân eden muhâkemedede mücrimiyyeti sâbit olduğundan kânûn-ı cezânın altmış altıncı maddesinin fıkra-i ahîresi hükmüne tevîkan nefy-i ebed cezâsıyla mücâzât edilmesine dâir sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 30 Eylül sene 1307 târih ve yedi yüz seksen bir numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Erzincan sancağında Kuruçay kazâsına tâbi' Armudan-ı Sağîr karyeli Ohanyan Artin oğlu Çulha Nişan'ın efkâr-ı muzırра eshâbından olup tebe'a-i sâdika-i şâhâneyi yek diğeri aleyhine mukâteleye tahrîk yolunda evrâk-ı fesâdiyye neşr etmek fi'linden dolayı livâ-i mezkûr Bidâyet Cezâ Mahkemesince cereyân eden muhâkeme netîcesinde mücrimiyyeti sâbit olduğundan kânûn-ı cezânın altmış altıncı maddesinin fıkra-i ahîresine tevîkan mü'ebbeden nefy olunmasına dâir verilen hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in [44] 23 Teşrîn-i evvel sene 307 târihli ve bin altı yüz seksen üç numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Muş sancağında vâkı' Bağlı karyeli Ağacan nâm şahsın Rusya memâlikinden avdetinde memâlik-i mahrûsa-i şâhâne ahâlîsini yek diğeri aleyhinde silâhlendirilerek mukâteleye tahrîk ve iğvâ yolunda müteşekkil ittifâk-ı hafîye dâhil olup bu yoldaki harekât-ı mefsedet-kârâne erbâbının fikirlerine ittibâ' ve iştirâk ile maksadlarını beynlerinde söyleşerek karârlaştırılmış olduğu Erzurum İstînâf Mahkemesi Cezâ Dâiresince cereyân eden muhâkemedede mücrimiyyeti sâbit olduğundan kânûn-ı cezânın elli sekizinci maddesinin ikinci fıkrasına tatbîkan üç sene müddetle kal'a-bend edilmesine dâir sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 27 Teşrîn-i sâni sene 307 târih ve iki bin üç yüz dokuz numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Muş sancağı havâlîsinde dolaşarak Ermeni ahâlîsinin ezhânını tahdîş ile emniyet-i dâhiliyyeyi ihlâl edenlerden firârî Damadyan Mihran'ın Ermeni cemâ'atını Hükûmet-i Seniyye aleyhinde sihâhlendirmâğa sâ'î ve teşebbüsünde bulunduğu inde'l-muhâkeme tebeyyün etmekle kânûn-ı cezânın elli dördüncü maddesi zeylinin birinci fıkrasına tatbîkan i'dâmına ve Bogos ile Mardiros'un dahi merkûm Mihran'ın vesâyâ ve tenbîhât-ı fesâdiyyesini ahz ve telakkî

ettikleri ikrârıyla sâbit olduğundan kânûn-ı mezkûrun elli sekizinci maddesinin fıkra-i ûlâsı hükmünce mü'ebbeden kal'a-bend olunmalarına ve Mirho ve Aref ve Miko ve Mardiros ile Tono'nun Mihran'ın firârını teshîle delâlet ve mu'âvenetde bulundukları tahakkuk ettiğinden mezkûr elli dördüncü madde zeylinin ikinci fıkrasına tevîkan beşer sene müddetle kalebend edilmelerine dâir livâ-i mezkûr Bidâyet Cezâ Mahkemesi'nden sâdır olan hükmün Mirho ve Aref ve Mardo ve Bogos ve Mardiros'a âid ciheti Mahkeme-i Temyîz'in 17 Haziran sene 309 târihli ve dokuz yüz yirmi dokuz numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Bâyezîd sancağı dâhilinde taşebbüsât-ı ihtilâl-cûyâneye cür'et eden firârî Nazarat ve Hayguni ve Tanos ve Parsih ve Muratyan Ohannes Totogili Artin ve Simonyan Kigork ve Avokahya ve Kandillili Vahan ve Berik oğlu İri ve Sökö oğlu Kirkor ve Baro veled-i Ohannes Mado veled-i Şeker ve Simon veled-i Kigork ve Makbuhân'ın tasavvur etdikleri [45] fesâdın esbâb-ı icrâ'iyyesini istihzâr etmek üzere ba'zı ef'âl ve tedâbîre teşebbüs eyledikleri ve Melik Ağa veled-i Bağdesar'ın karındaşı Vahan'ı kuvve-i nakdiyye ile tahlîs kaydında bulunduğu livâ-i mezkûr Bidâyet Mahkemesi Cezâ Dâiresinde cereyân eden muhâkemelerinde sâbit olduğundan Melik Ağanın cezâ kânûnunun altmış dokuzuncu ve diğerlerinin elli sekizinci maddelerine tatbîkan firârîlerin mü'ebbeden ve Parsih Muratyan [ve] Ohannes Kirkor'un ve Avokahya'nın ve Vahan'ın ve Artin'in ve Kigork'un ve Mardu ve Makbuh ve Simon ve Melik'in üçer sene müddetle kal'a-bend edilmesine ve diğerlerinin berâ'atına dâir sâdır olan hükmün mevkûfîn hakkında olan ciheti Mahkeme-i Temyîz'in 15 Teşrîn-i sâni sene 1310 târihli ve iki bin beş yüz yirmi bir numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Memâlik-i mahrûsa-i şâhânede sâkin Ermenileri Devlet-i Aliyye aleyhine isyâna tahrîk ve teşvîk eden kunduracı Kirkor ve eczacı Serkiz ve Kalos ve Ohannes ve Abraham ve Agop ve Hacı Kirkor ve firârî Torkarabet'in Cinâyet Mahkemesinde cereyân eden muhâkemelerinde bunlardan Serkiz'in Patrik Efendi'ye tehdîd-âmîz mektup gönderdiği ve kunduracı Kirkor'un dahi mezkûr mektup mündericâtına vâkîf olduğu hâlde getirdiği ve Abraham'ın cem'iyyet-i fesâdiyyenin husûlünü teshîl için şemsiye şeklinde silâh i'mâl eylediği gibi Ohannes ve Agop ve Hacı Kirkor ve Torkarabet ile beraber cem'iyyet-i fesâdiyye efrâdından olarak sâir Ermenileri devlet aleyhine isyâna teşvîk eyledikleri sâbit olduğundan kânûn-ı cezânın yüz doksan birinci maddesine tevîkan Serkiz'in sekiz ve Kirkor'un beş sene müddetle küreğe konulmalarına ve elli sekizinci madde-i kânûniyyenin ikinci fıkrasına tatbîkan ve gıyâben Torkarabet'in on beş ve Kalos ve Ohannes ve Abraham'ın beşer ve Agop ve Hacı Kirkor'un dörder sene müddetlerle kal'a-bend edilmelerine dâir sâdır olan

hükümlerden yalnız gıyâben mahkûm olan Torkarabet'den mâ'adâsı Mahkeme-i Temyîz'in 22 Kânûn-ı evvel sene 1309 târih ve iki bin dokuz yüz yetmiş sekiz numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuşdur.

Harput'da vâkı' Çelebi Mahalleli Avasabyan Ohannes ve Sinamut Mahalleli Kasparyan ve diğer Ohannes'in Karahisâr-ı Şarkî'de [46] istîcâr etmiş oldukları mağazada merkûm Avasabyan Ohannes'e hitâben muharrer ve Atina'daki Hınçak İhtilâl Fırkası mührüyle mahtûm ve derûnu bir takım rumûzât ve ta'lîmât ve tertîbât-ı mefsedet-kârâne ile mâl-â-mâl olarak bir kıt'a mektup zuhûr edip bunun kendisine âid olduğunu Avasabyan Ohannes'in i'tiraf etmesi ve diğer Ohannes'in dahi yek diğerine mübâyin ifâdâtta bulunması ciheti ve delâ'il ve emârât-ı sâire ile merkûmânın Hınçak Fırka-i İhtilâliyyesi meb'ûs-larından oldukları livâ-i mezkûr Bidâyet Cezâ Mahkemesince cereyân eden muhâkemelerinde sâbit olduğundan, kânûn-ı cezânın elli dördüncü maddesi ilâvesinin birinci fıkrası hükmüne tevîkan Avasabyan Ohannes ve Kasparyan ve diğer Ohannes'in i'dâmlarına dâir verilen hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 13 Temmuz sene 1310 târih ve bin yüz doksan dört numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuşdur.

Cem'iyet-i fesâdiyye erbâbından olmak cinâyetiyle ithâm olunan Sivas kasabası ahâlîsinden Kasap Nişan oğlu mekteb muallimi Karabet ve Trabzon Ermeni Mektebi muallimi Agop veled-i Misak'ın Sivas Mahkemesi Cezâ Dâiresince cereyân eden muhâkemeleri netîcesinde, bunlardan Karabet'in erbâb-ı mefsedetden olduğu sâbit olmasıyla kânûn-ı cezânın elli sekizinci maddesinin fıkra-i sâniyesine tatbîkan üç sene müddetle kal'a-bend edilmesine ve Agop'un dahi evrâk-ı fesâdiyye bir sûretle eline geçtiği hâlde hükûmete ihbâr etmeyip, nezdinde hıfz ettiği cihetle kânûn-ı mezkûrun altmış altıncı maddesinin zeylinin son fıkrasına tevîkan bir sene müddetle haps olunmasına dâir sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 7 Teşrîn-i evvel sene 1309 târih ve iki bin yüz kırk üç numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuşdur.

[47] İkâmetgâhında evrâk-ı muzzırza zuhûr etmesinden dolayı cinâyetle ithâm olunan Koçgiri kazâsının Alakilise karyeli Hezar oğlu Varjabet Karabet'in Sivas vilâyeti İstînâf Mahkemesi Cezâ Dâiresince icrâ kılınan muhâkemesi netîcesinde memâlik-i şâhânede Hükûmet-i Seniyye aleyhine îkâ'-ı şûriş ve ihtilâl maksadına sâ'î erbâb-ı fesâddan bulunduğu sâbit olduğundan kânûn-ı cezânın iki yüz elli dördüncü maddesi zeyline tatbîkan beş sen müddetle kal'a-bend edilmesine dâir sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 2 Haziran sene 309 târihli ve yedi yüz yetmiş dört numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuşdur.

İkâmetgâhında evrâk-ı fesâdiyye bulunmasından dolayı cinâyetle ithâm olunan Merzifon'da mukîm Talaslı Hindi oğlu Agop'un Sivas İstînâf Mahkemesi Cezâ Dâiresinde cereyân eden muhâkemesi netîcesinde memâlik-i mahrûsa-i şâhânede îkâ'-ı şûriş ve ihtilâl fi'line teşebbüs cürmünün mürtekibi olduğu sâbit olduğundan, kânûn-ı cezânın altmış altıncı maddesi zeyline tevfi'kan beş sene müddetle kal'a-bend edilmesine dâir lâhık olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 11 Kânûn-ı evvel sene 1310 târih ve üç bin iki yüz seksen numaralı karârnameyle tasdîk olunmuştur.

Hânesinde evrâk-ı fesâdiyye zuhûr etmesinden dolayı cinâyetle ithâm olunan Sivas'ın Oğlançavuş Mahallesi'nden Deli Davidyan Hamparsum'un icrâ kılınan muhâkemesi üzerine kânûn-ı cezânın altmış altıncı maddesi zeyline tatbîkan on beş sene müddetle kal'a-bend edilmesine dâir Amasya sancağı Bidâyet Mahkemesi Cezâ Dâiresi'nden verilen hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 17 Mayıs sene 309 târih ve altı yüz altmış üç numaralı karârnameyle tasdîk olunmuştur.

Sivas'da Örtülü Pınar Mahallesi'nden ve mekteb muallimlerinden olup, harekât-ı fesâdiyyeye cür'etinden dolayı üç sene kal'a-bendlik cezâsına mahkûm bulunan Kapikyan Karabet veled-i Kasap Nişan'ın Avrupaca neşre-dilmek üzere mu'ahharan evrâk-ı fesâdiyye dahi tertîb eylediği Sivas İstînâf Mahkemesi Cezâ Dâiresince icrâ kılınan muhâkemesi netîcesinde sâbit olduğundan mücrimiyyetine ve kânûn-ı cezânın altmış altıncı maddesi zeyli ile yedinci maddesine tatbîkan ve müddet-i mahkûmesinin inkızâsından i'tibâren beş sene daha kal'a-bend edilmesine ve on üçüncü madde-i kânûniyye mücebince müddet-i cezâ'iyyesini ikmâl ettikten sonra zabtiye nezâreti altında bulundurulmasına dâir mahkeme-i mezkûreden sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 12 Teşrîn-i evvel sene 1310 târih ve iki bin iki yüz yirmi yedi numaralı karârnameyle tasdîk olunmuştur.

Sivas'da bir takım evrâk-ı fesâdiyye ile derdest olunan Doktor Karakin ve Amasya'nın Dârüsselâm Mahallesi'nden Barunak veled-i Oski ve Merzifon'un Erzincan Mahallesi'nden arabacı Minas veled-i Stepan ve Amasya'nın Bâyezid Paşa Mahallesi'nden kalaycı Kalost veled-i Ohan nâm şahısların Sivas Mahkeme-i İstînâfiyyesi Cezâ Dâiresince [48] icrâ kılınan muhâkemeleri netîcesinde bunlardan Barunak'ın erbâb-ı fesâddan olduğu sâbit olduğundan, kânûn-ı cezânın elli dördüncü maddesi zeyline tatbîkan beş sene müddetle kal'a-bend edilmesine ve arabacı Minas ile Kalost'un dahi şirket-i fesâdiyye umûrunu idâre ettikleri tahakkuk eylediğinden, kânûn-ı mezkûrun altmış üçüncü maddesine tevfi'kan merkûmânın beşer sene müddetle küreğe konulmalarına ve on üçüncü madde-i kânûniyye mücebince müddet-i cezâ'iyyelerini ba'de'l-ikmâl zabtiye

nezâreti altında bulundurulmalarına ve Doktor Karakin'in berâ'atına dâir verilen hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 12 Teşrîn-i evvel sene 1310 târih ve iki bin iki yüz on iki numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Ermeni erbâb-ı mefsedetinden olmak töhmetiyle müttehem bulunan Sivas'ın Gemerek karyesinden Bedros veled-i Haçatur ve Aşçı oğlu Dikici Kirkor veled-i Artin ve Sirop ve Arakel nâm şahısların Sivas İstînâf Mahkemesi Cezâ Dâiresince icrâ kılınan muhâkemeleri netîcesinde merkûmlardan Bedros ile Kirkor'un erbâb-ı fesâddan ve ahâlîyi yek diğeri aleyhine isyâna tahrîk için teşekkül eden komite efrâdından oldukları ve Sirop ile Arakel'in dahi merkûmânı ihfâ eyledikleri tahakkuk etmesiyle mücrimiyyetlerine karâr verildiği sırada, bunlardan Kirkor'un bir katil maddesine mu'âvenet ve Bedros'un dahi bir takım yafta ta'lîki ve cebren fi'l-i şenî gibi mevâddan müttehem olanlara müşâreket ettiklerine dâir mahkemeye mazbata ve evrâk vürûd etmiş olduğundan, tevhîd-i muhâkeme kâ'idesine tevfiîk-i mu'âmele olunmak üzere merkûmânın tahdîd-i mücâzâtlarının te'hîrine karâr verilmiş iken, merkûm Kirkor'un zikr olunan katle mu'âvenet mes'elesinden dolayı mu'ahharan muhâkemesi bi'l-icrâ berâ'atına karâr verilmiş olmasıyla mârru'z-zikr erbâb-ı fesâddan olmak fi'linden dolayı kânûn-ı cezânın elli dördüncü maddesi zeyline tatbîkan beş sene müddetle kal'a-bend edilmesine ve Sirop ile Arakel'in dahi kânûn-ı mezkûrun yüz yirmi birinci maddesine tevfiîkan birer sene müddetle haps olunmalarına dâir verilen hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 26 Teşrîn-i evvel sene 1310 târih ve iki bin üç yüz elli sekiz numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Yed ve hânelerinde evrâk-ı fesâdiyye zuhûr etmesi cinâyetiyle ithâm olunan Sivas'ın Akdeğirmen Mahallesi'nden Halamyân Kapril veled-i Artin ve karındaşları Misak ve Agop ile Fişenkciyan Mardiros veled-i Agop'un Sivas Mahkeme-i İstînâfiyyesi [49] Cezâ Dâiresince icrâ kılınan muhâkemeleri netîcesinde merkûmûnun îkâ'-ı fesâd için akd-i ittifâk ettikleri sâbit olmasıyla kânûn-ı cezânın elli sekizinci maddesinin fıkra-i sâniyesine tatbîkan Kapril ve Misak'ın dahi üçer sene müddetlerle kal'a-bend olunmalarına ve refikleri Kirkor ve Mihran'ın da haps edilmelerine dâir lâhık olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 15 Kânûn-ı sâni sene 1309 târih ve üç bin yüz kırk yedi numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Ermeni erbâb-ı fesâdından olmak cinâyetiyle ithâm olunan Amasyalı Tomayan Artin ve firârî Vahan ve Artin zevcesi Marnos'un Amasya Bidâyet Mahkemesi Cezâ Dâiresince vicâhen ve gıyâben icrâ kılınan muhâkemeleri netîcesinde, bunlardan Tomayan Artin'in vukû'-ı vefâtına mebnî hakkında hukûk-ı umûmiyye da'vâsının sükûtuna ve Vahan'ın erbâb-ı fesâd ve ihtilâlden

bulunduğu ve Marnos'un dahi muhâbere-i fesâdiyyeye vesâtat eylediği sâbit olduğundan Vahan'ın kânûn-ı cezânın elli dördüncü maddesi zeyline tatbîkan ve gıyâben i'dâmına ve Marnos'un dahi altmış altıncı madde zeyli mücebince beş sene müddetle kal'a-bend edilmesine dâir sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 8 Teşrîn-i sâni sene 1310 târih ve iki bin dört yüz seksen üç numaralı karârnameyle tasdîk kılınmıştır.

Hânesinde zuhûr eden evrâk-ı fesâdiyye delâletiyle erbâb-ı fesâddan olmak cinâyetiyle ithâm olunan Tüfenkci oğlu Serkiz ile refîkleri mürâhık Arşak ve Karabet'in Sivas İstînâf Mahkemesi Cezâ Dâiresince icrâ kılınan muhâkemeleri netîcesinde merkûm Serkiz'in fesâd-âmîz şarkıları neşr etmek üzere nezdinde alıkoyduğu sâbit olduğundan, kânûn-ı cezânın altmış altıncı maddesinin fıkra-i ûlâsına tevfiân bilâ-ruhsat barut satması sebeb-i şiddet tutularak on sene müddetle kal'a-bend edilmesine ve refîki mürâhık Arşak'ın cünha derecesinde mahkûmiyyetine ve Karabet'in berâ'atına dâir sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 5 Nisan sene 310 târih ve iki yüz seksen numaralı karârnameyle tasdîk olunmuştur.

Madde-i fesâdiyyeden dolayı cinâyetle ithâm olunan eşhâsın Sivas vilâyeti İstînâf Mahkemesi Cezâ Dâiresince cereyân eden muhâkemeleri netîcesinde eşhâs-ı merkûmeden Van vilâyetine tâbi' Çölemerik kazâsı muzâfâtından Nalata karyeli Papas [50] Melikzodi veled-i Haço ve Ohannes nâm-ı diğeri Butan ve Haçatur veled-i Yuna'nın hâdim-i fesâd oldukları sâbit olduğundan, kânûn-ı cezânın elli sekizinci maddesinin ikinci fıkrasına tatbîkan üçer sene müddetle kal'a-bend olunmalarına ve Kigork'un adem-i mes'ûliyyetine ve eşhâs-ı sâirenin berâ'at-ı zimmetlerine dâir sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 4 Kânûn-ı evvel sene 1309 târih ve iki bin sekiz yüz dokuz numaralı karârnameyle tasdîk olunmuştur.

Divriği kasabasında sâkin Kafkak oğlu mektep hocası Toros veled-i Agop'un çocuklara ta'lîm ve neşr etmek üzere bir takım fesâd-âmîz şarkılar kaleme alıp nezdinde alıkoyduğu bi'l-muhâkeme sâbit olmasıyla kânûn-ı cezânın altmış altıncı maddesi zeyline tatbîkan beş sene müddetle kal'a-bend edilmesine dâir Sivas vilâyeti Mahkeme-i İstînâfiyyesi Cezâ Dâiresinden sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 12 Nisan sene 310 târih ve iki yüz doksan numaralı karârnameyle tasdîk olunmuştur.

Van vilâyeti polis efrâdından Şeyh Haydar-zâde Nuri Efendi'nin üçyüzsekiz senesi Teşrîn-i evvelinin beşinci gecesi vukû' bulan katlinden dolayı cinâyetle ithâm olunan Misak oğlu Dikran'ın vefât eylemeleri cihetle diğerlerinin Van vilâyeti Mahkeme-i İstînâfiyyesince cereyân eden muhâkemeleri netîcesinde bunlardan Cerpaç Mahalleli Manuk veled-i Misak'ın firârî Terlemez-

yan Panos ve Avanes ve Hacı Hiro ve çilingir Ohannes ile bi'l-müşâvere ta'ammüden ve müstereken katl-i mezkûre cür'etleri ve Avadis veled-i Malkon ve Artin veled-i Abraham'ın dahi firâri refikleri Nişan ve Karakin ve bâlâda isimleri muharrer müttehemlerle birlikte memâlik-i Devlet-i Aliyye'de Hükûmet-i Seniyye aleyhine îkâ'-ı şûriş ve ihtilâl etmek üzere müşâvere-i fesâdiyyede bulundukları ve bezci diğer Nişan'ın dahi hâl ve sıfatlarını bilerek merkûmûnu hânesinde ihfâ ile yataklık eyledikleri cümlesinin taht-ı ikrârlarında olması ve merkûm Manok'un hânesinde bulunan baltanın maktûlün bacağındaki yaraya muvâfık olduğu tabîb raporunda beyân olunması emâresi ve emârât-ı sâire ile sâbit olduğundan ve kânûn-ı cezânın yüz yetmişinci maddesinde bir kimsenin ta'ammüden kâtil olduğu tahakkuk ederse kânûnen i'dâmına hükm olunur diye muharrer bulunduğundan, kâtillerin bu hükme tatbîkan i'dâmlarına ve Avadis ve Artin ve Nişan ve Karaki'nin ru'esâ-yı erbâb-ı fesâddan [51] olmamaları haklarında medâr-ı tahfîf-i cezâ ahvâlden görüldüğünden kânûn-ı mezkûrun birinci bâbının birinci faslı ilâvesinin fıkra-i ahîresine tevîkan ve Avadis ve Artin'in târîh-i tevkîflerinden ve Nişan ve Karakin'in giriftleri gününden i'tibâren altışar sene müddetle kal'a-bend edilmelerine ve bezci Nişan'ın dahi altmış üçüncü maddesinin fıkra-i ahîresi hükmünce altı sene müddetle küreğe konulmasına ve eşhâs-ı sâirenin berâ'atlarına dâir sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 14 Eyül sene 1309 târihli ve bin dokuz yüz on dokuz numaralı karârnameyle tasdîk olunmuştur.

Van'da ba'zı Ermeni mütemevvilânı hânelerine tehdîd-âmîz pusula atılmasından dolayı gıyâben cinâyete ithâm olunan eşhâsdan ve mu'ahharan derdest olunan Van'ın Camicoğlu Mahallesi ahâlîsinden Besik oğlu Besabinik Van vilâyeti Mahkeme-i İstînâfiyyesi Cezâ Dâiresinde vicâhen icrâ kılınan muhâkemesi netîcesinde ittifâk-ı hafî teşkîl eden erbâb-ı fesâddan olduğu sâbit olmağla, kânûn-ı cezânın elli sekizinci maddesinin ikinci fıkrasına tatbîkan üç sene müddetle kal'a-bend edilmesine dâir sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 9 Mayıs sene 1310 târih ve altı yüz yirmi bir numaralı karârnameyle tasdîk edilmiştir.

Asâyîş-i dâhilîyi ihlâl cinâyetiyle müttehem bulunan eşhâsın Bitlis Bidâyet Mahkemesince icrâ kılınan muhâkemeleri netîcesinde bunlardan Genç sancağına muzâf Göynük nâhiyesinde vâkı' Ogut karyesi ahâlîsinden rencber Kirkor veled-i Kaspar ve Hamparsum veled-i Melkôn ve Haçik veled-i Mardiros ve Serkiz veled-i Kirkor ve Sahak veled-i Bogos ve Muses veled-i Mardik ve Ohannes veled-i Arakel ve kâhya Agop veled-i Ohannes ile firârî Malkon ve Artin'in cem'iiyet-i fesâdiyye efrâdından oldukları sâbit olduğundan kânûn-ı cezânın elli sekizinci maddesinin fıkra-i sâniyesine tevîkan ve mevkûfların târîh-i tevkîflerinden ve firârîlerin giriftlerinden ibtidâ'en Kirkor ve Hampar-

sum'un hânelerinde evrâk-ı fesâdiyye zuhûrunun sebe-i şiddet addiyle altışar ve diğerlerinin üçer sene müddetlerle kal'a-bend edilmelerine ve Manuk ve Artin'in ve İrkö'nün derecât-ı mütefâvitede haps olunmalarına ve diğerlerinin berâ'atlarına dâir verilen hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 31 Mayıs sene 1310 târihli ve sekiz yüz yetmiş bir numaralı karârnâmesiyle tasdîk kılınmıştır.

[52] Siird sancağına tâbi' Kepekyan karyeli Kiragos oğlu râhib Agop'un evrâk-ı fesâdiyye nâşiri olduğu Erzincan sancağı Bidâyet Mahkemesi Cezâ Dâiresince icrâ kılınan muhâkemesi netîcesinde sâbit olmasından dolayı kânûn-ı cezânın elli sekizinci maddesinin ikinci fıkrasına tevîkan dört sene müddetle kal'a-bend edilmesine dâir verilen hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 26 Teşrîn-i evvel sene 307 târih ve bin dört yüz otuz iki numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Yedlerinde evrâk-ı fesâdiyye tutulmasından dolayı cinâyetle ithâm olunan Çemişkezek'in Ermeni Mektebi Muallimi Atamyan Bedros ve refîki Toros'un Erzurum İstînâf Mahkemesi Cezâ Dâiresince icrâ kılınan muhâkemeleri netîcisinde sâbit olan cürmlerine göre kânûn-ı cezânın elli sekizinci maddesinin ikinci fıkrasına tatbîkan Bedros'un on ve bi'n-nisbe ef'âl-i mebhûsesi hafîf olan Toros'un dahi altı sene müddetlerle kal'a-bend edilmelerine dâir sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 12 Eylül sene 307 târihli ve beş yüz otuz sekiz numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Yedinde evrâk-ı fesâdiyye tutulmasından dolayı cinâyetle ithâm olunan Eğin'in Kemerke karyesi ahâlîsinden Karabet oğlu eczacı Nişan'ın Erzincan sancağı Bidâyet Mahkemesi Cezâ Dâiresince icrâ kılınan muhâkemesi netîcesinde evrâk-ı fesâdiyyeyi hem-mesleği olanlara bi'l-i'tâ okutup me'âlini neşr ve fesâda da'vet eylediği sâbit olduğundan, kânûn-ı cezânın altmış altıncı maddesinin fırka-i ahîresine tevîkan mü'ebbeden nefy olunmasına dâir verilen hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 27 Teşrîn-i sâni sene 1305 târih ve bin yedi yüz seksen sekiz numaralı karârnâmesiyle tasdîk edilmiştir.

Zeytun hâdisesinden dolayı müttehem eşkiyâya yataklık etmek cinâyetiyle ithâm olunan Frensi karyeli Derohan oğlu İsabin'in Mar'aş sancağı Bidâyet Mahkemesi Cezâ Dâiresince icrâ kılınan muhâkemesi netîcesinde fi'l-i mezkûre cür'eti sâbit olmasından nâşî kânûn-ı cezânın altmış üçüncü maddesi zeyline tatbîkan küreğe konulmasına dâir verilen hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 31 Mayıs sene 310 târih ve sekiz yüz altmış beş numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

[53] Hânesinde bir takım evrâk-ı fesâdiyye bulunmasından dolayı cinâyetiyle ithâm olunan Diyârbekir'in Fatihpaşa Mahallesi'nden Çakucıyan Kigork

veled-i Karabet'in Diyârbekir Mahkeme-i İstînâfiyyesi Cezâ Dâiresince icrâ kılınan muhâkemesi netîcesinde merkûmun erbâb-ı fesâddan olmakla beraber bir takım resâ'il ve evrâk ve mekâtib-i fesâdiyyeyi neşr etmek üzere nezdinde hıfz ettiği sâbit olduğundan, kânûn-ı cezânın altmış altıncı maddesi ilâvesinin fıkra-i ûlâsına tatbîkan dokuz sene müddetle kal'a-bend edilmesine dâir verilen hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 12 Teşrîn-i evvel sene 1310 târih ve iki bin iki yüz kırk dört numaralı karârnâmesiyle tasdîk edilmiştir.

Ermenileri devlet aleyhinde tahrîk eder sûretde hânesinde bir takım evrâk-ı fesâdiyye zuhûr etmesinden dolayı cinâyetle ithâm olunan Juryan Samuel veled-i Ohan'ın Diyârbekir Mahkeme-i İstînâfiyyesi Cezâ Dâiresince icrâ kılınan muhâkemesi netîcesinde fesâd-âmîz şarkılarla risâleyi neşr etmek üzere hıfz eylediği sâbit olduğundan, kânûn-ı cezânın altmış altıncı maddesi zeylinin fıkra-i ûlâsına tevîkan beş sene müddetle kal'a-bend edilmesine dâir sâdir olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 19 Ağustos sene 1310 târih ve bin yedi yüz on dört numaralı karârnâmesiyle tasdîk kılınmıştır.

Yedlerinde evrâk-ı fesâdiyye bulunmasından dolayı cinâyetle ithâm olunan eşhâsın Adana İstînâf Mahkemesi Cezâ Dâiresince vicâhen ve gıyâben icrâ kılınan muhâkemeleri netîcesinde eşhâs-ı merkûmeden Adana'da Abkaryan Mektebi muallimi on sekiz yaşlarında Sakat Tosyan Yervant'ın evrâk-ı mezkûreyi bi't-tertîb mekteb çocuklarına kırâ'atla neşr ettiği sâbit olmasına mebnî, kânûn-ı cezânın altmış altıncı maddesi zeylinin fıkra-i ûlâsına tatbîkan beş sene müddetle kal'a-bend edilmesine ve evrâk-ı mezkûrenin ihfâsında merkûma şerîk-i cûrm olarak hükûmet me'mûrlarına vermeyip yedlerinde hıfz etmelerinden nâşî hareketleri cünha derecesinde kalan Ağcayan Kirkor ile firârî Balyan Kirkor ve Seheryan Karabet'in dahi zeyl-i mezkûrun fıkra-i ahîrasına tevîkan on beşer mâh haps edilmelerine ve Boyacıyan Ohannes ve diğer Ohannes ve Badikyan Agoç'un da berâ'atlarına dâir verilen hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 14 Teşrîn-i evvel sene 1309 târih ve iki bin iki yüz otuz yedi numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

[54] Devlet-i Aliyye'nin emniyyet-i dâhiliyyesini ihlâl ve tebe'a-i sâdika arasında ilkâ-yı fesâda teşebbüs eylemek fiilinden dolayı gıyâben mahkûm olanlardan mu'ahharan derdest olunan Haçinli Hamparsum veled-i Karabet'in Adana vilâyeti Mahkeme-i İstînâfiyyesi Cezâ Dâiresinde vicâhen icrâ kılınan muhâkemesi netîcesinde vicâhen mahkûm olan Karakin Ajuryan ve sâirleriyle ef'âl-i fesâdiyye söyleşilip karârlaştırıldığı sâbit olduğundan, kânûn-ı cezânın elli sekizinci maddesinin fıkra-i sâniyesine tatbîkan üç sene müddetle kal'a-bend edilmesine dâir lâhık olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 1 Şubat sene 1308 târihli ve dört bin kırk numaralı karârnâmesiyle tasdîk olunmuştur.

İnegöl kazâsının Yenice nâhiyesinde kâ'in Ermeni mektebi şâkirdânına efkâr-ı fâsideyi hâvî manzûmeler ta'lîm ve tadrîs ettirmek fi'ilinden dolayı cinâyetle ithâm olunan muallim Avakim ve Ohannes Efendilerin Ertuğrul sancağı Bidâyet Mahkemesi Cezâ Dâiresince icrâ kılınan muhâkemeleri netîcesinde fi'l-i mezkûra cür'etleri sâbit olduğundan, kânûn-ı cezânın elli sekizinci maddesinin fıkra-i ûlâsına tatbîkan mü'ebbeden kal'a-bend olunmasına dâir verilen hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 3 Kânûn-ı evvel sene 1308 târih ve üç bin beş yüz altmış üç numaralı karâr-nâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Cem'iyyet-i fesâdiyye efrâdından bulunmak cinâyetiyle ithâm olunan kitapçı Aleksan ve Bitlisli kahveci Nazaret ile firârî Leon'un Dersa'âdet Cinâyet Mahkemesi'nde vicâhen ve gıyâben icrâ kılınan muhâkemeleri netîcesinde kânûn-ı cezânın elli dördüncü maddesi zeylinin ikinci fıkrasına tevîkan merkûmlardan mevkûf Nazaret'in târîh-i tevkîfinden ve Leon'un girifti gününden i'tibâren beşer sene müddele kal'a-bend edilmelerine ve Aleksan'ın berâ'atına dâir sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 5 Kânûn-ı evvel sene 1307 târih ve iki bin yüz yetmiş numaralı karâr-nâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Gözyaşları ve Sefâlet ünvânıyla Ermenice bir risâle-i fesâdiyye te'lîf ve neşr eylesmesinden dolayı cinâyetle ithâm olunan Ermeni râhiblerinden Âsitâneli Bogos Natanyan'ın Dersa'âdet Mahkeme-i Cinâ'iyyesince icrâ kılınan muhâkemesi netîcesinde fi'l-i mezkûra ictisârı ikrârı ve emârât-ı sâire ile tahakkuk etmesiyle kânûn-ı cezânın altmış altıncı maddesine tevîkan nefy-i ebed cezâsıyla mücâzât edilmesine dâir sâdır olan hüküm Mahkeme-i Temyîz'in 19 Şubat 1305 târih ve iki bin altı yüz altmış numaralı karâr-nâmesiyle tasdîk olunmuştur.

[55] Havâlât-ı askeriyye sahtekârlığı ile mahkûmen mahbûs bulunan birâderi Hacı Avadis'i görmek üzere hapishâne-i umûmîye gittiği sırada üzerinde ve ahîren bi't-taharrî hânesinde bir takım evrâk-ı fesâdiyye bulunmak ve binâ'en-aleyh cem'iyyet-i fesâdiyye efrâdından olmak cinâyetiyle ithâm edilmiş olan ayak sarrafı Vanlı Bağdesar veled-i Serkiz'in Dersa'âdet Cinâyet Mahkemesince cereyân eden muhâkemesi netîcesinde hapishâne-i mezkûreye gittiğinde ale'l-usûl kapıcıya tevdi' ettiği evrâk miyânında bulunup mahv etmek için ağzına attığını i'tirâf ve me'âlini te'vîle kıyâm eylediği Ermenice bir mektubun tercemesine nazaran bunun memâlik-i şâhânede îkâ'-ı ihtilâl mekâsıd-ı bâtılasını tervîc için teşekkül edip Ermeni cemâ'atını Hükûmet-i Seniyye aleyhine tahrîk ve iğvâ etmek gibi bir takım harekât-ı ihtilâl-cûyâneye teşebbüs eden cem'iyyet-i fesâdiyye a'zâsından biri tarafından yazıldığı ve bu vechile Bağdesar'ın dahi cem'iyyet-i mezkûre efrâdından olduğu tahakkuk etmesiyle, kânûn-ı cezânın elli dördüncü maddesi zeylinin ikinci fıkrasına tevîkan beş

sene müddetle kal'a-bend edilmesine dâir sâdır olan hüküm, Mahkeme-i Temyîz'in 1 Kânûn-ı evvel sene 1306 târih ve iki bin yüz elli beş numaralı karâr-nâmesiyle tasdîk olunmuştur.

Ermeni ru'esâ-yı erbâb-ı fesâdından Rusyalı Badrikof'un riyâseti altında mukaddemâ Dersa'âdet'de "Hınçak" Komitesi'nin "Dersa'âdet Şu'besi" nâmıyla teşekkül etmiş ve zâbıtaca ol vakit keşf edilmiş olan sû-i kasd komitesinin tahkîkatı sırasında komitenin en ehemmiyetli bir şu'besi de Trabzon'da "Maramyan" isminde bir müfsidin taht-ı riyâsetinde müteşekkil ve Dersa'âdet komitesiyle münâsebet-i kaviyye ve muhâberât-ı mühimme-i fesâdiyyede bulunduğu ve Hirenîk gazetesi muharrirlerinden Arpiyar Arpiyaryan tertîbât-ı fesâdiyye için müteveffâ Piskopos Horen Narya ile Tiflis'e gidip "Arzuni" ve buna mümâsil ru'esâ-yı erbâb-ı fesâd ile görüşdükdüden sonra Dersa'âdet'e avdet ettiği sırada bi'l-hâssa Trabzon'a uğrayarak merkûm Maramyan ile komisyoncu Erzincanlı "Şvarş"ın hânesinde mülâkat ve icrâ-yı müzâkerâtda bulundukları tezâhür etmesiyle merkûmân Maramyan ve Şvarş dahi ol vakit evrâkıyla Dersa'âdet'e celb olunarak icrâ kılınan tedkîkât esnâsında Sivas ve Merzifon ve havâlîsinde vukû' bulan hâdisâtın mürettiblerinden Rusyalı "Şemavun"un dahi mezkûr Trabzon komitesiyle muhâberesi olduğu zuhûr eden evrâkdan bunların [56] mu'âmelât ve harekât-ı fesâdiyyeye cür'etleri tahakkuk etmesine ve merkûm Maramyan ise ru'esâ derecesinde bulunmasına binâ'en ve idâreten Akkâ Kal'ası'na nefy ve teb'îd edilmiş ve Arpiyar ve Şvarş dahi diğerleri miyânında afv-ı âlî-i cenâb-ı hılâfet-penâhîye mazhariyetle salıverilmiştir.

Ermeni erbâb-ı fesâdı tarafından îkâ'-ı harîk için ihzâr edilmiş ve Ohan nâmında bir Ermeni tarafından hükûmete teslîm olunmuş olan eczâ-i nâriyyeden hâmız-ı azot ve hâmız-ı kibrit ile gliserinden mürekkeb nev'inin kimler tarafından i'mâl kılınmış ve merkûm Ohan tarafından ne sûretle ele geçirilmiş olduğunun ve teferru'ât-ı sâiresinin zâhire ihrâcı zımnında Sivas vilâyet-i aliyyesince ta'mîk-i tahkîkâta devâm edilmekte bulunmuştur.

NETİCE

Dört sene evvel Rusya devlet-i fahîmesinin Dersa'âdet Sefâret Kançılaryası tarafından bi't-tasdîk mühr-i resmî ile tahtîm edilmiş olduğu hâlde Bâb-ı Zabtiye'de mahfûz olan sâlifü'l-arz risâle ve programlar mevâdd-ı mütercimesiyle bunlara tevfi'kan icrâ edilmiş ve mütecâsirleri kânûnen mehâkim-i adliye huzûrunda gerek ikrâr-ı cinâyet ve gerek mezheb işlerinin tasdîk ve şehâdetleriyle mahkûm olarak kâffe-i icrâ'âtı kânûnen sâbit bulunmuş olan cinâyâtdan ma'lûm olduğu üzere Ermeni fesâdı nâmı verilen şekâvetler hukûk-ı şahsiyye ve hürriyyet-i mezhebiyyece sâir sunûf-ı tebe'a-i gayr-i müslime-i şâhânedan bir

gûnâ farkları olmayan ve bi'l-akis Hükûmet-i Seniyyenin kâffe-i şu'ûbât idâresinde ve hattâ mu'azzamât-ı umûr-ı devlette bile istihdâmları hâ'iz oldukları emniyyetin derecâtını isbâta kâfi bulunan Ermenilerin idâre-i hükûmet-i saltanat-ı seniyyeden şikâyetle bir hükûmet-i diğerk teşkîli maksadına müstenid olmayıp ve tebdîl-i idâre-i hükûmetden hâsıl olacak nedâmet dahi Bulgaristan ve Hindistan ve emsâli mahaller ahâlîsinin ahvâliyle mezkûr risâlede isbât edilmek istenilip teşebbüsât-ı ihtilâl-kârâneneden maksûd-ı aslî taksîm-i emvâl-i umûmiyye ile ağniyâ ve fukarânın servetce müsâvât-ı kâmilede bulunmaları kaziyyesi idüğü sâbit olarak, [57] şu hâlde Ermeni teşebbüsât-ı fesâdiyyesi mü'essisleriyle vesâ'it-i icrâ'iyyesine ne nazarla bakılmak ve bunların mekâsıd-ı asliyyeleri îcâb-ı hikmet-i medeniyyete muvâfık olup olmadığı ona göre ta'yîn kılınmak maddeleri erbâb-ı insâfın mahkeme-i vicdânlarına ihâle olunmak eslem-i tarîk-i adâlet olup, husûsıyla Londra ve Amerika'da bulunan ve erbâb-ı mefâsidin ru'esâsından olan Ermeni anarşistlerinin Avrupa anarşistleri mesleğini dahi fersah fersah geçmiş olduklarını isbât için Amerika'nın New York şehrinde Kumkapı hâdisesinin dördüncü sene-i devriyyesi şenliği icrâ olunduğu esnâda Amerika'daki H ı n ç a k Komitesi a'zâsının re'îsi bulunan Nişan Karabetyan tarafından Boston şehrine mülhak Alin şehrinde vukû' bulan bir "miting"de hükûmet ve diyânet ve nikâhın nev'-i beşere bir ağırlık olmasından dolayı kaldırılması lüzûmuna dâir îrâd edilmiş olan nutkun yine Avrupa'da neşr olunan Ermeni ihtilâlcî gazetelerinden "Armenia" nâmındaki gazetenin yirmi beş Ağustos sene 1894 târihli nüshasında dahi alkışlarla neşr edilmiş olması sâlifü'l-arz risâle ve programların teşkîl eylediği delâ'ile ilâveten şâyân-ı dikkat olmak üzere arz olunur:

Ermeni Müfsidlerinin Efkârı Anarşistlikten Başka Bir Şey Olmadığını İsbât İçin Ahîren Romanya Hükûmetince Derdest Edilip Romanya Gazeteleri Tarafından İ'lân Olunan Vartan Papasyan ve Refîki Hakkında Tahkîkât Netîcesi Dahi Delâ'il-i Kâfiyyeden Ma'dûd Olmasıyla Ol Bâbdaki Tahkîkât ve Romanya Gazeteleri Makâlâtı

"Cenevre" anarşist cem'iyyetine mensûb Ermeni anarşistlerinden "Vartan Papasyan" nâmında birinin Romanya'da bulunan Ermenilere telkînât-ı muzırrada bulunmak ve fesâda müte'allık programlar tevzî' etmek üzere Londra'daki "Truşak" nâm Ermeni gazetesi idâresi tarafından hâmiline i'timâd olunması tavsiyesini hâvî yazılmış bir mektup ile Rusya memâlikinde verilmiş bir İran pasaportunu hâmilin ve ahîren Romanya'ya gelerek Bulgaristan ahâlîsinden ve anarşistlerin [58] en tehlikelilerinden olup mukaddemâ Fransa'da iki sene hapis cezâsına mahkûm ve İsviçre ve Belçika'dan dahi matrûd olduğu hâlde Roman-

ya'da ikâmet eden “Stoyanof” ile birleştiği ve Romanya'dan sonra Stoyanof tarafından i'âne-i nakdiyye i'tâsıyla merkûmun Dersa'âdet'e gönderileceği Bükreş Sefâret-i Seniyyesince tahkîk kılınarak merkûm Kalas'da zâbıta-i mahalliyyece tevkîf ve üzerindeki evrâk-ı muzırza zabt ve müsâdere ettirilmiş ve Romanya Hükûmetince icrâ kılınan tedkîkât-ı istintâkıyye üzerine her ikisinin de anarşist gürûhundan oldukları ve şarkta bir anarşist merkezi teşkîli fikr-i fâsidinde bulundukları resmen sâbit olmasıyla bunların Romanya memâlikinden dahi tard ve teb'îdlerine hükûmetce karâr verilerek merkûmândan Vartan Papasyan'ın Londra'ya ve Stonayof'un dahi Ruscuk'a gittikleri sefâret-i müşâ-rün-ileyhânın iş'ârât-ı resmiyyesiyle Romanya evrâk-ı havâdisinden Konstinasyonel ve Responal ve Çara gazetelerinin neşriyât-ı vâkı'asından anlaşılmış ve mezkûr gazetelerin zîrdeki tercemelerinde musarrah olduğu üzere Ermeni erbâb-ı fesâdının zâten menvî-zamîrleri olan ve evvel ve âhir elde edilen programlarla sâbit bulunan anarşistlik fikrinin takviyesi-çün Avrupa anarşist cem'iiyetlerine intisâb ederek cem'iiyetler tarafından da asıl anarşistlerin refâkatlerine gönderilmeleri ve onlar tarafından dahi mu'âvenât-ı nakdiyye ile öteye beriye sevk ve istihdâm olunmaları ve bâ-husûs anarşist Stoyanof'un refâkatinde nâşir-i fesâd olmak üzere daha pek çok gençler müstahdem olup ba'zı şehirlerde anarşist acenteleri teşkîli tasavvurunda bulunulduğu cihetlerinin tedkîkât-ı resmiyye sırasında meydana çıkması dahi Ermeni erbâb-ı fesâdının mekâsıd-ı zahîreleri tahtında ihtifâ eden efkâr ve mekâsıd-ı esâsiyyelerinin sırf anarşistlikden ibâret olduğunu müsbit ve delâ'il-i ciddiyyeden bulunmuştur.

Konstinosyonal Gazetesinin 9/12 Kânûn-ı Evvel Sene 94 Târihli Nüshasında Mûnderic Bendin Tercemesidir

Şu sırada mahkeme Ermeni müfsidleriyle anarşistlerin dahl ve iştirâklerini müş'ir ve oldukça garîb bir da'vânın fasl [59] ve ru'yetiyle iştigâl etmektedir. Erbâb-ı fesâddan olduğu ihbâr olunan ve sahte pasaportu hâmil olduğu hâlde Dersa'âdet'e azîmet etmek üzere Bulgaristan'a geçmeye tasaddî' etmiş olan “Vartaloz Veston Papasyan” nâmında bir Ermeni “Koverlos” Kalas prefeliği tarafından derdest ve tevkîf olunmuştur. Pasaport, Mekteb-i Tıbbiye talebesinden Tenel nâmında bir Mûsevîye âid olduğu cihetle, işin mebde'i bi's-suhûle anlaşılmıştır. An-asıl Bulgaristan ahâlîsinden ve etıbbâdan olup geçenlerde “Vasilovi” de hizmet-i tabâbete ta'yîn edilmiş olan Stoyanof tarafından verilen emir üzerine “Tenel”in pasaportu biraz iknâ ve ilzâm ve biraz da icbâr sûretiyle yine Mekteb-i Tıbbiye talebesinden “Zosim” tarafından alınmış idi. Bu iş Papasyan'ın def' ve teb'îdi sûretiyle çarçabuk fasl ve hasm olunabilir idiyse de hükûmetin emriyle Bükreş'de bir takım kesân istintâk altına alınmış ve sûret-i mahsûsada bu işe me'mûr edilen müstantık Mösyö Liloviçi Fransa'da iki sene

hapis cezâsına mahkûm olarak, gerek oradan ve gerek Belçika ile İsviçre'den tard ve teb'îd kılınan en tehlikeli erbâb-ı fetretten "Stoyanof"un anarşistlerin bir nev'i râhibleri mesâbesinde olan Paris'deki "Hamon"ın taht-ı idâresinde olarak memâlik-i şâhânede bir anarşist cem'iiyeti te'sîsine çalışmakta olduğunu şimdiye kadar meydân-ı sübûta çıkarmıştır.

Stoyanof ile münâsebâtta bulunan bir çok gençler nâşir-i fesâd olmak üzere istihdâm olunuyorlar. Bunların üzerlerinde hakîkaten birer kütübhâne itlâkına sezâ olacak derecede anarşist âsârı bulunmuş olup, hattâ merkûmûn "Karapuntin"in âsârını şerh ve tevsî' etmişlerdir. Bunlar anarşist efkârını neşr ve telkînden mâ'adâ ara sıra Ermeni komitelerinin efkâr-ı fesâd-cûyânesine dahi hizmet ediyorlar. Binâ'en-aleyh Papasyan Cenevre'den Stoyanof yanına gönderilmiş ve merkûm anarşistlerle olan münâsebâtından bi'l-istifâde Papasyan'ın memâlik-i şâhâneye azîmeti için lâzım gelen mebâliği tedârik eylemiştir. Me'mûrîn-i âide Romanya'da ilk def'a olmak üzere vukû' bulan bu işi kemâl-i dikkatle ta'kîb eylemektedirler.

[60] Çara Gazetesinin 14 Kânûn-ı Evvel Sene 94 Târihli Nüshasında Munderic Makâlenin Tercemesidir

Ermeni erbâb-ı fesâdından Papasyan nâm şahıs kısa boylu mütenâsi-bü'l-a'zâ genç bir adam olup, be-gâyet gayyûr gibi görünüyor. Lisân-ı mâder-zâdından mâ'adâ biraz İngilizce ile Fransızca tekellüm eder. Merkûm talebeden olup, muhtelif mekteplerde bulunmuştur. Papasyan'ın müddet-i medîdeden beri Ermeni da'vâsının mürevvici bulunduğu ma'lûm olan Gladston'a ahîren efkâr-ı mefsedet-kârâne ile memlû bir mektup irsâl etmiş olan Londra Ermeni Komitesi ile dahi münâsebâtı vardır. Merkûmun üzerinde fesâd-âmîz bir çok resâ'ilin asıllarıyla tercemeleri ve "Karaputkin Reklos Jan Gramala Testemala" ve sâirenin muharrerâtı zuhûr etmiş ve bunlar miyânında genç Romanya anarşistlerinin bir çok mektupları dahi zuhûr ile beraber evrâk-ı mezkûrenin en mühimi Şarkda bir anarşist merkezi teşkiline müte'allık mufassal bir plandır. Evrâk-ı mezkûreden müstebân olduğuna göre "Las" ve Rusya için Kalas ve Sofya ve Varna ve Balkan şibh-i cezâresinin bir çok şehirlerinde bir takım anarşist acentaları teşkîli tasavvurunda bulunurlar imiş. Ruscuk'da zâten böyle bir acenta mevcûddur. İstintâka kemâl-i germî ile ve sûret-i hafiyyede devâm olunmakta olup, memleketimizde anarşistlik gibi bir şey olduğu cihetle bunun esrâr ve mâhiyyetini meydana çıkarmak güç bir şey olmayacaktır. Hey'et-i vükelâ ilk ictimâ'ında işe serî'an bir karâr vermek için bu mes'ele ile iştigâl edecektir.

Responyol Gazetesinin 16 Kânûn-ı Evvel Sene 94 Târihli Nüshasında Münderic Makalenin Tercemesidir

Adliye Nezâreti tarafından vukû' bulan teklîf üzerine Meclis-i Vükelâ, Paraskiyosto Vapyanof ve Vartanz Papasyan Restim nâm şahısların Roman-ya'dan tard ve teb'îdine karâr vermiştir. Sto Vapyanof bir Bulgar meb'ûsunun mahdûmu olup, Fransa ve İtalya ve Belçika ve İsviçre'den tard ve teb'îd edilmiş ve kendisince anarşist efkârını neşr için [61] ancak vatani ile Avusturya'da kalmıştır. Merkûmun işbu iki memleketde ba'zı şeyler yapmağa tasaddî edebilmesi pek de me'mûl değildir. Yirmi dokuz yaşında bulunan Papasyan, İran Devleti tebe'asından bir Ermeni olup, bir İran pasaportu ile seyâhat etmektedir. Yâ Rusya ve yâhûd îkâ'-ı şûriş ve fesâd zımında hafiye me'mûru sıfatıyla gelmiş olduğu Cenevre'ye avdet edeceği melhûzdur.

Anarşist cem'iiyetleri ile ittifâk-ı ittihâd eden Ermeni anarşistlerinin tahrîkât ve ifsâdâtı ahîren meydân-ı vuzûh ve hakîkata çıkararak bunların anarşistlik efkârını neşre ibtidâr ettikleri anlaşılmış olduğundan bi'l-cümle devletlerin artık bunlara karşı müsâmaha etmeyecekleri meczûmdur. Binâ'en-aleyh Papasyan Vartanz gibi eşhâsın karîben kendi memleketlerinden gayrı bir mahalde barınamayacakları derkârdır.

VARTAN PAPASYAN'IN NEZDİNDE ZUHÛR EDİP KALAS ZÂBITASI TARAFINDAN MÜSÂDERE EDİLMİŞ VE BİR NÜSHASI BÜKREŞ SEFÂRET-İ SENİYYESİ'NDEN GÖNDERİLMİŞ OLAN PROGRAMLAR

“Ermeni İhtilâl Programı” Ser-levhasıyla 1894 Târihinde Viyana'da Tab' Olunan Ermenice Risâlenin Tercemesidir

Binsekizyüzdoksaniki Senesinde İctimâ' Eden Komitenin Mukarrerâtı

Nev'-i benî beşerin tarîk-i terakkîye kadem-nihâde oldukları zamandan beri tevârîh yazılmaktadır. İşbu tevârîhde hükümdârân ile erbâb-ı nüfûz ve iktidâr ve tebe'a ve berâyâ ve zaleme ile mazlûmînden bahs ola gelmiş ve el-ân dahi semere-i sa'y u gayretlerinden müstefîd olamayarak dûçâr-ı hüzn ü elem olan bî-çâregânın feryâd ü figânları ve kemâl-i debdebe ve saltanat ile evkât-güzâr olan [62] hükümdârânın âvâze-i meserret ve şâd-mânîleri işidilmekde bulunmuştur. Şimdiye kadar devam eden şu hâlin ba'de ez-în devâm edemeyeceği i'tikâdındayız. Hükümdârânın ma'nen ve maddeten hâ'iz oldukları nüfûz ve iktidârın dûçâr-ı tezelzül ve erbâb-ı sa'y u gayretin muhâfaza-i hukûkuna nâ'il olmakda olduğunu görmekdeyiz. Bu ahvâl-i mehâsin-iştîmâlin

memâlik-i şâhânede dahi husûl-pezîr olması için kavânîn ve nizâmâtın fesh ve ilgâsıyla herkes semere-i sa'y u gayretinden bi-hakkın müstefîd olmak için yek diğerini idâre etmek usûlû vaz' olunmamalıdır. Lâkin arzu olunan şu ahvâle istikbâlde ne sûretle muvaffak olunabilir. Bir vakit nev'-i benî beşerin dûçâr oldukları beliyeleri def' için hüküm-fermâ olan tefrikayı bertaraf edip müsâvât ve serbestî-i efkârı neşr ve ta'mîm etmek maksadıyla her türlü müşkilât ve muhâtarâtı göze alarak bir takım zevât zuhûr etmiştir. Bunlar efkâr-ı mahsûsalarını efrâd-ı nâsa telkîn ile mekâsıd-ı zâtiyyelerinin mukârin-i hakikat olduğunu herkese anlatmak kâfîdir zannederlerdi. Mürûr-ı ezmîne ile bu fikir diğer efkâra mübeddel olmuş ve tervîc-i efkâr uğrunda pek çok adam diyâr-ı ademe gitmiştir. Lâkin biz görüyoruz ki nev'-i beşerin bir kısmı kendilerine kanâ'at gelinmesi lâzım iken menâfi'-i mahsûsalarına hâle geleceği cihetle bir türlü iskât olunmuyorlar. İngiltere'nin terbiyeli lordlarını İrlanda ahâlîsini tazyîk ederek soymakdan ve ma'lûmâtlı fabrikatörleri amelenin hakkını ibtâl etmekden ve bizim bey ve ağalarımızı kurâ ahâlîsini tazyîk ve rencîde eylemekden vaz geçmeğe iknâ' etmek mümkün müdür? Nev'-i beşerin dûçâr-ı tazyîk olan kısmı tebdîli inkâr ile daha ziyâde nâ'il-i serbestî olamamakda olmasına nazaran bu bâbda kuvve-i maddiyye lâzımdır. Lâkin bu kuvve-i maddiyye def'aten hâsıl olamayıp, bir takım usûl ve kavâ'idin tebdîline ve nizâmât-ı mevcûdenin ta'dîli ve ıslâhına mütevakkıftır. Biz efkâr-ı cedîde eshâbının irâ'e ettikleri tarîkde kat'-ı mesâfe etmek istemeyiz. Ancak ahâlînin dûçâr olduğu mezâlim ve ta'addiyâtı enzâr-ı umûmiyyeye vaz' ile bunun esbâb-ı menşe'âtı ve nizâmât-ı mevcûdeyi tedkîk ve muhâkeme ile bizleri şu hâle giriftâr edenlere karşı bir aralık şedîden mücâdele etmeğe ve kavânîn ve nizâmât-ı hâzırayı tebdîl eylemek isteriz. İmdi hâlimizin neye müncer olduğunu [63] tasrîh edelim. Müslümanlar memleketimizi istîlâ etdikden sonra bizi kâmilten tatht-ı tâbi'iyet ve esârete alarak dâimâ semere-i sa'y u gayretimizden müstefîd olmak için efkâr-ı harb-cûyâneden bizi mahrûm ettiler. Ünvan ve asâletimizi kûşe-i nisyâna atıp kendileri o sıfatı hâ'iz oldular. İleride kendilerine karşı isti'mâl ederiz havfıyla elimizden her türlü eslihayı alarak yerine sapan verdiler, hattâ bizi askerlikden mahrûm edip bedelât-ı askeriyye nâmıyla bir çok vergi tarh ettiler. En ziyâde ihtiyâcları olduğu bir zamanda bile bizden asker almıyorlar. El-hâsıl İyonlar, Ispartalılar nezdinde ne hâlde iseler, bizi de o hâle koydular. Bu bâbda tafsîlâtdan sarf-ı nazarla yalnız şurasını beyân ederiz ki, Isparta'da olduğu gibi şimdi dahi Müslümanlar ile milel-i sâire beyninde tefrika mevcûd ise de bu tefrika asrın îcâbâtından olarak bir dereceye kadar ta'dîl olunmuştur. Fakat kuvvet ve iktidâr sâyesinde yine tebe'a-i gayr-i müslime hukûk-ı medeniyyenin pek çoğundan mahrûm ediliyor. Her hâlde Hükûmet-i Seniyyenin kuvvet vermek istediği tefrikayı bertaraf için idâre-i hâzırayı terk ile milel ve mezâhibin

hukûkca müsâvâtını istihsâl eylemek lâzımdır. Memâlik-i şâhâne ahâlîsi beyninde terbiye ve ahlâk cihetinde tefâvüt mevcûd olup, çünkü Kürdler tamâmıyla hâl-i bedeviyette bulunduklarından zirâatla meşgûl olan fukarâyâ düşmandırlar. Zürrâ' ise bunların şerrinden kendilerini muhâfazaya muktedir değildirler. Hükûmet-i Seniyye bu fakîrleri himâye edecek yerde Kürdleri teslîh ve teşcî' etmektedir. Müslümanlar memleketimize geldikleri zaman cümlesi asker idi. Hey'et-i hükûmet millet-i İslâmiyyeden mürekkeb olup, millet-i âhardan yalnız tebe'a bulunmakda idi. Böyle cesîm ve yek-vücûd bir millet-i hâkime ağır bir kurşun gibi çalışan ahâlînin üzerine yüklendi. Devlet-i Aliyye muntazan top ve nev-îcâd tüfenklerle mücehhez cesîm ordulara ve müte'addid jandarmalara ve hafiyelere ve külliyetli mühimmât-ı harbiyyeye ve menfâlara mâlik olduğundan, işte bu kuvvetle herkesi tazyîk ediyor, buna karşı kim muhâlefet edebilir? Bunların önünü alabilmek için isyândan başka bir çâre olmadığından biz de buna çalışıyoruz. Çünkü ribeka-i esâreti fekk ile idâre-i istibdâdiyyeyi mahv eylemek ve milel-i muhtelifenin hukûk-ı müsâvâtını te'mîn ile beraber matbû'ât ve efkârın serbestîsini istihsâl etmek iktizâ ediyor. Ribeka-i esâreti fekk ile [64] herkes başlıbaşına idâre olmak ve hukûk-ı medeniyyeyi istihsâl eylemekle maksadımıza nâ'il olamayız. Bunlar husûlünü arzu ettiğimiz şeylerin bir kısmıdır. Hâlbuki erbâb-ı sa'y u gayretin menâfi'ini muhill bir kuvvet vardır. Bu kuvvet her ne kadar nizâmât-ı mevcûde sâyesinde evvelkine nisbetle gevşemiş ise de yine idârece kâ'ide-i müsâvâta ri'âyet olunmamakda ve çünkü adem-i müsâvât mahsûlât-ı arziyyenin teksîri sırf sanâyi' ve mu'âmelât-ı ticâriyyenin terakkîsi sâyesinde gerek memleketimizde ve gerek mahall-i sâirede çalışmakla istihsâl olunan servet ve yesârdan neş'et eylemektedir. Akçe mu'âmelât-ı dâd ü sitedin tahsîli maksadıyla ihdâs olunmuş iken şimdi türlü türlü işlerde isti'mâl olunuyor. Sâhib-i servet olanlar erbâb-ı nüfûz ve iktidâr misillü kendileri çalışmayıp yüzlerce âdemleri ma'iiyyetinde istihdâm ile kendileri kemâl-i huzûr ve râhatla imrâr-ı evkât etmektedirler. Biz de tedricen kesb-i servet ile istikbâllerini te'mîn edebilmiş olanlar şâhrâh-ı terakkîde hatve-endâz olan memâlikde olduğu gibi umûr-ı idâreye karışmayıp ücretli amele istihdâmı ile arâzisini i'mâr ve fabrikalar ihdâs eden erbâb-ı servete makîs olmayıp yalnız ticâret ve ağır fâizle para ikrâz ederek müstefîd olurlar. Bunların derece-i servetleri ise pek mahdûddur. İşte bu misillü murâbahacılar fukarâ-yı ahâlîyi soymakda ve nâ'il oldukları müsâ'adâtdan bi'l-istifâde vergileri fukarâyâ tahmîl etmektedirler. Erbâb-ı ticâret ile zarar ve ziyâna dûçâr ve zevk u sefâyâ mübtelâ olanların cümlesi bunlara mürâca'ata mecbûrdurlar. Hükûmet-i Seniyye mesârîf-ı zarûriyye ve fevka'l-âdesini kapatmak için emâneten idâre usûlünü lağv ederek a'şâr ve sâireyi bunlara ilzâm ediyor. Şu zamanda akçe öyle bir kuvvet kesb etmiştir ki buna ağniyâ ve fukarâ cümlesi rû-yı mutâva'at göster-

mektedir. Akçe hiç bir millete mensûb olmadığı cihetle ne Türk ne Kürdü ve ne de Ermeniye tanımaz. Ve hak ve insâfa galebe eder. Kadîm hânedânları zîr ü zeber edip beyinlerinde tefrika düşürmeğe âlet olmaktadır. Akçe her nerede tekessür ederse orada müsâvâtı ihlâl ve erbâb-ı servetin adedini taklîl ile kuvvet-i lâ-yemût geçinmekde olan bir takım amelenin tekessürünü bâdî oluyor. Biz şu hâle karşı mevcûd olan esâsı [65] muhâfaza etmekle beraber servet-i umûmiyyenin tezyîdi ve halkın semere-i sa'y u gayretlerinden istifâdesi cihetlerine çalışmakdayız ki, kesb-i terakkî eden memâlikde tehyi'e olunan "Belduriyeler" nâm cem'iiyet-i fesâdiyyeye dâhil olalım. Çünkü ahâlîyi tâkat-fersâ bir idâreden kurtarmak ve tarîk-i terakkîye idhâl etmek için isyândan başka çâre yokdur. Bu isyân sâyesinde herkes semere-i sa'y u gayretinden müstefîd ve can ve mallarından emîn olabilir. Ma'ârifce terakkî etmiş olan memâlikin târihi nazar-ı mütâla'aya alınacak olur ise ahâlînin idâresi hâ'iz-i nüfûs ve iktidâr olan bir kısma terk ve ihâl olunduğu takdîrde bi't-tabi' hâsıl olacak maddî ve ma'nevî bir kuvvet ile velev ma'ârifce mebnî olsun, ahâlînin bu kısma esîr olup idârenin sû-i mu'âmelâtından bîzâr oldukları ve nev'-i beşerin öteden beri icrâ olunmakda olan mu'âmelât-ı vahşiyâne ile muğâyir-i kâ'ide-i müsâvât olan ahvâlden bir dereceye kadar kurtuldukları görölüyor. Şimdi ahvâl-i meşrûhayı nazar-ı i'tibâra alarak i'lân-ı isyân ile memâlik-i şâhânede meskûn Ermenilerin politikaca hukûk ve serbestî-i idâresini istihsâl için mevâdd-ı âtiyyenin icrâsına karâr verdik. Şöyle ki:

1. Müstakillen Ermeni idâre me'mûrları en küçük karyelerden i'tibâren büyük şehirlere kadar cümlesinden kur'a ile intihâb olunacaktır.
2. Muhâfaza-i can ve mal kaziyyesine fevka'l-âde i'tinâ edilecektir.
3. Cins ve mezheb tefrîk olunmayarak ber-mûceb-i nizâm müsâvât icrâ olunacaktır.
4. Gerek ahâlî ve gerek matbû'ât beyân-ı efkârda serbest olacaktır.
5. Arâzi sahibi olmayanlara arâzi verilip mahsûlâtın muhâfazası zımında tedâbîr-i lâzime ittihâz olunacaktır.
6. Her türlü vergi, ahâlînin derece-i iktidârına göre tarh edilecektir.
- 7 Her nev'i angarya usûlü ref' olunacaktır.
8. Bedelât-ı askeriyye afv ve ilgâ olunarak icâbı hâlinde asker alınacaktır.
9. Ahâlî tahsîl-i ma'ârifce icbâr edilecektir.
10. Ahâlînin husûl-i refâh ve sa'âdet-i hâli için tedâbîr-i ciddiyye ittihâzıyla hâsılâtın tezyîdine sa'y ve ihtimâm olunacaktır.

[66] Ermenilerin meskûn olduğu eyâlât-ı şâhânenin mevkî'-i coğrafyası îcâbınca terakkiyâta kâbiliyeti derkâr olduğundan, zirâat ve felâhata muktezî âlât ve edevât-ı atîkanın usûl-i cedîdeye tevîfikan tebdîliyle terakkî-i zirâat husûlüne ve kâffe-i ahâlîyi her gûnâ beliyeye karşı muhâfaza için tedâbîr-i lâzîme ittihâz ve icrâsına sarf-ı gayret olunmalıdır. Mevâdd-ı meşrûhayı mevkî'-i fi'le icrâyâ vaz' eylemek ve Ermeni ve Âsûrî ve Yezîdî ve Kürdler ile kendi hâlinde bulunan Müslümanları kurtarmak için fırkalar tertîbiyle mücâdelâta kıyâm etmek lâzım gelir. Şu maksada vüsûl için âti'z-zikr tedâbîr ittihâz olunmalıdır.

Evvelen, isyânın başlıca esbâbı neşr edilmek.

Sâniyen, i'lân-ı isyân için komiteler teşkîl ederek bâlâda beyân olunan mesâ'il üzerine dâimâ onlar ile müzâkere olunmak.

Sâlisen, ezhân-ı ahâlîye efkâr-ı ihtilâl-cûyâne ilkâ' etmek.

Râbian, ahâlîyi teslîha gayret etmek.

Hâmisen, ihtilâl komiteleri beyninde ittifâk ve ittihâd husûlüne çalışmak.

Sâdisen, ahvâl-i memleket ve ahâlîyi peşin nazar-ı i'tibâra alarak esbâb-ı isyâniyyeyi tehyi'e ve ihzâr ile komitelere iş bulmak.

Sâbi'an, akçenin sûret-i sarfını tertîb etmek.

Sâminen, murâbahacılara ve zulm ve ta'addî edenlere karşı mücâdele eylemek.

Tâsi'an, kendi hâlinde olan ahâlîyi zaleminin tecâvüzâtından muhâfaza etmek.

Âşiren, esliha ve mühimmât nakli için mevcûd yollar tesviye ve yeniden küşâd olunmak.

Hâdî aşer, hükûmetce ittihâz olunan usûl ve kavâ'idi kâmilten ref' etmek.

Bundan evvel teşekkül eden komite ihtilâl tertîbi cihetine gitmeyip, yalnız ma'nen ba'zı hidemâtda bulunmakla iktifâ etmiş ise de şimdi iştirâk-i ahvâl ve isyâna müte'allık ba'zı tedâbîri yeniden ittihâz için hatt-ı hareketi tebdîl ile ve esâsa hizmet eden komitelerden mürekkeb bir meclis-i umûmî teşkîl eylemiştir. İşbu komiteler mevcûd nizâmnâme mücebince hareket edip meclis-i mezkûrun karârını kabule mecbûr olduklarından, nizâmnâme ahkâmını ta'dîl ve tashîhe yalnız meclis-i mezkûr muktediridir.

[67] KOMİTELERİN SÛRET-İ TEŞKÎL VE VEZÂ'İFİ

Evvelen : Bil-cümle komiteler kurâ ve kasabâtta başlı başlarına icrâ-yı vazîfe edeceklerdir.

Sâniyen : Eyâlâtta bulunan ba'zı fırkalar birleşip bir merkez komite müdîri bulunacaktır.

Sâlisen : Eyâlât-ı şâhâne vâkı' kurâda fırkalar bulunmaz ise merkez komitesi bu hizmeti îfâ edecektir.

Râbi'an : A'zâdan her biri bulunduğu komiteye merbût bulunacaktır.

Hâmisen : Komite olmayan mahallerde cem'iiyet a'zâsından birisi bulunur ise civârdaki komiteye merbût olmak üzere müstakillen hareket edebilecektir.

Sâdisen : Komite a'zâsı lüzûmu takdîrde muhâkeme olunacaktır.

Sâbi'an : Komite efrâdından olup her ne sûretle olur ise olsun ithâm olunan adamın komite re'îsi ile civâr komiteler vekîlleri tarafından lede'l-muhâkeme ağır bir kabâhati tebeyyün ettiği takdîrde komitelerin mâ-fevkinde bulunan Meclis-i Umûmî'de muhâkemesi icrâ edilecektir.

Komiteler, istihsâl edecekleri ma'lûmât-ı mühimme ile icrâ'âtını doğrudan doğruya merkezin hey'et-i tahrîriyyesine bildirecek ve hey'et-i tahrîriyye gerek taşradan vürûd eden mekâtîbi ve ahz edeceği bi'l-cümle ma'lûmâtı diğer hey'et-i tahrîriyyeler ile civârda bulunan komitelere i'tâ ve bunlardan isyâna âid ba'zı efkârı muhtevî olanlarını Meclis-i Umûmî'ye irsâl edecektir.

Hıdemât-ı mühimme ibrâz eden zât hey'et-i tahrîriyye müdîriyyetine ta'yîn olunacaktır. Toplanılan i'âne-i nakdiyye, komitenin umûruna sarf edildikten sonra fazlası merkez sandığına devredilecek ve mesârife âid hesâbât, hey'et-i tahrîriyyede mukayyed bulunacaktır. Komiteler her ay hey'et-i tahrîriyyeye hesâb vermeye mecbûr olup, mesârifâta müte'allık hesâbâtı nihâyet üç ay te'hîr edebilirler.

[68] Cem'iiyetin "Truşak" ünvânı ile bir gazetesini olup, bu gazete mukârîn-i hakikat olan vukû'ât-ı isyâniyyeyi neşr edecektir. Ve harekât-ı ihtilâl-cûyâneye ve politikaya dâir husûsât ile anarşist ve sâireye müte'allık efkâr ve ma'lûmâtı i'tâ edecektir. Her bir komite vukû'ât-ı mühimmeyi mezkûr gazeteye yazabilecektir. Ve işbu mukarrerât neşr ve i'lâm kılınacaktır.

Bu bâbda vukû' bulacak her türlü mu'âhazâtı peşîn nazar-ı i'tibâra alarak Meclis-i Umûmiye teblîğe müsâra'at edeceğimizi beyân eyleriz.

ERMENİ HINÇAK VE ANARŞİST KOMİTELERİNİN ESBÂB-I CÜR'ETLERİ

Menşe'-i aslîsi ba'zı ecânibin eser-i tahrîki olduğu bâlâda edille-i kat'iy-yesile arz edilmiş olan teşebbüsât-ı fesâdiyye ve cinâ'iyeye müsebbib ve muharriklerinin memâlik-i şâhânedede icrâ edegeldikleri bunca cinâyâta cür'et edebilmiş olmaları esbâbı tedkîk olunmuş ve elde bulunan ba'zı evrâk-ı acîbeye, çünkü bu misillü mefâsidde hiç bir dost devlet ricâl-i siyâsiyyesinin iştirâkine imkân tasavvur edilemeyeceği için bi't-tabî' sahîh nazarıyla bakılamayarak ve hattâ nâmının zikri bile istenilmeyip tesâdüf edilen evrâka bile anarşistlerin eser-i tasnî'i olmak üzere hükm edilerek istitlâ'ât-ı vâkı'a resmen şâyân-ı i'timâd görülememiş ise de Londra komitesi tarafından memâlik-i şâhânedede ihtilâlciler re'îsi olup sıfat-ı rûhâniyyeyi dahi hâ'iz olan birine ba'zı ta'lîmâtı hâvî gönderilip zâbitaca derdest edilmiş olan ve mahfûz bulunan bir mektup ile sâir ba'zı mekâtîb me'âllerine nazaran tebe'a-i şâhânededen olan Ermenileri isyâna teşvîk için isimlerinin tezkârından sıfat-ı resmiyyemiz cihetiyle te'eddüb etmekliğimiz lâzım gelen ba'zı devletlerin va'd-i mu'âvenetleri tebşîr olunmuş ve ma'a-mâ-fih buna da i'timâd olunmak istenilmeyerek, fakat Londra'da Ermeni matbaasında tab' olunan ve tab' ve neşrinde mu'âvenetleri İngiltere devlet-i fahîmesince ma'lûm olmak lâzım gelen ve aynen zâbitada mahfûz olan bir gazetenin alenen neşretmiş olduğu ba'zı esâmî sahîh ise İngiltere'nin [69] ricâl-i siyâsiyye ve sâiresinden ba'zı mühim zevât esâmîsi müsâdif-i nazar-ı istiğrâb olup husûsıyla James Bryce ve E. Jemandullavf. E. Canning ve K. Lef Ruen Gavur ve Sir Edward Ragdire ve O. James ve Ças Permor ve J. M. Polfen ve Rebtün ve S. İşvan Samuel Smith ve Fransız Aristi ve Ansen ve Osmiris ve muallim Fleman ve Gano Nikas ve Efkol ve Anuzer ve Bedros Aganos ve Edovard Anikin ve H. E. Klandriyanisti ve Frederick Gıret ve Çalis Hankuk ve C. C. Lui ve H. Malkomyan ve D. Mayl ve Naudrayı ve sâirenin Ermeni komiteleri hâmisi olmak üzere memâlik-i şâhânedede bulunan Ermenilere i'lân edilmiş olmak sûretiyle tahrîkât-ı fesâdiyyede devâm olunmakla beraber Londra'nın bi'l-cümle Ermeni komiteler gazetelerinde dahi güyâ memâlik-i şâhânedede Ermenilerin hükûmet-i mahalliyyeye karşı bir harb açmış olduğunu î mâ'en bir takım muhârebeler tasvîr ve her muhârebede Ermenilerin gâlibiyetlerini tebşîr olunmak gibi ekâzîb ile sâde-dilânın cür'etleri tezyîd edilmiş olduğunu kimsenin inkâra mecâli olmamak lâzım gelip mezkûr gazeteler Avrupa'da tab' ve neşr edilmiş olmasına nazaran üç dört seneden beri vukû' bulan neşriyât nüshalarının tedkîkini erbâb-ı temyîz ve vicdânın enzâr-ı dikkat ve nısfetlerine ihâle edilmek kâfîdir.

İşbu gazetelerin hemen dâire-i zabtiyyede aynen mevcûd olduğu gibi evrâk-ı sâirede mazbût bulunmasına ve yine fikr-i fesâdı mutazammın olmak

üzere âtîdeki mektup mündericâtı dahi câlib-i nazar-ı dikkat görülmesine mebnî ayrıca bu mahalle kayd ve dercine lüzûm görülmüşdür:

[70] Londra ve Marsilya Ermeni Komitesinin İdâre-i Müttehîde-i Tahrîriyyesi Tarafından Adana Ermeni Murahhaslığı'na Gönderilen Bi'l-vâsıta Memâlik-i Şâhânedede Bulunan Merkez Komitelerine Dahî Aynen Teblîğ Edildiği Kırâ'at İşâretlerinden Anlaşılan 9 Ağustos Sene 1892 Târihli Mektubun Aynen Elde Edilmesine Mebnî Harfiyyen Tercemesi Ber-vech-i zîr Arz ve Tezbîr Olunur

Numara

41

Londra ve Marsilya Komitesi "Rütbetlü Habedyan"

Ne vechile hareket olunmak lâzım geleceği ve gammâzların gammâzlıklarından ne sûretle tevakkî olunmak iktizâ edeceği zâten tab' ve neşr edilip tarafınıza dahi gönderilmiş olan i'lânnâmelerden ma'lûmunuz olmuştur. İşte bu mektubumuzla da komiteler ru'esâsına lâzım gelen ta'lîmâtı mahremâne i'tâ ediyoruz. Slav ve nihilist komiteleri ile Avrupa'da bulunan sâir bu gibi komitelerden gönderilen şeyler zâten irsâl olunmuş ve mahallerine vusûlleri haberi de tarafımıza vürûd etmiştir. O eşyâyı hüsn-i isti'mâl ederek müstefîd olmağa çalışınız. Fakat teşebbüsâtınız hafî tutulmalıdır. Orada bulunan ru'esânın dâimâ te'lîf-i beyinlerine sa'y ile kuvvetin ancak ittifâk ile hâsıl olabileceği kâ'ide-i külliyesine ri'âyet ediniz. Çaplı Der Hovundi Hovund nâmında olan bu adam Adana vilâyeti dâhilinde Çay köyü ahâlîsinden bir papasdır. Elizabeth ile beraber iyice muhâfaza ediniz. Hükûmetin eline geçmelerine meydan vermeyiniz. Zîrâ hükûmetin eline geçecek olurlar ise kurtulmalarının imkânı yoktur. Bin kişi için iktizâ eden şeyler gönderilmiş ve dinamit için lâzım gelen ta'lîmât dahi verilmiştir. Üç yüz atlı Adana'ya, altmış atlı Payas'a, iki yüz atlı Mar'aş'a geceleyin hemen gönderilmeli, hücumları şiddetli olmalı ve bu harekât ve teşebbüsât be-gâyet hafî tutulmalıdır. Ve bir de "ölüleriniz için du'â ediniz" diye ne zaman size bir telgraf çekilir ise harekât-ı ihtilâl-kârâneye o vakit ibtidâr ediniz. O vakte kadar [71] hükûmeti girân-hâb-ı gaflete daldırarak vâlîleri ve mutasarrıfları ve kaymakamları mürâ'îlikle ve kendilerine fevka'l-âde muhabbet göstermek sûretiyle bi't-te'mîn Ermenilerin teşebbüsâtından zerre kadar şübhelemelerine mahal bırakılmaması ve'l-hâsıl kendilerinin son dereceye kadar istihsâl-i emniyyetleri muktezîdir. İsyânın ne sûretle vukû' bulacağı ma'lûmunuz olup evvel-i emrde harekât-ı isyâniyyenin telgraf telleri kırılarak ve me'mûrları tutularak ve devâir-i hükûmet bi'l-ihrâk büyük me'mûrlar katl ve i'dâm edilerek

ve hazîne-i hükûmetle sâir para olan yerler basdırılıp yağma edilerek ve esliha-i mahfûzayı zabt edip ve hapishâneleri basıp mahbûsîni âzâd ederek ve Kıbrıs'da bulunan İngiliz Komitesi vâsıtasıyla ihtilâle dâir Avrupa'ya telgraflar çekdirerek icrâ'âta ibtidâr olunması lâzım gelip, fakat ihtilâlin vukû'una dâir çekilecek bu telgraflar ihtilâlin vukû' bulacağı gecenin ilk akşamı keşîde olunmalıdır. Büyük Ermenistan'da bulunan komiteler dahi böyle yapacaklardır. Amerika'dan gelenler derviş kıyâfetinde ve Atina'dan gelenler köylü kisvesinde ve Fransa'dan gelecekler Kürd çobanları kıyâfetinde ve İngiltere'den gelecekler suhte kıyâfetinde ve İsviçre'den gelecekler deveci kıyâfetinde ve İtalya'dan Arnavud kıyâfetinde gelip birleşeceklerdir. Ve Almanyalı gönüllüler fellâh kisvesiyle isyâna iltihâk edeceklerdir.

Her sınıf ahâlînin efkârını havâdis ve ilkâ'ât-ı cedîde ile tahrîk ve teşcî' ediniz. Mekâtîb-i husûsiyye Armenia gazetesıyla beraber mahallerine irsâl olunur. Adana'da bulunan Kasparyan'a tenbîh ediniz ki Armenia gazetelerini halka iyice okuttursun. Kilikya taraflarında elde edilen hafiyelelere âid ma'âşât, Gökdereli Karabet'e gönderilmişdir. Ma'âşât-ı mezkûreyi hakkıyla edâ etsin...

Çerkeslerin muhâcirler ile olan ittifâkları bizim pek çok işimize yarayacaktır. Kozan beyinin kendi eski dostları tarafından verilmiş olan va'adlerin derece-i kıymet ve ehemmiyetini bi't-tahkîk tarafımıza bildiresiniz. Sis'deki emînin verdiği isti'fânâme yalan olmasın. Altmış Napolyonun nısfı kendisine verilsin. Yüz Harputlu sâlîmen [72] Amerika'ya vâsıl olmuşlar. İtalyalı kaptanın mesârıfını verdik. Yunan gemicileri kıyâfetiyle Avrupa'ya gidilmek kolaydır. Zeytun'un delikanlıları yeniden ma'lûm olan gizli mahalden geceleyin vapura girsinler Van ve Erzurum ile olacak muhâberelerin Suriyeli dilenci papaslar kıyâfetinde adamlar vâsıtasıyla icrâsı te'mîn-i maksada kâfîdir. Zeytun'da haydûdların sûret-i teşkîli maksada muvâfık olmadı. Bunlar çok câhildirler. Mar'aş ile Ayıntab'daki haydûd çetelerinin teşkîli iyidir. Muhâberâtda matba'alar hurûfâtına müşâbih yazılarla mektup yazınız. Yazılar kimin olduğu belli olmasın. Haydûd çetelerinin teşkîli için evvelce gönderilen ta'lîmâtı güzelce ve muntazaman icrâ eyleyiniz. Çerkes elbisesi, te'mîn-i maksada pek muvâfıktır. Muş'un tatarı Ermenice bilir bir Kürddür. Onun kavl ve hareketinden emîn olunuz. Eleşkird ve Bâyezid ve Çölemerik ve Hakkâri taraflarının Acem-Kürd eşkiyâsından dolayı istediğiniz ma'lûmâtı şimdi vermek vakti gelmedi. Suriyeli dağlıların tüfenkleri tebdîl olunmuş ve mikdârları tezyîd olunmuşdur. O taraflardan şübhe etmek lâzım değildir. Karabağ gönüllüleri büyük iş görecekler. Gürcü ve Slav ve Malagon Kazak gönüllüleri hazırlanmaktadır. Bulgaristan komiteleri matlûba muvâfık olup, dâimâ asker ta'lîmleriyle meşgûl bulunuyorlar. Karadağ ve Sırbîye ve Romanya ordularında ve askerî mekteblerinde bulunan adamlarımızın terakkiyâtından bu sene dahi

pek memnûnuz. Nasıl ki İtalya ve Fransa ve Amerika ve İsviçre ve Avusturya ve Rusya ordularıyla mekteblerinde bulunan Ermenilerin terakkîyâtı dâimâ mûcib-i memnûniyyetimiz olmaktadır. Siz dahi sâir taraflarda bulunan ihtilâl komiteleriyle rekâbete bi'l-ibtidâr Kilikya tarafları için dahi çalışmalısınız. Oğlan ve kız mekteblerine dikkat ediniz. Zîrâ ma'ârifsiz selâmet olamaz. Büyük kabâhatiniz, âkıl ve zekî muallimlerinizi teşvîk ve teşcî' etmemiş olmanızdır. Bir direktör hocanız var idi, onu da Türk kafalıdır diye gâ'ib ettiniz. Bin def'a yazdık ki onun şiddet-i arzularına tahammül ediniz ve kendisine para veriniz diye pek çok para gönderdik, bu paraları da ötekinin berikinin boğazına ve katogikosun eline geçirdiniz. [73] İki yüz liradan buna bir para vermemiş olduğunuz, gönderdiğiniz Kilikya kasa me'mûrunun bütçelerinden dahi anlaşıldı. Ma'lûmunuz olsun ki bu seneler zarfında Kilikya'nın bir iş gösterememesi hocanızla iyi barınamadığınızındandır. Hocanın ilk senesinde Hınçak gazetesinde Türk taraftarı olduğundan bahisle vücûdunun kaldırılması için İstanbul'daki düşmanları tarafından rezîlâne bir bend mûnderic olduğu için, pek çok kîl ü kâl zuhûr etdi ve pek çok zarara sebep oldu. Armenia ve Haystan gazeteleri beyninde münâkaşa-i kalemiye zuhûr edip nihâyet mezkûr gazeteler aylarca ta'tîl olundu. Katogikosa gönderilen paraların istihlâk edilmemesine dikkat olunsun ve bize çok para gönderiniz ki nakidle her şeye muvaffakiyet hâsıl olur. Avrupa'daki komite sizden ziyâde almakda olduğu hâlde size küllî nakid gönderiyor. Silâh i'mâl etmek san'atında terakkî ediniz ve Osmanlı mekteblerine Ermeni çocuklarını göndermeyiniz, zîrâ Türk'e muhabbet peydâ ederler. O tarafta bulunan Osmanlı askerinin mikdârını dâimâ yazınız. Ve yerinizin bir kît'a haritasını çıkarıp gönderiniz. Çok söz ve çok yazma ile iş bitmez. Çok para tahsîl ve çok adam ihzâr ediniz. Londra ve Marsilya komitesi ser-kâtibi tarafından mektubun vâsıl olduğu komitelere selâm olunur.

Yine Bu Kabîlden Ba'zı Telakkiyât-ı Fesâdiyyeyi Hâvî Olarak Londra'da Plangazyan Tarafından 11 Kânûn-ı Sânî Sene 1895 Târihiyle ve Post Restant Sûretiyle Gönderilip Elde Edilen Bir Mektubun Harfliyyen Tercemesidir

28 Kânûn-ı evvel sene [1895] târihli mektubunuzu aldım. Dersa'âdet'deki vukû'âtı bize bildireceğinize dâir va'adiniz pek ziyâde mûcib-i memnûniyyet oldu. Fakat Moncson ve Kayseriye ve Talas ve Kermir ve Efkere ve Belekis ve Tomarza ve Erkik ve sâir mahallerde bulunan karyelerin ne kadar kuvvetleri ve ne kadar çalışkan şirketleri var ise bunlardan [74] bir kaçının isimlerini tafsîlen bize bildirecek olur iseniz bu hâl daha ziyâde mûcib-i memnûniyyet olacaktır. En ziyâde anlamak istediğimiz "Gemerek" etrâfında bulunan on beş pâre Ermeni köyleri ahâlîsi ne hâl içindedir. Ve Jirayir vâsıtasıyla tertîb edilen kuvve-i

ihtilâliyye el-yevm vazîfelerine devâm ediyorlar mı? A'zâsı kimlerdir? Ve'l-hâsıl Gemerek'in şimdiki hâli ne merkezdedir. Bozok'un hâli bizi düşüncemede bırakmışdır. Biz ba'zı vukû'ât haberlerini almakda isek de bu haberlere süratle destres olur isek o ma'lûmât üzerine müzâkere ederek oranın komitelerine daha ziyâde kuvvet veririz. Bâkî selâm.

SASON VE TALORİ HÂDİSESİ

Bâlâda delâ'il-i mahsûsasıyla arz olunan ma'lûmât ve îzâhâtdan ma'lûm olduğu üzere memâlik-i şâhânede Ermeni fesâdı nâmına zuhûra gelen vukû'âtın kâffesi Londra Hınçak Komitesi'nin âsâr-ı tertîbâtı olduğu gibi Sason ve Talori vak'asının dahi işte o komitenin başlıca a'zâsından ve Kumkapı ve emsâli hâdiselerin ve bir çok sû-i kasdların mürettib ve mütecâsiri olduğu kânûnen sâbit bulunan "Murat" nâm-ı diğêr Hamparsum Boyacıyan tarafından mezkûr komiteler programlarına tevîkan ve güyâ Ermenilerin her yerde gâlib olduklarını bi'l-iğfâl o taraf Ermenilerini silâh be-dest olarak isyâna teşcî'an îkâ' edilmiş olduğu mertebe-i bedâhete vâsıl olmuş bir hakikat olup, husûsiyle bu Sason hâdisesini îkâ' için Hınçak Komitesi'nin ne kadar müddetden beri ne mertebe ifsâdâtda bulunduğunu isbât için mezkûr gazetenin iki seneden beri neşr eylediği makâlât-ı ihtilâl-kârânenin o cihetlere âid olanlarının tedkîki lüzûmunun arz ile beraber kendi programları ve cinâyât-ı mütemâdiyyeleri ile dahi sâbit olduğu üzere Ermeni komitelerinin [75] servetce herkesin müsâvât-ı kâmile bulundurulması gibi cem'ıyyât-ı beşerıyye ve terakkiyât-ı hâzıra-i medenıyyeyi esâsından herc ü merc eyleyecek bir fikr-i mel'anet-kârânenin îcâbâtından bulunmuş ve merkûm Hamparsum Boyacıyan "Moruk" nâm-ı müste'ârı ile Yozgad ve Kayseri hâdiselerini îkâ' eden birâderi Jirayir nâm-ı diğêr Mardiros ile birlikte Haçın tertîbât-ı fesâdiyyesinde dahi zî-medhal olmalarından Adana vilâyeti Mahkeme-i İstînâfiyyesince cereyân eden muhâkeme netîcesinde bunlardan Jirayir onbeş ve birâderi Hamparsum Boyacıyan on sene müddetle gıyâben mahkûm olmuş ve bu kerre Bitlis'de Misak nâmında bir şahsa mühürlü bir torba derûnunda Budenk kazâsından gönderilmiş olan evrâk miyânında zuhûr edip hülâsa-i mûndericâtı Bitlis vilâyeti Polis Komiserliği'nden bâ-telgraf bildirilen Ermenice bir mektupta Tiflis'de cem'ıyyet-i fesâdiyye re'îsine gönderilmek ve oradan da Hindistan ve Londra ve Romanya ve Rusya ve İran'daki Ermeni komitelerine çekilmek üzere adamlarına ba'de't-tahtîm Gömerye'de Bogosyan'a îsâl olunması ihtâr ve tenbîhi ile merkûm Misak'a gönderildiği dermiyân olunan beş kıt'a telgrafda Agop ile Talori'nin tavsîf edilmiş olması ve merkûm Hamparsum Boyacıyan'ın bir ismi de Agop Boyacıyan bulunması cihetleriyle dahi Sason ve Talori hâdisesi kimin eser-i tertîbi olarak îkâ' edildiği kâbil-i inkâr olamayacak bir sûretde tezâhür ve tahakkuk etmiştir.

Hamparsum Boyacıyan rufekâsı ile beraber bu Sason hâdisesi esnâsında Hükûmet-i Seniyyeye karşı isyânda olduğu hâlde Bitlis'de tevkîf olunmuş ve Mahkeme-i Cinâyetden i'dâma mahkûm olmuştur. Vukû'ât ve tahkîkât hep Hamparsum Boyacıyan'ın Londra cem'iiyet-i fesâdiyyesinin me'mûr-ı hafîsi olduğunu ve o cem'iiyetin teşvîkâtıyla hareket eylediğini isbât ediyor. Zîrâ Londra'da neşr olunmakda olan Hınçak gazetesi Sason hâdisesini müte'âkib merkûmun resmini tab' ile Kumkapı ve Yozgad ve Merzifon vukû'âtıyla irtikâb ettiği sâir türlü cinâyâtı bi't-ta'dâd Sason hâdisesindeki [76] dahl-i küllîsini îrâd ve nâmını lisân-ı medh ü sitâyîşle yâd eylemiştir.

Londra cem'iiyet-i fesâdiyyesi bunca hâdisât ve cinâyâta sebebiyyet vermekle iktifâ etmeyerek Dersa'âdet'deki me'mûr-ı hafîsine göndererek polis tarafından elde edilip bâlâda sûret-i mütercimesi münderic olan bir mektupda dahi vukû'ât-ı ahîreden biri Anadolu komitelerinden haber alamamasından ve orada yeni hâdise zuhûr etmemesinden dolayı şikâyet etmiştir ki bu da müfsidîn-i merkûmenin ihtilâl çıkarmak ve Ermeniler beyninde anarşistlik fikrinin husûlüne çalışmaktan bir an hâlî kalmadıklarına bir delîl-i celîdir.

Bununla beraber yukarıda isimleri geçen mahkûmînin kısm-ı a'zamı şefkat ve merhamet-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîsi cümle tebe'a ve zîr-i destânî hakkında mebzûl olan zât-ı mekârim-simât-ı cenâb-ı tâc-dârî cânib-i seniyyü'l-cevânibinden afv veyâ ta'dîl-i mücâzât lütuflarına nâ'il oldukları ve bu lutf ve âtîfet-i mülûkâne tarîk-i sıdk u savâbdan muvakkaten inhirâf eden ba'zı Ermeni sebük-mağzânına karşı bir ni'met-i celîle olduğu hâlde erkân-ı cem'iiyet bunu lâıyıkıyla takdîr edememiş ve ile'l-ân tahrîkât-ı mefsedet-kârâneye devâm eylemekte bulunmuştur.

TEŞEBBÜSÂT-I FESÂDİYYE-İ AHÎRE

Bâlâda arz olunduğu üzere ve delâ'il-i subûtiyyesinin îzâhı ile isbât olunduğu vechile Ermeni fesâdı nâmına Londra Hınçak Komitesi tarafından icrâ olunagelen teşebbüsât-ı fesâdiyye karîb ve ba'îd nâmlarıyla ikiye münkasım olan maksadlardan münba'is olarak maksad-ı karîb evvel-i emrde memâlik-i şâhânenin Ermeni sâkin olan mahallerinde îkâ'-ı şûriş ve ihtilâl ile bir hükûmet-i müstakkille teşkîl eylemek ve maksad-ı ba'îd ise böyle bir hükûmet-i müstakillenin teşkîli üzerine Avrupa'da mevcûd hükûmetlerden hiç birinin usûl-i idâresine kâbil-i tevîk [77] olamayacak sûretde servet-i umûmiyyeyi ve arâzi-i mevcûdeyi müsâvât üzre efrâda taksîm ile bir hükûmet-i umûmiyye vücûda getirmek ve "Anarşi" fikrini ta'mîm etmek kazıyyeleri olduğu Hınçak Komitesi'nin matbû' programları ve ta'lîmâtnâmeleri mündericât-ı sarîhasıyla sâbit olduğu gibi İngiltere ricâlinden ma'lûmu'l-esâmî bir takım zevât-ı harîsanın

Londra'da Ermeni fesâdını ta'mîm için şirketler teşkîli ve Avrupa efkâr-ı umûmiyyesini Hükûmet-i Seniyye aleyhine galeyâna getirmek üzere Londra matbû'âtındaki neşriyât-ı bed-hâhânenin ta'mîmi zımında mahsûsen bankalar tahsîsiyle parlamento a'zâsından bir kaç zâtın imzâları tahtında mektup şeklinde ve zarf derûnunda bir takım matbû' i'lânnâmelerin memâlik-i şâhânedede bulunan Ermenilere dahi bi'l-irsâl tebe'a-i şâhânededen olan Ermenilerin teşebbüsât-ı fesâdiyyeye da'vet olunmakda bulunduğu ve Hükûmet-i Seniyye aleyhinde ahîren Londra gazeteleri tarafından vukû' bulan neşriyât hep bu komitelerin âsâr-ı tertîbâtı olduğu meydanda olup ve husûsıyla bu işlerde isti'mâl olunmak ve neşriyât-ı mezkûre ta'mîm edilmek üzere Londra'daki İngiliz komitesinin zarflar derûnunda memâlik-i şâhânedede bulunan Ermenilere hitâben göndermiş olduğu mektuplar dahi kısmen Zabtiye Nezâreti yedinde bulunup binâ'en-aleyh Ermeni fesâdı bir gûnâ fikr-i ıslâhât-cûyâneye müstenid olmayarak ve bil'akis tebe'a-i şâhânededen olan Ermenileri sosyalizm yoluna sevk eyleyerek tedricen ve bu anarşi fikrini ta'mîmen hükûmât-ı şarkıyyeyi ateş-gâh-ı şûriş ve ihtilâl hâline getirmek maksadını mübtenî olduğu Hınçak Komitesi'nin neşriyât-ı ahîresiyle dahi te'yîd eylemiştir.

Matbû' programlarında maksad-ı esâsî harekât-ı isyâniyye ile hükümdârândan zimâm-ı idâreyi fekk ve zirâat ve ticâret ve fabrika ve vapur ve şimen-difer gibi vesâ'it-i serveti eyâdî-i sermâyedârândan nez' ile bunları umûm ahâlîye taksîm etmek kazıyyelerinden ibâret olduğunu beyân etmiş olan Londra Hınçak Komitesi [78] düvel-i selâse süferâsı tarafından ahîren Bâb-ı Âlî'ye verilen müşterek notadan gazetesinde bahs eylediği sırada böyle ıslâhât ile Ermeni harekât-ı isyâniyyesinin arkasını almak mümkün olmayıp programda münderic maksad-ı karîbi îmâ'en ve hükûmet-i müstakille teşkîli lüzûmunu i'lânen düvel-i selâsenin müdâhelât-ı vâkı'asını Ermeni harekât-ı isyâniyyesinin ilk semeresi olmak üzere beyân eyledikten sonra programlarında münderic mekâsıd-ı meşrûhalarının istihşâli için dahi teşebbüsât-ı fesâdiyyeye germî-i tâm verilmesi lâzım geleceğini der-miyân eylemiş ve Ermeni ahâlîyi isyâna teşvîk için âsâr-ı fesâdiyyenin kendilerine âid menâfi'ini Sason fesâdı üzerine düvel-i ecnebiyyenin müdâhelât-ı vâkı'asıyla isbât eylemiştir.

Londra komiteleri bu sûretle ve ta'lîmât-ı sâire ile tebe'a-i şâhânededen olan Ermenileri isyâna teşvîk için yalnız neşriyât ile iktifâ etmeyip memâlik-i şâhânedede taraf taraf şûriş ve fesâd îkâ'ı için İslâm kıyâfetinde müsellaah bir takım Ermeni haydûdları tertîb ve i'zâm eylemekdedir.

Hattâ fezlekede mürderic envâ'-ı vukû'ât-ı cinâ'iyyeden başka olarak Artur nâmında bir Ahıskalının Londra Hınçak Komitesi'nden aldığı ta'lîmât üzerine Kürd kıyâfetinde on üç nefer avenesi ile beraber Rusya'ya giderek

Mahmûdiye kazâsı cihetinden hudûd-ı hâkânîye tecâvüz eylemesi üzerine zâbitaca derdest edilip isticvâbında Hınçak Komitesi a'zâsından olduğunu ve mukaddemâ mezkûr komite tarafından me'mûren Triyeste'ye gönderilerek o aralık Avusturya'nın satmakda olduğu manzeger tüfenkleriyle cebhânesinden üç bin altı yüz kadar mübâyâ'a etmiş ise de cem'iiyet-i fesâdiyye bunları Anadolu'ya nakletmek yolunu bulamadığından bir müddet Triyeste'de debboylarda kaldıktan sonra, Avrupa kasabalarından birine nakl eylediğini ve aldığı emir üzerine Hınçak Komitesi'nin nezdine giderek oradan dahi ta'lîmât-ı mahsûsa ile Dersa'âdet'e gönderildiğini ve o sırada Ermeni patriği aleyhinde [79] kiliselerde tehdîdnâmeler tertîb ve irsâl ederek bir çok kargaşalıklara sebep olduğunu ve zâbitaca kendisi ve buradaki rufekâsı haber alınıp rufekâsının derdest olunmasını müte'âkib Odesa'ya firâr ve Venedik tarîkıyla İsviçre'ye ve daha sonra Londra'daki Hınçak Komitesi nezdine azîmet ederek ve bu komitenin delâletiyle bir telgraf şirketi muhbirliğini dahi der'uhde ederek Viyana tarîkıyla Kıbrıs'a ve oradan dahi Rusya'ya gittiğini ve memâlik-i şâhâneye teslîh etmiş olduğu on üç Ermeni ile beraber duhûlünde derdest edildiği ve maksadı ise bu sûretle Sason cihetine gidip bir şûriş îkâ' etmek idüğünü ikrâr eylemiş ve Londra Hınçak Komitesi'nin yeni bir teşebbüs-i cinâ'îsi dahi bu sûretle tezâhür etmiştir.

Vesâ'it ve neşriyât-ı gûnâ-gûn ile Londra Hınçak Komitesi'nin tahrîkât ve teşvîkâtına kapılmayan Ermenilerin sû-i kasd sûretiyle izâle-i vücûdları husûsunda cinâyet programında mûnderic mevâd ahkâmı el-yevm icrâ edilmekde olup geçende Galata'da katl edilmiş olan Ardaş nâmındaki bir Ermeninin kâtili Hazaros isminde diğer bir Ermeni olduğu tahkîkât-ı zâbita ile sâbit olarak merkûm ve derdest edilerek icrâ kılınan tahkîkât-ı isticvâbiyyesinde cürmünü ikrâr ve Ardaş'ı katl etmesinin sebebi olmak üzere maktûl-ı merkûmun Ermeni fesâd komitesi hakkında zâbitaya ihbârâtda bulunmuş olması maddesini beyân ve tezkâr eylemiş ve Dersa'âdet polis komiserlerinden Markar ve Dikran efendiler haklarında dahi revolverle sû-i kasd icrâ edilmiş ve tebe'a-i sâdıktan olan Ermeniler, komiteler tarafından tehdîd edilmekde bulunmuşdur.

Londra komiteleri memâlik-i şâhânede Ermeni tebe'a-i şâhâne beyninde umûmî bir isyân çıkarmak için para ile bi'l-itmâ' ale'l-ekser İslâm kıyâfetinde bir takım Ermeni haydûdlarını sevk eylemekde olup, geçende Merzifon'un Eski Câmi' Mahallesi ahâlîsinden Bale Arakel'in zevcesi Bral nâm kadın oğlu ve kızı ile istikrâ etmiş oldukları İnce oğlu Nişan'ın arabasına râkiben Amasya'dan çıkarak Merzifon'a gitmekte iken, yolda [80] Gürcü elbisesini lâbis ve müsellağ oldukları hâlde iki nefer Ermeni şakî önlerine çıkıp derhâl ateş eylemeleriyle çıkan kurşun tanelerinden biri araba atının ayağına isâbet eylediği ve birisi de arabacının kaşının üzerini çizerek geçtiği mahallî zâbitasınca haber

alınarak, sâye-i satvet-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde bi't-ta'kîb merkûmânın biri hayyen ve diğeri meyyiten elde edilmiş ve kıyâfet-i asliyyeleri ile Amasya'ya getirildikde, meyyiten derdest edilen Amasya'dan Dolmacı oğlu Ohan ve diğeri dahi yine Amasya ahâlîsinden Üsküdarlı oğlu Ohannes olduğu anlaşılmıştır.

Yine teşebbüsât-ı ahîreden olmak ve cinâyât-ı mutasavvırası icrâ'âtı ahâlî-i İslâmiyyeye atf ettirmek üzere Londra'daki Hınçak Komitesi'nin New York şubesi tarafından Kürd lisânını hüsn-i telaffuz eden otuz kadar Ermeni sünnet ettirilerek ve Kürd kıyâfetine sokularak İslâm nâm-ı müste'ârıyla memâlik-i şâhâneye i'zâm edilerek ba'zı cinâyât icrâsına teşebbüs olduğu gibi, geçende Arapkir kasabasında Keşişler Mahallesi'nden Kaspar Kiranhos nâmında bir Ermeni Mehmed Ali nâm-ı müste'ârıyla Medîne-i Münevvere'ye giderek Urbân beynine fesâd ilkâ' edeceği esnâda derdest edilmiş ve isticvâbında Ermeni olduğunu ikrâr etmiştir.

Ve yine Londra Hınçak Komitesi'ne mensûb Sis kasabası ahâlîsinden Başagezyan nâmında bir Ermeni, Yahudi şekil ve nâmıyla Mersin'e çıkarak zâbitaca derdest edildikde Ermeni olduğu tezâhür etmekle beraber, üzerinde zuhûr eden evrâk dahi kendisinin Hınçak Komitesi'ne mensûb olduğunu isbât eylemiştir.

Yine Londra komitesinin teşebbüsât-ı ahîresinden olmak üzere siyâh kuzu derisinden kalpaklı ve kırma çifte tüfenkli kırk kadar Ermeninin Londra'dan Kıbrıs cezîresi tarîkıyla Haleb vilâyetinin Süveydiye dağları sâhiline çıkarak, o cihetlere dahi bir isyân tertîb ve îkâ' eyleyecekleri tahkîk olunmağla, zâbitaca tedâbîr-i ta'kîbiyyeye müsâra'at olunmuştur.

[81] Hâl bu merkezde ve diğer taraftan dahi Hükûmet-i Seniyye aleyhine Londra gazetelerinin neşriyâtıyla tebe'a-i şâhânedan olan Ermeniler hakkında İngilizlerin mu'âveneti i'lânâtı tarîkıyla ahâlî-i sâdika hükûmet-i metbû'alarından tenfir edilmek ve erbâb-ı fesâda cür'et verilmek teşebbüsâtı günden güne ileri gitmekde olup husûsıyla İngiltere Sefâreti nâmına işâ'a olunan efkâr-ı tehdîd-kârâne ve İngiliz sefîriyle Ermeni patriği beyninde hilâf-ı âdet sık sık vukû' bulan mülâkât ve muhâberât-ı mahremâne ve bu hâllerin erbâb-ı fesâda vesîle-i sû-i telakkiyât olarak başka başka sûretlerle efkâr-ı âmmede husûle getirdiği te'sîrât-ı müheyyicâne cidden câlib-i nazar-ı dikkat ve hâ'iz-i ehemmiyyetdir. Tafsîlât-ı muharrereden ma'lûm olduğu üzere nihilizm ve sosyalizm esâslarına müsteniden ve Londra komitelerinin teşvîkât ve tahrîkât-ı mütemâdiyyelerine binâ'en henüz devâm etmekde bulunan Ermeni teşebbüsât-ı fesâdiyyesinin zann olduğu vechile öyle ıslâhât ve emsâli icrâ'ât ile mümkünü'l-izâle olmadıktan başka, günden güne dâire-i intişârını tevsî' eyleyerek Rusya'da, husûsıyla Kafkasya eyâleti dâhilinde bulunan Ermenilere

dahi sirâyet eylediğinden ve zâten fezlekede muharrer programlarında dahi beyân olunduğu üzere Ermeni komitelerinin Rus Ermenileriyle dahi birleşerek sosyalizm usûlünce teşkîlini tasavvur eyledikleri hükûmet-i avâm maksadını Kafkasya hudûdunun müntehâsına kadar ileri götürmek cümle-i mukarrerât-ı esâsiyyelerinden olduğundan, Rusya'da bulunan erbâb-ı fesâdın nihilizm usûlünce şimdilik memâlik-i şâhânede icrâ etmekde oldukları cinâyâtın sûret-i cereyânına nazaran bunların Rusya nihilistleriyle birleşmiş olmaları mütâla'asını selb edebilecek delîl-i nakîs istihisâli mümkün olamayıp ez-ân cümle Kafkasya hudûdu dâhilinde bulunan ve Gürcistan nâmı verilen mahaller ahâlîsinin Rusya aleyhine bir isyân çıkarmak için Londra'da yeniden bir komite teşkîl ederek ve İsviçre dârü'l-fünûnu ile mekâtib-i sâiresinde mevcûd Gürcü gençleri mezkûr komiteye idhâl eyleyerek [82] karîben Gürcü lisânı üzere Londra'da bir ihtilâl gazetesinin neşri mukarrer bulunduğuna ve Kafkasya eyâleti dâhilinde bulunan Gürcü ahâlîsinin bir kısmı dahi Ermeni bulunduğuna göre Rusya devleti için bir gâ'ile-i azîme vücûda getireceği muhakkakât-ı kat'ıyyeden olarak Gürcistan ihtilâli için bu kere Londra'da te'sîsine teşebbüs olunan gazetenin hey'et-i idâresiyle icrâ'ât komitesinin nerelerden ve ne sûretle teşvîk olunduklarını ve bu komite ile Ermeni komiteleri beynindeki münâsebâtın ve Tiflis Ermenileriyle Londra komiteleri beyninde cereyân eden muhâberâtın tahkîk-i esbâb-ı ledünniyâtı Rusya Devleti için dahi şâyân-ı tedkîk ve te'emmül olmak lâzım gelir.

[89] Zabtiye Nezâreti'nden Makâm-ı Sadâret-Penâhîye 16 Haziran Sene 1311 Târihiyle Yazılan Tezkirenin Sûretidir

Ermeni fesâdı ve Hınçak komitelerinin memâlik-i şâhânede ihtilâl çıkarmak için suver-i gûnâ-gûn ile tertîb eylediği envâ'-ı cinâyâtı vâkı'a altı seneden beri yer yer devâm eylemekde idiyse de Ermeni cemâ'atı efrâdının ekseriyyeti ve husûsıyla erbâb-ı ticâret ve sanâyi'i ve Ermeni patrik-i sâbıkı ile Patrikhâne meclisleri a'zâsı teşebbüsât-ı fesâdiyyenin şedîden aleyhinde bulunarak ve hattâ komite ru'esâ ve a'zâsının Ermeni mezhebince müstehakk-ı la'n ve nefrîn olduklarına dâir kiliselerde kırâ'at olunmak üzere kontaklar tertîb edilerek Patrikhânedan erbâb-ı mefsedet hakkında Ermeni cemâ'atı nâmına izhâr-ı husûmet edilmesinden dolayı fesâd komiteleri yalnız iğfâl edebildikleri vesâ'it-i cinâ'iyye ile îkâ'-ı şûriş edebilip fikr-i fesâd ta'ammüm edemediği için Hınçak komitelerinin teşebbüsât-ı cinâ'iyyeleri günden güne tenezzüle uğramakda ve erbâb-ı fesâd derdest ve tevkîf ile haklarında mücâzât-ı kânûniyye icrâ olundukça bütün bütün cür'etleri mahv olarak efrâd-ı sâdıktan olan Ermeniler fesâda müte'allık istitlâ'âtını hükûmete ihbâr etmekde iken, bir müddetden beri işin rengi bütün bütün değişip, Londra gazetelerinin envâ'-ı

erâcîfi hâvî neşriyatı ve bed-hâhânın türlü türlü ekâzîb-i tasnî'âtıyla işâ'âtı yüzünden Ermeni ahâlînin kısm-ı küllîsinde âsâr-ı galeyân müşâhede olunup, husûsıyla düvel-i selâsenin ittifâkı ve İngiltere Devleti'nin taleb ve ısrârı üzerine güyâ Ermeni sâkin olan vilâyât-ı şâhânenin birleştirilerek Ermenistan nâmına bir hükûmet-i müstakillenin teşkîl edileceği ve Kürdlerle Türklerden intikâm alınacağı ve güyâ ahâlî-i İslâmiyyenin taşrada Ermenileri katl ve çocuklarını diri diri ihrâk eylediği ve emsâli ekâzîb neşriyatı dahi bunlara munzam olarak ve Ermenistan nâmına müheyyic-i efkâr tertîb olunan manzûmeler Ermeni mekâtîbi çocuklarına varıncaya kadar kırâ'at ettirilerek Ermeni ahâlînin efkârı bütün bütün dûçâr-ı galeyân edilmekle beraber, [90] geçende erbâb-ı fesâddan bulan papasların afv-ı âlîye mazhariyyeti İngiltere'nin taleb ve ısrârına atf olunup karîben umûm Ermeni mahbûsîninin dahi sebîlleri tahliye olunacağı ve ba'de-mâ Ermeni müfsidler hakkında i'dâm cezâsı icrâ olunmayacağı ve Ermenistan Hınçak Komitesi'ne mensûb Ermeni vatan-perverlerinden cüz'î bir himmetiyle tahlîs edilebileceği şâyi'âtı zâten Ermenilerin taşralarda İslâm ahâlî tarafından katli'âm edildiği ve köyleri ihrâk olunup çoluk çocukları kebâb edildiği yalanlarıyla giriftâr-ı heyecân olan Ermeni sâde-dilânının cür'etlerini bütün bütün tezyîd eylemiş ve hele şu aralık İslâm'a ve hükûmet me'mûrlarına karşı Ermeniler tarafından alenen tahkîrât ve envâ'-ı sû-i mu'âmelât îkâ' edildikten başka, zâbita me'mûrlarının dahi geceleri sû-i kasd sûretiyle katillerine cür'et edilmekde bulunmuşdur. Takdîm olunan vukû'ât jurnallerinden dahi ma'lûm-ı sâmi-i fehâmet-penâhîleri buyrulmuş olacağı vechile bir ay zarfında polis komiserlerinden Markar ve Dikran ve me'mûrîn-i husûsiyyeden Tütün-cüyan efendiler Ermeniler tarafından sû-i kasda uğratıldığı gibi, dün gece dahi yine polis me'mûrlarından Ali Efendi revolver ile tehlikeli sûrette cerh edilip, vâkı'a mütecâsirleri kısmen elde edilmiş ise de zâbitanın başlıca vesâ'it-i istitâ'îyyesinden olan Ermeni me'mûrlar bu cinâyetlerden bi't-tevahhuş hizmetlerini terk etmeğe başlamışlardır. Londra Ermeni ve İngiliz komitelerinin maksûd-ı aslîleri memâlik-i şâhânede Ermeni vukû'âtı tevâlî ettirerek Ermenilere vesîle-i şikâyât olabilecek hâlâtın esbâb-ı zuhûrunu tehyi'eden ve bu sûretle Avrupa efkâr-ı umûmiyyesini bir galeyân-ı dâimî altında bulundurmaktan ibâret bulunduğu ma'lûm-ı çâkerânem olmasına mebnî şimdiye kadar bunlara yeni bir vesîle verilmemek için teşebbüsât-ı fesâdiyyenin men'-i vukû'una âid tedâbîrde iltizâm ve i'tidâl olunarak idâre-i maslahat edilmiş ise de bâlâda arz olunduğu vechile düvel-i selâsenin müdâhelâtına atfen neşr olunan erâcîfin husûsıyla pâ-y-taht-ı saltanat-ı seniyye Ermenilerinde husûle getirdiği galeyân-ı efkârdan [91] bi'l-istifâde Londra'da Hınçak Komitesi tahrîkâtını ve mezkûr komiteye mensûb sû-i kasdcılar ise tehdîdâtını îkâ'a başlayıp polis me'mûrlarının da katl ve itlâfına teşebbüs olunduğundan zâbitaca artık mu'âmelede i'tidâlin muvak-

katen olsun terkine teşebbüs olunsa bile icrâ olunacak ahz u girift mu'âmelesi hammal ve rencber ve tulumacı makûlesi eşhâsa münhasır kalıp ve bunlar ise karîben Ermenistan'ın teşekkül edeceği ve mevkûfînin tahliye olunacağı ve ba'de Ermenistan'da nâ'il-i mükâfât olacağı ümîdiyle mu'âmele-i tevkîfden kat'â müte'essir olmayıp bi'l-akis nâmını vatan-perverlikle Hınçak gazetesine derc ettirmek emeliyle zâbıtaca derdest ve tevkîf olunmak arzusunda bulunur. Ermeniler dahi görüldüğü cihetlerle tahrîkât ve neşriyât-ı ma'rûza devâm eyledikce bu makûlelere münhasır mu'âmele-i tevkîfin fâ'idesi görülemeyeceği gibi fikr-i fesâdı Ermeni mektepleri talebesine varınca[ya] kadar ta'mîm ile bir takım erbâb-ı fesâdı Patrikhâne'de birer hizmetle başına toplamış olan Ermeni patriğinin başlıca vesâ'it-i mefsedeti bulunan Ermeni mektepleri muallimleriyle kiliseler vâ'izleri ve sefârât-ı ecnebiyyede müstahdem Ermeni me'mûrları haklarında da mu'âmele icrâsındaki imkânsızlık derkâr ve Ermeni patriği yalnız neşr-i mefâsidle iktifâ etmeyip Hükûmet-i Seniyyenin kâffe-i icrâ'âtı aleyhine İngiltere Sefâreti'ne ve Londra gazetelerine raporlar göndermekde olup zâbıtaca bir kaç kişinin tevkîfini derhâl vesîle ittihâz ederek yeniden şikâyâta ve İngiliz gazeteleriyle dahi erâcîf neşrine kıyâm eyleyeceği cihetle zâbıtaca ahvâl-i hâzıraya karşı ittihâzında tereddüd olunan tedâbîr-i ciddiyyenin ta'yîn ve takdîri husûsunda emir ve irâde-i aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri iltîzâm olmak üzere evvel-be-evvel Ermeni Patrikhânesi hey'et-i idâresi hakkında ma'lûmât ve tahkîkât-ı çâkerânemi nazar-ı mehâm-perver-i dâver-i a'zamîlerine ber-vech-i zîr arz ve tezbîr eylerim.

Bâlâda arz olunduğu vechile patrik-i sâbıkın erbâb-ı fesâda karşı gösterdiği şiddet sebebiyle Ermeni cemâ'atı efrâdının kısm-ı küllîsi teşebbüsât-ı fesâdiyyeye iştirâk etmedikden başka müfsidleri dahi hükûmete ihbâr eylemekde iken Londra Hınçak Komitesi'nin patrik aleyhine tertîb ettirdiği sû-i kasd üzerine patriğin isti'fâsı [92] zâten daha evvel ru'esâ-yı erbâb-ı fesâddan bulunmasına mebnî resmen taht-ı isticvâba alınmış olan İzmirliyan Matyos Efendi'nin bir intihâb-ı acîb ile patrikliğe intihâb olunmasını müte'âkib Patrikhânenin mu'âmelât-ı umûmiyyesini tebdîl ve tahvîl ve erbâb-ı sadâkatden olan Patrikhâne me'mûrlarından ba'zılarını birer sûretle Patrikhânedan teb'îd ve şimdiye kadar patrikliğe mahsûs Patrikhâne'de muhâberât-ı ecnebiyyeye mahsûs me'mûr yoğ-iken kitâbet-i ecnebiyye için bir me'mûriyyet ihdâs ederek Diran Kilikyan ve Telyan nâmlarında erbâb-ı fesâddan iki şahsı muhâberât-ı ecnebiyyeye ta'yîn eylemiş ve Galata Ermeni Mektebi Müdîri Musedciyan Artin Efendiyi dahi sefâretlerle muhâberât-ı şifâhiyyeye me'mûr ta'yîn kılmış ve kendinin zamân-ı idâresine kadar Patrikhânenin cismânî meclisi a'zâsı devletce tanınmış eshâb-ı rütbe ve haysiyyetden ve ekseriyyet üzere me'mûrîn-i Hükûmet-i Seniyyeden iken kendisi intihâb-ı cedîdde eshâb-ı rütbeden olanların

hiç birine re'y verdirmeyip meclis-i cismânî a'zâlığına kendi fikrine mülâyım eşhâs-ı âdiyyeyi intihâb ettirdiği gibi ru'esâ-yı erbâb-ı fesâddan Alatçıyan Kirkoris, piskoposu meclis-i rûhânîye alarak ve her işde İngiliz Sefâretinin re'yiyle hareket eyleyerek icrâ'ât-ı hükûmete açıktan i'tirâzâta neşr-i mefâsid için vesâ'it-i lâzimeyi istikmâle müsâra'ât eyledikten sonra her biri birer vilâyet-i şâhânenin âsâyişini ihlâl etmiş ve ahîren mazhar-ı afv-ı âlî olmuş olan bir takım müfsid papasları dahi başına toplamış ve gece gündüz icrâ-yı mefâside devâm eylemekde bulunmuş olduğu gibi Sis Katogikosluğu idâre-i rûhâniyyesi Patrik-hâneye tâbî' olmayıp bir idâre-i münferide iken Adana ve Haleb vilâyetlerinin âsâyişini ihlâl için münhall olan Katogikosluğa Alatçıyan Kirkoris'i intihâb ettirmek maksadıyla Adliye ve Mezâhib Nezâret-i Celîlesince ma'lûm olmak lâzım gelen hiyel ve desâ'is isti'mâl ederek âkıbet bu emelini dahi istihsâl etmiş olduğundan, tertîbât-ı fesâdiyyenin pây-ı taht-ı saltanat-ı seniyyeye âid olan kısmı vesâ'it-i ma'rûza ile mekteb çocuklarına varınca[ya] kadar ta'mîm edildiği Sis Katogikosluğu'na Alatçıyan Kirkoris'i intihâb ettirmesinden dolayı Haleb ve Adana Ermeni ahâlîsinin dahi karîben efkârını tesmîm edecek [93] olması cidden şâyân-ı dikkat olup, altı seneden beri Ermeni mefâsidi hakkında bi'z-zât icrâ eylediğim tahkîkâtla beraber Hınçak cinâyet komitesi re'îsinin Rusya'da olması münâsebetiyle Rusya Sefâreti me'mûrları hâzır olduğu hâlde odasının taharrîsinde zuhûr eden matbû' programlar mefâhîmine nazaran Londra Hınçak Komitesi'nin fesâd programı nihilizm ve sosyalizm ve anarşist kavâ'id ve mekâsıdına müstenid olarak esâfil-i nâsa hoş görüneceği tabî'î olan taksîm-i emvâl usûlünün îcâb ettireceği tama'a hissiyyât-ı milliyye tahrîkâtıyla müdâhelât-ı ecnebiyyenin verdiği cür'etler dahi munzam olarak fevka'l-gâye şımarmış ve fesâd programlarının mevâdd-ı cinâ'iyyesini icrâyâ başlamış olan Ermenilere karşı nasîhat vazîfesiyle mükellef olan patriğin bi'l-akıs ta'mîm-i mefsedetde devâmı ve geçende ispetalya günü Ermenistan nâmına icrâ ettirdiği nümâyişlerin Ermeni şâkirdânının mesîrelere azîmet ve avdetlerinde tevâlî-i vukû'u ve hizmet-i zâbıtada müstahdem Ermenilerin sû-i kâsd ile bi't-tehdîd isti'fâya icbâr edilmeleri sûretleriyle âsârı zâhir olan galeyân-ı efkârın hudâ-negerde pây-ı taht-ı saltanat-ı seniyyede bir hâdise-i kitâle imkân-ı zuhûr verebileceğine nazaran patriğin selefince müttehas olan meslek-i sadâkate da'vet veyâ ahvâl-i ma'rûzanın netâyic-i melhûzasından dolayı kendisine şimdiden teblîğ-i mes'ûliyyet ile teskîn-i galeyâna mecbûr edilmesi muvâfık-ı hâl olur gibi mütâla'a olunmakda ise de icrâ-yı îcâbı vâbeste-i re'y-i rezîn-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri olmağla ol bâbda.

16 Eylül Sene 1311 Târihiyle Hey'et-i Tahkîkiyyeden Tanzîm ve İ'tâ Olunan Müzekkirenin Sûretidir

Ermeniler çend gün akdem Galata Kilisesi'ne toplanarak Ermenistan mes'elelerine dâir beş yüz imzâyı hâvî olmak ve Bâb-ı Âlî cânib-i sâmîsine takdîm edilmek üzere bir istid'â tanzîmi tasavvurâtlarının ba'zı esbâb cihetiyle önümüzdeki pazartesi gününe ta'lîk edildiği ve ta'mîk-i tahkîkâtla istihsâl olunacak ma'lûmâtın ifâde olunacağı arz ve beyân olunmuş idi. [94] Muhbir şimdi nezd-i âcizâneme gelerek ifâdesinden istinbât kılındığına nazaran tasavvurât-ı ma'rûzanın yevm-i mezkûrda icrâ olunacağı ve hattâ zikr olunan istid'âda imzâları bulunacak beş yüz kimsenin birlikde Bâb-ı Âlî'ye mürâca'at edeceklerini ve şâyet bir taraftan mûmâna'at görülecek olur ise bunlara hafiyyen mutarassıt olacak bir çok Ermenilerin silâh be-dest olarak mukâvemet etmeleri cümle-i tasavvurâtdan bulunduğu ihbâr edildiği ve rütbelü patrik efendinin iki üç gün evvel tebdîl-i hevâ için Büyükdere'ye gitmesi ba'zı sefâretler ile hafiyyen mülâkât fikrine mebnî olacağı ve Üsküdar'da Selamsız Kilisesi'nin yarınki pazar günü yevm-i mahsûsu olduğundan orada bulunmak üzere vukû' bulan dâvete patrik-i mûmâ-ileyh tarafından adem-i muvâfakat cevâbı verildiği ma'rûzdur.

Mahkeme-i Cinâyet Riyâsetine Mahsûs Olmak Üzere Bir Zarf Derûnunda Dâ'ire-i Adliyyeye Bırakılmış ve Derûnunda "Taşralı Ermeniler" İmzâ ve 16 Eylül Sene 1311 Târihini Hâvî Olarak Zuhûr Etmiş Olan İstid'ânın Sûretidir

Ermeni milleti efrâdı tarafından vatanlarında dûçâr oldukları ahvâlden dolayı li-ecli'l-iştikâ ba'zı makâmât-ı ulyâyâya mürâca'at mukarrer olup, bu teşebbüsden maksad beyân-ı müsted'iyâtdan ibâret olduğu ve hiç bir gûnâ muhâlif-i âsâyiş hareketde bulunulmayacağı cihetle meşrû' olan hakk-ı şikâyetle kuvve-i askeriyye ve polis ve jandarma tarafından muhâlefet olunmaması için vazîfe-i me'mûriyyetleri iktizâsıyla îcâb edenlere evâmir i'tâsı ve şâyed müdâhale vukû' bulur ise netâyicinin mes'ûliyyeti tamâmiyle müsebbiblerine râci' olacağı arz olunur.

[95] Makâm-ı Celîl-i Sadâret-i Uzmâdan 16 Eylül Sene 1311 Târih ve Üç Yüz On Bir Numara ile Cevâben Vârid Olan Tezkire-i Sâmiyye Sûretidir

Ermeniler tarafından beş yüz imzâlı bir arz-ı hâlin cem'iyyetle Bâb-ı Âlî'ye getirilip makâm-ı senâ-verîye i'tâsı mutasavver olarak kuvve-i zâbitaca bunlara nûmâna'at vukû'unda Ermenilerin müsellehan mukâvemet edeceklerine dâir hey'et-i tahkîkiyyeden verilen müzekkire ile yine bu gün eşkâli mazbût bir

Ermeni tarafından taşralı Ermeniler imzâsı ile Mahkeme-i İstînâf Cinâyet Riyâsetine gönderilip bâ-tezkire taraf-ı vâlâlarına tevdî' olunan varakanın sûretleri merbûten gönderildiğine ve ol bâbda ittihâz olunan tedâbîrin tafsîline dâir 16 Eylül sene 1311 târihi ile müverrah ve yedi yüz doksan üç numarasıyla murakkam olup işbu cumartesi gününün gecesi saat dörde karîb vâsıl olan tezkire-i husûsiyye-i düstûrîleri ve melfûf sûretler mütâla'a olundu. Siyâk-ı iş'âr-ı devletlerine nazaran ihbârât-ı vâkı'a üzerine zâbitaca lâzım gelen tedâbîr istihzâr olunmuş ise de tasavvurât-ı mezkûrenin sıhhatine hükm olunduğu hâlde, Bâb-ı Âlîce dahi tedâbîr-i lâzıme ittihâzı ve Adliye ve Dâhiliye ve Hâriciye Nezâret-i Celîlelerine îcâb-ı hâle göre teblîgât icrâsı mütehattim olarak işbu tedâbîr ve teblîgâtın nefsü'l-emre muvâfakatini ve icrâ'âtda müşkilât veyâ hatî'ât vukû'unun men'ini te'mîn için dahi ta'mîk-i madde edilmesi elzem olup, bu cümleden olarak evvel-be-evvel âti'z-zikr mevâddın istîzâhını îcâb eylemiştir. Şöyle ki: evvelâ arz-ı hâl-i mebhûsun-anhın beş yüz imzâyı hâvî olacağı beyân olunuyor ise de bunu kaç kişi îsâle vâsıta olacağı bildirilmemiş olduğundan, zâbitanın tahkîkâtı iktizâsınca arz-ı hâlin mûsili kaç nefer ve kimler olacaktır. Sâniyen, Mahkeme-i İstînâf Riyâsetine gönderildiği beyân olunan varakının şekil ve siyâkı câlib-i dikkat olduğundan, bunu îsâl eden [96] ve eşkâli mazbût olduğu cümle-i iş'ârdan bulunan Ermeni kimdir ve taht-ı tevkîfe alınmış mıdır? Ve istintâkı ta'mîk kılınmakda mıdır? Ve mevkûf ise şimdiye değin hâsıl olan netîce-i istintâkı ne merkezdedir? Sâlisen, merkûm Ermeni bu kâğıdı bu gün saat kaçda riyâset-i mûmâ-ileyhâya vermiş ve oradan dahi taraf-ı vâlâlarına saat kaçda tevdî' olunmuşdur? Râbi'an, hey'et-i tahkîkiyyeden verildiği cümle-i iş'ârdan bulunan raporun mündericâtından olan bir ibâreye nazaran bunu i'tâ eden yalnız bir me'mûr olduğundan, ol me'mûr nezd-i devletlerinde mevsûk mudur? Ve bir de mezkûr raporda "Muhbir şimdi nezdine gelerek ifâdesinden istinbât kılındığına nazaran" ibâresi münderic olup, sıhhati takdîrinde devletce tedâbîr-i fevka'l-âdeyi istilzâm edecek ve hattâ dâhilen ve hâricen ba'zı te'sîrâta sebep olması muhtemel olacak tedâbîrin mübtenî olacağı bu misillü ihbârât zâbitaca istinbât tarîkıyla değil, sarîhan ve vâzıhan istikşâf olunmak emr-i tabîî olmasıyla mebhûsün-anh olan istinbât ta'bîri neden neş'et etmiştir? Ve muhbir nezd-i vâlâlarında sikâtdan ma'dûd mudur? Hâmisen, yine mezkûr rapora nazaran muhbir bu tasavvuru bundan bir kaç gün evvel dahi ihbâr etmiş ve bunu dahi Ermenilerin Galata Kilisesi'ne toplanarak öyle bir istid'ânâme tanzîmi hakkında cereyân eylediğini beyân ettiği müzâkerelerine binâ'en eylemiş olmasıyla ol vakitten şimdiye kadar zâbitaca ne gibi tedkîkât ve tefahhusât icrâ olunmuşdur? Ve mevzû'-ı bahs olan ictimâ'da kezâlik zâbitaca bulundurulması emr-i tabîî olan sâir muhbirlerin ifâdâtı raporda bahs olunan muhbirin ifâdesini mü'eyyid midir? Sâdisen, Ermeni patriğinin iki üç gün evvel tebdîl-i hevâ için

Büyükdere'ye gittiği ve bu da ba'zı sefâretler ile hafiyyen mülâkât fikrine mübtenî olduğu cümle-i ihbârdan olmasıyla patrik-i mûmâ-ileyhin zamân-ı azîmet ve sebep-i tahvîl-i mekânı husûsunda ve îcâb eder ise sefâretler nezdinde dahi devletce teşebbüsât-ı lâzimedede bulunulmak için mûmâ-ileyhin onlarla olan mülâkâtı hakkında zâbitanın tefehhusâtı ne merkezdedir? Sâbi'an, arz-ı hâli veren [97] taşralı Ermeniler olacağı beyân olunuyor ise de şerh olunan tasavvurât sahîh ise taşralı Ermenilere bu fikri ilkâda sâir ba'zı Ermenilerin dahi tahrîk ve ta'lîmleri muhtemel olmağla bu bâbda mahsûsât var ise onlar kimlerdir? Buralarının evvel-be-evvel bilinmesi muktezî olduğundan bilâ-te'hîr iş'âr-ı keyfiyyetle beraber istikmâl-i tedâbîr-i ihtiyâtiyyeye himmet buyrulması siyâkında.

Makâm-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîden 16 Eylül Sene 1311 Târih ve Üç Yüz On Yedi Numara ile Vârid Olan Tezkire-i Sâmiyyenin Sûretidir

Ermenilerin tertîb edecekleri istid'ânâmeyi vermek için cem'iiyyetle Bâb-ı Âlî'ye gelecekleri ve mûmâna'at olunur ise silâhla mukâvemet eyleyecekleri hakkında zâbitaca vukû' bulan istihbârâta dâir bu gece alınan tezkire-i düstûrîleriyle melfûf sûretler mütâla'a olundu. Ve bu bâbda atebe-i seniyye-i mülûkâneye vâkı' olan ma'rûzât-ı devletleri üzerine Ermenilerin böyle harekât-ı fesâdiyyeye cür'et eylemelerinin kable'l-vukû' men'i için ne yapılması lâzım gelir ise ona göre nezâret-i celîlelerine teblîgât-ı lâzımının şimdiden icrâsı muktezâ-yı emr ü fermân-ı hümayûn-ı hazret-i pâdişâhîden olduğunu mübelliğ Mâbeyn-i Hümayûn Başkitâbet-i Celîlesi'nden alınan tezkire-i husûsiyye üzerine Dâhiliye nâzırı devletlü paşa hazretleriyle birlikde îcâbı müzâkere kılındı. Böyle bir cem'iiyyetle Bâb-ı Âlî'ye istid'ânâme irsâli tertîbâtından maksad, nezd-i vâlâlarında dahi ma'lûm olduğu üzere Avrupa devletlerinin nazar-ı dikkatini celb edecek bir arbede çıkarmak, ya'nî bu cem'iiyyetin Bâb-ı Âlî'ye azîmet ve avdetlerinde İslâm'dan ba'zılarına ve yâhûd polis ve jandarma neferlerine tasallut ile kendi üzerlerine mukâbeleyi vücûda getirmek olacağı ihtimâlden ba'îd değildir. Binâ'en-aleyh cem'iiyyetin teşekkül edememesine en ziyâde i'tinâ olunmak lâzım geleceğinden ve bunlar iş'âr-ı vâlâları vechile elbette yâ Galata cihetinde ve yâhûd İstanbul tarafında kiliselerin birine teşkîl-i cem'iiyyet edeceklerinden, evvelce polisler ve hafiyyeler [98] vâsıtasıyla mahall-i ictimâ' öğrenilip, öteden beriden oraya toplanacak eşhâsın ictimâ'gâha gelmezden evvel, birer sûretle ve kavl-i leyyin ile azîmetlerine mûmâna'at olunması ve bu madde pek nâzik ve dakîk bir şey olup, tedbîrde kusûr edilir ve arbede zuhûruna sebebiyyet verilir ise netîcesi pek vahîm olacağından ve ihtimâlât üzerine beyân-ı re'y ve tedbîr kâbil olamayarak işin göstereceği şekil ve hey'ete göre tedâbîr-i âdilâne ve hakîmâne ittihâzı îcâb edeceğinden, ona göre îfâ-yı muktezâsına ve

şâyed cem'iiyyetin men'-i teşekkülü kâbil olamadığı hâlde, iktizâ-yı hâl ve maslahata göre tedâbîr ittihâz olunmak üzere pey-der-pey Bâb-ı Âlî'ye beyân-ı keyfiyyete ve bir de Patrikhâneye vesâyâ-yı mü'essire îfâsı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîden olmasına mebnî, polis müdürü ve yâhûd mütehayyizândan ve erbâb-ı dirâyetden münâsib bir zât patrik nezdine gönderilerek tertîbât-ı mezkûreden kendisince ma'lûm olup olmadığı su'âl edilip, tecâhül eder ise bu tertîbât Zabtiye Nezâretince ma'lûm olduğundan fi'le götürülmemesi için her ne yapılmak lâzım gelir ise derhâl icrâ etmesi husûsunun patriğe hüsn-i tefhîmi ile vereceği cevâbın iş'ârına himmet.

Makâm-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye 17 Eylül Sene 1311 Târih ve İki Yüz Dört Numara ile Yazılan Tezkirenin Sûretidir

Ermeniler tarafından beş yüz imzâlı bir arz-ı hâlin cem'iiyyetle Bâb-ı Âlî'ye getirilip, makâm-ı sâmi-i sadâret-penâhîlerine takdîmi mutasavver olarak kuvve-i zâbitaca bunlara mûmâna'at vukû'unda Ermenilerin müsellehan mukâvemet edeceklerine dâir arz olunan istitlâ'ât üzerine istîzâh buyurulan mevâdda ve cem'iiyyetin kable'l-vukû' men'i hakkında icrâsı emr ü irâde buyurulan tedâbîre dâir 16 Eylül sene 1311 târihli iki kıt'a tezkire-i sâmiyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri hâme-pîrâ-yı ta'zîm oldu. Arz-ı hâl-i mebhûsun-anhda imzâsı olanların cümlesi hîn-i takdîmde hâzır bulunacakları cümle-i istitlâ'âtdan olup, [99] Mahkeme-i İstînâf Riyâsetine varaka-i ma'lûmeyi odacı vâsıtasıyla îsâl etmiş olan Ermeninin odacının ifâdesine göre eşkâli zabt olunmuş ise de, kim olduğu ma'lûm olmadığından, varaka-i mezkûre dün gece saat birde riyâset-i müşârûn-ileyhâ tarafından bâ-tezkire gönderilerek mündericâtı Hey'et-i Tahkîkiyye'nin ihbârını mü'eyyid bulunmasından bir kaç günden beri sâir bir kaç taraftan vukû' bulan ihbârât dahi bu merkezde bulunduğundan, tedâbîr-i âcile ittihâzına mecbûriyyet elvermiştir. Ermeni patriği tebdîl-i hevâ vesîlesiyle Büyükdere'de mahsûsan istîcâr olunan bir yalıya geçen hafta nakl edip, öteden beri süferâ ve husûsıyla İngiliz sefîriyle mülâkâtı ve hemen her gün bi'l-vâsita muhâberâtı zâbitaca muhakkakâtdandır. Taşralı Ermenilere arz-ı hâl takdîmi fikrini ilkâ eden Ermeni Hınçak komiteleri olacağından şübhe olmayıp, bu komite a'zâsının kimlerden ibâret oldukları dahi bir gûnâ ma'lûm ise de bunlar ziyâdesiyle cür'etlenmiş ve haklarında cezâ tertîb olunamayacağından emîn bulunmuş oldukları cihetle, zâbitaca kendilerinin celb ve isticvâbından hiç bir netîce çıkmayacağı derkârdır. Cem'iiyyetin kable'l-vukû' men'i ile teşekkül edememesine en ziyâde i'tinâ olunmak lâzım geleceği derkâr ise de Ermenilerin bugün ve yarın yortu günleri olup, kiliselerde toplandıktan başka Balıklı civârındaki mezarlarında dahi cem'iiyyetleri âdât-ı kadîmeden bulunmasına ve bunların men'i hâlinde zâten kendilerince mutasavver olduğu vech ile zâbitaya

karşı bir fesâd çıkarmakla dahi iktifâ etmeyip, kiliselerden ve ölülerini ziyâret-den hükûmetce men' edildiklerini iddi'âyâ ve Avrupa'ya karşı tazallumâta kıyâm edecekleri emsâli delâletiyle ma'lûmdur. Emr ü irâde-i aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri medlûl-i âlîsi vechile iktizâ-yı hâl ve maslahata göre tedâbîr ittihâz olunmak üzere evvel-i emrde tertîbât-ı mebhûsun-anhânın fi'le getirilememesi için her ne yapılmak lâzım gelir ise derhâl icrâ etmesi husûsunun patrike hüsn-i tefhîmi için polis meclisi re'îsi mûmâ-ileyhin nezdine i'zâm olunmuş olduğu ma'rûzdur.

[100] Makâm-ı Sadâret-penâhîye 17 Eylül Sene 1311 Târih ve İki Yüz Üç Numaralı Yazılan Tezkirenin Sûretidir

Ermeniler tarafından cem'iyyetle Bâb-ı Âlî'ye takdîm kılınacağı istihbâr ve arz ve iş'âr olunan arz-ı hâlden dolayı dün gece hâme-pîrâ-yı ta'zîm olan üç yüz yirmi bir ve üç yüz yirmi iki numaralı tezâkir-i sâmiyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleriyle istîzâh buyurulan mevâddan ba'zılarının ecvibesi takdîm kılınan cevâbnâme-i çâkerîde musarrah olduğundan onların dahi îzâhı ile beraber Ermeni patriği nezdine irsâli emr ü irâde-i aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri iktizâsından olan me'mûr avdet etmiş ise, getireceği cevâbın dahi serî'an arz ve iş'ârı irâdesini mutazammın 17 Eylül sene 1311 târihli ve üç yüz yirmi üç numaralı tezkire-i sâmiyye-i dâver-i efhamîleri şimdi enâmîl-pîrâ-yı ta'zîm oldu. Hey'et-i Tahkîkiyye'nin sûreti takdîm olunan müzekkiresinde zikr olunan me'mûr sikâtdan ma'dûd olduğu gibi zâbitaca hizmet ve istikâmeti mücerreb doğru bir me'mûrun da oğludur. Müzekkire-i mezkûrede muharrer istinbât ta'bîri kâtibince ta'bîr-i mezkûrun ma'nâ-yı sahîhi bilinmemesinden neş'et etmiş olduğu bi's-su'âl anlaşılmıştır. Ermenilerin Galata Kilisesi'nde toplanarak öyle bir istid'ânâme tanzîmi hakkında cereyân eylediğini muhbirin beyân eylediği müzâkere el-yevm taht-ı nezârette bulundurulmuş bir müfsidin ifâdesine ma'tûf olup, mezkûr kilise avlusunda mevcûd olan Ermeni mektebi dâiresi ise öteden beri merkez-i fesâd ve mektebin on-on iki yaşlarındaki çocuklarına varıncaya kadar bi'l-cümle talebesi fikr-i mefsedetle mu'tâd olup, hattâ geçende talebe-i merkûmeden beş-altı kadarı Hınçak Komitesi'ne intisâb ile i'lân-ı mefâsidde bulunmaları üzerine celb ve isticvâb ile cürmleri ikrâr ettirildikten sonra, mektebin müdîri olup el-yevm patrik ile İngiliz Sefâreti beyninde vâsıta-i muhâbere olan Artin Musedciyan Efendi'ye gönderilerek böyle kendi idâresindeki mekteb şâkirdânına varıncaya kadar fikr-i mefsedetle ta'lîm ve telkîn edilmesinden dolayı beyân-ı esef kılınmış ve arz-ı hâl tertîbinin dahi mahall-i mezkûr idâresinin [101] cümle-i âsâr-ı fesâdiyyesinden olması melhûzât-ı kaviyyeden bulunarak, ma'a-hâzâ bu işin orada müzâkere edilmiş olduğuna dâir zâbitaca ma'lûmât-ı sâire istihsâl olunamamıştır. Yarınki pazartesi günü ber-vech-i ma'rûz Bâb-ı Âlî'ye cem'iyyetle arz-ı hâl getirileceğine dâir olan ihbâr, demincek nezd-i çâkerâneme gelmiş olan Bâb-ı Âlî hulefâsından Raûf

Paşazâde sa'âdetlü Sâdık Beyefendi'nin getirmiş olduğu Ermeni bir muhbirin ifâdesiyle de te'eyyüd etmiş ve bu ifâde teselsül ettirilerek ta'mîk-ı tahkîkât edilmek istenilmiş ise de gerek mîr-i mûmâ-ileyh ve gerek getirdiği muhbir, komite tarafından hayâtları dûçâr-ı tehlike olacağından bahisle îzâhât i'tâsından kat'iyen imtinâ eylemişlerdir. Dersa'âdet İstînâf Mahkemesi Riyâseti'ne bir Ermeni tarafından verilmiş olan varaka-i ma'lûmenin dünkü gün hangi saatde verildiğine dâir riyâset-i mezkûrenin tezkire-i vâridesinde sarâhat olmayıp, esnâ-yı mahkemede vürûd ettiği bildirildiğinden mezkûr tezkire dahi aynen takdîm kılınmıştır. Tezkire-i mezkûre mündericâtına nazaran işin evveliyâtı Adliye Nâzırı devletlü paşa hazretlerince ma'lûm olduğu anlaşıldığından, müşârun-ileyh hazretlerinden istîzâh-ı keyfiyyet buyurulması re'y-i sâ'ib-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerine vâbestedir. Emr ü irâde-i aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri hükm-i âlîsine tevfi'kan, patriğin nezdine gönderilmiş olan polis müdürü sa'âdetlü Hüsnü Efendi Hazretleri avdetle, i'tâ eylediği ma'lûmât demince takdîm kılınan arîza-i husûsiyye ile ber-tafsîl arz-ı iş'âr kılınmış ve zâbitaca her türlü ihtimâlâta göre tekayyüdâtın icrâsı tabîî bulunmuştur. Ol bâbda.

Makâm-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye 17 Eylül Sene 1311 Târihli ve Yedi Yüz Doksan Dört Numaralı Yazılan Jurnalın Sûretidir

Ermeniler tarafından arz-ı hâl takdîmi vesilesiyle tertîb olunan fesâddan dolayı telakkî eylediğim emr ü irâde-i aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri hükmünce İstanbul Polis Müdürü Hüsnü Bey, patriğin nezdine gönderilerek icrâ ettirilen tablîgât-ı münâsibe üzerine patrik-i mûmâ-ileyh "Dokuz aydan beri taşradan mütevelliyen vukû'a gelen şikâyâta binâ'en Mezâhib ve Adliye Nezâret-i Celîlesi [102] vâsıtasıyla vukû' bulan iş'ârâtına atfen, mahallerine verilen evâmirin ahkâmı icrâ olunmasından dolayı ahâlînin ziyâdesiyle me'yûs olduğu gibi bu te'essür bura Ermenilerine dahi sirâyet ettiğinden, ilcâ-yı me'yûsiyyetle Ermeniler tarafından bir münâsebetsizlik vukû'a getirilir ise kendisinin mes'ûliyyeti lâzım gelmeyeceğini ve zâten Ermenilerin geçende ispatalyada bağırarak icrâ-yı nümâyişe akşam üstü dağılmış ve bir fenâlık vukû'a getirmemiş oldukları gibi yine bir fenâlık vukû'a getirmeyecekleri me'mûl olunduğunu ve patriklik makâmı siyasî işlere karışmayıp, böyle şeylerde ricâcı bulunabileceği ve'l-hâsıl yarın, yâhûd diğer bir günlerde bu gibi nümâyişe mukâbil kabûl-i mes'ûliyyet edemeyip, çünkü ahâlî me'yûs bir hâlde bulunduğu cevâbnâmesini beyân eylemiş ve ma'a-mâ-fih böyle bir hâlin vukû'u mes'ûliyyeti, çünkü zâbitaca her türlü tertîbât-ı fesâdiyyenin suver-i icrâ'iyyesi ma'lûm olduğu cihetle patriklik makâmına âid olacağı hakkındaki teblîgât te'kîd edilmiş ve zâbitaca yarın için dahi tekayyüdât-ı mükemmelenin îfâsı tabîî bulunmuş olduğu ma'rûzdur. Ol bâbda.

17 Haziran Sene 1311 Târih ve İki Yüz Yirmi Üç Numara ile Beyoğlu Mutasarrıflığı'na Yazılan Müzekkirenin Sûretidir

Taşradan gelmiş ve erâcîf-i münteşireden dolayı şımarmış olan bir takım Ermenilerin üçer-dörder ve ba'zısı müsellağ oldukları hâlde tenhâ mahallerde dolaşmakta ve ba'zen de meyhâne ve emsâli yerlerde tefevvühât-ı bî-edebâne ve tehdîdât-ı mel'anet-kârâneye cür'et eylemekte oldukları mütevâliyen alınan jurnallerden müstebân olduğuna ve sâye-i kudret-vâye-i hazret-i pâdişâhîde mütemâdiyen cârî bulunan mu'âmelât-ı inzibâtiyyeye karşı bu gibi edepsizliklerin maddeten bir te'sîri olamaz ise de devâmı dahi hikmeten ve maslahatan muvâfık olamayacağına ve Galata'daki kömür amelesi de şu aralık münâsebet-sizliğe başladıklarına binâ'en ve serî'an gâyet muktedir ve müdebbir me'mûrlar tertîb edilerek taşradan gelmiş ve serseriyâne dolaşmakta bulunmuş olan [103] Ermenilerin ve amele-i merkûme miyânında işi gücü olmayan ve mücerred fenâlık îkâ'ı maksadıyla gelmiş bulunan Ermeni eşirrâsının tedâbîr-i hasene ile üçer-beşer toplatdırılarak dâire-i zabtiyyeye irsâlleri kemâl-i ehemmiyyetle himem-i aliyyelerine tevdi' olunur. Ol bâbda.

16 Eylül Sene 1311 Târih ile Beyoğlu Mutasarrıflığı'na Yazılan Tezkirenin Sûretidir

Ermeniler tarafından beşyüz imzâlı bir arz-ı hâlin cem'iyyetle Bâb-ı Âlî'ye götürülerek makâm-ı sâmi-i sadâret-i uzmâyâ takdîmi mutasavver olup, kuvve-i zâbitaca bunlara mümâna'at vukû'unda Ermenilerin müsellehan mukâvemet edecekleri haber alınmış ve Mahkeme-i İstînâf Cinâyet Riyâseti'ne bu madde ve taşralı Ermeniler imzâsı altında bir varaka verilmiştir. Ermenilerin şu aralık ziyâde cür'etlenmiş olmalarına ve beş buçuk sene evvelki Kumkapı hâdisesi dahi cem'iyyetle kiliseden çıkarak Mâbeyn-i Hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâneye arz-ı hâl takdîm edileceği i'ânâtı ile ibtidâr eylemiş olmasına nazaran erbâb-ı fesâdın bu teşebbüs-i cedîdi de Avrupa'ya karşı yeni bir mes'ele çıkarmak maksadına müstenid olduğunda şübhe olmayıp, kiliselerin birinde ber-minvâl-i muharrer akd-i cem'iyyet ve oradan müctemi'an ba'zı makâmât-ı aliyyeye azîmet teşebbüsâtına karşı tedâbîr-i leyyine ittihâzı ve şâyed bu i'tidâl-i mu'âmele ile cem'iyyetleri dağılmayarak bir fesâd çıkarmak istiyecek oldukları hâlde cem'iyyetlerinin yine üzerlerine silâh atılmaksızın mevcûd süvârî jandarma ve polis kolları ile cem'iyyetlerinin dağıdılması ve ma'rûzâtlarının içlerinden intihâb olunacak bir iki kişi ile Bâb-ı Âlî'ye takdîm olunmasının kendilerine güzelce tefhîmi ve bu teşebbüs yarın ve ertesi pazartesi günleri pek ziyâde muhtemel olduğundan, şimdiden ona göre lâzımü'l-ittihâz olan tedâbîrin mükemmelen icrâ ve sûret-i mahremânede Beşiktaş polisi me'mûriyyet-i aliyyesine de ma'lûmât

i'tâsı ve bunun be-gâyet mahrem tutulması ve'l-hâsıl bu saatden i'tibâren geceli gündüzlü tekayyüdât-ı teyakkuziyyenin tamâmen icrâsı ve zinhâr kan dökülmesine meydan verilmemesi kemâl-i ehemmiyetle ihtâr olunur. Ol bâbda.

[104] Dâhiliye Nezâreti'nden Verilen İhtârname Sûretidir

“Ermeni patriği efendi ve Ermeni mu'teberânı ve Patrikhâne Kilisesi'nde ictimâ' etmiş olan ahâlî”

Devlet-i Aliyye'de kânûnen ictimâ' memnû'dur. Şimdi dağılınız. Dağılmaz iseniz mes'ûliyyet sizlere âid olur ve kânûnen ağır cezâ görürsünüz. Herkesin haklı ve haksız, sahîh ve gayr-i sahîh bir şikâyeti olduğu hâlde bâb-ı hükûmet açıktır. Fakat bunu kânûn dâiresinde beyân etmek lâzım gelir. Kânûn dâiresinde beyân-ı hâl için patrik efendi biri Meclis-i Rûhânî ve diğeri Meclis-i Cismânî a'zâsından iki zât ile beraber şimdi Bâb-ı Âlî'ye gelmelidir.

Bâlâdaki i'lânı fehâmetlü, devletlü sadr-ı a'zam hazretleriyle bi'l-müzâkere işbu pazartesi günü saat altıbuçukda tanzîm ve sizlere kırâ'at etmeğe ve edeceğiniz mu'âmeleye göre hükûmet nâmına lâzım gelen tedbîri ittihâz eylemeğe Zabtiye nâzırı devletlü paşa hazretlerini me'mûr ettim. Fî 10 Rebî'ülâhîr sene 1313.

Dâhiliye Nâzırı
Rifât

18 Eylül Sene 1311 Târih ve Dört Numaralı Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesine Yazılan Arîzanın Sûretidir

Evvel ve âhir arz olunan Ermeni cem'ıyyât-ı ihtilâliyyesinden dolayı sadr-ı a'zam paşa hazretleri çâkerlerini Bâb-ı Âlî'ye sûreti leffen takdîm kılınan emri Ermeni patriği ve Ermeni mu'teberânı ve Patrikhâne Kilisesi'nde ictimâ' etmiş olan ahâlîye teblîğe me'mûr ettiler. Derhâl Kumkapı'ya gittim. Tekmîl revolverler ile müsella olan cem'ıyyet-i fesâdiyye içinden geçerek patriği görmek istedim ise de temâruz ederek kabul etmediğinden, Patrikhâne Rûhânî ve Cismânî Meclisleri [105] a'zâsından birer kişi celb ederek emr-i mezkûru kendilerine ve hâzır olan cem'ıyyet-i mel'anete alenen ve harfiyyen teblîğ ve tefhîm eyledim ise de isgâ etmeyip yine cem'ıyyetle orada kaldıklarından kendilerine bir saata kadar dağılmaları ve şâyed dağılmadıkları hâlde cebren dağıdılacakları bi't-tefhîm avdet edildi. Bâb-ı Âlî, Sultan Ahmed, Nûr-ı Osmânî, Balıkpazarı ve emsâli mahallerdeki cem'ıyyetler kâmilten dağıldı. Şimdi de Kumkapı'daki cem'ıyyetin kendiliklerinden dağılmaz iseler nesâyih-i lâzime ile

ve olamadığı hâlde bizden kat'iiyen silâh atılmayarak yalnız süvârîler üzerlerine hücûm göstermek tehdîdiyle dağıdılmaları çalışılmakta bulunduğu ma'rûzdur. Ol bâbda.

Üsküdar Mutasarrıflığı'na Keşîde Olunan 19 Eylül Sene 1311 Târihli Telgrafnâme Sûretidir

Üsküdar ve Kadıköyü cihetlerinde vukû'ât tekessür etmekde olduğundan ve bu hâlin devâmı âsâyişe dokunacağından, her tarafda polis ve jandarmadan kollar bulundurularak hıfz-ı âsâyişe ve adem-i tekerrür-i vukû'ât ve hâdisâta i'tinâ olunması ve Ermenilerden İslâm ve sâireye ve onlardan Ermenilere bir gûnâ tecâvüz ve ta'addîye kat'iiyen meydan verilmemesi ve şâyed öyle bir tecâvüzde bulunanlar olduğu takdîrde be-heme-hâl derdest edilerek ve haklarında mu'âmele-i kânûniyye icrâsına mûcib olacak delâ'il-i sübûtiyyenin derhâl istihsâl ve istikmâli ve kuvve-i zâbitanın kifâyetsizliği hiss olunduğu anda bilâ-te'hîr mu'âvenet-i askeriyyeye mürâca'at olunması ve'l-hâsıl her türlü tedâbîr-i hakîmâne ve tekayyüd-kârânenin tamâmî-i ittihâzıyla uygunsuzluk vukû'una meydan ve imkân bırakılmaması fevka'l-âde ve kemâl-i ehemmiyyetle tavsiye ve ihtâr olunur. Ol bâbda.

[106] Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan Vârid Olan 19 Eylül Sene 1311 Târihli Telgrafnâme Sûretidir

Kasımpaşa'da Mahkeme Hanı'nda bulunan Ermenilere tecâvüz ve ta'arruz eden Kürd ve Lazlardan sekiz-on neferi Binbaşı Hâfız Efendi tarafından getirilip tevkîf edildiği, oradaki kahvede ictimâ' eden ahâlî-i merkûmenin ta'arruzlarına imkân verilmemek üzere şimdi şeref-vârid olan tezkire-i celîleleri üzerine mutasarrıflıkda bulunan kol hey'et-i askeriyyesinin nısfı dahi mu'âvenet için gönderilmiş ve bir gûnâ uygunsuzluk zuhûruna meydan verilmemeğe sarf-ı mesâ'î edilmekde olduğu ma'rûzdur.

Cevâben Keşîde Olunan 19 Eylül Sene 1311 Târihli Telgrafnâme Sûretidir

Mütecâvizlerin derdesti mûcib-i memnûniyyet olduğu gibi, tedâbîr-i müttehaze de musîbdir. Ba'de-mâ o yolda tecâvüzâtda bulunanların da derhâl ahz ü girift edilmesi ve mavnacı esnâfı kethudâlarının celbiyle, şâyed esnâfdan Ermenilere tecâvüz edenler olur ise kendilerinin de bundan şedîden mes'ûl olacaklarının teblîği ve esnâf-ı sâire kethudâlarına da o yolda icrâ-yı tenbîhât ve teblîgât olunması tavsiye olunur.

Üsküdar Mutasarrıflığı'na 19 Eylül Sene 1311 Târihinde Keşide Olunan Telgrafnâme Sûretidir

Bu gece saat ikibuçukda ba'zı kesân tarafından Balaban İskeleyi'nde kâ'in fırın hademesinden dört Ermeninin şedîden darb ve cerh edilmesinden dolayı tecemmu' etmiş olan halkın dağıldığı şimdi istihbâr kılınmış olduğundan, hemen taharriyât-ı lâzıme bi'l-icrâ cârihlerin zâhire ihrâcı ve evvel ve âhir bildirildiği üzere sıkça sıkça kollar ve müte'addid devriyeler gezdirilerek ve lâzım gelenlere nesâyih-i hakîmâne îfâ olunarak milel-i Müslime ve gayr-î Müslime beyninde tezâd ve tenâfüre sebebiyyet verecek hâlâtın zuhûruna kat'iiyen meydan ve imkân barakılmaması kemâl-i ehemmiyyetle ihtâr olunur.

[107] 19 Eylül Sene 1311 Târihinde Beyoğlu ve Üsküdar Mutasarrıflıklarına Keşide Kılınan Telgrafnâme Sûretidir

İdâre-i aliyyelerinde bulunan ve mekânı Ermeni ve Kürd ve sâire gibi muhtelit olan bi'l-cümle hanların odabaşları celb ile yekdiğeri aleyhlerinde îkâ'-ı hâdisât ve mücâdelâtdan tevakkî etmelerinin ve aksi hâlinde kendilerinin de şedîden mes'ûl olacaklarının kaviyyen tenbîh ve tefhîmi ihtâr olunur.

Beyoğlu Mutasarrıflığı'na Yazılan 19 Eylül Sene 1311 Târih ve Yedi Yüz On Bir Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Azap Kapısı ve Çeşme Meydanı ve Arap Câmi'-i Şerîfi mahallâtından bulunan ahâlî-i Müslimenin Galata'da silâhcı dükkânlarından esliha mübâyâ'a ve Ermeniler aleyhine birden hareket etmek üzere yangın var ta'bîrini parola ittihâz eyledikleri mevsûkan haber veriliyor. Böyle bir hâlin vukû'u ma'âzallâh İstanbul'un âsâyışını ihlâl edeceği gibi, menâfi'-i devlete en ziyâde muzırr olan müdâhalât-ı ecnebiyyeye sebebiyyet ve mütecâsirleri hakkında da bi't-tabî müstelzim-i şiddet ve mes'ûliyyet olacağı cihetle hiç bir zamanda vukû'u tecvîz olunur hâlâtdan olmadığına binâ'en ve serî'an tahkîkât-ı lâzıme icrâsıyla beraber mahallât-ı mezkûrede mütemâdiyen kollar gezdirilerek ve oralarda mahalle kahvelerinde ve emsâli mecma'-ı ahâlî-i Müslimeye sivil ve gâyet zekî ve müsta'îd ve hamiiyetli me'mûrlar irsâliyle kendiliklerinden bi'l-münâsebe erbâb-ı fesâdın hükûmetce derdest ve haklarında terettüb edecek mu'âmelât-ı kânûniyyenin îfâsı mukarrer olup, elde edilmeyenler fesâdda zî-medhal olmayan tebe'a-i sâdikadan ibâret oldukları hâlde ahâlî-i Müslimeden ba'zıları tarafından îkâ' edilen tecâvüzât ve ta'addiyâtın pek çirkin olduğu ve bu hâl devletin menâfi'-ini ihlâl ile müdâhalât-ı ecnebiyyeye sebebiyyet vereceği eelden, böyle bir hâlin vukû'una hiç bir hamiiyetli Müslümanın kâ'il olamayacağını fikirlerinde yer edecek ve heyecân ve galeyânı teskîn eyleyecek sûretde ve hasb-i

hâl tarzında telkîn ve tefhîm ettirilerek zerre kadar münâsebetsizlik vukû'una meydan verilmemesi ve öyle müsellaḥ ve tecâvüz yolunda musırr olanlar görülür ise onların derdest edilmesi ehemmiyyetle himem-i aliyyelerine tevdi' olunur.

[108] Beyoğlu Mutasarrıflığı'na Yazılan 19 Eylül Sene 1311 Târiḥ ve Yedi Yüz On Dört Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Tütüncü Kirakos nâmında bir Ermeninin bir çok Kürd ve Acemler tarafından ne sûretle darb olunup müte'essiren vefât ettiğine ve ictimâ' eden ahâlînin ellerinde sopa ve ufak tüfenk bulunduğuna ve sâireye dâir alınan 19 Eylül Sene 1311 târiḥli tezkire-i atûfilerine cevâbdır. Sopalı ve silâhlı görülen eşḥâsın hemen derdestleriyle haklarında te'dîbât-ı lâzıme icrâsı ve merkûm Kirakos'un kâtillerinin de be-heme-hâl zâhire ihrâcıyla keyfiyyetin iş'ârı himem-i mahsûsalarına tevdi' olunur.

Beyoğlu ve Üsküdar Mutasarrıflıklarıyla Dersa'âdet Polis Müdîrliği'ne ve Jandarma Alayı Kumandanlığı'na Ta'mîmen Yazılan 19 Eylül Sene 1311 Târiḥli Tezkirenin Sûretidir

Ermeniler tarafından dünkü gün îkâ' edilen ve sâye-i kudret-vâye-i hazret-i pâdişâhîde önü alınmış olan hareket-i nâ-becâdan müte'essir olan ahâlî-i Müslimeden ba'zılarının bugün muhtelif mahallerde bir iki Ermeni cerh ettikleri haber alındı. Erbâb-ı tecâvüzün te'dîbi hükûmete âid olduğu gibi ahâlî-i Müslimenin bu sûretle tesâdüf edecekleri Ermenileri cerh ile yeniden arbede zuhûruna sebebiyyet vermeleri şe'âir-i İslâmiyyet ve menâfi'-i devlet ile kâbil-i tatbîk olamayacağına ve mütecâsirleri hakkında da bi't-tabî' mücâzât-ı kânûniyyeyi müstelzim olacağına binâ'en ve serî'an te'yîd-i tekayyüdât ve inzibât ile beraber ahâlî-i Müslîmeye o yolda vukû' bulacak ta'addînin devletce ve kendi haklarında iyi bir netîce hâsıl etmeyeceğinden, o gibi tecâvüzât ve ta'addiyâtdan be-gâyet tevakkî eylemeleri lüzûmunun kendilerine münâsib ve mü'essir bir sûretle teblîği ve yine bu tenbîhât hilâfına ahvâle cür'et edenler bulunur ise her kim olur ise olsun derdest ve irsâl edilmesi zımnında îcâb eden me'mûrlara ta'lîmât-ı kâfiyye i'tâsı ve'l-hâsıl intizâr-ı âliye mugâyeret edecek ahvâl vukû'una kat'iiyen meydan ve imkân verilmemesi bi'l-hâssa himem-i aliyyelerine tevdi' olunur.

[109] İstanbul Polis Müdîrliği'ne Yazılan 19 Eylül Sene 1311 Târihli Tezkire Sûretidir

Bugün Kumkapı'da kâ'in Patrikhâne Kilisesi'nde ictimâ' eden Ermenilerin dağıdılması hakkında taraf-ı senâ-verîden edilen teblîgât üzerine patrik tarafından Hempak ve Atanaş Efendilerle Meclis-i Cismânî a'zâsından bir efendi demince nezd-i muhlisîye gelip sebep-i ictimâ'-ı ahâlî-i İslâmiyye ve talebe taraflarından vukû'u melhûz olan ta'addî ve tecâvüzden ve polis tarafından çevrilmek gibi mu'âmelâtdan tevahhuş olunmasından münba'is olduğu ve te'mîn edildikleri hâlde hemen dağılacakları ifâde ve beyân olunmasıyla kendilerinin hiç bir taraftan ta'arruz vukû' bulmayacağı sûret-i kat'îyyede bi't-te'mîn yerli yerine gitmeleri lüzûmu tefehhüm olunarak, ol vechile ahâlî-i müctemi'ayı dağıtmak üzere gitmişlerdir. Binâ'en-aleyh Ermeni sâkin olan mahallerde ve husûsıyla dağılacak cem'îyyet efrâdının geçecekleri yollarda kollarınız gezdirilerek hiç birine kimse tarafından ta'arruz ettirilmemesi ve bir de Hempak Efendi'nin ifâdesine göre dün gece bir takım sarıklı ve başıbozuk adamlar tarafından Kumkapı cihetinde ba'zı Hristiyan hânelerine tecâvüz edilmek istenilip, hattâ kapılarına kamalar kakdıkları müstebân olup, bu hâlin vukû'u çirkin olduğu gibi, tekrârı dahi teceddüd-i heyecân ve galeyânı ve binâ'en-aleyh devletce bir çok mazarrâtı dâ'î olacağından tekayyüdât-ı inzibâtıyyenin bir kat daha te'yîdiyle ve taraf taraf me'mûr sevk ve tesrîbiyle hiç bir Hristiyan ve Ermeni hânesine o yolda ta'arruz vukû'a getirilmemesi ve sarıklı sarıksız bir takım adamların münâsebetleri olmayan mahallerde silâhlı veyâ sopalı dolaşmalarında hiç bir ma'nâ olamayacağından, o gibi eşhâsın da kavli-i leyyin ile def' ve i'âdeleri ve şâyed direnmek isteyenler olur ise hemen tutulup getirilmesi ve'l-hâsıl kesb-i sükûn etmekte bulunan şu galeyân-ı müdhişin tecdîdine sebep olacak küçük ve büyük kâffe-i ahvâlin vukû'una imkân ve meydan verilmemesi esbâbının kaviyyen istikmâli bi'l-hâssa himmet ve revîyyet-i müsellimelerine tefvîz olunur. Ol bâbda.

[110] Beyoğlu ve Üsküdar Mutasarrıflıklarıyla İstanbul Polis Müdîrliği'ne ve Dersa'âdet Jandarma Alayı Kumandanlığı'na 20 Eylül Sene 1311 Târihinde Ta'mîmen Yazılan Tezkirenin Sûretidir

El-ân ba'zı taraflarda mevcûd olan Ermeni cem'îyyetlerinden ve bunların harekât-ı vâkı'a-i nâ-becânın mûcib olduğu galeyândan dolayı ittihâzı lâzım gelen tedâbîr-i men'îyye ve teskîniyye bidâyet-i hâdiseden beri tavsiye ve tezbîr olunmaktadır. İzâha hâcet olmadığı üzere galeyânın devâm-ı cereyânı yeniden bir takım hâdisâta bâdî ve bunun da tenbîhât ve teblîgât-ı vâkı'aya mugâyirâtı bedîhî olup, binâ'en-aleyh bu galeyânın kat'îyyen ve külliyyen izâlesi ve İslâm-

ların ve sâirenin Ermenilere ve onların da İslâmlara ve sâir milletlere ta'addî ve tecâvüzlerinin men'i derece-i vücûb ve ehemmiyyetde olmasına binâ'en ve serî'an esnâf kethudâları ve işbaşları celb edilerek efrâd-ı esnâf tarafından tenbîhât hilâfına hareket edenler şedîden dûçâr-ı mücâzât olacakları gibi kendilerinin de mes'ûliyyetden kurtulamayacaklarının bi'l-etrâf tefhîmi ile efrâd-ı esnâfa hilâf-ı tenbîh harekâtdan tevakkî eylemeleri zımnında nesâyih-i mü'essire icrâsı husûsunun ilâveten ve ekîden tenbîhi ve mahallât bekçilerine de mahalleleri dâhilinde vakitli vakitsiz elleri sopalı ve münâsebetsiz adamlar dolaştırmamaları ve o yolda görecekları eşhâsı hüsn-i sûretle yerlerine göndermeleri ve söz anlamayanları her tarafda mevcûd olan me'mûrîn-i zâbıtaya derhâl ihbâr ve teslîm eylemeleri ve mahalleleri dâhilinde zinhâr Ermenilerin ve İslâm ve sâirenin yekdiğerine tecâvüz ve ta'addî etmelerine meydan vermemeleri ve şâyed öyle bir hâl vukû' bulacağını hissettikleri hâlde en yakın kol me'mûrlarına ma'lûmât vermeleri ve aksi hâlden kendilerinin şedîden mes'ûl olacakları ve müteferri'âtı hakkında ta'lîmât-ı kâfiye i'tâsı ve şâyed tecâvüzâtında bulunanlar ve îkâ'-ı cinâyet eyleyenler olur ise mütecâsirlerinin be-heme-hâl elde edilmesi ve elleri sopalı ve münâsebetsiz bir takım eşhâsın bilâ-sebeb-i meşrû' şurada burada dolaştırılmaması emrinde kol ve merâkiz-i polis ve jandarma me'mûrlarına tecdîden icrâ-yı vesâyâ ve'l-hâsıl [111] şu dakîkadan sonra ednâ mertebe tecâvüzât ve yeniden hâdisât zuhûruna imkân bırakılmayacak sûretde tedâbîr ve tekayyüdât-ı inzibâtiyyeye son derece i'tinâ ile aks-i ahvâlin da'vet edeceği mes'ûliyyetden tevakkî olunması kemâl-i ehemmiyyetle tavsiye ve ihtâr olunur. Ol bâbda.

Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan Vârid Olan 20 Eylül Sene 1311 Târih ve Dört Yüz Elli Sekiz Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Kasımpaşa merkezi yüzbaşılığından şimdi alınan bir jurnalde, mahall-i mezkûrda bekâr odalarında sâkin İranlıların bi'l-ictimâ' bu gece Ermenilerin hânelerini basıp cerh ve katl fi'illerine mücâseretleri sebebiyle arbede-i azîm zuhûr ettiğine dâir ba'zı taraftan Mâbeyn-i Hümayûn-ı cenâb-ı mülûkâneye jurnal takdîm olunduğu haber alındığı muharrer bulunmuş olmasıyla, bunların mütecâsirlerinin derdestleri zımnında makâm-ı çâkerîden şimdi meclis a'zâsı komiser Hacı Sâlih ve Tahsin Efendiler me'mûr ta'yîn ve i'zâm kılınmış ise de bu gece çâkerleri orada bulunduğum esnâda her türlü tecâvüzâta cür'et edenler İranlılar olduğu şikâyât-ı mütevâliye ile anlaşılmasına ve zâbıtaca haklarında edilen nesâyihın müsmirr olamamasına binâ'en, bunlar mensûb oldukları sefârethâne tarafından taht-ı te'mîne alınmadıkça zâbıtaca her ne kadar tedâbîr ittihâz olunmuş ise tecâvüzât-ı vâkı'alarının önü alınamayacağından ve Kürd ve Lazlardan ba'zı esâfil dahi bunlara ittibâ' eyledikleri muhtemel olduğundan,

orada mevcûd bulunan İranlıların hemen sefârethâne tarafından te'mînât-ı kaviyyeye rabtıyla beraber mahall-i mezkûrda mütemâdiyen sefârethâne tarafından bir kavas bulundurularak nezâret ve men'-i tecâvüzlerine tavassut eylemesi esbâbının istikmâli husûsuna müsâ'ade.

Mutasarrıfiyyet-i Müşârun-ileyhâya Zeylen ve Cevâben Yazılan 20 Eylül Sene 1311 Târihli Tezkirenin Sûretidir

İşbu tezkire-i atûfileri üzerine sefârete bi'l-mürâca'a eşhâs-ı merkûmeye icrâ-yı nesâyih için irsâl olunan tercüman ve kavas, komiser refâkatıyla taraf-ı âlîlerine gönderildi. Mûmâ-ileyhimâ tarafından icrâ-yı nesâyih ettirilmesi ve fakat bu makûle esâfil-i İraniyye [112] öyle nesâyih ile mütenebbih olmayıp, bunları kuvve-i cebriyyeden başka bir şey men' edemeyeceğinden bu cihet zâbitaca başkaca nazar-ı dikkate alınarak ve kumandanlıkla da bi'l-muhâbere kol için asker dahi getirilerek, polis ve jandarma ilâvesiyle Acemlerin ve Laz ve Kürdlerin ekseriyyetle sâkin oldukları mahallerde ve mahallât-ı İslâmiyyede ara sıra, sıkça sıkça kollar gezdirilmesi ve gerek Acemlerin ve gerek diğerlerinin zinhâr bir gûnâ uygunsuzluk vukû'a getirebilmelerine meydan ve imkân verilmemesi ve husûsıyla Ermenilerin her türlü ta'arruz ve tecâvüzden son derecede muhafazalarına be-gâyet i'tinâ ve ihtimâm buyrulması himem-i aliyyelerine mevdû'dur. Ol bâbda.

Beyoğlu ve Üsküdar Mutasarrıflıklarıyla İstanbul Polis Müdîrliği'ne ve Dersa'âdet Jandarma Alayı Kumandanlığı'na Ta'mîmen Yazılan 20 Eylül Sene 1311 Târihli Tezkire Sûretidir

Patrikhâne ve Galata Balıkpazarı kiliselerine tecemmu' edip henüz dağılmamış olan Ermenilerin bu hareketleri güyâ Müslümanların galeyân-ı efkâr ile vâkı' olacak ta'addî ve tecâvüzlerinden hâsıl havfa atf ile işâ'a olunarak binâ'en-aleyh Karagümrük cihetinde bulunan Ermenilerin de muhafaza-i nefis maksadıyla oralardaki kiliselere girmek fikrinde bulundukları haber alınması üzerine derhâl me'mûr-ı mahsûs vâsıtasıyla sâye-i şâhânedede gerek erbâb-ı cinâyeti ve gerek galeyân-ı efkâr ilcâsıyla tecâvüzâtında bulunan Müslümanlar tamâmen derdest olunarak haklarında îcâb eden kânûn ve adâletin icrâ kılınacağı ve sâir Ermeniler ve Müslümanlar devletin tebe'a-i sâdika ve mutî'ası olup, galeyân-ı efkârdan dahi eser ve her iki millet efrâdının yekdiğerine tecâvüz etmeleri-çün meydanda bir sebep ve mahall kalmadığı sûret-i münâsibe ve muknî'ada tefhîm ve teblîğ olunarak kiliselere ilticâ fikrinden sarf-ı nazar ettirilmiş ve îcâb edenlere bu yolda yeniden icrâ-yı vesâyâ ve teblîgât edilmiş olduğundan, idâre-i aliyyelerinde bulunan bi'l-umûm polis komiserleriyle jan-

darma zâbitânına tecdîd ve teşdîd-i heyecâna sebep olacak ahvâl vukû'una kat'iiyen meydan verilmeyecek sûretde tekayyüdât ve tedâbîr-i müttehazenin te'kîd ve te'yîdiyle beraber idâreleri dâhilinde gerek geceleri ve gerek gündüzleri öyle [113] havf sebebiyle kiliselere gitmek isteyen Ermenileri sûret-i münâsibe ve kat'iiyede te'mîn ve hüsn-i muhâfazaya i'tinâ ederek teşebbüslerinin men'i ve ma'a-mâ-fîh bu vesîle ile zinhâr bir gûnâ ta'addî ve sızıltı vukû'a getirilmemesine son derecede i'tinâ eylemeleri zımında ez-ser-i nev icrâ-yı vesâyâ ve teblîgât olunması bi'l-hâssa himem-i aliyyelerine mevdû'dur.

Beyoğlu Mutasarrıflığı'na Yazılan 20 Eylül Sene 1311 Târihli Tezkire Sûretidir

Kasımpaşa cihetinde Laz ve Kürd ve Acemler tarafından bu gece bir uygunsuzluk îkâ' edileceği müstahber olduğundan serî'an bi'z-zât mu'âvin-i âlîleri beyefendinin ve yâhûd Miralay Hüseyin Bey'in mahall-i mezkûra i'zâmıyla tahkîkât ve tecessüsât-ı mükemmele icrâ ettirilerek ve böyle bir uygunsuzluğa müteşebbis olabilecekleri hissölunacak eşhâsın öneyak olanlarından beş on kişinin bi-eyyi-hâlin derdest edilerek merkez-i mutasarrıfiyyet-i aliyyelerine getirilip tedkîkât ve tahkîkât-i istintâkıyyelerinin mevkûfen icrâsı ve tecâvüz kaydında bulunacak kesân haklarında hükûmetin şiddetle mu'âmele etmekde bulunduğunun mahall-i mezkûrda ve sâir cihetlerde ihsâs ve işâ'ası ve haber alındığı vechile bu gece mahall-i mezkûrda zinhâr öyle bir uygunsuzluk vukû'una imkân ve meydan verilmemek üzere o taraf mu'âmelât-ı inzibâtiyyesinin bir kat daha te'yîdi ve sık sık kollar gezdirilmesiyle âsâyiş ve emniyyet-i mahalliyyenin muhâfazası kemâl-i ehemmiyyetle tavsiye ve ihtâr ve pey-der-pey verilecek ma'lûmâta intizâr olunur. Ol bâbda.

Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan Alınan 20 Eylül sene 1311 Târihli Telgrafnâme Sûretidir

Kiliseden çıkıp İngiltere Sefârethânesi'ne gidip de kabul olunmayan seksen kadar Ermeni şimdi Tarabya'da bulunan sefârethâneye gideceklerinden ne yolda mu'âmele edilmesinin serî'an ta'yîn ve iş'ârı intizâr olunur.

[114] Mutasarrıfiyyet-i Müşârun-ileyhâya 20 Eylül Sene 1311 Târihinde Cevâben Yazılan Tezkire Sûretidir

Telgrafnâmeleri alındı. Cem'iiyetle sokaklardan geçmek zâbitaca memnû' olduğundan vusûl-i tezkirede dağılmaları husûsunun lisân-ı münâsib ile teklîfi ve yine cem'iiyetle sokağa çıktıkları hâlde zâbitaca men' olunacaklarının teblîgi ve şâyed bu sûretle toplanmalarının sebebi eser-i havf ise sâye-i şâhânede

emniyyet ve âsâyiş i'âde edilmiş, gerek Ermeniden ve gerek İslâmdan harekât-ı tecâvüz-kârânede bulunanlar derdest edilerek haklarında mücâzât-ı kânûniyye icrâsı derdest bulunmuş olduğunun ve sâye-i şâhânede hüsn-i muhâfazalarına i'tinâ olunacağını tefhîmi zımında bi'z-zât mahall-i azîmetle kendilerine te'mînât-ı münâsibe i'tâsı ve hilâf-ı tenbîh yine müctemi'an sokaklarda dolaşacak ve husûsıyla Taksim tarafına doğru gidecek olurlar ise bir fenâlık vukû'una ve zinhâr sefk-i dimâ'a kat'iiyen mahall bırakılmayarak cem'iiyetlerinin hüsn-i sûretle dağıdılması ve keyfiyyetin aceleten iş'ârı mevdû'-ı himem-i aliyyeleridir. Ol bâbda.

Beyoğlu Mutasarrıflığı'na Yazılan 21 Eylül Sene 1311 Târihli Tezkirenin Sûretidir

Beyoğlu'nda Sakızağacı'nda bulunan Ya'kûbî Asûrî Kilisesi ile civârına bir gûnâ ta'arruz ve tecâvüz îkâ' etmemek üzere oralarda sâkin olan Kürdlere tenbîhât-ı ekîde îfâsıyla beraber kendilerinin kefâlet-i müteselsileye rabt edilmesi ve orada bir uygunsuzluk vukû'a gelmemesi için zâbitaca tekayyüdât-ı mütemâdiyye icrâsı himem-i aliyyelerine tevdi' olunur. Ol bâbda.

28 Eylül Sene 1311 Târihinde Tanzîm ve Takdîm Kılınan Fezleke Sûretidir

Bir kaç bin Ermeninin bağıteten ve müsellehan Bâb-ı Âlî'ye hücum edeceklerine dâir zâbitaca alınan ma'lûmât, Hınçak Komitesi a'zâsından Agop'un bu ay zarfında mahallât-ı İslâmiyyeye bil'-hücum tesâdüf edilen İslâmın katliyle Dersa'âdet'de bir ihtilâlin îkâ'ı [115] ve bu yolda olacak teşebbüsât-ı mel'anet-kârânelerini ketm için evvel-be-evvel Hükûmet-i Seniyyeye hizmet ve sadâkat eden Ermenilerin itlâfı fesâd komitelerince mukarrer olduğunu mutazammın mevkûfen icrâ kılınan isticvâbâtında mazbût ikrârâtıyla te'yîd eylediği gibi bu vak'a-i ihtilâliyyenin şehir-i Eylül'ün on sekizinci geçen Pazartesi günü icrâsı mukarrer bulunduğu zâbitaca başkaca tahkîk kılınmasına ve şimdiye kadar Ermeni erbâb-ı fesâdı hakkında tevâlî eden afv-ı umûmîden cür'etleri tezâyüd eyleyen ru'esâ-yı erbâb-ı fesâd Ermeni işi hakkındaki müdâhalât memâlik-i sâire-i şâhânede îkâ' eyledikleri şûrişler sâyesinde husûle geldiğini ve fakat müdâhalât-ı hâzıra te'mîn-i maksadlarına kâfi olmayıp donanmasını Haliç-i Dersa'âdet'e getirmek için İstanbul'da be-heme-hâl bir vak'a-i ihtilâliyyenin icrâsı lâzım geleceğini bir müddetten beri efkâr-ı ahâlîye telkîn eyleyerek ve bu tahrîkât günden güne tekessür eden komitelerin zâbitaca haber alınıp derdest edildikçe Ermeni patriğinin mürâca'atı üzerine sebîlleri tahliye edildiğini gören Ermeniler artık kendileri ne yapsalar haklarında mücâzât icrâ

olunmayacağına kanâ'at-ı kâmile hâsıl eyleyerek cür'etleri mertebe-i gâyeye vâsıl olmasına binâ'en öyle bir hücum vukû'unda husûlü tabîî olan netâyicin vehâmeti zâbıtaca nazar-ı dikkate alınarak İstanbul Polis Müdîri Hüsnü Beyefendi Hazretleri vak'adan bir gün evvel Patrikhâne'ye i'zâm ile bu teşebbüsün men'-i esbâbının istikmâli patrik efendiye tefhîm ve ihtâr olunmuş ve sıfat ve vazîfesi iktizâsınca bunu men'e mecbûr bulunmuş iken, ihtâr-ı vâkı'a mukâbil: "Evet, ben de öyle bir söz işittim ne yapayım? Benim sözümü dinlemezler, vakit de dardır. Ne yaparlarsa ben mes'ûl olamam." diyerek vukû'u muhakkak olan ve kendisince ma'lûm olduğu ifâdât-ı ma'rûzasıyla tezâhür eden bir cem'iiyet-i ihtilâliyyenin teşebbüsünü men' etmek değil, icrâsı tarafını iltizâm ve tervîc eylediği anlaşılmasıyla, men'-i iktidârını hâ'iz oldukları ve aksi hâlinde tereddüb edecek mes'ûliyyet-i maddiye ve ma'neviyyenin kendilerine âid olacağı müdîr-i müşârun-ileyh tarafından tekrâr edilmiş ve ma'a-mâ-fih zâbıtaca şu hâle ve her türlü ihtimâle karşı lâzım gelen tedâbîr-i inzibâtiyye tertîb ve ittihâz olunmuştur.

[116] Zikr olunan pazartesi günü ru'esâ-yı erbâb-ı mefsedet ve onlara iltihâk eden şürekâ-yı mel'anetleri bini mütecâviz olduğu hâlde Patrikhâne Kilisesi'nde toplanmış ve âyînden sonra kilisede bulunan patrik-i mûmâ-ileyh ile hey'et-i rûhâniyye Patrikhâneye giderek ve müctemi' olan erbâb-ı fesâd dahi orada bulunarak patrik efendinin yanında bulunan bir kız tarafından erbâb-ı ihtilâli îkâ'-ı şûrişe tahrîk ve tehyîc yolunda bir makâle îrâd ve müte'âkıben ru'esâ-yı erbâb-ı fesâd taraflarından fikr-i ihtilâli te'yîd yolunda icrâ-yı teşvîkât edildiği ve patriğin resmi dahi bir mevki'-i mahsûsa asıldığı gibi kilisenin kampanası çalınarak ve bir çok silâhlar atılarak şûriş ve ihtilâlin ibtidâ ettiğini i'lân ile cem'iiyet-i fesâdiyye müsellehan ve müctemi'an yukarıya doğru hareket ve evvelce beyinlerinde karâlaştırılmış olduğu vechile mahâll-i muhtelifede ihtifâ etmiş olan ve kezâlik müsellah bulunan rufekâ-yı şekâvetleri de meydana çıkıp onlara ihtihâk etmiş ve yollarda her tesâdüf ettikleri me'mûrîn-i zâbıta tarafından dağılmaları için icrâ olunan nesâyih ve ihtârât-ı leyyineye havâle-i sem' i'tibâr etmeyip ve "Yaşasın Haystan ve yaşasın ..." sözlerini bağırarak yâd ve tekrâr ile revolver ve kama gibi hâmil oldukları silâhları ellerine alıp Nûr-ı Osmânî ve Tavukpazarı taraflarına doğru gelmişler ve oradaki me'mûrîn-i zâbıta tarafından dağılmak için tekrâr edilen nesâyih ve ihtârâta mukâbil silâh atmağa cür'et eylemişlerdir. Me'mûrîn-i zâbıta tarafından bi'l-mukâbele isti'mâl-i silâha mecbûriyyet görülmekle beraber ziyâde sefk-i dimâ' vukû'a gelmemek için dahi mümkün mertebe i'tidâl ve te'ennî ta'lîmâtına da tevîk-i hareket edilmek ve diğer cihetde müretteb jandarma süvârî kollarının sevkiyle cem'iiyetleri dağıtdırılarak başlıca ihtilâlcilerin istîsâllerine müsâra'at olunmak istenilmiş ise de süvârî ve piyâde jandarmanın sür'at üzere hücumları ile bir taraftan

dağıtılan erbâb-ı ihtilâl ellerinde revolverler ve kamalar olduğu ve bir taraftan revolverleri endaht etmekde bulundukları hâlde diğer sokak aralarından dolaşarak ve yine Bâb-ı Âlî'ye doğru gitmek üzere koşuşarak ahâlîye bütün bütün dehşet vermiş ve Şamlı [117] Câbizâde Râgıb Bey ile gazinocu Mehmed ve koltukcu Tâhir ve kasap Kâmil ve Ahmed ve camcı Ahmed ve manav Mehmed ve kahveci Mehmed ve Tevfîk ve çaycı Yorgi ve terzi diğer Yorgi ve Evladisiyos nâm kesânın bi'l-müşâhede vâkı' olan şehâdetleri ile de sâbit olduğu üzere Sultan Mahmud Türbesi civârından Bâb-ı Âlî'ye ayrılan caddenin başında tesâdüf eyledikleri Jandarma Alayı Meclisi a'zâsından Binbaşı Servet Bey'i ahâlî-i İslâmiyye muvâcehesinde tutup gâyet vahşiyâne ve mel'ûnâne bir sûretde kama ve bıçaklarla cerh ve itlâf ve "Cümlenizi ayak altına alıp mahv edeceğimiz gün bu gündür." diyerek orada bulunan polis ve jandarma zâbitân ve efrâdıyla hiç bir şeyden ma'lûmâtı olmayarak iş ve güçlerine gitmekte olan halkın üzerlerine şiddetle hücum ve isti'mâl-i silâh ile me'mûrîn ve ahâlîden bir kişiyi daha katl ve bir kaç kişiyi de cerh etmeleri üzerine me'mûrîn-i zâbita tarafından her cihetden hücum gösterilmek sûretiyle tehdîd ve cem'iyetleri oradan def' ve teb'îd edildikleri sırada, çünkü ahâlî-i İslâmiyye ve talebe-i ulûm dahi ta'arruzla onları da galeyâna getirerek tevsî'-i dâire-i ihtilâl cümle-i mukarrerât-ı mel'ûnânelerinden olmasıyla bunlardan bir takımı ba'zı cevâmi' ve medâris önlerinde ve ale'l-husûs Mekteb-i Hukûk-ı Şâhâne ve Çatalçeşme'de Mehmed 'Ağa Medresesi ve Firûzağa Câmî'i önlerine kadar giderek ve tesâdüf ettikleri e'imme ve talebe ve cevâmi' hademesine revolverle ateş ederek hattâ Firûzağa Câmî'inin hademe odasına girmiş olan bir kurşun talebeden Resûl Efendi'yi tesâdüfle cerh etmiş ve asıl ru'esâ-yı erbâb-ı fesâd derhâl Patrikhâne Kilisesi'ne giderek ve avenesinin bir kısmı dahi onlara iltihâk ederek civârda bulunan ahâlî-i İslâmiyyeye ismâ'an ve bir takımı da taraf taraf mahallât-ı İslâmiyyeye hücum ile müteferrikan revolverler endaht ve o sûretle ilkâ-yı dehşet ve heyecâna cür'et eylemiş oldukları gibi yine cümle-i tertîbât-ı ihtilâl-kârânedan olmak üzere zikr olunan Patrikhâne Kilisesi ile Karagümrük Ermeni Kilisesi'nde ve Eyüb civârındaki tuğla harmanlarında ve Galata'da Köçeoğlu ve Kasımpaşa'da Hacı Hasan hanlarında ve Karagümrük'de Ermeni Hamparsum'un hânesinde ve gece olmak hasebiyle [118] ta'yîn-i mevkı'i kâbil olamayan ba'zı Ermeni hâneleri ile mahall-i sâirede atılan silâhlar sabahlara kadar devâm etmesiyle ahâlî-i İslâmiyye bütün bütün dehşet içinde kalmış ve bu sebeble Hatab Kapısı ve Çukurçeşme ve Karagümrük ve Kasımpaşa cihetlerinde âtîde esbâb ve tafsîlâtı arz olunacak hâdisât ve müteferrik vukûât zuhûr etmiş ve defter-i mahsûsunda muharrer olduğu üzere me'mûrîn ve polis ve jandarma ve İslâm ve Hristiyan ahâlîden ve erbâb-ı ihtilâlden ba'zı mecrûhîn ve vefeyât vukû' bulmuştur.

Erbâb-ı ihtilâlin tahkîkât ve istitlâ'âtı ile müsbit ve vukû'ât ile mü'eyyed olan tasavvurât-ı mel'anet-kârânelerine ve ber-minvâl-i ma'rûz Nûr-ı Osmânî ve Tavukpazarı ve Sultan Mahmud Türbesi ve civârında dağıtılmış olan cem'iiyet-i fesâdiyye ru'esâ ve efrâdının tekrâr Patrikhâne Kilisesi'ne toplanarak ve bir takımı da öteye beriye dağılarak isti'mâl-i silâh-ı mefsedete devâm etmelerine nazaran, işin netîce-i vahîmeyi mûcib olacağı ve erbâb-ı fesâdın daha büyük fenâlıklara cür'et eyleyecekleri hiss olunmasıyla yevm-i mezkûrda bi'z-zât Patrikhâne'ye girerek patrikden taleb-i mülâkât olundukda temâruz ve kabulden istinkâf eylemesiyle hiç olmazsa taraflarından Rûhânî ve Cismânî Meclis a'zâsından birer kişi göndermesi teklîf olunması üzerine nezd-i çâkerâneme gelmiş olan iki kişi patrik efendinin kilisede ictimâ' eden erbâb-ı fesâda dağılmak için nasîhat eylemesi teklîf olunduğu hâlde o gün akşama kadar bu maksadın istih-sâli mümkün olamadığından ve şu hâllerle beraber mezkûr kilise cem'iiyetinin devâm-ı neşriyât-ı fesâdiyyesi daha ziyâde dâ'î-i vehâmet olacağı derkâr olduğundan üç-dört saat kadar patriğin mu'âmelesine intizâr ile yine bir semere görülemeyince, gece tekrâr bi'z-zât Patrikhâne'ye azîmet ve patrikle mülâkat edilerek bu hâlin vehâmeti kendisine tefhîm ve cem'iiyetin dağıtılması lüzûmu taleb ve emre itâ'atla dağılacak eşhâsın iğfâl olunmuş bulunanları haklarında zâbıtaca bir mu'âmele edilmeyeceği hakkında da te'mînât-ı kaviyye verilmiş olduğu patrik efendi güyâ erbâb-ı ihtilâl kendisinin [119] sözünü dinlemediklerini ve ma'a-mâ-fih bunların dağılmaları için haber gönderip nasîhat edeceğini bildirmesiyle dâire-i zabtiyyeye avdetle o gece saat beşe kadar dağılacığına intizâr olunan cem'iiyetin devâm eylediği görülmesine mebnî patriğe resmen bir tezkire yazılarak cem'iiyetin be-heme-hâl dağıtılması lüzûmu kat'iiyen bildirilmiş ve bu teblîğ-i resmînin vusûl-i ilmühaberi ve Patrikhâne'nin mühr-i mahsûsıyla mahtûm olduğu hâlde dâire-i zabtiyyede mahfûz bulunmuştur.

Cem'iiyet-i mezkûrenin dağıdılması emrinde patriğin vukû' bulan tesâmühü ve erbâb-ı fesâdın vesâ'it-i hafiiye ile vâkı' olan teşvîkât ve tehdîdâtı Beyoğlu Balıkpazarı ve Galata Ermeni kiliselerinde dahi ictimâ'lar ve sefârât-ı ecnebiyyeden birine cem'iiyetle gidilmek gibi yakışıksız bir takım hâl ve hareketler vukû'una sebebiyyet vermiştir. Patrikhâne Kilisesi'nde ictimâ'ın ve onlar tarafından vakit vakit silâh atılmasının geceli gündüzlü alenen devâmı ve zâbıta ihtârâtının adem-i isgâsı üzerine Bâb-ı Âlîce Uncuyan Apik ve Noryan Efendiler hazerâtı defe'âtla patrik efendi nezdine gönderilerek, gerek orada ve gerek Beyoğlu Balıkpazarı ve Galata Ermeni kiliselerinde bulunan cem'iiyetlerin dağıdılması için ihtârât-ı ekîde icrâ ettirildiği hâlde cem'iiyât-ı mezkûre el-yevm devâm etmekde ve tahrîkât ve tehdîdâtını icrâ eylemekde bulunmuştur.

Cem'iyet-i fesâdiyyenin ilk hareket-i ihtilâliyyesi ol sûretle def' edildikten sonra zuhûru bâlâda arz olunan hâdisât ve vukû'âtın sûret ve esbâb-ı vukû'unun tafsîlâtına gelince: Başlıca vukû'ât mahalli olan yerlerden Hatab Kapısı hâdisesinin sûret-i zuhûru vak'a günü akşamı saat ikibuçukda câmi'-i şerîfin basıldığına dâir erbâb-ı fesâd tarafından neşredilen şâyi'anın zâten galeyânda olan ahâlîyi bir kat daha heyecâna düşürmesi ve Çukurçeşme'deki Taşhan arbedesinin dahi vak'anın ferdâsı günü saat on râddelerinde mezkûr handaki Ermeniler tarafından gelip geçen ahâlî üzerine hanın pencerelerinden bir çok silâh atılması ve Kasımpaşa'da vâkı' [120] Hacı Hasan Hanı vak'asının da yevm-i mezkûr akşamı saat üçde oradaki elli kadar Ermeninin bi'l-ittifâk bir kaç el silâh endaht ile beraber mu'ahharan gaz lambasını hârice fırlatarak ve tam üzerine çıkıp karşısındaki kahvehânede oturmakta olan Kürdlerin üzerine kiremit atarak ta'arruz etmeleri ve Karagümrük hâdisesinin ise leyle-i mezbûrede saat üçde oradaki Ermeni kilisesinden atılan elli-altmış kadar silâhdan dolayı dûçâr-ı heyecân olup hânelerinden çıkan ahâlî üzerine mahall-i mezbûrda Hamparsum'un hânesinden bir kaç el silâh atılması ve ötede beride vukû' bulan arbedelerin dahi yine Ermeniler tarafından verilen sebebiyyet üzerine vâkı' olup îkâ'-ı hâdise maksadıyla Eyüb civârında tuğla harmanları amelesinden Râşid'i vak'a akşamı on iki nefer Ermeni kurşunla bir sûret-i fecî'ada katl ve itlâf ve orada etrâfa dehşet verecek sûretde bir çok silâhlar endaht etmiş ve aradan üç gün geçip hâdise ber-taraf edildiği hâlde evvelki gece Mahmud ve Kâzım nâmında iki kişi Feriköyü'nden geçerler iken müsellehan üzerlerine hücum eden Ermeni Leon ve Rupen ve Civan taraflarından kama ve şişlerle cerh edilmişlerdir ki bilâ-sebeb şu hâllerin îkâ' edilmesi ve eşhâs-ı merkûmeden Rupen'in kaması üzerinde bir insan kafası musavver ve müressem ve "Allah millete ve evlâdımıza kuvvet versin, muhârebe edelim, gâzî olalım, herkes görsün." Ermenice ibâresi ve 1882 târihi muharrer ve mahkûk bulunması ve Galata gümrüğü hamallarından Nişan'ın esnâ-yı vak'ada ve o civârdaki beş yüz kadar Ermeni hamallara hitâben "Sizi göreyim! Gün bu gündür!" ve Kasımpaşa'da semercilik eden Minas refîki Dikran'a hitâben "Fırsat bu fırsattır, ben müte'ehhilim sen bekârsın, niçin dün İstanbul'a gidip bir kaç İslâm öldürmedin?" yolunda tefevvühâtta bulunmaları ve Beyoğlu Balıkpazarı Kilisesi'nde toplanıp arbede îkâ' etmek isteyen Ermenilerin yanlarına gidip icrâ-yı nesâyih eden [121] Beyoğlu Mutasarrıf mu'âvini ve Jandarma Taburu kumandanı ile jandarma karakolhâneleri müfettişinin üzerlerine hücumla darba kıyâm etmeleri maksadlarının ne hâ'inâne ve teşebbüslerinin ne derece mel'anet-kârâne olduğuna delâ'il-i kâfiyyeden olduğu gibi Beyoğlu Balıkpazarı Kilisesi'ndeki cem'iiyyetin dağıdılmasını nasîhat etmek üzere Patrikhâne'den me'mûren i'zâm edilmiş olan Meclis-i Cismânî a'zâsından Boyacıyan Ohannes

Efendi'nin cum'a gecesi kat'iiyen asl ü esâsı olmadığı hâlde güyâ bağçesinde hırsız varmış diyerek hânesinin üst kat perceresinden ve oradan geçmekte bulunan kolun arkasından iki el silâh atıp çıkan kurşunlardan biri neferâtdan birinin nezdine düşmüştür ki hudâ-negerde bu sebeble orada da bir arbedenin zuhûruna ramak kalmış iken tedâbîr-i serî'a ile önü alınmış ve nâsıhın şu hareketi Patrikhâne nesâyihi'nin nasıl bir niyyetle cereyân ettiğine delîl-i vâzih bulunmuştur.

Erbâb-ı ihtilâlin fikir ve maksad-ı denâ'et-kârânelerini ve Patrikhâne'nin onlara karşı ne derecelerde müsâ'ade-kârâne davrandığını daha ziyâde tavzîh için Hınçak Komitesi a'zâsından olup vak'adan daha evvel elde edilen Agop'un yukarıda bahs olunan ikrârât-ı mazbûtası ile Patrikhâne Kilisesi'ndeki ru'esâ-yı erbâb-ı fesâdın dışarıdaki avanesi ile vâsıta-i muhâbereleri olduğu anlaşılarak ferdâsı günü derdest edilmiş olan Mihran ve Hamparsum'un Uncuyan Apik ve Noryan Efendiler huzurunda dahi tekrâr etmiş oldukları ifâdâtının ber-vech-i zîr arz ve tezbîri kâfî görünür. Şöyle ki: Merkûmlardan Agop zikr olunan komite ru'esâsından biri kendilerine ta'lîmât verdiği sırada "Bir aya kadar hükûmet aleyhine isyân edeceğiz. O vakit silâh da tevzî' edeceğiz. Rast gelen Müslûmanların üzerlerine hücum ederek itlâf edeceksiniz..." yolunda telkînâtda bulunduğunu ve'l-hâsıl komitenin cümle-i tertîbâtı evvel-be-evvel vesâ'it-i hafiyye-i zâbitanın izâle-i vücûdları ile beraber işte böyle cem'iyyetle Bâb-ı Âlî'ye ve devâir-i sâire-i resmiyyeye hücum ederek me'mûrîn ve müstahdemîn-i devleti dahi mahv eyledikten sonra [122] mahallât-ı İslâmiyyeye hücum etmekle istihsâl-i maksad eylemekden ibâret olduğunu ve merkûmân Mihran ve Hamparsum dahi cem'iyyetin bu teşebbüsâtından maksadları Bâb-ı Âlî'yi basmak ve kan dökerek âsâyiş-i dâhilîyi ihlâl etmekten ibâret bulunduğunu ve cem'iyyet-i mezbûre dağıldıktan sonra Patrikhâne Kilisesi'ne avdet etmiş olan erbâb-ı fesâdın re'îsleri tarafından celb edilen iki papas huzûrunda âyînlerince en büyük yeminleri olan "Vorityun" ya'nî Hazret-i İlsâ'nın kanı nâmına son günleri olup bu uğurda kanlarını dökeceklerine yemin ettikten ve zamkoç tarafından iki def'ada beyaz bir bohçaya sarılmış revolver ve kama getirilip silâhı olmayanlara tevdi' edildikten sonra ferdâsı salı günü Bâb-ı Âlî'ye hücum etmek üzere orada kalıp ve bir takımı Patrikhâne'ye alınıp o gece cümlesi patrik efendi tarafından it'âm edildiğini ve eşhâs-ı merkûmenin mezkûr kiliseden bir aralık çıkarak hâricde kendilerine intizâr eden hempâlarıyla birleşip ve Çukurçeşme'deki hanlarda bulunan fedâyîleri önlerine katıp Bâb-ı Âlî'yi basma ve katli'âm etmek ve oradan İran Sefârethânesi'ne ve kadınlar da sefâret-i ecnebiyyeye mürâca'atla derdest olunan zevc ve oğullarının tahliye-i sebîlleri zımnında musırrâne da'vâ eylemek için karâr-ı kat'î verdiklerini tâbi'an beyân ve tezkâr eylemişlerdir.

İşte cem'iyet-i fesâdiyyenin arz ve ta'dâd olunan mukarrerâtından biri de vesâ'it-i hafıyye-i hükûmetin izâle-i vücûdlarına âid ve bunu fi'len mevki'-i icrâya koydukları polis komiserlerinden Markar ve Dikran ve zâbıtaya hidemât-ı hafıyyesi mesbûk olan rusûmât-ı eşyâ-yı ayniyye me'mûrlarından Sinekerim efendilerin tevârîh-i muhtelifede komite fedâ'îleri tarafından fenâ hâlde cerh ve matbû'ât dâireleri me'mûrlarından ve kezâlik hükûmetce hidemât-ı sâdıkâneleri görülen Tütünciyan Mıgırdıç ve Hamparsum ve Nezâret me'mûrîn-i husûsiyyesinden Mampara efendilerin tevârîh-i muhtelifede [123] yine fedâ'îler tarafından sûret-i fecî'ada cerh ve itlâf edilmiş olmaları ile sâbittir.

Bu kerre Makriköyü'nde katl edilmiş ve keyfiyyet-i katli Patrikhânece Baruthâne Kürd amelesine isnâd edilmekde bulunmuş olan Balıkçı Mihran'ın öteden beri Hükûmet-i Seniyyeye hidemât-ı sâdıkânede bulunmasıyla umûm İslâm ve ekserî me'mûrînin teveccühünü kazanmış hüsn-i ahlâk eshâbından bir adam olduğu mahsûsan icrâ ettirilen tahkîkâtdan müstebân olup, şu hâlde merkûmun emsâli gibi fedâ'îler tarafından itlâf edilmiş olacağından şübhe olmamasıyla Patrikhâne'nin fi'l-i katli Kürdlere atf etmesi isnâdât-ı mütevâliye-i sâire cümlesinden addedilmek lâzım gelir.

Patrikhâne Kilisesi'ne kapanmış olan ve arz olunduğu üzere sûret-i serî'a-da cem'iyetleri dağıdılarak maksad-ı hâ'inânelerini icrâya muvaffak olamadıkları cihetle me'yûs kalan ru'esâ-yı erbâb-ı mefsedet bütün kuvvet ve vesâ'it-i mel'anetlerini halkı heyecâna getirip yeniden şûrişler çıkarmak cihetlerine hasr ederek her türlü telkînâtdan hâlî kalmadıkları gibi dükkânlarını ber-mu'tâd açmış olan Ermeni esnâfı dükkânlarını adamlar gönderip ve tehdîd yolunda teşvîkât icrâ edip açılmış olan dükkânları bir kaç saat sonra kısmen kapattırmış ve erbâb-ı mefsedetce vurûdu muntazar olan ve donanmaya ta'alluku ihsâs ettirilen yeni bir haber vurûd etmediği takdîrde mekâsıd-ı fesâdiyyelerini icrâya fi'len ve her taraftan müttehiden mübâderet edeceklerini ibâdet için kiliselere girip çıkan şürekâ-yı mefsedetleri vâsıtasıyla hâricdeki hempâlarına teblîğ ve i'lâm ettikleri gibi kiliselere varakalar ta'lîk ile de bütün Ermenilere hitâben yakında evvelkinden daha dehşetli ve şiddetli hücûm ve ihtilâl îkâ' edileceğinden bahisle dükkânlarını kapamalarını ve silâhlı bulunmalarını ve muktedir olanların mu'âvenete gelmelerini tavsiye ve i'lâm eylemişlerdir. Ve yeniden fedâ'îler ve silâhlar tedârikine ve cem'iyetlerini teksîre ikdâm etmekde ve bir taraftan da ibâdet maksadıyla kiliselere giden ve teklîfât-ı mel'anet-kârânelerine ittibâ' etmeyen bir takım kadın ve erkekleri [124] tehdîd ve tazyîk ile hârice çıkarmamakda bulunmuşlardır. Hattâ Kasımpaşa'da kâ'in İplikçi Hamamı destgâhtarı Ermeni İvan'ın Beyoğlu'nda Balıkpazarı Kilisesi'nde bi't-tehdîd dışarı çıkarılmamış olan yirmi yedi yaşlarında ve Varton nâmındaki hemşîresini kilise kapıcılarından mükerreren talep ederek cevâb-ı muhâlefet almasıyla zâbıtaya

mürâca'atla yanına polis komiseri ve mezkûr kilisenin a'zâsından Hamparsum Efendi terfîk ve irsâl olunmuş ve o sûretle hemşîresini güç hâl ile alabilmiş ve Moskoflu Artin nâmında biri de üç günden beri Galata Kilisesi'nde kapanıp kalmasından ve kilise durûnundaki erbâb-ı ihtilâl tarafından gördüğü tazyîkden dolayı bi'l-mecbûriyye kendisini pancereden sokağa atıp ve başı yaralanıp tahlîs-i girîbân etmiştir.

Erbâb-ı ihtilâlin yukarıdan beri arz ve tafsîl olunan tertîbât ve teşebbûsâtındaki mel'anet ve şiddete ve ilk hücûmlarında mikdârı iki bine karîb olan ve her birerleri cem'iiyet-i fesâdiyye tarafından mahsûsan tedârik ve i'tâ edilmiş olduğu derkâr bulunan muhtelif çapta revolver ve kama ve bıçak ve kurşunlu usturpalarla müsellaah bulunan cem'iiyete ve halkca hâsıl olan galeyân ve dehşete karşı me'mûrîn-i zâbita kemâl-i i'tidâl ve ihtiyât ile îfâ etmiş olduğu vazîfesinde kusûr vukû'a getirmiş olsaydı netâyic-i vahîme hâsıl olacağı derkâr idi. Zâbitaca ber-vech-i ma'rûz tedâbîr ve tekayyüdât-ı men'iiyenin ittihâziyle cem'iiyet-i mezkûrenin maksad-ı hâ'inânelerini icrâyâ meydan verilmeksizin cümlesi geriye püskürtüldükden sonra dahi öteye beriye dağılan erbâb-ı fesâdın ahâlîye ve ahâlînin de muhâfaza-i nefis mecbûriyyet-i tabî'iiyesiyle bi'l-mukâbele onlara vukû' bulan tecâvüzâtı esnâsında bile me'mûrîn-i zâbita iltizâm-ı kemâl-i tabassur ve tekayyüd ile her nerede bir arbede zuhûr etmiş ise derhâl yetişip ve tevsî'ine meydan vermeyip bir taraftan hâsıl olan kalabalıkları dağıtmağa ve bir taraftan da bu arbede ve kargaşalıklar arasında mecrûh ve maktûl olanların vesâ'it-i münâsibe ile derhâl bâb-ı zabtiyyeye nakl ve isrâ ve men'-i ta'arruz yolunda herkese [125] ihtârât-ı münâsibe icrâsıyla beraber halk arasında hâsıl olan dehşet ve heyecânın ref' ve teskînine fevka'l-âde ve can-sipârâne bir sûretde gayret ve bu kadar meşâgıl arasında mütecâviz ve maznûn olarak yüz kırk beş kişiyi de tahkîk ve taharrî ile derdest eyledikleri gibi zabtiye etıbbâsı taraflarından dahi mecrûhların mu'âyenât ve müdâvât-ı evveliiyeleri bi'l-icrâ hastahâneye yatırılarak ve kendilerine ayrı ayrı mahsûsan elbise ve yataklar tedârik olunarak tedâvîlerine i'tinâ ve bir taraftan da mütecâvizîn-i merkûme haklarında mevkûfen tahkîkât-ı ibtidâ'iiye icrâ olunmakda bulunmuş ve erbâb-ı ihtilâlden vefât edenlerin cenâzelerinin kâffesi Hristiyan cenâzelerine mahsûs olup zâbitaca istikrâ olunan arabalara tahmîl ile ve Patrikhâne'den celb olunan papas ma'rifetiyle Yedikule hâricindeki Ermeni Spetalyası'na nakl edilerek mühr-i resmî ile mahtûm senedlerle teslîm ve defn ettirilmişlerdir. Harekât-ı mel'ûnânelerinin derece-i vehâmetini ve haklarında min-küllî'l-vücûh müstelzim olacağı mes'ûliyyeti bi't-tabî' derk etmiş olmaları lâzım gelen ve her ne olur ise olsun tecdîd-i şûriş ve ihtilâl ile zu'm-i fâsidelerince kendilerini mazlûm göstermek ve ta'addiyât ve tecâvüzât-ı vâkı'adan müte'essiren ve müdâfa'a-i nefis ve muhâfaza-i hayât mecbûriyyet-i tabî'iiyesine binâ'en ahâlî

tarafından edilen mukâbele ve müdâfa'aya reng-i diğer verdirmek çâresine tevessül eden erbâb-ı mel'anet-i şûriş ve ihtilâl ber-minvâl-i ma'rûz her tarafta tedâbîr-i serî'a ile ref' ve izâle ve emniyyet ve âsâyiş-i memleket i'âde olunduktan sonra her tarafa dağıttıkları fedâ'î-i eşirrâ vâsıtasıyla da ilk hücumda yaptıkları gibi mahallât aralarında rast getirdikleri Rum ve Yahudi ahâlîye de ta'arruz ile darb ve cerh fazîhasına cür'et ettikleri pey-der-pey zâbitaya mürâca'at etmekde ve sâye-i merâhim-vâye-i hazret-i pâdişâhîde diğerleri miyânında tedâvî ettirmekde bulunan bir kaç Rum ve Yahudi mecrûhlarının ifâdât-ı vâkı'alarıyla müsbetdir. [126] Zâbitanın şu hâdisede kâbil-i inkâr olamayan mesâ'î ve ikdâmâtını şekl-i diğerde göstermek için bin türlü tasnîât îcâd ve işâ'a olduğu gibi mikdâr-ı sahîhi kuyûd-ı resmiyye-i zâbita ve keşfiyyât ve mu'âyenât-ı sahîha ile müsbet olan ihtilâlciler vefeyâtı istitlâ'ât-ı mevsûkadan olduğuna göre Patrikhânece pek ziyâde gösterilmek maksadıyla ve kemâl-i ehemmiyyetle rastgele bir defter tanzîmiyle iştigâl edilmekde olduğu anlaşılarak bu meşgûliyyet tâsnîât ve isnâdât-ı mezkûreye bir zamîme-i cedîde-i tezvîrât istihzârından başka bir mu'âyeneye mahmûl değildir.

Hâdise-i mezkûrenin sûret-i vukû'uyla zâbitaca cereyân eden mu'âmele tafsîlâtı suver-i ma'rûzadan ibâret olmakla beraber gerek bu hareket-i fesâdiyye ve gerek memâlik-i şâhânenin muhtelif mahallerinde îkâ' edilmiş olan hâdisât-ı ihtilâliyye bir sebep-i meşrû'a mübtenî olmayıp, altı seneden beri icrâ kılınan tahkîkât ve mehâkim huzûrunda defe'âtla cereyân eden muhâkemât ile sâbit olduğu ve komitelerin zâbitada mahfûz bulunan ta'lîmât programlarında musarrahan beyân olduğu vechile Ermeni fesâdı dünya üzerinde mevcûd hükûmetlerden hiç birinin usûl-i idâresiyle kâbil-i tevîk olamayacak sûretde emvâl ve servet-i umûmiyye ve arâzi-i mevcûdenin sûret-i mütesâviyede taksîmi ve bir hükûmet-i avâm te'sîs ve dîn ve hükûmet ve izdivâcın lağvı misillü anarşi mekâsıdına müstenid olarak vâkı'â sûret-i zâhirede komitelerce Ermenistan nâmına ba'zı metâlib dermiyân olunmakda ve gazetelerle dahi neşr edilmekde ise de bunlar fesâd programlarında "maksad-ı karîb" nâmıyla beyân olduğu vechile Ermenilerin hissiyyât-ı milliyye nokta-i nazarından tahrîkleriyle bu maksad-ı karîbin istihsâlinden sonra anarşi fikrini ta'mîmen icrâ ve bu fikrin yalnız memâlik-i şâhâneye hasr edilmeyerek bütün Avrupa nihilist ve anarşistleriyle de birleşerek umûm hükûmdârânın ellerinden zimâm-ı idâre-i hükûmeti nezr etmek fikr-i sakîmini tervîc için ortaya konulmuş lafzî ve ca'lî şeyler olduğu delâ'il-i kat'îyye ile müsbet ve mefâsid-i mezkûrenin bir takım sû-i kâd ve tehdîd emsâli gayr-ı meşrû' sebebler îkâ' edilmekde olması da anarşi fikrinin [127] mukteziyâtından bulunduğu gayr-i kâbil-i inkâr bir hakîkatdır.

Dersa'âdet'de böyle bir ihtilâl çıkarılacağı daha evvel tahkîk ve hattâ patrike de tasdîk ettirilmiş olduğundan başka, New York'da çıkan Ermenice

“Hayık” gazetesinin vak’adan on sekiz gün evvel, ya’nî 1 Eylül sene 1895 târihinde tab’ olup, hâdiseden sonra Dersa’âdet’e gelmiş olan on beş numaralı nüshasında, ihtilâlin Dersa’âdet’den başlayacağı ve bunun esbâbı da taşralarda îkâ’ edilen mefâsidin te’mîn-i husûl-i maksad edememesinden ve hâlbuki ihtilâlin Dersa’âdet’de vukû’u tesrî-i müdâhalâtı mûcib olacağı zann olunmasından ibâret bulunduğu ve ma’a-mâ-fih taşralarda dahi harekât-ı ihtilâliyye vukû’a geleceği ve Ermenilerin bu hareket-i ihtilâliyyesine kuvve-i zâbıta kifâyet etmeyip, karşılına asker çıkarılacağı ve kargaşalık esnâsında pek çok adam telef olacağı derkâr ise de, erbâb-ı ihtilâlin şecâ’atle mukâvemet edecekleri zâhiren hikâye ve hakikatde icrâ-yı mel’anet tavsiye edilmiş bulunması dahi harekât-ı mezkûrenin ol sûretle anarşi fikrine hizmet için fesâd komiteleri tarafından tertîb ve telkîn edilmiş olduğuna ve şimdiye kadar her tarafda zuhûr eden ihtilâllerin de işte böyle komiteler tarafından icrâ olunan ilkâ’ât ve tahrikât-ı fesâdiyye ile vukû’ bulduğuna delîl-i vâzıh bulunmuştur.

Trabzon Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Vârid Olan 21 Eylül Sene 1311 Târihli ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Misâfireten Trabzon'da bulunan Van Vâli-i sâbıkı Bahri Paşa, Trabzon Kumandanı Hamdi Paşa ile bugün saat on birde İstînâf re’îsinin hânesine gitmekdeler iken, yola nâzır sokakdan iki Ermeni Bahri Paşa'nın üzerine dokuz el revolver atarak müşârun-ileyhimânın ayaklarına isâbetle zararsızca mecrûh olmuş ve mütecâsirler firâr etmişlerdir. Bu husûsda mütecâsir oldukları delâ’il [-i kat’iyye ile] anlaşılan bir kaç Ermeni şimdi derdest edilmiş [128] ve işin ehemmiyyeti dâiresinde tedâbîr-i lâzime ittihâzıyla tahkîkât ve ta’kîbâta devâm olunmakta bulunmuş olduğu ve tafsîlâtı postada bulunduğu ma’rûzdur.

Vilâyet-i Müşârun-ileyhâ Polis Komiserliği'nden Alınan 22 Eylül Sene 1311 Târih ve On Dokuz Numaralı Tahrîrâtın Sûretidir

Şifreli telgrafnâme ile arz olunduğu vechile mâh-ı hâl-i Rûmînin yirminci Çarşamba günü saat on birde Trabzon'da misâfireten mukîm Van Vâlî-i sâbıkı sa’âdetlü Bahri ve Trabzon Fırka-i Askeriyyesi Kumandanı sa’âdetlü Hamdi Paşalar hazerâtı, yanlarında İran Hükûmeti'nin Trabzon Konsolosu Mirzâ Râzî Han ve Posta ve Telgraf Başmüdüri İzzet Bey olduğu hâlde med’uvv bulundukları Vilâyet İstînâf Re’îsi izzetlü Es’ad Efendi'nin hânesine gitmekdeler iken, Uzunsokak ta’bîr olunan caddeden mürûrları sırada Zeytûnluk [Zeytinlik] nâmiyle ma’rûf mahalle giden dar sokak hizâsına geldiklerinde, yirmibeş yaşlarında eşkâlî ma’lûm, setre pantolonlu iki Ermeni sokak ağzından çıkarak beş-altı hatve mesâfeden bulunan müşârun-ileyhimânın üzerlerine lâ-yenkâtı’ her ikisi

de sekiz-on el revolver boşaltıp, bu sırada gerek Bahri ve gerek Hamdi Paşalar hazerâtı bacaklarından zararsız sûretde mecrûh olmuşlardır. Ma'iiyetlerinde Çavuş Çerkes Ali ile oradan geçmekte bulunan Trabzonlu Balıkoğlu Hâfız ta'kîbe şitâb etmişlerse de takarrüb ettikçe bunların da üzerine çifte revolverlerini değiştirerek boşaltmağa devâm ettiklerinden, derdestlerine muvaffak olunamayıp, nihâyet İngiliz Konsoloshânesi civârındaki karışık sokaklarda gâ'ib olmuşlar ve keyfiyyet polis idâresince istihbâr olunması üzerine, mevcûd polisler ile îcâb eden mahallere gidilerek tahkîkât ve taharriyâta ibtidârla, maznûn olanlardan bir kaçı hemen derdest edilmişlerdir.

[129] Müstağnî-i arz ve beyân olunduğu üzere işbu cinâyete mütecâsir olanlar cem'iiyet-i fesâdiyye efrâdından olacaklarına şübhe olmayıp, bu fi'li îkâ' etmeleri de memleketde bir iğtişâşâtın zuhûr ve hudûsu maksad-ı mel'anet-kârânesine mübtenî olacağı cihetle, keyfiyyet şu noktadan nazar-ı dikkat ve te'emmüle alınarak istishâb edilen asâkir-i nizâmiyye ve zabtiyye ile taksîm edilen mahallere kollar çıkarılıp, sokaklara toplanmağa başlayan bir çok Ermeni ve sâiresin bir arada birikmeleri sür'at ve hüsn-i sûretle men' edilerek ve taraf-ı diğerden de mütecâsirler hakkındaki tahkîkât ve ta'kîbât ilerletilerek sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde muhill-i âsâyiş bir hâl zuhûra gelmek-sizin i'âde-i emniyyete muvaffakiyyet hâsıl olmuştur. Derdest olundukları arz olunan ve maznûniyyetleri ihbârât ve delâ'il ile anlaşılan Trabzonlu Kaspar oğlu Armenak veled-i Karabet ile Stepan oğlu Bogos ve Gümüşhâneli Sitrak veled-i Arakel ve işbu fi'l-i fesâdda müşâreketi bulunduğu istidlâl olunan Kaspar oğlu Misak ile beraber Stefan oğlu Haçik'in derdest ve taharrîsine ve işin derkâr olan ehemmiyyeti nisbetinde tedâbîr-i inzibâtıyye ve ihtiyâtiyyeye mürâca'atla icrâ-yı îcâbına devâm olunduğu berâ-yı ma'lûmât arz olunur.

Trabzon Polis Komiserliği'nden Alınan 23 Eylül Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Trabzon'da Kethudâ Vasil Mahallesi'nde, evvelki vak'adan dolayı firârda olan Ermeni Haçik bir refîki ile cumartesi gecesi saat üçte asâkir-i şâhâne efrâdından Trabzonlu Rahmi'yi revolver kurşunu ile ağır sûretde cerh ile firâr etmişlerdir. Bunu işiten ahâlî-i İslâmiyye sokaklara çıkmışlar ve bu sırada Ermeni mahallâtının muhtelif semtinden bir kaç silâh endaht edilmiş ise de başka vukû'ât olmadığı ve ahâlî dağıdılarak şimdi âsâyiş yolunda olduğu ma'rûzdur.

[130] Trabzon Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 26 Eylül Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

23 Eylül sene 1311 târihli ve şifreli telgrafnâme ile arz olunan mecrûh Rahmi vefât etti. Osep nâmında bir Ermeninin hâne ve dükkânında bir çok esliha ve müteferri'âtı ile evrâk-ı fesâdiyye zuhûr eylemekle, tevkîf edildiği ma'rûzdur.

Trabzon Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 30 Eylül Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Salı günü Trabzon'a uğrayan Nemçe vapurunun Dersa'âdet'den getirdiği postadan Şvarş nâmında bir Ermeninin aldığı mektup, galeyânı tahrîk ile yanında bulunan arkadaşlarıyla Müslümanların üzerine revolver atmalarıyla bir kişi cerh edilmiştir. Aynı zamanda muhtelif mahallerden yine Ermeniler tarafından silâh atılmağa başlamasından hâsıl olan gürültü mahallâta sirâyetle Ermeniler ile Müslümanlar mücâdeleye ibtidâr eylemişlerdir. Hükûmet kuvve-i mevcûdesi ile mukâtelenin önünü güç hâl ile alabilmiş, İslâmdan on bir, Ermeniden yüz seksen iki vefeyât vukû' bulup, tarafeyn mecrûhları kırk beş râddesindedir. İhtilâl zamanında ba'zı Ermeni mağazaları da yağma edilmiştir. İ'âde-i âsâyiş zımnında polis dâiresine uğramaya vakit bulunamadığından, ancak bugün arz-ı vukû'ât edildi. Derdest olunan Ermeniler bâ-irâde-i seniyye teşekkül eden Dîvân-ı Harb'de isticvâb olunmakda oldukları ma'rûzdur.

Trabzon Vilâyetinden Cevâben 1 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târihiyle Alınan Şifreli Telgrafnâme Üzerine Makâm-ı Sâmî-i Sadâret-penâhiye Yazılan Sekiz Yüz Altmış Beş Numaralı Arîza Sûretidir

Ermeni erbâb-ı mefâsidinin Trabzon'da dahi îkâ' eyledikleri hâdiseden dolayı sûret-i mahsûsada icrâ kılınan tahkîkâta göre hâdiseye sebebiyyet veren ya'nî ortada hiç bir şey yoğ iken en ibtidâ ahâlî-i Müslime üzerine kurşun atan şahs-ı denî Trabzon [131] Ermeni komitesi a'zâsından olup, beş sene evvel Dersa'âdet'e celb edilmiş ve buraca afv-ı âlîye mazhar olmuş olan Şvarş ve hâdisenin şiddetine bâ'is hâ'inlerden biri de Trabzon komitesi re'îsi iken Akkâ'ya nefy edilmiş ve kezâlik mazhar-ı âlî olarak geçende Trabzon'a avdet etmiş olan Bedros Meremyan nâm şahıslar olup, bunların arbede arasında katl olunduğu mesmû' ise de, bu cihet henüz tahakkuk etmediği anlaşılmıştır. Ol bâbda.

Makâm-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye Yazılan 2 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve İki Yüz Kırk Üç Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Teşebbüsât-ı ihtilâl-kârâneleri sâye-i kudret-vâye-i hazret-i pâdişâhîde bi's-sühûle te'sîrsiz bırakılan erbâb-ı mefsedeti kendilerini mazlûm göstermek için gerek zâbita-i şâhâne ve gerek ahâlî-i İslâmiyye haklarında her gün tasnî' ve işâ'asından hâlî kalmadıkları bin türlü müfteriyâtın ve tercümanların kartları zâbita me'mûrları tarafından alınıp yırtılır ve Ermeniler yeniden derdest ve tevkîf edilir gibi bir çok tasnî'âtın da lehü'l-hamd ve'l-minneh karîn-i butlân olduğunu gördükçe, neye teşebbüs edeceklerini bilemeyerek ve vesâ'it-i mel'anetlerini öteye beriye sevk ederek az çok aklı başında olan ve dükkânlarını açan Ermeni esnâfına tehdîdât-ı gûnâ-gûn ile tekrâr dükkânlarını kapattırmak ve güyâ Kasım-paşa'da sekiz ve Gedikpaşa'da yedi Ermeninin katl edildiğini i'lân etmek gibi memleketin ticâretine dokunacak ve âsâyişi ihlâl edecek türlü türlü mu'âmelât-ı mel'anet-kârâne ile yeniden bir hâdise îkâ' etmek istedikleri pey-der-pey alınan ma'lûmât ile te'eyyüd ve erbâb-ı ihtilâl hakkında tercümanlar tarafından verilen te'mînât ve ta'ahhüdâta hâlel gelmemek için zâbitaca iltizâm-ı te'ennî ve i'tidâl olundukça cür'etleri teşeddüd ediyor. Harekât-ı ihtilâliyye def' ve teskîn olunduktan sonra pâ-yı taht-ı saltanat-ı seniyyede her vakit ve her mahalde [132] olagelen vukû'ât-ı âdiyye kabîlinden olarak dün gece Edirnekapısı cihetinde sâ'ika-i sekr ile bir Ermeninin cerhinden ve bir de Beyoğlu tarafında kezâlik sarhoşlukla verdiği sebebiyet üzerine kazâ'en bir Ermeninin cüz'ice mecrûhiyyetinden başka sâye-i âsâyiş-vâye-i hazret-i mülk-dârîde hiç bir tarafda muhill-i âsâyiş ve bâ'is-i heyecân denilecek bir mu'âmele vukû' bulmamış ve cârihler dahi derhâl derdest olunarak hakkında kânûnen lâzım gelen mu'âmelenin icrâsına teşebbüs edilmiş olduğu hâlde, ru'esâ-yı erbâb-ı ihtilâlin mukarrerât-ı hâ'inânelerine bir lâhika-i cedîde olarak güyâ her tarafta Ermenilerin katl edildiği ve binâ'en-aleyh emniyetler ve sığınacak yerleri olmadığı beyâniyle ve ilticâ maksadıyla sefârât-ı ecnebiyyeye üç-dört bin Ermeni tertîb ve irsâlini karârlaşdırdıkları en son haberlerden olmasına ve bunların her türlü teşebbüsât ve tecâvüzât-ı cedîdesine karşı tercümanların mâhiyyeti ve derece-i te'sîri henüz maddeten anlaşılamayan ta'ahhüdlerine hâlel gelmesin diye son derecede ihtiyâr-ı te'ennî ve sükût edilmek ma'âzallâh erbâb-ı mel'anetin teksîr-i cem'iiyet ve tevfir-i cür'etle bağteten yeni ve kanlı bir hâdise îkâ' edebilme-lerine meydan vermek demek olacağına binâ'en bu bâbda Bâb-ı Âlice bir tedbîr-i serî' ittihâzı ve zâbita için de mü'essir bir hatt-ı hareket ta'yîni sûret-i cereyân-ı ahvâle göre umûr-ı mütehattimedden bulunmuş olduğunun arz ve beyânına ibtidâr ve müte'allık buyurulacak emr ü irâde-i aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerine hasr-ı intizâr eylerim. Ol bâbda.

Makâm-ı Sadâret-penâhîye Yazılan 2 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve İki Yüz Kırk Dört Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Diğer arîza-i çâkerânemde arz ve iş'âr olunduğu vechile Ermeni fesâd komitesi tarafından Ermeni esnâfı dükkânlarının kapatdırılmasına kemâl-i germî ve tehdîd ile devâm olunarak şâyed bunların emr-i tehdîdine havâle-i sem'-i i'tibâr etmeyenler olduğu hâlde o gibiler komitenin emrine adem-i itâ'atden dolayı elli liraya kadar derecât-ı muhtelifede nakdî cezâlarla tecrîm [133] olunmakla beraber, dükkânları da cebren kapatdırılmakta ve aynı sûretle ve i'âne nâmıyla bir çok tüccâr ve ağniyâdan külliyyetli para toplamakta olduğundan ve mütecâsirlerin umûmu değil ise de pek çoğu zâbitaca ma'lûm olup, ne çâre ki bunlar tutulmuş olsa bi't-tabi' hem kendileri ve hem de onların mağdûrları vâdî-i inkâra sapacakları ve bi't-tevfîk ta'mîk-i tedkîkât edilse, çünkü kat'iiyen vukû'u olmadığı hâlde tercümanların verdikleri kartların zâbitaca me'mûrları tarafından alınıp yırtıldığına ve Ermenilerin yeniden tutulup haps edildiğine dâir komite hey'etinin tasnî'ât ve müftereyâtı nazar-ı i'tibâra alınmakda olmasına göre tercümanların ve bi's-sirâye ba'zı sefîrlerin şikâyatını mûcib ve ma'a-mâ-fih erbâb-ı ihtilâlin şu yoldaki harekât ve mu'âmelât-ı cür'et-kârânelerinin serbestî-i devâm ve cereyânı âsâyiş-i pâ-yı tahta hâle tarayânını müstevcib olacağı külfet-i îzâhdan müstağnî bulunduğundan ve buna bir nihâyet verilmek zamanı gelmiş geçmiş idüğünden lütfen bu bâbda zâbitaca nasıl hareket edilmek tasvîb buyrulur ise ta'yîn ve emr ü iş'ârı husûsuna müsâ'ade-i aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri şâyân buyrulmak bâbında.

Erzurum Polis Komiserliği'nden Alınan 10 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Şehr-i hâlin dokuzuncu günü saat beşde İslâm ve Hıristiyan arasında zuhûr eden münâza'a üzerine Hıristiyanlar tarafından silâh endahına tasaddî olunmasıyla elli kadar Ermeni ve beş kadar da İslâmdan telefât vukû' bulduğu Erzincan Komiserliği'nden şimdi alınan telgrafda bildirilmiş ve tekayyüdât-ı inzibâtıyyeye be-gâyet i'tinâ lüzûmu tavsiye edilmiş olduğu arz olunur.

[134] Geyve Kazâsı Kaymakamlığı'ndan Alınan 11 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târihli Tahrîrât Sûretidir

Eylülün yirmi yedinci Çarşamba günü, saat altı buçuk râddelerinde Geyve kazâsı merbûtâtından Akhisar nâhiyesinde İslâm ve Ermeninin yekdiğelerini vurmakta olduklarını orada bulunmuş olan kazâ jandarından Kürd Ali saat sekizde ma'lûmât vermesi üzerine yedi nefer jandarma ile ve kemâl-i sür'atle hareket ve saat dokuz karârlarında nâhiye-i mezkûreye muvâsalat

edilmiş ve sâye-i satvet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde teskîn-i arbedeye muvafakıyyet hâsıl olmuştur. Yevm-i mezkûrda orada pazar kurulmak ve Lefke ve Geyve ve Adapazarı ve sâir mahallerden gelmiş ahâlî ile pazarcı esnâfının mikdârı iki bini mütecâviz bulunmak mülâbesesiyle bu kadar ahâlî arasında iki Ermeni genci tarafından revolver endaht edilmiş olması mezkûr kalabalığın heyecânına bâdî olmuş ve derûn-ı nâhiyede otuz ve etrâfta üç-dört ki cem'an otuz-otuzdört Ermeninin telefâtına ve ol mikdârın da mecrûhiyyetine sebep vermiştir. Bu vak'anın sebep-i zuhûru olan mârru'l-arz Ermeniler dahi telefât-ı mezkûre miyânında dâhildir. Ol bâbda.

Adana Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 12 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Çokmerzmen Ermenilerin sülûkçü ve cerar bandıra açıp ve bir nevi şapka iktisâ eyleyip Ocaklı karyesinde İngiliz askeri geliyor diye nümâyiş icrâ edecekleri ve mümâna'at etmek için önlerine çıkan olur ise üzerlerine hücumla bir arbede çıkaracakları ve önyak olanların kâffesi ma'lûm idüğü mahall-i mezkûr polis komiserliğinden bildirilmiş olmasından dolayı, idâme-i âsâyiş zımında bugün merkez-i vilâyetden iki bölük asâkir-i şâhâne mahall-i mezkûra sevk edildiği ve vâli paşa dahi devre çıktığı ma'rûzdur.

[135] Bitlis Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 13 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Müslümanlar cum'a namazında iken Ermeniler câmi'lere hücum etmiş ve tarafeynden telefât ve mecrûh vukû' bulmuştur. Tafsîlâtı yarın arz olunur.

Mezkûr Komiserlikden Alınan 15 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Her tarafça ihlâl-i âsâyiş ile îkâ'-ı şûrişe kıyâm eden Ermenilerin buraca da geçen cum'a günü ne yolda harekât-ı ihtilâliyyeye tasaddî eyledikleri arz olunmuş idi. Tedâbîr-i lâzime ve serî'a ittihâzıyla izâle-i şûrişe kemâl-i derece ikdâm olunmaktadır. Tarafeynden katl ve cerh-i nüfûs hâdisesi ber-tarâf ile vukû'-ı arbede men' edilmiş ve ancak Ermeniler bu ihtilâli sunûf-ı aşâ'ir ve kabâ'il ile mahlût olan ahâlîyi ve hasbe'l-mevsim hâricden ahz u i'tâ için gelen ekrâdı yağmagerliğe teşvîk ve iştigâl yolunda tevsî' etmek fikriyle dükkân ve mağazalardan kaldırdıkları kıymetli eşyânın mâ'adâsını öteye beriye attırmak ve bir de İslâm mahallelerine hücum edilmiş şâyi'asını çıkarmakla İslâmları bir taraftan mahallâta dağıtmak ve diğer cihetden etrâfa saçdırılmış eşyâyı kaptırıp da ihtilâli uzatmak hîlesini tertîb etmiş ve bir de çarşılarda yangın çıkarmak gibi

ihtilâlin en dehşetli âsârını ele almış olmalarıyla İslâm heyecân ile koşmuş ve kasaba ve mahallâtının dağınıklığı bu ihtilâl tertîbâtını pek te'sîrli bırakmak isti'dâdını göstermiş ise de mahallâtda zuhûr-ı vukû'âta kat'iiyen meydan verilmediği gibi harîk de basdırılmış ve Ermeniler teşdîd-i ihtilâl için çarşılarca vukû'unu arzu ettikleri gâret maksadını tervîc ettirerek zâten karışık olan İslâm ve Ermeni dükkânlarında bulunabilen eşyâ, zabtiye ve polis ile bir mikdâr asâkir-i şâhânenin mahallâta dağılmış olduğu sırada sunûf-ı muhtelif ahâlî arasında muhtelitan zâyî'âta [136] uğramakda olmasının da bilâ-ifâte-i vakt men'ine teşebbüs ile asıl teşebbüs hanlarla mağazaları muhâfaza ile yalnız müteferrik bulunan İslâm ve Ermeni dükkânlarının bir takımı ârıza-i ziyâ' ve tasalluta uğramış olduğu ve işin etrafındaki aşâ'ir ve kabâ'ilin galeyânına mü'eddî olamamak esbâbıyla iştigâl edildiği ve zükûrdan otuz yedi ve inâsdan bir aded ki cem'an otuz sekiz İslâm maktûl ve yüz otuz beş mecrûh ve Ermeniden yüz otuz dokuz maktûl ve kırk mecrûh vukû' bulduğu ve şehrin mevâkı'-i lâzimesine noktalar vaz'ıyla karışıklığın sâye-i kudret-vâye-i hazret-i pâdişâhîde kâmilten izâle ve sükûnun i'âdesine geceli gündüzlü sarf-ı mesâ'î olunduğu ve maktûller dahi kaldırıldığı ma'rûzdur.

Trabzon Vilâyetinden Cevâben Vârid Olan 14 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Meremyan Bedros'un mevkûf olduğu Dîvân-ı Harb ifâdesiyle ma'rûzdur.

Haleb Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 15 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Mar'aş Tabur Ağası Mehmed Efendi ve beş nefer jandarma, Cucanî nâm mahalde Ermeni erbâb-ı mefsedeti tarafından şehîd edildiği, Mar'aş Polis Komiserliği'nden alınan telgrafnâme üzerine ma'rûzdur.

Vilâyet-i Müşârun-ileyhâ Polis Komiserliği'nden Alınan 16 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

15 Teşrîn-i evvel sene 1311 târihinde arz olunan vukû'âtdan sonra Mar'aşca vukû'ât olmadığı ve Zeytun'da polis komiseri [137] bulunmadığından, vukû'âtdan haber alınamamakda olduğu ve fakat ordaki eşkiyâ târ u mâr edildiği jandarma kumandanına gelen telgrafnâmeden münfehim olduğu ma'rûzdur.

Haleb Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 17 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Dünkü gün Urfa'da Ermenilerin çarşıya tehâcümü ve asâkir-i şâhânenin mukâbelesi üzerine hânelerine kapanarak silâh isti'mâliyle ba'zı İslâmı katl etmelerinden nâşî mukâbele-i bi'l-misl icrâ edildiği ve etrâfdan gelen ekrâd dükkânlardan hayli eşyâ yağma eyledikleri ve redîfler silâh altına alındığı Urfa Komiserliği'nin iş'ârı üzerine arz olunur.

Erzurum Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 18 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Bugün saat beş râddelerinde Ermeni fedâîlerinden hallaç Manuk Ermeni mağazalarını kapatdırmağa ve binâ-yı fesâdı kurmağa tasaddî etmiş ise de derdest olunarak polis dâiresine getirilmiş idi. Az sonra Erzurum Hükûmet Konağı önünde Zabtiye Bölük Emîni Mehmed Efendi'yi bir Ermeninin revolverle cerh ve itlâf eylemesi üzerine zuhûr eden münâza'ada takrîben kırk-elli kadar Ermeni maktûlen vefât etmiş ve asâkir-i şâhâne ve ahâlî-i Müslimeden de on-onbeş kadar vefeyât ve mecrûh vukû' bulmuştur. Yağma edilen eşyâ mümkün mertebe istirdâd olunarak i'âde ve muhâfaza-i sukûnete kemâl-i mertebe sarf-ı mesâ'î edilmektedir. Netîcesi arz olunacağından, aceleten bu kadarcıkla ihbâr-ı vukû'ât edebildim.

[138] Bitlis Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 18 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Ermeniler öteden beri fedâî yazmakda oldukları ve İslâmlar cum'a günü namazda iken câmi'leri basıp kan dökmeleri evvelce beyinlerinde karârlaştırıldığı gibi vak'a günü dahi erkence ma'lûmu'l-esâmî Ermeni büyükleriyle Protestan misyonerlerinden Corc kiliseye gelip Ermenileri cem' ederek bu cum'a günü her yerde câmi'ler basılacaktır. Siz de câmi'leri basıp kan dökmelisiniz ki beylik alasınız diye tahrik ve teşvîkde bulunduklarını ve çoktan beri milletin büyükleri ve mekrûm Corc, milleti tahrîk ve teşvîk ederek nihâyet o vak'aya sebebiyyet verdiklerini Ermenilerden dört zükûr ve bir inâs ki cem'an beş şahıs tarafından ihbâr edilmekle derhâl Meclis-i İdâre a'zâsı huzûrunda ifâdelerin zabt edildiği berâ-yı ma'lûmât arz olunur.

Trabzon Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 19 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Geçen cum'a günü saat beşde, Ermeniler Gümüşhâne kasabasının her tarafında hücum göstermesi üzerine müdâfa'a eden ahâlî ile vukû' bulan mücâ-

lede Ermenilerden dokuz vefât on altı mecrûh vukû' bularak, üç hâne de muhterik olduğu ve ba'zı dükkânlar da yağma edildiği ve İslâmdan vefât ile mecrûh bulunmadığı Gümüşhâne polis me'mûrluğundan şimdi alınan jurnal üzerine arz olunur.

[139] Haleb Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 20 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Mar'aş ile Zeytun arasındaki Cihat Köprüsü eşkiyâ tarafından tahrîb edilerek Zeytun'daki tabura imdât için gönderilen asâkir-i şâhâne taburlarının tas'ibâta dûçâr olduğu söylenmekde olmağın, fermân.

Haleb Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Cevâben Alınan 21 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Zeytun'un telgraf hatları münkatı' olarak vilâyetce de ma'lûmât alınamamakda olduğu arz olunur.

Diyârbekir Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 21 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Ahâlî-i İslâmiyye cevâmi'de edâ-yı salât-ı cum'a eylemekdeler iken Ermeniler taraflarından atılan silâh sadâsı üzerine bir iğtişâş vukû' bularak, ahâlî dışarı dökülmüş ve tarafeynden mecrûh ve maktûl var ise de mikdârı bilinmemekde bulunmuş olduğu ve o sırada çarşıda ateş zuhûr ederek on bâb kadar dükkân muhterik olup, netîcesi ba'de arz olunacağı ma'rûzdur.

Mezkûr Komiserlikden Alınan 22 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Müslim ve gayr-i müslim vefeyât yüz elli ve mecrûh yalnız elliye bâliğ olduğu görülmüşdür. Ve akîb-i vukû'âtta harîk zuhûruna mebnî gerek telefâtın ve gerek cerhin daha ziyâde olup olmadığı bilinemediği ve el-yevm tarafeynden silâh isti'mâl edilmekde olduğundan hitâm-ı vukû'âtta netîcesi başkaca arz olunacağı.

Ankara Vilâyeti Polis Komiserliği'nden [Alınan] 22 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Yozgad'ın Tekke Mahallesi'nden ve Ermeni cemâ'atından şirket-i fesâdiyye re'îsi hamamcı Daniel Ağa ma'rifetiyle tahrîr kılınarak na'lband Agopcan [140] Jamkocyan ve Agopcan ve re'îs-i merkûm hamamcı Daniel imzâsını hâvî

şehr-i hâl-i Rûmînin yedinci Cumartesi gecesi Yozgad'ın Köseoğlu Mahallesi'nde sâkin müderrisinden Kayyum-zâde Şükrü Efendi Medresesi'ne bir parça taşa bağlı olduğu hâlde atılarak mahallî komiserliği ma'rifetiyle elde edilip dünkü posta ile bâ-tahrîrât irsâl kılınan bir kıt'a yafta "O def'a olarak şirketimiz re'îsi olan hamamcı Daniel Ağa ma'rifetiyle tahrîr kılınan yaftada beyân olunduğu vechile bu dünyada bir âdil pâdişâh zuhûr edecek ve bu Osmanlı pâdişâhı yerine geçecek, ser-polis dahi beş güne kadar silâh altında telef olacak, bu işlerin cümlesi olacağını şirketimizce müttefikân karâr ve hükm olunduğunu tasdîk ederiz." ve mezkûr varaka zîrine: "Mutasarrıf ve livâ-i paşa telef olacak, uyanık durunuz." ibâresini hâvî bulunmuş olduğundan, mahallî komiserliğince de edilen tahkîkâtta mütecâsir-i merkûmân gerçi Yozgad'ın yerlisi iseler de berâ-yı ticâret çoktan beri taşrada bulunduklarına binâ'en, bunların nâm-ı müste'âr olacağı ve mechûl bulunan fâ'illerinin derdest-i taharrî olduğu komiser-i mûmâ-ileyh tarafından iş'âr ve keyfiyyet makâm-ı vilâyete de izbâr edilmiş olmağla, bunların be-heme-hâl zâhire ihrâcı hakkında şeref-keşîde buyrulan telgrafnâme-i sâmilîleri dahi livâ-i mezkûr komiserliğine aynen teblîğ kılınmağla bu bâbda alınacak netîce de başkaca arz olunacağı ma'rûzdur.

Van Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 21 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Şehr-i hâlin onsekizinci Çarşamba gecesi Van'a tâbi' Ercik nâhiyesini berâ-yı muhâfaza geşt ü güzâr eylemekde olan Van Zabtiye Alayının Van Seyyar Tabur Ağası Mûsâ Bey refâkatinde bulunan Yüzbaşı Ahmed Ağa nâhiye-i mezkûrenin Boğazlasun ve Hacı Kışlak karyeleri miyânında on iki nefer müsella Ermeni eşkiyâsına tesâdüfle, eyledikleri mücâdele netîcesinde mûmâ-ileyh Mûsâ Bey'in refâkati süvârî zabtiyelerinden Mehmed Onbaşı ile nefer Çerkes Ali Ağa ağır sûretde mecrûh oldukları gibi, eşkiyâ-yı merkûmeden dahi bir neferi müşîr kıyâfetinde meyyiten ve üzerlerindeki eslihası bir aded mîrî martini [141] tûfengi ile bir aded mîrî revolveri ve bir aded kama ma'a-fişenk ve fişenklik elde edilerek merkez-i vilâyete getirilmiş olduklarından, tahkîkâtı derdest-i icrâ olup netîcesi başkaca arz kılınacağı berâ-yı ma'lûmât arz olunur.

Haleb Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 23 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Mar'aş'da Ermeni erbâb-ı mefsedeti tarafından ehl-i İslâma kurşun endahıyla birisi katl ve beş kişi ve mülâzim Mehmed Ağa cerh edildiği ve dün yirmi dört şahıs derdest olunarak tahkîkâta ibtidâr olunduğu Mar'aş Komiserliği'nden vârid olan telgrafnâme üzerine arz olunur.

Adana Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 24 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Nizâmiye Kırkıncı Alayının Birinci Taburu mülâzim-i evveli Kilisli Kürd Hasan Ağa ma'a-âile Haçın ahâlîsinden bir Ermeni cemâ'atinden Rupen oğlu Baba oğlan veled-i Artim nâm mekârîci ile Mar'aş'a gittikleri sırada Haçın'e onbeş saat mesâfede Fernaz kurbunda Alaçay nâm mahalle vusûllerinde doksan kişiyi mütecâviz müsellaah eşkiyâ bağteten mûmâ-ileyhin üzerine hücum ettikleri ve bunlar Zeytun ve Fernaz ve Alabaşlı karyeleri Ermeni cemâ'atinden oldukları ve mûmâ-ileyh ile âilesinin hayat ve memâtlarından bir eser olmadığı Kozan polis komiserinin 21 Teşrîn-i evve sene 1311 târihli iş'ârı üzerine arz olunur.

Adana Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 24 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Mukaddemâ derdest edilmiş olan Hayguni Stepan'ın istintâkında sebk eden ba'zı ifâde üzerine ma'hûd Gökdereliyan Karabet cihet-i adliyyeden tevkîf edilmiştir. Fermân.

[142] Adana Polis Komiserliği'nden Alınan 26 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Teşrîn-i evvelin yirmi dördüncü gecesı Karahöyük'de Kebanlı Karabet'in çiftliğini yüz kadar meçhûl eşhâs müsellaah olarak basıp eşyâ-yı beytiyyesini ve üç yüz re's sığırını gasb etmiş oldukları gibi, yirmi beşinci gecesı dahi Karahöyük'de tebe'a-i Yunaniyyeden Manol'un çiftliğini eşhâs-ı merkûme hücum ederek ve kapılarını kırıp silâh endaht ederek gasb u gâret ile beraber hademesinden Kigork ve diğer Kigork'u cerh ve misâfiri olan Yunanlı Yani'yi katl ettikleri Payas komiserinin telgrafi üzerine arz olunur.

Diyârbekir Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 27 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Hükûmet-i Seniyyece icrâ buyurulan tedâbîr semeresiyle vukû'âtın önü alınarak İslâmdan yetmiş vefeyât ile seksen mecrûh [143] ve Hristiyanlardan üç yüzü mütecâviz vefeyât ile yüz mecrûh vukû' bulduğu anlaşılmış ve Siverek kazâsıyla şark ve garb nâhiyelerinde de vukû'ât olmuş ise de oralarda polis bulunmadığı cihetle hakikat-ı hâl bilinemediği arz olunur.

Bayburd Kazâsı Polis Komiserliği'nden Alınan 22 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Yirmi Dokuz Numaralı Vârid Olan Tahrîrâtın Sûretidir

Teşrîn-i evvelin ondördüncü Cumartesi günü saat dört karârlarında Bayburd'un şimâl ve cenûb cihetine nâzır olan Ermeni mahallesinden üç el silâh atılması üzerine kasaba karışıp, her ne kadar men'ine asâkir-i şâhâne ve hükûmet-i mahalliyye tarafından çalışılmış ise de, saat onbuçuğa kadar devâm edip asâkir-i şâhânedan iki maktûl ve bir mecrûh ve ahâlî-i İslâmiyyeden sekiz maktûl, on bir mecrûh ve Ermenilerden yüz yetmiş maktûl, otuz beş mecrûh vukû' bulmuş ve hâneler ve dükkânlar ahâlî tarafından yağma ve iki hâne de ihrâk edilmiş ve bu hânelerden bir kadın ile bir çocuk tahlîs kılınmış olduğu ve sâye-i âsâyiş-vâye-i hazret-i pâdişâhîde kasabada yevm-i mezkûrun ferdâsı pazar günü âsâyişin i'âde edildiği ve Bayburd'un Gerzi ve Balahorlusenk, Rumeli, Kısanta, Kapuzhayik, Hande, Vereck, Niyotomla, Vazerhan, İrgi, Plürek, Geleverek, Plür, Rüşdi, Hindi karyeleri Ermenileri taraflarından olunan hücum üzerine mezkûr karyelerde İslâm ve Ermenilerden maktûl ve mecrûh vukû' bulup adedi henüz anlaşılamamış idüğü ve Bayburd'da vukû'âtın zuhûr ettiği gün âcizlerine de Ermeniler tarafından kurşun atılmış ise de isâbet etmediği ve asıl mürettib-i fesâd olan Bayburdlu Ağa Babayan Haçatur ve birâderi Ohannes ve Sarrafyan Arakel nâm kimseler de derdest ve hükûmete teslîm edilmiş olduğu ma'rûzdur.

Bitlis Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 23 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Protestan misyonerlerinden Corc nâm şahıs Ermeni mu'teberânıyla beraber hem-efkâr olarak bir takım ifsâdât ve tahrîkâtta bulundukları ve böyle bir ihtilâlin vukû'u için sa'y ü gayret ettikleri ve öteden beri Engriton nâmıyla fedâîler tahrîr etmekde oldukları ve vak'a-i ma'lûmeden bir gün evvel, ya'nî perşembe günü merkûm Corc, Karmirak Kilisesi dâhilindeki Ermeni murahhasâhânesine gelip Ermeni büyükleri dahi tecemmu' ederek, Cum'a günü İslâmlar câmi'de iken câmi'lerin basılmasını taht-ı karâra aldıkları ve vak'a-i ma'lûme günü ale's-sabâh erkence Hanek Horan nâm kilisede dahi merkûm Corc ve Ermeni mu'teberânı ictimâ' ile Ermeni esnâfının kısm-ı a'zamını celb edip İngiliz her dâim Ermenileri [144] sahâbet ettiği ve her vilâyetde ihtilâl çıkarılacağı ve burada dahi bugün câmi'leri basıp bir ihtilâlin çıkarılması elzem olduğu ve beylik verilmesi, ancak böyle bir ihtilâlin zuhûruna mütevakkıf bulunduğu merkûm Corc ve Ermeni mu'teberânı tarafından tecemmu' edenlere teşvîk yolunda tenbîh edildiği ve ol esnâda Ermeni mu'teberânından Basmacıyan Hacı

Manuk dahi ayağa kalkıp “Her kim millet için canını fedâ eder ise şehîd olacağı ve bu bâbda fedâ-yı cân edenlerin âileleri hiç bir vakit idâresiz kalmayacağını ve her sûretle taltîf edileceklerini” söylediği ve Ermenilerin câmi’leri basıp bu ihtilâlin vukû’u merkûmânın tahrîkât ve teşvîkâtıyla ileri geldiği müte’addid Ermeniler tarafından mufasssalar ihbâr edilmiş ve icrâ edilen tahkîkâtla da tahakkuk etmiş olduğundan, Corc’dan mâ’adâsı olan Ermeni mu’teberânı ile sâir zî-medhal olan kesân tevkîf edilerek icrâ edilen tahkîkât evrâkı adliyyeye verildiği ve adliyyeden dahi merkûmân hakkında tevkîf müzekkiresi i’tâ kılındığı ve esnâ-yı vak’ada Ermenilerin elinden ahz edilen esliha-i nâriyye ve câriha dahi dâirece mahfûz bulunduğu berâ-yı ma’lûmât arz olunur.

Haleb Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 28 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Bundan iki gün akdem Andırın kazâsının Sanafeş Yüklü karyesi Ermenileri tarafından inşâ olunan istihkâmdan yolculara endaht olunan silâhdan iki zabtiye ve beş nefer tatarlı cerh ve iki Çerkes ve bir tatarlı telef edildiği ve makâm-ı vilâyetden dahi keyfiyyet Sadâret-i Uzmâ'ya arz ve iş’âr olunduğu ma’rûzdur.

Mezkûr Vilâyetden Alınan 30 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Mar’aş idâre a’zâsından Çorbacıyan Agop Efendi'nin hânesi olunan şübhe üzerine lede't-taharrî Ermenistan [145] ve Kilikya hakkında Portakalyan Mıgırdıç tarafından Marsilya'da tertîb edilen nizâmnâme ile şirket mühürleri derdest olunarak tercümesi posta ile bildirileceği Mar’aş polis komiserinin telgrafından anlaşılmışla, makâm-ı vilâyetden keyfiyyet Sadâret-i Uzmâ'ya dahi arz ve iş’âr kılındığı berâ-yı ma’lûmât arz olunur.

Ankara Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 29 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Yozgad'da müderrisin hânesine atılan ve 23 Teşrîn-i evvel sene 1311 târih ve şifreli telgrafnâme ile arz edilen varakanın fâ’il ve mürettibleri mahal-lince derdest edilerek taht-ı tevkîfe alındıkları gibi, maslûb Moruk'a halef olmak üzere komite tarafından Yozgad havâlîsine gönderilmiş olan an-asıl Mar’aşlı olup Kayseri'de temekkün eden Ermeni müşevviklerinden Kigork oğlu Avadis'in dahi Yozgad cihetinde derdest edilerek tahkîkâtı icrâ edilmekde olduğu Yozgad Komiserliği'nden alınan telgrafnâmeden anlaşıldığı ma’rûzdur.

Van Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 31 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Ermeni eşkiyâsından altmış neferi İran'dan hudûdu tecâvüzle Mahmûdî kazâsı dâhiline muvâsalatlarında orada bulunan asâkir ve aşâ'ir atlıları ta'kîb ve tenkîle müsâra'atla eşkiyâ def' ve tenkîl edilmiş ve bu ma'rekede eşkiyâ-yı merkûmeden on yedi neferi meyyiten ve bir neferi hayyen elde edildiği gibi bizim tarafca da aşâ'irden sekiz neferi maktûl ve biri tehlikeli olmak üzere üç mecrûh bulunduğu ve firâr eden bakıyyesi de ta'kîb edilmekte olup netîcesi başkaca arz kılınacağı ve merkez-i vilâyetce ve elimizin icrâ eylediği tedâbîr semeresiyle âsâyiş ber-kemâl olduğu arz olunur.

[146] Adana Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 30 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Mar'aş ve Zeytun ve sâir cihetlerden beş bini mütecâviz Ermenilerin Çokmerzmen'de tecemmu' ederek tabya ve istihkâm ve her türlü harb tedârikinde ve "Her sûretle iki günlük ömrünüz kaldı, basacağız." diyerek Müslümanlara envâ'-ı hakârâtda bulundukları ve kurâda eşkiyânın tekessür edip karyeleri basarak yağma ve cerh ve katl vukû'u kesretle bulunduğu cihetle, bir tabur askerle bir kaç top yetiştirilmediği sûretde ahâlî-i İslâmiyyenin bir çoğu redîfe sevk olunduğundan. mevcûd bulunanların emniyetleri kalmayıp cümlesi hicret edeceği gibi millet-i merkûmenin dahi fesâda müheyyâ bulundukları ve şehir-i hâlin yirmi dokuzuncu Pazar günü Ocakları [Ocaklı] karyesinden ve Ermeni cemâ'atından Rofikli oğlu Ohannes ile karye-i mezkûreden kuyumcu oğlu Mıgırdıç nâm-ı diğer Ecermemmed birlikde karye-i mezkûre civârında hayvan ra'y etmekte iken Başlamış karyesinden Çulha Mehmed ve yirmi kadar şahıs gelip sığırlarını gasb ederek sürmekte olduklarından merkûmân müdâfa'a zımnında yanlarına vardıklarında hâmil oldukları eslihayı endaht ile Ohannes'in sağ kasığından ve Mıgırdıç'ın da sol böğründen kurşun isâbetle müte'essiren vefât eyledikleri ve Teşrîn-i evvelin otuzuncu Pazartesi günü saat bir râddelerinde Ocaklı karyesinde ikâmet eden ve Diyârbekir'in Midyat kasabasından bulunan Çolak Hakkı oğlu Hasan bin Ali'ye Ocaklı karyesi ahâlîsinden ve Ermeni cemâ'atından Küçük Kâhya ile refîki kasden silâh endaht ile göğsüne isâbet eden beş kurşunun hâsıl eylediği cerîhadan müte'essiren vefât ettiği ve Yumurtalık'a mülhak Zeytunbeli civârında ve dağ eteğinde iki gün evvelki akşam altmışı mütecâviz Ermeni eşkiyâsı görüldüğü ve asâkir-i şâhânenin yetişmesi üzerine eşkiyâ-yı merkûme cebele çıkıp gâ'ib oldukları Payas Komiserliği ile berâ-yı tahkîk Yumurtalık cihetinde bulunan polis Hayri Efendi'nin telgrafnâmeleri nütâla'asından müstebân olduğu ma'rûzdur.

**[147] Zeytun Hâdisesi Hakkında Mar'aş Komiserliği'nden
Gönderilip Haleb Vilâyeti Polis Komiserliği'nden bâ-Tahrîrât İrsâl
Kılınan 18 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târihli Jurnal Sûretidir**

Arz ve beyândan müstağnî bulunduğu üzere Zeytun kazâsı eşkiyâsına mu'âvenet için vilâyât-ı sâireden gelen tecemmu' etmiş olan altı bin kadar Hıristiyan üç günden beri Zeytun'un hattıyla kışlanın suyunu kesip kışlaya ve Elbistan ve Mar'aş cihetlerine hücum etmekde ve asâkir-i nizâmiyye ve redîfe ve jandarma ile her tarafda muhârebe ve mücâdele eylemekde oldukları mevsûkan haber alınmış ve altı günden beri Mar'aş'da bulunan bi'l-cümle Ermeniler dük-kânlarını kapayıp yirmi nüfûs bir hâneye tecemmu'la silâh be-dest olarak leyl ü nehâr kapalı olup, livâ ihtilâl bir hâlde bulunduğu ve âsâyîşin hüsn-i muhâfazası zımnında âcizleriyle refâkat-ı âcizîde müstahdem polis Ahmed Efendi'nin tekayyüdât-ı kâmile ve ciddiyye ile îfâ-yı vazîfe etmekde ve asâkir-i şâhâne koluyla leyl ü nehâr geşt ü güzârdan geri durulmamakda olduğu ve sâlifü'l-beyân mevâddın telgrafla bildirilmesi tabî'î uyamayacağı [olamayacağı] cihetle bi'l-mecbûriyye postanın hurûcuna değin te'hîr edilmiş olduğunun arz ve ifâdesine ictisâr kılındı.

**Urfa Komiserliği'nden Gönderilip Haleb Vilâyeti Ser-komiser-
liği'nden bâ-Tahrîrât İrsâl Kılınan 18 Teşrîn-i Evvel Sene 1311
Târihli Jurnal Sûretidir**

Şehr-i hâl-i Rûmînin on beşinci Pazar günü saat altı karârlarında attâr esnâfından Birecikli İsmâil bin Mehmed ile Ermeni cemâ'atinden Sarraf Bogos beyninde tekevvün eden münâza'a üzerine merkûm İsmâil kama ile Bogos'u katl ederek firâr etmeğe teşebbüs eylemiş ise de jandarma efrâdı tarafından derdest olunarak kilise karakolhânesine götürülmüş ve bu esnâda tecemmu' etmiş olan bir hayli Ermeni karakolhâne-i mezkûra hücum ile merkûm İsmâil'i dört mahallinden bıçakla cerh [148] ettikleri gibi bunu müte'âkib toplanmış olan binden mütecâviz Ermeni mezkûr karakolhânenin penceresini şikest eylemişler ve daha bir takım mu'âmelât-ı tecâvüz-kârânede bulunmuşlar ise de derhâl yetişen jandarma ve asâkir-i nizâmiyyenin mu'âvenetleriyle başka bir vukû'ât hudûsuna meydan verilmeksizin mecrûh İsmâil hükûmet konağına götürülmüş ve beş dakîka sonra almış olduğu cerîhadan müte'essiren vefât eylemiştir.

On altıncı Pazartesi gecesi saat beşbuçuk karârlarında bir takım Ermeniler şehrin etrafından geşt ü güzâr etmekde olan jandarma süvârî devriyesinin önüne çıkarak silâh endaht eylemişler ise de olunan mukâbele üzerine derhâl cümlesi firâr ettiklerinden başka gûnâ vukû'ât zuhûr etmemiştir.

Pazartesi günü saat birbuçuk-iki sularında Ermenilerin çarşıya tehâcümü ve askerin vukû' bulan mukâbelesi üzerine hânelerinde kapanarak önlerine gelen İslâmı katl etmekde bulunduklarından nâşî alınan emir üzerine mukâbele-i bi'l-misl edilmiş ve bu esnâda etraftan toplanıp men'i kâbil olmayan he-sâbsız Kürd ve Arap çarşıya hücum ile Ermeni dükkânlarından külliyetli emvâl yağma eylemişler ise de bir kısmı istirdâd olunarak der-anbâr edilmiş ve ekserî İslâm hâneleri taharrî olunarak zuhûr eden eşyâ Hükûmet-i Seniyyeye teslîm edilmiş ve Ermeniler on sekizinci Çarşamba gecesini saat altıya kadar silâh isti'mâlinden geri durmamışlar ise de tarafeynden vukû' bulan telefâtın henüz mikdârı anlaşılamamıştır. On sekizinci Çarşamba günü Ermenilerden yüzden mütecâviz zükûr ve inâs hükûmete dehâlet ederek muvakkaten emîn mahallerde iskân ettirilmiş ve Ermeni mahallâtı kordon altına alınarak bu sûretle muhâfaza olunmakta bulunduğunun arz ve ifâdesine müsâra'at kılındı.

Haleb Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 1 Teşrîn-i Sâni Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Mar'aş polis komiseri tarafından alınan 31 Teşrîn-i evvel sene 1311 târihli telgrafında dünkü gün saat dörtde Zeytun komiteleri tarafından [149] Mar'aş'a tâbi' Körtel karyesi basılarak yedi hâne ile Çapan oğlu Hüsnü ihrâk ve Kara Bican oğlu Osman'ı cerh etmiş oldukları ve makâm-ı vilâyetden keyfiyyet taraf-ı sâmi-i Sadâret-i Uzmâ'ya dahi arz ve iş'âr kılındığı berâ-yı ma'lûmât arz olunur.

Adana Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 1 Teşrîn-i Sâni Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Çokmerzmen karyesinde beş bin kadar Ermeninin tecemmu' ettiği evvelce arz edilmiş idi. Bugün dahi şark cihetinde görülen eşhâsın dağılmaları için icrâ-yı nesâyih etmek üzere gönderilmiş olan müftü efendi ile mülâzim Receb Ağa'ya Ermeni eşkiyası tarafından tüfenk kurşunu yağdırıldığı el-yevm tehassun etdikleri yerlerden ateş kesilmediği ve civârında bulunan Üzeyirli karyesine hücum ile hâneleri ihrâk eyledikleri ve İslâmla eşkiyâ yekdiğerine bin beş yüzden ziyâde silâh atıp eşkiyânın bulundukları mahal orman hâlinde sa'bü'l-mürûr bir siper olduğundan telefâtın mikdâr-ı sahîhi anlaşılamadığı berâ-yı ma'lûmât arz olunur.

Sivas Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan 2 Teşrîn-i Sâni Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

C. [Cevâb] Ermenilerin öteden beri îkâ' etmek istedikleri şûrişin adem-i vukû'una geceli gündüzlü bi'l-umûm me'mûrîn tarafından ikdâm olunmuş ise

de geçen Salı günü çarşıda Ermeniler ile İslâmlar beyninde zuhûr eden arbede bir saat kadar imtidâd etmiş ve bi'l-umûm me'mûrîn tarafından alınan ikdâm üzerine işin önü alınarak te'mîn ve istikrâr-ı âsâyiş edilmiş ise de bugün "Ermeniler tarafından hücum vâkı' oldu" diye çıkan şâyi'ât üzerine ufak bir karışıklık vukû'a gelmiş ise de şâyi'âtın bî-esâs olduğu anlaşılmakla, işin bastırılıp şimdiki hâlde âsâyiş devâm ediyor. [150] Tarafeynden vukû' bulan telefâtın mikdârı henüz anlaşılamadığından, bu ciheti ve tafsîlâtı başkaca arz olunacaktır.

Sivas Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan 3 Teşrîn-i Sâni Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Dâhil-i vilâyetde mütehaddis Ermeni vukû'âtın tafsîlâtı ve telefâtın mikdârı bildirileceği akşamki telgrafımla arz olunmuşdu. Vukû'-ı hâl ber-vech-i zîr arz olunur. Şöyle ki: Bundan yirmi gün mukaddem Bayburd ve Erzincan cihetinden gelen ekrâd ve aşâ'ir, Erzincan dâhilinde Refâhiye kazâsıyla ba'zı karyeye ve ahîren Karahisâr-ı Şarkî sancağıyla mülhakâtı bulunan Suşehri ve Divriği kazâları ve kurâsından ba'zılarına tasallut ile gasb-ı eşyâ ve katl-i nüfûsa cür'et eylemelerinden dolayı, Sivas'dan ve civâr mahallerden gönderilen me'mûrîn-i zâbıta ma'rifetiyle ekrâd-ı merkûme bir derece def' ve tenkîl edilmiş ise de Halep vilâyeti dâhilinde ve vilâyetimizle hem-hudûd bulunan Akçadağ ekrâdı dahi bundan on beş gün evvel Sivas vilâyeti mülhakâtından Dârende kazâsına tecâvüzle gasb-ı eşyâ ve katl-i nüfûs ve ihrâk-ı büyüüt ettikleri ve oradan Gürün kazâsına giderek ber-vech-i ma'rûz hâl ve harekâtta bulundukları ve mahallerinden vukû' bulan iş'ârât üzerine henüz celbine emir verilmiş olan asâkir-i redîfe bir yandan toplanarak müfrezeler sevk olunup, def'-i şûriş ve te'mîn-i âsâyişe uğraşılmağa olup, ancak vilâyât-ı mütecâvireden şu hâllerin sirâyeti yüzünden ve nefsi Sivas Ermenilerinin zâten îkâ'-ı şûrişe olan inhimâk ve cür'etleri ahâlî-i İslâmiyyenin galeyânına da'vet etmekle geçen salı günü dahi nefsi Sivas'da çarşıda İslâm ve Hristiyan beyninde bağteten zuhûr eden arbede bir saat kadar devâm etmiş ve bu sırada yalnız çarşıda bulunan Ermeni dükkânlarındaki emvâl ve eşyâ bir takım Kars muhâcirleri ve yerli baldırıçıplakları tarafından yağma edilmiş ise de bi'l-umûm me'mûrîn tarafından olunan [151] ikdâm ve gayret üzerine eşyâ-yı mağsûbenin bir mikdârı istirdâd ve şûriş teskîn ettirilerek âsâyiş i'ade edilmiş olduğu hâlde dünkü perşembe günü dahi Ermeniler tarafından hücum vâkı' oldu diye çıkan bir şâyi'a üzerine ufak bir karışıklık ve bir kaç telefât dahi vukû'a gelmiş ise de, şâyi'anın bî-esâs olduğu anlaşılmakla iş basdırılıp şimdiki hâlde âsâyiş devâm ediyor. Fakat gerek Sivas ve gerek kazâların köylü ahâlî-i İslâmiyyesi Ermenilerin malını yağma etmek için tecemmu' ve hareket etmekde oldukları anlaşılmakla, merkez-i vilâyet ve mülhakâtca bu yağma-gerlerin önü alınmak çâresine bakılmaktadır.

Karahisâr-ı Şarkî ve mülhakâtında Ermeniden iki yüz yirmi bir maktûl ve yüz yirmi mecrûh, İslâmdan dokuz maktûl ve dört mecrûh, otuz dört hâne, bir ağıl, on altı dükkân, bir mekteb muhterik olmuş ve nefis-i Sivas'da dahi salı günü Ermeniden üç yüz altmış iki nefer zükûr, altı nefer inâs maktûl ve on iki mecrûh ve İslâmdan beş maktûl olup, Divriği, Dârende, Gürün kazâlarında ve Sivas'da perşembe gününün karaşıklığındaki telefâtın mikdârı henüz lâıyıkıyla anlaşılamadığından, bu bâbda alınacak ma'lûmât yine arz olunacaktır.

Yanya Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan 3 Teşrîn-i Sâni Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Dün gece Rusya Devleti'nin Yanya Konsoloshânesi avlusuna Rusya'nın hâriciye gazete kâğıdı parçasına sarılmış ve üzerine necâset sürülmüş bir haç atıldığı tercüman tarafından haber verilmesiyle, mahall-i mezbûre bi'l-azîme haç'ın tathîr edildiği ve gazete parçasında cüz'î pislik eseri bulunduğu görüldü. Keşf ve tahkîkât-ı hafıyyeye müsâra'at kılındıkda, vilâyet mühendislerinden Ermeni Misak Efendi'nin mezkûr konsoloshâneye muttasıl hânede müste'ciren ikâmet etmesi ve kendisinin hayır-hâhân-ı devletden olmadığı nezd-i âcizîde ma'lûm olması [152] ve fi'l-i vâkı'ın başka mahalde icrâ kılınmayıp da mezkûr konsoloshâneye karşı îkâ'ındaki maksad, buraca milletleri arasında aslâ bürûdet mevcûd olmadığı hâlde fi'l-i mezkûrun vukû'u Ermenilerin niyyât-ı fâsidelerine muvaffak olamamalarından dolayı burada da Hıristiyanları İslâmlar aleyhine tehyîc ile bir fesâdın ve yâhûd politika rengini alacak bir mes'elenin zuhûru niyyet-i mefsedet-kârânesine mübtenî ve mûmâ-ileyh Misak Efendi'nin eser-i tertîbi olacağı şimdiye kadar edilen tahkîkât ve istitlâ'ât-ı hafıyye netîcesinden anlaşılmış olmağla, ta'mîkına kemâl-i ehemmiyetle ikdâm-ı tâm edilerek netâ-yic-i hâsılanın başkaca arz olunacağı ma'rûzdur.

Haleb Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 5 Teşrîn-i Sâni Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Teşrîn-i sâni'nin ikinci Perşembe günü, saat yedi râddelerinde yediyüz kişiden mürekkeb Zeytun ve Alabaşlı eşkiyası Andırın kazâsına hücum ile aded-i nâ-ma'lûm ahâlî-i İslâmiyyeyi katl ve mallarını gasb ile me'mûrîn-i mahalliye ve ahâlînin familyalarını taht-ı esâretlerine alarak Zeytun'a getirdikleri gibi, kazâ-i mezkûrun hâneleriyle hükûmet konağını ihrâk eyledikleri ve bunlar miyânında yüz kişi mikdârında esterli ve asker elbise ve martinli bulundukları Mar'aş Komiserliği'nin 3 Teşrîn-i sâni sene 1311 târihli telgrafnâmesinden anlaşıldığı ve makâm-ı vilâyetden dahi keyfiyet taraf-ı sâmi-i sadâret-penâhiye arz ve iş'âr kılındığı berâ-yı ma'lûmât arz olunur.

Bitlis Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 5 Teşrîn-i Sânî Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Ermeni tüccârından Kigork Ağa'nın mecrûh olduğu haber alınmakla hânesine gidilmiş ve zabt edilen ifâdesinde, millet-i mezkûreden Evayik oğlu Nazar öteden beri Devlet-i Aliyye ve millet aleyhinde olarak bir takım ifâdâtda bulunmakda olduğundan, bu fikirden ferâgat eylemesi için mukaddemâ kendisine nasîhat ettiğinden dolayı kin ve husûmetini [153] kazanmış olmağla, merkûm Nazar Hamazasp nâmındaki kayınbirâderini teşvîk ederek bir kaç günden beri kendisini ta'kîb eylemiş olduğunu ve nihâyet dünkü gün, akşam saat on râddelerinde sekenesi Ermeniden ibâret olan Bel Meydan Mahallesi'ndeki hânesine gitmekde iken merkûm Hamazasp tarafından üzerine endahht edilen revolver kurşunu sağ kulağına isâbetle ağırca cerh olunduğunu ve oradan tesâdüfen mürûr eden mechûlül-ism iki İslâm tarafından düşdüğü yerden kaldırılıp hânesine getirilmemiş olsaydı büsbütün kendisini telef edeceğini beyân eylemiştir. Mütecâsir-i merkûm firârda bulunmağla hakkında taharriyyât-ı şedîde icrâ edilmekde bulunduğundan, bi-mennihî Te'âlâ karîben derdest edileceği bedîhîdir. Müşevvik-kı merkûm zâten vak'a-i ma'lûmede zî-medhal olup vak'ayı tertîb eden ve câmi'lerin basılmasına karâr vermiş olan cem'iiyet-i fesâdiyye a'zâsından ve efkâr-ı hâ'inâne ashâbından olduğu akdemce icrâ edilip cihet-i adliyyeye tevdi' kılınan evrâk-ı tahkîkiyye ile derece-i sübûta varması müdde'înin ifâde-i vâkı'asını mü'eyyid bulunmuş olduğu ma'rûzdur.

Bitlis'de Ermeni Fesedesi Nâmına Vürûd Etmekle Van Posta Müdîrliği'nden Derdest ve Posta ve Telgraf Nezâret-i Aliyyesi'nden İrsâl Edilen Mekâtîbin Fıkarât-ı Muzırrası Tercümesidir

Muş'da Cenûben Misak İmzâsıyla Bitlis'de Tohmanyen Karabet'e Gelen 7 Teşrîn-i Evvel Sene 95 Târihli Mektubun Son Fıkrası Tercümesidir

Gözleriniz rûşen olsun. El-yevm buradaki konsolos vekîli ile diğerlerine gelen telgraflardan anlaşıldığına göre bizim ıslâhât-ı cedîde hakkındaki lâyiha kabul olunup imzâlanmışdır. Bunun için burada [154] azîm sürûr hükmetmektedir. Siz dahi orada Vartan Efendi ile beraber hayâtıma olarak bir semâver çay içerek mesrûr olmanızı arzu eylerim.

Erzurum'da Kâğniyan Anuş'un Bitlis'deki Pederi Kâğniyan Vartan'a Yazdığı 14 Eylül Sene 95 Târihli Mektubun Derkenârı Tercümesidir

Buranın işleri çok müsâiddir. Poliçeleri cümlesi kabul etmiştir. Fakat İngiltere kabul etmiyor. Beylik olacaktır diyor. Erzincan'da Kemah'da vukû' bulan yeni kîtâli her ne kadar Sultan inkâr etmiş ise de İngiltere isbât ediyor. İtalya ve Prusya dahi İngiltere ile ittifâk etmişlerdir. İstedüğimizden ziyâde olacaktır. Esef etmeyiniz. Burada hürriyyet hâkim olmuştur. Hükûmet kapısında me'mûriyyet kabul etmeyiniz. Burada kabul edenler hiç olmadı.

Erzurum'da Zozanyan Kigam İmzâsıyla Bitlis'de Zozanyan Murat'a Gelen 5 Teşrîn-i Evvel Sene 1895 Târihli Mektubun Fıkra-i Ahîresi Tercümesidir

Bir takım teşvîşâta mebnî buranın işleri durmuştur. Karışıklık esbâbına mebnî emniyyet büsbütün kalkmıştır. Oranın işlerini mazbût tutunuz.

Bitlis'in Zigak Karyesinde Protestan Vâ'izlerinden Agopyan Serkis'e Amerika'da Mukîm Leon Tarafından Gelen 19 Eylül Sene 95 Târihli Mektubun Tercümesidir

Şimdilik Ermenistan hakkında kısaca bir kaç söz yazmak isterim. Belki sizde hâriku'l-âde bir hâl görünecektir. Benim sizinle ne işim var? İlk def'a olmak üzere size yazdığım şu madde Türkiye dâhilinde memnû'dur. Her bir Ermeni kendi milleti hakkında ma'lûmât almağa borçludur. Ben adresini bulduğuma yazmağı karârlaştırdım. Türk Hükûmeti [155] bu mektuplardan hangisini tutarsa, mürselün-ileyhi mes'ûl tutamayacaktır. Beni şübhesiz işitmişsinizdir. İngiliz, Fransız, Rusya ıslâhât-ı cedîde hakkında Sultana bir program verdiler. Bunun başlıca noktaları Ermenistan'ı Avrupa'nın nezâreti altına aldirmek ve Hamidiyyelere terk-i silâh ettirmek ve memleketin vergilerini muhtâr ve ihtiyâr a'zâsı vâsıtasıyla toplatmak ve mahallî mesârifâtı tesviye kılındıktan sonra fazlası merkez-i hükûmete ve ondan dahi fazla kalanı İstanbul'a gönderilmek ve vâililer ve kaymakamlar ve me'mûrîn-i sâire dahi kazâdaki milletlerin ekseriyyetine tevîkan intihâb olunacaktır. Ya'nî eğer Ermeniler vilâyet dâhilinde çok iseler, vâli Ermeni ve mu'âvini Türk olacak ve bu me'mûrlar da altı devlet tarafından tasdik olunacaktır. Kazâlarda Ermeni köyleri bir taraf, Türk köyleri diğer taraf olmak üzere taksîm olunacak ve ekseriyyetin teşkîli bu sûretle anlaşılabilecektir. Devletlerin talebi vâhî bir şeylerdir, fakat Sultan uzun uzadıya mu'annidâne karşı geldi. Son havâdis, Sultan kendi boynunu eğdi diyor. Bura ile İngiltere ahâlîsindeki heyecânın ta'rîfi kâbil değildir. Şehr-i hâlin altısında ihtiyâr ve büyük Gladston Türk'ün başını ezecek sûretde i'câkârâne bir

nutuk îrâd eyledi. Devletlerin talebi ve Sultanın cevâbı her ne olur ise olsun, bizim Ermeniler için mukarrer bir şey var ise, o da cümleten ayağa kalkıp bizim hoşnudsuzluğumuzu memâlike hükmeden usûle karşı arz etmektir. Bu ise umûm isyânlık göstermekledir. Yalnız güzel bir hâl elde edinmenin tarîkını şübhesiz Ermeni cemâ'atı tefekkür ediyor. Eğer Ermeni milletin halline kan lâzım ise işte on bin Sasonluların kanı. Fakat Sasonluların kanı İngiliz ve Amerika cemâ'atlarını teşvîk eyledi. Bunlar kendi devletlerini Ermeni mes'elesinin halline mecbûr ettiler. Fakat devletler kendi menâfi'leri için çalıştıklarını bilirsiniz. İşte bu nokta mes'eleye hüsn-i hitâm vermiyor. Eğer ikinci bir hareket daha vukû' bulsa, [156] İngiliz ve Amerika devletleri İstanbul'a yürüyüş edeceklerdir. Ve Sultanı üfürerek Bağdad'a kadar göndereceklerdir. Her ne söylersem hakîkatdir. Güzel bir esâs üzerine kurulmuştur. İşte bizim maksadımız: İhtilâl, ihtilâl! Korkmayınız! Mevt her yerde birdir.

**11 Teşrîn-i Sâni Sene 1311 Târihli Tezkire-i Sâmiyye ile İrsâl
Buyurulan Bitlis Vilâyeti Vekâletinin 25 Teşrîn-i Evvel Sene 1311
Târihli Tahrîrâtı Sûretidir**

Haçinli Rupen üzerinde zuhûr eden evrâk ve mühür ve sâirenin takdîm ve tesyâr ve istintâkında hâsıl olacak netîcenin de arz ve izbârı irâdesini şâmil cevâben şeref-vârid olan 12 Teşrîn-i evvel sene 1311 târihli telgrafnâme-i sâmi-i sadâret-penâhîleri, Muş Mutasarrıflığı'na tebliğ ve ahîren de te'kîd ve ta'cîl edilmiş idi. Mezkûr mührün ibârât-ı mütercemesiyle bir kâğıd parçasına basılan tatbîki ve Papasyan Parsih Efendi'nin katline âid tasavvurât ve fi'liyâtı müş'ir varakanın sûret-i mütercemesi ve müfsid-i merkûm üzerinde bulunan semm'in nev' ve sûret-i te'sîr ve terkîbini mübeyyin olan tabîb raporunun leffiyle bu kerre mezkûr mutasarrıflıktan meb'ûs tahrîrât takımıyla aynen ve leffen arz ve takdîm kılındı. Tahrîrât-ı mezkûre mündericâtından ma'lûm-ı sâmi-i fehâmet-penâhîleri buyurulacağı vechile te'ehhurât-ı vâkı'a, mütercimin keyifsizliğiyle şâyân-ı vüsûk ve emniyyet diğer mütercimin bulunmamasına ve zuhûr eden evrâk ve sâirenin tamâmıyla gönderilememesi de muhâkemeten bunların elde bulunmasına âid lüzûm-ı kânûnu dâiresinde mahkemeye tevdi' edilmiş olmasına mübtenî olmağla hitâm-ı tercümede bir sûretinin takdîmi tabîî ve tahrîrât-ı mütekaddime dahi evrâk-ı ma'rûzadan tercüme edilen kısmının hulâsa-i medlûluyla merkûm Rupen'in mebâdî-i isticvâbâtından anlaşılan hâl ve sıfat ve maksad ve hüviyyetini hâvî bulunmuş olduğunun arz ve ifâdesine cür'et olunur. Ol bâbda.

[157] Muş Mutasarrıflığı'ndan Bitlis Vilâyet-i Aliyyesine Mersûl 22 Teşrîn-i Evvel Sene 1311 Târihli Tahrîrâtın Sûretidir

Ahvâli dâ'î-i iştibâh olmak mülâbesesiyle Handris nâhiyesinde kâ'in Sikavi karyesinde derdest edildiği 9 Teşrîn-i evvel sene 1311 târih ve şifreli telgrafla arz edilmiş olan Adana vilâyetine tâbi' Haçin kasabası ahâlîsinden ve Ermeni cemâ'atından Rupen veled-i Simon'un üzerinde sekiz kıt'a evrâk-ı muharrere ile çend aded boş kâğıd ve mektup zarfları ve bir aded kebîr mühür ve bir mikras ve bir revolver fişengi ve bir parça kırmızı balmumu zuhûr etmesiyle evrâk-ı muharrerinin tercümesine ibtidâr olunduğu sırada mütercim fenâ hâlde hastalanmasından dolayı tercümelerin arkası alınamamış idi. Bu bâbda şeref-vârid olan dört kıt'a telgrafnâme-i devletlerinde evrâk ve mühür ve sâirenin irsâli fermân buyurulmuş ise de kendisinin eşhâs-ı muzır ve gürûh-ı fesededenden olduğunun yegâne delîl ve sübûtu olan işbu evrâk ve sâirenin mahkemeye tevdi'i lâzım gelmekle beraber, zâten mütercimin de keyifsizlenmesine mebnî tercümenin de adem-i ikmâli ve şâyân-ı emniyyet diğer mütercim bulunamaması ve gâ'ile-i ahîrenin de inzımâmı sebeblerine binâ'en eğerçi şimdiye kadar bu maddenin netîcesinden arz-ı ma'lûmât edilememiş ise de mezkûr mührün ibârât-ı mütercemesiyle bir kâğıd parçasına basılan tatbîki ve bir de Papas Parsih Efendi'nin sûret-i katlini müş'ir varakanın tercümesi sûreti leffen takdîm-ı huzûr-ı âlî-i vilâyet-penâhîleri kılınmıştır. Kısmen tercüme edilebilmiş olan evrâkın hulâsa-i me'âlleri dahi Hınçakyan cem'iiyetine dâhil olacak efrâdın sûret-i kabul ve vazîfelerine ve bölük ve bölükbaşılardan sûret-i teşekkülüne ve teferru'âtına dâir olduğundan hitâm-ı tercümede evrâkın mahkemeye tevdi'i sırasında tercemelerin birer sûreti dahi takdîm kılınacaktır. Şimdiye kadar edilen isticvâbâtdan anlaşıldığına göre, kendisi patrik-i sâbık Horen Aşikyan tarafından Revan'daki [158] Açmiyazın Mektebine gönderilip orada tahsîl ve neş'et ettikten sonra hudûd-ı hâkânîye gelerek bilâ-pasaport bu tarafa geçtiği ve kendisinin bu taraflarda Hınçakyan cem'iiyet-i fesâdiyyesine adam tahrîr etmeğe me'mûr olduğu anlaşılmış ve nezdinde zuhûr eden semm de Fransızca "Cyanure de Fer ét de Potassium" denilen bir semm-i kâtil, ya'nî bütün semmlerin en şedîd ve mühlik idüğü lede'l-mu'âyene tabîb tarafında ifâde edilmiş ve sûret-i te'sîr ve terkîbi ve teferru'âtı hakkında şimdi Tabîb Yüzbaşı Vâsıf Efendi'den alınan rapor aynen ve leffen takdîm kılınmış olmağla, ol bâbda.

Rupen'in Üzerinde Zuhûr Edip Muş Mutasarrıflığı Tarafından Bitlis Vilâyetine Mersûl Varakının Aynen Sûretidir

Milletin esrârını haber veren ve milleti inkâr eden Keşiş Parsih'in vukû' bulan katli:

Hınçakyan nâm Ermeni ihtilâl taraftarlarının Muş'da teşkîl eyledikleri baş komiteleri merkûm Keşiş Parsih'in milletin harâbiyyetini mûcib ahvâlini nazar-ı dikkate alıp merkûmun bozuk ömrüne netîce verilmesi taht-ı karâra alınmış ve karâr-ı mezkûrun hükmü her sûretle selâmetle icrâ kılınmıştır. İşte tafsîlâtı: Şehr-i hâlin yirmiüçüncü Cumartesi günü kendi bağından Möngük karyesine gelip yevm-i mezkûrda kendi dostunun hânesinde her bir edepsizliği icrâ ettikten sonra, saat on râddelerinde yorgun bir hâlde be-tekrâr bağına gitmeğe hazırlandığında, bizim adamlarımız karyenin bir markinde (samanlığında) gizlenmişler idi. Haber almışlardı ki sizin aradığınız köyden çıkıp bağına gitmektedir. Der-akab markeden çıkıp peşine düşmüşler ve daha köyden çıkmamış iken keşişin üzerine bi'l-hücûm hemen bir revolver boşaltarak: Çünkü sen haç'ı inkâr eyledin! Ve çünkü sen bizim azîz patriğimizizin emirlerini ayak altına aldın! Ve çünkü sen keşişlik vazîfesini sû-i isti'mâl ettin!

“Bu varakanın alt tarafı yırtılmış bulunduğu cihetle me'âli anlaşılmamıştır.”

[159] Muş Mutasarrıflığı'ndan Bitlis Vilâyetine Mersûl Tabîb Yüzbaşı Vâsıf Efendi'nin Raporu Sûretidir

Cyanure de Fer ét Potassiume

Kiyanus-ı hadîd ve potasyum, yâhûd kiyanus-ı asfar potasyum.

Açık sarı renkli, râyahasız, lezzeti hafif acı ve kâ'ideleri murabba' ve gayr-i muntazam büyük billûr şeklindedir. Tabâbetde isti'mâli ender kabîlinden olup, kimyâhânelerde mi'yâr makâmında, husûsıyla sanâyi'de ekseriyetle müsta'meldir ve gâyet serî'u't-te'sîr bir semm-i mühlikdir. İşbu cisimle tesmîm olunan eşhâs, cism-i mezkûrun cümle-i asabiyye üzerine şiddet-i te'sîri münâsebetiyle âdetâ sekteden vefât etmiş zann olunacağından, be-heme-hâl tahlîl-i kimyevîye ihtiyâc mess eder.

Kiyanus-ı hadîd ve potasyum

Kısım
Adet
1

Şeker

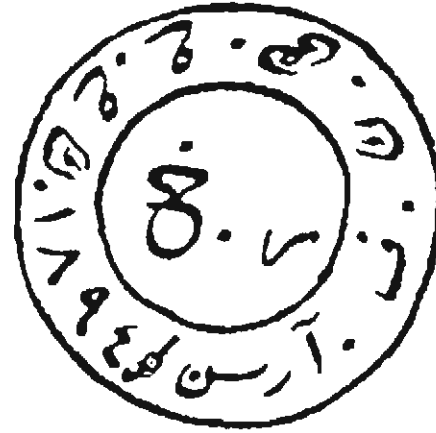
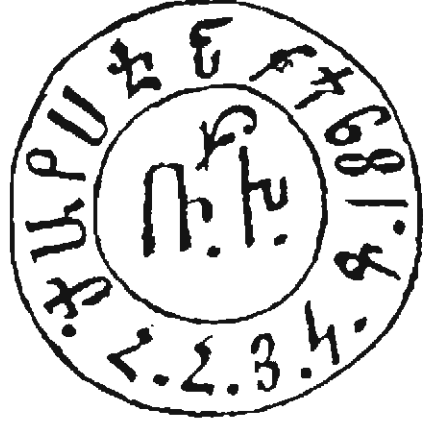
Kısım
Adet
1

Klorit Potas

Kısım
Adet
2

Bâlâda arz olunduğu mikdâr-ı mezkûr cisimler yekdiğeriyle tahlîl edilir ise bir nev' beyaz barut dahi i'mâl olunduğu mervîdir.

**Hınçakyan Cem'iiyet-i Fesâdiyyesi Efrâdından Haçinli Rupen'in
Üzerinde Zuhûr Eden Mührün Sûret-i Tatbîkî ve Tercümesidir**

**[160] Makâm-ı Sâmi-i Sadâret-penâhiye Keşide Olunup bâ-Tezkire-i
Sâmiye İrsâl Buyrulmuş Olan Ankara Vilâyeti Vekâletinin
3 Teşrîn-i Sâni Sene 1311 Târihli Telgrafnâmesi Sûretidir**

C. 30 Teşrîn-i evvel sene 1311 Yozgad'da medrese bahçesiyle ittisâlindeki câmi' avlusuna üç Ermeni imzâsıyla mûmzâ Türkiyyü'l-ibâre atılan iki kıt'a yaftanın hülâsası icrâ-yı fesâd için cem'iiyet teşkîl ederek mutasarrıf ve kumandan paşalarla polis komiserini itlâfa karâr verildiğini beyândan ibâret olup, bu yaftaların dülger Serkiz oğlu Artin'in yazdığı ikrâıyla tebeyyün etmesiyle istîzâh olundukda, bu hafta dokuz nefer Ermeni tarafından tertîb edilip, kendisine ve diğer bir Ermeni cem'iiyet-i fesâdiyye tarafından mâhiye otuz kuruş ma'âş verilerek yazdıklarını ve bunların fevkinde bir şirket daha var ise de kendisi bilemediğini beyân etmesi üzerine zikr olunan dokuz nefer Ermeni ile bi'l-muvâcehe Artin ile beynlerinde husûmetleri olduğunu beyân eylemişler ise de netîce-i tahkîkâta değin taht-ı nezârete alındığı ve komite tarafından bu havâlîye gönderilmiş olan Avadis ise maslûb Moruk'un akrâbâsından kuyumcu Osep oğlu Dikran ile beraber defîne bulmak bahânesiyle Ermeni köylerini geşt ü güzâr eyledikten sonra merkûm Dikran'dan ayrılarak Yozgad'a gelip şirket-i fesâdiyyede bulunan Derminaryan Gürazink, kendisini bir gün Ermeni kilisesinin mekteb odasında tecemmu' etmiş olan bir takım eşhâs-ı mechûle huzûruna getirdiğini ve bu cem'iiyetde merkûm Dikran nâm-ı diğer Poyr'ın imdâdıyla şirket nâmına dört mahalleden yüz on beş lira alınıp, bundan birazı levâzım-ı seferiyyesine ve silâh ve cebhâne ve sâir mesârifine sarf edilerek bakıyyesinin dahi mevcûd bulunduğunu ve merkûm Poyr'un yedinde üç kıt'a ecnebî pasaportları bulunduğu hâlde yırtıldığını merkûm Avadis beyân ve ifâde eylemiş ve cem'iiyet-i mezkûrede bulunanlar celb olunarak isticvâb edildikde, külliyyen inkârda bulunmuşlar ise de bunlar da taht-ı nezârete alınarak ta'mîk-i tahkîkâta devâm edilmekde olduğundan, netîcesinin ba'de bildirileceği ve mezkûr yaftanın gönderileceği bi'l-muhâbere Yozgad Mutasarrıflığı'ndan izbâr olduğundan, mezkûr yaftanın vürûdunda derhâl takdîm kılınacağı gibi netîce-i hâlin de arz olunacağı ma'rûzdur.

[161] Bitlis Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 6 Teşrîn-i Sâni Sene 1311 Târih Ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Muş Komiserliği'nden Şimdi Alınan Şifreli Telgrafnâme Aynen Zîrde Arz Kılınır:

Cum'a günü, çarşıdaki dükkânda Ermeniden kılınççı Apro veled-i Pelenk yedinde bulunan tabancasının ateş alması, ahâlî arasında hâdise vukû'una sebebiyet vermiş ve derhâl önü alınmış ise de, Ermeniden beş maktûl, yirmi altı mecrûh vukû' bulduğu dün akşama kadar icrâ olunan tahkîkâtdan anlaşılmış olduğu ve esbâb-ı te'hîri dahi mecrûhların hânelerinde muhtefî bulunduğu ve sair gûnâ zâyî'ât olmadığı ma'rûzdur.

Haleb Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 7 Teşrîn-i Sâni Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Şehr-i hâl-i Rûmînin beşinci Pazartesi günü akşamı saat on iki karârlarında Mar'aş'ın Gönid Mahallesi'nde ahâlî-i Hıristiyanıye hânelerinde ictimâ' ederek âsâyiş-i umûmînin ihtilâlini mûcib olmak için efrâd-ı İslâmiyye üzerine silâh endaht eyledikleri gibi Besnili mechûlül-ism bir İslâmı dahi katl ve itlâf ettikleri ve dünkü gün dahi saat iki karârlarında Akdere Kilisesi'nden Gönid ve Şekerdere Hıristiyan hânelerinden piyâde asâkir-i şâhâne ile efrâd-ı İslâmiyye üzerine dört saat kadar silâh endaht eyledikleri ve tarafeynin maktûl ve mecrûhu nâ-ma'lûm olmağla tahkîk edilmekte bulunduğu ve bu def'a da bir kaç hâne ve mezkûr kilise muhterik olduğu ve keyfiyyet makâm-ı vilâyetden taraf-ı sâmi-i Sadâret-i Uzmâ'ya da arz ve iş'âr kılındığı berâ-yı ma'lûmât ma'rûzdur.

[162] Bitlis Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 7 Teşrîn-i Sâni Sene 1311 Târih Ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

5 Teşrîn-i sâni sene 1311 târihli ve şifreli telgrafnâme-i bendegânemde arz kılınan cârih Hamazasp'ın akrabasından ve Protestan misyonierlerinden Mister Corc'un hizmetkârı Srope nâm şahıs derdest edilerek zabt olunan ifâdesinde, merkûm Mister Corc ile ma'lûmü'l-esâmî Ermeni büyükleri kendilerini tahrîk ve teşvîk ederek Kigork ile âilesi kendi fikirlerine iştirâk etmediklerini Devlet-i Aliyye ve millet-i İslâmiyye aleyhinde bulunmadıkları gibi, Talori için cem' edilen akçe miyânında kendileri bir akçe vermediklerini ve bunlardan birisini ve yâhûd cümlesini kim telef eder ise dinlerince gâzî olup mükâfâtlara nâ'il olacağını ve yüz lira kendisine verileceğini va'ad ve tahrîk etmeleri üzerine çoktan beri bunları ta'kîb etmekte olduğunu ve o gün bunlardan Mampara merkûmu katl kasdıyla Mister Corc'un kendisine verdiği revolveri üzerine endaht

ettiğini ve cârih Hamazasp olmayıp kendisi olduğunu i'tirâf ve refîkî dahi buralarını te'yîd ettiği gibi merkûm Mister Corc ile ifâdelerinde beyân ettikleri Ermeni büyükleri, öteden beri ifsâdâtta ve fedâ'î yazmakda bulunup kendileri dahi fedâ'î olduklarını ve Mister Corc tarafından kendilerine esliha verildiğini ve İngiltere'den akdemce gaz sandıkları derûnunda Talorî'ye idhâl edilmiş olan yaylı tüfenklerden Mister Corc Ermeni büyükleri vâsıtasıyla buralara dahi idhâl edip ba'zı manastırlarda sakladıklarını ve Ermenileri câmi'ler üzerine hücum ettiren merkûm Mister Corc ile ta'dâd ettikleri ve bilmedikleri diğer Ermeni büyükleri olduğunu ve merkûm Kigork Ağa'yı katl edip İslâmlar tarafından Ermeni mahallesi basılarak katl edildi diye bir şâyi'a çıkarmak fikrinde olduklarını ve merkûm Mister Corc karyelerinden ifâdelerinde isimleri muharrer bir takım Ermenileri hânesine götürüp kendilerine esliha verdiği [163] ve el-hâletü hâzihî hânesinde oldukları ve Ermeni büyükleri vak'adan evvel Mister Corc'un hânesine gelip her yerde ihtilâl çıkarıldığı gibi burada da bir ihtilâl çıkarılması için cum'a günü İslâmları cum'a namazında iken câmi'leri basıp ihtilâl çıkarılması ve Protestan kilisesinden üç kerre çan çalınması câmi'lerin üzerine hücum etmek için bir işâret-i mahsûsa ittihâz ve tertîb ettiklerini ve gâlib olurlar ise büyük muvaffakiyyet olduğunu, gâlibiyyet İslâmlarda kalır ise altı vilâyetden ziyâde kendilerine memleket verileceğini ve buralarda beylik teşkîl olup Vahan Bey, yâhûd Abraham ve Nubar Paşalardan birisi prens olacağını söylediklerini ve en sonra Ermeniler ihtilâl için câmi'lere hücum ettiklerini ve Ermeni murahhasa vekîli buraya muvâsalat ettiği gün Ermenilere hitâben "Ben sizi müttetik görerek memnûn oldum. Yakın vakitte altı vilâyet bize verilecektir. Beylik olacaktır. Ancak bir ihtilâlin zuhûruna mütevakkıftır. İttifâkınızı bozmayıp hem-efkâr olarak bir ihtilâl çıkarılmasına sa'y ü gayret ediniz" diye bir nutuk îrâd ettiğini ifâde eylemiş ve bu bâbda ta'mîk-ı tahkîkât edilmekde bulunmuş olduğu berâ-yı ma'lûmât arz olunur.

Van Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan 8 Teşrîn-i Sâni Sene 1311 Târih Ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Keyfiyyet-i vukû'unu akdemce arz eylediğim Van'ın Boğazkesen karyesinde Ermeni eşkiyası tarafından katl edilen sekiz nefer Kürdün ahz-ı intikâmları için Van vilâyeti dâhilinde bulunan bi'l-cümle ekrâd ve aşâ'ir kol kol Ermeni köylerine hücumla emvâl ve hayvânâtı gasb ettiklerinden, ekserî karye ahâlîsi ma'a-âile merkez-i vilâyete gelmiş ve binâ'en-aleyh ta'arruz ve ta'addiyât hâlâ devâm eylemekde bulunmuş olduğu gibi, merkez-i vilâyete bir saat mesâfede olan köylere kadar gelmekde oldukları ve önünün alınması dahi gayr-ı kâbil bulunduğundan başka kasaba derûnunda bulunan tüccâr dahi havflarından [164] dükkânlarını bir kaç günden beri kapatmış oldukları, şu hâllere nazaran

merkezce de iğtişâşât zuhûru melhûz bulunduğu cihetle, çâre-i hasenesi re'y-i devletlerine mütevakkıfdir.

Bitlis Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 9 Teşrîn-i Sânî Sene 1311 Târih Ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Merkez-i vilâyete mülhak Çukur nâhiyesinin İron karyesi ahâlîsinden Reşid'in Bitlis hâdisesinden bir gün sonra Keklik nâmında kayınvâlidesi ile merkûmun haremi ev üç yaşındaki kerîmesi Ayşe Karçegân kazâsına tâbi' Kornikan karyesine gitmek üzere karyeden çıkmış ve bir kaç gün sonra avdet etmeyip taharrî olunmuş ise de hiç bir taraftan haberleri alınamadığı istihbâr edilerek, icrâ olunan taharriyât netîcesinde mezbûrlardan Keklik nâm kadının kafası, umûm ahâlîsi Ermeniden ibâret bulunan Tatvan ve Çalhor ve Şa'miran karyelerinin arasındaki dere içinde ve bir taş altında bulunmuş ve mezkûr kafa mezbûrenin olduğu tahkîkât-ı vâkı'adan anlaşılmıştır. Ve tahmînen yirmi gün akdem kat' olunduğu tabîb tarafından bâ-rapor beyân edilmiştir. Yine bu kabîlden olmak üzere umûm ahâlîsi Ermeniden ibâret olan Papasyan karyesi kurbunda harab ve hâlî olan han içinde bir na's bulunmuş ve na's-ı mezkûr Hakkı karyesinin ahâlîsinden Nâdir bin Ömer'in olduğu icrâ edilen tahkîkâtdan anlaşılmış ve merkûmun mahnûkan i'dâm edildiği tabîb tarafından verilen raporda beyân edilmiştir. Her iki cürmün mütecâsirleri Ermeni olacağı âşikâr olup, bu bâbda ta'mîk-i tahkîkât edilmekde olduğu arz olunur.

Sivas Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan 9 Teşrîn-i Sânî Sene 1311 Târih Ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

3 Teşrîn-i sâni sene 1311 târihli telgrafnâmeye müteferri'dir. Nefs-i Sivas'da salı günü zuhûr eden arbede ve perşembe günkü [165] karışıklıklarda vukû' bulan telefâtın mikdârı, evvelki mikdâr dâhil olduğu hâlde Ermeniden dört yüz otuz sekiz maktûl ve seksen sekiz mecrûh ve İslâmdan beş maktûl ve on yedi mecrûhdan ibâretidir. Gerüme kasabasında emvâl ve eşyâ yağma edilmiş olduğu gibi dört yüz yetmiş altı maktûl ve otuz beş mecrûh Ermeni ve altmış dört maktûl ve elli altı mecrûh İslâm ve dört yüz elli yedi Ermeni ve altı İslâm hâneleri muhterik olduğu gibi, sekiz nefer İslâm cesedi dahi Ermeniler tarafından ihrâk olunmuştur. Ve Divriği kasabasında dahi eşyâ yağma olunduğu gibi, [isim yok] kasabasıyla ba'zı karyesinde yüz on dört maktûl, yirmi dokuz mecrûh Ermeni ve yetmiş sekiz hâne muhterik olduğu ve Kürdlerden de telefât var ise de na'şlarını beraber götürmüş olduklarından, mikdârı ma'lûm olmadığı ve Dârende kasabasında dahi kezâ eşyâ yağma olunarak yirmi Ermeniden ve iki İslâmdan maktûl olduğu ve Merzifon'da dahi kezâ eşyâ yağma

olunarak Ermeniden seksen bir maktûl ve İslâmdan yirmi mecrûh ve bir maktûl ve Tokad kasabasına mülhak üç-dört karyede seksen dokuz kadar Ermeniden maktûl olduğu ve Amasya kasabasının eşyası tamâmıyla yağma olunarak telefât vukû' bulmadığı ve nefis-i Tokad kasabası dahi tecemmu' eden bir takım yağma-gerler tarafından abluka edilmiş ise de def' ve tenkîlleri husûsunda hükûmetce fevka'l-âde gayret edilmekte olduğu ma'rûzdur.

Mar'aş Polis Komiserliği'nden 1 Teşrîn-i Sâni Sene 1311 Târihiyle Alınan Tahrîrâtın Sûretidir

Mar'aş ahâlîsi umûmiyyetle ağustos ve eylül ve teşrîn-i evvel aylarını bağlarda geçirdikleri hâlde, bu sene hilâf-ı mu'tâd Teşrîn-i evvelin beşi-altısına doğru Ermeni ahâlî bağlarını yarı bırakarak iki üç gün zarfında kâmilen Mar'aş'a avdet ettikleri gibi o günlerde Hristiyan attârların dükkânlarında mevcûd olan saçma ve kurşun [166] ve sâir eczâ-yı nâriyyeyi birden kaldırarak gizlice kendi milletlerine satmış olmaları ve İslâm müşterilerine irâ'e-i ta'allül ve bürûdet eylemeleri, Müslümanların efkârında heyecân husûlüne bâdî olmuş idi. Teşrîn-i evvel'in on ikinci perşembe gecesini saat iki râddelerinde mukaddime-i fesâd olmak üzere on beş kadar Ermeni fedâîleri tarafından bir İslâm genci cerh ve katl edilmiş ve on dördüncü Cum'a günü saat beşte bir İslâm ile bir Ermeni kasap arasında vukû' bulan âdî münâza'ada hemen "Yangın var" diye bir parola çıkarılması üzerine, Ermeniler umûmiyyetle dükkânlarını kapayarak hânelerine ve kiliselere ihtifâ etmişler ve Karamanlı'da iki İslâmı cerh ve katl ettikleri gibi, Kümbet mevki'inde de devriye kolu ve ahâlî-i İslâmiyye üzerine silâh endah eylemişlerdir. Bunların maksadları ahâlî-i İslâmiyye cum'a namazında iken câmi'leri basmak ve pazar akşamı intizâr eyledikleri Zeytunluların Mar'aş'a duhûllerinde, cümlesi birden hücum ile iş görmek bulunduğu hâlde, İslâm ile kasap beynindeki münâza'a işin vaktinden evvel zuhûruna sebep olmuştur. Teşrîn-i evvel'in on beşinci Pazar günü, Ermeniler çarşı ve hânelerinden yine silâh atmağa ictisâr eylediklerinden, ahâlî-i İslâmiyye müdâfa'a ve değnek ve sopa ile mukâbele eylemişlerdir. Zeytun havâlîsine tecemmu' etmiş olan on bine karîb Ermeni müfsidler civârdaki İslâm karyelerine hücum ile nehb ü gâret ve katl-i nüfûs ve hetk-i ırz gibi ef'âle ictirâ ve bir çok mezâlim ve ta'addiyât icrâ eylemişlerdir. Teşrîn-i evvel'in on beşinci Pazar günü, Zeytun Kışla-i Hümâyûnu, vukû' bulan muhâsara ve tazyîk üzerine mühimmât-ı harbiyyesi ile berâber teslîm olmuştur. Bunun üzerine bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i şehriyârî, Mar'aş ve havâlîsi kumandanlığına ta'yîn buyurulan ferik, sa'âdetlü Mustafa Remzi Paşa Hazretleri, Mar'aş'a teşrîf buyurdıkları cihetle pey-der-pey Ermeni fesedesinin mekâtîb ve evrâk-ı muzırraları derdest [167] edilmekte olduğu ve ez-cümle yirmi ikinci Cumartesi günü meclis-i livâ a'zâsından

Çorbacıyan Agop ve birâderi Karabet'in hânesine Zeytun komiteleri tarafından hafiyyen mektup gönderildiği haber verilmekle, âcizleri tarafından lede't-taharrî bir takım Ermeniyyü'l-ibâre evrâk ve gazete ile bir billûr mahfaza derûnunda on iki tasvîr ve üç kıt'a da mühür elde edilmiş ve bunların Ermenistan ve Kilikya hakkında Marsilya'da Portakalyan Mıgırdıç tarafından tertîb ve memâlik-i şâhâ-nede teşekkül eden şirket-i fesâdiyye ru'esâsına tesyâr olunan nizâmnâme olduğu ve mühürlerin ise şirkete mahsûs mühr-i resmî idüğü anlaşılmıştır. Vukû'ât-ı dâhiliyye ve hâriciyye mücmelen arz olunmuş ve keyfiyyet Haleb Komiserliği'ne de bildirilmiş olup, ancak ba'zı mevâdd-ı mühimmenin doğrudan doğruya arzı muvâfık-ı maslahat ise de, şifre olmadığından bi'z-zarûre geçtiği ve zikr olunan nizâmnâmenin bir nüshası ve mühürlerin bir kâğıd üzerine tahtîm olunan sûretleri leffen arz ve takdîm kılınmış olduğu ma'rûzdur. Ol bâbda.

**Mar'aş Komiserliği'nden Gönderilen Tercümenin Sûretidir
Ermenistan Evlâdının İttifâkının Nizâmnâmesidir**

MARSİLYA

1887

Ermeni Matbaası M. Portakalyan

“Maksad”

İttifâkın maksadı, Ermenistan'ın maddî ve ma'nevî ve ahlâkî terakkîsidir.

Maksadın Tarîkleri

Ermenistan'dan ve Kilikya'dan lâıyk olan Ermeni delikanlıları Avrupa'ya ve yâhûd sâir terakkî etmiş memleketlere [168] götürdürülerek, onlara ilim ve san'at tahsîl etmek için mu'âvenet edilmeli ve vatanlarına i'âde edilmeleri için teshîlât gösterilmeli ve yardım edilmeli. Kendileri vatandaşlarının maddî ve ahlâkî ve fikrî terakkiyâtına hizmet ederler.

“Meclis”

(1) Bu ittifâkın meclisi bir nâzır ve müşâvirlerinden mürekkebirdir. Nâzır yedi ay müddetle Meclis-i Umûmî'den ta'yîn olunur ve kendisi kendi müşâvirlerini intihâb eder ve şirkete i'lân eyler. Nâzır yedi ay îfâ-yı me'mûriyyet ettikten sonra tekrâr intihâb olunabilir.

(2) Şirketin meclisi terakkî için lüzûm gördüğü şeyleri icrâ eder ve şirket vâridâtının tezyîdi çârelerini tezekkür eyler ve meclislerden vürûd eden takrîrleri ve mütâla'anâmeleri nazar-ı dikkate alır. Meclisler başkalarıyla hafiyyen muhâbere etmek için ma'iiyetinde ücretli hizmetçiler bulunacaktır.

(3) Bu meclis, kendi mu'âmelâtını ve hesâbâtını iki senede bir kerre Meclis-i Umûmî'ye takdîm eyler ve lüzûm gördüğü vakit mu'âmelâtını Ermeni milletinin ekâbirine i'lân eder ve her sene hitâmında kendi hesâbâtının muvâzenesini i'lân eyler ve işbu ittifâk nizâmnâmesi mücebince bu meclis kendisine mürâca'at edenlere ta'lîmât verir.

(4) İttifâkın Meclis-i Umûmîsi, umûm tarafından intihâb olunmuş nâzırı bulunan Avrupa'nın bir mahallinde olacaktır.

(5) Meclisin teşkîlâtı, Meclis-i Umûmî'nin ekseriyyet-ârâsıyla nâzıra beyân olunur.

“Meclis-i Umûmî”

(6) Meclis-i Umûmî'nin kendisine mahsûs müşâviri bulunur. Nâzır onunla bi'l-müşâvere Meclis-i Umûmî'yi da'vet eyler.

(7) Meclis-i Umûmî lüzûm gördüğü şehir içinde ekseriyetle tecemmu' eder ve orada nâzır ve meclisin hiç olmaz ise ekserîni hâzır bulunur.

[169] (8) Meclis-i Umûmî'de nâzır ve müşâvirlerinin yalnız birer re'yleri bulunur.

(9) Ondan, nihâyet on dokuza kadar a'zâsı bulunan her meclisin Meclis-i Umûmî'de bir re'yi bulunabilir. Yirmiden yirmi dokuza kadar a'zâsı bulunursa Meclis-i Umûmî'de iki re'yi bulunabilir. Ve otuzdan otuz dokuza kadar bulunursa üç vekîli ve yâhûd üç re'yi bulunabilir. Ve bu böylece tezâyüd eyler.

(10) Meclisler kendi ifâdelerini Meclis-i Umûmî'ye takdîm edebilirler. Taraflarından vekîl gönderebilirler veyâ Meclis-i Umûmî'nin teşekkül ettiği şehirde taraflarından murahhas gösterirler ve yâhûd tahrîren ekseriyyet-i re'ylerini beyân ederler.

(11) Her kaç kişiden ibâret olur ise olsun, vakt-i mu'ayyeninde Meclis-i Umûmî'nin teşkîli resmî addolunur. Müzâkerede hâzır bulunanların gönderdikleri re'ynâmeler nazar-ı dikkate alınır. Meclis-i Umûmî'nin ictimâ' edeceği gün ve mahal, bütün meclislere i'lân olunur. Da'vetnâmeler üç ay evvel gönderilir.

(12) İki senede bir kerre Meclis-i Umûmî tedkîk-i mu'âmelât ve teftîş-i hesâbât ve ta'dîl-i nizâmât için da'vet olunur. Maksud-ı ittifâk tağyîr edilmemek üzere işbu resmî ictimâ'dan başka Meclis-i Umûmî nâzır ve yâhûd meclislerin kısm-ı a'zamı tarafından lüzûm görüldüğü vakit teşekkül edebilir.

“İlâvât”

(13) İttifâka birinci a‘zâdan başka, hediye ile diğer a‘zâ dahi kaydolunur.

(14) Mezheb ve memleket tefrîk olunmaksızın, bu ittifâka her bir Ermeni a‘zâ kabul olunur. A‘zâ yirmi bir yaşını ikmâl etmiş ve bu nizâmnâme ahkâmını kabul eylemiş olmalıdır.

(15) Kayd olunan a‘zâ beş frank duhûliyye ve senevî yirmi frank vergi i‘tâsıyla mükellefdir. Verginin [170] teshîl-i tesviyyesi için üçer aya taksîm ve bu sûretle te‘cîl olunur.

(16) İttifâka dehâlet edecek ilk elli a‘zâ, a‘zâ-yı mü‘essise olarak kayd olunur. Bunların her birisi re‘y vermeğe salâhiyyet-dârdır. Bu a‘zâ-yı mü‘essise ekseriyyet-i ârâ ile birinci müddet için re‘îs intihâb ederler. İkinci müddet için nizâmnâmenin birinci ve dördüncü maddeleri ahkâmına tevfi‘kan bu elli a‘zâ üç sene nizâmı dâiresinde a‘zâlığa devâm etmiş sâir a‘zâyı riyâsete intihâb edebilir.

(17) Gerek a‘zâ-yı mü‘essise gerek altı ay veyâ bir sene nizâmı dâiresinde îfâ-yı hizmet eden a‘zâ, sâhib-i re‘ydir.

(18) Duhûliyye beş frankı İttihâd Meclis-i Umûmîsi hazînesine teslîm eden a‘zâ kayd olunur ve vergi-yi senevî, kayd olunduğu ay ibtidâsından başlar.

(19) İttihâda iltihâk etmek isteyenler, memleketlerindeki meclislere mürâca‘at etmelidir. Eğer memleketlerinde meclis yok ise kendileri doğrudan doğruya nezârete mürâca‘at ederler. Bu sûretle kayd olunanlar, Meclis-i Umûmî’de sâhib-i re‘y değildir.

(20) Bu ittihâda her bir Ermeni bilâ-istisnâ dehâlet edebilir, fakat hediye vermekle meşrûtdur. Hediye için mu‘ayyen bir mikdâr yokdur. Mikdârını kendileri takdîr edebilirler. Teshîlât olmak için, hediyeler seneden seneye veyâ aydan aya veyâ haftadan haftaya mahallî meclislerine tesviye olunur. Ve bunlar Meclis-i Umûmî müzâkerâtında bir re‘yi hâ’izdirler.

“Meclisler”

(21) Nerede on ittihâd a‘zâsı bulunur ise, orada bir meclis teşkîl olunabilir. Ve mikdâr-ı kâfî hizmetçi intihâb edilir.

(22) Meclis yeniden a‘zâ kayd ve hediye verenler bulmağa cehd eder. Ve duhûliyye resmi ile senevî alınacak [171] vergileri cem‘ ederek İttihâd Meclisi’ne gönderir ve İttihâdın terakkîsi için mütâla‘âtını nâzıra arz eder, vâridâtını tezyîde çalışır.

(23) Mesârifât-ı mahalliyyeyi tesviye için meclisler kendilerine birer vergi tahsîs ederler.

(24) Meclisler kendi idâreleri için bir nizâmnâme-i dâhilî tanzîm ve İttihâd Meclis-i Umûmîsi'nde tasdîk olunmak için nâzıra takdîm ederler.

(25) Teshîl-i maksad için bir şehirde birden ziyâde meclis bulunabilir. Ancak yirmi birinci madde mücebince meclis teşkîl için lâ-ekall on a'zâ lâzımdır.

“Hazîne Mu'âmelâtı”

(26) İttihâd hazînesine idhâl olunan bi'l-cümle vâridâtın yüzde yirmi beşi dâima hıfz olunacaktır. Bunun bir kısmı emîn mahalle fâizle verilebilir. Hıfz olunan akçe, Meclis-i Umûmî'nin tensîb ve karârı olmaksızın sarf ve i'tâ olunmaz. Bu husûs a'zâ-yı meclisin üç rub'u tarafından karâr-gîr olması lâzımdır.

(27) Şirketin nükûdu emîn bir kasaya vaz' ile hıfz olunur. Mesârif-i tabî'yye için nihâyet beş yüz frankdan ziyâde akçe hazînedârın yanında kalmayacaktır. Nâzır ve hazînedâr ve meclis a'zâsından biri tarafından tahtîm edilmiş bir varaka ile kasadan akçe ahz olunur.

“Teftîş”

(28) İşbu nizâmnâmenin on ikinci maddesi ahkâmına tevfi'kan ta'dîlât icrâsı câ'izdir. Ancak maksad-ı aslînin tebdîli mümkün değildir. Fî $\frac{15}{27}$ Teşrîn-i evvel sene 1886.

[172] “Ermenistan'ın Evlâdına Ta'lîm-i İttihâd İçin İ'lân”

Ermenistan evlâdının ittihâdı: Merkezdeki meclis işe mübâşeret ettiği vakit bu i'lânı Ermeni cem'iyetine arza mecbûrdur. Ermenistan'ın maddî ve ahlâkî nezâretini îfâ etmek ve birinci hareketde maksad-ı ittihâdın esâsını binâ eylemek ile istikbâlde ziyâde terakkî ve kuvvet kesb edecektir. Ve bu sûretle Ermeni milletine hizmet eyleyecektir. İttihâdın maksadı Ermenistan'ın maddî ve ma'nevî terakkîsidir. Bu maksadın vesâ'iti, medenî memleketlerde Ermenistan evlâdına ilim ve sanat öğreterek vatanlarına i'âde etmeli ve kendi vatanlarına hizmet için teshîlât göstermelidir. Bu mukaddes maksat için her şehir ve havâlîde bulunan bi'l-umûm Ermeniler müttelik olmaları îcâb eder. Ve bu hâlde İttihâd, bu maksad ile Ermeni milletine güzel hizmetler îfâ eder. Ermenistan'ın tahsîl görmüş gençleri ulûm ve sanâyi'i ta'mîm için himâye olunmalı ve menâfi'-i mahalliyye için memleketlerine i'âde edilmelidir. Çünkü umûm için nâfi' eşhâs bunlardır. Ermeni milleti bu gibilere ne kadar mu'âvenet ederse istifâdeleri de o nisbetde olur. Her iş akçe kuvvetiyle olacağından, bu kuvvet ne

kadar tezâyüd eder ise, İttihâdın mu'âmelesi o derece tevessü' eder ve vâridât-ı sâireden başka nizâmnâme vechile a'zânın i'tâ edeceği yirmi frank vergi işte bu kuvvetin menba'idır. Binâ'en-aleyh İttihâd a'zâsının teksîri, arkadaşlarımız için lâzımdır. Bundan başka fâ'ideli bir tarîk daha bulunmuştur. O da her şehirde mahallî meclis a'zâsının nezâreti tahtında olmak üzere bir sandık veyâ klüp teşkîl olunmasıdır. Haftalıklar orada cem' edilirse iyi olur. İhtiyârî verginin haftada beş veyâ on santim olması kâfîdir. Yalnız her hafta verilmesi lâzımdır. İşte her Ermeni bu klübe para vermeli ve İttihâda bir menba'-ı vâridât te'sîs eylemelidir.

[173] Umûma hizmet için şâyân-ı medh çâre budur. Merkezdeki meclis para ikrâz etmek sûretiyle maksadını esâsen tevsî' edecek ve nizâmnâme vechile a'zâyâ ma'lumât verecektir. Herkesin mu'âvenetini İttihâdın terakkîsi için bekleyecek ve Ermenilere karşı olan emniyyetini ile'l-ebed muhâfazaya gayret edecektir. İmdi bu i'lânâtda her şehirdeki millet-perver Ermenilere İttihâdın maksadı ve mu'âmelesi, ictimâ'î bir kuvvete muhtâc olduğu beyân olunur.

ERMENİSTAN EVLÂDİ İTTİHÂDİ

Nâzır
Mıgırdıç Portakalyan

Kâtib (Kârdugar)
K. Baror

Hazînedâr
K. Subanyas

Ma'lûmâtçı
Sinişinhor Avuryan

MARSİLYA

$\frac{14}{26}$ [Teşrîn-i evvel] sene 1887

“Ma'lûmât”

İttihâd'a âid mektuplar (kârdugâr) vâsıtasıyla gönderilmek icâb eder.

Marsilya'da Portakalyan Mıgırdıç Matbaası'nda Tab' ve Neşr Olunan Armenia Gazetesinin 23 Nisan Sene 1890 Târihli Nüshasının Birinci Bendi Tercümesidir

Ermeni vatan-perver İttihâdının maksadı, ihtiyâcât-ı mahalliyyeye göre Türkiye Ermenistanına bir ta'dîlât ve teklîfât idhâl ettirmektir.

[174] Ermenilerin arzusu kendi kendilerini idâre etmektir. Bununla Ermenistan'ın harâbiyyetini mûcib olan gasb-ı emvâl keyfiyeti ref' olunabilir.

Maksad-ı ittihâdı fi'le çıkarmak için kendi iktidârını sarf eder ve hürriyyet ve serbestiyyetleri için dâhilî kuvvet vucûda getirir ve vatanlarının selâmeti için neşriyâta başlayanları ve ulvî bir sûretle sa'y edenleri teşcî' eder. İttihâdın lisân gibi bir gazetesi olur. Havâdis-i sâireden mâ'adâ İttihâdın mekâsıdını umûma arz eyler. Ermenistan'daki sefîl Ermenilerin esâreti hakkında ma'lûmât verir. Ve Ermenilere vatan muhabbeti ilkâ eder.

Ermeni vatan-perver İttihâd cem'iiyyetine a'zâ olmak, veyâ muhâbere etmek isteyenler, âtîdeki vechile mürâca'at etmelidir.

Mıgırdıç Portakalyan

Marsilya (Fransa'da)

**Mıgırdıç Portakalyan Tarafından Neşr Olunan ve El Yazısıyla
Muharrer Bulunan $\frac{6}{18}$ Haziran Sene 1885 Târihli Armenia
Gazetesinin Bir Fıkrası Tercümesidir**

“Armenia'nın Maksadı”

Ermeni milleti her tarafa dağılmış olduğu gibi, bir kısm-ı cüz'îsi dahi Avrupa'da mukîmdir. Avrupa'daki Ermeni gurebâsı bin belâ ile müvellidleri olan vatanlarından mehcûr oldular. Şu müfârakat, her taraftaki Ermenilerin münâ-sebât ve muhâberâtına bâdî olduğu cihetle fâ'ide-mend oldu. İşte bunların en birinci tarîki gazetedir ki mahâll-i muhtelifedeki vukû'âtı ve Avrupa'daki Ermenilerin mütâla'âtını derc ettiği gibi, onların sûret-i ittifâklarını ve akrabâsıyla olan müzâkerâtını târihleriyle berâber i'lân ederek, beynlerindeki ittihâd ve ittifâkı istihzâr eder.

**[175] Mar'aş Komiserliği'nden Gönderilen Mühür Tatbîklerinin
Nakl Olunan Asıllarıdır**

Kilikya Vatan-perver Şirketi. Mar'aş 1879.

Mar'aş Komiserliği'nden Vârid Olan 8 Teşrîn-i Sânî Sene 1311 Târihli Tahrîrâtın Sûretidir

Bir vakitden beri Mar'aş Ermenileri, efkâr-ı fâsidelerini icrâ için hânelerini terk ve tahliye ederek onbeş-yirmi hâne halkı esliha ve mühimmât ile kârgîr ve metîn olan hânelerde tehassun etmekde ve delikler açmak sûretiyle harekât-ı fesâdiyye âsârı göstermekde idiler. Şehr-i hâl-i Rûmînin altıncı Pazar gecesi, saat iki râddelerinde Akdere Kilisesi civârında fesedededen Emerliyan Karabet ve rufekâsı tarafından "Zeytunlular geldi diye hücum edildi. Daha ne duruyorsunuz?" denilerek ve iki el dahi silâh atılarak nümâyîşe başlanmış ve gece karanlığı münâsebetiyle İslâmlarla asâkirin yekdiğerine kırdırmayı tasmîm edilmiş ve bir fenâlık zuhûruna ramak kalmış iken lehü'l-hamd ve'l-minneh der-akab yetişilerek teskîn edilmiş ve tahkîkâta devâm edilmekde bulunmuş idi. Pazartesi günü, saat iki râddelerinde belediye karakolhânesi civârında kâ'in Kamburoğlu Serkiz'in hânesinde tecemmu' eden Ermeniler oradan murûr eden Müslümanlar üzerine bir çok silâh attıkları gibi on iki yaşında bir Müslüman çocuğu ile diğeri bir İslâmı katl ve Dersitanya Mahallesi'nde Bayramyan Saçrek hânesinde ictimâ' eden oğlu Agopciyan ve Emerliyan Mıgırdıç ve birâderiyle oğulları ve sâir rufekâsı taraflarından dahi [176] mârrîn ve âbirîne atılan kurşunlardan Kayabaşı Mahalleli Hacı Ağa katl ve Solakoğlu Hüseyin dahi kolundan cerh edilmiş ve o sırada Şekerdere ve Künbet ve Akdere ve Kırklar kiliseleriyle Ermeni ru'esâsı hânelerinden ansızın nizâmiyye ve jandarma devriye kol me'mûrları ve ahâlî-i İslâmiyye üzerine şiddetle kurşun yağdırılmış ve bir taraftan da evvelce tahliye etmiş oldukları hânelere bütün memleketi mahv etmek fikriyle ateş verdiklerinden memleketin bir kaç yerinden harîk zuhûr eylemiş olması ve atılan kurşunların te'sîrâtından ve ateş verdikleri hânelerin şerâresinden Künbet ve Akdere kiliselerindeki barut ve mühimmât-ı nâriyyenin dahi işti'âl etmesi üzerine der-akab Mar'aş Kumandanı sa'âdetlü Ziver Paşa ile ümerâ-yı askeriyye ve me'mûrîn-i mülkiyye ve asâkir-i şâhâne ve polis ve jandarma yetişerek sâye-i kudret-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhîde tulumba ve vesâ'it-i sâire ile harîk itfâ edildiği gibi fesâdın dahi önü alınmıştır. Bu vak'ada asâkir-i nizâmiyye efrâdından bir maktûl ile iki mecrûh ve jandarmadan da bir maktûl üç mecrûh ve ahâlî-i İslâmiyyeden yirmi yedi maktûl ve otuz bir mecrûh ve tebe'a-i gayr-i müslimeden doksan sekiz maktûl ve seksen üç mecrûh vukû' bulduğu gibi, muhterik olan hânelerin mikdârı da yüz elli râddesinde olduğu tahmîn edilmiş ve Şekerdere Kilisesi'nin yangın yerinde demir top gülleleri zuhûr etmiş ve orasının taharrîsinde bu gibi mühimmât zuhûru me'mûl-i kavî bulunmuş olduğunun ve kiliselerle ba'zı Ermeni hânelerinden elde edilen ve harîkin Ermeniler tarafından kasden îkâ' edildiğine delâlet eden barut ve hartuç ve sâir edevât-ı nâriyye numûneleri

Erkân-ı Harbiyye Dâiresine teslîm edildiğinin ve vukû'ât esnâsında ba'zı hânelerden ahz olunan eşyâ hükûmetce pey-der-pey toplanıp eshâbına i'âde edilmekde olduğunun arz ve beyânına mücâseret olunur. Ol bâbda.

[177] Mar'aş Meclis-i İdâresi A'zâsından Çorbacıyan Agop'un Hânesinde Derdest Edilip Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden İrsâl Buyurulan Mektûbun Ba'zı Fıkarâtı Tercümesidir

Ciğer-pârem Dragas,

Mektubumu bitirdikten ve katırcıya verdikten iki saat sonra Zalumyan Pervane'den bir mektub aldım. Ayın onunda Mavriler karyesinden kendisine yazdığınız mektup kopyası beraber idi. M. V. İ. için şaşdım. Sevgili sultandan imzâlanacak mes'ele bu kerre de boşa çıktı. Sultan İngiliz sefîrine Ermenilerin teskîni için ricâ etmiş ve bi'l-âhire Ermenistan'ın teklîfâtını kabul ve imzâ etmek için vakt-i âhare ta'lîkı ricâsında bulunmuş ve bunun esbâbı da Devlet-i Aliyye düvel-i ecnebiyyeden korkup da şimdi imzâ etti denilmemesi içindir. Şu hâle nazaran Osmanlı yine İngilizin ağzına bir lokma sokup susturdu. Nitekim Kıbrıs cezâiresinin mes'elesi ma'lûmdur. Bunun için İngiltere konsolosu buradaki vekîline Ermeni müfsidlerinin teskîn-i fesâd eylemelerini telgrafla nasîhat eylemiştir ki bu da bir büyük hîle-bâzlıktır. Bunlara aslâ inanmamalı ve fesâdı ileri götürmeğe çalışmalıdır. Sevgilim, eğer fesâd merkez-i idâresi sizi bu işden men' etmek isteseydi, şimdiye kadar Kıbrıs'a binlerce telgraf keşîde ederdi. Ez-cümle ayın otuzunda vukû' bulan bir nümâyîş Londra'ya telgrafla haber veriliyor. Londra'dan dahi bir gün sonra Kıbrıs'a bildiriliyor. İşte oradan da Beyrut'a yazılıp, ayın ikisinde yedimize mektup vâsıl olarak anlaşıyor. Şu hâlde İstanbul'da olan vukû'âtın fesâd merkezine ve oradan da tarafımıza telgrafla bildirilmesine [178] üç gün ister. Fesâd merkezi mes'elenin imzâlanmadığını bilirse sükût etmeyeceği ve tarafımıza bildirmeyeceği kâbil değildir. Fesâd merkezi, i'lânnâmelerin her tarafa teblîğ olunduğunu ve tez vakitte işe başlanacağını biliyor. Bu hâlde işi istîzâna bırakıp da cevâb vurûduna intizâr ile icrâ-yı fesâddan geri durmağa lüzûm yoktur.

Sevgilim, Londra gazeteleri bile Ermeni Patriği İzmirliyan'ın cemâ'atın çoğunu celb etmiş ve hüsn-i nazarını kazanmış iken, İstanbul'daki fesâdı kendi kuvvetiyle teskîn ettiğinden dolayı cemâ'atın nefretini kazanıp iyi adını kaybetti diyor. Kendisinin nâmus ve akılca değeri vardır. Ammâ kan görmeğe yüreği yoktur. Ayıntab bedevîleri gibi milleti teskîn için va'az edip fesâd çıkarmaz. Hâlbuki millet için bu hayırlı değildir. Zîrâ canlarının muhâfazasına hizmet eden takımdandırılar. Bedevîler Zeytun ve Mar'aş ve Kilikya'nın sâir cihetlerinde kan dökülüp de nâ'il-i maksad olacaklarında emîn olsalar, sarf-ı makderetden geri

durmazlar. Emîn olamadıklarından Ayıntab'da bir parmak bile kanamadı. Baron Yervand'ın mektubunu okuduğum zaman, cidden hiddetlendim ve işin söneceğini anladım. Lâkin sözünüzde kavî olduğunuzu bildiğimden ve Zeytun ve Mar'aş'da işe başlandığını haber aldığımdan dolayı bir derece müsterih ve memnûn oldum. Zeytun mes'elesini hükûmetden resmî olarak gelen telgraflardan anladım.

Çalışın, işi ileri götürün. Ben bu saatta Faroda'ya yazıyorum ve Baron Yervand'a ve Baron Memkumen'e ve Maroka Ceknaver'e ve cümleye bu işe çalışmalarını ve bu fesâdı ileri götürmelerini yazıyorum. Fî 16 Teşrîn-i evvel sene 1895.

Fedâ-yı cân eden
Artroli

[179] Çorbacıyan Agop'un Hânesinde Zuhûr Eden Diğer Mektubun Ba'zı Fıkarâtı Tercümesi Sûretidir

Cân-beraber birâderim Dragas,

5 Teşrîn-i evvel sene 1311 târihli mektubu (Z) ile başlayan memleketden, ya'nî Zeytun'dan aldım. İ'lânnâmeleri adamlarımıza yetiştirdim. S. ve S. şehirlerine dahi gönderdim.

Geçen hafta buradaki İngiliz Sefâreti tarafından bize gönderilen telgraf-nâmenin sûretini yazmış idim. Karârnâmeyi imzâ etmeyen kalmamıştır. Bu haber Ermenilerin yüreğine kuvvet verdi ve bizim fırkalardan mektuplar da yağmaya başladı. Mektuplar fesâdın ileri götürülmesini veyâ sükût edilmesini muhtevîdir. Hiç birisine cevâb vermedim. Esbâbı, bu havâlîyi bütün bütün zabt etmek için tarafınızdan ruhsat almak içindir. Sefîrin bize resmî tebliğ ettiği telgrafda, bizim fesâd çıkaranlara ufak bir hareketde bulunmamalarını tenbîh etmeliğimizi yazmış idi ki, ben bunu size bildirmemişdim. İşin son derecesini görmek istiyorum. Sefîrin telgrafı geldikten iki gün sonra Dersa'âdet'den buranın vâlîsine resmî bir telgraf geldi. Düstûrda münderic nizâmâtın ta'mîm ve tatbîkı sûretini hâkîdir.

Patrik İzmirliyan'dan dahi aynı zamanda bir telgrafnâme geldi. Bu telgrafnâmede Zeytun ahâlîsinin ba'zı teşebbüsâtı haber alındığı ve ıslâhâtın derdest-i icrâ olunduğu bir zamanda, bu gibi ahvâle meydan verilmesi kat'iiyen câ'iz olmadığından, her tarafta nasîhat verilmesini hâvî olup, Mar'aş Ermeni murahhasası bu çeşit ile papaslara hitâben yazılmış idi.

Düstûrun içinde Avrupalıların Ermenileri himâye edeceği hakkında bir kayıt yoktur. Demek ki, bu def'a da Ermeniler aldandılar. Ermeniler aldanmayacaktır. Bu fesâd ilerleyecektir. Vâliye gelen telgraf, her sancak ve kazâya [180] i'lân edilmiş ise de, Ermeniler ma'nâsını anlamayacaklardır.

Avrupa'nın istediğini Sultan kabul etti. İhsân-ı şâhâne yalnız altı vilâyet için olduğu hâlde, bunu ihsân olmak üzere telakkî etmeyiz. Bi-hakkın verecektir. Çünkü o yerlerde kan döküldü. Kilikya ahâlîsi râhat dururlarsa dîvânedirler. Altı vilâyet Ermenileri gibi Kilikyalılar da kan dökerler ise ayrıca müstakil bir hükûmet almak için bu günkü fırsattan istifâde ederler. Sefîr benim mütâla'ama hak verdi ve Kilikya'yı iyice anladığını ve Kilikya'nın altı vilâyetle birleşmesi lâzım geleceğini İstanbul'daki konsolosa yazdı.

Vâliye gelen telgraf bizi memnûn etmedi. Kilikya'nın kuvveti pek ehemmiyetlidir. Sefîr şaşdı kaldı. Ve fesâd işi büyük adamların elinin içinde olduğunu duydu. Ve Zeytun'daki harekât-ı fesâdiyyenin muhafazası lüzûmundan bahisle Sultanın kabul etmesine çalışacağını va'ad eyledi.

Hulasâ-i merâm: Ermenistan mes'elesi, imzâlansın imzâlanmasın; Kilikya mes'elesi ayrı bir şeydir. Siz bir dakîka hâlî kalmayın. İbtidâ (Z) şehri, ya'nî Zeytun'un kışlasını ve sâniyen esliha debboyunu zabt etmelisiniz ve idâre-i hükûmeti ele aldığınız zaman icrâ'âtı da ileri götürmelisiniz. Ve'l-hâsıl her ne lâzım ise bir gün evvel yapmalasınız. Patriğin telgrafını nazar-ı ehemmiyete almayınız. Onlara cebren yazdırıyorlar. Ermeni fesâdı ru'esâ-yı rûhâniyye parmağıyla döndüğüne Sultan ve Avrupalılar zâhib olmasınlar.

Kilikya'nın ehemmiyet-i mevkî'yyesi ve derece-i metânet ve kuvveti ma'lûmdur. Onbin askerin kuvveti tehdîde kâfi değildir. Zeytun ve Alabaş ve Frens ve Haçın mevâkî'indeki Ermeniler her türlü endîşeden vâreste olduklarından, orada istiklâli şimdiden i'lân etmelidirler. Ve dünyânın nihâyetine kadar böyle devâm edeceklerini bilmelidirler.

[181] Osmanlıların bu havâlîde ancak üç-beş yüz askeri vardır. Bunun da nısfı Süveydiye İskeleyi'ne gönderilmiştir. Yalnız altmış esterli i'lân-ı harb ve icrâ-yı şecâ'at etmek üzere ol tarafa gelmiş ve kasaba içinde bir tabur nâmını almıştır. Osmanlı kuvve-i mâliyyesi iflâs topunu atmıştır. Ah sevgilim, şu vakt-i fırsatı ganîmet bilin ve hiç bir şeye inanmayın. Dâimâ kavga edin. Galebe sizdedir. Kilikya'yı zabt ettiğiniz vakit, bütün milleti kurtarmış olursunuz. İstanbul'daki vukû'ât pek dehşetlidir. Merhametsizler bin iki yüz Ermeni öldürmüşlerdir. Üç-dört yüz kişi de İstanbul denizine atılmıştır. Sizin istirâhatınız için va'az eden patriğin yedindeki âsâsında yirmi altı kılıç darbesi vardır. İstanbul'da serbestî isteyen fırkalar Sultana karşı ayaklandı. Onlardan da üç-dört

yüz kadar mahbûs vardır. Yıldız Hapishânesi'nde vefât edenlerin mikdârı hesâba gelmez. Avukat İzzet Bey dahi o miyândadır.

Târihten on iki gün mukaddem İslâmlar Trabzon'da bin iki yüz Ermeni kestiler. Şimdi bir Rusya harb sefînesi orada bulunuyor. Ve'l-hâsıl bugün Ermenilerin son günüdür. Yâ serbestî, yâ ölüm. Ona göre hareket edip bu fırsatı elden çıkarmamalıdır. Sonradan kan döküleceğine şimdi dökmeliyiz. Hatırdan çıkarılmasın; Avrupalıların himâyeti Ermenileri muhâfaza için değildir. Ancak kendi menfa'ati içindir. Zîrâ Ermenistan fesâdına iştirâk olunmayıp da ileri götürülmezse Şark mes'elesi zuhûr edecek ve bu cihetle küllî bir mazarrata dûçâr olacaklardır. İşte bunun için sahâbete mecbûrdurlar. Avrupa kendi menfa'ati için teskîn-i fesâda meyyâl olsa bile, biz şaşkın olup da icrâ'ât-ı fesâdiyyeden geri durmamalıyız. Çünkü maksadımız ile'l-ebed serbest yaşamak ve yâhûd ölmekdir. Ölür isek Türkiye'yi de öldürüp Avrupa'nın menfa'atini ibtâl etmeğe çalışmalıyız. Biz ölmeyeceğiz. Bu fesâdı ne kadar ileri götürsek İslâmlar ölecektir. [182] Avrupa devletleri Türkiye'yi taksîm ettikleri vakit, kısm-ı a'zamını bize terk edeceklerdir. Çünkü yekdiğeriyle münâza'aya cesâret edemeyeceklerdir. Emîn olunuz İngiltere Devleti mahv olsa bile Ermenistan'ı Rusya Devleti'nin zabtına geçirmeyecektir ve hattâ diğer devletler de bu fikirdedir. Oraca gâlib veyâ mağlûb olursanız dâima bize haber veriniz. Biz de ona göre hareket edelim.

Zeytun ve Mar'aş'da ittifâksızlık olduğunu işittim. Bugün hükûmete telgraf gelmiş ve Zeytun yerinden sarsılmış. Ne için telgraf tellerini kesmeyi unuttunuz?

Ayıntab fırkasından ve sâir mahalden bize para gelmedi. Sizi göreyim, Süveydiye'den bir ma'lûmât alamadık. İşittiğimize göre köylüler soğumuşlar ve fesâd çıkarmak istemiyorlar imiş. Acaba doğru mu? Tahkîk ettirip bize yazınız. Sevgili Raçba'yı ve Abah'ı ve Dirvartaks ve Melisas'ı ve bütün arkadaşlarımı pûs ederim.

Fî 15 Teşrîn-i evvel sene 1311

Artroni

Haleb'den

Adana'da Stepan Hayguni Üzerinde Derdest Edilip Tezkire-i Sâmiyye İrsâl Buyurulmuş ve Bir Bez Parçasına Muharrer Bulunmuş Olan Yaftanın Sûretidir

[183] *Stepan Hayguni Üzerinde Derdest Edilen Yaftanın Tercümesidir*
Şehâdetnâme Numara: 7

İşbu şehâdetnâme-yi hâmil olan Baron Stepan Arzuyan, fa'âl a'zâmımızdandır. Ta'lîmât ve tertîbât-ı mahsûsa ile merkûmu Sis ve Adana ve Haçin taraflarına gönderiyoruz. Kendisine peyrev olmanızı ricâ deriz.

$\frac{3}{4}$ Mayıs 95

Hınçakyan gürûhunun
Kilikya ve civârı idâresi

İdâre nâmına
Ağasi

Haleb Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Vârid Olan 12 Teşrîn-i Sânî Sene 1311 Târih ve Yirmi İki Numaralı Tahrîrâtın Sûretidir

Şehr-i hâl-i Rûmî'nin dördüncü Cumartesi günü ale's-sabâh Ermeni fesedesinden Babek oğullarının köşklerinden endaht etmiş oldukları silâhdan bir nefer İslâm çocuğu katl olunması üzerine İslâm ve Hristiyan arasında [184] vukû' bulan arbedede asâkir-i şâhâne yetişinceye kadar elli bir zükûr ve sekiz inâs İslâm'dan maktûl ve yüz on kişinin mecrûh olduğu ve Ermeniden dahi yüz üç zükûr ve sekiz inâs maktûl ve doksan yedi mecrûh vukû' bulduğu haber verilmiş ve derhâl mecrûhînin tedâvîlerine mübâderet olunmağla beraber bini mütecâviz Ermeni taht-ı nezârete alınmış ve hânelerinde ta'yînât i'tâsıyla asâkir-i mülûkâne tarafından muhâfaza edilmekte bulunmuş olduğu Ayıntab kazâsı polis me'mûrluğundan alınan jurnal müfâdından anlaşılmagla, ol bâbda.

Bitlis Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 14 Teşrîn-i Sânî Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Bitlis ahâlîsinden ve Ermeni cemâ'atından Srope ve Hamazasp ve Mampara tarafından makâm-ı vilâyete verilen ihbâr-nâme sûreti ber-vech-i zîr aynen arz ve tezbîr olunur:

Üç seneden beri Protestan Mister Corc'un hizmetinde bulunmaktayız. Vukû'âtdan üç gün evvel ıslâhât icrâ olunacağına dâir İstanbul'dan bura hükûmetine telgraf gelmiş olduğunu Mister Corci söyledi. Ve altı vilâyet verildi. Ermenistan'ın teşkîlini tebşîr ederim diye milletimiz murahhasası Agop Efendi'ye hitâben yazdığı tezkireyi gece saat dörtte bize verdi. Biz de tezkireyi götürüp murahhasa efendiye verdik. Murahhasa efendi de "Ermenistan'ı tebşîr eden tezkirenizi aldım. Memnun oldum. Tebrîk eylerim." diye Corc'a cevâb olarak yazdığı tezkireyi bize verdi. Biz de Mister Corc'a teslîm ettiğimizi arz ve ihbâr eyleriz.

[185] Van Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 21 Teşrin-i Sâni Sene 1311 Târihli ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Bu gece saat bir râddelerinde Tepebaşı Karakolu'nun etrâfında yedi nefer Ermeni görülmesi ve polisçe şüphe edilmesi üzerine ta'kîb edildiğinden, içlerinden birisi karakola doğru bir silâh atmış ve polis Hurşid Efendi'nin yetişmesiyle altısı firâr edip, asıl müfsîd ve fedâ'î Vanlı Hamparsum oğlu Haçik müsellah olduğu hâlde derdest edilmiş ve üzerinde on üç kıt'a mektup ve pasavant ve sâire çıkarılmışdır. Mektuplar gâyet muzırrdır. Birisinin zîrinde İran'ın Tebriz şehrinde teşekkül eden esliha mübâyâ'a komitesinin arması mahtûmdur. Hasbe'l-îcâb mezkûr mektuplar makâm-ı vilâyete takdîm kılınmış ise de, mukaddemâ elde edilen Ermeni eşkiyası üzerinde zuhûr eden fevka'l-âde muzırr mektuplarla geçen hafta elde edilen diğer muzırr mekâtîbi Ermenilerden havfından veyâ sâir sebebdan dolayı mevki'-i resme koyamayan Vâlimiz Nâzım Paşa mezkûr mektupları dahi meydana çıkaramayacağı tabî'î olduğundan, zât-ı âlî-i hazret-i veliyyü'n-ni'amîlerinden mezkûr evrâkın taleb buyrulmasını mahremâne arza cesâret eyledim.

Konya Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 22 Teşrin-i Sâni Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Dünkü gün Nevşehir'de Câmi'-i Kebîr'de Fahri ve rufekâsı tarafından İslâmları Hıristiyanlar aleyhine teşvîki hâvî yaftalar ta'lîk edildiği ve tedâbîr-i lâzime îfâsıyla bir gûnâ vukû'âta meydan verilmediği Niğde Mutasarrıflığı'ndan makâm-ı vilâyete vârid olan telgrafnâmeden anlaşıldığı ma'lûmât olmak üzere arz olunur.

[186] Ankara Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 22 Teşrin-i Sâni Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Kayseriyye'de Cumartesi gündüz saat sekizde bir Ermeni tarafından çarşıda silâh atılmasıyla ahâlî-i İslâmiyye ve Hıristiyanıyye yekdiğerine karışarak İslâmdan altı maktûl, üç mecrûh ve Rumdan iki maktûl ve Katolikden on maktûl, üç mecrûh ve Protestandan yedi maktûl, üç mecrûh ve Ermeniden dahi iki yüz yetmiş maktûl, kırk mecrûh vukû' bulduğu ve asâkir-i şâhâne ve me'mûrîn-i hükûmetin eser-i ikdâm ve gayreti ile şûriş teskîn edilerek esnâ-yı vak'ada ziyâ'a uğrayan ba'zı eşyânın pey-der-pey elde edilerek sahiplerine teslîm edilmekde olduğu şimdi mezkûr Kayseriyye Komiserliği'nden bâ-telgraf bildirildiği ma'rûzdur.

Sivas Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 5 Kânûn-ı Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Amasya sancağına tâbî' Köprü kasabasında geçen pazar gecesi yatsı namazını ba'de'l-edâ câmi'-i şerîfden çıkmış olan Bafralı Emîn Efendi nâmında talebeden birine Ermeniler tarafından atılan silâh üzerine, "Ermeniler medreseyi basıyor" âvâzesi ahâlî-i Müslimeyi heyecâna getirerek, vukû'a gelen iğtişâşda İslâmdan iki maktûl, dört mecrûh ve Ermeniden elli maktûl, on beş mecrûh vukû' bulduğu ve şûriş ertesi günü öğleye kadar devâm ederek derhâl teskîn edildiği ve hasârât-ı vâkı'a derdest-i tahkîk bulunduğu Amasya Polis Komiserliği'nden alınan telgrafnâmede bildirilmiş olduğu berâ-yı ma'lûmât ma'rûzdur.

[187] Sivas Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 5 Kânûn-ı Evvel Sene 1311 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Sivas'ın Hafik kazâsına tâbî' Kemer karyesi ahâlîsinden olup telgraf çavuşluğunda bulunmuş olan ve bir buçuk sene mukaddem Ezberd Müdîri Esad Ağa ile bir nefer zabtiyeyi ve bir de Ermeni tüccârını katl eylemesinden dolayı gıyâben i'dâm cezâsıyla mahkûm bulunan ve üç mâh mukaddem Sivas'a gelmekte olan Karahisâr Müddeî-i Umûmî Mu'âvini Necîb Efendi ile refâkatındaki zabtiye çavuşunu esnâ-yı râhda katl ve refîki Çorum Tahrîrât müdîri ile bir de zabtiyeyi cerh ve mezkûr Hafik kazâsı dâhilinde Zıâr dağından iki kadın ve on altı nefer İslâmî bir sûret-i vahşiyânede katl ve itlâf ve Sivas mu'teberânından ba'zılarından tehdîd ile komite nâmına bir kaç yüz lira taleb eden ve daha bir çok fezâhiya ictisâr ile beraber kandisine dağ çetesi serasker ünvânını veren şakî-i meşhûr Ermeni Daniel'in ta'kîbine me'mûr Koçkiri kaymakamı ile asâkir-i redîfe-i şâhâne tarafından geçen pazar günü Suşehri ile Koyulhisar arasında vâkı' Karabayır nâm mahalde altı saat kadar devâm eden müsâvelede şakî-i merkûm ile altı nefer rufekâsı meyyiten ve dördü hayyen derdest edilmiş ve biri karanlıktan istifâde ile firâr eylemiş olduğu kaymakam-ı mûmâ-ileyhden bâ-telgraf bildirilmiş olmağla, ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümayûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesine 25 Teşrîn-i Sâni Sene 1311 Târihiyle Yazılan Arîzanın Sûretidir

Said Paşa'nın sadâret-i ahîresinde o vakte kadar zâbıta-i şâhânenin tedâbîr-i teyakkuz-kârânesiyle fi'liyâtı men' edilmiş olan Ermeni Hınçak komite-lerinin teşebbüsât-ı ihtilâl-kârânelerine karşı tedâbîr-i mâni'a-i zâbıtayı kesr husûsunda iltizâm eylemiş olduğu meslek-i ta'arruz-kârânesi ve ale'l-husûs ru'esâ-yı erbâb-ı mefsedetden [188] mücerred müdâhelât-ı ecnebiyyeyi celb için bir hâdise-i ihtilâliyyeyi bi't-tasmîm îkâ'a sâ'î olanların zâbıtaca derdest edildikce

hemen çâkerlerini Bâb-ı Âlî'ye celb ile İngiliz Sefâreti'nin şikâyât-ı vâkı'asından bahisle bunların tahliye-i sebîlleri husûsunda ibrâz eylemiş olduğu garâbet-i kânûn-şikenânesi vehle-i evvelîde kendisinin Ermeni fesâdının esbâb-ı ledünniyâtına adem-i vukû'una haml olunmağla böyle tehlikeli bir teşebbüs-i ihtilâl-kârâneyi serbest bırakmak mesleğinin bir maksad-ı mahsûsa müstenid olabilmesi ihtimâli bile bi't-tabî' tahattur olunamayarak Ermeni fesâdının esbâb-ı ledünniyâtı hakkında şifâhen ve tahrîren kendisine verilen îzâhâtın dahi bir te'sîri görülemeyip yine evvelki mesleğinde devâm ve Ermeni ihtilâlcilerini himâyede ibzâl-i mesâ'i-i mâ-lâ-keîâm ederek, hattâ hiç bir ecnebî devlet sefirinin nezdinde bulunduğu devlete resmen işkence isnâdına cür'et edemeyeceği derkâr iken Said Paşa zamân-ı sadâretinde Ermenilerin işkence ile ikrâr-ı cürm ettirildiğine dâir takrîr-i garîbi resmen kabul ederek Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi vâsıtasıyla taraf-ı çâkerâneme teblîğ eylemiş ve bu sûretle dahi zâbıtayı bi't-tehdîd îfâ-yı vazîfeden men' etmek istemiştir. Aynen ve merbûten arz ve takdîm eylediğim evrâkın her bir fıkrası ma'rûzât-ı kemterânemin bir bey-yinesidir. Evrâk-ı mezkûrenin Ermeni vakâyi'-i ahîresinin hudûsundan evvelki istitlâ'ât ve ihbârâtı mutazammın olanları bi'l-vücûh şâyân-ı dikkatdir. Pây-ı taht-ı saltanat-ı seniyyede bir ihtilâlin hemen hemen îkâ' olunmak üzere bulunduğu dâir taraf-ı çâkerânemden vukû' bulan bir iş'âr-ı resmînin Said Paşa tarafından ne türlü muhâberât ile kapattırılmak istenilmiş olduğu te'vîl ve inkârı mümkün olamayacağı gibi hâdisât-ı mü'essife-i ahîrenin sebep-i hudûsu dahi kendisinin bâlâda arz ve îzâh ve evrâk-ı resmiyye ile isbât olunan meslek-i iltizâm-kârânesinin netâyic-i tabî'iyyesinden bulunduğu ma'rûzdur.

[189] Haleb Vilâyeti Polis Komiserliği Vekâleti'nden Alınan 22 Teşrîn-i Sâni Sene 1311 Târih ve Yirmi Dört Numaralı Tahrîrâtın Sûretidir

Teşrîn-i sâni'nin altıncı gününden on beşinci gününe kadar Mar'aş kasa-basında emniyet ve âsâyiş ber-kemâl olup, ahâlî-i İslâmiyye ve Hristiyanıyye dükkânlarını küşâd ile ahz ve i'tâlarında meşgûl oldukları ve Zeytun'a tâbî' Alabaşlı eşkiyasından iki bin beş yüz kadar eşhâsın şehr-i mezkurun üçüncü gecesi Göksun nâhiyesine savuşdukları mevsûkan haber alındığı Mar'aş Komiserliği'nden bildirilmiş olmağla, ol bâbda.

Haleb Vilâyeti Polis Komiserliği Vekâleti'nden Alınan 22 Teşrîn-i Sâni Sene 1311 Târih ve Yirmi Altı Numaralı Tahrîrâtın Sûretidir

Ayıntab'da Eblahan Mahallesi'nde Yakut oğlu Agop'un hânesi damından Konbuz ta'bîr olunan âlât-ı nâriyye sokakta bulunan Deveci Hacı Halil ve oğlu

Ahmed ve Mehmed oğlu Ömer ve Mûsâ ve Gedik oğlu Hasan ve Mehmed oğlu Ali nâm kimesnelerin ortalarına atılmasıyla patlayarak merkûmûn cerh edilmiş ve tahkîkâta ibtidâr kılınmış olduğu kazâ-i mezkûr polis me'mûrluğundan bildirildiği ma'rûzdur.

[190] Haleb Vilâyeti Polis Komiserliği Vekâleti'nden Alınan 4 Kânûn-ı Evvel Sene 1311 Târih ve Otuz Numaralı Tahrîrâtın Sûretidir

Şehr-i Teşrîn-i sâni'nin yirmi ikinci gününden yirmi dokuzuncu gününe kadar Mar'aş'da emniyyet ve âsâyiş ber-kemâl olduğu ve şehr-i mezkûrun yirmi ikinci gecesi Zeytun eşkiyâsının Mar'aş'a altı saat ba'îd mesâfede bulunan Sarılar karyesini basarak kırk hâne ihrâk eyledikleri Mar'aş Komiserliği'nden bildirildiği ma'rûzdur.

Haleb Vilâyeti Polis Komiser Vekâleti'nden Alınan 4 Kânûn-ı Evvel Sene 1311 Târihli Tahrîrâtın Sûretidir

Şehr-i Teşrîn-i sâni'nin otuzuncu gecesi Ayıntab'ın Eblahan Mahallesi'nden bir kaç el silâh endaht edildiği işidilmiş ve lede't-tahkîk berber Kigork ile Mardo'nun kendi hânelerinden oradaki karakolhâneye kurşun atılmış olduğu görülmekle, merkûmân derdest ve idâme-i tahkîkâta mübâderet edildiği Ayıntab polis me'mûrluğundan iş'âr kılındığı ma'rûzdur.

İzmid Sancağı Polis Komiserliği'nden Alınan 15 Kânûn-ı Evvel Sene 1311 Târih ve On Bir Numaralı Tahrîrâtın Sûretidir

Bir takım sebük-mağzânın eser-i teşvîkiyle bu gün İzmid'deki Ermeniler dükkânlarını açmamış ve açanlar dahi kapatmış olmağla ahâlî beyninde galeyân husûle gelmiş ve derhâl polis ve asâkir-i nizâmiyye ve zabtiyyeden tertîb ve sevk edilen kollar ma'rifetiyle heyecân teskîn ve sâye-i âsâyiş-vâye-i hazret-i pâdişâhîde emniyyet i'âde edilerek herkes işi ve gücü başına avdet eylemiş oldukları arz olunur.

Merzifon Zâbıta Kâtibinden Alınan 11 Kânûn-ı Evvel Sene 1311 Târihli Mektup Sûretidir

Geçen üçyüzyedi senesinde Merzifon'a bir saat ba'îd mesâfede kâ'in Değirmendere nâm mahalde iki nefer Ermeni eşkiyâsı tarafından atılan kurşundan bir kişi ile bir hayvan telef edilmiş idi.

Üçyüzsekiz senesinde “Ey hükûmet, vergi için milletimizi sıkıştırmayınız. Zâlimlik etmeyiniz. Bugün böyle kalmaz” ibâresi yazılmış mühür yerine martin fişengi basılmış bir takım kâğıdlar câmi’ avlularına bırakılmış idi. Biraz müddet sonra Malatya’da humbara ile derdest ve Samsun tarîkıyla Dersa’âdet’e i’zâm edilen [191] Rusyalı Şamaun’u muhâfızı elinden almak üzere Merzifon ile Havza arasında kâ’in Çelenk Boğazı’nda on sekiz nefer Ermeni eşkiyâsı görülmüş ve merkûm Şamaun’un firâr ile Samsun’dan Merzifon’a gelerek Ermeni hânelerinde ihtifâ eylemesi üzerine tekrâr derdest ve icrâ-yı tahkîkât olundukda, merkûmun her hânede beytûtet ettiği ve riyâseti tahtında tahlîs akçesi nâmıyla bir çok i’âne cem’ eylediği anlaşılmış idi. Bundan evvel Ermeni fesedesı tarafından geceleri silâh atılarak pek çok def’alar nümâyiş icrâ edildiği dahi görülmüş idi. Ve hattâ bir Ermeni âlüftesinin hânesine bi’d-duhûl mezbûreyi cebren dağa kaldırarak orada itlâf eylemiş olanların Ermeni fesedesı olduğunu maktûle-i mezbûrenin oğlu beyân ve ifâde eylemiş iken, yine Ermeniler mahallelere yaftalar ta’lîk ile da’vet-i isyân eylemişler ve Hükûmet-i Seniyyeye ihbârât-ı sâdıkânede bulunanları katl etmek sûretiyle de mel’anetden geri kalmamışlar idi. Bu miyânda Ermeni fedâîlerinden olup, yedlerinde Karadağ revolverleriyle iki adet humbara olduğu hâlde derdest olunmuş olan Varteris Kirkor’un Dersa’âdet’e i’zâmını müte’âkib Rusyalı Leon Parsih idâresindeki Frahor eşkiyâ çetesi asâkir-i zabtiyye ile musâvele etmiş ve dört neferi hayyen ve beş neferi meyyiten elde edilmiş ve bu müsâdemede asâkir-i zabtiyyeden dahi iki nefer maktûl vukû’ bulmuş idi.

Şu vukû’âtı müte’âkib Ermenilerin evzâ’ ve harekâtında görülen tebeddülât, bunların icrâ-yı mefsedetden geri kalmayacaklarını ihsâs ve isbât eylemiş olmağla bu sûret üçyüzon senesi Kânûn-ı evvelinden üçyüzonbir senesi Eylülüne kadar tevârîh-i muhtelifede arz edilmiş idi. 25 Haziran sene 1311 ve 5 Temmuz sene-i mezkûre târihli varaka-i çâkerîde vukû’ bulan katl ve ihrâk keyfiyetleri arz olunmuş idi.

[192] Teşrîn-i sâni’nin üçüncü Cum’a günü ahâlî-i İslâmiyye câmi’e gittikleri sırada çalınan bir çan sedâsı üzerine Ermeniler i’lân-ı sürûr ile dükkânlarını kapatmağa başlayıp, cümlesi kiliselere ve büyük hanlara toplanmışlardır. Bu sırada Paşa Câmi’-i Şerîfi’ne gelmekte olan terzi İsmail’i bir Ermeni mezkûr câmi’ avlusunda revolver kurşunuyla cerh etmiş ve Taşlı Han’dan mezkûr câmi’-i şerîf pencerelerine kurşun atılmışdır. Câmid Câmi’-i Şerîfi civârında ictimâ’ eden kırk kadar Ermeni fedâîsi tarafından Veli nâm şahıs ve kasap dükkânına tecemmu’ eden Ermeniler tarafından dahi Lütfullah nâm kimesne cerh edilmiş ve mahalle arasında oduncu Emrullah ile İbrahim ve sâir yirmi kadar Müslümanın mecrûh ve maktûl olduğu görülmüşdür. Hânelerden Hükûmet Konağı’yla kışlalar üzerine kurşunlar yağdırılmış ve kolu meşinli ve başları parlak şapkalı otuz kadar Ermeninin ellerinde bir cins kasatura olduğu hâlde

muhtemelen tecâvüzle Abdullah Efendi'yi abdest alıp hânesine kaçtığı esnâda cerh etmiş olmaları üzerine, ahâlî-i İslâmiyye galeyâna gelmiş ve namazı terkle câmi'den çıkmışlardır. Müte'âkıben vukû' bulan şûrişde seksen kadar Ermeni telef olmuş ve sâye-i kudret-vâye-i hazret-i şehriyârîde derhâl i'âde-i emniyyet edilmiştir. Bu vukû'ât üzerine üç-beş hâne halkı birleşerek metîn hânelerinde tehassuna başlamışlar ve civâr kazâlarda dahi icrâ-yı mefâsid eylemişlerdir.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 7 Kânûn-ı Sânî Sene 1311 Târih ve Sekiz Yüz Kırk Yedi Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Tebriz'de bulunan Ermeni erbâb-ı fesâdından Agop M. B. nâmında bir şahsın Vanlı Vahan vâsıtasıyla Van'da Dikran ve Serkiz ve Armanak nâmına gönderilip, Posta ve Telgraf Müdîriyetince derdest olunarak, asılları hükûmet-i mahalliyyeye tevdî' olunan iki kıt'a mektubun Telgraf ve Posta Nezâret-i Aliyyesince savb-ı âlî-i dâverîlerine tevdî' olunan sûret-i mütercimesinde muharrer olduğu vechile Ermeni komiteleri tarafından ilk bahârda Van'da [193] bir hareket-i ihtilâliyye îkâ' olunacağı zâbıtaca alınan ma'lûmât ile de te'yîd edildiğine ve sâireye dâir taraf-ı âlî-i âsafânelerinden meb'ûs 2 Kânûn-ı sâni sene 1311 târihli jurnal üzerine, Petersburg ve Tahran Sefâret-i Seniyyelerine teblîgât icrâsı Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'ne yazılmakla beraber, tekayyüdât-ı mütemâdiyye îfâsı lüzûmu dahi telgrafla cânib-i vilâyete teblîğ ve izbâr kılınmıştır. Ol bâbda.

Van Telgraf ve Posta Müdîrliği'nden Elde Edilip Posta ve Telgraf Nezâret-i Aliyyesi'nden İrsâl Olunan Mekâtîb Tercümesidir

Tebriz'de Agop M. B. Tarafından Eczâlî Su ile Yazılan Mektubun Tercümesi Sûretidir

Sevgili Arşak,

Buradaki fabrikada dört usta vardır. Bunlardan birisi silâh almağa gitmiştir. Diğer yedi yüz adet "Ensanson" tüfengi getirdi. Bu eslihanın âlâtı ve lüle demirleri ve kolu pek kuvvetlidir. Burada Kulu Şart Kumpanyası a'zâsından sekiz-on adam vardır. Van için başlarını fedâ ederek Van'a gelmek istiyorlar. Fakat Taşon'un mütâla'ası çokdur. Kendisi büyük hânedâna mensûb olup komitenin söz bilenlerindendir. Mevcûd olan Ensanson tüfenkleri gönderilecek idi. Sako keyifsiz olduğu cihetle gönderilemedi. Bulgar Yüzbaşı Bedros ile Artin geldiler. Yüzbaşı Bedros ta'lîm ettirecektir. Benim de cemâ'atle orada kalmaklığım Sako çok ısrâr etti ise de gitmedim. Bu mektupdan sonra belki Bakü'ye giderim. Vahan'ı gönülden çıkarmamanızı ricâ ederim. Yeni tüfenk üzerine yapılan üç harfli markayı ben yaptım. Beğeneceğinizi pek ümîd etmiyorum.

[194] Keşişyan Ohannes'in katlini Rusya gazetelerinden işitip çok mesrûr olduk. Van üzerine kumpanyanın fikri çok olduğundan, ilk bahârda cem'iiyet-i kesîre ile gelecekler. Tüfenkler burada yapılmaktadır. Sonra sana yazarım. Ben de Kulu Şart Kumpanyası'nın ma'iiyetindeyim. Bu hafta bir başka hâneye nakl edeceğim. Selos'a bir takım cemâ'at gelmiş ise de kimler olduğunu anlayamadım. Sako keyifsiz olduğundan Selos'a gidecek. Silâhları Aristakis getirdi. Burada Rusya sürmelis tüfengi kalmadı. Bu çalışanlar misyonerler ve Rusyalılardır. Tebriz ahâlîsi bi'l-umûm mahv oldular. Arşak, her ne isterseniz bana yazınız, cem'iiyete dâhil olup bu bahârda Van'a geleceğim. İster öleyim, ister kalayım. Beni gönülden çıkarmayıp mektup yazın. Bizim Kalost İran'a gelecektir. Fakat ne vakit geleceği ma'lûm değildir. Yazacağın mektubu Aristakis vâsıtasıyla bana gönder.

Tebriz'de Agop M. B. Tarafından Vanlı Vahan Vâsıtasıyla Kardasyan Dikran'a Gönderilen Mektubun Tercümesidir

Numara

4

Sevgili arkadaşlarım Dikran ve Serkis,

Nasılsınız, işinize devâm ediyor musunuz? Yoksa etmiyor musunuz? Sizden bârid bir sûretle müfârakat ettim ise de zararı yoktur. “Uzakda muhabbet, yakında bürûdet vâkı’ olur” hikâyesi ma'lûmdur. Şimdilik Tebriz'de bulunuyorum. Fakat Bakü'ye gidip ilk bahâra kadar orada kalmak fikrindeyim. Ben burada bulunduğun sırada bir çok “Ensanson”, ya'nî martaserekân ta'bîr olunan yeni tüfenkler getirdiler. Van için çok tedârikât vardır. Vahan ile iyi olunuz. Mâzîyi bırakıp istikbâle bakınız. Cem'iiyetleri muhkem tutunuz. Ve istikâmetle hareket ediniz. Ümîdimiz sizdedir. Yaşo ve Bedo'nun işleri çoktur. Her işi onlardan su'âl edin [195] ve re'ylerine tevîk-i hareket edin. Bedo mahbûs gibi bu kadar seneden beri Van'da saklanmışdır. Taşo ve Bedo'nun emrinden hâric çıkmayın ve işe kuvvet verin. Bizim işler fedâ'î kârıdır. İskele cem'iiyetine güzel söz söyleyin. Bunların karşısındaki Kulu Şart Kumpanyası Van üzerine büyük kuvvet dökecektir. Vanlılar da sizsiniz. Dikran, Sako, Bedros, Harunyan ve Taşo ile görüşün. Bahârda ne olacağını anlarsınız. Mektubumun cevâbını alırsam, ol vakit Bakü'den size mektup yazarım. Haço'ya, Meno'ya, Kirkor'a ve cümleye ihtirâm-ı mahsûs eylerim. Cesûr olunuz. Kulu Şart Kumpanyası'na dâhil olunuz. Diğer taraf-gîrlere bakmayınız.

Makâm-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîden Şeref-vârid Olan 14 Kânûn-ı Sâni Sene 1311 Târih ve Beşyüz İki Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Hey'et-i teftişiyenin Erzurum'a muvâsalatında komiteler tarafından hoşnûdsuzluk gösterilmiş ve hattâ ol bâbdaki tenbîhât ve iğvâ'âta hakkıyla tatbîk-i hareket etmeyen Avukat Dirserkisyan Artin Efendi ile tesâdüfen yanında bulunan Ticâret Meclisi a'zâsından Bozuyan Simon Efendi Rum kilisesi civârında alâ-mele'i'n-nâs katl ettirilmiş olup, bu kerre derdest edilen ba'zı evrâk miyâ-nında bu madde için Dir ve Şakıyanlar Komitesi'nin o zaman neşretmiş olduğu matbû' varaka tercümesinin ve me'mûriyyet istid'âsıyla müfettişliğe mürâca'at eden bir Ermeninin hânesine komite tarafından bırakılıp elde edilen tehdîd-nâme tercüme ve fotoğrafinin gönderildiğine ve sâbık murahhasa Gayunet Efendi'nin kilisede yalnız Simon Bozuyan Efendi için du'â ederek Avukat Artin Efendi'ye merâsim-i mezhebiyyeyi îfâdan istinkâf etmesi ve me'mûriyyet istid'â eden Ermeniye gönderilen tehdîdnâme târihinin de mûmâ-ileyhin Erzurum'dan infikâkinden evvel olması, kendisinin ne dereceye kadar rehber-i fesâd olduğunu gösterecek mevâddan bulunduğuna dâir müfettiş devletlü Şâkir Paşa Hazretlerinden vârid olan [196] 26 Receb sene 1300 târihli ve altı yüz elli bir numaralı tahrîrât takımıyla savb-ı devletlerine irsâl kılınmış ve Adliye ve Mezâhib Nezâret-i Celîlesi'ne de ma'lûmât verilmiş olduğu beyânıyla tezkire-i senâ-verî terkîm kılındı efendim.

Anadolu Müfettişi Devletlü Şâkir Paşa Hazretleri'nden Makâm-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye Vârid Olan Tahrîrâtın Sûretidir

Ma'lûm-ı âlî buyrulduğu üzere çâkerlerinin li-ecli'l-ıslâhât Anadolu vilâyât-ı şâhânesine me'mûriyyetin Ermeni ihtilâl komitelerine hoşnûdîyi müstelzim olamayarak, hattâ Erzurum'a muvâsalat-ı âcizânemde umûm tarafından istikbâl olduğum hâlde, bir Ermeninin dahi beraberce gelmesine müsâ'ade edilmemiş ve Murahhasahâne'den verilen emir üzerine a'zâ meclislerden isti'fâ eylemiş ve hükûmete mürâca'at kesilmiş idi. Ermeni ihtilâl komiteleri ol vakitler kuvvetü'z-zahr olan hey'et-i rûhâniyye vâsıtasıyla pek büyük kuvvet ve te'sîr hâsıl ederek, hattâ bu bâbdaki tenbîhât-ı kat'ıyyeyi hakkıyla îfâ etmeyen Avukat Dirserkisyan Artin Efendi komitece katle mahkûm olarak Eylül'ün yirmi üçüncü günü akşam üzere Erzurum'un en ziyâde âmed ü şüdü bulunan Rum kilisesi civârında alâ-mele'i'n-nâs katl ve tesâdüfen yanında bulunan Ticâret Meclisi a'zâsından Bozuyan Simon Efendi dahi mûmâ-ileyhi muhâfaza eylemek istemiş olmasından dolayı i'dâm edilmiş ve bu husûsda gerek zâbıta-i mahalliyye ve gerek polis ma'rifetiyle olunan mesâ'î ve ikdâm semeresiz kalarak mütecâsirler derdest edilememiş olduğu gibi, mûmâ-ileyhimânın âileleri hiç kimseden da'vâ

ve şübheleri olmadığını resmen ifâde eylemişler idi. Bu kerre derdest edilen ba'zı evrâk miyânında bu madde için Ermeni ihtilâl komitelerinden Dir ve Şakıyanların komite a'zâsı miyânında neşr eylemiş oldukları poligrafla matbû' varakanın fotoğrafla sûreti aldırılmak mümkün olamadığından tercümesi leffen takdîm kılındı. Maktûlân-ı merkûmânın cesedleri Murahhasahâne'ye götürüldükde murahhas-ı sâbık Gayunet Efendi, Bozuyan Simon Efendi için merâsim-i mezhebiyyeyi îfâ ederek [197] asıl komite tarafından katle mahkûm olan Artin Efendi hakkında âyince du'â eylemekden ibâ' eylediği tahkîkât-ı mevsûkadan müstebân olmuştur. Bundan başka hâline cesbân bir me'mûriyyetle istihdâm olunması istihdâmıyla mürâca'at eden bir Ermeninin hânesine komite tarafından bırakılıp elde edilen 2 Kânûn-ı evvel sene 95 târihli tehdîdnâmenin aldırılan fotoğrafı zahrında münderic tercümesi bulunduğu hâlde leffen takdîm kılındı.

Mârru'l-arz i'lânnâmede isimleri münderic Avukat Artin ile Bozuyan Simon'dan sâbık murahhasa Gayunet Efendi'nin kilisede yalnız Simon Efendi için du'â ederek, Avukat Artin Efendi'yi merâsim-i mezhebiyyeyi îfâdan istinkâf eylemesi ve me'mûriyyet istid'â eden Ermeniye gönderilmiş bulunan fotoğrafı ve tercümesi melfûf tehdîdnâme târihinin dahi murahhasa Gayunet Efendi'nin buradan infikâkinden evvel olması murahhas-ı mûmâ-ileyhin ne dereceye kadar erbâb-ı fesâda rehber idüğünü gösterecek vesâ'ikden bulunmağla, ol bâbda.

Bir Me'mûriyyetde İstihdâm Olunması Zımnında Mürâca'at Eden Bir Ermeninin Hânesine Bırakılan ve Fotoğrafı Çıkarılıp Gönderilen Tehdîdnâmenin Tercümesidir

2 Kânûn-ı evvel sene 1895
Erzurum

Tebliğ

Bir me'mûriyyetde istihdâm olunmak için Şâkir'e mürâca'at etmişsin. Vatanın şu hâl-i ihtizârında senin bu teşebbüsünü cinâyet addederiz. Senden evvel olanlara verilen hükmü oku da ona göre kendini muhâfaza et. Ermeni erbâb-ı ihtilâli uykuda değildir. Her şeyi biliyor ve intikâmını almağa kâdirdir. Gençliğine yazıktır. Der-akab isti'fânı verip de birinci def'a olarak diğerlerine sû-i emsâl olmamanızı talep eyleriz. Eğer bundan sonra o efkâra hizmet etmeğe devâm eder isen yâhûd şu i'lânnâmeyi hükûmete teslîm edildiğini işidir isek, evinle beraber ber-havâ olacaksın. [198] Güzelce düşün ve hareket eyle.

Ermeni İhtilâl Komitelerinden Dir ve Şakıyanların Dirserkisyan Avukat Artin ile Bozuyan Simon'u Katl Etmiş Olduklarını Komite Efrâdına li-Eclî'l-İ'lân Poligrafla Tab' ve Neşr Eyledikleri Varakanın Tercümesidir

Cümleye ma'lûm olan vatan hâ'ini Avukat Dirserkisyan Artin, Ermeni İhtilâl Cem'iiyyetinin Erzurum Merkez Komitesi karârıyla katle mahkûm edildi. Mâh-ı hâlin yirmi üçüncü günü akşam saat on ikide Rum kilisesi civârında ziyâdesiyle âmed ü şüd olan sokaklardan birinde bu hüküm kemâl-i muvafakıyyetle icrâ olundu. Teröristler, "Dehşet verenler", serbest ve âzâdedirler. Bununla beraber Bozuyan Simon katl olundu. Bu da kendi haddinden ziyâde olan akılsızlığına kurban oldu. Bundan dolayı te'essüf ettiğimizi beyâna müsâra'at eyleriz.

Erzurum, Fî 24 Eylül sene 95

Ermeni İhtilâl Cem'iiyyetinin
Erzurum Merkez Komitesi

17 Kânûn-ı Sâni Sene 1311 Târih ve Beş Yüz Altı Numaralı Tezkire-i Sâmiyye Sûretidir

13 Şa'bân sene 1313 târihli ve üç yüz yetmiş bir numaralı tezkire-i devletlerinde harekât-ı mefsedet-kârânesinden bahs olunan Murat hakkında evvelce vâkı' olan iş'âr-ı vâlâları üzerine bi'l-muhâbere Adliye ve Mezâhib Nezâret-i Celîlesi'nden gelip, leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınan 12 Şa'bân sene 1313 târih ve yedi yüz elli dört numaralı tezkirede, merkûmun uygunsuz takımından olduğu derkâr ise de, bir cinâyetin fâ'ili olmadığından ve derdesti için me'mûrîn-i zâbita tarafından merkûmun ilticâ ettiği kiliseye girilecek, yâhûd kilise hademesi cânibinden çıkarılmasına teşebbüs edilecek olur ise bir fenâlık zuhûru melhûz bulunduğundan bahisle, rufekâ-yı sâiresi gibi taşraya def'i zımnında nezâret-i celîlelerine vukû' bulan mürâca'atın is'âfı ümîdinde bulunduğu vesâyâ-yı vâkı'a üzerine, Ermeni patriği tarafından [199] ifâde edildiği beyân edilmesine nazaran, merkûm Murat ile şerîk-i mefsedeti olduğu beyân buyrulan Baron'un emsâli vechile tard ve teb'îdi münâsib görünmekle icrâ-yı îcâbı ve tezkire-i mezkûrenin i'âdesi husûsunda himmet buyrulması siyâkında tezkire-i senâ-verî terkîm kılındı efendim.

Adliye ve Mezâhib Nezâret-i Celîlesi'nden Makâm-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye Yazılan 754 Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Murat nâmındaki bir müfsidin başındaki takyeye kama ve revolver resimlerini yaptırmış olduğu hâlde, Galata Ermeni Kilisesi'nde muhtefî olup

evvelki gece saat birbuçukda mezkûr kiliseye giden Muşih nâmında bir Ermeni'yi güyâ hükûmete ma'lûmât veriyor zannıyla kilise zamgoçlarına tutturup darp ve kamasını dahi keşîde ile cerh edeceği esnâda güç hâl ile yakasını kurtarıp kilise kapısından dışarıya atladığını bi'z-zât merkûm Muşih'in haber vermesi üzerine, merkûm Hey'et-i Tahkîkiyye re'îsine terfîkan patriğin hânesine gönderilip vak'a-i mezkûre hikâye ettirilmekle beraber, evvelce verilen te'mînât hilâfına olarak el-yevm Galata Kilisesi'nde böyle bir ihtilâlcinin muhâfaza ve himâye edilmesi sebebi su'âl ve merkûmun zâbitaya teslîmi taleb olunmasına mukâbil, dünkü gün kâtib-i husûsîsini gönderip merkûm Murat'ın derdest edilmeksizin memâlik-i şâhâne hâricine çıkarılması iltimâsını teblîğ etdirmiş ve bu iltimâsın kabulü mümkün olamayıp merkûmun be-heme-hâl zâbitaya teslîmi lâzım geleceği cevâbı verilmiş olduğu hâlde henüz teslîm olunmayıp, bu makûle ihtilâlciler ve cânîler kiliselere kabul ile mazhar-ı himâyet ve sahâbet olundukca, erbâb-ı fesâdın ta'kîbât-ı zâbitadan korkusu kalmayacağından ve cânîler îkâ'-ı cinâyet eder etmez kiliselere firâr ile hükûmetden korkuları kalmayarak müreffehen yaşayabileceklerinden ve yalnız ibâdete mahsûs olan kiliselerin erbâb-ı cinâyet-i fesâda yatak olduğu hiç bir yerde görülmuş şeylerden olmadığından, bu hâlin kat'iiyen men'-i vukû'uyla beraber merkûm Murat'ın be-heme-hâl zâbitaya teslîmi zımında patrikliğe teblîgât-ı kat'iiye îfâsı lüzûmuna dâir [200] Zabtiye Nezâret-i Celîlesi'nden vukû' bulan arz ve iş'âr üzerine, ol vechile îfâ-yı muktezâsını âmir şeref-vârid olan 8 Şa'bân sene 1313 târih ve dokuz yüz yirmi dokuz numaralı tezkire-i sâmiyye-i sadâret-penâhîleri mücebince patrik-i mûmâ-ileyhe bi'l-vâsıta tefhîmât ve ihtârât-ı mukteziyye icrâ kılındıkda, erbâb-ı cerâ'imîn dûçâr-ı mücâzât olmalarının işkâlini hasbe's-sadâka tecvîz etmeyeceği gibi, el-yevm kiliselerde merkûm Murat'dan başka mülteci eşhâs bulunmadığını ve merkûmun harekât-ı vâkı'asına nazaran uygunsuz takımından olduğu derkâr ise de bir cinâyet fâ'ili olmayıp, yalnız vak'a-i ma'lûmeye iştirâk eden ve nezâret-i müşâru'n-ileyhâca mukaddemâ karârlaştırıldığı vechile taşraya def' ve i'zâm olunan kesândan bulunduğu hâlde, her nasılsa gitmeyip kilise-yi mezkûrede kalmış ve şimdi derdesti için me'mûrîn-i zâbita tarafından kiliseye duhûl edilse hasbe'l-mevkî' bir fenâlık vukû'a gelmek ve kilise hademesi tarafından çıkarılmasına teşebbüs olursa dahi merkûm eşirrâdan bulunması hasebiyle muhâlefet göstererek şu yüzden bir arbeye tekevvün etmek kaviyyen melhûz idüğünden, böyle bir hâle sebebiyyet verilmiş olmakdan ihtirâzen kendisinin dahi rufekâ-yı sâiresi gibi taşraya def'i husûsunu nezâret-i müşâru'n-ileyhâdan iltimâs eylediğini ve işbu istirhâmın is'âf buyrulacağı ümîdinde bulunduğunu cevâben ifâde eylemiş olmağla, ol bâbda.

Adana Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden İrsâl Olunan Çokmerzmen Polis Me'mûrunun 15 Kânûn-ı Evvel Sene 1311 Târihli Jurnalı Sûretidir

Bu havâlîdeki Ermenileri isyâna teşvîke ve şekâvete tergîbe komite tarafından me'mûr olan Şahin ve Sökükcü ve Baron Vartan ve Mar'aşlı protestan vâ'izi Namun olup, Çokmerzmenli Kişoğlu Kirop'u ve Kara Serkis oğlu Kör Agop ve Artin Kahya oğlu Agop'un oğlu Mihrican ve Manuk Efendi'nin oğlu Rupen ve Ohannes Efendi'nin oğlu İskender ve Taflı Bogos ve Gökoğlan oğlu Güvek ve mahdûmu Merak oğlu Tavniyos ve Ocaklı karyesinden Palu Mıgırdıç ve mahdûmu Zihar ve amcası oğlu Aris ve diğeri Ağadis ve şâkî-i meşhûr [201] Ohan Çocuk ve Korköpek oğlu ve Boyacı Ohannes oğlu Artin ve Sara Bogos oğlu Mardiros ve Sahak oğlu Serkis ve Gülvans oğlu Avak ve Mar'aşlı terzi Kirkor ve Mar'aşlı Agop ve Malatyalı Kigork ve Manuk ve Stepan ve Kabutar oğlu Artin ve mahdûmu Deli Bogos ve Gökçenin oğlu Hacı Kirkor ve Garirli karyesinden Lebeci Hacı veled-i Artin ve Haçatur oğlu Hacı Köpek ve Yeğen oğlu Topal Agop ve Mar'aşlı Harlakyan'ın adamı Şükrü dahi fesede-i merkûmenin maksad-ı şekâvetlerini tervîc için tahlîf olunmuş fedâ'ilerden oldukları gibi, Küçük Kethudâ nâmıyla ma'rûf olan Ocaklı karyesinden Serkis Höcükyan ve karye-i mezkûre papasının birâderi Kigork ve Basmacı oğlu Sahak ve Serkis ve Bezdik oğlu Karaköpek dahi nâ'ire-i vukû'âtı alevlendirmiş oldukları muhakkaktır.

Gerçi Ermeniler bir vakitten beri cebhâne ve esliha ve mühimmât tedârik etmiş ve Çokmerzmen'i dâiren-mâdâr tabya ve istihkâmât ile tahkîm ederek etrâfdan celb ve cem' eyledikleri eşkiyâ ile şûrişe tasaddî eylemişlerse de merkûm Küçük Kethudâ ile rufekâsının ber-vech-i âtî icrâ eyledikleri harekât zuhûr-ı şûrişe sebep olmuşdur. Merkûm Küçük Kethudâ ile papasın birâderi Kigork ve sâirenin mevâdd-ı müte'addide-i mefsedete sâbıkali bulundukları gibi Ermenilerin tamâmıyla isyâna hasr-ı efkâr etmiş olmalarından bi'l-istifâde telkî-nât ve harekât-ı fesâdiyyeye başlayarak Serkis ve Karaköpek ve Basmacı oğlu ile beraber Ocaklı karyesi kilisesi sokağında Dikilitaş karyesinden gelmiş olan Diyârbekirli Kör Hüsnü'yü katl eylemişlerdi. Bu vukû'ât üzerine yetişen me'mûrîn-i zâbıta tarafından merkûm Küçük Kethudâ endaht etmiş olduğu tufengi doldurmakda iken derdest edilmiş ve üzerindeki tabancası alınarak tevkîf olunmuş idi. Katlin vukû'unu müte'âkib eşirrâdan Ocaklı karyesi papası "Aman beni öldürdüler" diye bağırarak ve kalpağını eline alıp çırpınarak ve Çokmerzmen'e [202] firâr etmiş olmasından nâşî Ermenilerden silâhını kapanlar dahi derhâl Çokmerzmen'e şitâb etmiş ve bir cemm-i gafîr Garirli'yi basarak oradaki Ermenileri de birlikde alarak Çokmerzmen'e firâr eylemişler idi. Zabtiye mülâzımı Receb Ağa sonra fazîletlü Müftî Efendi ile eşrâfdan bir kaç zevât

nasihat için Çokmerzmen civârına gittiklerinde, bir takım mu'âmelât ve hakârât ile beraber katl kasdıyla mûmâ-ileyhime silâh atmışlardır. Her ne kadar mallarının gasb edilmiş olduğu hakkında şikâyetde bulunuyorlarsa da ale'l-umûm Ermenilerin vakit ve fırsat buldukça vukû'âtdan evvel mallarını Çokmerzmen'e aşırılmış oldukları, ba'de'l-vukû'ât avdet edenlerin ba'zısı yatak ve nühâs ve zahîre ve sâir eşyâ-yı beytiyyelerini nakl etmekte olmaları ile te'eyyüd etmiştir. Şûriş bu vecihle îkâ' edilmiş olduğu gibi vukû'a gelen mukâtele ve şûrişin sûret-i intifâsı ile muharrik ve müşevvikler hakkındaki tafsîlât evvelce arz edilmiş idi. Mefsedet-i mezkûre hakkında ma'lûmâtı olan Ocaklı karyesi Ermeni muhtârı şûrişden sonra ihbârâtta bulunmuş ise de o ihbârâtın elde edilememiştir. Ermenilerin ihrâk eylediğini iddi'â eyledikleri hânelerin onbeş yâhûd yirmi bâbı taş ve kerpiçden inşâ edilmiş ve diğerleri tahta ve ağaç ve otdan binâ kılınmış olup, kıymetce pek değersiz olduğu gibi çiftlik ihrâkı da'vâsında bulunanlar da bedel-i iltizâmı vermemek için çiftliğinde samanlık ve bir-iki kilo zahîre yakmış a'sâr mültezimlerinden olduğu lede't-tahkîk anlaşılmıştır. Îkâ'-i şûriş için "Çiftliklerimizi yaktılar, hükûmet mütecâsirlerini tutmadı" gibi bir nâ-hak feryâd ile sâde-dil Ermenileri iğfâl etmişler ve zâten buradaki Ermeniler bütün servetlerini arzuları yolunda fedâyâ kadar hasr-ı efkâr etmiş olduklarından ve hâlbuki mezkûr hânelerin ba'zısı Hükûmet-i Seniyyenin kendi haklarındaki tedâbîr ve icrâ'âtını ve ahâlî-i İslâmiyyenin ahvâl ve harekâtını tecessüs için yerlerinde kalmış olan bir kaç Ermeninin vakit ve fırsat buldukça yapmış olduklarını ve kısm-ı cüz'îsi dahi tecemmu' eden sebük-mağzân tarafından ihrâk edildiğini ahâlî-i İslâmiyye hikâye beyân eylemişlerdir.

[203] Şûrişden sonra Ermeniler mazlûm olduklarını ve millet-i İslâmiyyeden münselibü'l-emniyye bulundaklarından çiftliklerine ve mahâll-i sâireye gidemeyeceklerini beyân ile kemâ-fi's-sâbık yollarda te'mîn-i mürûrları için hükûmet-i mahalliyyeden kuvve-i mu'âvene talebinde bulunmakda ve ma'a-hâzâ Payas ve İskenderun'a gelip gidenler de yolda beygirlerinin gasb edildiğini ve kendilerine kurşun endakt olunduğunu da'vâ etmekte ve şûriş zamanında emvâl ve eşyâ gasb ve hâneleri ihrâk olunduğundan şikâyet edilmekde olduklarından, hükûmet-i mahalliyyece tahkîkât ve tedkîkât icrâsı-çün ve gayr-i müslim otuz zevâtdan mürekkeb bir komisyon teşkîl edilmiş ve emr-i muhâfazalarında tedâbîr ittihâz olunmuştur. Ba'zı Ermeniler şûriş esnâsında maktûl ve mecrûh olan ahâlî-i İslâmiyyenin ahz-ı sâr etmeleri melhûz olduğunu zımnen söylüyorlar. Ahâlî-i İslâmiyye ise mal ve canca uğradıkları hasârâtı unutmakda ve bir gûnâ âsâr-ı iğbirâr göstermemektedirler. Ancak eşkiyânın derdest edilmemesi ve silâhlarının alınmamış olması ve fesedenin kuvve-i kudsiyye-i kânûniyyeden âzâde bırakılması, ahâlî-i İslâmiyyeyi pek müte'essir ve mutazarrır eylemiştir. Çünkü Ocaklı ve Garirli Ermenilerinin ba'zısı henüz

Çokmerzmen'den avdet etmemiş ve ale'l-husûs çift sürmek gibi iş ve güçlerine henüz toptan başlamış olduklarına göre, bir emâre-i iğbirâr hiss edilmekte ve ileride ferce-yâb-ı fırsat olundukda yine nâ'ire-i nifâkın işti'âl etmesi me'mûl idüğü ahâlî-i İslâmiyye tarafından beyân olunmaktadır.

Bâ-telgrafnâme arz olunduğu üzere geçende derdest olunup Ermeni casusu olduğunu ve îkâ'-ı fesâd için geldiğini söyleyen ve sahte bir şecere-i Kâdiriyye'ye hâmil bulunan Mar'aşlı Vartuvar'ın ifâdesine nazaran Çokmerzmen'in üst tarafındaki dağda kırk sekiz Süveydiye ve Zeytun ve Mar'aş eşkiyası mevcûd olduğu anlaşılmıştır. Kâtil Küçük Kâhya hakkında şimdiye kadar Payas Mahkemesince tahkîkâta devâm [204] edilmediği gibi refîk-ı cinâyetleri de tevkîf edilmemiştir.

Müfsid-i meşhûr Prostestan vâ'izi, mutasarrıf-ı sâbık Rıfkı Paşa tarafından âilesiyle İskenderun'a gönderilmiş ve Adanalı Haç Asadur nâm şakî müsellah olduğu hâlde derdest ve tevkîf olunmuş ise de, diğerleri serbest bırakılmıştır. Her ne kadar ahâlî-i İslâmiyye ile Ermeniler hüsn-i mu'âşeretde bulunuyorlarsa da Ermenilerin karyelerinden dışarı çıkmamaları ve zirâata başlamamaları adem-i emniyyete dâldir. Ba'zı muhâverede Ermeniler "Allah müsebbibinin gözünü kör etsin, her ne ise oldu." diye izhâr-ı nedâmet ediyorlarsa da, hâne ihrâkı husûsunda da'vâya musırrdırlar. Lâkin fâ'illerini ta'yîn ve esbâb-ı sübûtiyyesini tebeyyün hakkında bir şey demiyorlar. Zeytun civârında dolaşdıkları evvelce arz olunan İslâm kıyâfetinde elliye mütecâviz Ermeni eşkiyası tarafından hâne ve çiftliklere harîk îkâ' olunduğu maznûndur. Çünkü bu şakîler başı sarıklı ve sakallı ve hoca kıyâfetli olup, Çerkes ve aşîret kisvesini lâbisdir. Bunların Ocaklı ve Garirli'deki Ermeni hânelerini ihrâk eyledikleri de inde't-tahkîk anlaşılmıştır. Garirli ve Ocaklı Ermenilerinin avdet etmemesi beyne'l-ahâlî mûcib-i güft ü gû oluyor. Ermeniler hânelerinin yanmış olduğunu bahâne olarak serd etmişlerse de ahâlî-i İslâmiyye onları kendi hânelerine kabul ve i'âşelerine mu'âvenet edeceklerini söylemişlerdir. Bâlâda arz olunan eşkiyâ elde edildikçe itmi'nân hâsıl olmayacaktır. Çünkü Haygunu Stepan'ın ifâdesinde, komiteye dâhil olmuş olanların birer tüfenk ve revolver ve kama veyâ bel bıçağı taşıyacakları beyân olunmasına ve Çokmerzmen'de üç top ve haylice humbara ve martin ve sâir mühimmât mevcûd olduğu dahi söylenmesine ve bâ-husûs bunlardan alınan esliha seksen dokuz aded kâr-ı kadîm tüfenk ve tabancadan ibâret olup, Baron Vartan ve Sökükcü Şahin gibi eşkiyâda mükemmel martin bulunduğunu dahi yine Ermeniler ifâde etmesine nazaran heyecan vukû'u tabîîdir.

[205] Çokmerzmen içinde beş bin kadar ahâlî mevcûd iken bugün altı-yedi yüz kişi yokdur. Taharrî edilenler buralı değildir. İskenderun'a gitti

veyâ şûriş esnâsında vefât etti deniliyor ki esnâ-yı şûrişde maktûl olanlar dört-beş kişiden ibâret olduğu muhakkaktır.

Teşrîn-i evvel yirmi beşde Çokmerzmen'den Sitrak ve Balyan Manok oğlu Ohannes ve Agopcuk oğlu Osep ve Gökoğlan oğlu Leon ve Ocaklı'dan Kör Varjabet oğlu Osep ve Zendgân oğlu Osep ve Karadene Serkiz ve Küçük oğlu Serkiz ve sâire ile Hasanbeyli'den Karhaçer Baba oğlan ve eniştesi Haçinli Magasi ve Gâvur oğlu Artin ve Kiragos ve Baba Oğlan ve sâireden müteşekkil bir eşkiyâ çetesi Osmaniye cihetinden etrâfa îrâs-ı hasar eylediği istihbâr kılınması üzerine merkûmân muhtârân vâsıtasıyla istenilmiş ise de teslîm edilmemiş ve nâ'ire-i şûrişin tekrâr işti'âl etmemesi için kemâl-i ihtiyât ve rıfk ile merkûmûnun teslîmi lüzûmu te'yîd ve ihtâr olunmaktadır. Mâh-ı hâlin on dördüncü günü otuz neferden ibâret bir müfreze-i askeriyye Çokmerzmen'e muvâsalat etmiştir. Burada Haçinli ve Adanalı ve Kebanlı ve Mar'aşlı bir çok Ermeni bulunmakta ve bunlar tavattun ve te'ehhül etmiş oldukları lede's-su'âl söylenmektedir. Ma'a-mâ-fîh asâkir-i şâhâne burada mevcûd oldukça bunların mefsedete kıyâm edemeyeceği emr-i ma'lûmdur. Şimdi Ermeniler her ne hâl ve efkâra mebnî ise şikâyetle Hükûmet-i Seniyyeyi işgâle pek mecbûrdurlar.

Mar'aş Polis Komiserliği'nden Alınan 11 Kânûn-ı Sâni Sene 1311 Târihli Tahrîrâtın Sûretidir

Zeytun ve havâlîsinde "Baron Ağasi" nâmında bir Ermeninin riyâseti tahtında tecemmu' eden eşhâs-ı rezîlenin mikdârı onbeş bin râddesinde idüğü rivâyet edilmekte bulunmuş ve merkûm Baron Ağasi an-asl Haçin kazâsı ahâlîsinden olup, Amerika ve İngiltere ve sâir memâlik-i ecnebiyyede tahsilde bulunduğu üçyüzaltı senesinde [206] Kumkapı vukû'atını îkâ' eden müfsidlerle Amerika'ya firâr edip bundan iki sene evvel bir takım rufekâsıyla Kıbrıs'a ve oradan külliyetli cebhâne ve eslihayı hâmilin ve yelken sefînesine râkiben Antakya kazâsına tâbi' Süveydiye karyesine geçip orasını merkez ittihâz eylediği ve Melih ve İbah ve Heraçya nâmındaki rufekâsıyla Süveydiye Ermenilerini kâmilin Hınçakyan şirketine idhâl eylediği ve rufekâsından Harputlu Tüfenkciyan Serkis'i Vahan nâm-ı müste'ârıyla Haleb ve Ayıntab cihetlerine gönderip yüzon lira kadar i'âne toplattığı tahkîkât-ı vâkı'a ile sâbit olmuştur.

Merkûm Baron Ağasi üçyüzonbir senesi Teşrîn-i evvel'i ibtidâsında avanesinden Melih ve İbah ve Heraçya ile beraber Zeytun'a bağlı Alabaşlı karyesine giderek oradaki Ermenileri Hınçakyan şirketine idhâl ile levâzım-ı harbiyye tedârikine ibtidâr eyledikleri Hükûmet-i Seniyyece istihbâr olunmasına mebnî, hakîkâtını tahkîk etmek üzere Zeytun'da müstahdem jandarma efrâdından Urfalı Mustafa ve Döngelli Süleyman tebdîlen mezkûr Alabaş karyesine

gönderilmiş ise de eşkiyâ-yı merkûme tarafından katl ve i'dâm edildikleri ve o sırada Zeytun ve Frensi ve Keban ve Sisne ve Londak ve Karamanlı ve Döngeler ve Şevilki karyeleri Ermenileri dahi merkûmûn ile birleştikleri gibi Mar'aş ve Ayıntab ve Urfa ve Haleb ve İskenderun ve Adana ve Haçin ve Kayseriye ve Gürün ve Sivas ve Ma'mûretülaziz ve Diyârbekir ve Van ve Bitlis cihetlerinde bulunan Ermenilerden dahi i'âneler vürûd etmiş ve bir takım eşhâsın iltihâkı ile cem'iiyet-i mel'anet-kârâneleri onbeş bin râddesine vardığı anlaşılmıştır. Mezkûr komitenin postacılık hizmetinde bulunan Mar'aş'ın Şeyh Mahallesi'nden Külüz oğlu Osep nâm mel'ûn, polis Ahmed Efendi ma'rifetiyle şehir-i Teşrîn-i evvel'in onuncu Salı günü derdest edilmesine mebnî Mar'aş'daki komite efrâdından Kör Nazur ve Dillo'nun oğlu Artin ve Arikban Armenak ile on kadar müfsid polis-i mûmâ-ileyhi katl etmek üzere müsellehan sokağa çıktıkları ve Gömleksiz oğlu Mehmed'e tesâdüfle merkûmu katl ve cerh etmiş oldukları [207] görülmüş ve Teşrîn-i evvel'in onikinci Cum'a günü saat dört râddelerinde komite a'zâsından ve kasap esnâfından Boboş Serkis refîki kasap Mehmed ile münâza'a etmesi üzerine derhâl Ermeni ve Katolik ve Protestan milletleri dük-kânlarını kapayıp, silâh be-dest olarak ahâlî-i İslâmiyyeye ta'arruz etmişler ve akşam üzeri Mar'aş'ın Karamanlı Mahallesi ahâlîsinden ve komite efrâdından onbir nefer Ermeni dahi Hâfız Mehmed oğlu Ali'yi kurşunla ve İbrahim bin Yusuf'u kama ile katl eylemişlerdir.

Eşkiyâ-yı merkûmeden bir çetenin Kurmalî ahâlî-i İslâmiyyesini yağma ve bir çok nüfûsu dahi katl ve ifnâ eyledikleri istihbâr olunmağla sevk olunan Mar'aş jandarma binbaşı Hacı Mehmed Efendi'yi altı nefer süvârî ile beraber 14 Teşrîn-i evvel sene 1311 târihinde Suçani nâm mahalde altı yüz kadar eşkiyâ katl ve şehîd eyledikleri ve 19 Teşrîn-i evvel sene-i minhu Nâdirli karyesinin İsmailî'yi basıp hânelerini kâmilten ihrâk ve emvâl ve eşyâ ve hayvanlarını gasp ve gâret ile birçok ahâlîyi dahi katl eyledikleri ve 21 Teşrîn-i evvel sene-i minhu târihinde dahi Mar'aş'a tâbi' Körtel karyesini basıp elli yedi hâne ile Çapan oğlu Hasan'ı ihrâk ve Karabıçak oğlu Osman'ı katl edip mu'ahharan Çukurhisar nâm İslâm karyesine hücum ile yüz seksen hâne ihrâk ve yüz elli zükûr ve kırk inâs ve doksan beş kadar sabî ve sabiyyeyi katl ve şehîd ettikleri ve bir taraftan Baytimur ve Başanlı karyelerine hücumla hânelerini ihrâk ve mallarını gâret eyledikleri ve şehir-i Teşrîn-i sâni'nin ikinci Perşembe günü saat yedi râddelerinde Andırın kasabasına hücumla bir çok ahâlî-i İslâmiyyeyi katl ve Hükûmet Konağı'yla bütün hâneleri ihrâk ettikleri ve Zeytun Kışla-i Hümayyûnundan esîr almış oldukları üç yüzü mütecâviz efrâd-ı şâhâneyi zebh ve katl ve bir kaç neferin de ayaklarının derisini yüzdükleri ve şehir-i Teşrîn-i sâni'nin ikinci günü Keban karyesine hücumla elli beş hâne ihrâk ve bir çok nüfûs katl ve şehîd etmiş oldukları ve şehir-i mezkûrun onüçüncü günü iki bin beşyüz

kadar eşkiyâ Göksun cihetine hücum etmişlerse de evvelce orada tehaşşüd eden asâkir-i şâhâne tarafından [208] bi'l-mukâbele def' ve tenkîl olunarak hamd olsun bir gûnâ fenâlığa meydan verilmediği gibi yirmi ikinci günü leylen saat iki râddelerinde Mar'aş'a altı saat mesâfede bulunan Demerek ve Sarılar karyelerini dahi basarak kırk kadar hâneyi ihrâk eyledikleri tezâhür etmiş ve bir mâhdan beri asâkir-i şâhâne tarafından eşkiyâ-yı merkûme taht-ı tazyîke alınarak harben Zeytun'a kadar varılmış ve Frensi ve Alabaş ve cihât-ı sâirede müteferrik bir hâlde bulunan çeteler de gördükleri tazyîk üzerine Zeytun'a ilticâ eylemiş ve telefâtının ve firârîlerinin mikdârıyla Zeytun'da mütahassın eşkiyânın adedi anlaşılamamış ve Zeytun'da mahsûr olan eşkiyâ Haleb'deki konsolosların vürûdunda teslim olacakları işitilmiş olduğu ma'rûzdur.

Adana Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Vârid Olan 11 Şubat Sene 1311 Târihli Tahrîrâtın Sûretidir

Bugün saat dokuzda Kemeraltı Câmi'-i Şerîfi önünden sarhoş oldukları hâlde geçerler iken Müslümanlara fezâhat-ı lisâniyyede bulunmuş olan Mihran veled-i Kirkor ve Mihran veled-i Kapriyel ile derhâl ictimâ' eden ahâlî-i İslâmiyye müdârabe ederek bir kaç şahsın hafîf sûretle madrûb ve mecrûh olduğu istihbâr edilmesi üzerine, asâkir-i şâhâne ve polis ve jandarma ile yetişilerek sâye-i âsâyiş-vâye-i hazret-i pâdişâhîde emniyyet-i umûmiyye i'âde edilmiş ve müsebbibleri hakkında tahkîkât-ı lâzımeye ibtidâr kılınmış olduğu arz olunur.

Adana Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan 1 Mart Sene 1312 Târih Ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Ermeni ru'esâ-yı erbâb-ı fesâdından olup, Zeytun'dan getirilmiş olduğu evvelce arz kılınan Baron Agasi ile rufekâsının bu Perşembe günü Marsilya'ya hareket eden Mesajeri Kumpanyası'nın Saint nâm vapuruna irkâb ile Mersin'den hareket etmiş oldukları ma'rûzdur.

[209] Ermeni Harekât-ı İhtilâliyyesinin Dersa'âdet'den Başlayacağına Dâir Fezlekenin Yüz Yirmi Yedinci Sahifesinde Muharrer Olan Hayık Nâm Ermeni Gazetesinin 1 Eylül Sene 95 Târih Ve On Beş Numaralı Nüshasının Mütercem Fıkarât Sûretidir

İhtilâlin Dersa'âdet'den başlayacağına sebebler vardır. Şöyle ki: Türk Hükûmeti'ne karşı hücum etmeye Ermeniler korkmayacaklardır. Çünkü muhıkk kavgada kudurmuş cem'iiyyet korku bilmez. Bu sözleri Dersa'âdet'deki Ermenilere söylüyor isek de Dersa'âdet'de doğmuş Ermeniler için olmayıp, ancak Ermeni memleketlerinden gelip Dersa'âdet'de mütemekkin olan garîb Ermeni-

lerin hakkındadır. Bu ahâlînin dehşetli hissiyatı Türk Hükûmeti'nin başına patlayacaktır ve bu mu'âmelenin netîcesinin ne olacağını şimdiden keşf etmek güçtür. Tecemmu' eden bu ahâlî, zâbitanın kuvvetine ehemmiyet vermeyecektir. Bunlara karşı asker bölükleri çıkarmak îcâb edecektir. Bu ahâlî askere karşı kahramânâne muhârebe edecektir. Bu müddetde vuruşmak uzun sürecektir. Bu sûretle vukû' bulacak tehlikeleri nazar-ı mütâla'aya almak güç değildir. Husûsuyla Avrupalılar Dersa'âdet'i muhâfazaya muktedirler. Taşralarda başka karışıklıklar da vukû' bulacaktır. Bâlâda zikr ettiğimiz vechile pâ-yı tahtda Ermeniler hücum edeceklerdir. Taşralarda dahi hayâtlarını muhâfaza edeceklerdir. Sebebi ma'lûmdur. Dersa'âdet Avrupa'nın gözü önünde olduğundan, Türk, Ermenileri mahv edecek derecede kıramaz, devletler müdâhale ederler. Bâ-husûs orada çok Avrupalı vardır. Vilâyetlerin mu'âmelesi başkadır. Zîrâ oradaki Türklerin Avrupadan korkusu olmayıp her türlü fenâlığı icrâ ederler. Ve nizâmiye askerini de kendilerine mu'în ittihâz ile kadın ve çoluk-çocuğu kırarlar. Bu karışıklığın haberi pek geç Avrupa'ya aks edeceğinden, orada bulunan Hristiyanlara mu'âvenet etmek güç olur. İmdi taşra Ermenileri, Türkler kendilerinden çekilmek ve İslâmların [210] kendilerini kırmağa çıktıkları esnâda nefislerini muhâfaza etmek için silâhlanıp şimdiden mümkün mertebe hâzırlanmaktadırlar. Bu karışıklıklarda çok Ermeni ve Türk telef olacaktır.

Dersa'âdet'in ve taşranın bu idâresiz zamanı dökülen kanlar için Avrupa'yı müdâhaleye mecbûr edecektir. Avrupalıların içinde Rusya kendi askeriyle vilâyetlere müdâhale edecektir. Bu işlerin netîcesinin ne olacağını şimdiden keşf etmek güçtür. Türkiye devletler beyninde taksîm olunur. İslâm muhâcirlerini iskân ettiği Küçük Asya'nın bir parçası Türkiye'ye bırakılır.

Bu taksîm icrâ olunduğu esnâda Ermenistan'dan dolayı çok fenâlıklar vukû'a gelecektir. Eğerçi akıllı ve merdâne mu'âmelede iş görmüş isek, ol vakit biz mağrûren Ermenistan sahibi olabiliriz.

Ermenistan tâli'inin yâverliği Ermenilerin elindedir. Avrupa'yı tahrîk ve teşvîk ile müdâhaleye mecbûr etmek ve bizi barbar Türk'ün idâresi altından çıkarmak, Dersa'âdet'de bulunan Ermenilerin elindedir. Zîrâ -Allah göstermesin- biz onun idâresi altında kalacak olur isek, dört-beş sene zarfında hırs ve adâveti ile bütün Ermenistan'ı mahv eder. Biz bu fırsatı fevt etmemeğe kat'iyen karâr verdik. Bu vukû'ât esnâsında aslâ havf etmeksizin ilerleyelim. Yâ ölüm, yâ hürriyet, bizim millete azîz borçrur.

“Hınçakyan Fırkası Merkezi” İmzâsı Altında Ermenice Londra'da Tab' ve Neşr Olunan 19 Eylül Sene 1895 Târihli Ve 16 Numaralı İlâvenin Tercümesidir

Dersa'âdet'in büyük ve kanlı vukû'âtı ve Hınçakyan Fırkasının i'lânnâmesi

Eylül'ün on sekizinci günü Dersa'âdet'de târihlere geçecek büyük bir vak'a vukû'a geldi. Hınçakyan İhtilâl Fırkası'nın vâsita ve delâletiyle büyük ve kanlı bir hâdise îkâ' olundu. İkinci def'a olarak Hınçakyan'ın harekât-ı ihtilâl-kârânesi [211] Dersa'âdet'in Bosfor kıyılarında Türkiye'nin barbar başına sûret-i müdhişede patlayıp pâ-yı tahtında ikinci def'a olarak Ermeni kanının isâlesine sebebiyet verdi.

İkinci def'a olarak Dersa'âdet Hınçakyan takımları ve Ermeni cemâ'atı umûmen her türlü havf ve muhâtarayı göze aldırarak ihtilâl komitesinin re'y ve tensîbi ile ve Hınçakyan Komitesi bayrağı altında îkâ'-ı ihtilâl ve icrâ-yı nümâyiş ederek, Ermeni cemâ'atının sadâ-yı sefâlet-intimâsı ve hak metâlibi bütün dünyayı sarsdı. İkinci def'a olmak üzere Dersa'âdet'de Hınçakyan bayrağı altında ictimâ' eden Ermeni cemâ'atı sadâ-yı bülend ile “Yaşasın hürriyet! Yaşasın ihtilâl!” diye nidâ eylemektedir.

Şimdi Ermeni ihtilâlcileri ile Hınçakyanlarımızın ve bizimle beraber olan Ermeni cemâ'atının, barbarların pâ-yı tahtında Avrupa'ya aks ettirecek ve kat'î bir netîce verecek sûret-i müdhişede icrâ-yı nümâyiş etmesi zamanı idi. Hınçakyan İhtilâl Fırkası ile Ermeni cemâ'atının istihşâl-i hürriyet uğruna her fedâkarlığı icrâ ve kanlarını isâle ettikleri gibi her an hayâtlarını da fedâyâ hâzir ve âmâde olduklarını Avrupa'ya aks ettirmek zamanı hulûl eylemiş idi. Bu cür'et ve cesâretimiz ve fedâkârlığı îkâ' iktidârına hâ'iz olduğumuz İngiltere kraliçesinden bed' ile Lord Salisbury ve Gladston ve Rosebery ve bütün Avrupa'ya ve gazete muhbirlerine aks-ı endâz-ı dehşet olmuşdur.

Ermeni cemâ'atının vekîli olan ve Ermenilerin efkârını bütün cihâna i'lân ve îkâ'-ı ihtilâl eden Hınçakyan Fırkası Ermenilerin mu'âmele-i siyâsiyyesini anlatmak için pâ-yı tahtda ve Sultan'ın karşısında dehşetli ve buhranlı bir ihtilâl îkâ' ile cür'et ve kuvvetlerini irâ'e ettiler. Ermeni mes'elesinin bir netîceye iktirânın ve Ermeni cemâ'atının idâre ve siyâsî metâlibi sûret-i serî'ada Avrupa'ya bildirilmelidir.

[212] Ermenistan ile Kilikya'ya istiklâliyyet verilmekle beraber, Ermeni cemâ'atine serbestî-i idâre ve hürriyyet-i kâmile-i siyâsiyye ile doğrudan doğruya intihâb-ı hak ve salâhiyyeti i'tâ olunmalıdır.

Hınçakyan Fırkası'yla Ermeni cemâ'atı emel ve arzularına nâ'il olmak için müttehiden Türk Devleti'ne karşı mukaddes kavga etmiş ve ediyor ve son nefeslerine kadar da edecektir.

Ermeni cemâ'atı itâ'atsizlikde ve isyâna devâm edip sulhü kabul etmeyecektir. Hınçakyan Fırkası bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da ale'd-devâm harb mevki'lerinde bulunup harbe ikdâm edecektir.

Ermeni karındaşlar! İleri... Barbarlar bizi kırmakda ve hırsızlar bizi idâre etmektedir. Onların te'sîs ettikleri yolları harâb edelim. Onlar başımız üzerinde put gibi oturup bizi çarıklarını yalamaya mecbûr ediyorlar. İleri gidelim. Vakit hulûl etti. Ermeniler artık esîr değildir. Alnımızın yazısı bizim elimizdedir. Yarın biz onun sahibiyiz. İstikbâlimiz bugün elimizdedir. Ermeni mes'elesinin halli için Avrupa'ya cebr etmek elimizdedir. Biz hazırız. Daha müdhiş harekât icrâ ederiz. İhtilâl selleri Ermenistan'ı ve Kilikya'yı tathîr eder. Bizim düşmanlarımız dalgaları içinde boğulur.

Bu kargaşalık içinde hürriyyet ve Hınçakyan bayrağı Ermenilerin istiklâlini tebşîr edecektir. Ermeniler yedi-sekiz seneyi azîm işkence ve sefâlet ve ıztırâb ve isâle-i dem ile geçirdi. Ve'l-hâsıl Ermeni cemâ'atının istihsâl-i hürriyyet ettikleri âteşîn hurûf ile târih sûtûnlarına geçecektir.

Ermenileri tahlîs eden yalnız Ermenidir. Kendilerini yine kendileri kurtardığı için kendilerine âmir ve sahip yalnız kendileri olacaktır. Biz fütûhâtımızın şimdi ikinci gününde bulunuyoruz. Şark alevlenmiştir. Çalınan, hürriyyet çanıdır. Bugün yarın diyerek kavgamazı te'hîr etmeyelim. Ve kavgadan geri durmayalım.

Yaşasın Eylül onsekiz vukû'âtı,
Yaşasın Ermeni cemâ'atı ve Ermenistan,
[213] Yaşasın ihtilâl ve hürriyyet,
Yaşasın Hınçakyan Fırkası, mahv olsun barbarlık.

Hınçakyan İhtilâl Fırkası'nın âlet-i icrâ'âtıyla Eylül'ün onsekizinci günü Dersa'âdet'de Bâb-ı Âlî ile Patrikhâne önünde aynı saatde azîm ve kanlı vukû'ât zuhûr etti. Türk polisleriyle askerler Ermenilere hücûm edip kanlar döküldü. Bir çok vefeyât ve mecrûh vardır. Ermenilerden çoğu derdest olundu. Tafsîlâtı yakında Hınçak gazetesiyile neşr olunacaktır.

Hınçakyan mu'âmele fırkası ve bütün Ermeni cemâ'atı tarafından işbu ilâve zahrında muharrer i'lânnâme vukû'ât esnâsında düvel-i sitte elçilerine teblîğ olundu.

Mezkûr İlâve Zahrında Muharrer İ'lânnâmenin Sûret-i Mütercemesidir

Dersa'âdet yerlileri ve Asya'nın her vilâyetinde bulunan gâlib Ermeniler bizim vilâyetlerde hüküm-fermâ olan vakâyi'a karşı Ermeni cemâ'atının metâlibini Bâb-ı Âlî'ye ve Avrupa'ya resmen bildirilmek için bi'l-ittifâk bu nümâyişi hâzırladık. Bugün âlem-i medeniyetin enzâr-ı dikkatini üzerimize celb etmek için şimdi ölüm derecesinde bulunduğumuz hâlde kalmamağa ve yekdiğelimizden ayrılmamağa bi'l-ittifâk karâr verdik. Ermenileri kendi vatanlarından mahrûm etmek için bizim Ermeni cemâ'atımıza karşı icrâ olunan tazyîkât ki Bâb-ı Âlî tarafından kabul ve hükûmet tarafından esâs ittihâz olunmuş ve bu hâl konsolosların jurnalleri ve Avrupa gazete muhbirleri ifâdâtı ve Patrikhâne'ye vürûd eden jurnaller mündericâtı ile musaddak bulunmuşdur. Bu tazyîkâta karşı müdde'îyiz. Ermeni cemâ'atını tezlîl-i efkârıyla hükûmet tarafından vatanımızın bir kaç senesinden beri idâre-i örfiyye altına alınmasından dolayı da'vâ ederiz.

[214] Hesâbsız siyâsî mücrimîn ve mevkûfîne barbarca icrâ olunan cezâlara ve Kürdlerin mugâyir-i insâniyyet fenâlıklarına ve me'mûrîn ve vergi tahsildârlarının nâ-hak mezâlimine karşı da'vâ-yı hukûk ederiz.

Kendi hayâtlarının ve nâmus ve mallarının mahâfazası ve âyînlerinin serbest icrâsı için te'mînât talep etmelerinden dolayı âsî addolunarak askerler tarafından kırılan Sasonlu binlerce hemşehrilerimiz nâmına iddi'â-yı hak eyleriz. Kürdler ve Türk gönüllü asâkiri tarafından her gün icrâ olunan şekâvete nihâyet ve ıslâhât için şimdiye kadar bize bir te'mînât verilmediğinden ve Sason vukû'âtından sonra edilen va'adlerin icrâ olunmamasından dolayı da'vâ-yı hukûk ederiz. Bizim cemâ'atımız muhıkk olan metâlibini elde edip milel-i mütemeddine gibi terakkî etmeğe muhtâcdır. Can ve mal ve i'tibârımızın muhâfazası için efkâr-ı sâlime nâmına açıktan te'mînât talep ederiz. Kânûnen herkesin hâ'iz-i müsâvât olması ve vicdân ve kalemin ve umûmî cem'iiyyetlerin serbestîsi muktezî olduğundan, bunu dahi talep ederiz.

Derdest olunanların mahkemece da'vâlarının serî'an ru'yetini ve keyfe-mâ-yeşâ' ahz ü girift mu'âmelâtın men'ini ve Kürdlerin ellerindeki silâhlar alınmadığı cihetle bizim de silâh taşımamıza müsâ'ade olunmasını talep ederiz. Erzurum ve Bitlis ve Van ve Sivas ve Ma'mûretülaziz ve Diyârbekir vilâyetlerinin içinde ekseriyyet lafzının kalkmasını ve dâhil-i vilâyetde bulunan cemâ'atların milliyyet üzere me'mûriyyete intihâb olunmalarını talep ederiz. Bu altı vilâyetler için Avrupa devletleri tarafından Avrupalı bir me'mûrun ta'yîni ve bu me'mûr kendisine teslîm olunan vilâyetleri millet ve mezheb tefrîk etmeksizin kur'a ile intihâb olunacak a'zâ ile bi'l-ittifâk idâre etmesini talep ederiz.

Adana ve Haleb vilâyetlerinde dahi ekseriyetle Ermeni bulunduğundan, ıslâhâtın oraca da icrâsını taleb ederiz. Sason vukû'âtı gibi bir hâdisenen daha meydana gelmemesi için Polis ve Jandarma Nizamnâmesinin ıslâh olunmasını taleb ederiz. Vilâyetlerin ihtiyâcâtına göre mâliyenin ıslâhı, ya'nî vergilerin tahfîfi ve Kürdlere [215] ve beylere ve ağalara angarya çalışmanın men'ini ve müste'cirin öşr vermekden mu'âfiyyetini ve Kürdlerin taleb ettikleri vergilerin afvını ve bütün vergilerin bir nisbetde olmasını ve rencberliğin terakkîsi için ıslâhât icrâsını ve Ermeni topraklarının cebren zabt edilerek Kürdlere verilmesinin men'ini ve tarlaları olmayan köylülere toprak verilmesini taleb ederiz.

Öteye beriye nakl-i mekân eden göçebe Kürdlerin men'iyle bunların bir mahalde iskân olunarak sâir cemâ'at gibi nizâm altına alınmalarını ve aşîret âdetinin imhâsını ve Hamidiyye alaylarının lağvını ve sâir tebe'a gibi Kürdlerin dahi asker vermesini taleb ederiz.

Memleketin vâridâtının her şeyden evvel ihtiyâcât-ı mahallîye sarfını taleb ile politika ile müttehem ve mahbûs ve firârî ve menfâ Ermenilerin hiç biri istisnâ edilmeksizin afv olunmasını isteriz.

Memleketimizde sâkin sâir millet ve cemâ'atlar ile menâfi'imiz müşterek olduğundan, gerek onların ve gerek bizim emniyyet ve râhatımız için bâlâda beyân ve taleb ettiğimiz ıslâhâtın icrâsı elzemdir.

Hâl-i hâzırın devâmı gerek vatanımıza ve gerek bizim tâli'siz cemâ'atimize ve Osmanlı Devleti'ne bir çok fenâlıkların vukû'una sebebiyyet vereceğine kâni' olduk. Sason vukû'âtından şimdiye kadar tamâm bir sene geçti. Bu bir sene zarfında notayı imzâ eden Avrupa devletlerinin bu işe bir netîce vereceğine kemâl-i sabr ile intizâr ettik. Ermenistan'ın kışı, siyâsî ve mâlî bir çok şiddet ve meşakkatle takarrub etmekde olduğundan, netîcesinin icrâ olunacağı muhakkaktır. Ermeni mes'elesinin bir an evvel menfa'atimize muvâfık olarak hallolunmasını ve Avrupa devletlerine de bildirilmesini kat'iyen karârlaştırdığımızı beyân ederiz. Bizim nizâmı dâiresinde taleb-i ıslâhât ettiğimizi umûmiyyetle onlara irâ'e ederiz. Bunun icrâsını yalnız sulh ve emniyyet te'mîn edebilir. Zîrâ bir müddetden beri biz bu yüzden bir çok tazyîk ve kanlı karışıklıklara dûçâr olduk.

[216] 17/29 Teşrîn-i Evvel Sene 95 Târih ve Beş Numara ile Truşak Nâm Ermeni Şirket-i İhtilâliyyesi Tarafından Neşr Edilen Uçurtma Nâmındaki Matbû' İ'lânnâme Tercümesidir

Mu'âmelât-ı İcrâ'ıyye ve Komitelerimizin İhbârâtı

“VAN”

İttihâd komitemizin karârıyla Eylül'ün üçüncü gecesı nefs-i Van'da dört kişi Müslüman bir yüzbaşının bahçe içinde bulunan hânesine hücum etmişlerdir. Yüzbaşı çadır içinde bulunuyordu. Sason vak'asındaki barbarlardan olan bu yüzbaşı bir Ermeni kızını kaçıarak câriyelikle yanına almışdır. Binâ'en-aleyh muhâcimlerin maksadı bu mücrim yüzbaşayı öldürmek ve kızı kaçırmak idi. Yüzbaşı üç kurşunla yaralandı. Fakat kız o gece çadırda bulunmadığından kaçırmaya muvaffak olamadılar. Tafsîlatı sonra bildirilecektir.

Van ittihâd komitesi, Kürdlerle tekrâr kavgaya başlamış ve Kürdlere karışarak mu'âvenet eden alçak bir Ermeniği öldürmüştür.

“MUŞ”

İhtilâl kurşunu işte yine bir gammâz Ermeninin yüreğine saplandı.

Muş ihtilâlcilerinin eliyle meşhûr gammâz Papas Parsih öldürüldü. Mer-kûm hükûmet işlerinde ehemmiyetli me'mûr idi. Mogonk köyünden beş dakîka mesâfede dört kişi merkûmun üzerine hücum ederek derhâl başına üç el kurşun sıkmış ve hâ'in gammâzı yere sermişlerdir. Bu papas son senelerde umûm Muş ahâlisini sefâlete düşürdü. Öldürenler ele geçmediler. Vücûd-ı mekrûhu sabaha kadar kan içinde kaldı. Kendi arkadaşları sabahleyin hükûmete giderek sizin sevgili dostunuzun cesedi Mogonk köyünün üst tarafında bulunuyor diye ihbâr etmeleri üzerine me'mûrîn-i hükûmet ve süvârîler mahall-i vak'aya giderek [217] kahyâsıyla üç refîkini ve diğeri iki kişiyi alıp Muş'a götürdüler. Muş'dan dört kişi tevkîf ile zavallı köylüleri derdest etmeye başladılar. Bu girift mu'âmelât el-ân devam ediyor.

“ERZURUM”

Efrencî Teşrîn-i evvel'in beşinci gecesı saat altı-yedi râddelerinde Erzurum'un kalabalık olan Gaz Sokağı'nda Ermeni ihtilâl ittihâd komitesinin kır-lıncı Avukat Artin Dirserkisyan'ı katl ile cezâ-yı sezâsını verdi. Zavallı Ermeniler derdest ve habs edildiler. Bu Artin Dirserkisyan ile beraber bulunup ayrılmadığı nâ-hak olarak tüccârdan Simon Bedoyan dahi ma'a't-te'essûf telef edildi. Bedoyan cidden bî-günâh idi. Bunu tafsîlatı dahi ba'demâ bildirilecektir.

Hınçak Gazetesinin 20 Teşrîn-i Sâni Sene 1895 Târih ve Yirmi Bir Numaralı Nüshasından Mütercem Fıkarâtdır

“KİLİKYA İHTİLÂLİ”

İş bitti. Bugün Zeytun ve Çokmerzmen ve Tokad âsîdir. Ve Haçin ve Mar'aş hareket üzeredir. Zeytun ve Haçin'in dağlarından Çokmerzmen ve Tokad'a kadar bugün hürriyyet ve ihtilâlin kırmızı bayrağı temevvüc etmektedir. Hınçakyan'ın kuvvetli bölükleri Türk askerlerine karşı muzafferdir. Bir çok üserâ ve mühimmât-ı harbiyye ve istihkâmât ve memleketler aldık. Türkiye'nin Çukurhisar ve İsmaili ve Döngel yiğit Hınçakyan âsîlerine geçti. Çokmerz-mend'e serbestî i'lân olundu. Zeytunbeli ve Narlı mevki'leri ayak altına alındığı gibi dehşet-res-i efkâr olan Demir Kışlası dahi toplar ve mühimmât ve askerleriyle beraber teslîm edildi. Zeytun'un istiklâli i'lân olundu.

Fütûhât-ı cedîde Ermenistan ve Kilikya'nın mukaddime-i selâmetidir. Sâ'ika-i hiddetle bütün şehirleri ateşe verip [218] kül etmek Türklere bir iş değildir. Lâkin biz ümîdimizi kesmeyerek ve Ermenilere karşı zuhûr edecek tehlikeden sakınmayarak bütün Kilikya'yı dâire-i ihtilâle almak için yeni yeni planlar istihzâr ettik. Kilikya'nın mevki'-i coğrafyası Avrupa menâfi'i nokta-i nazarından şâyân-ı dikkatdir. İhtilâl Avrupa'ya aks-i endâz olsa Ermenistan'ın içerisindeki vukû'ât gibi semeresiz kalmaz ve bâ-husûs Zeytunlular târih-i âlemce de isbât-ı ehemmiyyet ederler.

Hınçak'ın üç numaralı nüshasında maddeten muhtâc-ı mu'âvenet olduğumuzu i'lân ve ricâ ettik ve sesimizi kimseye işittiremedik. Ermeni cemâ'atı Sason vukû'âtından iki sene evvel ettiğimiz feryâdı duymadıklarından dolayı hatâlarını teslîm ettiler. Nâ-kes ve harîs Ermeni zenginlerinden ümîdimizi keserek Hınçak taraf-gîrlerinin mu'âvenet-i maddiyyelerine hasr-ı enzâr ettik. Zavallı fakîr Ermeni rencberleri paralarını ve ömürlerini tarafdârlarımıza vakf ettiler. İttifâk edenler karındaş olurlar. Şirketimizle Ermeni cemâ'atı beynindeki ittifâk pek rasîndir. Cemâ'atın azîz da'vâsına can fedâ ile uğraşan ve arkadaşlarını hakîkaten muhâfaza edenin kim olduğunu Ermeni cemâ'atı görmüş ve anlamışdır. Hınçakyanların şimdiye kadar yaptıkları harekât ve mu'âmelâtta hatâ etmedikleri millet nazarında şerefli bir sûretde tebeyyün etdi. Bu uğurda kan dökenler ecnebî memâlikinde ve medenî şehirlerde terbiye olup mezarları bilinmeyen mevtâlara mersiye söylemek ve korkularından kümeslere ilticâdan başka bir şey bilmeyen Ermeni cemâ'atının yüzlerine tükürmek hizmetini de gördüler. Sason vukû'âtı'un dehşetli vukû'âtı âlem-i medeniyyeti sarsdı. Mehâfil-i siyâsiyye birbirine geçdiler ve nutuklar îrâd ile ıslâhât için bir program tertîb ettiler. Bir sene bu program te'hîr olundu. Ve üç-dört ay dahi tasdîk

edilmedi. Çünkü Rusya Devleti her ne kadar İngiltere ile bi'l-ittifâk Ermeni da'vâsını ru'yet etmek fikrini zâhiren göstermiş ise de hakîkatda Türkiye'ye mu'âvenet etmekde idi. İngiltere Devleti Türkiye'den cevâb-ı red aldıktan sonra Rusya'nın bî-taraflılığını anladı. Vakit geçmiş ve bu hâlde İngiltere'nin reddi kabul ve yâhûd Türkiye ve Rusya'ya i'lân-ı harb etmesi sûretleri [219] kalmış ise de her iki devlete karşı harb etmek iktidârını hâ'iz olamadığından bi't-tabî' Rusya'nın müttefiki olan Fransa gibi o da bu mes'eledede ihtiyâr-ı sükût eyledi. Ermeni mes'elesi bu def'a dahi diplomatların yazıhâneleri üstündeki örtü altına konuldu. Ermeni mes'elesini ölüm hâlinden kurtarmak için îcâb eden tedâbîre teşebbüs lâzımdır. Çünkü mûcib-i fevâ'id olan işlerle iştigâl farzdır. Hınçakyan şirketi Ermenilerin menâfi'i için bir muhâfız gibi çalışmaktan hâlî değildir. Dersa'âdet vukû'âtı esnâsında, ya'nî Eylül'ün ibtidâlarında Kilikya ahâlîsinin ihtilâl için hâzır bulunmaları tenbîh olunmuşdu. Dersa'âdet'in kanlı vukû'âtı evvelkilerden ziyâde Ermeni mes'elesini alevlendirdi. Ve bütün Avrupa devletlerinin Dersa'âdetce olan menâfi'ine sekte îrâs eyledi. Avrupalıların a'sâbını teh-yîc için Ermenilerin Dersa'âdet'de böyle bir nümâyîş icrâ etmesi pek münâsib oldu. Avrupa devletleri islâhât programını kabul ettirdiler. Döktükleri kandan dolayı dil-gîr olan Ermeniler bir parça nefes almağa başladılar. Ma'a-mâ-fîh islâhât edilecek yerlerde Ermenilerin damarlarından seller gibi kanlar akıdılarak Ermenistan kana gark edildi. Âsî olmak ve bi'l-mukâbele kan dökmek bize de mukarrer idi.

“ZAMÂN-I MÜDHIŞ VE SADÂ-YI MEVT”

İşte Kilikya âsî oldu. Şark mes'elesi büyük patırtılar ile açıldı. Bugün altı düvel-i mu'azzamanın donanmaları Osmanlı sularında bulut gibi cem' oldular. Her gün vukû'ât-ı cedîde kemâl-i sür'atle ilerlemektedir. Ma'a-mâ-fîh biz selâmete çıkacağız. Sabr edelim ve kâffe-i tehâlûke galebe ederek kendimizi kurtulmuş addedelim.

Ermeniler şu dehşetli, lâkin şerefli dakîkada azîz vazîfenizi tanıyasınız. Zeytun ve Kilikya'daki âvâze-i fütûhat sizi yardıma da'vet ediyor.

[220] Yaşasın ihtilâciler ve âsîler. Yaşasın Ermenistan Ermenileri. Yaşasın istiklâl ve hürriyyet ve Hınçakyan şirketi.

Fî 17 Teşrîn-i sâni sene 1895

Zeytun İhtilâlinden Evvel Kilikya ve Haleb Dâhilinde Dağıtılan İ'lânnâmenin Tercümesi Sûretidir

Kilikya Ermeni Cemâ'atı,

Ermenilerin mahvı taht-ı tehdîddedir. Bugün Ermeni cemâ'atı sıcak kanı içinde yüzmekte ve nâ'ire-i dûzahda yanmaktadır. Düşman ve canavarların maksadı bütün Ermenileri mahv etmektir. Bu dakîka-i müdhişde kendimizi muhâfaza ve müdâfa'a edelim.

Kilikya Ermeni evlâdı,

Ermenilerin başlıca ümîd ve mu'temedi sizsiniz. Ermenilerin halâsını sizden bekleriz. Onun büyük kuvveti sizsiniz. Ve onların bekâsı sizin elinizdedir. Esâretten kurtulun ve azîz hizmetinizi îfâ ile tarîk-i istiklâli tutun.

Kilikyalı Ermeniler,

Hınçakyan şirketimiz sizinle beraberdir. Sizin şerefinize bir kaç seneden beri icrâ ettiği muhârebeler, metâlibimizin muhıkk olduğunu ve fütûhâta emîn olduğunu te'mîn ile yeniden yeniye muhârebe etmeyi tavsiye eder. Ermeni cemâ'atini tehlikeden muhâfaza etmek ve hürriyyet ve istiklâli ele geçirmek için fütûhât kazanmalı ve şeref ile meydân-ı harbde ölmeliyiz.

Birâderler,

Ayağa kalkalım, elele verip kuvvetle birbirimizi kucaklayalım. Sonra hürriyyet ve sa'âdetimiz nâmına ihtilâl bayrağını yukarı kaldıralım. Sadâ-yı ihtilâli bir ağızdan çıkararak barbar düşmana karşı gidelim. Her ne olursa olsun, çünkü Ermeni cemâ'atı mahv olmuştur.

[221] Kilikyalılar,

Ayağı kalkın, kanımızı içen düşman şimdi şaşırmış ve sefil bir hâldedir. Kendi kılıncı ve topu ile dökdüğü Ermeni kanı içinde düşman boğuluyor. Ve canavarlar gerek Avrupa ve gerek Ermeniler nazarında mücrimdir. Bunların cezâlarını çekdirmeliyiz. Ermeniler, bu cezâyı biz vermeliyiz. Sason dağlarında ve Ermenistan'da mezarlar içinde maktûl olan onbinlerce birâder ve hemşirelerimizin kanları feryâd ediyor. Bunlar kurban gidiyor. Bizim yüreklerimiz bizden hareket etsin, kuvvetlenip arslan kesilsin, kılıncılarımızın sesi bütün dünyayı sarsın, bizim de fütûhât uğrunda ölmekten çekinmediğimizi âlem-i medeniyyet anlasın.

Kilikya ve Zeytun,

Esâret ve sefâlet ve kaht içinde helâk olmak ve harâb olmak ve tahkîr olunmak ve katl edilmek ve asılmak bize lâayık değildir. İstemeyiz, böyle hâle mütehammil değiliz. Binâ'en-aleyh elimizdeki kılıncı sıkı turalım. Bizim re'yimiz demir gibi kavî olmalı ve demir de ateş kesilmelidir.

Kilikya! Sopa ve kürek ve balta ve kama ve tüfenk ve revolverini kaldır. Ve sizi muhâfaza edecek her ne var ise cümlesini hazırla.

Kilikya! Kalk ki, yüreğin yüzlerce yürekleri tutsun. Zâyi' ettiğin her nefes yüzlerce adamlara ömür ve hayât versin. Rüzgârlar fütûhât bayraklarını temevvüc ettirsin. İhtilâl sadâları gök gibi gürlesin. Senin da'vân azîzdür ve büyükdür. İşin de uludur. Ölür isek şehîd oluruz. Fütûhâtımız sa'âdetdir. Barbarlara karşı gidelim. Birimiz cümlemiz için ve cümlemiz birimiz için ileri gidelim.

Yaşasın Ermeni cemâ'atı, yaşasın hürriyyet, yaşasın istiklâl ve ihtilâl ve isyân. Yaşasın Ermenistan ve Kilikya. Yaşasın Hınçakyan fırkaları. Fî Teşrîn-i evvel sene 95.

[222] Zeytun'un Ermenilerine Mahsûs Da'vetnâme Tercümesi Sûretidir

Ermeni cemâ'atı,

Hâl-i hâzırda mühim mesâ'il için sizinle mükâleme eden eski ma'lûmunuz olan sesdir. Umûm Ermeni cemâ'atini nihâyeti olmayan esâretten kurtarmak ve ittihâd etmek için Zeytun sizi da'vet ediyor. Zincîr-i esâreti kırmak için Zeytun muhârebeye başladı. Sizi istiyor. Gayri yetişir.

Birâderler,

Vahşî düşmanımız senelerce Ermenilerin başına ateş alevleri döktü. Bugün bu ateşi onların başına dökmek isteriz. Ve hürriyyet-i siyâsiyye ve istiklâl ve muhtâriyyet-i idâre ve sa'âdet isteriz. Azîz bayrağı ve Kilikya ve Zeytun ve Hınçakyan şirketinin kırmızı bayraklarını i'lâ edeceğiz. Yedi-sekiz [sene]den beri bu bayraklar serbest temevvüc etmiştir.

Kilikya'nın Ermeni cemâ'atı,

Ermenistan ve Kilikya'nın hürriyyet ve istiklâli için Zeytun Ermenileri Hınçakyan ittifâkına dâhil olarak bugün müttefiklik meydan-ı muhârebeye çıkıyor. Bizim kanımız ile boyanmış dağlarımızdan Zeytunlulara imdâd ve mu'âvenet etmeleri için bağıyoruz. Onbinlerce kırılan Ermeni karındaşlarımızın nâmına mu'âvenetinizi bekleriz. Sarf-ı nazar etmeyin. Arslan olun.

El ele verip ileri gidelim. Ve kanımızın son katresini dökünceye kadar devâm edelim. Biz, yâ Ermenistan'ın hürriyyetini göreceğiz, yâhûd o azîz toprağın üzerinde öleceğiz. Yardım.

Yaşasın Ermenistan! Yaşasın Ermenilik! Yaşasın Kilikya ve Zeytun! Yaşasın Hınçakyan İhtilâl Şirketi! Yaşasın hürriyyet!.. Arş ileri... Kilikya ve Zeytun. Fî Teşrîn-i evvel sene 95.

Hınçakyan İhtilâl Şirketinin
Zeytun Komitesi

**[223] Hınçakyan Şirketinin Kilikya Kazâsı İdâresi Nâmına
Ermenilere Yazılan İ'lânnâmedir**

Ermeni cemâ'ati,

Her bir Ermeninin vezâ'if-i mukaddesesinin zamân-ı icrâsı hulûl eylediğini ihtâr ile ihtilâl şirketimiz onları da'vet eder. Umûm Ermeni cemâ'atının düşmanlarına karşı muhârebe etmek vaktidir. Dersa'âdet'in ve Erzurum'un ve Kayseriyye ve Yozgad ve Tokad ve Amasya ve Artens ve Sason'un yiğit kahramanları, Kilikya Ermenilerinin sıcak kanları dökülüyor.

Kilikyalı Ermeniler,

Onbinlerce bî-günâh Ermenilerin kanı döküldü ve Ermenistan üzerine deniz gibi yayıldı. Bunların intikâmını almak zamanıdır. Hürriyyet için Ermeni cemâ'atının çektiği işkencelerin ve döktüğü kanların intikâm fikri işte bugün Ermenileri ittifâka da'vet ettiğinden, haydi düşmanımıza son darbemizi vurup azîz vatanımızı kurtaralım. Ermenilerin kanlarını akıtan Türk usâtının pençesinden sevgili cemâ'atımızı kurtarıp topraklarımızın üzerine dökülen kanları temizleyelim.

Birâderler ve hemşireler,

Yedi-sekiz sene mukaddem bize yakın olan Hınçakyanların açdıkları muhâberâtı der-pîş-i enzâr ederek bugünkü tehlikeli vakitte onların azîz isimlerini yâd edelim ve darağacında kan ile mülemma' asılı vücûdlarını der-hâtır edelim. On sene mukaddem "Jirayir" Haçin'de hürriyyetimizi elde etmek için ömrünü fedâ etdi. Birâderi "Hamparsum Murat" da Sason ihtilâlinin mürettibi olup, o da Hınçakyan bayrağı altında kurban oldu. Haçinliler, "Jirayir" Hınçakyan bayrağını kucaklamış olduğu hâlde âhiretde sağdır. Barbar Türk Hükûmeti bunu asdı ve "Hamparsum" bugün Muş Hapishânesi içinde müdhiş ezâlardan ölüm tehlikesindedir.

[224] Kilikya'nın b u büyük evlâdı, millet nâmına sizi intikâma da'vet ediyor.

Ermeniler biz bugün neyiz? Hiç bir şey.

Ne olmak isteriz? Hür, müstakil, muhtâr.

Bizim çektiğimiz siyâset, döktüğümüz kandır. Ve döktüğümüz kan ise çektiğimiz siyâsetden ziyâdedir.

Ermeni cemâ'atının alnının yazısı sefâletten karardı, fakat hürriyetden parlayacaktır. Düşman bizi kırmaktan çekinmedi. İşte bugün de bizi bütün bütün mahv etmek emelindedir. Nizâmı ve hakkı ve bi'l-cümle emvâl ve eşyâyı ve i'tibârı ve her şeyi ayak altına aldı. Bizim karındaşlarımızı ve hemşirelerimizi ve karılarımızı ve evlâdımızı tahkîr etdi ve boğdu ve kırdı ve mahbûs etdi ve sürgün etdi. İhtiyârları asdı, küçükleri ve büyükleri ve gençleri ve çocukları mahv etdi. Evlerimizi yıkdı ve yakdı ve harâb etdi. Köyleri ve şehirleri ve kasabaları bütün ateşe verdi. Ve'l-hâsıl Ermeni nâmını hâ'iz olanların kâffesini mahv etdi. Ermeniler için mezar hazırlamaktadırlar. Vatandaşlar, işte hâlimiz budur. Bundan kurtulmak yokdur. Biz ayağa kalkmaz isek ve karârımızı ve hakkımızı kan dökmekle ve muhârebe etmekle göstermeyecek olur isek, aslâ kurtulamayız. Eğer susarak yerlerimizde yine kalacak olur isek, düşman bizi koyun gibi boğazlayacaktır.

Bizim bundan sonra onunla barışmaklığımız mümkün olamayacağı gibi, barışmak dahi istemeyeceğiz. Bize ihtilâlden başka tarîk yokdur. Var kuvvetimizle ve ihtilâl tarîkiyle bizi boğan cehennem boyunduruğunu üstümüzden atalım.

Kilikya Ermenileri,

Ayağa kalkın. Cemâ'atımızın cesûr yiğitleri, "Süveydiye" dağlarından Zeytun dağlarına kadar bütün Kilikya'daki Ermenilerle yek vücûd olarak ayağa kalkalım. Kavga edelim, kıralım, vuralım, vurulalım, öldürelim, ölelim. Bizim hukûk-ı mukaddesemizin silâhı ihtilâl ve isyândır. İleri arş... Birikelim, cem' olalım. Hınçakyan'ın [225] kan renkli bayrağı altında toplanalım. O bayrak.... Ermenileri ölümden kurtaracak ve yarın nâ'il-i fütûhât edecektir. O bayrak.... Ermenilere kanı bahâsı olarak parlayacaktır. Kadındaşlar, hemşireler ileri gidelim. Her bir Ermeni, kanının son katresine kadar muhârebe etmeye kendi nâmus ve i'tibârına yemin etti. Vatan ve cemâ'atımızın azîz da'vâsı için kan dökmek lâzımdır.

İleri birâder ileri... Ayağa kalkın, yâ hürriyet yâhûd mevt.

Yaşasın Ermeni cemâ'atı ve Ermenistan ve Kilikya, yaşasın ihtilâl fırkası!...

Kilikya'nın Hınçakyan Fırkası

Kazâ İdâresi Hey'eti

Mezkûr Yirmi Bir Numaralı Hınçak Gazetesinin Birinci Sahifesi Kenârında El Yazısı ile Yazılmış Ermenice Bir İbârenin Tercümesi Sûretidir

Para ile kendi milletini satan ve Sultanın ve Nâzım'ın emirleri ile "Lovs" gazetesini neşr eden hâ'in ve gammâz "Dervahan Râhib Derminasyan" ba'demâ mezkûr gazeteyi neşr etmek için beyhûde yere yorulmamasını ricâ ederiz. Mevcûd nüshalarını Ermeni cemâ'atine dağıtsın. Okuyanlar mündericâtının doğru olup olmadığını anlasınlar.

Hınçak Gazetesinin 15 Şubat Sene 1311 Târih ve Üç Numaralı Nüshasının Tercümesidir

Emsâli nâdir görülmüş meşhûr bir vak'a, bugünlerde vukû' buldu. Dünyada en nâmus-kârâne mesâ'ilden biri bu vak'adır. Küçük bir milletin ufak bir kısmı bugün Sultanın karşısında ve hattâ altı Avrupa hükûmeti mukâbilinde durmaktadır. Bir haftadan beri o altı hükûmet vesâtat vazîfesini îfâ ediyorlar. Bu vesâtat nerede ve kimin için oluyor biliyor musunuz? Zeytun'da ve Zeytun usâtı için [226] Zeytun gâlib olduğu hâlde iki müsâvî arasında olduğu gibi Zeytun bir müsâvî-i muharrib hakkını kazandı. Teklif ettiği şerâ'it-i sulhiyye li-ecli't-tedkîk altı büyük hükûmet tarafından kabul olunarak Sultana arz olundu. Ve ihrâz-ı muvaffakiyyet etdi.

Bir kaç ay zarfında yüz binlerce Ermenilerin kanını içen, bugün Ermeni usâtının sadâsı önünde başını eğdi. Ermeninin silâh ve kuvvetiyle... mağlûb oldu.

Ermeni usâtının darbesi altında mağlûb olup Zeytun üzerine hücum eden askerin nısfı, ya'nî dokuz bini mahv oldu. Bunlardan bir kısmı harbde ve bir kısmı açlıktan vefât edip, diğer bir kısmı ise el-ân bir takım ile'l-i sâriye ile ümîdsiz ve muzdaribdir. İşbu mağlûbiyyet-i kâmilede sonra Sultan Avrupa hükûmetlerine kendisini Zeytun yiğitlerinden kurtarmaları için ricâ ediyor.

Zamanın vekâyi'i sûret-i mükemmelede mevkı'-i icrâya konulan ihtilâlin silâh kuvveti nerelere kadar vardığı görölüyor. Hınçak Komitesi'nin teşkîl edip sûret-i dâ'imede mevkı'-i icrâya vaz' ettiği ihtilâl sâyesinde bugün Zeytun'un beyne'l-milel politikaca tutmuş olduğu işte budur. İsyân ve ihtilâl fikrinin intişâr ve icrâsına bundan iyi delîl var mıdır? Kezâ Hınçak Komitesi'nin parlak fa'âliyyet için bunlardan güzel delîl ve isbât var mıdır? Ermenilerin bugünkü hâlinde ihtilâl fikrinin müfîd ve târih nokta-i nazarından lâ-büdd olduğu iyice görölmektedir. Kezâ bu fikrin mevkı'-i icrâya vaz'ı husûsunda dahi Hınçak Komitesi'nin sa'y ü gayreti ve mezkûr komite hey'etinin târihce ehemmiyyeti

nazardan dūr değildir. Lâkin açık sûretle söyleyeyim, bütün Ermenistan'ın nâ'il olacağı bir hâle bugün yalnız Zeytun mazhar olmuştur. Şâyet birinci hâl vukû' bulsaydı, bugün Ermeni mes'elesi başka bir hâlde bulunmuş olurdu. Eğer bizim dâhilî düşmânlarımız ve kıskançlık netîcesi olarak bize garaz ve adâveti olan diğer düşmanlarımız önünde bir takım mâni'alar ve entrikalar çıkarmamış olaydılar ve yâhûd [227] onlar milletlerini biraz daha ciddî sevseler idi, acaba Ermenistan'ın diğer mahalleri de Zeytun'un şimdiki hâline mazhar olacağında şübhe mi ediliyordu? Dâhilî hesâbımızı bertaraf edelim, şimdiki hâlin bir ciheti insanı ye's içinde bırakıyor. Diğer ciheti ise iftihârî mûcib oluyor. Akıl ve şu'ûr ve mu'azzez hissiyât ile sevk olunmayan eşhâs, bu müdhiş hâli düşünemezler. İşte bunun için onlarda ne kuvve-i ma'neviyye, ne ciddiyet ve ne de cesâret vardır. Bundan dolayı onlara nazar-ı nefret ve hakâret ile bakmağa hakkımız vardır. Şerâ'it-i sulhiyye bahsine gelince: Sultan Zeytunluların dâimâ galebe çalarak karşı durduklarını ve kendi askerinin ise mağlûbiyyet-i azîmeye dûçar olduğunu gördüğünde, Zeytunlular tarafından mağlûb olduğunu i'tirâf ederek, altı hükûmete mürâca'atla onların vesâatlarını talep eyledi. Altı hükûmet Haleb üzerinden Zeytun'a girerek Sultanın hükûmetiyle Zeytun'un arasında vesâat vazîfesini îfâ etmelerini kendi konsoloslarına emrettiler. Konsoloslar Zeytun'a giderek ru'esâ-yı usât ile müzâkereye girişti. Sulh nâmına olarak ihtilâle nihâyet vermelerini talep ettiler. Usât cevâblarını ihzâr için iki gün müsâ'ade istediler. Cevâbın hâvî olduğu şerâ'it-i sulhiyye ber-vech-i zîr beyân olunur. Şöyle ki:

Birinci: Afv-ı umûmî. İkinci: Hıristiyan bir kaymakam ta'yîni ve Hıristiyanlardan müteşekkil bir idârenin te'sîsi. Üçüncü: Zeytun'un Sultana vermekde olduğu vergi usûlünün lağviyle senevî bir verginin ta'yîni ve Zeytun'un derece-i kifâyede vesâ'iti olmadığından, mezkûr verginin bir kaç seneler verilmemesi ve askerî kışlanın tekrâr yapılmaması. Dördüncü: Türkler silâhlarını teslîm ettiklerinde Zeytunlular dahi silahlarını teslîm etmeyi va'ad ederler. Beşinci: Sâlifü'z-zikr şerâ'itin harf-be-harf mevkî'-i icrâya vaz'ı için altı hükûmetin kefâleti. Konsoloslar şerâ'it-i mezkûreyi Dersa'âdet'deki sefârethânelere teblîğ ettiler. Sefâretler hükûmetle müzâkereye girişerek âtîdeki şerâ'iti teklîf ve teblîğ ettiler:

[228] Birinci: Zeytun'da bulunan Hınçakyanlar hârice çıkarıldıkları hâlde, Bâb-ı Âlî afv-ı umûmîyi va'ad eder.

İkinci: Zeytunlular eski silâhlarını yanlarında taşımağa me'zûn olup, esliha-i cedîdeyi teslîm etmelidirler.

Üçüncü: Hıristiyanlardan kaymakam ta'yîni ve Hıristiyan usûl-i idâresinin te'sîsi cihetlerine gelince; zâten bunlar ıslâhât-ı umûmiyye-i müteşebbisede mevcûd olduğundan, burada bu mes'eleler için ayrıca bahse girişmek zâ'iddir.

Dördüncü: Vergiden kurtulmak ve senede mu'ayyen bir vergi vermek ve askerî kışlasının tekrâr inşâsı husûslarına gelince; Bâb-ı Âlî bunlar için Zeytunlularla bi'z-zât müzâkereye girişecektir.

Beşinci: Zeytun'a ilticâ eden onbin Ermeninin konsolosların gözleri önünde Zeytun'dan çekilip mahallerine yerleşmeleri bâlâdaki şerâ'it üzerine "Rider" Maslahatgüzârlığı mazbatasıyla şerâ'it-i mezkûrenin ta'rîfi makâmında olan şerâ'it-i âtiyyeyi Bâb-ı Âlî ilâve etmelidir.

Birinci: Av tûfengi müstesnâ olduğu hâlde, Zeytun'un teslîm etmesi lâzım gelen silâhların teslîm olunacağı misillü, Zeytun havâlîsinde mütemekkin Türklerin dahi av tûfenklerinden mâ'adâ diğer silâhları teslîm edeceği.

İkinci: Hukûk-ı umûmiyyeye karşı işlenilen kabâhatların afv-ı umûmî ile afv olunacağı gibi, tedâhülde kalan vergiler dahi afv-ı umûmî ile afv olunmayacaktır.

Üçüncü: Zeytunlular tarafından ihrâk edilen kışlaların tekrâr inşâsı Bâb-ı Âlî tarafından iddi'â olunmuyor. Yalnız kendilerinin talep etmiş oldukları şerâ'iti Sultandan bir lütuf ve ihsân talep ediyormuş gibi talep etmelidir.

Dördüncü: Islâhât-ı umûmiyye lâyihasına muvâfık olarak Hıristiyan kaymakam ta'yîn olunacaktır. Zâten bu mes'ele için düvel-i mu'azzama ile Sultan arasında i'tilâf hâsıl olmuştur.

Beşinci: Zeytun'da bulunan muhâfaza askerinin Zeytun'dan kalkması şartını Bâb-ı Âlî reddedip, Zeytun'da muhâfaza askeri bulunduracaktır.

Altıncı: Zeytun'a ilticâ eden Ermenilerin müstakbelen âsâyiş-i hâlleri zımında ittihâzı lâzım gelen tedâbîr düvel-i mu'azzama [229] konsoloslarıyla bi'l-müzâkere icrâ olunacaktır.

Van Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Vârid Olan [10] Şubat Sene 1311 Târihli Jurnalın Sûretidir

Van'ın Terzi Perink Mahallesi'nde Papa oğlu Karabet ve birâderi Marko'nun ikâmet etmekde oldukları hâneye yirmi beş gün evvel Tepebaşı Mahallesi Vahan yanında başı şapkalı ve belinde iki revolver ve kama olduğu hâlde iki şahs-ı mechûl ile beraber giderek görüşükden sonra, merkûm Vahan Karabet'e berâ-yı mütâla'a bir mektup verdiğini ve Ermeni komitelerine silâh mübâya'a etmek üzere sekiz lira hissenize isâbet etdi, verecek misiniz dediğini ve üç günden sonra mezbûr mektubu i'tâ eden adama mezkûr sekiz liranın verilmesini tenbîh eyledikten sonra gitdiklerini ve yedinci günü merkûm Vahan'ın refîki Rupen'in bir mektup getirmiş ve beş gün sonra da diğer refîki Artin yediyle bir mektup daha gelmiş olduğunu ve bunlar da sekiz lirayı ver-

mediği hâlde hâneleri basılarak zükûr ve inâsı kılınçdan geçirileceği ve yâhûd kendisi sokak ortasında parçalanacağı ve hânesi ihrâk edileceği muharrer bulunduğunu görmesi üzerine, mezkûr mektupları murahhasa efendiye götürüp verdiğini ve ertesi günü gidip güç hâl ile aldığını ve bundan dolayı müfsidler kendisine adâvet peydâ ederek Şubat'ın on ikinci Salı gecesi saat altıda merkûm Vahan dokuz nefer avanesiyle hânesini basıp kendilerinin bağ avlusuna firâr ettiklerini ve hücûm-ı vâkı' üzerine feryâd ederek devriye kolu tarafından mu'âvenetlerine yetişildiğini ifâde ve lede't-ta'kîb Yeni Kilise Mahallesi'nde ikâmet eden Hafo ve Nomo ve Marko nâm şahıslar ile Kazancı oğlu Mıgırdıç derdest edilmiş ve diğerlerinin [230] tahkîkât ve taharriyâtına mübâderet edilmiş olduğu.

Ve yine 10 Şubat sene 1311 târihinde Terzi Perink Mahalleli Stepan oğlu Karabet, Terlemez oğlu Sokağı'nda çilingir Agop'un oğlu Kirkor tarafından revolver kurşunu ile cerh ve katl edilmiş ve kâtil-i merkûm firâr eylemiş olmağla, hakkında tahkîkât ve taharriyâta mübâşeret olunduğu arz olunur.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Şeref-vârid Olan 14 Mart Sene 1312 Târih ve Yirmi Sekiz Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Trabzon'dan Bitlis'e kadar vukû' bulan tahkîkât ve istitlâ'âta dâir sa'âdetlü Sa'deddîn Paşa ve İbrâhim ve Cemal Bey Efendiler hazerâtı tarafından tanzîm ve takdîm olunan lâyiha ile müşârün-ileyhim cânibinden derdest olunup kezâlik takdîm kılınan Hınçakyan Cem'iiyyet-i fesâdiyyesiyle cem'iiyyât-ı sâire programları sûretlerinin leffiyle şeref-tastîr ve tesyîr buyurulan tezkire-i sâmiyye-i cenâb-ı sadâret-penâhî melfûflarıyla beraber Tesrî'-i Mu'âmelât Komisyonu'nda lede'l-mütâla'a iğtişâşâtın sûret-i zuhûruyla cereyân [eden] ahvâle dâir tafsîlâtı şâmil olup esnâ-yı iğtişâşâtdaki mecrûhîn ve vefeyâtın mikdârı akdemce îcâb eden vilâyât-ı şâhânedan istifsâr olunarak, çoğundan cevâblar alınmış idüğünden, mukâyese olundukda lâyiha-i mezbûrede gösterilen mikdâr-ı mebhûsün-anh olan üç vilâyetten bildirilen mikdâr-ı mecrûhîn ve vefeyâta muvâfık görünmüş ve mezkûr lâyiha ile program sûretleri berâ-yı ma'lûmât leffen firistâde-i sû-yı vâlâ-yı düstûrîleri kılınmış olmağın, ol bâbda.

Hey'et-i Tefîşîyye Tarafından Makâm-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye Takdîm Olunup Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Bir Sûreti bâ-Tezkire İrsâl Buyurulan Lâyihadır

Trabzon ve Erzurum ve Bitlis vilâyetleri dâhilinde zuhûr etmiş olan iğtişâşâtdan mütehassıl heyecân ve galeyân-ı umûmînin irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîye müstenid ta'lîmât-ı seniyye ahkâmına tevîkan teskîni ve

emn ü âsâyışın i'âde ve te'mîni vazîfesi uhde-i çâkerânemize tevdî' buyurulmuş olduğundan, bu bâbda ihtiyâr olunan tedâbîr ve icrâ'ât-ı kemterânemiz her mevki'den pey-â-pey telgrafnâmelerle arz-ı huzûr-ı sâmî-i cenâb-ı hidîvâneleri kılınmış olduğu gibi iğtişâşât-ı zâ'ilenin esbâb ve ledünniyâtı hakkındaki istitlâ'ât-ı kemterânemiz dahi ol bâbda telakkî olunan emr-i sâmî-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri mücebince ber-vech-i âtî arz ve tafsîl olunur.

[231] Trabzon Vilâyet-i Aliyyesi

Nefs-i Trabzon Vak'ası

Birer sûretleri ma'an takdîm-i pîşgâh-ı sâmî-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri kılınan Hınçakyan ve Tiflis cem'iiyet-i fesâdiyyesinin ta'lîmât ve ihtârât-ı müşevvikânesini kendilerine pîşvâ-yı hareket edinen Ermeniler nice yıllardan beri zîr-i cenâh-ı müstenzimü'l-felâh saltanat-ı seniyyede serbestî-i dîn ve lisân ve teshîl-i ma'ârif ve ticâret uğrunda nâ'il oldukları envâ'-ı inâyât ve müsâdâtı unutarak ve asırlarca hüsn-i âmîziş ve ihtilât ettikleri İslâm hemşehrileriyle hukûk-ı vatan-daşîye ri'âyeti bir tarafa bırakarak ahz etmiş oldukları vaz'-ı ni'met-i nâ-şinâsâne ve itâ'at-şikenâneleri sevkiyle Van Vâli-i sâbıkı ferîkân-ı kirâmdan sa'âdetlü Bahri ve Trabzon Kumandanı sa'âdetlü Hamdi Paşalar hazerâtını güpegündüz ve bilâ-sebeb revolverler ile cerh eylemeleriyle ve cârihlerden Berberyân Stepan'ı milletçe hıfz ve himâye ederek hükûmete teslîm etmemeleri ve merkûm Stepan'ın muhâsebe-i vilâyet ketebesinden Rahmi Efendi Van Vâli-i sâbıkı'yi dahi bilâ-mûcib bi'l-i'dâm firârına mu'âvenetde bulunmalarıyla sâir akvâm-ı İseviyye dahi dâhil olduğu hâlde ezhân-ı umûmiyyeyi dûçâr-ı heyecân etmiş olduklarından civâr kurâ ahâlîsinden bir hayli eşhâs şehre toplanmış ise de hükûmetce icrâ kılınan tedâbîr-i hakîmâne semeresiyle bir vukû'ât meydana getirilmeksizin dağıdılmış ve herkes iş ve güçleriyle meşgûliyyete koyulmuş iken, Trabzon Ermenileri köylerdeki milletdaşlarını celb ile hânelerini doldurmağa ve müsellehan çarşı ve pazarda gezdirerek şehir halkına nümâyîş etmeğe başlamış ve şehir-i Eylülün yirmi altıncı günü harekât-ı isyâniyyeyi vücûda getirmek üzere dükkânlarını da açmamış olduklarından, vâlî-i vilâyet bi'z-zât çarşıya giderek dükkânlarını açdırmak ve herkesin iş ve güçleriyle meşgûl olmaları tedâbîrine teşebbüs eylemek esbâbını istihsâl sırasında Meydân-ı Şarkî nâm mahalde bir handa icrâ-yı ticâret eden bir Ermeninin hanın balkonuna çıkarak meydanın ortasına bir el revolver endahet etmesi ve o gün gelen vapur ile İstanbul'dan vürûd eden fedâîlerin ve zâten kasaba içinde şuraya buraya yayılmış olan ihtilâlcî Ermenilerin sokaklarda [232] revolverlerle önlerine gelen ahâlî-i İslâmiyye üzerine hücum ve tasallut eylemeleri şehirde meskûn her nevi' edyân eshâbını evlâd ü iyâl kaydına düşürerek mukâbele-bi'l-misle mecbûr etmiş ve bu sûretle vücûd-yâfte olan kargaşalık iki-üç saat kadar devam

ve cereyân ederek hükûmet-i mahalliyye ve asâkir-i şâhânenin ittihâz etdikleri tedâbîr sâyesinde önü alınmıştır.

Esâsı me'mûrîn-i hükûmetin i'dâmı ve emâkin-i emîriyyenin ihrâk ve tahrîbi maksadına müstenid bulunan Hınçakyan ve Tiflis cem'iiyyât-ı fesâdiyyesinin nizâmât ve ihtârât-ı müşevvikânesiyle husûl-pezîr olan şu vak'ada ortalığı müsâ'id gören İran devecileri ile ba'zı köylüler asâkir-i şâhâne ve me'mûrîn-i hükûmetin meşgûliyyetinden bi'l-istifâde Ermeni hâne ve dükkânlarından ba'zılarından biraz eşyâ ziyâ'ına sebebiyyet vermişler ise de vâlî ile erkân-ı vilâyet ve ümerâ-i askeriyyenin mesâ'î-i masrûfe-i gayret-kârâneleri ile eşyâ-yı zâyî'anın kısm-ı küllîsi istirdâd olunarak mahsûsan teşkîl olunan komisyon ma'rifetiyle bir taraftan ashâbına bâ-senedât-ı makbûz teslîm ve i'âde olunmakda olduğu görülmüş ve kısm-ı bâkî-i cüz'îsi dahi taharrî ve istirdâd olunmakda bulunmuştur. Vak'anın muhdes ve muharrikleri dahi Dîvân-ı Harb-i Örfî'de bi'l-muhâkeme haklarında tanzîm olunan mazbata-i hükmiyye ol bâbdaki emr ü irâdesi vechile makâm-ı vilâyetden Dersa'âdet'e takdîm ve irsâl kılınmıştır.

Esnâ-yı vak'ada Ermenilerden dâhil-i şehirde yüz seksen iki ve şehir civârı ile ba'zı kurâda yirmi bir maktûl olduğu gibi on sekiz de mecrûh olduğu ve ahâlî-i İslâmiyyeden yirmi bir ve Rum cemâ'atinden bir maktûl ve yirmi beş İslâm mecrûh düşdüğü ve vak'adan mukaddem şehre gelip Ermenilerin hânelerine misâfir olarak müsellehan çarşı ve pazarda nümâyîş eden köylü fedâî Ermenilerin de hâne ıtlâkına şâyân olmayıp, fakat bir damdan ibâret olan meskenlerinden bir kaçını yanmış olduğu cümle-i tahkîkât-ı bendegânemizden bulunduğu gibi, bu meskenlerin cibâl yamaçlarında yalnız bir damdan ibâret ufak tefek kulübeler olduğu esnâ-yı râhda bi'z-zât görülmüştür.

Trabzon vilâyetinin Gümüşhâne'den gayri olarak nüfûs-ı umûmiyyesi dokuz yüz yetmiş dört bin dör tyüz doksan iki [233] nefere bâliğ olup, bundan yedi yüz seksen dokuz bin beş yüz kırk yedisi zükûr ve inâs olarak Müslüman ve yüz kırk bin dokuz yüz biri kezâlik zükûr ve inâs olmak üzere Rum ve kırk bin sekiz yüz elli beşi Ermeni ve bin üç yüz dördü katolik ve sekiz yüz seksen beşi Protestan olduğu vilâyet nüfûs idâresinden alınan cedvel mütâla'asından anlaşılmıştır.

Gümüşhâne Vak'ası

Sancak dâhilindeki kurânın hiç birinde bir ferdi bile bulunmayıp, fakat dâhil-i kasabada topu iki yüz kırk yedi hâne halkından ibâret olan Ermenilerin başlı ve esâslı bir iş görmek kasdına makrûn olmayıp, ancak bir tüfenk patlatmış olmak üzere gördükleri teşvîkât ve şuradan buradan ta'lîmât-ı fesâdiyyeyi

hâmilen gelmiş olan fedâ'îler taraflarından zihinlerine ilkâ olunan fesâdât sevkiyle bir kaç güne kadar makâm-ı mutasarrıfîye bizim ku'ûd ettiğimizi göreceksiniz yollu tahdîş-i ezhânı mûcib akvâli i'lân etmeye ve hükûmete karşı kadîmen ihtiyâr edegeldikleri vaz'-ı itâ'at-kârânede ihmâl ve tekâsül göstermeğe başlamalarıyla beraber, jandarma efrâdından birisini de aşçı bir Ermeni dükkânında zehirlemeleri ve Bitlis vukû'âtının yevm-i hudûsu olan 13 Teşrîn-i evvel sene 1311 Cum'a günü dükkânlarını açmayarak isyâna hazırlandıklarını da göstermeleri üzerine, dūçâr-ı beht ü hayret olmuş olan ahâlî-i İslâmiyye üzerlerine Ermenilerin elebaşları olan İsraelyan'ın Hacı Nişan'ın hânesi penceresinden silâh atılmağa başlamış olduğundan ve orada dahi men'-i şûriş için asâkir-i şâhâne bulunmadığından, müdâfa'a-i nefis için İslâmlar taraflarından Ermeni mahallesine muhâceme vukû' bulduğu gibi, etrâf köylüleri dahi kasabaya dolarak dört-beş saat kadar devâm eden mukâtelede İslâmlardan iki maktûl ve dört mecrûh ve Ermenilerden sekiz maktûl ve bir kaç da mecrûh vukû' bulmuş ve çarşıdaki Ermeni dükkânlarından yirmi kadar hânedan eşyâca zâyi'ât vukû' bulmuştur. Köylülerin kasabaya dâhil olmamaları emrinde hükûmetce bir hayli gayret olunmuş ve ulemâ ve a'yân-ı memleket tarafından nice nesâyih ve vesâyâ îfâ kılınmış ise de, kasabada asâkir-i şâhâne bulunmadığından ve jandarmaların da her biri bir me'mûriyyetle mülhakâtta bulunarak merkezde pek az jandarma efrâdı kalıp, bunların da def'-i cem'iiyete kifâyeti olmadığından, edilen vesâyâ kârger-i te'sîr olmamıştır. Ancak Erzincan'dan Trabzon'a gelmekte olup hâdisenin hîn-i vukû'undan tesâdüfen Gümüşhâne hizâlarına varmış olan Dördüncü Ordu-yı Hümâyûn nakliye taburu merkez-i livâyâ celble, izâle-i şûrişe [234] çalışıldığı sırada Ermeniler taraflarından bu tabur üzerine ateş olunmasına mukâbil, tabur tarafından isti'mâl-i esliha olunarak teskîn-i şûrişe muvaffakiyyet hâsıl olmuştur.

Zâyi' olan emvâli istirdâd ile eshâbına i'âde etmek üzere merkez-i vilâyetden me'mûr-ı mahsûs gönderilerek bir komisyon teşkîl olunmuş ve bir çok istirdâdât vukû' bulmuş olduğundan, huzûr-ı kemterânemizle eshâbına yeden-be-yed red ve i'tâ ettirilmişdir. Bir taraftan da etrâfa me'mûrlar çıkarılarak ve sancakdan hârice çıkan emvâlin istirdâd ve irsâli emrinde telgraflarla muhâbereler icrâ kılınarak cem' ve istirdâda çalışılmakta olduğu görülmüştür. Mezkûr Gümüşhâne sancağının nüfûs-ı umûmiyyesi ise yüzaltıbin dokuzyüz seksenbeş nefere bâliğ olup, bundan seksenbirbin yüz sekseni zükûr ve inâs olarak Müslüman ve yirmidörtbin üçyüz onbiri kezâ zükûr ve inâs olarak Rum ve bin dört yüz doksan dördü yine zükûr ve inâs olmak üzere Ermeni olduğu, icrâ edilen tahkîkât netîcesinden anlaşılmıştır.

Erzurum Vilâyet-i Celîlesi ve Bayburd Vak'ası

Her yerde olduğu gibi Bayburd ve kurâ-yı mülhakasındaki Ermeniler cem'iiyyât-ı fesâdiyye taraflarından müretteb ta'lîmâtı ve bu ta'lîmât hükmünce etrâfa yayılan nâşir ve muharriklerin ilkâ'ât ve tesvîlâtıyla muhtellü'd-dimâğ olarak Hükûmet-i Seniyyeye karşı yıllardan beri gösteregeldikleri vaz'-ı itâ'at-kârânede mübâlâtsizlik irâ'e etmeğe ve kasabadakilerin miralaylık ve binbaşılık gibi merâtibi mütevehhimen ihrâz ve köylerdeki gençlerin de çavuşluk ve neferlik derecelerini ittihâz ile muzmerleri olan fesâdı yakında îkâ' eylemeğe başlayıp, her ne kadar kendileri azlık ise de, azdan az ve çokdan çok telefât olup, fakat netîcesi yine Ermenilerin mekâsıd ve arzusunu intâc edecek ve hükûmet dâirelerinden Ermeni me'mûrların icrâ-yı hükûmete başladığı görüleceğini ileri gelen Ermenilerin kasaba mu'teberân-ı İslâmı arasında ve köylü Ermenilerin dahi İslâm köylüleri miyânında söyleyip gezmelerine ve Haddak nâm karye civârındaki köprü altına Laz kıyâfetine girerek saklanıp postayı vurmak üzere [235] bir hayli el silâh isti'mâliyle bu sırada süvârî Ondokuzuncu Alay hayvânâtından birisini vurmalarına mebnî ahâlî-i İslâmiyyeye havf ve haşyet müstevlî olmuş ve herkes âkıbet-kâra müterakkıb ve nigerân olarak muhâfaza-i ırz u cân tasavvurâtına dalıp kalmış iken, Ermenilerin dükkânlarını açmamağa ve kiliselerinde oturarak hârice çıkmamağa başlamaları büsbütün halkın heyecânını istilzâm eylemiş olduğundan, hükûmet-i mahalliyye ma'rife-tiyle Ermenilere olunan vesâyâ ve nesâyih üzerine Erzurum hâdisesinin de yevm-i vukû'u olan onsekiz Teşrîn-i evvel sene 1311 târihinde sabahleyin dükkânlarını açmışlar ise de bir kaç saat sonra kapayarak hânelerine koşuşmaları ve hânelerin penceresinden silâh boşaltmağa başlamaları ve köyler arasında Laz ve hoca kıyâfetine giren Ermeni fedâîlerinin kasabada, Ermeniler İslâmları öldürüyor vâdîsinde ahâlî-i İslâmiyyeyi haşyet ve dehşete ilkâ' eyleyecek i'lânâtda bulunmaları ile beraber önlerine gelene revolver sıkmaları, bir galeyân ve hareket-i umûmiyye vücûda getirerek kasaba halkına inzimâm eden civâr köyler ahâlîsi ile kasaba Ermenileri arasında altı-yedi saat kadar çarpışma devâm edip gitmiş ve köylerde dahi bu nevi' müsâdeme bir kaç günler sürmüştür. Bayburd Ermenilerinin elebaşısı Haçatur nâm tâcir olup, bu isyân için tertîb olunan kırk bâgiyyenin miralaylığını der'uhde ettiği âlemin ma'lûmu olduğundan, esnâ-yı cereyân-ı vak'ada Ermeni kadınlarının: "Hani Haçatur'un askerleri?" diye bağırdukları pek çok kimselerin mesmû'u olmuş ve oraca tevâtüren söylenmekde bulunmuştur.

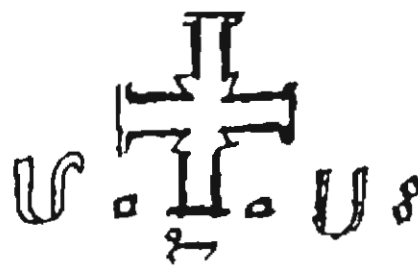
Vak'a esnâsında kasabada bulunan bir nizâmiye taburu men'-i şûrişe çalışmış ise de, kasabanın büyüklüğüyle beraber ebniyesinin dağınıklığı ve civâr kurâsından kasabaya dâhil olan yolların ta'addüdü der-akab te'mîn-i inzibâta müsâ'id olmadığından, şûrişin önü altı-yedi saatden evvel alınamamıştır. Bu

müsâdemede ahâlî-i İslâmiyyeden on yedi maktûl ve yirmi iki mecrûh ve Ermenilerden beş yüz kırk dört maktûl ve yetmiş iki nefer mecrûh olmuş ve kasaba ve kurâda dahi sekiz hâne yanmıştır. Esnâ-yı hâdisede şunun bunun eline geçmiş olan eşyâdan bir kısmı istirdâd olunarak teşkîl olunan komisyon ma'rifetiyle eshâbına i'âde olunmakda ve bir yandan da istirdâd kılınmakda idüğü görülmüş ve dâhil-i kazâda idâre-i örfiyye i'lân olunarak, İslâm ve Hıristiyanlardan taht-ı tevkîfe alındığı görülen yüz yetmiş kadar eşhâsın istintâkları icrâ olunmak üzere icrâ olunmak üzere bi'l-hâssa teşkîl ettirilen Dîvân-ı Harb'e teslîm edilmiştir.

[236] Bayburd kazâsında kırk iki bin iki yüz yirmi altısı Müslüman ve on bin üç yüz on dokuzu Ermeni ve beş bin yüz altmış üçü Rum ki cem'an elli üçbin yüz sekiz nüfûs sâkin olduğu ve otuz yedisi sırf Müslüman ve yirmi dokuzu dahi Müslümanla karışık ve yedisi ise sırf Ermeni ki cem'an yüz yetmiş üç karye bulunduğu Nüfûs İdâresi'nden alınan cedvel-i resmîden ve bi'l-fiil gezdirilen me'mûrların verdikleri ihbârnâmeden müstebân olmuştur.

Erzurum Vak'ası

Cem'iiyet-i fesâdiyye programlarının mahall-i tatbîki olan Erzurum Ermeni Murahhasahânesi ve o programı kendisine minhâc-i hareket edilen Ermeni murahhasası hayâl-hâne-i mefsedetlerinde tasvîr ve tertîb ettikleri hareket-i isyâniyyeyi bir sûret-i mahâret-kârânede vaz'-ı mevki'e tatbîk etmek için hâricden fedâîler celbi ve dâhilden de fedâîler tahrîri ile kılıfları üzerinde "Ermeni İttihâd-ı Mukaddesi" manâsını ifâde eden şu:

alâmet-mersûm revolverlerle mavzer tüfenklerinin paketli nev'ine müşâbih ve beş def'a atılı[r] silâhlar ile teslîh ve kiliselerde dahi mevâ'iz-i heyecân-âver ile sebük-mağzânını teşcî' etmek ve bu fedâî müşevviklerden ba'zılarına birer dükkân açtırıp derûnuna iki-üç bin kuruşluk sermâye vaz'ıyla güyâ yabancıların Erzurum'a gelişleri ticâret maksadına müstenid olduğunu göstermek ve tertîbât-ı hayâlâtıdan kâmilten haberdâr ve zevk-yâb olup, fakat bi'l-fiil isti'mâl-i esliha cesâretinden mahrûm bulunan ve Meclis-i İdâre ve Mahkeme-i İstînâf a'zâlığı gibi hidemât-ı devletde istihdâm olunanları hiç bir sebep ve bir ma'zeret göstermeyerek hizmetlerinden isti'fâ ettirmek ve birden bire bi'l-umûm Ermeni milletin etvâr-ı mu'tâde-i kadîmesini değiştirip kâffesine bir vaz'-ı ser-bâzâne

aldırmak gibi mukaddemât-ı esbâb-ı isyâniyyeyi istihzâr etdikden sonra Bayburd hâdisesinin de yevm-i vukû'u olan şehr-i Teşrîn-i evvel'in onsekizinci Çarşamba günü her biri erkân-ı vilâyetden birinin vücûdunu ortadan kaldırmak üzere dâire-i hükûmetdeki odaların kapıları önlerini tutmak ve bir kısmı dahi hükûmet dâiresi odalarının pencerelerini karşısına müsâdif dükkân damlarına çıkıp işleriyle meşgûl olan erkân-ı me'mûrîne nişân almak ve îkâ' edilecek hâdiseyi basdırmağa [237] gelecek olan asâkir-i şâhâne dahi hesâba katılıp tüfenk sesi işitilir işitilmez verilecek emir üzerine kışla pîşgâhında silâh başına toplanacağı tabî'î olan asâkir-i şâhâneyi tehdîd ve iz'âc etmek üzere kışlalara nâzır bulunan Ermeni hânelerinin damları üstüne müsellaah adamlar yerleştirmek sûretiyle fedâîlerden birer müfreze-i isyâniyye tertîb edip damlar üzerine çıkmağa me'zûn olanlar çıkmış ve dâire-i hükûmete girmeğe mükellef olanlar da dâireye girip, hattâ bir takımı zâbıta odasının önüne kadar gelmiş oldukları sırada henüz me'mûr oldukları odaların kapılarına varmadan "el-hâ'inü hâ'if" [Hâin korkartır.] hükmünce içlerinden birisi hâmil olduğu revolveri ilk evvel karşısına tesâdüf eden jandarma binbaşısı üzerine sıkmış ise de isâbet ettirememiş ve ikinci sıktığı kurşun jandarma jurnal emînini şehîd etmiş ve üçüncü el sıkmağa meydan kalmaksızın oradaki jandarmalar tarafından kendisi ve merdivenlerden yukarı çıkmakta bulunan rufekâ-yı sâiresi diyâr-ı ademe gönderilmişlerdir. Oda kapılarından vürûd edecek silâh sedâsına muntazır olan dam üzerindeki Ermeniler dahi hâmil oldukları eslihayı odaların pencerelerinden içeri sıkmağa başlamış ve bu silâh seslerine intizâr etmekte olup çarşı ve pazarda ve mahalle içlerinde kârgir ve mevâkı'i münâsebetli dükkânlarda ve hânelerin damları üzerlerine de yerleştirilmiş olan diğer kısım Ermeniler, gelip geçen ahâlî-i İslâmiyye üzerine kurşun atmağa mübâşeret eylemiş olduklarından, şehirde epeyce heyecân ve dehşet yayılmışdır. Kâ'ide-i ihtiyât-kârâneyi elden bırakmamak gibi husûsiyye-i hikmet-perverâne ile muttasıf olan Yâver-i Ekrem-i hazret-i şehriyârî devletlü Şâkir Paşa Hazretleriyle vâlî-i vilâyet ve kumandan-ı memleketin evvelce bi't-tertîb sûret-i hafiiyyede ümerâ-yı askeriyyeye verdikleri ta'lîmât îcâbınca çalınan bir boru işâretiyle şehirde mevcûd olan sufûf-ı muhtelif-i asâkir-i şâhâne hemen mevâzi'-i mu'ayyenelerini alarak iki saat zarfında ref' ve teskîn-i şûriş edilmiş ise de silâh alıp kışla pîşgâhında cem' olunmakda bulunan asâkir-i şâhâneye, kışlalara nâzır bulunan Ermeni hânelerinin damlarından atılan kurşunlardan ve kışlalardan mevâzi'-i mu'ayyenelerine gelinceye kadar geçtikleri yollarda birer sûretle tehassun eden Ermenilerin endaht ettikleri mermilerden asâkir-i şâhânenin epeycesı mecrûh ve şehîd olmuşlardır. Şu kadar ki asâkir-i şâhâne silâh alıp mahallât-ı mu'ayyenelerine gelinceye değin meydanda kalan İslâm ve Rum ve Acemler müdâfa'a-i nefis ve mal kasdıyla Ermenilerle savaşmış olduklarından,

içlerinde maktûlen [238] vefât edenler olmuş ve kargaşalık arasında Ermeni dükkânlarından malca zâyî'âta uğrayanlar da bulunmuştur.

Bu şûriş kazâ-yı mülhakaya da sirâyetden hâlî kalmamış olduğu hâlde, suvârî jandarma ve asâkir-i şâhâne i'zâmıyla onun da önü alınmış ve köylerce dahi emvâl ve mevâşîden zâyî' olan olmuş ise de, gerek kasaba dâhilinde ve gerek köylerde zâyî' olan eşyânın istirdâdına kol kol me'mûrlar ta'yîn olunarak kısım-ı küllîsi bulunup komisyon-ı mahsûs vâsıtasıyla eshâbına i'âde olunmakda ve aksâm-ı bâkıyyesi de pey-â-pey aynen ve bütün bütün ziyâ'a uğrayanlar bedelen istîfâ edilmekde olduğu görülmüştür. Esnâ-yı şûrişde Erzurum ile mülhak kurâsında ahâlî-i Müslimeden ikisi asker ve biri jandarma olmak üzere yirmi bir ve Rum milletinden iki ve İranlılardan da iki şahıs maktûl ve biri kolağası ve diğeri yüzbaşı ve kûsûru küçük zâbit ve neferâtdan olmak üzere asâkir-i şâhâne ve jandarmadan kırk bir ve ahâlîden kırk üç mecrûh vukû' bulmuş ve Ermenilerden iki yüz altmış dört maktûl ve yüz altmış dokuz mecrûh vâkı' olmuşdur.

Erzincan vak'asında dahi İslâmlardan on maktûl ve yüz yedi mecrûh ve Ermenilerden yüz on bir maktûl ve yüz elli yedi mecrûh ve Refâhiye kazâsında Müslümanlardan bir maktûl ve on altı mecrûh ve Ermenilerden on sekiz maktûl ve Kuruçay'da Müslümanlardan iki maktûl ve üç mecrûh ve Ermenilerden dokuz maktûl ve beş mecrûh ve Kemah'da Ermenilerden dört maktûl ve beş mecrûh ve Tercan'da Müslümanlardan yirmi beş maktûl ve beş mecrûh ve Ermenilerden yüz kırk maktûl ve kırk iki mecrûh ve Pasinler kazâsında bir Müslüman kadını maktûl ve Ermenilerden yirmi sekiz maktûl ve on dokuz mecrûh ve Kiğı kazâsında Müslümanlardan elli maktûl ve on dokuz mecrûh ve Ermenilerden yirmi maktûl ve on üç mecrûh ve Eleşkird kazâsında dahi Ermenilerden dört maktûl ve iki mecrûh ki Bayburd ve Hınıs kazâlarından mâ'adâ nefsi-i Erzurum ve mülhakâtından Müslümanlardan yüz on altı maktûl ve iki yüz otuz dört mecrûh ve Ermenilerden beş yüz yetmiş altı maktûl ve dört yüz yirmi iki mecrûh vukû' bulduğu sûret-i resmiyyede alınan jurnal mütâla'asından anlaşılmıştır.

Erzurum vilâyetinde Bayburd ve Hınıs kazâlarından mâ'adâ zükûr ve inâs ahâlî-i Müslimenin dört yüz otuz yedi bin ve Rumların iki bin dokuz yüz yirmi bir ve Ermenilerin doksan bin dört yüz on ve Katoliklerin yedi bin dokuz yüz yirmi ve Protestanların iki bin yirmi dört nüfûsdan ibâret olduğu ve yalnız altı Yahudi [239] ve yüz yirmi üç gayr-i müslim Kıbtî bulunduğu vilâyet nüfûs idâresinden tanzîm ettirilmiş olan cedvelden münfehih olmaktadır.

“Hınıs Vak‘ası”

İsyân komiteleri ve fedâî bölükleri teşkîl etmek üzere envâ‘ evrâk-ı fesâdiyyeyi hâmilen şuradan buradan gelip aralarına yayılan ve kendi ıstılâhlarınca “propagand” ve “terör” tesmiye olunan Ermeni fesâd nâşirleri ve müdehhişlerinin Hınıs ve kurâsındaki Ermenilere ilkâ‘ ettikleri fikr-i isyan-kârâne tekâlîf-i emîriyyeyi tesviye etmemek üzere türlü bahânelere tevessül etmek ve Hınıs ve Muşca aşâ‘ir-i ekrâd ile ahâlî-i İslâmiyyenin mazhar-ı ihtirâmı olmuş olan Şeyh Haydar Efendi gibi mazannadan bir zâtı her bir a‘zâ-yı bedeniyyesini bir parça ederek şehîd eylemek ve aşâ‘irden Yusuf Ağa'yı yalnız bularak i‘dâm eylemek ve Hamîdiyye Süvârî Alayları yüzbaşlarından Halil Ağa'nın kerîmesi Reyhan'ı ve müte‘âkıben gelinini kaçırmak gibi mu‘âmele-i tecâvüz-kârâne ve ser-bâzâneye cür‘et etmiş ve oralarda asâkir-i şâhâne bulunmamasından nâşî müdâfa‘a-i cân ve ırz için hazırlanmakda bulunan ahâlî-i İslâmiyye o emir ve vesâyâ-yı hükûmete teb‘iyyetle sabr-hân olarak şu ahvâle tahammül etmeyi göze aldirmış iken, o fesâd nâşirleri ile bi'l-ittifâk köylü Ermenilerin kurâ-yı İslâmiyye üzerine muhâcemelerine dayanamayarak mukâbele-i bi'l-misle mecbûr olmuşlardır. Bu sırada Erzurum'dan gelip yetişen Yâver-i Ekrem devletlü Şâkir Paşa Hazretlerinin himem-i mahsûsalarıyla şûriş kasabaya sirâyet ettirilmeksizin basdırılmışdır. Esnâ-yı i‘tişâşâtta İslâmlardan altı ve Ermenilerden otuz iki maktûl vukû‘ bulmuş ve ba‘zı köylerde emvâl ve zehâ‘irce de zâyî‘ât olmuş ise de taraf taraf çıkarılan me‘mûrlar ma‘rifetiyle pey-der-pey istirdâd olunarak eshâbına i‘âde olunmakda ve hattâ Hınıs'a muvâsalatımızda kaymakam vekîlinin istirdâd-ı emvâl için kurâda gezmekde bulunduğu görülmüşdür.

Hınıs kazâsında otuz bin yüz doksan yedisi Müslim ve dokuz bin dört yüz altısı Ermeni ki cem‘an otuz dokuz bin altı yüz üç nüfûs sâkin olduğu ve iki yüz dördü sırf Müslüman ve on dördü sırf Ermeni ve sekiz kurânın mahlût bulunduğu tahkîk edilmişdir.

[240] Bitlis Vilâyet-i Aliyyesi ve Muş Vak‘ası

Muş sancağı dâhilindeki Ermenilerin nüfûsu ahâlî-i İslâmiyye nüfûsundan biraz noksan olup, bu havâlîdeki elviyeye nazaran en ziyâde Ermeni yatağı denmeğe lâayık olmakla berâber, ihtivâ ettiği vâsi‘ ovaya sıkca sıkca yayılan kurânın ağlebi de Ermeni olduğundan, Haçin ve Erzurum ve Diyârbekir gibi mefâsid ocaklarından kopup gelen ve Hınçakyan ve Tiflis cem‘iyyet-i ihtilâliyyelerinin ta‘lîmât-ı esâsiyye-i fesâd-kârânelerini hâmil bulunan ve kendi ıstılâhlarınca “propagand” denilen ve nâşir-i fesâd ve ihtilâl olan fedâîlere istedikleri gibi meydân-ı cevelân olmak isti‘dâdını hâ‘izdir. Gerek yukarıda ta‘dâd olunan mahallerden gelen ve gerek İstanbul gümrükleriyle Tophane

İskelesi'nde hammallık edip berâ-yı sıla memleketine geliyor imiş gibi zihinlerini, fikirlerini cem'ıyyât-ı fesâdiyye-i mezkûrenin tesvîlât ve teşvîkâtıyla mâl-â-mâl ederek köylerine avdet eyleyen nâşir ve muharrik ve müdehhişlerin köylü Ermeniler aralarına saçdıkları tohum-ı fesâd ve isyân bir yandan dâhil-i livâdaki Çanlı Kilise ve bir yandan Bitlis'de kâ'in Amerika Misyoner Mektebi'nden bir düziye nübe'ân eden miyâh-ı mu'âvenet fesâd-fezâ ile istenildiği gibi başarmağa başlayıp fesâd programlarının hükmü vücûd bulmuş olmasından nâşî Ermenilere bi't-tabi' bir serbestlik ve bir ser-bâzlık gelerek tekâlîf-i emîriyyeyi îfâ etmemek ve asırlardan beri vatan karındaşlığı ettikleri ahâlî-i İslâmiyyeyi "Evveli Şam, âhiri de Şamdır. Buralardan çıkıp gitmelisiniz." gibi dil-şikenâne sözlerle rehîn-i ye's ve fütûr etmek gibi etvâr-ı tafrâ-fürûşâne ve vaz'-ı küstâhâneyi mu'tâd etdiklerinden ve gittikleri çıkmaz bir yol olduğunu kendilerine ifhâm ve Hükûmet-i Seniyyeye ibrâz-ı sadâkat-ı tâm eden Râhib Parsih'i Hınçakyan Sosyalist Fırka-i İhtilâliyyesi programının "terör"ler hakkında ta'yîn ettiği vezâ'ifin tamâmî-i icrâsı sûretiyle i'dâm eylediklerinden ve Ermeni köyleri aralarında yalnızca sıkıştırılan ba'zı İslâmlar öldürüldüğünden dolayı dûcâr-ı heyecân ve dehşet olan ahâlî-i İslâmiyyenin ulemâ ve meşâyîh ve müftîleri Meclis-i İdâre-i livâ a'zâsından Hacı Tâlib Efendi'nin hânesinde Ermenilerin ileri gelen ve söz anlayanlarıyla beraber bi'l-ictimâ' bu vaz'-ı tavrın hukûk-ı vatandaşîye muhâlif olduğu ve hakk-ı mücâverete kemâ-fi'l-evvel ri'âyetle asırlardan beri [241] iki millet arasında devâm edegelen hüsn-i âmîziş ve imtizâcın sükkân-ı kâ'inâne gıpta-bahş olacak vechile ilâ-âhiri'l-kıyâme idâme olunması mükteziyât-ı insâniyye ve kâ'ide-i ni'met-şinâsiyyeye muvâfık olacağı anlatılıp âtiyyen evzâ'-ı mu'tâde-i ser-bâzânenin terkiyle hukûk-ı kadîme-i vatandaşîye ri'âyete devâm olunmasına bi'l-ittihâd karâr verilmiş iken, şehri Teşrîn-i sâni'nin üçüncü Cum'a günü bir Ermeni silâhçı dükkânında bir silâh patlaması ve bir dükkânın damı üzerindeki bir Ermeninin "Dükkânları kapayınız." demesi üzerine Ermeniler dükkânlarını kapayarak koşuşmağa başlamış ve etrâfdan her çend bu hâle mümâna'at olunmak istenilmiş ise de muvaffakiyyet hâsıl olamamıştır. Derhâl yetişen asâkir-i şâhâne ve me'mûrîn-i hükûmet büyük bir kargaşalık vukû'una meydan bırakmayarak, ancak cüz'î bir zaman zarfında vukû' bulan müsâdemede dâhil-i kasabada Ermenilerden dört maktûl ve otuz iki mecrûh vukû' bulduğu hâlde şûriş basdırılmış ve mağaza ve hânelerden emvâl ve eşyâ ziyâ'ına fırsat kalmamıştır. Sancak mülhekâtından asıl destgâh-ı mefâsid olan kurâda dahi vukû'a gelen müsâdemede İslâmdan beş maktûl ve altı mecrûh ve Ermenilerden on üç maktûl ve üç mecrûh vukû' bulmuş ve ba'zı kurâ emvâlinden zâyî' olan da olmuştur. Ancak taraf taraf çıkarılan me'mûrîn ma'rifetiyle eşyâ-yı zâyî'anın yüzde doksanı bi'l-istirdâd eshâbına verilmiş ve bakıyyesi de i'âde olunmak üzere bulunduğu görülmüştür.

Muş sancağı dört yüz yetmiş altı pâre karyeyi hâvî olup, bundan üç yüz on beşi sırf Müslüman ve yüz dokuzu İslâmla karışık Ermeni ve elli iki kadarı da sırf Ermenidir. Ve nüfûs-ı mevcûdesinden seksen beş bin dokuz yüz elli yedisi İslâm ve elli sekiz bin iki yüz kadarı Ermenidir.

“Bitlis Vak‘ası”

Bitlis Ermenileri ve Diyârbekir ve Erzurum ve Van gibi menâbi‘-i fesâdiyyeden ahz-ı ta‘lîmât etmese bile nefs-i Bitlis kasabasındaki Amerikan Misyoner Mektebi'nden aldığı ta‘lîmât-ı fesâd-âverâne mertebe-i kifâyededir. Bu mekteb Bitlisli iken nasılsa Amerika'ya düşen bir Ermeninin te'sîs-kerdesi olup, bir Amerikalının Bitlis'de dünyaya gelen ve zamân-ı sebâvetini Bitlis'de geçirdikten sonra [242] Amerika'ya giderek tahsîl-i fûnûn ile avdet etmiş olan oğlu Jorj Nab nâmında bir adamın yed-i idâresine mevdû'dur. Bitlis'e onbeş-yirmi saat mesâfedeki köylerden gelip mektebin leylî sınıfında tahsîl ile zihinlerini Hükûmet-i Seniyye aleyhinde envâ‘-ı mekâsıd ile mâl-â-mâl etdikden sonra vilâyetin her köşe ve bucağına dağılan kız ve oğlan bir sürü Ermenilerin akârib ve cîvârına nakl ve teblîğ etdikleri fikr-i itâ‘at-şikenâne ve bunun müstelzim olduğu etvâr-ı isyân-kârâne bu civâr Ermenilerini bir hayli ümîde düşürerek tarîk-i selâmet ve sadâkatdan çıkarmış ve merkûm Jorj Nab ile murahhasa vekîli kasaba Ermenilerinden ileri gelenleri ve onlar da avâm takımını iğvâ ve iğrâ eylemiş oldukları gibi öteden beriden de Hınçak cem‘iyyet-i fesâdiyyesi programını hâvî fedâî takımını kasabanın içine dolmuş ve bir yandan da ba‘zı bed-hâhân tarafından mevâ‘id-i mevhûme ile cür‘etleri artırılmış olduğundan, hükûmet me‘mûriyyetinde müstahdem olanları me‘mûriyyetinden isti‘fâ ile dâire-i hükûmete gelmemek ve esnâf takımları hasbe'l-îcâb mağazasına gelen İslâmlara: “Şu belindeki bıçağı ne taşıyorsun? Bir kaç güne kadar onun hükmü kalmayacaktır.” gibi hilâf-ı şerîta-i sadâkat ve tâbi‘iyyet-i vaz‘-ı itâ‘atşikenâneyi takındıktan ve şu vaz‘ ve tavrı refte refte ilerlettikden sonra mağaza ve dükkânlarındaki eşyânın ehemmiyetlilerini hânelerin[e] taşıyarak bir nevi‘ hâzırlık da gördükden sonra, Gümüşhâne hâdisesinin yevm-i vukû‘u olan şehr-i Teşrîn-i evvel'in onüçüncü Cum‘a günü ahâlî-i İslâmiyye cevâmi‘-i şerîfeye gidip hutebâ minberde kırâ‘ât-ı hutbe ettiği sırada Protestan mektebinden çalınan bir çan üzerine en evvel Ermeni mu‘teberânı ortadan çekilip şuraya buraya gizlenmiş ve ikinci def‘a çalınan çan akabinde tekmîl Ermeniler dükkânlarını kapayıp ve yol üzerine ahâlîyi yağmaya tahrîs için ba‘zı eşyâ ilkâ ve bir kaç dükkân derûnunda da ortalığa yangın telâşısı vermek üzere mevâdd-ı müşte‘ille ilkâ’ edip silâhlarını almak için hânelerine azîmet eylemiş ve silâhını alan cevâmi‘-i şerîfe kapılarına ilerlemeğe başlamış iken, her noktada birden hücûm ma‘nâsını ifâde edecek olan üçüncü çanın çalınmasına mahal

kalmadan pencerelerden ahvâli gören kadınların câmi'lere gönderdikleri çocuklarla ahâlî-i İslâmiyyeye keyfiyyeti ihbâr eylemeleri üzerine hutbenin hitâmına intizâr etmeksizin cemâ'at câmi'lerden dışarı fırlamış ve kapı önünde müsella Ermenilerin ta'arruz ve tecâvüzlerine hedef olmağa başlamış ise de Ermenilerin silâh isti'mâlindeki cebâneti ve Kürdlerin halkı silâhşorluğu mekâsıd-ı mutasavvireyi vücûda getirmeğe mâni' olup, iki saat kadar devâm edip asâkir-i şâhâne ve me'mûrîn-i hükûmetin [243] tedâbîr-i hakîmânesiyle önü alınan mukâtelede Ermeniler silâh ve İslâmlar odun ve sopa gibi şeyler isti'mâl etdikleri hâlde İslâmlardan otuz sekiz maktûl ve yüz otuz beş mecrûh ve Ermenilerden yüz otuz altı maktûl ve kırk mecrûh vukû' bulmuş ve yanmağa başlayan dükkânlar söndürülerek etrâfa sirâyetine meydan bırakılmamış ve hânelerdeki eşyâ tamâmen muhafaza olunabilmiş ise de ba'zı ufak tefek dükkânlardan zâyî'ât olmuşdur. Vak'adan on gün sonra Hükûmet-i Seniyyeye sadâkat-ı meşhûdesinden dolayı fesâd komitesi cânibinden ber-mûceb-i ta'lîmât i'dâma mahkûm olan Meclis-i İdâre a'zâsından rif'atlü Ağacan Efendi'ye bedel biraderi Kigork merkûm Jorj Nab'ın uşağı tarafından sokakda revolver ile vurulmuş olduğundan cânî-i mersûm diğer iki refîkiyle derdest ile elinden revolverleri alınarak taht-ı tevkîfe alınmış ve merkûm Kigork'un dahi yarası iki ay sonra iltiyâm bulmuşdur. Ve yine bu ta'lîmât ve tertîbât dâiresinde kazâ ve kurâ-yı mülhekada vukû'a gelen müsâdeme de dahi İslâmlardan seksen altı maktûl ve otuz sekiz mecrûh ve Ermenilerden ma'a-Keldânî ve Süryânî ve Katolik ve Protestan yüz yetmiş bir maktûl ve kırk dokuz mecrûh vukû'a geldiği alınan tahkîkâtdan müstebân olmuşdur.

Vilâyet-i mezkûrenin merkezi Siird ve Genç sancaklarında zükûr ve inâs olarak yüz elli altı bin dört yüz doksan altı Müslüman ve elli dört bin altı yüz doksan yedisi Ermeni ve milel-i sâire mevcûd olduğu Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi'nden alınan cedvel mü'eddâsından münfehim olmuşdur.

Her birisinin dûçâr olduğu ahvâl bâlâdaki tafsîlâtdan müstebân olan mevâkı'a vüsûl-ı kemterânemizde her sınıf ahâlî üzerinde heyecân ve haşyet bâkî olduğu görülmesi hâmil olduğumuz ta'lîmât dâiresinde kasabalardaki müftî ve ulemâ ve a'yânı ve mülhakâtındaki nevâhî müdürânı ve ba'zı mahallerin köy muhtarânı celb ve da'vet olunarak taraf-ı eşref-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden me'mûren geldiğimizi beyânla velî-i ni'met-i bî-minnetimiz, velî-ni'met-i e'âzım ve efhâm efendimiz hazretlerinin netîce-i âmâl-i cenâb-ı hilâfet-penâhîleri tebe'a ve zîr-i destân-ı şâhânelerinin kemâl-i huzûr ve râhatları herkesin iş ve güçlerine devâm ederek memleketin imâret ve terakkîsiyle husûl-ı mes'ûdiyyeti nokta-i mu'tenâ-bahâsına mahsûr [244] ve her sınıf tebe'a-i şâhânelerinin birbirleriyle beş yüz seneden beri husûl-yâfte olagelen hüsn-i imtizâc ve âmîzişlerine aslâ hâlel getirilmeyerek ilâ-mâ-şâallâhu Te'âlâ devâm edip gitmesi

arzusuna maksûr olduğunu ve aralarında meskûn Ermenilerin devlete karşı vukû' bulan isyânlarını basdırmak vazîfesi hikmeten ahâlîye ta'alluk etmeyip, asâkir-i nusret-me'âsir-i cenâb-ı şehriyârîye âid idüğünü ve onlar da yine ahâlînin evlâd ve ahfâd ve ekâribinden mürekkeb, fakat bir intizâm ve tertîb dâiresinde harekete me'mûr kuvve-i ma'lûme-i muntazamadan ibâret olarak tarîk-i isyâna hatve-endâz-ı cür'et olan Ermenileri te'dîbe kâfî ve kâfil bulunduğ u ve fazla olarak kuvve-i redîfenin de işte silâh altına alınıp sâye-i satvet-vâye-i cenâb-ı zıllullâhîde her vechile def'-i hâ'il ve teskîn-i şûrişe muktedir fırka-i hümayûnlar emre muntazır bulunduğ u ifâde edilerek, kimsenin isyâna karışmayıp iş ve güçleriyle meşgûl olması iktizâ edeceğ ini daha ba'zı tafsîlât-ı îcâbiyye ile ifhâm etmemize ve bu vesâyâ ve ihtârâtımızın ahâlî-i İslâmiyyeye ferden ferdâ i'lânını tavsiye eylememize karşı, hepsi taraflarından du'â-yı tevâfûr-i ömr ü şevket-i velî-ni'met-i bî-minnete tilâvet ve tekrâr ile hüsn-i telakkî-i vesâyâyâ şitâb olunmuş ve taraflarından vukû' bulan hareket, mücerred müdâfa'a-i ırz u cân kasdından başka hiç bir şeye müstenid olmadığı beyân ve ifâde kılınmıştır.

Ermenilerin dahi ileri gelenleriyle murahhasa ve râhibleri celb ile milel-i kadîmeden hükûmât-ı sâire ellerine düşen Âsûrîler, Midyalılar, Lidyalılar, Keldânîler taht-ı hükûmlerinde bulundukları hükûmetlerden mu'âmelât-ı müsâ'ade-kârâneye mazhar olamadıklarından, kavmiyyetlerini ve lisânlarını ve âyînlerini kaybederek bugün dünya yüzünde, fakat Hükûmet-i Seniyyenin dâire-i hükûmet-i âdilesinde kalan cüz'î Keldânîlerden mâ'adâsının vücûdları kalmamış ve kendileri de böyle bir hükûmet eline geçmiş olsa idiler, onlar gibi lisânlarını ve milletlerini muhâfaza için mazhar-ı müsâ'ade olamayarak el-yevm Ermenilikden yer yüzünde eser kalmayacağı derkâr bulunmuş iken, mücerred dört-beş asırdan beri zîr-i cenâh-ı müstelzimü'l-felâh adâletine sığındıkları Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'd-devâmın cânib-i adâlet-menâkıbından nâ'il oldukları müsâ'ade-i lütufkârâne ve teshîlât-ı pederâne sâyesinde lisânlarını ve milliyyetlerini ve mezheblerini aslâ zâyî' etmekden başka, bi'l-aks terakkî ettirerek ve memleketin kısm-ı mühimm-i ticâretini ve münbit ve mahsûldâr mahallerini elde eyleyerek envâ'-ı ni'met-i mes'ûdâneye [245] nâ'il olduklarından ve senevî kırk kuruşdan îfâ etdikleri bedel-i askerî mukâbelesinde hizmet-i askeriyye ile mükellef olan Müslümanların muhâfaza ettiğ i mülk ve istihsâl eylediğ i âsâyiş ve âsûdegîye iştirâk eylediklerinden dolayı her nefes tahdîs-i ni'met ve takdîs-i minnet edecek yerde, vaz'-ı ma'kûs ile küfrân-ı ni'met eylemek dünya ve ukbâda müstelzim-i envâ'-ı ukûbât olacağı ve meşhûdumuz olan Hınçakyan ve Tiflis cem'iiyyet-i fesâdiyyelerinin ta'lîmâtıyla ittihâz ettikleri tarîkın çıkmaz bir yol olup beyhûde yere hem kendilerini vâdî-i râhatdan dûr ve hem de Hükûmet-i Seniyyeyi bî-huzûr etmekden özge bir netîceyi îsâl

edemeyeceği ve bu memleket Ermenilerince bir câ-yı selâmet var ise o da ancak beş asırdan beri nâ'il oldukları türlü türlü ni'met ve âtıfetlerin kadr ü kıymetini bilerek dâmen-i şefkat-i hilâfete sarılıp tarîk-ı ubûdiyyet ve sadâkatdan kat'iiyen ayrılmamak olduğu daha sâir ba'zı tafsîlât ile i'lâm ve ifhâm olunması üzerine bu mes'elenin bâ'is ve bâdîlerini la'net ile tavsîf ve mücerred menfa'atlerini kendi aleyhinde arayan bed-hâhânın çevirmek istedikleri dolab-ı mefsedete kendilerinin âlet ittihâz olunduklarını ta'rîf etdikden sonra kimisi murahhasalarını telmîh ederek müşevviklerin okumaktan bî-behre me'mûrîn-i rûhâniyye olduklarını ve kimisi içlerine giren ecnebîlerin meydanı müsâ'id bularak icrâ etdikleri habâsetden bütün Ermeni milletinin de lekedâr edildiğini bi'l-beyân şimdiye kadar mazhar oldukları envâ'-ı avâtıfı sayıp dökerek ile'l-ebed dahi o avâtıfdan behreyâb-ı mefharet olmak arzusundan ayrılmayacaklarını ve aralarında tesvîlât-ı mefsedet-kârâne ile muhtellü'd-dimâğ olanların cezâ-yı sezâları verilerek emsâline bir ibret-i mü'essire gösterilmesini ifâde ve istid'â ve da'avât-ı seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîyi tilâvet ve edâ eylemişlerdir.

Bir yandan şu sûretle îfâ-yı vesâyâ ve nesâyih olunmakla beraber bir yandan da her Ermeni sâkin olan vilâyet ve livâ ve kazâ merkezlerine ekall bir kolağası kumandasında olarak iki bölükden aşağı olmamak üzere asâkir-i şâhâne ikâme ve her vilâyet ve sancak ve kazânın kurâ-yı mülhakasından en ziyâde Ermeni köylerinin müctemi' olduğu mahallere yine o kuvvetden aşağı olmamak şartıyla îcâb-ı mevkî'e göre süvârî ve piyâde cunûd-ı cenâb-ı mülûkâne ta'biyyesiyle kasaba ve derûnlarında kollar gezdirmek ve köyler aralarında ale'd-devâm harekât-ı devriyye-i askeriyye gösterilmek sûretiyle te'mîn-i asâyîş esbâbı istihsâl ve her mevkî'e ik'âd ve ta'biyye edilen kıta'ât-ı askeriyye kumandanlarına ahvâl-i hâzıra ve fevka'l-âdede nasıl davranmaları [246] ve muhavvel-i uhdeleri olan takrîr-i emn ü ârâmiş uğrunda ne yapmaları lâzım geleceğini mu'arref kısa ve müfîd ta'lîmât yazılıp verilerek, bu ta'lîmâtın her zâbit tarafından ezberlenip ahkâmının harfiyyen icrâsı tavsiye olunarak, sâye-i tevfiğ-i sermâye-i hazret-i hilâfet-penâhîde me'mûru olduğumuz mahallerin emr-i inzibâtı istikmâl olunmuş ve her Ermeni bulunan yerde az çok şûriş vücûda gelmiş olduğu hâlde, şu tedbîr semerâtından olarak Tirebolu ve Giresun ve Ordu ve Sinop ve Çarşamba ve Bafra gibi "merkez ve mülhakâtında Gümüşhâne'den çok ziyâde" Ermeni sâkin olan mahallerde bir gûnâ vukû'ât zuhûr etmemiştir.

Kürdistan'ın ma'lûm ve meşhûr olan dağlarındaki münâ'at cihetiyle ahâlîsi Anadolu-i şâhânenin vilâyât-ı sâiresi sükkânı kadar henüz dâhil-i dâire-i medeniyyet olamamış bir çok aşâ'irden ibâret ve aralarındaki Ermeniler kendilerine nazaran hâ'iz-i mertebe-i ekalliyyet iken bunca tecâvüzât ve ta'addiyât-ı

Ermeniyyeye karşı bu civârlarda vücûda gelen şûriş ve iğtişâşâtın bu derece-i pesinde kalması mücerred buralardaki aşâ'ir beylerinin sâye-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde hâ'iz oldukları Hamîdiyye Süvârî Alayları ümerâlığı vak' ve haysiyyetini muhâfaza kaydında bulunmaları âsâr-ı nâfi'asından olduğundan bu teşkîl-i bedî'-i hikmet-perverânenin takdîr-i isâbeti yolunda her ne yazılsa tasvîr-i hakikat edilmiş sayılmaz.

Hâsılı her yerdeki şûrişin eyyâm-ı vâkı'ası müttehid olmasından melfûf Hınçakyan ve Tiflis cem'iiyet-i fesâdiyyeleri programlarıyla bu programların propogand ve terörlerinden elde edilen ve bir kaç Ermeni üzerlerinde zuhûr eden evrâk mefâhiminden pek vâzih ve pek ra'nâ tezâhür etmekde olduğuna göre, nâ'il oldukları ni'am ve sa'âdet-i nâ-mütenâhiyyenin kadrini bilmeyerek ref'-i livâ-yı isyân eden Ermenilerin def' ve tenkîli vazîfesinin Hükûmet-i Seniyyeye âidiyyeti bâhir olduğu hâlde, ahâlî-i İslâmiyyenin işe müdâhalesi dâ'iyye-i tenkîle makrûn olmadan ziyâde, Ermenilerin tenhâca râst getirdikleri Kürdleri şurada burada öldürmek ve aşâ'ir kızlarını kaçırıp ırzlarına tasallut etmek ve beyne'l-ekrâd zühd ve takvâsıyla hâ'iz-i mevki'-i ihtirâm olan Şeyh Haydar Efendi'yi bir sûret-i gaddarânede i'dâm ve cân ve cihândan e'azz ve akdes olan salât-ı mefrûze-i cum'ayı edâ sırasında cevâmi' ve mahallâta hücum ve iktihâm-ı envâ'-ı tecâvüzât ve ta'aruzâta karşı def'-i sâ'il sadetine mahmûl olduğu ve şu mütâla'anın isbâtı İslâmlardan dahi zükûr ve inâs bir çok maktûl ve mecrûh [247] vukû'uyla rehîn-i rütbe-i bedâhet bulunduğu pek kolaylıkla teslîm edilecek mevâddan olmağla, ol bâbda.

Fî 30 Receb sene 1313 ve fî 3 Kânûn-ı sâni sene 1311

Hınçakyan Sosyalist Fırka-i İhtilâliyyesi Programının Tercümesidir

Hınçakyan fırkasının efkâr ve mekâsıd-ı esâsiyyesi ber-vech-i âtîdir. Tensîkât-ı hâzıraya göre kuvâ-yı insâniyye haksızlık ve esâretten ibâretedir. Bunlara binâ edilen tensîkâtın insanlara bahşettiği hukûk-ı siyâsiyye ve medeniyyeyi zorlu cebbârlar ve zâlim hükümdarlar ellerine alarak mezâlim ve ta'addiyâtla insanları ezmekde ve insanların her türlü münâsebâtında müsâvâtsızlığın intâc eylediği haksızlık görülmektedir. İnsanların ahvâl-i siyâsiyye ve medeniyye ve maddiyelerinde bu müsâvâtsızlık her yerde ve her sınıfta pek âşikâr bir sûretde görülüyor. İnsanların küçük bir kısmı siyâsî ve maddî servet-i azîmesiyle kuvâ-yı esâsiyye ve medeniyyesini ve imtiyâzât-ı mahsûsasını bir çok anûd adamların gördükleri ezâ ve cefâ ve dökdükleri kan ve ter sâyesinde tezyîd ve takviye eylemektedir. Bütün çalışan adamları taht-ı esârete alarak iktisâb-ı kuvvet eylemiş olan zât, bugün umûm mülkün hükümdârı veyâ pâdişâhı nâmını alıyor. Bu müzebzeb ve haksız işlerin ıslâhı, ancak sosyalist

tensîkâtıyla kâbil olabiliyor. Bu tensîkât kavâ'id-i ictimâ'îyyeyi muhâfaza ederek, bu sâyede her ferdin birbirlerine mu'âvenet eylemesi ve işlerin ileri gitmesi mümkün olur. Ve insanların tabîî ve nâ-kâbil-i inkâr ve mümteni'ü's-selb ve'l-ihlâl olan hukûk-ı siyâsiyyesi muhâfaza olunur. Her ferde mu'âvenetle ayrıca kuvvet verilir. Ve herkesin kâbiliyyet ve isti'dâdının terakkîsi ve bir nizâm tahtına vaz'ı ve mal ve mülkün vikâyesi ve aralarında ünsiyet ve ihtilâtın tesviyesi mümkün olur. Ve'l-hâsıl maksad-ı aslî-i ictimâ' tezâhür eder.

Hâl-i hâzırda Ermenistan-ı Osmânî'de bulunan Ermeni cemâ'atının ahvâl ve usûl-i idâre ve esâsiyyesi bir nev' esâret zincîriyle bağlıdır. İdâre nokta-i nazarınca cemâ'at doğrudan doğruya ve bi'l-vâsıta alınan hesâbsız ve dehşetli bâr-ı tekâlîf altında ezilmekde ve tekâlîf-i mezkûre mikdârı lâ-yenkâtı' bir çok zamâ'im ile artıp gitmektedir.

[248] Tarîk-i inkırâzda hatve-endâz olan bir hükûmetin çok def'alar uğraması tabîî olan buhrân-ı mâlî zamanlarında cemâ'atın arâzisi bir yandan sûret-i cebriyyede taraf-ı hükûmetden zabt olunmaktadır. Güyâ ki o toprak cemâ'atın değil imiş de evvelce bey ve ağaların, şimdi de devlet malı imiş. Cemâ'atın semere-i müsâvîsi o zâlim hükûmetle zevât-ı mümtâzesinin gıdâ-yı yevmîsi olmaktadır. Böyle bir tuzakda zincîr-bend kalmış olan cemâ'at, yalnız hükûmetin ve menâfi'-i zâtiyyelerinden başka bir şey düşünmeyen büyüklerin boğazlarını doyurmak için kan terler içinde çalışıyor. Bu bedbaht cemâ'ata siyâsî nokta-i nazarından bakılır ise külliyyen mahrûm-ı hukûk ve giriftâr-ı esâret olduğu görüleceği gibi, derin bir sükût ve sükûnete daldırılmış ve körükörüne bir itâ'ata mahkûm kılınmış olduğu görülüyor. Mahkemede şahâdet etse haksız çıkar. Kâtiline karşı müdâfa'a-i nefis ile cânî olur. Hâl-i pür-melâ-linden ağlasa kabâhatli sayılır. Hâne ve lânesi aşâ'ir-i vahşiyyenin tahrîbâtı altında ezilmekde ve bütün ömrü bir hâl-i müzâyakada geçmekde olduğundan, maddî ve ma'nevî her vechile dûçâr-ı tahrîb edilmiş ve son derecede bir fakr u zillate giriftâr kalmışdır. Maksad-ı mezbûr bir bedbaht cemâ'atı bulunduğu muzîk-i sefâletden tahlîs ile bir râh-ı müstakîme sevk etmektir ki bu da ancak sosyalist tensîkâtına tatbîk-i hareketle hâsıl olur. Bu maksad-ı ba'ide vusûl bizce elzem olup, buna mukârenet ise ancak Ermenistan'ı ele geçirerek kendisine vâsi' bir hukûk-ı hürriyyet-i esâsiyye i'tâ eylemekle olur.

Ermenistan-ı şâhânenin istiklâl-i millîsi âtîdeki esâslar sâyesinde iktisâb olunabilir. Gerek Ermeni cemâ'atında ve gerek milel-i sâirede terakkiyât-ı insâniyyenin zîrde beyân olunacak vâsi' hukûk-ı esâsiyyeye mütevakkıf olduğu bizce müsellemdir. Bu hürriyyeti Türk veyâ diğer zâlim bir Ermeni hükûmetinin kavâ'id ve tensîkât-ı esâsiyyesine yerleştirmek muhâldir. Bunun vâsi' ve serbest bir sûretle isti'mâline yegâne te'mînât ise hükûmet-i milliyye-i umûmiyyedir ki

bu da ancak Ermeni cemâ'atının istiklâli ile hâsıl olur. istiklâl-i millînin iktisâb ve muhâfazasıyla terakkiyât-ı milliyyenin te'mîni için evvel-i emrde ta'yîn edilecek hukûk-ı esâsiyyeyi ber-vech-i zîr ta'dâd ve beyân eylemeği vazîfeden addederiz.

(1) Vakt-i intihâbın umûm cemâ'ata i'lânı ve kur'a usûlü ile millet tarafından doğrudan doğruya ve serbest bir sûretle lâ-yen'azilü meb'ûsân intihâbı ve bir hey'et-i teşrî'iyye teşkîli ve milletin umûr-ı hükûmete müte'allik husûsâtı su'âl eylemeğe hak ve selâhiyyeti olması ve meb'ûsânın [249] her bir sınıf ahâlîden intihâb olunabilmesi ve hey'et-i teşrî'iyyenin Ermenistan'ın meşhûr şehirlerinden birinde te'sîsi.

(2) Vilâyât için vâsi' bir istiklâl.

(3) Umûm için bir istiklâliyyet-i vesî'a ve "İşbu ikinci ve üçüncü idârelere mahsûs me'mûriyyetlerin ârâ-yı umûmiyye ile teşkîli".

(4) Her şahsın hâl ve kudret ve san'at ve meşgûliyyetine aslâ bakılmaksızın hakk-ı intihâba mâlik olması.

(5) Serbestî-i matbû'ât ve hürriyyet-i kelâm ve hürriyyet-i vicdân ve hakk-ı ictimâ' ve iştirâk ve hürriyyet-i harekât.

(6) Mesâkin ve eşhâsın her türlü ta'arruz ve halelden masûniyyeti.

(7) Bütün ahâlînin asker olması.

Cemâ'atın ahvâl-i milliyyesi ıslâhâtına gelince: Hürriyyet-i siyâsiyye ele geçirildikten sonra husûsât-ı âtiyye icrâ olunacaktır. Cemâ'atın mevcûdiyyet-i siyâsiyyesi tahkîk ve meyl-i arzusuna göre ta'dîl olunarak bir nizâm altına konulmalıdır.

Ahâlînin mevcûdiyyet-i siyâsiyyesine dâir olan hukûkun burada beyânı elzemdir. Arâzi herkesin hâl ve iktidârına göre tevzî' olunmalı ve tekâlîf için usûl-i terakkî muhâfaza edilmeli ve tekâlîf en ziyâde amele üzerine siklet-bahş olduğundan, bunun külliyyen lağvı ve tahsîl-i mecbûrî usûlünün umûm için devlet hesâbına meccânen olması dahi levâzım-ı esâsiyyedendir. Hınçakyan fırkası bu mekâsıdına ihtilâl vâsıtasıyla muvaffak olabilir. Bunun için milletce isyân icrâsıyla zimâm-ı idâre-i siyâsiyye der'uhde olunarak Ermenistan-ı şâhânenin tensîkât-ı hâzırasını tağyîr eylemek lâzımdır. Meydân-ı isyân ve ihtilâl Ermenistan-ı şâhâne olmalıdır. Bunun vâsıta-i icrâ'iyyesi dahi ber-vech-i âtîdir:

(1) *Propagandörler "nâşirler"*

Propagandların vezâ'if-i gâ'iyyesi: Başlıca her bir sınıf cemâ'at ve ahâlî arasında efkâr-ı ihtilâliyyeyi alevlendirerek her tarafa neşr ve işâ'a eylemek ve

istiklâliyyet-i milliyye ile vâsi' ve avâm-pesendâne bir hürriyyet-i siyâsiyyeye olan ihtiyâclarını kendilerine anlatmak ve sosyalist inkılâbât ve ıslâhâtını icrâ ve bunların tarîk-i icrâ'ıyyesini beyân ve inbâ eylemek. Ve esbâb-ı esâsiyye-i ihtilâliyyeyi ve cemâ'atın şimdiki hâline göre ihtilâl ve isyânda ne türlü davranabileceğini öğretmek. Ve ihtilâlden sonra hâsıl olacak ahvâli evvelce haber vermek ve bunları yukarıda beyân olunduğu vechile [250] kendilerine lâayıkıyla tefhîm eylemektir.

(2) *Ekîd-i esyâ "muharrikler"*

Bunların vezâ'if-i gâ'iyyesi: Cemâ'atın sönmüş rûhunu tekrâr canlandırarak düşman aleyhine teşvîk etmek ve her yerden vukû'a gelen mezâlimden bi'l-istifâde cemâ'atı hükûmete karşı tahrîk eylemek ve mu'âmelât-ı hasmâne ve cebriyye ve tazyîkiyye ve zulmiyye vukû'unda cemâ'atın müdâfa'asında bulunmak ve harekât-ı nâ-merziyye vukû'unda cemâ'atı ayağa kaldırmak ve her fırsattan istifâde ile hükûmetden ıslâhât talebinde bulunmak ve vergi vermemek ve hükûmet aleyhinde sâir gûnâ nümâyişlerde bulunmak.

(3) *Terörler*

Bunların gâye-i vezâ'ifi: Cemâ'at taht-ı tazyîkde bulunduğu vakit muhâfaza etmek ve fikir ve rûhunu canlandırmak ve aralarına tohum-ı ihtilâl saçmak ve zuhûr edecek ihtilâli her tarafa yaymak ve cemâ'atı hükûmete karşı bilâ-prova protesto ettirmek ve cemâ'atın her hâlde nâ'il-i muvaffakiyyât olacağı zannını dâimâ takviye eylemek ve ihtilâl işlerini terakkî ettirerek hükûmetin kuvvet ve azametini kırmak ve kendisini dehşet-i küllî içinde bırakmak ve me'mûrîn-i hükûmet arasında bulunan Türk, Ermeni; bi'l-umûm câsûs ve hafiyye gibi eşhâs-ı mazarrayı mahv ve telef eylemek.

(4) *Kazma kerbütün "tensîkât"*

Şirket-i ihtilâliyyelerin birer a'zâsından mürekkeb bir tensîkât-ı umûmiyye teşkîl olunmalı ve bunlar aralarında dahi birer a'zâ intihâb edilerek bunlardan mürekkeb bir merkez-i tensîkât vücûda getirilmeli ve kuvve-i icrâ'ıyye bu merkezde bulunmalı ve bütün şirketler idâre-i merkeziyyeye merbût olmalıdır.

(5) Harekât-ı örfiyye icrâsı tensîkât-ı örfiyye ve cebriyyenin cümle-i vezâ'ifindendir.

(6) Köylüler arasında vâsi' bir ihtilâl tensîkâtı peydâ etmek.

(7) Amele beyninde dahi bu türlü bir ihtilâl tensîkâtı vücûda getirmek.

(8) Amele ile köylüler içinde tensîkât-ı ihtilâliyye ve harbiyye peydâ eylemek. "Bu son üç tensîkâtın vücûdu be-gâyet [251] elzem olup, dâimâ umûr-ı ihtilâliyyede bulunması şarttır." Bunlar bir taraftan esnâ-yı harb ve

ihtilâlde mu'âvenet ve müzâheretde bulunarak cemâ'at arasında kuvve-i ihtilâliyyeyi tezyîd ve yekdiğeriyle bi'l-ittihâd büyük bir ihtilâl ordusu teşkîl ederler. Diğer taraftan halk arasında kavî ve müsta'idleri çoğaltarak birbirlerine lâyıkıyla ifhâm-ı merâm ve iknâ'-i mekâsıda kudret-yâb olurlar. Ve bu sâyede nâ'il-i istiklâl olarak idâre-i umûr-ı siyâsiyyeyi der'uhde ederler. Ve [de]mokratik esâsları üzerine yeni bir tensîkât vücûda getirerek mülk ve milletin terakkî-i menâfi'ine muvaffak olurlar.

(9) Tebeddülât-ı külliyyenin mevâdd-ı icrâ'iyyesiyle istiklâl-i millînin vesâ'it ve turûk-ı intişârı ve programı i'lân edilemez. Ermeni milleti için Ermenistan'ın komşuları ve sekenesi aşâ'ir, ya'nî Süryânîlerle Yezîdîler ve Kürdlere kendilerinin dahi bâr-ı sakîl-i zulm ve i'tisâf altında ezilmekde ve her vechile muhtâc-ı hukûk-ı hürriyyet bir hâlde bulunmakda olduklarına iknâ' edilerek kendi ihtilâl fırkalarına dâhil edilmek üzere mu'âvenetleri taleb ve teveccühleri kesb edilmek lâzımdır. İhtilâlciler Devlet-i Aliyye'nin her hangi devlet ile olursa olsun, hâl-i harbde bulunmasını icrâ-yı maksada en muvâfık bir fırsat addederek Devlet-i Aliyye'yi veyâ onun gibi Ermeni cemâ'atını yed-i zabtına geçirmek isteyen diğer bir ecnebî devletini kuvve-i azîme ile kendisi püskürtmelidir. Bunun için teşkîl edilmiş olan ihtilâl kuvve-i harbiyyesi, harbin ibtidâsından nihâyetine kadar Ermeniler üzerinden Devlet-i Aliyye hâkimiyetini ref' ve izâle edecek bir hatt-ı hareket ittihâz etmelidir. Bu maksad ile iş görmek için elde bir program bulunmalıdır ki muhârebe esnâsında ihtilâl cem'iyyetlerinin kuvvetleri bir arada müctemi' bulunsun ve meydân-ı icrâ'âtda harb etdikleri devletin tabî'at ve meyl ve maksadını lâyıkıyla anlamalıdırlar ki sonunda beklenen istifâde yerine daha bir büyük felâket zuhûr etmesin.

Bugün Ermenistan-ı şâhâne Ermenilerinin müdâfa'a-i müdde'iyyâtı için cem'iyyât-ı ihtilâliyye kuvvetlerinin lüzûm-ı ictimâ'ına Hınçakyan fırkası kanâ'at-ı kâmile hâsıl eylemiştir. Bunun dahi sûret-i icrâ'iyyesi ber-vech-i âtî beyân olunur:

(1) Ekseriyyet-i külliyye, Devlet-i Aliyye Ermenilerindedir. Yaşadıkları yerler, vatanımızın en vâsi' mahalleridir.

(2) Ermenilerin da'vâ-yı ekseriyyeti Berlin Ahidnâmesi'nin altmış birinci maddesi kuvvetiyle hukûk-ı beyne'l-milel sırasına geçmiş ve düvel-i mu'az-zama-i Avrupa tarafından bi-hakkın tanınmıştır.

[252] (3) Devlet-i Aliyye'nin idâre-i siyâsiyyesi maddeten gâyet bozuk ve iflâsa müheyyâ bir hâlde bulunduğundan, yakın vakitte izmihlâl-i küllî ile harâb ve münkariz olması bedîhîdir.

Avrupa ve Asya-yı Osmânî muttariden inkısâma uğradılarak, parça parça düvel-i ecnebiyye eline geçmesi gibi felâketlerin yekdiğerini ta'kîb ve tevâlî etmesi bu hâlleri bir derece daha dûçâr-ı vahâmet eylediğinden, bugün Devlet-i Aliyye zarûret ve zillet-i fevka'l-âde içinde kalmıştır.

Şâyed bu devlet âhar bir devletin yed-i zabtına geçer ve o da bundan daha zâlim çıkar ise, Ermeni cemâ'atının artık o zâlim pençeden uğrayacağı sefâleti ta'rîf ve tavsîf husûle-i imkândan hâric görülüyor. Ermenistan-ı şâhâne Ermenilerinin bugünkü hâli sâir mahal Ermenilerinden daha zayıf olduğundan; bu za'afı def' etmeğe çalışmak her bir Ermeninin vâcibe-i zimmetidir. Ermenistan-ı şâhâne Ermenilerinin istiklâliyyet-i milliyye ve hürriyyet-i siyâsiyyeleri elde edildikten ve buna bir metânet-i kaviyye verildikten sonra diğer bütün Ermeniler dahi aynı sûretle tahlîs edilmeli ve bunlar üzerinden dahi Rus ve Acem boyundurukları kaldırılarak her üçünden bir demokratik cumhûriyyet teşkîl edilmelidir. Bu sâyede Ermeniler mekâsıd-ı ba'îdelerine, ya'nî bir umûmî tensîkât ile âlem-i insâniyyetin meyyâl olduğu sosyalist hudûduna doğru hatve-endâz olmağa muvaffak olur.

Mülâhaza:

Bu program kat'î değildir. Mevâdd-ı esâsiyyesi muhâfaza edilmek üzere lüzûmuna göre ta'dîlât icrâsı mukarrerdir.

Kafkasya Cem'iiyyet-i Umûmiyyesi'nin 1892 Senesinde Amasya'da Tanzîm Kılınan Şartnâmesi Sûretli Olup Truşak Gazetesinin Üç Numaralı Nüshasında Neşr Olunmuştur

[253] *Maksad:*

Ermeni ihtilâl cem'iiyyetinden maksad: Memâlik-i Devlet-i Aliyye'de umûmî ihtilâller ihdâsı sûretiyle istihsâl-i hürriyyet-i mülkiyye ve medeniyye eylemektir. Herkes kendi semere-i sa'yi ile kesb ettiği şeyi temellük ederek, bu sâyede te'mîn-i hukûk-ı ma'îşet eylemesi kâ'ide-i külliyyesine müstenid olan Ermeni ihtilâl cem'iiyyetinin teklîfât-ı âtiyyesinin kat'iiyen kabulü lâzımdır.

(1) Serbest Ermenistan'da âtiyyen icrâ-yı hükûmet edecek olan idâre-i meşrûta menâfi'-i umûmiyyeye hizmet etmek üzere her hangi cinsden olur ise olsun, bilâ-tefrîk efrâd-ı ahâlînin kâffesine seyyânen bir hakk-ı intihâb verecek ve menâfi'-i umûmiyyenin bir sûret-i maddiyyede muhâfazasına medâr olmak üzere hakk-ı mezkûrun ba'de bir hâl-i ızırârda kalmış olan sâir mahallerde dahi tevsî' ve i'tâsı esâs ittihâz edilecektir.

(2) Emniyyet ve âsâyiş ile yaşayıp çalışmak için en mü'essir vesâ'it istihsâli.

- (3) Başka millet ve mezhepte bulunanların huzûr-ı kânûnda müsâvâtı.
- (4) Hürriyyet-i kelâm ve hürriyyet-i matbû'ât ile idâre-i meşrûtanın sâir îcâb ettirdiği imtiyâzât.
- (5) Muhtâcîne arâzi i'tâsıyla te'mîn-i istifâdeleri için kendilerinin iktidârı.
- (6) Bi'l-umûm mahsûlâtıdan alınacak tekâlîfin, mahsûlâtın kıymeti ve herkesin iktidârıyla mütenâsib olması kâ'ide-i esâsiyyesine be-gâyet ri'âyet edilmesi.
- (7) Bedelât-ı askeriyyenin lağvıyla hâl ü vakt ve îcâbına göre kur'a usûlünün te'sîsi.
- (8) Cemâ'atın her vechile terakkî ve kesb-i kemâlât eylemesine mu'âvenet eylemek.
- (9) Avrupa-kârî yeni usûl ile cemâ'at arasında işgüzârlığı terakkî ettirmek.
- (10) Cemâ'at mebânî ve mü'essesâtının hükûmetimizin bi'l-umûm kurâ ve mahallâtına teşmîl ve ta'mîmi ile bu sâyede her bir ferdin ahlâk ve âdâtının ve canının taht-ı te'mîne alınması.

[254] “Vesâ'it”

Ermeni ihtilâl cem'iyyeti nâ'il-i maksad olmak için ihtilâl şartnâmesi mûcebince îcâb eden ihtilâl cem'iyyetlerini teşkîl eyleyecektir. Hükûmetden ve kavâ'id-i umûmiyyesinden bîzâr kalmış olan Ermeni ve sâir milletlerin “Asûrîler, Yezîdîler ve Kürdlerin bir kısmı ve âsûde hâlde bulunan Türkler” silâh be-dest olarak hükûmete karşı isyânda bulunmaları esbâbının istihisâline çalışacaktır. Bâlâda ta'dâd edilen milletler dâhil-i ittifâk edilemediği hâlde bî-taraf kalmaları esbâbı istihisâl kılınacaktır.

- (1) Ermeni ihtilâl cem'iyyeti bütün maksad ve münâsebâtını dâimâ ihtilâl çıkarmağa hasr edecektir.
- (2) Harb bölükleri teşkîli ve bunların bâlâda ta'dâd olunan mekâsıda hasr-ı mesâ'î ve iştigâl eylemesi.
- (3) İhtilâl efkâr ve harekâtının cemâ'at arasında kavlen ve fi'len i'tilâsı zımnında her türlü esbâb ve vesâ'ite mürâca'at edilmesi.
- (4) Cemâ'atı silâhlandırmak husûsunda her türlü vesâ'ite mürâca'at olunması.
- (5) İhtilâl komitelerinin aralarında revâbit-ı mü'essire ve kaviyye te'sîsi.

(6) İhtilâl çıkarılacak memleketin her bir cihetini bi'l-etrâf öğrenmekden ve esâs şartnâmeye muvâfık mevâdd-ı tehyi'e eylemekden bir an hâlî kalmamak.

(7) Menâbi' ve irâdât te'sîsi.

(8) Hükûmet me'mûrlarıyla zâlim ve gaddârlara ve murâbahacılara lâ-yenkati' muhârebe ve muhâsamada bulunmak.

(9) Ma'sûm cemâ'atın vatanını eşkiyâ muhâcemesine karşı müdâfa'a eylemek.

(10) Eşhâs ve eslihanın bir taraftan diğer tarafa naklini teshîle mahsûs tarîk istihsârı.

(11) Ebniye-i emîriyyenin kâffesini hedm ve harâb eylemek.

(12) Bölüklere ve arkadaşlara her vechile "kuvvet ve silâh ve akçece" mu'âvenet etmek lâzımdır. İhtilâl bölükleri "tensîkât bölüğü" ve "harb bölüğü" nâmıyla iki kısım olup, birincisi birinci ve üçüncü ve ikincisi sekiz ve onikinci maddeler ahkâmını icrâ edecektir.

[255] "Tensîkât"

Ermeni ihtilâl cem'iyyeti tecârib-i sâbıkasından matlûb olan ihtilâlin husûlû insanın yalnız kendi hukûk ve metâlibini nazar-ı dikkate almasıyla kâbil olmayıp, belki ferâ'iz-i ma'neviyye ve kanâ'at-ı kâmile üzere hareket etmesiyle kâbil olacağını anlamışdır. Bir ihtilâlcî, yâhûd bir komite bilâ-havf fedâkârâne meydân-ı ihtilâle atılır ise hapisden ve i'dâmdan aslâ korkmaz. İhtilâl cem'iyyeti dahi komiteye a'zâya hürmet-i kâmilede bulunarak, bilâ-havf ferâ'iz-i ma'neviyyesini icrâda kat'â dirîğ-i himmet ve mu'âvenet eylemez. İşte bunun için ihtilâl cem'iyyeti Meclis-i Umûmisi ihtilâl çıkarmağa müsâ'id olan merkeziyyet usûlünün kabulüne karâr verdi. Usûl-i mezkûre işbu programı tertîb ve tanzîm eylemiş olan Meclis-i Umûmî ile komitelerin peydâ-yı revâbıt ve ittihâd eylemesine hizmet eyler. Meclis-i Umûmînin bi'l-cümle mukarrerâtının mezkûr komitelerde icrâsı kat'î ve mecbûrîdir. Programca ta'dîlât icrâsı yalnız Meclis-i Umûmîye âiddir. Tensîkât için usûl-i âtiyye kabul edilmiştir.

(1) Bi'l-umûm komiteler kurâ ve kasabâtta umûr-ı dâhiliyyelerini istiklâl-i tâm ile bi'z-zât îfâ edeceklerdir.

(2) Sancaklarda dahi bir kaç bölük teşkîl olunarak merkez komitesine ilhâk edilecektir.

(3) Devlet-i Aliyye ile hem-hudûd olan köylerde bölükler teşkîl kılınmadığı hâlde oranın idâresi merkez komitesi tarafından der'uhde olunacaktır.

(4) Her a'zâ bulunduğu komiteye mensûbdur.

(5) Komite bulunmayan yerler ihtilâl cem'iyyeti a'zâsı tarafından re'sen ve yâhûd civâr komitenin inzımâm-ı re'y ve ma'lûmâtına mevkûfen idâre olunacaktır.

(6) İhtilâl cem'iyyeti komite a'zâsı için şiddetli bir mahkemedir.

(7) Her bir komite a'zâsının yanlış ve yolsuz harekât ve mu'âmelâtının tedkîkât ve tahkîkâtı o komite tarafından icrâ olunacaktır. Umûmî komitenin yanlış ve yolsuz harekât ve mu'âmelâtının tedkîk ve tahkîki ise civâr komitelerden bi'l-intihâb gönderilecek vekiller ma'rifetiyle icrâ olunacaktır. Ahvâl ve mesâ'il-i vahîme zuhûrunda komiteler tahkîkât icrâsında [256] izhâr-ı acz eyledikleri takdîrde tahkîkât Meclis-i Umûmî tarafından icrâ olunacaktır.

"İdârehâne"

Komiteler tarafından ma'lûmât ve matlûbâta müte'allık bi'l-umûm ma'lûmât pey-der-pey idârehânelere gönderilecektir. Şimdilik biri Rusya'da ve diğeri İran'da bulunan mezkûr idârehâneler dahi aldığı ma'lûmâtı tahrîren sâir bi'l-umûm komitelere teblîğ edecektir. Matbû'âta muktezî ma'lûmât dahi mezkûr idârehâneler tarafından bilâ-te'hîr mahallerine îsâl ve iş'âr kılınacaktır. İdârehânelere bi'l-mürâca'a umûr-ı câriyyeden istihsâl-i ma'lûmât olunabilir. İdârehâneler komitelerin matlûbâtı hakkında yek-diğeriyle muhâbere ederler. "Mütâla'a": Emniyetli mahallerde idârehâneler teşkîl olunabilir.

"Sandık"

Her komite cem' ettiği i'ânâtdan mesârif-ı mahalliyyeye kâfi mikdârını sarf etdikden sonra mütebâkîsini merkez sandığına irsâl edecektir. Umûr-ı hesâbiyyenin merkezî idârehâneleri olacaktır. Her komite bir aylık hesâbâtını icmâl sûretiyle mensûb olduğu idârehâneye göndermeğe mecbûrdur. Ahvâl-i fevka'l-âde zuhûrunda cedvel-i icmâl üç ay te'hîr olunabilir.

"Matbû'ât"

İhtilâl cem'iyyetinin Truşak nâmında bir gazetesi vardır. Bu gazete Ermeni ihtilâl cem'iyyetinin vâsita-i neşr ü efkândır. İhtilâl cem'iyyetinin programına muvâfık her türlü idâre-i medeniyye ve siyâsiyye ve mesâ'il-i umûmiyyemiz mezkûr gazete ile neşr olunacaktır. Bu gazete biri havâssa ve diğeri avâma mahsûs olmak üzere iki nev' olduğu gibi yine bu sûretle resâ'il neşr olunacaktır. Mühim bir vak'a zuhûrunda o vak'ayı hâvî olan gazete elden tevzî edilecektir.

Cem'iyet-i İhtilâliyyeye Dâhil Olacak Efrâdın Sûret-i Tahlîfini Mübeyyin Programdır

(1) Yemin etmeli ki: Doğruluğu sevmek ve doğruluk için peder ve mâder ve evlâd ve akrabâ ve müte'allıkâtı fedâ etmeğe,

(2) Yemin etmeli ki: Dünyanın zevk ve sefâsını terk ile bu efkârda sâbit kalmağa ve doğruluğu iltizâm etmeğe,

(3) Yemin etmeli ki: Dünyevî ticâreti ve mühim işleri terk ile doğruluğun arkasını ta'kîbe,

[257] (4) Yemin etmeli ki: Yekdiğerini karındaş gibi sevmeğe ve doğruluk yolunda birinin gördüğü cezâ için ölmeğe,

(5) Yemin etmeli ki: Bölüğün menfa'at ve ticâreti uğruna vücûdunu ve kâffe-i isti'fâde-i şahsiyyesini fedâ etmeğe,

(6) Yemin etmeli ki: Bölüğün a'zâsından olmayan eşhâsa ciddî bir sırrı haber vermemeğe ve aksi hâlinde tekdîr ve mücâzât edilmeğe ve bölükden tard ve îcâbı hâlinde

(7) Yemin etmeli ki: Dakîka fevt etmeyerek mahall-i mahsûsda bi't-tecemmu' teklîf olunan mes'eleye netîce vermeğe,

(8) Yemin etmeli ki: Doğruluk yolunda devâm eden bölüğün teklîfâtını kabul ve icrâ etmeğe,

(9) Zîrde muharrer şerâ'iti ba'del-kabûl bölüğümüze dehâlete her şahıs serbestdir.

(1) Maksadında sebât, (2) ketm-i esrâr, (3) tevdî' olunan işi derhâl ve bilâ-kusûr icrâ, (4) teklîf olunan işde menfa'at ve mu'âmelât-ı şahsiyyeye bakmamak, (5) dostu himâye ve düşman ve ona tâbi' olan Ermeni gammâzlarını ta'kîb etmek, (6) mütemâdiyen mütebassırâne ve âkilâne davranmak ve düşmana aslâ ser-rişte vermemeğe çalışmak, (7) mesârifâtta tasarrufa ri'âyet, (8) işbu, ((غَيْرِ الْيَمِينِ)) ve ticâret-i şahsiyyeyi ve familya işlerini fedâ etmek, (9) "Tis sibilya" ve ihtilâl taraftârânının kaleme aldığı usûl-i muhâkemâtı sûret-i kat'iyede kabul etmek, (10) işlerin ilerlemesine fevka'l-âde gayret etmek ve işe âid olan kâffe-i âlât ve levâzımâtı mukaddes tanıyıp saklamak lâzımdır.

"Bölük ve Bölükbaşılar Hakkında Ta'lîmât"

(1) Her sûretle ihtilâle dâir olan işlerde ve bir komite veyâ iş başında bulunan zevâtın "doğruluk hakkındaki emrine" mutâba'at ve müşâreket için bir kaç kimsenin teşkîl eylediği cem'iyete "İhtilâl Bölüğü" denilir. (2) Her bölük

en aşağı altı kişiden ve en ziyâdesi yirmi kişiden mürekkebe olup, altı neferden dîn olduğu takdîrde diğer küçük bir bölüğe iltihâk eder. (3) Bölüğün hîn-i teşkîlinde a'zâsı bölük ismini i'lân etmeğe ve iki üç kişiden ibâret oldukları hâlde noksânlarını ikmâle ve olamadığı takdîrde diğer bir bölükle [258] birleşmeğe mecbûrdur.

(4) Bölüklerdeki noksân a'zâyı tezyîde çalışılmalıdır.

(5) Bölüğe kayd olunan, bölük a'zâsı addolunur.

(6) Bölük a'zâsı, bulundukları kasaba ve köylerde bölüğe a'zâ kaydına çalışmalıdır.

(7) Her bir a'zâ hîn-i kaydında bölüğün kasasına yirmi beş kuruş duhûliyye verecektir. Bundan ziyâdesi iktidâr ve yâhûd arzusuna vâbestedir. Ma'a-mâ-fih her a'zâ iktidârına göre bölük kasasına haftalık veyâ aylık olarak bir vergi vermesi lâzımdır.

(8) Bölük a'zâsı vezâ'ifinin biri de lede'l-hâce iş başında bulunan adamlara iskân için mahal göstermekdir.

(9) Komitenin akçeye ve husûsât-ı sâireye müte'allık işlerini îfâ, bölük a'zâsının cümle-i vezâ'ifindendir.

(10) Müte'addid bölüklerin ittihâdına "Bölük Cem'iiyeti Komite Meclisi" ünvânı verilir.

(11) Bölük cem'iiyeti, içlerinden birisini ekseriyyet-i ârâ ile "Bölükbaşı" intihâb ederler.

(12) Bölükbaşının müddet-i istihdâmı bir seneden ibâret olup, tekrâr intihâbı da câ'izdir.

(13) İki a'zânın teklîfi ve bölükbaşının da'veti üzerine bölük cem'iiyeti akd-ı meclis eder.

(14) Bölük cem'iiyetinin vazîfesi: Evvelen kendi bölüklerine âid işleri ru'yet ve temşît ve sâniyen komitenin ve iş başında bulunanların teklîfâtını icrâya müsâra'at etmektir.

(15) Bölük a'zâsı kâffe-i icrâ'ât ve hesâbâtdan ma'lûmât almak için bölükbaşına mürâca'at etmelidir.

(16) Bölük cem'iiyetini ictimâ'a davet eylemek bölükbaşının vazîfesi olup, adem-i ictimâ'ı takdîrde komitenin ve iş başında bulunanların mukarrerâtını bi'z-zât icrâ etmeğe selâhiyetdârdır. A'zâ dahi bölükbaşı tarafından verilen evâmiri icrâya mecbûr olup imtinâ' edenler ilel ve esbâbını yâ mensûb olduğu bölüğe veyâ bölük cem'iiyetine arz etmesi lâzımdır.

[259] (17) Bir mahalde münhasıran bölükbaşılardan mürekkeb vukû' bulan ictimâ'a "Bölükbaşılar Meclisi" tesmiye olunur. Bu ise büyük bir meclis olup bölükbaşılar da buna tâbi'dir.

(18) Bölükbaşılar Meclisinin vezâ'ifi: Evvelen bulundukları mahalde senede bir def'a komite teşkîl etmek, sâniyen teşekkül edecek komiteden senede iki def'a hesâb ve mu'âmelât almak, sâlisen umûm millete münhasır olan "o su'âllerin" îcâbâtını netîcelendirmekten ibâretidir.

(19) Bölükbaşı komiteye âid işleri komite a'zâsına arz ve ihbâr ve i'tâ edeceği mebâliğ için makbûz ilmühaberi istihsâl eder.

(20) İş için lâzım olacak emirler, komitenin tensîb ve muvâfakatı ile bölükbaşılar tarafından ta'yîn ve intihâb edilir.

(21) Her şahıs işe mübâşeretinden evvel doğru söz verecek ve yâhûd yemin edecektir.

(22) Bölük a'zâsının muhâkemesi bölük cem'iiyetinde "Komite Meclisi'nde" ru'yet ve netîce verilemediği takdîrde Bölükbaşılar Meclisinde fasl ve temşiiyet olunacaktır.

(23) Her komitenin vezâ'if-i esâsiyye-i mecbûriyyesi: İş için hidemât-ı âtiyyede adamlar istihdâm olunacaktır. Evvelen hayırlı havâdis getirecekler; sâniyen silâh isti'mâl edecekler; sâlisen lüzûmlu mahalde bulunacak hafiyyeler; râbi'an bir mahalle esliha nakl edecekler; hâmisen postacılar; sâdisen iş başında bulunanlara fi'ilen mu'âvenet eyleyecekler; sâbi'an tehdîdini îkâ'a muktedir olacaklar bulundurulacaktır.

(24) Komitenin her taraftan akçe toplamak vazîfesidir. Binâ'en-aleyh evvelen haftalık ve aylık sûretiyle tahsîl edilecek paralardan; sâniyen hâsılât-ı dâimîden; sâlisen lüzûmunda açılacak imzâlardan; râbi'an düşman merkezlerinden elde edilecek akçelerden husûl-i vâridâta sa'y edilecektir.

(25) Komitenin akçe sarf edeceği mahaller: Evvelen iş başında bulunan ve bir gûnâ ticâreti olmayıp nefsinin yalnız bu azîz işe vakf ve fedâ eden kimselere; sâniyen müstahdem me'mûrînin mesârif-ı râhiyye ve zarûriyyesine; sâlisen verilecek karâr mücebinde postacılara verilecek aylık veyâ haftalık ücûrâta; râbi'an mesârif-ı cüz'iiyyeye münhasırdır.

[260] (26) Komitenin bir sandık emîni olunacak, bu da toplanacak akçeyi hıfz ve vâridât ve medfû'âtını mübeyyin bir defter tutacaktır.

(27) Komitenin a'zâ-yı mevcûdesinden üç zât, İcrâ Meclisi nâmıyla ta'yîn ve tefrîk olunacaktır.

(28) İcrâ Meclisi senede üç def'a sandık emîninden hesâb almağa ve ru'yet olunan muhâsebeyi bölükbaşıya ibrâz etmeğe me'mûr ve senede iki def'a da komitenin sarfiyyât ve mevcûdâtını mübeyyin hesâbatı bölükbaşılar ma'rife-tiyle komiteye irâ'eye mecbûrdur.

(29) Vakit fevt etmeksizin gammâzların ömrüne netîce verip keyfiyyeti komiteye ve merkez-i umûmîye bildirmek bölüğün borcudur.

(30) Bölükbaşı komiteden silâh alıp îcâbı hâlinde isti'mâl etmek için bölük a'zâsına tevdî' eder. Hitâm-ı maslahatdan sonra silâhlar tekrâr komiteye i'âde edilmek lâzımdır ve alınacak ve verilecek eşyâ için ilmühaber ahzı muktezîdir.

Adana Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan 26 Mart Sene 1312 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Haçın kasabasına iki saat mesâfede kâ'in bir mağarada esliha-i memnû'a ve edevât-ı muzırâ ile ba'zı Ermenilerin derdest ve ferce-yâb-ı firâr olanların da ta'kîblerine müsâra'at edildiği mahallî polis me'mûrunun iş'ârı üzerine arz olunur.

Mezkûr Komiserlikden Alınan 27 Mart Sene 1312 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Dünkü şifre ile arz eylediğim mağarada dinamitli gülle döktürölmekde olduğu haber alınarak, derhâl asâkir-i şâhânedan sevk edilen müfreze yolda Mihran ve refîki Serkiz'e tesâdüfle, yedlerinde bir heybe derûnunda biri boş ve yedisi memlû sekiz gülle beraber derdest edilmiş ve mağarada kürek ve sâir edevât bulunmuş olduğu ve bu işde zî-medhâl oldukları [261] anlaşılan Keped-miyan Avadis ve Ciğerciyan Daniel ve Şıkırdımyan Misak ve Dişci Haron'un dahi taht-ı tevkîfe alındığı ve Mekteb-i Tıbbiye'den muhrec olup firârda bulunan Hamparsum nâm-ı diğeri Doktor Murat ile Hoca Muyık oğlu Rupen ve Rusyalı bir Ermeninin derdest edilemediği Haçın Polis Me'mûrluğu'nun iş'ârı üzerine arz olunur.

Adana Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan 11 Mart Sene 1312 Târihli Tahrîrât Sûretidir

Palulu Menzik veled-i Manuk'un Adana reji kolcuları tarafından üzeri taharrî olunduğu sırada zuhûr edip merkûm tarafından yırtılıp yutmak üzere ağzına atılmış iken meydan verilmeyerek elde edilmiş ve bu kerre polis idâresine teslîm kılınmış olan Ermeni hurûfu ile yazılmış bir varaka tercümân-ı

vilâyet Avadis Efendi'ye tercüme ettirilerek, Zeytun vukû'âtına dâir bir destân olduğu görülmüş ve merkûm Menzik'in ikâmet etmekde olduğu dayısı Varto'nun odasından dahi zuhûr eden manzûmenin mündericât-ı muzırrası anlaşılmış olmağla, manzûr-ı sâmi-i nezâret-penâhîleri buyurulmak üzere evrâk-ı mezkûre terceme-i sûretleri leffen arz ve takdîm kılındı. Ol bâbda.

Menzik Yedinde Zuhûr Eden Varakanın Aynen Tercümesi Sûretidir

1

Dinleyin ağalar benim destânımı:
Başına çoklar geldi Zeytun'un.
Pâdişâhdan böyle fermân aldılar;
Başı beylik, malı yağma Zeytun'un.

2

Mar'aş'ın bir yanı zarardır dediler,
Ordunun çadırını kurdular.
Ordu arası bir kurşunluk dediler,
Şimdi ateşine bakarlar Zeytun'un.

3

[262] Dediler paşaya ne emrin olsun,
Askerin birazı geriye dursun.
Belki Zeytunlular orduyu alsun,
Elden ele gitti ünü Zeytun'un.

4

Hücûm borusunda melek yetişdi,
Paşa binbaşının tedbîri şaşdı.
Ali Bey'in askeri dağlara kaçdı,
Çâr köşeye gitti ünü Zeytun'un.

5

Ali Bey'e dedi ileri gitti.
Ferik Paşa azlin geldi.
O an durmadı geriye döndü,
Elden ele gitti ünü Zeytun'un.

6

Mar'aş'dan haber aldılar,
Eşkiyâ Ak Kışla'ya doldular.
Martin ile attıklarını vurdular,
Çâr köşeye gitti ünü Zeytun'un.

7

Şimdi Zeytunlular durdular,
Pala ve bıçakları ele aldılar.
Askerlere baştan başa çaldılar,
Elden ele gitti ünü Zeytun'un.

8

Ali Bey der: Hâlimiz yaman,
Eşkiyâ geldi, yetişti; aman!
Asker bağırır, kaçalım aman!
Çâr köşeye gitti ünü Zeytun'un.

9

Baron efendiler burca doldu,
Her şey hazırdı, asker kaçdı.
Bize bu iyilik Allah'dan geldi,
Elden ele gitti ünü Zeytun'un.

10

Vanis oğlu der: Hiç durmam geri,
Askerin birisini geçirmem beri.
Bu işin yoluna veririm seri,
Çâr köşeye gitti ünü Zeytun'un.

11

[263] Baron efendiler böyle olmalı,
Bu dînin yoluna can vermeli,
Ümîdimiz vardır, beylik almalı,
Elden ele gitti ünü Zeytun'un.

12

Süryan oğlu hiç keder etme,
Barışmak için elçiler tutma.
Gece yatağında korkulu yatma,
Çâr köşeye gitti ünü Zeytun'un.

13

Baron efendi çıkdı dereden,
Bilmediler geldiğini nereden,
Bunu bağışlasın Yaradan,
İbtidâ paşası öldü Zeytun'un.

14

Bu otuz altıncıdır seferin,
Eşkiyâ karşısında ecelin,
Silâhları topladılar neferin,
Şimdi pâdişâhlık oldu Zeytun'un.

15

Son cengimiz meydanda oldu,
Altı yüz kişiye altı bin geldi.
Allah'dan kurdılar hep arslan oldu,
Gitti Avrupa'ya ünü Zeytun'un.

16

Vuruldu Ali Bey, atından düştü,
Zâbit ve nefer, hepsi kaçdı.
Ali Bey'in cesedi Mar'aş'a düştü,
Sarsdı Türkleri ünü Zeytun'un.

17

Baron dedi: Konsollara vuralım,
Mar'aş'ın askerini hep kıralım.
Ölenlerin intikâmını alalım
Titretti Mar'aş'ı ünü Zeytun'un.

18

Dediler konsollar: Size âferîn,
Zeytun uşakları içeri varın,
Şimdiden sonra râhat olun,
Pâdişâhlık hakkı vardır Zeytun'un.

19

Sefil Artin böyle söyledi,
Fakîr gönlünü güyâ eğledi,
Takdîr olunmağı ümîd eyledi,
O du'âcısı oldu Zeytun'un.

**[264] Menzik İkâmetgâhında Bulunan Varakanın
Tercümesinin Aynen Sûretidir**

Kurd kesildi bütün Türkler,
Bu pirinci kim ayıklar?
Korkusu bize de yeter,
Sen İsevîsin, bizi kurtar.

Ey Zeytunlu çok yaşa
İçinde (ağası) paşa,
Türkler görüp buna şaşa.

Beylik nâmı aldı Zeytunlu,
Vurun askeri, için kanı.
Sizde var yiğit şanı.

Var Rusya'nın çok askeri
Türkden alır o esîri
Âh geçelim Zeytun Tepesi'ni

İşitsin bunu Ermenistan,
Değil burası şimdi Türkistan

Durmayalım artık haylar “Ermeniler”
Basdı düşman ordumuzu.
Takınalım biz silâhlar,
Hıfz edelim yurdumuzu.

Cehâlette bütün düşman,
Hiyânet işi niyyeti,
Hem sefâlet nihâyeti,
Tard edelim içimizden.

Haylar uyanalım,
Hakk'a sığınalım.
Hüner Kulesi'nden
Düşman uralım.

[265] Titresin zulümkâr-ı cehil
Bilendi, gün geldi fırsat,
Vermeyelim bir an mehil,
Kahr edelim, vardır ruhsat.

Bu asr-ı münevverde edelim ilmi tahsîl
Olmayalım artık hecîl, sâye-i ilm ü hünerde.

Cehli vuralım elinden
İlimde kuvvet ile.
Şecâ'at ve şiddet ile,
Ders alarak Almanya'dan.

Açalım her yerde mekteb, yazılalım bütün
asker,
Demeyelim zâbit, nefer, öğrenelim ahlâk ve
edeb.

Haylar uyanalım, Hakk'a sığınalım.
Hüner Kulesi'nden düşman vuralım.

Erzurum Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden 5 Nisan Sene 1312 Târihiyle Alınan Tahrîrâtın Sûretidir

Bu kerre hudûdda derdest olunup buraya gönderilen Pasinler kazâsı dâhilinde kâ'in Velibaba karyesi ahâlîsinden iki Ermeninin üzerinde zuhûr eden Ermeniyyü'l-ibâre mektupların kopyasıyla suver-i mütercimesi leffen arz ve takdîm olundu. Merkûmânın kemâl-i dikkatle icrâ olunan isticvâblarından, mektupların Kars'a iki saat mesâfede vâkı' Berdik karyesinden yazılmış olduğu ve imzâda isti'mâl olunan "Cellâd" ve ba'zan "Cennet" nâm-ı müste'ârını taşıyan Yervan fi'l-asl Gümrü ahâlîsinden olup, ara sıra hudûdu tecâvüzle mezkûr Velibaba karyesinde Sirop'un hânesinde misâferetle kabul edilmekde bulunduğu ve mürselün-ileyh "Cehennem" veyâ "Serdar" dahi fi'l-asl Muş ahâlîsinden Apkar idüğü ve bu da ara sıra bu Velibaba ile civârındaki köylerde gezmekde idüğü ve oraya geldikce Tüccâr oğlu Aleksan'ın hânesinde beytûtet eylediği anlaşılmıştır. Ve diğer mürselün-ileyhin dahi "S" harfine ve köye geldiği vakit oraya misâfir olduğu beyân edildiğine nazaran, Velibaba karyeli Sirop olması istidlâl olunmuştur. Tahkîkât-ı câriyye hülasâsından cânib-i âlî-i vilâyete [266] ma'lûmât verildiğinden, eşhâs-ı merkûmenin hudûd boyunda ve Pasinler dâhilinde ilkâ-yı şerâret ve fezâhatlarına imkân bırakılmayacağı derkâr bulunmuş olmağla, ol bâbda.

19 Mart Sene 1896 Târihi ve Cellâd İmzâsı ile Elde Edilen İki Mektubun Fıkarâtı Tercümesidir

" 1 "

Sevgili dostum,

Berdik'de bana rakamla 120 ve sonra 130 adedini gösterdiler. Herifler şimdi altmış adeddir diyorlar. Büyük rakamların küçüldüğüne şaşdım. Ve lede's-su'âl ahz etdikleri şeyi aslâ açmayarak, aynen içeri gönderdikleri cevâbını aldım. Yetmiş tüfenk yerine yetmiş hançer zuhûr ediyor. Ne güzel komedya. Toplanan adamların adedini işitirsen gülmelisin. Romanya'dan rakamlar bozuk olduğu için okunmuyor. Asâkir toplamak için adam göndermişler ve bir kaç çete re'îslerini de karyelere dağıtmışlar. Bir kere düşün, altmış çete re'îsi ...

Bunlardan başka daha vardır. Ben yirmi Rusyalı Ermeni'yi beraber getiriyorum. Vâkı'a evvelce yüz yirmi Rusyalı Ermeni getirmeye karâr vermiş idik, lâkin eslihanın az olduğu için bu kadar getirmek münâsib görüldü. Bâkîsi memâlik-i mahrûsa Ermenilerinden teşkîl olunabilir. Bu sene nasıl hareket edeceğimizi, geldiğim vakit karâr veririm. Aşud Pasinler'e gelsin. Velibabalıların ittifâklarını arzu ederim. Zâten onlara da yazdım. Yoksa kat'-ı alâka ederim. Pasinlilere muhabbetimi tebliğ et.

“Berdik mevkı'inden”

“ 2”

Sevgili S. A. “S. Varsiva”

Mektubunuzu okudum ve çok te'essüf eyledim. Siz mücâdele ve münâza'ada bulunmayın. Yekdiğerinizin aleyhinde bulunup bir çok evlerin harâbına sebep olmak kifâyet etmedi mi? Cümleiniz mutazarrır olmak kâr-ı akıl değildir. Ben kabâhatın bunların olduğunu bilirim, fakat onların bu hareketine siz sebep oldunuz. Şimdi hüsn-i âmîzişi te'mîn sizin boncunuzdur. Bunlara şimdiye kadar bir aded bile vermemişsiniz. Karyenizde bana bunları arkadaş olarak [267] kabul ettiğinizi va'ad etmiş idiniz. Ve'l-hâsıl bunlarla ittifâkı size tavsiye eylerim. Vaktimiz azdır. Meydân-ı muhârebe cümlemizi bekliyor. Karîben bizi mukaddes muhârebeye da'vet edecektir. Bunlarla musâlaha ve muhabbet edin. Ve onları da beraber getirin. Biz de altmış oluruz. Ve Johfe “Cehenneme” haber veriniz. Ben gelinceye kadar gitmesin. Yeni gelen adamı Köprü köyüne gönderin. Karo'yu ve Mardiros'u bir iki kişi ile serî'an i'âde eyleyin.

“Berdik mevkı'inden”

Konya Vilâyeti Polis Komiserliği'nden 11 Nisan Sene 1312 Târih ve Altmış Numara ile Vârid Olan Tahrîrâtın Sûretidir

Geçen Kânûn-ı evvel'in onbeşinci Cum'a günü ahâlî-i İslâmiyye Cum'a namazına gitdikleri sırada çarşıda bulunan Rum ve Ermeniler de dükkânlarını kapayarak hânelerine gitdiklerinden ve bu bâbda tahkîkât-ı mükemmele icrâ kılınmak üzere bir komisyon teşkîl kılındığından bahisle, netîce-i müstahsilenin de arz edileceği 21 Kânûn-ı evvel sene 1311 târih ve dört yüz yetmiş bir numaralı arîza-i bendegânemle izbâr olunmuş idi. Mezkûr komisyon tarafından bu kerre kaleme alınıp makâm-ı vilâyete ve bir nüshası da cihet-i askeriyyeden makâm-ı celîl-i sipeh-sâlâriye takdîm kılınan mazbatanın bir sûreti manzûr-ı sâmi-i nezâret-penâhîleri buyurulmak üzere leffen arz ve takdîm kılınmış olmağla, ol bâbda.

Konya Komisyon-ı Mahsûsu Tarafından Tanzîm ve Vilâyet-i Celîleye Takdîm Kılınan Mazbatanın Sûretidir

Üçyüzonbir senesi Kânûn-ı evvel'inin onbeşinci Cum'a günü saat altıbuçuk yedi râddelerinde çarşıda ba'zı Rum ve Ermeni dükkânlarının bağteten kapanmış olması esbâbının kemâliyle tedkîk ve tahkîki bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî teşekkül eden komisyona mevdû' buyurularak şehri mezkûrun onyedinci pazar günü dâire-i hükûmetde tahsîs olunan odada ictimâ' ettiğimizde, Komisyon re'îsi tarafından sunûf-ı ahâlî ve tebe'anın öteden beri kemâl-i üns ü muhabbet ve emniyyet ile geçinmekte iken, hilâf-ı âdet zuhûra gelen şu hâdiseye sebep her ne ve her kim ise muhikkâne ve müdekkikâne bi't-tahkîk zâhire ihrâcıyla îcâbı icrâ olunmak üzere bî-arafâne mu'âmele icrâsını hâvî îrâd ve teblîğ olunan nutk-ı resmî-i vilâyet-penâhîleri sem'-i tâ'at ve kemâl-i dikkatle istimâ' olunarak her an ve zaman kâffe-i ahâlî [268] ve zîr-i destân haklarında ibzâl ve râyegân buyurulan adl ve merhamet ve şefkat-i celîle-i mülûkâneleri cümle-i cemîlesinden olan şu irâde-i hizmet-ifâde-i hazret-i hilâfet-penâhî mûcib-i teşekkür ve mesârr olmasıyla her bâr zîver-i zebân-ı ubûdiyyet ve musâdakatımız olan da'avât-ı mefrûza-i cenâb-ı mülûkâneleri tekrâr ale't-tekrâr yâd ü tezkâr kılındıktan sonra, işin nezâket ve ehemmiyyeti nisbetinde îfâ-yı vazîfe-i me'mûriyyete sarf-ı iktidârla yüz on üç sahifeyi hâvî evrâk-ı tahkîkiyyenin arz ve takdîmine ibtidâr olunur. Fezleke-i su'âl ve cevâb ötede beride zuhûra gelen vukû'âtla tabîî herkeslere ârız olan te'sîrât-ı zihniyye şu uygunsuzluğun tekevvününü işrâb etmekde bulunmuşdur. Şöyle ki Rum milletinden attâr Altın oğlu İliya'nın zevcesi Anali nâm kadın, öğle vakti çarşıdaki dükkânlar yağma olunacağını işitdim diye ibtidâ Perikli Efendi'ye ve biraz sonra Anastasiye bint-i Papapetro nâm kocakarı vâsıtasıyla zevcesine haber vermiş olduğundan, evvelâ merkûm İliya vehm ve telâşla dükkânını kapamağa başlamış ve o sırada tüccârdan Kokinos oğlu Kostî'nin dahi bi't-tesâdüf hânesindeki hastasına bakmak ve Aşkar oğlu Yuvar'ın da ta'âm etmek için dükkânlarını kapayıp gitmiş olmasından, çarşı halkı vehm ve telâşa düşmüş olduğu gibi, bu sırada li-maslahatin mezkûr çarşıya giden diğer Anastasiye bint-i Yuvaki nâm kocakarı dahi Hükûmet Caddesi'nde berber Karabet'in dükkânında çıraklık eden oğlu Sokrates'i hânesine götürmek üzere bir tavr-ı mütelâşiyâne ile mezkûr dükkâna giderek verdiği haber, merkûm Karabet ile o caddedeki Rum ve Ermenileri vehm ve vesveseye düşürmüş olduğundan, dükkânlarını kapamış oldukları ve bu aralık kilit almak için o cihette bulunan demirci Mıgırdıç'ın dükkânına gelen ve şu keyfiyyetden haberdar olan Ermeni cemâ'a-tından ve demirci esnâfından onsekiz yaşında Onisimiya veled-i Haçatur dahi çarşıya avdetinde ba'zı dükkânların kapalı olduğunu görüp kendisi de Türbe Caddesi'ndeki dükkânını kapaması ve bir de çarşının ücrâ bir noktasında

dükkânı bulunan kırk yaşında terzi Stavri veled-i İliya'nın ba'zı eşyâ iştirâsı için Altın oğlu İliya ile komşularının dükkânlarına giderek kapalı olduğunu bi'l-müşâhede, gelip kendi dükkânını kapamış olması ve şu hâlleri gören komşusu terzi Vasil o ile Rum cemâ'atinden Bodos veled-i Yorgi'nin dahi akrabası attâr Abraham oğlu Sava'ya keyfiyeti haber vermesi, onların da dükkânlarını kapamağa sebep [269] olduğu ve bu sırada dükkânlarını kapayıp hânelerine gidenleri görüp işitenler dahi âilelerinin Mahkeme Hamamı'ndan hânelerine avdetleri-çün ba'zı kadın ve çocuklar vesâtatıyla haber göndererek bîcârelerin havf ve helecânla hamamdan çıkmalarına bâdî olduğu anlaşılmıştır. Esâsen menşe'en erâcîf olan Altın oğlu İliya'nın zevcesi Annali o sözü kimden işittiği tahkîk olunarak verilen haberlere göre mezbûre Annali o gün çeşmeden su alır iken Sofiya nâm kadından, o da an-asl Niğde'nin Deneki karyesi ahâlîsinden olup mukaddemâ Üsküdar'da Uncular Sokağı'nda ve akrabasından tütüncü Nikola'nın yanında hayli müddet hizmet ve mu'ahharan karyesine avdetle te'ehhül ettikten ve Antalya'da üçbuçuk sene kadar reji kolculuğunda ve dört sene de yol ameleliğinde bulunduktan sonra bir buçuk sene evvel biri oniki, diğeri altı yaşında iki erkek çocuğu ile on yaşında bulunan kızını ve zevcesini bi'l-istishâb Konya'ya gelmiş olan Rum cemâ'atinden Bodos veled-i Apostol nâm meyhâneciden işittiğini ma'a'l-kasem takrîr edip, merkûm Bodos ise bir kaç günden beri hânesinde rakı çıkarmakla meşgûl olduğu cihetle çarşıdaki dükkânını açmadığını ve fakat o gün saat beş buçuk-altı râddelerinde çarşıya giderek A'yân oğlu Yanko'dan on iki kıyye anason alıp hânesine gelir iken tesâdüf ettiği Rum cemâ'atinden ve kürkçü esnâfından on altı yaşında Murat nâm şahıs kendisine hitâben "Bu gün de dükkân açmadığın isâbet oldu. Zîrâ ortalığı karışık görüyorum" demiş ve kendisi de hânesine avdetinde takdîr etmekde olduğu rakının derecesini anlamak için pey-der-pey rakı içmekde olduğundan, sarhoşluk hâliyle zevcesine: "Bugün dışarı çıkma, ortalığı karışık diyorlar." dediğini mezbûre Sofiya bi'l-istimâ' mahalleye işâ'a etmiş olduğunu beyân etmekde ise de, merkûm Murat ona böyle bir söz söylediğini kat'iiyen inkâr etmiş ve merkûm Bodos'un kızının namzedi bulunan Bursa'da kâ'in Küplü kasabalı arabacı Simon veled-i Dimitri dahi mahalleden çarşıya gelir iken yolda Bodos'a bi't-tesâdüf bugün çarşıda pek dolaşma, fenâlık olacak imiş dedikde o da cevâben, [270] zâten bilirim demiş olduğunu i'tirâf ettikten sonra, mu'ahharan bu sözü mücerred çarşıda gördüğü ahvâlden mütehassıl ma'lûmâtına atf ile te'vîl etmek istemiş ise de, o gün mahalleye azîmeti kable'l-vak'a saat beş buçuk ve avdeti saat sekizde olduğunu evvelce söylediği cihetle işbu te'vîl-i ahîri kabule gayr-i şâyân görünmüştür. Bir de meyhâneci Bodos A'yân oğlu Yanko'nun dükkânından aldım dediği anasonu vukû'âtdan bir gün evvel Perşembe günü sattığı dükkân sahibi merkûm Yanko ifâde ve o günün satış

defterini irâ'e etmiş olduğundan başka vak'a günü kendisi saat iki buçuk-üç râddelerinde Konya'ya altı saat mesâfede vâkı' Lâdik karyesine gittiği hükûmet-ce ma'lûm bulunmuş olması ve Altun oğlu İliya'nın zevcesi Annali'ye hikâye-i keyfiyyet eden Sofiya kadının da merkûm Bodos'un o sözü hânesinde zevce-sine söyler iken işitmeyip, kendi kapısı önünde durmakda ve Bodos da oradan geçmekde iken söylediğini beyânla, tashîh-i mes'ele etmiş bulunması meyhâ-necinin sözleri doğru olmadığını meydana koymuştur. Ancak hâricde beyne'l-ahâlî şübheyi da'vet edecek hiç bir hâl ve makâl yoğ-iken bir meyhâneci makûlesinin sözüyle bütün çarşı halkının havf ve helecâna düşmesi müsteb'id olduğundan, ezhân-ı nâsa bu derece sür'at-ı te'sîrinin illeti sorularak teftîş-i ahvâl ve efkâra ehemmiyyet verildikde, an-asl Kayseriyye'nin Tavas ahâlîsinden olup, mukaddemâ Konya'ya nakl-i hâne eylemiş ve el-yevm Ermeni cemâ'atı meclisi a'zâsından bulunmuş olan manifaturacı Hacı Serkiz onbeş gün evvel dükkânına gelip de beş-on kuruşluk alışveriş eden ve bilmediği sarıklı iki şahısdan birisi yüz kuruşluk kadar veresiye eşyâ talebine adem-i muvâfakatla cevâb vermesi üzerine: "Vermezsın ama onbeş gün sonra bunların hepsi bizim olacak." zemîninde ağzından bir söz kaçırmış ve bu sözden maksadı istîzâh olundukda, latîfedir demiş olduğunu ve yine Kayseriyyeli olduğunu kıyâfetlerinden anladığı iki delikanlının vak'adan bir gün evvel dükkânı önünde bi't-tavakkuf bunlardan biri, şu aralık Kayseriyye'de bulunmalı idik deyince, diğerinin, Hristiyan tükenmedi yâ, bizim de hissemiz bulunur gibi tefevvühâtta bulunduğunu bu vak'adan sonra kendi cemâ'at meclislerine mahsûs odada Re'îs Bogos Efendi söylediğini beyân ederek, gerçi bu sözleri sâir milletdaşlarına söylediğini inkâr eyliyor ve mûmâ-ileyh Bogos Efendi ise [271] o makûle sözlerin kendisine söylediğini der-hâtır edemiyorum diyor ise de, siyâk ve sibâka nazaran merkûm Hacı Sergiz bu sözleri yalnız bir adama değil, nîk ü bed fark ve temyîzden âciz ve câhil daha bir takım sâde-dilân eşhâsa nakl ve hikâye ile tehyîc-i efkâr etmesi karîn-i ihtimâl ve şu hengâmda şuyû' ve intişârı dahi ba'zı civâr vilâyetlerin vukû'ât-ı havâdisi zikr olunan tefevvühât ve hikâyâta inzımâmla vehm ve vesveseye sebebiyyeti tabî'ü'l-husûl bir hâl olup, şu kadar ki gerek merkûmân Bodos ve Hacı Serkiz'in akvâl ve evzâ'-ı mebhûsesi ve gerek kısmen ba'zı esnâf dükkânlarının seddiyle hânelerine savuşup gitmeleri maddesi pek de illetden hâlî olmamak lâzım gelirse de hâricen ve dâhilen eser-i tahrîkât ve tesvîlât-ı mefsedet-kârâne vukû'una dâir bir gûnâ ser-rişte bulunup alınamamıştır. Hattâ Kütahya'ya tahvîl-i me'mûriyyet eden Konya Merkez Tabur Ağası rif'atlü Faik Efendi'nin vak'a günü bi't-takdîm tedkîk ve ta'mîki komisyona tevdi' buyurulan 15 Kânûn-ı evvel sene 1311 târihli jurnalinde Aşir oğlu Osman Efendi'nin Ermeni milletinden iki şahsa "İslâmlar sizi basacaklar" demiş olduğunu Papas oğlu Avadis'den işittiği munderic ise de merkûm Avadis evve-

len polis dâiresinde ve sâniyen komisyonda lede'l-isticvâb mûmâ-ileyhe öyle bir havâdis haber vermeyip belki bi'l-aks kendisi beni akîb-i vak'ada celble dükkânların kapanmasını bâdî olanlar her kimler ise hafiyyen öğrenip bana haber ver diye tenbîh eylediği sırada o gün dükkân komşularından Bakkal Osman Efendi'nin câmi'den çıkıp Rum ve Ermeni dükkâncılarının şu telâşlarına vâkîf olunca kendisine hitâben: Bu ne hâldir? Böyle şeylerden ihtilâl çıkar. Bunlara sebebiyyet verilmese daha iyi olur, dediğini ve Aşır oğlu Osman Efendi'nin mahdûmu Mehmed Efendi'nin de o gün sabahleyin İslâm komşularından ba'zılarının dükkânlarına giderek bir sabah gazetesi okumuş olduğunu haber verdim. Fâik Efendi'nin ihbârı bundan galat olmak lâzım gelir dediği gibi, mûmâ-ileyhimâ Osman ve Mehmed Efendilerle daha sâir îcâb edenler de yegân yegân celb ve bi't-tahlîf isticvâb olundukları hâlde böyle İslâmların Ermenileri keseceklerine dâir aslâ ve kat'â bir söz söylendiği sâbit olamamış ve mûmâ-ileyh Osman Efendi'nin o sırada böyle bir şeylere sebebiyyet verilmese daha iyi olur idi demesi haddizâtında ma'kûl bir kelâm olduğu misillü Mehmed Efendi'nin dahi Dersa'âdet'de tab' ve neşr olunan bir gazeteyi okuyup okunması da hudûs-ı vak'aya illet olabilecek esbâb-ı mûcibeden addolunamayacağı derkâr bulunmuşdur. Şu kadar ki mûmâ-ileyh Fâik Efendi'nin [272] jurnalı me'âliyle Avadis'in ifâdesi arasında ba'zı mertebe mübâyenet görünüp bunun dahi tedkîki lâzım gelmiş olduğundan, keyfiyyet, kendisine bi'l-vâsita istîzâh ettirildikde, merkûm Avadis o sözü kendisine söylediği sırada zabtiye yüzbaşlarından Arif Ağa dahi hâzır idüğü mûmâ-ileyhin derkenâr cevâbıyla Kütahya Mutasarrıflığı'nın 3 Kânûn-ı evvel sene 1311 târihli ve altı yüz yetmiş üç numaralı tahrîrât-ı cevâbiyyesi me'âlinden müstebân olmuş ise de mûmâ-ileyh Arif Ağa celble su'âl olundukda, merkûm Avadis'in Fâik Efendi'yle söyleşirken bi'z-zât yanlarında bulunmayıp, ancak bunların birlikde konuşduklarını müşâhede eden kumandan Mîr-livâ sa'âdetlü Osman Paşa Hazretleri'nin emriyle keyfiyyeti anlamak üzere yanlarına gittiğimde, Avadis'in Aşkar oğlunun mu, yoksa Aşır oğlunun mu, bir gazete okuduğunu söylediğini işitebildim diye cevâb vermiş ve bu da merkûm Avadis'in takrîr ve ifâde-i vâkı'asını kısmen te'yîd eylemiş olmasıyla mezkûr jurnalın mündericâtı da inde't-tahkîk kanâ'at-bahş olacak ma'lûmât-ı sahîhaya münker olamayarak bi't-tabî' hükümden sâkıt kalmıştır. İşte komisyon-ı âcizânemizin zübde-i tahkîkâtı tafsîlât-ı ma'rûzadan ibâret bulunmuş ve bu takdîrde şu kargaşalık mücerred ezhân ve efkâra te'sîri tabî'î olan vukû'ât ve havâdisâtın bir takım âsârından tevellüd eylediği gereği gibi tahakkuk etmiştir. Ma'a-mâ-fih yevm-i mezbûrda me'mûrîn-i mülkiyye ve askeriyeye dükkânların kısmen sedd ü bendi işidilir işidilmez, hemen ittihâz ve icrâ olunan tedâbîr-i mü'essire-i vikâye-kârı ve ahâlî-i Müslime tarafından dahi vatandaşlarının şu nâ-becâ telâşlarına karşı gösterilen evzâ'-ı sükûn ve mekânet-i hamiiyet-şi'ârı

semere-i hayriyye-i bâhiresiyle ez-her cihet te'mîn kılıp ve takrîr-i âsâyiş ve huzûr-ı ahâlî maksad ve maslahat-ı umûmiyyesine muvaffak olunarak, sâye-i ma'delet-vâye-i hazret-i zıllu'llâhîde İslâm ve Hıristiyan sunûf-ı ahâlî ve zîr-i destân âsûde-nişîn emn ü emân olunarak bi't-teşekkür ve'l-iftihâr herkes kendi kâr u kesbiyle meşgûl ve her bâr mütehattim-i zimmet-i sadâkatleri olan du'â-i ömr ü şevket-i seniyye-i pâdişâhî ed'iiyye-i hayriyyesinin tekrârına mecbûr bulunmuş olmağla ve mahzâ vikâye-i âsâyiş-i âmme niyyet-i hayriyyesiyle hüsn-i icrâ ve ikmâli müyesser olan bu tahkîkât mülâbesesiyle taht-ı isticvâba alınan İslâm ve Rum ve Ermeni ahâlî ve tebe'a dahi lisân-ı şükr ve senâ-yı minnet-dârî ile yek-dil ve yek-zebân da'avât-ı mefrûza-i ömr ü şevket-i cenâb-ı cihân-bânîyi yâd ve tekrâr [tezkâr] etmekte bulunmakla, hey'et-i âcizânemizce tahtîm ve imzâ kılınan işbu fezleke-i tahkîkâtın arz ve takdîmine karâr verildi. Ol bâbda.

[273] Makâm-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 20 Nisan Sene 1312 Târihli Yazılan Tezkirenin Sûretidir

Hınçak Komitesi'nin vesâ'it-i icrâ'iiyesinden biri de marangoz Ham-parsum olduğu bi't-tahkîk kendisinin derdestiyle icrâ kılınan isticvâbında harekât-ı mefsedet-kârânesini ikrâr ile beraber Beyoğlu'nda Dolapderesi'nde bir hânede sâkin Bitlisli Osep'in komite binbaşısı olup iğfâl ettiği dört yüz kadar avanesine riyâset ederek tertîbât-ı fesâdiyyeyi tevsî'e çalışmakda olduğu gibi, Arakel ve Asayi ve demirci Ohannes nâm-ı diğer Mehmed Ali dahi merkûm Osep'e mu'âvenet eyledikleri ifâde etmesiyle Komite Binbaşısı Osep dahi buldurularak isticvâbatı netîcesinde ketm-i hakîkatın fâ'idesizliğini anlayarak mukaddemâ Varna'ya firâr etmiş olan Komite Binbaşısı Sivaslı demirci Kirope'nin Hınçak Komitesi vekâletine kendisini ta'yîn eylemesine mebnî ru'esâ-yı erbâb-ı fesâddan Asayi ve Arakel ve demirci Ohannes ve Kasımpaşa'da Balaban Han'ı odabışısı olan Agop ile evvelâ Beyoğlu Kilisesi'nde bi'l-ictimâ' Kirope'nin kendilerine terk eylediği müfsidler onbaşılara tevzî' ve tertîb etmek için Kasımpaşa'da Kulaksız Kilisesi'nde ictimâ'a karâr verilerek ikinci def'a mezkûr kilisede tertîb-i cem'iiyyet ve komite onbaşılarını oraya celb ve da'vet ile dört yüz kadar Ermeni müfsidlerini beher on neferi bir onbaşı ve elli neferi ellibaşı ve yüz neferi yüzbaşı idâresinde bulunmak üzere tertîb eylediğini ve ol bâbda tanzîm edilen defter için onbaşılardan birer aded beşlik aldıktan sonra mezkûr defter erbâb-ı fesâddan Asayi'nin zevcesi vâsıtasıyla Galata Kilisesi hademesinden mevkûf Vanlı Misak'ın birâderi Nehabet'e gönderildiğini ve rufekâsından sâlifü'z-zikr odabaşı Agop zâten komite yüzbaşı olduğundan ahîren kendilerinden ayrılıp diğer komite binbaşısı diğer Agop'a iltihâk eylediğini ve toplanılan para kilise hademesi Nehabet'e verilip Hınçak mührü

ile mahtûm makbûz alındığını ve komite a'zâsı haftada bir gün Galata Ermeni Kilisesi'nde ictimâ' ve müzâkerâtda bulunduklarını ve Hınçak Komitesi'nin mührü mezkûr kilise dâhilindeki mektebin üç kapılı bir odası derûnunda bir sandıkda mahfûz idüğünü ve Kasımpaşa'da Ermeni Rusyalı saatçının yanında çıraklık eden Leon ile Sakızağacı'nda bir hânede sâkine İskuhi nâmında bir karının ellibaşı ve firârda bulunan Asayi'nin dahi kendisinden [274] büyük "kolcu kadar", ya'nî iş bitiren olduğunu ve odabaşı Agop'un odası derûnundaki berber dolabının iç tarafında gizli ve san'atlı bir sûretde i'mâl edilmiş bir mahallin tahta arkasında mahfûz evrâk-ı muzırta mevcûd olduğu gibi İskuhi kadının odasındaki duvar tahtaları arkasında dahi esliha bulunduğunu beyân ve ikrâr eylemiş ve me'mûr-ı mahsûs i'zâmıyla odabaşı Agop'un odası derûnundaki dolabın gizli olan mahalli söktürülerek taharrî ettirildikde, komite binbaşılığına mahsûs ve Hınçak mührüyle mahtûm bir ta'lîmât ile komite yüzbaşılardan alınan akçeye dâir makbûz ve kaplama tahtaları arasında çakmaklı ve kapsüllü tabancalar zuhûr etmiş ve bâlâda esâmîsi muharrer ru'esâdan Nehabet ve saatçı Leon derdest edildikleri gibi, diğerlerinin de hemen toplatdırılmasına müsâra'at olup, sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i cenâb-ı pâdişâhîde İstanbul Hınçak Komitesi'nin ru'esâsı ve komite mührünün bulunduğu mahal zâhire çıkarılmış ise de tahkîkât-ı ahîreden dahi ma'lûm-ı âlî-i dâver-i ekremîleri buyrulmuş olacağı vechile merâkiz-i fesâdiyye Ermeni kilise ve mektepleri olup, hattâ Hınçak Komitesi mührünün bile Galata Kilisesi dâhilindeki mektebin üç kapılı bir odası derûnunda mahfûz bulmasına ve erbâb-ı fesâdın kiliselerde alenen tertîbât-ı fesâdiyyelerine Patrikhânece müsâ'ade ve zâbıtanın ta'kîbâtından kiliselere firâr eden erbâb-ı cerâ'imîn kabul ve himâye olunmasına ve kilise onikileri mürevvic-i fesâd eşhâsdan mürekkeb bulunmasına ve bu hâl devâm ettikce zâbıtaca bunca mihnet ve meşakkatlerle elde edilen komitelerin tevkîflerinden bir fâ'ide hâsıl olmayıp, daha ustalıkli tertîbât-ı fesâdiyye icrâsına kilise ve mekteblerin müsâ'id bulunmasına nazaran esâs Patrikhâneye âid olan bu hâllere bir netîce verilmek Bâb-ı Âlîce tedâbîr-i mü'essire ittihâzına mütevakkıf olduğunun ve esâs fesâd kiliselere âid olmak cihetiyle zâbıtanın müdâhalesinden ma'sûn kaldıkca adam tevkîfinden ve komite derdestinden husûle gelecek fâ'ide muvakkat bir müddete münhasır kalıp kilise hey'etlerinin mücâzât-ı kânûniyyeden ibret-bîn olamayan mahaller ahâlîsinden itmâ' ve iknâ' sûretiyle fedâ'îler celb edilerek teşebbüsât-ı fesâdiyyede devâm edebileceklerinin arz ve iş'ârına cür'et kılındığı ma'rûzdur. Ol bâbda.

[275] Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Cevâben Şeref-vârid Olan 23 Nisan Sene 1312 Târih ve Yüz Kırk Bir Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Hınçak Komitesi'ne mensûb marangoz Hamparsum ile Komite Binbaşısı Osep'in ve komite ru'esâsından diğer ba'zı eşhâsın sûret-i tevkîf ve istintâklarından ve Balaban Hanı odabaşısı Agop'un odasındaki dolabın içinden komite ta'lîmâtı ile ba'zı esliha ve sâire zuhûr ettiğinden bahisle ba'zı ifâdât ve mütâla'âtı hâvî vârid olan 20 Nisan sene 1312 târihli tezkire-i aliyye-i âsafâneleri Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu'nda bi'l-mütâla'a sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i cenâb-ı kîtîsitânîde eşirrâ-yı merkûmenin ele geçirilmesi ve komite mahalli ictimâ'ının zâhire çıkarılması husûsundaki muvaffakiyyet-i mahsûsa-i nezâret-penâhîleri şâyân-ı takdîr ve şâbâş görülmüş ve Patrikhâneye âid iş'ârât-ı aliyye-i âsafâneleri muktezâ-yı maslahata muvâfık görülerek huzûr-ı sâmî-i sadâret-penâhîye arz ve iş'âr edilmiş olmağla, ol bâbda.

Konya Vilâyeti Polis Komiserliği'nden 20 Nisan Sene 1312 Târihiyle Alınan Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Kıbrıs'dan erbâb-ı mefsedetden kırk kadar eşhâs kayık ile Tatraşan İskeleyi'ne çıkacakları Adana vilâyetinden iş'âr kılınması üzerine, polis Ali Rıza Efendi ile mikdâr-ı kâfî zabtiye sevk olunduğu Teke polis me'mûrluğundan bildirildiği arz olunur.

Bi't-tasarruf Makâm-ı Sâmî-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 25 Nisan Sene 1312 Târihiyle Yazılan Tezkirenin Sûretidir

Kasımpaşa'da bulunan Balaban Hanı odabaşısı olup, komite yüzbaşlarından olduğu anlaşılmasıyla, geçende ba'zı rufekâsıyla beraber derdest edilmiş olan Agop'un bi't-taharrî odası derûnundaki dolabın gizli ve sanatlı bir sûretle i'mâl edilmiş mahallinin tahta arkasında zuhûr etmesiyle elde edildiği 20 Nisan sene 1312 târihli tezkire-i mufassala-i çâkerânemle arz olunan ve Hınçak mührüyle mahtûm bulunan ta'lîmâtın sûret-i mütercimesi leffen arz ve takdîm kılındı. Mütâla'asından muhât-ı ilm-i sâmî-i [276] cenâb-ı sadâret-penâhîleri buyurulacağı vechile, işbu ta'lîmât Hınçak cem'iiyet-i fesâdiyyesine iltihâk edeceklerin sûret-i tertîbât ve harekâtını mutazammın olmakla beraber, mündericâtında Ermeni kadınlarından mürekkeb olmak üzere teşkîl olunmuş bir komite de bulunduğuna dâir ba'zı fıkârât münderic olup, çend gün evvel derdest olunan Armenia gazetesinde Nisâ Komitesi tarafından verilen i'ânenin sû-i isti'mâl edildiğinden bahs edilmiş olması ve zikr olunan tezkire-i çâkerâ-

nemde ber-tafsîl arz olunduğu üzere, firârî Asayi'nin komitesinde ellibaşı olmak üzere İskuhi nâmında bir kadın da bulunup, hattâ Kulaksız Kilisesi'nde rufekâ-yı sâiresiyle beraber dâire-i ittihâdlarına celb ettikleri dört yüz kadar eşhâsın esâmîsini hâvî olarak tanzîm ettikleri defterin merkûmun zevcesi vâsıtasıyla komite hey'etine i'tâ ve muhâberât-ı sâirelerine mezbûrenin tevsît edilmiş bulunması, ol sûretle kadınlardan mürekkeb bir komitenin vücûduna delâlet etmekde olmasına ve işbu ta'lîmât mündericâtı evvelce elde edilmiş olan ta'lîmâtlardan fazla şeyleri muhtevî bulunmasına nazaran, o yolda dahi icrâ-yı tahkîkât ve tekayyüdâta devâm edilmekde bulunmuş olmağla, ol bâbda.

**DERSA'ÂDET HINÇAKYAN ŞİRKETİ ŞU'BESİNİN MÜHRÜ İLE
MAHTÛM VE ERMENİ EL YAZISI İLE MUHARRER VE ON ÜÇ
SAHİFEDEN MÜREKKEB OLAN VE DEFTER ŞEKLİNDE BULUNAN
KOMİTE TA'LÎMÂTININ TERCÜMESİDİR**

**Hınçakyan İhtilâl Şirketinin Dâhilî Teşkilâtı Programı
Mukaddimesidir**

Hınçakyan şirketi, kendi ihtilâl fırkasının fi'liyyâtına iyi âşinâ ve her memleketin mevkî'ine ve îcâbâtına ve ahvâl-i husûsiyyesine vâkıf bölükler teşkiline dâir kat'î bir usûl ittihâz etmemişdir. Binâ-berîn Hınçakyan bi'l-cümle fırkalarının kat'î sûretle teşkilî tasmîm etmesiyle, matlûbu olan emele muvaffak olur. Şirketimiz bu esâs üzerine teşkil olunarak, fırkamızın umûm esâsını ve kânûnlarını hiç bir vechile tebdîl ve tağyîr etmeyerek, her bir şu'benin idâre me'mûrları mahallinin müsâ'adesine kazâ ve kasaba ve karyenin mevkî'ine göre bölükler teşkil etmeğe me'zûndurlar. Pây-ı tahta âid kavânîne [277] ma'lûmât-ı tâmmemiz vardır. Bizim icrâyâ vaz' edeceğimiz iş bölük teşkil ile dâhil olanlara imtiyâzlı ta'lîmât vermektir. Ve verdiğimiz ta'lîmâtın icrâ-yı ahkâmına ittibâ' edeceklerinde de şübhe etmektedir.

"Çeteler"

Çeteler teşkilî: Biri diğeriyle hem-sinn ve yekdiğerinin hâline âşinâ ve bir mahalle ve fikirli olmak üzere cümlesi beşer veya onar kişiden mürekkeb bulunmalıdır. "Biz Dersa'âdet şirketini der-hâtır ederek nisâ bölüklerinin dahi beşer neferden teşkil olunmasını tavsiye ederiz."

Birinci bend: Onbaşı takımı resmen bir fırkaya dâhil olmazdan evvel îcâbına göre emîn ve muhâfaza-i esrârda metîn olup olmadıkları bi't-tahkîk tecrübe edilmelidir.

İkinci bend: Şerâ'it-i mebsûtayı hâ'iz olanlar mu'âmele me'mûrunun ifâdesi ve cümlelerin ârâsı ile onbaşı takımına dâhil olacaktır. Bu sûretle kabul olunanlar istedikleri takıma dâhil olabilirler.

Üçüncü bend: Şirkete mürâca'at edecekler, onbaşı takımının huzûrunda kendisinin şirket nizâmâtına kânî' olduğunu ve efkâr-ı hasenede bulunacağını söyledikten sonra resmen tahlîfi icrâ olunarak şirket a'zâlığına kabul olunacaktır. Yemini herkes arzusu vechile edebilir. Biz şerâ'it-i tahlîfi buraya derc ediyoruz: "Allah'a, nâmusuma ve bu dünyada bana azîz olacak kâffe-i işlere ve Hınçakyan ihtilâl tertîbâtına ve âmâl ve efkârına kânî' oldum. Ölüm saatime kadar yorulmayıp şirketimizin kâffe-i programını ve cemâ'atimizin azîz da'vâsının metâlîbini ve bana tevdî' ve havâle edilen vezâ'ifi dâimî sûretde sadâkatle îfâ eyleyeceğime yemin ederim. İşbu yeminimde sâdık olacağım. Milletdaşlarımla Ermenilerin boynunda asılan barbar Türk'ün esâret boyunduruğunu bütün bütün kırmağa ve netîcesine vâsıl oluncaya kadar cehd ü ikdâm edeceğim."

Dördüncü bend: Her onbaşı takımı beyinlerinde hafiyen kur'a ile bir onbaşı ve bir de vekîl intihâb edeceklerdir. Onbaşı kendi takımının re'îsi olup, onbaşı meclisinde hazır bulunacaklardır. Ve onbaşı takımının [278] dâhilî ve hâricî işlerine müdâhale edeceği gibi, hâricî muhâberelerine de nezâret eyleyecektir.

Beşinci bend: Şu'benin terakkî ve takviyesi, onbaşının mertliği ve sadâkat ile icrâ'âtından müstebân olacaktır. Bir ihtilâlcî için lâzım olan meziyyât kendisinde mevcûd olacaktır. Binâ'en-aleyh, takım kendilerine onbaşı intihâb edecekleri vakit, müdebbirâne hareket etmelidir.

Altıncı bend: Onbaşının gaybûbetinde vekîli onun me'mûriyyetini idâre edecek ve takımının sâir bölüklerle olan muhâberât ve mu'âmelâtını icrâ edecektir. "Vekîlin dahi kâr-âşinâ ve ma'lûmât sahibi olması lâzımdır."

Yedinci bend: Her onbaşı takımı kendi onbaşılarının taht-ı riyâsetinde haftada lâ-akall bir def'a akd-i ictimâ' etmeğe mecbûrdur. İşbu meclisde ve herkesin muvâcehesinde şirketimizin Hınçak gazetesi okunacak ve îcâbı hâlinde re'îs tafsîlât i'tâsıyla ve şirketimizin esâsından bahs etmek sûretiyle hall-i müşkîlât edecektir.

Sekizinci bend: Meclis halledemediği mesâ'il hakkında bâ-müzekkire mâ-fevki meclise mürâca'at eder. İşbu müzekkire re'îse teslîm olunup re'îs de sınıfına göre ellibaşıya veyâ mâ-fevkinde bulunan "M" ve "V" emre mürâca'at eder.

Dokuzuncu bend: Her bir me'mûr işe mübâşeret etmezden evvel bir nâm-ı müste'âr ile tevsîm olunacaktır.

Onuncu bend: Takım efrâdından biri kendi onbaşıları hakkında şikâyet ve i'tirâz eylediği hâlde derhâl bir şikâyetnâme yazıp takımın ekseriyyeti huzûrunda bir zarfa vaz' ile onbaşıya i'tâ eder. Onbaşı aleyhinde tanzîm olunan bu evrâkı ale'l-usûl "V" ve "M" yedine irsâl eder ve bunların muhâkemesi de şirket mahkemesinde icrâ olunur.

Onbirinci bend: Onbaşı bu gibi şikâyetnâmeyi "V. M"e irsâl etmezse "V. M" onu şiddetli cezâyâ çarpacaktır. Ve me'mûriyyetinden azl ederek taht-ı nezârete aldırarak ve şirket mahkemesinde tercîm ettirecektir.

Onikinci bend: Vazîfesini îfâda terâhî eyleyen ve arkadaşlarının esrârını fâş eden ve muktedir olduğu hâlde haftalık ve aylığı te'diye etmeyen ve onbaşı meclisinin ictimâ'ında üç defa hazır bulunmayan a'zâ, meclis karârıyla bölükden tard olunacaktır. Meclis, îfâ-yı vazîfeden sonra keyfiyyeti tafsîlen "V. M"e izbâr edecektir. [279] Meclisin karârı hakkında matrûdun hakk-ı i'tirâzı vardır. Tard karârı muvâfık görülmediği hâlde, matrûd üç ay taht-ı nezâretde bulundurulur.

Onüçüncü bend: Şirkete kabul olunanlar kudret ve servetine göre on lira ve daha ziyâde bir meblağ şirkete vermeye mecbûrdur. Bu para, on kuruşdan aşağı olmayacaktır.

Ondördüncü bend: A'zânın te'diye ettiği meblağdan başka her me'mûr ayrıca olarak haftalık veyâ aylık nâmıyla i'âne verecektir. A'zânın kudreti meclis tarafından takdîr ve i'ânât dahi o sûretle takdîr olunur.

Onbeşinci bend: Takım verilen parayı re'îse i'tâ ve "V. M" tarafından mümzâ ilmühaberi görüp meclis huzûrunda o evrâkı imhâ edecektir.

Onaltıncı bend: Re'îs hâsılât-ı mevcûdeyi her hafta veyâ ayda vezne-i umûmîye teslîm etmeye mecbûrdur. Re'îsin hilâfında hareket etmesi "V. M" tarafından tevbîha sebeb olacaktır.

Onyedinci bend: Her me'mûr hafiyye vazîfesini îfâ edecektir. Şirketin menfa'atine âid ma'lûmâtı re'îs vâsıtasıyla "V. M"e bildirecektir.

Onsekizinci bend: Fikr-i ihtilâli mevkı'-i fi'le vaz' için vesâ'it-i lâzımeye mürâca'at her me'mûrun vazîfesidir.

Ondokuzuncu bend: Kendi hesabına her me'mûr hiç olmazsa bir revolver mübâyâ'a etmeye mecbûrdur.

Yirminci bend: Onbaşı takımları yekdiğeri ile hüsn-i mu'âşeretde bulunmalı ve şirketin şeref ve şânını cemâ'at nazarında i'lâ eylemelidir.

“Onbaşı ve Beşbaşı Meclisleri”

Yirmibirinci bend: Onbaşı ve beşbaşı bi'l-ittifâk onbaşılık ve beşbaşılık nâmıyla bir meclis teşkîl edeceklerdir. Bunların vazîfe-i me'mûriyyetleri takım vekâleti olmak hasebiyle teşkîl edecekleri meclisde bir hakk-ı vekâlet bulunacaktır.

Yirmiikinci bend: Onbaşılık meclisi hiç olmazsa ayda bir def'a ellibaşının veyâ yüzbaşının riyâseti tahtında [280] ictimâ' edeceklerdir. Meclisde re'îsler kendi takımlarının vukû'ât-ı ihtilâl-kârânelerini beyân ve hikâye edecek ve şürekânın fikr-i ihtilâli ta'kîb etmeleri-çün ta'dâd-ı vesâ'il eyleyeceklerdir. Bölüklerin kuvvet kesb etmesi ve fedâkârâne gayret ve hareket eylemesi için me'mûrîn-i icrâ'iyenin teksîrine cehd ü ikdâm edeceklerdir. Onbaşılara âid husûsât bu meclisde ru'yet olunacak ve “V. M”e arz-ı keyfiyyet kılınacaktır. Herkes kendi re'yini beyân ettikten sonra, onbaşılar îcâbını tezekkür edeceklerdir. Ve “V. M”e âid vezâ'ifi bu sûretle bir derece tahfîf eyleyeceklerdir. Ve ittihâz kılınan mukarrerât hakkında pey-der-pey “V. M”e ma'lûmât verilecektir.

Yirmiüçüncü bend: Onbaşı meclisi re'y-i hafî ile ekseriyyet kazanan a'zâdan birini ellibaşı intihâb edecek ve ikinci derecede ekseriyyet-i ârâya nâ'il olandan ona mu'âvin ta'yîn olunacaktır. İntihâb keyfiyeti “V. M”e iş'âr olup tasdîk ettirilecektir.

Yirmidördüncü bend: Ellibaşı bütün ellilerin veznedârıdır. Her onbaşı takımından tahsîl ettiği haftalığı ona teslîm edip, “V. M” mührü tahtındaki ilmühaber talep edeceklerdir.

İmzâ
Surniyan Bölüğü İdâresi
Götürün

Hınçakyan Gazetesinin 15 Mart Sene 96 Târihli ve Beş Numaralı Nüshasında Münderic Bir Bendinin Tercümesidir

Küçük Asya'da icrâ olunacak istiklâl âsârından olarak müstakil bir Ermeni hükümdârlığının vaz' ve te'sîsi Ermeni komitelerinin âmâl ve harekâtına muvâfık ve müstenid olduğunu Rusya Devleti nazar-ı dikkate alarak buna muvâfakat etmemektedir. Rusya Hâriciye Nâzırı Prens Lubanoff tarafından Rusya'nın buna muvâfakat edemeyeceği mukaddemâ Petersburg İngiliz sefirine beyân olunmuş olduğu, İngilizler tarafından “La Block” gazetesıyla neşr olunmuş idi. Sason

vukû'âtından beri Rusya Devleti'nin Ermenilere karşı ittihâz ettiği meslek, Devlet-i Aliyye menâfi'ine mugâyir olan bir fikrinden ileri gelmiştir. [281] Nâzır-ı müşârün-ileyhin ifâdâtı Rusya menfa'atının Ermeni menfa'atine mübâyin olduğunu müvazzahan mübeyyindir. Rusya Devleti hafiyyen Devlet-i Aliyye'ye mu'în ve zahîr olarak Ermeni kanlarının isâlesine iştirâk etmiştir. Rusya'nın harekât-ı muhâlefet-kârânesine Hınçaklar sekiz sene mukaddem vukûf peydâ etmiş idi. Binâ'en-aleyh Rusya'nın istiklâline karşı ihtiyâtlı bulunmalarını Ermenilere ihtâr etmiş idik. Hukûkumuzun muhâfazası İngiltere Devleti'ne âiddir. Çünkü İngiltere'nin menfa'ati Rusya'nın menfa'atine mugâyir bulunduğundan, mes'elenin Ermeni menâfi'ine muvâfık bir sûretle hallolunması tabî'îdir. Hınçak'ın intişârından beri Rusya Devleti'ne muhâlif meslek ittihâz etmesinden dolayı ba'zı taraflardan Hınçak'a hücum ile Rusya'nın istiklâline muhâlefetden ise idâre-i maslahat edilmek daha a'lâ ve evlâ olacağını ifâde ve isbâta kalkışmışlar idi ki bunlar da Abdak taraftarlarının ileri gelenleridir. Bunlar güyâ bizim sosyalist efkârını neşr ettiğimizden dolayı Rusya Devleti'nin bi't-tabî' bize muhâlefetde bulunduğunu beyân etmektedirler. Hattâ bu fikri dermiyân edenlerin âmâl ve harekâtı Rusya Devleti'nin Ermeni mes'elesinde muhâlif-i meslek ihtiyâr etmesini güyâ Hınçakyan şirketimizin etvâr-ı gayr-i münâsebede devâmından münba'is olduğuna haml etmek istiyorlar. Bir devlet-i azîme Türkiye'de intişâr eden sosyalistlikden havf ile mahvını iltizâm etmesi şâyân-ı ta'accübdür. Çünkü Berlin Ahidnâmesi karâr altına alındığı sırada Ermenistan istiklâlinin mevki'-i icrâyâ konulmasına Rusya muvâfakat etmemek arzusunda bulunmuş idi. Ol vakit Rusya'da bulunan zevât-ı ma'rûfe Büyük Petro'nun vasiyyetnâmesini meydana koyarak, Türkiye Ermenistanı'nı zabt ve işgâl etmesini nasîhat eylemişler idi. İşte Lubanoff'un sözleri bugün Bâb-ı Âlice resmen tasdîk olunmuştur. Hilâf-gîrânımız Rusya'ya muhâlif harekâtta bulunmayacağıımıza kâni' olmuşlar idi. Hâlbuki bunlar bugün sosyalist şirketlerine vukû'ât-ı mü'essifeye ve Rusya'nın barbarlığına sebebiyyet verdiğimizizi beyân ile bizi mes'ûl tutmaktadırlar. Bugün Rusya Hükûmeti, memâlikindeki Ermenileri tahammül olunmayacak derecede tazyîk etmektedir. Derdestler ve ta'kîbler ve mektepleri sedd etmek ve sansürlerin mu'âmelât-ı şedîde ile Rusya matbû'âtından Ermenilere karşı neşriyât-ı müstehziyânede bulunmak ve Ortodoks olmayan milletleri tazyîk etmek sûretiyle Ermenilerin ticâretleri mahv olmak derecesine gelmiş ve müte'âkıben bir çok iflâslar zuhûr etmiştir ki bunları yapan hep Rusya'dır. Ermenilerin cümlesi [282] sosyalist olmadıkları Rusya Devletince de ma'lûmdur. Biz milletimize Rusya politikasına karşı bî-taraf kalmalarını nasîhat ederiz. O Ermenileri mahv etmek emelindedir. Bugün Rusya, Türkiye ile müttefikdir. Bir taraftan bizi mahv ettirip, diğer taraftan kendisi Türkiye'yi mahv etmek derecesine götürmektedir. Devlet-i Aliyye

bulunduğu mevki'in kurtulmayacak derecede olduğunu hiss etmekte ise de, çi-fâ'ide ki Rusya'nın bu dehşetli saatini geçirmek istiyor. Devlet-i Aliyye bu dostluk sâyesinde bulunduğu iki musîbetin en ehvenini ta'yîn etmek emelindedir. Her ne kadar bugün Rusya'nın mu'âvenetiyle hâl-i hâzırda olan vukû'âtdan kurtulmakda ise de, bir müddet sonra bundan dehşetlisine tesâdüf edip kendisi bütün bütün mahv olacaktır. Mahv edecek zât ise bu günkü günde dostu olan beyaz Çar'dır. Bu günlerde Fransa'nın şimâl cihetinde kâ'in bir şehirde bir ictimâ' vukû' bulacak ve Şark mes'elesi mevki'-i bahse konulacaktır. Bu mecliste Fransa Re'îs-i cumhûru ve Avusturya Kralı ve Rusya velî'ahdı ile birçok diplomatlar bulunacaktır. Ve Şark mes'elesinin halli ve Türkiye'nin taksîmi tezekkür olunacaktır. Bu üç devlet tarafından bahârda bir hareket vukû'a gelecek ve Prusya'nın dâhil olması da muhtemel bulunmak hasebiyle bu vukû'ât Ermeni mes'elesine îrâs-ı dehşet edecektir. Türkiye Ermenistan'ı hudûdunda Rusya'nın tedârikât-ı cesîme-i askeriyyesi bunu îmâ ve isbât etmez mi? Devletlerin tertîb eyledikleri plan mûcibince Türkiye'yi taksîm etmesi ve Ermenistan'ın da Rusya'ya teslîm olunması tabî'î değil mi? Bizim için müdhiş olan bugün de uzun es'ile ve ecvibe bu olacaktır. Binâ'en-aleyh tehlikeyi gizlemeyelim. Îcâbını düşünelim. Deve kuşu gibi başımızı kumda saklamayalım. İşgüzâr olalım ve dört tarafımıza atf-ı tecessüs edelim. Vâzih bir plan tertîb ile metânet ve mekânet hâsıl edelim. Hâl-i hâzıra nazaran icrâ olunacak mu'âmelâtı düşünelim. Devlet-i Aliyye menfa'atı bulunsa bile, mülkün başka cihetlerinde ağır netîceler husûle gelebilir. Bizim mes'ele için sakınalım. Ekseriyyet vücûda getirmek için çalışalım ki biz bu tarîk ile maksada vâsıl oluruz. Şimdi Ermeni mes'elesi söndü. Bunun meydana gelmesi çok sa'ye ve büyük teşebbüse mütevakıftır ki bu da bilhâssa Ermenilerden ve Ermeni cemâ'atından muntazırdır.

[283] Van Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden 29 Nisan Sene 1312 Târihiyle Şifreli Telgrafnâmenin Hallidir

Hüdâ-nekerde zât-ı âlîleriyle büyük vükelâya bu günlerde Dersa'âdet'de bulunan Ermeni fedâî komitesi tarafından sû-i kasdda bulunulacağı ve burada köy ve kurâdan ba'zılarından ekmek ve i'âne almak desîsesiyle şehrin hâne ve sokaklarında müctemi' olan ve şehir ahâlîsiyle on beş bin ve Rusya'nın Revan'ın Üçkilisesi Katagikosu Krimyan ma'rifetiyle altı bin kişinin müheyyâ olup arzu ettikleri mefâside muvaffak olamadıklarından, evvelen Dersa'âdet'de fedâîlere verilecek emir üzerine Mayıs zarfından her taraftan İslâm üzerine hücumla ihtilâl çıkaracakları ve hattâ bir seneden beri fedâî muallimliğiyle vilâyete gelen Rusya'nın Kafkas şehirli Mikael Mihralanoğlu Mahalleli Muhik oğlu Kigork bağında yüz kişi teslîh ile ta'lîm ettirdiği ve bunların asâkir-i zabtiye ve polis ve Hamîdiyye Süvârî Alayları elbisesini lâbis oldukları ve Hey'et-i Tefîşîyyeye sû-i

kasda fırsat aradıkları ve tüccârdan Karabet vâsıtasıyla ve İran tarîkiyle cerîde ve evrâk-ı muzırca celb ve Ermeni komitesine tevzî' edildiği ve Ermeni komitelerine Amerika ve İngiliz devletleri mu'âvenet edecekleri muhbir Karabet tarafından sûret-i mahremânede ma'lûmât verildiği ve Rusyalı muallimi derdest için tekayyüdât icrâ edilmekte olduğu ma'rûzdur.

Makâm-ı Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 30 Nisan Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Mayıs ayı içinde Ermeni komitesi tarafından ba'zı zevâta sû-i kasd icrâ olunacağı ihbârını mutazammın Van vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden şimdi vârid olan şifreli telgrafın halli sûreti merbûten arz ve takdîm kılınmış ve zâbitaca cârî tekayyüdâtın te'yîdi tabîî ise de, yine bir müddetden beri cür'etleri tezâyüd eden erbâb-ı fesâdın men'-i cesâret ve hareketleri emsâline numûne-i ibret olacak icrâ'ât-ı esâsiyyeye mütevakkıf bulunmuş olmağla, ol bâbda.

[284] Beyoğlu ve Üsküdar Mutasarrıflıklarıyla İstanbul Polis Müdîrlîği ve Dersa'âdet Jandarma Alayı Kumandanlığı'na Ta'mûmen Yazılan 30 Nisan Sene 1312 Târihli Tezkirenin Sûretidir

Ermeni komitelerinin Mayıs içinde bir fenâlık çıkaracaklarına dâir yekdiğerini mü'eyyid her taraftan pek çok ma'lûmât ve ihbârât vukû' bulduğu gibi, bu kerre de Van vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden vürûd eden şifreli telgrafnâmenin sûreti leffen irsâl kılındı. İşin derkâr olan ehemmiyyet ve ciddiyetine nazaran geceli gündüzlü müteyakkızâne hareket olunmak lüzûmunu îzâha hâcet olmayıp, devâir-i resmiyyenin, meselâ dinamit ve emsâli eczâ-i nâriyye ile bir ta'arruza uğraması ihtimâline karşı dahi başka da iltizâm-ı tedâbîr ve tekayyüdât ve vükelâ-yı fihâmın güzergâhlarına müsâdif yollarca dahi müsta'id ve gözü açık me'mûrlar ve muntazam kol ve devriyeler vâsıtalarıyla icrâ-yı tarassudât olunması zımnında lâzım gelenlere îfâ-yı teblîgât olunmağla idâre-i aliyyelerinde dahi ona göre îfâ-yı mu'âmeleye dikkat ve aksi hâlin mes'ûliyyetinden mücânebet buyurulması siyâkında tezkire-i mahsûsa terkîmine ibtidâr olundu. Ol bâbda.

Ermeni Patrikliği'ne 30 Nisan Sene 1312 Târihiyle Yazılan Tezkirenin Sûretidir

Ermeni erbâb-ı fesâdı tarafından şehir-i Mayıs içinde yine bir uygunsuzluk çıkarılmak istenildiği ihbârât-ı mütevâliyyeden müstefâd olduğu gibi gelecek Perşembe günü Yedikule'de kâ'in Ermeni İspetalyası civârında bunların ictimâ' edeceği başkaca tahkîk kılındığından ve artık erbâb-ı fesâdın bu derecelere

varan harekât-ı âsâyiş-şikenânelerine karşı zâbıtaca tedâbîr-i şedîdeye mecbûriyyet tabîî bulunduğundan işbu ictimâ'ın vukû' bulmaması lüzûmu ihtâr ve şâyed ictimâ' vukû' bulup da bir uygunsuzluk tahaddüs eder ise, mes'ûliyyeti zât-ı vâlâlarına râci' olacağı ma'lûm-ı vâlâları olmak üzere terkîm-i tezkireye ibtidâr olunur.

[285] Van Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Vârid Olan Tahrîrâtın Sûretidir

28 Mart sene 1312 târihli ve şifreli telgrafnâme ile Muses ve sâire yedlerinde zuhûr ettiği arz kılınan muzırr evrâkdan ba'zıları bi't-tercüme leffen takdîm kılınmış olmağla, ol bâbda.

Keşişyan Muses'de Zuhûr Eden Manzûmenin Me'âlen Tercümesi Sûretidir

Ermeniler uyanın. Şimdiye kadar zulmette yaşadığımız kâfîdir. Zulmet boyunduruğunu boynumuzdan atın, sefîl milletin hâlini ıslâh edin.....

Diğer Manzûmenin Me'âlen Tercümesidir

Eşk-i çeşm bizi tesellî etmez ve ricâ ve niyâz bize dermân olmaz. Ağyâr bize mu'âvenet edemeyeceğinden, biz bi'z-zât çâre aramalıyız.

Ermeni evlâdında kahraman kanı var. Olmasaydı Ermenistan ve Ermeniler bugüne kadar mahv olurdu.

Ermeniler zincîr-i esâreti kırmak istiyor. Bu kayd-ı esâretten döktüğümüz göz yaşları altı asırdan beri bizi içinde boğuyor.

Ermeni kanıyla doydular, gençlerimizi ve ihtiyârlarımızı kırdılar, kızlarımızı kapıp götürdüler.

Ana ve evlâdını parça parça ettiler. Öldürdükleri pederlerimizden bize tevârüs eden şu vasiyyetdir:

Esâretinden kurtuluncaya dek düşmanınıza husûmet edin. Lâ-yezâl Cenâb-ı Hâlık bu husûsa şâhiddir.

Diğer Manzûmenin Me'âlen Tercümesidir

Ermenistan şen olsun. Vatanımız pek sefîldir ve himâyeye muhtâcdır. Ey vatan yakında halâs olacaksın.....

[286] Hey'et-i Tahkîkiyye Riyâsetinin 10 Mayıs Sene 1312 Târihli Müzekkiresi Sûretidir

Ma'lûm-ı âlîleri olan Sitrak'ın bu gece saat üçte mechûl bir Ermeni tarafından tehlikeli sûretde cerh edildiği bi'l-istihbâr icrâ-yı tahkîkâta Yusuf Âgâh Efendi bendeleriyle lâzım gelen me'mûrlar irsâl olunduğu gibi işin derkâr olan ehemmiyyeti cihetle Galata'ya geldiğimi arz etmişdim. Saat dörtde Galata'ya bi'l-vusûl şu dakîkaya kadar icrâ kılınan tahkîkâtta merkûm Sitrak üç çeyrek veyâ bir saat sonra vefât etmesi ve kable'l-vefât zabt olunan ifâdesinde Galata'da Kafesçi Sokağı'ndaki ikâmetgâhına gitmekde iken güzergâhda vâkı' Serkiz'in meyhânesinden çıkan ve Serkiz'in tanıyacağı orta boylu şişmanca toparlak çehreli kara göz ve kaşlı bir adam kendisini ta'kîb ederek kama ile cerh ettiğini söyleyebilmiş olmasından ve merkûm Serkiz'in dahi adem-i ma'lûmât beyân etmesi cihetle henüz kâtil kim olduğu ve esbâb-ı cerh ve katl de neden ileri geldiği anlaşılamamış ise de zikr olunan eşkâlde bir adamın cârih olduğu Sitrak'ın dostu Feride tarafından te'yîd edilmiş olmasından mezkûr eşkâle muvâfık olup kendilerinden bu gibi ef'âlin sudûru me'mûl olanlar kemâl-i ehemmiyyetle taharrî ve ta'kîb ettirilmekte olmasından avn-ı inâyet-i Hakk ve sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i cenâb-ı nezâret-penâhîlerinde tahkîkât-ı müteşebbisenin bir hüsn-i netîceye vâsıl olması eltâf-ı Rabbâniyyeden mütemennâ ve muntazırdır. Tabib Luyiçi Efendi bendeleri Dâire-i Sâdisse Hasta-hânesi'ne i'zâm edilerek icrâ ettirilen keşf ve mu'âyeneyi hâvî olup mûmâ-ileyh tarafından tanzîm edilen ve bir sûreti merbûten arz ve takdîm kılınan rapor mütâla'asından keyfiyyet rehîn-i ilm-i âlî-i dâverîleri buyurulacağı üzere na'aşda görülen cürûhun kâffesi iki tarafı keskin ucu sivri bir âlet-i kâtı'a ile husûle geldiği gösterilmesiyle ifâdât-ı mazbûta ve ma'rûzaya nazaran fi'l-i katl bir şahıs tarafından îkâ' edilmiş ve hîn-i mücâdelede dahi maktûlün epeyce müdâfa'a ve mukâvemetde bulunmuş olduğu maktûlün ellerindeki cerhalar ile üzerinde bulunan revolverdeki fişenklerden üçünün atılmış olmasıyla müstedelldir. Esbâb-ı ma'rûzadan nâşî kâtilin şimdilik mechûlde [287] kalması ile beraber şu vukû'ât-ı fecî'anın emsâline sû-i te'sîr hâsıl ederek Ermeni mefsedeti hakkında cereyân eden ve ân-be-ân ilerlemekte olduğu arz ve ifâde kılınan tahkîkâtı ihlâl ve tahdîd etmek ihtimâli vârid-i hâtır olduğunun kemâl-i te'essüfle ilâveten arz ve ifâdesine mücâseret kılındı. Ol bâbda.

**Van Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden 9 Mayıs Sene 1312
Târihiyle Alınan Telgrafnâme Sûretidir**

Geçen Pazartesi günü Van'a onbir saat mesâfede kâ'in Dir-i Meryem Kilisesi'nde muhtefî Ermeni eşkiyası tarafından ekrâddan üç kişinin sûret-i vahşiyânede katl ve diğer üçünün dahi cerh edildiği arz olunur.

**Van Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden 13 Mayıs Sene 1312
Târihiyle Alınan Telgrafnâme Sûretidir**

Bu gece saat dört râddelerinde Van'a dört saat mesâfede vâkı' Elkel karyesinin köprüsü yanında Ermeni eşkiyası tarafından ekrâddan iki kişinin sûret-i vahşiyânede katl ve itlâf edildiği arz olunur.

**Van Vilâyetinden Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye Vârid
Olup Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden bâ-Tezkire İrsâl Buyrulan
Şifreli Telgrafnâme Halli Sûretidir**

Van'a iki saat mesâfede kâ'in Şuşani karyesi manastırında bir takım Ermeni fedâ'îsinin ihtifâ eyledikleri ve ara sıra silâh endaht ve ta'lîm etmekde oldukları bir muhbir tarafından polis dâiresine haber verilmesi üzerine evvelki gece mikdâr-ı kâfi asâkir-i şâhâne ve zabtiye ile polisler gönderilerek icrâ-yı taharriyyât olunmuş ise de mezkûr manastırda kimse bulunamayıp yalnız mezkûr karyenin bir kaç hânesinde lede't-taharrî zuhûr eden kâr-ı atîk beş adet kapsüllü ve çakmaklı tüfenk ile bir adet revolver alınıp götürüldüğü ve dünkü gün dahi o cihetde gezdirilen [288] zabtiye seyyâr kolunun karye-i mezkûreye gider iken on dakika mesâfede müsellah bir Ermeninin bunları görmesiyle bir tek silâh ateş ederek firâra tasaddî eylediği hâlde meydan verilmeyerek elde edildiği ve o sırada üst tarafındaki dağ cihetinden ve taşlar arkasından atılan bir kaç el silâha mukâbele ve ta'kîbâtta bulunmuş iseler de bulundukları mevki'in açık ve sipersiz bulunması ve akşamın takarrub etmesi cihetiyle bi'z-zarûre mukâbele ve ta'kîbi terk ile ric'ate mecbûr oldukları ve elde edilen merkûm Ermeni merkeze getirilerek isticvâb olundukda Van'a tâbi' Karçegân kazâsı ahâlîsinden olduğu ve buraya zahîre almak üzere gelerek akrabâsından birinin karye-i mezkûrede bulunduğu haber alınması üzerine kendisi yalnızca kendini söylemiş ise de merkûmun Ermeni eşkiyası efrâdından olduğu ve dağda taş arkasında zabtiyelere silâh atanlar da bunun rufekâsından olup o cihetlerde dolaşmakta bulundukları şübhesiz idüğü ve tahkîkât ve taharriyyât icrâ etmek üzere bu sabah dahi merkezden mahsûsan bir başka bölük askerle bir mikdâr zabtiye bi't-tertîb i'zâm kılındığı ma'rûzdur. Fî 5 Mayıs sene 1312.

Hey'et-i Tahkîkiyye Me'mûrlarından Yusuf Âgâh Efendi Tarafından İ'tâ Olunan Rapor Sûretidir

An-asıl Arapkirli olup Zabtiye Nezâret-i Celîlesi Hey'et-i Tahkîkiyyesinde müstahdem ve Galata'da Kafesci Sokağı'nda Şişman Kosti'nin hânesinde müste'ciren mukîm yirmi yedi yaşlarında Sitrak veled-i Agop mâh-ı hâl-i Rûmînin onuncu Cum'a günü akşamı Cum'artesi gecesi saat üç râddelerinde îfâ-yı vazîfe zımında Galata cihetini geşt ü güzâr ile hânesine gitmekde iken kapısına karîb ve meyhâneci Kadı karyeli Serkiz'in dükkânı arka cihetinde vâkı' virâne mahallinde sıkışdırılarak cerh edilmiş ve cârih firâr eder iken kendisi de üç el silâh isti'mâl ederek şiddet-i vicâ'dan silâhı yedinde olduğu hâlde tahmînen ikiyüz hatve mesâfede bulunan Kapıçı Hamamı'nın içerisine gidip düşmüş olduğunu müte'âkıb, o civârda bulunan Hey'et-i Tahkîkiyye me'mûrlarından Hayri Efendi yetişerek [289] ifâdesine mürâca'atla Bâyezid Sokağı'nda meyhâneci Serkiz'in çırağı ismini bilemediği şişmanca kara bıyıklı orta boylu bir şahsın cerh ettiğini söylemesini müte'âkıb Galata Merkezi Ser-komiseri Şemsi Efendi ve mûmâ-ileyh Hayri Efendi ile Jandarma İkinci Taburu Birinci Bölüğü onbaşı olup, Galata'da müstahdem Hüseyin Zihnî ve Beyoğlu taharrî me'mûrlarından Rif'at Efendi hazır oldukları hâlde merkûm Sitrak'dan istîzâh-ı madde edildikde ta'rîf edilen mahalde iki Serkiz var ise de kendisini vuran Kampana Serkiz'in çırağı olduğuna dâir 10 Mayıs sene 1312 târihli tutulan zabıt varakasına derc edilmiş ve berâ-yı tedâvî Dâire-i Sâdise Hastahânesi'ne nakl olunmuş ise de yarım saat sonra müte'essiren vefât ettiğinden Doktor Binbaşı rif'atlü Yahya Efendi berâ-yı mu'âyene hastahâne-i mezkûre i'zâm kılınarak ol bâbda muâyeneyi hâvî i'tâ ettiği raporda mecrûh-ı merkûm on üç yerinden cerh edilip vefâtı ise sadrı ve zahrındaki cerîhadan mütehassıl seyelân-ı demin dâhil ve hâricî vukû'undan neş'et ettiği beyân olunmuşdur. Akîb-i vukû'âtda maktele şitâb ile vukû'âtdan haberdâr olması muhtemel bulunan civâr hânelerde meskûn olanlar celb ve maktûlün kable'l-vefât beyân etmiş olduğu meyhâneci Serkiz ile rufekâsı ve Kampana Serkiz ve evlâd-ı ma'nevîsi Karabet nâm-ı diğer Arşak derdest edildiği gibi maktelde icrâ edilen taharriyâtda maktûlün hânesi önünde hatt-ı destiyle muharrer bir kâğıd ve kurşun kalemi bir de ceket düğmesi bulunarak ahz edilmiştir. Evvel-i emrde vukû'âtı müşâhid olması muhtır olan merkûm Şişman Kosti'nin karısı Sultana ile kerîmesi Teodora mahall-i mezkûrda müste'ciren Feride Hatun münferiden isticvâb olunarak merkûmetân maktele karşı penceresi olan odada ikâmet etmekte iken saat ikibuçuk-üç sularında canhıraş bir feryâd işitdiklerinden, ne olduğunu anlamak üzere taraçaya çıktıklarında açık elbiseli uzun boylu birisinin ileride kaçtığını ve bütün siyâh elbise giyinmiş orta boylu biri de arkasından ta'kîb ederek bıçakla saplayıp yere düşürdükden sonra yine bıçakla bir kaç def'a saplayarak virâneye

doğru [290] firâr eder iken mecrûh dahi cârihi ta'kîb ile üç el silâh atmasından düşüp bayıldıktan nâşî cârihi tamâmıyla teşhîs edemediklerini ve mahall-i mezkûrda sâkine Kalitek bint-i Sahak'ın ma'lûmâtına mürâca'at olundukda, gece saat ikibuçuk râddelerinde atılan üç el silâhdan şübhelenererek sokağa nâzır penceresini açdıkdâ, kapısının önünden geçmiş olan kısa boylu dolgunca vücûdlu siyâh esvâblı birisinin kaçmakta olduğunu yalnız arkasından gördüğünü dermiyân etmiştir. Bunun üzerine maktûlün ifâdesine atfen Kampana Serkiz'in evlâd-ı ma'nevîsi olup dükkânında çıraklık eden Karabet nâm-ı diğer Arşak lede's-su'âl Sitrak nâmında birisini tanımadığını ve Cum'a günü saat altıdan sonra yumurtacı Avram nâmında birisiyle Sarı Yorgi'nin İki Kapılı Meyhânesi'ne gidip saat sekiz buçuk-dokuza kadar orada işret ederek, mu'ahharan laterne alıp arkadaşıyla beraber Isayi'nin meyhânesine gittiklerini ve saat onbuçuk sularında meyhâneden çıkarak Hamam Sokağı'nda mukîme dostu Olga'nın hânesine gidip ziyâdece sarhoş olduğundan, gece saat üçbuçuk vakitlerinde uyanarak limon almak üzere sokağa çıktığında hükûmetden derdestle voyvoda merkezine götürölüp ferdâsı sabahleyin Komiser Şemsi Efendi tarafından olunan müsâ'ade üzerine Serkiz'in kahvesine avdet ettiğini ve Pazar günü ale's-sabâh kendisine Beyoğlu merkezinden celb ile tevkîf ettiğini ve üzerinde zuhûr eden anahtarlara merbût musanna' bir anahtarı üç-dört mâh mukaddem Yüksek Kaldırım'da umûmhâneci Hristo'nun sermâyesi Marika bularak kendisine verdiğini, ve'l-hâsıl madde-i cerh ve katlden aslâ ma'lûmâtı olmadığını söylemiştir. Merkûm Kampana Serkiz celb ve isticvâb olundukda Karabet nâm-ı diğer Arşak nâmında hizmetkârı olmadığını vehle-i evvelîde inkâr etmiş ise de ahîren Karabet oniki seneden beri evlâd-ı ma'nevîsi olarak yanında bulunduğunu ve Ermeni komiteleriyle düşüp kalktığı gibi komiteleri tergîb ve teşvîk ile müştehir olan Galata Kilisesi Kapu Kedhudâsı Vartan'la pek hafî görüşdüğünden, âkıbet bir belâya dûçâr olacağını ve şu efkâr ve niyyât-ı fâsideden vazgeçerek işine devâm eder ise hem istikbâlini te'mîn ve hem de dûçâr-ı mücâzât olmakdan kurtulacağı [291] yolunda pek çok nesâyih-i pederânede bulunmuş ise de kârger-i te'sîr olmayarak bir kat daha ihtilâtı tezyîd etmiş ve hattâ Mayıs'ın onuncu Cum'a günü saat dört-beş râddelerinde merkûm Vartan kahveye gelerek Karabet'i dışarıya çağırarak yirmi dakîka kadar bilâ-fâsıla kulak kulağa konuşduktan sonra Vartan'ın gittiğini ve Karabet de birbuçuk saat etrâfda gezinerek ahîren meydandan savuşmakla beraber, gece saat üçde keyf hâlinde kahveye gelip yattığını beyân etmiştir. Ahîren yumurtacı Avram celb olunup merkûm Cum'a günü Üsküdar ve Beşiktaş ve Beyoğlu cihetlerinde olan matlûbâtını tahsîle çıkıp, akşam saat onbuçuk râddelerinde meyhâneci Sarı Yorgi'de matlûbu olan onbeş kuruşu almak üzere dükkânına uğrayarak, meblağ-ı mezbûru ahz ve destgâh başında iki kadeh rakı içerek

dükkânına avdet ettiğini ve Karabet nâm-ı diğer Arşak'ı aslâ tanımayıp, mezkûr meyhânede değil, hattâ hiç bir mahalde birleşip işret etmediğini söylemiş olduğu gibi, merkûm Marika dahi celb ile ifâde-i mazbûtasında fi'l-hakîka dört-beş mâh mukaddem merkûm Karabet'in meyhânesi önünde bir halkaya merbût âdî ve büyücek bir dolap anahtarı ile bir de kimlik bularak Karabet'e verdiğini ve kendisine irâ'e olunan ufak ve musanna' anahtarı birinci def'a olarak görüp öyle bir anahtar bulup da Karabet'e vermediğini dermiyân ettiğinden, her üçünün merkûm Karabet'le muvâceheleri icrâ kılındıkda ifâde-i mazbûtalarını tekrâr etmişlerdir. Kilise Kethudâsı Vartan dahi usûlen celb ve isticvâb olundukda, her ne kadar Kampana Serkiz ile Karabet'i tanır ise de, kendisiyle ünsiyyet etmediğini ve Serkiz'in kahvesine aslâ gitmediğini söylemiş ve ahîren hem Serkiz'in kahvesinin müdâvimi olduğunu ve hem de Karabet'le defe'âtla meclis-i işretde bulunduğunu i'tirâf ederek evvelce vukû' bulan inkârı merkûmânın esâfilden ve mazanna-i sû-i ahvâl takımından bulunmaları ve kendisinin kilise kethudâsı olması münâsebetiyle bu gibilerle ünsiyyet ettiğini söylemekden te'eddüb ettiğini i'tirâf etmiştir. Maktûl-i merkûmun son ifâdesinde isminin mûnderic bulunmasından ve îkâ' edilen cürm, meyhâneci Serkiz'in dükkânı arka cihetinde vukû' bulmasından ve Karabet'le dâimî sûretle bir arada bulunmasından nâşî, merkûm dahi isticvâb edildikde vak'a gecesi meyhânesinin

(BİRİNCİ CİLDİN SONU)

İNDEKS

Abraham 117
Açmiyazın Katogikosu 2
Açmiyazın Mektebi 113
Adana 22, 57, 67, 130, 131, 145, 146,
147, 153, 203
Adana Abkaryan Mektebi 43
Adana Ermeni Murahhaslığı 56
Adana İstînâf Mahkemesi 22, 33, 43,
59
Adana Mahkeme-i Adliyyesi 22
Adana Polis Komiserliği 97, 102,
105, 107, 143, 148, 190
Adapazarı 97
Adliye ve Mezâhib Nezâret-i Celîlesi
46, 67, 69, 73, 139, 141
Agop Dragopyan 23
Agop Efendi 131
Agop Mazlumyan, 13
Agop veled-i Misak, Trabzon
Ermeni Mektebi Muallimi 37
Agop, Hınçak Komitesi a'zâsından
83, 88
Agop, Kayserili, Hınçak Komitesi
efrâdından 14
Agopyan Serkis, Protestan
vâ'izlerinden 111
Ağa Babayan Haçatur 103
Ağacan Efendi, Meclis-i İdâre
a'zâsından 175
Ağcakale köyü 22
Ahmed Ağa, Yüzbaşı 101
Ak Kışla 191
Akçadağ 108
Akdeğirmen Mahallesi (Sivas) 39
Akdere Kilisesi 116, 126
Akhisar nâhiyesi (Geyve kazâsı) 96
Akkâ Kal'ası 45
Alabaşlı köyü (Zeytun) 102, 129,
134, 146, 148
Alaçay 102

Alakilise köyü (Koçgiri kazâsı) 37
Almanya 57, 194
Amasya 39, 62, 119, 159, 183
Amasya Bidâyet Mahkemesi Cezâ
Dâiresi 38, 39
Amasya Polis Komiserliği 133
Amerika 61, 46, 57, 111, 112, 146,
210
Amerika Misyoner Mektebi 173, 174
Anadolu 9, 27, 60, 62, 139, 177
Andırın kazâsı 109, 147
Anibal, Ermeni Mektebi Muallimi 2
Ankara İstînâf Mahkemesi Cezâ
Dâiresi 27, 32
Ankara Polis Komiserliği 100, 104,
132
Antalya 198
Arakel 25
Arap Câmî-i Şerîfi 77
Arapkir 20, 21, 24, 31, 214
Armanak, Da'vâ Vekîli Haçık
Efendi'nin kâtili 4, 13, 23
Armenia gazetesi 2, 46, 57, 58, 124,
125, 203
Armudan köyü (Korican) 29
Armudan-ı Sağır köyü (Kuruçay) 35
Arnavut 57
Arşak 137
Artens 159
Artin 23
Artin Dirserkisyan, Avukat 19, 139,
140, 154
Artin Musedciyan Efendi, Ermeni
Mektebi Müdürü 72
Artroli 128
Arzuni 45
Asumlu köyü 15
Asûrîler 184
Asya 152
Asya-yı Osmânî 183

Atamyas Bedros, Çemişkezek'in
Ermeni Mektebi Muallimi 42
Atina 15, 37, 57
Avadis 23
Avadis Efendi 191
Avadis, Van İstînâf Mahkemesi sâbık
a'zâsından 26
Avakim 23
Avrupa 61, 1, 56, 57, 58, 60, 65, 70,
72, 74, 111, 120, 125, 129, 130,
149, 150, 151, 152, 153, 156,
157, 161, 182, 193
Avusturya 58, 62, 209
Ayıntab 57, 127, 130, 131, 135, 146,
147
Ayşe Karçegân kazâsı 118
Azap Kapısı 77
Azerbaycan 2

Bâb-ı Âlî 61, 68, 70, 71, 72, 74, 75,
83, 85, 88, 95, 134, 151, 152,
162, 163, 202, 208
Bafra 177
Bağdat 112
Bağdesar Kethudâ 18, 20
Bağdesar veled-i Serkiz 44
Bağlı köyü (Muş) 35
Bahri Paşa, Van sâbık Valisi 92, 165
Bakü 137, 138
Balaban İskeleyi 77
Balahorlusenk köyü (Bayburt) 103
Balkan Yarımadası 48
Banikoğlu Mahallesi (Van) 20
Baron 141
Baron Ağasi 146, 148
Baron Memkumen 128
Baron Stepan Arzuyan 131
Baron Vartan 143, 145
Baron Yervand 128
Baruthâne 89
Basmacıyan Hacı Manuk 103
Başanlı köyü 147
Başlanmış köyü 105
Bayburt 103, 108, 168, 169, 171
Bayburt hâdisesi 170
Bayburt Polis Komiserliği 103
Bayburt Nüfûs İdâresi 169

Bayburt hâdisesi 168
Bayazıt sancağı 36, 57
Bayazıt Bidâyet Mahkemesi Cezâ
Dâiresi 36
Bayazıt Paşa Mahallesi (Amasya) 33,
38
Bayazıt Sokağı 214
Baytimur köyü 147
Bebek köyü 18, 19
Bedros 23
Bedros Meremyan, Trabzon
Komitesi Reîsi 94
Behrenk köyü 17
Belçika 47, 48
Belduriyeler Cemiyeti 52
Belekis 58
Bendegân köyü (Divriği) 29
Berdik köyü (Kars) 195
Berlin Ahidnâmesi 182, 208
Beşiktaş 215
Beyoğlu 83, 95, 214, 215
Beyoğlu Balıkpazarı 75, 86
Beyoğlu Balıkpazarı Kilisesi 87, 89,
201
Beyoğlu Mutasarrıflığı 74, 76, 77, 78,
79, 80, 81, 82, 83, 87, 210
Beyrut 127
Bitlis 15, 44, 59, 60, 110, 111, 112,
113, 114, 147, 152, 164, 201
Bitlis Bidâyet Mahkemesi 41
Bitlis hâdisesi 118, 167, 172, 174
Bitlis İstînâf Mahkemesi 4, 21, 25,
27, 28, 29
Bitlis Polis Komiserliği 59, 97, 99,
103, 110, 116, 118, 131
Bogos Efendi 199
Bogos Natanyan, Ermeni râhibi 44
Boğazkesen köyü (Van) 20, 34, 117
Boğazlasun 101
Bolu Mahallesi (Erzurum) 25
Bosfor 150
Boston 46
Boyacıyan Ohannes Efendi, Meclis-i
Cismânî a'zâsı 87
Bozok 59
Bozuyan Simon Efendi, Ticâret
Meclisi a'zâsından 139, 140, 141
Bölükbaşılar Meclisi 189

Budenk kazâsı 59
 Bulgaristan 14, 46, 47
 Bulgaristan Hükûmeti 8
 Bulgaristan Komitesi 57
 Bükreş 47
 Bükreş Sefâret-i Seniyyesi 47, 49
 Bülbül Mahallesi (Karahisâr-ı Şarkî) 30
 Büyük Petro'nun vasiyetnâmesi 208
 Büyükdere 68, 70, 71

Câbizâde Râgıb Bey 85
 Câmi'-i Kebîr (Nevşehir) 132
 Camicoğlu Mahallesi (Van) 41
 Cemal Bey 164
 Cenevre 3, 46, 49
 Cihat Köprüsü 100
 Cismânî Meclis 86
 Cocok kolu 32
 Corc, Protestan misyonerlerinden 103, 131

Çalhor köyü 118
 Çalık oğlu Natanyan Karabet, Van İstînâf Mahkemesi sâbık a'zasından 26
 Çalıkoğlu Mahallesi (Van) 20
 Çara gazetesi 47, 48
 Çarşamba 177
 Çatalfırın (Bursa) 21
 Çavuş Çerkes Ali 93
 Çavuşbaşı Mahallesi (Sivas) 32
 Çay köyü (Adana) 56
 Çelebi Mahallesi (Harput) 37
 Çelenk Boğazı (Merzifon-Havza arasında) 136
 Çerkesler 57
 Çeşme Meydanı 77
 Çokmerzmen 97, 105, 107, 143, 144, 145, 146, 155
 Çorbacıyan Agop, Maraş Meclis-i İdâresi a'zâsından 104, 120, 127, 128
 Çorum 133
 Çölemerik kazâsı (Van) 40, 57
 Çukurçeşme 85, 87, 88
 Çukurhisar köyü 147, 155

Dacet Vartabet Efendi, Gedikpaşa Kilisesi Vâ'izi 13
 Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi 69, 75, 127, 134, 137, 164, 201, 203, 210, 213
 Daily News 2
 Dâire-i Sâdise Hastahânesi 212, 214
 Daniel Ağa, Ermeni eşkiya reîsi 100, 133
 Dârende kasabası 108, 109, 118
 Dârüsselâm Mahallesi (Sivas) 38
 Değirmendere 135
 Demerek köyü 148
 Demir Kışlası 155
 Deneki köyü (Niğde) 198
 Dere Mahallesi (Muş) 21, 25
 Dersa'âdet 21, 45, 47, 58, 60, 62, 83, 91, 94, 128, 136, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 156, 159, 162, 200, 204, 209
 Dersa'âdet Cinâyet Mahkemesi 23, 25, 26, 35, 44
 Dersa'âdet Hınçak Komitesi 4, 204
 Dersa'âdet İstînâf Mahkemesi Riyâseti 73
 Dersa'âdet Jandarma Alayı Kumandanlığı 78, 79, 81, 210
 Dersa'âdet Polis Müdürlüğü 78
 Dersa'âdet hâdisesi 156
 Dersim 20, 31
 Dersitanya Mahallesi 126
 Dervahan Râhib Derminasyan 161
 Devlet-i Aliyye 18, 26, 34, 35, 36, 41, 43, 51, 75, 110, 116, 127, 153, 176, 182, 183, 185, 208, 209
 Dîvân-ı Harb 94, 98, 166, 169
 Dikilitaş köyü 143
 Dikran, Hınçak Komitesi a'zâsından 14
 Dikran, polis komiserlerinden 89
 Dir Manastırı 19
 Dir ve Şakıyanlar 140
 Dir, Ermeni İhtilâl Komitesi 141
 Dir-i Meryem Kilisesi 213
 Divriği 22, 40, 108, 109, 118
 Diyarbakır 147, 152, 172, 174

Diyarbakır Mahkeme-i İstînâfiyyesi
Cezâ Dâiresi 43
Diyarbakır Polis Komiserliği 100,
102
Dolapderesi (Beyoğlu) 201
Doni köyü (Van) 32
Döngel 146, 155
Döngel köyü 147
Dördüncü Ordu-yı Hümâyûn 167
Dragas 127, 128
Düstûr 23, 127

Eblahan Mahallesi (Ayıntab) 134
Ecermemmed 105
Edirnekapısı 95
Efkere 58
Elbistan 20, 106
Eleşkirt kazâsı 57, 171
Elkel köyü 213
Ercik nâhiyesi (Van) 101
Erkân-ı Harbiyye Dâiresi 127
Erkik 58
Ermeni gazetesi 3
Ermeni Harekât-ı İhtilâliyyesi 49, 61,
123, 148
Ermeni İhtilâl Cemiyeti Erzurum
Merkez Komitesi 140, 141
Ermeni İspetalyası 210
Ermeni İttihâd-ı Mukaddesesi 169
Ermeni mes'elesi 5, 61, 129, 150,
151, 153, 156, 162, 208, 209
Ermeni Patrikhânesi 24, 64, 66, 69,
71, 72, 75, 83, 141, 210
Ermenistan 2, 57, 65, 66, 67, 91,
104, 111, 120, 123, 124, 127,
130, 131, 149, 150, 151, 153,
155, 156, 157, 158, 159, 160,
162, 179, 180, 182, 183, 194,
208, 209, 211
Ermenistan Hınçak Komitesi 55, 61,
65, 71
Ertuğrul Bidâyet Mahkemesi Cezâ
Dâiresi 44
Erzincan 108, 167
Erzincan Bidâyet Cezâ Mahkemesi
35
Erzincan Komiserliği 42, 96

Erzincan Mahallesi (Merzifon) 38
Erzincan hâdisesi 171
Erzurum 3, 57, 111, 139, 140, 141,
152, 154, 159, 164, 168, 169,
171, 172, 174
Erzurum Ermeni Murahhasahânesi
169
Erzurum hâdisesi 5, 168, 169
Erzurum Hükûmet Konağı 99
Erzurum İstînâf Mahkemesi Cezâ
Dâiresi 35, 42
Erzurum Polis Komiserliği 96, 99,
195
Erzurum Rum kilisesi 139
Erzurum hâdisesi 5
Es'ad Efendi, İstînâf Reîsi 92
Esad Ağa, Ezberd Müdürü 133
Eski Câmî Mahallesi (Merzifon) 62
Eskihamam Mahallesi (Adana) 33
Eyüb 85, 87
Ezider köyü 17

Faik Efendi, Konya Merkez Tabur
Ağası 199
Fatihpaşa Mahallesi (Diyarbakır) 43
Fetiköyü 87
Fernaz köyü 102
Filipos 23
Firûzağa Câmî-i Şerîfi 85
Frahor eşkiyâ çetesi 136
Fransa 46, 47, 57, 58, 156, 209
Fransız 111
Frensi köyü 42, 129, 147, 148

Galata 62, 70, 77, 81, 86, 212, 214
Galata Ermeni Kilisesi 68, 69, 72, 90,
141, 201, 202
Garirli köyü 143, 144, 145
Gayunet Efendi, sâbık murahhasa
139, 140
Gaz Sokağı 154
Gedikpaşa 95
Geleverek köyü (Bayburt) 103
Gemerek köyü (Sivas) 17, 18, 27,
28, 30, 34, 39, 58
Genç 175

Gerüme kasabası 118
 Gerzi köyü (Bayburt) 103
 Geyve 96, 97
 Giresun 177
 Gladston, İngiltere Başbakanı 48, 111, 150
 Gökdere 57
 Göksun nâhiyesi 134, 148
 Gömerye 59
 Gönid Mahallesi (Maraş) 116
 Göynük nâhiyesi (Genç) 41
 Gözyaşları risâlesi 44
 Gümrü 195
 Gümüşhacıköy 33
 Gümüşhane 99, 167, 177
 Gümüşhane hâdisesi 166, 174
 Gürcistan 64
 Gürcü 57
 Gürün kazâsı 108, 109, 147

 Hacı Hamza Mahallesi 33
 Hacı Hasan Hanı hâdisesi 87
 Hacı Kışlak köyü 101
 Hacı Mehmed Efendi, Maraş Jandarma Binbaşısı 147
 Hacı Sâlih, Komiser 80
 Hacı Tâlib Efendi, Meclis-i İdâre-i livâ a'zâsından 173
 Hacı Kalost, Armudanlı 15
 Haçatur 168
 Haçik Efendi 4, 13
 Haçin kasabası (Adana) 22, 113, 129, 131, 146, 147, 155, 159, 172, 190
 Haddak köyü 168
 Hakkâri 57
 Hakkı köyü 118
 Haleb 20, 63, 67, 108, 130, 146, 147, 148, 153, 157, 162
 Haleb Polis Komiserliği 98, 99, 100, 101, 104, 106, 107, 109, 116, 131, 134
 Haliç 83
 Halil Ağa, Hamîdiyye Süvârî Alayları Yüzbaşısı 172
 Hamam Sokağı 215
 Hamazasp 116, 117, 131

Hamdi Paşa, Trabzon Fırka-i Askeriyyesi Kumandanı 92, 165
 Hamîdiyye Süvârî Alayları 153, 172, 178, 209
 Hamparsum Boyacıyan (Marat) 3, 59, 159
 Hamparsum Boyacıyan, Hınçak Komitesi'nin Dersa'âdet şu'besi a'zâsından 4, 5, 13, 14, 16, 17, 19, 22, 46, 60
 Hande köyü (Bayburt) 103
 Handris nâhiyesi 113
 Hanek Horan Kilisesi 103
 Hâriciye Nezâret-i Celîlesi 69, 137
 Harput 57
 Hasanbeyli 146
 Hasanova köyü (Korıcan) 29
 Hatab Kapısı 85
 Hatab Kapısı hâdisesi 87
 Havza 136
 Hayguni Stepan 102, 145
 Hayık gazetesi 3, 92, 148
 Haystan gazetesi 2, 58
 Hazarderesi (Van'ın Doni köyünde) 32
 Hazret-i Îsâ 88
 Hey'et-i Tahkîkiyye 68, 71, 72, 142, 212, 214
 Hey'et-i Teftîşîyye 164, 209
 Hınçak gazetesi 4, 60, 66, 151, 155, 161, 205
 Hınçak Komitesi 1, 3, 5, 9, 10, 12, 13, 14, 23, 24, 25, 27, 37, 59, 61, 62, 63, 64, 72, 113, 114, 115, 133, 146, 150, 151, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 164, 165, 166, 172, 173, 174, 176, 178, 180, 182, 201, 202, 203, 204, 205, 207, 208
 Hınıs kazâsı 171, 172
 Hınıs hâdisesi 172
 Himayak Kuşbazyan 3
 Hindi köyü (Bayburt) 103
 Hindistan 46, 59
 Hirenik gazetesi 45
 Horen Aşikyan Efendi, Ermeni Patriği 13, 14, 21, 113
 Horen Narya, Piskopos 45

Hökelik Mahallesi (Sivas) 30
 Hüdâvendigâr Mahkeme-i Adliyyesi
 21
 Hükûmet Caddesi 197
 Hükûmet-i Seniyye 8, 20, 25, 27, 32,
 34, 35, 37, 41, 44, 46, 50, 51,
 61, 63, 66, 83, 89, 102, 107,
 136, 144, 146, 168, 174, 175,
 176, 178
 Hüner Kulesi 194, 195
 Hüseyin Bey, Miralay 82
 Hüsnü Bey, İstanbul Polis Müdürü
 73, 84

ıslâhât 111, 128, 152, 153, 155, 156,
 162, 163, 180, 181
 Isparta 50

İç köyü (Eğin kazâsı) 29
 İncirli köyü 17
 İngiliz Ermeni Şirketi 2
 İngiliz Komitesi 57
 İngiliz Konsoloshânesi 93
 İngiliz Sefâreti 63, 66, 67, 72, 82,
 128, 134
 İngiltere 50, 55, 57, 60, 65, 111, 112,
 130, 146, 150, 156, 208, 210
 İran 49, 59, 80, 105, 186, 210
 İran Sefârethânesi 88
 İrgi köyü (Bayburt) 103
 İron köyü (Çukur nâhiyesi) 118
 İskenderun 144, 145, 147
 İslâm Mahallesi (Amasya) 33
 İsmaili 155
 İstanbul 18, 70, 77, 83, 111, 129,
 131, 165, 172
 İstanbul Hınçak Komitesi 202
 İstanbul Polis Müdürlüğü 79, 81,
 210
 İsviçre 47, 48, 57, 62, 64
 İtalya 57, 111
 İttihâd Meclis-i Umûmîsi 122
 İyonlar 50
 İzmit 135
 İzmit Polis Komiserliği 135

İzmirliyan Matyos Efendi, Ermeni
 Patriği 66, 127, 128
 İzzet Bey, Avukat 130
 İzzet Bey, Posta ve Telgraf
 Başmüdürü 92
 İzzet, Duyûn-ı Umûmiyye kolcusu
 28
 James Byrce 2, 55
 Jirayir, Haçin Ermeni Mektebi
 Muallimi, (Mardiros Garip
 Boyacıyan) 5, 17, 18, 22, 58, 59
 Jorj Nab 174

Kaçet köyü 20
 Kadıköyü 76
 Kafesçi Sokağı (Galata) 212, 214
 Kafkasya Cem'iiyet-i Umûmiyyesi
 183
 Kafkasya eyâleti 63
 Kafkasya hudûdu 64
 Kalas 47, 48
 Kamar Katıbalı 11
 Kanbur Nişan 3
 Kapuzhayik köyü (Bayburt) 103
 Karabağ 57
 Karabayır 133
 Karabet Agopyan 2
 Karagöl köyü 17
 Karagümrük 81, 85
 Karagümrük Ermeni Kilisesi 85
 Karagümrük hâdisesi 87
 Karahisâr-ı Şarkî 17, 37, 108, 109
 Karahisâr-ı Şarkî Bidâyet Mahkemesi
 26
 Karamanlı köyü 119, 147
 Karamanlı Mahallesi (Maraş) 147
 Karayakuboğlu köyü 18
 Karçegân kazâsı (Van) 213
 Kardasyan Dikran 138
 Karmirak Kilisesi 103
 Kars 195
 Kars muhâcirleri 108
 Kasımpaşa 76, 80, 82, 85, 87, 89, 95,
 203
 Kasparyan 57

- Katolik 175
 Kayseri 1, 32, 58, 104, 132, 147, 159, 199
 Kayseri hâdisesi 5, 5927
 Kayseri Komiserliği 132
 Kayyumzâde Şükrü Efendi Medresesi 101
 Kazak 57
 Kazancıyan 3
 Keban köyü 146, 147
 Keldânî 175, 176
 Kemer köyü (Hafik) 133, 171
 Kemeraltı Câmî-i Şerîfi 148
 Kemerke köyü (Eğin) 42
 Kepekyan köyü (Siirt) 42
 Kermir 58
 Keskin kasabası 30
 Keşan Mahallesi (Divriği kazâsı) 26
 Keşişler Mahallesi (Arapkir) 63
 Keşişyan Muses 211
 Keşişyan Ohannes 138
 Kethudâ Vasil Mahallesi (Trabzon) 93
 Kıbrıs 57, 62, 63, 127, 146, 203
 Kırımıyan, Açmiyazin Katogikosu 2
 Kırkayak Şirketi Mektebi (Muş) 25
 Kırklar Kilisesi 126
 Kırşehirî Bidâyet Mahkemesi 30
 Kısanta köyü (Bayburt) 103
 Kigork Ağa 110, 117
 Kiği kazâsı 171
 Kilikya 57, 58, 104, 120, 127, 129, 150, 151, 155, 156, 157, 158, 159, 160
 Kilikya İhtilâli 155
 Kilikya Vatan-perver Şirketi 125
 Kirkor Kılınçyan 3
 Kirope, Komite Binbaşısı 201
 Koçkiri 133
 Komite Meclisi 189
 Konstinosyonel gazetesi 47
 Konya 198, 199
 Konya Komisyon-ı Mahsûsu 197
 Konya Polis Komiserliği 132, 196, 203
 Korıcan kazâsı (Erzincan) 29
 Kornikan köyü 118
 Koyulhisar 133
 Kozan 102
 Köhne-i Kebîr köyü 18
 Köprü kasabası (Amasya) 133, 196
 Körtel köyü (Maraş) 107, 147
 Köseoğlu Mahallesi (Yozgad) 101
 Krimyan, Revan'ın Üçkilisesi Katagikosu 209
 Kudüs-i Şerîf 16
 Kulaksız Kilisesi (Kasımpaşa) 201, 204
 Kulu Şart Kumpanyası 137, 138
 Kumkapı 1, 75, 76, 79
 Kumkapı hâdisesi 3, 4, 5, 46, 59, 74, 146
 Kurmalı 147
 Kurubaş köyü 19
 Kuruçay kazâsı (Erzincan) 15, 35, 171
 Küçük Asya 207
 Küçük Kethudâ 143
 Kümbet Kilisesi 126
 Kümbet 119
 Küplü kasabası (Bursa) 198
 Kürd Hasan Ağa, Nizâmiye Kırkinci Alayının Birinci Taburu mülâzim-i evveli 102
 Kürdistan 177
 Kütahya 199
 Kütahya Mutasarrıflığı 200
 La Block gazetesi 207
 Lâdik köyü 199
 Lazgi 19
 Lefke 97
 Leon Nazarbekyan 3
 Lidyalılar 176
 Lisanlı köyü (Tenos kazâsı) 17
 Londak köyü 147
 Londra 1, 35, 46, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 63, 64, 65, 127
 Londra Hınçak Komitesi 48, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 67
 Londra ve Marsilya Komitesi 56
 Lord Salisbury, İngiltere Başbakanı (Hariciye Nâzırı) 150
 Lovs gazetesi 161

Lubanoff, Rusya Hariciye Nâzırı
(Prens) 207

Ma'den Bidâyet Mahkemesi 26

Ma'mûretülazîz İstînâf Mahkemesi
Cezâ Dâiresi 29, 31

Ma'mûretülazîz 20, 147, 152

Mâbeyn-i Hümayûn 74, 70, 80, 133

Mahkeme Hamamı 198

Mahkeme-i Cinâyet Riyâseti 21, 24,
60, 68, 69, 74

Mahkeme-i İstînâf 169

Mahkeme-i İstînâf Riyâseti 69, 71

Mahkeme-i Temyîz 24, 25, 26, 27,
29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36,
37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45

Mahkeme-i Temyîz Cezâ Dâiresi 25

Mahmûdî kazâsı 105

Mahmûdiye kazâsı 62

Makriköyü 89

Maksad Cemiyeti 22

Maksudzâde Simon Bey 14, 24

Malagon 57

Malatya 136, 143

Mampara Efendi, papas 14, 23, 116,
131

Maraş 56, 57, 98, 100, 101, 105, 106,
107, 119, 127, 128, 130, 134,
135, 143, 145, 146, 147, 148,
155, 191, 193

Maraş Bidâyet Mahkemesi Cezâ
Dâiresi 42

Maraş Ermenileri 126

Maraş Komiserliği 98, 101, 106, 109,
119, 120, 125, 126, 134, 135,
146

Markar, polis komiserlerinden 89

Maroka Ceknaver 128

Marsilya 35, 104, 120, 124, 125, 148

Marsilya Ermeni Komitesi 56, 58

Meclis-i Cismânî 75, 79, 87

Meclis-i İdâre 99

Meclis-i Rûhânî 75

Meclis-i Umûmî 54, 120, 121, 122,
123, 185, 186

Meclis-i Vûkelâ 49

Medîne-i Münevvere 63

Megaveryan 3

Mehmed Ağa Medresesi
(Çatalçeşme) 85

Mehmed Ağa, mülâzim 101

Mehmed Efendi, Maraş Tabur Ağası
98

Mehmed Efendi, Zabtiye Bölük
Emîni 99

Mekteb-i Hukûk-ı Şâhâne 85

Mekteb-i Tıbbiye 47, 190

Melekzodi, papas, 40

Menzik 193

Meremyan Bedros 98

Mersin 63, 148

Merzifon 20, 25, 27, 38, 45, 62, 118,
135, 136

Merzifon hâdisesi 5, 60

Mesajeri Kumpanyası 148

Mesamin köyü (Bitlis) 29

Meydân-ı Şarkî 165

Mıgırdıç Portakalyan 2, 104, 120,
124, 125

Midyalılar 176

Midyat kasabası 105

Mihran Damadyan 3, 4

Minas 2, 23

Mirzâ Râzî Han, İran'ın Trabzon
Konsolosu 92

Misak Efendi 109

Mogonk köyü 154

Moncson 58

Möngük köyü 114

Murahhasahâne 139, 140

Mûsâ Bey, Van Zabtiye Alayının
Van Seyyar Tabur Ağası 101

Musedciyan Artin Efendi, Galata
Ermeni Mektebi Müdürü 66

Mustafa Remzi Paşa, Maraş ve
Havalisi Kumandanı 119

Muş 25, 35, 57, 110, 112, 113, 114,
154, 172, 174, 195

Muş Bidâyet Cezâ Mahkemesi 36

Muş Ermenileri 15

Muş Hapishânesi 159

Muş Komiserliği 116

Muş hâdisesi 172

- Nadirli köyü 147
 Narlı 155
 Nazar Hamazasp 110
 Nâzım Paşa, Vali 132
 Necîb Efendi, Karahisar Müddeî-i Umûmî Mu'âvini 133
 Nemçe vapuru 94
 New York 46, 63, 91
 Niğde Mutasarrıflığı 132
 Nisâ Komitesi 203
 Nişan Karabetyan, Hınçak Komitesi Reîsi 23, 46
 Niyotomla köyü (Bayburt) 103
 Noryan Efendi 86, 88
 Nubar Paşa 117
 Nûr-ı Osmâniye 75, 84, 86
- Ocaklı köyü 97, 105, 143, 144, 145, 146
 Odesa 62
 Ogut köyü 41
- Oğlançavuş Mahallesi (Sivas) 38
 Ordu 177
 Osbekoğlu Mahallesi (Van) 30
 Osep, Komite Binbaşısı 94, 201, 203
 Osman Paşa, Mîr-livâ 200
 Osmaniye 146
- Örtülü Pınar Mahallesi (Sivas) 38
- Pall Mall gazetesi 2
 Palu kasabası (Ma'den sancağı) 25, 190
 Papasyan Asadur 32
 Papasyan Dikran 21
 Papasyan köyü 118
 Papasyan Vartanz 49
 Parlası Mahallesi 110
 Parsih Efendi, papas 21, 112, 113, 154, 173
 Partoyan, Van İstînâf Mahkemesi sâbık a'zasından 26
 Pasinler kazâsı 171, 195, 196
 Paşa Câmi'-i Şerîfi 136
- Patrikhâne 64, 66, 67, 71, 81, 84, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 151, 152, 202, 203
 Patrikhâne Cismânî Meclisi 75
 Patrikhâne Kilisesi 14, 75, 79, 84, 85, 86, 88, 89
 Patrikhâne Rûhânî Meclisi 75
 Payas 56, 102, 144
 Payas Komiserliği 105
 Payas Mahkemesi 145
 Perhos köyü (Ahlat kazâsı) 21
 Petersburg Sefâret-i Seniyyesi 137, 207
 Plürek köyü (Bayburt) 103
 Polis ve Jandarma Nizamnâmesi 153
 Portakalyan Mıgırdıç Matbaası 124
 Posir köyü 26
 Posta ve Telgraf Müdîriyeti 137
 Posta ve Telgraf Nezâret-i Aliyyesi 110, 137
 Protestan 175
 Prusya 111, 209
- Rahmi Efendi, Van sâbık Valisi 165
 Refâhiye kazâsı 108, 171
 Responal gazetesi 47, 49
 Revan 113
 Rıfkı Paşa, sâbık Mutasarrıf 145
 Rider Maslahatgüzârlığı 163
 Romanya 46, 48, 49, 59, 195
 Romanya Hükûmeti 46, 47
 Rosebery, İngiltere Başbakanı (Hariciye Nâzırı) 150
 Rum kilisesi 139, 141
 Rumeli köyü (Bayburt) 103
 Rupen, Haçinli 112, 113
 Rupenhan Azadyan (Kanbur Nişan) 3
 Rus Ermenileri 64
 Ruscuk 35, 47, 48
 Rusya 45, 58, 59, 61, 63, 64, 109, 111, 130, 136, 138, 149, 156, 186, 194, 202, 207, 208, 209
 Rusya Hükûmeti 208
 Rusya Sefâreti 67
 Rüşdi köyü (Bayburt) 103

Sa'deddîn Paşa 164
 Sadâret 64, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 94,
 95, 96, 104, 107, 109, 112, 115,
 116, 139, 141, 142, 164, 201,
 203, 210, 213
 Said Paşa, Sadrâzam 133, 134
 Sakızağacı 83
 Samsun 136
 Sanafeş Yüklü köyü (Andırın) 104
 Sarılar köyü 135, 148
 Sason 62, 112, 152, 157, 159
 Sason hâdisesi 3, 4, 5, 22, 59, 60,
 152, 153, 154, 155, 159, 207
 Sasonlular 112
 Sefâlet risâlesi 44
 Selamsız Kilisesi (Üsküdar) 68
 Selos 138
 Serkis Höcükyan 143
 Serkiz, Ürek karyeli, papas 20
 Servet Bey, Jandarma Alayı Meclisi
 a'zâsından, Binbaşı 85
 Setbaşı (Bursa) 21
 Sevâriye Mahallesi 33
 Siirt 175
 Sikavi köyü 113
 Simon 3
 Simon Bedoyan 154
 Sinamut Mahallesi (Harput) 37
 Sinişinhor Avuryan 124
 Sinop 177
 Sis kasabası 57, 63, 131
 Sis Katogikosluğu 67
 Sisne köyü 147
 Sivas 31, 37, 38, 45, 118, 133, 147,
 152
 Sivas 45
 Sivas Ermenileri 16, 108
 Sivas İstînâf Mahkemesi Cezâ
 Dâiresi 27, 30, 31, 32, 34, 37,
 38, 39, 40
 Sivas Polis Komiserliği 107, 108,
 118, 133
 Siverek kazâsı 102
 Slav 57
 Slav komitesi 56
 Sofya 48

Sökyas Efendi, Ermeni Patrikhâne
 Kilisesi Başpapazı 13, 22
 Stepan Hayguni 130
 Stoyanof 47
 Suçani 147
 Sultan Ahmed 75
 Sultan Mahmud Türbesi 85, 86
 Sur Hantan gazetesi 3
 Suriye 57
 Surniyan Bölüğü İdâresi 207
 Suşehri kasabası 17, 108, 133
 Süryânî 175
 Süveydiye dağları 63, 160
 Süveydiye Ermenileri 146
 Süveydiye İskeleyi 129
 Süveydiye köyü (Antakya) 130, 145,
 146

Şa'miran köyü 118
 Şagooğlu Mahallesi (Van) 20
 Şakıyanlar Komitesi 139, 141
 Şâkir Paşa, Anadolu Müfettişi 139,
 170, 172
 Şark mes'elesi 130, 156, 209
 Şekerdere 116
 Şekerdere Kilisesi 126
 Şemavun 45
 Şemsi Efendi, Galata Merkezi Ser-
 komiseri 214
 Şevilki köyü 147
 Şeyh Haydar Efendi 172, 178
 Şeyh Haydarzâde Nuri Efendi, Van
 polis efrâdından 40
 Şeyh Mahallesi (Maraş) 147
 Şuşani köyü 213
 Şvarş, Trabzon Ermeni Komitesi
 a'zâsından 45, 94

Tahran Sefâret-i Seniyyesi 137
 Tahsin Efendi, komiser 80
 Talas kasabası 27, 58
 Talori hâdisesi 1, 4, 5, 16, 22, 59,
 116, 117
 Tarabya 82
 Taş Mahallesi (Bitlis) 27
 Taşhan arbedesi 87

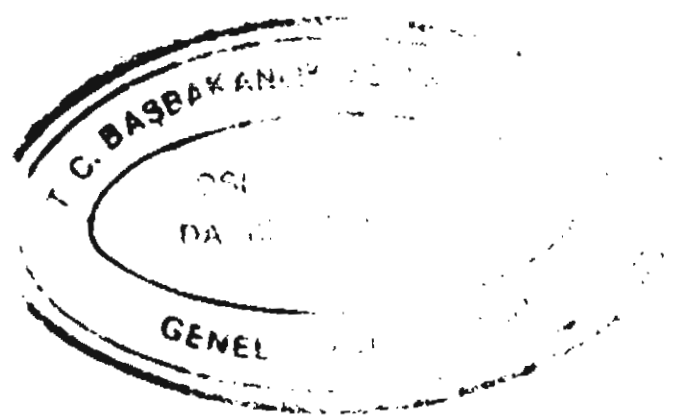
Tatraşan İskelesi 203
 Tatvan köyü 118
 Tavas (Kayseri) 199
 Tavukpazarı 84, 86
 Tebriz 132, 137, 138
 Tekke Mahallesi (Yozgat) 100
 Tenel 47
 Tepebaşı Karakolu 132
 Tepebaşı Mahallesi 163
 Tercan 171
 Terlemezoglu Sokağı 164
 Terzi Perink Mahallesi (Van) 18, 163, 164
 Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu 164, 203
 Tiflis 45, 59, 165, 166, 172, 176, 178
 Tiflis Ermenileri 64
 Times 2
 Tirebolu 177
 Tis sibilya 187
 Tohmanyar Karabet 110
 Tokat 21, 155, 159
 Tokat kasabası 119
 Tokat Mahkeme-i Adliyyesi 21
 Tokas 16
 Tomarza 58
 Tophane İskelesi 172
 Trabzon 45, 92, 94, 98, 130, 164, 165, 166, 167
 Trabzon Ermeni Mektebi 37
 Trabzon Ermenileri 154, 165
 Trabzon İstînâf Mahkemesi 27
 Trabzon Polis Komiserliği 92, 93, 94, 99
 Trabzon hâdisesi 165
 Truşak gazetesi 3, 46, 54, 183, 186
 Tuğyân-ı Efkâr risâlesi 5, 7
 Tuzhisar köyü (Hafik kazâsı) 31
 Türbe Caddesi 197
 Türk Devleti 151
 Türk Hükûmeti 7, 111, 148, 159
 Türkistan 194
 Türkiye 6, 111, 130, 149, 150, 155, 156, 208, 209
 Uncular Sokağı (Üsküdar) 198
 Uncuyan Apik 86, 88

Urfa 99, 146, 147
 Urfa Komiserliği 99, 106
 Uzun köyü (Muş) 28
 Ürek 28, 34
 Üsküdar 76, 215
 Üsküdar Mutasarrıflığı 76, 77, 78, 79, 81, 210
 Üzeyirli köyü 107
 Vahan Bey 117
 Van 19, 26, 40, 41, 44, 57, 132, 137, 138, 147, 152, 154, 174, 201, 213
 Van İstînâf Mahkemesi 26, 26, 30, 32, 34, 40
 Van Komiserliği 101, 105, 117, 132, 163, 209, 210, 211, 213
 Van Telgraf ve Posta Müdürlüğü 110, 137
 Vard Badrikof, Hınçak Komitesi İcrâ Şu'besi Reîsi 3, 4, 5
 Varjabet Dikran, tercüman 20
 Varna 34, 48
 Vartan Efendi 110
 Vartan Hamparsum 23
 Vartan Papasyan 46
 Vartan, Galata Kilisesi Kapu Kedhudâsı 215
 Vartanis köyü (Muş) 15, 28
 Varteris Kirkor 136
 Vartuvar 145
 Vâsıf Efendi, Tabib Yüzbaşı 113, 114
 Vazerhan köyü (Bayburt) 103
 Velibaba köyü (Pasinler) 195
 Verek köyü (Bayburt) 103
 Viyana 49, 62
 Ya'kûbî Asûrî Kilisesi 83
 Yahya Efendi, Doktor Binbaşı 214
 Yanya Konsoloshânesi 109
 Yanya Polis Komiserliği 109
 Yedikule 90, 210
 Yeni Kilise Mahallesi 164

Yenice nâhiyesi (İnegöl kazâsı) 44
 Yervantyan Kalost, Dere Kilisesi
 Papazı 30
 Yezîdîler 184
 Yıldız Hapishânesi 130
 Yozgat 1, 18, 19, 22, 27, 101, 104,
 115, 159
 Yozgat hâdisesi 5, 17, 59
 Yozgat Kilisesi 17
 Yozgat Komiserliği 104
 Yumurtalık 105
 Yüksek Kaldırım 215

Zabtiye Nezâret-i Celîlesi 61, 64, 71,
 142
 Zabtiye Nezâret-i Celîlesi Hey'et-i
 Tahkîkiyyesi 214
 Zamara köyü (Divriği kazâsı) 26, 33
 Zeytun 20, 57, 98, 100, 102, 105,
 106, 109, 119, 126, 127, 128,
 129, 130, 134, 135, 145, 146,
 147, 148, 155, 156, 157, 158,
 159, 160, 161, 162, 163, 191,
 192, 193, 194
 Zeytun hâdisesi 5, 42, 106, 128, 157,
 191
 Zeytun Kışla-i Hümayûnu 119, 147
 Zeytun Komitesi 107
 Zeytunbeli 105, 155
 Zîâr dağı 133
 Zigak köyü (Bitlis) 111
 Ziver Paşa, Maraş Kumandanı 126

بولنده يك چو نضای بر باد بولنده چو طارک تا نایز اوله رو بر قات دها اختلاطی تریبیمه
 و معنی ما بیک اوخی جمعه کون سرعت دهنه به رام لنده مرقوم وارطامه قهوه به طارک قره بی طیاره
 جا غره رو بکرمی دقیقه قدر بلا فاصله قولاق قولاقه قوتند قدیمه صکره وارطامه کیتیکنی و قره به
 بر چیه سرعت قدر الطافنده کرینه رک اغیاراً میدانده صا و تحفه برابر کچه سرعت اوچده کیف حاله
 قهوه به کلوب یا تیفنی یا نه یلند اغیاراً عیور طه چی اورام جلب اولوب مرقوم جمعه کون اسلند
 و شکلاسه و یک اوخی جرتندده اولامه مطلوباتی تحصیله جیقوب اقام سرعت اوچه چو رام لنده
 بخانه چی صاری یورکیده مطلق اولامه اوچه به غرضی آلمه اوزره دلانه اوغرایه رو بلوغ مزبوی
 اخذ و دستلاک باشنده ایکی قدح راقی ایچ رک دلانه عودت ایتدیکنی و قره بت نام بکراناشانی
 اصلاطایغوب منگور بخانه در کل حتی یلچ بر محله بر شوب عشتا ایتدیکنی سولیمه اولدیکنی کی مرقوم
 مار بقه رضی جلب ایله افاده مضبوطه سن فی الحقیقه دهنه به ماه مقدم مرقوم قره بتک بخانه سی اوک
 بر خلقه به مربوط عادی و بیوچک بر طولا با نا ختاری ایله برده کیک بولنده قره به و بر یکنی
 و کند و سنا را اولنامه اوقه و مصنع نا ختاری برخی دفعه اوله رو کوروب اوچه بر نا ختاری بولوب
 قره به و بر یکنی در میان ایتدیکنده لهاد چک مرقوم قره بتک مواجهه لری اجازتندده افاده مضبوطه لری
 تکرار ایتدند در کلیسا کتخاسی وارطامه رضی اصولاً جلب و آخواب اولدنده لهنه قدر قایمیه کسوله
 قره بی طانیدایم کد و بیه انیت ایتدیکنی و سرکک قهوه سنا اصلا ایتدیکنی سولیمه و اغیاراً لهم رک
 قهوه سنک مذومی اولدیکنی و لهنم قره بتک دفعاتله مجلس عترنده بولدیکنی اعتراف اید رک ایله
 وقوع بولامه انظار ی مرقومانک اسافنده و نظنه سورا احوال طافنده بولندی و کند و سنک کلیسا
 کتخاسی اولطی سبیله بوکیده انیت ایتدیکنی سولیمه تا د ب ایتدیکنی اعتراف ایتدند مقول مرقوم
 صول افاده سنک مندیج بولندنه و ایقاع اید بلامه جرم بخانه چی سرکک دلانه ارده جرم و قوت
 قره بتک داعی صورتله برابر ام بولندنه نای مرقوم رضی آخواب اید لنده و قعه کچه سی بخانه سنک

فرايد که مجموع دخی چهارمی تعقیب ایله اوج ال سلاح آئینده دوستی با یلند قدنه نای
 چهارمی تمایله شخص ایدیه مدکاری محل منگورم مرکز قالینک بنت سحاقک معلوماته مراجعت
 اولند قدنه کچه سرعت ایکی بچه را مکرده آتیلا اوج ال سلاحده شیره لک سوغا غناظر
 بچه دخی آید قدنه فیوسک اولند کچه اولانه قیده یونی طوفونجه و جودلی سیاه اثباتی یسک
 قایمقدنه اولدیفنی بالک ارفه سنده کوردیکی در میانه یسک بونک اوزرینه مقولک افاده
 عطفاً قایمان سرکز اولاد معنوی اولوب دلا نغیر جاقاق ایدیه قره بت نام دیدار ساق
 لدی السوال ستاره نامنده پینی طایفیدیفنی و جمعه کون سرعت البیده صده جورطه صی اورام
 نامنده پینله صاری یوریکک ایکی قیون میانه سده کیدوب سرعت سارا بچه طوفونقدنه اورام عشت
 ایدرک مؤظاً لایزالوب ارقدا شله برابر عیالینک میانه سده کیدکاری و سرعت اومه بچه مولنده
 میخانه دمه جیفه و صمم سوغا غنده مقیم دوستی اولفنه نک میانه سده کیدوب زیاده صرغوسه اولفنه
 کچه سرعت اوج بچه و قدنده اویانه روه لیومه آلوه اوزره سوغا غنده جیفیدیفنی حکومتده در سله و بوم
 مرکزیه کوریلوب فردای صباه قومبرشمی افندی طرفنده اولانه مساعدده اوزرینه سرکز قره بت عیون
 ایدیکنی و یازار کون علی الصبح کندی بک اوغلی مرکزنده جلب ایله توقیف ایدیکنی داورنده طهرایه
 اناختار لره مربوط مصنع برانناختاری اوج دمت ماه مقدم یوسک قالدیرمده عمو مختاری فرغونه
 سرمایه ساریقه بولر روه کندی سده و بریکنی و الحاصل ماده جرج و قدنده اصلا معلومانه اولدیفنی سنده
 مرقوم قایمان سرکز جلب و استجاب اولند قدنه قره بت نام دیدار ساق نامنده خدمتکاری اولدیفنی و لاله
 اولیده انظار ایتمه ایچیه اخیراً قره بت اومه ایکی سده و برود اولاد معنوی اولر روه یاننده بولدیفنی
 و ارمنی قومیته لایله دوستی قالدیفنی کی قومیته لری ترغیب و تشویق ایله مشتهر اولانه غلطه کلیسای قوتختی
 و ارطالنه یلک خفی کوریشد کندنه عاقبت بر بلایه دوچار اولدیفنی و سوافطار و نیان فاسده
 و از کج رل اینه دوام ایدر ایسه لهم استقبالی تأمیه و لهم در چهار مجازات اولقدنه قوتیلدیفنی

افاده نه مراجهتله بايزيد سوفاغده ميخايفي سرگزك چراغي آتشي بيله ميديكي شيشماجه فزه قيلي اوزيه بويي
بريخصلك جمع اينديكي سوليني متعاقب غلظه مركزي سرقومبري شسي افندي وموملا بهيبري افنديلا
زانداره اليكي طابوري بريخي بلوچ اوده باشي اولوب غلظه دم مستخدم حسيه ذلعي و بلك اولغي تحري
مهورلنده رفعت افندي ها صدا اولدندي حاله مرقوم سترافنده استيضاح مالک ايله كده تعريف
ايد بيلانه محله ايلي سرگز وارايجي كندوشا اورامه قايمايه سرگزك چراغي اولدنيغه دائر فاسللا
تاريخ طوبيلانه ضبط ورفنده درج ايلسه وبراى تدارى دائره سارسه خسته خانه نه
نقل ارنه ايجي ياريم ساعت صكه متازا وفات اينديكده دو قنور بيليكلى رفعتا لويحي افندي
براى معايه خسته خانه منگوم اعزام قنور اولوب بده معايه يله هاوي اعطا اينديكي رايون
مجدوع مرقوم اوده اوج برنده جمع ايديلوب و قالا ايجي صدى وظهرنده كجويده مخلص
سيلانه دلك داخل و خارجي وقوعنده نشات اينديكي بيانه اولمخدر عقيب وقوعنده
مقتله شتابيله وقوعنده خبردار اولسي محمل بولنامه هوار خانه لرم سكومه اولاندر حلب و مقولك
قبل الوقات بيانه نيمه اولديغي ميخايفي سرگز ايله رفعتى وقايمايه سرگز واولاد مصوبى قريش
نام ديكر ايشاره درهت اينديكي كى مقتله اجا ايد بيلانه تحرياته مقولك خانه سى اوكف
خط دستله محرر بر كاغذ و قور شويه قلمى برده هالت دوله سى بولنيره اخذ ايلشدر اولارم
وقوعاتى مشاهداتى مخط اولانه مرقوم شيشماه قوسطنك قاييسى سولطانه ايله كريمه سى
تور دور محل مهورم متازا جازيد ه خاتونه منفردا استجواب اولنوره مرقوم نامه مقتله قارشو
بخره سى اولانه اولمدم اقامت اتمكده لرايكه سرعت ايجي بجه اوج هورنده خانه خراسه بر فزاد
ايشد كلدنه نه اولديغي اكلامه اوزره تراجه بهيقد قدنده آچيجه البسه اوزونه بويي
برينك ايدوم قاييديغي و بخره سياه البسه كنجيه اوزنه بويي برى دم ارقه سنده تعقيب
ايدرك يافته صايلوب برده دوشور دكده سكه نه يافته بر قاچ دفعه صايله روه وبراى طوبى

ضبطه سبار قولك قریه منكم یكی را یکه اومه دقیقه صافه سلاح بر اینك بوندی کوسله برنك سلاح
 آنه ایدرك فراره قضی ایدکی عالم میانه و برطه رك الدہ اید لیدی و اومده اوست طرف
 طاع جرتند و طاسد ارفه سنده آتلاہ بر قاج ال سلامه مقبلہ و تعقیباتہ بولمده ایسرم
 بولندقدی موقعك آچیر و سیرس بولمسی و اقشامك تقد اغنی جرتله باله و رره مقبلہ و تعقیبات
 رك ایلہ رجعتہ مجور اولدقدی والدہ اید بلالہ مرقوم ایمنی مرکزہ کوزیلہ رك انجواب اولدقدہ
 و اتابع قار حطام قضی اهلایندہ اولدیفی و بورایہ و غیرہ آلمہ اوزرہ کله رك اقرباسندہ بریلہ
 قریه منكم بولمسی غیر آلمسی اوزرہ کندسی بالانجام کندنی سولیمہ ایسرم مرقومك ارمنی اشقیای
 افرادندہ اولدیفی و طاعده طاسد ارفه سنده ضبطلہ سلاح آتاندہ بولنك رفا سنده
 اولوب اور جرتند طولا شمشیر بولندقدی شہر سزایدون و تحقیقات و تحریات اجرا ایتلک اوزرہ
 بوجہای دخی مرکزہ مخصوصاً بر طبقه بولک عکله بر مقدار ضبطه بالذیب اعزام قلیفنی معروضہ
 لہ ماسلا

لعبت تحقیقہ مؤررندہ بوسفا لاه افندی طرندہ اعطا اولناہ

را یور صورتیدر

عہد صلح برطی اولوب ضبطه نظامیہ سی لعبت تحقیقہ سده خدم غلطہ م قفسی زقافندہ ششماہ قوسطیک
 خانہ سده سنا جرائیم کرمی بی یاکرندہ سترایہ و لاغوب ماہ حال رومیک اوجی جمعہ کون اقامی
 جمعہ ایتسی کچہ سی رعت اوج رام رندہ ایفای وظیفہ صنف غلطہ جرتی کشت و کذا رایلہ خانہ ستریکدہ ایلمہ
 فیو سہ قریب و میخانہ بی قفسی قریہ ل سرکزک دکان ارقہ جرتن واقع و برانہ محکندہ صیفندہ بریلہ
 جرج ایلہ و جارج فرار اید را یکه کندوسی م اوج ال سلاح استعمال اید رک شدت و جاعده
 سلاصی بدندہ اولدیفی عالم تحمناً ایکی یوز غلطہ صافدہ بولناہ فیو ایچی صمامک ایجروہ
 کیدوب دو شمشیر اولدیفی متعاقب اور جوار م بولناہ لعبت تحقیقہ مؤررندہ خبری افندی ستریک

فالمسألة به برابر شوق و رغبت فجميعك امالة سور تأييد حاصل ايد لك ارضي مقصد حق جريده
وآه بآه ايد و ملكه اولدغي عرصه و افاده قنانه تحقيقاً اخلال و تحديراتك اهتمام
وارد خاطر اولديك كمال تأمله علاوة عرصه و افاده به جاست قلندي اوط به

وامه ولايتي پوليس قومبرلكنده ۹ ماسلا تا يخيله انامه

تغرافنامه صورتيد

لجند زار ايتي كون وانه اوده بر سرعت مافدم لانه در مريم طيلا سنده تحفي ارضي مقصد طرندم اكر اوده
اوج كينك صوميت و حيانم قتل و ديدك اوجيك دمي جبرج ايدليكي عرصه اولور

وامه ولايتي پوليس قومبرلكنده ۱۲ ماسلا تا يخيله انامه تغرافنامه

صورتيد

بو كچه سرعت دمت رام لرند وانه دمت سرعت مافدم واقع الكل قريه سنك كويي ياتنده ارضي مقصد
طرندم اكر اوده ايدليكي صوميت و حيانم قتل و اتلاف ايدليكي عرصه اولور

وامه ولايتنده حضور سي جناب صدر تيگهي وار داولوب داخله نظام حيله

باتذكرة ارسال يور يلايه مقصده لي تغرافنامه على صورتيد

وانه ايتي سرعت مافدم لانه شوشانه قريه مستنده بر طاقم ارضي قديك اختفا ايدليكي واره
سلاح انداخت و تعليم ايتكده اولدقدي بر مجند طرندم پوليس دائره به خبر و طيبي اوز ريه اولكي كچه
مقدار كافي عكر سالهانه و ضبط ايله پوليسر كونديله لك اجراي تخريات اوجنه ايجي منكر مستند
كنه بولمويوب يالان منكر قريه نك برقاج خانه سنك لدي النحي ظهرو ايدنه لاري عتوه بسه عدد ايدولي
ويجا قحاقلي قنك ايله بر عدد ره و دولور النوب كور ليكي و دوكي كونه دمي اوجرندم كز ديريلايه

صیئت تحقیقه ر با شئك ۱۰ مائلا تاریخ مذکوره سی موریدر

معلوم عالمی اولاده سزاقك بویکه سرعت اوچده مجهول برارمی طرفند غلط ده تزلزلده مورنده جرح ایدکی
 بالاستحبار اجرای تحقیقات یوسف آلاء افندی بنده لایله لازم کلامه مؤثر لر ایسل اولیغی کی ایشك دگر
 اولاده الفیجی جرحه غلطه کلیدی عرصه ائمه ایدم ساعت درنده غلطه بر بالوصول شود قیقه بر قدر
 احوالنا نه تحقیقاته مرفوع سزاقه اوج چهار یك و یا بر سرعت صکره وفات ائغی و قبل الوفا ت
 ضبط اولنا نه افادده سن غلطه ده قفسی ز قافنده ک اقامتلا نه کیمکه ائمه کدر کاهده واقع سرکزک مجانیته
 هیفانه و سرکزک طایفه جفی ادره بویکی شیشماخه طو یارلاوه آسمه جیره ک قره کوز و قاشکی بر آدم
 کندی تعقیب ایدرک فحایلله جرح ایدکی سوبله تجیه اولنده و مرفوع سرکزک دخی عدم معلومات
 بیا نه ائغی جرحه لغوز قاتل کیم اولیغی و اسباب جرح و قتل نه نه ایدر کلیدی اکلایله مامسه ایدم
 ذکر اولنا نه اشغال بر آدمک جارج اولیغی سزاقك دوستی فزیده طرفنده تأیید ایلسه اولنده منکر
 اشکله موافق اولوب کدر لرنده بویکی افعالک مدوری مؤول اولان ذکال الهمیده تحری و تعقیب ایدر لکه
 اولنده عومه عنایت مور و سایر موفیقوایر جناب نظر ایتله بنده تحقیقات متبینه نك بر حسیه نتیجه
 واصل اولی الطاف ربانیه ده متنا و معتقد در لطیف لویجی افندی بن لری دادره سادغیه غایبه
 اعزام ایدر لک احوال ایدر بیلا کشف و معاینه یه حاوی اولوب مومی الیه طرفنده تنظیم ایدر بیلا و بر صورتی
 مربوطاً عرصه و تفحص قلنا نه راپور مطالعه سنه کیفیت رصیه علم عالی داوریدری جویله جفی اوزر نقشه
 کور بیلا جرحه کافه سی ایکی طرفی لسیکه اوجی سبوری برالت قاطعه ایلله حصوله کلیدی کونستبله
 افادات مضبوط و معدومیه نظراً فعل قتل بر شخص طرفنده ایقاع ایلسه وجهه مجادلده دخی مقتولک
 ایجه مدافع و مقاومتده بولمسه اولیغی مقتولک النده ک جرحه لایله اوزرنده بولنا نه ره و دلوور
 فتنه درده ادرینک ائمه ایلله مستلدر اسباب معدومیه نائی قاتلک شحیدک مجهولده

دانه دلاخی پولیس سر قومیر لکندنه وار د اولاده خیر بانک هویتور

۸۰ ماہیگی تاریخ و سفده لی تفدا قانامه موسی و سائرہ بد لکندہ ظہور رایتی عرصہ قلمانہ
مزارانندہ بعضدی بالتبسم لفا تقدیم قلمنہ اطفالہ ابط بدہ

کشیانہ موسسه ظہور رایتہ منظوم نیک ما لا ترجمہ سی هویتور

ارمید اویانک شمدیه قدر ظلمندہ بشا یغیر کافیدر ظلمت بو یوندر یغنی بو یوندر دہ آتک سفیل ملک
حالی اصلاح ایدک

دیگر منظوم نیک ما لا ترجمہ سید

اشک چشم بزی ایتمز ورجا و نیاز بزه در ماه اولن اختیار بزه معارفت ایدہ می جکندہ بزرگدات
چارہ اراعی بزر

ارمنی اولادندہ قهرمانه قانہ وار اوله ایدی ارضنامه وارمیدر بو کونہ قدر محو اولوردی
ارمیدر بخیلا سارہ قید صو ایستور بوقیلا سارندہ دو کدکیز کوز یا ساری النی عرصہ بد و بزی یغنی
بو یغیر

ارمنی قانله طوبی بد کجدمزی و اختیار رمزی قید دید قید رمزی قایوب کو تور دید
انا وار لادینی یاریمه یاریمه ایندیر اولدیر دکاری بد لر مزدم بزه توارت ایدہ سؤ و صیدر
اسارندہ تور تو بجه دک دشمنده غصه مت ایدک لا بزال جناب خالو بو خصوصه شالهدر

دیگر منظوم نیک ما لا ترجمہ سید

ارضنامه شه اولسومہ و طغریک سفیدر و صحایه ی مختا جدر ای و طه بقینده خلاص اوله جفک

.....

بلك اوغلى واسكدار متصرفليه استاجول پوليس مديركلى وديدارت ژاندارم لاري
قومانده نطقه تقسيماً باز يلامه . ۴ سائيل تاريخه تذكره نه صورتيد.

ارمنى قومه لر بلك مائيس ايچن بر قشالو چيفاره عقدينه دائر يكد يركى مؤيد هر طرفنه بلك چوقه معلومات
واخبارات وقوع بولمى كى بؤكره م وانه ولايتى پوليسى ر قوسير لكندنه ورو دايه نه شفه لا نطقه اقامه نه
صورتى لغا ارسال قلدى . ايتك دركار اولامه الحميه و هديته نطقاً ايچلا كوندزلى ميقظا . حركت
اولمور لوزمى ايضاً حاجت اولوب در دائر سيمه نك سلا رينايت و امثالاً اجراء ناريه ايله بر تقضه
ادراسى احتمالاً قارشو دى بشفه ده التزام تدابير و تفيدات و وصىاى فحاشك كذا ركا هديه مصاد
بولامه دى مستعد و كوزى آچور مئورر و مستطعم قول و دوريه لر واسطه لرله اجراى ترصدات اولمى
صحيح لازم كلانده ايفاي بليغات اولمقده اداره عيديلر دى اكا كوره ايفاي معليه دفت و ^{عاطفك} _{عاطفك}
مسئولتده مجانبت جوطى سيا قش تنكش مخصوصه ترقيحه ابتدار اولدى اولوب

ارمنى بطريقه . ۴ سائيل تاريخه باز يلامه تذكره نك صورتيد.

ارمنى ر باجسادى طرفنه شهر مائيس ايچن نه برادير نوزلور چيفالو ايستليدى اخبارات مواله ده مستفاد
اولمى كى كله جهل غشبه كون يدي قلدنم مائيس سئاليسى جوارنده بوندك اجتماع ايد و بكي بشفه مخصوصه
قلنديقدمه و ارتقار باب فسادك بودر جدره و ارامه صدمات آرميه سئاليسى قارشو ضابطه جه
تدبير شديده به مجوريت طبعى بولنديقدمه اشو اجتماعك وقوع بولمى لوزمى اخطار و شايد
اجتماع وقوع بولوب م برادير نوزلور تحداث ايد رايه مسئوليتى ذات والارينه راجع اولمى
معلوم والارى اولمور اوزره رقيم تذكره به ابتدار اولور

وامه دلائی پولیس قومبر لکنده ۹، سائیکل تایجید سفده تفاقامده
 جلیه

هندانده دایه کیده بون وکلا بون کوندم دیه انده بولانه ایمنی فدا قومی طرفه سو قصه
 بولیده جی و بونام کوی و فاده بعضنده اتمک واعانه آلمه وسیه به شهرک خانه و سواقنده
 مجموع اولانه و شهرک لایله اده بهم بیک و روسیه نک و انک اوج کلمای قوغی کوی فریمانه
 مصفله النی بیک کینک مرها اولوب ارزا بیکدی مفاسده موفقه اوله مدفنده اوله دیه انده
 فدایده و بیکدی امدوزینه مایس طرفه طرفه اسلام اوزینه هجومه اختلال جیقا جیقا
 و حتی به نه برو فدا مصلحتله دلایه کلاسه روسیه نک قافقاسی شهرک میقاتل مرها لای
 اوغنی محله اخی کینورده باغده یوزکشی سلج ایله تعلیم ایدیردی و بوندرک عکله
 و پولیس و محیدیه ساری الایدی البه سی لای اولدی و هیئت تقشیه سو قصه فرصت ایددی
 و تجارده قره بت واسطه سیله و ابراهه طریقه جیده و ادراره مده جلب وارمنی قومی نه توزیع ایددی
 وارمنی قومی لایه امریکا و انگلیز دولتی معازنت اید و جیقا قره بت طرفه صورت محرمانه معلومات
 و بیکدی و روسیه لای معلمی و رهت اچوره تقیات اجرا ایدیلکه اولدیفی معدومده

مقام سی صدایه ایله دایه نه مایله ۲، سائیکل تایجید بایزیدانه وکیل
 صورتید

مایس ایچن ارمنی قومی طرفه بعضه ذوات سو قصه اجرا اولد جی اخباری متفهمه وانه دلائی پولیس قومبر لکنده
 شمدی وارد اولانه سفده لای تفاقل علی صورت مربوطاً عرصه و تقدیم قلغمه و ضابطه جاری
 تقیاتک تأییدی طبیی ایسه ینه برمدنده برو جراتدی تزیایدنه ارباب فادک منع جهانت و کندی
 امثال نمونه رعیت اولد جی اجاآت اساسیه متوقف بولمده اطله اوطاق

سوسیالیست اوله قدری روسیه دوتجه ده معلومه بر ملتجه روسیه بولنجه نه قارشوی طرف
 قاطری نصیحت ایدرز اوارمیدی محوامک املنده در بوکونه روسیه ترکیا ایله متفقدر بر طرفنده
 بری محوامک روسیه دبد طرفنده کندوسی ترکیا یا محوامک درجه سه کورمکه در دولت علیه بولنجه بولمک
 قوتله جه درجه در اولدنی محوامک دایه جه فائده که روسیه نلک بولمستی سستی کجورمک البور
 دولت علیه بولمستی بولنجه ایکی صیتک ال الهوی نصیه اتمک املنده در لحد قدر بوکونه
 روسیه نلک معادتیله حال حاضرده اولانه وقوعانده قوتلمقه ایسه بر مدت صکره بوندنه دقتینه
 تضاد فایده کندی بویه بویه محاوله هقدر محابده چک ذات ایسه بوکونکی کونده روسی اولانه بایسه
 چاردر بوکوندیم فرانسه نلک شمال جرته لانه برشدره بر اجتماع وقوع بولمجه و سروه مسئله
 موقعی قوتله هقدر بوجله فرانسه رئیس جمهری واریستریا قراطی و روسیه و عهدی ایله برجه
 دیلوماتر بولم هقدر و سروه مسئله سنک ملی و ترکیا نلک تقیمی تذکر اولم هقدر بواج دولت طرفنده
 بهارده بر صکت وقوعه کله چک ویر و سبانک داخل اوسی م محتمل بولمجه مسئله بوجوعات ارمی مسئله
 ابراش دهشت ایدر چکدر ترکیا ارمنستانه حدودنده روسیه نلک تدارکات جیمه عکری بونی ایما
 واثبات اتمی دولتک ترتیب ایدر کدی ییلا بوجمجه ترکیا یا تقسیم اتمی و ارمنستانک م روسیه تسلیم اتمی
 طبعی دلمی بزم ایچونه مدله اولانه بوکونه م اوز وده مسئله و اچوم بواجله هقدر بنا و عده ترهله یکنیزلم
 ایجابی دوتوزلم دوه قوشکی بیاکمری قومده صاقلایلم ایسه کدار اولم و درت طرفه عطف بخش
 ایدرلم واضح بر ییلا نه ترتیب ایله قانت و طانت حاصل ایدرلم حال حاضرده نظر اچا اولمجه معاملده دوتوزلم
 دولت علیه منفعتی بولنجه ملطک بشق جرتنده اغریتجه حصوله کله ییلا بزم مسئله ایچونه صاقلایلم اکثریت
 و جهوده کور ملک ایچونه چالایلم که بربوط بولنجه مقصده حاصل اولور سندی ارمی مسئله سی سوکدی
 بونلک کلیمی جهوده سیه ویرول نشه متوقفدر که بوم باطامه ارمیدر و ارمی جماعتنه متظر در

ناظر مشارالیه افادۀ روسیه منفعتک ارضی منفعتی مباحیه اولی یعنی موضحاً میزند روسیه دولتی حقناً
 دولت عبیه معیه و ظهیر اولی روسیه قاندریک اسلحه استازان اتمند روسیه نیک حرکات
 مخالفت کارانه منجاقه سکنه مقدم وقوف پیا اتمند ایدی بنا علیه روسیه نیک استقلاله قاندر
 انقبالی بولندی ارمیده اخطار اتمند ایدک هفتونیک محافظه سی انظمره دوله عائد در هونله
 انظمره نیک منفعتی روسیه نیک منفعتی مغایر بولندیده مسله نیک ارضی مانفعه موافقه بر صورتی حل
 اولی طبیعی منجاقک انتشارنده بر روسیه دوله مخالف مسلک اتحاد اتمند نه طویلا بعضه طرفه
 منجاقه هجوم اید روسیه نیک استقلاله مخالفتیه ایی ادارۀ مصحت ایدک دهها عدد وادری اولی یعنی
 افاده وایاتۀ قاندر ایدی که بوندیم آبادیه طرفدار بیک ایدر کلانیدید بوند کویا برام
 سوبالیت افلا ری نرانبیکر ده طویلا روسیه دولتی بالطبع بزه مخالفتیه بولندی بیایه انجاده در
 حتی بوفدی در بیایه بیدک آمال وحرکات روسیه دولتی ارضی مسله مخالف مسلک اختیار یعنی
 کویا منجاقیه شرکتک اطور غیر مناسب در دوا منده صنعت اولی یعنی عمل اتمک ایستور بر دولت عظیم
 ترکیا ده انتشار اید سوبالیتلکه خوف اید محوی التزام یعنی یا نه تعجب در هونله برلیه عهد نامی
 قرار التۀ الیغی صدم ارضنامه استقلالک موقع اجراء قوتمنه روسیه موافقت اتمامک از روزم بولندی
 اول وقت روسیه بولنامه ذوات معدود بول برونک و صینامنی مبداء قوی و ترکیا ارضنامنی ضبط
 و اشغال یعنی نصحت اتمند ایدی اشته بولما بولک سوزری بولکونه با علیج رسماً تصدیق اولمندر
 خلاف کید انخر روسیه مخالف حرکاتده بولنجده عجزه قانع اولمند ایدی حال بولک بوند بولکونه سوبالیت
 شرکتیه وقوعات مؤسسه و روسیه نیک باز بالفه سیت و بریکری بیایه بزه بیسول طومعه در
 بولکونه روسیه ملکونی مالکندۀ که ارمیده تحمل اولنجده هر درجه در نصیه انجاده در در دست و تعقیب و مکنی
 سد اتمک و سانسورک معاملات سیدیه اید روسیه مطوعانندۀ ارمیده فارش و استرزیایم
 بولمور وادرتو دوقس اولیا مکنی نصیه اتمک صورتیه ارمیدک تجارتی هو اولی درجه نیکلمه
 و متعاقباً بر هیوه افلا سد ظهور اتمند که بولندی یا پانه لب روسیه در ارمیدک جمله سی

مجلس قاری عقدہ مطرودک جو اعتراضی وارد طرود قاری موافقہ کو بطریق عالم مطرود اوج آی
تحت نظر رندہ بولند برطور

اومہ اوجی بند شرکت قبول اولتر قدرت و ثروتہ کوم اومہ لبر و دقار بام بر صلیغ شرکتہ و برکہ مجبور در
بویارہ اومہ غر و شدہ اسکی اولہ عقدہ

اومہ در دخی بند اعضا نیک تا دی اینکی مبلغہ شفعہ لرم مؤرا بر وجه اولہ و نہ لقمہ لک و یا آلمہ نامیلہ
اعانہ و برہ جکر اعضا نیک قدرتی مجلس طرفندہ تقدیر واعانت دخی اوصوئلہ تقدیر اولو
اوجی بند طاقم و بریدل یارہ یے اعطای و . و . م . طرفندہ محضی علم و خبری کور و مجلس حضورندہ
او اوراقی محاسبہ جکر

اومہ التخی بند رئیس عیالات موجودہ و لقمہ و یا آیدہ وزیر عمومی تسلیم اجمک مجبور در رئیس خدقندہ
حرکت اخی . و . م . طرفندہ توجیہ سب اولہ عقدہ

اومہ پیخی بند لرم مؤر خفیہ و طیفہ سی ایفا ایدہ جکر شرکتک منفعتہ عائد معلوماۃ رئیس واسطہ
. و . م . لہ بیلد برہ جکر

اومہ سکرخی بند قد اغتلاطی موقع فعلہ وضع اجمورہ و سائر لازمہ مراجعت لرم مؤرک و طیفہ سید
اومہ طغوزخی بند کندر حسابہ لرم مؤر لھی اولتر ایسے برہ دولور ما بعد اجمک مجبور در
برخی بند اومہ بای طاقمدی بلکہ برہ حصہ معا شرنده بولخی و شرکتک شرف و شانی جماعت لکندہ
اعلا ایلحد

اومہ بای و سہ بای مجلسی

برمی برخی بند اومہ بای و سہ بای با لا تقارہ اومہ بای و سہ بای نہ بلہ بر مجلس تشکیل ایدہ جکر
بوندرک و طیفہ مؤر بندی طاقم و لانی اولو سبلہ تشکیل ایدہ جکر مجلسی جسدہ برہ و کانت بودہ عقدہ
برمی برخی بند اومہ بای مجلسی لھی اولتر سہ آیدہ بر دفعہ الی بایک و یا یوز بایک یا شتی حق

معلومات تمامه من وارد در بزم اجراء اجراء وضع اید و بمنزله ایسه بول تشکیل ایله داخل اولانده
امثالی تعلیمات و بر مکرر و وزیر دیگر تعلیماتك اجرای احکامه اتباع اید و بکارنده شهرت بکارند

.. چنه لر ..

چنه لر تشکیل : بری دید بیه قسمه و یکدیگر بیک حاله آشا و بر محله و فکری اولی اوزره جمله سی بشر
و با خود اول کشیده مرکب بولمیدر .. بز و عبارت شرکتی در خاطر ایدرک نا بولمیدرک و می
بشر فکری تشکیل اولمیشی نومه ایدر ..

برخی بند اوده بای طامعی رسماً بر فرقه داخل اولانده اول ایجا به کوم امیه و محافظه اسرار و مینه
اولوب اول قدری با تحقیق تجربه ایدلیم

ایکجی بند شرایط مسوطه یا حاضر اولانده معامله مأمورینك افاده سی و جمله نك آراسی ایلله اوده بای
طامعه داخل اوله جقدر بومورته قبول اولانده استدکلی طامعه داخل اوله بیلور لر

اوینجی بند شرکت مراجعت اید و بکار اوده بای طامعنك حضورند و کند و نك شرکت نظاماً قانع
اولدینقی و افکار هنده بولمیشی سولیکده صده رسماً تحلیفی اجرا اولره شرکت اعضا فقه
قبول اوله جقدر یعنی هرکس ارزدی و جمله اید و بیلور بز شرایط تحلیفی بولایه درج اید و بیلور
.. الله ناموسکه و بود یاده بلا عزیز اوله جی طافه اید و و غنی قیامه اختلال ترتیبانه
و آمل و افکار به قانع اولدم اولوم سرعتمه قدر بولمیشی شرکت نك طافه پر و غرضی و جماعت نك
عزیز دعوائك مطالبینی و بلا تودیع و حواله اید و بیلور و طامعنی داعی صورتده صداقتله ایفا اید و بکار
بیمه ایدرم ا شومینده صادره اوله جهم ملتله استدله ارمیدک بویئنده آمیلاسه بار بار نك
اسارت بوند بر غنی خوبه خوبه قیدمغه و بونك نتیجه نه داخل اولجی قدر جهره و اقدام اید و حکم ..
در دخی بند اوده بای طامعی بیلانده غنیاً قرعه ایلله بر اوده بای و برده و کل انتخاب اید و بکار
اوده بای کند و طامعنك ریکی اولوب اوده بای مجلسنده حاضر بولم جقدر و اوده بای طامعنك

جناب صدر تقيدي جوړېده چې وچه له اشو تعليمات غنيا و جمعيت فساد په نه النما و ايدو چكار ك صورت
 ترتيبات و حركاتي متعصبه و طغله برابر مندر جاتنه ارمني قايد بنده مركب اولو اوزر تشكيل او نهمه بر قوت
 بولنديغه داتر بعضه فقرات مندرج اولوب چند كونه اول در دست اولنا مه ارميا غزنه سنده نسا قوت
 طرفنده و پر بلاه اعانه نك سور استحال ايدل كنده بحث ايلسه ايلسي و ذكر اولنا مه تذكره چا كرايدو
 بر تفصيل عرصه اولنديغي اوزره فاري ساينك قوتيه سنده الی بای اولو اوزره اسقوتی سنده
 بر قادي مه بولوب هتي قول فرس كلسا سنده رفقای ترهيله برابر داتره اتحاد لريه جلب انديكي
 د هت يوز قدر اشخاصك اسيني هادي اولو ره تنظيم انديكاري دفتر ك مرقومك زوجه سي و سله
 قوتيه هيئت اعلا و مختبرات سا تره لريه مزيج نك توسط ايلسه بولغي اول صورتله قايد بنده
 مركب بر قوتيه نك و هوديه دلالت اخلده اولنه و اشو تعليمات مندر جاتنه اوله ايله ايلسه اوله
 تعليماتند و نه فضله سيدي محتوي بولمنه نظراً اريولده دمي اجزاي تحقيقات و تفيدانه دوام ايلكده
 بولمنه و طغله اولو به

د چهارت غنيا قيا به شركتي شعبه نك مهر يايه مخوم و ارمنيال باز و سله مهر و اوده اوج
 محيغه و نه مركب اولامه و دفتر سكلنده بولنا مه قوتيه تعليماتك
 ترجمه سید

غنيا قيا به اختلال شركتک را غني تشكيلات پر وړامي
 مقدمه سید

غنيا قيا به شركتي كندى اختلال فرقه نك فعلياته ابواسا و هممللك موقعه و ايجاباته و احوال خصوصيه
 واقف بلوكه تشكيل داتر قطعي براصول اتحاد ايجامندر بنا بر به غنيا قيا به باجمعه فرقه لرېك قطعي صورت
 تشكيلى نصيحت ايجامه مطامع اولامه امله موقعه اولور شركت بوا ساس اوزريه تشكيل اولو ره فرقه نك
 عموم اساني و قانونديني نصيحت بر وچه له تبديل و تغيير ايجامه ك لهر بر شعبه نك اداره مائوري محلك
 ساعده نه قضا و قيه و قيه نك موقعه كوم بلوكه تشكيل اخله مائنه و ندر لر ياي تخته عاينه قوانينه

داخله نظامیه سندھ جو بآ شرفوار داولانہ ۷۷ سالہ تاریخ و پوز قورہ
نوروت تکلن نک موریدہ

غیاور قوتہ نہ منسوب رائفوز ضمیمہ رسم الہ قوتہ یکیشی اوسلک وقوتہ رؤساندہ دیگر بعضہ اشخاصک
صورت توقیف واستلما قدرندہ و بیامہ خانہ اولہ بایسی اغویک اولہ سنہ کا دولابک ایجنڈہ قوتہ
تعلیماتہ بعضہ سطحہ و سائرہ ظہورائیکندہ بجلہ بعضہ افادات و مطالعاتہ جاری دار داولانہ ۷۷ سالہ
تاریخ تکلن علیہ آصفانہ لری تسریع معاملات قومیو نندہ بالمطالعہ سائرہ موفقخواہ جناب کئی سنہ
اسرای مرقومہ نک الہ جویسی وقوتہ محل اجتماعک ظاہرہ بیقایسی خصوصہ کہ موفقیت مخصوصہ
نظام تیکلیدی سابیامہ تقدیر و سالیاسہ کورلسہ و یطریقخانہ چائند اشعارات علیہ آصفانہ لری
مقتضای مصلحت موافق کوریلہ رک حضور سائی صدر تیکلیدی عرصہ و اشعار الیسیہ اولفظہ اوطعہ

قوتہ ولای یولیس قومیر لکندہ ۷۷ سالہ تاریخ نظامیہ النامہ فخرہ لاتفاقانہ

علی موریدہ

قبیلہ ار با بفسندہ فرو قدر اشخاص قانی الہ طرہ نامہ اسکالہ نہ بیقہ مقدی الہ ولایتندہ اشعار
قلمی اوزرینہ یولیس علی رضا اندی الہ مقدار کافی ضابطہ سورہ اولیفی تکلن یولیس مکر لکندہ بیلدیلدی
عرصہ اولور

بالتصرف مقام سائی صدر تیکلیدی داخلہ نظامیہ ۷۷ سالہ تاریخ

یا زیلانہ تذکرہ نک موریدہ

قائم یا سادہ بیامہ خانہ اولہ بایسی اولوب قوتہ یوز بیلرندہ اولیفی کلاسیلہ کفر بعضہ رفقابہ برابر دیت
الیسیہ اولانہ اغویک بالحقری اولہ سی دروندہ کی دولابک کینلی وضعتی بر مورندہ اعمال الیسیہ کینک
تخاروندہ ظہورائیکلہ الہ بیلدی ۷۷ سالہ تاریخ تکلن مفصلہ چاکرانہ عرصہ اولنامہ غیاور
مہربانہ مخم بوطہ تعلیماتک صورت منجمہ سی لفا عرصہ و تقدیم قلندی مطالعہ سندہ محاط علم سائی

برك ۲ قوت قدر ۲ یعنی ایسه نوره اولیغی وارطه بی اغوبك اوله سی درونده ۲ بربر دولابك
ایچ طرف کیزی و ضعیفی بر مورنده اعمال ایسه بر محلك تحت ارقه سر محفوظ اورا و مفده موجود اولیغی کی
اسفولگی قارینك اوله سر ۲ دیوار تحت لری ارقه سر دخی آله بولدیغی بیامه و افزارالمیسه و مایه مخصوص
اعراضله اوله بی اغوبك اوله سی درونده دولابك کیزلو اولامه محلی سوکد بریدرک تحری ایند برلده
قوتیه بیکیا شلغه مخصوص و عیجانه و مریله ختم تعلیمات ایله قوتیه یوز با سیدنده النامه اچیه ۲ دار
مقصوده و قایدلام تحت لری ارمنه یا فحالی و قابیولی طباخچه رظهور ایمیسه و بالاده سایی محر
رؤ سادده مراتب و عیجانه لؤمه در صحت ایدله کدی کی دیکر لریك م لهما طویلاته بیله سارعت
اولوب سایی موفقتوای جناب یاد سلیق استاجول عیجانه قوتیه سلك رؤ سایی و قوتیه مریله
بولدیغی محل طالعه بیقا یسه ارج تحقیقات اخیره دده دخی معلوم عالم دارا کریدی یو یسه اوله بیغی
مراکز فسادیه ارمنی کلیسا و مکتدی اولوب عیجانه قوتیه سی مریله بیله غلطه کلیسیا دا خنده ۲ مکتبك
اوج قیون بر اوله سی درونده محفوظ بولغنه و ارباب فادك کلیسا لرم عیجانه ترتیبات فسادیه لریه بیقچام
ساعده و ضابطه نك تعقیباتده کلیساره قرار ایدمه ارباب جرائك قبول و صحابه اولغنه و کلیسا اوله
مربع فاد استخاضده مرکب بولغنه و بوجاه دوام یتدک ضابطه م بوجیه محنت و مشقده الهه اید یلامه
قوتیه لرك توقیفندمه بر فائده حاصل اولوب دها اوسته لقی ترتیبات فسادیه ا جراسه کلیسا و مکتدك
ساعده بولغنه نظراً سایی بطریقانه عائد اولامه بوجالده برتیجه و برطك با عیجانه تدابیر مؤثره اتحادیه
موقف اولدیغیك واساس فاد کلیساره عائد اولوب مرتبه ضابطه نك مدخله سندمه معونه قالدیجه
آدم توقیفندمه و قوتیه در دستده معوله کله حلك فائده موقف برمدت منجر قالیب کلیسا ایستدنه
مجازاة قانونیه و عبرتیه اوله بیامه محلا اهلینده الطماع واقناع صورتله یتد بیدر جلب ایدرک
تثبات فادیم دوام ایدمه بیله جلالك عرصه و اشعاریه جرات قلبیغی معروضه اوطیه

مقام سنی صدرتعالیٰ ایلہ راخذ نظر متجلیہ . سائنسک تاریخ باز بدلا

تذکرہ نیک صورتید

غیاور قوتہ سنک و سائط اجرائیہ سندہ بری م مراتب و ضمایم اولیٰ بلقی بانجھوہ کدر سنک در بدله امر قضا
انجوا بندہ صرمانت مصلحتا رائی افرایہ بار بلک اوغلن دولاب در سرخ بر خاندہ سرکہ کلیم اور سنک
قوتہ بیکسی اولیٰ اغفال ایندی دہن یوز قدر عورتہ یاست ایدرک ترتیبات صادر یہ یا توسیعہ ^{عالمی} حقیقہ
اولیٰ کی اراکل و اسایہ ویموری او خانی نام دید محمد علی دخی مرقوم اوسہ معاشرت ایلد کلا دخی
افادہ ائیمیلہ قوتہ بیکسی اوسب دخی بولدیریلہ وہ انجوا باندہ نتیجہ کتم حقیقتک فائدہ سنکلی اعلایہ
مقدمہ دار نہ فراریمہ اولامہ قوتہ بیکسی سراسلی تموری کرد یہ نیک غیاور قوتہ سی وظائے کدر سی
تعیہ ایلیمہ بی رؤسایہ باب صادرہ اسایہ واراکل ویموری او خانی وقسم یا شام بیامہ خانہ
اولہ بیکسی اغویہ ایلہ اولاً بلک اوغلی کلیاسندہ بالاجتماع کرد یہ نیک کدولرہ ترک ایلدی مصلحتی
اور بنا شدہ توزیع و ترتیب ایتک ایچومہ قاسم یا شام قولاقز کلیاسندہ اجتماع فرار و بریدرک ایچیفہ
منکور کلیاسم ترتیب جمعیت و قوتہ او بنا شدی اورا بر جلیب و دعوت ایلہ درت یوز قدر ارمنی مصلحتی
بہر اودہ نفدی بر اودہ بانی والی نفدی الی بانی و یوز نفدی یوز بانی ادا رہن بولمہ اوزرہ ترتیب ایلدی
وایط بد قلم ایدیلانہ رفتہ ایچومہ اودہ بیلدہ ہر عدد بشک آلدندہ منکور رفتہ ارباب صادرہ
اسایینک زوجہ سی واسطہ سیلہ غلطہ کلیاسی خدمتہ موقوف والی بیاتک برادری نہایتہ کوندلیمہ
ورنفا سندہ سالف الذکر اولہ بانی اغویہ ذاتاً قوتہ یوز بیکسی اولدیفندہ اغویہ کدولرندہ ایرلیوب دیدر
قوتہ بیکسی دید اغویہ الحاقہ ایلدی و طویلا نیلانہ بارہ کلیاسی خدمتہ نہایتہ و برلیوب غیاور مہربانہ
مقوم مقومہ الیقنی و قوتہ اعضاکی لہفہ در برکومہ غلطہ ارمنی کلیاسندہ اجتماع و مذاکراندہ بولقدی
و غیاور قوتہ سنک مہری منکور کلیاسی راخاندہ کہ متلک اوج قبولی برادری در وندہ بر صدقہ
محفوظ ایدرکی و قاسم یا شام ارمنی روسیہ اساتجینک یا ندہ حراقلو ایدہ لکومہ ایلہ سافر
اغاجندہ بر خاندہ ساکن اسقولعی نامندہ بر قارینک الی بانی و فرادہ بولمہ اسایینک دخی کدولر

زور نالی مآله عواديسك افادهسى ارهمن بعضه مرتبه بابت كورينج بونك دى تقيقى لازم كلمه اولدندن
 كيفيت كندونج بالواسطه استصلاح اينديركده مرقوم عواديسك اوسوزى كندونج سونديكى مرقوم ضابطه نيز
 عارف اغا دى حاضرين مومى اليهك دركنا ره بيله كوناهيه مرقومك ۲ لايحه مرقومك تاريخ والى بوز
 تجمه اوج نوزون تحريات جهايه مآله مستبانه اولسه ايج مومى له عارف اغا جليله سوال اولدنده مرقوم
 عواديسك فائده انديه سويشوركه بالذات ياندنه بولنجوب انجور بونك برلكده قولشده دى شاهده
 قومانده مبلوا ساراع عثمانه باشا حضرت بك امريله كيفيتي كلامه اوزره ياندنه كندنجده عواديسك
 عثقا راعليك مى بوقه عاسرا وعلك مى بفرست او فوديقى سونديكى اييده بيلم ديو جواب ورسه ديو
 مرقوم عواديسك تقدير افاده واقعه قسماً تايد عليه اولميه منكر ودرلك مندرجاءم عند التحقيق
 قاعنت تجسه اوله من معلومات صحيحه منج اوله به ره بالطلع حكومه ساقط قاطعه اشته قويسيه عافرانك
 زبده تحقيقات تفصيلات مرقومه عبادت بولميه و بوقه مرقوم سواقعه لور مجرد اذهانه افكاره
 تاثيرى طبيعى اولامه وقوعات و عواد تاتك برطقم آتا رنده تولد ايلدى كركى كى تحقير ائمه معافيه
 بوم مبرورم مكر به ملكه و عباديه دلا ندر قسماً سدوبندى ايلديور ايلدين لهامه اتحاد واجرا اولامه
 تدابير مؤثره وقايله لارى والها اسلمه طرفنده دى و لهذا شريك شونا بجا تدا شديه فارسو كوستيدلامه
 اوضاع سكوره و ملات محبت شعارى عمره خيره باله بيله ازله جيت تايمه قلوب و تقدير آسپه و حضور
 اها مقصد و مصلحتي موقه اولدور سايه معدلوايه حضرت ظل اللهيه اسلام و خريانه خوف اها
 وزير دستانه آسوده نشيه امه و امامه اولدور بالتشكر و الاقهار هر كس كند و كار و كيله مشغول و همار
 مختتم زمت صدقندى اولامه دعائى عمر و شوكت سينه ياد شامى ارجه خيره سلك تدارينه مجور بولميه اطفله
 و محضا وقايله آسپه عام نيت خيره بيله همه جا و اكها مبر اولامه بوقه تحقيقات ملا بيله تحت استجواب
 آلامه اسلام و روم و ارضى افرا اها و نبعه دى سامه شد و شامى متدارينه يله يكدل و كزنامه
 دعوات مرقومه عمر و شوكت جناب جهائنا ياد و تدار اتمكده بوقه اهلكت عافرانه مزجه
 تحميم رامنا قلناه اشو فذلكه تحقيقاتك عرصه و تقديره قرار ديرلدى اولميه

۱ و مقوله سوزن کذوسه سولیکنی در خاطر اید میورم دیو ایسه سیاه و سبانه نظراً مرقوم هاجی کرک
 بو سوزری یالکز برآدم دکل نیک و بدی فروه و تحیزده عاجز و جاهل دها بر طاقم ساده دلاسته
 نقل و خطایه تریج افکار اخی قریه احتمال و شرفلامده بیوع و انتشاری دخی بعضه جوار و لایندک
 وقوعات حوادثی ذکر اولانه تفو لهات و خطایانه انضامه و هم دسوسه یسینی طبیعی الحول بر حال
 اولوب شوقه که کرک مرقومه بودوس و هاجی کرک اقوال و ادضاع مجویسی و کرک قسماً بعضه
 اصاف دلا ندیک سدیله خانه ریه صادر شوب کجندی لرحی یک ده عتده حالی اطلوس لازم کلور ایسه
 خارجاً و داخلان ترخیلان و تسویلات مفسد طارانه وقوعه دائر بر کونا سرشته بولوب الی مامدر
 معنی کونا لیه ی تحویل مأموریتا بدیه قویه مرکز طار بولایعی رفعلو فائو افندیک دفعه کون بالتفصیح تیغه
 و تحقیقی قومیسونه تودیغ جوریلانه ۱۰ لایله لایلا تاخیل و درناله عاشر اعلی عثمانیه افندیک ارمی متدیه
 ایکی شخصه ۱ اسلامه سزی با صه جقد ۲ دجه اولیغنی یا یا س اولی عواد یسده ایستیک مندیج ایسه م
 مرقوم عوادیس اولای بولیس دائره سز و تماناً قومیسونده لدی استجواب مومالی اویله بر حوادث خبر و بریوب بله
 بالعکس کندی بنی عقب دفعه م جلیله دلا ندک قیاضی بادی اولاند لکیمد ایسه غفلاً اوکر نوب بلا خبر ویردیو
 تنیه ایلیکی مرده م اوکونه دلا نه قومسوزنده بقال عثمانیه افندیک جامعده مقوب م روم دارمی دلا بخندیک
 شوملا شدریه واقف اولجه کذوسه خطایاناً بوز حالدر بویله شیدده اختلال بیقرار بونده سبیت و برلسم دها
 ابو اولور دیکنی و عاشر اعلی عثمانیه افندیک محمدی محمد افندیک م اوکونه مهلبه اسلام قومسوزنده بعضدیک لاندیه
 کیدک بر صباغ غزیه اوقوسه اولیغنی خبر ویردم فائو افندیک اخباری بونده غلط اطلوس لازم کلور دیکنی کی
 مومالی لهما عثمانیه و محمد افندیک دها سار ایجاب ایدندم یلان یلان جلب و بالتخلیف استجواب اولاند قدیمک
 بویله اسلامدک ارمیدری کسه جکدیه دائر اصلا و قطعاً بر سوز سولیکنی ثابت اوله ماسه و مومالی عثمانیه
 افندیک او مرده م بویله بر شیده سبیت و برلسم دها ابو اولور ایدی دیمی حد زانده معقول بر کلام
 اولیغنی ملای محمد افندیک دخی دیسارنده طبع و نسا اوطاع بر غزیه یا اوقویوب اوقوسی ده حدوت قعیر
 علت اوله یله جک اسباب بوجه ده حد اوله یه جفی در کار بولمدر شوقه که مومالی فائو افندیک

تا تا بیورم و عیبه اولدیفنی اعتراف ایندکه نه صدقه مؤخرًا بوسوزی مجدد چا رسوده کوردی احوالده
 تحصیل معلوماته عطف ایله تا ویل ایتک استمه ایله ادا کومه محله به غریبی قبل الوقعه ساعت سیه
 و عودتی سرعت سکرده اولدیفنی اوله سولیدیکي جزایه استو تا ویل ایدری قبوله غده شایانه کوشیده
 برده میخاچی بودوس اعیانه اعلی یا نقونک دلا ندنه الدم دیدیکی انا صوفی وقوعا ندنه برکومه اول
 یخشیه کون صاتیقی دلا نه صهی مرقوم یا نقوا فادو واد کونک صاسو دفیزی ارا ایتسه اولدیفندنه
 وقع کون کندوی سرعت ایکی بحیر اوج راده لرند قوی به التی سرعت ماسدم واقع لاریک قریه کتدی
 هکومه معلوم بولمسه اوسى والتومه اعلی ایبانک زوجه سی انطایه عطا یه کیفیت ایدنه صوفیه فایدک
 مرقوم بودوسک اوسوزی خانه سنده زوجه نه سولیدیکي ایتیمه کندو قیوسی اوکندو طومر مقدمه بودو
 اوراده طمکه دایکه سولیدیکي بانه نصیح مسله ایتسه بولمسی میخانه چنک سوزلی طومری اولدیفنی میدا قوشیده
 انجور حیده بیدالاهام شهریه دعوت ایدو چک ییج بر حال و مقال بولمسیه بر میخاچی مقوله سنک سوزیه
 بخره چا یو غفلتک خوف و هلاک دیکسی مستعد اولدیفندنه ادا لاهانه ناسه بودرجه سرعت تا نیرینک علقی
 صولیه و تقصیر احوال و افکاره اهمیت و یرلدکه عهد اصل قهریه نک طراس نا عیسی الهیینه اولوب
 مقدمه قویه یقل خانه ایتسه والیوم ارینی جمعی مجلسی اعضا سهره بولمسه اولانه مانفا طوره چی لهجی سرکز اویده کومه
 اول دلا نه کلوب مرسه اوده غرضکوه آسوه و یریه ایدنه و یلیدیکي صاریلی ایکی شخصه نه بریسی یوز غرضکوه قدر
 و یریه ایسا طلبه عدم موافقه جواب و یریه اوزیه و یرمزلک اما اوده سهره کومه صدقه بوندک لهجی
 بزم اوله چی و زمینده اغزندنه بر سوز قایمیه و بوسوزده مقصدی استیضاح اولدقه لطیفه و یریه
 اولدیفنی و یریه قهریه لی اولدیفنی قیافتندنه اکلادیفنی ایکی دلقابلک وقعده نه برکومه اول دلا نه اوکندو
 بالتوقف بوندنه بری سوار الو قهریه ده بولمسی ایدک و یریه دیکرینک خزینه نه توکندی یا بزم مخصره
 بولمسی قفولانده بولدیفنی بوقعده نه صدقه کندو جماعت مجلسیه مخصوص اولم م رئیس بولمسی افندی
 سولیدیکي بانه ایدرل کریم بوسوزلی سار علت استدیه سولیدیکي انظار ایور و موملی به بولمسی افندی

اولدنی و بوسده در دلا ندی قیایوب خانه لریه کیدندی کور و با ایشیدند دخی عاله لریک محکمہ صمانده
خانه لریه عود تدیویه بعضه قادییه و جو جقد و ساطیلده خدی کوندر رل بیجا ره لک خوف و غلجانه
صمانده پیچیده بادی اولدنی اکلایند در اسلاً مناً اراجیف اولاده التومه اخی ایماک
زوجیه اتالا اوسوزی کیمده ایشیدکی تحفه اولارده ویریلده خنبره کوم مزبور اتالی ارکونه
میسمه ده موآلورایکده صوفیه نام قادییه اوده عه اصل نیکه و نیک فریسی القاینده اولوب
مقدما اسکدرم ارجید سو قاعنده واقربا سنده تو توخی بقول نیک یا نده خلی مدت خدمت
و مؤخرأً فریه عودله تا اهل اندکده و انظار لیم ارجیویه قدر رری قویلیقنده و ده سیم
بول محله لکده بولند قدیمه صکره برییه سنا اول بری اوده ای دی دیکری اتی یا شده ایجا رلک جو جفیلده
اوده یا شده بولنا نه قرینی و زوجیه سی بالاسی صحاب قوییه کلمه اولاده روم جماعتده بودوس
ولد ایوستول نام میخانجه سیمده ایشیدکی مع القسم تقدیرایدوب مرقوم بودوس ایسه بر قایح کونده برو
خانه سن راقی میقا مقله مشغول اولدنی جزله یا رسوده ک دلائی آیمایینی و فقط ارکونه سیمت
بسه بچی اتی رام لرنده یا رسویه کیدرل اعیانه ادغلی یا نقوده اوده ایکی قبه انا صومہ آلوی خانه
کلورایکده تصادف ایتمی روم جماعتده و کویچی اضافنده اوده اتی یا شده موراط نام شخص کندی
خطاباً در بوکومه در دلا نه آیمدیفلک اصابت اولدی زیبا اورنیلی قایشوه کویوروم در عیبه
و کندی در خانه سنا عودتنه تقطیع اتمکده اولدنی راقیک در جسی اکلایویه بی دربی
راقی ایچمکده اولدیفنده سرخوشی حالیه زوجیه در بوکومه لپشرو میسمه اورنیلی قایشوه
دیورل در دیدیکی مزبور صوفیه بالاسی جماع محله یا شاعه ایچمه اولدنی بیانه اتمکده ایسم
مرقوم موراط اکلایویه بر سوز سولیدکی قطعاً انلا ایچمه و مرقوم بودوسک قزیک نامدی
بولدیم جوسم دلا نه کویلی قصبه ل عربی میویونه ولد دیمندی دخی محله ده یا رسویه کلورایکده
بولده بودوسه بالتصادف بوکومه یا رسوده یله طولا سیمه فخاله اولد جو ایچمه دیدکده اوده جواباً

وزیر و ستاره عقد شده ابدال و ایلا به یوریلان عدل و رحمت و شفقت جلایه ملول زری جمله کلاه
اولان شواراده حکمت افاده حضرت خدایتعالی موجب تشکر و صلوات علیه اهدبار زیور زبان و عودیت
و مصافحه اولان دعوات مضروعه جناب ملول زری تدار علی التدار یا دوتند کار قلند قدس صدکه
ایک نزاکت و الصبی نسبتده ایفای وظیفه مؤثریه صرف اقتداره یوزاونه اوج صحیفه یه جاری ادره
تحقیق نیک عرصه و تقدیمه ابدال و نور فذلکه سؤال و جواب اوده بروم کله جم کلاه
وقوعه طبعی لکسده عارضه اولان تأثیرات ذلک شواراد یغولش لعل تکونی اشراب اینکده بولند
شوله که روح ملتدنه عطار التوبه اوغلی ایلیانک زوجه سی اتالی نام قادیه ادره دخی چاروم
دلاند یغما اولد یغنی ایستدم دیو ابتدا بریکلی اقدیه و بران صدکه انطاشیه بنت یا یازند و نام
قوجه قاری واسطه سیله زوجه سینه خیز و پرده اولد یغند اولان مرقوم ایلیا و لضم و تداکله دلائی قیامده
با سلامه و ادره ده تجارده قوقوش اوغلی قوسلینک دخی بالتصادف خانه سنده که خنده سینه باخوه
و عشقا راغلی یوانک ده طعام اینک اچومه دلاند یغنی قیایوب کیمسه اولندمه چاروم غلغلی و لضم و تداکله
و کیمسه اولد یغنی کی بومده مصلحیه منکوره چاروم کیده دیدر انطاشیه بنت یوالی نام قوجه قاری دخی
حکومت جاده سن بر فرده نک دلانده حراقله ایدمه اوغلی سقلاطی خانه سینه کورملک اوزره برطوق قلا سلا یو
منکوره دلانده کیدرک و بریکلی خیز مرقوم قره بتایله او جاده م که روح دارمیدی و لضم و دوسه و دوسه
اولد یغندمه دلاند یغنی قیامده اولد قدری و بواره لوله کلید آلمو اچومه ادره خنده بولانده نیمورچی مغدیجک
دلانده کلاه و شوکیغندمه خیزدار اولان ارمنی جماعتده و نیمورچی اصافندمه ادره سز یا سنده اوغلی سیما
دلاند یغما طور دخی چاروم عودتده بعضه دلانده قیالو اولد یغنی کوروب کندوسی م تره چاروم نک دلائی
قیامی و برده چاروم نک لهری بر نقطه سنده دلانده بولانده قروه یا سنده ترزی سادری دلاند ایلیانده
بعضه ایلیا استراسی اچومه التوبه اوغلی ایلیا ایلده قوسلوریک دلاند یغنی کیدرک قیالو اولد یغنی بالمشاهد
کله بکندو دلائی قیامده اولی و سوجالادی کوربه قوسلوسی ترزی و سیلایله روح جماعتده بودوس
دلاند یغنی یک دخی افریبی عطار ابراهام اوغلی صواب کیفیتی خیز و یسی آندرک م دلاند یغنی قیامده سب

قبول ایندیکازی و عداوتیه ایگز و الحاصل بوندله اتفاقیه سزه توصیه ایدرم و قهر از در میدان مجاز
مجله مزی بطور قریباً بزی مقدس محاربه و دعوت ایدر جلدر بوندله مصالحه و محبت ایدر
و آندی در برابر کورک بنده الحسد اولور و و در غفنه و جرمه و خبر ویرک به کلنجی قد کیمیه
یکی کلامه آدمی کویری کوینه کوندل قازوی و مار ویرسی برای کسی ایله سریعاً اعاده ایلک

« بر دیک موقعدنه »

قونی و لای یولیس قومیر لکندنه ۱۱ ساله کلای تاریخ و الحسد نومردایله
دار و اولانه تحریراتک صورتیدر

کجه لای نومه اولک اوشیجی جمعه کون اهلای اسلامیه جمعه غازی کینه کدی صده در چار سوده بولنامه روم و ایدرم
دلا ندی قیایره خانه لریه کینه کلدنه و بوبانده تحقیقات کله اجرا قلعه اوزره بر قومیسو نشیل قلدنه
بجمله نتیجه مستحصله نک در عرصه ایدر یکی ۱۱ لای نومه کلای تاریخ و دعت یوزیمیه بوزون عریضه
بنایه مله از بار اولشیدی منکر قومیسو طرفندنه بکره قلمه آغوب مقام ولایه و برسخی در حاکمیه
مقام جلیل سیرا لاریه تقدیم قلمانه مضبوطه نک بر صورت منظر رسمی نظام رتبه ایدر یوزیمیه اوزره لقا
عرصه و تقدیم قلمانه و لفظه اوطا بده

قونی قومیسو مخصوص طرفندنه تنظیم و لای تبیلیه به تقدیم قلمانه مضبوطه نک صورتیدر

ایر یوز اوده برسی لای نومه اولک اوشیجی جمعه کون رعیت الی بحیریدی رام لنده چار سوده بعصه روم
دارنی دلا ندیک بقتة قیاسیه اولسی اسبانک کمالیه تدقیق و تحقیقی با اراده سیه جناب خدایتاهی تشکلاتیه
قومیسو مودوع یوزیمیه روه شهر منگورک اوده ییخی یا زار کون دایره حکومتده و تخصیص اولنامه اولمه
اجتماع ایندیک در قومیسو رسمی طرفندنه خوف اهلای و تبعه نک اوده دمه بر د کمال انس و محبت
و امنیت ایله کینه کلدنه لایکمه خلاف عادت ظهور کلامه شرعاً دئی سبب لکندنه و لکیم ای محفانه و قفانه
بالحقیقه نظامه اخراجیه ایجابی اجرا اولغوه اوزره بی طرفانه معمله اجرایی حادی ایراد تبلیغ
اولنامه نظم رسمی و لای تبیلیه سیم طاعت و کمال دقت اجتماع اولورده لکانه و زمانه لای نومه اهلای

معلومات و برآورد کننده اشخاص مرقومند که حدود و بونده و یا سید داخلنده اتفاق شارت و فاعله
اطلاعه بر علیه جانی در کار بولمنه ارفله اوطیه

۱۹ ماه ۱۳۹۳ تاریخی و جهاد امضای الهه ایدیلده ایکی مکتوبک فغانه صمیمیه

« ۱ »

سولیکو دوشم

بر رویه بطا فحله ۱۷۰ و صلیکه ۱۷۰ عددی کوستریدیه صلیفه شمدی الفقه عدد در دیور
برک فحله کو حله کنه شامدم ولدی السوال اخذ اندک شمدی اصلاً آجیه رو عیناً ایچ و کوند و کندی
هوایی آلم غمه تفک برینه غمه غمه ظهور را بدیور نه کوزل قومیدا طویلا نامه آلمک عددی
ایست بر سه کولیک رومایا ده رهمد بوز و اولدیفی ایچیه اوقوغور عک طویلا صو ایچیه
آدم کوند رهمد و بر فایحه ریدنیام قریله طامختد بر کره دوشونه الفقه جته یکی ...
بوندده بشقه دها واردر به یادی روسیه ایضاً برابر کتوریورم واقعا اوطیه یوز یادی روسیه
ارمنی کتوریور قرار و بر سه ایدک لکه الفقه نک از اولدیفی ایچیه بو قدر کتورمک مناسب کورلدی
بقیسی محالک محروسه ایدنده تشکیل اوله یلور بو سه فصل حرکت ایدیه حکمزی کلیدیم وقت قرار و بر یوز
آشور یا سیده کلومه و بابا لیدک اتفاق قدری ارز و ایدرم زاناً آندره یازدم بوشه آندره
قطع علاقه ایدرم یا سنبیده مجتمی تبلیغ ایت
« بر دیک موقعنده »

« ۷ »

سولیکو س . آ . س . واریوا

مکتوبکی اوقودم و جویو ناسف ایدم سز مجادله و مازعه ده بولمنیک یکدیگر کزک علیهمده بولمن
بر جویو اولرک خرابه سب اولوه کفایت انجیمجی جمله کز منفر اولوه طام عقل دکلر به قبا حتمک
بوندک اولدیفی یلورم فقط آنزک بو حرکت سز سب اولدیک سمدی همه آمیزشی تأمیه سزک
بور جکزد بونده سمدیه قدر بر عدد بیه ویرما صلیکه قریه کز م بطا بوندی اقداسه اوله رو

نزه سوره ظلمت را در مهل
بیند کوه کلهی فرصت
و بر میلم بر آن مهل
فهرایده لم وارد در فرصت

جمله آورده لم التذمه
علمه قوت ایه
شجاعت و شکیله
در س آله و الما نیاده

بوعمر مورم اید لم علم تحصیل
اولیلم ارتقا تحصیل سایه علم و خدم

آید لم لدر برده مکتب یا زیله لم بر عید
و بجهلم ضابطه فدا و کریم اخلاق و ادب

خا بر او یا نه لم حقه صیقل
لقد قله سنده و تحفه آورده لم

ارضوم و لای بی یولیس سر قوم بر لکنده و مسایله تا یخیزد النامه بخبر بانک مهر ندر

بوکره حدودم در جهت اولوب بورایه کوندر یلامه یا سید قضای داخلنده کانه و با با فریسی الهیینه
ایکی ارضیک اوز رنده ظهور ایدمه ارضی الصباره مکتوبدن قویه سیله صورته صمیمی لغا عرصه و تقدیم اولدی
مرقومانک کمال دقتله اجلا اولنامه استجوابدن مکتوبدن فارصه ایکی ساعت مافدم واقع بر دیک فریسته
یا طبعه اولدیغی و امضاده استعالی اولنامه « جهلاد » و بعضاً « جنت » نام مستعار یی لها شیاه
بروانت فی الاصل کومری الهیینه اولوب اره مرده حدودی تجاوزله منکورت با با فریسن
سیر دیک خانه سنده مافرتله قبول اید ملکه بولدیغی و مرسل الیه صبرهم « ویا » سردار « دخی
فی الاصل موصدا الهیینه ابطار اید وکی و بوده اره مرده بون با با ایله جوارنده کومردم
کز ملکه اید وکی و اوایه کلهجه نجارا و غلی علیک نلک خانه سرف بیوتت اید یی اکلا شلشد
و دیک مرسل الیهک دخی « سی » حرفه و کوی کلهچی وقت اوایه ماف اولدیغی یا مه اید لیکه ظلاً
ون با با فری ل سیر و بی اولسی است لال اولمشد تحقیقات جاریه خلاصه سنده جانب عالی ولایه

مَنَیْکَ اَقا مَنَیْکَ لَهَنده بولنا مَ و رَقَه نَک نَز مَنَیْکَ عِنا مَورِنده

قور د کسلی بخونه تر کله
بو پرخی کیم آییقده

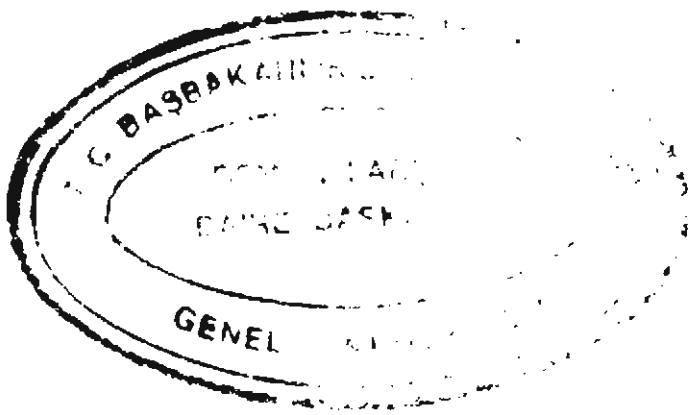
قور قوسی بزه ده یتر
سه عیسویک بزی قوتار

ای زبونی هوره بیا
ایح (اغای) یا شا
تر کله کور و ب بولنا شا

بکک نهی آلدی زبونی
اوران عسکری ایحک قالا
سزده وار یکت شا

وار روسیه نک هور عسکری
تر کله آلور اواسیری
آه کجه لم زیتونه تپه سنی

ایستسونه بون ارمنانه
دکل بوراسی متحدی ترکسانه

جرا لده بخونه دشمنه
هیا نت ایشی بیتی
لعم سفاکت نهایی
طه دایده لم ایچمزدنه

طو ره لم ارتقو غایدر ره اریدر

با صدی دشمنه ار دوری

طافه لم بز سلا حله

حفظه ایدو لم یور دوری

غایدر او یا نلم

حقه صیفه لم

لهم فله سنده

دشمنه اوره لم

بار و نه افندي بويده اولدى
بوديك يولنه چايه و يولى
اميد من و ارد بلك الله
الده له كبتى اولى زيتونك

۱۲

بار و نه افندي چيقدى دره ده
بيلمد بركلدى كنى نره ده
بون باغلسو نه براده
ابندا يا ساه اولدى زيتونك

۱۵

صوان چنگز ميانه اولدى
التي يوز كشمه التي بك كلى
الله ده قور در ليه ايستلا اولدى
كبتى اور و يا به اولى زيتونك

۱۷

بار و نه ديدى قونسلده اورده لم
ميرك علكى ليه قيه لم
اولدك انتقامى اله لم
تنتدى مرغى اولى زيتونك

۱۹

سفل اريته بويده سويلدى
فقير كوكلى كويما اكلدى

۱۴

سربانه اولغى ليجي كدرانجه
بار شيمو ايجيره ايجيد طومنه
كيجه يانغنه قور قولى باغه
چار شويه كبتى اولى زيتونك

۱۶

بواد تور التجيد ر سفك
اشقا قار شومنده اهلك
سلا جدى طويلا ديدنك
شمدي ياد شالو اولدى زيتونك

۱۷

اورلدى على بك اتنده دوشدى
صا بط ولفه ليه قاي جدى
على بك جدى مرسته دوشدى
صار جدى تركرى اولى زيتونك

۱۸

ديد بركونسلده سزه آفرينه
زيتونه او شاكلى ايجر و وال
شمديده صكره راحت اولك
ياد شالو جقي و ارد زيتونك

۱۹

تقد يراونغى اميد ايلدى
اور دعا جيسى اولدى زيتونك

دیده یا شایه زامان اولسون
عسکر براری کیدیه طورسون
بلکه زیتونیدار دویا آسون
الهم الله کندی اونی زیتونک

علی بکه دبدی ایدر کندی
فریون یا شایه عسکر کندی
اوانده طورمدی کیدیه دوری
الهم الله کندی اونی زیتونک

سحری زیتونید طور دیر
باله ویا قدری اله آلدیر
عسکره باشده باشه حالیدیر
الهم الله کندی اونی زیتونک

بارونه افندی برجه طوردی
قهرشی حاضر دی عسکر قاجدی
بزه بو ایولک اللهم الله کندی
الهم الله کندی اونی زیتونک

لصوم بر رینده ملک یئندی
یا شایه یلک شایه تیریشی شایه
علی بک عسکر امانه قاجدی
چار کوشه ی کندی اونی زیتونک

مرعشه نه جنرالیدیر
اشقیا آره قشله یه طوریدیر
مارتیه ایله آند قدری اوردیدیر
چار کوشه ی کندی اونی زیتونک

علی بک دیر حاله عیاله یورد
اشقیا کندی یئندی امانه
عسکر باغ قاجم امانه
چار کوشه ی کندی اونی زیتونک

وانسا دغلی دیر لایم طورم کید
عسکر بریشی کچورم بری
بو ایولک یولنه دیر یرم سری
چار کوشه ی کندی اونی زیتونک

اڪلا سڀلا نه ڪيڏي ميان نه عواديس و جهڙيها نه ڏاڍل وسف د ميان ميساوه وڏي جي ها ر و نڪ وڻي
 تحت توقيفہ اليفي و مکتب طبر د نه مخرج اولوب قرار ده بولنا نه ضمير سوم نام ديگر دوقور موراطيله
 خواجہ موبين ارغني رويه و روسيه ٻار نيلڪ م در دست ايديله مديکي خا جيه پوليس مل موفنڪ
 ا ستاري اوزريه عرصه اولور

الطه ولايتي پوليس قومير لکنده النامه ۱۱ ماہ ۱۳۱۳ ڏيکاريل تاريخ
 تحريات صورتيد

يا لولي مديک ولد مانو قک الطه رري قوطيدي طرفندہ اوزري تحري اولديفي صده م ظهور رايدوب
 مرقوم طرفندہ برتيلوب برنحوه اوزره اغزيه اتمه ايکيه ميدانه وريلي رک الہ ايلسه و پوکړه پوليس
 اداره نه تسليم قلندہ اولانه ارمني صوفي ايله يا ايلسه برورق ترجمانه ولايت عواديس افندي ترجمه ايندي رک
 زير نه وقوعه نه دائر بر د سانه اولديفي کورسه و مرقوم مديک اقامت ايمکه اولديفي دائسي
 وارطونک او طه سندہ وڻي ظهور رايد نه منظومه نڪ مدرجات مذهبي اڪلا شمس اولفله منظوم رسي ميا
 نظام رتيهيري جو طه اوزره اوراوه منھوم ترجمه صورتيد لغا عرصه و تفيم قلندي اوطيه

مديک بد نه ظهور رايد نه ورقه نڪ عينا ترجمه صورتيد

مديک بر يان ضرر درد پيد
 اورد و نڪ چا ديخي قور ديه
 ار دوا ره سي بر قور سونلور ديه
 سمي آت نه با قار لر زتونک

ديکيل اغالر بنم د ساعی
 با نه چوقه کلي زتونک
 يا د سانه بويه فريانه آيد
 بئي بطلک مالا بغما زتونک

(۷۶) قومیۃ نك بر صندوقه ایمنی اوله جهوه و بوده طویلا نه جهوه قجه یا حفظ و دار ذات و مد فوعاتی
میسه بر دفتر طو نه جهدر

(۷۷) قومیۃ نك اعضای موجوده سنده اوج ذات اجرا محاسی نمایله قیسه و تقریق اوله جهدر

(۷۸) اجرا محاسی سه م اوج دفعه صندوقه ایستنده حساب طفه و رؤیت اولنا نه محاسبه یا بولک باشکله بار
ایتمه مأور و سه م ایکی دفعه م قومیۃ نك صریفات و موجوداتی میسه حسابانه بولک باشکله
معد فینه قومیۃ بر ایا نه به مجبور در

(۷۹) وقت فوت انکسریه غمازلرک عمده نتیجه و بر و ب کفیتی قومیۃ بر و مرکز عمومی یلید بر ملک بولک
بور جهدر

(۸۰) بولک بانی قومیۃ ده سلاح آلوب ایجاب حاله استحکام ایتمک ایچونه بولک اعضا نه تودیع ایدر
ختم مصلحتنه صکره سلاحه تدار قومیۃ بر اعاده ایدیلک لازمه و آله جهوه و بریده جهک
اشیا ایچونه علم و عهد اخذی مقتضیه

اطنه و لایق یولیس بر قومیه لکنده آله نه ۷۶ مایه لایق تارخ شفده

تغافاضا نه نك علی صورتیه

خاچیه قیسه نه ایکی سرعت مافده لایق بر مفارده م ایلمه ممنوعه و ادوات مفده ایله بعضه امیدک درست
و فرجه یا ب فرار اولاندک م تعقیبه نه سرعت ایدیلکی محلی یولیس مأوریک اشعار ای اوزرینه عرصه اولور

مأور قومیه لکنده آله نه ۷۷ مایه لایق تارخ شفده تغافاضا نه

علی صورتیه

دوئی شفده ایله عرصه ایدیلکم مفارده م دنیا منلی کله دو کد بر طلکده اولدیفی جهز آله نه در حال عکسها هاند
سوره ایدیلانه مفده بولده مهرا نه و فیزی سرکه رضا دغه یلر نه بر لکله درونق بری بوسه ویدی محلی
سکله ایله برابر دهشت ایدیلده و مفارده م کورک و سائر ادوات بولمسه اولدیفی و بوا ییده و بعد خیل اولدیده

(۱۷) بر محله مخصوصاً بكون بشيرده مركب وقوع بولامه اجتماعه .. بكون بشير مجلسي .. نسيم اولوز
برايه بكون بر مجلس اولوب بكون بشيرده بولامتا بعد.

(۱۸) بكون بشير مجلسك دلخائفي : اوللا بولندقدى محله سنه ده بر دفعه قويه تشكيل ايجاك ثانياً
تغلايده جاك قويه ده سنه ده ايجي دفعه حساب و معلومات اطوره ثانياً عموم ملة مختصار لاره
.. او سوالار .. ايجاباتى نتيجه لند بر ملة عبا مهند.

(۱۹) بكون بشير قويه عايدايى قويه اعضا سنه عرصه داخبار واعطلايده هكلى مبالغ ايجوره
مقصود علم و عهدي استخصال ايد.

(۲۰) ايسه ايجوره لازم اولده همه امر ر قويه نك تسبب و موافقتي ايله بكون بشير طرفنده نصيبه و انتخاب ايد بكون

(۲۱) له شخص ايشه با شرتنده اول طوغر و سوز ويره جاك ويا هود عيمه ايد و جلد.

(۲۲) بكون اعضا محاكمه سى بكون جمعيتنده .. قويه مجلسنده .. رؤيت و نتيجه ويريديكي تقديرده
بكون بشير مجلسنده فصل و تحييت اولده جقد.

(۲۳) له قويه نك دلخائفا رسميه مجوريدي : [ايسه ايجوره خدات آينه دم آدمه استخدام
اولده جقد. اوللا خدلو هودت كوره جقد ثانياً سلاح استعمال ايد و جلد ثانياً لز ولى محله
بولده همه خفيه لر رابعاً بر محله آله نقل ايد و جلد خامساً يوسته جلد سادساً ايسه باشنده بولنده
فصلاً معادنت ايله جلد سابعاً تهديد يدي ايقاعه مقتدر اولده جقد بولنده يريدي جقد.

(۲۴) قويه نك له طرفنده ايجي طويلاص وظيفه سيد بنا ر عليه اوللا لهفته لك و آيويه صورتله تحصيل ايد بكون
ياره لوده ثانياً حاصلات دائيميه ثانياً لزومنده آجيلده همه امصار لوده رابعاً دشكه مركز لنده
الده ايد بكون ايجي لوده مهول دار دانه سعي ايد بكون جلد.

(۲۵) قويه نك ايجي صرف ايد و هكلى محله : اوللا ايسه باشنده بولنده و بكون نا تجارت اولوب نفسي مالله
بر عزيز ايشه وقف و فدا ايد و كيمه لره ثانياً مستخدم مأموريتك مصارف راهيه و ضروريه سنه
ثانياً ويريدي جاك فرار و عيمه يوسته جلد ويريدي جاك آيويه ويا لهفته لك ايجورانه رابعاً سار مصارف و نتيجه ييجوده.

- (۴) بطور کلی نفقاه اعضا به ترتیب ذیل:
- (۵) بطوریکه قید اولیاء بطور اعضای عدا و لغو.
- (۶) بطور اعضای بولند قدری قبیله و گویدم بطوریکه اعضا قبیله به شملیه.
- (۷) لحد اعضا قبیله قیده بطوریکه قاضیه بدیسه غرضه و هولیه و بره بکند. بونده زیاده ای قدر و یا نمود ارزونه وابسته در مع مافیه لحد اعضا اقتداریه کوم بطور قاضیه لحد لوه و یا آلوه اوله روه بر ویرکو ویرکی لازمدر.
- (۸) بطور اعضای وظایفک بری م لیدی لحاجه ایسه بستم بولنده آمدده اسلانه بجومه محل کوسه مکه.
- (۹) قویه نک اتجه به و خصوصیات سائره به متعلقه ایشدی ایضا بطور اعضای شملیه وظایفکند.
- (۱۰) متعدد بطوریکه اتحادیه به بطور جمعیتی قویه مجلس به عنوان ویر بطور.
- (۱۱) بطور جمعیتی ایچدنده به برسی الذبنا را ایلله به بطور باشی به انتخاب ایدر.
- (۱۲) بطور باشک مدت استخدا می بر سنده به عیانت اولوب ندر انتخابم به نژد.
- (۱۳) ایکی اعضا نک تعلیفی و بطور باشک دعوت اوزرینه بطور جمعیتی عقد مجلس ایدر.
- (۱۴) بطور جمعیتک و طیفسی اوله کندو بطوریکه عائد ایشدی رؤیت و نمیت و نما یا قویه لا وایسه باشند بولند ندرک تعلیفاتی اجرایه ماریعت ایتمک.
- (۱۵) بطور اعضای لایه اجرائیه و حساباننده معلومات المواجهیه بطور باشی مراجعت ایتمک.
- (۱۶) بطور جمعیتی اجتماع دعوت ایلک بطور باشک و طیفسی اولوب عدم اجتماعی تقدیرده قویه لا وایسه باشند بولند ندرک مفراتی بالذات اجرایتمک صلاحیتدار در اعضا مجلس باشی طرفنده ویر یلاوه اومری اجرایه مجبور اولوب امتناع ایدند علل واسبابی یا منسوب اولدنی بطوریکه و یا بطور جمعیت عرصه انجمنی لازمدر.

(۴) جمیع اتمک که یکدیگر فرزند ساجی سومک و طوغرلو یولده برینک کور دینی جهز ایچیه اولمک
 (۵) بولمک منفعت و بخارنه اغورنده و جهز دینی و لافنه استفارده شخصیته فدا اتمک
 (۶) بولمک اعضا سنده اولیا نه شخاصه جهدی بر سری جهز ویر مامک و علی حالن تقدیر و مجازاة
 ایدلمک و بولمک نه طرد و ایجاب حالن انی

(۷) دقیقه فوت اتمک رن محل مخصوصه بالجمع تکلیف اولنا نه مسئله نتیجه ویرمک

(۸) طوغرلو یولن ورام ایدنه بولمک تکلیفاتی قبول و اجرا اتمک

(۹) زبرد و محرم لطفی بعد قبول بولمکه دهانه له شخصی سر بند

(۱) مقصد نه ثبات (۲) کتم اسرار (۳) تودیع اولنا نه اشی درجهک و بلا قصور اجرا (۴) تکلیف
 اولنا نه ایشده منفعت و معاملات شخصی به باقمه (۵) دینی صحابه و دشمنه و الامتایع اولنا نه اشی غمخیزی
 تعقیب اتمک (۶) مخار یا متبهرانه و عاقلانه طار و راغور و دشمنه اصلا سر رشته ویر مامک جهلشور
 (۷) مصارفانده نقد رعایت (۸) اشور (غیر الیه) و تجارته شخصی به و فایدا ایشدینی فدا اتمک
 (۹) تبسبیل و اختلال طر فدا اتمک قلمه لایفی اصول محاکمات صورت قطعیه قبول اتمک (۱۰)
 ایشدن ایدر و نه فو نه العاده غیرت اتمک و ایش عائد اولنا نه لافنه الات و لوازماته مقدس طایف
 صافلا صلازمه

.. بولون و بولون بایر حقنه تعلیمات ..

(۱) هر صورتله اختلال دائر اولنا نه ایشده و بر فو نه و یا ایشده بولنا نه دواتنک و طوغرلو
 حقنه که امریه .. متابعت و مشارکت ایچیه بر قایچ کیمه نلک تشکیل ایلدی جمعیته .. اختلال بولوی ..
 دینلور (۲) هر بولون ان اشغی الی کشیده و ان زیاده سی یلمی کشیده مرکب اولوب الی نفورده
 دونه اولدیغی تقدیرده دیکر کوچک بر بولمک اتخاوه اید (۳) بولمک همه تشکله اعضای بولون آغنی
 اعلامه اتمک و ایکی اویچ کشیده عبارت اولدقدی حالن نقصان دینی اطاله و اوله مدیغی تقدیرم دیکر بر بولمک

الطراز مجاز ایدکاری تقدیرم تحقیقات مجلس عمومی طرفندم اجراء اوله جقدر

.. اداره خانه ..

قوتیه طرفندم معاملات و مطالبات متعلقه بالمجموع معلومات بی دربی اداره خانه لره کوندیه جقدر شحیدک
بری روسیه و دیگری ابرانه بولنامه منکورا اداره خانه لره دخی الدیفی معلوماته خراباً سائر بالمجموع قوتیه لره
تبلیغ ایدیه جقدر مطبوعات مقتضی معلومات دخی منکورا اداره خانه طرفندم بلا تأخیر محله ایصال و اشعار
قله جقدر اداره خانه لره بالمراجعه امور جاریه و نه استحصال معلومات اوله بیلور اداره خانه لره قوتیه لره
مطالبات جقدره کیدیکله محاسبه ایدر .. مطالعه .. مبتلی محله اداره خانه لره تشکیل اوله بیلور ..

.. صدق ..

لهر قوتیه جمع ایدیک اماناتده مصارف محلیه لانی مقداری صرف ایدیکده صده مناسبتی مرکز صدقته ایصال ایدیه
امور حسابیه نیک مرکزی اداره خانه لره اوله جقدر لهر قوتیه برآینده حساباتی اجمال صورتله منسوب اولدیفی اداره خانه
کوندیکه مجبور در احوال قوتیه العام ظهور رنده جدول اجمال اوج آی تأخیر اوله بیلور ..
.. مطبوعات ..

اختلال جمعیتک طردشاه نامده بغضی دارد بوغزته ارمنی اختلال جمعیتک واسطه نشر و افکاریدر
اختلال جمعیتک یروغرامه موافقه لهر درلو اداره مدینه و سیاسی و مسائل عمومی منکور بغزته ایله نشر اوله جقدر
بوغزته بری خواصه و دیگری عوام مخصوص اولور اوزره ایکی نوع اولدیفی کبی ینه بو صورتله سائل نشر اوله جقدر مهم برقع
ظهور رنده اوقعه ای حاوی اوله بغزته الدمه توزیع ایدیه جقدر ..

جمعیت اختلالیه داخل اوله هو افرادک صورت تحلیلنی صیه یروغرامدر

- (۱) عصبه ایتلی که طوغر لفی سومک و طوغر ولور ایتلیه یر و مادر و اولاد و اقربا و متعلقه فدا ایتله
- (۲) دیانک ذوق و صفاتی ترک ایتله بو افکارده ثابت قاطعه و طوغر لفی التزام ایتله
- (۳) دجوی تجارت و مهم ایدری ترک ایله طوغر و لفلک ارفه سی تعقیبه

تشیقات

این اختلال صحتی نخواهد بود بلکه سنده مطلوب اولاً اختلال صحت انسانك بالذکر کند و حقوق و مطالبی نظیر ذوق المسیله قبل از طلب بلکه فرائض معنوی و قناعت کماله اوزره حرکت انجیل قبل از معنی اعلامند - بر اختلالی یا خود بر قوتی بلا خوف خدا لایزاله میدان اختلال آنرا ایستاده و عدم سنده اصل قوتی اختلال صحتی رضی قوتی بر اعضا به صحت کماله م بود و بلا خوف فرائض معنوی اجاره قطعا در بقیه صحت و معادنت این است بونک ایچونه اختلال صحتی مجلس عمومی اختلال صحتی مساعدت مرکزیت اصولك قبول قرار و بردی اصول منقول اشوب و غرامی ترتیب و تنظیم الحقه اولاً مجلس عمومی به قوتی لک بیدای روابط و اتحاد ایستاده خدمت بد مجلس عمومی با جمله مقرراتك منقول قوتی لرم اجرای قطعی و مجریه بر و غامجه تعدیلات اجرای بالذکر مجلس عمومی عاید در تشیقات ایچونه اصول آنه قبول اولیقدر

- (۱) با مجموع قوتی ل فراد و صیانه امور را خیر برنی استقلال تمام به بالذات ایفایده جکدر
- (۲) سخا قدم رضی بر قیام بلوک تشکیل اولی لرم مرکز قوتی نه الحاق ایدیه جکدر
- (۳) دولت علیه ایله لرم حدود اولاً کوبیدم بلوک تشکیل قلمی عالم اوزانك اداره می مرکز قوتی سی طرفه در عهده اولیقدر
- (۴) لرم اعضا بولنی قوتی بر مشور
- (۵) قوتی بولنی به بر اختلال صحتی اعضای طرفه رأساً و خود به قوتی لک انضمام رأی و معلوماته موافقاً اداره اولیقدر
- (۶) اختلال صحتی قوتی و اعضای ایچونه شدنی بر محکمدر
- (۷) لرم قوتی اعضا سه یا سه و بولس حرکات و معاملاتك تشیقات و تحقیقات اولی قوتی طرفه اجرا اولیقدر عمومی قوتی لک یا کله و بولس حرکات و معاملاتك تدبیر و تحقیقی ایستاده قوتی لرم بالا تقاضا کوند بر جک و کیلا مصرفیه اجرا اولیقدر احوال و مسائل و غیره ظهور زده قوتی لرم تحقیقات اجرا سنده

و سائله

ارضى اختلاف بمعنى ناكل مقصد اوله بجهت اختلاف شرط نامى موجب ايجاب ايد به اختلاف مجتمدى تشكيل ايد بجهت
حكومت و قواعد عمومى سنده بزار قاطعه اولاه ارضى و سائله ملك در انور بر بريد و كردار كرمى
و آسوده حاله بولاه نكده سلاخ بدست اوله و حكومت قاضى عيانه بولندى اسبابك انحصار
چالشه جقدر بالاده تعداد ايد بلامه ملك داخل اتفاق ايد يله مدلى عالم بيطرف فاطمى اسباب انحصار
قلمه جقدر

- (۱) ارضى اختلاف مجتمدى بجهت مقاصد و سائله ساقى دائما اختلاف ببقا رفته مهابده جقدر
- (۲) حرب بولوكى تشكيل و بوندك بالاده تعداد اولاه مقاصد مهربانى و اشتغال ايمى
- (۳) اختلاف افطار و حركاتك جماعت ارضى قولا و فعلا اعتدى متخلف لهدر ليو اسباب و سائله مراجعه ايمى
- (۴) جماعتى سلاخند بجهت خصوصه لهدر ليو و سائله مراجعت اولمى
- (۵) اختلاف قوت بربك ارضه رنده و رابط مؤثره و قوت نامى
- (۶) اختلاف ببقا بجهت مملكتك لهدر جترى بالاطراف اوكر نمكده و سائله شرط نامى موافق مواد تربه المملكه
برآه خالى قالمه
- (۷) ضايع و روات نامى
- (۸) حكومت مؤثر بجهت نظام و عذار لره و مراجعه جدره لا يتقطع محارب و محاصره بولمى
- (۹) مصوم جماعتك و لطفى اشتبا مهابده قاضى مدافعه ايمك
- (۱۰) اشخاص و ايمك بر طرفنده و بيطرف نقلنى تربه مخصص طره انحصارى
- (۱۱) ايمى اصيرتك كافه سنى لهدم و خراب ايمك
- (۱۲) بولوكده و ارقدا سنده لهدر و جتره قوت و سلاخ و اقچه و معاونت ايمك لازمده
- (۱۳) اختلاف بولوكى و تسبقات بولمى و حرب بولمى ناميله ايمى قسم اولوب برنجى و ايمى و ايمى ستر و اوده ايمى لهدر
اطمانى اجرا ايد جقدر

مقصد :

ارمى اغتال جمعندہ مقصد : محالک دولت علیہ دہ عمومی اغتالہ احدثی صورتہ اخصال صریحہ و مدیہ
ایلمکدہ لکس کند و نمردہ سعی الہ کسب اندیک شیعہ عملک ایدرک بوسایہ دہ تأییدہ حقوق معیت انجسی
قاعدہ کلیہ نہ متد اولامہ ارمی اغتال جمعیتک تعلیفات آتہ سک قطعاً قبح لازمہ

(۱) سربت ارضانہ آتیاً اجرای حکومت ایدہ چک اولامہ ادارہ مشروطہ صافع عمومیہ خدمت انک ادارہ
لکھائی چندہ اولویہ اولسومہ بلا تقریرہ افرادہایک طافہ سیاناً برہمہ انتخاب ویرہ چک صافع
عمومیہ نک برہمہ مادیم محافظہ نہ مدار اولیہ اوزرہ ہوں مکلورک بعدہ برہمہ اضطرارہ مظلومہ اول
سائر محلام دخی توسیع واعطای اساس اتحاد ایدہ چکدہ

(۲) امنیت و آسپہ الہ یثابہ چاشمہ عمومیہ ان مؤثر و سائرہ اخصال

(۳) بقدریت و مذہبہ بولاندرک حضور قانونہ سادانہ

(۴) صریح کلام و صریح مطوعات الہ ادارہ مشروطہ نک سائرہ ايجاب اندیک اعتبارات

(۵) محتاجہ اراضی اعطایہ تأییدہ استفادہ لری عمومیہ کند و لریک افداری

(۶) باهموم محصولانہ آلاہوہ تطایفک محصولاتک قیمتی و لکسک اقتدارہ مناسب اولیہ عدہ سربہ
بغایت رعایت ایللی

(۷) بدلات عکریہ نک لغویہ حال و وقت و ايجابہ کوم فرعاصولک بناسی

(۸) جماعتک لکھوجہ ترقی و کسب کمالات ایلنہ معادنت ایلک

(۹) اور و باطاری یکی یکی اصول الہ جماعت ارہمہ ایسہ کذا لقی ترقی ایدہ چک

(۱۰) جماعت مبارک و مؤسساتک حکومتک باهموم قرا و محلاتہ تشکیل و تعمی الہ بوسایہ دہ لکھوجہ
اغلام و عاداتک و جہانک تحت تأییدہ انجسی

(۳) دولتیہ نك اداره سیاسیه ماده غایت بوزرو و افلاسه مرہا برہالہ بولدیقندہ بقیہ وقتہ
المحدولگی ایله ضرب و مقصدہ اولسی بدیدیر.

اور دیا و سیاسی محتاجہ مطرداً انقسامه اوغرا دیلہ رو یا صییاریم دول اجنبیہ الذیلمی کی فلاکتدک بلدی بکری
تغایب و توالی اتمی بوجالده بر درجه دها دوچار و خاست ایلدیکندہ بوکومہ دولتیہ خدمت و ذلت
قوة العادہ ایجنہ قائمده.

شاید بود دولت آخر بر دولتک بد ضابطہ لک و اوده بوندہ دها ظالم جیقا ایسہ ارمنی جماعتک ارتقہ
اول ظالم یخیرده اوغرای جفی سفالنی تعریف و توصیف هر صله اماندہ خارج کویلوہ ارمنستانہ لہا
ارمنیدیک بوکونکی حالی سائر محل ارمنیدندہ دها ضعیف اولدیقندہ بوضعی دفع ایتمکدہ یاشوہ لہر ایتمکدہ
واجبہ ذمیرہ ارمنستانہ شالہا ارمنیدیک بوکونکی حالی سائر محل ارمنیدندہ دها ضعیف اولدیقندہ
بوضعی دفع ایتمکدہ یاشوہ لہر ارمنیدیک واجبہ ذمیرہ ارمنستانہ شالہا ارمنیدیک استقلالیت لہ
و صریح سیاسیه لری الہدایلدکدہ و بولما بر صانت قویہ و برلکدہ صکرہ دیکر بخرمہ ارمنید دخی صریح
تخلیص ایللی و بوند اوزرندہ دخی روس عجم بوندیر قدری قالدیر لہر و لہر اوجندہ بر و موقراتوہ
جمہوریت تشکیل ایللیرہ بوسایر دہ ارمنید مقاصد بعیدہ لریہ یعنی بر عمومی تسبیقات ایله عالم انسانیتہ
میل اولدنی سوسیالیست حدود و دینہ طوغری غلطوہ انداز اولغہ موقوف اولور.

ملاحظہ :

بویر و غرام قطعی دکلر مواد اساسی محافظہ ایدیک اوزرہ لزومہ کوم تعبدیات و علاوات اجاسی مقرر در

توافقا سیجعیہ عمومیہ سنک ۱۸۹۷ سنہہ اما سیجہ تعلیم قناہ شرط نامہ سی

صورتی اولورہ طر و شاقہ غزائ سنک اویج نومرون نسخہ سنہہ

نشر اولمکدہ

الزم اولوب دأما امور اختلايه ده بولمسی شرطه ده بوند بر طرفه اثنای حرب واختلاله معاونت و مطاعه
بولنده جماعت ارسن قوه اختلايه يا تنديد و یکدیگريله بالاتحاد بول بر اختلال ارسن قوه بولنده
دیگر طرفه غلوه ارسن قوی و مستعدی چو غلوه بر بربریه لایقیده افهام مرام واقناع مقصده قنایه
اولور و بوسایم فائل استقلال اولور و اداره امور سیاسی و عرصه ایدر و موقر و اسلای
وزیریه کی بر تمسقات و جهوده کوره رل ملک و ملک ترقی مافعه موقر اولور

(۹) تبدلات کلینک مواد اجرائیه استقلال ملک و ساط و طر و انتاری و پروگرامی اعلام ایدر
ارمنی ملی ایچومه ایستادنک قومشوری و کندی عشار یعنی سر یا بدله یزیدید و کرده کندی رلینک و فایز
ظلم و اعتساف الوده و لهد و جهله محتاج حقوق حریث بر عالم بولمقده اوله قنیه افناع ایدر
کندر اختلال فدریه داخل ایدر و اوره معاونتدی طلب و توجهدی کسب ایدر لازم و اختلال
دولت علیه ملک و لهدائی دولت اولور ایسه اولسونه حال صریحه بولمق ایجای مقصده ال موافق بر فرست عدا
دولت علیه و یا آنک کی ارمنی جمعی بر ضلعه کور ملک ایستاده دیکر بر ایچمی دولتی قوه عظیمه ایدر کندی
یوسکو تعلیم بونک ایچومه تشکیل ایسه اولاده اختلال قوه صریحه صریح ابتدا سنده نهایت قدر ایدر
اوزرنده دولت علیه ها کیتی رفع و ازاله ایدر ملک بر خط حرکت اتحاد ایدر بونک مقصده ایسه کور ملک
ایچومه الوده بر پروگرام بولمق که محارب اثناسده اختلال جمعیتدینک قوتدی بر اوره جمع بولسونه و میدان
اجرا آتده صریح ایدر دولتی طبیعت و میل و مقصدی لایقیده اعلامیه رک صریحه بکلانیه استقام
برینه دها بر بول فداکت ظهور ایچومه

بوکونه رضنامه شاهانه ایدرینک مدافع مدعیان ایچومه جمعیات اختلايه قوتدینک لزوم اجتماعه و حیایانه
فوقی قناعت کلامه حاصل ایدر بونک و فی صور اجرائیه سی بر وجه آت یا نه اولور

(۱۰) اکثریت کلر دولت علیه ایدرینده در یثا قدی بر و طمخ الک واسع محله ایدر

(۱۱) ایدرینک دعوی اکثریتی بر لیه عهد نامه سنک الحقه برخی ماده سی قوتله حقوقیه به الملل صره نه یکسره
و دول معظمه اوره یا طرفه بحیه طاعت

کند و لریه لا یقیله تفهیم الیملک .

(۷) اکیا سیا .. محرکد ..

بوندرک وظائف غاییه : جماعتک سوسه روحی ترار جهانلا ندیره ره دشمنه علیه تشویه ایملک و هربره وقوعه کلامه مطالبه به بالاستفاده جماعتی حکومت قایم و تحریک ایملک و معاملات خصمانه و جبریه و تفسیه و طلبه وقوعه جماعتک مدافعه بولموش و حرکات نامرئیه وقوعه جماعتی ایامه قالدیرم و هر فرصه استفاده ایله حکومتده اصلاحات طلبه بولموش و دیرکوروبه مامک و حکومت علیه سائر کونایملارم بولموش

(۸) ترور

بوندرک غایه و وظیفه : جماعت تحت تفسیه بولموشی وقت محافظه ایملک و قدر روحی جهانلا ندیرم واره لریه تخم اختلال صامیم و ظهور ایله جماعتک اختلالی هر طرفه یایم و جماعتی حکومت قایم و بلا پروتو ابتد برملک و جماعتک هر حاله نائل موفقیات اوله جفی ظنی دانما تقویر ایملک و اختلال ایستدی زنی ایندیره جماعتک قوت عظمتی قیدیم و کندی دهشت کلی ایچ برقموش و مأموریه حکومت ارسنده بولنامه ترک ارمی باجموعه جاسوس و خفیجه کی اشخاص مضه به محو و تلف ایملک

(۹) قازماکر بوتومه .. تسبیقات ..

شرکت اختلالی لریه بر اعضا سنده مرکب بتسبیقات عمومی تشکیل اولموش و بوندرار ارسنده دخی بر اعضا اتحاد ایستیه لریه بوندرده مرکب بر مرکز تسبیقات وجوده کوتولی و قوه اجرائیه بومرکزده بولموشی و نحوه شرکتداده مرکزیه به مربوط اولموش

(۱۰) حرکات عرفیه اجرائی تسبیقات عرفیه و جبریه نلک جمله وظایفند

(۱۱) کوید ارسنه واسع بر اختلال تسبیقات بیدا ایملک

(۱۲) عملیه بنده دخی بودرلو بر اختلال تسبیقات وجوده کترملک

(۱۳) عملیه ایله کوید ایچ تسبیقات اختلالیه و جبریه بیدا ایملک .. بوصول اویچ تسبیقاتک وجودی بغایت

هر بر صنف الهالیده انتخاب اوله ییسی و هیئت تشریعیه نك ارضانك مشهور شهر لرندنه برنده نكایی
 (۴) ولایات ایجیره واسع بر استقلال (۲) عموم ایجیره بر استقلالیت وسیع و در استوایی و دینی
 اداره لره مخصوص مؤثر بیدار آرای عمومی ایله تشکیلی (۳) هر شخصك حال و قدرت و صنعت و مغولته
 اصلا بالمقتضیه انتخاب مالک اولسی (۵) سربشی مطوعات و حریت کلام و حریت و عهدیه و هو
 اجتماع و اشتغال و حریت حرکات (۶) ساکنه و شخصك هر در لو نعره و غلله و معونی
 (۷) بومه الهالیک عدا اولسی

جماعتك احوال مدیسی اصلاحات کلیه حریت سیاسیة الحوریة کده خصوصیات آیه اجرا اوله بقدر
 جماعتك موجودیت سیاسیة تخصیص و میل از زومنه کوم تعدیل اوله ره بر نظام الله قولماید
 الهالیک موجودیت سیاسیة را بر اولامه حقوقك بوراده بیاید الزمدر اراضی هر كسك حال و تقدیر
 توزیع اولمیلی و تطایف ایجیره اصول ترقی محافظه ایملی و تطایف ال زیاده عملیه اوله ره تقاضا نموده و لیفته
 بونك کلیاً لغوی و تحصیل مجوری اصولك عموم ایجیره دولت هابیه بجاناً اولسی دخی لوازم سیاسیة
 غنیایا به فرقی بومقاصدیه اختلال واسطه سیله موفقه اوله یلور بونك ایجیره ملتجه عصیانیه اجاسیله
 نظام اداره سیاسیة در عهد اوله ره ارضانیه کالهانه نك تسفیقات هاضمه نك تغییر ایلک لازمدر
 میانه عصیانیه و اختلال ارضانیه اولماید بونك واسطه اجرائیه دخی بر وجه آید

(۱) بر یافاندر لر نا شرر
 بر یافاندر لر و طائف غائیسی: بتلیجه هر بر صنف جماعت و الهالیه ازین انظار اختلالیه معلومدر
 هر طرفه نشر و اشاعه ایلک و استقلالیت مدیله واسع و عوام یسندانه بر حریت سیاسیة بر اولامه ایجیری
 کدوریة اکلاقمه و سوسیالیست انقلابات و اصلاحاتی اجرا و بوندر طروفه جایزه سی بیامه و با
 ایلک و سبب امریه اختلالیه و جماعتك متحدی حاله کوم اختلال و عصیانیه نه در لو طها و ایندیه
 او کرمک و اختلالیه کده حاصل اوله هو احوالی اولجه خبر و بر ملک و بوندر یوقاروده بیامه اولیفی و مر

طریق نقضه خطره انداز اولامه بر حکومت حق دفعه را و غرامی طبیعی اولامه مجانه مالی زمانه
 جماعتک را ایسی بر یاند صورت جبریه در طرف حکومت ضابطه اولفقه در کویا که او طوری و جماعت
 دکل ایسمه در اوله بک و اعلاک شمدی در دولت مالی ایسمه جماعتک ثمره مساوی او ظالم حکومتله ذات
 محارزه سک غذای یومی اولفقه در بویه بر طوزافنده زنجیر بند قاطعه اولامه جماعت یا لاه حکومتک
 و مایع زانیه لرند به بقدری روشنیایه بر کلک بوغازیری طوری و یومی قانه تر لایحه چالیسور
 بود بخت جماعت سبکی نقطه نظرند با قیو ایسمه طلباً محرم حقوق و گرفتار اسارت اولیفی کویله علی کج
 در به سکت و سکونه طالب ایسمه و کور کویله بر اطاعت محکوم قلمسه اولیفی کویله محکمه در سرادنده
 حقز جفا قانده قارشمه دفعه نفسایله جائ اولور حال بر ملائنه اغلاسه قیام علی صایله جائ ولایه
 عائر وجهیه نیک تحریکات الله ایلمکه و تیره عمری بر حال مضیقده لکمه اولیفنده مادی و معنوی
 نصر و جملله دوچار تحریک ایسمه وصول درجه در فقر و ذلته گرفتار قاطعه مقصد مزبور بر تحجیح
 بر لایفی مضیقده سفالنه تخلیصایله بر راه مستقیم سوره ایلمکه که بوده انجور سوبالیت تسبیحاته تطبیق مرکزله
 حال اولور بو مقصد بعیده وصول بزم الزم اولور بولما مقارنت ایسمه انجور ارشاد الی الجوره رک
 کند و اسع بر حقوق صریح اساسیه اعطای الملکه اولور

ارشاد سالها نیک استقلال طبیی آئیده کی اسرار سنده کتاب اولیایور کرک ارمی جماعتده و کرک
 کل سائر در ترقیات انسانی نیک زبده بیا به اوله هو اسع حقوق اساسیه بر موقوف اولیفی بزم صلحه
 بومری ترک و یادیک ظالم بر ارمی حکومتک قواعد و تسبیحات اساسیه نه بر شد یرمک محالدر بونک اسع
 و سربست بر صورتله استعمال بطایه تأییدات ایسمه حکومت علیه عمومی در که بوده انجور ارمی جماعتک استقلال
 حال اولور استقلال ملک کتاب و محافظه سبله ترقیات علیه نیک تأیید ایسمه اولامه ده تعیید بزم
 حقوق اساسیه بر وجه زیر تعداد و بیایه الملکی و لایفه ده عداید رز (۱) وقت انتخابک عموم جماعت
 اعدای و قریه اصولی ایله ملت طرفنده طوغریه طوغریه و سربست بر صورتله لایتنزل بصورتنامه انتخاب
 و بر لیت تشریفه نسلی و ملک امور حکومت متعلق خصوصیات سؤال ایلمکه هو و صلاحیتی اوطی و مقننه

وتوحيده رعيه رتبۀ بداهت بولعبي بك قولي لقله تسليم ايد بجهك موادره اولفله اول بده

٢. بهستلا على لا تولى لقله
٢

همچا قيامه سوسا لست فرقه اختلاسي بر و غرامك ترجمه سید

همچا قيامه فرقه سلك افطار و مقاصد اساسي بر وجه آئید. تسيقات حاضره ي كرم قواي انسانيه حقوقيه
و اسارتده عبارتند بر بونده بنا ايد بلامه تسيقاتك انسانده بخشه اينديكي حقوقه سياسي و مدنيه ي
زورلي چهار و نظام حكمدار لاديه آلوده نظام و تعد يانله اناري ازلكده و انارك لهدر لور
منا سباتده ماسا و انزل فلك اتاج ايد بكي حقوقي كورلكده در انارك احوال سياسي و مدنيه
و مادي لرنده بوسا و انزل لور لهدر بده و لهدر مضده يك آشكار بر صورنده كور بيلور انارك كورلك
بر قسي سبي و مادي ثروت عظيمه قواي اساسيه و مدنيه و املازات مخصوصه بر جهود خود
آدمك كور دكاري ازا و جفا و دوكده قاي قاي و نر ساي سنده تزييد و تقويه ايلكده در بونيه جالشفه
آدمري تحت اسارت لاديه اكناسيه قوت ايلكده و لاديه ذات بركونه عموم مطلق حكمداري و يا يادشهي نامي
آلور بومذنب و حقوقي انارك اصلاحي اخوه سوسا لست تسيقاتله قابل اول بيلور بر تسيقات
قواعد اجتماعيه ي محافظه ايدرك بوسا بده لهدر فردك بر بر بيه معاونت ايلسي و ايدرك ايد و تقوي محكمه اولور
و انارك لمبسي و ناقابل انظار و مجتمع السب و لاهلال اولامه حقوقه سياسي محافظه اولور
لهدر ده معاونتله ابر وجه قوت و بر بيلور و لهدر كك قابليت و استعداديك نر قسي و بر نظام تحت وضعي
و مال و مطلق و قايي واره لرنده انيت و اختلاطك تويي محكمه اولور و الحاصل مقصد اصلي اجتماع
نظا لهدر ايد

حال حاضره ارستاده عثمانده بولنامه ارمني جماعتك احوالي و اصول اداره و اساسي بر نوع اسارت
نر بجهير لره با غلور در اداره نقطه نظر نجه جماعت طو غريده طو غريدي و بالواسطه النامه هابز و دقسي
بار تاليف النده ازلكده و تاليف منكره مقداري لا ينقطع بر جهود ضحائم ايله ارنوب كتمكده در

و محمول کرده لری اولاد نه تقدیر اینه و آراسه اغورنده نه یا بعدی لازم کله چکنی معرف قیده و مفید تعلیمات بایلیق
 و بریده لک بونعلیما نلک لهرضا بلطرفنده از بایلیق اهلانک صرفاً جاری نومه اولاد نه ساری توفیق بر مایه
 حضرت خلائقینهم مأموری اولدیفیم محارک امر انضطی اشکال اولمسه و لهرامنی بولنامه برده از هیوه
 سورس و جوده کلمسه اولدیفی عالم شوتد بیر نمائنده اولدیه تیره یون و کیده سومه وار دو و سیو و ویرایشه
 و با فزه کی مرکز و محققانده کوشخانده هیوه زیاده ارمنی سرکه اولاد محله ده برکونا و نفعات ظهور
 ایتمشه

کردنک معلوم و مشهور اولاد طائرنده کی ماعت جریه الهی انا لوی کاهانک ولایات ساری سلاطین
 قدر لغور داخل دائره مدینت اولد ماسه بر هیوه عشارده عیامت واره لرنده ارمنی کندی لریه نظر عاثر
 مرتبه اقلیت ایکنه بوجه تجاوزات و تعدیات ارضیه به قارشو بوجورلرده و جوده کلامه سورس و نقاشات
 بودرجه یسینه قاطبی مجرد بوارلرده کی عشار بکلرینک ساری سینه جناب خلائقینهم عاثر اولد قدری صمیمه یوی
 الایدی امرالهی وقع و حیثیتی محاطه قیدنه بولمادی آثار نافع سندمه اولدیفنده بوشکیل بدیع حکمت و رانک
 تقدیر اصابتی بولنده لهره یازسه تصویر حقیقت ایلسه صایله من

عالمی لهربرده کی سورسک ایام واقعه سی متحد اولمده و لغور خیا قیامه تقطیس جمعیت فادیه لری بر و غلام برله
 بویر و غلامدک بر و یا غاند و ترور لرنده الوده بدیلان و بر قاجارمنی اوز لرنده ظهور رایده اورا و غلامه
 یک واضح و یک رعنا نظر لهرایمکه اولدیفیم کوم نائل اولد قدری نعم و سعادت ناهیه نلک قدری یلیه یک
 رفیع لوی عصیانده برده ارمنیدک دفع تکیلی و طیفه نلک حکومتیه به عاثری با لهر اولدیفی عالم الهی
 ایسه مدخله سی داعیه تکیله مفروده اولمده زیاده ارمنیدک تنها جه راست کور دکله کردری سوراده بورام
 اولدورمک و عشار قیدلری قایم و بر عرصه به تسلط اتمک و بیلا کردار زهد و تقوا سیله عاثر موقع
 احترام اولاد شیخ حیدرافندی یا بر صومعه غدارانه اعدام و جهامه و جلانده اعز و اقدس اولاد صلاه
 مفروضه جمعه یا ادا صومعه جموع و محلاته لجم و افتخام اتمک کی انواع تجاوزات و تعدیات قارشو دفع
 صدیه محمول اولدیفی و سور مطالعه نلک اصابتی اسلامده دخی ذکور و انات بر هیوه مقول و مجروح

نائل اولد قدرنده و سخی فروغ و شده ایفا ابتکاری بدل عسکری مقبله سده خدمت عسکری ایله مظلوم اولان
 مسلمانی محافظه ایندی ملک و تحصیل ایندیکی آسیر و آسوده کجه اشتغال ایند قدرنده طوبی لایه نفس
 تحبث نعمت و تقدیس منته اید به جک برده وضع معارض ایله کفایه نعمت ایملک دنیا و عقیده مستزیم
 انواع عقوبات اولد هفی و مشهور و اولاد هنجایا به نفیس جمعیت فادیه لرینک تعلیماتله اتخا زابتکاری
 طریقتک هیفما ز بریول اولوب بهر ده بره فهم کند لرین وادی راجده دور و هم ده حکومت سینه یا بی حضور
 ایتمکده اولد برنجیه ایصال اید به یکی و بمملکت ارمیده بهر جای سلامت واریه اوده انجوسه عسکرده
 نائل اولد طدکاری در درلو نعمت و طقتک قدر فیتی ایله رک دامت شفقت خلافت صایوب طریقه عورت
 و صدقده قطعاً ابرطاس اولدیفی دها سار بعصه تفصیلات ایله اعلام و فرام اولغی اوزینه بوسکه نیک
 باعث و بادیدنی نعمت ایله توصیف و مجرد منفعتی کند و عیله نده ارایانه بدو لاهانک یو بر ملک استکاری
 طوبی ب مفسده کند لرینک الت اتخا اولد قدرنی تعریف ایند که صده کیسی مرخصه لرین تلیم اید رک مشوقدن
 او قوم مقده بی بهره مؤثریه روحانیه اولد قدرنی کیسی ایجده کیده اجهیدلک میدانی مساعد بولور و اجرا
 ایندکاری جیاتنده بنوعه ارمنی ملوک م لکه دار اید لیکنی بالیا به شمدیه قدر مظهر اولد قدرنی انواع عواطفی
 صایوب دو کرک الی لایه رضی او عواطفده بهره با ب مخرت اولور ارز و سنده اید به به مقدرنی واره لنده
 نویلات مفسد نظارانه ایله تحمل الدماغ اولاندلک جزای سزای و بریدلک اصله برعبت مؤثره کوسرلنی
 افاده و استدعا و دعوات سینه جناب خلافتیاهی ی تلاوت و ادا ایلمکدر

بریانده شومورله ایفای و صایا و فصایح اولمقله بار بر باندنه م نصاری سرکه اولاد ولایت ولوا و قضا
 مرکز لرینه اقل بر قول اغای قوماندا سنده اولد ره ایکی بولکده اشغی اطلوس اوزره عسکر کاهانه اقامه و هر دو لایه
 و جواهر و قضا نیک فرای طحفه سنده ان زیام ارمنی کوبیدلک مجمع اولدیفی محله یه او قوننده اشغی اطلوس
 شطیه ایجاب موفقه کوم سوار ی و پیاده جنود جناب مملک تفسیه قصبه و درو ندرنده قولد کرزدیر ملک
 و کوبیداره لنده علی الدوام حرکات دوریه عسکر کوسر ملک مورثله تأمیه آسیریه اسباب تحصیل
 و هر موقعه افعاد و قبیله اید یلامه قطعات عسکر قومانده لرینه احوال حاضر و فووه العاده م فصل طار اعدی

وهرصف تبعه شاهان لرینک بربرلرله بیه یوزسه ده بره حصول یافته اوله کلامه همه امتزاج و آمیزشینه
اصلا فحل کوریلرک الی ماشا الله تعالی دوام اید و کیمی اریزوسه مقهور اولدیفنی واره لرده
سکونه ارمیدرک دولة قارشو وقوع بولامه عیالری باصدیرمه و طیفه سی حکمه الهامی تعلو اتجوب
عکس رفت مائز جناب شریعه عائد اید وکی واندوده یه الهالیک اولاد و اخطاد و قارنده مرکب
فقط براتظام ترتیب دائره سده حرکت مائز قوه معلومه منظمه ده عبارت اولدور و طریقه عیال خطره انداز
جرات اولامه ارمیدی تائیه کافی و کافل بولدیفنی و فضله اولدور و قوه ردیفه نیک ده اشته سلاح
الته القوب سائر سلطویه جناب کل اللریده لهد و جریله دفع هائل و نسکله سورسه مقدر فروه لهد اندامه
منظمه بولدیفنی افاده ایدرک کیمه نیک عیال قایم کیمه ایه و کوجهرله مشغول اطمی اقتضا اید و کیمی لها
بعضه تفصیلات ایجابیه ایلله افهام ایتمزه و بود صایا و اخطا را تمزک الهالا اسلامیه فردا فردا اعلای
توصیه ایتمزه قار شوقی طرقدنده دعای توافر عمر و شوکت و نصحت بیعت تلاوت و تدار ایلله حسن نفی
و صایا به کتاب اومعه و طرقدنده وقوع بولامه حرکت مجرد مدافعه عرصه و جهانه قصدنده تشفیج
بر شیء مستد اولدیفنی بیامه و افاده قلعه

ارمیدرک دخیایر و کلاندرله مرخصه و راهبری جلیب ایلله ملل قدیمه ده حکومتات سائره اللریه دوشه آتورید
مد یالید لید یالید کلاندر تحت حکم دنده بولند قدری حکومت دنده معاملات مساعده کارانه مظهر اولدور قدیمه
قومیتلری و سائر و آیتلری غائب ایدرک بوکونه دیا یوزنده فقط حکومت سینه نیک دائره حکومت
عادل سنده قالامه جزوی کلاندرده ماعدل نیک و هو دلدی قاطعه و کند دلدی م بولید بر حکومت ال
کیمه اوله ایدید اندکی ساندی و مندی محافظه ایچومه مظهر مساعده اولدور و الیوم اریملکده
بر یوزنده اثر قاطعه جفی در کار بونجه ایکه مجرد دمت بیه عصر دنده بر و زیر جناح مستندم الفلاح
عدالت هیفند قدری دولت عیالیدی الد و امک جانب عدالت ماقنده نائل اولد قدری مساعده لفظانه
و تشریلات پدانه سائر ساندی و مندی و مندی اصلا صایع اتحد کده بشق بالعکس ترفی
ایندیررک و مملکتک قسم مهم تجارتی و ثبت و محموله محلدی الله ایدرک انواع نصحت مسودانه

تدابیر حکما بنیله اولی آناه مقوله ده ارسید سلاح واسلار اودومه و صوبایکی شیر اشغال ابد کدر حاکم
اسلامدومه اوتوز سکر مقول و یوز اوتوز سه مجروح واریددومه یوز اوتوز الی مقول و قزو مجروح
وقوع بولس و یا غصه یا شایانه دکاند سوکد بریه رک اطرافه سزاقه میدانه بر اعلی مس و خانه دهر کی
اسیا تماماً محافظه اولدیمس ایچ بعضه اوقه نفلک دکاندومه ضایعات اولشدر وقعه ده اوده کویه
حکومتیه به حدت سروده سنده طوایف فساد قومیکی جاننده بر موجب تعلیمات اعداده محکوم اولاده مجلس اداره
اعضا سنده رفعتو اغا جانده افندی بدل بر اداری کیفوری مرقوم ژورنالیستک اوسخی طرفنده فاقده
ره و ولور ایله اولسه اولدیفنده جانده مرسوم دیدایکی رفیقده در هت ایله انده ره و ولوری الزوم
تحت توقیف الحقه و مرقوم کیفور فلک رضی باره سی ایکی آی صده الیام بولشدر وینه بر تعلیمات و تربیات
دائرده سنده قضا و قرائط حقه ده وقوعه کلامه صادرده ده رضی اسلامدومه کسانه الی مقول و اوتوز سکر
مجروح واریددومه مع کلدانی و سربانی و قتلک و یر و نسانه یونیمه بر مقول و قزو مجروح وقوعه
کلدیکی اولاده تحقیقه سنامه اولشدر

ولایت ضلعونک مرکزی سمر و کچ سجا قدنده زکور وانات اولدور یوز الی الی بیک دمت یوز طقسانه الی
مسلمانه والی دمت بیک الی یوز طقسانه بیسی ارمی و ملل سائر موجود اولدیفی نفوس اداره عمومی سنده الی
جدول مؤدا سنده منفرم اولشدر

قهر بیک دوچار اولدیفی احوال بالاده کی تفصیلاً سنامه اولاده موافقه وصول کتبه مزده لخصه
الهی اوز زنده لیمانه و هیت باقی اولدیفی کولسی اوز زنده لیمانه تعلیمات دائره سنده قهر لردو
مفتی و علما و اعیان و طفقانده کی نواهی مدبرانه و بعضه محلات کوی مختاری جلیب و دعوت اولدی
طرف اسرف جانب خلافتیهده مؤراً کلید لیری بانه و نعمت عظمی ولی نعمت اعظم و احم افندمن
حضرت بیک نتیجه آمال جانب خلافتیهده تبعه وزیر دستانه شاهانه لر بیک کمال حضور و اعتمادی و حرکت
ایسه و کوجهرینه دوام ایملک مملکتک عمامت و ترقیهده حصول سعودی نقطه معنایه بهانه حضور

ابریفای کیدل تحصیل نموده به عودت انجمنه اولیه اعلیٰ شورش ناب نامیده برآمدن برادره سه مورد و عدد
 تبلیغ اوده به یکر می سرعت مافزوده که کو برده کلوب مکتب لیلی منفذه تحصیل ایله زلفندی حکومت سینه علیه بنده
 انواع مقاصد ایله مالایان ایندکده صده ولایتک لهدکوشه و بوجا غنه طایفه ایله قزاق و غلامه بر سوری
 ارشدن افاربه و جبرانه نقل و تبلیغ ایندکده فدا طاعت شکانه و بونک مستدم اولیغی اهلوار
 عصیانلارانه بوجوار ارمیدی بر غلی امیده و رشور و رک طریق سلامت و صداقتنه بیضا رسیده و رفیق
 شورش ناب ایله مرجعه و کبی قضا ارمیده اند ایدر کلانری و اندم عوام طایفه اغوا و اغرا ایلمسه اولیغی
 اوده و ده برودنه م غیا قیامه جمعیت فساد پی بر و غرضی هادی فدا طایفه قضا نیک ایجه طوطیه و بریاندنه
 بعضه به خواهاه طرفنده موا عید مولهوسه ایله جراتری ارمیده اولیغی حکومت مؤرینده مستخدم اولانری
 مؤرینده استعفا ایله داره حکومت کلاما ملک و اصناف طایفه ای حساب لایجاب مفازه سه کلامه اسلامه
 در شونده که بیخی نه طایفه رسک بر قاج کوز قدر آنک حکمی قاطبه حقد در کی خلاف شرطه طاعت
 و تابعت وضع اطاعت شکانه به طایفه قدسه و شوضع و طوری زفته رفته ایدر لندکده مکه مفازه
 و دکاننده که استیانتک اهلیندی خانه لری طایفه روه بر نوع حاضره لنده کور و کده صده کوشانه حاضره
 بوم وقوعی اولانده شهر نشین اولک اوده ارمی جمع کن اهلای اسلامه جوامع شریفه به کیدوب خطبا مفازه ده
 قرائت خطبه ایندی صده ده و دفتا مکتبه به یالانده به یالک اوزریه ال اول ارمی معتداله اوده و به یالک
 شویایه بورایه کیدلشمه و اینکی دفعه یالانده به یالک عقیده تکمل ارمید دکانندی قیایوب دیول اوزریه الهالی
 یغما به تخریب ایلویه بعضه سبب الفا و بر قاج دکانده در و نده م اوده لعه یا نصیه تلاشی و بر ملک اوزره مواد
 مشغله الفا ایدوب سلامدی ایلویه خانه لریه عزیمت ایلمسه و سلامتی آلامه جوامع شریفه قبولیه ایدر ملک
 با سلامه ایلمه لهدنقله م برده لهدم معناسی افاد و ایدر ملک اولانده ارمی چاکله چاکله محل قاطبه به تخریب
 احوالی کورنه قاندرک جامعه کوندر دکانری هر حقدله الهالی اسلامه به کیفیت اخبار الحمادی اوزریه
 خطبه نیک خنامه انتظار انکسزیه جماعت جامعه طیار و فرلامه و قیوا کنده سلج ارمیدن نغمه
 و تجا و زریه هدف اولفه با سلامه ایلمه ارمیدن سلاح استعمالک جهانی و کردلن خلقی سولغی
 مفاسد متصوره به و جوده کتریکه مانع اولوب ایکی سرعت قدر دوام ایدوب عساکر شاهانه و مؤرینده حکومت

تعلیمی و لایتنیتی

موسسه دقتی

موسسه سنجشی را خلعده کارمندان نفوسی الهام اسلامیه نفوسنده بران نقضانه اولوب برهوالیده کی الویه نظر
 ال زیاده ارمی تلمی و نمکه لایق اولقله برابر اخترا اندکی واسع اوده بهیقجه صیقجه یا بیله قرانک
 اغلی ده ارمی اولدیفنده خایجه وارضوم و دیاریدکی مفاسد اوچاقندنه قویوب کلامه و خیا قیانه
 و تقابلی جمعیت اختلال لربیک تعلیمات اساسیه فساد لایق لربی چهل بولنامه و کتور اصطلاحده
 پرو یا غاند و دیلامه و ناسر فساد و اختلال اولامه فزایدنه استکدری کی میانه هولامه اولوب
 استعدادی هائز در کرک یوقاروده تعداد اولنامه محله ده کلامه و کرک استاجول کرکدریه طریقه
 اسطه سنده صحالیه ایدوب برای صله محکمه کلور اجمعه کی دهکدری فکدری جمعیات فساد به نکون نک تسو
 و توفیقاه مالامال ایدوب کویبریه عودت ایلانه ناسر و محرم و مدفنون کویو ارمیده اده لریه صلحده
 تخم فساد و عصبانه بریاندنه داخل لواره کایا کلی طیار و بریاندنه بلیده لانه امریقا مسیور مکتبه برودیه
 نعامه ایدنه معادنت فساد فزایدله استیلدی کی با شامعه با شایوب فساد بر و غرامدینک ملکی
 و هوو بولسه اولندنه تلمی ارمیده بالطبع برسر پستک و بر بار لوله کدرک تطایف امیریه ایفا اتمک
 و عصر لوده برو و طبعه قریب شلفی اندکدری الهام اسلامیه و اولی شام آخری م شامده برورده
 بیقوب کیمبیکر کی دل شکانه سوز لرله رهیه یا س و قور اتمک کی اطوار طفره فرو شانه و وضع کتایه
 معنادار داند کندنه و کتدری صیقجه ز بربول اولدیفنی کتدریه افهام و حکومت سیریه ابراز صداقت نام ایدنه
 راهب یا سخی خیا قیانه سو بایلیت فرقه اختلالیه سی بر و غرامک ترور در حقهده تعیه اندکی
 و طایفک تمیمی اجاسی صورتله اعدام اید کندنه و ارمی کویبری اده لرنده بالکدرجه صیقشد بریلامه بعضه
 اسلام اولدیر لیکندنه طولایه دوچار هیجانه و دهشت اولامه الهام اسلامیه نک علما و شایخ و فقیدی
 مجلس اداره لوا اعضا سنده همی طایب افندینک خانه سنده ارمیدک اید و کلامه و سوزاکلایان لریه برابر
 بالاجتماع بو وضع و طورک حقوق و طنداشیه مخالف اولدیفنی و هوو مجاورت کافئی الاول رعایتله عصر لوده برو

و یوز بکرمی اویج غیبلم قبطی بولنیفی ولایت نفوس اداره سنده تنظیم ایند بولسه اولامه جمد ولده مفهم اولشد

« غنس و قفسی »

عصانه قومیه لری و فذائی بولکلای تسکیل ایتمک اوزره انواع اوزاره فسادیه یا حاملاً شوراده بوراده
کلویه ازلریه یا بیلانه و کدو اصطلاحدهجه « پرو یا غاند » و « ترور » رشمیه اولنامه ارمنی
فساد ناسرلری و مد فسدیک غنس و قفسانده کی ارضیده الفار ایند کلری قد عصیانکارانه تکالیف
امیریه یا نسویر ایتمک اوزره در لو بهایزه تو سل ایتمک و غنس و موخجه عسائر اگراد ایله الهالی اسلامیه
مظهر اعزامی اولسه اولامه شیخ حیدر افندی کی مطنه ده بر ذاتی لهر بر اعضای بدیهی بر بار صیرایدن سرید
ایتمک و عسائرده یوسف اغایا یا لک بولورده اعدام ایتمک و حمیدیه سوری الایدی یوز بکیرنده خلیل اغانک
کریمسی ریحان و متعاقباً کلینی قاجر سوره کی معمله تجاوزکارانه و سر بازانه جهات ایتمه و اورا رده
عسکرها لاهان بولغا سنده نامی مدافع جانیه و عمرهده ایچونه حاضر لنقده بولنامه الهالی اسلامیه و امر و دیای
حکومه تبعینله صبر خواسته اولورده سوا احواله تحمل ایتمک کوزه آلدیرسه ایتمه افساد ناسرلری ایله بالاقاق
کوی ارضیدک قرائی اسلامیه اوزریه مهاجمه لریه طیاریه برده مقبله باطلکه مجور اولشدور بوجده ده افرودیه
کلویه بیسانه یا در اکریم دوللو ساکر یا سا حضرتیک لشم مخصوصه لریه سورس قصبه یسرایت ایند بولسره
با صیرلشد اثنای اغشاشانده اسلامده الهی وارنیده ده او توز ایکی مقتول وقوع بولسه و بعضه کیریم
اموال و ذخایر صایعات اولسه ایچ طرف طرف بیقار بیلانه مکرر معرقبله بی دربی استرداد اولورده
اصحابه اعاده و لنقده و حتی غنس موصلانده قانعیم و کیلک استرداد اموال ایچونه قراده کز مکره بولنیفی
کویلشد

غنس قضا سنده او توز بیک یوز طقانه پیسلیم و طقوز بیک دهن یوز التی ارنی که جمعاً او توز طقوز بیک
القی یوز اویج نفوس سرکه اولنیفی و ایکی یوز دردی صرف سلنامه و او ده دردی صرف ارنی و سکر
قرانک مخلوط بولنیفی تحقیر ایلشد

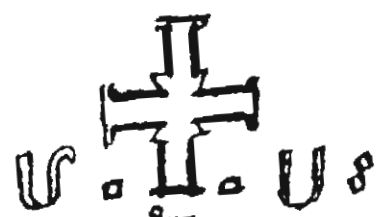
وفات آیند اولسه و قایغیشلور ارسنخ ارسن دکاندنده مالجه ضایعاته اوغرایاندرده بولمشدر
 بوشورس قضاى محقه یه م سرائنده خالی قاطاسه اولدیغی حاله سوارى زاندارم و عکسک شاهانه اعزامیله آنهم
 اوکی الحقه و کوبدرجه دخی احوال و مواشیده ضایع اولسه ایچ کرک قصبه داخلنده و کرک کوبدرده
 ضایع اولسه اشیا نك استزداینه قول قول مئور لر قیبه اولور و قسم کلسی بولور قومیسورده مخصوص اولسه
 اصحابه اعاده اولمقده و قسم باقیسی م ییای عیناً و بتوبه بتوبه ضایع اوغرایاندر بدلا سیتا ایلکده
 اولدیغی کولشدر اثنای شورشده ارضوم ایله مئور قراننده الهالی مسلمده و کیسی عکسک و بری زاندارم اولور
 اوزره بکرمی و روملنده ایکی واپاریندرده م ایکی شخص مقتول و بری قول اعنای دیکری یوز بانی و قسور
 کولک ضابط و نفقاتده اولور اوزره عکسک شاهانه و زاندارمده قرو بر و الهالیده قرو اوج مجروح و قسور
 واریندرده ایکی یوز الحقه دهن مقتول و یوز نیمه طقوز مجروح واقع اولشدر
 ارنجانه و قه سنه دخی اسلامدرده اوده مقتول و یوز بیدی مجروح واریندرده یوز اوده بر مقتول و یوز الی بیدی
 مجروح و قاطعه قضا سنه سلمندرده بر مقتول و اوده الی مجروح واریندرده اوده سلم مقتول و قور یی حایده
 سلمندرده ایکی مقتول و اوج مجروح واریندرده طقوز مقتول و سبه مجروح و کاعده اریندرده دهن مقتول
 و سبه مجروح و نر هانده سلمندرده بکرمی سبه مقتول و سبه مجروح واریندرده یوز قرو مقتول و قرو ایکی
 مجروح و یاسیند قضا سنه بر سلماه قادی مقتول واریندرده بکرمی سلم مقتول و اوده طقوز مجروح
 و کیفی قضا سنه سلمندرده الی الی مقتول و اوده طقوز مجروح واریندرده بکرمی مقتول و اوده اوج مجروح
 و اشکد قضا سنه دخی اریندرده دهن مقتول و ایکی مجروح که باجورد و غنس قضا لرنده ماعدا نفس
 ارضوم و طققاتده سلمندرده یوز اوده الی مقتول و ایکی یوز اودون دهن مجروح واریندرده سبه یوز نیمه
 مقتول و دهن یوز بکرمی ایکی مجروح و قور بولدیغی دهن سیم م آناه و نیک مطالعه سنه اکلا شمشدر
 ارضوم و لایقده باجورد و غنس قضا لرنده ماعدا ذکور و انات الهالی سلم نك دهن یوز اودون
 بیدی بک و روملک ایکی بک طقوز یوز بکرمی بر واریندرک طقاز بک دهن یوز اوده و قور لکلک
 یی بک طقوز یوز بکرمی ویر و قسندرک ایکی بک بکرمی دهن نفوسده عبادت اولدیغی و یالکز الی یهودی

کلمه جک اولاده عکر تالاهانه دخی حایه قاتیلوب تفک سسی ایستیلور ایستیلور ویریلجک امر اولوریه قشده
بیلا لاف سلاج باشه طویلایه هقی طبعی اولاده عکر تالاهانه یا تهیدیه واز علاج ایتمک اولوریه قشده
ناظر بولانه ارمی خانه لریک طهاری اوسته سلاج آرد برلشیر ملک صورتیه فدا ئیدرده برر مغزده عصیانیه
نزیب ایوب طامد اولوریه صیغه مآذونه اولاند صیغه و دأرده حکومه کیملکه مکلف اولاندده دأرده
کیروب هقی بر طاقمی ضابطه اوله سیک اوک فدا کلمه اولدقدی صده مآذونه اولدقدی اوله لریک
قولریه وارنده ر الحانه خائف ر حکومه ایدرده برسی هیل اولدقدی ره دولوری ایلمک اول قاریشوه
تصادف ایوب و اندامه یلیکسی اولوریه صیغه ایلمک اصابت ایندیه ماسه و ایلمکی صیغه فویشوه و اندامه
دوینال ایلمی شریایتمه و ایلمکی ال صیغه میانه قاطعیه اولاده و اندامه لر طرفنده کندی و دأرده
یوقار و صیغه بولانه رفقای سارده سی دیار عده کوند رلشدر و اوله قولرنده و دأرده جک
سلاج صداسنه منتظر اولاده طامد اولوریه که ارمیددی هیل اولدقدی ایلمکی اوله لریک یخره لنده ایلمکی صیغه
باشلامه و بوسلاج سدریه انتظار ایلمده اولوب چایو و یا زارده و محله ایدرده طارکید و موافقی
ماتلی دأرده و خانه لریک طهاری اولوریه ده بر دپسه اولاده دیک قسم ارمید کلوب کیمه الهاله اسلامیه اولوریه
قویشوه آتفه مآذونه اولدقدنده شرده ایلمکی هجانه و دهشت یا یلمشدر قاعده احتیاط لانه یا
الده بر افهم کی خصیصه حکمه و رانه ایلمه متصف اولاده یا واکرم حضرت شریاری دوللو شکر باشا هفتده
والی ولایت و قوماندانه مملکتک اولجه باله نزیب صورت خفیه ده امرای عکریه ویر دکلی تعلیمات ایلمکی
هالانامه بر بوری اشارتیه شرده موجود اولاده صفوف مختلفه عکر تالاهانه لهماه مواضع معینه لرینی آدره
ایلمی سرعت ظرفنده رفع و نیکه سورس ایلمکی سلاج آلوب قشده بیلا لاف صیغه اولمقده بولانه عکر
تالاهانه قشده ناظر بولانه ارمی خانه لریک طهاری آتیه قویشودنده و قشده لردیه مواضع معینه
کلنجی قدر کج دکلی بولدم برر صورتیه حصه ایدر ارمیدک انداخت ایندکلی مریدرده عکر تالاهانه لریک
ایلمکی مجروح و شریک اولشدر سو قدر که عکر تالاهانه سلاج آلوب محلات معینه لریه کلنجی دکید میانه
فالامه اسلام و روح و محمد مدافع نفس و مال قصیده ارمیدله صواشمه اولدقدنده ایلمکی مقتولا

بایجورد قضا سنده فزوه کی یک ایکی یوز بکرمی التبی سلاسه واده یک اوج یوز اوده طغوزی ارنی و سه یوز نخه
اوجی روم که جمعاً الی اوج یک یوز سده نفوس سرکه اولدنی و اوتوز بیجی صرف سلاسه و یازمی طغوزی
سلاسه قاریشه و ییجا ایسه صرف ارنی که جمعاً یوز نخه اوج قریه بولدی نفوس اداره سنده السله جدول
رسیده و بالفعل کره ویر بلاه مؤرلک ویر دکلی اچار نامه ده مستانه دلسه

ارضوم و فعی

جمعیت فادی ویر و غرامد یک محلی لطفی اولاه ارضوم ارنی مرخصه نای و اویر غرامی کدوسه مزاج حرکت ایینه
ارنی مرخصی خیا طانه مفقده نه تصور و ترتیب ایندکلی حرکت عصیانیه یا بر صورت سوار تارنده وضع موضع
نظیره اتمک احویه خارجده فدی اوجی و داخلده م فدی خبری یله غلافی اوز رنده ارنی اتحاد
مقدی معنی افاده بدیه شوه

علامت مرسوم ره و ولور لرل ماور تفکر یک یا کتی نوعه شای و سه دفعه آتیه سلاحد ایله تسلیح
و کلیارده دخی مواعظ لجهامه آوریله ارنی شکفتانی تسلیح اتمک ویر فدی شوقه ده بعضیه برده
آید یروب درونه ایکی اوج یک غرضله سرمایه وضعیه کو یا یا بجدل ارضوم کلیدی تجاوت مقصده
ستد اولدنی کو ستمک و ترتیبات و خیا لاندیه طاملاً خبردار و ذوق با اولوب فقط بالفعل
استعمال اسله چارتنده مرسوم بولنامه و مجلس اداره و محکم استیلاف اعضا لفی کی خدمات دولته
اتخدام اولانندی لجه بر سب ویر معدنه کو ستمیک خدمتند استعفا ایندیرمک ویر ده بره باجموم
ارنی مملکت اطرار معاده قدیمی دکن یروب طافسه بر وضع سربازانه الدیرموی مقدمات است
عصیانیه یا احتضار ایندکده صکره بایجورد حادثه ستمک ده یوم وقوعی اولانه شهرتیه اولک اوده کزنجی
چلار شنه کون لهربری ارطانه ولایتیه بریک و هویری اورتده فالدیرموی اوزره دایره حکومتیه کی
اوله لرک قبولی اوکلری طوقوه و برکی دخی حکومت دایره سی اوله لریمک بخیره لری قاریشونه مصادف
دکانه طامدیه هیئتیه مشغول اولانه مؤثریه ناسه الموه و ایقاع ایینه چک حادثه یا با صدیرفه

برهمنی ال سلاح استعمالیہ ہومرہ وہ سواری اورہ طغورنجی لای ہوانا تہہ برہمنی اوریدہ بنی اہالہ اسلامہ
 خوف و حشیت منو علی اہلسور و ہرکس عاقبت کارہ مترقب و ترانہ اولہ روہ محافظہ عرصہ و جہانہ تصورانہ
 طالب فاطمہ ایکہ ارشدین دکانہ بنی اجماعہ و خانہ و کلیسا لندہ او طورہ روہ خارجہ عینما مفعہ با سہلری
 بسوہ خلقک لہجائی استقام الیمہ اولیقندہ حکومت محلہ معرفتہ ارشدہ اولنامہ و مہایا و فصیح اوزرہ
 ارزدوم ہارہ سنک وہ بوم و فوعی اولامہ ۱۸ برسہ لای تاریخ صلیبہ دکانہ بنی احمد ایسی بر قاج مرتب
 صدہ قیاریہ خانہ لریہ فوشو سہلری و خانہ لریہ عجمہ سندہ سلاح ہوتا تحفہ با سہلری و کوہر ارہ سندہ
 لارہ و ہوا جہ قیافتہ کیمہ ارہی فدیہ لریک قصہ وہ ارشد اسلامہ اولدی ریور وادیندہ اہالہ اسلامہ بنی
 حشیت و دلقتہ القادایہ جک اعلاناتہ ہونکہ براب اوکدیہ کلانہ رہ و ولور صفیہ بنی غلبہ و حرکات
 عمومیہ و ہودہ کورہ لک قصہ خلقہ انصاف ایدہ ہوار کوہر اہالیہ قصہ ارشدی ارہ سندہ الی بی ساعقتہ
 چاریمہ دوام ایدوب کیمہ و کوہر دہ دخی ہونوع مصادہ بر قاج کوہر سورشد با جور ارشدینک ال بایسی
 عجمہ طور نام تاجرا ولوب ہوعصیانہ بحیرہ ترتیب اولنامہ فرقہ باغیہ نک میرا لہی درپردہ ایندکی عاظمک
 معلومی اولیقندہ اثنای جہانہ وقوعہ ارہی قادیندینک ہاخی عجمہ طورک عسکری دہو با غزوقدی
 یک ہور کیمہ لری سکومی اہلسور و اوراجہ تواتر سونکہ ہونکہ
 وقعہ اثناسندہ قصہ وہ ہونامہ بر نظامہ طاہوری منع سورہ چائیمہ ایجہ قصہ نک جو کلک براب ایندینک طاہقلمی
 و ہوار قرا سندہ قصہ داخل اولامہ ہولارک تعدی در عقب تأییدہ انصافہ ساعد اولیقندہ سورنک اوکی
 الی بی سرتہ اول الہ ماسد ہومصادہ وہ اہالہ اسلامہ دہ اوہ بی مقول ویدمہ ای مجروح و ارشدہ
 بسہ ہوز فرقہ دہت مقول ویمہ ای نفی مجروح اولسہ و قصہ وقرادہ دخی سکا خانہ یاغشد اثنای ہارم
 سونک ہونک الہ کیمہ اولامہ اشیادہ برہمی سندہ اولہ و تشکیل اولنامہ قومیسوہ معرفتہ اصحابہ اعادہ اولقمندہ
 و برانہ م استدار قلمقندہ ایدوکی کو طیس و داخل قصادہ دارہ عرفیہ اعلامہ اولہ روہ اسلام و ہرستانہ
 تحت توقیفہ آلفی کورہ بلامہ یوزیمہ قدر اشخاصک استظافدی اجرا اولمہ اوزرہ بالخاصہ تشکیل ایندیرہ
 دہوامہ صرہ تسلیم ایلشد

جالیسندی صده ده ارشد طرفه نده بو طابور اوز ریه آتسه اولمسه مقابل طابور طرفه نده استعمال آله اوله ریه کیمه
شوریه موفقت جهل اولمسه

ضایع اولامه اموالی استردادله اصحابه اعاده اجماع اوز ره مرکز ولایتده مؤرخصوص کوندیله رک بر قومیسوریه نکیل
اولمسه و بر هیوه استرداد ات دفعه بولسا اولدیفنده حضور کتارمزله اصحابه بیاید رد و اعطا ایتدیلند
بر طرفه نده طرافه مؤرخ حیفایله ره و حقایقه خارجه حیفایله اموالک استرداد واریالی امرنده طرفه نده
مخبره راجه قله ره جمع و استردادده چاشلیقمده اولدیفی کویلدند مذکور مکوتخا زحما غلک نفوس عمومی ایسه
یوزالتی بیک لمقوز یوز سنا سه نفده بالغ اولوب بوند سنا به بیک یوز سنا نذکور وانات اوله ره
مسلمان و بیک دمه بیک اوج یوز اوله به کذلک ذکور وانات اوله ره روم و بیک دمه یوز طفا نده دی
یه ذکور وانات اوله اوزره ارمنی اولدیفی اجرا یه یلا نه تحقیقات نتیجه سندیه اعلانلند

ارضدوم و لایب جیله سی

با یورد و قعه سی

هر برده اولدیفی کی با یورد و قرا ی طرفه سندیه کی ارشد جمعیات فسادیه طرفه نده مرتبه تعلیمات و بتعلیمات حکمجه طرافه
با یلا نه ناس و محکک القات و تسویداتله تخیل الدماغ اوله ره حکومت سینه قاریو بیلده نه بود کوسته
طد کدی وضع الطاعت رانده بالانس لوه ارا اجماع و قعه ده کیدک میرالایله و بیبا سلیو کی مرای قوه
احراز و کویرده کی کجدرک م چا سلیو و تفدرک در جدری اتخا ذایله مضمدری اولامه فسادیه یقیده انقاع
ایده حکمرانی و می بر قاع کونه قدر اجهی طابور بیک کندولریه معاومه اولمده اوزره بورارده ارا اجماع سلطنت
ایلمک با سلا یوب هر نقد کندولری ازلوه ایسه از ده از و یوقده هیوه تفتات اولوب فقط نتیجه سی ایزدک
مقاصد وارزونی اتاج ایدیه جک و حکومت دائره لنده ارمنی مؤرلرک اجرای حکومت با سلا یوفی کویردی
ایده کلامه ایزدک قعه معتبره اسلامی ارسنه و کویو ایزدک دخی اسلام کویلدی میاننده سلا یوب
کزمدریه و عا دوا نه نام قریه هوارنده کی کویری الیه لاز قیاقه کیره رک صافلا یوب یوسته یا اوزره اوزره

نصرت با لغ اولوب بوندنه بیدی یوزسکا نه طغوز بیک بسه یوز قروه بیسی زکوره وانات اوله و سلهامه و یوز قرو
 بیک طغوز یوز بری کذلک زکوره وانات اوله اوزره روم و قروه بیک سکز یوز الی بیسی اینی و بیک یوز وری
 قولک و سکز یوزسکا نه بیسی پروتسامه اولدیغی ولایت نفوس داره سنده الیامه جدول مطالعه سنده کلامه

کوشخانه و قعه سی

سجانه داخلنده کی قرانک ییج برنده بر فردی یله برنوس فقط داخل قعه م طوبی ایکی یوز قروه بیسی خایه خنقده علامه اوله
 اریدل بانی و سالی بر ایسه کور ملک قصه یه مقرویه اولوب انجور بر قنک یا طلعوس اوله اوزره کور دکری
 تویقات و شوراده بوراده تعلیمات فساد بی حاملا کلمه اوله فدی طرفه فندنه زهندیه الفا اوله فادات
 سولیه بر قاج کور قدر مقام منصفیه بزم قعود ایندی کور هکسز بوللو خدیسه اذهانه موجب اقوالی اعلامه انکه
 و حکومه قارنو قدیم اختیار ایدیه کلدکری وضع اطاعتلارانه در افعال و تظاسل کوسه مکه با سلهامه لایه بر ایدیه
 افرادنده بیسی م نهجی بر اینی دلانده زهرلری و بیسی وقوعاتک بوم حد و نای اوله ۲۰ سلهامه جمع کن
 دکاندی آیمیه ره عصیان حاضرلقد بیسی م کوسه لری اوزرینه دوچار بهت و هیرت اوله اوله اهلای اسلام
 اوزرینه اریدل ال با سیدی اوله اسرئیلانک هابی ناک خایه بیخیره سنده سلاج آتلفه با سلهامه اوزرینه
 واراده دی وضع سورس ایچره عکر ناهانه بولمخدیغه مدفعه نفس ایچره اسلام طرفه فندنه اینی محله نه مهجم
 وقوع بولدیغی کی اطراف کویلدی دی قعه بطولیه و مهت بهت ساعت قدر دوام ایدیه مقابله ده اسلامده
 ایکی مقول و مهت مجروح وارید دیکر مقول و بر قاج م مجروح وقوع بولس و چا سوره کی اینی دلانده
 بکری قدر خانه ده اسباب ضایعات وقوع بولس کویلدل قعه داخل و طهری امرده حکومته خلی غیرت انچه
 و علما و عیالده محکمت طرفه بیخیره نصاب و وصایا ایفا قلعه ایسه قعه ده عکر ناهانه بولمخدیغه و اذانه اوله
 لهری بر مهورتله طعقانه بولزیه مرکز ده بیک اذانه افرادی قلوب بوندل م دفعه جمعه کفایت اولمخدیغه
 ایدیلده و صایا کار کتایم اولامسدر انجور اذانه خاندنه طهر بوندنکده اولوب حادیه ناک حبه وقوعده
 قضا دفا کوشخانه خذاریه و ایسه اوله در دخی اردوی لهما یوه نقلیه طا بوری مرکز لوا به جلیله ازاله سور

ره و دولورله اولکده کلامه اعلای اسلامیه اوزرینه هجوم و شط ایلدی شهمده سکونه هر نوع اربانه صحنه
اولاد و عیال قیده و دوشوره کن مقبله باطله مجور ایتمه و بویورته و جود یافته اولانه قایغه لور
ایلی ایچ سرت قدر دوام و جریانه ایدر کن حکومت محله و عکر شاهانه نک اتحاد ایدکری تدبیر ساینده
اولی الخند.

اسی مؤر به حکومتک اعدای و مالک امیرینک احزان و تحریی مقصدیه متد بولانه غنایا نه تقییس جمعیات
فسادیه سنک نظامات و اخطارات مشوقانیه به حصول بیز اولانه شوقه در اوزرلی ساعد کورنه ایرانه
دوه جیدیه بعضه کوید عکر شاهانه و مؤر به حکومتک مشغولیتنه بالاستفاده ایلی خانه و دکاندننه
بعضدننه برانسیا ضیاعه سیت و بر مشدای و الیایه ارطانه ولایت و امرای سکرینک سالی مصروفه
غیر نظامانیه ایلی ضایعده نک قسم کلیسی استراده اولاره و مخصوصاً تشکیل اولانه نویسیو به معرفیه بر طرفه
اصحابنه با سندات مقروضه تسلیم و اعاده اولمقده اولدیلی کورلسه و قسم باقی جزو بی وخی تحری استراده
اولمقده بولمشر و قعدنک محدث و محرکری وخی دیوانه عرب عریفده با طحاکه عقدنده تنظیم اولانه
مضابط حکیمه اولابده کی امر و زاده کی و جرحه مقام ولایتنه دیوانه تقدیم و ایصال قلمشر
ائلی و قعدده ارمیدده داخل شهمده یوز سکانه ایلی و شهم جواریه بعضه قراده یکدی بر مقول اولدیلی
اومده سکزده مجروح اولدیلی و اعلای اسلامیه دمه یکدی بر و درم جماعتنه بر مقول و یکدی بسط اسلام
مجروح و دوشدکی و قعدده مقدم شهمده کلوب ارمیدن خانه ربه سافر اولره و سلماً چهار سو و ازارم
نویسه ایدمه کوی قذلی ارمیدن م خانه اهل اقدنه شایانه اولوب فقط بر طامعه به عیانت اولانه
سکزنده بر قایمکنک با غمه اولدیلی جمله تحقیقات بندگانه مزده بولدیلی کی بوسکندنک جهال
بماچندنه یا لک بر طامعه به عیانت اوفوه قفلک کلهر اولدیلی ائلی راهده بالذات کورلشدر
طربزده ولایتک کوشی دمه غیری اولره نفوس عمومی طغوز یوز نیمه دمه یک دمه یوز طقسانه ای

طبرستان و ولایت علی

نفس طبرستان و قلعی

بر صورتی معاً تقدیم بیگاه سنی جناب صدایتی قلیان هجای قیامه تقسیمی جمعیت صادره سلك
نعمات و احکامات مشوقانه کنی کند و لریه یثوی حرکت ایدیه نامه رسیدنجه پلارده برو زیر جناح
ستدیم الفلاح سلطنتیه در سرتی دیده رساله و تسهیل معارف و تجارت اخورنده نائل اولدندی
انواع عیالات و مساعدت او نوده رو و عهده رسمه امیزس و اختلاط ایدکلی اسلام همسریله
مقرون و ضدانی رعایتی بر طرف برادر و اخذ عیسه اولدندی و وضع نفعت ناشیانه و اطاعت
شکایتی سوزیده وانه والی ساهی فریقا نه گرامه نه سعادت و طبری و طبرستان و قومانده سعادت و محمدی شال
حضراتی کوی کوند و بداسب ره و ولور لایله جرج الیدریله و چار جردنه بر بریا نه استیاء ملحق
حفظ و محاب ایدرک حکومت تسلیم تجارتی و مرقوم استیانتک محاسب ولایت کتبه سنده صحنی قندی یا قلی
بلا موجب بالاعدام فراریه معارنده بولمدریله سائر اقوام عیسوی دخی داخل اولدنی عالم اذهانه عمومی
دو چار یغیانه عیسه اولدقدندنه جوار قری القایندنه بر ضیاء اشخاص شهره طوبی غسایلی حکومت
احد قلیانه تدبیر حکمانه ثمره یله بر وقوعات میدان کور طکزیله طباغی غسسه و لهرکس ایسه و کوجهریله
مشغولیه قبوله یکه طبرستان و مداریندی کویدرده کی ملتا شدنی جلب ایله خانه لری طولدیرمه و سلحا
چار سو و یا زارده کزدیردک شهر خفنه غایب اتحد با شلاس و شهر یولک بدی القی کون
صدمات عصیانیه و جوده کور ملک اوزره دکاندنی ده آیمسه اولدقدندنه والی ولایت بالذات
چار سو و کیدرک دکاندنی آیدیرمه و لهرکس ایسه و کوجهریله مشغول و طبری تدبیریه ثبت
ایملک اسبابی تحصیل صده من میدان سرتی نام محله بر خانه اجرای تجارت ایدنه بر اینک خانه
بالقوتنه هیفه ره میدانک اوزرته سه بال ره و ولور انداخته غمی و او کونه کلاسه و ایورایله استیولنه
و رودایه قذایرک و ذاتاً قصه ایچ سوایر بورایر یا یلحمه اولانه اختلاطی ایدرک سواقا قده

تحقیقات و تحریات مباشرت اولدیفی عرصه اولور

داخله نظامیه سنده شرفوار اولامه ^{کلی تاریخ}
ویرمی سکر تومرون تذکره ملک صورتیدر

طهر بوندیه قید وقوع بولامه تحقیقات و استطلاعات دار سعادتمند سیدیه شایا و ابراهیم و جمال
بنک اندید حضرت طهر بوندیه تنظیم و تقدیم اولامه لایحه ایله مشارالیه هم جاننده در جهت اولوب کذلک
تقدیم قلنامه عنایا قیام جمعیت فساد بیلجه جمعیات ساره بر و غلامدی صورتیدر بنک لایحه شرف طهر بوندیه
بیریلانه تذکره سامیه جناب صدایتیه ملفوفدیه بابر تسریع معاملات قومیسورنده لدی طالع اعتشاک
صورت ظهور یله جریانه احواله دار تقصیدات شمل اولوب انشای اعتشاکنده که مجرد عهد و وفایله
مقداری اقتضا بایریم ولایات شاهانده استفسار اولوروه یوغنده هواید الحیده ای کفر
مقابل اولدقده لایحه مزبور در کوسه بیلانه مقدار مجتهد عن اولامه اربع ولایتده بیلیر بیلانه مقدار
مجرد عهد و وفایه موافق کورغمه و منگور لایحه ایله بر و غلام صورتیدی برای معلومات لغا فرستاده
سوی والای دستوریدی قلغمه اولغیه اوطبع

صدایتیه طهر بوندیه مقام سائی صدایتیه تقدیم اولوب داخله نظامیه سنده
بر صورتی با تذکره ارسال بیریلانه لایحه در

طهر بوندیه و ارضوم و بیس ولایتدی داخلنده ظهور انجمنه اولامه اعتشاکنده تحصیل هیجانه و غیاثیه بونیک
اراده سیه جناب صدایتیه سند تعلیمات سیه اعلیانه توفیقاً نسائی و امه و اسایک اعاده و نمایی
و طیفه سی عهدیه چاکرانه مزه تودیع بویسه اولدیفنده بویا بدیه اختیار اولامه تدبیر و اجرات
کترانه مزهر موقعده بیای تفه اقامه لرله عرصه حضور سائی جناب صدایتیه لرلی قلغمه اولدیفی کی اعتشاک
راکله بنک اسباب ولد بیلانه حقده که استطلاعات کترانه مزدخی اولامه بده توفی اولامه امر سائی جناب
صدایتیه بویجه بر وجه آتی عرصه و تفصیل اولور

قوسو سدیله بالماذکره اجرا اولمه عقد

وانه ولایتی بولیس سرقومیر لکنده وارد اولانه

طیالای تاریخ و دیالک صورتید

وانک تری بربک محله سده یا یا اوغلی قره بت و برادرلی مارکره نلک اقامت اتمکده اولدندی خانه یه
یکرمی بس کومه اول تیه بای محله یا خانه یا نده بای ساقیقلی و بنده ایکی ره دولور و قما اولدی حال
ایکی شخص مجهول ایله برابر کیدرل کور و شدکده صده مرقوم و خانه قره بت برای مطالعه برکتوب و برکتی
واری قومیله ریه سلاح مایه اتمک اوزره سکر لیا همه کوره اصابت ایدی ویره هکیمکد دیدیکی داغ
کونده صده مزبور مکتوب اعطا ایدمه آدمه مذکور سکر لیا نلک و پرسی تیه ایدکده صده کتکلی و بدخون
مرقوم و خانه نلک قیقی روینک برکتوب کورمه و سه کومه صده و دیگر قیقی ایتیه بدیه برکتوب ده
کلمه اولدینی و بوندره سکر لیا و برمدی حال خانه لری با صیده ره ذکر و امانه قلنجده جورده ای
و باخود کندی سواقا و اوره سده یا ریه نه قیقی و خانه ای ایدیه ای محمد بولیدینی کورسی اوزیه
مذکور مکتوبدی مرفعه افندی کوروب و برکتی و ایشی کون کیدر کوج حال ایله آلدینی و بوندره طولا
مصدر کدونه عداوت پیدا ایدرل سباطک اوده کیمکی صالی کیمکی سرعت الیده مرقوم و خانه طقور
نقد عویله خانه ای با صوب کدورینک باغ هرلینه فرار ایدکلی و هجوم واقع اوزیه فریاد ایدرل
دوره قوی طرفنده معا و ندریه یتسلیکنی افاده اتمه ولدی القیق بکی کلیسا محله سده اقامت ایدیه
لها فو و نومو و مرقونام شخصه ایله فرغانخی اوغلی مفریح در دست ایلسه و دیدرینک تحقیقات
و تحریاته مایه ایلسه اولدینی

دیه ۱۰ طیالای تاریخ تری بربک محله استانه اوغلی قره بت ترلر اوغلی سواقا غده چلسر اغوبه
اوغلی کرقور طرفنده ره دولور قورسویله صرح و قتل ایلسه و قاتل مرقوم فرار ایلسه اولغله عقد

برخی : زیونده بولنا نه غمخا قیاس خارج جیقا رلدندی حالن با عالی عضو عمومی بی وعدا یدر
 ایکنی : زیونده الکی سلاحدی یا ندنده طایفه ما دونه اولوب آتیه جدید بی تسلیم اتمیلدر
 اوینی : ضریانه قاعده تعیین و ضریانه اصول اداره سنک تاسی هرته به کلخه ذاتا بوند
 اصلاحات عمومی متبیه ده موجود اولدیغده بوراده بوسله رایجونه ابر وجه کیرشک زانده
 دردی : ویرکوده قوتلور و سنده معیه بر ویرکو ویرمک وعدی قشکه سنک تکرار انشی خصوصیه
 کلخه با عالی بوند رایجونه زیونده بالذات مذاکره یگیرشه هکدر بشی : زیونده التجا ایدنه اوله ییک
 ارینک قونلور سنک کوزری اوکده زیونده هیکلور محله یه یسکدی بالاده سراط اوزریه
 ریدر .. مصلحتکذا لقی مضطربله سراط مکهن نك تعریفی مفانده اولانه سراط آتیه
 با عالی علوه اتمیلدر

برخی : آوققلی مستقا اولدیغی حالن زیوندک تسلیم ایگی لازم کلامه سلاحدن تسلیم اولدیغی مثلاً زیونده هولیه
 متکانه نکلر دخی آو قنقلنده ماعد دیک سلاحدی تسلیم ایدنه هکی
 ایکنی حقوق عمومی به قارشر ایستیلانه فاعلن عضو عمومی ایه عضو اولدیغی کی ناهنده قالانه ویرکوردی
 عضو عمومی ایه عضو اولدیغی هکدر

اوینی : زیونده طرفنده احاده ایدیلده قنقلرک تدار انسی با عالی طرفنده ادعا اولمور بالذ
 کدورینک طلب انجمنه اولدندی سراطی سلطانده بر لطف واحسان طلب ایدیر مسه کی طلب اتمیلدر
 دردی : اصلاحات عمومی لایحه موافقه اولورده ضریانه قاعده تعیین اوله هکدر ذاتا بوسله رایجونه
 دول معظمه ایه سلطانده اره سنک استلاف حاصل اولمدر
 بشی : زیونده بولنا نه محافظه عسکریک زیونده قاضی شرطی با عالی ردایدوب زیونده محافظه
 عسکری بولندیر هکدر
 اتجی زیونده التجا ایدنه اریندن مستقبلاً آریه لایحه متعده اتخا دی لازم کلامه تدا بیر دول معظمه

انگر ملندی برار دها جدی سو سزایدی عجا ایستایک دیگر محله دی ده زیتونک شمدی حاله مظهر
 اوله هفنده شهر می اید پور دی داخلی حاکم می بر طرف اید لم شمدی حالک بر جری انسان
 یا س ایچین بر اقور دیگر جری ایس افتخاری موجب اولور عقل و شعور و معزز حیات ایله
 سوره اولمایا نه اشخاص بومد لیسای حال و وسو مزار استه بونک ایچومه اندوده نه قوه معویه
 نه جدیت و نه ده حمایت واردر بوند نه طوبای انزه نظر نفرت و عقامت ایله باقمعه هفتم واردر
 شرائط صلحی حتمه کلنج سلطان نه زیتونک دایما غلبه حاله ره قار سوطور دقدیری و کندی عسکریک ایس
 مغلوبیت غلبه ره دوچار اولدیغی کور دکنده زیتونک طرفنده مغلوب اولدیغی اعتراف ایدر
 الی حکومت مراجعتله اندک و سالتدی طلب ایدی الی حکومت جلب اوزر نه زیتونک کیدر
 سلطانک حکومتله زیتونک اره سنده و سالت و طیفه سی ایفا ایتدی کدو قونسلوسیه امر
 ایتدیر قونسلوسه زیتونک کیدر رؤسای عصات ایله مذاکره یه کیرشدی صلح نامه اولور
 اختلاف نهایت ویریری طلب ایتدیر عصات جوابدیری امضایچومه ایکی کومه مساعد استبد
 جوابک هادی اولدیغی شرائط صلحیه بر وجه زیر بیانه اولور سؤید که
 برخی : عضو عمومی ایچمی : خدایا نه بر قائم مقام تعیین و ضریانده مشکل برادره نک تارسی ایچمی
 زیتونک سلطان ویرکده اولدیغی ویرکوا اصولک لغویه سوی بر ویرکونک تعیین و زیتونک دیر
 کفایده و سالتی اولدیغنده مذکور ویرکونک بر قایع سز ویرکونک و عسکری قشقه نک تارسی ایچمی
 در برخی : ترک سلاحدیری تسلیم ایتد کدنده زیتونک دخی سلاحدیری تسلیم ایچمی و عدا یدر
 بشمی : سالفالذکر شرائطک حرف بحرف موقع اجراء وضعی ایچومه الی حکومتک کفالتی
 قونسلوسه شرائط منکون یا دیا دنده کی سفارتخانه لریه تبلیغ ایتدیر سفارتده حکومتله مذاکره یه
 کیریشک آتیده کی شرائطی تکلیف و تبلیغ ایتدیر

زیتونه غالب اولدیغی حالدا ایکی ساری اوره سده اولدیغی کجی زیتونه برساوی محراب حققی قرانی
تکلیف ایندیکی شرائط صحیه لاجل التقیه التي یرون حکومت طرفنده قبول اولاروه سلطان عرصه اولدی
واصران موفقیق ایندی

برقاج آی طرفنده یوز یکرجه ارمیدن قانی ایجه بوکونه ارمی عصا تنک صدسی اولکده بانی الدی
ارمنیک سلاح و قوتله ... مغلوب اولدی

ارمنی عصا تنک صدسی الله مغلوب اولوب زیتونه اوزرینه هجوم ایدیه عسکران نصفی یعنی طقوز یلی محو اولدی
بوزردنه برسی حربه و برسی آهلقده وفات ایدوب دیگه قسیمی ایسه الاده بر طاقم علل ساری ایله امیدیر
وضطریدر اشبو مغلوبیت طامله ده صکره سلطانیه اور و یا حکومتدیه کندی زیتونه کتدند
قورنایر محومه رجا ایدیه یور

زمانک و قیامی صورت کلمه ده موقع اجرای قوتیلا نه اختلالک سلاح قوتی زه لره قدر واریغی کو بیور
عجایه قوتیه سنک تشکیل ایدوب صورت دئمده موقع اجرای وضع ایندی اختلال سایه سده بوکونه
زیتونک به الملل بولتقه طومعه اولدیغی موقع اشته بودر عصیان و اختلال فکرینک انتشار و اجرائه
بونده ابو بر دبل وارمیدر کذا عجایه قوتیه سنک بر لاره فعالیت ایچومه بوزردنه کوزل دبل و ثبات
وارمیدر ارمیدن بوکونکی حالده اختلال فکرینک مفید و نایع نقطه نظرده لایه اولدیغی ایچومه
کویلاکده در کذا بوفدن موقع اجرای وضعی خصوصنده رضی عجایه قوتیه سنک سعی و غیرتی و مذکور
قوتیه هیتنک نایعجه همینی نظرده دور و کلدر لکمه آییجه صورتده سویدلم جوته ایستانک نال
اولدیغی بر حاله بوکونه یا لک زیتونه مظهر اولشدر شاید برخی حال وقوع بولس ایدی بوکونه اینی مسئله
بقعه بر حالده بولغنه اولوردی اگر بزم داخلی دشمنان و قسقا بخانه تیجه سی اولورده بزه غرضه
و عداوتی اولاده دیگه دشمنان اولکزه بر طاقم مانعدر و انتیقه ریفقا رماسه اولیدیر و خود

قائم نعلی با برغی القه طویلا لم اربا یاره ارییدی اولومده قورتارم جه و یاریمه
 نائل فتوحات ایدیه جلد اربا یاره ارییده قانی بهاسی اولورمه یرلایر جقدر
 قنداشد لکشدیه لر ایلر و کیده لم لهد بر ارمی فائک صول قطره سه قدر محاربه اتمک کندی موس
 و اعتباریه عیمه ایدی و طه و جماعتک عزیز دعواسی ایچومه قائم دولک لازمدر
 ایلر و برادر ایلر ... ایاغ قالفک یا صریف یا هود موت
 بشاسومه ارمی جمعی وارمناسمه و کلک یا ساسومه اتملال فرقه سی !
 کلک یا نلک غنی قیامه فرقه سی قضا ادره هیتی

مذکور کیری بر نومون غنی و غزنه سلک برخی صحیفه کتارنده ال یا زوله یا طلسه اریجه بر باره
 ترجمه سی موریدر

یاره ایله کندی ملتی صانامه سلطانک و ناظمک امر لریله .. لووس .. غزنی سی نشرایده هانیه غماز
 .. در واهانه رالهب درینا سیامه .. ه بعدا مذکور غزنه یا نشرایتمک ایچومه بیهوده یرده پور و طاسی
 رها ایدر .. موهو نشخ لری ارمی جماعته طاقتمسومه او قویاند مندر جهاتک طوعری اولوب اولدیغی
 اکلا سوند

غنی و غزنه سلک ه ۱ طلاله تاریخ واریج نومون نشخ سلک
 ترجمه سید

امالی نادر کولیس مشهور بر وقعه بوکونزده وقوع بولدی دیارده ال ناموس طارانه ساکنده
 بری بود قعه در کجول بر ملک اوفاقه قسیمی بوکومه سلطانک قار شونده و هیتی الی اورو یا
 حکومتی مقبلنده طور مقده در بر لصفه ده برو ادالتی حکومت و سلطت و طیفه سی ایفا ایدیه بور
 بود سلطت زده ده و کیمک ایچومه اولور بیایر میسک زیتونده و زیتونه عصانه ایچومه

کلیا نك بوجول اولادی ملت نامه سزی انتقامه دعوت ایدیر.

ارمیدر بزوکونه نیند هیچ برسی
بازلوه استدر صر مستقل مختار

بزم حکیمکیم سیاست دوکدیکیم قائم ایس حکیمکیم سیاستده زیاده در
ارمنی جماعتک الیک یا زوی سفالنده قراردی فقط عربنده یار لایر جقدر دشمنه بزی قیدمقدنه
حکمدی ائنه بوکونه م بزی تومنه تومنه محوایمک املنده در نظمی و حقنی و باجمله اموال و سیاسی
و اعتباری و لهشی ایا و اله آلدی بزم قرنا سدرمی و تحبده لرمنی و قاریرمنی و اولادمنی
تحقیقاتی و بوجدی و قیدری و محوس ایدری و سورکونه ایدری اخبار لری آصدی کوجوکلری
و بوجکلری و کجندی و بوجمقدی محوایندی اولرمنی بیکدی و یاقدی و ضراب ایدری کوبری و شهرری
و قصه لری تومنه آتیه ویردی و الحاصل ارمنی نئی هائز اولاندن کافه سی محوایندی ارمیدر ایچونه
مزار حاضرطقه در لر و طنداشد ائنه حاضر بودر بوننده قوتیمور یوقدر بزا یاغ قالدقمرالیک
و قرارمنی و حقمنی قائم دوکله و محار با تحکله کوسندیه جک اولور ایسک اصل قوتیمور مایر
اگر صوصه رو بر لر مزده بیه قالدیه هو اولور ایسک دشمنه بزی قیومه کی بوغایله جقدر
بزم بوننده صکره انکله با شحقافمن محکمه اوله یه حقنی کی با شحقه دخی استیمه کیم بزه اختلالده بقه طریقه
یوقدر وار قوتیمور و اختلال طریقیله بزی بوغانه جهنم جوند یغنی اوستمزده آتلم

کلیا ارمیدری

ایاغ قالدقک جماعتک جو بوجکلری سو ویدر .. طغزنده بزوونه طغزیه قدر بومنه کلیادنا
ارمیدر یاکوهور اولر و یاغ قالدقلم غوغا ایدلم قیدهلم اورلم اوریللم اولدیرهلم اولرلم
بزم مقنونه مقدسه ملک اسلامی اختلال و عصیان ایدر آرسو ... بریکلم جموع اولرلم عیاق قیاد

هېچا قيام سركلك كليا قصتي اداره نئنه ارسيده يازيد اعلاننامه

ارمني جماعتی

هه برارينك و طائف مقدسه سنك زمانه اجاسي معلول ايديكي اخطا رايه اغتلال شركت اندي عويده
عموم ارمني جماعتك دشمنه قارشو محاربه ايمك وقتيد ديسانك وارضومك و قيصره و نوباد
و مرزيفونه و نوباد و امايه و اترس و صاصونك بكت قهرمانلي كليا ارمينيك هېچا قاندي
دوكيلور

كليا لارميند

اونه بيلدجه بي كناه ارمينك قاني دوكلدي وارمنسا مه اوزرينه دكزي ياييلدي بوندي اتقني
المر زمانيد حريت ايجونه ارمني جماعتك چكدي شكنجرك و دوكدي قازك انتقام قراسته
بوكونه ارميني اتقاوه دعوت ايندكده لهايدي دشمنه صول صهيه مزي اوروب عزيز و طهمزي
قورناره لم ارمينك قاندي آقيدانه ترك عصاتك يخه سنده سوكلو هېچمزي قورناره و
طوبراقدر ملك اوزرينه دوكيلو قاندي تمثيل لم

برادر و همسیره

بي سكه سه مقدم بزه يقينه اولامه هېچا قيانك آچم قدي محاربانه ديسيه انظارايدك بوكوني
تملكلي وقتده اندك عزيز احمدلي يادابده لم و دارا عاچنده قانده ايله طمع آهيلي و هودريني دهاطر
ابده لم اونه سه مقدم .. برابر .. خاچنده حريمزي الدهايمك ايجونه عمري فدايتدي برادي
.. هيمار سوم مورا ط .. ده صاصونه اغتلالك مربي اولوب اوده هېچا قيامه بايرغني التده فرياده ولي
خاچينيد .. برابر .. هېچا قيامه بايرغني قو جا قلامسه اولدغي حال آخونده صاغدر باربار
ترك هكومت بو لي آصدي و .. هيمار سوم .. بوكونه موسسه هېچا نبي ايجم مدلسه اذارده اولوم
تملك سنده

زیرتک ارمیده به مخصوص دعوت نامه ترجمه می صورت پذیرد.

ارمنی صمیمی

حال حاضر در مراسم سئل ایچونه سرکله مطالبه ایدیه اسکی معلومند: اولاً به سدر عموم ارمنی صمیمی برای
اولیایه اسارنده فوراً تا رسد و اتحاد ایتک ایچونه زیرتک سری دعوت ایدیه و نیز اسارنی قید می ایچونه
زیرتک محاربه با سلاوی سری استور غیر بشور

برادر

و حتی دشمن سرکله ارمیدن باشد آتشعلوری ردکی بگویند بواتی آندک باشد دولتک استر
و حریت سیاسی و استقلال و مختاریت اداره و سعادت استر عزیز باریاخی و طلبیا زیرتک
و غنای قیامه شرکتک فرمی باریاقدی اعلا ایدیه کن بیدی کرده برو بوباریاقد سربست نموج نقد

طلبیا نک ارمنی صمیمی

ارمنستانه و طلبیا نک حریت و استقلال ایچونه زیرتک ارمیدی غنای قیامه اتفاقه داخل اوله رویه بگویند
متفقاً میانه محاربه بیحقا یور بزم قانع ایله بویا غمه طاعت مزده زیرتکیده امداد و معاونت
ایندی ایچونه با غریبوزن اوله بیکده قید یلا ارمنی فرما شد مرک نامه معاونتک بیکدر
صرف نظر ایتک ارسله اولک

الاله و یروب ایرو کیده لم و قانعزل حول فطره نی دیکجه قدر دوام ایدیم بر با ارمنستانک
صمیمی کوره هک با هور او عزیز طوبیایک او زنده اوله هک ... یاردم ...
یا سونه ارمنستانه یا سونه ارمیلک یا سونه طلبیا زیرتک یا سونه غنای قیامه اعتدال شرکی
یا سونه حریت ... آرسه ایدو طلبیا زیرتک [اوله] ...
غنای قیامه اعتدال شرکتک
زیرتک قومیه سی

طلباء

ابا غه قالقك قانغزى ايجيه دشمه شى شيرسه سويل برهالمر در كندى بچى و طوبى ايله دو كدى ارى قانى
ايجيه دشمه بوغليو ر خوار كر كرك اور ديا وركن ارى نده مجرمدر بوندك جزا لى
هيكه برى ن ارى نده بوغيا بزو و برى نده صاهونه طاهر نده وارستانده مزار ايجيه مقول اولار
اونه بى كده برادر و قشيره لرمزك قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى
صركت ايسونه قوتلغور ارسلان كلسونه قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى
اوغرنده اولمده هيكه كى عالم مدنيت اكلاسونه

طلباء و نغونه

اسارت و سفالت و قحط ايجيه لعلك اولور و غراب اولور و تحقير اولور و قتل ايدىك و اصلونه
بزه لاييه و كدر استخيز بويه هاله تحمل دكلر بنا عيله الموده كى قانغزى صيفى طوبى لم بزم را ايجيه نغور كى
قوى اولدى و نغورده آتسه كسلمايد

طلباء صوبا و كورك و باطله و قحط و تفك و ره و دولور كى قانغزى و سزى محافظه ايديه هيكه لهره
وار ايجيه صله سنى حاضره

طلباء قانغزى كه يوركك يوزلرجه يورككلى طونسونه ضايع ايتديك لهره قانغزى يوزلرجه آردمه عمر و حيات
و برسونه روزگار لهره قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى
سك دعوان عزيزدر و چو كدر ايتك ده اولور اولور ايسك شهيد اولور قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى
بار باره قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى
يئاسونه ارى صمى يئاسونه صريت يئاسونه استقلال و احتلال و عصيان يئاسونه
ارستانه و طلباء يئاسونه حيا قيايه قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى قانغزى

بنا سوه اختلاجید و عاصید بنا سوه ارمنیه ارمنیه استقلال و حریت
و عینا قیامه شرکی ۱ ۷ ۱۹۰۷

زیتونه اختلاجیده اول کللیا و حلب داخلنده طابعید یلا به اعلامه ناک

ترجمه سی موریتید

کللیا ارمنی جماعتی

ارمنیدل محوی تحت تهدید ده در بوکونه ارمنی جماعتی بجا و فانی ایچده یونیکده و نازده دوزخده
یاغخده در دشمنه و جهوارلرل مقصدی بونه ارمنیدی محواتیمکده بودقیقه مدلهتم کند و رزی محافظه
و مدافعایدلم

کللیا ارمنی اولادی

ارمنیدل بایچامید معتمدی سز سز ارمنیدل خلاصی سزده بکلر آنک جول قوتی سز سز
واندل بقای سزک الکرده در اسارتده قورتک و عزیز خدمتکزی ایفا ایله طریقه استقلالی طونک
کللیا لی ارمنید

عینا قیامه سز سزله برابر در سزک سز فکزه بر قیام سزده بر و اجرائیدی محارب بر مطالب سز
محور اولدیفنی و فتوحات امیده اولدیفنی تا امیده ایله یکیده یکجه محارب ایتمکزی توصیه اید ارمنی جماعتی ترهلمده
محافظه ایتمک و حریت و استقلالی الچور ملک ایچونه فتوحات فراغلی و یاسرف ایله میدانه صیده اولملی بر
برادر

ایاغه قالفلم الاله و رب قوتی بر برمنی قوجا قلیلم صکره حریت و سعادتقر نامه اختلال بایاغنی
یوقاری قالدیدهلم صدی اختلالی براغزده هیقاره ره بار بار دشمنه قارشو کیدهلم لهنه اولور
اولسونه چونکه ارمنی جماعتی محواتیمکده

کل ایتک ترکده بر ایسه دکدر لکمه بز امید می کسیرک وارمیده فار شو ظهور اید به چک ترهکه ده
صافیه رو خونه کلکیا بی دائره اختلاله آلوده عیون بی بی بداند اختلال ایتک کلکیا نلک موقع
مغایبکی اور ویا منافی نقطه نظرده شایانه دقتده اختلال اور ویا به عکس انداز اولسه
ارستانک ایجرو سنده کی وقوعات کی عمره سر قاطر ویا مخصوص زبوتنید تاریخ عالمچه ده اثبات
الهییت اید لر غیبا قک اوج نور و نسیخه ماده محتاج معاودت اولدیغی اعلانه
ورجا ایتک و سکر می کجه یا بستیده مدک ارمی جمعی صیحه و وقوعاتده ایکی سه اول ایتک
زیادی طویمده فتنه طولا یا خطا لر بی تسلیم ایتیدر ناکس و صریح ارمی زکندنده امید می
کسرک غیبا و طر فیکه لر بک معاودت مادی لر یه همرا نظر ایتک زوالی فقید ارمی بخبر لر یه لر یه
و عمر لر یه طر فیکه لر مزه وقف ایتیدر اتفاق ایتیدر قرنداس اولور شرکت لر ارمی جمعی بنده کی اتفاق
یک رسیده جماعتک عزیز دعواسه جهانه فدا ایله اوغلا شانه وارقد شیری حقیقه محافظه ایتک
کیم اولدیغی ارمی جمعی کومسه واکلامشدر غیبا قیاندک سحده قدر یا به قدری حرکات و معاودت
خطا ایجده کدی ملت نظرده سرفی بر صورتده تبیه ایتدی بو اغورم قانه دکدر ایچی محالکده و مدنی
شهر لده تربیه اولوب مزار لر یه یلیمانه مونا لره مر سیه سولیک و قور قور لنده کومسده التجاده شقه برشی
یلیمانه ارمی جماعتک بوز لر یه نو کور ملک خدمتی ده کور دیدر صاصونک لفتلی وقوعات عالم مدنی
صار صدی محافل سیاسی بر بر یه کیدیر و نطقا براد ایله اصلاحات ایجونه بر پر و غرام ترتیب ایتیدر
بر سه بو پر و غرام تا غید اولدی و اوج دهنای دخی تصدیق ایتدی چونکه روسیه دولتی لهنه قدر
انظرنه ایله بالاتفاوه ارمی دعواسی رؤیت ایتک فکر یی ظالمانه کومسده ایچی حقیقه ترکیا به
معاودت ایتکده ایدی انظرنه دولتی ترکیا ده جواب رد الدقمده صکره روسیه نلک بی طر فنی اکلا دی
وقت کجه و بو عالم انظرنه نلک ردی قبول و یا هود ترکیا و روسیه به اعلانه صریحی صورتدی

که بایله اوج فیتی و دید ایکی کشتی بی آلوب موسته کو تور دیر مو شده دهنکی توقیف ایله زوالی
کوبیدی در دست اتمک با شلادید بگرفت معاملاتی الاله دوام ایدیر

«ارمدرم»

افرنجی نرسیده اولک شنجی کجسی سرعت الی پدی راده لرنده ارمدرمک غلبه اولانه شوقانده ارمی اختلا
اتحاد قومیته سنک قلنجی آدوقان ارنیه دیرکز یانی قلایه جزای سراسی ویدی زوالی ایدیر
در دست و جسی ایدلید بوارنیه دیرکز یانه ایدر بار بولوب ایدلیدی اچومه ناهیه اوله و نه تجارده
سجومه بدویانه دخی مع الناس تف ایدلیدی بدویانه جدا بی کناه ایدی بونک تفصیلا دخی
بعثا بیدیردیر

خجانه غزنه سنک به سریه ^{۹۹} تاریخ و کیمی برنومون نسخه سه تهم فغانه

«کلایا اختلالی»

ایسمه بندی بوکومه زیخونه دیوره مرزیه و توقاد عاصیدر و خاجیه و مرمر حرکت اوزره در
زیخونه و خاجیک طاعندمه دیوره مرزیه و توقاده قدر بوکومه عرب و اختلال قمری باراغی
تخوج اتمکده در خجانیانک قومی بوکلای نرک عسکریه قایم و ظفر در دیوره اسرا و مرهات عرب
و اختلا مات و مملکت الدیه نرکیانک مقور حصار و اسماعیلی و دیکول یکت خجانیانیه عاصیدیه
کجیدی دیوره مرزیه سربسی اعلامه اولدی زیخونه بی و ناری موقعی ایا و اله الیفی کی دقت
رس افلا اولانه تخوفشله سی دخی طوید و مرهات و عسکر لیه برابر تسلیم ایدلیدی زیخونک استقلال
اعلامه اولدی

فتوحات جدیدیه ارمسانه و کلایانک مقدمه سلاطین سائقه حمله بخونه شهرری آتیه و برب

۷۸ سرمد صالح تا بیخ و بسه نومردایه طرک و نام ارمنی شرکت اختلاطی
طرفه نشرا بیدار به او هر قه نامده کی طبع اعلایه
ترجمه سید

معاملات اجرائیه و قومیه لرمزک اخباراتی

و ان

اتحاد قومیه لرمزک قرار به ایلولک او یحیی کجی نفس دانه دهنکی مسلمان به یوز با شیک با یحیی
بولانه خانه نه به هم ایستاد یوز بانی چادر ایچده بولور دی صا صومده وقفه سده کی با یازده
اولان به یوز بانی برارمنی قریبی قایچده رنه چار به لکه یا نه آله با عید مهابحمدن مقصدی به هم
یوز بانی بی اولد بزمک و قری قایچده صایدی یوز بانی اوج قوشونله یاره لندی فقط قری
او کجی چادرده بولمده یقنده قایچده موفقه اولد مدید تفصیلاتی صکره بیلدیر یله جلد
دانه اتحاد قومیه سی کرد لرله تکرار غوغایه باشلاسه و کرد لرله قایچه رنه معادنت ایدیه الحوبه برانم
اولد بزمده

موسسه

اختلال قوشونی اشته به برغما زارینک یوز که صایدلندی
موسسه اختلاطی لرمزک الیه مشهور غما زار با یاس یارسخ اولد بزمده مرقوم حکومت ایشنده الهیت
مأورایدی موغونقه کوپنده بسه دقیقه مسافده دهنکی مرقومک اوزرینه به هم ایدرک دجال
باشه اوج ال قوشونله صفحه و خا نه غمازی بره سر مشدد بو یا یاس صول نه درده عموم
موسسه الهایی سفال دوشوردی اولد بزمده ال کجیدر و جهودگر و قهی صباه قدر قایه یحیی قادی
کندی ارقدا سدی مهابله حکومت کیدرک سزک سوزکی دوشکدن جمدی موغونقه کونک
اوست طرفه بولور دیو اخبار ایچدی اوزرینه مأموریه حکومت و سوارید محل دفعه کیدرک و توبک

و غاره انقار به چایسته نك معنی دستاورد عشر و یکده معافیتی و کردار طلب آید مگر
ویرکوارن عفوئی و بخونه ویرکوارن بر بسته اوستی و بخیر لک ترقی بخونه اصلاحات اجرائی
و ارمنی طور بقدریک جهراً ضبط آید بدین کردار ویرسک معنی و تر لاری اولیا به کوپورده
طوری به ویرسی طلب آید رز

او نیز بر دین نقل مطاعه آید به کوچه کردارن معیه بودند بر محله اسلامه اوله روقه رجماعات کی
نظام الله الحمیدی عشرت عادتک امحای و حمیدیه الایرینک لغوی و سائر تبعه کی کردارن دخی
عکس ویرسی طلب آید رز

مملکتک وادارنک هر سیده اول احتیاجات محلی صرفی طلب آید یونیه ایله متهم و محسوس و فرای
و منفی ارشیدل هیچ بری استقار آید لکن به عفو او معنی است رز

مملکت مزده سرکته رملت و جماعت آید به شافعه مشدک اوله یغنده کرک انکر و کرک بزم امنیت
و اهمیت آید به بالاده بیامه و طلب آید لکن اصلاحاتک اجرائی الزمه

حال حاضرک دومی کرک و طمعه و کرک بزم طالعز جماعت مزده و عثمانی دوله بر هیوه قباله
وقوعه سیت ویره هکله قانع اولده صوره وقوعه آید به شمدیه قدر تمام بر سه لحدی بویسه
ظرفده نوطه بی امضایده اور و یا دوله نیک بوائی بر نتیجه ویره هکله کال صجایله انتظار آید
ارمنستانک قیسی سیسی و مالی بر هیوه شدت و مشقتله تقرب آید هکله اوله یغنده نتیجه سیک اجرائی
محققده ارمنی مسئله سیک بر اوله منفعت مزده موافقه اوله روقه حل او معنی و اور و یا دوله مزده
بیلدیرسی قطعاً قرار شد بر یغزی بیامه آید رز بزم نظامی دایره صرف طلب اصلاحات آید لکن غموضه
آنده اراده آید رز بونک اجرائی یا لکن صلح و امنیت تأمین آید به یلور زیرا بر صند نه بر
بزم هیوزده بر هیوه تفصیل و قالی قایق فلفله دایره اوله روقه اوله روقه
دعادت

ہلکے سیکی مجرمیہ و موقوفیتہ بار بارہ اجرا اولنامہ جزا و کردارک مغایر اسانیت فالفدیہ
و مؤثریک و ویرکو تحصیلداریک ناہو مطالبہ قاریس دعوی حقوہ ایدرز
کندی ہیکرینک و ناموس و مالداریک محافظہ سی و آئیندیک سربست اجرائی ایجوہ تا میا طلب ^{طولی} عقدینہ
عوی عدالہ و عدل طرفندہ قیدیلانہ صلا صونی بیکدمہ لشمہ پیرمن نامہ ادعای ہوا پیرز کردار
و ترک کوکلی عکری طرفندہ لہرکومہ اجرا اولنامہ شقاوت نہایت و اصلاحات ایجوہ متحدہ قدر
بزہ برتائیات و بریلیندہ و صہوہ و فوعا تندیہ صدہ ایدیلانہ و عدلک اجرا اولنامہ مذکورہ
دعوی حقوہ ایدرز بزم جماعتی محو اولانہ مطالبی الدہ ایدوب ملل متحدہ کی ترقی ایملہ مہاجدہ
جامہ و مل و اعتباریک محافظہ ایجوہ افلا سامہ من نامہ آہیقندہ تائیات طلب ایدرز قانوناً
لہرکک جائز مساوۃ اولسی و ورجانہ و قلمک و عمومی جمعیدک سربستی مقفی اولدیفندہ
بونی دخی طلب ایدرز

در دست اولدارک محکمہ دعواریک سریعاً رویتی و کیف مایشا اہند و گرفت معاملتک مقفی
و کردارک الدندہ کی سلاہر الخدیفی جزلہ بزم دہ سلاہ طائیمہ مزہ ماعدہ اولغنی طلب ایدرز
ارضوم و بیس و دانہ و سیواس و معمورۃ العزیز و دیار بکر ولایتیک ایجدہ اکثر لفظیک
فالقہنی و داخل ولایتہ بولنامہ جماعتیک ملت اوزرہ ماموریتہ انتخاب اولغدی طلب ایدرز
بولانی ولایت ایجوہ اورویا دولندی طرفندہ اورویالی برما مورل یعنی و ہو مامور کندیہ
تسلیم اولنامہ ولایتی ملت و مذہب تقریبہ تمکزیہ قرعہ ایلہ انتخاب اولہ ہوا اعضا ایلہ بالاتفاق
ادارہ ایمنی طلب ایدرز

اطہ و طلب ولایتندہ دخی اکثر لفظہ ایمنی بولندیفندہ اصلاحاتیک اوراجہم اجرائی طلب ایدرز
صہوہ و فوعاتی کی برہادہ نیک دلا میا کلمسی ایجوہ پولیس و ژاندارم نظام نامہ سیک اصلاح
اولغنی طلب ایدرز ولایتیک احتیاجاتہ کوک مالہ نیک اصلاحی یعنی ویرکولک تحقیقی و کردارہ و بیکدمہ

بشاسوه اخلال وحریت

بشاسوه هنجایانه فرقی محو اولسوه بار بار لوه

هنجایانه اخلال فرقه سک الت اجرا آتله ایلولک اوسه کزنجی کون دسارنده با عالی ایله یلر قحانه
اولکده و عیمه ساعده عظیم و قانی وقوعات ظهور ایدی ترک یولسیدیه عسکر اریده لهجیم ایدیه
قادر و کولدی بره یوق و فیات و مجروح واردر اریده ده یوقی در دست اولدی تفصیلاً
یقینه هنجایانه غزنیله نرا اوله هقدر

هنجایانه معاله فرقی و بونه ارمی جماعتی طرفنده اشور علاوه ظهرنده محرر اعلامیه نام وقوعات ایشیه
دول سته ایلجیدیه تبلیغ اولدی

مذکور علاوه ظهرنده محرر اعلامیه نامه نلک صورت مندرجه سید

در سعادت بر لیدی وایسانک لهدولایتنده بوناه غلبه ایدید بزم ولایتده حکمفرما اولانه وفا یقه قایم
ارمنی جماعتک مطابقی با عالی واورویا رسماً بیلدیرلک ایچونه بالاتفاقه بونعایشی حاضرلده
بوکونه عالم مدینک انظار دقتی اوزرمزه جلب ایتک ایچونه شمدی اولوم درجه سنده بولیدیمز عالم
فالماغه ویکیدیکه مزنده آیرلماغه بالاتفاقه قرار ویرلک اریددی کندی وشدنده محروم
ایتک ایچونه بزم ارمنی جماعتکزه قار شوا اجرا اولانه تفسیقات که با عالی طرفنده قبول و حکومت
طرفنده اساس اتخا ز اولمشه و بوجال قونسلوسلک در نالادی واورویا غزیه مجیدری قادانه
ویرلر یقینانه ورو دایده وورنالدر مندرجه انه مصدوقه بولمندر بونعیقاته قار شومدیمز
ارمنی جماعتی تذیل افلا یله حکومت طرفنده وطمحزک بر قایم سنده برو اداره عرفیه اله
المحمدیه طوبیای دعوی ایدرز

ارمنستان به کلیه استقلال و بر طبقه برابر ارمنی جماعت سرستی اداره و حریت کامله سیاسی به
 طوع و رغبت به طوعی انتخاب هو و صلاحیتی اعطا اولماید.
 همجای قیامه فرقه سیه ارمنی جماعتی اصل و ارز و لریه نائل اولم و بحیثیه متحداً نزد دولت قاضی مقدس غوغا
 ایتمه و ایچور و صول نقدیه قدم ایده هکده.
 ارمنی جماعتی اطاعت سر لکده و عصیانده دوام ایروب صلی قبول ایتمه هکده. همجای قیامه فرقه سی بوکونه قدر
 اولدیفی کی بونده صده م علی الدوام حرب موقعه نده بولوب حرب اقدام ایده هکده.
 ارمنی فرزندشد! ایدو ... بار بار لر بری قید مقده و خرس لر بری اداره ایتمده در اندک
 تاس ایتمده کی بولدی خراب ایده لم اند باختر اوز رنده یوت کی او طوروب بری جاقده بی یار یغه
 مجور ایچور لر ایدو کیده لم وقت هاول ایتمی ارمیده ارتقه اسیر دکلده الخزنک یا لسی نرم
 المزده در یار یغه بز آنک صهی یز استقامت بوکونه المزده در ارمنی مسئله سک علی بحیثیه اور یل
 جبرایتمک المزده در بز حاضر و لها مقصود حرکات اجرا ایدرز اختلال سیدی ارمنستان
 و کلیه با تطهیر ایدر بزم دشمنان طائفه لری ایچن بوغیلور.
 بو قاضی لره ایچده حریت و همجای قیامه با بر اغی ارمیدنک استقلالنی تشبیه ایده هکده ارمیده یی سز
 سدی عظیم شکجه و سفالت و اضطراب و اساله دم ایله کیدری و الحاصل ارمنی جماعتک اتصال
 حریت ایتمده کی آتیه صروف ایله تاریخ ستریزه کی هکده.
 ارمیده قلیص ایده یا لکذ ارمیده کند و لری یه کند و لری قور تار یغی بحیثیه کند و لریه آمر و صاحب
 یا لکذ کند و لری اوله هقدر بز فتو هاتمزل سمدی ایچنی کونده بولور ز سر و علونمشد. جایگاه
 حریت چاکیدر بوکونه یار یغه دیرک غوغا مزی تا غیه ایتمی لم و غوغا دمه کیدر و طوریه لم
 یثاسونه ایلول اوده سز و قوعاتی
 یثاسونه ارمنی جماعتی و ارمنستان

در سعادتك بوسفور قیدنده ترکیانك بار بار با من صورت مدفست ده یا طهارت یا یقین
دفعه اوله ره ارمنی قانك اسلامه سیت ویدی

ایکجه دفعه اوله ره در سعادت غنایا نه لماندی و ارمنی جماعتی عموماً هر دو طرف در محاطه یاکوزه
آلدره ره اختلال قوتیه سلك رای تسی ایله و غنایا نه قوتیه سی با یراغی الله ایقاع
اختلال و اجرای نمیه ایدرک ارمنی جماعتك صدای سفالت اتمی و هوو مطالبی بومه دنیا
صار صدی ایکی دفعه اوله اوزره در سعادته غنایا نه با یراغی الله اجتماع ایدنه ارمنی جماعتی صدای
بنده ایله یا سونه صریت ! یا سونه اختلال دیر نذا ایلکده در

سودی ارمنی اختلال ایله غنایا نه مزک و بزمه برابر اوله ارمنی جماعتك بار بار لرک یا یقین و اوزره
عکس ایدر به چک و قطعی بر نتیجه و به چک صورت مدفست ده اجرای نمیه سی زمانه ایدی
غنایا نه اختلال فرقه ایله ارمنی جماعتك احتمال صریت اوغزده لهر فدا طاری اجرا و قانری
اسلاید کدی کی لهر آه هیا تری ده فدا به حاضر و آماده اولد قدی اور و یا به عکس ایدر ملک
زمانه حلول ایلمه ایدی بوجرات و به تخر و لهر فدا طاری ایقاع اقتداری هار اولد یقین
انظاره قالیجه سنده بدایه لور و سالیجوری و غلا دستونه و روزبری و بومه اور و یا به
وغزته محبدریه عکس انداز دلفت اولد

ارمنی جماعتك کیلی اوله و ارمیدک افطاری بومه جهان اعلامه و ایقاع اختلال ایدر غنایا
فرقی ارمیدک معاملات سیاسی کلامه ایچونه یا یقین و سله نك قار شونده
رقتی و جرائی بر اختلال ایقاع ایله جرات و قوتدی ارا ایدر ارمنی سله سلك نتیجه
اقتدائی و ارمنی جماعتك اداره و سیاسی مطالبی صورت سر بعم اور و یا به بلید بلید

کند و بری قید مفعول حقیقتی اثنانده نفسی محافظه اتمک اجماع سلاطین و متحدین محکم مرتبه
 حاضر الحقد در بر بوفار یثقلند ده چو نه ارضی و ترک تلف اوله حقد
 در سعادتک و طهره نیک بودارده سر زمانه دو کیلا نه قنار اجماع اور و یابی مدخله یجور ایدیه حکم
 اور و یابیلد اجماع روسیه کنده کربله و لایده مدخله ایدیه حکم بواشدرن یتمه نیک اوله حقی
 متحدین کشف اتمک کوچدر ترکیا دولتی نه تقسیم اولور اسلام مزاج ایدیه نیک اسطانه اندیک کوچک
 اسانک بر یار صی ترکیه بر اعلی

بوتقسیم اجز اولدیی اثنانده ارضانده طو لایه چو نه فالفد وقوعه کله حکم اگر عقلی و مردانه
 معاله مایه کومیه ایسک اول وقت بز مفعولاً ارضانه صهی اوله یلور
 ارضانه طالعک باورگی ارضانده در اور و یابی تحریک نشو یه ایدیه مدخله یجور اتمک و بری
 بار بار ترک ارضانده یقار صیه و سعادتده بولانه ارضانده در زیر ارض کومیه
 بز آنک ارضانده قلمه چو اولور ایسک دهرت بسته طافنده عرض و عمارتی ایدیه بونه ارضانه
 محواید بز بوفرضی فوت اتمک قطعاً قرار و بردن بوقوعات اثنانده اصلا خوف اتمک نه
 ابر و لیم یا اولوم یا عربت بز ممله عزیز بوجدر

« غیا قیامه فرقه سی مرکزی » ارضانده ارضیه لوندده ده طبع و شر اولانه

۱۹ اوله طبع تا یخل و اوده الی نور و علاو نیک ترجمه

در سعادتک بول و قانی و قوعانی و غیا قیامه فرقه نیک اعلامه سی

ابولک اوده کیم کن و سعادتده نابخنده کیم چک بول بر وقعه وقوعه کلمدی غیا قیامه اتمک فرقه سی
 واسطه و دلائلی ایدیه بول و قانی بر حادیه ایضاع اولدی یکنی دفعه اوله و غیا قیامه حلاله طاری

ارمنی صلاحت اختلاط سلك دى سعادتمند با شلايه هغه دار فذلكه نك بوزيرى ينجي
 صحيفه سنده محرر اولامه الها بى نام ارمنى غزاة سلك اولامه
 تاريخ وادى سده نومروى نخته سنده سترجم فقرات صورتيد

اختلاطك دى سعادتمند با شلايه هغه سید دارد. شویله که ترك حکومت فایستو هجویم ایتمه ارمنیه
 قورقیه هغه در هوته محو غوغاده قودورس جمعیت قورقویلمز بوسوزلی دى سعادتمند کی ارمنیه
 سوبو رایس کده در سعادتمند طوغحه ارمنیه ایچوب اولیوب انجوه ارمنی مملکت سنده کلوب دى سعادتمند
 مملکه اولامه غریب ارمنیه هغه در بوالهالیک رقتی هیات ترك حکومتك با سده یا طلالیه هغه
 دبو معاله نك نتیجه سلك نه اوله هغه شمدیه کشفایتمک کوجدر تجمع ایدیه بوالهالی ضابطه نك
 قوت نه اهمیت ویریه هکدر بونزه فایستو عسکر بولکلی هیفا سیه ایجاب ایدیه هکدر بوالهالی عسکر
 فایستو قریبانا نه محارب ایدیه هکدر بومدنده اوروشمیه اوزاونه سوریه هکدر بوسورنده وقوع بولیه
 تزلزله لری نظر مطالعه به آلمو کوج دکدر خصوصیه اورویا لید در سعادتی محافظه به مقتدر در
 طشه لرم بقیه فایستو قلعه ده وقوع بولیه هکدر بالاده دکر ایندیکز و جریله یا ی تختیه ارمنیه هجویم
 ایدیه هکدر در طشه لرم ده دخی هیاتری محافظه ایدیه هکدر در سبی معلومدر در سعادت اورویانک
 کوزی اوکنده اولدیفندیه ترك ارمنیه محرابیه هکدر در صدم قیامز دولتله مذاکره ایدیه ربا غصوص
 اوراده هجویم اورویالی دارد ولایتک معاله سی بقیه در زیبا اورام که ترک کول اورویاده
 قورقوسی اولیوب لهدر لوقالغی اجرا ایدیه در نظامیه عسکریه م کندولرینه معیه اتحاد ایله قادییه
 و هولو هجویم قیامز بوقایستو قلعه خبری یک کیم اورویا به عکس ایدیه هکدر اوراده بولنا نه
 ضد سنانده سعادت ایتمک کوج اولور ایتمدی طشه ارمنیه ترک کول کندولرینه هکدرک واسلامک

بالمقابلہ دفع وکیل اولاد و محمد و سونہ برکونا خالہ میدامہ و برطدیک کی برمی کنجی کون م بعد ساعت
ایکی رام لڑدہ مرعہ التخرعت صاف م بولنامہ دملک و صابر فرید لری دخی با صر و فرود قدر خاڑا
اصولہ عید کادی نظامہ ایتھ و برما لہدہ بر و عکد نا لہا ہ طرفہ اشقیای مرقومہ تحت
تصیفہ الزوہ صر با زیتونہ قدر و ایتھ و فرسی و الا با س و جہات سائرہ م مقومہ بر حال
بولنامہ چہ لرم کور د کادی تصیفہ اوزبہ زیتونہ الجا ایتھ و تقاتک و فرای بریک مقادیرہ
زیتونہ شخص اشقیانک عددی اکلا شیلہ ماسہ و زیتونہ محصور اولاد اشقیای جلدہ کی
قونلر سدر و رودندہ تسلیم اولہ جقدی ایتھ و اولدیفی معدودہ

الہ ولای پولیس قومبر لکندہ وار د اولادہ ۱۱

تخریاتک موریدہ

بو کومہ مرعہ طغوز دہ کراتی جامع سرفی اولکندہ سرخوسہ اولدقدی حالہ کیر لایکہ مسلمانہ فضا کت سائہ
بولکوسہ اولادہ مہرمانہ ولد کرقور و مہرمانہ ولد قایل ایلہ در حال اجتماع ایدہ اہالی اسلامہ
مضارہ ایدرک بر قای شخصک خفیف موریدہ مضروب و مجروح اولدیفی اختیار ایتھ اوزبہ عکد
نا لہا ہ و پولیس و ژاندرمہ ایلہ قیلہ رک سائہ آستراہ حضرت بادشاہیدہ امنیت عمومی اعادہ
ایتھ و سیدی جقدہ تحقیقات لازمہ بہ ابتداء قلمنہ اولدیفی عرصہ اولور

الہ ولای پولیس قومبر لکندہ النامہ ۱ مامہ لای تا یخ تخریات

تغافنامہ نک ملی موریدہ

ارمنی رؤسای اربابیا دندہ اولوب زیتونہ کولیس اولدیفی اولجہ عرصہ قتلانہ بارودہ اعلی ایلہ قتلانہ
بو ختہ کون مارسیا ہ حرکت ایدہ سائرہ قومیا بہ سیک سات نام وایورہ ارلاب ایلہ حرکت ایتھ
اولدقدی معدودہ

کویس و شریه اولک اوده ایچی جمعه کون سرعت دمت راده لرده قومیه اعصابنده و قصاب صافنده
بو بوسه مرکز رفیق قصاب محمد ایله مازع ایچی اوزریه در حال ارمی و قولک ویرت نامه ملدی لندی
قیایوب سلاح بدست اولدو الهالی اسلامیه یه نعره ایچشد و اقشام اوزری مرعک قره بی
محمده سی الهیمنده و قومیه افرادنده اوده بر نغز ارمی دخی جانظ محمد اوغلی علی بی قوشونله و ابرهم
به بوسی قصاب ایله قتل ایچشد در

استغای مرقومه ده برینه نک قورمالی الهالی اسلامیه سی یغما و بره یورو نفوس دخی قتل و اقشا
ایلدکدی اتخار اولغله سور اولنا نه مرمره ژاندارمه ییسی های محمد افندی بی الی نفوسلاری برابر
۱۴ ^{اولس} تاریخده صوهای نام محله الی یوز قدر استغای قتل و شهید ایلدکدی و ^{اولس} تاریخده
تاریخ نادیر لوفریه نک اسماعیلی بی با صوب خانه لری کاملاً احراق و اموال و اشیا و جوانی
غصب غایت ایله بره یورو الهالی دخی قتل ایلدکدی و ^{اولس} تاریخده دخی مرعنه تابع کورتل
فریسی با صوب الی بی خانه ایله چاهه اوغلی صی احراق و فره بچاوه اوغلی عثمان قتل ایلد و
مؤظاً یقور حصار نام اسلام قریه نه هجم ایله یوزکسانه خانه احراق و یوز الی ذکور و قرو
انات و طقسانه بیه قدر صی و صیه ی قتل و شهید ایلدکدی و بر طرفده با یقور و بیانی قریه
لهجومه خانه لری احراق و مالاری غایت ایلدکدی و شهید شریه نیک ایچی غنچه کون سرعت بدی راده
اندیره قریه نه لهجومه بره یورو الهالی اسلامیه یه قتل و حکومت قونایله خونه خانه لری احراق ایلدکدی
و ریخته قشله لهجومه انده سیر آلمسه اولدقدی اوج یوزی متجاوز افراد شاهانه یه ذبح و قتل و قیاح
نفلک ده ایا قدینک دینی یوز دکدی و شهید شریه نیک ایچی کون کبانه قریه نه لهجومه الی
بسمه خانه احراق و بره یورو نفوس قتل و شهید ایچسه اولدقدی و شهید منگورک اوده ایچی کون
ایچی بیک بیه یوز قدر استغای کوسونه جرته لهجوم ایچشد در اولطه اوراده تحشاده عا کر شاهانه طرفه

قوم فیو دفعاتی ابقاع ایدہ مفسد لہ امر بقایہ فراریدوب بوندہ ایکی سے اول بر طاقم رفقایہ
 قریبہ و اورادہ کلکلوچھا نہ و اسکی حاملاً ویکلہ سفینہ سے راکاً انطاکیہ قضا سے تابع سویدہ
 قریبہ سے کجوب اورانی مرکز اتحاد ایدیکی و علیج و ابابہ و لہاچیا نامندہ کی رفقایہ سویدہ
 ارمیدیہ طاملاً غیا قیامہ شرکتہ ادخال ایدیکی و رفقاسندہ ضرورتی تقجیامہ کسی و خانہ
 نام سنعاریلہ حلب و غیناب جہندیہ کوندروب بوزاوندہ لہا قندہ اعانہ طویدلانیدیہ تحقیقات
 واقعہ ایلہ ثابت اولشد۔

مرقوم باروندہ اغلی اربع یوز اودہ بر سنی تشریحہ اولی ابتدا سندہ عوہ سندہ علیج و ابابہ و لہاچیا
 ایلہ برابر زیوہ تابع الا بکلی قریبہ سے کیدرک اورادہ کی ارمیدیہ غیا قیامہ شرکتہ ادخال ایلہ
 لوازم صریح تدارک ابتدا ایدکلای حکومت سینہ جہ اختیار اولغہ بنی حقیقی تحقیقہ اجمک اوزرہ
 زیوہ مستخدم و اندازہ افرادندہ اور فلی مصطفی و دوتکی سلیمانہ تبدیلاً مکتور الا باس
 قریبہ سے کوندربلہ ایچہ اشغای مرقومہ لہرندہ قتل و اعدام ایدکلای وادمرہ دہ زیوہ
 و فرسی و کبانہ و سینہ و لوندرہ و قرہ علی و دوتکلہ و شوبلی قریبہ کی ارمیدیہ دخی مرقومہ ایلہ
 برشدکلای کی مرعہ و غیناب و اورفہ و حلب و اسکندرونہ و الہ و خاچہ و قیصرہ و کردہ
 و سواس و معویۃ العزیز و دیاربکر و دانیہ و بیس جہندیہ بولناہ ارمیدہ دخی اعانہ لورور
 ایتیمہ و بر طاقم انحصارک التحاقیلہ جمعیت ملقطارہ لری اودہ سہ یک رادہ سے وارد دخی کلکلوچھا
 مکتور قویہ نک یو سے جملک خدمتہ بولناہ مرعشک شیخ محلہ سندہ کلوز اوغلی ادب نام مکتورہ
 یولیس احمد اقدی معرفتہ شد تشریحہ ادلک اوغلی صالی کون در دست ایلہ بنی مرعشہ کی قویہ
 افرادندہ کور کلور و دیلور نک اوغلی ایتیمہ و اربضامہ ارسال ایلہ اودہ قدر مفسد یولیس بومالیہ
 قتل اجمک اوزرہ سلی زقاقہ بیفد قری و کوملک اوغلی محمدہ تضاد فله مرقومی قتل و جرح ایتیمہ اولد قری

هيو مرزیه بسمه بیک قدر اعلیٰ موجودیکه بر کومه النی یدی یوز کشتی بود قدر تخری ایدیلانر
بورالی دکلدر اسکندرون کندی و یا شوریس ائنا سده وفات ایدی دیلور که ائای شورشه
مقتول اولانر دمت بسمه کتیده عبارت اولدیغی محققدر

نشریه اول کرمی شده هيو مرزیه سده سزاق و بالیا به مایون اوغلی اوغلس و اوغولک اوغلی اوس
و کون اوغلامه اوغلی لویه و اوغلامه کور و ارزانت اوغلی اوس و زندگانه اوغلی اوس
و قره داز سرکز و کوچک اوغلی سرکز و سارده یله همه بکلیده قره صحر با با اوغلامه و ائشی
خایینی مفتی و لکاور اوغلی ایتیه و کراغوس و با با اوغلامه و سارده دکل بر استیجاده سی
عثمانیه جریته اطراف اریات خا ایدیک استیجای قلمسی اوزیه مرقومه مختارمه واسطه بیلده استیجای
نسیم ایدلس و سارده شورشک تزار استیجای بنمسی بویه کمال احیاط و رفیده مرقومونک نسیمی زوی
نایید و اخطار اولمقده در ماه حالک اوده در دخی کون او توز لقمده عبارت بر مفرده عکس
هيو مرزیه مواصلت ایتدر بوراده خایینی و ایلدی و کبانلی و رعشی بر هيو ارشی بولمقده دوند
نوطمه و نأهل ائیمه اولدقدی لدی السوال سونمقده در مع مافیه عکس ساهانه بورام موجود اولقم
بوندرک مقصد قیام ایده به چکی امر معلومدر سخی ایدله لک و افلا ره بنیایه سلا ماته
حکومت سینه یا اشغال بیک مجبوردر

مرعی بولیس قومیر لکنده الانه ۱۱ لایحه لایحه تاریخا خریاته

موردیدر

زیرمه و هواینده .. بار و ده اغای .. ناصیه برارینک .. بیتی تخنده جمع ایده اشخاص .. زیله ملک مقدای
اوده بسم بیک راده سده ایدکی روایت ایدلکده بولمقده و مرقوم بار و ده اغای عه اصل خایینه قضای
الهیینه اولوب امریقا و انکلتزه و سار محالک اجیه ده تحصیلده بولدیغی اوج یوز النی سده سده

ابدطبیکی کی رفیعہ جہا بندی م توقیف اید طامشدر
 مقصد مشهور بر وقتانہ واعطی متصرف سہرہ فقی یا سا طرفندہ عاقلہ سہرہ اکندرونہ کونڈر سہرہ والہنا
 حاج صدور نام شفی سح اولدیفی عالم درہست و توقیف اولمخسہ سح دیکری سربت براغلمشدر
 لہرہ قدرالہا لا اسلامہ ایلہ ارمید صہ معاشرندہ بولجورلر سہرہ ارمیدک قریرلندہ طیارو
 جیفہدی وزراعہ بائلا ملری عدم امتدینہ دالدر بعضہ محاورہ م ارمیدر اہمیتک
 کوزینی کوزیشونہ لہرہ ایسہ اولدی ر دیو اظہار ذامت ایدیورلر سہرہ خانہ اعرافی خصوصہ
 دعویہ صدرلر لکھ فاعلری تعبیہ و اسباب جوتہ سی نیمہ حقہ ہرشی دیورلر ریتونہ ہوارندہ
 طولا شدقدی اولجہ عرصہ اولناہ اسلام قیاقندہ الہی بی متجاوز ارمی اشقیاسی طرفندہ خانہ
 و جہنملکدرہ حریوہ ایقاع اولدیفی مظلومدر چونکہ ہر شفیق ہائی صادق و صفا و خواجہ قیاسی
 اولوب ہرکس عشرت کورہ سی لابسدر ہوندرک اورجائی وغیرہ لوہہ کی ارمی خانہ لری اعراف
 ایدکدری م عند التحقیقہ اکلاکشد غریلو و اورجائی ارمیدیک عودتہ اعمی بیہ الالہالی موجب
 گفت وگو اولور ارمید خانہ لریک یاغسہ اولدیفی ہر خانہ اولورہ سردایتشد سہرہ الہا لا اسلامہ
 اندی کندی خانہ لریہ قبول واعاشہ لریہ معاونت ایدہ جہنری سولمشد در بالادہ عرصہ اولناہ
 اشقیالہ ایدلہ کجہ اطمینانہ حاصل اولجہ جہنر چونکہ لہا یقوی استیانک افادہ سندہ قومہ بر داخل
 اولسہ اولاندک ہر تفنک ورہ و ولور وقما و یا بل بجائی طہاشہ جہدی یا نہ اولمخہ و ہر مخزنہ
 اوج طوب و خیارہ ضمیرہ و عاریتہ و سائر مرہات موجود اولدیفی دخی سولمخہ و با خصوص
 ہوندرہ النانہ الی کسانہ طغوز عدد طار قدیم تفنک و طہا جہ نہ عبادت اولوب بارونہ
 وار طانہ و کلوجی شائعہ کی اشقیادہ مکمل بیہ اولدیفی دخی یہ ارمید افادہ اعمہ نظراً لہجہ نہ قوی
 طبعید

شور شده صدقه ارمید مظلوم اولدقدنی ملت اسلامی دمه مسلک لایه بولندقدندمه عقیقه یه
و محال سائره یه کیده یه حکمرانی بیامد یه کافای اساس بولدرده تأسیه مردوری ایچونه حکومت محلیده
قوه معارضه طلبنده بولمقده ومع لهذا یاس و اکندرونه کلوب کیندرده بولده بارکیرلرک
غصب ایدلرک و کدوریه قورشومه انداخت اولدقدنی دعوی عیلمده و شورش زمانده اموال
و اشیاء غصب و خانه لری اصراره اولدقدندمه شطایب الملکه اولدقدندمه حکومت محلیه تحقیقات
و تحقیقات ایچونه سلم و غیرسلم اوتوز دوانده مرکب بر قومیسونه تشکیل ایلرله و امر محافظه لرده
تأیید اتخاذا لکندر بعضه ارمید شورش اثناسنده مقتول و مجروح اولانه اهالا اسلام نیک
اخذتار ایتمدی ملحوظ اولدقدنی ضمناً سویورلر اهالا اسلامیه ایسه مال و حاجه اوغرادقدی حاراته
اونو مقده و برکونا آتما راغبهار کوسر مامکده درلر ایچونه اشیانک در دست ایلرله
الخمسه ایلر و فنده نیک قوه قدسیه قانونیه ده آزاده بر اعلی اهالا اسلامیه یلک سائر
و مقدر الملکده چونکه او جاقی و غریبی ارمید یلک بعضی لغوز هیوه مرزمنده عودت ایتمسه
و علی الخصوص هفت سور ملک کی ایسه و کوجهدیه لغوز طویده باشلاسه اولدقدنی کوره براماره
اغبار هس ایدلکده و ایدرده فرجه یاب فرصت اولدقدنه یه بر نائره لفاقک اشغال اعی
مأمول ایدرکی اهالا اسلامیه لمر فنده بیامد و لمقده در

با تمغا قائم عرصه اولدقدنی اوزره کچده در دست اولوب ارمی جاسوسی اولدقدنی و ایقاع ساز ایچونه
کلدیکی سویلانه و ساخته بر شجره قادریه یه چهل بولانه معشلی وار طوارک افاده سه نظر
هیوه مرز ملک اوست طر فنده کی طاعنده قروه سکر سوییه وزیرونه و مرعسه اشقیای
موجود اولدقدنی اکلا لکندر قاتل کوجک کربا عقیقه شمدی یه قدر یاس محکمه سنجه تحقیقات دوم

فرار ایستاده اند و نمی آید و نه سلاخی قیامند و نه در حال هجوم مرزبانان ایستاده و در هیچ نقطه
 غیر لوی با صبر و اراده کی آید و نه بر لکده دره هجوم مرزبانان ایستاده و نه در هیچ نقطه
 در جبال و صحرای فیلان و مفتی افندی و سرفارده بر قایح ذات نصیحت ایچونه هجوم مرزبانان
 کینه کندن بر طاقم معاملات و عمارات ایله برابر قتل قصه له مومی لیرهم سلاح آتند در
 قدر مال دینک غصب ایستاده اولدیفی حقنه شطایانده بونیررسم علی الصمیم آرمیدک وقت
 و فرصت بولمجه وقوعانده اول مال دینی هجوم مرزبانان ایستاده اولدیفی بعد الوقوعات عودت
 آیدندک بعضی بناوه و نحاس و ذخیره و سایر شای قیام لری نقل ایتمکده اولدیه تأید ایتمد
 شورش بود جمله ایقاع ایستاده اولدیفی کی وقوعه کلاسه مقله و شورشک صورت انطفاقی ایدمحرک
 و مستوقد حقنه کی تفصیلات اولجه عرصه ایستاده ایستاده مضدت منکر حقنه معلومات اولانه اوجاقتی
 قریبای رضی مختاری شورشده صکره اخبارانده بولمجه ایچ او اخبارنامه رالده آیدیه مامند
 آرمیدک احراوه آیدلینی ادعا ایدلیدی خانه لک اوته یا خود یلیدی بابی طاسه و کریمده
 انشا ایستاده و دیلری تحت و اعاج و اوته بنا و قلعه اولوب قیتمه یک در سر اولدیفی کی حقتلک احراق
 دعوانده بولانمده بدل التزامی و بر ماملک ایچونه حقتلکده صحنه و برایی کله ذخیره یا فحسه
 اعتنا ملتزمند اولدیفی لدی التحقیق اکتلا شمشیر ایقاع شورش ایچونه در حقتلکده مری یا قدیر حکومت
 متجاسر لری طوعدی در کی ناچاره فریاد ایله سارده دل آرمیدی اغفال ایتمد و ذاتاً بوراده کی آرمید
 بونه تردیدی آرزوی بولنده فزای قدر عهد افکار ایستاده اولدقدند و حال بوکه منکر خانه لک
 بعضی حکومت سینه نک کند حقنه کی تأیید و اجرائی و اهالاً اسلام نک احوال
 و حرکات ایچونه بر لنده قاطعه اولانه بر قایح آرمیدک وقت و فرصت بولمجه یا فحسه
 اولدقدنی و قسم جزایی دخی تجمع آیدیه بکفزان طوفانده احراوه آیدلینی اهالاً اسلام حقایق
 ایتمد در

او خانه جو جو و کور کویک اوغلی و بویاچی اوغلی ایتیه و صارا بقوص اوغلی مار دیر و
 و سحاره اوغلی سرکز و کل و انس اوغلی عوان و مرشی ترزی کیرقور و مرشی اغوب و ملاطیه لی
 کیرقور و مانور و استیانه و قیوط اوغلی ایتیه و محمد می دلی بقوص و کولجه نیک اوغلی هابی
 کرقور و غیر لوقریه سنده بهی هابی و لدارتیه و صیحا طور اوغلی هابی کویک و کیه اوغلی طویل
 اغوب و مرشی خلاقیا نیک آدمی شکی دخی فده مرقوم نیک مقصد شقا و تربی ترویج اچوره
 تحلیف اولمسه فدا ید دمه اولدقدی کبی کویک کتخا نامیه معروف اولانه اوچاقلی قریه سنده
 سرکز لهو جوکیانه و قریه منکوم یا یا سیک برادری کیرقور و با صمهی اوغلی سحاره اوغلی سرکز
 و بن دیک اوغلی قره کویک دخی ناره و قوعا عا علولند برسه اولدقدی محققد
 کریمه ارشید بر وقتیه بر و چخانه و اسلمه و مهات ندرک ایتیه و جووه مرزنی دایر آمار
 طایفه و استقامات ایله تحکیم ایدرک اطرافنده جلب و جمع ایدرکی اشقیایله سوریه قصدی ایتیه
 مرقوم کویک کتخا ایله رفقا سیک بر و جه آت ایدر ایدرکی حرکات ظهور سوریه سبب اولندر
 مرقوم کویک کتخا ایله یا یا سیک برادری کیرقور و ساره نیک مواد متعددده مضدده سابقه لی
 بولدقدی کبی ارشیدک تمایله عصیان و صرافا ایتیه اولدندنه بالاستفاده تفیات و حرکات فادیه
 باشلا یرو و سرکز و قره کویک و با صمهی اوغلی ایله برابر اوچاقلی قریه کلیماسی سوقا غنده دیکه
 قریه سنده کلیمه اولانه دیار بکلی کورحنی یا قتل ایتیه ایدی بو وقوعات اوزرینه یتشمه موییه
 ضابطه طرفنده مرقوم کویک کتخا انداخت ایتیه اولدنی قتل طولد بر مقده ایکه و دهشت ایتیه دوزنده
 طباخچی الزره توقیف اولمسه ایدی قتلک و قوعنی متعاقب اشراده اوچاقلی قریه یا یاس
 و امامه غی اولدور دیدر و با غیده روه و قالیعنی الیه الوب جریینه روه جووه مرزمنه

ضبطه نظامیه سنده وقوع بولانه عرصه و اشعار اوزیه اول وجهه ایفای مقتضای آرزو دارد
 ۸ ساله ^{کلا} تاریخ و طغوز یوز بکرمی طغوز نومرون تذکره سامیه جانب صد زینبیری موهجه طریقه
 موی الیه با لوسه تفرجات و اخطارات مقتضیه اجرائیه ارباب جرائمک در چهار مجازات
 اولدینک اسلانی حساب الصداقه تجوین ایتیمه کی الیوم کلیارم مرقوم موراطعه بقه ملکی اشخاص
 بولندینی و مرقومک حرکات واقعه منظره نظر اویغوز طاقمنده اولدینی در کار ایجی بر جانب
 فاعلی اولویه یا لکز وقعه معلومه استعال ایدیه و نظامت مشارالیه مقدمه قرار لندینی
 طوره دفع واعزام اولنامه کسانده بولندینی حاله لندینه کتوبه کلیای مکرورم قاطعه و شعی
 در دست ایچونه مؤریه ضابطه طرفنده کلیای و هول ایله حسب الموقع بر فائیه وقوعه کلمک و کلیای
 طرفنده حیفا رسته ثبت اولنه دفعی مرقوم استراده بولندینی محالفت کوسنده رک شو یوزده بر عریه
 تنومه ایتیمک قویاً ملحوظ اید و کندن بویله بر حاله سیت و بر لسه اولمقده اعتزاز کندنک دفعی نقای
 ساره سی کی طوره دفعی مخصوصی نظامت مشارالیه نامه التماس ایدینی و استرجاع کلمک اعطاف
 جریه دفعی امیدنده بولندینی جواباً افاده الحیده اولغله اولیده

الطه ولایتی بولیسر قومیه لکندیه اسال اولنامه جهتمزمه بولیسر موریک

۱۵ کلا نوویه ^{کلا} تاریخ روز نالی صورتیدر

بوهوالیده کی ارمیدی عصبیه تشویه و شفا و تریغه قومیه طرفنده مؤر اولانه سالیه سلوکچی و روم
 وارطانه و مشتی یروتنانه و اعظمی نامونه اولوب جهتمزمنی کیسه اوغلی کردی و قره کس اوغلی
 کور اغوب واریته کره اوغلی اغوبک اوغلی مهر جانه و مانووه افندینک اوغلی روم و اوغلی
 افندینک اوغلی اسکندر و طفلی بغوص و کون اوغلا نه اوغلی کومک و مخدومی و مراد اوغلی طانوس
 و اوغلی قریه سنده یا لومغدیج و مخدومی زحار و مجموعی اوغلی آریس و دیدی عواریس و شعی مشهور

افاده ابدلیکی بیا مدایله نظرًا مرقوم موراطا به سربك مفسد اولدیغی بیا به یوریدلامه مارونك
امطالی و جهله طرد و تبعیدی مناسب کورنمظه اجرای ایجاب و تذکره مذکوره نك اعاده سی
خصوصه همت یورطی سابقه تذکره ثاوری ترقیم قلندی افیم

عدلیه و مذاکرات نظامیه سنده مقام سامی صدریناهی

باز بلامه ۷۵۶ نومرون تذکره نك صورتید

موراطا ناسنده برضدك با سنده کی تقیه قما و ره و دلوور سمدی یا بدینفسه اولدیغی عالم غلطه ارمی
کلیا سنده محقق اولوب اولکی کجه ساعت برحقده منکوره کلیا کیده موشج ناسنده باریکی کویا
حکومه معلومات ویریو کلیا زامقو جهله طو تدبیر و ضرب و قماشنی دخی کشیده ایله جمع
ایده هکی ائامه کوچ حال ابد یقانی فورنا روپ کلیا قیوسنده طیارو و آتلا دینی بالذات
مرقوم موشک خب وریسی اوزینه مرقوم همت تحقیقه کینه زنیفاً یطریقک خانه سینه کوندیوب وقع منکون
ملایه ایدر یطکه برابر اولجه ویریلامه تأییدات خدونه اولدوره الیم غلطه کلیا سنده بویه براختدلیک
مخاطفه و صحابه ایلمی سی سوال و مرقومك ضابطه تسلیمی طلب اولمخه مقابل دخی کومه لایق خصوصیتی
کو ندر و مرقوم موراطك در دست ایدلکزه ممالک شاهانه خارجیه جیفاطسی التمانی تبلغ ایدر
و بولتالک قون محکمه اولمسوب مرقومك بهمه حال ضابطه تسلیمی لازم کده هکی جهلی وریسه اولدیغی عالم
لهو تسلیم اولمسوب بومقوله اختلاطیر و جاندر کلیا ره قبول ایله مظهر صحابت و صحابت اولدقجه ایاب
فسادک تعقیبات ضابطه رده قورقوسی قاطیه جفنده و جاندر ابقاع جنایت ایدر اتخن کلیا ره فرایله
حکومنده قورقوری قاطیه ره مرفها یسایه بیه جفنده و یالان عبادت مخصوص اولامه کلیا رک
ارباب جنایت و فساد یانوه اولدیغی هجم بربرم کویسه شیدده اولدیغنده بوجالک قطعاً منع
وقوعه برابر مرقوم موراطك بهمه حال ضابطه تسلیمی ضمنق یطریقک تبلغات قطعیه ایقاسی لزوم دار

ایختلال قوتیه لرنده دیر و شاقیلارک دیر کسانه آووقات ایتهدیر بوز ایل

سجوه قتل ایتمه اولدقدی قوتیه فردیه لاجل الاعلامه بولغرافله طبع

ایلدکدی و رفیکل ترجمه سید

صحنه : معلوم اولانه و طبعه غائی آووقات دیر کسانه ایتهدیر ایختلال جمعیتمک ارضوم مرکز قوتیه سی
قزایله قتل محکوم ایدلدی ماه حالک بکرمی اوچمی کون ایشم ساعت اومه ایکده روم کلیسی جوارنده زیاده
آمد و شد اولانه سواقا قدده برنده بو حکم کمال موفقیتله اجرا اولدی ترور و پرستار دهشت و پرستار
سربت و آزاده درر بونظه برابر بوز و یامه سجوه قتل اولدی بوده کندی حدنده زیاده اولانه
عقله لغه قزایله اولدی بونده طرولایه تا سف ایتدیگری بیانه ساعت ایلر

ایختلال
جمعیتمک ارضوم
مرکز قوتیه سی

ارضوم [۴] اولد

۱۷ لا بولایلا تاریخ و سبه یوز الی نومرون تذکره ساییه صورتیدر

۱۴ سعاده تاریخ و اوج یوز غیسبه بر نومرون تذکره دولتمنده حرکات مفیدتکارانه سنده بخت اولانه
موراط عقیده اولجه واقع اولانه اشعار والاری اوزرینه بالمخابره عدیه و مذاهب نظامیه سینه
قلمب لغا صوب دولتمنده ارسال قلمانه ۱۵ سعاده تاریخ ویدی یوز الی دمهت نومرون تذکره
مرقومک اویغونس طاقیده اولدنی درکار ایسه برجهانک فاعلی اولدیفنده و دردی ایچومه
صابطه طرندمه مرقومک انجا ایتدی کلیسیا کیردیک یا خود کلیسا خدمه سی جاننده بیفایله نشست
ایدیک ایلر ایسه بر فاقه طرور یطخوطل بولدیغنده بخله رفقای ساره سی کی طروره دفعی ضمیر
نظامیه لرینه وقوع بولانه مراجعتک اسعافی امیدنده بولدیغی و صایای واقعه اوزرینه ایضی طرور

اهل قومیہ طرفہ قتلہ محکوم اولادہ ارتہ افندی عقدہ آیچی دعا ایلمکده ابار ابدیکی تحقیقات
 مؤثوفہ دہ منبہ اولشدر بوندہ بقہ حالہ حسابہ بر مؤثریتہ استخدام اولغسی استرجاعہ مراجعتہ
 برارینک خانہ سہ قومیہ طرفہ بر اغیلوب الدہ ایدیلانہ ۷ کا توتلشے تاریخی تہدید نامہ ملک
 الدہ ایدیلانہ فطوغرافی ظہرندہ مندرج ترجمہ سی بولندگی حاکم لقا تقدیم قلندی
 مارالصرہ اعلامہ نامہ دہ احمدی مندرج آدوقات ارتہ ایلہ بوز ویاہ سیموندہ سابقہ مرجعہ غوث افندی
 کلیساده یا لکڑ سیموندہ افندی ایحوندہ دعا ایدیل آدوقات ارتہ افندی مراسم مذہبہ ایتا دلتکاف
 ایلمی و ماوریت استدعا ایدہ ارمنی کوندطسا بولنامہ فطوغرافی و ترجمہ سی تلفوف تہدید نامہ
 تاریخی دخی مرجعہ غوث افندی بوزادہ انفا کندہ اول اولغسی مرجعہ موی لیرک درجہ قند
 ارباب فادہ رعب اید وکنی کوسترہ چک و ثنائقدہ بولنفلہ اولطہ بدہ
 بر مؤثریتہ استخدام اولغسی عقدہ مراجعت ایدہ برارینک خانہ سہ بر اغیل
 و فطوغرافی جیقا ریلوب کوندربلادہ تہدید نامہ ترجمہ سید

۷ کا توتلشے
 ارضی

تبلغ

ارضی اقبال
 جمعیتک ارضی
 مرکز قومیہ سی

بر مؤثریتہ استخدام اولغسی ایحوندہ شا کرہ مراجعت ایتک و لیک شو حال امتضارندہ شک بوشکی
 جنایت عدا ایدرز سندہ اول اولاندرہ و بریدلہ علمی او قودہ اگا کوم کندی محافظہ ایت ارضی باب
 اختلالی او قودہ دکلدر لهرشی بیور و اتقانی المفع قادر در کجلیک یازوہ در د عصب
 استعفا کی و بر و بخی دفعہ دیگر یه سودا مثل اولاکزی طلب ایدرز اگر بوندہ صکره او افطاره
 خدمت ایتکروام ایدر ایسک با هود شو اعلامہ دہ حکومت نسیم ایدر ایسک او کلام ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر

۲۰ راجعاً تاریخ وانی یوزالی بر نومرون تحریرات طبعیه صوب دولته ارسال قلمبه و عدیه
و مذاهب نظامیه به ده معلومات و پلس اولدیفی بیا بیه تذکره شادری ترجم قندی اقم

انا طولی مقشی دوله شاکریا شامضرنده مقام سنی صدر قلمبه

دارد اولاده تحریراتک صورتید

معلوم عالی بر لدیفی اوزره جا کر لیک لاجل الاصلاحات انا طون ولایات شاهانه مؤرخم اخی اختلال
قومیة لرجه مشودی به مستدم اولدیه رو حتی ارضروم مواصلت عاجزانه عموم طرفنده استقبال اولدیفی عالم
بارینک دخی برابرجه کلمه به ساعده ایدلس و مرخصه خانه ده ویریلانه امر اوزرینه اعضا مجلس ده
استعفا ایلمسه و حکومت مراجعت کیلمه ایدی اخی اختلال قومیة لری اول وقد قوة الظهور اولاده لیت
رهبانیه واسطه سیه یک یول قوت و تأثیر حاصل ایدرل حتی بو بابده کی تحریرات طبعیه یا حقیقه ایفا
ایجابیه آووقات دبر سرکیامه اریته افندی قومیة به قند محکوم اولدیه ایلولک یکر می اریخی کون اقم
اوزری ارضرومک ال زیاده آمد وندی بولانه روح کلیسی چوارنده علی ملا اناسقل و نصادفا
یا نده بولانه تجارته مجلسی اعضا سنده بوز و بانه سیموه افندی دخی مومحالیهمک محافظه ایلمک ایستمه اولنده
طولایه اعدام ایدلس و بو خصوصه کرک ضابطه محید و کرک یولیس معرقیه اولانه سعی و اقدام
نمره سز قالدیه متجاسر لر در دست ایدیه ماسه اولدیفی کی مومحالیهمکک عائله لری هیچ کیمه ده دعوت شهر لری
اولدیفی رسماً افاده ایلمه ایدی بوکره درجهت ایدیلانه بعضه اوزاره میانده بوماده یحیوه ایستمال
قومیة لرنده دبر و شاقیانک قومیة اعضای میانده نشر ایلمسه اولد فدی یولیفرا فله مطبوع و رفه نیک فطرافله
صورتی آلد یولس محکمه اولدیه بقنده ترجمه سی لغاً تقدیم قندی مقتولانه مرقومانک جددری مرخصه خانه
کو تو رلدکده مرخصه سابقه غیونت افندی بوز و بانه سیموه افندی یحیوه مراسم مذهبی ایفا ایدرل

و رأیدہ توفیق حرکت ایدک بد و محسوس کی ہو قدر سے دہ پرو واندہ صافلا نغشہ طاشو
 و بد و نیک امرندہ حاجت عظیمک وایت فوت ویرک بزمل یسد فناء لاریدہ اسکلہ جمعیتہ کوزل
 سوز سوزیک ہوندل قارستوسندہ کی قوی شرط قومیا یہی واندہ وزینہ جول فوت دوکہ حکمہ
 واندہ سز سز دیقمانہ ساقو بدروس ہار وچوہ طاشوایہ کور و شک ہار دہ واندہ
 اکلار سز مکتوبک ہونجی الیرسم اول وقت باکودہ سز مکتوب یا زارم جاہو یہ صوہ
 کیر قورہ وچلہ بہ اجتمام مخصوص ایدرم ہورا و لک قوی شرط قومیا یہی واندہ اہل اولک دیکر طفرہ
 باقیمانہ

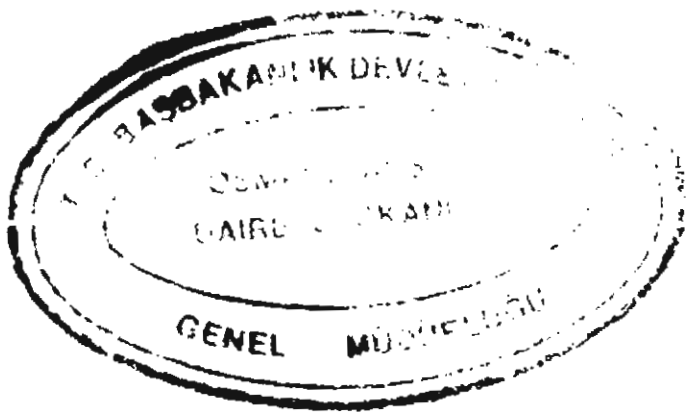
مقام سنی صدر تہذیبہ شرفوار دادلانہ و لک لک تاریخ و سہ یوز ایکی نورون
 تذکرہ نیک صورتہ

لغیت نقیبہ نیک ارشدومہ مواصلتہ قومیہ لطفندہ عشوہ زلزلہ کو سترطہ وعتی اولیادہ کہ تہیات و غوائہ
 عقیدہ تطبیحہ حرکت ایجابہ آووقات در سرکیانہ ارتہ افندی یلہ تھا دفا یا ندہ بولانہ تجاہت محلی
 اعضا سندہ یوز ویاہ سیموہ افندی روم کلیسیا ہورندہ علی ملا الناس قلا یتدیس اولوب ہوکرہ
 در دست ایدیلانہ بعضہ اورا وہ بیانہ ہومادہ ایچوہ دیر و شایانہ قومیہ نیک اورمانہ شراقیہ
 اولدینی مطہوع ورقہ ترجمہ نیک و مہوریت استدعا لہ مقتللہ مراجعت ایدہ برا یینک خانہ
 قومیہ طہندہ برا غیلوب الدہ ایدیلانہ تہذیب نامہ ترجمہ و طوطوغرافیک کوندر لیک و ساہوہ مرجعہ
 غیرت افندی نیک کلیسا مالک سیموہ یوز ویاہ افندی ایچوہ دعا ایدرک آووقات ارتہ افندی
 مراسم مذہبیہ ایفادہ استغاثہ و مہوریت استدعا ایدہ ارمنیہ کوندر یلانہ تہذیب نامہ
 تاریخیک م موی لبرک ارشدومہ انفلانکندہ اول اولی کندو نیک در جہہ قدر تصدق
 اولدینی کو سترہ جک مواد دہ بولندینہ دار مقتسہ دولکوسرکریا شافقہ ندہ وار دادلانہ

کتابخانه او خائن قتل روسیه غارت کرده بشود و چون سرور اولده و نه اوزیه قومیانک
فکری چون اولدیفنده ایلک بهار ده جمعیت کیره ایلکله جهک تقطد بوراده یا یلغده در صده
بازارم بنده قوی شرط قومیانک معیندهم بولغده برتفه خانه نقل ایدم سلوسه بولغده
جماعت کلکس ایله کیم اولدیفنی اکلایمدم سا قویقنه اولدیفنده سلوسه کیده جهک ستره
ارستاکس کوردی بوراده روسیه سولیس قاتلی بوجا ایسا غریبوز لر و روسیه لیدر
تبریز الهای بلعوم محو اولدیر ارشاده لیده استرسه کن بلا یازکن جمعیته داخل اولوب بوجا
و نه کله حکم استر اولیم استر قالمیم بنی کو کلدنه جیقا میوب مکتوب یازکن بزم قالموست ایلک
فقط نه وقت کله جهکی معلوم دکلدر یازنه جهک مکتوبی ارستاکس واسطه سیله بلا کوند

تبریزده اغوب مع . ب طرفنده وانی واهانه واسطه سیله قاراشیا

دیفرانه کوند ییلا نه مکتوبک برجه سی موند

نومرد
۴

سولیک ارقداشدم دیفرانه ورس

فلسفه ایشکده دوام ایدیرمیک بوقه ایتمیسک سزده بار درهورنده معارفه ایندم ایله هدر
بوقدر در اوزاقده محبت یقینه برودت واقع اولور در حلایسی معلومر شمدیلک تبریزده بولجوم
فقط با کوی کیدوب ایلک بهاره قدر اولاده قاطی قلدنیم به بوراده بولدیغیم صدم برهون
انسانه سونه در یعنی مارتا سزگانه تغییر اولانه کی تقطد کتیردیر و نه ایچونه چون تارکات وارد
واهانه ایلک ایوا لک مانی یا براقوب استقباله با قلد جمعیته حکم طوتنک واستقامتله حرکت ایدکن
امیدم سزده در یا سو و بدونک ایشدی بوقدر لهرایی اندر نه سوال ایدکن

بر حرکت اختلاله ایفاع اوله هفی ضابطه الاله معلوماته ایه دم تأید ایدیکه و سائره به دار
طرف عالی آصفانه لرند به معنوت ۷ کانونه لایحه تا یخیزد و مال اوزینه یتسورغ و طهرانه
سفاهت سیریه تبلیغات اجزای خارجه نظامیه یا یقله برابر تقیسات صحابه ایفای لژی هفی
تغافلله جانب ولایه تبلیغ و از با قیقتد و اطلعه به

و امه تغراف دیوسنه مدبر لکند الهه ایدیلوب دیوسنه و تغراف نظامیه عیسنده

ارسال اولنا به مکاتیب ترجمه سید

تبریز ده اغوب مع . ب طرفنده اجزالی صوابه یا زیلان

مکتوبک ترجمه سی صورتید

سویلو ارشاه

بوراده کی فایزیه دمیت اوسنه واردر بوغردنه برسی سلاح آلفه کتشد و دیکدی بدی یوز عدد
انسان سون و تفتی کوردی بواسطه نیک الاتی و لوله تجورری و قوی یک قوتیدر بورام
قوی شرط قومیا یه سی اعضا سنده سزاو نه آدم واردر و نه بحیره با شدی فدا ایدرل و نه
کلمک استورار فقط طاشونک مطالعه سی هوقدر کندی یون خانه منسوب اولوب قومیته نه
سوزیلندنددر موجود اولاده اناسونه تقطری کوند ریله ملک ایدی ساقو کیفز اولدیی جهله
کوند ریله مدی بفار یوز باشی به روسایله اینه کلدید یوز باشی به روسایلم ایتدیه هکدر بنم
جهله اورام قاطعانه ساقو هیوه اصدرا یندی ایسه کتدم یومکتوبده صکره بلکه با کوب کیدم
و اها نه کو کلدنه بیفار ما مکی رجا ایدرم یکی تفکک اوزینه یا ییلانه اوج حرفی مارقده با
به یایدم بکنه حکمرانی به امید انجورم

تسویه نیک اوینجی جمع کون الهامی اسلامیه جامعه کینکدی صده ده چالیامه برچال صدهی اوزریه
 ارضیه اعلامه سرور ایدر دلائلی قیامغه باسلامیه بجهلی قلیاره وچون خازره طوبیغشدر
 بوجه ده یا شایع ستریفه کلکده اولامه تری اسمایی برارینی منکر جامع هولینده ره دور
 قوشونله جرج ایتمه و طمانی خاندنه منکر جامع ستریفه خیره لریه قوشونه آتشد . جامده ستریفی
 هوارنده اجتماع ایدر قروه قدر ارضی فدایی طرفنده ولی نام شخص و قصاب دلمانه جمع ایدر
 ارضیه طرفنده دمی لطفانه نام کنه جرج ایلس و محله ارضی اودونجی امراه ایدر ابراهیم
 و سائر کرمی قدر سلیمانک مجروح و مقول اولدیفی کویشد . خازره ده حکومت قوشونله قشدر
 اوزریه قوشونر یا غدر پس و قوی سینی و بکری یا رلاو شایقلی اوتوز قدر ارضینک
 النده برچس قاطوره اولدیفی حالر محله تجا و زله جایی عباده اقدی بی آبدست آلویخانه
 قاجدیفی ائاده جرج ایتمه اولمادی وزیریه الهامی اسلامیه غلبه کلکمه و غازی ترکله جامعه
 میقتدر . متعاقباً وقوع بولامه شور شده کسانه قدر ارضی تف اولس و سائر قدر لوائیه حضرت
 شهید یاریده در حال اعاده امنیت ایدشد . بودقوعات اوزریه اوج بسه خایه خلقی بر سرک صیه
 خازره ده تحفه باسلامیه و هوار قضا کرده دمی اجرای مفاسد ایدشد .

داخلیه نظامیه سنده وار داولامه ۷ لایحه لایحه تاریخ و کربور

قوه بدی نومرون تذکره نیک صورتیدر

تبریزده بولامه ارضی ارباب فسادنده اغوب م . ب نامده برخصک وانی و احامه واسطه سینه و انده
 دینقانه و سرکی وار مناره نامه کوند یطوب یوسه و تعزات مدیریتجه در دست اولوز و اصلدی
 حکومت محلیه تودیع اولامه ایکی قطعه مکتوبک تعزات و یوسه نظامیه سینه صوبه عالی داوریری
 تودیع اولامه صورت مترجمه سنده محرر اولدیفی و جلاله ارضی قومیه ری طرفنده ایلک بهار ده و انده

روسیه لی شکاری محافظی الذمه المهره اوزره مرزبفونه ایله حوضه اراسنده کانه چنگ بوغانده
اونه سکنه نذرانی اشقیای کویس و مرقوم شما دنک فرایله صومندیه مرزبفونه طریک
ارمنی خانه لرده اختفا ایسی اوزرینه تکرار در دست و اجرای تحقیقات اولدوقده مرقومک
هر خانه م بیوتتا ایندی و ریختی تحفه تحلیص ایچی نایله برهون اعانه جمع ایلدی کلاسیه ای
بوننده اول ارمنی فده سی طرفنده کچیری سلاح آینه رو بک جهون دفعه رنجیس اجرا اولدوقدی
کویسهایدی و حتی برارمنی آلفه سزه خانه سه باله دخول مزبوره بی جبراً طاعه قالدیره و
اورده اتلاف ایلمه اولانلرک ارمنی فده سی اولدوقدی مقتول مزبومک ادغلی بیامه دافاده
ایلمه ایلمه یه ارمید محمد محله یه یافته لر تقابله ایله دعوت عیینه ایلمه و حکومت سیه اجهارک
صادقانه م بولناغری قتل ایلمک صورتیه م ملقمه کیرد قاطع سیرایدی بومیانده ارمنی فدا بوننده
اولوب بیلرنده قره طاغ ره و ولور ایله ایکی عدد مجده اولدوقدی حالک در دست اولمسه اولامه
دارتیس و کیرتورک در سعاده اغرامنی متعاقب روسیه لی لویه یاریج اداره سنده کی
فرجهور اشقیایه سی عکس ضبطه ایله مصادره ایلمه و دمت نفدی حیا و سبه نفدی مینا
الده ایلمه و بومصادره م عکس ضبطه ده رضی ایکی نفر مقتول وقوع بولسهایدی

شوقوعاً متعاقب ارمیدک اوصاف و حد لائده کوریلان تبدلات بوندرک اجرای مقصدنه
کیرد قاطع جقدنی احساس و اثبات ایلمه اولمقه بوجوهت اویج یوز اونه سیه کانونه اولدوم
اویج یوز اونه سیه ایلوله قدر تواریخ مختلفه ده عرصه ایلمسهایدی ده صدراته الکلی ده عرصه
تاریخ و قه چا کیده م وقوع بولامه قتل و احرامه کیفندی عرصه اولمسه ایدی

حلب ولایتی پولیس قومبر وکالتندہ النامہ ۷ کا نوٹہ اول لای تاریخ تحریر انک
صور تید۔

شہر تشریفہ نیک او تو بنی کجی عینا یک ابرہہ محلہ سندہ بر فاجل سلاح انداخت ایدلہ کی ایٹلس
ولدی التحقیقہ بر یکفورہ ایہ مار دونک کنڈی خاڑندہ اورا کی قرہ غوطا بہ قور شونہ آٹلمہ
اولدنی کو طلقہ مرقومہ در دست وادامہ تحقیقاتہ مبادمت ایدلہ کی عینا ب پولیس مہولفندہ
اشعار قلیدی معروضہ۔

از میخانی پولیس قومبر وکالتندہ النامہ ۸ کا نوٹہ اول لای تاریخ

وادہ بر فورون تحریر انک صور تید۔

بر طاقم سکھذا انک اثر توفیقہ ہو کوہ از میدہ کی ارمیدہ کا غری آجھسہ و آچار دھنی فاس
اولطفہ الہامیتہ غیاہ حصول کلمہ و در حال پولیس و عکس نظامہ و ضبطیہ و ترتیب و سونہ
ایدیلانہ قولہ معرفتہ لہجہ تسکیم و سایر آلتوائہ حضرت پادشاہیدہ ایلت اعادہ ایدیلان
ہرکس ایسی و کوہی باشہ عورت ایلجہ اولد قدی عرصہ اولور۔

مرز یقونہ ضابطہ کا بندہ النامہ ۱۱ کا نوٹہ اول لای تاریخ مکتوب صور تید۔

جسہ اوج یوزیدی نہ سندہ مرز یقونہ بر ساعت بعد مسافہ دہ کا نہ دکر صہ درہ نام محلہ
ایکی نفر ارمی اشقا سی طوقہ آتیلانہ قور شونہ بر کشا ایہ بر ہوانہ تلف ایٹلسہ ایدی
اوج یوز سکڑ نہ سندہ ای حکومت ویرکوا جھونہ ملتزی صفتدیر میڈ کا ملک ایجکڑ ہو کوہ ہو بہ
فالز در عبارہ سی یاٹلسہ و مہریرینہ مار تہنکی جلمسہ بر طاقم کا عذر جامع ہولیدیہ بر اعلمہ
بر آزدت صدہ ملاطیہ مضمہ ایہ درہمت و صہونہ طریفہ در سعادت اعزام ایدیلانہ

حلب ولایت پولیس قومبر لکی وکالتہ النامہ ، سرہیلہ لکھنؤ تاریخ وکرمی

نومردن تحریک صورتید

تشریفہ نیک التجی کونندہ اودنی کونندہ قدر مرعہ وقہر اصیت و آسید برکال اولیہ اہل اسلام
وضربانہ دلا نری کتا داید اخذ واعطال رندہ مشغول اولد قدری ویتونہ تابع الایمانی اشیا
ایکی یک بسہ یوز قدر اشخاصک شہر منگور لک اویجی کجسی کوکسہ ناعہ سہ صادر شد قدری
موقوفاً ہذا لیدی مرعہ قومبر لکندہ بیلد بیلد اولعلہ اعلیہ

حلب ولایت پولیس قومبر لکی وکالتہ النامہ ، سرہیلہ لکھنؤ تاریخ وکرمی

نومردن تحریک صورتید

عینا بدہ ابرہامہ محلہ سندہ یا قوت اوغلی اغویک خانسی طامندہ قونوز قیما اولنامہ آلات ناریہ
زقاندہ بولنامہ دودہی جہی خلیل و اوغلی احمد و محمد اوغلی عمر و موسی و کدل اوغلی حسہ و محمد اوغلی
علی نام کجہ لک اور تہ لریہ آتلمید یا طہارہ روہ مرقوموہ جرج اپلسہ و تحقیقاتہ ابتدا قلعہ اولیدی
قضا منگور پولیس مہور لغندہ بیلد بیلدی معدودہ

حلب ولایت پولیس قومبر لکی وکالتہ النامہ ، کانونہ لکھنؤ تاریخ وکرمی

نومردن تحریک صورتید

شہر تشریفہ نیک یکریمی یکریمی کونندہ یکریمی طقوزخی کونندہ قدر مرعہ اصیت و آسید برکال اولیدی شہر منگور
یکرمی یکریمی کجسی زیتونہ اشیا سک مرعہ النی سرعت بعد ما فودہ بولنامہ صا رید فریسی با صرہ
قروہ خانہ احوالہ ایلد قدری مرعہ قومبر لکندہ بیلد بیلدی معدودہ

مجرد مدخلات اجنبی در جلب آییجه بر هارته اختلالی با التمسیم ایفای علی اولادک ضابطه به
 درست ایدیکه همانجا کارگری با عالی جلب آیه انکیز سفارتک شایات دفعه سنده بخله بوندک
 تخلیه سیدای مخصوصه ابراز الحس اولیغی غایت قانونه کشائی و هله اولیده کند و سکن اینی فایده
 اسباب ولدیات عدم وقوفه حمل اولغله بویه تزلزل برتبت اختلال طارانه یا سربت برقصه
 سکنک بر مقصد مخصوصه متداوله علمی احتمالی بیه بالبع تحت اولادیه وه اینی فایده سکن اسباب ولدیات
 عقد سفلای و تحریر کند و سربیداره ایضا هانک دخی بر تأثیری کوریده موجب ین اولکی مسکنه
 دوا و اینی اختلالی صحایده ابدال مسعی مالا کلام ایدیکه اینی صحیح بر اینی دولت سفیر
 زنده بولغی دولت رسماً شکیخ اسنادیه جرأت ابده میگی در کارایکه سعید یا شایا زمانه صدائده
 ارسندک شکیخ آیه اقرار جرم ایدیکه دار تقیر غیری رسماً قبول ایدیکه داخله نظامیه سی
 واسطه سله طرف چاکرانه به بلیغ الحس و بوضوئه دخی ضابطه یا بالتهدید ایفای وظیفه وضع
 ایتمک ایستند عیناً و مربوطاً عرصه و تقید علیکم اوراقک لهد بفرقه سی معدومات کتباتک
 برینه سید اوراقه منکون نک اینی وقایع اخیره سکن حدود سنده اولکی استطلاعات و اخبارات
 متضمنه اولاندی بالوجه شایانه و قدر یای تحت سلطنتیه ده بر اختلالک همانجا ایفای
 اولغله اوزره بولنیغه دار طرف چاکرانه مدینه وقوع بولانه بر اشعار سیمک سعید یا شایا طرفنده
 نه در لو محاربات آیه قیانه بطور استلحه اولیغی تأویل و انظار محکمه اولادیه جفی کی حادثات مؤسسه
 اخیره نک سبب حدودی دخی کدینک بالاده عرصه و ایضاح و اوراقه سیمیه آیه اثبات اولانه
 سکن التزامات سکن نتایج طبعیه سنده بولنیغی معدومند

سراسر ولایتی بولیس قومیر لکنده نامه لک اولی اللہ تاریخ
 وشفہ علی تعذافنام نک علی صورتیدر

سراسرک حافیه قضایه تابع لک فریسی القابنده اولی تعذاف چاوشلغده بولمسه اولامه و بجموده
 مقدم از برد مدیری اسعد غایله بر نفه ضبطیه و برده ارضی بخاری قتل لکنده طواید غیا با
 اعدام جاسیله محکوم بولنامه و اوج ماه مقدم سراسر کلکده اولامه قره جصار مدعی عمومی معاوی
 نجیب اندی ایله رفاقتده لک ضبطیه چاوشی اثنای راهده قتل و فقیی هورم تحریرات مدیری ایله برده
 ضبطیه یا جرح و مذکور حافیه قضای را خاندن ضعیف طاعنده ایلی قادیبه و اوده لک نفه اسلامی
 بر صورت و حیانه دم قتل و اکتاف و سراسر معتبرانده بعضند زده نهدید ایله قومیه نامه بر قاجار
 لک طلب ایدنه و دلها بر هیوه قضای اجناسر ایله برابر کندونه طایع چته سی سر عکس خواننی
 و یرنه شقی مشهور میخدا اینک تعقیبه مهور قویج کیری قانچمی ایله عکس دیقه شاهانه طرفنده
 کیمه یازگون هوشهری ایله قویج صا ارده سنده واقع قره بایر نام محله الی ساعت قدر دوام ایدنه
 معاودده شقی مرقوم ایله الی نفه رفقای مینا و دردی چا در دست ایلسه و بری قرا کلغده استفاد ایل
 فزایلمسه اولی فی قانچم موملی لیرده با تعذاف بیلد بلسه اولغله اولیده

ما یبه همیوه چا بملک نه با سکا بیلکده لک اولی اللہ تاریخ یاز یلامه عربنه نک
 صورتیدر

سعد یا شانک صدمت اخیره سنده اوقده قدر ضابطه شاهانه نک تدبیر تیقظ را ایلله فعلیا نه
 منع ایلسه اولامه ارضی خنجا و قومیه لرینک قشقات اخلالط را لرینه قارشو تدبیر مانعه ضابطه یا
 کسر موصده التام ایلمسه اولی فی سلاک نفه ضابطه را نه سی و علی الحفوضی رؤسای ارباب مفسدنده

دانه ولایتی پولیس قومبر لکندہ النامہ ۱۷۱ سرمدہ طالع تاریخ

و شفعہ لی تغافنامہ نیک علی صورتید

بوکی ما عنبرام لرنده تیر بانی قره غولک اطرافندہ بدی نقرارنی کورسی و یوسجہ سبرہ الطیلا ویر
تغیب ایدلیندہ ایچدندہ برسی قره غول طوغری بر سلاج آغسا و یولیس خورشیدانندک
یشمیدہ التی فرایدوب اصل مفد و فدا وانی ضیاسوم اوغلی خا جیک سلاج اولدیفی عالم
در دست ایلس واوزرنده اونه اوج قطعہ مکتوب ویا دانت و سارہ جیقا لشد
مکتوب رعایت مقرر برینک زرنده ابرانک تبریز سهرندہ نقل ایدہ آلهه مابعدہ قونیه سنک
آرمه سی مخومدر حساب لایجاب منکو مکتوبر مقام ولایتہ تقدیم قلغمہ ایچہ مقدا ما الہ ایدیلانہ
ارنی اشقیای اوزرنده ظهور ایدہ فوق العاده مض مکتوبرلہ کجہ لفظہ الہ ایدیلانہ دیکر مض
ملاتی ارمیدرمه خوفندہ ویا سار سیدن طولایا موقع رسمه قویجانہ وایمز نا ظیم یا نا
مذکور مکتوبری دخی میدان جیقا رہه جیقی طبعی اولدیفندہ زانہ عالہ حضرت ولی النعیدندہ
مذکور اوراقک طلب جو طسی محرمانہ عرضہ جاسرہ تا لدم

قونیه ولایتی پولیس قومبر لکندہ النامہ ۱۷۲ سرمدہ طالع تاریخ

و شفعہ لی تغافنامہ نیک علی صورتید

دوئی کونہ نوسرہم جامع کبیرم فخری و رفقای طرفندہ اسلاطری ضریاندر علیہ توفیقی حاوی
یافہ تعلیق ایدلیدی و تدابیر لازمہ ایضایله برکونا وقوعائہ میدانہ و برطدیکی نیکدہ مندر فلفندہ
مقام ولایتہ وارداولانہ تغافنامہ دمه اکلا سلیفی معلومات اولو اوزره عرصه و لو

وقوع بولامه عریبه دم عکسنا لاهان تشبه قدر الی بر ذکور و سکا انا ان اسلامده مقول
 و یوز اوده کینک مجروح اولدیغی وارمیده دخی یوز اوج ذکور و سکا انا مقول و طعنه یی
 مجروح وقوع بولدیغی خبر و یلس و در حال مجروح کینک ندایدینه بیا دمت اولمفلر بار یی مجاوز
 ارمی تحت نظارت الحس و خانه لرده یقینات اعطایله عکس مولا نه طرفنده محافظه اید ملکه بولمسه
 اولدیغی عینا ب قضای یولیس مؤلفنده الیانه روزنال معاندنده اکلالمفلر اولمیده

تلیس ولایتی یولیس قومبر لکنده الیانه ^{دیرینه} ^{مالی} ^{لاله}

تاریخ و شفده لی تفصیلاً نامک علی موریتدر

تلیس عالیسندده واریجی جماعتده سرودیه و همرا ب و مامیری طرفنده مقام ولایت و بریدلامه
 اخبار نامه موریتی بر وجه زیر عیناً عرصه و تزییر اولور

اوج نه دهری یروتنانه ستره جوهر چنک خدمتده بولمفلر یز وقوع عانده اوج کومه اول
 اصلاحات اجرا اولمفلر دائر استا بولمده بورا حکومتده تفصیلاً کلمسه اولدیغی ستره جوهری
 سویلی و الی ولایت ویرلی ارضانک تشکیلی تشبیر ایدرم دیوتمتر مرخصه سی اغوب
 افندی غلاماً یازدیغی تذکره یکجه ساعت درنده بزه ویردی بزه تذکره یک کور و ب
 مرخصه افندی ویرک مرخصه افندی ایستای تشبیر ایدرم تذکره کزی آلم مخومه اولدم
 تبریک ایدرم دیو جوهره جواب اولور و یازدیغی تذکره یی بزه ویردی بزه ستره جوهر
 تسلیم ایدم کزی عرصه و اخبار ایدر

استیاده لعل افغونی اوز زنده در دست ابدیلا طیفه ملک رحمة سید

شهادتنامه نومرو ۷

۱. شو شهادتنامه بی حال اولاده بار و ده استیاده آرزو یانه فعال اعضا مزدند تعلیمات و تربیات
مخصوصه ایله مرقومی سیسی والیه و حاجیه طه فدییه کوندیو روز کدوسه پیر و اولکزی حایدر

اداره نامه
اغای

صفا فیاضه کرو هک
کلکلیا و جباری اداره

۲ ماس ۵۵
۴

حلب ولایتی پولیس قومسیر لکند و ارد اولاده ۷۱ سریه ۱۱ تاریخ
دیگری ایکی نومرو خیراتک جویند

شهادت نامه روینک در دخی جمعه ایرشی کون علی الصلاح ارمی فده سند به بابک اوغله یلک کوشکندنه
اندخت ایتحه اولدفدی سلاحدنه بر نفرا سلام جو جفی قتل ارمی اوز رینه اسلام و خرسینه اینه

اورویا دولتی ترکیا تقسیم ایندکلی وقت قسم اعظمی بزه ترک ایدیه جکدر در چونکه یکدیگر به مایه
 حمایت ایدیه به جکدر در امیده اولکذا انظاره دولتی محو اولس به ایستادن روسیه دولتک ضبطه
 جوریه جکدر وحقی دیدد دولته به بفرموده در ادره غالب و یا مغلوب اولورس که دایم بزه
 خبر ویرکز بزه ده ادا کوم حرکت ایدیه لم

زیتونه و مرعشه انقاز لوله اولدنی ایستدم بوکومه حکومت تعراف کلیمه و زیتونه برنده صلح
 زایتونه تعراف تللی کسکی اولوتدکز

عینتاب فرقه سنده و سائر محله بزه یاره کلیدی سزی کوم عم سویدیه ده بر معلومات آله مدوه
 ایستد بکزه کوره کوید صغومش و فساد حیفا موه ایستور رابعیه عجبا طوعری تحقیق ایندیرو
 بزه یازکز سوکیلو رایجای و باصی و دیر وار طلس و میسای و بونه ارقدا سدری بوس

ایدرم

جلیده ۱ هـ اول سال ۱۲۸۱

ارطه و فی

الطه ده استیانه لهایغونی اوزرنده در دستا بدیلویا تذکره سامیه ارسال جوطیه
 و بر بن یارجه سده محرر بولنسی اولانه یافته نلک صورتیدر

عثمانیوں کو ہولیدہ انجمنہ اوج بسہ یوزمکی وارد ہونک د نصفی سویدہ اسکلسہ کوڈلشد
 یا لک التمد استلی اعلامہ صرب واجرای شجاعت ایتک اوزرہ اولطفہ کلکسہ وقصہ یحیی
 برطانیہ نامی آلمدر عثمانی قومہ مالہ سی افلاس طویخی آلمدر آہ سوکیلم شودقت فرصتی
 غنیمت بیک ولیم برشیہ ایانیک داتما غوغا ایدک غلبہ سزده در کلکیا ی ضبط ایتدیگار
 وقت بخومہ ملتی قور تارسا اولورسک استا بولده کا وقوعات بیک دقتلیدر مرحمتسزل
 بیک ایکی یوزارمنی اولد ویشد در اوج دمت یوزکشی ده استا بول دگریہ آلمدر سزل
 استراحتنا ایچومہ وعظا ایدہ یطریقک پدندہ کی عصا سندہ یکرمی لئی قلیج صہبہ سی وارد
 استا بولده سربسی ایسیانہ فرور سلطانہ قاریو ایا قلائی اندومہ در اوج دمت یوز قدر
 محبوس وارد یلیدیز ہسپانہ سندہ وفات ایدندک مقداری حباب کلکسہ آدوقات عزت بیک دغی
 ارمیاندہ در

تارخندہ اولد ایکی کومہ مقدم اسلار طہر بوزندہ بیک ایکی یوزارمنی کسیدر شمدی برروسہ صرب
 سفینسی اورادہ بولور والاصل بوکومہ ارمیدک صول کوئیدر یا سربسی یا اولوم الماکورہ
 حرکت ایدوب بوفرضتی الدہ ہیفار ملید صکہ دمہ قامہ دوکیہ جک شمدی دوکیہ بزا طہردہ
 ہیفالسونہ اور دیالیدک صحابی ارمیدی محافظہ ایچومہ دکلدر انجمنہ کندی منفعتی ایچوند
 نہ برارضانہ فادیہ استراک اولغیو بدہ ایدو کتویزسہ سزومہ مسئلہ سی ظہور ایدہ جک دہ جک
 کلی برصنہ دوچار اولد جقد در استہ بوکچومہ صحابہ مجبور در اور دیالکندی منفعتی ایچومہ
 تکیہ فادہ میال اولسیلہ بزشائقہ اولوبدہ اجلاآت فادیہ دمہ کیدو طہور ملی بزا چونکہ مقصد من
 الی الابد سربت یاسوہ ویا ہور اولکلدر اولور ایسک ترکیا یا در اولد وروب اور دیانک
 منفعتی اہلال ایتکہ جاسمکی بزا اولیہ جک بوفادی نقد ایدو کتویسک اسلام اولد جکدر

اعلامہ ایسے ایسے ارشید معنی اعلامیہ جہت در

اور بیانک ابتدائی سلطانہ قبول ابتدائی احسانہ سالہانہ یا لکڑالٹی ولایت ایچوہ اولدیفی عالم
بن احسانہ اولوہ اوزرہ نفی ایچوہ بحیرہ ویرہ جہت ہونکہ اوپرلرہ قائم دوکولدی کللیا
الہابی راحت طوریرلرے دیوانہ درر الٹی ولایت ارشیدی کبی کللیا لیدرہ قائم دوکولرے
ایروہ مستقل بر حکومت آلہ ایچوہ ہوکونٹی فرستدہ استفادہ ایدرر سفیربخم مطالعہ مہر ویری
وکللیا ایچوہ اعلامیہ کللیا نک الٹی ولایت برشمی لازم کلمہ کللیا استاجولہ کی قونسلوسہ
یاردی

والی یہ کلامہ تعارف بزی مخومہ ایچدی کللیا نک قونٹی یک ایچلیدر سفیر سالہ قالدی فساد ایسی
بول آمدنک الٹی ایچوہ اولدیفی طوریری وریونڈہ کی حرکات فساد بہ نک محافظہ سی لزوندہ جہت
سلطانک قبول ایچہ جالیہ جہتی وعدہ لیدی

خلاصہ مرام ارشادہ شہسی امضالسنوہ امضالسنوہ کللیا شہسی آیری برشیدر سر بر دقیقه حالہ
قالبک ابتدا (ن) شہری یعنی زیونک قشہ سی ومانیا آتھ دیوینی ضبط ایچلیسکدارارہ حکومتی
الہ الدیفک زمانہ اجہا آتھ ایدر کتوبلیسکدارالحصل لہرہ لازم ایسے برکونہ اول یا علیسکدار
یہریقک تغرافی نظر الہیمی الیک اندہ جہت یازدیریورلر ارشی فادی رؤسای روحانیہ
یرغیلہ دونیکہ سلطانہ واورو یا لیدر ذالہب اطوندر

کللیا نک الہیت موقعی ودرجہ منانت وقونٹی معلومدر اورہ بیک عدک قونٹی تہدیدہ لافی کلہ
زیونہ و آلاباس و فرنی و خایمہ واقعہ ک ارشید لہرہ لو اندیشہ وہ وارسہ اولد قہرندہ
اورادہ استقلالی متحدیدہ اعلامہ ایچلیدر وریانک نہایتہ قدر بویلہ دوام ایدہ جہتی
ایچلیدر

هو يا جيانه اغوبك هانه سنده ظهورايدنه ديكر مكتوبك بعضه فتراتي زوجهي صورتيه

ها خبر بر برادرم درياغاس

ه سره اوللا تاريخي مكتوب (ز) ايله باشلا يانه مملكتنه يعني زيتونده آلم اعلامه نامه لري ادرمره

يتش بر دم سن وس شهر لري ذهني كوندردم

كجه بعضه بوراده كي انكليز سفارتي طرفنه بزه كوندريلايه تفصافنامه نك صورتی يازمه ايدم

قرار نامه يا اصلا ايتيامه قاطامشدر بو جهار سیدل يوركه قوت و بدي و بزم فرقه لوده

مكتوبه ده يا غمغه باشلا دي مكتوب بر فسادك اير و كوتلي و با سكوت ايتلي محو يدريچ بيزه

هواب و بر دم اسبابي بو هولايي بزه بزم ضبط ايتك ايجومه طم فخر دده رخصت الموه ايجوند

سفید بزه رسمي بليغ ايتيكي تفصافده بزم فساد هيفه اثره اوفاقه بر حركته بولمخريتي تبیه

ايتمك كزي يازمه ايدی كه به بون سزه بليدير ماشيم ايتك هول درجه سي كور ملك ايتورم

سفید تفصافي كلدكده ايكي كونه صكه در سعادتنه بورانك واليه رسمي بر تفصاف كلدي

دستورده مندرج نظاماتك تعميم و تطبيقي صورتی حاكيد

بطريقه از مير ليا نده ذهني عيه زمانده بر تفصافنامه كلدي بر تفصافنامه ده زيتونه الها ايتك بعضه تشبای

غير آلفي و اصلا هانك در هت اجرا اولديغي بر زمانده بوي احواله ميدانه و بوي قطعيًا جائز

اولديغنه لهر طرفه نصحت و بوي هادي اولوب مرعه ارمني مرخصي بو حيد ايله يا ياسده

خطا با باليس ايدی

دستورك ايجده اور و يا ايدل اريدي صحابه ايدم هكي عقده بر قيد بوقدر ديتك كه بود فعه داريند

آلانديد اريدي آلدانجه عقد و بوفاد اير و لي هكدر واليه كلامه تفصاف لهر سجاوه وقضايه

اوج کومه ایند فاد مرکزی سله نك ارضا لحنی بیورسے سکوت ایتجه هکی و طرفه بیدریه هکی
 قبل دکلر فاد مرکزی اعلامه نامه لرن هر طرفه تبلیغ اولدنی و تیز وقته ایسه باشلا لحنی
 بیور بو حالده ایسی استیانه بر اقوب ده جواب ورودینه انتظار ایله اجرای فاد ده کید و طویفه
 لزوم یوقدر

سو کیلم لوندزه غزتری یله ارمی بطریق ارمیایا نك جماعتك یوغنی جلب ایتسه و همه نظری
 قرائتیه ایسه استا بولده ک فادی کنی قوتله تسکیم ایتدیکده طویای جماعتك نقدی قرائتیه
 ابو ادینی غائب ایدی دیور کندوشه ناموس عقله دگری واردر اما قامه کورمه یورکی
 یوقدر عینتاب بد ویدی کی مئی تسکیم ایتیه و عطا اید و فساد جیفار من حال بوک ملت ایتیه
 بو خیری دکلر زیار جباریک محافظه من خدمت ایدمه طاقمند لر بد ویدریه و مرعیه
 و طلبا نك سار جهنده قامه دوکیلو بد نهال مقصد اوله جهنده ایسه اولسے صرف مقدر تده کید
 طو رملر ایسه اوله صدقندمه عینتابده بریر سیه یله قامدی بارونه بر واندک مکتوبی او قویغم
 نامه جدا جمدنم وایسک سوز هکی اکلادم لکمه سوز کرده قوی اولد یغدی بیلدیکده
 و زیخونه و مرعیه ایسه باشلا لحنی خبرالد یغده طویای بر درجه مستبح و مخونه اولدم
 زیخونه سنی حکومتده کی اولد و کلامه تفرا فردیه اکلادم

جالبسک ایسی ابر و کورل به بوساعنده فاروده نه با زیجرم و بارونه بر واندک و بارونه
 محفونه و ماروقه جهلکوره و جمله ی بوا یسه جاسمندی و بوفادی ابر و یه کویطری یا زیجرم

فدای جامه یینه

اوله سله
 ۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰-۱۱-۱۲-۱۳-۱۴-۱۵-۱۶-۱۷-۱۸-۱۹-۲۰-۲۱-۲۲-۲۳-۲۴-۲۵-۲۶-۲۷-۲۸-۲۹-۳۰-۳۱-۳۲-۳۳-۳۴-۳۵-۳۶-۳۷-۳۸-۳۹-۴۰-۴۱-۴۲-۴۳-۴۴-۴۵-۴۶-۴۷-۴۸-۴۹-۵۰-۵۱-۵۲-۵۳-۵۴-۵۵-۵۶-۵۷-۵۸-۵۹-۶۰-۶۱-۶۲-۶۳-۶۴-۶۵-۶۶-۶۷-۶۸-۶۹-۷۰-۷۱-۷۲-۷۳-۷۴-۷۵-۷۶-۷۷-۷۸-۷۹-۸۰-۸۱-۸۲-۸۳-۸۴-۸۵-۸۶-۸۷-۸۸-۸۹-۹۰-۹۱-۹۲-۹۳-۹۴-۹۵-۹۶-۹۷-۹۸-۹۹-۱۰۰-۱۰۱-۱۰۲-۱۰۳-۱۰۴-۱۰۵-۱۰۶-۱۰۷-۱۰۸-۱۰۹-۱۱۰-۱۱۱-۱۱۲-۱۱۳-۱۱۴-۱۱۵-۱۱۶-۱۱۷-۱۱۸-۱۱۹-۱۲۰-۱۲۱-۱۲۲-۱۲۳-۱۲۴-۱۲۵-۱۲۶-۱۲۷-۱۲۸-۱۲۹-۱۳۰-۱۳۱-۱۳۲-۱۳۳-۱۳۴-۱۳۵-۱۳۶-۱۳۷-۱۳۸-۱۳۹-۱۴۰-۱۴۱-۱۴۲-۱۴۳-۱۴۴-۱۴۵-۱۴۶-۱۴۷-۱۴۸-۱۴۹-۱۵۰-۱۵۱-۱۵۲-۱۵۳-۱۵۴-۱۵۵-۱۵۶-۱۵۷-۱۵۸-۱۵۹-۱۶۰-۱۶۱-۱۶۲-۱۶۳-۱۶۴-۱۶۵-۱۶۶-۱۶۷-۱۶۸-۱۶۹-۱۷۰-۱۷۱-۱۷۲-۱۷۳-۱۷۴-۱۷۵-۱۷۶-۱۷۷-۱۷۸-۱۷۹-۱۸۰-۱۸۱-۱۸۲-۱۸۳-۱۸۴-۱۸۵-۱۸۶-۱۸۷-۱۸۸-۱۸۹-۱۹۰-۱۹۱-۱۹۲-۱۹۳-۱۹۴-۱۹۵-۱۹۶-۱۹۷-۱۹۸-۱۹۹-۲۰۰-۲۰۱-۲۰۲-۲۰۳-۲۰۴-۲۰۵-۲۰۶-۲۰۷-۲۰۸-۲۰۹-۲۱۰-۲۱۱-۲۱۲-۲۱۳-۲۱۴-۲۱۵-۲۱۶-۲۱۷-۲۱۸-۲۱۹-۲۲۰-۲۲۱-۲۲۲-۲۲۳-۲۲۴-۲۲۵-۲۲۶-۲۲۷-۲۲۸-۲۲۹-۲۳۰-۲۳۱-۲۳۲-۲۳۳-۲۳۴-۲۳۵-۲۳۶-۲۳۷-۲۳۸-۲۳۹-۲۴۰-۲۴۱-۲۴۲-۲۴۳-۲۴۴-۲۴۵-۲۴۶-۲۴۷-۲۴۸-۲۴۹-۲۵۰-۲۵۱-۲۵۲-۲۵۳-۲۵۴-۲۵۵-۲۵۶-۲۵۷-۲۵۸-۲۵۹-۲۶۰-۲۶۱-۲۶۲-۲۶۳-۲۶۴-۲۶۵-۲۶۶-۲۶۷-۲۶۸-۲۶۹-۲۷۰-۲۷۱-۲۷۲-۲۷۳-۲۷۴-۲۷۵-۲۷۶-۲۷۷-۲۷۸-۲۷۹-۲۸۰-۲۸۱-۲۸۲-۲۸۳-۲۸۴-۲۸۵-۲۸۶-۲۸۷-۲۸۸-۲۸۹-۲۹۰-۲۹۱-۲۹۲-۲۹۳-۲۹۴-۲۹۵-۲۹۶-۲۹۷-۲۹۸-۲۹۹-۳۰۰-۳۰۱-۳۰۲-۳۰۳-۳۰۴-۳۰۵-۳۰۶-۳۰۷-۳۰۸-۳۰۹-۳۱۰-۳۱۱-۳۱۲-۳۱۳-۳۱۴-۳۱۵-۳۱۶-۳۱۷-۳۱۸-۳۱۹-۳۲۰-۳۲۱-۳۲۲-۳۲۳-۳۲۴-۳۲۵-۳۲۶-۳۲۷-۳۲۸-۳۲۹-۳۳۰-۳۳۱-۳۳۲-۳۳۳-۳۳۴-۳۳۵-۳۳۶-۳۳۷-۳۳۸-۳۳۹-۳۴۰-۳۴۱-۳۴۲-۳۴۳-۳۴۴-۳۴۵-۳۴۶-۳۴۷-۳۴۸-۳۴۹-۳۵۰-۳۵۱-۳۵۲-۳۵۳-۳۵۴-۳۵۵-۳۵۶-۳۵۷-۳۵۸-۳۵۹-۳۶۰-۳۶۱-۳۶۲-۳۶۳-۳۶۴-۳۶۵-۳۶۶-۳۶۷-۳۶۸-۳۶۹-۳۷۰-۳۷۱-۳۷۲-۳۷۳-۳۷۴-۳۷۵-۳۷۶-۳۷۷-۳۷۸-۳۷۹-۳۸۰-۳۸۱-۳۸۲-۳۸۳-۳۸۴-۳۸۵-۳۸۶-۳۸۷-۳۸۸-۳۸۹-۳۹۰-۳۹۱-۳۹۲-۳۹۳-۳۹۴-۳۹۵-۳۹۶-۳۹۷-۳۹۸-۳۹۹-۴۰۰-۴۰۱-۴۰۲-۴۰۳-۴۰۴-۴۰۵-۴۰۶-۴۰۷-۴۰۸-۴۰۹-۴۱۰-۴۱۱-۴۱۲-۴۱۳-۴۱۴-۴۱۵-۴۱۶-۴۱۷-۴۱۸-۴۱۹-۴۲۰-۴۲۱-۴۲۲-۴۲۳-۴۲۴-۴۲۵-۴۲۶-۴۲۷-۴۲۸-۴۲۹-۴۳۰-۴۳۱-۴۳۲-۴۳۳-۴۳۴-۴۳۵-۴۳۶-۴۳۷-۴۳۸-۴۳۹-۴۴۰-۴۴۱-۴۴۲-۴۴۳-۴۴۴-۴۴۵-۴۴۶-۴۴۷-۴۴۸-۴۴۹-۴۵۰-۴۵۱-۴۵۲-۴۵۳-۴۵۴-۴۵۵-۴۵۶-۴۵۷-۴۵۸-۴۵۹-۴۶۰-۴۶۱-۴۶۲-۴۶۳-۴۶۴-۴۶۵-۴۶۶-۴۶۷-۴۶۸-۴۶۹-۴۷۰-۴۷۱-۴۷۲-۴۷۳-۴۷۴-۴۷۵-۴۷۶-۴۷۷-۴۷۸-۴۷۹-۴۸۰-۴۸۱-۴۸۲-۴۸۳-۴۸۴-۴۸۵-۴۸۶-۴۸۷-۴۸۸-۴۸۹-۴۹۰-۴۹۱-۴۹۲-۴۹۳-۴۹۴-۴۹۵-۴۹۶-۴۹۷-۴۹۸-۴۹۹-۵۰۰-۵۰۱-۵۰۲-۵۰۳-۵۰۴-۵۰۵-۵۰۶-۵۰۷-۵۰۸-۵۰۹-۵۱۰-۵۱۱-۵۱۲-۵۱۳-۵۱۴-۵۱۵-۵۱۶-۵۱۷-۵۱۸-۵۱۹-۵۲۰-۵۲۱-۵۲۲-۵۲۳-۵۲۴-۵۲۵-۵۲۶-۵۲۷-۵۲۸-۵۲۹-۵۳۰-۵۳۱-۵۳۲-۵۳۳-۵۳۴-۵۳۵-۵۳۶-۵۳۷-۵۳۸-۵۳۹-۵۴۰-۵۴۱-۵۴۲-۵۴۳-۵۴۴-۵۴۵-۵۴۶-۵۴۷-۵۴۸-۵۴۹-۵۵۰-۵۵۱-۵۵۲-۵۵۳-۵۵۴-۵۵۵-۵۵۶-۵۵۷-۵۵۸-۵۵۹-۵۶۰-۵۶۱-۵۶۲-۵۶۳-۵۶۴-۵۶۵-۵۶۶-۵۶۷-۵۶۸-۵۶۹-۵۷۰-۵۷۱-۵۷۲-۵۷۳-۵۷۴-۵۷۵-۵۷۶-۵۷۷-۵۷۸-۵۷۹-۵۸۰-۵۸۱-۵۸۲-۵۸۳-۵۸۴-۵۸۵-۵۸۶-۵۸۷-۵۸۸-۵۸۹-۵۹۰-۵۹۱-۵۹۲-۵۹۳-۵۹۴-۵۹۵-۵۹۶-۵۹۷-۵۹۸-۵۹۹-۶۰۰-۶۰۱-۶۰۲-۶۰۳-۶۰۴-۶۰۵-۶۰۶-۶۰۷-۶۰۸-۶۰۹-۶۱۰-۶۱۱-۶۱۲-۶۱۳-۶۱۴-۶۱۵-۶۱۶-۶۱۷-۶۱۸-۶۱۹-۶۲۰-۶۲۱-۶۲۲-۶۲۳-۶۲۴-۶۲۵-۶۲۶-۶۲۷-۶۲۸-۶۲۹-۶۳۰-۶۳۱-۶۳۲-۶۳۳-۶۳۴-۶۳۵-۶۳۶-۶۳۷-۶۳۸-۶۳۹-۶۴۰-۶۴۱-۶۴۲-۶۴۳-۶۴۴-۶۴۵-۶۴۶-۶۴۷-۶۴۸-۶۴۹-۶۵۰-۶۵۱-۶۵۲-۶۵۳-۶۵۴-۶۵۵-۶۵۶-۶۵۷-۶۵۸-۶۵۹-۶۶۰-۶۶۱-۶۶۲-۶۶۳-۶۶۴-۶۶۵-۶۶۶-۶۶۷-۶۶۸-۶۶۹-۶۷۰-۶۷۱-۶۷۲-۶۷۳-۶۷۴-۶۷۵-۶۷۶-۶۷۷-۶۷۸-۶۷۹-۶۸۰-۶۸۱-۶۸۲-۶۸۳-۶۸۴-۶۸۵-۶۸۶-۶۸۷-۶۸۸-۶۸۹-۶۹۰-۶۹۱-۶۹۲-۶۹۳-۶۹۴-۶۹۵-۶۹۶-۶۹۷-۶۹۸-۶۹۹-۷۰۰-۷۰۱-۷۰۲-۷۰۳-۷۰۴-۷۰۵-۷۰۶-۷۰۷-۷۰۸-۷۰۹-۷۱۰-۷۱۱-۷۱۲-۷۱۳-۷۱۴-۷۱۵-۷۱۶-۷۱۷-۷۱۸-۷۱۹-۷۲۰-۷۲۱-۷۲۲-۷۲۳-۷۲۴-۷۲۵-۷۲۶-۷۲۷-۷۲۸-۷۲۹-۷۳۰-۷۳۱-۷۳۲-۷۳۳-۷۳۴-۷۳۵-۷۳۶-۷۳۷-۷۳۸-۷۳۹-۷۴۰-۷۴۱-۷۴۲-۷۴۳-۷۴۴-۷۴۵-۷۴۶-۷۴۷-۷۴۸-۷۴۹-۷۵۰-۷۵۱-۷۵۲-۷۵۳-۷۵۴-۷۵۵-۷۵۶-۷۵۷-۷۵۸-۷۵۹-۷۶۰-۷۶۱-۷۶۲-۷۶۳-۷۶۴-۷۶۵-۷۶۶-۷۶۷-۷۶۸-۷۶۹-۷۷۰-۷۷۱-۷۷۲-۷۷۳-۷۷۴-۷۷۵-۷۷۶-۷۷۷-۷۷۸-۷۷۹-۷۸۰-۷۸۱-۷۸۲-۷۸۳-۷۸۴-۷۸۵-۷۸۶-۷۸۷-۷۸۸-۷۸۹-۷۹۰-۷۹۱-۷۹۲-۷۹۳-۷۹۴-۷۹۵-۷۹۶-۷۹۷-۷۹۸-۷۹۹-۸۰۰-۸۰۱-۸۰۲-۸۰۳-۸۰۴-۸۰۵-۸۰۶-۸۰۷-۸۰۸-۸۰۹-۸۱۰-۸۱۱-۸۱۲-۸۱۳-۸۱۴-۸۱۵-۸۱۶-۸۱۷-۸۱۸-۸۱۹-۸۲۰-۸۲۱-۸۲۲-۸۲۳-۸۲۴-۸۲۵-۸۲۶-۸۲۷-۸۲۸-۸۲۹-۸۳۰-۸۳۱-۸۳۲-۸۳۳-۸۳۴-۸۳۵-۸۳۶-۸۳۷-۸۳۸-۸۳۹-۸۴۰-۸۴۱-۸۴۲-۸۴۳-۸۴۴-۸۴۵-۸۴۶-۸۴۷-۸۴۸-۸۴۹-۸۵۰-۸۵۱-۸۵۲-۸۵۳-۸۵۴-۸۵۵-۸۵۶-۸۵۷-۸۵۸-۸۵۹-۸۶۰-۸۶۱-۸۶۲-۸۶۳-۸۶۴-۸۶۵-۸۶۶-۸۶۷-۸۶۸-۸۶۹-۸۷۰-۸۷۱-۸۷۲-۸۷۳-۸۷۴-۸۷۵-۸۷۶-۸۷۷-۸۷۸-۸۷۹-۸۸۰-۸۸۱-۸۸۲-۸۸۳-۸۸۴-۸۸۵-۸۸۶-۸۸۷-۸۸۸-۸۸۹-۸۹۰-۸۹۱-۸۹۲-۸۹۳-۸۹۴-۸۹۵-۸۹۶-۸۹۷-۸۹۸-۸۹۹-۹۰۰-۹۰۱-۹۰۲-۹۰۳-۹۰۴-۹۰۵-۹۰۶-۹۰۷-۹۰۸-۹۰۹-۹۱۰-۹۱۱-۹۱۲-۹۱۳-۹۱۴-۹۱۵-۹۱۶-۹۱۷-۹۱۸-۹۱۹-۹۲۰-۹۲۱-۹۲۲-۹۲۳-۹۲۴-۹۲۵-۹۲۶-۹۲۷-۹۲۸-۹۲۹-۹۳۰-۹۳۱-۹۳۲-۹۳۳-۹۳۴-۹۳۵-۹۳۶-۹۳۷-۹۳۸-۹۳۹-۹۴۰-۹۴۱-۹۴۲-۹۴۳-۹۴۴-۹۴۵-۹۴۶-۹۴۷-۹۴۸-۹۴۹-۹۵۰-۹۵۱-۹۵۲-۹۵۳-۹۵۴-۹۵۵-۹۵۶-۹۵۷-۹۵۸-۹۵۹-۹۶۰-۹۶۱-۹۶۲-۹۶۳-۹۶۴-۹۶۵-۹۶۶-۹۶۷-۹۶۸-۹۶۹-۹۷۰-۹۷۱-۹۷۲-۹۷۳-۹۷۴-۹۷۵-۹۷۶-۹۷۷-۹۷۸-۹۷۹-۹۸۰-۹۸۱-۹۸۲-۹۸۳-۹۸۴-۹۸۵-۹۸۶-۹۸۷-۹۸۸-۹۸۹-۹۹۰-۹۹۱-۹۹۲-۹۹۳-۹۹۴-۹۹۵-۹۹۶-۹۹۷-۹۹۸-۹۹۹-۱۰۰۰-۱۰۰۱-۱۰۰۲-۱۰۰۳-۱۰۰۴-۱۰۰۵-۱۰۰۶-۱۰۰۷-۱۰۰۸-۱۰۰۹-۱۰۱۰-۱۰۱۱-۱۰۱۲-۱۰۱۳-۱۰۱۴-۱۰۱۵-۱۰۱۶-۱۰۱۷-۱۰۱۸-۱۰۱۹-۱۰۲۰-۱۰۲۱-۱۰۲۲-۱۰۲۳-۱۰۲۴-۱۰۲۵-۱۰۲۶-۱۰۲۷-۱۰۲۸-۱۰۲۹-۱۰۳۰-۱۰۳۱-۱۰۳۲-۱۰۳۳-۱۰۳۴-۱۰۳۵-۱۰۳۶-۱۰۳۷-۱۰۳۸-۱۰۳۹-۱۰۴۰-۱۰۴۱-۱۰۴۲-۱۰۴۳-۱۰۴۴-۱۰۴۵-۱۰۴۶-۱۰۴۷-۱۰۴۸-۱۰۴۹-۱۰۵۰-۱۰۵۱-۱۰۵۲-۱۰۵۳-۱۰۵۴-۱۰۵۵-۱۰۵۶-۱۰۵۷-۱۰۵۸-۱۰۵۹-۱۰۶۰-۱۰۶۱-۱۰۶۲-۱۰۶۳-۱۰۶۴-۱۰۶۵-۱۰۶۶-۱۰۶۷-۱۰۶۸-۱۰۶۹-۱۰۷۰-۱۰۷۱-۱۰۷۲-۱۰۷۳-۱۰۷۴-۱۰۷۵-۱۰۷۶-۱۰۷۷-۱۰۷۸-۱۰۷۹-۱۰۸۰-۱۰۸۱-۱۰۸۲-۱۰۸۳-۱۰۸۴-۱۰۸۵-۱۰۸۶-۱۰۸۷-۱۰۸۸-۱۰۸۹-۱۰۹۰-۱۰۹۱-۱۰۹۲-۱۰۹۳-۱۰۹۴-۱۰۹۵-۱۰۹۶-۱۰۹۷-۱۰۹۸-۱۰۹۹-۱۱۰۰-۱۱۰۱-۱۱۰۲-۱۱۰۳-۱۱۰۴-۱۱۰۵-۱۱۰۶-۱۱۰۷-۱۱۰۸-۱۱۰۹-۱۱۱۰-۱۱۱۱-۱۱۱۲-۱۱۱۳-۱۱۱۴-۱۱۱۵-۱۱۱۶-۱۱۱۷-۱۱۱۸-۱۱۱۹-۱۱۲۰-۱۱۲۱-۱۱۲۲-۱۱۲۳-۱۱۲۴-۱۱۲۵-۱۱۲۶-۱۱۲۷-۱۱۲۸-۱۱۲۹-۱۱۳۰-۱۱۳۱-۱۱۳۲-۱۱۳۳-۱۱۳۴-۱۱۳۵-۱۱۳۶-۱۱۳۷-۱۱۳۸-۱۱۳۹-۱۱۴۰-۱۱۴۱-۱۱۴۲-۱۱۴۳-۱۱۴۴-۱۱۴۵-۱۱۴۶-۱۱۴۷-۱۱۴۸-۱۱۴۹-۱۱۵۰-۱۱۵۱-۱۱۵۲-۱۱۵۳-۱۱۵۴-۱۱۵۵-۱۱۵۶-۱۱۵۷-۱۱۵۸-۱۱۵۹-۱۱۶۰-۱۱۶۱-۱۱۶۲-۱۱۶۳-۱۱۶۴-۱۱۶۵-۱۱۶۶-۱۱۶۷-۱۱۶۸-۱۱۶۹-۱۱۷۰-۱۱۷۱-۱۱۷۲-۱۱۷۳-۱۱۷۴-۱۱۷۵-۱۱۷۶-۱۱۷۷-۱۱۷۸-۱۱۷۹-۱۱۸۰-۱۱۸۱-۱۱۸۲-۱۱۸۳-۱۱۸۴-۱۱۸۵-۱۱۸۶-۱۱۸۷-۱۱۸۸-۱۱۸۹-۱۱۹۰-۱۱۹۱-۱۱۹۲-۱۱۹۳-۱۱۹۴-۱۱۹۵-۱۱۹۶-۱۱۹۷-۱۱۹۸-۱۱۹۹-۱۲۰۰-۱۲۰۱-۱۲۰۲-۱۲۰۳-۱۲۰۴-۱۲۰۵-۱۲۰۶-۱۲۰۷-۱۲۰۸-۱۲۰۹-۱۲۱۰-۱۲۱۱-۱۲۱۲-۱۲۱۳-۱۲۱۴-۱۲۱۵-۱۲۱۶-۱۲۱۷-۱۲۱۸-۱۲۱۹-۱۲۲۰-۱۲۲۱-۱۲۲۲-۱۲۲۳-۱۲۲۴-۱۲۲۵-۱۲۲۶-۱۲۲۷-۱۲۲۸-۱۲۲۹-۱۲۳۰-۱۲۳۱-۱۲۳۲-۱۲۳۳-۱۲۳۴-۱۲۳۵-۱۲۳۶-۱۲۳۷-۱۲۳۸-۱۲۳۹-۱۲۴۰-۱۲۴۱-۱۲۴۲-۱۲۴۳-۱۲۴۴-۱۲۴۵-۱۲۴۶-۱۲۴۷-۱۲۴۸-۱۲۴۹-۱۲۵۰-۱۲۵۱-۱۲۵۲-۱۲۵۳-۱۲۵۴-۱۲۵۵-۱۲۵۶-۱۲۵۷-۱۲۵۸-۱۲۵۹-۱۲۶۰-۱۲۶۱-۱۲۶۲-۱۲۶۳-۱۲۶۴-۱۲۶۵-۱۲۶۶-۱۲۶۷-۱۲۶۸-۱۲۶۹-۱۲۷۰-۱۲۷۱-۱۲۷۲-۱۲۷۳-۱۲۷۴-۱۲۷۵-۱۲۷۶-۱۲۷۷-۱۲۷۸-۱۲۷۹-۱۲۸۰-۱۲۸۱-۱۲۸۲-۱۲۸۳-۱۲۸۴-۱۲۸۵-۱۲۸۶-۱۲۸۷-۱۲۸۸-۱۲۸۹-۱۲۹۰-۱۲۹۱-۱۲۹۲-۱۲۹۳-۱۲۹۴-۱۲۹۵-۱۲۹۶-۱۲۹۷-۱۲۹۸-۱۲۹۹-۱۳۰۰-۱۳۰۱-۱۳۰۲-۱۳۰۳-۱۳۰۴-۱۳۰۵-۱۳۰۶-۱۳۰۷-۱۳۰۸-۱۳۰۹-۱۳۱۰-۱۳۱۱-۱۳۱۲-۱۳۱۳-۱۳۱۴-۱۳۱۵-۱۳۱۶-۱۳۱۷-۱۳۱۸-۱۳۱۹-۱۳۲۰-۱۳۲۱-۱۳۲۲-۱۳۲۳-۱۳۲۴-۱۳۲۵-۱۳۲۶-۱۳۲۷-۱۳۲۸-۱۳۲۹-۱۳۳۰-۱۳۳۱-۱۳۳۲-۱۳۳۳-۱۳۳۴-۱۳۳۵-۱۳۳۶-۱۳۳۷-۱۳۳۸-۱۳۳۹-۱۳۴۰-۱۳۴۱-۱۳۴۲-۱۳۴۳-۱۳۴۴-۱۳۴۵-۱۳۴۶-۱۳۴۷-۱۳۴۸-۱۳۴۹-۱۳۵۰-۱۳۵۱-۱۳۵۲-۱۳۵۳-۱۳۵۴-۱۳۵۵-۱۳۵۶-۱۳۵۷-۱۳۵۸-۱۳۵۹-۱۳۶۰-۱۳۶۱-۱۳۶۲-۱۳۶۳-۱۳۶۴-۱۳۶۵-۱۳۶۶-۱۳۶۷-۱۳۶۸-۱۳۶۹-۱۳۷۰-۱۳۷۱-۱۳۷۲-۱۳۷۳-۱۳۷۴-۱۳۷۵-۱۳۷۶-۱۳۷۷-۱۳۷۸-۱۳۷۹-۱۳۸۰-۱۳۸۱-۱۳۸۲-۱۳۸۳-۱۳۸۴-۱۳۸۵-۱۳۸۶-۱۳۸۷-۱۳۸۸-۱۳۸۹-۱۳۹۰-۱۳۹۱-۱۳۹۲-۱۳۹۳-۱۳۹۴-۱۳۹۵-۱۳۹۶-۱۳۹۷-۱۳۹۸-۱۳۹۹-۱۴۰۰-۱۴۰۱-۱۴۰۲-۱۴۰۳-۱۴۰۴-۱۴۰۵-۱۴۰۶-۱۴۰۷-۱۴۰۸-۱۴۰۹-۱۴۱۰-۱۴۱۱-۱۴۱۲-۱۴۱۳-۱۴۱۴-۱۴۱۵-۱۴۱۶-۱۴۱۷-۱۴۱۸-۱۴۱۹-۱۴۲۰-۱۴۲۱-۱۴۲۲-۱۴۲۳-۱۴۲۴-۱۴۲۵-۱۴۲۶-۱۴۲۷-۱۴۲۸-۱۴۲۹-۱۴۳۰-۱۴۳۱-۱۴۳۲-۱۴۳۳-۱۴۳۴-۱۴۳۵-۱۴۳۶-۱۴۳۷-۱۴۳۸-۱۴۳۹-۱۴۴۰-۱۴۴۱-۱۴۴۲-۱۴۴۳-۱۴۴۴-۱۴۴۵-۱۴۴۶-۱۴۴۷-۱۴۴۸-۱۴۴۹-۱۴۵۰-۱۴۵۱-۱۴۵۲-۱۴۵۳-۱۴۵۴-۱۴۵۵-۱۴۵۶-۱۴۵۷-۱۴۵۸-۱۴۵۹-۱۴۶۰-۱۴۶۱-۱۴۶۲-۱۴۶۳-۱۴۶۴-۱۴۶۵-۱۴۶۶-۱۴۶۷-۱۴۶۸-۱۴۶۹-۱۴۷۰-۱۴۷۱-۱۴۷۲-۱۴۷۳-۱۴۷۴-۱۴۷۵-۱۴۷۶-۱۴۷۷-۱۴۷۸-۱۴۷۹-۱۴۸۰-۱۴۸۱-۱۴۸۲-۱۴۸۳-۱۴۸۴-۱۴۸۵-۱۴۸۶-۱۴۸۷-۱۴۸۸-۱۴۸۹-۱۴۹۰-۱۴۹۱-۱۴۹۲-۱۴۹۳-۱۴۹۴-۱۴۹۵-۱۴۹۶-۱۴۹۷-۱۴۹۸-۱۴۹۹-۱۵۰۰-۱۵۰۱-۱۵۰۲-۱۵۰۳-۱۵۰۴-۱۵۰۵-۱۵۰۶-۱۵۰۷-۱۵۰۸-۱۵۰۹-۱۵۱۰-۱۵۱۱-۱۵۱۲-۱۵۱۳-۱۵۱۴-۱۵۱۵-۱۵۱۶-۱۵۱۷-۱۵۱۸-۱۵۱۹-۱۵۲۰-۱۵۲۱-۱۵۲۲-۱۵۲۳-۱۵۲۴-۱۵۲۵-۱۵۲۶-۱۵۲۷-۱۵۲۸-۱۵۲۹-۱۵۳۰-۱۵۳۱-۱۵۳۲-۱۵۳۳-۱

مرکز مجلس اداره سی اعضا سنده جو رہا جیانه مکتوبك خانه سنده

در دست ایستاد و اعلیه نظامیه سنده ایستاد

جو رہا جیانه مکتوبك بعضه فقرا را ترجمه سنده

هنگام باره م در اغانی

مکتوبی تیر دکنه و قاطعیه و پردکنه یکی سرعت صادره طلوع میانه پر وانه در مکتوب الدم آیک
اوتنه ما ویر قریه سنده کنده یا زدیفتز مکتوب قوییه سی برابریدی م. و. کی ایچونه شدم
سوکلو سلطانده امضاله نهی مسئله بوکره ده بوشه پیفتدی سلطانده انظیمه سفیریه ارمدل تکی
ایچونه رجا ایتمه و بالاخره ارمنستانک تعلیماتی قبول و امضا ایتمک ایچونه وقت آخره
تعلیمی رجا سنده بولمسا و بونک اسباب ده دوله علیه دول اجنبیه ده قورقوب م شمدی
امضا ابتدی دینامسی ایچوند. شوهاله نظراً عثمانی به انظیمک اغذیه رفقه صوفیه صوصه پردی
نیز کیم قریس غزیره سنک مسئله معلومه. بونک ایچونه انظیمه قونسلوسی بوراده کی وکیلنه
ایمنی مفدرلنک تکیه فساد ایلمدی تغافلنه نصحت ایتمدر که بوم برچول حیل بازلفدر بوندر
اصلا ایانمائی وفادی ابرو کتورمکه چاشمکیدر سوکلم اکر فساد مرکز اداره سی سری بواشده
منع ایتمک ایستاده ای شمدیه قدر قریه بیکدمه تغافل کشیده ایدردی ایچمله آیک اوتوننده
وقوعه اولاه برعکس لوندره تغافلنه خبر وریلور. لوندره ده دخی برکونه صادره قدریسه بلدیور
استه اوراده م بیرونه یا یلور آیک ایکنده بدیمزه مکتوب واصل اولور و اکلایلور
شوهالده استانبولده اولاه وقوعانک فساد مرکزیه واوراده م طریمزه تغافلنه بلدیسه

ماریه و عابریه آنیلا نه قوشونلارده قیاباتی محلی حاجی عاقل و صولاه ایلیسیه دخی قولنده
 جرج ایلس وادهمه شکرده و کوبت و آه دره و قرقلیسار یله ارمنی رؤسای خانه لرده
 آکسیه نظامیه و ژاندارم دوریه قول مؤرری و اهالا اسلامیه اوزریه شدته قوشونیه غلبه
 و بر طرفنده م اولجه تحلی اتمه اولدندی خانه ره بومه مملکتی محو ایتک قکرله آتسه ویر دکندنه مملکتک
 بر قاج برنده عربی ظهور اتمه اوس و آنیلا نه قوشونلرک تأییدتده و آتسه ویر دکندی خانه لرک
 شاره سده کوبت و آه دره کلیسارنده ک باروت و مرهات ناریه نک دخی استعمال اتمی اوزریه
 در عقب مرسل قوماندا سعادتو زیور یا شایله امرای علیه و مؤریه ملکه و عکر شاهانه
 و پولیس و ژاندارم تشرک سای قدر توای حضرت خدایتعالیه طلوسه و سارط ساره ایله عربی
 اطفا ایدلیکی کی فادک دخی اولی الحشر بو وقعه م عکر نظامیه افرادنده بر مقتول ایله ایکی
 مجروح و ژاندارم ده م بر مقتول اوج مجروح و اهالا اسلامیه ده یکر می بدی مقتول واد تو زبر
 مجروح و تبعه غیسله ده طقاسه کز مقتول و کسانه اوج مجروح و فوج بولیه کی محذره اولانه
 خانه لرک مقداری م بوزاللی راده سده اولدیفی قحبه ایلس و شکر دره کلیساک یا نفیه رینه
 نیمور طوب کله لری ظهور اتمه وادراسنک تحریکده ایسه بولکی مرهات ظهوری مؤول قوی بولخسه
 اولدیفنک و کلیسارله بعضه ارمنی خانه لرنده الده ایدیلانه و صریقک ارمنیه طرفنده قصد ایقاع
 ایدلیک دلالت ایدنه باروت و هار توج و سارادوات ناریه غوزلری ارکانه عربیه دایره نه
 تسلیم ایدلیکنک و وقوعات اثنا سده بعضه خانه رده اخذ اولانه اشیا حکومتی دربی طوبالو ب
 اصحابه اعاده ایدیلکده اولدیفنک عرصه و بیانه مجاسرت اولور اوج بیه

ارمیدار ارزدی کنڈیری اداره بکدر ہونکہ ارمستانک مزیتی موجب اولادہ غصب اموال
کیفیتی رفع اولادہ بکدر مقصد اتحادی فعلہ جیسا کہ کندی اقتداری صرف ایدر و حریت و برسرہ
داخلی قوت و جودہ کتور و وطنہ بک سلامتی اچوہ شریاتہ با شلا یا غری و علوی جودہ
سعی ایدندی تجميع ایدر اتحادک لسانہ کی برغز نیسی اولور ہوا دت سارہ دتہ عدا اتحادک
مقامی صبی عمومی عرصہ بک ارمستانہ کی سبیل ارمیدار اسارقی جفندہ معلومات و یر
وارمیدہ وطنہ بھی الفا ایدر

ارمی وطنہ یر و اتحاد جمعیتہ اعضا اولور و یا مخارہ ایتک استا اند آئیدہ ک و جملہ مراجعت
انجلیدہ
مضربچ یور تقالیانہ مارسیا (فرانسدہ)

مضربچ یور تقالیانہ طرفندہ شراولانہ وال یا زوبلہ مھر بولانہ
۸۸ حصہ صدرانہ تارخیا ارمیا غزنہ سلک برنقدہ سی ترجمہ سید

ارمیانک مقصدی

ارمی ملی لھر طرفہ طالعہ اولدیفی کی برسم جزویسی دخی اور و یادہ مقصد اور و یادہ کی ارمی غریبا
بک بلا ایہ مولداری اولادہ وطنہ نہ مہجور اولدیر شو مفارقت لھر طرفہ ک ارمیدار ضابطہ
و مخا براتہ بادی اولدیفی جملہ فائدہ مند اولدی اشنہ بوندک ال برخی طریقہ غزنہ در کہ حال
مختلفہ دہ کی وقوعہ و اورادہ کی ارمیدار مطالعاتی درج ایدیکی کی اندک صومہ انقلیری
واقربا بلہ اولادہ مذاکراتی تارخیا بلہ برابر اعلامہ ایدرک بوندہ ک اتحاد و اتفاق استخفا ایدر

عمومہ خدمتاً جو یہ ٹا پانہ صبح چارہ بودہ مرکزہ کی مجلس پارہ اقرصہ ایتک صورتہ مقصدی
 اساً توسیع ایدہ جک و نظام نامہ و جملہ اعضاء معلومات و برہ جکدر لہرکک معاوضتی اتحاد
 قریبی جو یہ بطیکہ جک وارمیدہ قارئو اولامہ ایتنی الی لایہ محافظہ غیرت ایدہ جکدر ایدی
 بواعدنائندہ لہر شہرہ کی ملت پرور ارمیدہ اتحادک مقصدی و معاملہ سی اجتماعی بر قوت
 محتاج اولدیفی پانہ اولور

ارمنستان اولادی اتحادی

ناظر
 مفریح پورتقالیہ
 کاتب (کار دو غار) خزینہ دار معلوماتی
 ل . بارور ل . صوبانیاس سنی سبہور اوورپانہ

مارسیا ۱۴/۱۵

معلومات

اتحادہ عائد مکتوبر (کار دو غار) واسطہ پہ کوند رطلک ایجاب ایدہ

مارسیا پور تقالیا مفریح ملبعہ سندہ طبع و نشر اولنامہ

ارمنستان غزہ سنک ۳۰ سالہ لای تا بغا سنک

برخی بندی ترجمہ سید

ارمنی وطنہ پرور اتحادینک مقصدی احیاءات محلہ یکوم ترکیا ارمنستانہ بر تقدیلان و تعلیمات
 ارغمال ایندی رکدر

«ارستانك اولادينه تعليم اتحاد ايجومه اعلانه»

ارستانه اولاديك اتحادى : مركز ده كى مجلس ايشه مبشرت اينديكى وقت بواعلانا ارمنى جمعيت
عرضه مجور در ارستانك مادى واخلافى نظامى ايفائتمك و برخى مركزه مقصد اتحادك
استى بئائتمك ايله استقبالده زياده ترقى وقوت كسبايده جلد در وبصورتك ارمنى ملت
خدمت ايله جلد اتحادك مقصدى ارستانك مادى ومعنوى ترقييد. بو مقصدك وائلى
مدنى مملكتده ارستانه اولادينه علم و صنعت اوكرت رن و تخريجه اعاده ايملى و كندى
و طنديه خدمت ايجومه تسهيلات كوستريليد. بو مقصدك ايجومه هر شهر و هواليله بولنامه
بالعموم ارمنيد متفرع اولدى ايجابايد. و بو حال اتحاد بو مقصدك ارمنى ملت كو زل خدمت ايفاء
ايد. ارستانك تحصيل كورس كنجدى علوم و صنايعي تقويم ايجومه صحابه اولملى و منافع محليه ايجومه
مملكتينه اعاده ايليد. چونكه عموم ايجومه نافع اشخاص بونرد. ارمنى ملت بو كيدنه نقد معاضه
ايدركه استفاده لرى اولسته اولور. هدايه ايجه قوتك اوله جفنده بو قوت نه قدر تزايد
ايد. ايسه اتحادك معالهي اودره توسع ايد. و واردات سائر ده بشفه نظامانه و جيله
اعضاتك اعطايده هكي كرمى قزانو و بركو اشته بو قوتك منيعيد. بنا عليه اتحاد اعضا
تخيري ارقدا سدمز ايجومه لازمدر. بوند بشفه فائده ل برطريه ده بولمخته اوده هر شهر
محلى مجلس اعضا سلك نظام تحت ده اولور اوزره برصنوه و يا قلوب تشكيل اولميد. هفته لكار اوزام
جمع ايد بولور ايو اولور. اختياري و بركونك هفته ده بسه و يا اوده تقويم اولسى كافيدير. بالكن
هر هفته و بلى لازمدر. اشته همارنى بو قلوب ياره و بلى و اتحاد بوضع واردات مجلس
ايمليد.

و به کوری جمع اید رک اتحاد مجلسه کوند در اتحاد ان ترسی ایجوه مطالعاتی ناظره عرصه اید
و در ذاتی تزید و جالیسور

(۴) مصارفات محله با تسویه ایجوه مجلسه کوند و لریه بر و بر کو تخصیص اید در

(۵) مجلسه کوند اداره لری ایجوه بر نظامنامه داخلی تنظیم و اتحاد مجلسه عمومی منده تقدیم و انجوه ایجوه
ناظره تقدیم اید در

(۶) تسهیل مقصد ایجوه بر شهرده برده زباده مجلس بولنه بیور انجوه لری برنجی ماده موطنه مجلس
تشکیل ایجوه لا اقل او نه اعضا لازمدر

در ضریه معاملاتی

(۷) اتحاد ضریه نه ادخال اولنامه بالجه دار داتک یوزده لری بی داتما حفظ اوله بقدر
بولنک برسی امیه محله فالضله و بریده بیور حفظ اولنامه اتجه مجلس عمومیك تسب و قراری اولقسنیه
صرف و اعطای ~~اعضا~~ بر مخصوص اعضای مجلسه اوج برسی طرفند و قرار کید اولی لازمدر
(۸) شرکتک نفودی امیه بر قاصه بر وضع ایله حفظ اولنور مصارف طبعیه ایجوه مزایات بسه یوز
فرانقده زیاده اتجه ضریه دارک یا ننده قابل بقدر ناظره و ضریه دار و مجلسه اعضا سند بری
طرفند و تخیم ایلسه بر ورقایله قاصه نه اتجه اخذ اولنور

تقسیم

(۹) استو نظامانیک او نه کنجی ماده سی احکامه توفیقاً تعدیلات اجرا می یازد انجوه مقصد امینک
تبدیلی محکم و کدر ۱۷۷۷ سریه اول

تسریل شویسی ایجودہ اور جرایقیم و بوسونله تا جیل اولور.

(۱۶) اتفاقاً دخاله ایدیه جک ایلک الی اعضا اعضاء مؤسسہ اولور و قید اولور بوندن
 هدیری رأی و برمه صلاحیتار در بواعضای مؤسسہ اکثریت آرا ایدیه برخی مدت ایجودہ رئیس
 انتخاب ایدیه ایکی مدت ایجودہ نظامنامه تک برخی و در برخی ماده لری احکامه توفیقاً بوالی اعضا
 اوج منه نظمی دائره سنده اعضا لغه و وام تحیمه سائر اعضا یا ریاسته انتخاب ایدیه بیلور
 (۱۷) کون اعضاء مؤسسہ و کون الی آی و یا بر منه نظمی دائره سنده ایضای خدمت ایدیه
 اعضا صاحب رأیدیه

(۱۸) د خولیه سبه و انقی اتحاد مجلس عمومی ضریه منه تسلیم ایدیه اعضا قید اولور و در کوی سوی قید
 اولیغی آی ابتدا سنده باشد.

(۱۹) اتحادیه اتحاد ایتک ایتک محکمه سنده یا مجلسه مراجعت ایتلیدیه اگر محکمه سنده مجلس بوقیه
 کند لری طوع غریبه طوع غریبه نظارت مراجعت ایدیه بوسونله قید اولور و لای مجلس عمومیده صاحب رأی و کده
 (۲۰) بوا اتحادیه هر بار منی بلا استقا دخاله ایدیه بیلور فقط لهدیه و بر مقله مشروطه لهدیه ایجودہ
 معیه بر مقدار بوقدر مقداری کند لری تقدیر ایدیه بیلور تسهیلات اولور ایجودہ لهدیه رسنده
 سنده و یا آیدیه آب و یا هفته ده هفته یا محلی مجلسیه تسویه اولور و بوند مجلس عمومی مذاکره
 بر رأیه جائز در

مجلسه

(۲۱) نه ده ده اتحاد اعضاء بولور ایسه اورا ده بر مجلس تشکیل اولور بیلور و مقدار کافی خدمتجا انتخاب
 ایدیه

(۲۲) مجلس یکیده اعضا قید و لهدیه و بر نه بولمعه هر ایدیه و د خولیه رسمی ایسه سوی الیه جوی

- (۸) مجلس عمومی ناظر و مشاور ربرنگ یا لک زبر رأیدی بولور.
- (۹) اوندنه نهایت اوده طقوزه قدر اعضای بولنامه لمجلسک مجلس عمومی بر رأی بول بیلور.
- بزمیده بزمی طقوزه قدر اعضای بولورسه مجلس عمومی ایکی رأی بول بیلور و اوتور و ده اوتور طقوزه قدر بولورسه اوج کی و یا خود اوج رأی بول بیلور و بولیه چه ترایداید.
- (۱۰) مجلس کند و افاده لر بی مجلس عمومی تقدیم اید و بیلور طر فدننده وکیل کوند ربر و مجلس عمومی شکل ایندی شهرده طر فدننده مرخص کونسز لر و یا خود خراباً اکثریت رأی بیری بیا مدید لر.
- (۱۱) هدفاج کسیده عبادت اولور ایسه اولوره وقت معینده مجلس عمومی شکل رسمی عدا اولور مثله م حاضر بولمیشلر کوند و کدی رأی نامه لر نظر دوقه اولور مجلس عمومی اجتماع اید و کلی کونه و محل بخره مجلسده اعلامه اولور دعوت نامه لر اوج آی اول کوند بیلور.
- (۱۲) ایکنده برکده مجلس عمومی تدفیه معاملات و تقسیم حسابات و تبدیل نظامات ایچونه دعوت اولور مقصد اتفاق تغییر ایدلامک اوزره اشور رسمی اجتماعده بقه مجلس عمومی ناظر و یا خود مجلسن قسم اعظمی طر فدننده لزوم کور لیدی وقت شکل اید و بیلور.

.. عداوات ..

- (۱۳) اتفاق برخی اعضا ده بقه هدیه ایله دیدا اعضا دخی قید اولور.
- (۱۴) مذهب و مملکت تقریبه اولمقزیه بوا اتفاق هدیه ارمی اعضا قبول اولور اعضا بزمی بریائی اکلان اجمعه و بونظامانه اعلامی قبول اجمعه اولمید.
- (۱۵) قید اولنامه اعضا بسه قانونه دخولیه و سوسی بزمی قانونه و برکوا عطا یله مکلفده و برکونه

کورد و پروردگار انگر علم و صنعت تحصیل انجمن ایچونه معاونت ایدلی و روحیه اعاده ایدلیچونه
تسهلات کوسرلی و یاردم ایدلی کندیدی و لهذا شریک مادی و اخلاقی و فکری ترقیاته
خدمت ایدر

.. مجلس ..

(۱) براتفاقک مجلس برناظر و مشاورانده مرکبدر ناظریدی ای مدله مجلس عمومی به تعیندولور
و کندی کورد و ربرای انتخاب ایدر و شرکه اعلامه ایدر ناظریدی ای ایفای مهورت ایندکده
تدار انتخاب اوله بیلور

(۲) شرکتک مجلسی ترقی ایچونه لزوم کوردی سیدی اجرا ایدر و شرکت وار داتک تزییدی جاری
تذکر ایدر و مجلسده ورو دایدنه تقدیرلری و مطالعه نامه لری نظردقه الور مجلسه بشقه لریه خفا
تخابه انجمن ایچونه معینده اجرتی خدمتچید بوله جقد

(۳) بر مجلس کندی معاملاتی و حساباتی ایکی سه ده برکه مجلس عمومی تقدیم ایدر و لزوم کوردی وقت
معاملاتی ارمی متک الکابریه اعلامه ایدر و هر سه ختامنده کندی حساباتک موازی ای اعلامه ایدر
و اسبر اتفاقه نظامی موجه بر مجلس کندی سه مراجعت ایدنده تعلیمات ویر

(۴) اتفاقک مجلس عمومی طر فنده انتخاب اولنده ناظریدی بولانه اور دیانک بر مجلسده اوله جقد
(۵) مجلس تشکیلده مجلس عمومی انکرتب آاسیله ناظره بیانه اولور

.. مجلس عمومی ..

(۶) مجلس عمومی کندی سه مخصوص مادی بولور ناظره آنکه باطوار مجلس عمومی با دعوت ایدر
(۷) مجلس عمومی لزوم کوردی سه ایچون اکثریتک تجمع ایدر و اوارده ناظر و مجلسک هیچ اولر ای اکثریتی
حاضر بولور

ایہ ملکہ اولدی و اجمله گرمی کجی جمعہ ایشی کون مجلس لوا اعضا سندہ جو رہا جیہ اہوج
 و برادری قرہ بک خانہ سے زیورہ قویہ لری طرفندہ عقیلاً مکتوب کوئند لیدی جہد ویر طلقہ
 عاجز لری طرفندہ لدی التحری بر طاقم ایشی عبارتہ اورا و عزتہ ایلہ بر بلور محفوظہ درندہ
 اورہ ایکی تصویر وایچ قطعہ مہرالدہ ایلوس و بوندک ایشناہ و علیا عقدہ مایلیام
 یور تقالیامہ مفدیج طرفندہ ترتیب و محالک کالہانہ نہ شکل ایدہ شرکت فارہ برکاتہ
 نیار اولناہ نظامامہ اولدی و مہر لری ایسے شرکت مخصوص مہر رسمی اید وکی اکلا شمسہ
 و فوعات داخلہ و خارجہ مجملہ عرصہ اولشمہ و کیفیت جلب قومبر لکندہ بید پلس اولوب
 انجہ بعضہ مواد مہرہ نک طوغزیدہ طوغزی عرضی موافقہ صحت ایسے سفردہ اولدی عقدہ بالضرورہ
 لکلیدی و ذکر اولناہ نظامامہ نک بنسخہ و مہر لری بر لاغدا و زریہ تخیم اولناہ صورتی
 لقا عرصہ و تفہیم قلمسہ اولدی معروضہ اولیہ بہ

مرسوم قومبر لکندہ کوئندہ بلا نہ ترجمہ نک صورتہ

ایشناہ اولادیک اتفاقک نظامامہ

مایلیا

۱۸۸۷

ایشی مطبعہ سیح یور تقالیامہ

مقصود

اتفاقک مقصدی ایشناہ مادی و معنوی و اخلاقی ترقیبہ

مقصدک طریقہ

ایشناہ و علیا نہ لایسہ اولامہ ایشی و تقابیری اور ویاہ و یا خود سائر ترقی ایشیہ ملکہ

و سایر اجزاء تاریخی برده قالدیه و کینه لجه کندی متدیه صاسا اولدی و اسلام شریعه ارا
 نقل و برودت ایلدی سملزل افکارنده یحیانه حصوله بادی و طس ایدی تشریه اولک اوده کخی
 یحیه کیمسی ساعت ایکی راده لنده مقدمه فساد اولور اوزره اوده سدا فدریح ارمی فدا بیری طرفنده
 بر اسلام کخی جرح و قتل ایدلس و اوده دردی جمع کون ساعت بشده بر اسلام ایله بر ارمی قصاب
 ارا سنده وقوع بولایه عادی سازنده ده لهما نه یا نفعه وار دیو بر یاروله یحیاطی اوزینه
 ارمیدمونه دکاندیری قیایره خانه لریه و کلیاره اختفا ایتشد و قره فلیده ایکی اسلامی جرح
 و قتل ایدکدی کی کونیت موقعه دم دوریه قوی و اهلای اسلامیه اوزینه سلاح انداخت
 ایتشد و بوندن مقصد لری اهلای اسلامیه جمع نمازنده لکه جامعده با صحر و یازار ایشی
 انتظار ایدکدی زیوتیدن مرسته و خولارنده جمله سی برده هجوم ایله ایسه کور ملک بولنیقی حالده
 اسلام ایله قصابیتیه کی سازنده ایلک و قدیمه اول ظهورینه سبا اولشد تشریه اولک اوده کخی یازار کون
 ارمید چار سو و خانه لرنده ینه سلاح اتفه ایتسا ایدکندنده اهلای اسلامیه مدافعه و دکنک
 و صویا ایله مقابله ایتشد و زیخومه هوالینه تجمع ایتسه اولایه اوده بیکه قریب ارمی مقصد لری هوارم
 اسلام قریه لریه هجوم ایله نهیب و غارت و قتل نفوس و هتک عرصه کی افعاله اجتهاد و بیرونه مظالم
 و نقدیات اجرا ایتشد و تشریه اولک اوده کخی یازار کون زیخومه قتل لهما یون و قوع بولایه محاصره
 و قبیله اوزینه مرهمات صریحه برابر تسلیم اولشد و بوندن اوزینه با اراده سیه حضرت شایری
 مرسته و هوالیسی فرمانده اتفه نفعیه جو ریلا نه فریبه سعادتو مصطفی رمزی یا شام حضرت لری
 مرسته تشریف جو رد قدی حمله بی دربی ارمی فده سکنک مطابق و اواره مضره لری دهرت

فان ينفقه و فروع بولانه تفاتك مقدري اولكى مقدار داخل اولديغي عالم ارميده دمت يوز اولونك
مقول و سنامه سكر مجروح و اسلامده بيه مقول و اوده يدي مجروحده عبارتدر كرده قهقهه
اموال و اشيا يفا ايلسه اولديغي كى دمت يوز تحيله مقول و اوتوز بيه مجروح ارمى و الحنه
دمت مقول و الى الى مجروح اسلام و دمت يوز الى الى يدي ارمى و الى اسلام خانه لرى محترمه
اولديغي كى سكر نفا اسلام جدي دمت ارميده طرفنده احواص اولونك و د يوز كى قهقهه دمت
اشيا يفا اولديغي كى قهقهه بيه قهقهه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه
خانه محترمه اولديغي و كرده دمت تفات و ايلسه نفسي بيه بيه بيه اولونك دمت مقدار معلوم
اولديغي و دارنده قهقهه دمت كذا اشيا يفا اولونك بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه
اولديغي و مرزيفونده دمت كذا اشيا يفا اولونك ارميده سنامه بيه مقول و اسلامده بيه بيه
مجروح و بيه مقول و توقا قهقهه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه
و اما بيه قهقهه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه بيه
بر طاقم يفا كر طرفنده ابلوقه ايلسه ايلسه دفع و تيكلى دمت مخصوصده حاكمه فو و العا و غيرت ايلكه
اولديغي معروفده

مرسى بوليس قومير لكندى السرمه باللا نايخيله آلا نه خربانك

صورتيد

مرسى الهامى عمويله اغنوس و ابلول و شرين اول آيدى باغرده خور دكلى عالم بونه خلاق
تسربه اولك بسى التينه طوغرى ارمى الها با عدى يارى باقروه ايكى اوج كونه طرفنده طاملا عرس
عودت ايندكلى كى اوكونرده حذسنامه عطار لك دكاندنه موجود اولانه صاحبه و قورسونه

د لاندې برقاچ کونډه پرو نیاغسه اولدنی شو حالده نظراً مرکزده اعتسالات ظهوری
مخوط بولیدی جزایه چاره هندی رای دولته متوقفه

تیس ولایتی پولیس قومبر لکده آلامه ۹ سرایه لای نایغ وشفه لی
تغافنامه ملک علی صورتید

مرکز ولایتی محوره حقور نامه ملک ابرو ده فریسی الهایندو رشیدک تیس عا ریه سنده برکونه صده کطک
نامده قائمه والدی کا پر مرقومک حرمی وایع یا سنده ککریمه عا یث قاری طامه قضاسه تابع
قور بنگامه فریه سده کتک اوزره فریه ده حقیمه و برقاچ کونه صده عورتا یحبو خری و غمه اسم
لیج بر طرفده خبری الذمیدی استجرا اید پرک اجرا اولامه خریات نجه سده مزبورده لردو کتک
نام قاریک قضا محوم الهای ارمیده عیامت بولامه تا توانه وینور و شعبه ده فریه لریک ارمیده
دره ایخده و بر طاسه لکده بولمس و مذکور قضا مزبورده ملک اولیدی تحقیقات واقعده کلاشمه
و تخمیناً بدمی کونه اقدم قطع اولیدی طیب طرفده بار ابرو بیامه ایلشده یته بوقیلده اولوی اوزره
عموم الهای ارمیده عیامت اولامه یا یا سیامه فریسی فریده ضاب و حال اولامه عامه ایخده
برفسه بولمس و نفسه مذکور حق فریه ملک الهایندو نادر به عمل اولیدی اجرا اید بلامه تحقیقاتده
اکلاشمه و مرقومک حقوقاً اعدام اید لی طیب طرفده ویریلده ابرو بیامه ایلشده الهای ملک
مجا ساری ارمی اوله جفی آملار اولوب بوبابده نجه تحقیقات اید لکده اولیدی عرصه اوزر

سیاس ولایتی پولیس قومبر لکده آلامه ۹ سرایه لای نایغ

دشفه لا تغافنامه ملک علی صورتید

۹ سرایه لای نایغ تغافنامه بر مقدمه نفس سوا سده صالاکون ظهور اید به عریده و خسته کونگی

والحالة هذه خانه سده اولدقدی واری جی کادی وقعه ده اول ستره جو رجهک خانه سه کلوی نصرده
 اختلال بیضا رلیفی کی بوراده ده براختلال بیضا طسی ایچونه جمعه کن اسلاملی جمعه نمازنده ایچونه جمعه
 با صوب اختلال بیضا طسی ویروتنه کلسا سده اوج کره یال چاهی جاسعدک اوزینه هجوم
 ایچونک ایچونه براسانه مخصوصه اتحاد و ترتیب ایندکادی و غالب اولورایسے چون موفیت اولدیفی
 غالبیت اسلامده قالورایسے الی ولایتده زیاده کدولرینه مملکت ویرده چلی و بورارده بطلک
 تشکیل اولوب و احانه بک یا خود ابراهام و نوبار یا شاردنه برسی پریس اولدیفی سولیدکادی
 وال صده ارسند اختلال ایچونه جاسعدده هجوم ایندکادی واری مرخصه کچی بورایه مواصلت ایندکادی
 ارسنده خطاباً : به سزی مقصود کوره رل صغوره اولدم بقیه وقعه الی ولایت بزه ویرده چلد
 بطلک اولدقدد ایچونه براختلالک ظهورینه موقوفد اتفاقادی بوز صوب قسم افلا راولرینه براختلال
 بیضا طسی و غیرت ایدکر دیور بطور ابراد ایندکادی افاده الحیده و بورابده تقصیر تحقیقات ایدملده
 بولمسه اولدیفی برای معلومات عرصه اولور

وامه ولایتی پولیسر قومبر لکندمه الامه ۸ سریه ملایک تاریخ شفره

تغذاتام نلک علی مورید

کیفیت وقوعی اقدجه عرصه ایدیکم و انک بوغازکسانه فریه سده ارمی اشقیاسی طرفنده قتل یدیده سکرند
 کردل اغند اتقادی ایچونه وامه ولایتی داخنده بولنامه باجمله اکراد و عشار قول قول ایی کورینه
 هجومله اموال و حیوانات غصب ایلدکلنده اکثری فریه الهایی مع غلام مرکز ولایت کلمسه و بنا علیه
 نعرصه و تعدیات حاله و ام ایلمده بولمسه اولدیفی کی مرکز ولایت بر سرعت مسافده اولاده کوبیده شد
 کلیمده اولدقدی و اوکلک آنکسی دخی غیر قابل بولدیقدمه بشقه قصه درونده بولنامه تجار دخی خوفزده

تلیس ولایتی پولیس قومبر لکندہ النامہ - سرکار علی گلی تاریخ شرفہ الحاقہ قائمہ
ہلی مورخہ -

موس قومبر لکندہ محمدی النامہ شرفہ لی تفہامہ عیاناً زبردہ عرصہ قلمور :-
جمعہ کوں چار سوردہ کے دلائے ارضیدہ فتنہچی ایر و ولدینک بدندہ بولنامہ طباخہ سیک آنسہی
الہا ارہ سندہ حادثہ وقوعہ بیت و برسا و در حال اورک الخسہ ایچہ ارضیدہ سبہ مقتول بدی
القی مجروح و قوعولیدی دومہ اقامہ قدر اجرا و لنامہ تحقیقاتہ اکل الخسہ اولیدی و اسباب
نما خیری دمی مجروحہ دل خانہ لندہ تختی بولیدی و سار کونا ضایعات اولیدی معروضہ

حلب ولایتی پولیس قومبر لکندہ النامہ - سرکار علی گلی تاریخ
و شرفہ الحاقہ قائمہ نیک ہلی مورخہ -

شہر حال - دینک سنجی یا زار کوں اقصی سرعت اومہ ایکی قرار لندہ مرعک کو بند محلہ سندہ الہا ارضیانہ
خانہ لندہ اجتماع ایدرک آرمیہ عمومیک اختلاقی موجب اولوہ بحیرہ افراد اسلامہ اوزرینہ سلاح
اندخت ایدہ کلدی کبی بہشتی مجرول لاکم براسلامی دمی قتل و اختلاف ایدہ کلدی و دوتکی کونہ دمی
مرعت ایلی قرار لندہ آوہ درہ طلیا سندہ و کویند و شد درہ خدسیانہ خانہ لندہ یادہ عمار
تا خانہ ایلہ افراد اسلامہ اوزرینہ دہنت سرعت قدر سلاح اندخت ایدہ کلدی و طرفینک
مقتول و مجروح دمی معلوم اولغہ تحقیقہ ایدہ ملکہ بولیدی و بود قعدہ بر قایع خانہ و منکو طلیا محمدہ
اولیدی و کیفیت مقام ولایتہ طرف سہی صدمت عظمایہ دہ عرصہ و اشعار قلندیدی برای
معلومات معروضہ -

مقام سخی صدر نیاهی کشیده اولوب با تذکره سامیه ایصال بولیس اولانه
انقذه ولایتی وکالتک ۲ سریه لایحه تاریخ تفادیه سخی مرتبه

ع. ۲۰ سریه لایحه یوز غادده مدیره بنجیه ایله اتصافده انا جامع هولینه اربع ارمی اضایله محضی نری العبارة
آیلامه ایکی قطعه یافته نیک غلامه سی اجرای فساد یجوه جمعیت تشکلاتی کونک متصرف و قوماندانه یشاره
بولیس قومسیری اتلاف قرار و برلیدی بایانه عیامت اولوب بو یافته لرن دولدر سرکار اعلی اریتنک یازدیغی
اقرایله نیمه ایتمیله استیضاح اولدقده بو یافته طغوز نفر ارمی طرفنده ترتیب ایدیلوب کندیسه
و دیکد برارمیه جمعیت فسادیه طرفنده مالهیه اوز غادده معاصی و برلیرک یازدیغی و بوندک
فوقنده بر شرکت ده دار ایسه کندر کایله مدیکنی بیا نه ایلمی اوزرینه ذکر اولنامه طغوز نفر ارمی یله بالمواجه
ارتمیه ایله بیلندده خصوصتی اولدیغی بیا نه ایلمی ایسه نتیجه تحقیقات دیکه تحت نظارت الیدیغی و قومیته
طرفنده بو هواییه کوندیس اولانه اوا دیس ایسه مصلوب مور و قن اقر با سنده قیومچی اوسب اعلی
دیقامه ایله برابر دینه بولوب برانیه ارمی کوبیری کست و کنار ایدکده صده مرقوم دیقامده آبریده
یوز غادده کلوب شرکت فادیه ده بولنامه در ماریانه کوراز نیک کندی بر کومه ارمی کلیاسنک مکتب
اوله سنده تجمع ایتمه اولانه بر طاقم اشخاص مجهول حضورینه کتور دیکنی و بو جمعیتده مرقوم دیقامه نام دیار
بوریرک امدادیه شرکت نامه دمه محلدیه یوز اوده سه لیا الوپ بوندده بر آری لوازم سفیریه
وسلح و حیانه و سائر مصارفه صد فایده لرن بقیه سنک دخی موجود بولدیغی و مرقوم بوریرک یله
ایچ قطعه ایمنی یا یورطدی بولدیغی حال بیرتدیغی مرقوم اوا دیس بیا نه و افاده ایتمه و جمعیت نکلیج
بولنامه جلب اولدیه استجواب ایدلکده کلیاً انظارده بولمقدار ایسه بوندده تحت نظارت الیه و جمعیه
تحقیقاته درام ایدلکده اولدیغنده نتیجه سنک بعده بیلدیردیگی و منکوره یافته نیک کوندیردیگی بالمخاره
یوز غادده طرفنده انبار اولدیغنده منکوره یافته نه و رودنده دخیال تقدیم قلمی کی نتیجه حالک در عرصه اوزمقی معروضه

موسس سخاى مدرسه فقهيه مجلس ولايتيه رسول طيب پوز پاكى واصف افندي

راپورى صورتيد

Cyanure de Fer et de Potassium

كيا نوس حديد و پوتاسيوم يا هود

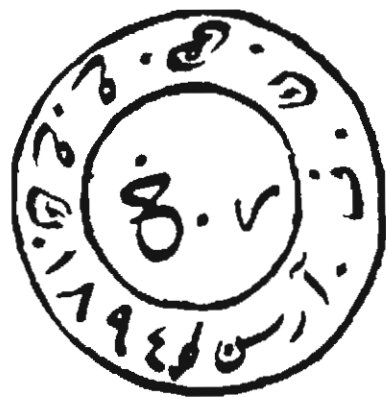
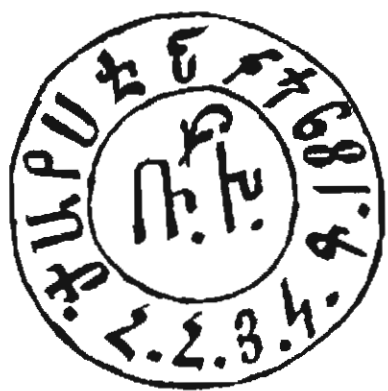
كيا نوس اصفر پوتاسيوم

آيينه صابري نكلى را بجز لذتى خفيف اجمى و قاعده لرى مربع و غير متقارن يون بلور شكلده در
طباينه استعمال اندر قينده اولوب كيا خا زرده معيار مقا منده خصوصيه صابريه الكترول مستعملده
و غايت سريع التأثير برسم مرلكر اسبوسمكه شيم اولانه سخا ص صم منكرن صمله عصيه اوزريه شته
تاثيرى مشابه عارضا سكه دده وفات اجمه ظهر اوله جفنده برهم حال تحليل كيمويده احتياج مس ايد

كيا نوس حديد و پوتاسيوم	شكر	قلوريت پوتاس
قسم	قسم	قسم
۱	۱	۱

بالاده عرصه اولدينى مقدار منكر صمد كيد بديله تحليل ايد پورايه بر نوع بيا صه باروت دى اعمال اولدينى

غنا قيا به جمعيت فساد پسي افرا دنده خيلى رويك اوزرنده ظهور ايد به مرل
صورت قطيقي و نر صمد سيد

ایمپاریریه مکتبه کونینلوپ اورداده تحصیل و نشأت آید که نه صده حدود و حاقانیه کله ریک بدلیا بود
 بو طرفه لیدی و کند و سنک بو طرفه دده غیا قیا نه جمعیت فادیه سه آدم تحریر اتمکله مایه اولدیغی کله
 و نژدنده ظهور اید نه سم ده فرانسه رر سیا نور و و فریه و دیوتا سیرم رر دیلا نه برسم قانی
 یعنی توتوم سدن ال سدی و مملکی اید و کی لدی طعایه لیلی طرفه افاده ایله و صورتی تکریر
 و ترکیبی و تفرد عاا عقده سدی طیب یوز بای و اصف افندیده نامه رایور عیلا و لغا تقدیم قلعه
 اولغله اولجیده

روینک اوز رنده ظهور ایدوب موسسه مکتفی طرفه

تلیس و لایقه رسول ورقه ملک عیلا صورتی

ملک اسراری خبر ویرمه ویتی انظار اید کیشیه یا سچک وقوع بولایه قلی :

غیا قیا نه نام ارمنی اهنل طرفه لرینک موسسه تشکیل اید کله با سقا قویه لری مرقوم کیشیه یا سچک
 ملک حرایتی موجب احوالی نظر دقه آلوب مرقومک بوز و ده عمریه نتیجه و پرسی تحت قراره انفسه و قرار
 منکول حکمی هر صورتی سلاطه اجرا قلند . اشته تفصیلات : شهر حالک یادی اومچی جمعه ایتسی کون
 کندی با غنده موقوف قریه سه کلوب یوم منکولم کندی دوستک خانه سنده هر برادر سزلی اجرا اید کده
 سرعت اوده رام لنده یورغونه بر حالک بنده با غنه کتمه ها ضلعه بقده بزم آدم مز قریه نلک
 بر مار کده [صحنه بقده] کیز لیمه ایدی خبر لیمه دی که سزل اراد بقده کوید نه عیقوب با غنه کتمه ده
 در عقب مار کده عیقوب بیته و شمش و ده ها کوید نه عیقوب ایلمه کیشک اوز رینه باله اوجوم لیمه
 برره و دلولر بوشلده ره : چونکه سه های انظار ایدک ! و چونکه سه بزم عزیز
 یطریق لیمه امر لری ایا و آله الدن ! و چونکه سه کیشک وظیفه سی سوز استعجاب ایدک !
 رر بو ورقه ملک الت طرفی بر تمسه بولدیغی جزیه مالا اکلایه ماسته

موسیٰ متصرفینک بتیس ولایتیں سے رسول پریمہ ^{اولیٰ}

تا بخل خرابانہ صورتہ

اہل دینی استہ اولیٰ ملا سبیلہ خاندیس ناچہ سندہ لائہ سبیلہ وی فریہ سندہ در دست
ایدی ^{اولیٰ} تا بخل و شرفہ لا تغافلہ عرصہ ایلمہ اولانہ اطمہ ولایتہ تابع خاچہ
قبہ سیالکندہ داری جماعتہ روپہ ولد سیمونک اوزرندہ سکز قطعہ اورانہ محرمہ دایہ چند عدد
بوسہ لائہ وکتوبہ ظہدی و بر عدد کبیرہ و بر مقاص و برہ و ولو قشکی و بر یارہ قمری
بال موسیٰ ظہور ایلمہ اورانہ محرمہ نک ترجمہ سے ابتدا اولیٰ صرہ م مترجمک فاکالہ نمہ نمندہ
طو لایہ ترجمہ لرک ارقہ سیالہ ماس ایدی بوبایدہ شرفوار داولانہ دہت قطعہ تغافلہ دولندہ
اورانہ و سائرہ نک ارسالی فرمانہ جو رسا ایچہ کند سیک اتخاص مضرہ و کردہ فسدہ
اولد بیک بلانہ دلیل و جوتہ اولانہ اسبوا و اورانہ و سائرہ نک محکمہ تو دینی لازم کلیمہ برابر
دانا مترجمک دہ کیفہ نمہ متری ترجمہ نک م عدم کمال و شایانہ امنیت دیگر مترجم بوزہ ماسی غافلہ
امیدہ نک م انصافی سیرینہ بائر اگرچہ متحدہ قدر بومادہ نک تیجہ سندہ عرصہ معلومات ایدیلہ ^{اور}
مذکور مہرک عبارات مترجمہ سبیلہ بر لائہ یارہ سے با صیلاہ تطبی و برہ یاس یاس یاس
افدیک صورتہ قشکی مضرہ و رتہ نک ترجمہ سی صورتہ لغا تقدیم حضور عالی ولایتہ قشکی
فسمائہ ترجمہ ایدیلہ طیس اولانہ اوراقک خلاصہ مالہ دی رضی غیا فیہ جمعیتہ داخل اولہ ہوا و اولان
صورتہ قبول و وظیفہ لرینہ و بلوک و بلوکا سیدک صورتہ شکلہ و تقدعائہ دائر اولد بیکندہ
ختم ترجمہ دہ اوراقک محکمہ تو دینی صرہ مترجمہ لرک بر صورتہ دینی تقدیم قلمہ جقدہ متحدہ قدر
ایدیلہ اتجو بائندہ اکلایکدیفہ کوک کند سی یطربہ سربہ خورہ عاشقیانہ طرفندہ دانندہ

انگیزه و امریقا دولتی استخوان بود و پیه ابدی جگر در سلطان او فوره رل بغداد
قد کوزه جگر در لهره سویرسم حقیقده کوزل براس او زینه قویچدر استه
برنم مقصد من اخلال اخلال قویچدر موت لهره برده بود.

۱۱ سریه لای تاریخ تذکره سامیه ابه اریال جیرلا نه تلیس ولایتی ولایتک و سریه
تاریخ خدیوانه صورتیدر

غایلی رویه اوز زنده ظهور ایدیه اوارو و ساره نك تقدیم و تیار واستطافنده حاصل
اوله ججه نك ده عرصه و زبانی اراده می شل جواباً سرفوار د اوله ۱۰ سریه لای تاریخ
تقدیمات سلی صدر تیلیدی موسسه متصرفه تبلیغ و اخیراً ده نالی و تعجیل ایستایدی منگور
مهرک عبارات منجمیده بر لا غدیار چه سینه با صیدیه طبیعی و یا با سیاه یا سیخ افندیه
قتله عائد لغوات و فعلیات شعر و رفته نك صورت منجمیدی و مقصد مرقوم اوز زنده بون
سمل نوع و صورت تأثیر و ترکیبی سیه اوله طیب را پور نك لفیه بوکره منگور متصرفه
معوت خدیوات طامیله عیناً و لفاً عرصه و تقدیم قندی خدیوات منگور منجمیده معلوم سلی
فحاشیه لیدی جویله جفی و جره نأ خرات واقعه منجمک کیفر لکله شایانه و نوره و اصلت
رید منجمک بولماسه و ظهور ایدیه اوارو و ساره نك تمایله کوندیله ماسی ده محاکمه بوننک
الده بولمنه عائد لزوم قانون دأره سنده محکم به نودیج ایستایدیه منی اولغله خاتم جمجم
بر صورتک تقدیمی طبیعی و خدیوات متقدمه رضی اوارو مقروضه ده ترجمه ایدیه سملک خلاصه
مدلولیه مرقوم ریدک مبادی استخواننده اکلا سیلانه حال و صفت و مقصد و لغوی حادی
بولمنه اولدیفنک عرصه و فاده سینه خرات اولور اوطیه

بومکتو برده قفسنی طو نارسه مرسل الیهی مسؤل طونه میه جقدر بی شهر سزا بشتمسک در انظیکه و انسر
رویه اصلاحات جدیده جقدده سلطان بریر و غرام و بریدید بونک باقوم نقطه لری ایستانی
اور و بانک نظارت تحت الدیریه و محبیه لره ترک سلاح ایندیرمک و مملکتک و برکوری مختار
و اختیار اعضای واسطه سبله طو بدلتی و محلی مصارفه نشو بقدقدده صدکه فضله سی مرکز حکومت
وانده دخی فضله قلاغه استاجول کوندرمک و ولید و قلمقار و مؤریه لره دخی قضاده کی
مندر اکثرینه توفیقاً انتخاب اوله جقدر یعنی اگر ایندیر ولایت داخلنده چو و ایسیر و والی
ایمنی و معادله ترک اوله چو و بو مؤر لرم الخی دولت طرفندده تقدیریه اوله جقدر
قضاردده ایمنی کویری بر طرف ترک کویری دید طرف اولوه اوزره تقسیم اوله چو و اکثریتک
تشکیلی بو صورتلا کلا شیده جقدر دولدن طلبی واهی بر سیددر فقط سلطانیه اوزونه اوزادی
معدانه قایم کلدی حول حوادث سلطانیه کندی بو یوزا اکی دیویر بورا ایله انظیکه الهایندده
لیجیانک تعریفی قبل دکلدر شهر حالک الینده اختیار دیون غلام ستونه ترکک باخی ازده ملک
مورنده اعجاز طارانه بر نظم ابراد ایدی دولدن طلبی و سلطانک جواب لهره اولور ایسیر و لسه
بزم رسید اچیره مقرر بری واریس اوده جمله ایاغه قالمق بزم غشور لغری مصالحه حکم ایدیه
اصول قایم عرصه تمکدر بوالیه عموم عیالیه کوسه مقله در بالاک کورل بر حال الده اید غمده
طریقنی شهر سزا ایمنی جماعتی تقدیریه دیویر اگر ایمنی ملک هله قائم لازم ایسیر استه اومدیک
مهورتیک قایم فقط مهورتیک قایم انظیکه و اریقا جماعتی تشویب ایدی بوندکند
دولتدنی ایمنی مسله ملک هله مجبور ایدید فقط دولت کندی ما فعدی اچیره چالید قیدی
بیلوسک استه بو نقطه مسله بهمه ختام دیویر اگر ایمنی بر حرکت دها و فو عول

عظیم سرور حکم ایتمده در سزوی او داده و از طایفه افسدی یله برابر هیاتمه اولدورمه برسماد عیای
ایچرک سرور اولدای ارز و ایلم

ارمردمه لاغیا نه انوشک بلیسه نایری طایفه وار طایفه
یا زدیعی ۱۹ اولدویم نایرخلو مکتوبک درکناری ترجمه سید

بورانک ایشدی چوره ساعد در یولیج لری جمعی قول ایتمدر فقط انکله قول ایچور بطلک اولدو حقد
دیچور ارزخا نه کما حده و قوچولانه یی قالی لحددر سلطانه انکار ایتمه ایچو انکله ایتانه ایچور
ایتالیا و یروسیا دی انکله ایله اتفاق ایتمدر استیکمزدور زیاده اولدو حقد اسفا ایتمدر
بوراده عربیت هاکم اولمدر حکومت فیوضده مکریمه قول ایتمدر بوراده قول ایچدیچ اولدی

ارمردمه روزانیا نه کیغام امضایله تمیده نوزانیا نه بر ایل کلامه ^{اولدو} ^{سید}
نایرخلو مکتوبک فقهه اچده سی ترجمه سید

بر طاقم شویاتیمی بورانک ایشدی طویشدر قاریقلو ایله بهی امیت بسونه قالفمدر اولدو
ایشدی مضبوط طویشدر

بتیک زغال قریبده یردنا نه و اعطالنه اغویا نه سرکه امریفا ده مقیم لویه طویشدر
کلامه ۱۹ اولدویم نایرخلو مکتوبک ترجمه سید

شمکیل ارمنستانه حقدو قیه جه بر قای سوز یا زمو ایستیم بلکه سزده خارقه العاده بر حال کوریه جلدر
نیم سزکله ایستیم وار ایلک دفعه اولدو اوزره سزده یا زدیچیم شوماده ترکیا داخلده مخوعدر لحددر ایچو
کندی ملکی حقدو معلومات الفه بور جلیدر به ادرسی بولدیقمه یا زدیچی قرار لشدیر دم ترک حکومتی

قراغه اولغله مرقوم نظر همزاسب نامنده که قائمه برادرینی شویوه ایدیک بر قایع کونده بر و
 کندوشی نقیب ایلمسه اولدیفنی و نهایت دوشی کونه اقم سرعت اونه رام رنده سکه سی ارضیه
 عبات اولانه بل میانه محله سنده که خانه سه کیمده ایلکه مرقوم همزاسب طرفنده اوزرینه انداخت
 ایدیه ره و دلوور قوروشون صاغ قولاغنه اصابتله اغرضه صبح اولدیفنی و اوراده قهارفا
 مردرایده مجرول لاسم ایکی سلام طرفنده دوستی برده قالد بریلوب خانه سه کویلمسه
 اوله ایدی بستی نه کندوشی تفاید هکی بیانه یلدر نجا سر مرقوم قرارده بولمغله حقه تحیات
 شدیده اجرا ایدملکه بولمغله نه بجه تعالی قریباً در دست ایدیه هکی بدیهید مشوره مرقوم
 زاتاً وقع معلوم دیمدخل اولوب وقعیه ترتیب ایدیه و جامعدهک باطله قرار و پسه اوله
 جمعیت فسادیه اعضا سنده و افکار جائانه اصحابنده اولدیفنی اقدحیه اجرا ایدیلوب حرسه علیه
 تودیع قلنامه اوراقه تحقیقه ایلکه درجه یونه واری مدعیك افاده واقعنی مؤید بولمغله اولدیفنی
 معروضدر

تلیسه ارضی فدهی نامه ورودی تحکله وانه یوسه مدبر لکنده در دست
 دیوسه و تعارف نظامیه سنده ایصال ایدیلانه ملائیک
 فقرات مدهی ترجمه سید

موشده جنوبانه میاوه اضایله تلیسه توضحاً بانه قره به کلامه و دریه صبح تاریخ مکتوبک
 صول فقره سی ترجمه سید

کوزلرکن روشه اولسونه ایوم بوراده که قولسوس وکیلی ایلکه دیکلرینه کلامه تغافلدرده کلامه شکیفه
 کوره بنم اصلاحات جدیده حقه که لایحه قبول اولوب امضالمندر بونک ایچونه بوراده

اقدام و غیرت از زبانه آسیای مفرجه ملک بر مقداری استرداد و سرس تسلیمه ایتدیر بدین آسپه
اعاده ایلمه اولدیفی حال دوتکی غنچه کون دخی ارمید طرفنده هجوم واقع اولدی دیو هیقانه بر شایعه اوزیه
اوقوعه بر قاریقلار و بر قاج تفکات دها وقوعه کلمه ایچ سنا یعه ملک با اساس اولدیفی اقله شملفه
ایسه با صد بر یوب سحدکی حال آسپه دوام ایدیر و فقط کرک سواس و کرک قنارک کو بی اهللاً
اسلامیه ارمیدن مالی یغما ایتک ایچونه جمع و حرکت ایتکده اولدقدی اقله شملفه مرکز ولایت
و ملحقاچه بویغما کرک اوکی آلتونه چاره سه با قلعقه در قره حصار سترنی و ملحقا تده ارمیده
ایکی یوز یارمی بر مقتول و یوز یارمی مجروح اسلامده طغوز مقتول دست مجروح او توز دست
خانه بر اغیل اولدنی دلامه بر مکتب محذوه اولسه و نفس سواسده دخی صلا کون ارمیده اوج یوز
الحقه ایکی نفر ذکور الی نفر اناث مقتول و ارمه ایکی مجروح و اسلامده بسه مقتول اولوب
دیو بیکی دارنده کرمه قنارنده و سواسده غنچه کونک قاریقلنده که تفکاتک مقداری هوز
لا یقیله اقله شملفه مدیفنده بو بایده اده جوه معلومات به عرصه اوله جقد.

یا به ولایتی پولیس قومبر لکنده نامه ۴ در ایله لایق تاریخ و سفده

تفداقنامه ملک ملی صورت بند.

دومد کیچ روسیه دولتک یا به قونسلوخانه سی هرلینه روسیه ملک خارجه غزیه طاعندی یارجه سه
صایله دار زبانه نجاست سولسه بر قاج آتدیفی ترجمانه طرفنده خبر و بر سله محل مذبوره بالغزیم
خایک نظیر ایدلبکی و غزیه یارجه سده جزوی یسلک اثری بولدیفی کورلدی کشف و تحقیقات
خفیه بر مساعت قلندقه ولایت مرند سندنه ارمی مساعده اقدنک منکور قونسلوخانه بر منقل
خانه ده متاجراً اقامت اتمی و کلد و سیک خیر هلا هانه دولنده اولدیفی نزد عاجزیده معلوم ایدی

ایدیور طرفینده وقوع اولمه تفانک مقداری لغوز اکلاییده مدیفنده بوجری و تفصیلاً بفرجه
عرصه اوله بفرجه.

سیاس و لایق بولسیر قومیر لکنده ۴ راییه لایق تاریخ
و شفره لا تفافانک علی صورت.

داخل ولایت و متحد ارضی وقوعاتک تفصیلاً و تفانک مقداری بید برله علی اقلی تفافانک عرصه اوله
وقوع حال بر وجه نه بر عرصه اولور سوپله که بوندنه بدمی کونه مقدم بایچورد و از رنجانه برتندنه کلر
اکراد و عشار ار رنجانه داخلنده رفالهیه قضایه بعضه فریر و اغیر قره چهار سرقی بخایه
ملحقان بولانه صوشری و دیوری قضاری و قراسنده بعضینه تسلط ایله غضب اسبا و قتل نفوس
جرات ایلدندنه طو لایه سراسده و چهار محلدده کوند ریلانه مؤثریه ضابطه معرفتله اکراد مقوم
بر وجه دفع وکیل ایلمسه ایچ جلب و لایق داخلنده و ولایتله لقم حدود بولانه ایچ طایع ارادی
بوندنه اوده سه کونه اول سیاسی ولایتی ملحقانده دارنده قضائیه نجا و زله غضب اسبا و قتل نفوس
و احوالیه جوت ایندکلی و اورداده کونده قضائیه کیدرک بر وجه معدومده حال و حرکتده بولندقدی
و محلدنده وقوع بولانه اشعارات اوزرینه لغوز حینه امر و پس اولانه عکس ردیفه بر باندنه
طو یلایزه مفرزه رسوخ اولوب دفع شورش و تأیید آسایشه اوزر اسلمنده اولوب انجور
ولایات نجا و رده ده سو حاللک سرائی بوندنه و نفس سیاسی ارمیده یلک دخیلاتا ایقاع
شویسه اولانه انزمال و جراتی اهلای اسلامیک غیایتی دعوت اینکله لجه صالاکون دخی
نفس سراسده و چار سوده اسلام و خدایانه بینه بفته ظهور ایدنه عریبه بر سرعت قدر
دوام ایتمه و بومره م یالکد چار سوده بولانه ایسی دکا ندنده ک اموال و اشیا بر طاقم
قاریس مزاجری و برلی بالیدی چیلقدی طرفنده یغما ایلمسه ایچ باعموم مؤثریه طرفنده اولانه

عرضه تابع کورتل فریسی با صید رویدی خانه ایله چیه اولی صنی احوانه و فریه بجانه اولی عثماني
عرضه اتیمه اولدقدی و مقام ولایتده کیفیت طرف سنی صده عظمایه دخی عرصه و اشعار
قلندقی برای معلومات عرصه اولور.

اطنه ولایتی پولیس قومبر لکنده النامه سریه الحی لا اله الا الله

تغاضا فنامه نك هلی صورتید.

هیر و مرزیه قریب سده بسه بیک قدر ارضیک تجیع ایندی اولی عرصه ایله ایدی بوکونه دخی سروه جرتده
کوریلانه اشخاصک طامندی یجونه اجزای نضای ایتلک اوزره کوندطیه اولاده مفتی اقدی یله ملازم
رهبانغایه ارضی سقایی طرفنده تفکک فور شون یا عذیر لقی کی الیوم تحصه ایندکلی پرلرده آتسه
کلمدیکی و چهارنده بولانه عذیرا قریب نه هجوم اید خانه لری احوانه ایندکلی و اسلامه اشقیای
یکدی یکنه یله بسه یوزده زیاده سلاح آتوب اشقیای نك بولندقدی محل اورمانه حاله صعب الطور
بر سیر اولدقدنه تغاضا نك مقدار صحیحی اکلایله مدقی برای معلومات عرصه اولور.

سیواس ولایتی پولیس قومبر لکنده النامه سریه الحی لا اله الا الله

تغاضا فنامه نك هلی صورتید.

ارضیدک اوندوده بر و ایقاع ایتلک ایندکلی شور شک عدم وقوعه کچه کوندزله باهجوم مؤثره طرفه
اقدام اولنجه ایله کچه کونجا رسوده ارضیدایله اسلامدیتده ظهور ایدمه عریبه بر سرعت قدر امتداد
ایتمه و باهجوم مؤثره طرفنده اولانه اقدام اوزرینه ایشک اوی الزوم تلمه و استقرار آسیه ایله
بوکونه ارضید طرفنده باهجوم واقع اولدی دیر حقیقانه شایعات اوزرینه اوفور بر قایق قایق وقوعه
کلمه ایله شایعات نك با اساس اولدقی اکلایله ایشک با صید یلوب سحدی حاله آسیه و دام

ایندکدی کی بون متعاقب طویل غسول اولامه یکنده متجاوز ارمی منکوره قره غوطانه نلک یخه نشی گشت
ایلمند و دله بر طاقم معاملات تجاوز کارانه ده بولمندی ایسه در حال یکناسه ژاندارم و عسکر نظامیه
معاً و تدبیر به بقعه بر وقوعات حدوده میدانه و پیکسینه مجروح اسمایل حکومت قوناغه کتولیده و بسا
دقیقه صده آلسه اولدیفی صریحه ده متأثراً وفات ایلمند در

اوله یی یا زار ایتسی کجه سرعت به یخه قرار لرنده بر طاقم ارمید شهرک اطرافنده گشت و کذا ایلمند
اولامه ژاندارم سواری دوریه سنک اوله جیقه ره سلاح انداخت ایلمند ایسه اولامه مقابله اوزیه
در حال جمله سی قرار ایندکدنده بقعه کونا وقوعات ظهور ایتمشدر

یا زار ایتسی کون سرعت بر یخه ایلی مور لرنده ارمیدک یار سوبه ترابجی و عسکر و قوچو لامه مقابله کماوزیه
خانه لرنده قیانه زره اوکلرینه کلامه اسلامی قتل ایتمکده بولند قدندنه ناکشای نامه امر اوزیه مقابله باطل
ایلس و بوانام اطرافنده طویل انوب ضعی قبل اولیامه هلسر کرد و عرب یار سوبه هجوم ایلد ارمی
ولا ندندنه کلنگو اموال یغما ایلمند ایسه بر قسیمی استرداد اوله زره در انبار ایلسه واکدی اسلک
خانه لری یخه اوله زره ظهور ایلدنه اسیا حکومت سینه تسلیم ایلسه وارمید اوله سدرخی جیار سینه کوی
سرعت النیه قدر سلاح استعملاندنه کیدر طور مامند ایسه طرفنده و قوچو لامه تقاضا نلک لهور مقداری
اکلاسیله مامند اوله سدرخی جیار سینه کون ارمید دنده یوز دنده متجاوز ذکور وانات حکومت خلک
ایدرک موقفاً ایسه محکوم اسطامه ایتدیلر و ارمی محلات قور و دونه لته الزره بومور لکه محافظه
اولنقده بولند یقنک عرصه واقعه نه ساعت قلندی

حلب ولایتی بولس قومسیر لکنده نامه سریه لایق تاریخ و شفره

تغذای نامه نلک همی مورید

مرقس بولس قومسیری طرفنده نامه ۲۱ سریه لایق تاریخ تغذای نامه دولتی کونه سرعت درنده زیتونه قومسیری
طرفه

زیر نه هار نه سی عقد ه مرعس قومیر لکنده کونده یلوب حلب ولایتی یولیس قومیر لکنده
با تحریکات ارسال قضا نه ۸ سریه اولیای تاریخا روزنای صورتید

عرصه و بیاند مستغنی بولیدی اوزره زیر نه قضای اشقیاسه معاونت ایچونه ولایات ساره مدیک
تجمع ایتمه اولاه الی بیک قدر ضعیفانه اویج کونده برو زیر نیک خطیه قسده نیک صوبی کسب
والبتانه و مرعس جرتدیه بصوم ایتمده و عسک نظامیه و ردیفه و اذاره اید هر طر فنده محاربه
و مجادله ایتمده اولد فدی موثوقاً خیر الخمه و الی کونده برو مرعشه بولانه بالجه ارمید و لکنده
قیابوب بیدی نفوس بر هانه جمعله سلاح بدست اولد و لیل و نهار قیالی اولوب لوا احتلال
بر حال بولیدی و آسایسک همه محافظه سی صحن عا جزایره رفاقت عا جزیه مستخدم یولیس احمد
افندیک تفیضات طامعه و جمدیه ایله ایفای وظیفه ایتمده و عسکرها قویله لیل و نهار
کست و گذارده کید و طور طامعه اولدی و سالف ایلیانه موارد تفداخله بید برسی طبعی اویردیه
جرتله بالجه ریه یوسته نیک خدجه دیکه تا خیر ایلمه اولدیفنک عرصه و افاده نه اجناس قندی

اورده قومیر لکنده کونده یلوب حلب ولایتی سر قومیر لکنده با تحریکات
ارسال قضا نه ۸ سریه اولیای تاریخا روزنای صورتید

شهر حال رو بیک اویردیه شیخی یازار کون سرعت الی قرار لنده عطا را صافنده بیدر حاکمی اسماعیل به محمد ایله اینی
جماعتنه صراف بغوص یکنده کونه اید نه مایعه اوزرینه مرقوم اسماعیل قما ایله بغوصی قتل ایدرک فراغله
تسبب ایلمه ایچیه و اذاره افرادی طر فنده در دست اولد و لیل و نهار قویله و بولتانه
تجمع ایتمه اولاه بر خیل ارمی قره غوطانه منکوم بصوم اید مرقوم اسماعیل دست محکمه بیخلافه جمع

الحمد لله الذي جعل في قوسه قوساً للخدمة والثناء .
 وسفده لا تفراقاً له لك هنيئاً

مرعاه وزيوت و سائر چرند ده به بهی مجاوز از میدان هو فخر زنده مجمع ایدرک طایفه و استقام و هر دو
 حرب تدارکده و در هر صورت به ایکی کونک عمکرد قاضی با صه هغه در دیرک سلمانه انواع حقارتده
 بولد قدی و قراده استقبالنک کنه ایدوب قریه لری با صه و نه یغما و جریع و قتل و قومی کنه تده بولد قدی
 بر طایفه بولد بر قاضی طوبی شد بر لیدی صومعه الهام اسلامیک بر هونی ر دینه سو و اولد قندده
 موجود بولد بولد ایندی قاضی بولد صومعه سی هجرت اید بهی کی ملت مرقوم نک دخی فاده مرها بولد قدی
 و شهر حالک بیدی طوقی یا زار کون او جانی قریه سنده واری جماعتده و فقی اوغلی اوغاش ایلده
 قریه منکوم ده قریه اوغلی مغریچ نام دیکر احمد بر لکده قریه منکوم جوارنده جوارنده عی ایلده لر لکده
 با سلاسه قریه سنده جوط محمد و بیری قد شخص کلوب صغری غصب ایدرک سوریکده اولد قندده
 مرقومانه مدفعه صغریه یا ندیه وارد قندده چهل اولد قدی ایلده انداخت ایدرک حاشانک صاع
 قامقندده و صغریه بیک ده حول بو کرندده قورسومه اصابتله متأثراً وفات ایدرک قدی و قریه اولک
 او توغلی یا زار ایتسی کون سرعت بر ایدرک لنده او جانی قریه سنده اقامت ایدده و دیار بیک مدینه
 قریه سنده بولدده جولا و عقی اوغلی همه به علی به او جانی قریه سی ایلکندده واری جماعتده کوچک کرها اید
 فیقی قصداً سلاح انداخت ایلد کوکله اصابت ایدده به قورسوناک چهل ایلدی جریحه ده متأثراً
 وفات ایددی و جوطه لطفه طوبی زیوت بهی جوارنده و طایغ اتکندده ایکی کومه اولکی اقسام القمسی تجاوز
 ارمی استقبالی کور لیدی و عا کر تالان نک قسسی اوز ریه استقبالی مرقوم جیلده جوق حاشانک اولد قدی
 یاس قوسیر لکله برای تحقیق جوطه لونه چرندده بولدده یوس خیری افندیک تفراقاً لری مطالعه سنده سینه اولد قدی

وكلية حقنه يورثا كيانه مفرد في طرفة ما سياتي ترتيب ايد يلا نه نظاما ماله شركت مهر لري
در دست اول و نه ترجمه يورثه ايله بيد يره هلي مرصه يوليس قوميريك تغافنده اكله شمله
مقام ولاينه كيفيت صدمه عظمي و ضي عرصه و اشعار قضيي براي معلومات عرصه و لغو.

الفه ولايني يوليس قومير لکنده النامه ۹، سرته اوللا تاريخ
وشفه لا تغافانه نك على صوبه.

يوز غاده مدرسك خانه نه آينده و ۳، سرته اوللا تاريخ وشفه لا تغافانه ايله عرصه بيد
ورقه نك فاعل و مرتبه محلي در دست ايد يرك تحت توقيف القدي كي مصلوب مور و نه خلف
اولو اوزره قويه طرفة يوز غاد هوالينه كونه طسه اولامه عمدا صل مشي اولوب قصه ده تحكه ايد
ارمني مشوقدنه كيغوره اوغلي عواديك دمي يوز غاد مرته در دست ايد يرك تحقيقات اجهال ملكه
اوليفي يوز غاد قومير لکنده النامه تغافانه ده اكله شله يفي معد و نه.

وامه ولايني يوليس قومير لکنده النامه ۳۱، سرته اوللا تاريخ
وشفه لا تغافانه على صوبه.

ارمني اشقياسنه الحسه نفري ابرانه هود و نجا و نه محمودي قضی داخله مواهلندنه اولامه بولنامه
عكر و عشار آتوري تعقيب و نكله ما عتله اشقياس دفع و نكيل ايدسه و بر معد كه ده اشقياس
مرفوم ده اونه يدي نفري ميتا و بر نفري هيا الله ايد يركي كي بزم طرجه عشار دمه سكر نفري مقول
و بری ترهله لا اولو اوزره اوج مجروح بوليفي و زار ايدنه بقسي م تعقيب ايد ملكه اولو نتيجي
بقعه عرصه قضي و مركز ولاينه و الجيزك اجهال يدي تدبير عمره يله آسيه بر كال اوليفي عرصه و لغو.

صاحب امتیازی و لهذا ولایتی اختلال بیقرارید یعنی و برآوردہ دینی بگویند چہا معری با صوب
 بر اختلاف بیقرارسی الزم اولدینی و بکک و بیسی بخیر بوبد بر اختلاف ظہوریہ متوقف
 بولیدنی مرقوم ہوج و ارمی معنی طرفندہ جمع ایدندہ تشویب بولندہ تلبہ ایدلیدی و اولانامہ
 ارمی معنی اندہ با صمد چہا نہ ہامی نونہ دینی باغہ فالقوب لہرکم ملت ایچونہ چائی فدا ایدرے
 سربا ولہ یعنی و بوبایدہ فدای چہا ایدندک عالمہ لری یسیر بر وقت ادارہ سر قالمہ یعنی و ہر صورتہ
 تطیف ایدرہ حکمرانی سولیدی و ارمیدک چہا معری با صوب بر اختلاف وقوعی مرقومانک
 تحریکات و تشویقات ایدرہ کلیدی متعدد ارمید طرفندہ مفصلاً اخبار ایسہ و اجرا ایدرہ
 تحقیقاتہم تحقیر ایسہ اولدیندہ ہوجہدہ ماعدسی اولانہ ارمی معنی ایلہ سار دیمد خلد اول
 کسانہ توفیق ایدرہ اجرا ایدرہ تحقیقات اوراقی عدلیہ و پرلیدی وعدلیہ دہ دینی مرقومانہ
 توفیق مذکرہ سی عطا فلیدی وائمانی دفعہم ارمیدک الذہ ایدرہ ایسہ ایسہ نایہ و چہا چہ دینی
 دائرہ ہم محفوظ بولیدنی برای معلومات عرصہ اولور

حلب ولایتی بولیس قومیر لکندہ النامہ ۸ دربرہ اولی الامر تاریخ شفرہ ۱

تغرافنامہ ملک علی موریدہ

بوندہ ایکی کونہ اقدم اندرہ یہ قضائک صافسہ بوکلی قریشی ارمیدی طرفندہ انسا اولانہ استقامتہ بر طرہ
 انداخت اولانہ سلاحدہ ایکی ضبطہ و بسہ نفر تا تاری جرج و ایکی مرکب و بر تا تاری تلف ایدلیدی
 و مقام ولایتدہ دینی کیفیت حد نہ عظمیٰ بر عرصہ و اشعار اولدینی معدودہ

مذکور ولایتدہ النامہ ۹ دربرہ اولی الامر تاریخ شفرہ ۱ تغرافنامہ ملک علی موریدہ

مرصہ ادارہ اعضا سندہ ہوجہ با چہا نہ اغوی اقتدیک ہائسی اولانہ شہرہ اوزرینہ لدی الخوی ارستانہ

واهل اسلاميه ده سز مقتول اوده بهجروج وارميدده يوزنجه مقتول اوتوزنجه بهجروج وقوعطسه
 و خانه لر و دكاند اهالا طرفنده بچما واي خانده اعرافه ايلسه و بو خانه درده بر قاديده ايله بهجوجه
 تخلص اولديني و سايه آيتوايه حضرت ياد سالفه قهبره يوم مذكورك فرداسي يازاركون
 آسايك اعاده ايدليكي و باجوردن كزي و بلاهور لوسك روم ايلي كسانه قهبره حايك
 هنده ورك بو طومله وانه هاه ايليكي بورك كلورك بيلور رشدي هندی قريزي ارميدي طرفنده
 اولناه بهجوم اوزيه مذكور قريزم اسلام وارميدده مقتول و بهجروج وقوعبولوب عددي هوز
 اكلايله مس ايدليكي و باجوردده وقوعاتك ظهور اينديكي كونه عاجزايه ده ارميد طرفنده
 قوشونه آتسه ايسه اصابت اينديكي و اصل مرتب فساد اولاه باجوردلي اغا بابا يانه حيا طور و براري
 اوغاس و هاديانه اياكل نام كچه درده در دست و حكومه تسليم ايلسه اولديني معدومده
 تبليس ولايتي پوليس قومبر لكنده النامه و اوللاي نايخ و هنده لا تفاديه

هلي مورتيده

بر و نساه مسيوز لر نه بهجروج نام شخص ارمي معتبر ايله برابر لهم افكار اولورده بر طاقم افسادات و خربانه
 بولنه قدری و بويله براختلاك وقوعلي بحيره سعي و غيرت ايندكاري و اوده درده برو انديخونه نيله فائده
 نخر برانكده اولدقدي و وقعه معلومه ده بر كونه اول يعني خسته كون مرفوم بهجروج فارميد او طيلسي دافنده
 ارمي مرفعه خانه سنه كلوب ارمي بو كلاري دفي تجمع ايدرك جمعه كون اسلامه جامعه ايكه جامعه ك
 باطنی تحت قراره الدقدي و وقعه معلومه كون على الصبح ايركجه خنك خورانه نام طيساده دفي مرفوم
 بهجروج و ارمي معتبرانه اجتماع ايله ارمي اصافك قسم اعظمي جلب ايدوب انكيزه لهدا تم ارميدي

المطبعة بوليس قوميير لكندہ النامہ ۲۲ رتبہ المللا تاج و شہزادہ اعجاز قوامہ نك

علی صورتہ

تشریح اولک یزیدی در دخی کچه سی قره لهور که کبانی قره تنک هفتکلی یوزفدر مجرول اشخاص مسلح اولور
 باصوب استای بیت سنی وارح یوز را من صفیری غصب ایتسه اولد قادی کی یزیدی شیخی کچه سی دخی قره لهور که
 تبعه یونانی دهه مانولک هفتکلی اشخاص مرفوم لهجوم ایدرک و فیورینی قیدوب سلاح انداخت ایدرک
 غصب و غارت ایلر برابر خدمه سنده کفور و دیکر کفورتی جرح و ماضی اولور یونانی یا ندی قتل
 ایدرکدی یا سی قومیر تنک تلفاتی اوزرینه عرصه اولور

و یا بک و لای پولیس قومپر لکندہ النامہ ۷۷ سرمدہ اولیٰ تاریخ و صفہ لی تفہامہ ملک

علی مورند

حکومت سیدہ امجدیہ بریلوہ تا بیرنمرہ پہ وقوعاتک اوتی الزمرہ اسلام مدہ غمیدہ وفیات ایہ سکاہ مجروح
وضعیانندہ اربع یوزی متجاوز وفیات ایہ یوز مجروح وقوعہ لہ فی اکلا سکاہ و سیریک فضیلہ
شروع و غرب نامہ لہ زندہ م وقوعات اولسہ ایچہ اورا اردہ پولیس پولیغی جرتہ حقیقت حال بلہ مدلی
عرصہ اولو۔

بایجو رقصی پولیس قومیر لکندہ ، سرہند تاج دیو می لکندہ قومیر وار دادو

تحریراتک صورتیہ

تشریه اولک اوده در دخی صیحه ایرنی کون سرعت دهن قرار لنده بایچوردک شمال و جنوب جرته ناظره اولامه
ایرمنی محله سنج اوج ال سلاح انگلیسی اوزیریة قصبه قاریشوب لهنه قدر منفه عساکر شاهانه و حکومت محله
لهر فنده جاسکمه اییم سرعت اوده بر یحیف قدر دوام ایدوب عساکر شاهانه دهن ایکی مقتول و بر مجروح

تغی ایله برعد میری ره دولوری و برعد د قما مع فشك و فشك الله ایدیل مرکز ولایت نویسه
اولد قنده تحقیقاته در دست اجرا اولوب نتیجه ی بقمه عرصه قذافی برای معلومات عرصه اولور
حلب ولایتی پولیس قومیر لکندہ نامه ۳، سرته اوللای تاریخ و سفده لاتفاقاته
حلی صورتید

مرعده ارمیاب مفسد طر فندہ اهل اسلام قویتونه انداخته برسی قتل و سبه کشی و ملازم محمد عا
جرج ایدیلی و دونه یادی دمت شخص در دست اولد و تحقیقاته ابتدا اولیفی مرعده قومیر لکندہ
وار داو لایه قما اوزرینه عرصه اولور

الطه ولایتی پولیس قومیر لکندہ نامه ۴، سرته اوللای تاریخ و سفده لاتفاقاته
حلی صورتید

نظام قرقچی الایک برخی طاہوری ملازم اولی کلبی کرد حیدر اغا مع علاه خا حیدر اهلیندہ و ارمی جماعتدہ
روید اوغلی بابا اوغلانہ ولد ارنیہ نام مطاری ایله مرعده کیدلری صده ده خا حیدر ارنیہ مرعده مرعده
فرناز فرزندہ الایهای نام محله وصولاندہ طقسانہ کسی یا تجاوز سیاحتیا بقتہ موصی الیرک اوزرینه
لججوم ایدکلری و بوند زیتونه و فرناز والایک فریاری جماعتدہ اولد قذری و موصی الیرک
علاه سنک حیات و محاکمہ بر اثر اولدیفی قوزانہ پولیس قومیر لک ۱، سرته اوللای تاریخ استغای
اوزرینه عرصه اولور

الطه ولایتی پولیس قومیر لکندہ نامه ۵، سرته اوللای تاریخ و سفده لاتفاقاته حلی صورتید
مقدما در دست ایلمده اولانہ لایفوز استیانک استطافندہ سجد ایدنه بعضه افاده اوزرینه معهود
کوکدره لیانه قره بت جہت عدلیہ و توفیق ایلندر فرمانہ

رامفوجیه و اغوجیه و رئیس مرقوم صحیحی دایل امضای حاوی شهر حال روینک بدیخی جمعه برقی کجری
 یوزغادک کوسه اوغلی محله سنده سرکه مدینه قیوم زاده شدی افندی مدرسه سز بریاره طاشه
 باغی اولدیفی حال آتله ره محلی قومبرلی معرفتله الیه ایدیلوب درونی پوسنه ایله باخریات ایصال قلمانه برقطعه
 یافته در او دفعه اوله ره سرکنز رسی اولانه صحیحی دایل اغا معرفتله خرقلمانه یافته در بیانه اولدیفی و جهله
 بود یاده بر عادل یار شاه ظهرایده جهک و بو عثمانی یار شاهی برینه کجه جهک سرپولیس دخی بسه کوزه قدر
 سلاح التمه تف اوله جهه بواشدن جمله سی اوله جهنی سرکنز به متفقاً قرار و حکم اولدیفی تصدیق ایدیه در
 و منگور ورقه زبینه در متصرف و لوا یا کاتمه تف اوله جهه او یانه طور یکن در عباره سی حاوی بونجه
 اولدیفنده محلی قومبرلی کجه در ایدیلانه تحقیقاته متجر مرقومانه کرجه یوزغادک برسی ایسه لرد و برای نجاست
 هو قنده بر و طشه در بولد قدینه بناء بوندک نام مستعار اوله جهنی و مجهول بولنامه فاعله بوندک در هست
 تحری اولدیفی قومبر موی الیه طرندمه اشعار و کیفیت مقام ولایت در انبار ایلمه اولغله بوندک
 بهمه حال طاهره اخراجی حقه شرف کشیده جو ریلا نه تغرافانه سیری دخی لود منگور قومبر لک عیفا
 تبلیغ قلمغه بوبابده الیه جهه نتیجه در بشقه در عرصه اوله جهنی معروضه

وانه ولایتی پولیس قومبر لکندمه نامه ۱۷ سریه اوللا تاریخ شفره ۱۲ تغرافانه ملک علی صورتی

شهر حالک ادره سکرخی جیارتیه کجری وانه تابع ار جهک ناحیه سی برای محافظه کنت و کنار الملکه و اولانه
 وانه ضبطه الایک وانه سیار طها بوراغی موسی بکله رفاقتده بولنامه یوز بائی احمد اغا ناچه منگور
 بو عالسونه و جهی قشلا و فریدری میانده اومد یکی نفر صبح ارمنی اشقیاننه تضادله الیه قدری مجادله
 نتیجه من موی الیه موسی بکله رفاقی سواری ضبطه لرندمه محمد اونیائی الیه نفر هر کس علی اغا اغر صورتده
 مجروح اولد قدری کی اشقیای مرقوم دمه برنفری شیر قیاقده بیتا وادزر لرندمه لاسطه سی بر عدد میری مانخی

جلب دلائی پولیس قومبر لکندہ النامہ ۷۷ سریمہ اولیٰ تاریخ شفرہ ۱۰ تغرافام نک علی صورتہ
مرسہ ایہہ زیترہ ارہ سندہ ۱۰ جرات کویسی اسفیا طرفندہ تخریب ایدیلرک زیترندہ ۱۰ طابورہ امدادیحویہ
کوندربلاہہ عکشاہان طابوریریک تصعیانہ دوچار اولیفی سوتیکدہ اولیفیہ فرماہ

جلب دلائی پولیس قومبر لکندہ ہوا با النامہ ۱۰ سریمہ اولیٰ تاریخ شفرہ ۱۰ تغرافام نک علی صورتہ
زیترنک تغراف غلطی منقطع اولورو ولایتجہ م معلومات الزامقندہ اولیفی عرصہ اولور
دیاربکد دلائی پولیس قومبر لکندہ النامہ ۷۷ سریمہ اولیٰ تاریخ شفرہ ۱۰ تغرافام نک علی صورتہ

۱۰ حالاً اسلامہ ہوامعدہ ارای صلوۃ جمعہ ایلمکدہ لراکیمہ ارمید طرفندہ آیتلامہ سلاح صدی اوزرینہ
براعتسا و قوعولورہ الحال طیشاری دوکولور و طرفندہ مجروح و مقتول و ارایہ مقتاری
بیلہ مامکدہ ہونکس اولیفی و اوہدہ دہ چار سودہ آتسہ ظہور ایدیلرک اوہ باب قدر دطامہ محذوہ اولور
نتیجہ سی بعدہ عرصہ اولیفی معدودہ

مذکور قومبر لکندہ النامہ ۷۷ سریمہ اولیٰ تاریخ شفرہ ۱۰ تغرافام نک علی صورتہ

سلم غیرسلم و فیات یوزالی و مجروح یا لکڑاللیہ بالغ اولیفی کویلشدر و عقب و قوعاندہ صریح ظہورینہ
کرک تغافنک و کرک جرحک دھانز بادہ اولوب اولیفی بیلہ مدیکی و ایوم طرفندہ سلاح اسفحال ایدلمکدہ
اولدیفندہ غنام و قوعاندہ نتیجہ سی بشفہ عرصہ اولیفی

انقرہ دلائی پولیس قومبر لکندہ ۷۷ سریمہ اولیٰ تاریخ شفرہ ۱۰ تغرافام نک علی صورتہ

یوزغادل تہ محلہ سندہ واری صیغندہ سرکت فسادہ کیسی صحابی دایل اغا معرفتہ تخریب قدر وہ نفلندہ غورہ

تیسرے ولایتی پولیس قومپرست لکھنؤ نامہ ۱۸ برسہ اولیٰ تاریخ شرفہ علی تفراف نامہ

علی صورتید

ارمیدار و نہ ہر فدا یا زفقہ اولیٰ قدری واسلہ جمعہ کون نمازہ ایکہ جامعہ علی صاحب
فانہ دولہ لری اولیٰ بندہ قرار شد برلیہ کی دفعہ کون دنیٰ ایکہ معلوم الاسی ارمی جو کلاہہ برتنامہ
میسر زلزلہ ہر رچ کلیسا یہ کلاہہ ارمیدی جمع ایدرل جو جمعہ کون لہریم جامعہ با صیلہ فقہ
سزہ جامعہ علی صاحب فانہ دولہ کیسز کہ بطلک آلہ سزہ دیو تحریک و توفیقہ بولند قدری
و ہر قدر نہ ہر ملکہ جو کلاہہ و مرقوم ہر رچ علی تحریک و توفیقہ ایدرل نہایت او دفعہ یسیت
و ہر کلاہہ ارمیدار نہ دہت زکور و برانات کہ جمعا بسہ شخص لہرندہ اخبار ایدر لفظہ در حال مجلس ادارہ
اعضای مہرور نہ افادہ لری ضبط ایدر لکی برای معلومات عرصہ اولیٰ

طہر ہر نہ ولایتی پولیس قومپرست لکھنؤ نامہ ۱۹ برسہ اولیٰ تاریخ شرفہ علی تفراف نامہ

علی صورتید

یکہ جمعہ کون سرعہ بندہ ارمیدار کشا نہ قصہ سنک لہر لہرندہ ہجوم کو سترسی اوزریہ مدافعہ ایدرہ اہالہ ایلہ
و توفیقہ لایہ مجاہدہ ارمیدارہ طغوز و فوات اوزہ النی مجروح و فوج بولہ و اوج خانہ دہ محترہ اولیٰ
و بعضہ دکاندہ بغما ایدر لکی و اسلامدہ و فوات ایلہ مجروح بولند بغی کشا نہ پولیس مہر لہرندہ سکدی
النامہ شرفہ اوزریہ عرصہ اولیٰ

بولند بڼه وړو عا نده خبراته ماقده اولدې فقط او راده ك استيا ناره ومار ايدلې رانده
قوما ندانه كلامه تفراقنامه ده مفهم اولدې معروضه

حب ولايتي پوليس قومبر لكندم نامه ۱۷ برمه لاسي تاريخ و سفره تفراقنامه لك
هلي صورت بند

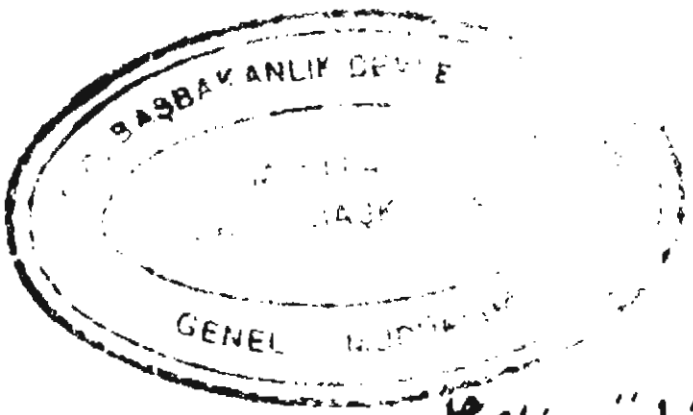
دوئي كومه او رنده ارنيدل چا سوي ترهجي و عكسكاهانه لك مقابله اوز رينه خانه رينه رينه
سلاح استعماله بعضه سلامي قتل ايدند نه نكي مقبله باطل اجرا ايدلې واطرافنده كلامه كراد
دكاندنه خيالو اشيا يفا ايدكدي و رديفد سلاح الله اليفي اوز قومبر لكلك اشعار اوزينه
عرصه اولور

ارضوم ولايتي پوليس قومبر لكندم نامه ۱۸ برمه لاسي تاريخ و سفره
تفراقنامه لك هلي صورت بند

بو كومه سرعت بسه راده رنده ارمني فدا يندنه علاج مانوره ارمني مغازه بري قيانده برمه و بنای ضاري
فورمه نصدي انجمنه ليم و دست اولدوره پوليس د رده نه كوتله ايدې آزه كده ارضوم حكومت قونامي
او كنده ضبطه بول ايمني محمد افندي به برارينك ره و ولورده جرح و اختلاف ايمسي اوز رينه كملور ايدنه
منا عوده تقريباً قروه الي قدر ارمني مقتولا و فاته انجمنه و عكسكاهانه واهال مسكوده ره
اوه اوده بسه قدر وفيات و مجروح و فوج بولند بهما ايد بلامه اشيا محكمه مرتبه استرداد
اولدوره اعاده و محافظه سكوتنه كمال مرتبه صرف مسلي ايدلنده در نتيجي عرصه اولد بڼه
عجالة بوقدر جفله اخبار و قوعات ايدنه بيلم

۱ و غرامتده اولسك ده بلاقاقانه وقت منعه قست ايله اصل قست خاندله معاره لري محافظه ايله
مقرر بولانه اسلام و ارضي دلايليك برطاني عارضه ضياع و تسلط او غرامتده اولديغي رايك
اطرافده ك عائر و قبائل غلبه مؤدي اولمعه سايله استقلال ايدليكي و ذكره او توري
وانامده برعد كه جمعا او توري سزا اسلام مقول و يوز او توري بسا مجروح وارمينده يوز او توري
طفوز مقول و قرضه مجروح وقوع بولديغي و سهرل مواقع لازمه نقطه وضعيله قايقلقك
ساي قدر توانيه همت يار شاعديه كاملا ازاله و سكونك اعاده نه كچه كوندرا صرف
مسما وليديغي و مقولده دقي قالد بولديغي معدومده

طبريز و ولايتده جواباً وار داولامه ۱۴ سره اوللاي تاريخ و شفه لاتفاقنامه نك
هلي صورتيد

مرميا به بروك موقوف اولديغي ديوانه حرب افاديه معدومده

جلب ولايتي پوليس قومير لكندله ۱۴ سره اوللاي تاريخ و شفه لاتفاقنامه نك هلي
صورتيد

مرعس طابور اعلى محمد افندي و بسه نفر زاندارم جو جان نام محمله ارمني ارباب مفده طرفنده
سهر ايدليكي مرعس پوليس قومير لكندله لاتفاقنامه اوزرينه معدومده

ولايت سارالها پوليس قومير لكندله لاتامه ۱۴ سره اوللاي تاريخ و شفه لاتفاقنامه
هلي صورتيد

۱۵ سره اوللاي تاريخده مرصه اولنامه وقوعانده صكره مرعجه وقوعات اولديغي و يوتونده پوليس قومير

تلیس ولایتی پولیس قومبر لکندہ النامہ ۱۳ سرہ اولیٰ تاریخ شہرہ ۱۲ تفرقا نامہ

ہلی صورتہ

سلمان جمعہ نماز نہ ایکہ ارشد جا معہہ ہجوم اٹھو و طرفندہ تفات و مخرج وقوع ہولندہ قصیدہ
یا ربہ عرصہ اولور

منہو قومبر لکندہ النامہ ۱۵ سرہ اولیٰ تاریخ شہرہ ۱۲ تفرقا نامہ ہلی صورتہ

صہرہ فی اخلال آلیس ایدہ ابقاع سورہ قیام یدہ ارشدک ہوا جہدہ کجہ جمعہ کون نہ بولندہ صلات
اختلا یہ قصہ ایدہ کدی عرصہ ایلہ ایدی تہا یہ لازمہ و سربہ اختلا یہ ازالہ سورہ کمال دہ
اقدام اولفندہ در طرفندہ قل و جرح نفوس حادثہ سی بر طرف ایہ وقوع عرصہ منع ایلہ و انجہ
ارشد ہوا اختلا صوف عشار و قبل ایہ مخلوط اولامہ اہلایا و حسب الموسم ہا جہدہ اخذ
واعطایا جہدہ کلامہ ارادی یغما کر لکہ تشوہ و استفال بولندہ توسیع ایتک قدرہ دلامہ ہوا زلندہ
قالہ برد قادی فتملی اشیانک ما عدا سی او تہ ہر دہ آندہ ہر دہ و بردہ اسلام محلہ ریزہ ہجوم ایلہ شایعہ
جہا یقلہ اسلام دی بر طرفندہ محلاتہ طاعنہ و دیکہ جہدہ اطرافہ صا جہدہ اشیایہ قاید ہر دہ
اختلا اور انجہ جہدہ سی ترتیب اٹھو و بردہ ہا رسولردہ یا نغیہ جہا رسو کی اختلاک الہ دھنی
آتا ری الہ آلہ اولادہ اسلام یجما نہ ایلہ قوشو و قصہ و محلاتک طاغیقلفی ہوا اختلا ترتیباتی
بلک تا ئیدی برقمہ استعدادی کو ستر مسہ ایچہ محلاتہ ظہور و قوعاۃ قطعاً میدانہ و یرلدی کی عربہ
با صد یس و ارشد شدید اختلا ایچہ ہا رسولبر وقوعی ارز و ایدہ کدی غامرت مقصدی ترویج
ایتدہ رک ذاتاً قایسہ اولامہ اسلام واری دلامہ ندندہ بولہ بیلامہ اشیایہ ضعیفہ و پولیس ایدہ ہفتادہ
عکس ترہاۃ نک محلاتہ طاغیقلفی اولدیفی صردہ دہ صوف مختلفہ اہلایا ارہ سندہ مختلفاً صایعاً

کیوه قضی فائمه فقهده النامه ۱۱ درینک تاجی خیرات مورید

ایولک یزیدی ییخی جبار سنه کون سرعت النی بجه رام لرنده کیوه قضی مربوطه اینه صفا یاجیه
اسلام وارینک یکدیگری اورمقده اولدقدهنی اوراده بولمسه اولامه قضایا اندامه سند
کردی سرعت سزده معلومات ویرسی اوزرینه ییدی لفر اندامه ایل وکل غله حرکت ویرعت
طقوز قرار لرنده ناحیه منکومیه مواصالت ایلمسه و سایی سطوتوایه حضرت یا در شهیده قلمه عریده
موفیت حاصل اولشد بیوم منکوم اوراده بازار قورلور و لقله و کیوه واطه یازای واکر
محلده کلمسه اهلایله یازاجی صافک مقداری ایکی یکی متجاوز بولمسه ملا بسیله بوقد اهلای
ارهن ایکی ارمنی کخی طرفنده ره وولور انداخت ایلمسه ولسی منکوم غلبه لقله لیجانه باریلمسه
ودر وده ناحیه دم اوتوز واطرافده اصبع دمت که جمعا اوتوز اوتوز دمت ایمنک تقفانه
اول مقدار مجر و جتنه سب ویرشد بود قعنه سب ظهور کما العرصه اضیافه تقفات
منکوم میانده داخلده اوطیه

اطه ولای یولیس قومیر لکنده النامه ۱۲ درینک تاجی و شفره لاتفا فامنه

علی مورید

چوقه مرز مه ارمنیک سلوکی و جبار باندیره آجوب و برنوع شایقه السایلیوب او جاقلو فرینده
انکیز عکری کلور دیرلک نمیس اجرا اید جقدی و صانعت انک اجیره او کلرینه جیفانه ولور
او زلرینه لجموله بر عریده جیفانه جقدی واول اباقه اولاندنک کافسی معلوم اید وکی محل منکوم
یولیس قومیر لکنده بیلدیرلمسه اولمده طولا یا ادمه آسپه منمخ برکومه مرکز ولایتده ایکی بولک
عکس شانه محل منکوم سوه ایدله یکی ووالی یا شادی دوره جیفانی معروفده

اولمقدمه برابر د لماندی م خبراً قیامت بر طبقه وجه صورتی و اعزاء نامیه بر هیوه تجار و غیاده
 کلیتاً یاره طویر مقدمه اولدیفنده و متجاسر لر عمومی دکل ایسم یک هیوه ضابطه م معلوم اولوب
 نه چاره که بوند طویر اوله باطبع فهم کند وری و همدم اندک مقدر وری وادی انظار
 صایه جندی و بالتوفیق نصیب تحقیقات ایدیه هیوکه قطعاً وقوعی اولدیفی حاله ترجمانک وری
 قاتلک ضابطه مؤرری طرفنده القوب بر تقدیفه وار مندر یکیده طویر یوب حسب ایدیکه رار
 قومیه لیتک تصیغات و مفتیانه نظر اعتباره مقدمه اوله کون ترجمانک و بالتزایه بعضه
 سفیرک شکیاتی موجب و مع مافی ارباب اختلاف سو بولده نه حرکات و معاملات
 جراتک از لریک سربستی دوام و جریانه آسویه یا ی تحت خلل طریاتی مستوجب اوله جفی کلفت
 ایضا جده مستغنی بولدیفنده و بولک بر نهایت ویرطک زمانه کلمه کجیه ایدیکه نه لطفاً بوباید ضابطه
 فصل حرکت ایدیکه تصویب یو بر یو ایسه قییه و امر و اشعار غیوه ماعده علیه جناب صدر تیشیدی
 نمایانه یو طویر این

از مردم بولیس قومیر لکنده النابه . اول لایحه تاریخ شفره انقضاء

حلی صورتید

شهر حالک طویرخی کون سرع شده اسلام و خراسانه ارسطو طویر ایدیه صانع اوزریه فرسیا ندوفنده
 سلاح انداخته تصدی و نمیه الی قدر ارضی و بسه قدر م اسلامه تلفات وقوعی لایقی از رخانه
 قومیر لکنده شمدی النابه تلفاتده بیلد بلسه و تقیقات انضباطیه بغایت اعتنا لزومی نومیه ایستد و لایقی
 عرصه اولور

اوله کلامه وقوعات عادی قیلمده اوله روقه دومه کچه ادره قیوسی جهتمده سائقه سکرایله برارینک جهتمده
 و برده بک اوغلی طرفده کذلک سرخوشقله و یردیلی سیت اوزرینه قضا برارینک جهتمده و چیتده
 سایی آتاشوایه حضرت ملکه ایدیه ییچ بر طرفده محل آسیده و باعث صحابه دنده بک بر معاله و قیومده
 و چهارم درجه در حال درهست اوله روقه حقده قانوناً لازم کلامه معاله نلک اجرائه ثبت ایلمده
 اولدیفی حال رؤسای ارباب اختلاک مقررات جائانه لرینه بر لاهقه جدید اوله روقه کویا هر طرفه
 اربیندن قلایه لرلی و بنا عید ائیندی و صفه جه بر لری اولدیفی یائله و التحا مقصیده
 سفارات اجنبیه به اوج دست بک ارمی ترتیب و ارسائی قرار لندیر قدری ان صول جهتمده
 اوله و بوندک لهره لو نشات و تحا و زات جدیده سه قایتر زجه ندرک مایهتی و درجه نایری
 هنوز ماده اکلا یله میانه تعهد لرینه خلل کلسمه دیو صول درجه دم اختیار نائی و سکوت
 ایدلک معازاته ارباب ملکت تکیده جمعیت و توفیر جراته بقعه یکی و قالی بر هاده ایفاع ایدیه لرینه
 میانه و بوندک دیمک اوله حقه بنا و بوباده باب علیجه بر تدریر سریع اتحادی و ضابطه ایچومه دم مؤثر
 بر خط حرکت یقینی صورت جریانه احواله کوم امور مختومه ده بولمده اولدیفک عرصه و بیانه ابتداء
 و متعلقه بریده جه امر و ایدیه جناب صدر تنهیدیه جه انتظا ابرم اولدیه

مقام سئی صدر تنهیدیه یازیدله بر اوله لایق تاریخ وایلی یوز قروه دست نومون تکراره
 صورتیدر

دید عریفه جاگزانه عرصه و اشعار اولدیفی و جریله ارمی فساد قومی طرفده ارمی اصافی و لاندیک
 قیادت لرینه کمال کرمی و نهید بایله دوام اوله روقه شاید بوندک امر نهید بایله حواله سم اعتبار ایتمه اولدیفی حال
 اولکید قومی نلک امریه عدم اطاعتده طو لایه الی لیرایه قدر درجهات مختلفه ده نقدی جزا لرله نجریم

ارمنی قومیته سی اعضا سنده اولوب بجه اول دیسانه جلب ایلسه و بورجه عفو عالیه مظهر اولوب اولان
سوارسه و حادثه نك شده باعث اولانه خاندانه بری م طر بزونه قومیته سی یکسی ایکنه عطا
نقی ایلسه و كذلك مظهر عفو عال اولور و چند طر بزونه عورت ایکنه اولانه بدروس مریمانه
نام شخصه اولوب بوندن عربه اده سنده قتل اولدیفی مسموم ایسه بو صرحت لغوز تحقوه ایتمدی
اکلا شمسدر اوطبع

مقام سئی صدر نیلھی نیلھی سریه اول لالای قایغ وائی یوز فروه اوج نوروت تکلونه
مورینه

تشیات اختلاط زاری سای قدر توای حضرت یا دنا لیده بالسهوله تأیید بر اغیلانه ایاضه
کند و لری مظلوم کوسه ملک ایچونه کرن ضابطه کالاهان و کرن الهال اسلامه عقده نه هرکونه
تضیع و شاعه سنده حال فاطمقدی بیک در لومفتد یانک و نه صمندر قارندری ضابطه مئوری
طر فنده آلوب بر نیلور و ارمیدیکینه در دست و توقیف ای دیلور کی برهوه تضیعاتک ده
الحمد و الهه فریه بطلامه اولدیفی کور دجه نه تشب ایده جگر یی بله میرک و وساطه ملصدی اوده برهوه
سوره ایدرل آز هوه عقلی با شنده اولانه و دکاندیری آچانه ارمنی اضافنه تهدیدات کونا کونه ایلمکرار
دکاندیری قیانه برهوه و کویا قاسم با شام سکر و کدک با شاده یدی ارمیک قتل ایدلیکنی اعلامه اتمک کی
مملکتک نجارتنه طوقه هوه و آسایخی اغلال ایده چک در لور لور معاملات ملعظا رانه ایدیکینه حادثه
ایقاع اتمک ایستکلری بی دربی النامه معلومات ایله تأید و ارباب اغلال عقده تر صمندر طرفنده
و بریدانه تأمیات و تقریه خلیل کلما ملک ایچونه ضابطه به التزام تأفی و اعتدال اولدیفی جراتدی
تشدایدور حرکات اغلالیه دفع و تسکینه اولدقدمه صکره یای تحت سلطنت سینه ده هر وقت و هر محله

طبریز و ولایتی پولیس قومبر لکندہ النامہ ۷۷ اول لایح تاریخ و سفرہ لی تفراق نامہ
علی صورتہ

۷۲ اول لایح تاریخ و سفرہ لو تفراق نامہ ایہ عرصہ اول نامہ مخرج صحی وفات ایدی اوسب نامندہ
برایینک خانہ و دلا اندہ برہوہ آخہ و متفرعات ایہ اول و فسادہ ظہور لایحہ توقیف ایدلیکی معروضہ

طبریز و ولایتی پولیس قومبر لکندہ النامہ ۷۸ اول لایح تاریخ و سفرہ لی تفراق نامہ
علی صورتہ

صلا کون طبریز و اول غرایہ نمجہ و ایوریک دیسہ دتہ کتیر دلی بوستہ دہ سوار سہ نامندہ برایینک
آلدی مکتوب غیاث تحریک ایدہ باندہ بولنامہ ارفد شدیلہ مسلمانان اوزرینہ رہ و ولور اعدیلہ کشتی
جرح ایدلشد عید زماندہ مختلف محلہ دہ بہ ارمید طہرندہ سلاح النفعہ باشدندہ محل اولانہ
کورلی محلاتہ سرائلہ ارمید اید مسلمانان مجاہدہ بہ ابتداء لشد در حکومت قوہ موجودہ سبلہ مقلانہ نک اونی
کوچ حال ایلہ البلیسمہ اسلامندہ اودہ بر ارمیدہ یوزکسانہ الی وفیات وقوع بولوب طہر فیہ مجروری
قوہ سہ رادہ سندہ در اختلال زماندہ بعضہ ارضی معازہ لری دلیما ایدلشد اعادہ آسبہ شفق
پولیس دائرہ سنہ اول غرامتہ وقت بولہ مدیقندہ انجیہ بکوہ عرصہ وقوعات ایدلی درہست اولانہ
ارمید با ارادہ سبہ شکل ایدہ دیوانہ صریدہ استجواب اولمقدہ اولدقدی معروضہ

طبریز و ولایتی پولیس قومبر لکندہ النامہ ۷۹ اول لایح تاریخ و سفرہ لی تفراق نامہ اوزرینہ مقام سہ
صدر قیامیہ یازیلانہ سکر یوز الخمسہ سہ نومرہ عربہ صورتہ

ارضی ارباب مفاہدیک طبریز و ندہ دخی ابقاع ایلہ کلری حادثہ دہ طوای صحت مخصوصہ دہ اچاقناہ تحقیقاً کون
حادثہ بہ سبب ویرہ یعنی اوزرہ دلیجہ برکی بوغیکہ ال ابتدا الحال مسلمہ اوزرینہ قورسومہ آتائہ شخص دخی طبریز و

مستغنی عرصه دیانه اولدیفی اوزره اشوجانیه منجاسر اولاند جمعیت فسادیه فرارنده اوله جفدیه شهر العز
 بوفعلی ایقاع انجادی م مملکنده براغتسا شک ظهور و حدود مقصد مغلطانه متنی اوله جفی جرنده کفیت
 شو نقطه ده نظر دقت و تأمله الزوم استصحاب ایدیلده عسکر نظامیه و ضبطیه ایله تقسیم ایدیلده
 محله قولا جیقا یلوب سواقاده طویلا نغفه با سلا یانه بره یوه ارمنی و سائر نک براره م
 بریکدی سرعت و همه صورتله منع ایدیلر و طرف دیکرده م منجاسر عفره که تحقیقات و تحقیقات
 ایدر ولیدیه رن ساید موفیقوای حضرت یادنا لیدیه مغل آسیده بر حال ظهور کلیمکسزیه اعاده امنیه
 موفیقیت حاصل اولمدر در دست اولدقدی عرصه اولانه و ظهور انجادی اخبارات و دلائل ایدر کلیمکسزیه
 طریز و غنی قصبه ارمنی و سائر ولد قره بت ایله استیلا و غنی بقوص و کوشخانه استا و ولد اطل
 و اشرف فعل فادده مشارکنی بولدیفی استدلال اولانه قصبه ارمنی میا و ایدر بار استقامه و غنی کلیمک
 درست و تحریک و اینک در کار اولانه یعنی نبتده تدبیر نظامیه و احتیاطیه مراجعتله اجرای عیانه
 دوام اولدیفی برای معلومات عرصه اولور

طریز و نه بولس قومبرکنده انانه ۷۲ اعلی لایق تابعی و شرفی تعزاتنامه نه اولی صورتیه

طریز و نه کتخدا و اسیل محله سنده اولکی وقوعه ده طویلا فرارده اولانه ارمنی خاچیک بریفی ایله جمع ایرشی
 کیمسی سرعت اوچده عسکر ساهانه فرارنده طریز و غنی جمعی بی ره و ولور قوشونله اغر صورتده مرجع ایل
 فراتیمدر بنو ایشیده الهالا اسلامیه سواقاده جیممدر و بومره ده ارمنی محلاتک مختلف ستمده
 بر قایح سلاح انداخت ایلسمه ایچیه بشفه وقوعات اولدیفی و الهالا طاعیدیه و ستمدی آسیده بولر
 اولدیفی معدودمدر

و اینک اهمیتی داره سنده تدبیر لازم اتخاذیه تحقیقات و تحقیقات دوام اولمعه بولمعه اولدیفی و تفصیله
یوسته ده بولدیفی معروضدر

ولایت شاربها یولیس قومبرکنده انامه ۷۷ اولمعه تا یغ و اوده طغوز نورون
تحریراتک صورتیدر

شهره لی تصرفات ایله عرصه اولدیفی و جریله ماه حال روینک بکرمچی جریله کون سرعت اوده برده
طهریزنده مافره مقیم وانه والی ساقی سعادتو جری و طهریزنده فرقه عسکری قومانده سعادتو
صمدی یا شاربها یارنده ایرانه حکومتک طهریزنده قونسلوی میرزا راضی خان و پوستانه و تقاضا
باسه مدبری عزت بک اولدیفی عالم مدعو بولمقدی ولایت استیاف بی غرتو اسعدالدین خان
کیمکه لرانکه اوزده سوقا و تغییر اولانده جاده ده مرورری صده م یوزلونه نایله معروف محله کیده
طارسوقا و هندسه کلده کهنه یکدیسه یارنده اسطلا معلوم سنده یا نطالونی ایکی ارمنی سوقا و
اغزنده بیقه وده بسه الی خطوه مافوده بولانده شاربها بک اوزر لرینه لایق قطع لهر ایکی ده سکا وده
ال ره دولور بوشالدوب بومده م کرک جری و کرک صمدی یا شاربها یارنده جافدنده ضرر
صورتده مجروح اولشد در معینه جادوسه جیکس علی ایله اوردنه کیمکه بولانده طهریزونی بالیو اولی
حافظ تقیه شاربها بکده م تقریباً بیکه بوندل ده اوزرینه هفته ره دولور لرینی دکشیده ل
بوشالمعه دوام ایندکله ده در دستینه موفوق اولمصب نهایت انظیم قونسلو سخا بی هوارنده کی
قاریشوه سوقا قدره غائب اولشد و کیفیت یولیس اداره بنجه استخبارات لخمی اوزرینه موجود یولیس اید
ایجا بایده محله کیدیلر تحقیقات و تحریات ابتدایه و نظونه اولانده بر قایق لخمیه در جهت
ایدلدر

مقتضیاتند بولدیغی غیر قابل انکار بر حقیقت.

در سعادتند بویید بر اختلاف جیفایله جفی دله اول تحقیق و حق بطریقه ده تصدیق ایند بلس اولد قدیقه
تویور قده جیفایله اریجیه .. لهایس .. غرض سنک وقعه ده اوله ساز کومه اول یعنی **المولک المملک** تاریخ
طبع اولوب حادنده صده در سعادت کلمه اولاده اوله بیه نومون نسخ سده اختلاف دیمادنده
باشلای جفی و بونک اسباب ده طشه رده ایقاع ایدیلده مفاصلک تأیید حصول مقصد ایدیلده
و حال بولک اختلاف در سعادت و قومی تریع مداخله موجب اولد جفی طمه اولمندن عبارت بولدیغی
و مع مایه طشه رده دخی حرکات اختلاف و قوعه کله جفی وارمیدک بوحکمت اختلاف سده قوه
صابطه کفایت اینجوب قاریتوریه عکس جیفایله جفی و قاریتوریه لوله اثا سده یک جور آدم تف اولد جفی
در کاراییم ارباب اختلاف شجاعته مقاومت ایدیه جکدی ظاهراً خطایه و حقیقتده اجرای
ملفت توصیه ایلمه بولمسی دخی حرکات منکونک اول صورتله آنا رشی فکریه خدمت ایچونه فساد قومی لری
طرفنده ترتیب و تقیه ایلمه اولدیغه و متحدیه قدر هر طرفده ظهور ایدیه اختلاف لک م داشته بویله
قومی ل طرفنده اجرا اولنامه الفاآت و تحریکات فساد ایدیه و قوع بولدیغه دلیل واضح بولمندر

طهریزده ولایتی بولیس قومسیر لکنده وارد اولاده **المولک المملک** تاریخ سفره لی تصرفات
علی صوره نیده

مسافره طهریزنده بولنامه وانه والی ساهیجری یا شا طهریزده قوماندا محمدی یا شایلم بولکوم سرعت
اوله برده استیلاف یکنک خانه سده کیمکده لرایلمه بولنه ناظر سواقا قده ایکی ایشیجری یا شایلمک اوزیریه
طغوزال ره دولور آتیه و شایر الیهانک ایا قدریه اصابتله ضرر سزجه مجروح اولس و متجاسر
زار ایتشد در بو خصوصده متجاسر اولد قدی دلائل اکلا شیلده بر قایع ایشی متحدی در دست ایلمه

ضابطه نك شوها رنه ده قبل انظار اوله ميانه مسعى واقدا مائى شكل ديدم كوسته ملك ايجوره يهد ديو
تصنيعات ايجار و اشاعه اولديغى كى مقدار صحيحى قيرد رسميه ضابطه وكشفات و معاينات صحيحه ايله مثبت اولان
اخذلجيد و فيات استطلاعات مو توفده اولديقه كوم بطريقها نهجه يك زياده كوسته ملك مقصدي
و كمال الصينه راست طه بردن تنظيميله استقلال ايد ملكده اولديغى اكلا شيله وه بوصفوليت تصنيعات و اسنادات
منكوم به بر صميمه جديده تزويرات استحضار رنده بقه بر معناه محمول دكلده

ها رنه منكوم نك صورت و قوعيله ضابطه به جديده ايدنه معاله تفصيلات صور معروضه ده عبارت اولقله بار
كرن بو حركت فاديه و كرن محالك شاهانه نك مختلف محلدرده ايقاع ايدلس اولانه دانات اخذليه
بر سبب مشرعه متنى اولوبه التى سنده برو اجرا قلمانه تحقيقات و محاكم حضورنده و فعاله جديده ايدنه
محالكات ايله ثابت اولديغى و قويه لرل ضابطه ده محفوظ بولنا نه تعليمات بر و غلامدنده مصرحاً بيان
اولديغى و جهرله ارضى فسادى ديا اوز رنده موجود حكومتدنده ييج بر يك اصول ادارهيله قابل توفيق
اولميه موجود صورته اموال و ثروت عموميه و اراضى موجوده نك صورت مساويه ده تقسيمى و بر حكومت عموم
تأسيس و ديه و حكومت و از دواجل لغوى شكلو آ نارشى مقاصديه مستدا و له وه واقعا صورت
ظالمده م قويه لرجه ارضنامه نامه بعضه مطالب در ميانه اولخفته و غزنه لرله دضى نك ايد ملكده ايج
بولند فساد بر و غلامدنده م مقصد قريب م نيله بيان اولديغى و جهرله ارضيدن حبات به نقطه نظرندنه
تحريكديه بو مقصد قرييك اتخا لنده صكه آ نارشى فكرى نعيماً اجرا و بوفدن يالكه محالك شاهانه
عصايد بلرل بخره اور ديا بيزيست و آ نارشيديه م بر شيله رل عموم حكومت اريك الدنده زمام اداره
حكومتى نزع ايجك قدسقى نزع ايجوره اور نه بر قوعيله لفظى و جعلى سيد اولديغى دلائل قطعيه ايله مثبت و فساد
منكوم نك بر طاقم سور قصد و نهديد و امالا غير مشروع سيد ايقاع ايد ملكده اولميه آ نارشى فكرينك

اخطايات مناسبت سبيله برابر غلامه ارمه سنده چهل اولاده دهنت و صبحا نك رفع و سكينة
 نوره العاده و جهانبارانه بر صورتده غيبت و بوقدر مشغل ارمه سنده متجاوز و مطلوبه اولاده
 يوز قزو بسا كشي بادم تحفيه و تحري ايله در دست ابد كدي كبي ضبطه الهيا طرفدنده و ذي مجروحك
 معانيات و مداوات اولدري بالا جلا همت خانه يه يا نيردرو و كند و ربه آبر و آبر و مخصوصاً
 البسه و بناقد تارك اولدرو تدوينه اعتنا و بر طرفدنده متجاوز به مرقوم عقدنده موقوفاً تحقيقات
 ابتداء اجرا و تحفته بولس و ارباب با اختلالده وفات ابدنك جنازه لرينك لافسي خريستانه
 جنازه لرينه مخصوص اولوب ضابطه مستدا اولنامه عربي ره تحمیل ايله و بطريقخانه دمه جلب اولنامه پايين
 معقيله بي قله خا رهنده ك ارضي اسيايه منة نقل ايديرك مهر سمي ايله مختوم سند لرله تسليم و دفعه ايندير ليكده
 صرطات معلومانه لرينك درجه و خفقي و عقدنده صد كل الوجوه مستزم اولد عفي سؤلي با طبع درك
 ايتمه اولدري لازم كلامه و همة اولور ايسه اولسونه تجديد سؤموس و اختلال ايله عجم فاسد لرجه كند و دري
 مظالم كوستمك و تعديات و تجاوزات واقعه ده متأراً و مدافعه نفس و محافظه حيات محو ريت
 طبيعه منة بناء الهالا طرفدنده ايد يلامه مقابله و مدافعه يه رنك ديد و دير ملك چاره منة توسل ايديه
 ارباب صفت سؤرسه و اختلال بر سوال معروضه هر طرفده تدبير سريعه ايله رفع و ازاله و امنيت و آساييه
 مملكت اعاده اولدندنده صكه هر طرفه طاعت قدی فدائاً استرا و اسطه سيله ايلك لهجوده يا يد قدی كبي
 محلات ارمه لرنده راست كور دكدي روم و يهودي الهالايه م نعر صديله ضرب و جرح فضيحه منة
 جرأت ايتد كدي بي دري ضابطه يه مراجعت ايتكده و ساير مراحم و اير حضرت يا دناهيده ديداري
 بيا ننده تدوي ايندير ليكده بولنامه بر قاچ روم و يهودي مجروحدينك افادات واقعه لريله ثبتد

و تفسیر ایل خارج جیقا رما میده بولمیشدر. حتی قاسم یا سارده طائفه ایله جمعی دستاورداری
 ارمی عنوانک بک اولغنده بالور یا زاری طایفه سنده بالتهدیه طیار و جیقا رطاس اولامه یارمی بی
 یکننده و وارطوبه نامده ایله شمشیرنی طیار فوجیده نکره طیار ایدرک جواب مخالفت طایفه ضابطه
 مراجعته یا نه بولیس قومیری و مذکور طیار نکر اعضا سنده ضابطه رسم اقدی نزفیه و ارسال اولغنده
 و اوصورتله شمشیرنی کوچ حال ایل آله طایفه و موسوقلی اینه نامده بری م اوج کونده بر و غلطه
 طیار سنده قیاسی فاطمه و طیار درونده ای باب اختلال طرفنده کوردی تصدیقه طولا یا
 بالمجوری کندوسی بخیره ده سواقه آتوب و بکی یا ره لوب تخلیص کریانه ایشدر

ای باب اختلالک بوقار و ده بر و عرصه و تفصیل اولامه ترتیبات و نشاناته ای صفت و شدت و بک
 هجومدهنده مقدار یایی بک فریب اولامه و هر بر لری جمعیت فادیه طرفنده مخصوصاً تدارک و اعطای
 ایدس اولدینی در کار بولامه مختلف چایده ره و ولور لر و قمار و بیچاره و قوریونی اوستوریه لر
 سح بولامه جمعیه و خلیفه چهل اولامه غلیانه و دهشت قاریو مئوریه ضابطه کمال اعتدال و احتیاط ایل
 ایفا ایشده اولدینی و طایفه سنده قصور و قوعه کورس اوله ایدی نتایج و خیمه چهل اوله جفی در کار ایدی
 ضابطه بر وجه معروضه تدبیر و تقیدات منعی نکر اتحادیه جمعیت منکر نکر مقصد حائز لرینی ایل
 میدان و یلکسزیه صله سی کوردیه بوسکور دلد کده صده دخی اوتیه بر ویه طایفه غلامه ای باب ضابطه اولامه
 و اهلایک ده محاکمه نفس مجوریت طبعیه سله با طعنه انده و قوع بولامه تجاوزات ائاسنده یله مئوریه ضابطه
 التزام کمال تبصر و تقید ایل هر نه م بر عریبه ظهور ایشده ایسه در حال بیثوب و توسع میدان و بر صوب
 بر طرفنده چهل اولامه غلبه اقدی طایفه و بر طرفنده ده بر عریبه و فارغش لقا ده سنده مجموع
 و مقول اولاندن و ساطع مناسبه ایل در حال باب ضابطه یه نقل و اسرا وضع تعرصه بولنده هر که

به فزاید طرفند و صورت فحیه ده جرح و اتلاف ایلس اولدیله نابند.

بوکره مقری کویده قتل ایلس و کیفیت قتل یطریقخانه به بار و تخانه کرد عملیه است و ادیه ملکه بولغور و
بالقی مهرانک او نه ده برو حکومستینه به خدمات صادقانه ده بولغور عموم سلام و الکی مؤربک
نوجری قزاقس حسن اخلاص اصحابده بر آدم اولدیغی مخصوصاً اجرا ایندیریلده تحقیقاتده مستانه
اولوب شو حال مرفومک امالی کی فزاید طرفند و اتلاف ایلس اولدیقه سیه اولدیله یطریقخانه
فعل قتل کرد و عطف ایسی است و ات موایله سائر جمله سنده عدا یطک لازم کاور.

یطریقخانه کلیسا سیه قیاس اولام و عرصه اولدیغی اوزره صورت سربیه ده جمعندی طابعیه و
مقصد حاکم لری اجرا به موقع اولمقدی چند مایوس قیاسه روسای ارباب مقصدت بونه
قوت و وساطت ملعندی خلفی لسیجا کور و بیکیده نه شور شره یطریقخانه به یطریق
لهر و لوتقیانده حال فاطمه قری کی دکاندی بر معناد ایسی اولام ارمی ضافی دکاندی آدم
کوندروب و تهرید بولنده توفیات اجرا ایدوب ایسی اولام دکاندی بر قاج سرعت صده حاکم
قیاندریس و ارباب مقصدت . . . و رودی مقصد اولام و دوتخای تعلقی احساس ایندیریلده
یکی بر خبر و رود ایتمدی تقدیرم مقاصد فسادیه لری اجرا به فعلاً و لهر طرفند متحداً بادیه ایده جمعندی
عبادت ایچیره کلیساره کدوب جیقا نه شرکای مقصدندی واسطه سیله خارجده کاهنیه لری تبلیغ و اعلام
ایتمدی کی کلیساره و رقره تعلیق ایدم بونه ارسیده خطاباً یقنده اولکندنده دهها قسطنتی و سندی
لهجوم و اختلال ایقاع ایدیلکندنه محله دکاندی قیامدی و سلاطین بولمندی و مقصد اولاندک معادته
کلمدی توصیه و اعلام ایلشد و یکیده فزاید و سلاطین تارک و جمعندی تکبیره اقدام ایتمکده و بولمندنده
عبادت مقصدیه کلیساره کیده و تظلمات ملعظاً رانه لریه اتباع ایچیا نه بر طاقم قادیبه و ارکادی تهرید

محدث اسلامیه به مجموع اتمه احتمال مقصد اتمه عبارت اول یعنی و مرقومه مهرانه و همایون همی
 جمعیتک بولستانده مقصدی با عیالیه با صحر و قانه دو که رک آسپس داخلی با اخلال
 اتمه عبارت بولستانده و جمعیت مزبور طاعیده قدمه صکره بطریقخانه طیبانه عودت اتمه اول
 اربابان کسری طرفنده طلباید بلامه ایکی با یاس حضورنده آینه نجه ال جول عیندی اول
 درها و درخوره یعنی حضرت عیسا نك قانی نامه صول کوندی اولوب بواغورده قانیری
 دو که حکمرانه عینه اتمه و زامقویج طرفنده ایکی دفعه ده بیاضه بر بوغچه به ما طس ره دولور
 و قما کنریس سلامی اولیانه توزیع ایدلده صکره فردا صلا کون به باب علی به مجموع اتمه اول
 اولاد قلوب و بر طاقی بطریقخانه به آلوب اولیجه صله سی بطریقخانه طرفنده اطعام ابدلیکی و شخص
 مرقومه نك منکر طیبانه براره لوح جیفه ره خارجه ده کندولریه انتظار ایدمه همایونیه برستوب
 و حقور رسته ده خانده بولنامه فدایدی اولکدریه قانوب باب عیالیه با صحر و قتل عام اتمه
 واراده ابراهه سفارتخانه و قادیان سفارات اجنبیه به مراجعه درهست اولنامه زوج
 و اولاد نك تحلیه سیددی صمته مصرانه دعوی اتمه ایچونه قرار قطعی و بر دکلری طابعایانه و تذکار
 اتمه در

اشنه جمعیت فسادیه نك عرصه و تعداد اولنامه مقرراتنده بری م و ساطط خفیة حکومتک ازالد و هواریه
 عائد و بول فاعلا موقع اجرای قویه قدی بولیس قومیرلرنده مارقار و دیفرانه و صایطه به خدمات خفیه
 مسجود اولانه رسومات اسبای عینیه مؤرلرنده سینه کرم افندیونک تواریج مختلفه ده قومیته فدایدی
 طرفنده فنا عالم جرج و مطبوعات داره لری مؤرلرنده و كذلك حکومتجه خدمات صادقانه لری
 کوریلانه نو تواریجیه مقصدیه و همایون و نظامت مؤریه حضوریه سنده ما میره افندیونک تواریج مختلفه

بلك اوغلى متصرف معادله و تانمازم طما بوري قوماندان ايله تانمازم فرده غوطا لري مفتلك اوزلر
لهجومه ضربه قيام ايجدى مقصدلريك نه قدر خائمانه وتشديدك نه درجه ملططه لانه اولديغه
دلائل كافيه ده اولديغى كى بلك اوغلى باله يازارى طيبا سنده كه جمعيتك طابلسنى نصحت اينك اوزده
يطريقخانه ده مؤوراً اعزام ايدلس اولامه مجلس صحنه اعضا سنده بويار جايده او هلس افنديك جمعيتك
قطباً اصل واسى اولديغى عالم كوي يا باغچه سنده حرس وارسو ديرك خانه سلك اوستات
يخده سنده واوراده كچمكه بولنامه قولك ارقه سنده اكيال سلاح آتوب جيفانه قوشونده بوي
نقدانده بريك نزديك و شمس كه خندانده بوييله اوراده ده برعبره نك ظهوريه روحه قاطبه اليه
تدبير سريره ايله اولكى آتوب و ناصحك شومكنى طريقخانه نصايحك نصل برينله جريانه اينديكه دليل واضح بولمكه

ارباب اختلاف فقه و مقصد و ناطق ايرى و طريقخانه نك انده قايتونه درجده ماعده لانه
طاورانديغى دله ياره توضيح ايجوده عينا و قومي سى اعضا سنده اولوب وقعه ده دله اولد و بيه
اغوبك بوقا روده بحث اولنامه اقرارات مضبوطه سيله طريقخانه طيبا سنده كه رؤساي ارباب
طيبا روده كه عوبيله واسطه مخا برك لري اولديغى اكلا سيله روحه فرداسى كوخ در دست ايجوده
مهرانه و خيما سولك او بجا نه عيره و نور بانه افندير حضورنده دني تاراججه اولد قدى افادتك
بر وجه برعبره و تزييرى كافى كويخو شوبكه مرقومده اغوب و كراولنامه قوميه رؤسا سنده
بري كند و لريه تعاليمات و بريدكي صدمه بر آيه قدر حكومت عليه عصيانه ايد هكزه او وقت سلاح
توزيع ايد هكزه راست كلامه مسلمانك اوزلر لريه لهجوم ايدرك اختلاف ايد هكزه بولنده نقصانده
بولنديغى و الحاصل قوميه نك جمله زيبان اول بادل و ساطع خفيه نك بطه نك الاله و هو دري ايد هكزه
استه بولنده جمعيتك با عالى و دوائر سائر رسيه لهجوم ايدرك مؤويه و مستخدميه دولتى دني محو ايد كيه

همه صحتی از دفعه شش ده بوم منکر اقصی سرعت اوچده او راده ای قدر اینک بالافتاده
 بر قایق ال سلاح انداخته این بار مؤخرأ غایب شده بی خارجی خارج فیلا نرو و طمام اوزینه جیب
 قاشق سنده از قهره خانه ده او نور مقده اولاده کرد لک اوزینه کره مبداءه دره نقره انجری
 و قره کمرک حادیه شش ایسه لیل مزبوره ده ساعت اوچده او راده ای صلی کلسا سنده آتلا نه
 ای التمس قدر سلا حده طولا یار دو چار یجا نه اولوب خانه لرندیه بی قاعه اهلای اوزینه محل مزبور
 ضیاء سومک خانه سنده بر قایق ال سلاح اتمی داو نه بروده وقوع بولانه عریده لک دخی
 یه ارمید طرفندیه و یریلانه سیت اوزینه واقع اولوب حتی ای قاع حادیه مقصدیه ایوب جوانیه
 طوغه ضربندی عمل سنده راشدی و قعه اقصی او نه ای قدر ای قوشونه بر صورت فحیه ده قل و انداز
 او راده اطراف دهشت و یریه چک مورنده بر یوق سلا حده انداخته ایستاده واره ده اوچ کوه
 کجوب حادیه بر طرف ایدلکی جالده اولکی کجه محمود و کلیم نامده ایکی کسی فری کوبنده کجور لکمه سلا
 اوزر لیه هجوم ایدیه ای لونه و رویه و جوانه طرفندیه فحاشیله جرج ایدلدر که بداسب
 شو حال لک ای قاع ایدلی و اشخاص مرفوضه ده روینک فحاشی اوزرنده برانسانه قفای مصور
 و رسم و ... ایسه مله و اولاد مزه فوت و پرسونه محاربه ایدیه مله غازی اولم لک کس کوی سونه
 ارنجه عبارته و ۱۸۸۹ تاریخی محرر و محکول بولمنی و غلبه لکری صحالده نه نشانک انشای دفعه
 اوچده او راده که بسه یوز قدر ایضی صحالده خطاباً .. سری کوره ایم کوه بکوند .. و قلم با شام
 سمر جلیک ایدیه بناس رفیق و بقا نه خطاباً .. فرصت بفرستد به شاکلم سه یار سک
 بخونه دونه استاجول کیدوب بر قایق اسلام اولدورمدن .. بولنده تفو لهاتده بولمندی و به اعلی
 بالید یاری کلسا نه طویلا نوب عریده ای قاع ایتمک ایستاده ارمیدن یا ندیه کیدوب اجرائی ضایع ایدیه

سوزنی د کلمه کندی و مع مافیه بوندن طاعتی ایچوره خبر کوندروب نصیحت ایدیه کنی بیلدیریله دأره
 ضبطیه بعودته اویجه سرعت بشقدر طاعتیه جفته انتق اولانه جمعیتک دوام ایلدی کویله سنی طریقه
 رسماً برتذکره یازیده ره جمعیتک بهمه حال طاعتی لری لزومی قطعاً بیلدیرلس و بویلیغ رسیتک وصول
 علم و خبری یلر یقیناً نه مه مخصوصیه مختص اولدیغی حال دأره ضبطیه م محفوظ بولمقد
 جمعیت منکوم نك طاعتی مرنده یلریقل وقوع بولامه نسبی وار با پیادان و سائر طاعتیه
 واقع اولامه تشویقات و تهدیدات بک اوغلی بالوه یازاری و غلطه ارنی کلیار لرنده رضی اجتماع
 و سفارت اجنیه ده بریه جمعیتک کیدلک کی یاقفس بر طاقم حال حرکت و وقوعه سیت و پشدر
 یلر یقیناً کلیار سنده اجتماع و اند طرفنده وقت و سلاحتلک کیجه کوندرا علناً دومی
 و ضابطه اخطاراتک عدم صفای اوزرینه با عالیجه اوغیا مه عیبه و نور بامه افندیر مضاتی فغله
 یلر یقیناً افسدی ندرینه کوندیرلک کرل اراده و کرل بک اوغلی بالوه یازاری و غلطه ارنی کلیار لرنده
 بولامه جمعیتک طاعتی ایچوره اخطارات ایدیه اجرائیلدی حال جمعیتات منکوم الیوم دوام ایلمکده
 و تحریکات و تهدیداتی اجرائیلکده بولمقد

جمعیت فادیه نك ایلک حرکت اختلالیه سی اول صورتیه دفع ایدیلکده صکره ظهوری بالاده عرصه اولامه
 حادثات و وقوعاتک صورت و اسباب وقوعک تفصیلاته کلنجه بالیجه وقوعات محل اولامه برلرده
 مطلب قیوسی ادره نك صورت ظهوری وقع کن افسی سرعت ایلکی بحقده جامع سز یقلک با صلیقه دأره
 ارباب فساد طرفنده نرا بیللامه شایعه نك زاناً غلبانده اولامه اهلایا برقات دها صیجانه و شوری
 و حقور صیحه م کاه سه خانه عریده نك رضی وقع نك فساد سی کن سرعت اوده رام لرنده منکوم جانده ما
 ارنید طرفنده کلوب کجه اهلایا اوزرینه جانک بخره لرنده بر هیوه سلاح انگی و قاسم باشاده واقع

نهییه منفی قبل اوله میان بعضه اینی هانزیه محل ساره م آتیله سلاحد جهاده قدر دوام نیجه الهال
اسلامه خرمه خرمه دهنه ایخنده قالمی و بوسله مطب قیوی و یقوریمه و فره ملک و قاسم یاشا
چرند نه آتیله اسباب و تفصیلاً عرصه اوله یقه هادئات و منفور و فوعات ظهور ایخمه و فتر
مخصوصه محرر اولدیفی اوزره مئوریه و پولیس و ژاندارم و اسلام و مسیسمه الهالیده و ارباب
اختلالده بعضه مجرمیه و وفیات و قور بولنده

ارباب اختلالک تحقیقات و استطلعات ایله منبت و فوعات ایله مؤید اولامه فوعات ملعظاً لایه و برنال
معرضه نور عثمان و طاروق یازاری و سلطان محمود نری و چهارنده طاعنیه اولامه جمعیت فسادیه
رؤسا و افرادیک تکرار یطریقانه کلیسا نه طویلانه ره و بر طاقمی م اوتیه بر و بر طاعنیه ره استعمل
سلاح مفیده دوام نیجه نظرّاً ایسک نیجه و نیمه با موجب اوله جفی و ارباب فسادک و هاجرون فاقده
جرات ایله جهادی حس اولمیه بوم منکورم بالذات یطریقانه بر کیدرک یطریقانه طلب ملاقات اولدنده خاصه
و قبولده استظاف الیمیه یحی اوزر سه طر فندنده روحان و جهان مجلسی اعضا سنده برکشی کوندرسی تکلیف
اولمسی اوزرینه نزدیجا کرانه نه تکلمه اولامه ایلی کشی یطریه افندیک کلیسا ده اجتماع ایلده ارباب فساد
طاعنیه ایچومه نصیحت الیمیه تکلیف اولدیفی عالم اوکومه قشام قدر بر مقصدک استخلا محکمه اولم مدیفنده
و شوالده برابر منکور کلیسا جمعیتک دوام نریات فسادیه و هانز یام داعی و خامت اوله جفی
در طار اولدیفنده اوج دهن سرعت قدر یطریقک معمله نه انتق ایلدینه بر نمره کورده ییجه کجه تکرار
بالذات یطریقانه بر عزیمت و یطریقله ملاقات ایلدیرک بر حالک و غنی کدوسه تفهیم و جمعیتک
طاعنیه لزومی طلب قلغس و امره اهل غله طاعنیه جه استخاک اغفال اولمسه بولندی حقنده ضابطه
بر معمله ایلدیه کی حقنده م تأمیات قوی و یطریه اولدیفی عالم یطریه افندی کویا ارباب اختلال کدوسه

جای زاده راغب بك اید غازی محمد و قنوجی طاهر و قصاب کمال و احمد و جهاجی احمد و ساد محمد
و قزو محمد و توفیق و جهاجی یوکی و تری دید یوکی و اولاد یوس نام کسانك باطالانده
دافع اولاد شهادت یله م ثابت اولدغی اوزره سلطان محمود نرپی جوارنده باطالان ایریلده
جاده نك باشند تضاد ایدکدی زانداره لای مجلسی اعضا سنده یکیشی تروت بی الهالا اسلامیه
مواجه سنده طوئیه غایت و حیانه و ملعونانه بر صورتده قمار و بی قدره جرم و اختلاف و در جمله کدی
ایا و الله الرب محواید هکیم کوه بوکوند در دیرلک اوزده بونانه یولیس و زانداره ضابطانه و فرایده
هیچ بر شیده معلومان اولیر و ایسه و کوه دینه کیمده اولاد خلقک اوزر لایه شدله هجوم و استعجال
سلح ایله مؤویه و الهالیده کیشی و دهاقل و بر قای کیشی یا م جرم اتندی اوزر لایه مؤویه ضابطه طرفه
هر جرمده هجوم کوسر ملک صورتله نهید و جمعندی اوزده دفع و تبعید ایدلکدی صده م چونکه
الهالا اسلامیه و طلب علوم و فی تفضل اندی م غیبه کوره رک توسیع دائره اختلال
جمله مقررات ملعونانه لرند و اولیله بوندره بر طافمی بعضه جوامع و مدارس اوکدریه و علی الخصوص
مکتب حقونه شالهان و چال یشم ده محمد اعلم رسی و فیدوزاغا جهاجی اوکدریه قدر کیدرک تضاد
ایندکدی انچه و طلب و جوامع خدمه نه ره و دولورله آتسه ایدرک حتی فیدوزاغا جامعتک خدمه
اوله نه کیرسن اولاد بر قورسومه طلبده رسول اندی تضاد دفعه جرم ایتمه و اصل رؤسای
اربابیاد در حال یلر یقچان کلیسا نه کیدرک و عونه سنک بر قیمی دخی انده النحافه ایدرک جوارده بونانه
الهالا اسلامیه اسماعا و بر طافمی م طرف طرف محلات اسلامیه بهجوم ایله متفرقا ره و دولورلاندخت
و اوصورتله الفای دهشت و هیجان جرأت ایسمه اولد قادی کچی جمله ترتیبات اختلالا رانده اولور اوزره
ذکر اولان یلر یقچان کلیسا یله قره کرک ارمنی کلیسا سنده و ایوب جوارنده تا طوغله خدما ندنده و غلطده
کوجه اوغنی و قاسم یا شام جهاجی مسه خاندنده و قره کرکه ارمنی ضیار سولک خانه سنده و کجه اولور حیدر

ذکر اولنامه یا زاری کون روضای ارباب مصدت و اندر انعامه اید به شرطی مصلحتی یکی متجاوز اولدیفی علم
 بطریقین کلیه سنده طویر غرض و آیدمه صده کلیه ده بولنامه بطریق موی الیه هیئت روحانیه بطریقان
 کیدیک و مجمع اولامه اربابیا و دخی اواره بولنامه بطریق اقتدیک یا نده بولنامه بر طرفنده ارباب
 اختلاف ابقاع شورش خریک و تریج بولنده بر مقاله ایراد و متعاقباً روضای اربابیا طرفنده فداخت
 تأیید بولنده اجزای تشویقات ایدلیدی و بطریق کیمی دخی بر موقع مخصوصه آیدلیدی کی کلیه انک فایده
 جالنده و بر هر ده سلاطین آیه ره شورش و اختلاف ابتدا ایدلیدی اعلامه ایه جمعیت فادیه
 و مجتمعاً بوقاری طوغری حرکت و اولجه بندنده قرارلند برلس اولدیفی و هر ده محال مختلفه ده احقفا اتمده اولامه
 و کذلک سلج بولنامه رفقای شفا و غری در میدان هیئت انزه انعامه اتمده و بولنده هر تصادفات کبری
 مؤثریه ضابطه طرفنده طاعلمدی اجموده اجز اولامه نصایح و خطرات لینه به حواله سمع اعتبار اتمده
 و ... یاسونه جاینامه و یاسونه ... سوزلری باغزه ره یاد و تکرار ایه ره و دلولور و قماکی
 جهل اولدقدی سلاطین الدینه آلرب نو عیلمان و طاد و یازاری طرفنده طوغری کلیمده اواره کی
 مؤثریه ضابطه طرفنده طاعلمدی اجموده تکرار ایدیلانه نصایح و خطرات مقابل سلاح آتمده حرات اتمده
 مؤثریه ضابطه طرفنده بالمقابل استعمال سلاطین مجوریت کو لفظ برابر زیاده سفک و مار وقوعه طاعلمدی اجموده
 دخی محکمه مرتبه اعتدال و تألیفی تعلیماته ده توفیق حرکت ایدلک و دید جهنده مرتب ژاندارم سواری قولدینه
 سوقیه جمعیدی طاعلمدی اجموده تألیفی اختلافیدک استیصال الدینه ساعت اولنجه استیصال الدینه سواری
 و زیاده ژاندارم نلک سرعت اوزره هجومه بر طرفنده طاعلمدی اجموده ارباب اختلاف الدینه ره و دلولور
 و قمار اولدیفی و بر طرفنده ره و دلولور لی انداخت اتمده بولندقدی عالم دیدک سواقه اره لنده
 طولا شوره وینه با عیالیه طوغری کیمک اوزره قوشوشه ره الهامیه بومه بومه و هشت ویرس و شالی

و بر بولده اوله جه تشکات ملقطاً از برای کتم ایچومه اول یا اول حکومتیه به خدمت و صداقت ایدمه اینک
اتلافی فساد قومیه لرجه مقدر اولد یعنی منضمه موقوفاً اجرا قلمه استخوابا تنده مطبوط اقرارانله تأیید ایلمکی کی
بودقعه اختلالیه نلک شهادت اولک اوده سکنجی کیمه یا زار ایتسی کونج اجراسی مقدر بولدی یعنی ضابطه جه بنقصه
تحقیقه قلعه و شمدیه قدر ارمنی ارباب فسادیه حقده توالی ایدمه عضو عمومیده جرائندی تزیاید بیانه رؤسای
اربابیاد ارمنی ایتسی حقده که مدخلات محالک سائره شاهانه ده ایقاع ایلد کدی سور شد سارینه
مصوله کلدی و فقط مدخلات حاضره تأسیسه مقصد لریه کافی اولوب و در تمامی خلیج و سعادت
کوتونک ایچومه استاجولده بهر حال بودقعه اختلالیه نلک اجراسی لازم کلدی برمدتنه بر و افکار العلای
نقصه ایدرک و بر تحریکات کونده کونه تکثر ایدمه قومیه لرک ضابطه جه خبر آتوب در دست ایدل کیمه
ارمنی بطریقک مراجعتی اوزرینه سیددی تحلیه ایدل یعنی کورمه ارمیده ارتقه کندوری نه یا یسه لر مقنده
مجازاة اجرا اولمیه حفه قناعت لایله جهل ایدرک جرائندی مرتبه عاییه واصل اولمیه بناؤ اولمه بر مجموع
وقوعده مصولی طبیعی اولمه تأییدک و خاصتی ضابطه جه نظر دقت الزوم استاجول پولیس مدیری به
اندی حضرتدی وقعده بهر کومه اول بطریقاً به اعزام اید بوتشک منعی اسبابک استکمالاً بطریقاً اندی
تفہیم و اخطار اولمیه و صفت و وظیفه سی اقتضایه بن منفعه مجبور بولمیه ایله اخطار واقع مقابل
.. اوت بهر ده اولمه بر سوز ایستیم نه یا بهریم نیم سوزی دیلکمز و وقت ده طارور نه یا پارا یسه
بهر سؤل اولم .. دیرک و قومی محفوه اولمه و کند و سخره معلوم اولد یعنی افادات معدوم سیله نظیر
بر جمعیت اختلالیه نلک تشکی منعی ایتک و کل اجراسی طرفتی التزام و ترویج ایدل کی کلاسیله منع اقتداری
جائز اولد قدی عکس حالک ترتیب ایدمه جهک مسئولیت مادیه و معنویه نلک کند و لریه عائد اولد یعنی مدبر لریه
طرفنده تکرار ایدمه و مع مافیه ضابطه جه شوهاله و لحد و لوا احتمال قاریر لازم کلامه تدبیر انضباطیه ترتیب و اتخاذ
اولمندن

متصرفیت مشارالیه با ۱۷ مولای نایب خنده جواباً یا زیاده تنگ صورتید.

تغذیه نامری آندی جمعیت ز قافله کجک ضابطه مجموع اولی بخت و حصول تذکره م طاعمدی خصوصیت
 نامه ما سبایه تعلیفی و به جمعیت ز قافله جیفقدی حال ضابطه منع اولی بخت تعلیفی و شاید
 بر صورت طریقه عدلیک سی اثر خوف ایس ساید شاهانه امنیت و آسایش اعاده ایس کرانیه
 و کران اسلامیه حرکات تجاوزکارانه بر دست ایستادگ محفده مجازات قانونیه اجرامی
 در دست برکت اولی بخت و ساید شاهانه همه محاطه لریه اعطاء اولی بخت تقاضای صریح بالذات محل جمعیت
 عربیه کند و لریه تأییدات مناسبه اعطای و خلاف تیره به جمعیت ز قافله طو لاسه جو و خصوصیه تقسیم
 طرفه طو غری کیده ملک اولی بخت بر قباله وقوعه و زنده سفک دماه قطعاً محل بر اعلیه و به جمعیت
 همه صورت طاعمدی و کیفیک عجمه استعاری مودوع لعمم علیه لریه و اوطیه

بلک اعلی متصرفیت یا زیاده ۱۷ مولای نایب تذکره صورتید.

بلک اعلی سافر اعانه بولنامه بقوبه انوری کلیسایه هواریه بر کونا تفرصه و تجاوز اقطاع اتمامک اوزره
 اوارده مرکبه اولامه کرد و لریه تیسرات کیده اقطاع براب کند و لریه کفالت تسلسله بر ربط ایلی و اوارام
 بر اویغولزلو وقوعه کلما مسجوده ضابطه جمعیت تقیات شماریه اجرامی لعمم علیه لریه تودیع اولی بخت اوطیه

۱۸ مولای نایب خنده تقسیم و تقدیم قلنامه فذلک صورتید.

بر قایق یک ارضیک بخت و سلاً با عیالیه هجوم ایده بختیه دار ضابطه م انامه معلومات حجاب و قومیه سی اعطای
 اغویک بر ای طرفه محلات اسلامیه با هجوم تقاضای ایدیه اسلامک قبله دیعادنده بر اختلاف اقطاع

هوف بيله كلياره كتمك ايستامه ارميدي صورت مناسبه و قطعده نمايه و حقه محافظه ايتا ايدرك
تشدرك مني وضع مافيه بوسيله ايله زمار بركونا نغدي و سزلي وقوعه كوتيلامه صول درجه
اغنا ايجدي صمته از سرنو اجري رسا يا و تبليغات اولمسي لخاصه لعمم عبرت بيه مورد و عدد

بك اوغلي متصرفله باز يلايه . ايلول لالاي تا بخر نذكره صورتيد .

تاكم باسا جهنده لازم و كرد عجمده طرفنده بويجه برا و يونس لوق ايقاع ايد بيه ملي مستحبه اولديغنده سريعا بالذات
معاد عاكدي بك انديك و يا خور ميرالاي عيه بك محل منكم اغراميه تحقيقات و تجسات مكله اهر
ايد بيه ل و بويه برا و يونس لغه مشب اول بيه هكدي صول اوله خواسك اول ايا و اولاننده
بسه اوله تشيك باي حال در دست ايد بيه ل مركز متصرفيت عبرت بيه كوتيلوب تحقيقات و تحقيقات استظه
موقوفاً اجري و بخاوزه قيدده بوله بيه كسامه هقدنده هكومتك مشدله معمله ايتلمده بولديفك محل منكم
و سار جهنده احساس و شاعسي و خياليفي و جرده بويجه محل منكم در زمار اويله برا و يونس لوق وقوعه
اطلامه دميدانه و بيطامك اوزره او طرف معاملات انضا طيسك برقات دها تا بيري و صيحه
قولد كز و بيله آسيه و اميت محليه بك محافظه سي كمال الصيحه توصيه و اخطار و بي در بي و بيه بك
معلوماته انتظار اولور او طبع

بك اوغلي متصرفله نامه . ايلول لالاي تا بخر نغدا مقام صورتيد .

كليانه هيقوب انقلزده سفارتخانه منه كيد و بيه قبول اولنمايه كسامه قنده ارمني شمدي طبايه در سفارتخانه
كيد هكندنه نه بوله معمله ايتلمك سريعا نصيه را شماري انتظار اولور

اولیه نفع ایل منته الطوب بوندی قوه جبریه ده بقیه برشی منع ایدیه به جلنده بوجیهت ضابطه به بقیه به نظر دفته
الزوه و قوماندانقدهم باطحابره قول اجموده عدلی کتور دیرلک پولیس و ژاندارم عدل و سید محمدلک
ولاز و کردلرل اکثریتله سکه اولدقدی محلدده و محلات اسلامیه ده ااره صده صیغیه صیغیه قولدر کزدیسی
و کرل محمدلک و کرل دیکلریک زنه اهر برکونا اولفونزلری و قوه کتور بلیدییه میدانه و اطمانه و برطانی
و خصوصیه ارسیدلک لهدر لو نقرصه و تجا و زده صول درجه م محافظه لریه بغایت و اعتنا و اهتمام
جولسی لشم علی لریه مود و عدل و طبع

بلک اوغلی و اسکدار متصرفدیه استاجول پولیس مدبرلک و دیسکارت ژاندارم الای
قوماندانقده نفعیم یا زیدانه ایمللای تا یخلا تذکره موتیه

بطریقانه و غلطه بالیه یا زاری کلیساریه تجمع اید و بطریق طامسه اولاده ارسیدلک بوجیهتدی کویا مسلملرل
غلیانه افکار ایله واقع اولدی و قندی و تجا و زلرنده چهل خوفه عطف ایله ایشاعه اولدی و با عطف قره کرل جرتده
بولانه ارسیدلک م محافظه نفس مقصدیه اولارده کلیساره کیرمک فکرنده بولقدقدی خبر النخی اوزریه در حال
مهور مخصوص واسطه سید سایه شاهانه م کرل ارباب جنای و کرل غلیانه افکار الجبله تجا و زانده بولانه مسلملر
تماماً در دست اولدی و مقصدیه ایجاب ایدیه قانونه و عدالتک اجرا قده جفی و سائر ارسید و مسلملر
دولتک تبعه صادق و مطیع اولوب غلیانه افکارده دخی اثر و هرا یکی ملت افرا دیرلک یکدیگریه تجا و زانده جوی
میدانه بر سبب و محل قالدیفی صحت مناسب و مقصد م تقییم و تبلیغ اولدی کلیساره انجا فکرنده صرف نظر
ایندیرلسه و ایجاب ایدیه بویولده یکدیجه اجرای وصایا و تبلیغات ایلسه اولدی یقینه اداره عدلرنده بولانه با عموم
پولیس قومسیرلر ژاندارم ضابطانه تجدید و تشدید لایحه سبب اولدی احوال و قوه قطعاً میدانه و برطانی چک موتیه
تقیات و تدبیر متخذه فلک کما کید و ناییدیه برابر اداره لری داخلنده کرل کچه لری و کرل کوند زری اولیه

سود قبضہ و نہ صدقہ ادا فی مرتبہ نجات و زنا و یکیدہ حادثات ظہور بہ اطلاع بر اعلیٰ ہے جو صورتہ تدابیر و تفیدات انضباطیہ اصول و رسم اعطاء الی عکس احوال دعوت ایدہ جلی مسئلہ نفعی اویسی کمال الصیقلہ توجہ و اعطاء راہ نور اویسیہ

بل اوعى مرفق فغذمه واره داو لاله . اعلو للالا فایح و دمهت یوز الی سکر نور و من تملک و نه

هو

قسم یا شا مرکزی یوز با شیعندہ شمدی انامہ بر تو نالکدہ محل منکوردہ بطار او طہ لرنہہ سرکہ ایرانیدل با اجتماع
 بوکچہ ایرانیدل خاندی با صوب جرج و قل فعلدینہ مجا سندی سلیلہ عربہ عظیم ظہور رانیدیکہ دائرہ بعضہ
 طہ فندہ مابہ لہمیونہ جناب طولانہ بہ روریل تقدیم اولدیفی خیر الدیفی محرم بولنہہ اولسیدہ بوندل متجا سرریزہ
 تخصیصہ و در دندی صحت مقام ہا کریدہ شمدی مجلس اعضاء قومیہ ہای صالح و تحسینہ افتدیر مکر تبصیرہ
 واعزام فلسفہ ایچہ بوکچہ ہا کراری اورادہ بولنیم انامہ لہر در لوتجا و زاتہ جرأت ایرانیدل اولدیفی شکایات
 متوالیہ اکلاکسہ و ضابطہ ہا عقدہ ہا ایہ یلانہ نصایحک مکر اولہ ماسنہ بنار بوند منسوب اولد قری
 سفارتخانہ طہ فندہ تحت تأییدہ الخدیجہ ضابطہ ہا لہر فندہ تدبیر اتحاد اولنہہ ایچہ تجا و زات واقعہ لرینک اولی
 الہیہ عقدہ و کرد ولا زردہ بعضہ اسافل دخی بوندہ اتباع ایرانیدل محمل اولدیفندہ اورادہ موجود بولنہہ
 ایرانیدل لہما ہا سفارتخانہ طہ فندہ تأییدہ قریہ بہ ربطیلہ برابر محل منکوردہ متخارفاً سفارتخانہ طہ فندہ بولنہہ
 بولنہہ بدوہ نظامت وضع تجا وزیرینہ توسط ایلی اسبابک اشکالاً مخصوصہ مساعدہ

منصرفت من البهائم زبدًا وجوابًا يا زبد له . اعول للخلق تاخير تذكره ملك صوريته .

استوتمه عطفیدی اوزرینه سفارته باطراجمه اشخاص مرقومه به اجرای نصایح ایچومه ایسکی اولنامه ترجمانه و فواص
قومیه را فاقیده طه و عالیبدیه کوندلدی مومی الیهها طه قدومه اجرای نصایح ایندیلیسی و فقط بر معقوله اسافل ایرانه

بلك اوعلى واسكدار منصرفه بدم استاجول پوليس صديركم وديعات واندازم الايه
قوما نذاعنه . العول للال تاريخ نفيماً يازيدانه نذكره نك مورينه .

الانه بعضه طرفه موهود اولانه ارمي جمعندنه و بوندن و عملات واقعاً نايجانك موجب اولدغي
عليانده طولايا اتخاوي لازم كلايه تداير منعيه و تسكينه بابت هاده دمه برو توصيه و تزيير و تحفه
ايضا صحت اولدغي اوزره عليانك دوام جريان يكيده بره قلم هاد تانه بادي و بوندن م نسيهات
و تبليغات واقعير معابرنا بديهي اولوب باغلي بوعليانك قطعياً و طلياً ازالسي واسلامدن
وساره نك ارميده و آندي م اسلامده و سار ملده نقدي و تجاوزينك منفي ديم و جوب
والصينه اولسنا و سريعاً اصناف كقذاري و ايسه بشري جلب ايد برك افراد اصناف طرفنده
تغييرات خلافة حركت ايدند شديداً و دوجا ر مجازاة اوله جفدي كي كند و رينك م سؤليه قويم جفديك
بالاطراف تفصيليه افراد اصناف خلاف تبه عملاتنه نوقى ايمدي صخره نصايح مؤثره اجراسي خصوصك
علاوة و ايداً تيهرى و محلات كجدينه م محله لري داخلنده و قلى و قسز الاري صوبلا و منتشر آوده
طولا شديرملى و اد بولده كوره جفدي شخسى صبه صوبله برلريه كوند رمدى و سوز اكلاميا نري لمر طرفه
موهود اولانه مؤريه ضابطه در حال اخبار و تسليم ايمدي و محله لري داخلنده زنها ر ارميدن و اسلام
و ساره نك يكد بدينه تجاوز و نقدي اتخاويه ميدانه ديرملى و سايد اوله بر حال وقوع جفدي مس
ايتكلى حالك الي يقينه قول مؤرربه معلومات ديرملى عكس حالده كند و رينك شديداً سؤل اوله جفدي
و متفرعات حقده تقايحات لافيه اعطاسي و سايد تجاوزانده بولاندر و ايقاع جهات ايمان اولور ايسه
مجا سربينك برهم حال اوده ايلسي و الا صوبلا و منتشر بر طاقم اشخاصك بلا سبب شروع سؤرام
بوراده طولا شديرملى امرنده قول و مراكز پوليس و زاندره مؤرربه لبيدناً اجراي و صايا و الحاصل

استان بولس مدبر لکه باز بدو ۹۰ احوال تاریخی مذکوره صورتی

بگویم قوم قیومه طامه بطریق کتیباسده اجتماع ایدمه ارمیدن لها غیسی مقفده طرف ثا و ریدمه ایدمه تیغاً
اوزیه بطریق طرفینه همیا و الطاسه اقدیده مجلس جماعه اعضا سنده برافندی وینک نر و خلصیه کلوس
سبب اجتماع الهال اسلام و طلم طرفندنه و قومی محوط اولاده نقدی و تجاوزده و بولس طرفندنه
جو بولک کی معاملتده نوص اولمندنه صنعت اولدیفی و تأسیه ایدمه کاری حالک همیا طاعیله جقدی
افاده و یا مه اولمندنه کتدرینک یح بر طرفندنه نقرصه و قوعیل جفی صومیت قطعیه م با تأسیه بر لوریه
کتدی لزومی تفهم اولدیه اولو جرد الهال مجتمعیا طاعیله اوزیه کتشد و بنا عیله ارضی سرکده اولاده
محلده و موصولیه طاعیله جبهه جمعیت افرادینک کجه جقدی بولده قولدر کر در بولک یح بریه کجه طریقه
نقرصه ایتیلی و برده همیا اقدینک افاده سه کوم دومه کجه بر حق صافلی ویشی بوزومه آدمه طرفه
قوم قیومتن بعضه ضرسیمه خا لریه تجاوز ایدمک استیلوب منی قیوریه فحار قافقدی مستانه لوب
بو حالک و قومی حیرکه اولدیفی کی تدری دخی تجد و لیجانه و غیا و بنا عیله دولجه بر جوه مضافه داعی
اوله مقفده تفیدات انضاطیه نک بر قات دها تأییدیه و طرف طرف مئور سوه و تریبیه یح بریه
وارمنی خا لریه اولوده نقرصه و قوعه کتولسی و صافلی صافس بر طاقم آدمک مناسبتی اولیانه
محلده سلاطی و یا صوبال طولا محمدنده یح بر معنا اوله به مقفده اوکی اشخاصک م قول لیه اید دفع
واعاده لری و شاید درینک استیاند اولو ایسه همیا طونیلوب کتولسی و الحاصل کسب کونه اتمکده بونام
شوعیانه مدلهشک تجدیدیه سبب اوله جهم کویک و بولک طامه احوالک و قوعه امطا و میدانه و بولسی
اسبابک قویاً اشکال باطامه همت و رویت مسلم لریه تفویضه اولو را طبع

بک اوغلی منصفیله یازیلان ۱۹ اوللایلا تاریخ دیدی یوز اونه دهن نومون تذکره
صورتیدر

نونی کرافوس نامده برارینک برهوه کرد و محمد طرفنده نه صورتیه ضرب اولوب متأراً وفات ایندیکنه
واجتماع ایدمه الهالیک النده صویا وادفاوه تفنک بولندیغه و ساره به دائر آنامه ۱۹ اوللایلا تاریخ
تذکره عطوفیده جوابدر صویالی و سلاهی کوریلانده شخاصک لسمانه در دستریه عقدنده تأرییات
لازم اجرایی و مرقوم کرافوسک قاعدینک ده بهر حال کماله اضرایله کیفینک اشعاریه همم مخصوصه لریه
نورین اولور

بک اوغلی و سکار منصفیله دیعادت یولیس صدیرلکه و ژاندارم الایا قوماندانغه نصیحاً یازیلان
۱۹ اوللایلا تاریخ تذکره نک صورتیدر

ارشد طرفنده دئی کونه ایقاع ایدیلان و ساری قدرتوای حضرت یادرشعیده اولکی الحس اولانده حرکت فایحانه
متأراً اولانده الهالیک النده بعضدینک بوکونه مختلف محلدده برایکی ارنی جرح ایندی کدی عبدالندی اربا نجارینک
تأریی حکومه عائد اولدیگی کی الهالیک النده نک بو صورتیه تصادف ایدمه حکدی ارنیدی جرح ایلده یکیده عربده لریه
سیت و بریدی شعراً سلایت و منافع دولت ایلده قبل تطبیق اولدیقهغه و منجاسلری عقدده م بالطبع حیاة
قانونی یا مستدم اولدیقهغه بآء و سریعاً تأیید تفییات و انضباط ایلده برابر الهالیک النده و قوعودیه
نقدینک دولتی و کندی عقدنده ابو برقیه چل اتمه کلنده اولکی نجارزات و تعدیاننده بغایت نونی ایلدی لزومک
کندولریه مناسب و مؤثر بر صورتیه تلغی وینه بوتیبهات خلافته احواله جرأت ایدندر بولور ایسه هرکیم اولور ایسه
در دست و ایل ایلمی ضحده ایجاب ایدمه مقرر ره نفیحات طایفه اعلی و الحاصل انتظار عالیه مغایرت ایدمه
اهوال و قوعودیه قطعاً میدانده دامطانه و بریلای باطمانه همم علیه لریه نورین اولور

۱۹ اول اللّٰه تاريخده بك اوغلي و سكره مصلحتده كنده قلانه تفهامة صورتيد.

۱. داره عديلرنده بولانه و مطا ارضي و كرد و ساره كي مصلط اولانه بالجه خازك اوطه بآيري جلبايله
يكديركي عليه نده ايفاع حادثات و مجادلانده توفى انجدينك و عكس حالنده كند و لرينك ده سديد اسول
اوله جفدينك قويا تيه و قهرمي اخطار اولور.

بك اوغلي مصلحتده يازيلانه ۱۹ اول اللّٰه تاريخ و يدي بوز اوده بر نومرون ذكره نه صورتيد.

عرب قوسي و حكمة ميدان و عرب جامع شريفى محدثده بولانه الهالاسلمه نك غلظه ده سولجي و لاندنده اسلمه
مبايعه وارسيد عليه برده حركت ايتك اوزره يا نقيه و ار نصيريني يار و لاتقا زابيدكدي موثوقاً خبر
و بريور بويله بر حالك و قومي معا زاسه اسانجولك آيتي اخلاص ايد هكي كي مافع دوله ال زياده
مضار اولانه مداخلات اجنيه پسييت و متجملرلى جفنده ده بالطلع مستدم شدت و سوليت اوله جفندي
صحيح بر زمانده و قومي تجويز اولور حالانده اولديغه بناؤ و سريعاً تحقيقات لازم اجراسيله برابر
محدث منكم ممتارداً قولد كز ديريدك و و رالرده محله قهوه لرينه و املا مجمع الهالاسلمه پيربول
و عايت زنى دستعد و محلي مآور اراسيله كند و لاندنده بالطلابه اربا يادك حكومتده دست و جفندي
ترتيب ايد هك معاملات قانونه نك ايفاعى مقرر اولوب الهالاسلمه فسادده زيمده خل اوليانه
تبعه صادقه ده عبادت اولديقدى حال الهالاسلمه ده بعض طرقتده ايفاع ايديلانه تجا و زات
و تعد بانك بك حركيه اولديقى و بوجال دولتك مافعنى اخلاص ايله مداخلات اجنيه پسييت و بريور
اجلده بويله بر حالك و قوعنه هيچ بر حمتل مسلمانك قل اوله مير جفنى قدارنده برايد هك و قيجانه غلبان
نك ايد هك صورتده و حسب حال طرقتده تعقيب و تفهيم ايتيله رل ذره قدر مستزلك و قوعنه ميدانه
و برطاسى و اوليه صلح و تجا و ز بولنده صدر اولاند كور ايسه انلك در دست ايدى الصحنه لعمريه نو ديع اولور

بک اولی مندر فقهده وارد اولانه ۱۹ اصولی تاریخ تفافاه صورتی

تکم یا ثاده محکم خائده بولانه ارمیده تجاور و تعرصه ایدمه کرد و لازمه سزاده نفی بیعی حافظ
افندی طرفنده کتوب ب توقیف ایدلیکی کی اوراده تا قروه م اجتماع ایدمه الهام مرقومه نیک نقرضه لک
و بیلامک اوزره شمدی شرفوار داولانه تذکره هیلله لری اوزریه مندر فقهده بولانه قول هیلله عسکریه نیک
رضی رضی معادنت اچومه کوندیلر و برکونا اولیولر لری ظهوریه میدانه و بیلامک صرف مساعی ایلکه
اولدیفی معروضدر

هوباً کتیده اولانه ۱۹ اصولی تاریخ تفافاه صورتی

متجا و زلزل درستی موجب محو نیت اولدیفی کی تدبیر متخذه ده مصیدر بعدیا اولولده تجاورانده بونزل
در حال اخذ و گرفت ایلدی و مادی و حیاضانی کتخار لریک هیلله شاید اصافنده ارمیده تجاورانده اولولری
کند و لریک ده بونده سدیداً سؤل اوله هیلل نیک تبلیغی و اصاف ساره کتخار لریه م اولولده اجرای
تغیرات و تبلیغات اولغنی توصیه اولور

اسکدر مندر فقهده ۱۹ اصولی تاریخ کتیده اولانه تفافاه صورتی

برکوبه ساعت ایللی بحقده بعضیه م طرفنده بیانه اسکلنده لاکه فرومه خدمه سنده دهرت ارنیک سدیداً ضرب
و صبر ایدلنده طولای جمع انجده اولانه خلقک طایغید لیفی شمدی استخار قلنس اولدیفنده هیلله تحریات
لازم بالاجرا جار حدرک طاهره اراضی و اول و آخر یلدر لکی اوزره صیفجه صیفجه قولدر و متعدد دور
کند و بریدرک و لازم کلنده نصایح حکیمان ایفا اولور و ملل مسلمه و غیر مسلمه بنده نصار و تافره سیلیت و بره چک
حالانک ظهوریه قطعاً میدانه و مطامه برانغمسی لکال هیلله اخطار اولور

اعضایان به برکشی جلب ایدرک امر مذکور کند و درین و حاضران و جمعیستند علناً و صرفاً بلیغ تفهیم
 ایدم ایستاده اصفاً ایتوب به جمعینه او داده فایده فایده کند و درین بر ساعت قدر طاعتی و شاید
 طاعتی قدری حال بهراً طاعتی به جفدی بالتفهم عودت ایدلدی با عیالی سلطاناً محمد نور عثمانی
 بالی یازاری و امثال محله که جمعینه کلاً طاعتی ستمی ده قوم بوده که جمعینه کند و درین
 طاعتی از ایدرک نفع لازم ایله و اوله مدنی حال بزده قطعاً سلاح اتیمه رویه یا لکن سوارید و درین
 هجوم کوسه مک نهیدید به طاعتی درین بهایستند بولندنی معروضه راجع به

اسکدار منصفه کشیده اولانه ۹ اولاللا تا بلیغ نفعاً نظام صوتیه

اسکدار وقفی کوی چندینده وقوعاً تکرار نموده اوله یغنده و به حالک دوامی آسایش طوقه یغنده
 هر طرفه پولیس و ژاندارمه ده قولد بولندید و ده حفظ آسایش و عدم تکرار وقوعات و هادئات
 اعتدالونی وارمیده اسلام و سارده به و اندوده ارمیده برکونا تجاوز و تعدیه قطعاً میدانه
 و بر طای و شاید ایدرک تجاوز و زده بولاندا و لدنی تقدیرده بهر حال در دست ایدرک و عقلیه
 معمله قانونیه اجرائی موجب اوله هو دلائل ثبوتیه نک در حال استحصال و اشکالی و قوه ضابطه نک
 کفایتی حس اولدنی آنده بدلائل غیر معارضه بکدر به مراجعت ارنی و احوال هر در لوتدیه حکماء
 و تقدیر لایه نک تمهی اتحاذیه او یغونسزله وقوعه میدانه و امطانه بر اعلیای قوه لغاده و کمال الصیده
 توصیه و احتیاط اولور اوطیه

داخله نظام رتبه و پر بلاه اظهار نامه صورتید.

ارمنی بطریق افندی و ارمنی معتبرانی و بطریقخانه کلیسا سنده اجتماع انجمنه اولاده الهام
دولت عموده قانوناً اجتماع مخوعده سندی طایفه طایفه علمزایه کز مسوولیت سزایه عائد اولور و قانوناً
اعترضا کوریه سزایه حرکت عقلی و حفز صحیح و غیر صحیح بر شطاعتی اولدیفی حاکم بای حکومت آهسته فقط
بودی قانونه دائره سنده بایه اتمک لازم کاور قانونه دائره سنده بایه حال انجمنه بطریق افندی بر مجلس
روحان و دیندی مجلس جماعت اعضا سنده ایکی ذات ایله برابر سندی با عیالیه کلمه لید.

بالاده که اعلامه فحاشا دوله صدر اعظم حضرتیه با مذاکره اشو یازار ابرسی کونی ساعت النی محقه
تنظیم و سزایه قرائت اتمک و ایده جفاک معالیه کوم حکومت نامه لازم کلامه تدبیری اتحاد اتمک ضربه ناظری
دولتو یا شا حضرتی مؤر ایندم [ربع الاصله
داخله ناظری
رفت

۱۸ اولاللا تا ریخ و دهرت نومون مایه همیوه جناب علوی نه با کله جیله
باز بلاه عریفه نک صورتید.

اول و آخر عرصه اولنامه ارمنی جمعیات اختلایه سنده طوایه صدر اعظم یا شا حضرتی جا کرینی با عیالیه جیلایه
صورتاً لفاً تقدیم قنانه امری ارمنی بطریق و ارمنی معتبرانی و بطریقخانه کلیسا سنده اجتماع انجمنه اولاده
الهامیه تبلیغه مؤر ایندیده در حال قوم قیوم کتیم تکمیل ره و دولور لرایه صلح اولاده جمعیت فسادیه ایندیده کور
بطریق کورمک ایندم ایج غار صه ایدرک قبول اتمدیکنده بطریقخانه بهم جان و جسمانیه مجلسدی

ارمیدن و عمل مرقوم میبایند ایسی کوی اولیایه و مجرد فالو ایقاعی مقصد به کلمه بولنامه ارمی استراستک
تدبیر منه اید او جریس طویلاندیریه و دایره ضعیفه به ارسال دی کمال الهیته همهم علیه لریه تودیع اولوز اوطیه
۱۲۱ مولایا تا یخ اید بک او علی متفرغه با زیاده تذکره نک صورتید

ارمید طرفنده سه یوز اصلا بر عرض حالک جمعیه با عیال به کونویله رن مقام سالی صدمه عظمی تقدیمی تصور
اولوب قوه ضابطه بونده مخالفت وقوعده ارمیدن سحاً مقاومت ایده جکری ضابطه و حکم استیفا
جنایت ریاسته بوماده و طهره ارمید افعالی التذ به ورقة و ریشت ارمیدن سوار الو زیاده
جراتمنه اولدریه و بس یحیینه اولکی قوم قوجا دیسی جمعیه کلیساده جیفه ره مایه صهیونه جناب
ملک به عرض حال تقدیم بدیده کی اعلاما نایله ابتداء الحیه اولنه نظراً اربا فسادک بوئست جدیدی و
اور و یایه قاری کی بر سله جیفه ره مقصدیه مستند اولدیفنده شهر اوطوب کلیسارک برنده بر سوال محرر
عقد جمعیت و اوردنه مجتمعا بعضی مایعیه عزیمت نسبتاً قارستو تدبیریه اتحادی و شاید بواعمال معالیه
جمعیدی طاعیه ره بر فساد جیفه ره استه جک اولد قدی حالک جمعیدینک به اوز لرینه سلاح الحقیقه به
موجود سوری شانداره و یولیس قولدریه جمعیدینک طاعیه و معد و ضایرینک ایچرندنه اتحاد اولوس
برایکی کسی اید با عیال به تقدیم و نمسک کند لرینه کوزجه تفهیمی و بوئست یاربه و ایرتسی بازار ایرتسی کونری
یک زیاده محتمل اولدیفنده سحیدیه الماکون لازم لاتخاذ اولامه تدبیرک مکملاً اجرا و صورت محرمانه ده
بشطاس یولیس مئور به عمل سنده معلومات اعطای و بونک بغایت محرم طوعی و الحاصل بوساعده
اعباراً کجه لا کونند تقییدات نیقظه نک تماماً اجراسی و زینهار فانه دو کولنه میدانه و بر طاسی کمال
الهیته اخطا اولوز اوطیه

واسطه سبله وقوع بولامه اشعاراته عطفاً محله به و پریده اولامک اعلای اجرا اولخامنده طولا به
اهالیك زیاده سبله مایوس اولدیفی کی بوتماثر بورا رصیده دخی سرایت ایندیکنده الجای مایوس سبله
ارمید طرفنده بر مشرکک وقوع کتور یو ایسه کند و سنک مسؤلینی لازم طلمه کی و زاناً ارمید کیده
استایده با غره ره اجرای غایبه اقسام اوستی طلمه و بر قالو وقوع کتور مایوس اولد قدی کی
یه بر قالو وقوع کتور به مهدی مائل اولدیفی و یطریقک مقای سبکی ایسه قایر شجوب بو کیده
ره جایی بولیده کی و الحاصل یاریه یا خود دیکر کوندره بوکی غایبه مقل قبول مسؤلیت ایدیه یوب چونکه
اهالا مایوس بر حالده بولدیفی ره جواب نامتنی یا نه ایسه و مع مایه بویه بر حالک وقوع مسؤلینی
چونکه ضابطه به لحد لور ترتیبات فسادیه نک صور اجرائیه سی معلوم اولدیفی چوله یطریقک مقایه عاده
اولدیفی حقده کی تبلیغات تأکید ایلس و ضابطه به یاریه ایچونه دخی نقیضات کلمه نک ایفای طبعی ایسه
اولدیفی معروضه اوط به

۱۷ صدره الامم تاریخ و ابکی یوز کیمیا دج نومردایله بلک اعلی متدقیقه یازیده تکره نک

موردید

طوره دیکلمه و اراصف مشره ده طولا به شمایس اولامه بر طافیم ارمیدک اوجیه دور و بعضی مسؤلینی
حالده تنها محله ره طولا به حقده و بعضاً ده صحانه و امالا پرلرده نقولیات با ادبانه و تهیدید انصافانه
جرات ایلمکده اولد قدی متوالاً آلت و دیالردنه مستبانه اولدیفی و سایه قدر توایه حضرت یازیده
متحدیاً جاری بولامه معاملات انضباطیه قایسو بوکی ادب لکلک ماده بر تائیدی اولد مزاییم دومی دخی
حکمه و مصلحه موافق اولد به حقده و غلطیه ده که کو عملیه سی ده شواله یه مشرکک با سلا قدریه بناء
و سریعاً غایت مقدر و مدبر مکرر ترتیب ایدیرل طوره دیکلمه و سرسریانه طولا به حقده بولمیه اولد

جمله آثار فسادیه سنده اوستی معلومات قویه دمه بولزوه مع لهذا بوانك اوراده مذاکره ایلیمه اولدیفه دار
 ضابطه معلومات سائره استیصال اولد فامدر یاریگی یازار ایشی کون بر وجه معدومده با عالجیه جمعینه عرضحال
 کتور بدینک داتر اولامه اخبار دینجک نزدیکارانه کلمسه اولامه با عالجیه خلفا سنده رؤف باشا زاده
 سعادتو صاردی بک افندیك کتومسه اولدیفی ایشی برنجبرک افاده سوله ده تأیید اتمسه و بوفاده نسل
 ایتدیردیرک تقیمه تحقیقات ایدمک ایستامسه ایشی کرک میوموی ایل و کرک کتور دیکم قومیه طرفنده جهاندی
 و دیارتهلک اولدیفنده جمله ایضا حیات اعطاسنده قطعاً امتناع ایتدور در سعادت استیفاف محکم
 ریاسته بر ایشی طرفنده و برلس اولامه ورقه معلومه نك دونکی کومه ققی ساعتده ویرلدیکه دار ریاست
 منگمن نك تذکره وارده سنده صراحت اطراب اثنای محاکمه و رودایتیکی بیلدیرلدیکنده منگمن تذکره دمی
 عیناً تقدیم قلمدر تذکره منگمن مندرجاته نظراً ایشک اولیان عدلیه ناظری دولتیو یا شامق قهرنج
 معلوم اولدیفی اکلا سلدیفنده شار ایلدیفنده استیضاح کیفیت جریسی رأی صاحب جناب صدیق ایلدیر
 وابسته در امر وارده عدلیه جناب صدیق ایلدیر حکم عالیه توفیقاً بطریقک نزدیه کونذیمه اولامه بولسیدری
 سعادتو صحنی افندی حضرتی عودته اعطا ایلدیکم معلومات دینجک تقدیم قلمده عریضه مخصوصه ایل
 بر تفصیل عرصه و اشعار قلمدر و ضابطه جهلدر لواحقان کون تقدیم نك اجرائی طبعی بولمدر ایلدیر

مقام سنی صدر تنهید ۱۷ ایلول ۱۲۸۱ تاریخ ویدی یوز طقسانه دهن نومون

یازیدامه دور نالک صورتیدر

ایشید طرفنده عرضحال تقدیمی وسیله سوله ترتیب اولامه فساد دمه طویلا تقی ایلدیم امر وارده عدلیه جناب صدیق ایلدیر
 حکمنی استاجول بولس مدیری سنی بک بطریقک نزدیه کونذیردیرک اجرائیتدیر یلامه تبلیغات مناسبه اوزیه
 بطریق میوموی ایلر طقوز آیدمه برو طشره دمه متوالیاً وقوعه کلامه سلا یات بلاء مذاهب و عدلیه نظامیه

مقام سالی مدارتیه ۱۷ اول لایحه تا به دایمی بوز اوج نوموت باز بدله تذکره

موردید-

ارشد طرفند محبت با عیال به تقدیم فخر بعضی استخبار و عرصه و اشعار اولاد و عرض حال و طوایف و دومی که هم برای تعظیم
اولاد اوج بوز کرمی بر و اوج بوز کرمی ای نوموت تذکره سامیه جناب مدارتیه بدله استیضاح جو بدله موارد
بعضدیک اجوبه سی تقدیم قلمانه جواب نامه جا کرده مصرع اولی بقصد اندک دخی ایضا جمله برابر ایضی
تذکره ایسلا امر و اراده علیه جناب مدارتیه بدلی اقتضا سند اولاد و امور عورت انجمنه ایسه کوره ای
جوابک دخی سربعاً عرصه و اشعار اراده سی منضمه ۱۷ اول لایحه تا به دایمی بوز اوج نوموت
تذکره سامیه داور فخریدی سندی انال برای تعظیم اولدی. نصبت تحقیق نیک مورد تقدیم اولاد مذکره
ذکر اولاد و امور ثقات و معدود اولی ای کبی ضابطه چه خدمت و استقامت مجرب طوعری بر محورک در غلبه
مذکره منکون ده محرر استیضا طبعی لا تنجیه تغییر مذکورک معانی محیی بیجا سند نشأت انجمنه اولی ای
بالسوال اکتلاشدر. ارشدین غلطه کلیا سند طوایف و اولاد براسند عا نامه تنظیمی عقد جریانه
ایلیکنی محبت بیا به ایلیکی مذکره لیوم تحت نظرانده بولند بدله بر مفسدک افاده به معطوف اولوب
مذکور کلیا هولینده موجود اولاد رضایتی دایره سی ایسه اونه ده برو مرکز فساد و مکتبک اونه اولدی
یا کمرنده نه جو عقیده و آنچه بر قدر باجمله طلبه سی فکر مفسدک معناد اولوب حتی کینه طلبه مرقوم ده
بسه الخ قدری غیا و قویه نه انتساب ایله اعلامه مفسدک بولندی اوزینه جلب و استجواب ایله
جمدی اقرار ایند بر لکده مکره مکتبک مدیری اولوب لیوم بدلی ایله انظیم سفارته یقینه واسطه مخا به
اولاد اریته موسسجه به اقتضای کوندر برلک بویه کندی اداره سند مکتب شکر دانه و آنچه بر قدر
فکر مفسدک تعلیم و تقیه ایلسند طوایف بیا به اسفا قلنسه و عرض حال نرینک دخی محل مذکور اداره مکتب

محکم استیاف ریاسته و قد معلوم به اولی و واسطه به ایصال انجمنه اولاده ازینک اوله جنک
 افاده نه کنی استیالی ضبط اولجسه ایچ کیم اولدیفی معلوم اولدیغنده و ورقه منکون دومه کیم سرعنه
 ریاست سارالها طرفنده باتذکره کوندرله رک مندرجانه لکیت تحقیقک اخباری مؤید بولمندن
 و برقاج کونده برر سائر برقاج طرفنده وقوع بولانه اخبارات دخی بومرکزده بولدیغنده تدابیر
 اتخاذیه مجبوریت الوب مشدر ارمنی بطریق تبدیل هوا وسیله یله جوکدره ده مخصوصاً آتجار اولانه
 بریا الحیه حیفه نقل ایوب اولده برر سفر و خصوصیه انکیز سفیره ملاقات و هماهنگونه
 بالواسطه مخابرانه ضابطه محققا تندر طوره ۱ ارمنیده عرضحال تقیمی قدری القاییده ارمنی
 غنیان قومیه لری اوله جفنده شبه اولوب بوقومیه اعضا سنک کیم درمه عبارت اولدقدی دخی معلوم
 بوند زیاده یله جراتلجسه و جقدنده برکونا جزا ترتیب اولدیجفنده امید بولجسه اولدقدی جراته
 ضابطه کندرلرینک جلب و استخواننده یحیی برتیجه صمیمیه جفی درکاردر جمعیتک قبل الوقوع منجمله شکل
 ایده ماسنه ال زیاده اعتنا اولجسه لازم کله جکی درکار ایچ ارمنیدک بوکونه دیاربه یورطی کوندری
 اولوب کلیسارده طویلاندقدنه بشقه باقی جوارنده که مزاررنده دخی جمعیتدی عادات قدیمه بولجسه
 و بوندن منعی ماننده ذاتاً کندرلرجه متصور اولدیفی و جهره ضابطه قاسم برسا دجیفه مقله دخی
 اکثفا ایجاب کلیسارده و اولولرینی زیارنده حکومتجه منع ایلدکدری ادعایه و اور دیار قاسم
 نظممانه قیام ایده جکدری امثال دلائله معلومدر امر و اراده علیه جناب صدرتیه لیدی مدلول عکای
 و جهره اقتضای حال و مصلحه کنی تدبیر اتخاذ اولجسه اوزره اول امده ترتیبات بحوث عمرانک
 فعله کوندرله ماسی یحونه لکینه یا یلمی لازم کله ایچ در حال اجرائیه خصوصک بطریق حسیه تقییمی یحونه
 پولیس مجلسی کیسی مومی لیرک نزدیه اعزام اولجسه اولدیفی معدومدر

واسطه سله محل اجتماع او کربلویب آورده برود و او را به طریقه خبره شما ملک اجتماع عطا کلمه کرده
بر صورتکه و قول لبه ابله عنیندیه مخالفت اولی و بوماده یک نازک و دقیر برشی اولوب تدبیرده
قصورا یدیلور و عریبه ظهوریه سیت و بریلو رایج یتجه سی یک و هم اوله جقنده و احتمالات اوزرینه
بیانه رای و تدبیر قابل اوله میره ایستک کوسنده یکی شکل و نصیه کوم تدبیر عادلانه و حکمانه
اتحادی ایجاب ایدیه جقنده اما کوم ایفای مقتضایه و شاید جمعیتک منع تشکی قابل اوله مدیفی حال
اقتضای حال و مصلحه کوم تدبیر اتحاد اولی اوزره بی دربی با عیالیه بیانه کیفیت و برده بطریقخانه
و صایای مؤثره ایفای مقتضای اراده سینه حضرت یا دنا لهدیه اوله سنی پولیس مدیری و اخود
تحیزانده و ارباب درایندمه مناسب بر ذات بطریق نزدینه کوندیله رک ترتیبات فکرم و نه کندیجه
معلومات اولوب اولدیفی سؤال ایدیلوب خجاصل ایدیه بر ترتیبات ضمیمه نظارتجه معلوم اولدیفنده
فعله کتوبیه ماسی ایچونه لهره یا لیم لازم کلو رایج در حال اجرا اتی خصوصتک بطریقه مسه تقاضی ایله
و بره یکی جواب یک اشعاریه نصت

مقام سنی صدر نیاهی ۱۷ طول لای تاریخ و ایکی یوز دست نوز و ایله یا زیاده تذکره یک

صورتیه

ارشد طرفنده بسه یوز امضای بر عرض حالک جمعیتک با عیالیه کتوبیلوب مقام سنی صدر نیاهی نقدی صورت اولوب
قوه ضابطه جه بونده مخالفت وقوعده ارشدک مسحا مقاومت ایدیه جقنده دائر عرصه اولنامه استیلاک
اوزرینه استیضاح جو ریلا نه ماده و بر جمعیتک قبل الوقوع منعی جقنده اجراسی امر و اراده جو ریلا نه
تدبیره دائر ۱۲ طول لای تاریخ ایکی قطعه تذکره سامیه جناب صدر نیاهی مقام پیرای تعظیم اولدی
عرض حال مجتوب عنیده امضای اولاندک جمله سی حیه تقدیمده حاضر بول جقندی جمله استیلا عانده اولوب

طهره ۱ ارشد اوله جعی بیانه اوله یوراییم شرح اولنامه نصورات صحیح ایسه طهره ۱ ارشدیه بو فکدی القام
 سار بعضه ارشدک دخی تحریک و تعلیمی محفل اولغله بو باده محسوسات وار ایسه اندکچدر بورارنک
 اول بادل بلغنی مقتضی اولدیغنده بلاما غیر اشعار کیفیتله برابر اشکال تدابیر احیاطیه بهمت جویسی یاقف

مقام ساری صدریه قیده ۱۱۱ اولاللا تا یخ واریج بور اونه بی ی نومردیه
 وار داولامه تذکره سامیه نل صورتیه

ارشدک ترتیب ایدیه جکدی استدعا نامه یا ویرمک ایچونه جمعیتله باعالیه کلمه جکدی و محافقت اولور ایسه
 مقاومت ایدیه جکدی مقننه ضابطه ص و قوی بولامه استخبارانه دایر بویجه النامه تذکره دستوریه صوف
 صورت مطالعه اولندی و بو باده عقبه سینه ملولانه واقع اولامه معدومات دولتی اوزریه ارشدک
 بویه حرکات فسادیه جرأت الیحدینک قبل الوقوع ضعی ایچونه نه یاییسی لازم کلور ایسه ایا کوره نظامیه
 تبلیغات لازم نل متحدیه جری مقتضای امر و ضما به همیوه حضرت یادشاهیده اولدیغنی مبلغ
 مایه همیوه با کتبه تبصیرله سند النامه تذکره خصوصیه اوزریه داخله ناظمی دوللو یا شافقتیه
 برلکده ایجاب مذاکره قندی بویه بر جمعیتله باعالیه استدعا نامه ارسال ترتیباً تذکره مقصد نزد والارنده دخی
 معلوم اولدیغنی اوزره اورویا دولتینک نظر دقتی جلب ایدیه جک بر عریبه جیقا مو یعنی بوجمیتک
 باعالیه عزیمت وعودندنده اسلامده بعضدیه و یا خود بولیس و ژاندارم نظریه تسلط ایله
 کندی اوزرریه مقابله و جهوده کورمک اوله جعی احتماله بعد دکلر بنا علیه جمیتک تشکیل ایدیه
 ال زیاده اعتنا اولغله لازم کله جکندنه و بوند اشعار والاری و جهله الیه یا غلطه جرتده
 و یا خور اسانول طرفنده طیارلک برنده تشکیل جمعیت ایدیه جکندنه اولجه بولیس و خفیه

و استلزام مضبوط اولی بجملة اشعار ده بولنامه ارمنی کجدر وقت توقیفه الحاشیه و استلزامی تعقیب
 فلما مقدمه مید و موقوف ایستمدی دکه حال اولامه نتیجه استلزامی نه مرکزده در نالما مرقوم ارمنی
 بولنامه غدی بولنامه ساعت قاجده ریاست مومی الیه ویرسه و اوراده دخی طرف والارینه سرعت
 قاجده تودیع اولمشر رابعاً لعلت تحقیق ده ویرلیکی جملة اشعار ده بولنامه راپورل ضد جانتند اولاً
 بر عبارتیه نظرلاً بولنامه اعطایا ایدیه یالاکز بر مهور اولدیفنده اول مهور نزد دولنده مورتوفمید
 و برده مهور راپورده ر محبتمدی نزد مظهرک افاده سنده استلزام قلندیفه نظرلاً
 عبارتیه مندرج اولوب صحتی تقدیرنده دولجه تدبیر فووه العاده یا استلزام ایدیه ملک و معنی داخل
 و خارجاً بعضه تأثیرات سبب اولی محتمل اوله جه تدبیرک متنی اوله معنی بوشللو اخبارات ضابطه
 استلزام طریقه دکل صریحاً و واضحاً استکشاف اولمشر اطریمی اولیه مجوش عن اولامه استلزام
 تعبدی نه نه نشأت اتمشر و محبت نزد والارنده تفانده معدومید خامساً نه مهور راپور نظرلاً
 محبت بولمشر بوند بر قایح کونه اول دخی اخبار اتمشر و بونی دخی ارشیدک غلطه طریقه طویله
 اوله بر استماع نامه تطبیقی مقده صریحاً یا نه ایلدیکنی یا نه ایلدیکنی مذاکره لرینه یا اتمشر اولیه اول وقتیه
 ستمدیه قدر ضابطه نه کی تحقیقات تفحصات اجز اولمشر و موضوع بحث اولامه اجتماعه
 كذلك ضابطه بولند برسی اطریمی اولامه سار محبتک افادان راپورده بحث اولامه محبتک افاده
 مؤید مید ساداً ارمنی بطریقک ایلای اوج کونه تبدیل هوا ایچونه بر کدره به کندی و بوده بعضه
 سفارتیه خفیه ملاقات فدریه متنی اولدیفی جملة اخبار ده اولیه بطریق مومی الیه نه عامه عمریت و سب
 تحویل ملایم خمر صند و ایجا باید ایسه سفارت نزد دخی دولجه نشأت لازمده بولمشر ایچونه
 مومی الیه اندله اولامه ملاقات مقده ضابطه نک تفحصات نه مرکزده در سابعاً عرضحال ویر

مقام جلیل صدر عظمیٰ مدہ ۱۰۰ لایع نامہ پنج واریج یوز اوہ بر نور وایله جواباً
دارد اولامہ تذکرہ سامہ صورتیدر

ارمید طرفندہ بسہ یوز امضالا بر عرضحالک جمعیلہ با عالی یکتویوب مقام ثاوریہ اعطای مقرر اولور
قوہ ضابطہ جمہ بوندہ محافظت وقوعندہ ارمیدل مسلماً مقادمت ایدہ جہکدینہ دائر لعلیت تحقیقہ دہ
دیریدلامہ مذکرہ ایله ینہ بوکومہ اسطالا مضبوط برارنی طرفندہ طشرہ لا ارمید امضایله محکمہ استئناف
جہایت ریاستہ کوندیلوب با تذکرہ طرف والاریہ تودیع اولامہ ورقہ نلک صورتدی مربوطاً
کوندردیکہ وادلباہہ اتخا ذاولامہ تدبیرک تفصیلہ دائر ۱۰۰ لایع نامہ پنجیلہ مورخ ویدی یوز
طقسامہ اوج نور وایله مرقم اولوب اسبوجمعہ ایرنی کونلک کجہسی ساعت درده قریب واصل اولامہ
تذکرہ خصوصہ دستوریدی ولفوف صورتید مطالعہ اولندی سیاہ اشعار دولندینہ نظراً اخبارات
واقعه اوزرینہ ضابطہ جمہ لازم کلامہ تدبیر استحضار اولغولایمہ تصورات منکوم نلک صحنہ حکم اولدیفعلی
با عالیجہ رضی تدبیر لازمہ اتخا دی وعدلیہ وداخلیہ و خارجیہ نظامتہ جلیلہ لریہ ایجاب لکومہ تبلیغات
اجرا متختم اولور و اسبوتدبیر و تبلیغاتک نفسالامرہ موافقتی واجرا آندہ مشکلات وایطیات
وقوعنک منعی تمہیدیحیوہ رضی تقیوہ ما رہ ایسی الزم اولوب بوجملہ مدہ اولور و اول باول آئی الذکر
موادک استیضامنی ایجاب ایلمد سؤیله کہ اولا عرضحال مجوش عنزلک بسہ یوز امضایہ جاری
اولدیفنی بامہ اولور ایسہ بونی قایع کئی ایصالہ واسطہ اولدیفنی بیلدیرطاسو اولدیفندہ ضابطہ نلک
تحقیقات اقتضایہ عرضحالک موصلی قایع نفل وکجد اولدیفندہ ثانیاً محکمہ استئناف ریاستہ
کوندردیکہ بامہ اولامہ ورقہ نلک شکل و سیاقی جالب دقت اولدیفندہ بونی ایصال ایدہ

مختصی نزد عاجزان به کلام افاده شده استنباط قلیفه نظراً تصرفات معدومتک یوم منکوم
 اجز اوله جفی و معنی ذکر ادنامه استعداده امضاری بولن جی سه یوز کجه نل بر لکده با علی
 مراجعت ایده جکدی و شاید بر طرفه مخالفت کوریل چک اولور ایسه بونده خفیا متصد اوله جی
 بر جیره ارمیدک سلاح بدست اولور و مقاومت اینمدی جمله تصرفاتده بولیدنی اجبار ایدلرکی
 و بتلر بطریق اندیک ایکی اوج کومه اول تبدیل هوا ایچومه جو کدره کیمسی بعضه سفارته ایلر خفیا
 ملاقات فدییه جی اوله جفی و اسکادرده سلامت کلیسا نل باریکی یا زار کون یوم مخصوص اولیغنه
 اورده بولمیه اوزره وقوعه لایحه دعوت بطریق موملی له طرفه عدم موافقت جواب ویرلدی معوضه

محکم جانب ریاسته مخصوص اولور اوزره بر طرف دروننده دائره عدلیه به بر اعلی و دروننده
 طوره لی ارمیدر امضا و حواله تاریخ جی حاوی اولور و طوره ایسه
 استعانک صورتید

ارمنی ملی آزادی طرفه و لهندنه دوچار اولدقدی احوالده طو لای لا اهل الاستقا بعضه مایعیا بر اجعت
 مقر اولوب بوتشدنه مقصد بایه مستعد عیانه عبارت اولدنی و هیچ بر کونا مخالف آسیر حرکت بولمیه جی
 جهله شروع اولامه جی سکا یه قوه عکریه و پولیس و ژاندارم طرفه مخالفت اولماسی ایچومه و لطفه
 مؤثریدی اقتضایه ایجا باینده اومرا عظمی و شاید مدخله وقوع بولور ایسه تا بچک مسویتی
 تحلیله مسیدینه راجع اوله جفی عرصه اولور

اولی هذا ما به وقت اولوب التي سنة وده برو ارضی معاصی مقننه بالذات اجرا ایدیکم تحقیقاته
 منجانب جنایت قومیة سی ریسک روسیه ده اولی منجانب روسیه سفارت مأموری حاضر اولدیغی حال
 اوله سیک تحریزه ظهور ایدیه مطبوع پروگرامد مفصیلة نظراً لوندیه منجانب قومیة سیک فسادیه و غای
 نیهلیم و سوسالیزم و آنارشیست قواعد و مقاصدیه متداوله و اسافل ناسه خوسه کوییه هکی
 طبیعی اولایه تقسیم اموال اصولک ایجاب ایدیه هکی طمعیه حیاتیة مخربکاتیه مداخلات اجنبیه نیک
 ویردی جرائد و فی منضم اولایه قومیة الفایده ایچامیه و فساد پروگرامدیک مواد جنایتیه سی اجرا ایدیکم
 ارضیه قایم نسیبت و طیفه سیله مکلف اولایه بطریقک بالعکس تقسیم مفسدنده و دومی و لجنه ایستاکون
 ارضیانه نامه اجرا ایدیه و بی غایتیک ارضی تاکردانک سیده لره عزیمت و عودتندزه توالی و قومی
 و خدمت ضابطه ده مستخدم ارضیک سود قصدایه بالتهدید استغفار ایجاب ایدیلدی صورتدیله آتاری
 ظاهر اولایه غیابه افطارک هاندوده یای تحت سلطنتیه ده برهادیه قالد امطامه ظهور ویریه و بعد نظراً
 بطریقک سلفیه متخذ اولایه سیک صداقة دعوت و یا اموال معدوم نیک تایید ملحوظه سندیه طوایف
 کند و نه شحیدیه تبلیغ سولیت ایله نسکبه غیابه مجبور ایدیلی موافق حال اولورکی مطالعة و تحقیقه ایسم
 اجرای ایجاب و ابته رأی رزیه جناب صدر نقضیدی اولغله اولی ده

۱۲ اول لایحه تاریخیه لغایت تحقیقه ده تعلیم و اعطای اولایه مذکره نیک صورتیه

ارضید هیک کومه اقدم غلطه کلیانه طوایف ارضیه و ایستاده مسئله دایر بسه یوز امضای حاوی اولور و بیای
 جانب سامیه تقدیم ایدیلک اوزره براسند عاقلیم تصور ایدیک بعضیه سباب جریبله اوکونده کی زاری
 یا زاری کونه تعلیم ایدیلکی و تمحیص تحقیقاته اتحصال اولایه جه معلوماتک افاده اولایه بعضی عرصه دایره و

ذاتاً و لها اول رؤسای ارباب و ده پونجه بی سماً تحت استخوان الخمسه اولاده از میریایه طوس اندیده
 براتخاب بحیب ایه یطریقاً انتخاب و لغتی متعاقب یطریقاً نك معاملات عمومی تبدیل و تحویل و ایاب
 صدقند اولاده یطریقاً مقرر لرند به بعضی بر صورت یطریقاً ده تبعید و متحدیه قدر یطریقاً
 مخصوص یطریقاً مخابرات اجید به مخصوص مقرر یونیکه کتابت اجید بحیث بر مقرر بت اهدات ایدرک
 درباره کلایه و نیایه مقررده ارباب و ده ایکی شخصی مخابرات اجید به مقرر نیایه و غلطه ارضی مکتبی
 صدیری موسد جیهان اینه اندی یا دخی سفارتده مخابرات شفا لیه به مقرر نیایه قلمیه و کد نك
 زمانه داره منقدر یطریقاً نك مسما به مجلسی اعضای دولجه طائسه اصحاب رتبه و هیئده و کثرت
 اوزره مقرر به حکومتیه ده ایکه کدبی انتخاب جدید به اصحاب رتبه ده اولاندن هیچ بریه رای
 و بر در مقرر مجلسی مسمما اعضا لغه کدی فدریه ملایم اشخاص دیر یا انتخاب ایندیر دیک کی رؤسای
 ارباب و ده الانجیهان کرقولیس یغیوسی مجلس روحانیه درو و لایسته انظام سفارت نك ایدر
 حرکت ایدرک اجرائات حکومتیه آیفنده اعتراضات و شرفا سدیجیه و سائر لازمیه استماله
 سارعت ایدر کده صده لهری بر و ولایت شاهان نك آسایشی اغلال انجیه و اخیراً مقرر عفو علانی
 اولوس اولاده بر طاقم مقصد یا یا سدی دخی باشه طوبیلا مس و کجه کوندن اجرای مفاسده دوم
 ایملکه پونجه اولدیک کی سبب قوخیلو سلفی اداره روحانیه یطریقاً بتابع اولوب بر اداره
 منفرده ایکه اله و حلب ولایت نك دخی آسایشی اغلال بحیث اولاده قوخیلو سلفی الانجیهان
 کرقولیس انتخاب ایندیر مکتب مقصد به عدلیه و مذاکرات مصلحه سخی معلوم اولوسه لازم کلامه چیل و درش
 استعمال ایدرک عاقبت بواسطی دخی استمال انجیه اولدیکده نزایات فادیه نك یا ی تحت تسلط
 عائد اولدیک و سائر مقرر و مقرر مکتب جو مقدریه و ارجح قدر تقسیم ایدر دیک کی سبب قوخیلو سلفی
 الانجیهان کرقولیس انتخاب ایندیر مسنده طوبیلا حلب و اله ارضی الهایسک دخی قریباً افطاری تقسیم ایدر

بالاستفاده لوندرو ده منجانه قومیته سی تحریلاتی و منکر قومیته منسوب سور قصد جدید ایسه نه بدیاتی
ایفاده باشد بویس منور لیک م قتل و املا فیه ثبت اولد یقینه ضابطه در قومه معمله در اعتدالک
موقلاً اولومه نرکه ثبت اولسیده اجراء اوله جوی اخذ و گرفت معمله سی صحال و خیر و طلوبه سی
مقوله سی استقامه محضه قلوب و بوندایسه فریاً اینستایک تشکلیه جوی و موقوفینک تحلیه اوله جوی
وبعد ایستایده ناکل ملا فاه اوله جوی امیدیه معمله توقیفده قطعاً متاً اولوب بالعکس نای
و طه بر و طه منجانه غزیه سه درج اندر ملک املیه ضابطه در دست و توقیف اوله جوی ارز و سنده
بولور ارمیده سی کور لیک جرتله تحریلات و نشریات معدومه دوام ایلیکه بومقوله دره منجر معمله توقیفک
فایده سی کوریه به جوی کی فک فادی ایسی مکتدی طلب سه و رنج قدر بجم ایله بر طاقم اربابا دی یطریقانه در
بر خدیله باشد طوبیله اوله ایسی یطریقک بالوجه و سائر مقصد ایستایده ایسی مکتدی معمله
کلیسار و اعطدی و سفارات اجیده مستخدم ایسی مکتدی مقصدده در معمله اجرا سنده اما لک
در کار و ایسی یطریق بالکذ نشر مفاسده الکفایتموب حکومتینه نیک لافه اجراء علیه انظومه
سفارت و لوندرو غزیه را یور لکوندیکده اولوب ضابطه در فایع کیشک توقیفی در حال وسیله اتخاذ
ایدرک یکیده سلا یات و انظومه غزیه را یور لکوندیکده ایسی ارجیف نشریه قیام ایلیه جوی جرتله ضابطه در احوال حاضر
قاریو اتخاذنده تر و دولنامه تدابیر جدید نیک نعیبه و تقدیری خصوصنده امر و اراده علیه جهات یطریق
استیاده اوله جوی اول با ول ایسی یطریقانه سی لعلت اداره سی مقصدده معلومات و تحقیقات
جا کرانی نظمها مع برور و اور اعظمیده بر وجه زیر عرصه و تریید ایدم

بالاده عرصه اولیغی و جرتله یطریق بفق اربابا ده فایو کوسندیک سی سبیل ایسی جمعی افرادینک
فسم کلیمی کتابت فادیه باشندال ایندکده بشقه مقصدری و می حکومت اجبارا ملکه ایله لوندرو
منجانه قومیته سنک یطریق علیه ترتیب اندر دینی سور قصد اولرینه یطریقک استغفار و قنوع بولور

کجندہ ار با فیا درہ بولانہ یا یا سدرک عفرعالی بہ مظہری انکلتہ مک طلب و اصرار بہ عطف اولیہ
 قریباً عموم ارمنی محروسینک دخی سیدی تخبہ اولہ دخی و بعدا ارمنی مفدری جفندہ اعدام جزاسی اجرا
 اولیہ دخی و ایستادہ غیاور قومیہ نہ مسرہ ارمنی و طہہ پر ورلرک جزوی بر تخبہ تخلص ایدہ دخی
 شایعاً ذاتاً ارمنیک طہرہ لرم اسلام اہل طہرندہ قتل عام ایدہ دخی و کورسری اصرار اولیہ
 مہولہ ہو جفدری کبا ایدہ دخی یلانہ دیکہ کرفا ایچانہ اولانہ ارمنی سادہ دلائلک جرائدنی توبہ نہ
 تزیید الخیہ و لہلہ سوار الہ اسلام و حکومت مؤثر بہ قار سوار منید طہرندہ عنان تحقیقات و انواع
 سور معاملات ایقاع ایدہ لکدہ بشق ضابطہ مؤثر برینک دخی کچہ لری سور قصد صورتہ قتل بہ جرأت
 ایدہ لکدہ بولندہ تفہیم اولانہ وقوعات و دینا لہ زندہ دخی معلوم سہی فی تہذیبی جو ریسہ اولہ دخی
 و جہلہ برای طہرندہ پولیس فوسبر لہ زندہ مار قار و دیکہ نہ و مؤثر بہ خصوصہ نہ تو توجیانہ افندہ
 ارمنید طہرندہ سور قصدہ اوغرا لہ دخی کی دویہ کچہ دخی بہ پولیس مؤثر لہ زندہ علی اقدی رہ و دولوراہ
 تہلکلی صورتہ جرح ایدہ لوب واقعا متجا سراسری قسماً الہ ایدہ لہ ایچہ ضابطہ نک بالوجہ و سارط
 استطلاعہ سندہ اولانہ ارمنی مؤثر بر بوجہ بندہ بالتوجہ خدمتہی نزل اتمکہ با شلا مشدد
 لوندہ ارمنی و انظیز قومیہ لرینک مقصود اصلیدی مصالح شالہانہ دہ ارمنی وقوعات توالی ایدہ برینک
 ارمنیدہ و جہلہ شکیات اولہ بیلہ جک حالانک اسباب ظہورینی تہید نہ و بوجہ تہلہ اور ویا افکار
 عمومیہ بی بر غیا نہ داعی التہہ بولندہ یقندہ عبا نہ بولندہ دخی معلوم جا کرانم اولہ دخی متحدہ قدر
 بوندہ یکی بر و جہلہ و بر طامک ایچورہ تشکات فادیہ نک منع وقوعہ عائد تہا بیدہ التزام و اعتدال
 اولہ دہ ادارہ صحت ایدہ لہ ایچہ بالادہ عرصہ اولیہ دخی و جہلہ دول تہ نک مدخلاتہ عطفاً
 لشراولانہ ارجیفک خصوصیلہ یا ی تحت سلطنتیہ ارمنیدہ مہولہ کتور دیکہ غیا نہ افکار نہ

ضبطیه نظامی تندرست مقام سی صدریناهی به ۱۲ صررانه لایحه تا بخیر و زیاده
تذکره نك صورتید.

ارمنی فساد و فحاشی قومی لرینك مصالح شاهانه ده اختلال بیجا میجویم صور کونا کون ایله ترتیب ایلی
انواع جمایاتی واقعا التی سنده برویرید و دام ایله کلمکه ایلیس ارمنی جماعتی افرادینك اکثریتی و خصوصیه
ارباب تجارت و صنایع و ارمنی بطریق سببی ایله بطریق مجاز مجلیدی اعضای تشکات فارجه نك شدید ا
عبرنده بولور و حتی قومی رؤسا و اعضا نك ارمنی منصفه مستحقین و نظریه اولدقیریه و ارباب ارباب
قرائت اولور و زره قوتا قدر ترتیب ایلیه رل بطریق مجاز ده ارباب مفسدات حقه ارمنی جماعتی نامه اظهار
مقصودت ایلمندیه لولایه فساد قومی لر یالکذا اغفال ایله بیله کدی و سائل جمایه ایله ایفای شورش
ایله یلیب فساد قومی ایله مدعی ایجویم فحاشی قومی لرینك تشکات جمایه لر کونده کون تزل و عراضه
و ارباب فساد در دست و توبیف ایله حقه ده مجازاة قانونیه اجرا اولدقیریه جویم جویم حقایق محو اولور
افراد صافده اولامه ارمید فساد متعلق استظهار عاتی حکومت اجبار اتمکده ایلمه برمدند و برو
ایسک زنی جویم جویم کیسوب لوند و غرض لرینك انواع اراجمی هادی نشریاتی و بدو هوالها نك دیورلو
الانزیه تصنیع ایله شاعان بوزنده ارمنی اهالی نك قسم کلیمده آنا غلبه مشاهد اولوب خصوصیه
دولت نك اتفاقی و نظیره دولتک طلب و اصراری و زریه کویا ارمنی ساکده اولایه ولایات شاهانه
برلند بریلرک ایستاده نامه بر حکومت مستقل نك تشکیل ایلیه یکی و کرد لرله تکرارده انتقام الیمغی و کویا
اهالی اسلام نك طمره ده ارمیدی قتل و جویم قیدی دیری دیری اصرار ایلیکی و امالی الانزیه
نشریات دمی بونده منضم اولور و ایستاده نامه مزاج افکار ترتیب اولامه منظومه لر ارمنی مطای
جویم قیدی و ارجه قدر قرائت ایتمیریلرک ارمنی اهالی نك افکاری جویم جویم دویمایه ایلمه ایدلله برابر

قریباً کورجی ساغ اوزره لوندردده براختل غزنه سنک نثری مقرر بولدیغه و قافقاسیه ایالتی
 داخلنده بولنامه کورجی اهالی سنک قسیمی دخی ارضی بولدیغه کوم روسیه دولتی ایچومه برعائله
 عظیمه و جوده کوره جلی محققات قطعیه ده اولدورده کرجه نامه اختلاطی ایچومه بکرده لوندردده
 تأسیس ثبوت اولنامه غزنه نیک هیئت اداره یله اجرائات قومیته سنک نه لردده و نه صورتله
 تسویه اولدقدنک و بوقومیته یله ارضی قومیته لری بینده ناماسبانک و قلمیس ارضیده
 لوندردده قومیته لری بینده جریانه ایده مخارباتک تخصیصه اسباب لدیانی روسیه دولتی ایچومه دخی
 شایانه تدقیق و تأمل اولور لازم کلور

حال بود مرکز ده و دیگر طرفه ده و می حکومت سینه علیه لوند ده غزنه لرینک نشه یا تله تبعه شاهانه ده و لوند
ارمنیه مقنده انقلیز لرل معارفی اعلانایه طریقله الهام صادقه حکومت متوجه لوند نه تنفیذ ایملک
دارباشاده جرأت و برینک تشبانه کونده کونه اید و کتلمده اولوب خصوصیه انقلزده سفارت
نامه اشاعه اولانه افکار نهید بدکارانه و انقلز سفیرله ارمنی لطیفی بنده خلاف عادت موصیه
و فوج بولانه ملاقات و محاربات محرمانه و بوجالدرک ارباشاده وسیله سورتقیات اولدور
بقیه بقیه صورتله افکار عامه در حصول کوردی نائیرات مرجانه جدا جالب نظر وقت و حائر اهمیت

تفصیلات محرره ده معلوم اولدیفی اوزره نیزه لیزم و سوسیالیزم اسلامی مستنداً و لوند ده قومی لرینک
تشویقات و تحریکات متخادیه لرینه بناداً هنوز دوام ایتمکده بولانه ارمنی تشبانات فسادیه سنک ظلمه اولدیفی
و جملله اولیه اصلاحات و امالی اجزات ایله محکمه الازاله اولدقدنه بقیه کونده کونه دائره اقتضای
توسیع ایدیل روسیه در خصوصیه قافقاسیه یالنی داخلنده بولانه ارمنیه و می سرایت ایدیکنده و ذاتاً
فذلکده محرره بر دغرامنده و می بیانه اولدیفی اوزره ارمنی قومی لرینک روسیه ارمنیه و می برلش لر
سوسیالیزم اصولی تشکیلی تصور ایدیکدی حکومت عوام مقصدی قافقاسیه حد و برینک متهمانه قدر
اید و کوردلک جمله مقدرات اساسیه لوند ده اولدیفنده روسیه بولانه ارباشادک نیزه لیزم
اصولیه شمدیلک محالک شاهانه ده اجرائیمکده اولدقدی جنابانک صومیت جریانه نظراً بوندک
روسیه نیزه لیستدیه برشمه اولدی مطالعه سیب ایدیه بیه جک هیچ دلیل نقیصه استحصالی محکمه
اولدیمجه ازانه جمله قافقاسیه حدودی داخلنده بولانه و کوردجهتانه نامی و برینه محلد اولدیلک
روسیه علیه بر عصبانه چنقار صومیه ایچونه لوند ده ده یکیده بر قومی تشکل ایدیلک واسویره
دارالفونی ایله مطالب ساروسن موجود کوردی کجندی منکوره قومیته در حال ایدیلرل

که حیالبه سیلابی و سج اولدقدی حالده ایکی نفر ارمی سخی اولدینه بیقوب در حال آتیه ایلدیه بیقوب
 قورشمه دانه لرندنه بری عرب آتک ایاغنه اصابت ایلدی و برسی در عرب چنک قاشنک اوزری
 چینه رن کیدی محل ضابطه سجه خیرالرو ساید سوطوای جناب خدایتیهیده بالتعقیب مرفومانده
 بری جبا و دیکدی بناآلده ایلده و قیافت اصلیه برله اما سیه کورلدکده بنا در دست ایلد
 اما سیه ده طوطی اوغلی اوغانده و دیکدی دخی بی اما سیه اهلایندنه اسکارلی اوغلی اوغانس
 اولدیفی اکللمشدر

یه تشکات اخیرده ده اولور و جنایات منوره سی اجرا آت اهلای اسلامیه به عطف ایلدیرلک اوزره
 لوندره در کاغیاجه قویه سنک نوپورو شعبه سی طرفنده کرد سانی همه تلفظ ایدمه او توفقد
 ارمی منت ایلدیرلک و کرد قیافت صوفیه رو اسلام نام مستطیرله ممالک شاهانه باعزام
 ایلدیرلک بعضه جنایات اجرا تبت اولدیفی کی کجده عربک قصبه منده کیشده محله منده قصبه
 کراخوس نامنده برارمنی محمد علی نام مستطیرله مدینه منوره به کیدرلک عربانه یته فارالفا ایلدیه
 ائاده درهت ایلده و آنجوانده ارمی اولدیفی اقرار ائتمشدر

و یه لوندره خنجاقه قویه سه منسوب قصبه سی اهلایندنه بشا کزبان نامنده برارمنی یهودی شکل
 و نایله مرسیه جیفه رو ضابطه در دست ایلدکده ارمی اولدیفی نظامه ایتکله برابر اوزرنده ظهور ایدمه
 اوزره دخی کند سنک خنجاقه قویه سه منسوب اولدیفی اثبات ائتمشدر

یه لوندره قویه سنک تشکات اخیرده منده اولور اوزره سیاه قوزی دایندنه قالیقلی و قیده جیفه تقطی
 قوه قدر ارمینک لوندره ده قبریس جزیره سی طریقه حلب و لایقک سویده طاعندی ساحله جیفه
 اوجرنده دخی برعصانه ترتیب و ایقاع ایلدیکدی تحقیر اولمفله ضابطه در تدبیر تعقیب برارمنی
 اولمفلدر

کلیا کرده نهید به نام لر ترتیب و ارسال اید رک بر هیوه قاریغه لفته سبب اولدیفی و ضابطه مکنده
و بوراده کی رفقی خبرالغیر رفقا سنک در دست اولغنی متعاقب اوده سار فرار و وندیک
طریقله اسویره بر ودها صده لوندره در که منجانه قومیه سی نزدیکه عزیمت اید رک و بوقومیه سنک
دلایله ترغراف سرکنی محبیلکی دخی دیرمه اید رک و یانه طریقله قبریله و اوراده دخی روسیه بر
کیندکی و محالک شاهانه بیچ اتمه اولدیفی اوده اوج ارمنی ایله بار و هولنده در دست ایدلکی و مقصدی
بوصونه صامونه مرتبه کیدوت بر شورش ابقاع اتمک ایدلکی اقرار اتمه و لوندره منجانه قومیه سنک
یکی برتبت بنایسی دخی بوصونه نظر اتمه.

و سارط و شریات کونا کون ایله لوندره منجانه قومیه سنک خریطات و توفیقاته قابلیا مه ایدلک
سور قصه صونیه ازاله و جودری مخصوصه جنایت بر و غرامنده مندرج مواد اعلیای الیوم اجرا ایلکده
اولوب کجده غلطه ده قتل ایلکه اولامه آرداسی نامنده که برارینک قالی هزاروس احمده دیک
برارمنی اولدیفی تحقیقات ضابطه ایله ثابت اولور و مرقوم در دست ایدلک اجرا قلمه تحقیقات
استجوابیه سنده جرمی افراز و آرداشی قتل اتمک سی اولور اوزره مقول مرقومک ارمنی فساد قومیه
مقنده ضابطه بر اخبارانده بولکسی اوسى ماده سی بیانه و تذکار اتمه و دیجات پولیس قومیه لر
مارقار و دیقارانه افندیبر مقنده دخی ره و دولورده سور قصه اجرا ایلک و تبعه صادقده اولامه
ارمید قومیه لر طرفنده نهید بر ایلکده بولکسده.

لوندره قومیه لر محالک شاهانه ده ارمنی تبعه شاهانه بنده عمومی بر عصبانه جیفارمه ایلکه یاره ایله
بالا طمع علی الاکثر اسلام قیافتده بر لها قم ارمنی جید و درین سو ایلکده اولوب کجده مرز یغونه
اسکی جامع محله سی الهایندمه باله اراکیلک زوجه سی برال نام قادیبه اوغلی و قزی ایله اسندرا
ایتمه اولدقدی ایجه اوغلی نسا نیک عربیه سنه راکبا اما سیه دمه جیفه ره مرز یغونه کجکده رایکمه بولده

دولتکے سفارسی طرفندہ اخیراً با عیالہ و برادرہ شریک نوطہ دہ غزنہ سندہ بحث ایلدگی صرہ دہ
 بویہ اصلاحات ایلہ ارینی حرکات عصیانہ سنک ارقسی المومکنہ اوطیب پروغرامدہ مندرج مقصدی
 ایماء و حکومتی تشکیلی لزومی علاناً دولتکے مذہلات واقعہ سی ارینی حرکات عصیانہ سندہ
 ایلک عمرہ سی اوطی اوزرہ بیامہ ایلکہ صکرہ پروغرامدہ مندرج مقصد مشرودہ لریک استخالی اچرہ دہ
 تشکات فسادہ پر کریمی تمام و طبی لازم طرہی در میانہ المیسہ و ارینی اقامت عصیانہ تشوہ اچرہ
 آثار فسادہ نیک کدوریہ عائد مافعی صاصورہ فساد اوزرہ دولت ایلکہ مذہلات واقعہ
 اثبات المیسہ

لوندہ قومہ لری بوضوئہ تعلیمات سائرہ ایلہ تبعہ سالہانہ اولامہ ایلدی عصیانہ تشوہ اچرہ
 بالذشریات ایلہ الکفایمجب محالک سالہانہ طرف طرف شریک و فساد ایلغی اچرہ اسلام
 قیاقده سلج بر طاقم ارینی حیدوری ترتیب و اعزام المیسہ دہ

حتی فذلکہ مندرج انواع وقوعات چائہ دہ بقہ اولادہ ارنور نامندہ بر افسخہ لیک لوندہ
 غیاجہ قومہ سندہ الدیفی تعلیمات اوزرہ کرد قیاقده اولادہ اوج نفر عونیہ ایلہ برابر روسہ پر کیدرک
 محمودہ رضاسی جہتہ حدودہ خانہ یخاوند المیس اوزرہ ضابطہ جہ دست ایلدی اچرہ
 غیاجہ قومہ سی اعضا سندہ اولدیفی و مقدا منکور قومہ طرفندہ مأموراً ترسہ پر کوندیرک
 اوارالمہ اوسزبانک صاصقہ اولدیفی مازکر تفصیلہ غیاجہ سندہ اوج بیک النی یوزقہ
 مابعدہ ایلدی جمعیت فسادہ بوندی انا طوطیہ نقل ایلک یولی بولہ مدیفندہ بر مدت ترسہ دہ
 دہویژہ قالدقندہ صکرہ اوزرہ با قہ لوندہ بریہ نقل ایلدگی و الدیفی امر اوزرہ غیاجہ قومہ سندہ
 نزدیہ کیدرک اوزرہ دہی تعلیمات مخصوصہ ایلہ دسعادہ کوندیرک لیک و اوسدہ دہی ایلدی ایلدہ

اولیه چون صورتی در دستش میاید و اراضی موجوده یا مساواته اوزره ازاده تقسیم یله بر حکومت عمومی
وجوده کتور ملک و ... آناری ... فکری تقسیم اینک قضیه لری اولدیفی خجانه قویه سنک مطبوع بر و غلامی
و تقیما نامه لری مندرجات صریحه یله ثابت اولدیفی کی انکله ره رجالتنه معلوم الایسی بر طاقم ذوات
صریحه نلک لوند ره م ارضی فسادنی تقسیم ایچونه سرکنده نشلی و در ریای افلا عمومی خجانه حکومتیه علیه
غلام کتور ملک اوزره لوند ره مطبوع عاتده که نشریات به خواها نلک تقیمی صحتده مخصوصاً با نقد
تخصیص یله یا ملتوا اعضا سنده بر قایح ذاتک امضاری تحفه مکتوب سطلنده و طرف در و ننده
بر طاقم مطبوع اعلامه نامه لرن محالک شاهانه ده بولنامه ارضیده رضی با لایسال تبعه شاهانه ده اول
ارشدن نشانات فسادیه دعوت اولتحفه بولدیفی و حکومتیه علیه خجانه لوند ره غزتری
طرفنده وقوع بولنامه نشریات حسب بوقویه لرن آثار ترتیبات اولدیفی میدانده اولوب و مخصوصه
بواندیم استعمال اولغوره و نشریات منکوم تقسیم اید ملک اوزره لوند ره م که انکله قویه سنک طرفدر و ننده
محالک شاهانه م بولنامه ارضیده خطا با کوند رسه اولدیفی مکتوب رضی فساداً ضبطه نظر رآ به نده بولوب
با و غیره ارضی فسادیه بر کونا قدر اصلاحات تجویز یانه سنده اولیه ره و بالعکس تبعه شاهانه ده اولانه
ارمیدی سوسالیزم بولنامه سوره ایدرک تدریجاً و بواناری فکری تقیماً حکومت سرقیه یا آتلاه
شورس و اختلال حال کتور ملک مقصدیه مبتنی اولدیفی خجانه قویه سنک نشریات اضربه یله رضی
نأید ایلند

مطبوع بر و غلامنده مقصدای حرکات عصبیه یله حکمدا رانده زمام اداره یا فک و زراعت
و تجارت و فابریقه و دیور و کتند و فزکی و ساطط زودت ابادی سرمایه دارانده تنوع یله
بوندی عموم اهالی تقسیم اینک قضیه لرنده عبادت اولدیفی بیانه تقسیمه اولانه لوند ره خجانه قویه

دغل کلیمی ابرار و نامنی ساسه مدح و تسبیح یاد نمایند

نویزده جمعیت فساد بی بوجہ حادثات و عیال بانه سبب و برکات التفات بیک ریک ریحانده نامور
خفیه کوندرک بولسی طرفندہ الدہ ایلیوب بالادہ صورت منجمہ سی مندرج اولادہ برکتور بدہ دخی
وقوعات اخیرہ دہ بری انا طولی قومیہ لرندہ خیرالہ ماسندہ وارادہ یکی حادثہ ظهور انجاسندہ طوراً
سلطنت انجندہ کہ بودہ مقصد بہ مرقومہ نیک اختلال عیفا مومہ وارمند بیتدہ آنا سینگ قدریک
مصولہ جالیستفندہ برآنہ حالہ قائمہ قدرینہ بدلیل جلیدہ

بوظنہ برابر بوقارودہ اسمدی الحیمہ محکومیک قسم عظمی شفقت و رحمتینہ حضرت خدایتعالی صلی علیہ وسلم
وزیر دستاں مقصدہ بذول اولادہ ذات ماکرمات جناب تا جدارعی جانب سی الجوانندہ عفو و یاتعیل
مجازاۃ لطفینہ نائل اولد قدری و بولطف و طفت ملولانہ طریقہ صدقہ وصول بدہ موقفاً اخلافینہ
بعضہ ارمنی سلطنت قاریشو بر نعمت جلیہ اولدیفی مالکدہ ارلاہ جمعیت بونی لایقیلہ تقدیر ایدہ ماسہ
والی الالہ تحریکات مقصد تظانہ یہ دوام الملکدہ بولندہ

نکات فسادہ اخیرہ

بالادہ عرصہ اولدیفی اوزرہ و دلائل بونیہ نیک ایضا جلیہ ایبات اولدیفی و جلیہ ارمنی فساد ی نامہ
نویزده غیجارہ قومیہ سی طرفندہ اجرا اولدہ کلامہ نکات فسادہ قریب و بعید ماکرمہ ایکی منقسم اولادہ
مقصود بدہ منعت اولدہ مقصد قریب اول امر دہ محالک سالہانہ نیک ارمنی ساکہ اولادہ محلا ندہ
ایقاع شورش و اختلال الیہ بر حکومت مستفد تشکیل الملک و مقصد بعید الیہ بویلہ بر حکومت
مستفد نیک تشکیل اوزرینہ اور و یادہ موجود حکومت بدہ ییچ بر نیک اصول اداره سنہ قابل توفیقہ

در وجه فکرتک ساواة کامله بولند پس کی جمعیات بشریه و ترتیبات حاصله مدنیه یا اساسیه
 و مرجع اینه چک بر فکد ملغی را نه نک ایجا با تذه بولند و مرقوم ضمایا رسوم بویا جیانه در مورد
 نام مستعار بیه یوزغاد و قهریه حادثه لرین ایقاع ایدنه برادرین برابر نام دیگر مار و دیوس اینه بر لکده خاصیه
 ترتیبات فسادیه سده دمی دی مدخل اولدند نه اظه ولایتی محکمه استیفا فی سجه جریانه ایدنه محاکمه تحسین
 بوندده نر بار ایدنه و برادرین ضمایا رسوم بویا جیانه ایدنه سده عیالیا محکوم اولسه و بکره قلیسه
 میاوه نامده بر شخصه مهری بر طوره در و نده بولنده قضا سده کونسله اولانه ایدنه میانه
 ظهور ایدنه خلاصه مندرجات تالیس ولایتی یولیس قومیر لکندنه با تصناف بیلدیر یلامه اینه بکونه
 تقلید جمعیت فسادیه یکینه کوندرلک و ایدانه مهندسانه و لوندره و رومانی و روسیه
 و ایدانه که اینه قومیه لرینه محکوم اوزره آیدنه بعد التحیم کومریه ده بغو میانه ایصال اولغی خطا
 و تیریه اینه مرقوم میاوه کوندرلکی در میانه اولانه سده قطعه تصرفانده اغوب اینه تالارینک توصیف
 ایدنه اوسی و مرقوم ضمایا رسوم بویا جیانه بر اسی م اغوب بویا جیانه بولغی جریانه دمی صوره
 و تالاری حادثه لرینی اولدنه ایقاع ایدلکی قابل نظر اولدنه صوره بولنده نه لکده شخصه
 انجمنه

ضمایا رسوم بویا جیانه رفقای اینه برابر بویا صوره حادثه لرینی ایدانه حکومتیه یا قاریتو عیالنده اولغی
 تلیسه توقیف اولغنه و محکمه جیایندنه اعدام محکوم اولندر و قوعات و تحقیقات لهب ضمایا رسوم بویا جیانه
 لوندنه جمعیت فسادیه سنک مؤرخه غفیری اولدنی و ایدنه جمعیتک توفایند حرکت ایدلکی اثبات ایدیر
 زیرا لوندنه م لک اولغنه اولانه غنیا و غنای صوره حادثه لرینی متعاقب مرقومک سخی طبع اینه قوم
 و یوزغاد و مرز بومه و قوعات اینه ارتقا بایندی سار در لوجها یانه بالتعداد صوره حادثه لرینی

برقائیک آسمانی مخصوصاً بنده پدید بره چک اولور ایسه کز بو حال دها زیاده موجب محفوظیت اوله جقدر
 ال زیاده اکلایه سیدکمز .. کرک .. اطرافنده بولانه اوله سهه یاره ارمنی کویدی الهایی نهال ایچینده
 و تر یار واسطه سه ترتیب ایدیلانه قوه اختلالیه الیوم وظیفه لرینه دوام ایدیر و رومی اعصابی کیمده
 والحصل کرک شمدکی حال نه مرکزده در .. بوز و چک حال بزی دوستوخیم برافشدر بر بعضه وقوعات
 هیدر بی المفده ایسه کده بو هیدره سرقله دسترس اولور ایسک او معلومات اوزرینه مذکره ایدرک
 اورانک قومیته لرینه دها زیاد قوت و یریر .. بانی سلام

صاحونه و تالاری حادثیسی

بالاده دلائل مخصوصه سه عرصه اولانه معلومات و ایضا حادثه معلوم اولدیی اوزره محالک شالانه
 ارمنی فسادی نامه ظهور کلامه وقوعاتک لافسی لوندره غیایه قومیته سنک آتار ترتیبانه اولدیی کی
 صاحونه و تالاری وقع سنک دمی اشته او قومیته نک باشویه اعضا سنده و قوم قیو و امثال حادثه لرک
 و بر هیوه سور قصدرک مرتب و متجاسری اولدیی قانوناً ثابت بولانه .. موارط .. نام دیکر ضمایوم
 بو یا جیه طر فنده منکر قومیته لر بر و غرامدییه توفیقاً و کویا ارمنیدرک هیر بر غالب اولدقدی بالاغفال
 او طرف ارمنیدی سلاح بدست اولور و عصبانه تشجیعاً ایقاع ایلسمه اولدیی مرتبه بدافعه و اصل اولسمه
 بر حقیقت اولوب خصوصیه بو صاحونه حادثیسی ایقاع ایچیه غیایه قومیته سنک ز قدر مدینه برو
 نه مرتبه افشاده بولدیی اثبات ایچیه منکر غزیه نک ایکی سده برو نشر ایدیی مقالات اختلالانه نه
 او جهنده عاکد اولاندیک تدقیقی لزومک عرصه سه برابر کندی بر و غرامدی و جهایات متخادیه لر یله دمی
 ثابت اولدیی اوزره ارمنی قومیته لرینک بو حرکات جهایاتلارانه ده مقصود اصدیدی تقسیم اموال عمومی سه

ایکمی بوز لیاده بولا بر باره و بر ماسه اولدیغند کوندر کوندر طلبیا قاصه مایه بیک بودجه لرند و می
اکلا شلدی معلومند اولسونده که بوسه لر طرفنده طلبیا نیک بر ایسه کوسته مایه خواجه کزل ایو
باریه مد یغند دندر خواجه نیک ایملک سه پنده عیجاقه غزته سده ترل طرفنداری اولدیغنده بخله
و جود بیک قالدیرسی میوه استا بولده که دشمنی طرفنده رزیدانه بر بند مندرج اولدیغی میوه
بیک میوه قبل و قال ظهور ایتدی و بیک میوه ضرره سبب اولدی ارضیا و حایسته غزته لر یئین
منافه قلمی ظهور ایدوب نهایت منکر غزته لر آیرجه تعطیل اولدی قنوغیکوسه کوندر ییلاوه یاره لرل
استهلال ایدلامه دقت اولسونده و بنده میوه یاره کوندر کز که نقدله لهرشیه موفقیت مهمل اولور
اور و یاده که قومیته سزده زیاده المفعده اولدیغی حاله سزه کلی نقد کوندر یور سلاخ اعمال ایملک
صنعتده نرمی ایدر عثمانی مکتدیه ارمی یو جقدی کوندر میکر زیاده که محبت پیدا ایدر او طرفنده بولنا
عثمانی عسکر بیک مقداری دایما یایر و بر کزان بر قطعه ضریطه سی جیقا روب کوندر کز میوه سوز و میوه
یازمه ایله ایسه میز میوه یاره تحصیل و میوه آدم اخصار ایدر کوندره و ماریسیا قومیته سر لای طرفنده
مکتوبک داصل اولدیغی قومیته ره سلام اولور

یه بوقیلده بعضه تفصیل فارید با حادی اولور کوندره ده یلغنا زیاده طرفنده
۱۱ کانونه مالی تاجیل و پوست رستانده صویته کوندر بولنا
ایدیلاوه بر مکتوبک صرفیا ترجمه سید

۸ کانونه مالی تاجیل مکتوبک ایلم در سعادنده که دفعه عات بزه بیلدیره جقدزه دایر و عسکر بیک
زیاده موجب ممنوعیت اولدی فقط موجب و قیصر و طلاس و کرمیر و فده و بدکی و طراز
واریک و سار محلام بولنا فریلرل نقد فوندی و نقد جالیقانه سرکندی و رایج بوندده

امریقا و اصل اولند. ایالتی فیو داتک مصارفی و بر دل یونانی مجیدی قیاسیه اور و یا به کیتک
قولاید. زیونک دلقایدی یکیده معلوم اولانه کزلی محله به کجلیه و پوره کیرسوند وانه وار ضریح به
اوله به مخاره لرل سوریه لی ریخی یا پسر قیاسیه آرد مد واسطه سیله اجزای نیمه مقصده کافیه
زیونده هید و لرل صورت تشکیلی مقصده موافقه اولدی بوند چوقه جاقلد لر مرعسه ایله عینابه تا
هید و دجه لرینک تشکیلی ابور. مخاراته مطبوعه لر حد فاته مشاب یا زور لر مکعب یا زید یا زور
کیمک اولدیفی علی اوسونه هید و دجه لرینک تشکیلی ایچونه اوله کوند ریلده تعلیمات کوزطه و قسماً اجزا
ایلیز هرکس البسی تأمیه مقصده یک موافقه. موشک تانای اریجه یلور بر کرد در افک قول
و حرکتیه امیه اولکز اشکد و بایزید و چوله مرک و چله ری طرفدینک محکم کرد استیاسه طویلا
ایستکلا معلوما سحی و بر مک وقتی کلیدی سوریه لما غلورل نقطدی تبدل اولمشه و مقداری
تزیید اولمشه او طرفدیه شبه ایتمک لازم دکدر قره باع کوکلو لری جول ایسه کوره چله کورجی
واسلا و ملا غومه قزاقه کوکلو لری
ماضی مقصده درر بقا ستامه قویه لری
مطلوب موافقه اولوب دایما عذر تعلیمیه مشغول بولور قره طابع و صبی و رومانیا اردولنده
و عذری مکتبده بولنامه آرد مدخل تزیاتنده بوسه دخی یک محو تر فصل که ایالت و فرانسه و امریقا
و سوچی و استریا و روسیه اردولرله مکتبده بولنامه ریندن تزیات دایما موجب محو تر اولمشه
سز دخی سار طرفدیه بولنامه اختلال قویه لرله رقابته بالابتداء طلبا طرفدی ایچونه دخی جاسمیلین
او غلامه و قز مکتبده وقت ایذکر زیار معافیه سلامت اولمز جول قبا خند عقل و زکی معلوم کری
توبیه تشیع اینجسه اولکزد بر دیر کوز هوا جکر و ارایی آلام نزل قفالودر دیو غائب
ایذکر یک دفعه یازده که آنک شدت از زور به تحمل ایذکر و کند و سه یاره و برکز دیو یک
چونه یاره کوند دل بو یاره لری م اوت کیک بر و کیک بو غازی و قوغلو سک الیچور دکر

هكومي گرامه هوا ب غفلة طالع بده ره والیدی و متصرفی و قلمقاری مزایله و کدولریه قومه العاده
 محبت کوسه مک صورتیه بالتامیه ارمیدک نسبتده زره قدر شبهه لخدیه محل براغلمسی والیصل کدولریه
 صول درجه قدر اتخصال امیندی مقتضیه عصیانک نه صورتیه وقوع بوله جفی معلومده اولوب
 اولامده صولات عصیانیه نلک تعفاف ندی قید بده ره و مؤثری طوطیه ره و دوائر حکومت باره
 بول مؤثر قتل و اعدام ای دیلک و عزیه حکومتیه سار باره اولامه بر با صید بولوب یغما ای دیلک
 واسطه محفوظه ی ضبط ای دیلک و مسخانه لری با صوب محبوس آزادیلک و قیدیده بولنامه انظیم قومی
 واسطه بیه اختلاله دائر اولور و یای تعفافد یکدیله لک اجرائیه ابتداء و لغی لازم کلوب فقط اختلالک
 وقوعه دائر یکله جک بول تعفافد اختلالک وقوع بوله جفی کیجه نلک ایلک افسهی کشیده اولمیده بول امینده
 بولنامه قومیه لرضی بویه یای جفدر امر بقادیه کلاندر و سیه قیافتده واته ده کلاندر کوی کوهن
 و فرائیه ده کل جکر کرده بولاری قیافتده و انظلمه ده کل جکر سوخته قیافتده و سوخته ده کل جکر
 دوهی قیافتده و ایالیامه ارناور قیافتده کلرب برلته جفدر و المانیال کو کلور فلاح کوه بیه
 عصیان الخافه ای ده جفدر

تصنیف الهالیک انطاری حوادث و الفآت جدیده ایه تحریک رشیح ای دکر مطالب خصوصیه ارمیا
 عزیمتیه براب محله بیه ارسال اولور اطنه ده بولنامه قصبا ریانه تیه ای دکر که ارمیا غزیه لری خلع ابریه
 اوقوت بیه سونه کللیا طر فزنده الدایه بلامه خفیه لره عائد معاشات کو کدره ل قره به کوندلشده
 معاشات منکوم یه حقیله ادا ایتسونه ...

جیرکس لک مهاجر لریه اولامه اتفاقدی بزم یک هیوه یشمه براب هیوه قوزامه بکنک کندی الکی دوستدی
 طرفنده و برطوب اولامه وعدلک درجه قیمت و لهجتی بالحقیه طر فزنده بیلدیه سدر سیده لک امینک
 ویردی استغفانامه بلامه ایتسونه الحمد نا بولونک نصفی کدوسه ویرسونه یوز خدیوئی سالم

کوندره و ماریسبا ارضی قومیته سیک اداره متحدہ تحریریں طرفندہ اطنہ ارضی مختلفہ
کوندریوب بالواسطہ ممالک شالہا زده بولنامہ مرکز قومیته لرینہ دخی عینا تبلیغ ایدری
قرائت اشارندندہ اکلا شیلانہ ۹۱ عسوسلای تا یخیا مکتوبک عینالہ
ایڈلنہ منی صرفیا ترجمہ کی بروجه زیر عرصہ و تزییر اولو

نومرو
۹۱

کوندره و ماریسبا قومیته سی .. ریتلو جا بدیانہ ..
نہ و جہلہ حرکت اولغہ لازم کلمہ جلی و غمازلرک غمازلقدندہ نہ صورتہ نوقی اولغہ اقتضا ایدہ جلی ذاتا طبع و نشر
ایدیلوب طرفندہ دخی کوندریسہ اولامہ اعلامہ نام لردہ معلومکن اولشدہ ائشہ بولمکتوبمزلہ م قومیته لر
رؤسانہ لازم کلامہ تعلیمات محرمات اعطا ایدیلورنہ اسلا و ویزہ لیست قومیته لرینہ اور و یارہ بولنامہ سار
بولکی قومیته لردہ کوندریلانہ سید ذاتا ارسال اولغہ و محلہ یہ و صولدی خبری م طرفندہ و رود ایتشدہ
اواسیای صہ استعمال ایدرک استفیادطنہ جالیکن فقط تشبثاتک خفی طوتملیدر اورادہ بولنامہ
رؤسانک داتما تالیف بندینہ سعی ایلہ قوتک انجمنہ اتفاق ایلہ محل اولہ ییلہ جلی قاعدہ کلیہ سنہ رعایت
ایدکن جلی درخوردندی خوروند نامندہ اولامہ بوآدم اطنہ ولایتی داخلندہ جلی کوچ القابندہ
بریا یاسدر ایترابن ایلہ برابر اوجہ محافظہ ایدکن حکومتک ایلہ کیمدیہ میدانہ دیرمیکن زیر حکومتک ایلہ
کچہ جک اولور لایسہ قوتلمدینک املانہ بوقدر بیک کسی ابحورہ اقتضا ایدہ سید کوندریسہ و دنیا متبحورہ
لازم کلامہ تعلیمات دخی و برطشدر اوج یوز آنو اطنہ بر النسخہ آتوبیاسہ ایکی یوز آنو مرصہ کچہ لیہ قلم
کوندری لہجومدی شدنی اولی و بوجرطات و تشبثات بغایت خفی طوتملیدر و برده .. اولور فرماچورہ
دعا ایدکن .. دیو نہ زمانہ سزہ برتلفاف جلیلور ایسہ حرطات اختلاط رائہ اودوقت ابتداء ایدکن اودوقتندہ

رجال سیاسه و سائرہ سندہ بعضہ سرہم ذات اسکی مصادر نظر استفاد اولوب خصوصیلہ
 و ہمیں برائیس و ا. شومند و ملاوف . اچا نہ تیغہ وک لف روئہ غا وور و سیر
 ادوارت رغد برہ و او ہمیں و چاس پر مور و . م یولفند و برتومہ و س. اسوامہ
 و سامول بسین و فرانزایستی و امہ سہ و او کمریس و علم فلماہ و غا نو نیفاص و افقول
 و انوزر و بدروس اغانوز و ادوارت انیکہ و ج ۱۰ فلاند ریائینی و فرہ دریغہ غیبت
 و چالیس ہا نقورہ و ج ۰ ج ۰ لوی و ج . ملقویامہ و د . مابل و ناغور راجی
 و سائرہ نک ارمنی قومہ لری چاسکی اولمہ اوزرہ محالک شالہانہ م بولنامہ رسیدہ اعلامہ ایلسہ اولمہ
 تحریکات فسادیدہ دوام اولمقلہ برابر لوندہ نک بلجلہ ارمنی قومہ لرغزہ لرندہ رضی کو یا محالک شالہانہ
 ارشدک حکومت محلہ یہ قاریو بر صرب آہمیں اولدینی ایما بر طقم محاربہ لر تصویر و لہر محاربہ
 ارشدک غایتی تبشیر اولمہ کی الا ذیب الہ سادہ دلائل جہادی تزیید ایلسہ اولدینی کیسہ نک انظارہ
 محالہ اولمہ لازم کلوب منکو رغزہ لر اور و یارہ طبع و نشر ایلسہ اولمہ نظراً و ج دہت سندہ بر
 وقوع بولامہ نشریات نسخہ لرینک تدقیقی ارباب تمیز و وجہانک انظار دقت و تصفیہ اہالہ ایملک
 لافیدہ

اس جو غزہ لرک لہماہ طافسی دائرہ ضبطیہ دہ عیناً موجود اولدینی کی اوراقہ لرہ م مضبوط بولمخہ وینہ
 نقد فادی تمضمہ اولمہ اوزرہ آئیدہ کہ مکتوب مندرجہاں رضی چالب نظر دقت کو طسہ منی ایر و جہ بوجہ
 قید و درجہ لزوم کو طسہ

صحبتك در طرفه شایسته بر غایتی اولوب بوغزده مقارنه حقیقت اولانه وقوعات عصیانیه یا
 نشر ایده هکدر و حرکات اختلاجیه یا نه و یولتقیه یا نه در خصوصات ایله آنارشیست و سائره متعلقه
 افکار و معلومات اعطا ایده هکدر هر بر قومیه وقوعات مرهمه یا منکر غزته یا نه بیله هکدر
 و استو مقدرات نشر و اعلامه قلمه هکدر
 بو بایده وقوع بوله جه هر دیلوموا خدائی عیسه نظر اعتباره ادره مجلس عمومی تبلیغه ماریت ایده هکدر
 یا نه بیدر

ارمنی منجانه و آنارشیست قومیه لر يك اسباب جرائندی

منشأ اصلی بعضه اجهانك اثر تحریری اولدیفی بالاده اوله قطعیله عرصه یلسمه اولانه نشانات فسادیه
 و جهانیه مسبب و محرکدك محالک شاهانه در جرائیده کلدکدی بوخه جانیانه جرائت ایده یلسمه اولدی
 اسباب تنقید و تحسین و الوده بولانه بعضه ادراره عجیبیه هیوکه بو مثللو مفاسد ده هیچ بر دوست دولت
 رجهال سیاسیه نك استراکانه اظهار تصور ایده یلسمه هیوکه بالطبیع صحیح نظریه باقیله یلسمه و حتی ناسک
 ذکر یلسمه ایستلمیوب تضاد ایده یلسمه اوله قریله آنارشیستك اثر تنقیدی اولمور اوزره حکم ایده یلسمه
 استطلاعات واقع سماً شایانه اعتماد کوریه مسوالمه لوندره قومیه طرفنده محالک شاهانه
 اختلاجیه یلسمه اولوب صفت روحانییه رضی حاکم اولانه برینه بعضه تعلیمات حاکمی کوندریوب ضابطه
 در دست ایلمور اولانه و محفوظ بولانه برکتوب ایله سائر بعضه مطالب مالدیه نظراً تبعه شاهانه و
 ارمنی عصیان فئودالیه ایچیه احمدك نذرنده صفت رسمیه جزیره تأدیب انعطاف لازم کلامه بعضه
 دولته و عدم معاندندی تشبیه و مع مافیه بولاده اعتماد اولمور ایستلمیه لک فقط لوندره
 ارمنی مطبوعات طبع اولانه و طبع و نشرنده معاندندی انظاره دولت فخریه سخی معلوم اولمور لازم کلامه
 و عیناً ضابطه ده محفوظ اولانه بر غزته نك عناناً نشر اتسمه اولدیفی بعضه اسامی صحیح ایسه انظاره نك

قومیه لرل صورت تشکیل و وظیفہ

- اولاً . بلجملہ قومیه لر قرا و قصائدہ بآئو بآئریہ اجرای وظیفہ ایدہ جہدہ
- ثانیاً . ایالاتہ بولناہ بعضہ فرقہ لر برلشوب بر مرکز قومیه مدبری بولہ جہدہ
- ثالثاً . ایالات شالہاندہ واقع قرارہ فرقہ لر بولنوالیہ مرکز قومیه سی بو خدمتی ایفا ایدہ جہدہ
- رابعاً . اعضا دہ لہدبری بولنوالیہ قومیه یہ مربوط بولہ جہدہ
- خامساً . قومیه اولیامہ محلہ جمعیت اعضا سندہ بریسی بولنوالیہ ہوار دہ کہ قومیه یہ مربوط اولوہ اوزرہ مستقلاً حرکت ایدہ جہدہ
- سادساً . قومیه اعضا لڑوی تقدیر دہ محاکمہ اولہ جہدہ
- سابعاً . قومیه افراد ندہ اولوب لہرہ صورتہ اولوالیہ اولسودہ اتہام اولناہ آدمک قومیه نیسی ایلہ ہوار قومیه لر وکیلدی طرفندہ لدی المحاکمہ اغریہ قبلیہ نیمہ اندیکی تقدیر دہ قومیه لرل مافوقندہ بولناہ مجلس عمومیہ محاکمہ سی اجرا ایدہ جہدہ
- قومیه لر تحصیل ایدہ جہدی معلومات مرہمہ ایلہ اجرا آئی طو غریبہ طوغریہ مرکز لکھنت تحریر یہ بلدیہ جہدہ
- ولھنت تحریر یہ کرل طشرہ دہ ورو دایدہ مطابقی واخذ ایدہ ہکی بلجملہ معلومات دیکلھنت تحریر یہ لراہہ ہوار دہ بولناہ قومیه لرہ اعطا و بوند دہ عصبانہ عائد بعضہ افکاری محتوی اولاندی مجلس عمومیہ ایساں ایدہ جہدہ
- خدمات مرہمہ ارا ایدہ ذات لھنت تحریر یہ مدبریتہ نعیمہ اولہ جہدہ طو بلا نیلاہ اعانہ تقدیر قومیه نک امور یہ صرف ایدلکدہ صکرہ فضلہ سی مرکز صندوقہ کوند ریلہ جہک و مصارفہ عائد حسابات لھنت تحریر یہ مقید بولہ جہدہ قومیه لر لہر آی لھنت تحریر یہ حساب دیکہ مجبور اولوب مصارفاتہ متعلقہ حسابات نہایت اوج آی تاخذ ایدہ بلورہ

از میان مکتوبه اول یعنی ایالات شاهانك موقع جغرافیای ایجابی ترقیاتی قیامی در کار اول بدینده
 زراعت و فلاحت مقتضی ایالات و ادوات عتیقه نك اصول جدیدیه به توفیقاً تبدیلیه ترقی زراعت
 محصول و طاقه الهامیه لکوناً بیه قارشر محافظه ایچونه تدابیر لازم اتخاذ و اجراء صرف غیرت
 اولمیدر مواد مشروطیه موقع فعل و اجراء وضع ایتمك واری و آتوری ویریدی و کرد در ایله کنی
 حاله بولنا مسلمانی قورنا صحرایچونه فزقه لر تزییله مجادله قیام ایتمك لازم کلور شو مقصده
 وصول ایچونه آخر الذکر تدابیر اتخاذ اولمیدر اولاً عصیانك بالوجه اسباب نشر ایتمك ثانیاً
 اعلامه عصیان ایچونه قویه لر تشکیل ایتمك باللامه یا نه اولنا مه سئل و زرنه دأما اندام مذکره اولمور
 ثالثاً از هاه الهامیه افکار اخلاقیه یا نه افکار ایتمك رابعاً الهامیه تسلیحیه غیرت ایتمك خامساً
 اختلال قویه لر بنده اتفاق و اتحاد محصوله جاشمو سادساً احوال مملکت و الهامیه بیه
 نظر اعتنای الهیه اسباب عصیانیه به تربیه و احضار ایله قویه لره ایسه بولور سابعاً آنچه نك صورت
 صرفی ترتیب ایتمك ثامناً مراجع جدید و ظلم و تعدی ایتمک فزنده قارشر مجادله ایتمك تاسعاً لکند
 حاله اولنا الهامیه ظلمه نك تجا و زانده محافظه ایتمك عاشرناً آخر و مرهات نقلی ایچونه موجود
 بولور قویه و یکیده کشاد و لخمیه جادی عشر حکومتیه اتخاذ اولنا مه اصول و قواعدی کاملاً رفیعاً
 بوند اول تشکل ایتمه قویه اختلال غیرتیه کنجوب یا لک معناً بعضه خدمانده بولمقده الکفا ایتمه رسم
 متحدی شتال احوال و عصیان متعلقه بعضه تدابیر یکیده اتخاذ ایچونه خط حرکتی تبدیل ایله واسه
 خدمت ایتم قویه لرده مرکب مجلس عمومی تشکیل ایتمدر ایشو قویه لر موجود نظامنامه موینی حرکت
 ایروپ مجلس مذکورل قرارینی قبوله مجبور اولدقدندنه نظامنامه احطانی تعدیل و تصحیح مجلس مذکور مقتدره

اسی محافظہ اتمک برابر شود و مجموعہ نک تربیدی و خلقت عمرہ سی و غیرتندہ بحیث استفاہ سی چندینہ جائزہ بزرگ
 کسب ترقی ایدہ محالکہ تہہ اولانہ در بلد ویرہ در نام جمعیت فسادیر داخل اولم چونکہ اہالیہ
 طاقتہ سا برادرہ دمہ نور نامور و طریقہ ترقیہ اہمال اتمک اجموعہ عصیانہ بشقہ چارہ بوقدر
 بوعصیانہ سایہ سندہ لہر کس عمرہ سی و غیرتندہ مستفید و چاہہ و مالارہ امید اولہ بلور معارفہ ترقی
 اتمک اولانہ محالک تا بحیث نظر مطالعہ بالہ ہر اولور ایہ اہالیہ ادارہ سی چارہ نفوس و اقتدار اولانہ
 برسمہ ترک و اہمال اولدیفی تقدیرہ بالطبع چہل اولہ ہر مادی و معنوی بر فوٹا بلہ ولو معارفہ فی السونہ
 اہالیہ بوقسمہ اسیر اولوب ادارہ نک سور معاملتندہ بیار اولدقدی و نوع بشرک اولدہ ہر
 اجرا اولمقدہ اولانہ معاملات و حیاتیاتہ معارفہ قاعدہ مساواة اجرا اولانہ ہر درجہ ہر قدر
 نورینقدی کوریلور شمدی اہوال سرودہ ی نظر اعتنا بالہ روح اعلامہ عصیانہ ایہ محالک شاہانہ
 سکونہ امیدک یولبقہ ہر حقور و سربستی ادارہ سی تحصیل اجموعہ مواد آئینہ نک اجرا سہ قرار ویرک
 شویہ کہ :

- (۱) مستقبلاً ارمنی ادارہ مؤثر لری ال کجول فریہ لردہ اعتباراً بول شہر لہ قد مجملہ سندہ فرعہ ایہ تھا ادارہ
- (۲) محافظہ چاہہ و مال قضیہ سندہ فوقہ العادہ اعتنا ایدہ ہر جگہ
- (۳) جنس و مذہب تقریبہ اولخیر و ہر بموجب نظام مساواة اجرا اولہ ہر قدر
- (۴) کرک اہالیہ و کرک مطبوعات بیامہ افکار دہ سربست اولہ ہر قدر
- (۵) اراضی مہمی اولیانہ اراضی و بریلوب محصولانک محافظہ سی متحدہ تدبیر لازم اتخا اولہ ہر قدر
- (۶) لہر درلو و برکوا اہالیہ درجہ اقتدارینہ کورہ طرح ایدہ ہر جگہ
- (۷) لہر نوع انفاریہ اصولی رفیع اولہ ہر قدر
- (۸) بدلات عذریہ عضو و الفا اولانہ ایجاب ہالز عکالہ ہر قدر
- (۹) اہالیہ تحصیل معارفہ اجبار ایدہ ہر جگہ
- (۱۰) اہالیہ محصول رفاه و سعادت حال اجموعہ تدبیر جدیدہ اتخا اولہ ہر جگہ اہالیہ ملک تربیدیہ سسی و الفتح اولہ ہر قدر

هرکس بخواهد با آن اداره اولی و مقننه مدینه استحصال الحکله مقصود نهال اوله مایه بوند و صولی
 ارز وایتیکز شیدن بر قیدر حال بود که ارباب سی و غیرتک منافعی محل بر قوت و اردر بوقوت هر نقد نظامات
 موجوده سایه سنده اولکه نسبتله کوشه مسله بی اداره چه قاعده مساوات رعایت اولما مقده و هوکه
 عدم مساوات محصولات ارضیه تکثری صرف صنایع و معاملات تجاریه تکثری سیایه سنده کون محکمه
 و کون محال ساره ده جاسقه استحصال اولما نه ثروت و بسارده ثنات المکده در افجه معاملت
 داد و ستد تسهیلی مقصیده احدات اولمسه بکته شمدی در لودر لوانیدم استحصال اولور صاحب ثروت
 اولور ارباب نفوذ و اقتدار ملوکند و لری جاسیموب یوزر چه آمدی معتقد استحکام ایله کند و لری
 کمال حضور و راهله امداد اوقات ایتمکده در بر باده ندیجاکب ثروت ایله استقبال لری نموده بیه
 اولاند شالهاده نزقیده خطوط انداز اولامه محالکده اولدیفی کی امور اداره به قارشیوب اجرته عملی استحکام
 ارضی اعمار و قاریقه لراحدات ایله ارباب ثروت مقیس اولوب یالاند تجارت و غیره فاضله
 یاره قراضه ایله یک مستفید اولور بونرک درجه ثروتی ایسه یک محدود در ایته بونرک و مرجع
 فقرا ایله ایله صومعه و نهال اولد قری مساعدت نه بالاستقام و بیکوری فقرا تحمیل ایتمکده در
 ارباب تجارت ایله ضرر و زیان دوچار و ذوق و صفای مبتلا اولاندل جمله سی بونده مراجعه
 مجبور درر حکومتیه مصارف ضروری و فوق العاده سی قیاسیه و حیومه امانت اداره اصولی لغوایدل
 اعشار و ساره بونده الزام ایدیور سوزمانده افجه ایله بر قوت کسب ایتمکده که بولم اغیار فقرا
 جمله سی روی مطاوعت کوشتمکده در افجه هیچ بر مله منسوب اولدیفی جزیله نه ترک و کردی و نه
 ارضی بوطایمز و هو و نفاذ غلبه ایله قییم خانداندی زیر و زبر ایلمه بونده نفقه و سوزمکه الت
 اولمده در افجه هر نه ده تکثر ایدر که اولاده مساواتی اخلال و ارباب ثروتک عددی تقییل ایله
 قوت لایعونت لکمده اولامه بر طاقم عملیه تکثریه بادی اولور بر سوا هواله قار شو موجود اولم

تصريح ايد علم مسلمان مملکتی استبداد بنده صده بزی کما تحت تابعیت و سارت الدوله و ماعمره
سعی و غیر نموده مستفید اولی و بحیثیه اطفال و صحرایان و ده بزی محروم اندید عنوانه و صالتی کوشه نسیان
آئوب کندی اوصفی حائر اولدید ایدوده کند و لریه قاری و استعمال ایدر و خوفیه المزمده لهر و لور
الحکام الدوله برینه صیانه و پردیر حتی بزی عسکر لکده محروم ایدوب بدلات عسکریه نایله بره و و برکو
طرح اندید ال زیاده اخیای جری اولدی بر زمانه و یله بزد و عسکر المور و الحاصل ایوندا سیار لور
نزدنده نه حاله ایسر بزی ده و حاله قریبید بوباید و تفصیلانده صرف نظرله یالدا سوارسی بیانه بزرگ
اسیارتده اولدی کی شکدی و فی سلی نرایله مل سار و بنده نفوقه موجود ایچ بو نفوقه عسکر ایجابانده اولدی
بر درجه بقدر تعدیل و لغت فقط قوت و اقتدار سای بنده به تبعه غیر مسلم حقوقه مدیه نک بک موجوده
محروم ایدیر لهر حاله حکومتیه نک قوت و بر ملک استبدادی نفوقه بر طرف ایچونه اداره حاضره یا ترک ایل
مل و مدالیک حقوقیه ساداتی استحصالی لک لازمدر محالک شاهانه الهایی بنده تربیه و اخلاق
در نتیجه تفاوت موجود اولوب چونکه کرد در تمایله حال بدو بنده بولد قدرنده در اعظم مشغول اولامه فقاری
و تختدر در زراع ایل بوندک سر ننده کند و لری محافظه بقدر دکلدر لهر حکومتیه بو فقیری صحابه ایدر
کرد لری تسلیج و تسخیر انجمله در مسلمان مملکتیه کلدری زمانه جمله عسکریه لیت حکومت ملت استبداده
مرکب اولوب ملت آخونده یالدا تبعه بولمقد ایدی بوبله جسم و بکوجود بر ملت حاله اغر بر قور سونه کی حقیقتاً
الهایلک اوزریه بولکلدی دولت علیه منظم طوب و نوا ایجاد تقطال مجری جسم اولدره و متعدد شانداره
و خفیه لره و کللو مرهمات صریح و منفار لره مالک اولد بندنه استه بوقوله لهر کسی تصویه ایدیر بول
قاری شریک مخالفت ایدر بیلو بوندک اوکی ال بیلک ایچونه عصیانده بقه بر چاره اولد بندنه بزد و بول
چالیسور و چونکه بقه اسارت فلک ایله اداره استبداد بر محوایمک و مل مختلفه نک حقوقه ساداتی
نایله برابر طبعات و افطارک سستی استحصالی لک اقتضا ایدیر بقه اسارت فلک ایله

حکمدار آنک آوازه صرت و ساد ما بیدی ایستد ملکه بولمشد سجدی قدر دوام آید نه شو حالک بعد ازین
 دوام آید به حکمی اعتقاد نده بن حکمدار آنک معناً و مادهً جا را اولدندی نفوذ و اقتدارک در جا
 نزل و ارباب سعی و غیرتک محافظه حقوقه نال اولفده اولیفنی کورمکه بر با حوال محاسن شما لک
 شما لک شاهانه ده دخی حصول پذیراوی ایچوره قوانیه و نظاماتک فسخ و انقالبه لکس ثمره سعی و غیرتیه
 بحیه مستفید اولم ایچوره بکدیری اداره ایتک اصولی وضع اولماید لکه از اولامه شما حواله استقباله
 نه صورتیه موقوف اولماید بر وقت نوع بنی بشرک در جا را اولدندی بیدیه دفع ایچوره محضراً اولامه نفوذی
 بر طرف ایدوب ساد و سبستی افلا ری شر و تقسیم ایتک مقصیده لک در لوم شکلات و محافظه کوزه اولامه
 بر طاقم ذوات ظهور ایتشد بر مذاظر مخصوصه لری افراد ناسه تنفیه ایله مقاصد ذاتیه لریک مقاصد حقیقت
 اولدیفنی لک کلامیه کافیه ظاهر اید لری مرد و زن ایله بوفد دیگر افلا ره مبدل اولم و ترویج افلا
 اغورنده یک هوره آدم دیار عده کتشد لکه بز کویور زک نوع بشرک بر قسیمی کند لریه قناعت قسیمی
 لازم ایلکه مافع مخصوصه لریه غل کله حکمی جزیه بر در لواسطت اولمور لری انظرنه نلک تربیه لری لور لری
 اید لاند الهایی تفسیر اید لک صومقده و معلوماتی فایزیه نور لری عملک نلک حقیقی ابطال ایتلکه
 و بزم یک و عالمی قرا الهایی تفسیر و بجهده ایتلکه و از کجک اقلع ایتک ممکنید نوع بشرک
 در جا تفسیر اولامه قسیمی تبدیل افلا ایله دهانه یاده نلک سبستی اولامه مقصده اولم نظرأ بوباید
 قوه ماده لازمدر لکه بوقوه ماده دفعهً حال اولموجب بر طاقم اصول و قواعدک تبذیر و نظامات
 موجوده نلک تعدیل و اصلاحه متوقفدر بر افلا رحیمیه اصحابک ارایه کدی طریقه قطع مساف
 ایتک ایستد ایچوره لک در جا را اولدیفنی نظام و تعبدات نظام عمومی و وضع ایله بونلک اسباب
 و متسانی و نظامات موجوده یا تفسیر و محاکمه ایله بر لری شما لک کرفار ایدنده قایم براره لوه شدیداً
 مجادله ایتک و قوانیه و نظامات حاضره یا تبدیل ایتک ایستد اجمدی هاترک نه بجز اولدیفنی

انچه وطنی ایله اوسته یارده قالند. مرقومك اشجائی مملکندہ بعضہ شیر یا بچہ نقدی ایدہ بلجسی کیده ماکول کیده
یکدی طغوز یا شده بولنامہ یا یا سیامہ ایرامہ دولتی تبعہ سندہ برارنی اولوب برارنامہ یا یورطی ایله
سیاحت ایتلمکده در یا روسیه و یا خود ایقاع سوریه و فساد صحنه خفیہ مائوری صفتیه کلمه
اولدنی جنوره یه عودت ایدہ کی طوطه.

آنا شینت جمعیتی ایله اتفاق و اتحاد ایدہ ارمنی آنا شینت نیک تحریکات و فسادات اخیراً میدانه وضع
و حقیقه همیشه ره بوندک آنا شینتک افطاری نشه ایتا ایتکدی اکلا شمس اولدیفندہ بالجه در نیک
ارتق بونده قار شوماسحه ایتیه جکدی مجزومدر بنا رعیه یا یا سیامه وارلها ترکی استخا صک قریباً کندی
مملکند نه غیری بر محله بارینه به جکدی در کار در.

وارلها به یا یا سیامه نژدنده ظهرو رایدوب قروض بطه سی طرندنه در و طوس
و برنجی برسی سفاهت سینه سندہ کوند رطوس اولامه بر و غرامدر

ارمنی اغتلال بر و غرامی .. سر لوصیلہ ۱۸۹۹ تا یخندہ و یازده طبع اولنامہ
ارمنیہ ساله نیک ترجمه سید.

یک سز بوز طقسامه ای سنده اجتماع ایدہ قومیه نیک مفراذ

نوع بنی بشر طریقه رفیه قدمها ده اولدقدی زمانده برو تواریخ یا یلفندہ در اشجوتواریخده حکمدار ایله
ارباب نفوز و اقتدار و تبعه و برابا و ظلمه ایله مظلومینه بحث اولد کلمس و الامه دخی عمره سعی و غیرتدینه
مستفید اولد میرود و دوجا حزمه و الم اولامه بیجا لاک نیک فریاد و فقاری و کمال دبیبه و سلطنت ایله افان کذا و

چارا غزنه سلك ۱۹ لا توبه سلك تاريخي نسخہ سندہ مندرج مقالہ ترجمہ

ارمني اربابيا دنده يا ياسيامه نام شخص قيصه بوي مناسب الاعضا كنج بر آدم اولوب بغايت غيور كجي كويغور
 ساسه مادر زادنمه ماعدا بران انكليزجه ايله فرانسه تعليم ايد. مرقوم طلبه ده اولوب مختلف مكتبده بولمشته
 يا ياسيامك مدت مدیده ده برارمني دعوا سلك مروجي بولديغي معلوم اولامه غلام سترنه اخيرا افلا
 مفسد تظارانه ايله محلو برکتوب ارسال تحفه اولامه لوندزه ارمني قوميته سيله دخی مناسبه واردر مرقومك اوزنده
 فساد آمیز برهيوه سائلك اصليله ترجمه لری و در قرايو تکیه ره قاپوس شاه غلام لاقنا مالا ساورنه
 محرراته ظهور اخير و بوند ميانده كنج رومانیا آنا شينديك برهيوه مکتوبی دخی ظهور ايله برابر واردر
 منگوم نك ان مهمی شرفده برآنا شيت مرکزی تشکيله متعلقه مفصل بریلاند. اوراوه منگوم ده مناسبه اولديغی کوم
 در لاس در روسيه ايجومه قلاص و صوفیه واردر و بالافامه شبه جزيره سلك برهيوه شهر لنده بره قلم آنا شيت
 اجته لری تشکيلي تصورنده بولور لرايمه در حقه ده ذاتاً بويله بر اجته موجود در استنه قه کمال کریمی ايله و صورت
 خفيه ده دوام اولمقده اولوب محاکمه ده آنا شينديك کي برشي اولديغي جمله بونك اسرار و ماهيتي ميدان حيفاروه
 کوچ برشي اوليه جقدر هيت وکلا ايلك اجتماعده ايشه سر بعا برقرار و بونك ايجومه بوسله ايله اشتغال
 ابد ه جکدر

رسوئيول غزنه سلك ۱۲ لا توبه سلك تاريخي نسخہ سندہ مندرج مقالہ ترجمہ

عدليه نظارت طر فنده و فوج بولامه تظليف اوزريه مجلس وکلا يا اسکوستو وایانوف و وار طار
 یا یاسیاده تم نام شخصدك رومانیا ده طرد و تبعیدیه قرار و برشد. ستروایانوف بر بغا ربعوتك مخدومی
 اولوب فرانسه وایتالیا و یحیفا واسویجره ده طرد و تبعید ایلوس و کد و خج آنا شيت افطاری نشر ايجومه

در ویتله اشتغال نموده در اربابیا دوده اولدغی اخبار اولامه و ساخته بر یسایور طی جهل اولدغی حال
 در سعادت غریبت ایتک اوزره بفارستانه کجمله نصدی ایتسه اولامه و وار نالوز و سونه یا یا سیامه
 ناصده برار منی و قورلوس قلاص یره ذلکی طرفندمه در دست و توقیف اولمشد یسایور ط
 مکتبیه طلبه سندمه نعل ناصده بر موسوی عا کما ولدغی جریله ایتک مبداء بالسهروله اکتلمشد عهده صل
 بفارستانه اهالی سندمه و اطهاره اولوب دها کجدم و واسلوری و ده خدمت طبابه نغیه ایلسمه اولد
 استویانوف طرفندمه و بر بلاه امراوزرینه و نعل و یسایور طی بران اقلع و الزام و بران ده چهار
 صورتیه به مکتبیه طلبه سندمه و زویم طرفندمه التئیدی بواسته یا یا سیانک دفع و تبعیدی صورتیه چهار
 فصل و صم اوله یلور ایدرجه حکومتنک امربه بد شده بر طاقم کسانه استندمه الة التئید و صفت مخصوصه
 بواسته مؤر اید بلاه مستطوره موسو یلور و یحی فرانسه ایلی نه حبس جزا نه محکوم اولور و کرک اولامه
 و کرک بیخفا ایله اسویمجه ده طرفد و تبعید قنانه ال تهله ط ارباب فتنده و استویانوف و ک
 آنار شیتدل بر نوع راهبده ماب سند اولامه یار سده ک و هامومه و ک تحت اداره سند اولور
 محالک شاهانه ده بر آنار شیت جمعیتی تأسیسه چایمقده اولدغی شمده قدر میدانه جو نه بیخفا سند
 استویانوف ایله مناسبانده بولامه بر هیوه کجده ناسرفاد اولور اوزره استخدام اولور و بوندک اوزر ریزه
 حقیقه بر کتخانه الهلاقه سزا اوله جوهر درجه و آنار شیت آناری بولمسه اولوب حتی مرقومده قرائوتیه ک
 آناری شمع و توسیع ایتشد و بوند آنار شیت افکارینی نشر و عقیده ماعدا ره صده ارضی قومیه لرینک
 افکار فساد جو یانه نه دخی خدمت ایدریرر بنا علیه یا یا سیامه جوهره ده استویانوف یانه کونکلیسه
 و مرقوم آنار شیتد اولامه مناسبانده بلا استفاده یا یا سیانک محالک شاهانه بر جمعی ایحویه لازم کلا
 ملغی تدارک ایتشد مؤر به عا کده رومایاده ایتک دفعه اولور اوزره وقوع بولامه بر ایشی کمال قتل
 تعقیب ایتکده در لر

ان تهرکه لورنده اولوب مقدا فرانسه ایلیه جیس جزایه محکوم واسویره و بییقاده دخی طرود اولدوغی حال
 رومانیاده اقامتایدیه استویانوف ایله برلشدی و رومانیاده صده استویانوف طرفنده اعانه
 نقدیه اعطایله مرقومک در سعادته کوندریلجی بدسه سفارت سینه سینه تحفیه فلزیه مرقوم قلاصده
 ضابطه محلیه توقیف و اوزرنده ک اوراق مضره ضبط و صادره ایندیلس و رومانیاه حکومتی اجراقنامه
 تدقیقات استیطاقیه اوزرینه هرایکینک م آنارشیست کروهنده اولدقدی و شرقده بر آنارشیست مرکزی
 تشکیلی فکر فاسدنده بولندقدی رسماً ثابت اولیله بوندک رومانیاه محالکده دخی طرود و تبعید لریه حکومتی
 قرار ویریه ل مرقومانده وارطامه یا یاسیانک کوندیه و استویانوفک دخی رجفه کتهدی
 سفارت مایه لیه لک اشعارات رجمیه رومانیاه اوراق هودنده قونستینوسونال و سونال ویریه
 غزله لریک لریات واقعسندمه کلکس و مذکور غزله لری زبده ک ترجمه لرنده مصرع اولدغی اوزره
 ارنی ارباب لریک ذاتاً منوی ضمیر لری اولامه و اول و آخر الده ایلیله یر و غرامده ثابت بولنامه آنارشیستک
 فدیک نفور سیمیه اورویا آنارشیست جمعیه لری انتساب ایدرک جمعیه طرفنده م اصل آنارشیستک
 رفاقیده کوند رملدی و آن طرفنده دخی معادنت نقدیه ایله اوتیه بر وی سوره و استخدام اولدغی و بعضی
 آنارشیست استویانوفک رفاقده ناسرفا داولمه اوزره دله لیک هیره کجده مستخدم اولوب بعضی
 آنارشیست اجنه لری تشکیلی تصورنده بولدیغی هرته لریک تدقیقات رجمیه صده مبداء و بعضی دخی ارنی ارباب لریه
 مقاصد ظاهره لری تحته اختفایده افکار و مقاصد اساسیه لریک صرف آنارشیستکده عبارت اولدغی
 مثبت و دلائل جدیدیه بولمختد

قونستینوسونال غزله لریک ۹ ک لایحه اولدغی مایه لریه سنده مندرج
 بک ترجمه سید

توصیه ده محکم ارنی مصلد لریه آنارشیستک دخل و استراکدی شعر و اولدقجه غریب بر دعوانک فصل

شو حاله ارضی نشأت فساد بی مؤسسه و ساطع اجرائیه نه نظر به باطنی و بوندک مفاصله
 ارجح حکمت مدینه مافوق اولوب اولدغی الاکوم تعبیه قلمی ده لری ارباب انصافک محکم و جدا نه
 احواله اولغی سلم طریق عدالت اولوب خصوصیه لوندزه و مربطاده بولامه و ارباب انصافک روستا
 اولامه ارضی آنارشیستیک اور و یا آنارشیستی مسلکی رضی فرسخ فرسخ کجسه اولدغی اثبات بحیره
 مربطانک نو بوز و شهزاده قوم قور حاد نه سنک در دخیته دوریهی شکی اجرا اولدغی اتمام امر بقاء
 فحشاء قومیهی اعضا سنک بیسی بولامه نشانه فرقه بنیانه طرفنده بوستومه شهریه ملحقه آلبه شهزاده
 وقوع بولامه بر .. متبع .. ده حکومت و دیانت و نظامک نوع بشره براغیر لول اولمده لولایه
 قالد بیسی لزومه دار ابراد ایلس اولامه نطقک به اور و یاده نثر اولامه ارضی احتلاطی غزیه لرند
 .. ارمیا .. نامده که غزیه نک بکرمی بس اعسوس^{۱۹۹} تا بخلی نسخه سنده رضی القصدله نثر ایلس اولسی
 سالف العرصه سکه ویر و غرامدک تشکیل ایلی دلایله علاوة شایانه دقت اولمده اوزره عرصه اولور

ارضی مفدر لریک افطاری آنارشیستیکه نه بشف برکی اولدغی اثبات بحیره اخیراً رطوبیا حکومتی
 در دست ایلیوب رومانیا غزیه لری طرفنده اعلامه اولامه و رطوبیا بیسان
 و رفیقی حقده تحقیقات نتیجهی رضی دلائل لایه ده معدود ایله
 اولامه که تحقیقات و رومانیا غزیه لری مافوق

.. هنوره .. آنارشیست جمعیه منسوب ارضی آنارشیستند نه .. و رطوبیه یا یا سیانه .. نامده بریک رطوبیا
 بولامه ارمیده تحقیقات مضره ده بولغی و فساد متعلق بر و غرامد توزیع اتمک اوزره لوندزه مکار طرکوه
 نام ارضی غزیهی داره سی طرفنده حامله اعتماد اولغی توصیهی حاوی یا ایله برکتوب ایله روسیه محالکده
 و بیلسه برابره یا یورطی حامله و اخیراً رومانیا کلهک بفرستامه اهلیمده و آنارشیستک

معاملات و معاملات فسادیه بر جرأتی تحقیر نموده و مرقوم ما را با اینجه در دست بولمنه باری و اداره عطا
قلعه نه نفی و تبعید ایدلسه و آریار و شوارس و فی دیکری میانه عفو عالم جناب خداوندی مظهر بر تاه
صالحی باشد.

ارمنی با فسادی طرفند و ایضاً صریحاً بجهت ایدلسه و او خانه نامند و بر منی طرفند و حکومت تسلیم الحاکم
اجرا نایزده و حاصه آتوت و حاصه کبریتا به غلبه بند و مرکب تو عنک کیم طرفند و اعمال قلعه و مرقوم
او خانه طرفند و صورتیه اله کویس اولد بقلک و قضاات ساره ملک ظاهره اعراضی صحنه سراس
ولایت عریضه بجهت تحقیقات دوام ایدلکه بولمنه.

نتیجه

درت سنا اول روسیه دولتی فخرت سفارت قیلا رسی طرفند و بالتصدیق مقرر می آید بجهت ایدلسه
اولد فی حاله باب ضمیمه ده محفوظ اولان سالف العرصه رساله ویر و غرامد مواد منجمه سیله بونده توفیقاً
اجرا ایدلسه و منجر لری قانوناً محاکم عدلیه حضورنده کرک اقرار جنایت و کرک مذنبه شدنک تصدیق
و تحاد تربیه محکوم اولد و لافه اجرا آتی قانوناً ثابت بولمنه اولاده جنایانده معلوم اولد فی اوزره
ارمنی فسادی نمی و برینه شفا و تد حقوق شخصی و صریح مذنبه به سائر حقوق تبعه غیر مسلم کاهانه و ده بر کوا
فرقدی اولیاده و بالعکس حکومتینک لافه شعبات اداره سنده و حتی معظمت امور دولته بجهت ایدلسه
هائز اولد قدی امینک در جاتی اثبات کافی بولانه ارمیدل اداره حکومت سلطنتیه و ده سلطنتیه بر حکومت دیگر
تشکیلی مقصودیه مستند اولوب و تبدیل اداره حکومتیه محل اوله جهه ذات دخی بغار ستام و لغد ستام
و امالی محله اهلیسک احوالیه منگور رساله ماثبات ایدلک استیلو بقیات اختلاف لافه و ده مقصود اصلی
تقسیم اموال عمومی به اقبلا و فقراتک تر و نه مساواة کلامه بولمنه قضیه ایدلکی ثابت اولد و

هولات عدیه ساخته طایفه محکوماً مجوس بولانه برادری هابی عوادسی کورک اوزره مسخای عمومی کندی مرده
 اوزرنده و اخیراً بالخری خانه سنده بر طاقم اوزره فسادیه بولمونه و بنا بر طبع جمعیت فسادیه افرادنده اولیای
 انعام ایسه اولانه ایا و صرافی وانی بفرده صبار ولد سرکک در سعادت جنایت محکمه سنجه صریانه ایدنه
 محاکمه سی نتیجه مسخای منکوره به کندیکنده علی الاصول قیومیه تودیع ایندی اوزره میانه بولمونه محاکمه ایچونه
 اغریه ایندی اعتراف و مالی تأویل قیام ایلیکی اریجه بر مکتوبک ترجمه نه نظراً بونک محاکمات شهادت
 ابقاع اخلال مقاصد باطله سی ترویج ایچونه تشکل ایدوب اری جماعتی حکومتیه علیه خربک و اغوا اخلال کی
 بر طاقم صولات اخلالچریانه به ثبت ایدنه جمعیت فسادیه اعضا سنده بری طرفنده یازلدی و بوجرتله بفرده
 دخی جمعیت منکوره افرادنده اولدیغی تحقیر تحسینیه قانونه صرناک الی در دخی ماده سی دینک اینجی فقره سه توفیقاً
 بسه نه مدله قلمه بند ایلنه دار صادر اولانه حکم محکمه تمیزک ۱ کانونه مستحق تاریخ و ایکی بیک یوز الی بسه نوز
 قرار نامه بیه تصدیق ایلنمده

اری رؤسای ارباب فسادنده روسیه ۱ بادیقوفک ربانی الله مقدا سعادتنده در خجانه قومیه سنک
 در سعادت شعبی در فایله تشکلاتیمه و ضابطه جه اولوقت کشف ایسه اولانه سوء قصد قومیه سنه
 تحقیقات صده سن قومیه نک ال الهی بر شعبی ده لهریزونده در مایه بانه در آسند بر مصلک
 تحت ریاسته تشکل و در سعادت قومیه سیله مناسب قوی و محاربات مهم فسادیه بولدیغی و خبریه
 غریبی محرر لنده آریا آریا ریانه زینبات فسادیه ایچونه موفی یقوس خورنه ناریه ایله تفسیه کیدوب
 در ارزونی و بولامک رکسای ارباب فسادیه کور و مشکده صده سعادت عودت ایندی صده بلخامه
 طریزه اوغرا برده مرقوم مارامیانه ایله قومیه غی اریجنی در سوارس در ک خانه سنده ملاقاته و اجرای
 مذاکرانده بولندقدی نظامی تحسینیه مرقومانه مارامیانه و سوارس دخی اولوقت اوراقیه سعادتیه جلب
 اولونه اجرا قلمانه تدقیقات اثنا سنده سوارس و مرز یقونه و هوای سنده و فروع بولانه حاد ناک مرتبندنه
 روسیه ۱ در شاد و نه در دخی منکوره طریزه قومیه سیله محاربه سی اولدیغی لهریزونده اوراقیه بونک

دولت علیه نك ائیت را خدای اهل دل و تبعه صادر فرموده است الفای ما ده ثبت ایلک فعلند نه طولا به غیاباً
محکوم اولدورده مؤخرأ در دست اولانه غیابی ضمیمه سوم ولدوره نك الهه ولایتی محکمه استینافیه سی جزا
دوره سده و جاهلاً اجرا قلمه محاکمه سی نتیجه سده و جاهلاً محکوم اولانه قمره کبه از وریانه و سائر لایحه افعال
فسادیه سوسیلوب قرار لشیر لدیفی ثابت اولدیفندنه قانونه جزا نك الی سدرخی ماده سنك فقره نایه سه تطبیقاً
اربع سه مدله قلمه بنایطه دائر لاهور اولانه حکم محکمه تمیزك استینافیه تاریخی و دست بیک قمره نوروت
قرار نامه سبله تصدیق اولمشد.

ایه کول قضیه کیجه نامه سده طامه اری می کنی سرکه دانه افلا فاسده به جادی منظومه لر تعلیم و تدبیر اندیرمک
فعلند نه طولا به غیاباً انرا هم اولانه معلوم اولیم و او غیاس افندیدک ار طفرل سخی بی ثابت محکمه سی جزا دوره سده
اجرا قلمه محاکمه لری نتیجه سده فعل منکوم جزا ندی ثابت اولدیفندنه قانونه جزا نك الی سدرخی ماده سنك فقره
اولیه تطبیقاً مؤبداً قلمه بند اولدینه دائر وریلا ده حکم محکمه تمیزك طامه تاریخی و اربع بیک سبله
الحقه اربع نوروت قرار نامه سبله تصدیق اولمشد.

جمعبت فسادیه افرادنده بولموشه غیابیه انرا هم اولانه کتابی عکاسه و تبیلی قمره سی نظرت ایله فراری لئونک
در سعادت غایت محکمه سده و جاهلاً و غیاباً اجرا قلمه محاکمه لری نتیجه سده قانونه جزا نك الی درخی ماده سی
ذینک اکیخی فقره سه توفیقاً مرفومدورده موقوف نظر نك تاریخی توفیقندنه و لئونک کرفنی کوننده اعتباراً
بسه سه مدله قلمه بنایطه و عکاس نك برائتته دائر صادر اولانه حکم محکمه تمیزك طامه تاریخی و اربع بیک
و ابی بیک یوزیمسه نوروت قرار نامه سبله تصدیق اولمشد.

کوز بکری و سفات عوانیه اریجه بر سلاله فسادیه تألیف و نشر اولمده طولا به غیابیه انرا هم اولانه اری می را خدای
استان لا بقوص نا طابانک در سعادت محکمه غیابیه سجه اجرا قلمه محاکمه سی نتیجه سده فعل منکوم اجتهادی
اقراری و امارات سائر لایحه تحقیر تحسین قانونه جزا نك الحقه تاریخی ماده سه توفیقاً نفی ابه جزا سبله مجازات
ایطه دائر صادر اولانه حکم محکمه تمیزك ۱۹ طامه تاریخی و ابی بیک الی یوز الحقه الی نوروت قرار نامه سبله تصدیق اولمشد.

خانه سنده بر طاقم اورا و فساد به بولند به طوایف جنایه اتراهم اولامه دیا برك فانج یا نا محله سنده جنایه
کیفوری و لدیره نك دیا برك محكمه استینافیه سی جزا دیره سنج اجرائیه محاکمه سی نتیجه سنده مرقومك اربا فساد
اولقه برابر بر طاقم راسل و اورا و ملا تفسار به ی نشر اتمك اوزره زنده حفظ ایدیکي ثابت اولدیقده
قانونه جزانك التعمیه التعمیه ماده سی علاوه نك فقره اولینه تطبیقاً طغوز سه مدته قلعه بند ایدینه دار
و بریدله حکم محكمه تمیزك ۱۷ راولپنڈی تاریخ وایکي بلك ایکی یوز قرو دمت نومروم قرار نامه به تصدیق
ایدیشه

ارمیدی دولت علیه علیه نکر بک اید صورتده خانه سنده بر طاقم اورا و فساد به ظهور ایدینه جنایه اتراهم
اولامه دور بامه سمول ولد او خانك دیا برك محكمه استینافیه سی جزا دیره سنج اجرائیه محاکمه سی نتیجه سنده
فساد آمیز سرقیده یالیه نشر اتمك اوزره حفظ ایدیکي ثابت اولدیقده قانونه جزانك التعمیه التعمیه ماده سی
ذیل نك فقره اولینه تطبیقاً سه مدته قلعه بند ایدینه دار صادر اولامه حکم محكمه تمیزك ۱۹ اعسوس لای تاریخ
وایکي بدی یوز اونه دمت نومروم قرار نامه به تصدیق ایدیشه

یدارنده اورا و فساد به بولند به طوایف جنایه اتراهم اولامه اشخاصك اظه استیناف محكمه سی جزا دیره سنج جنایه
و غیاباً اجرائیه محاکمه لری نتیجه سنده اشخاص مرقومده اظه م ابقریا به مکتبی معلمی اونه سز بکانه سق
طوایف به بر داتك اورا و منکوم به بالترتیب مکتب هو مقدره قرائته نشر ایدیکي ثابت اولدیقده قانونه جزانك
التعمیه التعمیه ماده سی ذیل نك فقره اولینه تطبیقاً سه مدته قلعه بند ایدینه دارا و منکوم نك اخفا سنده
مرقومه سز بک جرم اولدوره حکومت مقررینه ویریب یدارنده حفظ ایدینه نه نای حرکتی سنج درجه
قالامه اغچیا به کیر فوریه فراری بالیامه کیر فور و سحر یا به قره نك دمی ذیل منکوم فقره اخیره تطبیقاً
اوله شهر ماه مدته حبس ایدینه و بویا جیامه او غانس و دیگر او غانس و بادلیامه اغوبك ده براندینه
دار و بریدله حکم محكمه تمیزك ۲۰ راولپنڈی تاریخ وایکي بلك ایکی یوز اوتوز بدی نومروم قرار نامه به تصدیق ایدیشه

سعد بن جاعه تابع کيليا نه قريه ۱ کر اغوص اوغلي راهب اغوبك اوراوه فاديه ناستري اولدغي ارزجانجه
بدایت محکمی جزا دایره سنج اجرا قلناه محاکم سی تیج سر ثابت اولسده طولا به قانونه جزانك الی سدرجی ماهنه
اینجی فقره نه نوبتاً دهرت نه مدته قلعه بنایدلنه دار ویریلده حکم محکمه تمیزك ۷ سریه ۱۰ تاریخ ویریلده دهرت یوز
او توز ایکی نومرون قرار نامه سیله تصدیق اولمشد.

یدرنده اوراوه فادیه طولسده طولا به جیته استرام اولناه صحتك ارضی ملکی معلمی اطمینانیه بدروس و فقی
طردك ارضوم استیاف محکمی جزا دایره سنج اجرا قلناه محاکم لری تیج سر ثابت اولاده جرمه دیه کونج قانونه
جزانك الی سدرجی ماهنه اینجی فقره نه تطبیقاً بدروسك اوده و بالنسب افعال مجرمه سی خفیف اولاده طردك
دعی الی نه مدته قلعه بنایدلنه دار صادر اولاده حکم محکمه تمیزك ۷ سریه ۱۰ تاریخ ویریلده دهرت یوز او توز
سدر نومرون قرار نامه سیله تصدیق اولمشد.

یدنده اوراوه فادیه طولسده طولا به جیته استرام اولناه الینك کر که قریبی اهل بنده قریه بت اوغلي اجرا جی شاه
ارزجانجه سنجی بدایت محکمی جزا دایره سنج اجرا قلناه محاکم سی تیج سر اوراوه فادیه یا هم مسلکی اولانده
بالاعطا او قودوب مالتی نشر و فاده دعوت ایلدیکی ثابت اولد یقنده قانونه جزانك القمه تیج ماهنه
فقره اعیده نه نوبتاً مؤبداً نفی اولمشد دار ویریلده حکم محکمه تمیزك ۷ سریه ۱۰ تاریخ ویریلده
یدی یوز لکانه سدر نومرون قرار نامه سیله تصدیق ایلشد.

زیرونه حادیه سندیه طولا به قلم استیفاء یا قلم ایتمك جیته استرام اولناه فرس قریه ۱ در او خانه اوغلي
ایسایینك مرسته سنجی بدایت محکمی جزا دایره سنج اجرا قلناه محاکم سی تیج سر فعل منکوم جرأ نه ثابت اولسده ناک
قانونه جزانك القمه او ینجی ماهنه ذیلنه تطبیقاً اوج نه مدته کور که قونمشد دار ویریلده حکم محکمه تمیزك
۳۱ ماسلاخ تاریخ و سدر یوز القمه سه نومرون قرار نامه سیله تصدیق اولمشد.

اولادى عقدنده مدار تخفيف جزا احوالده كورلدكندنه قانونه مذكورك برنجى بايك برنجى فصلى عدوده
فقره اخيره سه توفيقاً وادريس وارتيك تاريخ توقيفنده ونشانه وفرة كيك كرفتدى كوتنده
اعباراً التيسر منه مدته قلعه بندايدلدينه وبرزجى نشانك دضى التمسك ابرنجى ها ده سنك فقره اخيره كى
حكمتى التى منه مدته كوركه قوتلنه واسخا صا كره نك براندينه دار صا در اولاده حكم محكمه تميزك
۱۴ اولادى تاريخ وريك طغوز يوز اوده طغوز نومون قرار نامه يله تصديقه اولمشر

وانده بعضه ارمنى متحولان خانه لريه تهديد آميز يوصله التمسك طولايد غيا با جنبيله اتمام اولامه اشخاصده
وموضاً در دست اولامه وانك جايج اوغلى محله سى الهاينده بيك اوغلى باييك وامه ولايى محكمه استينايه
جزا ديره سنده وجاهاً اجراقنامه محاكمه سى تيجر سف اتفاق عفى تشكيل ايدنه اربا فسادده اولديغى ثابت
اولغله قانونه جزانك الى سكرنجى ها ده سنك ابرنجى فقره سه تطبيقاً اوج منه مدته قلعه بندايدلنه دار صا در اولاد
حكم محكمه تميزك ۹ ماسلا تاريخ والى يوز يدمى بر نومون قرار نامه يله تصديقه ايلشر

آيس داغلى بي اجلال جنبيله مهم بولامه اشخاصك تليس بدين محكمه سجه اجراقنامه محاكمه لري تيجر سف بوندده
كنج سجاغه مضاف كونيك حيه سنده واقع اوغوطه فريسي الهاينده برنجيد كيرفور ولد قصار وضميا رسم
ولد ملكونه وخابيلك ولد مارديروس وسركز ولد كيرفور وسحاو ولد بغوص وموسى ولد مارديك
واغلس ولد اراكل وكربا اغوب ولد اوغلس ايله فرارى مقومه وارتيك صحيفت فساديه افرادنده اولدقدى
ثابت اولديغنده قانونه جزانك الى سكرنجى ها ده سنك فقره ثابته سه توفيقاً وموقوفدن تاريخ توقيفنده
وفاريدن كرفتنده ابتداء كيرفور وضميا رسومك خانه لرنده اورامه فساديه ظهور ييك سبب سندن عديله
التيسر وديكر ليك اوهر سه مدته قلعه بندايدلدينه وما نوره وارتيك واربكونك درجات ستفادتم
حسب اولمدينه وديكر ليك براندينه دار ويريلامه حكم محكمه تميزك ۲۱ ماسلا تاريخ وسكر يوز تمسه
بر نومون قرار نامه يله تصديقه قلمشر

ملکزدی ولدھا جو وارھنس نام دیند بوتامہ و خیا طور ولد یونانک ھا دم فساد اولدقدی ثابت اولدیفندہ
قانونہ جزانک الی سترنجی مادہ سنک انجی فقرہ سنہ تطبیقا اوجہ سنہ مدتلہ قلعہ بند اولدقدیہ و کشفور قک عدم سولیتہ
واسخا صا رۂ نک برائت ذمندیہ دارۂ صادر اولامہ حکم محکمہ نمیزک ۶ قانونہ لشکر تانیخ و ایلی یک ستریز
طبقوز نوروز قرار نامہ یلہ تصدیق اولمشد.

د یو یلی قصہ سرکہ قافقاز اوغلی مکتب خواجہ سی طروس ولد اغوبک جو حقہ تعلیم و شرایتمک اوزرہ برطافم
فساد آید ستر قید قلم الوب نزدندہ ایقوی یغی بالمحاکمہ ثابت اولمیلہ قانونہ جزانک التمسہ نتیجہ مادہ سی ذیلہ
تطبیقا بسنہ مدتلہ قلعہ بند ایلمہ دارۂ سیراس ولایتی محکمہ استیلا فیہ سی جزا دارۂ سندہ صادر اولامہ حکم محکمہ
نمیزک ۷ آسانلج تانیخ و ایلی یوز طقسا نوروز قرار نامہ یلہ تصدیق اولمشد.

وانہ ولایتی پولیس افراد نہ شیخ حیدر زاده نوری قندیلک اوج یوز سترسی شریہ اولنک نتیجہ کجسی دفعہ بولۂ
قتلندہ طویلا جانیلہ اترام اولامہ میا و اوغلی دیقرانک وفات الیحدی جزلہ دیکدرینک وانہ ولایتی محکمہ
استیلا فیہ جریا مایہ مد محاکمہ لری نتیجہ سر بوندندہ جریاج محکمہ مانوز ولد میافک و ضاری ترطربانہ
بانوس و اوانس و هاجی حیدر و چلندر اوغلسایلہ بالمشارہ نعمداً و مشدلاً قتل منکومہ براندی
واواریس ولد مقومہ وارتیہ ولد ابراهامک دخی فراری رفیدی نشامہ وقرہ کیہ دبالام احمدی محمدیترهدلہ
برلکدہ محاکمہ دولتعلیم حکومت سیه عبیرہ ابغاع سورس و اختلال اینک اوزرہ مشاورہ فادہ
بولندقدی و بزجی دیکدرنشانک دخی حال و صفندی بیلرک مرقومون جانہ سندہ اخفا الیہ یا قتل الیحدی محکمہ
تحت اقرار لندہ اولسی و مرقوم مانوقک جانہ سندہ بولنامہ بالطہ نک مقولک بجاغندہ ک یارہ یہ موقوفہ
اولدیفی طیب را بوندہ بیامہ و لخی امارہ سی و امارات سارۂ الیہ ثابت اولدیفندہ و قانونہ جزانک یو نتیجہ
مادہ سندہ برکیمہ نک نعمداً قتل اولدیفی تحقوہ ایہ ایسے قانوناً اعدامہ حکم اولور دیو محمد بولندیفندہ
قاندرک بوجکمہ تطبیقا اعدامدیہ و اواریس و ارتیہ و نشامہ وقرہ کینک رؤسای اربا فساددہ

دائرة سنج اجرا قلعه محاکمه لری نتیجه سنده مرقومونک ایقاع فساد بحومه عقد اتفاقه اینه کدی ثابت اولیله قانونیه
الی سنجی ماده سنک فقهه ثانیه سنه تطبیقاً قایل و میافک در در و غویب ایله مار دیر و سنک دخی اوچرینه
مندنه قلعه بند اولمندنه و رفیقدی کیدقور و مهرانک ده حسن ایدلدرینه دائر لاهور اولامه حکم محکمه تمیزک
۱۰ لایحه ۱۲ تا یخ و ارج یک یوز قورده بدی نومرون قرار نامه سبله تصدیق اولمندر

ارینی اربابا دنده اولور جنایله اتهام اولامه اما سبله طومر یانه اریته و قاری و احامه و اریته زوجی
مارنوسک اما سبله بدایت محکمه سی جزا دائره سنج و جاهها و غیاباً اجرا قلعه محاکمه لری نتیجه سنده بوندده
طومر یانه اریتنک وقوع وفاته بنی عقدده حقوق عمومی دعوانسک سقوطنه و احامانک اربابا دنده و ایدلدر
بولدغی و مارنوسک دخی محاکمه فسادیه و سلطت ایلکی ثابت اولد یقندنه و احامانک قانونه جزانک
الی در دخی ماده سی ذیلنه تطبیقاً و غیاباً اعدامه و مارنوسک دخی التمه التجمی ماده ذیلی موخجه سبله سنده
قلعه بند ایدلدر و اولامه حکم محکمه تمیزک ۸ لایحه ۱۳ تا یخ و ارج یک دمه یوز سکانه ارج نومرون
قرار نامه سبله تصدیق اولمندر

خانه سنده ظهور ایدنه و ایدلدر و لایله اربابا دنده اولور جنایله اتهام اولامه دخی اغلی سرکرایه رفیقدی
مراهور ارشاه و قورده نیک سیواس استیاف محکمه سی جزا دائره سنج اجرا قلعه محاکمه لری نتیجه سنده مرقومونک
فساد امیز سرفیدی شرایتک اوزره نرزدنده ایقوب بیگی ثابت اولد یقندنه قانونه جزانک التمه التجمی ماده سنک
فقهه اولیه توفیقاً بدلا خصت باروت صاعی سب شدت طونله روه اومه سنه سنده قلعه بند ایدلدر و بیگی
مراهور ارشاهک جنج درجه سنج محکومیت و قورده نیک برائت و ایدلدر و اولامه حکم محکمه تمیزک ۹ لایحه ۱۴ تا یخ
و ارج یوز سکانه نومرون قرار نامه سبله تصدیق اولمندر

ماده فسادیه و طولایه جنایله اتهام اولامه شخصک سیواس و لایه استیاف محکمه سی جزا دائره سنج جرایم ایدنه
محاکمه لری نتیجه سنج اشخاص مرقومده و ایدلدر و لایته تا یخ و ارج یوز سکانه قضای صفا فائنده نالایه قریه لایه سیواس

اجرائی نامہ محاکمہ لری نتیجہ سندہ ہوندر وہ بار وفاقہ ار با فیادہ اولدیفی ثابت اولدیفندہ قانونہ جزا
الی در دخی مادہ سی ذیلہ تطبیقاً بسنہ مدتلہ قلعہ بند ایلمہ و عمری بیاسا بلہ قالوسنک دخی شرکت فسادہ
امور بیادارہ ایندکدی تحقیر ایلمکندہ قانونہ منکورک التسمہ او دخی مادہ سنہ توفیقاً مرفوعاً بلکہ بسنہ
مدتلہ کورک قوتلبدنہ و اومہ او دخی مادہ قانونہ موخجہ مدت جزائیہ لری بعد لاطال ضبطہ نظاماً التحدہ بولہ بولہ
و در وقتور فرہ کینک برائتہ دار و بریلہ حکم محاکمہ تمیزک ، اولنلا تا یخ و ایکی یلک ایکی یوز اولدی
بومروں قرار نامہ بلہ تصدیقہ ایلمدہ

ارضا باب مفسدندہ اولمہ ترمیلہ متهم بولامہ سواسک کمرک فریہ سندہ بدروس و لدخا طور و سخی دخی
دخی کرفور ولدانہ و سرور و اراکل نام تحصلدن سواس استیاف محاکمہ سی جزا دارہ سخی اجرائی محاکمہ لری
نتیجہ سندہ مرفوعہ سندہ بدروس بلہ کیرفورک ار با فیادہ و اقامایا یکدی لری علیرہ عصیانہ تحریک اجورہ تشکیلاتیہ
قومیه افرادندہ اولدقدی و سرور بلہ اراکل دخی مرفوما نا اخفا ایندکدی تحقیر تسمیلہ مجریمہ قرار ویرلکی
صرہ دہ ہوندر وہ کیرفورک برقتل مادہ سنہ معاونت و بدروسک دخی بر طاقم یافتہ تعلیفی و جبراً فصل
شیخ کی مواد دہ متهم اولاندہ مشارکت ایندکدینہ دار محاکمہ مضطرہ و اراکل و رودانسمہ اولدیفندہ توجہ محاکمہ
قاعدہ سنہ توفیقہ معالہ اولنمہ اوزرہ مرفومانک تحدید مجازات بلک تا خیرینہ قرار ویرلکہ مرفوم کرفورک
ذکر اولنامہ قلم معاونت مسلمہ سندہ طویلا مؤخرأ محاکمہ سی بالاجرا برائتہ قرار ویرلکہ مرفومانک اراکل
اولمہ فعلندہ طویلا قانونہ جزانک الی در دخی مادہ سی ذیلہ تطبیقاً بسنہ مدتلہ قلعہ بند ایلمہ و سرور بلہ
اراکلک دخی قانونہ منکورک یوز یلک برخی مادہ سنہ توفیقاً برسنہ مدتلہ حبس اولمہ دخی دار و بریلہ حکم
محاکمہ تمیزک ، اولنلا تا یخ و ایکی یلک اوچ یوز الی سز نومروں قرار نامہ بلہ تصدیقہ اولنمہ
ید و خانہ لرنده اوراقہ دخی ظهور ایسی جنایتلہ انہام اولنامہ سواسک آقہ درسمہ محکمہ سندہ حالامامہ قایرل ولد
ایتہ و قرنداسدی میاس و اغویا بلہ قشکیامہ مار دیروس و لدغوبلک سواس محاکمہ استیافیدہ سی جزا

اقامنا لهنده اورا فساد به بولمسنده لهورا به جنبه اشرا م اولامه سر زبونده مقيم طلاسى لهندى اوغلى اغوبك
سواس استيف محكمه سى جزا داره سنده جريانه بده محاكمه سى نتجه سنده محالك محروسه شاهانه دفع
سورس و اختلال فعله نسبت جرمك مرتكى اولديغى ثابت اولديغنده قانونه جزانك القسه التجي ماره سى
ذيله توفيقاً بسنه مده قلعه بنديله دار لاهور اولامه حكم محكمه تميزك ۱۱ لاهور لاهور تايخ و اوج به
ايكى بوز سكه نومرون قرار نامه سله نصديه اولمسنده

خانه سنده اورا فساد به ظهور ايمسنده لهورا به جنبه اشرا م اولامه سواسك اوغلامه چا وسه محل سنده لى
داوید يانه ضمير سولك اجرائيه محاكمه سى اورا به قانونه جزانك القسه التجي ماره سى ذيله تطبيقاً اولامه سبه
مده قلعه بنديله دار اما سبه سخاى به ايت محكمه سى جزا داره سنده و بر يلامه حكم محكمه تميزك ۱۷ ماسك
تايخ والى بوز القسه اوج نومرون قرار نامه سله نصديه اولمسنده

سواسده اورا تولى بيلار محلسنده و كتب معلومنده اولوب حرکات فساد به جزا سنده لهورا به اوج سبه قلعه سلك
جزا سبه محكوم بولامه قايما به و لگ قصاب سنانك اورا به سر ايدك اورا به مؤخرأ اورا به فساد به لى
ترتيباً ايلى سواس استيف محكمه سى جزا داره سبخه اجرائيه محاكمه سى نتجه سنده ثابت اولديغنده محرمه
و قانونه جزانك القسه التجي ماره سى ذيله بده سبه تطبيقاً و مدت محكوم سلك القضا سنده اعتباراً
بسنه دها قلعه بنديله داوید اوغلي ماره قانونه موخره مدت جزا سى اكلال اينده مده ضبطه نظاراً
الته بولديله دار محكمه ملگوم دمه صادر اولامه حكم محكمه تميزك ۱۱ سر لاهور تايخ و ايلى بوز
بدمى بدى نومرون قرار نامه سله نصديه اولمسنده

سواسده بره قلم اورا فساد به در دست اولامه و قور فره کچه و اما سبه نك دار السلام محلسنده
بار و ناور ولد اوکى و سر زبونك از بخانه محلسنده عربى بناس ولد استيف و اما سبه نك
با بزه با شا محلسنده قديمى قالوست ولد اوغلامه نام شخصك سواس محكمه استيفه سى جزا داره سبخه

استیحا را نفس اولد قدری مغایره ده مرقوم اوصایا به او خانه خطاباً مقرر دانه ده کی منجا و اخلا
فرقه سی مهر به مختوم و درونی بر طاقم رموزات و تعلیمات و ترتیبات مفیدتلا از ایله مال اولد و
بر قطعه مکتوب ظهور یارب بونک کند و سه عاقل و لدیفی اوصایا به او خانه سک اعتراف اتمی و دیگر او خانه سک
دخی یکدیگر به بابیه افاراده بولمسی جری و دلائل و امارات سائر ایله مرقوم انک منجا و فرقه اخلا سی
مصورندنده اولد قدری نوار منکور بابت جزا محکم سنجه جریا به یه محاکمه لرنده ثابت اولد یقینه قانونیه جریا
الی در دخی ماره سی علاوه سک برخی فقره سی حکم توفیقاً اوصایا به او خانه سک و قصار یا به دیگر او خانه سک
اعلامیه دار و بر بلاه حکم محکم تمیزک ۱۲ موعده تا پنج و یک یوز طقسه دست نوز و فرایام به
نصیه اولمشد.

صحیفه سار به ار بایندده اولد جنایله انعام اولنا به سواس قصی القایندده قصایا به او غنی مکتب معلمی قره بت
و طهر بروه ارمی مکتب معلمی اعرب ولد میسا قل سواس محکم سی جزا دانه سنجه جریا به یه محاکمه لرند نتیجه سنده
بوندرده قره بتک ار بایندده اولدیفی ثابت اولسبه قانونیه جزا انک الی سزخی ماره سک فقره
ثابته سینه تطبیقاً اوج سینه مدته قلعه بند ایلسه و اغویک دخی اورا و سار به بر صورتله الزامیه حکم
حکومه اخبار اتمیوب نزدنده حفظ ایندی جزیه قانونیه مذکورل التمس التیمی ماره سک دینک صول فقره
توفیقاً بر سینه مدته حبس اولمشه دار و بلاه حکم محکم تمیزک ۷ سینه اولمشه تا پنج و یکی یوز فقره
اوج نوز و فرایام به نصیه اولمشد.

اقاضا لنده اورا و مضره ظهور اتمیندده طولا به جنایله انعام اولنا به قوجادی فضا سک الاکیا قرلی هزار
او غنی و ثابت قره بتک سواس و لدیفی استیلاف محکم سی جزا دانه سنجه جریا به یه محاکمه لرند محاکمه سینه
حکومتیه علیه ایقاع شویس و اختلال مقصودیه سعی ار بایندده اولدیفی ثابت اولد یقینه قانونیه
جزا انک ایکی یوز الی در دخی ماره سی دینه تطبیقاً بسینه مدته قلعه بند ایلسه دار و بلاه حکم محکم
تمیزک ۹ سینه اولمشه تا پنج ویدی یوز سینه دست نوز و فرایام به نصیه اولمشد.

وادرکلی کسبه سرکن ولد مانور و تجار کيفور و ولد اونس و ستماسی قره بک فساد جمعیتی ارباب و ستماسی
اولوب ايجيد نده مرفوم تجار کيفور قک قصدم بولنغی و اغوب و بوعاز کسلی اولک و بقازار و عودیس
و سزاقک و ضی جمعیت منکوم افراد نده اولد قدی ثابت اولمیشی و ولسای مرفوم نلک قانونه جزانک الی
در دنجما دهی دینک فقره اولینه تطبیقا اعدام اولمیشی و اغوب و بقازار و عودیسک ذیل منکوم رک فقره ثابته
توفیقا التبر و سزاقک و ضی بسنه منله کور که قوتلیدی داری صادر اولاده حکم محکمه تمیزک لایحه
تایخ و ارج بک بوزیمه نومرون قرار نامه یله تصدیق اولمیش.

دارنده بولنغی صدم دولت عثمانیه و ملت خیمه اسلامیه علیه تظلمات ناجیاده بولنغی و دارنده که
ایضا اغتلال قومی لرنده بریک اعضا سندمه اولنغی و روسیه و ماریسیا و لوندیه که دیک قومی لراله
اجرای محابره اتمکده اید و که و سرتی ملی حقنه کلیارده و اعطای نصیحت اولمیش یا یا سده توصیه اولنغی
و دارنده تجار کلی بکه افندی یا ضرب و تحقیر ایدی و طاسه خنده واقع اولمیش و ظاهر اید و اراقد و ارمینیه
حروف و ترکیب عبارته ایله محرم بریکه حکومتیه یا بالتقیج دولت علیه زاریتی بعضی حکومتیه ده
نمید و عصیان تشویق بولمیش الفاظ مفید نظایا حاوی اولنغی اکلا شلمده طولا یا مظهره علیه اولاده
طیلسی قصبار کلنکلیا نلک و سزاقک و ضی محکمه سر جریا نده اید که محاکمه مجرمتی ثابت اولد یقینه قانونه
جزانک الحقه التیمی مرسله فقره اخیره سیمکه توفیقا نفی اید جزایله مجازاة ایلنه داری صادر اولاده حکم
محکمه تمیزک به اولمیش تایخ ویدی بوز سنامه بر نومرون قرار نامه یله تصدیق اولمیش.

ارزنجانه سخنگو قوری یای قضیه تابع ایودانه صغیر قریب او خایا نده اینه اوغلی جیولک نلک اظهاریه
اصحابه اولوب بعضه صادق شاهانه یا بکدی بکدی علیه مقاله به تحریک بولنده او را و فسادیه سزاقک
فعلنده طولا یا لود منکوم بایت جزا محکمه سر جریا نده اید که محاکمه مجرمتی ثابت اولد یقینه قانونه
جزانک الحقه التیمی مرسله نلک فقره اخیره سیمکه توفیقا مؤبد نفی اولمیش داری ویریلده حکم محکمه تمیزک

روسیه را بر آووقات مجله طریقه افسانده طولانی و بر مقصد دیویتی فضا سه تابع طهاره فریاد اعلی
معدیه قتل قصیده نشر سلاخ ایتک فعلند طولا استرام اولانه ضربوت قصه سی محلاتند فیه صوفیو
مواظ اعلی اوخانس ولدا اکیلک سیواس ولایتی استیاف محکم سی جزا دایره سی محاکمه سی بالاجرا
فضیحه منکومیه جزا ثابت اولند نهائی قانونه جزا نیک الی در دخیلاده سی علاوه سه تطبیقا بسته شده
فلسه بنایطه دایره لاجوه اولاده حکم محکمه تمیزک ۱۹ قانونه اولیای تابع رایگی یک سزایوز طقسه یی
نوموت قرار نامه به تصدیق اولند.

تعیات فسادیه در اوله و کمرک فریسی لایند اصحاب اعلی ضیارک خانی خرافه تصدی ایدکدی جزایه جزایه
استرام اولانه فری منکومیه ابواز اعلی کور رویه و با برام اعلی اریته و در بیت اعلی قضا و غیره و اعلی
اوخانس و کورنی اریته ولدا فالوسک سیواس ولایتی استیاف محکم سی جزا دایره سی محاکمه لایند
فصداً اصرافه تصدیسی ثابت اولند نهائی قانونه جزا نیک بونیمه در دخیلاده سه تطبیقا مدفومونده رویک
مظنه سور طاقمه اولی جزایه یی و دیدر لیک اوچر سه مدله کور که قولندیه حکم اولند و تعقیقات
تمیزیه بالاجرا سور طقه اصحابند بولکول سباب شده در عدل و غشایه سباب شدک یا موجب
جزا اولاده فعله تعلیم اعلی و یا خود تعقیبات موجب اولاده فعلک نقد اعلی و یا خود جرمک مدله
اولی ثابت اولی صوفیه قانونی الزم اید و کندن بوجریه طولا رویه جفده اولاده حکمک نقصه و دیدر
محکوم علیه قضا و اوخانس و ایند جفده لا حکمک تصدیقه محکمه تمیزک ۲۰ قانونه اولیای تابع رایگی
سزایوز نوموت اعلامیه قرار و بر طند.

سوفیه تشبیه و دولت عدلک اسلام دایمی تبعه صادق میانه القاد فادایه حکومتیه علیه ایقاع
اختلال مقصد تلافیه شده بولند نه طولا جزایه استرام اولانه اشخاصک وانه ولایتی استیاف
محکم سی جزا دایره سی و جالها و غیا با جریانه اید نه محاکمه لری نتیجی اشخاص مدفومده مقبضیه مغریه

ارمنی جمعیت فساد بی عملی و غماز لوی ایتدی طبیعتی باری کسه هجی کون اهلینده او قوم اوغلی اصادوره تعینات
 فسادیه ده اولدور و قورسونه آتوب اما سیه هواجیه قیدیک الی جریع و تعطیل ایتک ماده سندیه طوراً
 جیتله اترام اولامه اشخاصک سیراس ولای استیلاف محکمسی جزا دایره سجه اجرا قیامه محاکمه لرنده ایدینه
 داوید یا مارییه و برادری داویدک برائتدیه و اما سیه واقع اسلام محله سی اهلینده صورتو لیا اوغلی
 دولکدارییه و لدره بک مرقوم اصادوره هیت فسادیه سیک فکری اجرا یجیره قتل قصیده قورسونه
 آتوب اصابته خطا صورتیه هجیه قیدیک الی جریع و تعطیل ایتدی و هجی حمزه محله یا بونوس اوغلی
 مانفطوره هجی استیامه و لدری بونوس و سواریه محله کل فکک اوغلی قهره هجی اعیا و لدری غروب و اما
 مقیم قهره هجی اضنه قهره هجی اعیا و لدری غروب و لدری سحاره و بایزید یا ساه محله اریک اوغلی عطار نشانه و لدر
 سردیک دخی مرقوم دولکدارییه اداره ایدیکری ثابت اولدور و قانونه جزانک الی سترنجی ماده سی دینه
 تطبیقاً بوندیه ایتک اومه و قانونه منهورک التمه و هجی ماده سه توفیقاً استیانک بیدی و اعیا
 و غروب و نشانک دخی او جیره مدته کورک قولمدریه دایره صادر اولامه حکم محکم تمیزک و سترنجی
 تاریخ و ایلی بک دمت یوز اولوز نومری قرار نامه سیله تصدیق و قلمند.

ارمنی جمعیت فسادیه یجیره انچه جلب و جمعیله امنیت داخلیه اخلال ایتک ماده سندیه طوراً جیتله اترام
 اظهاده اسکی صمام محله سنده اقامت ایدیه ارمنی جمعیتده فطوغرافچی سرکر و لدری طرد سیانک ارباب فسادیه
 اولدیفی و مطبوع و غیر مطبوع بر طاقم اورا فسادیه نک کند و سترنجی مخصوص و ملکی اولامه اظهاده ظهور ایتدی
 اظه استیلاف محکم سنده جریامه بیده محاکمه سنده ثابت اولسیله قانونه جزانک التمه و هجی ماده سه
 تطبیقاً مرقومک بسیه مدته قلع بند ایلنه دایره صادر اولامه حکم محکم تمیزک و سترنجی تاریخ و ایلی
 سترنجی تمیز نومری قرار نامه سیله تصدیق و قلمند.

اجرائیه محاکمه و جاهیه و غیره لری نتیجه شده قرار بدیده بعضی بک اعدام و بعضی بک درجهان متفاوت
 قلع بنایلدیه و بعضی بک برائتیه و موجود بولاندیده صوصواغلی و احامه و هوج اعلا و غوب
 و طر فحی سحاره و یطک اوغلی دیک سحاره و وارثات بقازار و دیقانه و مرزو و کیرق اوغلی و خاسک قانونه
 جزانک الی سکرخجی هاده سه تطیقا اوچر سه و سمرجی اوغلی بخار او خاسک رضی اوچر سه اوج ای مدله قلع
 ایدلدیه دائر لاهور اولاده حکم محکمه تمیزک ^{بسم الله الرحمن الرحیم} تا یخلی و ایلی بک اوج یوز طقانه سه نورون
 قرار نامه یله تصدیق اولمشد.

مر یقونلی کلنلیا نه دیقانه نام شخصک قیصریه ایه قرای معلوم من جمیع شریفه قیوریه و محال ساره یقینیه
 ایدلسه اولاده فساد امیز و رقرارک ترتیب و نشریه محاکم محدود سه تا هانده سا که ایددی سلطنتیه حکومتیه
 علیه عصیان ایدیر ملک اوزره تحریک و تشویق ایدندیده و موافق منکوم در قشک ایدیه محقق فسادیه نک موسسه
 بولدیغی انفره استیلاف محکمه سی جزا دائره سجه جریانه ایدیه محاکمه سی نتیجه شده ثابت اولمده طو لایا قانونه جزا
 الی در دخیام سی علاوه سه تطیقا او نه سه مدله قلع بنایلدیه دائر لاهور اولاده حکم محکمه تمیزک ^{بسم الله الرحمن الرحیم}
 تا یخلی و ایلی بک سه یوز یکدی بر نورون قرار نامه یله تصدیق اولمشد.

هو جول قوی دلیله فرقه فسادیه و دخول موافقت انجامنده نای سواسده واقع چا دسه باشی محکمه زاره
 اوغلی دیقارنک قتل قصیده ضد با اولمده طو لایا انعام اولانه بقال خاسک اوغلی استیانه و دیقانه و له
 بقال زعائنک سواس ولایتی محکمه استیلافیه سی جزا دائره سجه اجرائیه محاکمه لرنده فعل منکوم جرائدی ثابت
 اولده قانونه جزانک یوز سکرخجی هاده سه تطیقا درجه فعلیه کوم بوندیده دیقارنک بدی و استیانه
 سه مدله کور که قولمده دائر و بریه حکم محکمه تمیزک ^{بسم الله الرحمن الرحیم} تا یخلی و ایلی بک بدی یوز
 سکا نه نورون قرار نامه یله تصدیق اولمشد.

ما نيك قضا سے تابع طوع و حصار قریب بر جمعیت فساد نیکل و تأسیس الیحد نہ طو لایا جہانہ انہام اولوب
 سواس استیلاف محکمہ سی جزا دائرہ سنج محاکمہ لری اجرائی نامہ اشخاص مدہ قریہ منکوح یا یا ساس احاد و رک
 ریائی تحدد اولوب و فرہ قر اوغلی نشام و با صم صی اوغلی اوغلیس و ابراسک م ار لاما صلی سندہ لوبو
 اعتبارہ بر جمعیت فساد نیکل و بر جمعیت مخصوص و ارجوہ نایہ ارج یارچ و بر ویدادہ عبارت مہر ترتیب
 ابدکاری و سربایہ اوغلی فالو سٹک دہ جمعیت لابی و استیقا ریکی اولوب استیقا مدہ ابریم اوغلی سرگز و لایہ
 اوغلی سحار و کو سہ اوغلی کیدور ایہ بر لکدہ الہا لیک بعض مدہ قیومہ سرفت الیدکاری و بعض مدہ قیومہ
 صد فی ایچوہ بارہ اخذ و غصب ایندکاری و ابریم اوغلی طردس و طردس اوغلی کریم و طرک اوغلی
 عواقب دہ بواقفا قدہ داخل اولد قلدی و چیلکادہ اغویک دہ منکوح جمعیت فساد یہ سواسدہ دارہ
 مہور اولد یغی ثابت اولد یغمدہ بوند مدہ یا یا سیامہ اصا دورک قانونہ جزانک الی سدرخجام سٹک بخج
 فقہ سے تطبیقا مؤیداً و ایچنی فقہ سے توفیقاً اوغلیس و نشام و فالو سٹک او نہ ستر و سرگز و سحار
 و فرہ بت و کیدورک طقور و طردس و کریم و عواقب دہ سے مدندہ موقفاً قلعه بناید طاریہ
 و قانونہ مذکورک الخمسہ اوچنی مام سے تطبیقا چیلکادہ اغویک بستہ مدلہ کورک قوتلیمہ و ابراسک اجبار
 و قوعا تابدیک دیکر لیک کرنی اسبابی تسریل ایندی جزلہ قانونہ مذکورک الخمسہ شخجام سی موچیم جزادہ
 معاقدتہ و اشخاصا رۂ نیک برائتہ دائرہ لایہ حکم محاکمہ تمیزک ۱۹ سرسہ اولی الخ تابیخ و ایکی یہ ایکی یوز
 سکاہ نورون قرار نامہ یلہ تصدیق و لغتہ

دائرہ تابع دوز قریبی داخلندہ واقع هزار دہ کی نام موقعہ کیدورہ اوغلی اغویب و سرگز اوغلی دیکر اغویب
 و قریب اوغلی قوہ و موسس اوغلی کیدوری قتل و مریم بت اغویب و اغامہ بنت مارد و شیم بت
 کیدورک البستی اخذ و صاحب با غلین قطع ایہ بوند مدہ مریم و اغامہ بکری از الہ الخمسہ اولادہ
 و جہانہ انہام اولادہ معلوم الاسمی اشخاص مدہ موجود و مرادہ بولنا نیک و امہ ولایا استیلاف محکمہ

کرم فرید یا قاضی بدروس ولد بغوصک نصیم اولاده فسادک اجرائی تهر ضحده پولیس موری خیل اندی ایل
 ارنه و یا یاس کر قور افندی ک خان لری اوج درلو یافه تعلیمه ایلک و طه روس نامده بری ضابطه لک
 بند نه تخلیه ایچوره عتوب یازدیرمور و تختی اولد قدی محلی حکومت اخبار ایدیه چک اولاده منزه نل قند
 نصدی و قسبه جهداً فعل شیخ اجرائی لک کی احوال جرأتی و درکیامه بدروس و مار دیروس ولد
 بابک و ارنه ولد او جانک دخی فساد فعلک مشدداً اولد قدی جریامه ایدیه محاکمه نتیجه ثابت
 اولد بقدنه بوندورده قاضی بدروسک قانونه جزانک الی سکرخی ماده سه تطبیقاً مؤیداً و بدروسک
 اوده بیه و مار دیروس و ارنه ک او جریانه مددله موقفاً قلعه بنایلدی و قاضی بدروس ایل
 رفقای اخفایلیامه یفا اوغلی سرکزل برسه مدته حسب اولمسه و اغوی ایل کر قورک براندیه سراسر محکمه
 حکم اولمسه و حکم مذکور محکمه تمیزک ۳۸ مسلسل نایخل و سکر یوزخسه بدی نورون قرار نام بیه
 نصدی اولمسه.

دسیم اگر ادبی حکومتیه علیه قیام و عصیان تحریک ضحده شکل ایدیه نصبت فادیه ریاست ایلده ایمنی جماعت
 و روسیه تبعه سنده فراری شمار دوده ایلده رفیدی جانیله بالاترام محمود العزیز ولایتی استیاف محکمه
 و جالهاً و غیاباً جریامه ایدیه محاکمه لری نتیجه سنده فراری شمار دوده ایلده رفقا سنده عمر بکرفه سنده واقع
 کوسه اوغلی محله سی الهی سنده انجمنی طایل ولد ضیاء سوم و چهارده محله سی الهی سنده اغوی ولد بقدنه
 و مار دیروس ولد مراد بس و مفردیج ولد فره نلک آسکی اغلال ضحده بیندنده اتفاقه خفی عقدا ایدیه
 نصیم ایندکری فسادک اسبابا جرائیه سی تهر ایچوره بعضه افعال و تدابیر جرأت ایندکری ثابت اولدور
 بوندورده فراری شمار دوده ایلده طایل و مار دیروس و مفردیجک قانونه جزانک الی سکرخی ماده سه تطبیقاً
 مؤیداً قلعه بنایلدی و بقدنه چهار اوغلی اغویک تاریخ جرمده اوده بیه یثنی المال اتماسه مرالیه بولنقنه
 قانونه مذکورک اوده سکرخی ماده سه نونفاً مؤید قلعه بندک جزا سه بدل بسته مدته حسب اولمسه و اوده و سیموره
 و فره نلک دخی براندیه دار صاد اولاده حکم محکمه تمیزک ۱۱ مسلسل نایخل و ایکی بیک ایکی یوز دست نورون
 قرار نام بیه نصدی اولمسه.

قره مهیار سرفی قصبه سن بل محلہ سی الہابندہ وار با فیادہ ملقوۃ کر و یک سبقتی نام محلہ کوری
 البسہ اجرای قضایہ جرات و سواک لعلک محلہ سندہ فوندہ ہی طہوس و دستو اوغلی اغوب
 و ہرگز ضحیا و قیوچی کیرقورک دخی جمعیت فادہ امور ہی ادارہ یتکاری سیراس محکمہ استیلا فیہ سنجہ
 قتلانہ محاکمہ لری نتیجہ سن ثابت اولسہ ہی بالتجریع ہوندہ کر و یک قانونہ جرات الی در دخیما ہی دینک
 فقرہ اخیرہ سے توفیقاً بسہ مدلہ قلعہ بندایدلس و طالہوس و اغوب و ضحیا و کیرقورک الخ
 دخی مادہ یہ توفیقاً اوجہ سے مدلہ کورک قولعدیہ حکم اولسہ و حکم دافع محکمہ تمیزک ۷ ماسلحہ نا یخل
 و رہن یوز سکا نہ الی نومروں قرار نامہ بہ تصدیقہ اولسہ

داندہ دافع اوسک اوغلی محلہ سی الہابندہ اولوب درہ کلیسیا بایسی بولنامہ بردانت یا نہ قالوست
 ولد قالوستک اجراقلانہ محاکمہ سرفی ارمنی تبعہ سنک فکری اخلال و فسادیلہ محاکمہ محمدوسہ ساہانہ
 حکومتیہ علیہ ابقاع اخلال مقصد مقصد تلاً رانہ سنک قصمی بولنامہ وار با فیادہ بولیدنی وادہ ولای
 استیلاف محکمہ سی جراترہ سنجہ اجراقلانہ محاکمہ سی نتیجہ سن ثابت اولسہ قانونہ جرات الی سرفی مادہ
 فقرہ ثابہ سے توفیقاً اوجہ سے مدلہ قلعہ بندایدلس دائر لاہی اولانہ حکم محکمہ تمیزک ۷ ماسلحہ نا یخل
 و سہ یوز فروہ الی نومروں قرار نامہ بہ تصدیقہ اولسہ

کلبہ قصبہ سی الہابندہ قصبی اوغلی سا نظور و عیال اوغلی لہای کیغورہ کشیدہ اوغلی انایہ و بقلہ یا نہ
 اصواد و اوغلی اغوبیا نہ و برادری کردیا و قرہ قوجیانہ اوغلی بدروس و طور مازلیا فیلس
 نام شخصک قصبہ مکھوم با فہ نشر و تعلیقندہ و فساد قومیہ سندہ کمد خلای بولیدنی قید سرفی
 بایت محکمہ سنجہ اجراقلانہ محاکمہ لری نتیجہ سندہ ثابت اولسہ نامی قانونہ جرات الی سرفی مادہ توفیقاً
 مؤبداً قلعہ بنداولعدیہ دائر لاہی اولانہ حکم محکمہ تمیزک ۷ ماسلحہ نا یخل و سہ یوز غیسہ ہی
 نومروں قرار نامہ بہ تصدیقہ اولسہ

و اسبابه و دیگر اوغلس و غمرونك بستره مدته قلع بنایدلرینه دار و بریدله حکم محکمه عیزال اعظمی
تاریخ و بیک الی یوز الخمه و هت نومرون قرار نامه سیله تصدیق اولمیشد.

تلیس ولایتی داخلنده صامیه قریه لا مار قاره ولد نودسو نام شخصك محاکم محروشه ها رده حکومت
سینه علیه ایفاع اختلال مقصد نظر ایسله نقل ایدیه قومیة افرادنده اولدیغی و ضبطه امور عیزال
قلنده م استقامت بولدیغی تلیس ولایتی استیلاف محکمه سنده بالحا که ثابت اولدیغنده قانونه جزانك
الی دردیجی ماده سی ذیله تطبیقا یدیه سنده قلع بنایدلرینه دار و اولامه حکم محکمه عیزال اعظمی
تاریخ و بیک الی یوز الخمه اوج نومرون قرار نامه سیله تصدیق اولمیشد.

سلطنت سینه علیه مسلماً ایفاع فاده و اسیر داخل بی اختلال جالیسمنده طواریاتهم اولامه شخصك
معموم العیزال ولایتی استیلاف محکمه سی جزا دیره سنج و جالها و عیالاً اجرا اولامه محاکم لری دریره بوندیه
الکیشك براندینه و لکه قضا سنده واقع اوج قریبی سرکندنه ملقو یانه ضحاطور و اوغلی علیکاسه و دیودلی
کرتور اوغلی ملک معلمی کریمانه ضحاطور و اسکی اوغلی میاوه ولد کیتور و اوغوب اوغلی نام دیگر قنار
اوغلی تجوجی ارنیه و چیل اوغلی ماکه بی جابلک نشانه و یا با سیاه نام دیگر صالبا کیرتور اوغلی ملقوه
و ارزجانده واقع قوریجان قضا سنده ملقو ارمودلی قریبی صالبا یانه کیتور و اوغلی نام دیگر کرکی اوغلی
سیر ویه و همه اوده قریه لا کیشبا نه بخیر ابرام و ملقو ارمودانه قریه لا کچ اوغلی ملقو ملقو
و دیورکی قضا سنده واقع بنالامه قریبی الهامینده ملقو یانه ارنیه ولد اوغوب و ارنیه اوغلی صزار و سینه
فراری واهانه بکریانك فعل منکوره جزا تایدلری ثابت اولدیه قانونه جزانك الی سدرنجی ماده سینه
تطبیقا مرقومونده ایکی ضحاطورك اولک ایاقه بولمسی سبب شدت عدیه اوده یکسر و دیگر بیک سدر
سینه مدته قلع بنایدلرینه حکم اولمیشد و حکم منکوره محکمه عیزال اعظمی تاریخ و بیک الی یوز الخمه
اوج نومرون قرار نامه سیله تصدیق اولمیشد.

وسریک فادیه و عربی اوخانس و فره کلاه اوغلی و یکا اوخانس و قره یار سچ اوغلی دانیل و دعوی کولی
ارسیه و اوغلا قیامه میخا طور و مکتب هوا جی سوارس و قالوست اوز و نه اوغلی و ادر یامه قزاروس
و میدیل اوغلی سرکزل دخی ییشینه مدندله قلعه بند ایطلدیه و هوا لهر جیامه و ویک ذکر اولنامه قانونه جیامه
الحسبه سخی ماده سه توفیقاً ایکی سه مدته ضبطیه نظاماً رتا القده بولند بولس و کور کچی سایه کیر قور و سنامه
اوغلی ارسا و قیصریه اوغلی عوادیس و ابکار یامه اوخانس و ساعی اوغلی میخا طور و نه اوغلی بدروس
و هویمه اوغلی سحاره و آنس اوغلی میک و میخا قیامه کیر قور و کوشک اوغلی قزاروس و سنا بیامه سنا ب
و میخا قی اوغلی هوا و دای اوغلی اراکل و قزاروس اوغلی کیر قورک برائتیه حکم اولمسه و حکم لاهو
محکم تمیزک . هر رانه تارخیله و طقوز یوز اوتوز بر نورس قرار نامه یله تصدیق اولمسه

ارمنی فساداننده طو لایا اسرام اولوب تلیس ولایتی استیلاف محکمی جزا دیره سخی محاکمه لری و جاهل و غایب
اجا قتلانده اشخاصده موسسه سنا غنه تابع و ایتس قریه و ادریات مار قاره ولد مانو و ایله فرارید و نه
عربونه و حزر ولد مرقومه ایله اوز و نه قریه و اغوب و قریه منگوم کتخاسی مالخاص ولد اغا جیامه
و فرارید و نه یولی و ماصونه و قریه مرقومه و سیدوب ولد مالخاص و قصبه و لد قیو و سرکز ولد
میاس و برت اوخانس ولد عوادیس و سیدوب و طو و و استیامه و جهانی اوخانس و عمر و نک
محاکم محمد سنا لاهانده حکومتیه علیه ایقاع سورسه و اختلال مقصدیه ارمنی جماعتی اذهای
بالتحریر فساد بیقاروس و آدم قتل اتمک کی بر طاقم حرکات جائانه و جرأت ابدیه جمعیت فسادیه ایله
اولد قدی ثابت اولد و نه ایچید و نه هم رئیس اشقی و محرک مقصدت و همم اخذ و کرفتدی یخونه
اقامتیه هدیه کیده عسکر ضبطیه افرادنده اسحه جا و شک قائمی اولامه مانو و ایله فرارید و نه عربونه
قانونه جزانک الی در دخی ماده سی ذیلی حکمه تطبیقاً اعدامیه و حزر و اغومک اوده سنا و مالخاص
فرارید و نه یولی و ماضونک اوده یکسر و سیدوبیک سنا و قصبه و سرکز و اوخانس و برت و طو و

مهر جانم ایله بدروس اوغلی میساره و کورنی طردسک مارالذکر فساد قومیه سنک اجماع مورانه دولوب
 بوندده یانوس و کلنک و مهر جانک عربی فالنچی کوسه منی یا اخیان و ایدکدی و مرقوم کلنک ایلم
 طردسک چوروم در بندى طبیعی ابراهیمی قتل ایدنه و عثمانی یوسته سنه تسلط ایلامه فصا
 و سر دیه نک شریکدی و معدنه یوسته منی اوره روه یوسته سوچیسی اتمایل ایله یوسته طبیعی
 یجایه قتل ایدنه اشقیانیه سنده بولندقدی و یا نوس ایله میسارک یلاس محاکمه یوسته سنک
 اوکله کجه رل دیومه محمودیه قوطیسی عزتک اسب و سلاح و اشیا غصب ایدکدی و طهلاسی باغدیانه
 اغوب و کرکلی و اعظم مار دیروس و مرزیفونلی یا یاسیانه مغدیج و قره کوز اوغلی ارینه و اورکلی
 و ارطوره اوغلی قایریل و کورنی قره نک دخی مفا سنکوم نک توسیع و اقتساریه یا سیمه ایلامه دده
 بولندقدی و هیولانچیه اغوب و بو یا جیهانه استیانه و کجه جیهانه سینه کرم و ادنامه اوغلی محاس و دولویه
 اغوب و وارطایانه مهرانه و قاجی موشر و سیمو اوغلی ارینه نام شخصدن سلمی بالفاد اولندقدی و اورکلی
 سربیک قادیانه عربی اوغلی قره کلاه اوغلی دیک اوغلی قره یاریج اوغلی دایل و دعوی کلی
 اریمه و اوغلاقیانه ضیا طوره و ملک هراجه سی سراس و اوزده اوغلی قالدوست و اداریانه قزاروس
 و میدیل اوغلی سرکزل دخی اربا فیادده بولندقدی ثابت اولنه ناز بوندده اندوه و رشودنا و جیمی لکیا
 اغوب و لاجیه جیهانه قره بت و دوکجه جیهانه یاریج و راهب دایل و طوره یا نه قره بت و قاییه یا نه
 اوغلی و کرده اوغلی قارو و اغوب یرلر و کجه جیهانه میساره و هیولانه مار دیروسک قانونه
 جزانک الی در دخی ماده سی علاوه سی حکمیه تطیفاً اعدامیه و طهلاسی باغدیانه اغوب و کرکلی و اعظم
 مار دیروس و مرزیفونلی یا یاسیانه مغدیج و قره کوز اوغلی ارینه و اورکلی و ارطوره اوغلی قایریل و کورنی
 قره نک علاوه سنکوم نک ایچی فقره سنه توفیقاً اوده بشر و هیولانچیه اغوب و بو یا جیهانه استیانه سینه کرم
 و ادنامه اوغلی محاس و دولویه اغوب و وارطایانه مهرانه و قاجی موشر و سیمو اوغلی ارینه کورنه

تلك لما سه محله سی لایند صفر و یا نه وارطاه نام شخصك انا طولیده ایقاع اختلال مقصیده
تشکیل ایدیه فاد قومی سی افرادنده اولیغی خفوه تخنده طولا یا مؤبداً کور که قولمده دار بیل
ولایتی استیفاف محکم سنده و بر بیه حکم محکم تمیزك لا نونه لایغی تاریخ و اوج بیه یوزاد تو زب
نومروغ قرار نامه بیه تصدیق اولمده

جمعی فادیه تشکیل اتمك فعلنده طولا یا یا ریج زار یا نك بسنه مدله قلعه بنایلمه دار طر بیه
ولایتی استیفاف محکم سنده و بر بیه حکم محکم تمیزك لا نونه تاریخ و دست يك قروه سنده
نومروغ قرار نامه بیه تصدیق اولمده

ار منید حادیه سنده طولا یا جانیله استلام اولنامه استخاضك انفره استیفاف محکم سی جزا داره سخته اجرا
قلنامه محاکمه علیه لرنده بوندده اندوه روشد و نه و بیج دلیلیکانه اغوب و جواهر هیامه رویه
والا هیامه فره بت و د و که هیامه یا ریج و راهب دایال و طومر یا نه فره بت و قیا یا نه او خاش و کرمه
اغلی قار و اغوب برلر و که هیامه میاوه و جویا یا نه مار دیر و سلك حکومتیه علیه ایقاع
تورس مقصد مقصد نظار ایله و خنیا قیا نه اختلال قومی سی نایله مرز یفونه و قیصریه و یوز غار
و طلاس و کرک قصبه لرنده و مواقع سائره در بر قومی تشکیل ایدیه و باریجی جمعی اذلهائی
تحدیه اتمك و یوسته اورمور و قطع طریق و قتل نفوس اتمك کی بر طاقم حرکات اختلالیه
و که اوج یوز سنده سی لایله اولك یکدیجی کیجی سی مواقع منکوم در نشر و تقایم اولنامه لایله
زیر و نشر اتمك ملل و افعال جرات ایدیه جمعی فادیه نك و سلا و متوقیفنده اوله قدری وار زو نه
اغلی او حانك قیصریه لایله اوجی مصطفای ره و دلو ر قور شویله قتل و اتلاف اتحافه برار نه
مرقومه المولنده مرز یفونه طولا یا نه جمعی فادیه قیصریه معونه صنفیه بولمده نظراً مرقومك در
مفاسد منکوم ارننده بولمده و طلاس یا قوب اغلی یا نوس و شجی یا ریج اغلی کلنك و کر بر طروس اغلی

بدایت محکمہ سندھ و بریدہ حکم محکمہ تمیزک ۱۷ اولیٰ تاریخ وائی بیک طغوز یوزالی دہت
نومروں قرار نامہ سبلہ تصدیقہ اولیٰ شد۔

افلا عمومیہ یا ترجیح ابدراہوال و حرکات مفیدہ لازم بولند سندھ طویلا تحت محاکمہ بالنامہ وامہ
استیف محکمہ ایضای سابقہ سندھ چالیس اوغلی ناظمایامہ قرہ بت و یولیس المنجی قومبرکنندہ مطرود
بارطویامہ و عوادیک دولت علیہ علیہذہ ایضای اختلال تبندہ بولند قدی عند المحاکمہ ثابت
اولیٰ سندھ طویلا قرہ بتک اومہ بسہ و عوادیک اومہ سندھ قلعہ بناید ملدیہ دار منکور وامہ
استیف محکمہ سندھ صادر اولیٰ حکم محکمہ تمیزک ۱۸ سرسہ اولیٰ تاریخ و اوج بیک ایکی یوز
اومہ دہت نومروں قرار نامہ سبلہ تصدیقہ اولیٰ شد۔

دیویتی قضای داخلندہ لائہ ظمارہ فریسی الہی سندھ بونہ بیک اوغلی قوقاصک خانہ سنہ دخول
ایدیک قوقاص و زوجہ منی غیر صورتہ جریع ایلدکدی صرہ دہ رفیقی ارمودائی قجاقہ سرکری
یلاکندہ یارہ لیرہ و فائتہ بییت ویرمک و یدندہ بولنامہ اولیٰ صرہ یہ نظماً ارمی فسہ سندھ
اولیٰ جنایتیہ استرام اولیٰ قضا منکورم لائہ مرکشایہ محلی الہی سندھ مانند اوغلی نظامہ دولہ
ملقونک مارسیام کہ یور تقالیا نک تسکات فسادہ منی حاوی سرائیتی تعلیمات چیل اولیٰ منی عالم
عمازلوہ اتیدی ظہیلہ قوقاسی اولیٰ ورمک اوزرہ کلرک مرقوم یلہ زوجہ منی جریع ایتک و قوقاص
ظہیلہ رفیقی سرکری یارہ لیرہ و فائتہ سبب اولیٰ صورتیہ و اسباب سائرہ یلہ فسادہ جرأت
ثابت اولیٰ و قانونہ جنایتک الی در دخی مادہ سی ذیلندہ کافقہ یہ تطیفاً اعدامہ دارسیواس و بی
استیف محکمہ سندھ لایمہ اولیٰ حکم محکمہ تمیزک ۱۹ لایمہ اولیٰ تاریخ و اوج بیک
سڈ یوز طقسامہ بر نومروں قرار نامہ سبلہ تصدیقہ اولیٰ شد۔

و موشك دره محله سنده نظريه موشج ولد او خاس نام شخصك اعداميه و مدد ولد ايفو و عطار
 فرد بخيامه او خاسه ولد ايتيك اوده بشر و عطار او خاس ولد هار ميرايه ايتيه ولد مغزيه و خيبر
 فصبار ولد كيرتور و صمعي يونكيايه ارشادر ولد قره بك بشره من مدته كور كه قوطله نه و قوندره صي
 ضيما رسوم ولد كسيه عواديك و غاخي مار ديريوس ولد مار ديريوسك دهي النيره من قلع بنديله
 دار تليس ولايتي محكمه استيفايه و برييه حكم محكمه تميزك ۹۰ حراره شلخ تاريخ و برييه سدر يوزالي
 سدر نومرون قرار نامه بيله تصديق اولمشد.

معدنه خاغه تايح بالوفيه سي الهابنده اصادور و قايريل و اراكل و كيرتور و كسيه و نورسو و بوردك
 يورسو و غلي كيرتورايه طاطي مار رسوب اوغلي ديد كيرتورك ايفاع مفسدات ايجوده جمع و سلاح اذاعت
 ايلدنده طولايه بيليره من مدته قلع بنديله دار معدنخاني بيات محكمه سنده لاهو اولاده حكم محكمه تميزك
 ۱۰۰ عسوس شلخ تاريخ و ايلي بك در يوز قروه ايلي نومرون قرار نامه بيله تصديق اولمشد.

و نه فسيه الهابنده جانو اوغلي اغوبك بعضه ريني متولانا خانه لريته تهديد و فساد اميز يوصله
 اتمر فعلنده طولايه اوج من مدته قلع بنديله دار و نه ولايتي استيفاف محكمه و برييه حكم
 محكمه تميزك ۱۱۰ عسوس شلخ تاريخ و ايلي بك اوج يوز الي سدر نومرون قرار نامه بيله تصديق
 اولمشد.

واني شحي فربه تايه ار اسدكس نام شخصك ايني جماعتي عصبانه تسويه بولي يافته لر يابيد يرد قدي
 عند المحاكمه ثابت اولمده طولايه مؤبد كورك خراسيله محكومتيه در سعادت جنات محكمه سنده صادر اولمده
 حكم محكمه تميزك ۸۰ عسوس شلخ تاريخ و ايلي بك يدي يوز اوده سدر نومرون قرار نامه بيله تصديق اولمشد.

دولت عليه عيلنده نشانات و تفوهات اختلاط اوده بولمده نه طولايه بوسعيد قريسي الهابنده تايح
 كسيه اوغلي ما طيوس ولد طردوس و هيوكللي اوغلي ايتيه ولد وارطانك مؤبد نفى اولمده دار قروه خراساني

۲۰ ماده‌ی ذیل تطبیقاً بر سه مدخله قطع بنای طلبه قرار و بر سه و مرقومه اخیراً عفو علی جهات یا دناهی ظاهر باشد.
 عربده خواننده لازم البسیله صالح چارده و رفقاسک سطحاً او کدی بهیضه و صریح و آنچه دانستی
 اهد و غصب اینجند نه طو لایه در هت و انرا هم اولنامه شد نام دیگر زقار و موسی و اراکل و انوف
 و یاس و مغدیجک جهات محکمه سز اجرا قلمه محاکمه لری نیمه سنده مرقومه مغدیج و مانوف و شکر
 و موسک مجربندیه و قانونه جزانک الخمسه النخی ماده‌ی ذیلک فقره اولیه توفیقاً مغدیجک مؤیداً
 و شکر او به سه و موسک او به یکی و مانوفک او به سه مدخله کور که قولمندی و یاسک یوزیمه
 برخی ماده نک فقره اخیریه سه تطبیقاً جزا ده معافیه و اراکل برائت ذمه قرار و بر سه

جمعیت فسادیه افراد نه اولوب مرزیفونده اجرای شقاوت اینکدی و اوز لر زده طو بخنده معمول ضمه و دار
 اسلمه و عیاقی قیامه جمعیت فسادیهی مرزیه مختم بر سه و تعلیمات قلقلو ورق و اختلال تشویق بولنده ترتیب
 ایله منظومه ظهور ایندی و همه در دستنده شهر بساط ایله ضابطه موری محمد اندی یا جری ایله برابر
 شقاوت بدی اهل اسلامیه به عطف ایندی ملک مقصیده لازم البسی الکتا اینجند نه طو لایه مرقوم بولنامه
 مرزیفونی باقرمی کفرور و با یاس و یقانه و دو که می او هانس و وار تره سک دیسارت جهات
 محکمه سنده محاکمه لری در هت بولمخنده در

محکمه تجیز جزا داری قرار نامه لرینک فسخاً خلاصه سید

حکومتیه علیرنده ابقای اختلال مقصیده ار می جماعتی عصبیه تحریک اینک و بوند نه عک یا رفو عید ایچمه
 اسلمه اوزره باره طو بدامه کی حرکات مقصدتاً رانه جرائندی عند المحاکمه ثابت اولامه رؤسای
 اربا فیادیه موشده لایه با سه محله ملکب معلی استیانه ولد مغدیج و دیسارتی اولوب موشده
 قروه ایا و سرکتی مکتبی معلی بولنامه مور یانه ولد کفرور و ار ضومده بولی محله ترزی اغایلیک ولید در

واخيراً نشر اوراقه قانونك ما قبله شمولاً و طبقه حق دستورك برنجی جدیدی اعلام شده بوند یعنی جزایه مرقومایه هاجی مهرانه
دانونك دمی عدم مسئولیتیه ۱۰ اولاً تا بخرده حکم اولاً و حکم منقول ۱۷ لا توبه الحاشیه تا بخرده و بخرده
بوند بدی نومرون حکم تمیزك تصدیقاً مایله تا بیداوله شد.

صحبته فی افراده اولاً و صلاح تدارك اتمك واری بطریق افندی حضرتیه تهید به نام کوند ملک جایدندیه
در صحت و التزام اولاً و اجزای سرکز و هاجی کفرور و دید کفرور و قالوص و اوخانس و قمره بت و بقوص
و اغوب و ابراهام و ما لجوس و بدروس و سترور و قمری طور قمره بتك محکم جایدندیه جایدندیه محاکمه کرد
نتیجه بوند و هاجی کفرور و قالوص و اغوب و اوخانس و ابراهام و قمری طور قمره بت و اجزای سرکز
و دید کفرور محرمیدیه و قانونه جزایه بوز طبقه برنجی ماده سه توفیقاً سرکزك سکر و کفرورك سه
مدله کور که قولمیدیه و الی سترنجی ماده قانونیه تك ایچی فقره سه توفیقاً طور قمره بتك اوده سه و قالوص و اوخانس
و ابراهامك بشر سه و هاجی کفرور و اغوبك در سه مدله قلع بیدایدندیه و قمره بت و بقوص و ما لجوس و بدروس
و سترورك برات دمدیه ۷ لایحه تا بخرده حکم اولاً و حکم دافع محکم تمیزك ۱۰ لا توبه الحاشیه تا بخرده و الی
طبقه بوز تمیزك نومرون اعلامیه تصدیقاً اوله شد.

مخبره نامده که آنرا نسبت قومیته افراده اولاً و مقصود زاده سیمیه کی جریع انجمن ندیه طور لایه در صحت و التزام
اولاً و طله لا استیامه و ما لجوس و قمره جی غیا رسوم و قومیته دبد استیامه و قمره جی جریع کیفورك جایدندیه
محاکمه کردی نتیجه بوند و طله لا استیامه ایله طایر كك بال فعل صحبت فسادیه تك مقصودی اجزای سیمیه
مقصود زاده سیمیه کی جریع جزایه استیامه و غیا رسوم و قومیته استیامه دمی صحبت منقول افراده اوله
تخصه انخط قانونه جزایه تك الی در دمی ماده سی دبد توفیقاً طله لا استیامه و طایر كك اعدامیه
و قومیته استیامه سکر و غیا رسومك الی سه مدله قلع بیدایدندیه و کیفورك برات دمدیه ۱۹ ماسکلا
تا بخرده حکم اوله شد و حکم اعدام اجزای طامند.

تکات فسادیه سیمیه جیلان یکی بریلانیه رسمیه حادی بر سر عرد شاره مطبوع بیلد توزیع انجمنه طور لایه شرم بولانیه
اشجی ابراهام و اشجی مقوم و قمری غیا رسومك اجزای طامندیه محاکمه کردی نتیجه سیمیه و قانونه جزایه تك الی در دمی

اظه استیاف محکم بجهت بریانه بیدارنده ذکر اولاد نام بیدارنده کشتن اوجی بر است ای دل او نه بری
 بجهت و او نه بری بجهت محکم اولاد و بوند بیا نده خا جیه ارضی مکتبی معلمی در برابر در نام دیگر در مار در روس
 غریب بویا جیه نه در او نه بیدارنده و برادری در ضمایا رسم بویا جیه نه در دخی او نه سز کورن خراسیه
 محکم و فرام بولخسه اولاد و جالها محکم اولاد در م مؤخر اعضا عایه مظهر بته سیدای خلد فدیعی
 اظه ولایت علیه سکه بکره واقع اولاد استعارنده اکل کلمه در مرقومانده در برابر در نام دیگر
 در مار در روس در دل در مور و در نام مستعار بیه برادری در ضمایا رسم بویا جیه نه در دخی
 معلومه و ناله ری جال در لریک مرتبی اولاد نه طویلا ایسی در درجهت اولاد و محلهای محکم عدلیه لریک بالحا که
 محکم اولاد قدری فخره مخصوصه لریک عرصه اولاد

الحمد لله الذي جعل فينا رزقه وادخلنا في غيوبه فنام شخص الحظ معتبراً انه لو لم يسلما به افدى به حكومت سنيه واولاً
صدقتن طوبى يا فسدده وده عرصي الحظي اندر ياس و سائر ذلك لتو يقبله جرح و سوره قصده جرات اعتمد طوبى
در همت اوله وده الحمد محكمه عدليه سخي و در همت محاله بولند

۱۔ میں آنا پسندیں گے جنایات واقعہ لرزدہ محاکمہ عدلیہ حضور رندہ کتابت اولاندی قسامندہ

بعضیہ متعلقہ محاکم منظمہ ملک صادر اولاد پھر

فلا حسيه

ارمنی جماعتی بالا غفلت اختلال بیضا میوه و اغفال اولایا به تبعه صادر قیامتک اوزره قتل اید به جمعیت فسادیه میوه
اولوب ارمنی بطریقهای طبیعیه با سه یا مای سوکیاس افندیه اجرای آیه اثنا سنده قتل قصه ده ره و ولور انداخت اید
باغچه کللی اغوب و عطا فیلیوس و کجی میاس و وارطانه و صیار سوم و نشانه و اوکم و اربته و عودا دیس
و بدروس نام شخصه دل دیسارت جهایت محکمه سزا جرا قتلانه محاکمه لری تیجورس بودند ده اغوب و فیلیوس و اربته
و نشانک قانونه جزانک الی در دخی ماده سی دینه تطبیقا اعدا مدینه و میاس و وارطانک بدیش و صیار سوم

مرفوم بالخری در هت اولاره خنداوندکار ولایتی محکمه عدلیه سنجه ایجا بایده محاکمه سئک اجرائیه اندازند

موسک دره محله سی سالکند نه میخائل ولد کرفور وار شافه ولد کارم و با سه محله سنده مار دیر وس
ولد نصار نام شخصه کرد یافته کیدوب ارباب صداقده یا یاس یا ییخ افندی با قتل قصیده جریع و غلاط
فنا سئک بر خوص قریب سنج مویج ولد تویم و ییخ ولد یاریج و کار و کیش و سوار ولد صادر
و کیش اوغلی سیدوب نام شخصه م فراری و یکسه نفر رفیقده بر لکده بخارده بغوص افندی نک نفور
و شیخی غصب ایتمده نه طولا با مرفومدن بلیس محکمه استینافیه سنجه محاکمه لری در هت اجرائیه اندازند

عربک الفایده وار باب مفسد و شقاوتده اولوب مقدا قطاع طریقک ترغیله هیئت انزاهیه به بلاترام
اخذ و کرنی ایچونه مذکره و یکسه اولاده و وادی فرارم بولاره افراد و الهامیه اره صره ایصال دست
خار ایدنه طابخی اوغلی مفردیج نام شخصه اخیراً دخی بعضه رفقایله لازالبه سی لایس و مارینه و بیلا
بیا قدیله سلج اولد قدی حاله عربک خانانده فضلی زاده جمال اعانک خان سی لایلا با صره و افیج طیلله
افراد عالیه سی بر صورت و حیانه م ضرب و زهریده اجنار ایدلری صره م فریاد استداد کارانه
مقارب اطرافده شلمیله سلاهدری الیه برو فرار ایتمه و ضابطه محلیه تعقیب ایدلده بولکده بولکده
کجه شریه تا نیک بدینده دیویری طرفدنده سلج و کورجی البه سی مجلس اولاره طریقه شقاوتده
کزه دیویری بیلا نف اوغلی اغروب و قنقال ناحیه سئک انچه قریب سنج کیش و فریادی مار قوص نام شخصه دخی
بالرفاق عربک جریته کجرب خان سنده احتفال ایدلری مئوریه تعقیبه طرفدنده تحقیقه فایده در دینه ثبت
ایدلری صره م مرفوم قویستونه ایله ضابطه مولودی قولنده جریع ایتمه و بولیس قومیه دخی شریه سلاص
جرائیه ایتمه ایلمه با لطفله در هت اولاره رفیقده سئک تحریسه دوام اولمقده بولمقده

الطه ولایتی داخلنده حاجیه نصیرن ارمنی ارباب مفسدندنه یدمی کیشیده مرکب مفسد نامیه بر محقه
تکیل ایتمه و مفسد متقله و قومیه طرفدنده مرتب یدمی اوج بندی شل برده یر و غرامی آله ایلمه ایلمه

جائه مرفوعونك يك جوغي در هست اولاد و هائ اولدني داور عدله محاکمه لری با اجرا قسم اعظمی
 محکوم اولدنی کی بر طاعتك ده محاکمه واستطافدینه و با مخصوص مرز بقوه جمعیت فسادیهی افرادینه
 اولوب الهام اسلامیه عطف نعت مقصدیه لاز البسی لایس و طو بخدیه محمول صمبه و سار الحیدیه
 وارنده اختلال تشویق بولن تعلیمات فلفلو بر طاقم اوزانی حال اولدقدی حاله در هست اولدقدی صره
 مؤریه ضابطه عدم اطاعت و نشر سلاح ایله مؤریه موی الیه محمد افندی با جرحه صراحت انچه
 و بوراجه اجرای محاکمه لری ضحقه الب و صمبه و سار سلاحه باره و سعادت جلب ایلمه اولاده مرز بقوه
 با فرجه کیرتور و یا یا سیاه دیقانه و دوکجه اوجانس و وارترس و یروس و ضحیه رسوم و حاجی اغوب
 نام شخصدك محکمه جائجه محاکمه لریه و حال فرارم بولانندك م محله خه خری و تقصیده دوام الحفده بولنده
 ضیعه اولد و اظهار اسلام ایله خواجه یافته کیرتور ارمنی فساد قریه سه جا سولوه ایله اغوب و شریك ترمنی
 قوخی کراغوص ایله سابقه ارمنی بطریق هورمه عاشقانه افندی سور قصده قصدا یدکی فقره مخصوصه
 عرصه اولانه اغوب و رفقا سنك ایقاع ایتدکدی ماده فسادیه استاذکدی بولانه سمیات داوید یانه
 و عواریس چلند یانه نام شخصدك فعلدی در سعادت هیئت انرا یرمن در دست تدقیق و رؤیت بولنده
 توفاد الهایند به اسمی کنسه البیه لایس و صلح اولدقدی حاله بر بازار ایتسی کچه ساعت برحقده توفاد و قصه
 کچه حی اعلی او خانك جائه سه دخول ایله بوز لیرا طلب و یاره اولدنی کلاینج بر سدا خدایه برابر مرفوم او خان
 و جائه ده بولانه فصا با اعلی استغلا اغر بر صورتده جرح انچه و اورادیه م دیدر جائه بحس اولدقدی حال
 مؤریه محله طرفند و جمله سیلاحلرله و سدا یله برابر در هست اولاد و عندا لاجواب اعتاف جرم انچه بلدی
 توفاد محکمه عدلیه سنجه اجرای محاکمه لری در دست بولنده
 برو سه ده سد بای نام محله ساکنه ارمنی جمعا غنده کوتا هیله بقده صا نام شخص برو سه م ایقاع صریحیه
 جمال فرونده بورعاجی مصطفی افندیك دلانه لیرا و قصدا قوتاده وضعی صورته اجرای مفنده بولنده

و تا جرگه قور و صد ماسی قره بت کتخدا و اول فریا بقاره کتخدا و کندی جهانه بدروس و زر تو بانه
قره بت و بوزیک اوغلی کورقور و میاس اوغلی اول و قورت اوغلی میاس و سرور اوغلی سزاور
و دانی نظامیه میقال و غرو نام شخصه سور قصد زینانه یولغ مآوره و بوغاز کسانه قره ل
مارطروس اوغلی طومو و چامورچی او سب اوغلی نو بدار یا طور و قزار اوغلی اسکو و بقدر اوغلی نظر
و سحاره کیه اوغلی بدروس و الونک اوغلی نا خدیجی افو و کیشیه اوغلی مقو ولد و ارطامه و ارخانس ولد
بدروس و مقدیس اوغلی طوس و ملک اوغلی لهر و ویدوز بدروس و بونو اوغلی سحاره ولد
مارکره و آلو اوغلی کلوص ریغور اوغلی خیار و نیکو اوغلی بقدره و مزانی و ارطامه اوغلی سیانوس
و البسانی هو و بری اوغلی مانور و هزاره قره ل الوانه اوغلی ارخانس کتخدا و وانک جالیه اوغلی
مجلسه نظامیه رویه و ساغور اوغلی محله مارطروس اوغلی رادیه و بانک اوغلی محله حاجیک
و بوغاز کسانه کیشیه اوغلی ارشاور و بقوص کتخدا و برادری نیکو و ابستانی لهر و شتاغک قاجت
قره ل ترو و چو نام شخصه رضی کذلک کرد البسه سی لابس بولندقدی حاله بوغاز کسانه وانه طابوایغلی
مصادره و ضبطه علی اذبتکی یا قتل و بوندده سزو و چو نام شخصه شاقده عکر شاهانه و نه ایکی نفری
و بر قوطی یا قتل و جلب و لایق بولانه ارشیده معلوم الاسی زینتیدر حکومتیه به قار سولاح بدست
اولد و اعلامه عصبانه و قصد صریحه ایقاع و حرکات اختلاله لری دهاز بام توسیع ایده جکده دار
و رقره ترتیب و القار و معصوم العزیز و لایقده افعال جنائیه به اجتناب ایده ارشیده و مقصد مشهور
شمار و نیک رفقا سنده عرب منزل و انجلی طایل ولد ضیاء سوم و بقدره صبار و مار بدروس ولد عوادیس
و مضطرب اوغلی اختیار ولد قره بت نام شخصه دینامیت کلری جهل و ضابطه البسه سی لابس اولدقدی حاله
درسمه کید و بکاردی حکومتیه علیه عصبانه تحریک و تشویه و مرقومده طایل ولد ضیاء سوم بوفعله
بقدره بقدری عربکده بقوص نام دیکر اغایلک ولد عوادیس و کورقور ولد محاس ایله بابر عربکد بولیس
افرادنده یوسف افندی یا صورت و حیانه و عذرانه قتل ایتمده طولا یا ساید سلطونیه جنایتیه

فاریسی و غایت ترتیبی بودندی مرقوم مور و نه بیه عونه سنده لازمی طرفند ارشیده تیه و تفهیم اولی
وبیک قریه سنده عکد نایله ترتیب ایلمه اولامه ارشیده قریه منکوم اریته و لها طوس و بیدیک و آغوب
طرفند نه بر تفتک و بیه رل و یوز عاده یا یا سیاه قضا رده باروت و فتنک کتور دله رل
قریه مغریه و سائر آدم کلور ایسه سلاجه اوروب کوی قویماص مقصدیه کویک اطرافنده بطریق
معلوم الاسی ارشیدک افادات مضبوطه لریه ثابت اولسه و وانه ولایتی داخلنده افعال و حرکات جنائیه
جرات ایدمه ارشیده متکلی فیراطو ابراهام ولد کیرقور نام دیکلو و او حانه ولد کیرقور مارکار مزبان
و موسس ولد بدروس و تاجر مرقومه اوغلی مارکره و درکنجی مالخاص بادور یانه نام شخصه متاقد
اسلام اولد رملک و افادات ساره در بولمور اوزره بینه بر اتحاد نامه تنظیم ایله عکد تاها ملازمت
ادهم افندی با قتل و دانی جوی ادریس اوغلی با شیا به قره کبه و مقبیس ارسلان اوغلی جرنانه بغه صا
و نرطزیا به یانوس و چلندر دیک یانوس و مانور و عواریس و بغه صا عطا نشانه و هاجی خیر
و مار دیروس اوغلی بزجی نشانه و فردنجی اریته و قوریز اوغلی قره کبه و امر اوغلی چلندر اوخانس و کنگامه
اوخانس دادیانه کیرقور و نر اوغلی دیقانه و متکلی و ارطامه اوغلی سردی نام شخصه دخی
کر دله مشا بهت و اسارت اچومه کرد البسی لایس اولد قدری حاله پولیس نوری افندی ایله قوریاسه
قریه دهن ارمی یا و حرکت خائانه لریه اشتراک و موافقت ایتدیکنده طولایا بعه صا دقه تاها زده
جراغانیا به جوج اغایا و دیر مانا سنده طقوز نفز کردی بر صورت و حیانه در قتل و اصدقاده مجلس
اداره اعضا سنده اریته افندی یا قتل قصیده جرج و ایکی ارمی قزلبک بکری ازاله و نظامیا به قره بت و طویله
عواریس نام شخصه قومیه افرادی معرفتله اصدقاده نری بانی اوغلی نشانه قتل و ماره طویله مفید
اوغلی صره قتل قصیده تفتک انداخت و مال بمن اوغلی عواریس نام شخصه دخی ولایت ترجمانغی خدمتی
ایفا ایدمه و ثابت دیقانه بر بغه و بخار دمه کیشیا به اوخانس افندی صدقده طولایا ایکی دفعه
قتل قصیده شهر سلاج و دانی مقتسیا به مفید و دانی خوسیا به عواریس و اورکی یا یاس سرکر

قریباً شمرده بزمه اتفاق ایلدی استا بولده امرلایورم اریندی بزم یوز غاد سجا غمزده
 به اتفاق ایندیورم عموم دولدر بزمه طمقدار در ان زیام بزمه طمقدار اولامه انظرتده دولدر
 بوغورده قانغ دو کولسونه بستومه محو اولم بوسه دوریمه لم بوسه سوبلیکم اسراری کیمه
 سوبلیک جهکده عیمه ایدکن در دیه یا یا سدر واسطه سبله و ایندی و جهله صمله سه عیمه ایندیروب امضا
 الته الدفنه صدکه در یوکل اولان قورقید سزه ویریل جهک امره اطاعت ایدکن سزده عید
 طلب اولوب اطه مایه سجیه یاره ایستیل جهک ویرکن در دیه تنیه و بوسره واقف اولاندر و اطاعت
 ایتملر تفایته بیل جهک بولنده نهدید و مور و نه نامنده یول آدم کله جهکی و کلدیکنده اطاعت
 ایلمی تفهیم و کلیساده قادینده م بشفه در سوری قویه لکله جهک اند جان لکزه صاف اولدقه
 یه جهک و بناقدیه دقت و صدمت ایدکن و غزکری بک طوتن کیمه یا سرار ویرمیکدر در یو نصیحت ایلمی
 و مؤخر مرقوم مور و نه نام دیکر یارب دخی یوز غاده کله لک لواد ایلنده آقرا الهایی تحریک فسادیمونه
 طولانیغی صدمه دیک قریب سنده بغه صارت کتد انک اوله سه برکجه اریندی جلب و جمع ایله در به یول آدم
 بک یول برلرده المده امره واردر بزم کله حکمی ضمایسم اعلا سزه سوبلیک عیدی در اوت جهانه مقابل قورقید
 یوکل اولان برشی اولور اهنمال یوقدر به نه امرایدر ایسم امره اطاعت واجده دقت ایدکن انظرتده ده
 سزه سلاحد طلب توزیع اولدجهقدر ضمایسم اعلا نلک سزه سوبلیکی اسراری ستمدی قدر کیمه سوبلیکده
 و بعد ماده اولده سیدی افشار ایتمه جهکده عیمه ایدکن در دیه عموم عیمه ایندیروب کیندی واسطه ضمیمه نه
 مایه سجیه عموم ارمنی قریب لرندنه اقچه اخند و تحصیل اولور مرقوم مور و نه ویریلیکی واسطه نه ویردنده
 بالعموم ارینده توزیع اولوب هرکس سلاحنی الدفنه صدکه حکومت قار شولوب اسلام کون باصحه
 و آدم کسمک و انواع جهایات سائر یه جهات ایلک مقدر بولیفی و سوتنیات فسادیه نلک بولیفی رانده
 بولنلر و یا خود سری فاسه ایدن ایلله امریه اطاعت ایتملر اعدام ایلکله برابر مایس آینه اوریلور

بوقار و ده عرصه اولنامه جهایت شعبی اعضای سنده ضمیمه رسوم بویا جهایت بادی اولوب اولوب تحریکات
صادیه و جهایت قدیمی ضمیمه رسوم بویا جهایت معادل و یوزغاد هاده سبب مستقل اولاده حاجتی
موردیه نام دیکر بویا ایلده عونی کیسه معدننده لهی اینه اوغلی وارطو و بهرنک قریه سنده
مانوی و دلی اوغلی کرفور و کینه کیر قریه سنده کیسه اوغلی مفردیج و قریه یعقوب اوغلی قریه سنده
کرفور نام شخصه دخی ارضی قرانی کشت و کذا ایلده ارضی الهام به خریک و فساد و تبعه صادقه ساله اده
بولناری قتل و اعدام و طهاری شجی یاریج اوغلی دولت و صیفه اوغلی مهرانه نام شخصه دخی تبعه صادقه
قیومی لهی اوسته یا قتل و کرونلی زاد و قیامه طروس و طهاری شجی یاریج اوغلی کلنک و باغوب اوغلی
یا نوس و یوزله لی بغوص و دلی بد و س اوغلی بسا و و کربن طروس اوغلی مهرانه نام شخصه دخی
سلج و کورجی قیافته اولد قدی حاله یوزغاده کیمکده اولاده معدنیه یوسته سنک اوکجه رل و یوسته
ضبطیه و سورجینی اوره روه یوسته ده بولنامه یوزیمه لیا و سورجیدی یا ولادیا بنده یا رلاسی
مجلسی قوطینک کذلک اوکجه رل اسب و ساعت و اشپای غصب و عثمانی یوسته سنک دخی
اوکجه صیفه روه و یوسته بار کیرینی بویننده اوره روه غمیس اجرا و یوز کرونلی جهانو و چا جام اوغلی غوب
و کمرکی دلی تکیسه اوغلی اینه و صاری هورانه اوغلی در باب و موسمیونلی کیسه اوغلی مفردیج نام شخصه
کذلک کورجی البستی لابس و ماریته تفکیله سلج اولد روه ایقاع اختلال بولنده شورام بورام کشت و کذا
و بوغاز لیا نه قانچق ایلده آره طایغ ناحیه سی مدیریت تشریف سلاص اجنار و کمرک قریه ل احوال اوغلی
ضمیمه نام شخصه ده بولنده اسب و سلاح و یرمک صورتله معاونه ایتار ایتدی اجراقنامه محاکمه لریه
و یوزغاد هاده سنده مرتب فساد اولاننده یا یا سیاه ضمیمه رسوم نام شخصه ده سالف العرصه مفد
موردیه نام دیکر بویا ایلده یوزغاد هولینه و ر و دنده اول قریه یعقوب و بیک و ترزی قریه لریه
مخصوصاً کیدوب ارضی کیساره جلب و جمع ایلده بزار تیره عثمانی دولتک زبرداده سنده صیفه روه
بو ~~تیره~~ ~~تیره~~ مستقل اولوب راحت ایده جهاز عموم ارضیه هر طرفه و حتی روسیه بولنامه ارضی

مرفوعی اغیر صحنه صرح ایله وفاته سبب اقله برابر ایکی یوز الی لبرانی غصب وریفندنده صریح دار اولامه
برنی حیاصوبه القاد صوبه اتلاف وقره حصار سرفی و صو شهری قصه لری ساکنندمه معلوم الاسمی
اونوز سزارینی کذا لا زقیفله ازیدر فریبی خاندانده اسعد غانک خانی لیلای مسلماً با صوبه اسعد غایله
برنفره فحشی و ابرم نام کمنه ی قتل و ارام نام شخصی در صرح و تونس فضا سنده لسانی فریه لا قره کوز اوغلی
نوفاص و کول فریه لا فوندره صی اوغلی بنیامیه و قره کول فریه لا کریم و طرکی طردوس اوغلی اصادور و صارات
اوغلی اریته و بویا صی اوغلی کروب و طردوس اوغلی غوب و صی قره کولی با بک کتخایا قتل قصه صوبه ضرب و تحریف
و مال صدوقه عاتقچه یا دیکه محله ده بعضه آسیا و حیوانات غصب و قره حصار لا فریبیه لهمایا و نام شخص صی
تبعه صادقه ده و ارباب قره بی قتل و اما سیه کرد مانور اوغلی آسیا و مختار با یاس اوغلی غوب و اوغلی
مفید و اردر اوغلی اوغلس و ترزی اوغلی نشامه و اغویا به اریته و جانبد و قالوست اوغلی قره بی
و ایکیا به آسیا و بوجیه صی اوغلی اوغلس و خاییک اوغلی غوب و اهرده اوغلی قره بی و کیرشچی اوغلی
دیکه قره بی و اراکل اوغلی کیغورو و عجم اوغلی ضیا طور و اولکی اوغلی سرکن و دیردیر اوغلی قزارل اوغلی کیغورو
و قره بی نام شخصه صی نه تبعه صادقه ده و بوجی طاهر صی قتل و مراد بانه لهای کرقر نام شخص در مرندی احمدی
قتل و خنجاقیا به اریته و طلیا به اریته و کیغورو و کسکیا به اوغلس نام شخصه تبعه صادقه ده اما سیه
طلیا به غوب قتل و انقره ولایتی داخلنده افعال جنایه صرأت ایدیه ارسیدده کورنی طردوس اوغلی ستاره و کسکه
اوغلی معدنده ابامه اوغلی طردوس نام دیکه دیقانه و طویال اوغلی نظر و انجیدی قریه سنده کیرقین نام دیکه
اوشار نام شخصه صی اوج یوز طغوز سه سنده مفید مشهور مور و و نام دیکه شایرک امریه مقار اوغلی
قریه لا یجموره کرایا قتل و جمعیت فساد به نیسی و محرکدی با آسیا به اغویا به و تدریا به اریته و بربریا به نظر صی
سه مرفوعه تشریفه نایسک او نوزنده ارسیدک یوز غاد طلیا سنده و قوع بولامه اجتماعنده اهالی اسلامیه
اوزیه بالدفعات سلاح انداخت و طیب دیقانه و بینامه سردار و لکی اوغلی مرفوس نام شخصه صی
اهالی اسلامیه ده صالح و حی قتل و انواع ترتیبات جنایه به مجاسر و احباً بتلیسده صومنه درستی

صادق یعنی اتلاف و توفاد چو رنده بوسنه یا او مقوله بابر ناما محمد فندی یا بر صومنت فحیمه م قتل و ضبط لریه
عباده چاوس ایله الهالیده احمدی اتلاف و اما سیه یا جهوم اوغلی اوغلس و ایتیه اوغلی قره بت و کرد اوغلی
بغوص و وار تراوغلی ابرام و سرکر اوغلی ایتیه و اوز و نه اوغلی اوغلس و جریل اوغلی اغوب رضی تبعه
صادق شاهانه ده زولام اوغلی نام ایمنی یا افکار فاسد لریه قایلید بقنده طرلاب قتل و سیواسلی
جهتیه قره بت و توفادلی خیره بت اوغلی لهجی ارمانه حکومت محله مؤر رنده عربکرا کر فوری قتل و دیوانه
اوغلی بقده صار و کله صی اوغلی استقامه و کچی اوغلی اغوب و اوخانه اوغلی کوفو ملقومه و شادراوه اوغلی شوزیه
قره ماه اوغلی و ایتیه کیش طوره و ز اوغلی کر فوری رضی کذلک ارقه رنده کور صی البسی بولنیعی و سلج اولد فدی حاکم
تبعه صادق ده مر یغولی قورنده صی مقری و فریعی اوغلی سحاره و اردولی ملجا یان قتل و دیو کلی مانند اوغلی
نا طمانه نام شخصی و تبعه صادق شاهانه ده توفقی جرح و سرکزی قتل ایله کله بادیک اوغلی قصبار
و ستاره و ارام و باموچی اوغلی ضیاء سم رضی قدس شریفه کیده یو طیدک اوکزه میغوب به لیلر قدر نقد
و مجول لری غصب و تعقیبه کونده یلا نه قوه ضابطه ده ملازم عمر اغا ایله ضبطه حسنی جرح و سیواسلی
مار دیر رس اوغلی دکرانه و حیک اوغلی ارمانه و اغوب اوغلی اوسب و سوکیک اوغلی اغوب چاهه و اغیا
اوغلدی ضیاء سم و دیقانه و موسس اوغلی قارینک و قاله قره بت اوغلی یالو و مالایانه ایتیه اوغلی ستاره
و کیش اوغلی طروس و موز اوغلی قره بت و لیلیامه دیگر قره بت نام شخص رضی کذلک کور صی قیاقیله لیلدا سلحا
سواس ویرکو کتبه سنده حاجی مصطفی افندیک خانه سه دخول ایله کندی و زوجه سی و کسانه یا سنده بولنامه والده سی
اغیر صورتده جرح و سیواسلی کور چاهه لهجی مانوره و طاهر رس اوغلی دیقانه و اولم اوغلی صریحانه و برادی
اوخانه و قالو اوغلی ایتیه و ییلک اوغلی دیگر ایتیه و انظرانه اوغلی مار قار و کولوک اوغلی اغوب و طلال
اوغلی اوغلس و دی دی اوغلی خیره بت و صاری اوغلانه اوغلی لوصارف و اغوب اوغلی اوسب نام شخص صدم
کذلک کور صی قیاقیل و سلج اولد فدی حاکم لیلدا کوره قریه سنده کیش اوغلی ضیاء سم ملک خانه سی با صروه

و علی نامیده برین قله اجتناب و با بزیختگی داخلند سزا نمیده مرکب اول و دوم ظهور اینجمله اولاده اشیا جزیعی
 برچیده و عموماً قریباً الهی و رفیقند به طریقه سلطه هجوم و از ضرر و مومس ار میزدند اولی معلوم لایحه
 او تیز دست شخص بتلیسه اختلال ایقاعی بخوبی بر جمعیت تفاوت نمکس و موسسه بخفی داخلند و ارتش
 قریبند و با بیادند و از جهت و مار قاره و ستارک تحت ریاستند و غیبه بت و سیمه و اوهای
 و مالخاص و میاس و قصاب و دید مالخاص و مار قاره و غوب نام شخص دخی کذلک بر جمعیت تفاوت
 تشکیل سطح اول و دوم طریقه اختلال و تفاوت کشت و کثار و قوه نفییه و در جهاد شک قند و ید بتلیس
 ار میزدند و با ب مفسدند و مویش و میقل و مار دیوس و ارشاه نام شخص آمال فاسد لریه
 خدمت اینجمله معلوم لایحه بعضی اصدای تبعه شاهان جفند و سود قصد و بتلیس مفسدند و بر قاج
 ارینی دخی کرد قیافه کیده رک جرح و قتل کی فضا یح اجتناب ایدند و جریه جملگی طویلوب باطحا که تحت محکوم
 النسخه و خجانه قویه سه و دیجات شعبی اعضا سنده اولوب یای تحت سلطنتیه م انواع جهایان اجتناب
 و بلا ضرر اندیه فرار اینجمله و اوراد و بالتقریب اما طویلوب به تحریکات اختلاطیانه و دوام ید رک
 نهایت موشه غریبه اشیا به ریاست و تالاری حادیه سی ایفاده جرات اینجمله اولاده مار الذکر خایلی ضعیفیم
 بر یا جهایان عویسی دخی سایه قدر توانی جناب یا دشمنانیده بتلیسه در جهت اول و دوم باطحا که محکوم اولشده
 سراسر ولایت ار میزدند و با بیادند و اولوب افعال جهایان به جرات ایدند دخی اما سیه التویانده ارینه تبعه صاد قوه
 اما سیه لجمکیانده اغوب قویه جهایانیده مخصوص و عجیب الشکل بر یا جهایانیده صورت فجیع در قتل و اما سیه لقیانیده
 و قزار و محرم سیه فره بت و کرقور دخی فاعل مرقوم معاونت و فره حصار فریبیا و خدیجی کفوری و فریبیا
 اغوب دخی صدقنی مسهر و اولاده فره بتی او تیز یدی برنده جرح و دود قدری قطع ایتک صورتله قتل و اختلاف
 و توفاد جمعیت فساد بی رؤسا و اشیا و افرادند معلوم لایحه الی سزا نمیده او نه دست جهایان کذلک احذر
 مشابهت و اسناد نهت بخوبی کو حی البسیله مسلماً ارینی قتل جماعتی توفادلی و قنور و دخی حکومت سیه یا و لا

مخافه قوتیه منسوب رؤسای ارباب یاد دهنه روسیه با افسانه طهرنده در سعادت ایله محالک شاهانه نیک سار
 جرنیده بالادغال سود قصد بولنده استعمال ایدلک اوزره رجفده ایدینا نیک خانه سه دیامت ایله محلو ضحیده لر
 ایسک و اخفا ایدلکی طایفه به بالاتجار اولانه تبلیغات اوزرینه حکومت محله به جرح قتلانه خریاتنه منکوره خانه
 برخی ضحیده ظهور ایتحه و بوندده بشقه اوده دست عدد ضحیده نه دهها منکوره قوتیه رؤسانده امریقا مینوع
 قره بنانه نامه قلاص طریقه اینه کوندلکی تحقیقات ایله ثابت اولنده

غلط ده ارمی مکتبی طلبه سنده خبیثی قره بت چالقیانه ایله فحشر پرزنده چالیانه قره بت و یاند و فله می بغویس و فله می اغویس
 و تاجرادشای ماطیوس نام شخصدک بر جمعیت فسادیه عقیده به سوء قصد بولنده استعمال اوزره فله می اغویس
 شمه طهرنده و خشنه فتنی انداخته صالح اعمال ایتد بر سه اولدندی بر نوع تفنگدارانه ایله و رئیسدی بونوع
 چالقیانه قره بت مارسلایه فرار ایتحه ایسک دیدلری در صحت اولوب عدله به بالمحاکمه اکثری محکوم اولنده

ارمنی ساکنه اولانه ولایات شاهانه ده ابقاع اولانه افعال و حرکات چنانیه نیک قسماً
 و خلاصه بیانی

ارمنی و لایق داخلنده از بخانه غلک قوری جای قضای ارمیدنده و ارباب یاد دهنه یا یاس قره بت و لرغوص
 و ابقار و ابرائوس و توخاری و کبرقور و کبغور و مانوئل و سحاره و اغویس و مفردج و قزار و وارطانه
 و غلک و یاس و موشج نام شخصدک حینه خدمت حکومته مستخدم عمریه لوانه قتل و فتنی غازیله اصراره و بونوع
 حکومت محلیه اخبار ایدنه سرکز ایله اغنی و فی قتل و فتنی حینی جرح و جمعیت فسادیه رئیس ارمنی فالتوست
 و رفیقدی زافار و ایللی قوقاقچیان سحاره و جهانیک نام شخصدک فی اسلام ساد ترهت اجمیره لاز البسیله قیدلرم
 و طاعنم طهر لاشه و عصبانه و سفارت و رفاهیه قانچاقانک اتای الهده اوکله بیفده و اموال و اشیا
 غصب و عمارت و تعصیده کوندیلانه عکس شاهانه و ائندارمه به قتل قضیه قورسومه انداخت و اغنی افسانه
 و روسیه تبعه سنده اوکلم اغنی و اوطانه نامنده شخصدک فی کذلک لاز البسیله نور نوم جرنیده کشت و گذار

جرمی و رفتنی اعتداف بتجمله محاکم لری بالا اجرا کند و لری محکوم اولشد.

غیا و قوبه سی و وسند نه و اسفا سر کرده لرند نه نظرک تعلیم و تقبیله دیا بدلا اغوب و طلوبا نه طرفه نه سایر
ارمنی بطریق هور و عا سقا نه افندی به بطریقکی زمانده آمال مفسد نلا رانیا ترتیب ایتخسند نه نای بطریقخانه کلبای
هولینده ره و دلولرله سود قصده شتاب و تحسه ایسه مقصده میده ویریلرل قاصد مرقوم در هت ایسه
و اعتداف جرم بتجمله اودنی بالمحا که محکوم اولشد.

غیا و قوبه سی افراد نه فیه به لا اغوب نامنده بتجملک سایر ایمنی زاهد نه مایده افندی به قوبه نک آمال
مفسد نلا رانیا علینده بولخسند نه طولایا سود قصدا اجرا ایتک ایجوره قوبه طرفه نه و سعادت کوند لری ضابطه به
هدا ئنی متعاقب مرقوم اغوب مومالی مایده افندی به اقامتک ای هورنده و دعای استباه بر صورتده کشت
و گذارنده طولایا سکا و در هت و استجواب اولدقده راهب مومالی ایله سایر بطریق هور و عا سقا نه
افندی به سود قصدا ایجوره قوبه طرفه نه مخصوصا کوند لری و فیفدی اقرار و یا نه بتجمله محاکم لری بالا
محکوم اولشد.

به غیا و قوبه سی اعضا سند نه قوند ره جی فراری دبقرانک تعلیمیه سیواسی اتمکلی اغوب و فیقی استباه طرفه نه نه
مقصود زاده بیجوره که قوبه علینده بولخسند نه طولایا غلطه م هوریا راننده سود قصدا اجرا ایسه و جهال مرقومه
موضرا در هت اولدقده جرمی و صورت اغفال لری اعتداف بتجمله کند و لری بالمحا که محکوم اولشد.

غیا و قوبه نک در سعادت جهانت شعبی اعضا سند نه سالف الذکر ضمایسم بویا جهانت ترتیب تعلیمی اوزرینه
سود قصد بولنده استعمال اولخه ایجوره مکتب ضایعه نه مخرج اوارس معرفتله چایسوی کیدم جه جی خاندنه بر طاقم
ضمیمه لوالات ناریه و مخزیه اعمال ایله لری ضابطه به بالاستخار منکوره ضمیره لرل آلات ساره الده ایسه
و مرقوم اوارس بفار سانه فرار ایتسایسه بواشته دی مدخل اولور و طوبیله در هت اولنامه مرقومک برادری
طو غرام جی الکاسه و تحیه جی سرکز و تجویجی دبد سرکز کیفی اعتداف بتجمله کند و لری موقوف بولشد.

سزنجاده . قومیة اعضا سنده برینک هائمه و عمار اولیغی تحقیقا عجبته و مملکه ایله ثابت اولوایه اعدانه
هکیم اولور . و برهکملک موقع اجرایه وضع اولغی محلی قومیة سنده نصیقه متوقفدر

غیاور قومیة سی بر و غرامک ایجاب بند بر دی افعال جهائیه غیاور قومیة سلك و سعادت سعته
تعلیمات و تحریکات یای تحت سلطنت سنده ابغاع ایلس اولان
سور قصد و جهایات

منکر شعبه اعضا سنده سالف الذکر ضمایا رسوم بو یا جهایانک بسنده لبا اعطایه اغفال و الطماع انجمنه اولیغی
اومه سز یا سنده بسکطاشی ارمانه آئنده بر هر چه طرفنده دعوی دلی خا جیلک افندیك تحریکات
فسادیه قایلما سنده طو لایه بر اقسم اوستی طوبی قیو هوارنده سائر اهلا ایله بر لکده تزه آیتدی صدم
بحاقله صرح و اتلاف ایطسیدر که مرقوم ارمانه متعاقبا در هت اولور و ضمایا رسوم طرفنده به صورتله
اغفال اولیغی اعتراف انجمنه باطحا که محکوم ایلس و البوم باب ضمیمه مستحاضه سنده محوس بولمشد
به ضمایا رسوم بو یا جهایا و فیهی مارقار و بر ایما نك اغفال انجمنه اولدقدی كذلك اومه سز یا سنده
وسحا و آئنده بر هر چه طرفنده کدک یا سکا کلیسی و اعطای راحت و ارطابن افندیك آمل فسادیه
ممانعت قیدنده بولمشد طو لایه کلیسا داخلنده که اوله سنده اولور دلی صدم اتلاف قصیده و بحاقله
صرح ایطسیدر . جارج مرقوم اننه فرایله و هرات نام مستحاضه اراده اقامت انجمنه و غیاور
قومیة طرفنده اعاضه ایطلکده بولمشد

به مرقوم ضمایا رسوم عونه سنده عطا فیلسوس طرفنده اغفال ایلس اولامه عربی غوب طرفنده بطریقخانه
کلیسی با س یا سکا سوکلاس افندی . مفسدته نوقی ایلدی بولنده ارمنده واقع اولامه نصیح دیننده طو لایه
منکو کلیساده اجرای آیه اثا سنده ره دولوایله سور قصد اجرا ایطسیدر که قویستونه کرجه مومی ایله اصابت
انجمنه ایله سور قصد دهنتمه بالتأثر بر مدت صدکه وفاء وقوع بولس و جهایا مرقوم در هت اولور

او مخفی . کرد و جریس و سایر ربه و اهل ارمنی اختلاله خالصه معا و نتا اید به به جقدله دوستلوه و مناسبت
 بیا ایتلی و اختلال فرقه سک معاملانده متفق اولوه ایچونه اندی ایتلیه
 در تجسی . بولیف محکومدی بر محله دیکه محله نقل اولور لایکه محافظه دینه هجوم ایتلی
 شخصی . ایل محفظ اولانه محله دیکه و محکومک ذخیره ایلارینه و مؤسسات سارده و دولی و منفرد
 و قاتلهم قونا قدینه هجوم ایدرک سلاحدی ایدرک و محکومک قوتی تقیص و مؤریه محله یا موقفاً تبعید ایدرک
 هجانه حصول غیبت ایتلیه

التجسی . بولیف محسوسدی قلیص ایچونه مسخانه لره هجوم ایتلی
 سنجی ماده و در ایتلیات : اشهر ماده ده بیامه اولانه معاملانک هیه جلدنده بعضه اینیه و مؤسسات
 اصرار و بولک مؤرری هیا ایدرک اسیر ایتلی و سربست بر ایتلی ایچونه محکومده فدیه جات
 طلب ایتلیه . یعنی اولاً اختلالی محسوسدی کلیاً و یا قسمیاً تخلیه و اطلاله ایتلی ایچونه اختلال فرقه سنه تسلیم ایدرک
 طلب ایتلیه . ثانیاً کلیتواً تسلیم ایتلیه . ثالثاً ارباب اختلالک دفع و تکیلی مقصدیه محکومده سلاح و باروت
 و اسب طلب ایدرک بوجه یکه یلرینه ایل و سارده کجور ایتلیه . رابعاً اسیرلر ده اسرار محکومک افشای طلب
 ایدرک قلع و مسخانه و مؤسسات سارده نک یدانه ویر و غرامدی ایتلیه . اختلال فرقه سک مطالبه قبول
 اولیه و انده فایده سک اولور ایسه اسیرلر ده مؤری محو و اتلاف ایتلیه و ده ساردرلو تهدیدات ایلرینه
 غیبت ایتلی

اختلال فرقه سک تشکیل ایتلیه احکام و اخدسی

برخی ماده . اختلال فرقه سک غنیایانه قومیته سنه مربوط اولوب انک قوانیه و نظامات تعلیماته تا بعدر
 ایچنی ماده . اختلال فرقه سک وسعت و اقتضای محلی کوم ترتیب وکیل اولور ویدی کشیده نقصانه اولیه جقدر
 اوچنی ماده . قومیته اعضای اکثریت آرایله ایچرندنه برسی قومیته ریاسته نصب و تعییه ایدرک کند و لری عسکرانگی
 انله امری تحت بولیه جقد و هجوم و محاربه زمانده یکسک کوسنده یکی یلان توفیق حرکت ایدرک جقددر
 در دخی و سنجی و تنجی و دیخی ماده لرا انتخاب دادر

اون برنجیاده . آنا سیسته دایر کتایون وضعی ایچون برده کتجانه بولخی بولکابر . رافیه . ل نالیفاتنده و ذکره
شایانه . قامار قایتبالا . نك مؤثر ایاتنده اولی غنجا قیانه اعلانا . واصل قیودات دفتی اولی لهیه
عائده اولانه هدوله بولندریلی بواوراره وکتک محافظه سی لایه عائد .

اون انجیام . هیت عموم اغتلاطیرایله علاقه بیایمک واندله حقوقی قویشد برمل ایچونه هرغیدی الدنه برافمالید
یونکه آئیده بوسله مقدره ایچونه بول براسناد اوله مقدره هیتک وکیفه سی چوقدر . بورام برر برر نقدره
حاجت بوقدر . زانما اصل بر و غرامده ایضا حاجت وریشد .

غنجا قیانه استقیا فرق سئک نظامه داخلینده مستخرج بعض فقرات

ایمنی اهال کندی سئک حریت و معنوی و هراعضا کندی ناموس و سلاح و حیات و وجهه و سولیلوری
نامه یجه ایدرک حیاتک هرول دقیقه سئ قدر غنجا قیانه قمرزی با براغه قایع اولوب حائر اولدی قوت و قنای
بواغورده صرف الملکی تعهداید .

معاملات اغتلاطیه نك صورت اجراسی

اغتيال فرق سئک اجرا ایدرکی بکلوجه معاملات سئنددر :

برنجیسی . اهرال مناسبه سلاح قوتله اهالایه محافظه و مقاومت ایدرک کندی عزیز دعواسئک مدافعیه حومه اهالک
حیاتی اویاندر بر مغه غیرت ایللید . بومعاملاتک زمانه اجراسی و برکولرل هیله تحصیلده اهالک کوییدر
مناسبه بولند قدی و قدر

انجیسی . ترک اهالک ایمنی اغتيال و فسادیه قارسترا اولانه خصومت و عداوت بوسونله رفع وازال اولاره
هیله حاجنده اندرک مظالم و معاوندی دخی جلب ایلر اولور . ارمیدرک اصل مقصدی ترک اهالایه
اکلا تمه ایچونه اندرک برسنی حکومت قارسترا محافظه و مدافع ایتلید .

اختلافی بولمى و ايجاب حكومتك اسرارى و تدقيقاتى هبته بليغ ايملى بوسر خفيه غايت غوراوى و اسرارى
 فاسد ايملى و بونك معينه اعضاده مركب اولور و برونه بئى بونج بولملى بونك وظيفه ساقا تفافك دوچار
 اولور بئى اعتنائك اوكنى المقدر بون خفيه كروهى هبته هبته نكه كبره رك لهر كوشه و لهر بوجا غصه قولى
 برده لنده بلامه ترتيب ايملى قويه بونك ركنه بشفه ساقا ايملى

بديجى ماره . عموم اعضاي حافظه ايمك هبته نصبت و بونك ايجابه كوشه و بامجازاة ايمك ايجومه قويه نك برده
 و اعطى بونك سركه . بون اعطاك معينه اعضاده اولور و لهر مكنى هبته معرفته اجرا اولور سركه و اعطاك بولملى
 سركه ماره . قويه نك برده جهاد بئى بولملى جهاد با شبك معينه كنديله هم افلا . برفره دها بولملى بونك
 وظيفه ساقا هبته اسنده خارج اولور سركه راجلا و خارجاً مضار و لاهه مدى قتل ايمك

اوج نوع صا و ارد . برى كدير برى صويا و برى اولوم اولوم ده اوج درلودر . برنجى قما ايجيسى ره دولور
 و ايجيسى بونج و با خور ز لهر ملكر . خانه و بئى ساره نك برهوا بئى ايجومه سونديده مراجعت ايملى
 اولاً دنيابت كلدى نائياً دنيابت صويا نائياً بار و نده معمول دنيابتك يا طراحي هبته

طفره ماره . قويه نك برده الت فسادى بولملى بونك معينه ده برفره موهود اولملى وظيفه سركه دئما
 اورنه لغى قار بئى موه قونسى قونجيه قايستر تحريك ايمك و درجه درجه عصيان و اختلال عمومى يابدر و ملكر
 برده قويه نك اميله حركه مجوردر

اوتجى ماره . قويه نك غايت عطفى غيندى دئبلى جور . بر سلاح محافظى بولملى بونك وظيفه هبته زور و سركه
 بولديغنده بولملى ايجابه برآمدك اتخا بده اعلا طاراعلى سلاح محافظى سركه عائد اولاهه سلاحدى
 يعنى مائيه و بونج و فره طابغ و قديم ره دولور و قنچ و قما ايله بوسلا حده عائد فشه و باروت و دنيابت
 و ساره يا غايت مختلله صا قلاصلى اوج دئبلى ايله حصار با قلمو ايجومه تسليم اولناه سلاحدى مقدار بئى ميه
 برجه دول بولملى سلاح محلى شهرده ايجى اوج ساعت اولور اولملى زياده بولملى و حكومتك ال
 دوشماك ايجومه غايت حافظه لبر اولملى

غیاور قومیتک پر دغا منده آنا ریشیت قدرتی مفسر اولامه فقرات

منگور پر دغا ملک بر فخره سنده هر برده اداره حاضره اهلایده بر فخره اقتدار و برک دبدلری اندک یخه دله منده
زبونه بر قدرتی و حال بوکه هر مملکتده ثروت و سعادت عجزه اهلایک یعنی عمله کردلک نمره مساعی
اولامه حصول ین بر اولیغی و بنا علیه زمام اقتدارک اندر تسلیم اولغی لزومی ادعا و غیاور قومیت سنده
اساس مقصدیک آنا ریشیتک اید وکی اعتداف اولور.

دبدل بر فخره سنده انا طویلده ارمنی سرکه اولامه محلام بقیه مقصد اولور اوزره منوی ضمیر اولامه اختلاف لک لک
ایفایله انا طویج ارمنی استقلالی الیه ایتدکه صده اوزامه مقصد بایله تعفی اولامه آنا ریشیتک قدریک لزوم
و صورتله موقع فعله قوتلی ایجاب اید وکی در میان اولور.

بر محلامه آنا ریشیتک اصولی اداره نلک صورتله تشکیلی لازم کله کی و مجلسک و اتحاد بانک نه بولده اولامه
والهالا و اضاف نه کی مقصود و بر بیه کی تفصیل اولیغی کی سربستی مطرعاتک لزوم و اهمیتده دخی بحث اولمده
بر برنده دخی شمدیه قدر اختلاف ترتیبیه اشتراک ایدنه فدای مقصدیک بیا نه سبیلده بوندده هر بریک اجدات
سورس و فخره امرنده ارایه ایتدکلی طریقه مقصدی بیا نه وافرمام واک صده م آنا ریشیت قدرینه عائد
ایضا هاتک بعدا دخی مکمل و موضح اولامه اعطا ایدله جکده بخله ختم کلام اولور.

غیاور قیامه اختلاف قومیتسی اعضا سیک و طوائف دایر او یمنی تشکیلات سر لوحه تعلیماتک بر غی و یمنی
و او یمنی و در دخی و یمنی ماره لری اعضا سیک صورت انتخابه دایر اولیغی قدرته یمنی ماره سنده بعبارة
غیاور صورت بر وجه زیر درج و ترتیب اولور.

التجیماره . قومیت کندی اچینده بر سر خفیه تعیبه اتملی بو خفیه حکومت مؤثرینده اوللی و یا خود برارمنی مؤثر ایلله

و مذکور سیاه فلک از نایبینه ده بر مقصد فساد حصول بولدیده ارضی دینقالبی میانه معرکه بآینه روح و نفس
و هیچ بر شیه آجیمیه روح قائمه بایه طمع اولامه با ندره ارضی ارضی سکه اولامه محله در خروج ابتدا بر و بایشا سوره
آنا ریشیت و عموم اختلال طرفداران صدسی اوج آسمان ایدر دینلور

آجیمیه مکتوبه که آنا ریشیت فدای تفسیر ایدر مقدر

منه مکتوبك بر فقه من زراعت اولامه بر محلك بر شخصه عالمی موافق عدالت اولوب هونكه بر صورتده الهاليك بر فسی
دی نروت و قسم دیدی دوچار ضرورت و سفالت اولامه قضیه مساواة و استراحت عمومی جهل اولامه جفی و نایبینه
او مللوار اضحی بایه فایزیه و شخو و فر و املا و سائل نروت اصحاب الذمه الخیر عمومی تخصیص اولامه لازم کله جی
و بر مقصدك حصول انا طولیوم که ارمید نشیت ایدر ایس خارجه در یه چوره معاونه مظهر اولامه جفدی اشعار
اولمخند و ید بر محله آنا ریشیت فدای انا طولیوم که ولایات معلوم موقع فعله بیقا ایس الهال عمومی
مقاصدی ادرته به فویر و و جهل نائل نروت و سعادت اولامه جفی و غزیه لر دخی سربست اولوب هر کس بستی
غزیه به یازدیره بایه جی کی معاملات حکومه دخی کیف مایسار مدخله جائز اولامه جی و نفزعان دیانه اولور
و دید برنده دخی ارمید ایچن آنا ریشیت فدای اوزامه مقصد نایبینه تلقی اولمیفندمه بادی امر ده بونك نوری
جائز اولوب شمدیک یا لکه بر اختلال احد بایه کسبا استقلال اتمك مقتضی اولامه جفی و بر صورت جهل اولامه قدیده
مقصد اصلی اولامه اوزامه مقصدی موقع فعله فویر ایچوره نصبا بایه جک حکمدارک دخی ازاله وجود بایه قاعده
مساواة تأسیس تشکیل لازم کله جی تدا و قلخند و نایبینه در اختلال نه بولده ایقاع ایلمی جفنده که تدبیر
اولامه غنچا و غزیه بایه نرایس اولمفندمه انا توفیر حرکت لهنامه مقصدك استحصان صرف مقدرات اولمفی بولن
بط مطالعات اولمخند

برفقه سنده .. آنا ريشيتلك مقصدا سايى بر حركت عصيان ايله حكمدارنده زمام اداره يافك و حركت سيايه
قاعده نى وضع و بوقاعده سايه سنده زراعت و تجارت و فابريك و واپور و شمع و فركى و سائط و روتا
ايارى سرمايه دارانده نزع ايله بوندى عموم الهامايه تخصيص و تسليم ايتيك قضيه بيه معطوف ايدوكى .. بليد بربور
ديكر محله ارميدى عصيان خربك ايدنك ابكى مقصدا اوليفنى و بوندى بقيه و اوزاره مقصدا نباله ياد اوليفنى
ويقيه مقصدا صرحه ياد ابار براختلال اجداء مادمى اوليفنى كى اوزاره مقصدا دى او قارغه لور ائسا سنده
آنا ريشيت فديك ادهامه ناسه يرشد بيسيله مقصدا سريك اتخصال ايسى قضيه ايدوكى يانلشد
بربرده ارميدك انا طوليم ارمى سرکه اولامه محلام تغيير اداره ايله صرنامه و بفار صنامه كى برايمى حكمدار
و باريس كورمك فكنده اولوب بلكه آنا ريشيت اداره نده تشكيل لازم كله ايمى و چونكه بفار صنامه حكومتك
تسكنده صكه بفار لر دوچار انواع سفالت اولور و شمدى آنا ريشيت فدينى قبوله هوا لشد اولد فدى
والر انا طوليمه آنا ريشيتلك اصول وضع اولموبده ياللا اير وجه بر حكومت تشكيل و باريمى قرايه نعيمه بربور
او حكومته اداره حاضره نده دها اولى بولدينى بيايه اولور

بر فقه سده از مبدأ استقلالیت ارز و سنده و یا خود دید بر حکومت صحابه سنده بر نفس امت سده بر لفظ قدی زهابه
یکسده اید و آن و با لفظ سده بر نزد حکومت عثمانیه و نه ایریه و نه انظره صحابه سده و بر لفظ انظره لری لفظ سنده اید
ایده های مطالب بر نزد حق سده اجرا اید به حد اطلاع و احتمال متصور اولی فی و الحاصل آن است که قاعده ای
یعنی مسأله ماده ای قبول اولی فی حصول حضور و آری سده قبل اولی فی کو سنده

بر پرده دخی فرانسه ده آنا ریشیت جمعیتی مقدمی یک کویک ایکه بالاخره توسع ایدرک یک بدی یوزکسانه
طهور و یک سکز یوزقرو سکز و نهایت بیه سکز یوزقیمه بر سه لری اختلال بدی میانه کتور و بجا اقطاع
ولول انداز دهشت اولدقدی نظر دقه التورایه سمدی انا طولیم که اختلال ودها طوعری آنا ریشیت
طرفدار لر یک قطنی اهدات سوریه مانع اولدیه جفی و آنا ریشیت فدای لهما نه هر مملکتده انتشار ایتمه اولدیه
او بولج بر حرکت وقوع هر طرفده معا و نت کویله حکمی جزئه جمعیت فسادیه از زمانده کسب جهانت ایدیه حکمی
و بنا بریه کنج ارمی آنا ریشیت یک ایجاب ایدیه بر لره اجرای یند و نصحت ایله تخم فساد اوطسی لازم کله حکمی و بنا بریه

کسانه سدرنجی صحیفه سنده فایز بقدر ماکثر و ترقی ضایعه عائدالات و ادوات بخیره اصحاب ثروتک اولسومه بولات
 وادواتک لافسی ایادی فقرا به استعمال ایلیور بوندل کافسک اوفقاری اهالی عائد اوسی لازمدر برطوریاده
 اوزرنده کافسک یثامغه حقی وارد و اوطوریاده بخیره سونک بونک مالا اولسومه واهایک الذیسی یومیله
 اصحاب ثروتک یا نندنه چایسومه اشته بو حالده اهالی عظیم سفالت کلور تکمیل راضی سونده بونده الدندنه
 الغوب اهالی متاد یا تقسیم ارنه لازمدر

کسانه طغونجی صحیفه سنده بوتکیل اولجه حکومستعمومیه اصلا زبیه و معتبر و تربیه و فقید بولمجه جقدر انسد
 هر مخصوده مساوی اولدقدندنه اهالیک مساواة اوزره حکومت عمومی مهابه مجاناً تحصیل علوم اتمه جقدی
 اولد جقدر انا طولی که فرزند اوزافده که مقصده نائل اولی بخیره بولکندنه اعتباراً انا طولیده اجراء
 باشلامقدر لازمدر

طقسانه سدرنجی صحیفه سنده ترکیا حکومتک بویوند بیرغنی قیر و سربستی ملجری الکتریکلی بز بون الکتریکله برابر ترکیانه
 بویوند بیرغنی قیر و یغمرکی عیبه قوتله برنس اولسومه حکمدار اولسومه بزیم باشکزه قوتلوس ایستانه بارمنی حکمدار بونده ده
 بویوند بیرغنی قیر علی بز

طغسانه عنوان الله بولنامه سالک نک آنا رشت فکری نزدیک بولنده که
 فقراتی

مکدر سالک نک بریرنده .. آنا رشت فکری ارینده سربت اتمک اوزره در بونقد ختمه حالده بولنامه اریندی تادی
 ایده جکده هیچ شبهه بوقدر .. عبارتی موجود در دیکر محله در .. اوزر و یاده بولنامه عمله طافتمک اصحاب ثروت
 طرفندنه قید تفسیر و اسارت الذیسی و بنا عید بوندا انواع سفالت کرفا اولد روه بوجاهه نهایت ویرطسی لازم کله حکم
 بعضه اصحاب دانش طرفندنه نظر دقته الخیله قدر مساواة تقسیم بخیره آنا رشت جمعندی تشکیل بولدی واری اهالی
 سوجالدر بر دین عبرت اولد جغنی جرتله بوند آنا رشت فکری بولکده تردد اتمه جقدی و آنا رشت بر طافتم
 سرمایه وارانک مساوی احواله نهایت ویره هکی و عجزه اهالیک سربستی و صبرتنی نمیه یله برابر منافعی دخی احواله هکی و عجزه

اختلافی آنرا نیست طرفداران خطایان را سر تا تا ایله ترقی یعنی در اختلاف باعث اولاده مقصدی محو آنکه
 میایستد جمله ده اول معلومند که بر آنرا نیستند جدی اوله در برابر روم وارد آورده بر و غرام کرده ذکر و نموده
 جدا سویدم که مقصد از آنرا طولیده آنرا نیستی تا پس آنکه بعد اولاده مقصد بود بر و غرام آنکه نقاط مباحثه
 منکر اولاده بقیه مقصد : آنرا طولیده بر حکم مستقله تشکیل و سیاسی و وسیع صریح آنکه ایچونه
 در حال بر شور من ایقاع آنکه استه بزم بر و غرام کرده که مقصد اساسی بودند و از روم و اصل اوله ایچونه
 آنکه و ساططه عبارتند //

بدی محیفه سنده تا آنکه ترقی آنکه طرفداران خطایان را سر تا تا ایله ترقی یعنی در اختلاف باعث اولاده مقصدی محو آنکه
 اولی یعنی و بر این سر که اولاده آنرا طولیده که محله بزم بولنی یعنی ایچونه آریلور استورز بر بولله متبذلت بر و در آن ایله
 اعمی دکلز بوند قدر قاطعاً سر تا تا ایله ترقی آنکه طرفداران خطایان را سر تا تا ایله ترقی یعنی در اختلاف باعث اولاده مقصدی محو آنکه
 فکده بر اگر چه بزی کرک پس و کرک حکمده هرزه اولور ایس اولسونه شخص واحد اداره بده بده حک و آورده ای
 الهالیک صبی طایفه هر و ترکایک اداره هر که بر اداره تشکیل اوله هر ایس بده اوله استقلالیت سیاسی
 و صریح لازم دکلز بودند یا لکز شویله بر و هر اصل اوله بلیکه تشکیل اوله هر حکومت آنرا طوطی طوطی نقل
 ایده هر دیکلر //

بدی در دخی محیفه سنده جنت زبند هر ضم فقیده بزم یعنی آنرا نیست اختلاف برینک از روی بومیدر اگر باریه
 آنرا طولیده شخصی بر حکومت تا پس ایلیک محقق بولله اوله جعفر صریح و بفار به کوز ملک اوکده بر و غم در
 بفار و صرب آنرا نیستی آنکه صریح اینکادی وقت الهالیا او یقودنه او باند رفته موفقه اوله موفقه شخصی
 بر حکومت غم در اولاده الیالته دوشند در حکمده بر پس بر حکومت عمومی تشکیل آنکه موفقه اوله مدید سن
 آنرا نیست اختلاف بر مزه آنرا طولیده بر ایچنی بفار تشکیل آنکه تطیف ابیچو سکن بوند زالت بر بوللا اصل موافقت
 ایچنه بر اوله ایچنی اختلاف ایچونه ناریخ طوطی بولله صریح علیه الکتور که آجیفه مخالف بولور
 اگر چه سکن تطیف یا لکز سستی علی الکتور ملک ایس بر بون الهالیک منافعه جدا مضاعفیدرک مخالفت ابیچونه

ترتبات فسادیه نك مستد اولیعی مفاسد صلب

و

جایات پروغزمدی

لغرض بر مقصود مستد اوله جفته کوم خنجان قومیه نك دخی جایات مجرت غزاردن مفصود اصلیک نفی بجیره کرن دیارده
و کرن سائر محالک شاهانه ده ارباب مفاسد نزدیکه در صحت ایسه اولانه جایات پروغزمدن ماعد منکر قومیه
در سعادت اجناسعی نبی در وارد باد یعوف در اقامت لنده روسیه دولتی نك دیار دیار و فخریه
مؤرری ها ضرا و قدری حالده در دست ایست فخریه مؤرری طرفدن بالندیس فخریه نك مهر سیله ختم ایسه
دولنده ده خنجان قومیه معرفتله در طبعانه افکار در ایسده آجیر مکتوب در پروغرام سر لوه لریله
طبع و نشر ایله عرصه و بیانه فلسفه اولانه رساله نك منکر قومیه مفاسد سبب متعلق فقرات مرهم نك کلمه بکلمه ترجمه
مؤر نك بر وجه زیر یانه و تزییری کافی اولور لازم کلمه کی فسادن بابت ظهور رنده بر و کرن دیارنده و کرن سائر
محالک شاهانه ایقاع اییدانه جایانک ده رساله منکر مذهبانه تماماً توافق مرتبه اثبات مدعا بجیره دیگر پروغزمدن
درج و تحریریه لزوم کور نمائند

لونده ده خنجان قومیه طرفنده انا طوبیله که ایدری تحریک بولنده در طبعانه جدید در
در آجیر مکتوب عنوانری لنده ای قسم اولور و یک سکر بورسکایه طغوز نا بخنده طبع ایسوارده
رساله نك بعضه فقرات مرهمی ترجمه

رساله منکر نك قسم اولی تشکیل ایده طبعانه جدید عنوان خنده که مقاله بری خنجان نا نیست و دیگری تأیید انحصال مقصود
منزقب ای شخص مولوم بنده هم یانه ایده مطالعه طهرنده تصویر ایسه اولد یقنده بونک اولور طغوزخی محیفه سیده سترله
در یانمند

آید و قتل در این ملک هر کسی که بخواهد بکشد باید که به حکم تسلیم قلمش و ایوم و سب و دست فحش ملک
در سعادت سفارت سرزحمان بولنامه موسیو ماسیموف حاضر اولدیفی حاله قومیه رئیس در وادی یقوف
اجرائیه استظافده منکر بر و غرامد اعطای رئیس مرقوم طرفند تماماً اقرار اولمشه و بوضوح ده سعادت
غیاور قومیه شعبه اعضا منکر با لاده احمدی محمد در مهرا نه داماد یانه در ایله ایوم تلبیده موقوف وادی
رفعه سنده رئیس اشیا اولسند طویلا جانیه محکوم اولانه در ضمایر سوم بویا جیانه در استاجولده انده
فرجه باب فرار اولدیه بوندده ضمایر سوم بویا جیانه اسویجه ده غیاور قومیه سی نزدیه کیمسه و منکر قومیه
ممالک شاهانه قریبی جریله انده نقل ایدیرسه و متعاقباً ممالک شاهانه بولنامه ارمنی تبعه شاهانه بولودیه
سور قصدره تشویق ایتلمده اولانه منکر قومیه ملک در غیاور در فامنده که غرض ملک انده ده نشیه ابتداء اولوب
مرقوم ضمایر سوم بویا جیانه در آئیده مندرج فقره مخصوصه سنده یانه اولدیفی و جریله مهرا نه داماد یانه نقیباً
تبدیل قیافله انا طویلا جریله کچرک برادری در موردی در نام دیکر در برابر در واسطه سیله قیصریه و بوزغاد
هادیه لری ایفای ایدیره رک بره یوه جانیه یا قدیرسه و غایتلر سوندیریمسه اولدقدند برادری مرقوم موردی
نام دیکر برابر انفره ولایتی داخلنده در دست ایدیرب بالمحا که جانیات عدیده سی ثابت اولدیه قانوناً جرای
سزاسنی کور دکه نه صکه مرقوم ضمایر سوم بویا جیانه موسیو طرفندده الهالایا فسادده جالیته روه و برطافتم کولیدی
اغفال ایدرک حکومت متوجه نه فارسی و می تشریه سلاصه جرات انیمسه و بوضوح نه تالاری و قهقه نه سبب متغیر
بولیمه اوسى اوزینه تلیس ولایتی در هست ایدیرک بالمحا که اشقیایه ریختی نیمه نیمه اخیلاً اعدام ایله محکوم
اولس و بنا علیه قومیه وارضوم و مرز یقونه و زیخونه و بوزغاد و صومعه و تالاری و قو عاتک کافیه
منکر غیاور قومیه ملک اسمی صده یله و تفصیلات کافیه و دلائل قانونیه سیله عرصه اولدجه اولانه و اول
جانیه سی تحریکاتده ایدر کلکدر غیاور قومیه سه جانیات معروضی اوزینه اعضا انده ده دفع ایدیرک
لوندده کیمسه و اورام بتدار تحریکات فسادیه ابتداء ایله غرضی نشیه باشد.

جهان به کلیانه .. والیوم صحنه حادئ سلك مسی اولامه غنیمی .. ضحیا رسوم بویا جیانه .. و .. مزماره دامادانه ..
 وکتب حقوقه طلبه سنده دیورگی کر قور قلنجیانه وائال بعضه اشخاصی بالاعمال در سعادتده دخی بر غنیا و قومیته
 تشکیل و بوندن توسیع دائره فساد و بحیره نادرک ایدهدی سائر بعضه کجفزانک معا دخی ایله قومقور هادسی
 ظهور کلمه و متعاقباً غنیا و قومیته سلك اجرا شعبی نامنی آلامه مذکور قومیته نك ریاتی مخصوصاً روسیه ده
 دیعادت کلمه اولامه روسیه .. وارد بار دیقوف .. دیرعه ایدرک تبعه صادقده ده اولامه ارمیدر مقصد
 سور قصد جراته و بر طاقم تهدید نامه لرایله بعضه ارباب نرونده یاره مطالبه سته جرات اولمسه و حتی
 دیکر بر هور سور قصد لرایله برابر آئیده مذبح سور قصد لر .. فقره مخصوصه سنده ایضا جاعر صده اولدیفی و جرحه
 اودقت دیعادت جنایت قومیته سی اعضاسنه و قومقور هادسی مرتبندده اولوب اخیراً صحنه هادسی دیکر
 نالاری وقع سلك سبب اصلی بولمخنده طو لایا بالمحاکمه تلیس ولایتی محکمه استیاضیه سنج استقبایه ریاتی تخصر
 ایتمیسیله اعدام محکوم اولامه .. مرابط .. نام دیکر .. ضحیا رسوم بویا جیانه .. قومقور وقع سی متعاقب
 یای تحت تسلط سینه محاسن اخلاقی عموماً معلوم اولامه دعوی وکیلانده واری جماعتی افرادنده حاجک
 افندی یا مجرد حکومت منوعه سته صداقتده طو لایا .. ارمایه .. آخنده و هنوز اوده ستر یا سنده بر فقیر مکتب
 هوجفی واسطه سیله و سور قصد صریحه اتلاف ایدر سوره و قاتل مرقومک در دیکه جنایت محکمه سنده اجرا قتل محاکمه
 علیه سنده فعل قتل مرقوم ضحیا رسومک بسه لبر مقابلنده کدوسه اجرا ایدر دیکر ثابت بولمسه و بوملکودها
 سائر اصدقای دولتمه و بطریقخانه یمنسوب ارمی یا یا سندنده اساسی فقره مخصوصه سنده یا نه اولمسه اولامه
 بعضه ذوات مقدرنده بومعطله سور قصد اجرا قلعه اولوب سائر ایضا طو لایه جناب شهریاریده ضابطه تقاضیه
 اجرا قتلانه تحقیقات و تحقیقات ملکه اوزریه غنیا و قومیته سلك دیعادت اجرا شعبی رئیس واعضای در دست
 ایدیلوب و حتی اجرا شعبی رئیس .. وارد بار دیقوف .. لک ایدر غلنده کاقاططی روسیه دولتمخیمه
 در سعادت سفارت و قیلا ریی مؤرر لیک حضورنده خریا بدیلوب ظهور ایدمه اوزرله جنایه ایله برابر آنا سیت
 وزیرلیست بر و غلامدی دولت مشارالیه قیلا ریی سلك مؤررری واسطه سیله تدقیق و اوزرله موجوده نك اوزرری

مضافاً لوندزه در بعضه لوردلر تشویقی و در بعضی برایس در نامده که انظرنک معارفی ابله اوله یکی اعضاده مرکب در انظرنارمنی سرکنی در نایله بر جمعیت تشکل انجمنه و در جایگاه در نایله لوندزه در بر غزته انتشاره باشد یعنی یکی بر طرفی انظرنه و دیگر طرفی ارنجه اوله و در بیاس جراس در طرفنده در ارنجه غزته ابله دید بر غزته بیاس ایدیلر مرقوم بیاس جراس بعضه انظرن لوردلر ابله و یا رطوخ اعضا ابله مناسبه ایدیلر بوندک دلایله لوندزه در در کبرج قویج در نامده که انظرن مکتبه ارنجه لاسه معلومکنه تعینه انجمنه و الحال اهذه نشریات ملغظه ارنجه دوام انجمنه اولی فی مکتب امر بقاده نوپور و شهرنده در سورخا نامه در غزته «خاومه» و تقلیده در تر و شاره در غزته لری تأسیس و اور و بام سوسیالیت و آنارشیست و سود قصد جیلک سلکنه و روسیه در نهیست نایله معروف اولاده فروجه جانی که ملک ملغظه یعنی تقلیداً تعلیم مفا سبایله ساده دلایله هالیک افکار ارنجه ایدیلر با شایان و اوصه ده آنارشیست در روسیه در روسیه خاومه آزادیا نه در نام دید قبور نامه در مفا و ریانه در و در همایان قوشا ریانه در و در هار و سیه در برفاج مکتب معلمی ابله آنارشیست و نهیست سلکنی تقلیداً بیک سکز بوزکسانه یری سنه افرنجه سنده در خیا و در غزته نشریه با شایان و فقط اورام اوله نشریات محکمه اوله یعنی اکلانکه بقده مکتب غزته ملک طبع و نشری اسرجه در تحصیل ابله مشغول اولوب او ائاده تقلیده ما ذونا عودت انجمنه اولاده روسیه لئونه نظر بکسانه نام آنارشیست حواله اوله مغلطه مرقوم کیده مابعد ایدیلر ارنجه مرد فیه خوره و عودت و اوراده تبعه دولت عمیده اولاده ارنجیدی دولت تبعه لری علیه عصیان و در باب صدفت حقدنده حوز قصد صورتله اجزای جانیانه تشویق ایدیلر بولده مقالدر و سالک طبع و نشریه با شایان و خیا و قومیه سنی و سبع ایچومه خوره در الفون طبع سنده روسیه ارنجیدی قومیه در بلاد خال ارنجه مقصدی نامه باره طوبیلاصه بمالک شاهانه در بولنامه ارنجیده تعلیم عصیان ایتیم ایچومه ارض دوم و سائر محله در خفی قومیه در تشکیلی ضمیمه تدارک ایدیلر و سائر فسادیه ارنجه سرکه اولاده محله سور ایدیلر کی بالاده اسمی ذکر اولانه روسیه آنارشیستیه روسیه خاومه آزادیا نه نام قبور نامه و سیمونه و مفا و ریانه نایله که آنارشیستیه در سعادته ارسال و درها دول و سعادنده بولنامه روسیه در قزغایانه در و در خیا و مالحاصله در معا و تدبیر تبعه دولت عمیده

ترتیبات فسادیه و جنایه و قویة ارتشبداری

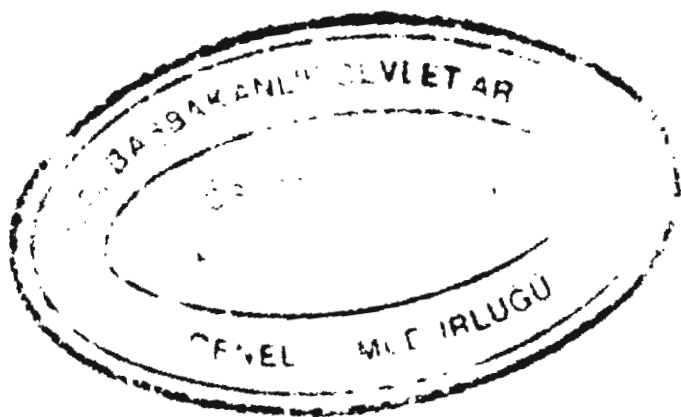
جمعه نك معلوم اولیغی و جملہ تبعہ شاہانہ دہ بولانہ ارنید مہلقدیم حکومتیہ نك سایہ عدل و ارفندہ آسودہ
 امہ دامانہ اولیغی و جملہ تبعہ دائرہ امنیہ و مذہب و آیینہ جملہ سرستی کمال اچندہ بسمہ و لہر یوزدہ
 مظہر حضور و سعادت و مال و مستجدہ نمیزاید لکن عتی اچندہ بر قایع میوہ لبرارادہ سندہ جائزہ و تروت
 و سامانہ ذات بولنوس و اوندہ برو خانانہ سلطنتیہ نك اتر ایتی اولیغی اوزرہ خدمات مخصوصہ سندہ و حکومتیہ
 صاحب مہل و علیہ سندہ و لہر نوع خدمت و مؤثر بندہ استخدام اولنوس و چونکہ دوائر عائدہ سندہ جلب ایہ تدبیر
 ایدیلانہ اوزارہ اوزیریہ بالتطیم ذیلہ درج قلمانہ جدول مخصوصہ کوسر لیدی و جملہ ارنی جماعتی اچندہ رتبہ دولتیہ
 شترکی اولانہ رتبہ سامیہ وزارت و مرصع و برخی عثمانہ و مجیدی نشانہ دیشتری جائزہ و جملہ ذات بولنیگی کی الوم
 ال نازک و مرهم مؤثر بندہ دہ استخدام اولنقدہ بولانہ برخی ذات موجود بولنوس و جماعتک عموم افرادی جفندی
 حکومتیہ نك آئنا شفقکارانی آن بان مشہود عیون انام اولکلوس و اہا لاسلمہ نك ایہ ارنی و لہذا شترکی جفندی
 مسہ نظر و امنیت و لہر خصوصہ کمال صفوت و اخلاص ایہ آمیزش و مجندی لہر کک معلوم مسلمی بولنوس اولیغی و جملہ
 تبعہ شاہانہ دہ اولانہ ارنید سایہ عاترایہ حضرت پادشاہیدہ مرفزایا مقدمہ بولنقدی جائدہ ارنی فسادی ناپلہ وقوعہ
 کوزیدہ جنایات مسیریہ ارنی جماعتی عقلا نك رضی لعمہ خواہ اولیغی طبیعی اولیغی خصوصیلہ ترتیبات فسادیه نك زور
 آملہ خدمت اچونہ اجرائیس اولیغی نك نظامی تجا سر لریک فکر مقتدری میدانہ قویہ جفندیہ اولانہ بربادہ مجملہ
 عرصہ معلومانہ لزوم کوریشد .

مقدمات فسادیه اولانہ اوج سنہ اول لوندہ دہ قرہ بت اغویا نك دلالت شریایتلہ اندایہ وب نامیس و لکال غزت
 و دایلی نوز نامدندہ کا غزت لریک مقالات بدخواہانہ لرنندہ صراحتا ب مقصدت اولانہ در مغربچ پور تقابیانہ
 الوم اچیمایزیمہ قوغیکوسی بولانہ قریبیا نك تسویقی و پرااندہ آرزو با بجانہ ولای داجلندہ لہفت واندہ قرہ سندہ
 الی بال نامندہ کا ارنی مکتی معلومک معا و قیلہ مایسبادہ در ارمپار عنوانلہ حکومتیہ علیندہ بر غزتہ شریہ باشدہ

ارمى فسادى و اسباب و لذياتى

ارمى فسادى دنيان آثار شفا و نك با سلو و ساط و صور اجزايه سبب اسباب و لذياتى هر طرفى و معنى نفع
 ثاها نك دن اولان ارمى مجامعته معلوم اولدغى هر چه بر هر شخص كلاس آثار فساديه هر چه نفع نفع صورت و ظاهر
 و خباله كلاس به ملك رو ايندله سود تقصير و غير ذلغى كى او رو ياده دى بعضه به خواها نك و معنى آثار فساديه به بالذات
 و بالواسطه ترتيب و ايقاع ايضا نك او رو يا و امريفا غرضه كيا مخالف حقيقت شر باينه نشات فساديه
 مرتب و سير نك مقاصد جنايه و اجزات فو ريزايى طامطاه كنم و خفا ده قاله بغيره نشات فساديه نك
 اظهار اسباب و لذيات ايجون ارمي عريان معانده مستعمل در مخاوه ، نامنده كه نه ليست و آنا شيبست
 قويه و شعبه لريك لوند ره و اسو حيره ده طبع و شر ايمس و سود قصدي نامى و بريمه و ساط جنايه سى و ساسه
 توزيع ايمس اولدغى و طبع بر و غرامده سود قصدي ايجون قويه مهربه مخوم نهديه نام لرك يا لكر مقاصد ساسه لريه
 متعلق فقره لري مذكور قويه لرك با لاغفال بر طاقم جنايه ده استخدام ايند كدى مجرم نك محكمه حضورنده و فوجولان
 قرار لري عرصه و بيان و تاييه و جدان ايجون كافي اولدغى ملو و لايات ثاها نك بعضه محله نده ظهوره كلا
 فوعات فساديه دى و محله ها لريك حصول اتفاقي و با الجاى ار زوى شفا قى ايله تحدى ايمس و ليوب شمد عي قدر
 . دست ايد يلايه اربا نك محاكم حضورنده قرار لري و كدى مذهب سدينك مستشه ايله ثابت اولدغى و هر چه
 فوعات معروضه نك و حكومت سنيه براز صداقت ايدن ارمي حقه سود قصدي صورت ايجز ايلس اولامه جنايات نك كافي
 يوم لوند ره ده در مخاوه ، عنوانه شرفا سد و تعليم جنايات ايلامه مخاوه قويه نك آثار ترتيبات اولدغه قوميو و قيصيه
 . بوزغاد و امثال و فوعات ايله اخير ظهوره كلايه در ناله رى ، حادئ نك عيه و ساط جنايه ايله ترتيب و اجزا
 يلس اولدغه عائد معلومات و تحقيقات ايله سالف العرصه مخاوه قويه نك ترتيبات جنايه به متعلق مقاصد ساسه
 وجه زير عرصه و ترتيبه جرات اولور

جناب رب منان ولی نعمت بیامنان یار شاه جهان از افدند حضرت بری دنیا طور رفیع کمال عایشه سرپرست و کنیز ملوکانه لرزه
 دایم و برقرار و بدخواهان سلطنت سیه لری سیف عدالت لریه سبله محرومان و ایتسون
 افدند ملک الطاف و عنایات سیه لریه مستغرق بر عبودیت منده سی و قیصر بر صورتی قبول آزاد اختیار برده سی و لری نعمت محضه فرمان کارده
 وسیع عبادت ملک یتیمی در ره دره عرض خدمات صادقانه و جدا نا مجبورم **جلال مشکلات عالم اولان فکر نقاد جناب**
 خدایتعالی عبادتک آثار عالی سندن اولاد تدبیر حکمت پرورانه ایله ارضی غایتی شمد بک منفع اولسون و ذاتاً قومیه لری قوی دی ده
 قالی مسیری ارضی مسکه سکه عتباتیه سی تماماً معلوم قایم موزوم جناب خدایتعالی اولسون و برده ارضی حادثاتک بر تاریخ صحیحی
 نزد شاهان لرزه بر نموده اوزره خطبه نظارتیه ابتدای محبت ها کرانه مدن انفصال عبادت م قدر کرک دسار لرزه و کرک مصالح ساره
 شاهان لرزه و دفع بر آحاد ثباتک کافیه بود بزرگ اسباب و لایقانی و اورویا و امربقاده بولان ارضی قومیه لریک حرکات و تصمیمانی
 و طرف ها کرانه مدن اتحاد ایسوز اولاد تدبیر و معالجاتی عادی و معامله نک اوراق رسمیه مستند اسباب و در لایق قومیه سنی محنتی اولاره
 من غیر هدی ایکی جلد اولاره تنظیم ایدیکم (ارضی تاریخ و قوعاتی) مبارک عتبات علیای جناب خدایتعالی بر عرصه و تقدیم
 قندی اولابره و قاطبه احواله امر و فرمان ولی نعمت بیامنان یار شاه جهان افدند

اول
 کانون
 ۲۱

۲۱
 دایره

İKİNCİ BÖLÜM
BİRİNCİ CİLDİN FOTOKOPİSİ

ERMENİ OLAYLARI TARİHİ

I

Hüseyin Nâzım Paşa

İsmet BİNARK
Devlet Arşivleri Genel Müdürü

T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı

Yayın Nu : 15

ERMENİ OLAYLARI TARİHİ
II

Hüseyin Nâzım Paşa

ANKARA — 1994

Proje Yöneticisi

İsmet BİNARK

Devlet Arşivleri Genel Müdürü

Proje Sorumluları

Necati GÜLTEPE

Devlet Arşivleri Genel Müdür Yardımcısı

Necati AKTAŞ

Osmanlı Arşivi Daire Başkanı

Hazırlayanlar

Necati AKTAŞ

Mustafa OĞUZ

Mustafa KÜÇÜK

Dizgi ve Sayfa Düzenleme

Yakup YILDIRIM

Montaj

Ali Rıza BATI

ISBN 975-19-0815-9 (Tk.No.)

ISBN 975-19-0817-5 (2. Cilt)

ERMENİ OLAYLARI TARİHİ

II

Hüseyin Nâzım Paşa

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

BİRİNCİ BÖLÜM

İKİNCİ CİLDİN TRANSKRİPSİYONU

Polis Komiserlerinden Markar Efendi'nin Ermenilerce Vurulmasıyla İlgili Yazışmalar.....	231
[Ermenilerin Muhtelif Yerlerde Meydana Getirdikleri Öldürme, Yaralama, Adam Kaçırma ve Tehdit Gibi Suçları Bildiren Raporlar].....	236
a. [Truşak Adlı Ermeni İhtilâl Cemiyeti'nin Aldattığı Tekirdağ Ermenilerinin Memleketlerine Gönderilmesi]..	241
b. [Katliâm Hususunda Hınçak Komitesi'nden Geri Kalmayan "Truşak Komitesi"nin Van'da Sebep Olduğu Olaylar].....	243
c. Ermeni Fedâilerinin İsimleri.....	254
Van'dan İran'a Giden Ermenilerin Dostlarına Yazdıkları Silâhlanma ile İlgili Mektupları.....	255
Amerika'da Bulunan Vanlı Aşikyan Sahak'ın Yazdığı Ermeni İhtilâli Hakkındaki Mektup.....	264
[Van'da Ermenilerin Başlattığı Silâhlı Faaliyetler Hakkında Raporlar].....	269
Merkezi Van'da Bulunan Ermeni İhtilâl Komitesinin İctüzüğü..	270
[Ermeni Fesadı Hakkında Bazı Ermenilerin Üzerinde Yakalanan Gizli Mektuplar].....	275
[Van'da Ermenilerin Başlattığı İsyan Hakkındaki Raporlar].....	276
[Niksar'da Ermenilerin Başlattığı Silâhlı Olaylar Üzerine Yapılan Resmî Yazışmalar].....	278
[Divriği, Kıbrıs, Van ve Niksar'da Ermenilerin Karışıklık Çıkaracağı Yolunda Alınan İstihbarat Raporları].....	281
Ermeni Eşkiyasından Kokas'ın Gizlendiği Yerde Bulunan Ermenice Şarkı Mecmuası.....	285
[Van, İzmit, Erzurum ve Bağlı Yerlerde Yakalanan Ermeni Eşkiyasının Çıkardıkları Karışıklıklar].....	300
[Van Hâdisesinin Tesiriyle Mardin Süryanilerinin Yerlerini Terke Kalkıştıkları].....	303

	<u>Sayfa</u>
[Erzurum, Bayazıt, Van, Trabzon, Beyoğlu ve Galata'da Suçlu Ermenilerin Takibi ve Çıkardıkları Olaylar].....	305
[Hınçak ve Truşak Gazetelerinin Fesat Çıkarmaya Ait Zararlı Bölümleri].....	309
Zeytûn'da Teşkilât-ı Cedide.....	320
[Ermeni Fesat Komitelerinin İstanbul'da Karışıklık Çıkarcakları].....	321
[Van, Erzurum ve Kayseri'de Bazı Ermeni Müfsitlerinin Ele Geçirildiği]	324
[Tehdit Yoluyla Ermeni Esnaftan Haraç Toplayan Ermeni Komitecilerinin Yargılanması].....	326
[Çarşamba, Zeytûn, Sivas, Erzurum ve Samatya Gibi Yerlerde Olay Çıkaran Ermenilerin Yakalandığı ve Muhtemel Olaylara Karşı Tedbir Alınması].....	329
[Ermeni Müfsitlerine Karşı Olağanüstü Tedbirlerin Alınmasıyla İlgili Talimat ve Cevapları].....	336
[İstanbul, Bitlis, Amasya ve Samsun'da Ermeni Müfsitlerin Sebep Olduğu Kanlı Olaylar].....	343
Van Hâdisesi ile İlgili Ferik Sadeddin Paşa'nın Müşahadeleri...	359
Vak'anın Cerayan Şekli.....	362
Varna'da Çıkan "İravunk" Gazetesi'nde Neşrolunan, Taşnaksâğan Ermeni Komitesi'nin İstanbul Hâdisesinden Önce Yabancı Devlet Elçilerine Gönderdiği Beyanname.....	373
[Musevilerin Yılbaşı Kutlamaları Esnasında Ermenilerin Karışıklık Çıkarmaması İçin Tedbir Alınması].....	374
[Ermeni Müfsitlerden Silâh ve Mühimmat Ele Geçirilmesi].....	376
[Bank-ı Osmanî ve Rusya Sefâreti'nde Görevli Ermenilerin Amerika ve Rusya'ya Gönderilmesi].....	381
[Ermeni Anarşistlerden Silâh ve Mühimmat Ele Geçirildiğine Dair Zabıt Varakası ve Rapor].....	388
[Zeytûnlular ile Haçinlilerin Birleşerek Fesat Çıkaracakları Haberinin Asılsız Olduğu].....	391
[Ermeni Anarşistlerden Silâh ve Mühimmat Ele Geçirilmesi]....	392
[Divriği'de Elazığ Kürtlerinin Ermeniler ile Olan Çatışması].....	402

	<u>Sayfa</u>
[Bank-ı Osmanî ve Rusya Sefâreti'ndeki Ermenilerin Osmanlı Devleti Sınırı Dışına Çıkarılmaları].....	403
[Van, Hüdâvendigâr ve Galata'da Ermeni Müfsitlerin Yakalanması ve Bunlardan Elde Edilen Silâh ve Mühimmat].....	405
[Londra'dan Paris'e Giden Ermeni Eşkiya Reisleri Hakkında Resmî Yazışmalar].....	407
Ermeni Fesadını Tahlil Eden Jurnal.....	409
Bir Ermeni Piskoposunun Görüşlerini Taşıyan Ermeniceden Tercüme Edilmiş Layiha.....	410
[Kumkapı ve Van'da Ermeni Eşkiyaları ile Meydana Gelen Çatışmalar ve Ele Geçen Silâhlar].....	412
Londra'da Bulunan Hınçakyan Komitesi Merkezi'nden İzmit Bağçecik Amerikan Mektebi Müdürüne Gönderilen Beyannâme....	413
[Sivas, Erzurum, Van, İstanbul, Selmas, Kayseri, Karahisâr-ı Şarkî, Ankara, Muş, Elazığ Gibi Yerlerde Ermeni Müfsitlerin Yakalanması ve Karşı Tedbirlerin Alınması].....	418
Teftiş-i Askerî Komisyonu'nun Tezkiresi.....	421
İzmit Bağçecik Amerikan Mektebi Müdürüne Gönderilen Hınçak Gazetesindeki Ermeni İsyanına Dair Olarak Yayınlanmış İhtilâl Komitesinin Resmî Tebligatı.....	429
[Ermeni Müfsitlerin Yakalanması ve Bunlardan Elde Edilen Silâh ve Mühimmat].....	432
[Londra'dan Paris'e Giden Ermeni Müfsit Reisleri Hakkında Resmî Yazışmalar].....	433
[Pangaltı'da Kololiyan Avadis Efendi'yi Ermeni Komitacılarının Tehdit Ettiği İhbarı Üzerine Gönderilen İki Polis Memurunun Ermenilerce Yaralanması Hususundaki Tahkikat Raporları]	435
[İran Pasaportlu Ermeni Anarşistlerin İstanbul'da Karışıklık Çıkaracağı İstihbaratı Üzerine Yapılan Tahkikat].....	438
[İstanbul ve Erzurum'da Ermeni İhtilâl Komitecilerinin İsyan Hazırlıkları Yaptıkları].....	439

	<u>Sayfa</u>
[Bir Ermeni Üzerinde Ele Geçirilen Dünya Olayları ve Ermeni Meselesini İhtiva Eden Mektup].....	442
[İstanbul, Van, Karahisâr-ı Sâhip, Kayseri, Ankara, Maden Gibi Yerlerde Ermenilerin Sebep Olduğu Karışıklıklar].....	445
[Ermeni İhtilâlcilerine Avrupa Devletlerinin Yaptığı Yardımları İfade Eden Jurnal].....	447
[Bazı Ermeni Müfsitlerinin Derviş Kılığında İstanbul'da Dolaşarak Musevi ve Ermeni Ahaliyi Tahrik Etmeleri].....	449
İstanbul'da İhtilâl ve Umumî Bir Yangın Çıkarmak Emeline Olan Ermeni Komitecilerine Karşı Alınması Gereken Tedbirleri İhtiva Eden Tamim.....	450
İNDEKS.....	453

İKİNCİ BÖLÜM
İKİNCİ CİLDİN FOTOKOPİSİ

BİRİNCİ BÖLÜM
İKİNCİ CİLDİN TRANSKRİPSİYONU

[292] içerisindeki bağçesinde işret etmekde iken, saat ikibuçuk sularında üç el silâh atıldığını işitmiş ise de ehemmiyyet vermeyip dışarıya çıkmadığını söylemiştir.

Cereyân eden tahkîkâtdan keyfiyyet ma'lûm-ı âlî-i mutasarrıf-ı ekremîleri buyurulacağı vechile, maktûlün kable'l-vefât "Beni vuran Kampana Serkiz'in çırağıdır." demesine ve merkûm Kampana Serkiz'in Karabet'den başka uşağı olmayıp, merkûm dahi Ermeni müfsidleriyle düşüp kalkması ve kethudâ Vartan ile de sıkça görüşüp Cum'a günü de saat beşde Serkiz'in kahvesinin hâricinde yirmi dakîka kadar kulak kulağa konuşarak birbuçuk saat sonra Karabet'in meydandan sıvışıp gece saat üçde sekr-i hâl ile ikâmetgâhına avdet etmesi ve babalığı Serkiz tarafından edilen nesâyihî adem-i kabûl ile komitelerle görüşdüğünü Serkiz'in beyân etmesine ve meyhânede saat onbuçuğa kadar beraber bulunarak işret ettiklerini medâr-ı isbât için söylediği yumurtacı Avram'ın bi'l-muvâcehe Karabet'i aslâ tanımadığını söylemesine ve leyle-i mezkûrede saat üçde keyf hâliyle dükkâna gelip yattığını peder-i ma'nevîsi söylediği hâlde Karabet'in inkâr etmesine ve Sitrak ile çok def'a görüşmüş oldukları hâlde merkûmu tanımamasına nazaran fi'l-i cerh ve katlin merkûm Karabet nâm-ı diğer Arşak tarafından îkâ' edilmiş olduğu şübhesinden vâreste olunamadığı gibi, meyhâneci Kadı Karyeli Serkiz ve Vartan ile Karabet'in beynehümâdaki dostluklarını ketm etmeleri fi'l-i katlin Karabet tarafından vukû' bulduğundan haberdâr olmaları ve yâhûd bi'l-fi'il Karabet'i îkâ'-ı cürme sevk ettikleri vârid-i hâtır olup her üçünün hakkında mu'âmele-i kânûniyye icrâsı müstelzim bulunduğundan, kendileri mevkûf oldukları ve bu bâbdaki evrâk-ı tahkîkiyyesi merbûtan takdîm-i pîşgâh-ı sâmîleri kılınmış ve muktezâsının îfâsı mütevakkıf-ı re'y-i sâ'ib-i ekremîleri bulunmuş olmanın, ol bâbda.

**Kâtib-i Sâni-i Hazret-i Şehriyârî Atûfetlü Ahmed İzzed Bey Efendi
Hazretleri'ne 16 Mayıs Sene 1312 Târihinde Yazılan Arîzanın
Sûretidir**

Bugün akşamüstü saat onbirbuçuk râddelerinde polis komiserlerinden Markar Efendi Kumkapı'da tütüncü Haydar'ın [293] dükkânı önünde oturmakta

iken bir Ermeni'nin revolver endahtıyla komiser-i mûmâ-ileyhi cerh ederek firâr eylediği ve ta'kîbine yetişen polis me'mûrlarına da altı el revolver endaht eylediği ve Havuzlu Kilisesi civârında me'mûrîn-i ta'kîbiyyenin önlerinden kaybolduğu ve ale'l-acele icrâ kılınan tahkîkâta nazaran cârih-i merkûm Samatya'da Narlıkapı'da sâkin yazmacı çırağı olup yirmidokuz yaşlarında ve Hayık nâmında bulunduğu şimdi el-ân alınan jurnallerden müstefâd olmasıyla cârih-i merkûmun dakîka fevt edilmeyerek derdestine âid tedâbîrin icrâsına müsâra'ât olunduğu ma'rûzdur.

Kâtib-i Sâni-i Hazret-i Şehriyârî Atûfetlü Ahmed İzzed Bey Efendi Hazretleri'ne 17 Mayıs Sene 1312 Târihinde Yazılan Arîzanın Sûretidir

Dün akşam Kumkapı'da polis komiserlerinden Markar Efendi'yi cerh ve me'mûrîn-i ta'kîbiyyeye beş el ateş ederek ferce-yâb-ı firâr olduğu ve taharrîsine müsâra'ât olunduğu arz edilmiş olan yazmacı çırağı Samatyalı Sampik nâm Ermeninin Patrikhâne Kilisesi'ne ilticâ ve dehâlet eylediği ve yedinde iki aded revolver bulunduğu hâlde kilisenin mahzeninde muhtefî olduğu bi't-tahkîk anlaşılarak ve patrik nezdine hey'et-i tahkîkiyye re'îsi gönderilerek cârihin teslîmi taleb olunmasına mukâbil patrik tarafından adem-i ma'lûmât beyân ve tekrâr re'îs-i mûmâ-ileyh gönderilerek cârih-i merkûmun zâbıtaya teslîminde ısrâr olunması üzerine usûlen patriğin muvâfakatı istihsâl olunduktan sonra, mezkûr kiliseye zâbıtaca bi'd-duhûl cârih-i merkûmun zikr olunan mahzeninden aldırılarak ve bâb-ı zabtiyyeye getirilerek taht-ı tevkîfe aldırılmış olduğu ma'rûzdur.

Makâm-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye Yazılan 17 Mayıs Sene 1312 Târihli Tezkirenin Sûretidir

Polis komiserlerinden Markar Efendi'yi dün gece cerh ve ta'kîbine şitâb eden me'mûrîn-i zâbıta üzerine beş-altı revolver endaht ile ferce-yâb-ı firâr olan ve Patrikhâne Kilisesi'ne dehâlet ve ilticâ eyleyen yazmacı çırağı Sampik'in ne sûretle elde edildiği jurnal-i kemterânemle arz olunmuş idi. Ma'lûm-ı âlî-i fehâmet-penâhîleri buyrulduğu üzere [294] öteden beri îkâ'-ı cinâyât eden erbâb-ı fesâddan ferce-yâb-ı firâr olanlar Patrikhâne Kilisesi'yle diğer Ermeni kiliselerine dehâlet ve kiliseler papaz ve hademesi bunları bi'l-ihfâ muhâfaza ve himâyelerine ve firârları esbâbını tehyî'e ve ihzâra müsâra'at eylemekde bulundaklarına ve ibâdethâne olan kiliselerin erbâb-ı mefâsid ve cinâyâta melce' olması ve telkînât-ı mezhebiyye ile mükellef bulunan kiliseler papaz ve hademesinin de erbâb-ı cerâ'im ve şekâveti himâye ve muhâfaza ile emsâli avenenin cür'etlerine hizmet eylemesi münâsib olamayacağına ve bu hâlin devâmı

mu'âmelât ve teşebbüsât-ı zâbitayı işkâl edeceğine binâ'en zikr olunan Patrikhâne ve Gedikpaşa Kiliseleri papaslarıyla hademesinin âcilen tabdîlleri zım-nında Patrikhâneye tablîgât-ı kat'iyeye ifâsı husûsunun Adliye Nezâret-i Celîlesi'ne ve keyfiyyetin savb-ı âcizâneme emr ü iş'âr buyurulması vâbeste-i re'y-i sâmi-i dâver-i a'zamîleridir. Ol bâbda.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 9 Mayıs Sene 1312 Târih ve Üç Yüz On Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Çokmerzmen karyesinde mâh-ı hâlin dördüncü günü sabahı asker kolu tarafından birisi kırma çifteli ve revolver fişengini hâmil ve boz elbiseyi lâbis ve başında şapka olduğu hâlde üç şahsa tesâdüf ve merkûmûn ta'kîb edilmiş ise de karye içerisinde bir hâneye ilticâ ve hâne halkı dahi taş ile ta'kîbât-ı askeriyyeyi redd eyledikleri cihetle, tabur binbaşılığı cânibinden karyenin lâzım gelen mahallerine noktalar ikâme olunduktan sonra zâbita me'mûru polis komiseri ve ma'iiyet-i mevcûdesiyle birlikte karyeye azîmet etmiş ve karyenin ileri gelenleriyle muhtâr ve ihtiyârlarını celb ederek merkûmûnun Serkizyan'ın Kör Agop ve sâbika-i mükerrere ashâbından Sülükçü Kirkor ve Dilli Hacı nâm şahıslar oldukları anlaşılmışla, bunlardan Kör Agop derdest edildiği gibi diğerlerinin dahi ertesi gününe kadar teslîm edecekleri köy muhtârlarıyla ileri gelenleri tarafından ta'ahhüd edilmiş olduğu Adana vilâyet-i behiyyesinden keşîde olunan 5 Mayıs sene 1312 târihli telgrafnâmede beyân olunmuş ve teslîmi karye muhtârânı tarafından ta'ahhüd edilen diğer iki şahıs haklarında mu'âmele-i kânûniyye ifâsı ve şâyed bunları kaçırmışlar ise ta'ahhüdleri hilâfında bulunanların derdestiyle cihet-i adliyyeye teslîmleri ve bunları ta'kîb eden [295] asâkir-i şâhâneyi taş ile redde cür'et edenlerin de cezâsız bırakılmamaları lüzûmu vilâyet-i müşârun-ileyhâya cevâben iş'âr kılınmış olmağla Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle berâ-yı ma'lûmât beyân-ı hâle mübâşeret kılındı. Ol bâbda.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 19 Mayıs Sene 1312 Târih ve İki Yüz Otuz Sekiz Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Dün akşam Kumkapı'da polis komiserlerinden Markar Efendi'yi yazmacı çırağı Samatyalı Haçik nâm şahsın revolver ile cerh ve me'mûrîn-i ta'kîbiyyeye altı el revolver endahet ederek firâr etmesi üzerine, merkûmun Patrikhâne Kilisesi'nde ne sûretle derdest edildiğini hâkî Nezâret-i Celîlelerinden mürsel jurnal, Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu'nda bi'l-mütâla'a bu makûle eşhâs-ı muzır-ranın Patrikhâne Kilisesi'ne kabul ve ihfâsı ve vukû' bulan mürâca'at üzerine iki sûretle lisân kullanılması Patrikhâne Kilisesi'nin hâl-i hâzırını göstermekde bulunmuş ve patrik-i mûmâ-ileyh tarafından mukaddemâ Ergani murahhasasına

gönderilip elde edilen ve 8 Nisan sene 1312 târihinde bâ-tezkire-i çâkerî tercümesi ile berâber huzûr-ı sâmi-i cenâb-ı sadâret-penâhîye takdîm kılınan mektup üzerine henüz irâde-i aliyye-i sadâret-penâhî şeref-vürûd etmemiş idüğünden, îcâb-ı hâl be-tekrâr arz ve istîzân kılınmış olmağla, ol bâbda.

Kâtib-i Sâni-i Hazret-i Şehriyârî Atûfetlü Ahmed İzzet Beyefendi Hazretleri'ne Jurnal ve Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadr-ı A'zamîye ve Adliye ve Mezâhib Nezâret ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlelerine 27 Mayıs Sene 1312 Târihiyle Yazılan Tezkirelerin Sûretidir

Polis komiserlerinden Markar Efendi'yi revolver kurşunu ile cerh ve Ermeni Patrikhâne Kilisesi'ne firâr eden cânî Sampik'in kilise mahzeni dâhilinde yirmi dört saat muhâfaza ve ihfâsı husûsunda zî-medhal olan kilise papazlarıyla hademesinin tebdîlleri zımında Adliye ve Mezâhib Nezâret-i Celîlesi'nden Ermeni Patrikliği'ne icrâ kılınan vesâyâyâ patriklik tarafından cevâb-ı nâ-münâsib i'tâ olunduğu müstahber olup, hâlbuki cânî-i merkûmun kilisede muhâfazası ve firârı esbâbının tehyi'esi husûslarını Haçatur ve Areş ve Hat nâmlarındaki papasların bi'z-zât der'uhde ederek kendilerine [296] cânî hakkında ma'lûmât veren kilise hademesinden ba'zılarını tevbîh eylemiş oldukları da tahkîkât-ı vâkı'adan olmasına ve bu papaslardan Hat nâmındaki papaz mukaddemâ Hınçak Komitesi efrâdından olmasından dolayı, zâbitaca mu'âmele görmüş takımdan Örnekli Ohannes olup, Üsküdar Ermeni erbâb-ı fesâdından ba'zılarının delâlet ve tavassutu ile papaz silkine kabul ettirilmiş bulunmasına ve bu makûle eşhâsın kisve-i rûhâniyyeye bürünerek pâ-yı taht-ı saltanat-ı seniyyede erbâb-ı cinâyete irâ'e-i teshîlât ve teşvîkât eylemelerine müsâ'ade olunması câlib-i nazar-ı dikkat olarak esbâb-ı ma'rûzaya nazaran, bunların burada bekâları uyamayacağına binâ'en, mûmâ-ileyhimin hemen Kudüs-i Şerîf Manastırı'nda ikâme ettirilmek üzere oraya i'zâmları ve yine Kumkapı Kilisesi on ikilerinden Manuk Narlıyan'ın cânî-i merkûmu kilisede ketm ve ihfâ edenlerden olmasına mebnî, dâire-i zabtiyyeye celbine teşebbüs olundukda tebe'a-i İrâniyyeden olduğunu bi'l-beyân da'vet-i vâkı'aya icâbet etmemiş ve hâlbuki kilise mütevellîliğine ve emsâli hizmetlerinde ecnebî kabul olunmaması lâzım gelir iken İrânî-i merkûmun sûret-i kabûlü muhtâc-ı îzâh bulunmuş olduğundan, bu bâbda îzâhât-ı kâfiyye i'tâsı zımında Ermeni Patrikliği'ne teblîgât-ı kat'iyeye îfâsı nezâret-i müşârun-ileyhâya ve bir polis komiserine sû-i kasd eden cânîyi muhâfaza ile teşebbüsât-ı cinâ'iyeye iştirâk eylemiş olan Manuk Narlıyan'ın nezâret-i zâbita altında hemen İrân'a def' ve i'zâmı için İran Sefâreti'ne teblîgât icrâsı cânib-i Bâb-ı Âlî'ye iş'âr kılınmış olduğu ma'rûzdur.

**Kâtib-i Sâni-i Hazret-i Şehriyârî Atûfetlû Ahmed İzzet Beyefendi
Hazretleri'ne Jurnal ve Huzûr-ı Me'âlî-Mevfûr-ı Cenâb-ı
Sadâret-penâhîye ve Adliye ve Mezâhib Nezâret ve Dâhiliye
Nezâret-i Celîlelerine 25 Mayıs Sene 1312 Târihiyle Gönderilen
Tezkirenin Sûretidir**

Bir ay evveline gelinceye kadar komiteler tarafından itlâf edilen me'mûrîn-i zâbıtanın başka şu onbeş yirmi gün zarfında Dersa'âdet polis me'mûru Halil ve zâbıta müstahdemîninden Sitrak ve Kumkapı polis komiseri Markar Efendiler ayrı ayrı ve bıçak ve revolverlerle sû-i kasde uğradılmış oldukları gibi Erzurum'da polis me'mûrlarından Mıgırdıç Efendi'nin üzerine leylen Vahan nâmında bir Ermeni tarafından katl kasdıyla bir el silâh endaht ve politika müttehemlerinden Erzincanlı Çekuryan Mağar ve rufekâsı taraflarından Celicalı karyesinde tesâdüf eden kesâna silâh isti'mâl ile bir İslâmın katl olunması ve Van'ın [297] Şuşansi karyesi manastırında silâh ta'lîm ve ta'allümü ile müştâğil bulunan Ermeniler tarafından bi't-tesâdüf on zabtiyyeye bir saat kadar silâh atılması ve yine Van'ın Dir-i Meryem Kilisesi'nde muhtefî Ermeni eşkiyâsı tarafından geçende üç Kürdün sûret-i vahşiyânede katl ve üçünün cerh ve Elkel karyesinde Ermeni eşkiyâsı tarafından iki Kürdün kezâlik sûret-i vahşiyânede katl ve Van'ın Çakılbend karakolhânesinde leylen nöbet vazîfesini îfâ eden zabtiyye neferi üzerine bir el silâh endaht edilmesi gibi zuhûr eden ef'âl-i cinâ'iyye her taraftan iğtişâşâtı der'uhde etmiş olan Truşak Komitesi'nin mukaddemât-ı teşebbüsât-ı ihtilâliyyesi olup, cânîler acaleten ve emsâline ibret-i mü'essire olacak sûretle cezâ görmeyecek olurlar ise, bu seneki iğtişâşâtın önünü almak mümkün olamayacağından mâ'adâ refîklerine sû-i kasd eden Ermeni cânîlerin mahbûsiyyetden başka bir cezâ görmemeleri me'mûrîn-i zâbıtanın fütûrunu ve daha doğrusu insilâb-ı cür'etlerini mûcib olmakda bulunduğundan, vakit fevt edilmeyerek icrâ-yı îcâbı ayrı ayrı tezkirelerle sûret-i mahsûsada taraf-ı sâmi-i sadr-ı a'zamî ile Adliye ve Mezâhib Nezâret ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlelerine iş'âr kılınmış olduğu ma'rûzdur.

**Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 20 Mayıs Sene 1312
Târih ve İki Yüz Kırk Bir Numaralı Tezkirenin Sûretidir**

Misyon Popüler Revize'nin taht-ı himâyesinde olarak iki yüz kişiden mürekkeb akd olunan ve papasları dâhil olduğu hâlde bir çok Ermeniler hazır bulunan bir ictimâ'da ahâlî-i İslâmiyyenin eser-i ta'assubu olarak vukû' bulan kıtâl esnâsında altmış bin kişinin telef edildiğinden bahs olunmuş ise de, hitâm-ı ictimâ'da toplanan i'âneden pek cüz'î bir meblağ hâsıl olmuş idüğünün Marsilya Şehbenderliği'nden iş'âr kılındığı Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'nden bâ-tezkire bildirilmekle ve telefâtın mikdârı hakkındaki beyânât eser-i agrâz

bulunan mübâlagâtdan ibâret olarak, ol bâbda icrâ kılınan tahkîkât üzerine vefeyâtın mikdâr-ı hakîkîsi akdemce nezâret-i müşârun-ileyhâya iş'âr kılınmağla Tesrî'-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle berâ-yı ma'lûmât beyân-ı hâle ibtidâr olundu. Ol bâbda.

[298] Van Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan 25 Mayıs Sene 1312 Târihli Telgrafnâmenin Sûretidir

Bu gece saat altıda Çalıkoğlu Mahalleli Karabet veled-i Kigork'un hâne-sine Ermeni eşkiyası duhûl ile merkûm Karabet'in göbeği altından ve sağ tarafından iki kurşun isâbet ile cerîhadar ederek, eşkiyâ-yı merkûmenin firâr-larında merkûm Karabet arkadan ve eşkiyâ-yı merkûmeden Vanlı Şuranlı oğlu Nişan'ın attığı kurşun te'sîrinden vefât eylediği ve tahkîkâta devâm edilmekte olduğu arz olunur.

Van Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan 26 Mayıs Sene 1312 Târihli Telgrafnâmenin Sûretidir

Bu gece saat üç râddelerinde Terzi Perink Mahallesi'nde Ermeni eşkiyasının derdest ve taharrî esnâsında Keşiş Ohannes oğlu maktûl Stepan'ın kâtili Kirkor derdest edildiği ma'rûzdur.

Kâtib-i Sâni-i Hazret-i Şehriyârî Atûfetlü Ahmed İzzet Beyefendi Hazretleri'ne Jurnal ve Huzûr-ı Me'âlî-Mevfûr-ı Cenâb-ı Sadâret-penâhîye ve Adliye ve Mezâhib Nezâret ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlelerine 25 Mayıs Sene 1312 Târihiyle Gönderilen Tezkirenin Sûretidir

Dört yüz kişiden mürekkeben teşekkül eden Ermeni cemiyet-i fesâdiyyesinden bir kısmının pâ-yı taht-ı saltanat-ı seniyyede tekrâr bir vak'a ihdâsı için Kasımpaşa'da kâ'in Kulaksız Ermeni Kilisesi'nde bi'l-ictimâ' müzâkerât-ı fesâdiyyede bulunmuş oldukları tahkîkât-ı zâbıta ile derece-i sübûta vâsıl olarak derdest edilmiş ve harekât-ı vâkı'alarını kısmen ve mü'evvilen ikrâr ve i'tirâf eyledikleri hâlde ale'l-kâ'ide cihet-i adliyyeye tevdî' kılınmış olan ma'lûmu'l-esâmî kesânın rufekâsından olup, bu kerre dahi derdest olunan ve her biri beyne'l-fesede binbaşı ve ellibaşı lakablarıyla yâd edilen eşhâs-ı mefsedet-ihtisâsın dahi tamâmen ve mü'evvilen ikrâr-ı cürm eylemeleri ve ikâmetgâhlarında komiteye mahsûs bir mühür ve Hınçak nâm ihtilâl gazetesinden bir nüsha zuhûr eylemesi üzerine, bunlar dahi ale'l-usûl cihet-i adliyyeye tevdî' olunarak ma'a-mâ-fih âyîn-i rûhânî icrâsına tahsîs kılınmış olan kilisede müzâkerât-ı fesâdiyye için vukû'u tahakkuk eden sâlifü'l-arz ictimâ' fevka'l-âde câlib-i nazar-ı dikkat bulunmuş olduğundan ve tafsîlât-ı ma'rûzadan bahisle taraf-ı

sâmî-i sadr-ı a'zamî ile [299] Adliye ve Mezâhib Nezâret ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlelerine ayrı ayrı sûret-i mahsûsada tezkireler yazılmış olduğu berâ-yı ma'lûmât ma'rûzdur.

12 Kânûn-ı Sâni Sene 1311 Târihli Husûsî Arîza ve Huzûr-ı Me'âlî-mevfûr-ı Cenâb-ı Sadâret-penâhîye Tezkire Sûretidir

Karagözyan Dikran ve Maksûd-zâde Sebuhan ve Mehmed Ali Paşa Hanı'nda tüccârdan Andon Haçayan Efendilere ve sâir Ermeni mu'teberânına tehdîdnâmeler irsâliyle para taleb ve para vermeyenleri i'dâma cür'et etmek üzere ahîren teşekkül eden komitenin sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde derdest edilmiş olan ba'zı a'zâsının tahkîkât-ı istintâkiyyelerinden istihsâl olunan ma'lûmâta nazaran, mezkûr komite Yalova'da "Beyni" ve "Kazarak" ve "Büyük Yeniköy" ve "Soluz" ve "Göle" ve "Ortaköy" ve "Çengiler" ve "Lâledere" ve "Çukurbel" ve "Kılınç" köylerini dolaşarak bu köylerin ahâlîsini umûmen komiteye idhâl için mahsûsen müfsidler göndermiş ve tertîbât-ı fesâdiyyeyi her on müfside bir onbaşı ta'yîni ile ikmâl ettirmiş ve kurâ-yı mezkûreden Ortaköy'de sâkin ipekci Jangözyan Haçik oralarca bil'igfâl tahrîr edilen erbâb-ı fesâdın en büyük re'îsi olup İstanbul Komitesiyle doğrudan doğru muhâbere eylediği anlaşılmış ve şu hâlde mezkûr mahaller Ermenileri taraflarından dahi bir uygunsuzluk îkâ'ı ihtimâlden gayr-i ba'îd bulunmuş olduğundan, tedâbîr-i lâzîme-i ihtiyâtiyyenin müsâra'aten icrâsıyla beraber re'îs-i merkûmun dağdağasızca tutturulup mahfûzen bâb-ı zabtiyyeye irsâli zımında vilâyete emir i'tâsı taraf-ı sâmî-i sadr-ı a'zamîye bâ-tezkire iş'âr kılınmış olduğu ma'rûzdur.

Kâtib-i Sâni-i Hazret-i Şehriyârî Atûfetlü Ahmed İzzet Beyefendi Hazretleri'ne 26 Mayıs Sene 1312 Târihinde Gönderilen Arîzanın Sûretidir

Madam Baranzo ile üç kişi bugün hamamlara yakın bir mahalde bir kaç şakî tarafından kaldırılarak dağa götürüldüğü Yalova Hamamı merkezinden Baranzo imzâsıyla alınan telgrafnâmede bildirilmiş ve ehemmiyyet-i maslahata binâ'en ve serî'an tedâbîr-i mükemmele [300] ittihâzıyla mezbûrenin ve diğer üç kişinin sâlimen tahlîsleri ve keyfiyyetin bildirilmesi İzmir Mutasarrıflığı'na ve ihtiyâten Hüdâvendigâr Vilâyet-i Celîlesi'ne telgrafla iş'âr kılınmış ve Bâb-ı Âlîye de ma'lûmât verilmiş olduğu ma'rûzdur.

**Hüdâvendigâr Vilâyet-i Celîlesiyle İzmid Sancağı Mutasarrıflığı'na
26 Mayıs Sene 1312 Târihiyle Keşîde Olunan Telgrafnâmenin
Sûretidir**

Madam Baranzo ile üç kişi bugün hamamlara yakın bir mahalde bir kaç şakî tarafından kaldırılarak dağa götürüldüğü Yalova Hamamı merkezinden Baranzo imzâsıyla alınan telgrafnâmede bildirilmiş ve ehemmiyet-i maslahat, muthâc-ı îzâh olmadığı derkâr bulunmuş olmağla serî'an tedâbîr-i mükemmele ittihâzıyla mezbûre ile diğerlerinin sâlimen tahlîsleri ve netîcenin bildirilmesi ehemmiyetle ihtâr olunur.

**Karamürsel Kazâsı Kaymakamlığı'yla Yalova Nâhiyesi Müdîriy-
yeti'ne 27 Mayıs Sene 1312 Târihinde Yazılan Telgrafnâmenin
Sûretidir**

Madam Baranzo'yu dağa kaldıranların Karadağ ve Yunan kıyâfetlerinde olduğu anlaşılmış ve ma'a-mâ-fih Yalova'nın Ortaköy ve civârı kurâsında sâkin Ermenilerin bu yolda çeteler tertîb edecekleri müstahberât-ı vâkı'adan olmasına nazaran eşkiyâ-yı merkûmenin Ermeni erbâb-ı fesâdından olmaları ihtimâli câlib-i nazar-ı dikkat bulunmuş olduğundan, taharriyât ve ta'kîbâtın ona göre icrâ ve Madam Baranzo'nun muhâfaza-i hayâtına i'tinâ olunması tavsiye olunur.

**Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesiyle
Makâm-ı Sâmi-i Sadâret-i Uzmâya 26 Mayıs Sene 1312 Târihinde
Gönderilen Jurnal Sûretidir**

Bugün Yalova'da hamamlar sâhibi Mösyö Baranzonun zevcesi kâbile-i meşhûre Madam Munye'nin refâkatinde bir kaç kişi ile dağa kaldırıldığına dâir alınan telgraf üzerine tedâbîr-i tahlîsiyyenin ittihâzı-çün Hüdâvendigâr Vilâyet-i Celîlesiyle İzmid Mutasarrıflığı'na bâ-telgraf ma'lûmât verilmişdi. Bu gece Sırbeye Sefâreti Baştercümanı Mösyö Terahan çâkerhânelerine gelerek kendi hemşireleri dahi Madam Baranzo ile birlikte eşkiyâ tarafından dûçâr-ı tecâvüz olduğunu beyân ile tahlîsleri [301] esbâbının istikmâlini iltimâs eylemiş ve zâten tedâbîr-i lâzıme ittihâz kılınmış olduğu ma'rûzdur.

**Kâtib-i Sâni-i Hazret-i Şehriyârî Atûfetlü Ahmed İzzet Beyefendi
Hazretleri'ne Jurnal ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Tezkire: 27
Mayıs Sene 1312**

Dünkü gün Madam Munye ile Sırbeye Sefâreti baştercümanının hemşire ve kerîmesini Yalova Hamamı civârından dağa kaldıran eşkiyâ çetesi Hınçakyanların re'îsi olup, her türlü mefâsidede bulunacağını ve lede'l-îcâb bu gibi eşkiyâ çeteleri tertîb edeceğini söylediği tahkîkât-ı câriyyeden müstebân

olarak, mahalliyle bi'l-muhâbere mukaddemâ taharrî ettirilmiş iken, yerine sehven diğeri gönderilmiş olan Yalova Ortaköy'de sâkin Zamgoçyan Haçık ile Hınçakyanlarca onbaşı addedilen Karsan karyesinde muhtâr Kiragos Sarıyan ve Çukur köyünde kısa boylu, sarıya meyyâl çehreli, kumral bıyıklı, kırmızı yüzlü, ismi mechûl bir şahıs ve komitece her sekiz nefere vurucu ta'yîn olunanlardan Çengiler'de Katırcı Kirkor Silvaçyan ve Beyni karyesinde rencber Ohannes ve Ortaköy'de Ducyan Karabet ve Truşakyanların re'îsi Çengilerde Ermeni Mektebi Muallimi Karabet Soluzyan nâm şahıslar ve yâhûd onların tertîb etmiş olduğu çeteler olmak ve eşhâs-ı merkûme derdest ve sûret-i hakîmânede isticvâb edilince hakîkat tezâhür etmek kaviyyen me'mûl olmasına binâ'en şimdi Yalova'da bulunan İzmid mutasarrıfına bu bâbda îcâbı vechile ta'lîmât-ı kâfiyye ve serî'a i'tâsı Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne iş'âr kılındığı berâ-yı ma'lûmât ma'rûzdur.

Huzûr-ı Me'âlî-Mevfûr-ı Cenâb-ı Sadâret-penâhîye 27 Mayıs Sene 1312 Târihinde Gönderilen Tezkirenin Sûretidir

Düinkü gün Yalova Hamamı civârında eşkiyâ tarafından dağa kaldırılmış olan hamâm-ı mezkûr sâhibi Mösyö Baranzo'nun zevcesi kâbile-i meşhûre Madam Munye ile Sırbiye Sefâreti Baştercümanı Mösyö Terahan'ın hemşire ve kerîmesinin tahlîsleri emrinde tedâbîr-i mukteziyyenin ittihâzı îcâb edenlere tavsiye ve iş'âr kılındığı arz olunmuşdu. Yalova zâbıta me'mûrundan bugün alınan telgrafnâmede tercüman-ı mûmâ-ileyhin hemşiresi talep edilen onbeşbin lira [302] fidiye-i necât için yazılan kâğıd ile i'âde edildiği ve kerîmesi ile Madam Muiyne'nin nezd-i eşkiyâda kaldığı gösterilmiş ve şimdi kâtib-i sâni-i hazret-i şehriyârî cânibinden alınan tezkire-i cevâbiyye-i husûsîde eşkiyâ-yı merkûmenin kuvve-i musallaha ile ta'kîblerinin kadınların itlâfını müstelzim olacağı beyânıyla ta'tîli Fransız Sefâreti'nden beyân olunmakda olmasına ve işin hâ'iz olduğu ehemmiyyete nazaran zât-ı sâmi-i sadâret-penâhîleriyle bi'l-müzâkere verilecek karâra göre îcâb-ı hâlin icrâ ve ol bâbda taraf-ı âcizîye ta'lîmât i'tâsı bâ-emr ü fermân-ı hümayûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'ne cevâben teblîğ kılınmağla, Bâb-ı Âlî ile bi'l-muhâbere îcâb-ı hâlin sür'at-i icrâsı emr ve iş'âr buyrulmuş olmağla, hüküm, emr ü fermân-ı hümayûn-ı hazret-i pâdişâhîye ve gerçi eşkiyâ-yı merkûmenin Karadağ ve Yunanlı kıyafetinde oldukları cümle-i iş'ârât-ı mahalliyyeden ise de, evvelce de arz olunduğu vechile Yalova'nın Orta karyesiyle civârında sâkin Ermenilerin bu yolda çeteler tertîb edecekleri müstahberât-ı vâkı'adan ve erbâb-ı fesâd her türlü şekil ve kıyafete girmeleri muhtemelât-ı kaviyyeden olmasına nazaran, ta'lîmât-ı mukteziyyenin sür'at-i ta'yîn ve emr ü iş'ârını müsâ'ade-i aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri şâyân buyrulmak bâbında.

**Kâtib-i Sâni-i Hazret-i Şehriyârî Atûfetlü Ahmed İzzet Beyefendi
Hazretleri'ne Jurnal ve Taraf-ı Sâmi-i Sadr-ı A'zamî ile Dâhiliye
Nezâret-i Celîlesi'ne Tezkire: 27 Mayıs Sene 1312**

Yalova hamamları sâhibi Mösyö Baranzo'nun zevcesi kâbile-i meşhûre Madam Munye'nin bir kaç refîkiyle beraber eşkiyâ tarafından dağa kaldırıldığı jurnal-i kemterânemle arz olunmuşdu. Eşkiyâ-yı merkûmenin Karadağ ve Yunan kıyâfesinde oldukları anlaşılıp ma'a-mâ-fih Yalova'nın Ortaköy karyesiyle civârında sâkin Ermenilerin bu yolda çeteler tertîb edecekleri müstahberât-ı vâkı'adan olmasına nazaran, eşkiyâ-yı merkûmenin o civâr Ermeni fesâdından olmaları ve her türlü şekil ve kıyâfete girmeleri kaviyyen muhtemel olduğundan, bu bâbda icrâ olunmakda olan tahkîkât ve taharriyâtta bu cihetin de nazar-ı dikkate alınması ve o civâr Ermeni ahâlîsinin ahvâl ve harekâtı nezâret ve tefahhusât-ı dâime altında bulundurulurken icrâ-yı şekâvet-i mel'anetlerine meydan verilmemesi zımnında îcâb edenlere evâmîr-i mukteziyye i'tâsı makâm-ı sâmi-i sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne yazılmış olduğu berâ-yı ma'lûmât ma'rûzdur.

**[303] 27 Mayıs Sene 1312 Târihinde Kâtib-i Sâni-i Hazret-i Şehriyârî
Atûfetlü Ahmed İzzet Beyefendi Hazretleri'ne Gönderilen Jurnal ve
Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne
Yazılan Tezkirenin Sûretidir**

Truşak nâmındaki Ermeni sû-i kasd komitesinin şu aralık me'mûrîn-i inzibâtiyyeye sû-i kasd icrâ etmeleri cümle-i tasmîmât-ı mel'anet-kârânelerinden olup, bu gece dahi saat onikiyi çeyrek geçerek Kumkapı'da Patrikhâne köşesinde meyhâneci Kirkor'un dükkânında mezkûr komite efrâdından bir Ermeni Kumkapı Kilisesi kandilciliğinden muhrec Onnik nâm kimesneyi kama ile iki-üç mahallinden tehlikeli sûretde cerh ederek firâr etmiş ve derdestine teşebbüs eden polis efrâdından Ürgüplü Mehmed Efendi'ye de üç-dört el revolver boşaltılmış ise de mûmâ-ileyh tarafından bi'l-mukâbele cârih-i merkûm meyyiten elde edilmiş ve merkûm Onnik'in keyfiyyet-i cerhi geçende Patrikhâne Kilisesi'nde ihfâ edilmiş olan polis komiseri Markar Efendi'nin cârihinin muhtefî olduğu mahallî zâbitaya ihbâr etmiş olması zannından münba'is idüğü hiss olunarak ve cârih Ermeni'nin lede't-taharrî üzerinden revolver ve bir takım fişenkler zuhûr ederek tahkîkâtın icrâsına müsâra'at olunmuş ve hâsıl olacak netîcenin ba'de arzı tabîî bulunmuş olduğu ma'rûzdur.

Kâtib-i Sâni-i Hazret-i Şehriyârî Atûfetlü Ahmed İzzet Beyefendi Hazretleriyle Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadr-ı A'zamîye ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 28 Mayıs Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Van'ın Hanikoğlu Mahallesi'nde Ermeni Mıgırdıç'ın hânesine dün gece bir takım mechûlü'l-esâmî Ermeni eşkiyâsının duhûl ve merkûmun zevcesini tehlikeli sûretle cerh eyledikleri ve tahkîkâtına devâm olduğu Van Polis Ser-komiserliği'nden alınan telgrafnâmeden müstebân olduğu ma'rûzdur.

[304] 28 Mayıs Sene 1312 Târihiyle Kâtib-i Sâni-i Hazret-i Şehriyârî Atûfetlü Ahmed İzzet Beyefendi Hazretleriyle Gönderilen Jurnal ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Yazılan Tezkire Sûretidir

Dersa'âdet'de îkâ'-ı fesâda sâ'î olanların ekserîsi Tekfurdağı Ermenileri olup, bunların Kumkapı ve Gedikpaşa ve Samatya'da mikdârı beşbine karîb ve hânelerde ve bekâr odalarında müctemi'an sâkin olmalarına ve Hınçakyanların geçen sene îkâ' etmiş oldukları iğtişâşâtdan daha mü'essir şûrişlerin bu sene icrâsını der'uhde eden ve me'mûr ve muhbirlere sû-i kasd sûretiyle teşebbüsât-ı mel'anet-kârânelerini icrâyâ başlayan Truşak Komitesi'nin vesâ'it-i icrâ'iyyesi olmak üzere Tekfurdağı Ermenilerinden bir haylisini iğfâl etmiş olduğu cümle-i istitlâ'âtdan bulunmasına binâ'en, bunlardan maznûn olanların zâbitaca hemen memleketlerine i'âdelerine teşebbüs olduğundan ba'demâ hükûmet-i mahalliyece bu makûlelerin berren ve bahren Dersa'âdet'e gelememeleri esbâbının istikmâliyle beraber oraca da bir fenâlık îkâ' etmemeleri için tahkîkât ve ta'kîbât-ı mükemmele icrâsı zımında mutasarrıflığa teblîgât îfâsı Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne yazılmış olduğu ma'rûzdur.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 28 Mayıs Sene 1312 Târih ve İki yüz Yetmiş üç Numaralı Tezkirenin Sûretidir

İkâ'-ı fesâda sâ'î olan Tekfurdağı Ermenileri hakkında ittihâz ve icrâ buyrulan tedâbîre ve bunların mahallince de bir fenâlık îkâ' etmemeleri için tahkîkât ve ta'kîbât-ı mükemmele icrâsı lüzûmuna dâir şeref-tevârüd eden 28 Mayıs sene 1312 târih ve iki yüz iki numaralı tezkire-i aliyye-i dâverîleri mûcibince Edirne vilâyetine hemen telgrafla teblîgât îfâ kılınmış ve oradan alınacak cevâbın da başkaca izbâr kılınacağı derkâr bulunmuş olmağla, Tesrî'-i Mu'âmelât Komisyonu karârıyla beyân-ı keyfiyyete ibtidâr olundu. Ol bâbda.

**Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 26 Mayıs Sene 1312
Târih ve İki Yüz Altmış İki Numaralı Tezkire Sûretidir**

23 Mayıs sene 1312 târihli ve yüz seksen dört rakamlı tezkire-i aliyye-i dâverîlerinde beyân buyrulduğu vechile Truşak ve Hınçak nâmındaki fesâd komiteleri tarafından bu sene îkâ'ı mutasavver olan i'tişâşâta fırsat verilmemek üzere iltizâm-ı [305] kemâl-i dikkat ve basîret olunması için şifreli telgrafla Erzurum, Van, Bitlis, Ma'mûretülazîz, Trabzon, Ankara, Sivas, Adana, Konya, Diyârbekir, Haleb, Hüdâvendigâr vilâyetleriyle İzmir Mutasarrıflığı'na vesâyâ-yı lâzıme icrâ kılındığının cevâben sûy-ı âlî-i âsafânelerine izbârı Tesrî'-i Mu'âmelât Komisyonu'ndan ifâde kılınmış olmağla, ol bâbda.

**Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 28 Mayıs Sene 1312
Târih ve İki Yüz Yetmiş İki Numaralı Tezkirenin Sûretidir**

25 Mayıs sene 1312 târihli ve yüz seksen sekiz numaralı tezkire-i aliyye-i dâverîleri üzerine dâ'î-i mes'ûliyyet harekât-ı mefsedet kârîye ve me'mûrîn-i zâbitaya karşı isti'mâl-i silâha cür'etlerinden dolayı ahz ü girift olunan eşhâs-ı mel'anet-ihtisâsa âid mu'âmelât-ı kânûniyye sür'at ve ehemmiyyet-i mahsûsa ile ru'yet ve temşiiyeti zımnında îcâb eden me'mûrîn-i adliyye evâmir-i kat'iiyye i'tâsı lüzûmu Adliye Nezâret-i Celîlesi'ne ve me'mûrîn-i Adliye'nin ahvâl ve harekâtı mütemâdiyen nazar-ı dikkatde tutularak ma'âmelât-ı mühimmesinin mihver-i matlûbede deverânı esbâbının istikmâli ve îfâ-yı vazîfede tekâsül ve rehâvetleri görülenler olduğu takdîrde hemen bildirilmesi husûsu Erzurum, Bitlis, Van, Ma'mûretülazîz, Diyârbekir, Sivas, Ankara, Konya, Haleb, Adana, Hüdâvendigâr vilâyetleriyle İzmir Mutasarrıflığı'na iş'âr kılındığı gibi, îcâb-ı hâlin huzûr-ı sâmi-i sadâret-penâhîye arz ve izbâr olunduğunun Tesrî'-i Mu'âmelât Komisyonu'nun ifâdesiyle beyân ve iş'ârına mübâderet olundu.

**Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 29 Mayıs Sene 1312
Târih ve İki Yüz Yetmiş Sekiz Numaralı Tezkirenin Sûretidir**

Zeytunluların üçyüzaltı senesindeki vukû'âtından dolayı üçyüzsekiz senesinde mahfûzen merkez-i vilâyete ve oradan Dersa'âdet'e gönderilerek afv-ı âlîye mazhar olan Fransa Murahhasası Nikogos Fransa'ya gitmek üzere Mar'aş'a gelerek Kırklar Kilisesi'ne misâfir olduğu ve merkûmun Ermenilerin en mü'essir müşevviklerinden olup seyyi'ât-ı sâbıkasına ve ahvâl-i hâzıraya nazaran Fransa'ya gitmesi mahzûrdan sâlim olamayacağı Mar'aş Mutasarrıflığı'ndan telgrafla bildirilmiş [306] ve bu gibi eşirrârın her vakitte ve ale'l-husûs henûz ıslâh-ı sahîh hâsıl etmemiş bir hâl içinde bulunan Fransa'ya girmesi gayr-i câ'iz olduğundan men'-i azîmeti cevâben mahalline bildirilmiş idüğü Haleb vilâ-

yetinin 26 Mayıs sene 1312 târihli telgrafnâmesinde iş'âr olunmuş ve merkûmun Fransa'ya azîmeti mahzûrdan sâlim olmadığı beyân edilmesine nazaran ittihâz olunan tedâbîr ve mu'âmelât-ı musîbe olarak muhâfaza-i âsâyîşe i'tinâ ve dikkatle ahvâl-i gayr-i merziyye hudûsuna meydan verilmemesi vilâyet-i müşârun-ileyhâya telgrafla cevâben izbâr kılınmış olmağla, Tesrî'-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle berâ-yı ma'lûmât beyân-ı hâle ibtidâr kılındı.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 30 Mayıs Sene 1312 Târih ve İki Yüz Seksen İki Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Kasımpaşa'da kâ'in Kulaksız Ermeni Kilisesi'nde ictimâ' eden erbâb-ı mefâsidin sûret-i istîsâllerine ve âyîn-i rûhânî icrâsına tahsîs kılınmış olan kilisede müzâkerât-ı fesâdiyye için vukû'u tahakkuk eden ictimâ'ın câlib-i nazar-ı dikkat bulunduğundan bahisle ol bâbda lâzım gelen tedâbîrin ittihâzına dâir 25 Mayıs sene 1312 târihli ve yüz seksen yedi numaralı tezkire-i aliyye-i dâverîlerinden ve Patrik İzmirliyan Matyos Efendi'nin patrik vekâleti zamanında Ergani Ermeni Murahhasalığı'na irsâl edip, elde edilen mektubundan ve geçende polis Markar Efendi'yi cerh ile Patrikhâneye ilticâ eden şahs-ı şerîr hakkında Patrikhânece gösterilen me'âmeleye dâir mesbûk olan iş'âr-ı âlî-i düstûrîlerinden bahs ile, eğerçi mazanna-i sû' olan ru'esâ-yı rûhâniyye ile mekteb muallimleri haklarında ta'kîbât-ı kânûniyye icrâsı ve derûnunda evrâk ve eşhâs-ı muzır olmağla istihbâr kılınan me'âbid ve mekâtibin taharrîsi ol bâbda vâkı' olan istîzân üzerine Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâ karârıyla îfâ buyurulan teblîgât-ı sâmiyye iktizâ-yı âlîsinden ise de, ahvâl-i meşrûhaya nazaran şu uygunsuzlukların esâsından kal'ına âid bir tedbîr-i eslem ittihâzı lüzûmu Tesrî'-i Mu'âmelât Komisyonu karârıyla bu kerre de huzûr-ı sâmi-i hazret-i sadâret-penâhiye arz ve izbâr kılınmış olmağla.

Van Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden 3 Haziran Sene 1312 Târihiyle Alınan Telgrafnâmenin Sûretidir

Dün gece saat tahmînen dört buçuk râddelerinde kasabaya bir buçuk saat mesâfede bulunan Şiran Bey'in tarlasında nizâmiye mülâzim-i sânisî Receb Efendi ma'iiyeti asâkir-i nizâmiyye ile devren geşt ü güzâr eylediği sırada Ermeni eşkiyâsından bir çetenin [307] tesâdüf etmeleriyle beraber eşkiyâ-yı merkûme tarafından ateş edilmesi üzerine ve mülâzim-i mûmâ-ileyh ve neferâtdan Mehmed'e tesâdüf eden kurşunların tehlikeli bir sûretde her ikisini de cerh eylediğini ve el-yevm saat dört buçuk râddelerinde Ermeniler dükkân-larını açmayıp hânelerinde tecemmu' ederek asâkir-i şâhâne ve ahâlî-i İslâmiyyeye pencerelerden siper alarak ateş etmekde oldukları ve tafsîlât ve netîce-i hâlin ba'de arz olacağından, şimdilik berâ-yı ma'lûmât arz olunur.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 3 Haziran Sene 1312 Târih ve İki Yüz Doksan Üç Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Van'da zuhûr eden hâdiseye dâir vilâyet-i mezkûre vâililiğinden bu günkü târihle alınan telgrafnâmenin sûreti Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle berâ-yı ma'lûmât leffen sûy-ı âlî-i âsafânelerine isrâ ve vilâyet-i müşârun-ileyhâya cevâben vesâyâ-yı lâzıme icrâ kılınmış olmağla.

Van Vilâyet-i Aliyyesinden Vârid Olup Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden bâ-Tezkire Gönderilen 3 Haziran Sene 1312 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Sûretidir

Bu gece Van'ın bağçeleri hâricinde gezmekde olan asâkir-i şâhâne devriye koluna tesâdüf eden Ermeni eşkiyası tarafından asâkir-i mezkûre kolunun kumandasına me'mûr mülâzim ile bir neferi kurşunla mecrûh etmelerinden sabahleyin saat üç buçukta tahkîkât ile meşgûl iken, mezkûr bağçelerin etrafından ve kasaba derûnundan silâh sesleri işidilmesi üzerine der'akab Sa'deddîn Paşa ve Kumandan Paşa hazerâtı tarafından lâzım gelen noktalara taburlar ve kollar sevk edilerek ve kendileri de bi'z-zât giderek men' ve teskîn-i vak'aya çalışmaktadırlar. Ermeniler hânelerinin percerelerinden silâh atmakta oldukları ve İslâmdan dahi ba'zı hânelere tasallut vukû' bulduğu ve her iki taraftan çend nefer maktûl ve mecrûh olduğu ve tafsîl-i keyfiyyet akşam arz olunacağı ma'rûzdur.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Yazılan 23 Mayıs Sene 1312 Târihli Tezkire Sûretidir

Van'da geçende ve ahîren derdest olunan Ermenilerin isticvâblarından ve üzerleriyle hânelerinde bulunan evrâk muhteviyâtından [308] tertîbât-ı fesâdiyyeye dâir istihsâl olunan ma'lûmâtla ba'zı mütâla'âtı hâvî Van vilâyetinden vârid olup bir sûreti şeref-vârid-i dest-i tekrîm olan 19 Mayıs sene 1312 târihli ve iki yüz yirmi dört numaralı tezkire-i aliyye-i dâver-i ekremîleriyle irsâl buyurulan tahrîrât mütâla'a-güzâr-ı âcizânem oldu. Vilâyetin Truşak Komitesi mesleği hakkında verdiği ma'lûmât doğru olmayıp, çünkü bu komite ile Hınçak Komitesi beyninde ihtilâl çıkarmak, kan dökmek, cebir ve şiddet göstermek, sû-i kasd icrâ etmek husûsunda zerre kadar bir fark olmadığı gibi, maksadları beynindeki fark ve ihtilâf ise birinin sosyalizm efkârına, diğerrinin de iştirâk-i emvâl usûlû hilâfında bir Ermenistan hükûmeti teşkîli teşebbüsüne hizmet etmekden ibâret olmasına ve geçen sene Hınçak Komitesi'nin îkâ' eylediği iğtişâşâtdan Ermeniler mutazarrır oldukları-çün bu sene sûret-i mâhirânede ihtilâl îkâ'ını Truşak Komitesi der'uhde edip Hınçak Komitesi de buna muvâfakat ve Hınçakyanları Truşakyanlara mu'âvenete da'vet ile hattâ bir aydan

Beri gazetesini bile ta'tîl ederek umûm komitelere Truşak gazetesi nüshalarını göndermekte olmakla beraber Van ve Erzurum vilâyetlerinde Truşakyanlar Hınçakyanlardan daha kuvvetli olup, bu sene îkâ' edilecek iğtişâşât Van ve Erzurum ve Adana ve Haleb vilâyetleriyle beraber Ermeni vukû'âtı zuhûr etmemiş ve Ermeni ahâlînin cür'etlerine henüz hâlel gelmemiş olan sâir mahallere hasır edilmiş bulunmasına nazaran, her tarafça fevka'l-gâye iltizâm-ı dikkat olunmak muvâfık-ı kâ'ide-i ihtiyât olur ise de icrâ-yı îcâbı vâbeste-i re'y ü irâde-i dâver-i ekremîleri olmağla.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 2 Haziran Sene 1312 Târih ve İki Yüz Doksan Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Mülhakâtdan alınan telgrafnâmelerde sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde vilâyetin hiç bir tarafından vukû'ât olmayıp, yalnız Van bağçelerinin muntehâsında ve Kendirci civârında Agop nâm Ermeninin hânesine geçen gece mechûlû'l-ahvâl çend nefer Ermeni duhûl ederek otuz üç lirasıyla bir saatini ahz ve merkûmu revolver kurşunuyla cerh ile firâr eyledikleri ve mecrûhun bir kaç saat sonra müte'essiren vefât edip mütecâsirlerinin derdest-i taharrî bulunduğu ve mukaddemâ Ermeni fedâ'îleri tarafından itlâf edilen Keşiş oğlu Stepan'ın kâtili olan Kirkor nâm şerîr derdest olunarak isticvâbında fi'l-i katli i'tirâf eylediği polis komiserliğinin jurnaline atfen Van vilâyet-i behiyyesinden keşîde olunan 31 Mayıs sene 1312 târihli telgrafnâmede izbâr olunmuş ve mütecâsirlerin be-heme-hâl derdestiyle cihet-i adliyyeye teslîmi vilâyete cevâben teblîğ kılınmış olmağla Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle beyân-ı hâle ibtidâr olundu.

[309] Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 5 Haziran Sene 1312 Târih ve İki Yüz Doksan Sekiz Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Bu kerre Van'da zuhûr eden iğtişâş hakkında Van vilâyeti vâlîsi ile Ferik sa'âdetlü Sa'deddîn ve Sekizinci Fırka Kumandanı sa'âdetlü Şemsi Paşalar hazerâtı cânibinden müştereken alınan iki kıt'a şifreli telgrafnâmenin sûretleri berâ-yı ma'lûmât Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle leffen irsâl-i sûy-ı âlî-i dâverîleri kılınmış olmağla.

Sûretidir

Beş gün akdem Ermeni murahhasası makâm-ı vilâyete verdiği takrîrde vücûdu olmadığı ve hâdise-i ahîrede dahi bir ferdi görülmediği hâlde ekrâdın hücûm ve tasallutundan emîn olmadıklarına dâir bir takım iş'ârâtda bulunmuş ve çarşılarda gezip dolaşmak üzere mahsûsan bir tabur me'mûr edilmiş iken onun vücûdunu inkâr eylemiş idi. Evvelsi gece makâm-ı vilâyetden görülen

lüzûm üzerine derdest edilen bir Ermeni kızının üzerinde bir takım evrâk-ı muzırza zuhûr etmesinden ve zâten sâbıkası dahi olmasından nâşî dünkü gün dâire-i hükûmete celble isticvâb olunarak tevkîfi lâzım gelmesine binâ'en hükûmetce vâlidesiyle bir de papas yanında bulunduğu hâlde bir mahall-i mahsûsda tevkîf olunmasından canları sıkılmış ve esâsen şuraya buraya çeteler saldırarak aşâ'iri iğzâb esbâbına teşebbüs eylemiş olan Ermeniler bu gece Van'ın bağçelikleri etrafında devriyeye çıkan asâkir-i şâhâne kolunu pusuya düşürerek zâbiti ile bir neferini ağırca sûretle cerh etmişlerdir. Kol tarafından dahi mukâbele-i bi'l-misl ile ateş edilmiş ise de fedâ'iler kaçmış ve yalnız hayvanları vurularak düşüp kalmışlar, hayvan ise Çarıkçioğlu nâmında bir Ermeninin olduğu Van halkınca ma'lûm olduğundan, hükûmetce ta'kîb-i maslahatla işin menba'ı bulunması melhûzdur. Bir zamandan beri İran'dan esliha ve cebhâne tedârikiyle hazırlanmakta oldukları, elde edilen evrâk me'âlinden anlaşılmakta bulunduğu gibi, şu bir hafta içinde gösteregeldikleri etvâr-ı dürüşâne ile de hazırlıkları itmâm eylediklerini îmâ' etmekte olduklarından dünkü gün vukû'âtı meydana getirmişlerdir. Her sabah saat onda bağçelerde ikâmet eden Ermeni esnâfı çarşıya gitmekte iken, bu sabah saat dörde kadar hiç bir ferdin kasabaya inmemesi ve hattâ ekmekçi fırınlarının bile açılmaması bunların dimâğlarındaki fesâdı pek vâzih göstermekde olduğundan, asâkir-i şâhâne tarafından [310] iltizâm kılınagelen dikkat ve basîret arttırılmış ise de gece yaralanan kol zâbitini inleyerek hastahâneye getirdikleri sırada bir kaç genç Ermeninin bıyık bükerek yaralıyı istihzâ eylemesi ve yolu Ermeni hânelerinin önünden geçen ba'zı İslâmlara ve asâkir-i şâhâne üzerlerine pence-relerden tüfenk atılması üzerine ahâlî galeyâna gelerek bir şûriş kopmuştur. Bağlık gâyet vâsi' ve etrâfı toprak duvarla muhît, seyrek seyrek hânelerden müteşekkil olduğundan ve müntehâsıyla şehir arasında bir buçuk saatlik mesâfe olduğundan, muhâfazası gâyet müşkil ve asâkir-i şâhânenin pek ziyâde dağılmasını mûcibdir. Ba'zı Ermeni hânelerinin pencereleri yarı yerine kadar vurularak mazgallar yapılmış ve oradan gelip geçen asâkir-i şâhâne ve ahâlî-i İslâmiyye üzerlerine kurşun endaht edilmekte bulunmuş idi. Bunların kurşunları ekseriyâ nikel ve ba'zen kurşun ma'deninden olduğu ba'zı yaralıların yaralarından çıkarılan mermiyâtdan müstebân ve binâ'en-aleyh mücehhez oldukları eslihanın beş ateşli ve Rusyakârî sürmeli tüfenkler olduğu zâhir olmuştur. Ahâlî-i İslâmiyye elinde ise eski kılınç ve kaval tüfengi ve piştov gibi esliha-i atîkadan başka bir şey yok ve ekserîsinde sopadan gayri âlet-i müdâfa'a mefkûddur. Şu hâlde bulunan iki taraf ahâlî arasında yine Ermeniler taraflarından verilen sebebiyyete binâ'en sabahleyin saat dört buçukta başlanan şûriş asâkir-i şâhâne tarafından durmayıp koşmak sûretiyle sokaklarda devr edilerek olunan ikdâm semeresiyle saat on buçukda hitâm bulmuştur. Şu aralık asâkir-i

şâhâne ve ahâlî-i İslâmiyyeden yaralı ve şehîd olduğu gibi Ermenilerden de yaralı ve maktûl var ise de mikdârı henüz anlaşılamamış ve fakat hepsi elli-altmış neferden ziyâde olmaması ağleb-i ihtimâlâtdan bulunmuştur. Asıl mes'ele bu vukû'âtdan haberdâr olan aşâ'irin Van'a melhûz olan tehâcümâtı olup şehrin pek dağınık bir vaz'iiyetde bulunmasından nâşî eldeki mevcûd ile muhâfazasında müsâdif olunacak müşkilât vaz'-ı muhâcemât emrinde uğranılacak su'ûbât şâyeste-i te'emmül idüğünden buna mahal kalmamak üzere Van'da şâyân-ı ehemmiyyet bir vukû'ât olmayıp, eğer oralarda mübâlağalı bir sûretde aks olur ise i'timâd edilmemesi ve zinhâr yerlerinden hareket olunmaması aşâ'ir ru'esâsına bâ-telgraf yazılmış ve Hamîdiyye Alayları nizâmiyye ümerâsına da vesâyâ-yı mukteziyye îfâ edilmiş olduğu ma'rûzdur. Fermân. Fî 3 Haziran sene 1312.

Sekizinci Fırka Kumandanı
Ferik
Şemsi

Yâverân-ı Hazret-i
Şehriyârîden Ferik
Sa'deddîn

Nâzım

[311] Diğer Telgrafnâme Sûretidir

Bugün dahi sabahdan akşama kadar muhârebe devâm etmiştir. Dün gece fedâîler köylerden imdâd almış ve karanlıktan bi'l-istifâde dünkü gün on beş şahsa makarr olan hâneler bugün kırk-elli şerîr-i meşhûr fedâ'îye istihkâm olmuş olduğundan, el-yevm daha bir mikdâr İslâm şehîd etmişlerdir. Ermenilerden dahi telefât vardır. Asâkir ahâlî-i İslâmiyyeyi dağıtmak ve Ermenilere nesâyih etmekle meşgûl olduklarından çok def'a isti'mâl-i silâh eylememişlerdir. Binâ'en-aleyh asâkir-i şâhânedan telefât yoktur. Aşîret halkından bugün Van'a tek-tük bir kaç şahıs gelmiş ise de, öyle tecâvüz hareketini îmâ' eder bir hâl görülmemiş ma'a-mâ-fih ulemâ ve eşrâf-ı memleket celble efrâd-ı nâsa teblîğ olunmak üzere îfâ-yı vazîfe edilmiş ve aşîrete tekrâr telgraflar, tahrîrâtlar yazılarak Van'a gelmemeleri ihtâr ve gelecekleri yollar üzerindeki köprübaşlarına men'-i mürûrları için asâkir-i şâhâne ikâme olunmakda idüğü ma'rûzdur. Fî 4 Haziran sene 1312.

Sekizinci Fırka Kumandanı
Ferik
Şemsi

Yâverân-ı Hazret-i
Şehriyârîden Ferik
Sa'deddîn

Vâlî
Nâzım

**Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 6 Haziran Sene 1312
Târih ve Üç Yüz İki Numaralı Tezkirenin Sûretidir**

Van iğtişâş-ı ma'lûmu hakkında bugün dahi Van vilâyet-i behiyyesinden alınan 5 Haziran sene 1312 târihli telgrafnâmenin sûreti Tesrî'-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle berâ-yı ma'lûmât leffen firistâde-i sûy-ı âlî-i âsafâneleri kılınmağla

Sûretidir

Kasaba derûnundaki şûriş ilk günü bastırılmış ve el-yevm kasabada sükûnet devâm etmekde bulunmuşdur. Fakat isyânda devâm eden Ermeniler kasabanın bir saat hâricinde ve iki saat devresinde bağlık denilen bağçelerde ve muntazam hâneleri şâmil mahallâtdadırlar. Hânelerde tehassun eden Ermeniler pencerelerinden ve yaptıkları mazgallardan kurşun attıkları cihetle mahallâtda asâkir-i şâhânenin gezdirilmesi her hâlde muhâtaradan ve işi büsbütün alevlendirmekden hâlî olamadığından, etrâfdan men'-i tecâvüz ve teskîn-i şûrişe bakılmaktadır. Dün gece vukû'ât olmamış ve bugün yalnız asâkir-i şâhâne hastahânesi civârındaki karakolhâneye tasallut eden Ermeniler, olunan müdâfa'a üzerine iki telefât [312] vererek ric'at etmişlerdir. Ermeniler el-yevm mezkûr bağçelerdeki hânelerinde tehassun hâlinde olup, o cihete gelen asker ve ahâlîyi yaklaştırmayıp kurşun atmaktadırlar. Meydanda başka arbede ve muhâceme gibi hâller yoktur. Erciş ve Âdilcevâz kazâlarından bugün alınan telgrafnâmelerde bu iki kasabada dahi bugün Ermeni fesâdı olarak hâdise ve şûriş zuhûra geldiği ve nüfûsca bir kaç telefât ve yağma ve hasâr vukû' bulduğu yazılıyor. Men' ve teskîni zımnında vesâyâ-yı lâzime ve kaviyye icrâ kılındığı Erciş kasabasında iki bölük asâkir-i şâhâne var ise de Âdilcevâz'da asker olmadığından hâricden celb ve sevki çâreleri düşünülüyor. Hasâra uğrayan Van Ermenilerinden zükûr ve inâs iki bine karîb ahâlî havflarından İngiltere ve Rusya konsoloslarıyla Amerika misyonerlerinin hânelerine tedricen ictimâ' ettiklerinden, bunlar tarafından i'âşelerine bakılmaktadır. Ve bu kabil İslâm hânelerine de ilticâ etmiş daha bir takım Ermeni âileleri olmağla bunların i'âşelerine hükûmetce bakılmak lâzım ise de ne i'âne ve ne mevcûd para ve zahîre bulunmamakla, icrâ-yı iktizâsı arz olunur. Fî 5 Haziran sene 1312.

**Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 8 Haziran Sene 1312
Târih ve Üç Yüz Beş Numaralı Tezkirenin Sûretidir**

Sa'âdetlü Sa'deddîn Paşa ve İbrahim ve Cemal Bey Efendiler hazerâtı cânibinden Van vilâyeti dâhilinde vukû' bulan tahkîkât ve istitlâ'âtı hâvî tanzîm ve takdîm olunup bâ-tezkire-i sâmiyye-i sadâret-penâhî irsâl buyurulan lâyiha ile melfûfâtı sûretleri Tesrî'-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle berâ-yı ma'lûmât

sûy-ı âlî-i âsafânelerine irsâl kılınmış olmağla, birer sûreti bi'l-ihrâc nezâret-i celîle-i dâverîlerinde alıkonularak evrâk-ı melfûfe ve mersûlenin serî'an i'âde buyurulması bâbında.

Ferik Sa'deddîn Paşa ve Mahkeme-i Temyîz A'zâsından İbrahim Edhem ve Cemal Bey Taraflarından İ'tâ Olunan Takrîrin Sûretidir

C. 16 ve 20 Kânûn-ı evvel sene 1311, ta'lîmât mücebince Van vilâyeti İslâm ve Hıristiyan ahâlîsine dahi tenbîhât ve tefhîmât icrâsi-çün vilâyet-i mezkûreye azîmetleri bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî teblîğ olunur. Taraf-ı ser'askerî ile Dâhiliye Nezâreti'ne ma'lûmât verilmiştir. Fî 28 Kânûn-ı evvel sene 1311.

[313] Minhâc-ı harekât-ı kemterânemiz olan ta'lîmât-ı seniyye ahkâmı vazîfe ve me'mûrîn-i çâkerânemizi Trabzon ve Gümüşhâne ve Bayburd ve Erzurum ve Hınıs ve Muş ve Bitlis gibi mevâkî'-i mu'ayyeneye hasr ve tahsîs etmiş olduğundan mahall-i mezbûre birer birer ve sırasıyla gezilerek hâmil olduğumuz ta'lîmât dâiresinde îfâ-yı vazîfe ile müntehâ-yı me'mûriyyet-i bendegânemiz olan Bitlis'den meşhûdât ve icrâ'ât-ı çâkerânemizi nâtık tanzîm eylediğimiz lâyiha-i mufassalayı 3 Kânûn-ı sâni, bâ-posta makâm-ı mu'allâ-yı cenâb-ı sadâret-penâhîlerine arz ve takdîm etmiş idik. O aralık Van'daki ahâlîye dahi îfâ-yı nesâyih ve tenbîhât etmek üzere ser-nâme-i çâkerânemiz olan emr-i telgraî-i sâmi-i fahîmâneleri şeref-res-i mevkî'-i ta'zîm olması üzerine ortalıkta karın çok ve yollar dahi mesdûd olup, imkân-ı mürûr mefkûd olmakla beraber bir yandan da durmayıp kar yağmakda ve havada bora ve fırtına şiddetle devâm etmekte bulunduğundan, bir aralık havanın müsâ'adesine intizâr olunmuş ve şehr-i Kânûn-ı sâni'nin üçüncü gecesini biraz havada güşâyış görülmesi üzerine gece saat onda atlılar ile yükler yola çıkarılıp ve bir çok köylülere yollar açtırılıp ale's-sabâh dahi kemterleri Bitlis'den müfâarakatla Van semtine tevcîh-i inân-ı azîmet edilmiş idi. Yol üzerinde bulunan Ahlat ve Âdilcevâz ve Erciş kazâları ahâlî-i İslâmiyyesinden yerlilerle aşâ'ir ru'esâsına ve Ermenilerin ileri gelenlerine ta'lîmât-ı seniyye dâiresinde tenbîhât ve nesâyih-i lâzime i'tâ edilecek 27 Kânûn-ı sâni sene 1311 târihinde Van şehrine muvâsalat olunmuş idi. Bu vilâyetde dahi merkezden mâ'adâ mülhakâtta zuhûr eden şûrişin şehr-i Teşrîn-i evvele müsâdif olması umûm Ermenilerin bi'l-ittifâk isyâna hazırlanmış olmalarına dâll olup, şûrişin esbâb-ı zuhûru dahi yine Ermeniler tarafından meydana getirilmiştir. Şöyle ki öteden beri Ermeniler lisân-ı edebe yakışmayacak ve sıfat-ı tâbi'iyet ve ubûdiyyete hiç bir zaman muvâfakat edemeyecek ba'zı münâsebetsiz sözleri kâğıd üzerine nakş ederek sebûk-mağzân ahâlî-i kurâyı tahrîk gibi yolsuzlukları ihtiyâr ettikten başka Şatak kazâsındaki asâkir-i şâhâne zâbitini katl edip cesedini gübre içine gömmek ve ücrâ ve çetin dağ

yollarında asâkir-i zabtiyye neferâtını öldürmek ve tenhâ rast getirdikleri ahâlî-i İslâmiyye yolcularını katl etmek ve Ermeni lisânını âgâh olan İslâmların sem'ine vâsıl olacak yerlerde, şu şarkıyı:

[314] “Vanlı Şecî’ Nevciân”

Birinci: Ey sevgili anacık, bu her gün işittiğin nedir? Bizi nihâyetsiz bir zulmet istî'âb etmiş ve sabırlı yüreğimiz zincirlenmiş, eğer bundan halâs olmak ister isen emret bana ki, şimdiden müsellağ olayım.

İkinci: Her ne kadar şimdi nevcivânım ve silâh kaldırmakla kendimi ızrâr ederim, lâkin tenim kan ile boyanırsa sevgili vatanım serî'an halâs bulur.

Üçüncü: Mektebde okuyup şecî' ecdâdımızın yüreklerini gördüm. “Mami-konyan ve Vartan ve Vahan”. Ben de onlara imtisâl ederim. Sükût et ey sevgili anacığım, memlûk gibi ağlama.

Dördüncü: Altı yüz sene zulm ve ta'addî görerek hâl-i buhrâna gelmişizdir. Alçak Türk kanımızı emdikçe bize ölmek gerekir. Bırak anacığım, ben hür olayım ve küçük cebhem tetevvüc etmesin.

Beşinci: Hoşa kaldık sevgili anacığım. Bir danecik oğlunu teşvîk eyle. Şöyle ki Ermeni necîb kanıyla ve za'îf bazusuyla Ermeni milletini halâs eylesin.

Altıncı: Git benim neslim olan evlâdım git, bir şecî' mübâriz gibi kurban ol. Gözünü senin vakarlı cebheni ve elindeki mukaddes bayrağı öpeyim. Ettiğin vasiyyet mübârek olsun ve Ermeni nevcivânları sana ittibâ' eylesin.

İmzâ Hojor Horhozoti

okumak misillü hâric ez-tahammül tecâvüzâtı kemâl-i serbestiyyetle ihtiyâr etmişler iken ahâlî-i İslâmiyyenin makâm-ı mukaddes-i hilâfete kemâl-i metânetle merbût olan râbıta ve itâ'at ve inkıyâdları sebebiyle Ermenilerin şu harekât-ı ser-bâzâne ve tecâvüzât-ı âsâyiş-şikenânelerine nazar-ı bî-kaydiyle bakıp iltizâm-ı sükût ve tahammül ettikleri muhakkaktır. Vaktâ ki iki sıra fişenklikli ve barut hazînesi üzerine alâmetini hâ'iz beş ateşli ve el yapısı tüfenkleri ve vinçester ve revolverlerini hâmil yüz nefer güzîde Ermeni fedâ'îsi İran'ın Kutur semtinden hudûdu bi'l-mürûr Meylan aşireti içirisine duhûl ile Mahmûdî kazâsı merkezi olan Saray kasabasına beş dakîka mesâfede kâ'in hâkim tepeyi tuturak kasabaya ateş icrâsına başlamaları üzerine akşama kadar Saray'daki asâkir-i şâhâne ve civârdaki [315] aşîret halkından bir cüz'-i kalîl ile ettikleri muhârebede ancak otuz iki neferi kurtulup, gecenin karanlığından bi'l-istifâde Van semtine ve Boğazkesen nâm Ermeni karyesinde karâr etmişler ise de burada dahi Şemiski aşîretine mensûb ru'esâdan Şeviş ve Cündî

ve İsa Ağalarla efrâddan Bedo ve Resul ve Fettâh ve Abdi ve Babacani kurşunla i'dâm ve hayvanlarına râkiben Ahta nâm cebel-i refî'a su'ûd ile bir gün de orada aşîretlerle muhârebeye devâm eylemeleri üzerine ortalıkta bir şûriş hâsıl olmuş ve bu gibi fedâ'îlerin karârgâhı ve İran'dan bu tarafa geçirilen esliha ve cebhânenin müddahiri olan mezkûr Boğazkesen karyesiyle nezdindeki Hezâre ve civârında bulunan diğer iki karye kal' ile derûnlarında olan esliha ve cebhâne aşâ'ir tarafından zabt ve civârdaki köylerden yüz otuz kadarının mevâşî ve ba'zı eşyâsı gasb olunmuştur. Şu şûrişde ahâlî-i İslâmiyyeden kırk bir nefer şehîd ve on dört nefer mecrûh olup, ahâlî-i Ermeniyyeden yüz on üç nefer maktûl ve kırk nefer yaralı ve Nastûrî cemâ'atinden dokuz nefer maktûl düşmüştür. Bu fedâ'îlerden on iki neferin asıl isimleri ile nâm-ı müste'ârlarını ve ba'zısının Sivaslı ve ba'zısının Karahisarlı ve Mar'aşlı ve Vanlı ve Ruscuklu olduklarını ve sinnlerini ve müte'ehhil olup, kaç çocuk sâhibi bulunduklarını nâtık kendi üzerlerinde çıkan Ermeniyyü'l-ibâre esâmî cedvelinin sûret-i mütercimesi (1) rakamını hâ'iz olarak rabt edilmiştir. Hâmil oldukları eslihadan beş patlar ve el yapısı olduğu sûret-i i'mâlinden belli olan ve üzerinde "Taşnak" Komitesi'nin armasını hâ'iz bir kıt'a tüfenk ile ve yine üstünde o arma mahkûk vinçester revolverinden bir tanesi Takur aşîreti Re'îsi Hüseyin Bey'in nezdinde el-yevm mahfûzdur. Ve fî-yevminâ hâzâ İran cihetinde esliha tedârikiyle meşgûl olduklarını nâtık ve ondan İran'a giden Ermenilerin rufekâsına yazdıkları mekâtîbden elde edilenlerin sûret-i mütercimesi (2) ve Amerika'daki Ermenilerden Van Ermenilerine hitâben vârid olup derdest edilen teşvîk-nâmelerin sûret-i mütercimeleri (3 ve 4) numaralarıyla işbu lâyihaya rabt edilmiştir. Van vilâyeti iki yüz altı bini İslâm [316] ve yetmiş bir bini Ermeni ve kusûru Nastûrî ve Yahûdîden ibâret cem'an üç yüz sekiz bin kusûr nüfûsu hâvî bir kıt'a olup ahâlî-i İslâmiyyenin bin üç yüz senelik karârgâhı ve her taraf altı-yedi yüz senelik âsâr-ı tezkâriyye-i İslâmiyyeyi câmi' idüğüne ve sonradan yine ru'esâ-yı İslâmiyyenin Ermeni toplamak üzere şuraya buraya yaptırdıkları kiliselerle ahâlî-i Ermeniyyeyi buralara da'vet etmiş olmalarına ve şimdiye kadar haklarında himâyet ve sahâbeti muktezâ-yı merdangîden sayarak bir cihet ahâlî-i Ermeniyyesine, cihet-i uhrâ sekene-i İslâmiyyesi cânibinden cüz'î bir haksızlık icrâ edilecek olsa iki taraf ahâlî-i İslâmiyyesi arasında aylarla kanlar dökülmek çok def'alar vâkı' olagelmiş bulunmasına binâ'en Ermenilerin vilâyet dâhilinde hâ'iz oldukları ekalliyyet meydanda bulunduğu cihetle şu vaz'-ı ni'met-i nâ-şinâsâneleri Kürdlerin pek ziyâde güçlerine gitmekde olduğu görülmüştür. Ve şu mülâhazaya el-yevm Vestan'da mevcûd bulunan Şehriyâr Bey Kilisesi bir çok evkâfı da mîr-i mûmâ-ileyh tarafından vakf ve tahsîs edilmiş olduğu ve Mekki kasabasına iki saat mesâfede kâ'in Ağrı Dağı zeylinde Mîr Hasan Veliyy-i Safvetlerinin inşâ ettirmiş bulunduğu kilise ve kezâ evkâf-ı muhassasası burhân

olmak üzere irâ'e edilir. Ermenilerin buralarda en kadîm eserleri Van Gölü derûnundaki Ahtimar Adası üzerinde mebnî kiliseleri bunun dahi adanın yakındaki sahilde vâkı' Vestan kasabası mezâristanında mebnî ve ümerâ-yı kadîme-i İslâmiyyeden İzzüddin Şîr'in kerîmesi Halîme Hatun Künbediyle bir zamanda binâ edildiği üzerlerinde mahkûk târihlerde müsbet olup ve bundan başka gerek münhedim ve gerek me'mûr hiç bir eser-i kadîme-i tezkâriyyeleri mevcûd ve meşhûr değildir. Hâlbuki Vestan kabristanında Ahtimar Kilisesi'nden daha kadîm ve üzerleri âyât-ı Kur'âniyye ve ehâdîs-i nebeviyye ile menkûş sarkofajlar ve mezar taşları hâlâ bâkî olduğu gibi yine göl kenarında mebnî Ahlat kasabasında bunlardan eski ve yedi-sekizyüz senelik âsâr-ı kadîme-i İslâmiyye vardır.

Buraya muvâsalat-ı kemterânemizde emvâli gasb olunduğu bahânesiyle dört binden mütecâviz köylü Ermenilerini şehir derûnundaki milletdaşları hânelerine izdihâm ettikleri görülmesi ve bunların Van'da bir mekteb küşâd ederek Ermenilerin zihinlerini fesâd ile doldurmak ve metbû'-ı mufahhamlarından tebrîd etmekten özge bir işi olmayan Amerika Protestan misyonerleri [317] taraflarından üç mahalle fırınlar küşâd edilerek i'âşe olundukları ve elbise de verdikleri meşhûd ve mesmû' olması üzerine eğer bu eser-i insâniyyet ise böyle bu kadar halkı buraya toplayıp nizâm-ı hükûmeti ihlâl ve idâre-i umûru işkâl eylemelerinde îfâsı mümkün olacağı ve hattâ bu sûretin hâl-i hâzırdan daha ehven masrafla husûle geleceği İngiltere Devlet-i fahîmesi konsolosu ma'rifetiyle misyonerlere ihbâr olunarak bu köylülerin mu'ayyenâtı buraca kat' olunup köylerine zahîre göndermekle de maksûd hâsıl olacağı isbât olunmuş ve muvâfakatları da bi'l-istihsâl pey-der-pey ahâlî-i kurâ me'vâlarına i'âde olunmağa başlanmışdı. Ahîren 21 Ramazan sene 1313 ve 23 Şubat 1311 Cum'a günü akşamı Ermeni mahallesinde mukîm devlet-i müşârun-ileyhâ konsolosu ile Protestan misyonerlerinin muhâfazası me'mûriyyetiyle Çakılbend Karakol-hânesindeki asâkir-i şâhânedan üç nefer ellerinde karavana ile sahurluk ta'âm almak üzere merkez karakoluna giderken önlerine çıkan Ermeniler taraflarından bir neferin kurşunla öldürülmesi ve kal'anın Tebrîz Kapısı yanında Mirek karyesi keşişinin mahdûmunun yine Ermeniler cânibinden katl edilmesi ve şehir civârında bu bir kaç cinâyet vücûda getirilmesi sûretiyle âsâyiş-i mukarrerin tekrâr ihlâl edilmek istenilmesi ve vakit akşam olarak geceyi bir Ermeni karyesinde geçirmek isteyen Makuri aşîretine tâbi' iki şahsın geceleyin yalınayak firârına mecbûriyyet vererek bi'l-âhire ayakları donup ayaksız kalmaları ve olunan da'vete binâ'en Başkal'a'dan Van'a gelen Merzgi aşîreti Re'îsi Şeref Bey'in Kurubaş karyeli Ermeniler taraflarından tehdîd ve üç-dört saat kadar ta'kîb olunması ve Heftsorik ve Eskik ve Değirmen ve Mihkenber karyelerine aşâ'irin sarkıntılığını celb ve da'vet etmiş der-ân-ı hâl şehirden çıkarılan bir

tabur asâkir-i şâhâne taraflarından aşâ'ire tenbîh ve vesâyâ ifâsıyla işin önü alınmış ise de fî-hadd-i zâtihi âsâyişin devâmından memnûn olmayan Protestan misyonerleri bu fırsattan iğtinâm ile yine fırınları küşâd ederek köyleri semtinden hiç bir Kürd geçmemiş olan Ermenilere ve hattâ emvâlinden bir gûnâ zâyî'âtı olmayanlara ve ne şimdi ve ne de geçen güz mevsiminde köyleri bir ârızaya uğramamış olanlara varıncaya kadar ta'yîn vermek altınlar tevzî etmek gibi semâhat-ı nâ-be-mahalliye'nin âsârına başlamış olduklarından köylü Ermeniler fevc fevc şehre gidip dolmuşlardır. Dünyanın her tarafında olduğu gibi buralarda dahi kırk hâneli bir karyenin ancak yirmi beşi ashâb-ı emlâkden olup [318] kusûr onbeşi çift sâhiblerinin hizmetkârları ve anadan doğma fakîr olduklarından Van'a gelenlerin çoğu bu kısımdan ve oldum olası tehî-dest takımdan bulunduklarından ve mâ-bâkîsi de ekseren mâlik olduğu zahîresini kuyulara gömmüş ve davarlarını komşusu olan ahâlî-i İslâmiyyeden birisi nâmına yazdırmış bulunan gürûhdan oldukları ba'zı hükûmet me'mûrlarınca ma'lûmdur. Hâlbuki vilâyetin em ma'mûr ve âbâdan ve münbit ve mahsûldâr yerleri bütün Ermeniler ellerinde olup min-tarafillâh bir kaht olmadıkça zarûret çekmeleri imkânın hâricinde bulunarak ekall-i kalîlden başkası muhtâc-ı i'âne olmadığı ve bi'l-akîs neredede taşlık ve kıraç yerler ve kuvve-i inbâtiyyeye mâlik olmayan mahaller var ise ahâlî-i İslâmiyye ellerinde bulunup derece-i fakr u zarûretleri Ermenilere nisbeten derece-i fevka'l-âdede bulunduğu hâlde misyonerlerin merhamet-i insâniyyet-kârânelerine zerre kadar olsun mazhariyyetleri işitilmiş görülmüş şeylerden olmamasına ve ortalığa altın saçarcasına îsâr olunan semâhatın Bitlis vilâyeti Ermenileri taraflarından işitilerek bir yandan da o vilâyet halkını fevc fevc Van'a gelerek mazhar-ı mu'âvenet oluşuna nazaran şu misyonerlerin insâniyyetine hizmet değil umûr-ı idâre-i hükûmeti işkâle delâlet etmekde oldukları isbât-ı külfetden vâreste olarak kendi kendine tezâhür edecek bedâhetlerden sayılabilir. Kürdlerin mezâlim ve ta'addiyâtından müteşekkî olan Ermeniler yine Kürdlerin karârgâhlarında mine'l-kadîm her türlü ta'arruzdan masûn ve esbâb-ı refâh ve râhatları mükemmel olup imdi Van'a muvâsalat-ı çâkerânemizin ertesi günü ahâlî-i İslâmiyye mütehayyizânı ve aşâ'ir ağalarına ifâ-yı nesâyih ve tenbîhât olunmuş ve Ermenilerin de murahhasa ve papazları ve mu'teberânına bunca asırlardan beri lisânlarını, ma'âriflerini muhâfaza etmek ve serbestî-i âyîne mâlik olmak ile beraber İslâmlar tarafından kiliseler yaptırılmak ve vakıflar tahsîs olunmak gibi mâlel-i kadîme-i müntesibinin nâ'il olamadıkları eltâf-ı merhamet-kârâneye mazhariyyetin kadrini bilmek lâzım geleceği bir çok delâ'il ve emsâl ile ifâde olunarak meslek-i kadîm ve mutâva'at-kârânelerinden adûl ve mülâhaza-i ni'met-şinâsânedan zühûl etmemeleri makâm-ı nasîhatda beyân edilmiş idi. Ahîren asâkir-i şâhâne efrâdından birisini bilâ-sebeb katl eylemeleri üzerine nesâyih-i sâbıka

ma'a-ziyâdetin tekrâr olunmuş ise de dimâğları mekâtib-i hâzıra dersleriyle kökünden fesâd-âlûd olmuş [319] ve bir yandan da Amerika'dan gönderilegelen teşvîknâmeler ve ba'zı gazetelerle ve buradaki Amerika Protestan misyonerlerinin iğvâ ve tahrîkâtıyla hâ'iz oldukları niyyât-ı fesâd-bünyânları gün günden artagelmış olduğundan, haklarında mahz-ı selâmet olan nesâyih-i mükerrerenin zerre kadar fâ'ide ve te'sîri görülememiştir. Buralarda Protestan mezhebine sâlik bir hâne bile Hristiyan olmadığı cihetle, vücûdlarna kat'â lüzûm ve mahal olmayan misyonerlerin Van'dan kaldırılması ve mekâtib-i hâzıra hocalıklarına, etvâr ve ahvâli devletin marzîsine muvâfık ve kadr u kıymet-i tâbi'iyeti musaddak olanların intihâb ve ta'yîniyle ma'ârif müdir ve müfettişliklerinin ale'd-devâm nazar-ı teftîş ve ta'kîbinden uzak bulundurulmaması ve âsâyiş-i memleketi ihlâle ve mütemevvilât-ı milleti tehdîd ve ihzâra sâ'î olmalarından nâşî aklı başında olan Ermenilerin dahi nazar-ı nefretlerini celb etmiş olan ba'zı rûhânî me'mûrlarla fedâîlerin sâire mûcib-i ibret olacak vechile şiddetli cezâlara çarpılması sükûnet ve müvâneset-i kadîmenin i'âdesine bâ'is olacağı cümle-i tedkîkât-ı kemterânemizden olmağla, ol bâbda.

Fî 5 Zî'l-hicce sene 1313 ve fî 5 Mayıs sene 1312.

FEDÂ'İLERİN ESÂMÎSİ

1. "Haçuk". Bunun müste'âr ismi "Derdad"dır. Hamparsomo ve Hösebparg dahi denilir. Bu zât Sivas'da kâ'in "Vendnel" karyesinden olup, müte'ehhil ve yirmi iki yaşındadır.

2. "Hakop". İsm-i müste'ârı "Moven". Tatabused Uzanyan dahi denilir. Bu zât Şebinkarahisârlı olup, müte'ehhil ve otuz yaşındadır.

3. "Hakop". İsm-i müste'ârı "Baykan". Abrahamo ve Labanyan dahi denilir. Bu zât Mar'aş'da olup, mücerred ve otuz yaşındadır.

4. "Karabet". İsm-i müste'ârı "Vahe". Harunyono Berkanyan dahi denilir. Mücerred ve sinni dahi yirmi altıdır.

5. "Bogos". İsm-i müste'ârı "Dikran". Hevakimyor Bartakbağ dahi denilir. Sivas'daki Kâmis karyesinden olup, mücerred ve sinni yirmi beşdir.

[320] 6. "Katankagos". İsm-i müste'ârı "Kigam". Kerestayurd Mahramciyan dahi denilir. Mücerred ve sinni yirmi altıdır.

7. "Habrayt". Nâm-ı müste'ârı "Vartan". Markar ve Terziyan dahi denilir. Sivas'daki Hancar karyesinden olup, müte'ehhil ve sinni otuzdur.

8. "Bedros". İsm-i müste'ârı "Gürgen". Kiyork Eşbah dahi denilir. Bu zât Van'ın Ercik nâhiyesinin Hezâre karyesinden olup, sene-i velâdeti der-hâtır

olunamıyor. Sinni tahmîmen yirmi dört, yâhûd yirmi beşe bâliğ olabilir. Pederinin bir tanecik oğlu olup, iki hemşiresi vardır. Mûte'ehhil olmayıp zirâatle müştakil idi. Lâkin milâdînin binsekizyüzdoksanbeş senesinin nevbahârında zirâati terk eyledi.

9. "Benük". İsm-i müste'ârı "Okugar". Sefazaryan ve Abadyan dahi denilir. Ercik nâhiyesine mülhak Karagündüz karyesinden olup, sinni otuz üçtür. Altı birâderinden beşincisi olup, mûte'allim ve çiftçi ve mûte'ehhildir.

10. "Hurşid". İsm-i müste'ârı "Mezud". Hösipyan ve Kelusyan dahi denilir. Hezâre karyesinden olup, sinni yirmi beş ve mûte'ehhildir. Veledi olmayıp, birâderlerinin ortancasıdır. Ta'lîm ve san'at görmeyip, güzel Kürdçe bilir. Dokuzuncu ve onuncu zâtlar şemmâs, ya'nî papaz ile beraber geçmişlerdir.

11. "Ohannes". İsm-i müste'ârı "Serkiz". Bagdiyan ve Serkisyan dahi denilir. Hezâre karyesinden olup, sinni yirmi dört gayr-i mûte'allim ve üç birâderlerinin en büyüğüdür.

12. "Hakop". İsm-i müste'ârı "Kaplan". Soğumunyan ve Kidonyan dahi denilir. Çakmak karyesinden olup yirmi beş yaşındadır. Gayr-i mûte'allim çiftçidir. Bunun da bir zükûr veledi vardır.

[321] Van'dan İran'a Giden Ermenilerin Rufekâsına Yazdıkları Mekâtûbden Elde Edilenlerin Sûret-i Mütercimesidir

Sevgili Arşak,

Buranın fabrikalarında dört usta bulunup birisi esliha iştirâ etmek üzere buradan azîmet etti. Birisi de yedi yüz insâniyyet-perver tüfenk boruları ve cümle edevâtıyla beraber daha yeni buraya gelmiştir. Binâ'en-aleyh "Taşnak" Komitesi'nin kuvveti çoktur. Bu komitenin a'zâsından sekiz on kişi burada bulunup cümlesi de Van'a gelmek istiyorlar ve bu arzu için yekdiğerlerinin başını kırarlar. "Daşo" burada cümlesinden mu'teber ve hânedânındandır. Bu kerre insâniyyet-perver tüfenklerden "adedi bozuk" tedârik olundu. Bu tüfenk yeni îcâd olunmuştur. "Sapo" hasta olduğu cihetle gelemeydi. Yalnız "Harutince" ve Bulgaristan'da yüzbaşılık rütbesini hâ'iz olan "Bedros" geldiler. Bu zâtı şöyle böyle lügatleri çok isti'mâl eylediği için burada istihzâ ederler. Dâimî sûretle gürûhda kalmak şartıyla "Sapo" bana çok ibrâm etti ki gürûhla beraber oraya geleyim. Bu mektubu yazdıktan sonra belki "Bakü"ye giderim. Ricâ ederim ki "Vahani" gözedip elden bırakmayasın. Yeni tüfenkler üzerinde yeni bir bayrak ve kılıç ve üç harf hasr olunmuştur. Bunu ben yapmışım. Beğenir misin? Lâkin zannetmem ki sen yaptığım işi beğenesin. Ne yapayım, bu kadarını ancak

yapabildim. “Der Bogosyan”ın katl olunduğunu işidip çok mesrûr olduk. Salmast'dan tayerân eden mektuplar ile bunu i'lân ettiler. Yaşayınız. Bunların ümîdi Vanlılar hakkında gâyet büyüktür. Nevbahârda çok adam gelecek. Tüfenklerin boyalarını burada yapıyorlar. Eğer bilmek ister iseniz sonra size yazarım. Ben “Taşnak” Komite[si]'nin yanında kalıyorum. Lâkin bu hafta yeni bir oda istîcâr edip ben “Arş” oraya nakl ettik. Bizimkilerden Salmast'a yeni bir gürûh gelmiştir. Lâkin kim olduklarını bilemem. “Sapo” hastadır. Eslihayı Arasdakes, Salmast'a götürdü. [322] Bir denk tüfengi daha yoktur. Ba'de ez-în mösyone ta'bîr olunan tüfenk kullanılacaktır. Burada iş gören yalnız Rusyalı Ermenilerdir. Tebrîz Ermenileri bozuk bir ahlâkta bulunuyorlar. “Ey Arşak!” Ben bu nevbahârda komite gürûhuna gireceğim. Ölürsen kalırsam be's yoktur. Bu husûsda ister isen beni takbîh et. İster isen medh et. Bana mektubu yazmağı unutmayasın. Bizim “Kalost” İran'a gidecek. Ammâ ne vakit gideceği mechûldür. Şimdi benim bu tarafda adresim. “Arasdakes”e hitâben yaz.

İmzâ

Hakop. Mr.

Sevgili Abraham,

Sizin de benim gibi “Daşnayı” - Ermoni denmekdir - Komitesi hakkında az i'tikâdınız olduğundan dolayı zannediyorum ki onun kuvveti küçüktür. Lâkin bahtiyârâne ben her şeyi dâirü'l-ayn görüp ve ellerimle tayy eyleyip derk eyledim. Binâ'en-aleyh onun hakkında size ma'lûmât veriyorum. Evvel-i emrde Salmast'a vâsıl olduk. Vatandaşlarımızdan böyle kalacak bir kaç gün Heftvan karyesinde geçirmek üzere oraya gittik. Orada Usta Panos ile Hemayak'a su'âl edip Hemayak'ı görmek istedik. Bunların “Evebesyan”ın hânesinde kongreleri olup bizim “Taşnak” Komitesi'nden olduğumuzu Şataklı Kirkor'dan anladıkları cihetle bir ay kabul etmediler. Ve bizi husûsî bir hâneye götürerek birer birer oraya gelip bizimle görüşdüklerinde sordular ki: Armenia Komitesi'nden olmayıp Taşnak Komitesi'ndensiniz öyle değil mi? El-hâsıl akşam oluncaya kadar bu misillü mu'âmelede bulundular. Ve akşam oldukda burada Taşnak Komitesi'nden adam vardır diyerek onların nezdine gidebilirsiniz dediler. Bu teklîfi bize edenler ise “Bağdesar Vavati” idi. Biz kilisenin avlusuna gidip orada soğukta ve taşlar üzerinde uyumağa mecbûr olduk. “Bozıkyan”ın ikâmetgâhı Murahhasahâne olup, bizi gördüğünde hiç adam yerine koymadı. Karındaşımız sabahısı “Taşnak” Komitesi'nin a'zâsından bizim oraya geldiğimizi anlamağla bizi buldular ve yanlarına götürdüler. Bu a'zâ ise Rusyalı Ermenilerden idi. İşte ey birâder! Vatandaşlarımız bizi böyle küstâhâne tard edip ağyârdan olan Rusyalı Ermeniler ise kabul ettiler. [323] “Hemayak” Efendi Heftvan'da bize tesâdüf ederek bizimle “Karibaldi” gibi vakarlı bir tavırda söyleyip geçip gitti.

Bunlar Van'a gelmek üzere yola çıktılar. Zannımca otuzdan ziyâde, kırka karîb eşhâsdan mürekkebe olup, ekseriyeten Usta Panos'un ma'mûlâtından olan otuz bir aded tüfenk ve bir kaç aded revolver ve bir aded dahi "beşeriyet-perver" ta'bîr olunan tüfengi getirdiler. Usta Panos Tiflis'e gidip işbu "beşeriyet-perver" ta'bîr olunan tüfengi adamlarımız vâsıtasıyla seksen tümene, ya'nî on dörtten ziyâde Osmanlı altınına iştirâ etmiştir. İşte bu kadar senenin semeresi budur. Büyük ümîdler ile perverde olan gençlerin yedinde otuz tüfenk ancak bulunur. Bunlar belki bir takım sahte sözlerle sizi iğfâl edebilirler. Zelhazyan Mıgırdıç'ı Heftvanlılar mekteblerinin nâzırlığından tard edip Salmast'da bulunuyordu. Orada be-tekrâr Kırımyan'ı aldatmak üzere Üçkiliseye gitti. İşte şimdi nakl edeceğim a'zâsından bulunduğum "Taşnak" Komitesi'nin işleri Salmast'dan Tebrîz'e gidip orada iki gece Taşnak a'zâsının nezdlerinde iki gece bulunduk. Sonra gördüm ki Karabağlı mekâreci Acemler kapımıza yüz altı aded "beşeriyet-perver" tüfenk indirdiler. Ve gidip Aras nehrinin kenarlarında bulunan yerlerden beş yüz altmış aded "beşeriyet-perver" tüfenk daha getirecekler. Artık bunları iştirâ etmek size kalır. Bunları yapan Arasdakes isminde meşhûr bir ustadır ve kendisi burada büronun a'zâsındandır. Bu zât dahi Taşnak Komitesi'nin a'zâsından olup, hükûmetin buradaki esliha büyük fabrikasında işliyor. Bu fabrikada esliha i'mâl etmek için cesîm makineler vardır ve dört Rusyalı ustalar orada dâimen işliyor. Merkûm Arasdakes bugün buraya gelip kendisiyle beraber bir çok tüfenkler ve yeni makineler ile âletler getirdi. Şöyle ki burada bulunan bir takım "beşeriyet-perver" tüfenklerin kundaklarını yapıp bir takım noksanlarını ikmâl etsinler. "Dalo" dahi Salmast'a geldi ve beraberince epey mükemmel "beşeriyet-perver" tüfenk getirerek bu defa Taşnak gürûhu Van'a götürecektir. İş bu mektubu yazdığım esnâda odamızın yanında bulunan bir odada bir denk tüfenkleri hazırlıyorlar. Bunları denkler içine koyup Salmast'a oradan da Taşnak gürûhu Van'a nakl edecektir. [324] Bizim çocuklar bunu Vahan'ın gürûhu için bir kaç revolver almak ve nevbahârda göndermek üzere Bakü'ye gitmek isterim. Oraya gitmekliğim meçhûldür. Yazmış olup henüz cevâbını almadım. Muvaffak olabilirsem iyi olur ve size verdiğim cümle ma'lûmât riyâdan ârîdir. Mektubumu Samo'yla ve cümle refiklerimize ve bizim Hamparsum'a okumalısınız. Hangi tarafı ister iseniz meyl edebilirsiniz. Kâfîdir ki aldanmayasınız. Odedisyan Efendi'yle büyük büyük Hemayak Efendi bizim komite Kırımyan'ın aleyhinde bulunur, diye söylerler. Lâkin bu iftirâdır. Bu def'a bizim gürûhla beraber Bulgaristanlı Bedros isminde bir genç adam geldi. Bu zât Bulgaristan'da yüzbaşı olup, vatanımızın işini ileri götürmek üzere Bulgaristan'ı terk etmiştir. Gidip benim ismimi vererek kendisiyle görüşünüz. Bununla beraber silâh yapan bir hizmetkâr dahi geldi. Bu zâtın oraca çok lüzûmu vardır. Bir takım Ermeni sâldânlar ve Dârü'l-fünûn

şâkirdânından bir takım köylüler dahi geldiler. Gidip “Dalo ve Bedo” ile görüşüp her ne isterseniz yapabilirsiniz, re’yinize menûtdur. Nevbahâra kadar çok şeyler olacak. Eğer Bakü'ye gitmeğe muvaffak olur isem size yazarım ve eğer mektupda başka şeyler su’âl etmek ister iseniz mektubu Vahan'a teslîm edip buraya bana vermek üzere filan oğlu künyesi ber-takarrur Kalost'a göndersin. Bu zâtın komitemizin efkârına daha ziyâde yakındır.

Fî sene 1295, Tebrîz'den Van'a.

İmzâ
Prenefor

Sevgili refîkim Vahan,

Salmast'dan yazdığım mektubu alıp almadığınızı bilemiyorum. Lâkin işbu mektubumu alacağınıza emînîm. Cümle mektuplarım sana hitâbdır. Onları alıp sâhiplerine veresin. Ben şimdi Tebrîz'de Taşnak Komitesi'nin nezdinde bulunuyorum. İşbu komite benim hakkımda pedercik “Kırımıyan” gibi **اوهدي** yazık ki pedercik ümîdiyle aldanarak artık bizim tanıdığımız pedercik kalmamıştır. Sana ekîden tenbîh ederim ki ol küstâh Armenia Komitesi'nden iğfâl olunmayasınız. İşbu komitenin bu kadar senelik semeresi otuz aded el işi bir denk ve bir aded beşeriyet-perver ta'bîr olunan tüfenk olabilmıştır. Bunları Van'a götürdüler. Usta Panos Rusya'ya işbu beşeriyet-perver **[325]** tufengi a'zâmız vâsıtasıyla on aded Osmanlı liraya iştirâ' etmişti. Şöyle ki: Taşnak Komitesi'nde bu tüfenkten bir aded olduğu gibi kendilerinde de var diye gösterebilirler. Hâlbuki Taşnak Komitesi bu nev'i tüfenkten yedi yüz adede mâliktir ve bunları ben bi'z-zât başka yere nakl eyledim. Bu kerre gürûhumuz sekiz aded beşeriyet-perver ve kırk adede karîb bir denk ve on beş revolver getirdi. Artık bir denk tükendi. Şimdiden sonra gelecek beşeriyet-perver tüfenk olacaktır. Buna mesrûr olup “Spiro”ya söyleyiniz. Gidip “Daşo ve Bedo” vâsıtalarıyla bunları der denkleleri iştirâ etsin. İşbu beşeriyet-perver tüfenk Rus Hükûmeti tarafından asâkire tevzî' olunan tüfenkler nev'indendir. Rufe-kâmımızdan birisi bu tüfenklerden be-tekrâr iştirâ etmek üzere gitmiştir. Bu nev'idenden binlerce alınabilir. Zîrâ her taraftan dolu gibi hediyeler yağıyor. Hınçak Komitesi hemen olmuş gibidir. Tebrîz ma'lûmâtından olan sekiz aded tüfenk Türklerden iştirâ edip Van'a gönderdiler. Eğer bu kerre de tutulsa iyi. Taşnak Komitesi'nin ise gerek mâlen ve gerek cismen büyük kuvveti vardır. Eğer ister ise bu dakîkada bu tüfenklerden Kokusta'dan Türkiye'ye nakl edebilir. Ammâ nevbahâra kadar bunu te'ehhur edebilecektir. Ermeni mes'elesi ne oldu. İstanbul ve Trabzon'da Ermenilerden büyük telefât olduğu hâlde, henüz bir semere görünmedi. Dostum ba'de ez-în kendimize istinâden hareket etmeliyiz. Rusya Hükûmeti de bu mes'eleden keff-i yed eyledi. Azar nehrinin yanında

Hınçak a'zâsından ba'zıları tutulup nezdlerinde Rus Hükûmetine karşı bir takım kâğıdlar bulundu. Bunun için şimdi Rus Hükûmeti tarafından şedîden taharriyât vardır. Bu köpek oğlu köpek Hınçakyan bütün el ve ayaklarıyla işe atılmışlar ve cemâ'atimizin kanını son katresine kadar döktürmek istiyorlar. Böylece iş yapmak yerine bozacaklar. Ey sevgili Vahan! Kendimizi kurtaran biz olmalıyız. Ağyâr dâimâ ağyârdır. Ağyârdan bize hayır yoktur. Gürûhunuza muntazam bir sûret veriniz ve gerek size beşeriyet-perver ve gerek her bir şey gönderilecektir. Kâfidir ki "Daşo'ya ve Bedo"ya itâ'at edesiniz. İskeledeki gürûhlar ile râbitaların olmalıdır. Ve mâkiri [326] elden bırakmamalısın. Şahbağ'ındaki gürûh ne olur. Eğer Dikran ile beraber bu gürûha muntazam bir sûret vermez isen vay hâline. Nevbahârda ben gürûhumuzla beraber geleceğim. Şimdi geliyordum. Lâkin Dikran'a söyle ki korkmayıp kendisi için bir gürûh tedârik etsin. Olmaya ki işiden geri kalsın. Ne ki yapar iseniz serî'an bana yazınız. Gidip şimdiki gürûhla beraber gelen Bulgaristanlı Hariton ve oğlu Daşo ile görüş. اوکى kendi gürûhu ile beraber gürûhunuz ile birleş ki tarafımdan da'vet eyle ve yirmi kişi olsa bile kanâ'at edip gürûhunla birleştirip ona takviyet ver. Eğer Simon'un bu kış da işi yoksa gürûhunuz ile beraber Şatak'a gidip nevbahâra kadar işe mümâreset kesb etsin. Hemşiren senden beri [ye]rde olduğu münâsebetle "Traşen"i dahi gürûha idhâl edebilirsin. Akrabanızdan İskeleli Manuk'u dahi gürûhunuza idhâl edebilirsiniz. El-hâsıl Kirkor ile beraber rufekâyı tezyîd etmeğe çalışın. Menfa'atine biraz sekte gelir ise be's yok. İstikbâlde çok kazanacaksınız. Ben sana ne söyler isem dinlemelisin. Gidip Daşo'dan revolver iste ve al. Komiteye mahsûs vergi koynunuzdan gitse bile esirgemeyip vermelisin. Bulutyan Corc Ağa'ya söyle ki Armeniaların verdiği tüfenk arkanda kaldı mı, yoksa aldanmış mısın? Zîrâ bu zât Armenia Komitesi a'zâsından olduğu cihetle Salmast'da bulunduğu esnâda aslâ benimle görüşmedi. Vahan! Protestan cemâ'atine dildâde olmayıp işe dildâde ol. Gayret etmelisin ki Ebrot'un gürûhu "Taşnak" gürûhu ile birleşsin. Sen dahi ol gürûha girmelisin. Gönderdiğim mektupları tarafımdan selâmımı teblîğ ederek sâhiblerine teslîm etmelisin. Tekrâr sana tenbîh ederim ki haftada bir kerre olsun iskeledeki küçük yanına gidip meclis teşkîl etmelisin. Senin yapacağın iş olmaya ki betâ'et edip başkasına yaptirasın ve başkası gayretimizin semeresini iktitâf etsin. Küçüyan'dan kitabını aldın mı? Yoksa yok. Benim paltom on guruşa bedel İşuyan'ın yanında kalıyor. Uzun kısa lakırdı etmesinler. Karındaşyan Dikran ve sâir rufekâ ile muhabbet üzere hareket ediniz. Ve Serkiz'e söyle ki sekiz guruş için arkama düştüğü için kendisinden çok küsmüşüm, korkmasın. Buna bedel kendisine bir tuman yolladım. [327] Dirbogosyan'ın katl olunduğunu işittim ve çocuklarımız tarafından olduğuna sevindim. Eğer sen böyle şeyler yapamaz isen hiç olmazsa bu gibi adamları gürûhunda

bulundurmalısın. Tarafından “Azarkiline Simon” çok selâm söyleyip de ki, tavsiye etmiş olduğum şeyleri unutmasın. Sâf-dil olduğu için kendisini çok severim. Sahak Hocaya ve Krakin'e ve Manuk'a dahi muhabbetli selâm söyle.

İmzâ

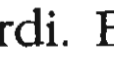
Sitrak Hakop M. B.

Mektubumun adresi âtîdeki tarz üzere yazınız. Tebrîz'de Hakoni'ye verilmek üzere “Baron Arasdakes”e Vahan pederimle muhabbet üzere geçinmelisiniz. Alis'e dahi selâm söyleyip yüzüğünü pûs eyle. Şalcıyan birâderlere ve Ohannes birâdere ve familyasına ve isimlerini unutmuş olduğum cümle muhiplere de selâm söyle. Baron Mardiron dahi selâm söyleyip ve yeni işi terk edip size şecâ'at va'z eylesin. Eleban Asmoder şimdi Salmast'dadır. Kirkor-yanların hânedeki Muzyan'a da selâm söyle. K. M.yan'a da selâm söyleyip de ki, müşterek olduğum şeyden yalnızca mütelezziz olmasın. Mektubumdaki tezkireyi hânemize gönder. Mündericâtında bize ma'lûm bir şarkıyı hâvî “Arzakanik” Aks-i Sadâ gazetesini gönderdim. İzmirliyan'ın makbûzunu Daşo'dan alasin. Tüfenklerin makinesini güzel hakk etmişim. Bu marka yeni tüfenkler üzerine basılmıştır. Fî sene 1295.

Tebrîz'den Van'a

Sevgili arkadaşım Evakiyanç Dikran,

Bundan bir mâh mukaddem gönderdiğim mektuplar mündericâtında sizden dahi bahsetmiştim. Şahbağı'ndaki işi acaba ne yaptığınız. O işe sahâbetlik edersiniz. Yoksa yok. Efkârın ne hâlde bulunuyor. Sâbit misin? Yoksa yok. Armenia Komitesi'nin a'zâsından cemâ'ati aldatmağa geldiler. İşte bu komitenin ahvâliyle kuvvetini şimdi hikâye ederim. Ben Salmast'da iken işbu komite gürûhundan bazıları da burada bulunuyordu. [328] Ben bunlar ile Kutur'da görüştim. Bunlar oradan bir günde Heftvan'a vâsıl olabildiler. Başıma rezâletler çıkardıklarını evvelki mektubumda “Vahan” a hikâye etmişim. Bunlar kırk kişiden ibâret olup sekiz gün orada Heftvan Mektebinin Nâzırı bulunan Terlemezyan Mıgırdıç'ın yanında kaldılar. Bunlar sonra benim şundan bundan aldığım otuz aded tüfenk ile bir kaç aded revolverleri kaldırılıp Van'a geldiler. Bulutyan Corc Ağa dahi bunlarla beraber geldi. Ey Dikran! Bu Armenia gürûhundan olanlar ekserîsi üzerinde fişenklik vardır ve beşeriyet-perver tüfenklerden yalnız bir adede mâlikdirler. Bunu da Tiflis'e gidip a'zâmız vâsıtasıyla seksen mecîdiyyeye iştirâ' etmişler idi. Şöyle, biz de “Taşnak” Komitesi gibi beşeriyet-perver tüfenge mâlikiz ve onlar kadar kuvvetimiz var diye gösterebilirsiniz. Cümle mâ-meleklerini toplayıp cemâ'ati aldatmak için oraya geldiler, olmaya ki bunlardan aldanasınız. Terlemezyan Kirkoris'in Van'da oynadığı oyunu karındaşı da burada oynadı. Lâkin bunun gürûhu Van'a gelir

gelmez Heftvan'dan hayli bir meblağ ihtilâs edip oradan kaçtı. Bu gürûh Heftvan'dan kapıdan kapıya dilenip geçinirdi. Şimdi bunlardan Heftvan'da kimse gelmeyip cümlesi de Van'a geldiler. Bu gürûhun bu kadar senelik semeresi otuz tüfenk olabilmıştır. Bunlardan çoğu başkasının olup bâkîsinin bir adedi kendilerine on liraya mâldir. Ben Salmast'dan Tebrîz'e gelip orada iki gün kaldıktan sonra yüz altı aded beşeriyet-perver tüfenk leylen Rusya'dan gelip ben bi'z-zât elimle eve nakl ettim. Azar nehrinin kenarından beş yüz aded dahi iki gün sonra vâsıl olacaktır. Ben şimdi Taşnak Komitesi'nin komisyonu nezdinde bulunup yâ Rusya'da, yâ Bakü'de ve yâhûd Tiflis'de kalacağım. Maksadımın ne olduğunu sonra yazarım. Su'âl edeceksin ki, Pedercik'e götürdüğün tavsiye ne oldu? Te'essüf ederim ki bu zât hakkında biz aldanmış idik. Rusya toprağı Pedercik'i değişmiş midir? Ve Pedercik eski Pedercik kalmamıştır. Pedercik'den me'mûl olunacak şeyi ihtilâlden me'mûl etmeliyiz. Bak ki Şahbağı'ndaki gürûhu elden bırakmayasın. Silâha gelince, ben onu tedârik edebilirim. Bakü'ye gittiğimde [329] oradan size yazacağım gürûhumuz bu def'a yirmi beş getirdi. Burada Rusya'dan ustalar gelip esliha tedârîki için buradan muntazam makineler ile dolu bir fabrika vardır. Nevbahârda altıyüz aded beşeriyet-perver gelecektir. İşbu mektubumu Yasagu'dan ve yâhûd Daşo'dan ahz edip onlardan her bir şeyi anlayabilirsin ve mektubunuzu onlar vâsıtasıyla göndermelisin. İştîyâklı mektubunuza muntazır olup sizden nâfi' bir cevâb me'mûl ederim. Rusyalı arkadaşımızla Vahan, yâhûd Ogen görüşebilirsin ve bunlarla görüştüğünde müstefîd olabilirsin. Şahbağı'ndaki işi elden bırakmıyasın... Tarafımdan Sahak ve Daniel râhiblere selâm söyle ve Vahan'dan "Truşak" -bırak demektir- gazetesini olup [alıp] Sahak râhibe götürsün. Bir gürûh teşkîl ettiğini işittiğinde bilâ-te'hîr eslihayı ahz edeceksin. Cevâbı serî'an vermelisin.

İmzâ

Hakop M. R.

Gürûhumuzla beraber Bulgaristanlı bir Ermeni nevcivân geldi. Bu zâtın ismi Bedros'dur. Bulgaristan'daki hâ'iz olduğu şöhretle me'mûriyyeti terk edip vatana yardıma geldi. Daşo vâsıtasıyla bu zâtı tanıyabilip bundan çok şey anlayabileceksin. Pedercik hakkında dahi ma'lûmât alabilirsin. Zîrâ Üçkilise'ye gidip her şeye vâkıf olabilmıştır. Başka ümîdle iğfâl olunmayasınız. Hürriyet yalnız cemâ'atin ihlâline menûtdur. İskeleliler ve kendi gürûhu hakkında Vahan ile Gören Kirkor'un istediği revolverleri Rusya'ya gidip gâyet ucuz iştirâ ederek Taşnak Komitesi vâsıtasıyla göndereceğim. Ricâ ederim ki pederimle hoş geçinip bırakmayasın ki başkaları kendisini ısırsın. Sevgili dostum ben senden çok şey me'mûl ederim. Olmaya ki ümîdimi boşa çıkarasın. Her hâlde bir gürûh teşkîl edip sergerde olasın. Cemâ'ata mahsûs bildiğin şarkıları yazıp "Daşo"ya

veresin ki, buraya göndersin. Bu gibi şarkılar buraca ehemmiyet çok kesb etmiştir. Benden istediler ben de [330] bunun icrâsını senden talep ederim. Fi Tebrîz'den Van'a, sene 1295.

İmzâ

Sürha. Hakop M. Yıldırım

Vahan Efendi, bu mektubu Avakiyabih Dikran'a îsâl edesin.

Çeron Efendi, Çeron hayvan burnu demektir,

Şimdi Tebrîz'de komisyonumuzun nezdinde bulunuyorum. Size ma'lûmdur ki ben orada bulunduğum esnâda maksadımı orada komisyonda ketm eyledim. Şöyle ki buradaki komisyon tarafından esliha iştirâ etmek husûsunda mu'âvenet bulmak üzere oradan bir tavsiye alamadım. Buradaki komisyon iktizâsından mu'âveneti va'ad ediyor. Bu şartla ki akçeyi kendisi verip ucuz bahâ ile revolver iştirâ edecek ve Van'a gönderip, şöyle ki istediği "Kalbon" ta'bîr olunan revolver buradan Van'a değin iki buçuk Osmanlı liraya mal olur. Biz evvelâ revolverleri gönderip sonra akçesini talep ederiz. "bildirik" ta'bîr olunan revolverin a'lâ cinsi Van'a değin bir liraya mal olur. Vahan'a söyle ki kıymetlerini gerek iskeledeki gürûhlara ve gerek başka tâliblere beyân etsin. Şöyle ki ba'de akçeyi onlardan isteyelim. Binâ'en-aleyh ey sevgili Çeron, bizim için bir tavsiye almak üzere Vahan ile beraber oradaki komisyona mürâca'at etmelisiniz. Şöyle ki, burada komisyon emîn olsun ki ben refiklerim için esliha almak maksadıyla buraya gelmişim. Bu tavsiyenâmeyi "Bedo'ya" dahi imzâ ettirip mektupla beraber doğruca Papayanc'a göndermelisiniz.

Callid Efendi,

Evvelâ size beyân ederim ki, ben şimdi Tebrîz'deki komisyon nezdinde bulunuyorum. Tarafımızdan Agakimyan "Daşo'ya" [331] yazılan mektubu Daşo burada bulunduğu cihetle Heftvan'da bulunan Bakazar Panic Haçatur Efendi'ye verdim. Ve merkûmdan bir tavsiyenâme alıp Tebrîz'de bulunan Papayanc'a götürdüm ve Van'daki komisyondan benim için bir tavsiye gelinceye değin nezdinde kalıp ta'yîn etmek üzere kendime senden kabul olundum. Bu tavsiye gelir ise Tebrîz'deki komisyon mu'âvenetiyle Van'daki Hakop Efendi'nin gürûhundan kudreti olan a'zâ tarafından iştirâ olunmak üzere gâyet ucuz satın alınabilir. Zâten ol a'zâ buna tâlib olup Hakop Efendi'yi buraya göndermişler. Şöyle ki, kıymetlerini anlayıp kendilerine bildirirsin. Sâlimen senden yazmış olduğum mektuplarda bildirdiğim gibi "büyük kalyon" ta'bîr olunan revolver Van'a değin iki buçuk lira ve küçüğü ise bir liraya mal olur. Zannımca size de ma'lûmdur ki ba'zıları bunları benden istediler. Binâ-berîn bu mektup du'âcıyan Vahan Efendi'ye hitâb olup, mazrûf mektubu açdıktan sonra Vahan'a götürmelisin. Ve merkûmla her ne ki iktizâ eder ise müzâkere eyledikten sonra

“Bedo” tarafından mümzâ bizim için bir tavsiyenâme almalısın. Ya’nî Bedo demeli ki, bunlar refîkleri için esliha iştirâ etmek maksadıyla İran'a gelmişlerdir. Zîrâ Bedo'nun imzâsından mâ'adâ burada başkasının imzâsı makbûl değildir. İşte böyle olduğu hâlde ucuz bahâ ile esliha satın almak husûsunda bize mu'âvenet edecekler. Bu misillü bir tavsiye mutlaka göndermelisiniz. Şöyle ki, buradaki komisyon tarafından bir tavsiyenâme alıp Rusya'ya gidelim. Ve orada istifâde edelim.

Sevgili arkadaşım Marko Sifanc Margar Efendi,

Sizinli görüşmeksizin mufârakat ettiğimi afv buyurunuz. Be's yok. Zîrâ kalbimiz bir olup yekdiğere hem-efkârız. Nasılsınız, işe devâm ediyor musunuz? Yoksa keff-i yed etmişseniz me'mûl ederim ki bu işe an-samîmi'l-kalb merbût olduğunuz hâlde ondan keff-i yed etmeyeceksiniz. Kaviyyen i'tikâd etmelisiniz ki şimdi “Taşnak” [332] Komitesi'nin kuvveti büyük olup, Van için cân-sipârâne çalışmaktadır. Binâ'en-aleyh arzu ederim ki gürûhları tezyîd edip “Vartoş ve Birop” için de husûsî gürûhlar tedârik edesiniz. Çok esliha vardır. İyi esliha ise kısmen şimdi ve kısmen nevbahârda gönderilecektir. Her husûsda “Daşo'ya ve Bedo'ya” yardım ediniz. Zîrâ bunlar gayet fedâkârâne çalışıyorlar. Ben şimdilik Tebrîz'de olup, bu kış Rusya'da geçirmek üzere Bakü'ye gitmek istiyorum. Orada ale'l-husûs Rusya'nın başka cihetlerinden revolverler gâyet ucuz, ya'nî Van'da on mecîdîye satılır bir revolver orada üç mecîdîye iştirâ olunabilir olduğundan, gürûhumuzun “Vartoş'a ve Sirop ve Vano'ya” ve sâirlere iktizâ eder ise görüp beğendiğimi alıp nevbahârda göndereceğim. “Kaznin” ta'bîr olunan büyük ve a'lâ bir revolver iki Osmanlı lira ile oraya kadar gelebilir. Eğer iştirâ etmek ister iseniz Bedo tarafından bana yazılmak üzere kendisine mürâca'at ediniz. Böyle olduğu hâlde komitemizin mu'âveneti yâhûd vâsıtasıyla gâyet ucuz iştirâ edip gönderebileceğim. Vahan'a olan muhabbetinize sâbit olup, her ne ki yapmak ister iseniz müzâkere etdikden sonra yapmalısınız. Ve ara sıra bana mektup yazmayı da hâtırdan çıkarmayasınız. Coc Ağa'nın ve Sinekerim'in gürûhları da elbet taht-ı himâyenizde bulunuyorlar. Zîrâ onların büyüğü sizsiniz. Size söylediğimi onlara da söyleyiniz. Ve siz meclis için gittiğiniz sırada onları da dâimâ beraber götürmelisiniz. Şöyle ki, komitemizden incinecek bir sebepleri olmasın. Ey sevgili dostum Margar Efendi, tarafımdan cümle rufekâmıza hâsseten selâm söyleyiniz. Ya'nî Vartoş'a ve Sirop'a ve Vano'ya ve Bogos'a ve isimlerini unutmuş olduğum cümle arkadaşlarımıza, eğer yeniden a'zâ tedârik etmiş iseniz onlara da selâm söyleyip kaç eşhâsdan ibâret olduğunu bana yazınız. Bana mektup yazmak istediğinizde bana gönderilmek üzere Vahan'a teslîm ediniz. Fî sene 1295, Tebrîz'den Van'a.

İmzâ

Hakop. M. Bağdasaryan

Yıldırım

[333] Vanlı Olup Bir Müddetden Beri Amerika'da Bulunan Vanlı Aşikyan Sahak Nâm Şahıs Tarafından Van'da Birâderleri Manuk ve Karabet'e Gönderilen Ermeniyyü'l-İbâre Mektubun Tercümesi Sûretidir

8 Şubat sene 1896 mîlâdî

Amerika'da kâ'in Serkiz Falisd'e,

Hürmetli birâderlerim Aşikyan Manuk ve Karabet Efendiler,

Evvelâ ahvâlinizi su'âl edip me'mûl ederim ki cümle ehibbâ ve familyanızla beraber sıhhat ve âfiyettesiniz. Sevgili efendiler, bir aydan beri sizden bir mektup alamadığımdan ahvâlinizden bî-haber olduğumu elbette der-hâtır edebilirsiniz. Belki bu husûsda şâyân-ı takbîh benim. Zîrâ siz beni ferâmuş etmiş olduğunuz hâlde ahvâlinize dâir sizden ma'lûmât talep ediyorum. Belki dersiniz ki: "Biz el-yevm ömrümüzde aslâ görmemiş olduğumuz bir elem ve mihnetle bulunuyoruz." Bu husûsda hakkınız vardır. Zîrâ bugün değil ki yalnız siz, cümle milletdaşlarımız bu elem ve mihnet içinde bulunuyorlar. Hele sizinki hafîfdir. Zîrâ siz yalnız havf ve dehşetle muhâtîsiniz. Hiç düşünüyor musunuz ki biz de burada hâl-i buhrânınızı işitmekle gâyet muzdarib oluyoruz. Acaba efkârınız beni sûzân edip helâk etmek midir? Belki istiyorsunuz ki ben düşüne düşünce çıldırayım ve siz kurtulasınız. Eğer Ermenistan'ın şimdiki hâl-i buhrânını kaleme almak derecesince şecâ'atınız yoksa müsâ'ade buyurunuz ki ben onu kaleme alayım. Size öyle cümleler, öyle havâdisler yazarım ki, onların her bir harfi sizi canlandırıp ve bâtinî hayâtınızı tahrîk edip ruhsârınıza gül goncaları nümâyân eylesin. Lâkin eyvâh! Ben size bâde-i meserret verecek yerde bâde-i hüznü verebilirim. Ve ruhsârınıza gül ibtihâcî serpmeğe bedel hâr-ı kederi serpebilirim. Ve isterim ki, cümle ehibbâ ve akrâbamız da bundan hisse-mend olsun. [334] Ey Ermenistan'ın mâtemli evlâdı, siz benden güzel tasvîrler ve müferrah manzaralar me'mûl eylediğiniz hâlde ben size şa'âmetli hüzn-engîz sûretler gösteririm. Ey Ermeniler, biz dahi güler yüzlü ve ferah gönüllü olarak güşâyışli ve gül-gûn bir sehere müterakkıb ve hayât-bahş bir şemsin berrak ziyâlarını selâmlamağı ümîd eder iken gurûba yaklaştı bir şemsin soluk ziyâlarını gördük ve şimdi ise bir zulmet-i deycûr bizi ihâta eylemiştir. Bu satırları yazdığım esnâda kalemim parmaklarımdan kaçmak istiyor ve elim uyuşuyor. Zîrâ vasf edeceğim manzaralar dehşet-engîz olup, gören gözler havflarından yüz üstüne düşüp baygın bir hâle giriftâr olurlar. Bir seneden ziyâde "Sason"u ağlayıp gözlerimizin tuzlu yaşlarından gayret ve zahmetle açtığımız cedvellere akıtarak ümîdvar idik ki an-karîbistirâhata mazhar olabileceğiz. Lâkin eşk-i çeşmânımız merhametsiz Sultanın yakıcı güneşin ziyâlarından buhâra tebeddül edip başımız üzerine asılmış gürleyen bulutlar ittihâz eyledi. Ve başımıza sâ'ikalar yağdı. Bu sâ'ikalar Ermenilerin

himâye ve siper-i berkden hâlî kiliselerini ve konaklarını ve mesken ve me'vâlarını yakıp vîrân eyledi ve her yerde harâbiyyet eserini bıraktı. Şimdi Ermeniler bir baykuş gibi enkâz üzerine oturup kendi şe'âmetli günlerini derin derin ağlamakdadır. Düvel tarafından takdîm olunan ıslâhât "notası"nı Sultan imzâlamışdır diye her taraftan keşîde olunan telgraflar havâdisini aldığımızda zulmet-i kalbiyyemiz solukça yanan bir meş'aleden biraz def' oldu. Lâkin altı vilâyetde icrâ olunacak ıslâhâta kaviyyen ümîdvar iken görülen ve sâ'ikalı günlere tesâdüf ettik ve meserret-bahş saatlere ve ezhâr ile müzeyyen bir nevbahâra müterakkıb olduğumuz hâlde ezhâr ve yaprakdan hâlî bir sonbahâra rast geldik. Ha ha, Türkiye'de ıslâhât mı? Ol Türkiye'de ki başı üzerine mühlik melâ'ikeyi götürmektedir. Ol Türkiye ki ağzından ateş ve alev püskürür ve sefîl Ermenilerin teri semeresi olan mahsûlâtı omuzları üzerine alıp hızlı tayerân etmektedir. Ey muhibler bugün Türkiye'de yalnız iki şehir vardır ki gasb u gârata, harîk ü harâbiyyete ve cebr ü cefâyâ ve katl ü kahra ve her nev'i azâba ve hakârete dûçâr olmadı. Bu şehirlerden birisi Tokad ve diğeri meskûn olduğunuz şehirdir. Bunlardan mâ'adâ muta'assıb ve râkıs Türklerin gasb-ı vahşiyânesine uğramamış hiç bir şehir ve karye yoktur. Evet Türk, Ermeni ma'sûm bâkirelerinin [335] ve nev-civânlarının kanını için için içti. Ve himâyesiz Ermenilerin başına dünyada işitilmemiş ve emsâli görülmemiş felâketler getirdi. Ve hele bir çok felâketler dahi çıkarmak efkârındadır. Acaba bir gün olacak mı ki biz ahz-ı sâr edelim. İnşâallâh olacaktır. Ve ol gün yakındır. İşte bugünde bile "Zeytun", ol kahraman Zeytun intikâmını almaktadır. İşte bugün Zeytun fütûhât bayrağını açıp büyük şamata ve gürültü ile ... Sultana karşı muhârebe etmektedir. İşte bugün Türk askeri Zeytunlular tarafından esîr oldukları cihetle ... Sultan, gazâbından teninin etlerini yer. Ve çâresiz kalarak Avrupa hükûmetlerinin müdâhalesini istid'â eyledi. Alçak Avrupalılar ise Sultanın işbu istid'âsını kabul edip Zeytunluları tuzağa düşürmek istiyorlar. Lâkin biz kaviyyen me'mûl ederiz ki Zeytunlular bunlara kâni' olmayacaklar. Sefîl Ermenistan evlâdının enîn ü figânı göklerde bile görülmekte iken Avrupa hükûmetleri derin uykuda horluyorlar idi. Yâhûd bir kaç tabaka beyaz kâğıdları karalamakla iştigâl ediyorlar idi. Ve yâhûd bir kaç nâ-becâ tekâlîfi meydana çıkarmakla iktifâ edip ve yekdiğeriyle mücâdeleye tutulup Türk'e vakit verdiler ki, işini iyice görsün. Şimdi ise Zeytun'da bir kıvılcımın alevlenmesini gördüklerinde telâşa düşüp ol alevi söndürmek istiyorlar. Zîrâ iyi bilirler ki bu gür Ermeni mes'elesinde büyük ormanlar tutuşacaktır. Eğer o alçak hükûmetler bu ateşi serî'an söndürmeğe muvaffak olmazlar ise bu alev bütün Avrupa'ya intişâr edip tutuşturacaktır. Avrupa hükûmetleri iyi bilirler ki Ermeni mes'elesi kendileri hakkında hayât ve memât derecesince bir mes'eledir. Eğer Türkiye'den bu mes'eleyi serî'an ref' eylemeğe

muvaffak olamazlar ise, bu yüzden kendilerine de mühlik bir tehlike zuhûr edecektir. Her ne kadar bugün Rusya Hükûmeti Türkiye'yi himâye edip ve hiddetini Sultanın hiddetine verip Ermenileri mahv etmek üzere Dersa'âdet'e bir takım ta'lîmât gönderir ise de maksadına mazhar olamayacaktır. Kazanacağı târîh-i umûmîde mel'ûn bir eser bırakmaktır. Eğer bugün Türkden ziyâde büyük bir düşmanımız var ise o da Rusya Hükûmetidir. Sefil Ermeni hangi bir derdini ağlasın. Hangi bir düşmana mukâvemet etsin. Hangi birinin merhametsizliğini zikr eylesin. Ve hangi birinin kâzib ve sahte Hristiyanlığının va'adlerine inansın. Ve hangi birinin tahkîr ve istihzâsına dayansın. Ermenilerin başına her taraftan tekdîrât ve hakârât yağıyor. [336] Lâkin Ermeniler buna tahammül edip kaviyyen me'mûl ederler ki, bir gün fütûhâtı kazanacaklardır. Zîrâ Ermenilerin ümîdi değil ki vicdânsız Hristiyan hükûmetler illâ kendi el ve kılıçları üzerinedir. Evet ümîdimiz yalnız Ermeni cemâ'atı kalmıştır. Ermenilerin hukûkunu kendilerinden başka kimse muhâfaza etmeyecektir. Kendi devrilmiş tahtlarını Ermeniler kaldıracaklardır. Ve kanlarıyla her şeyi temizleyeceklerdir. İşte bu husûsda Zeytun bize büyük bir delîl ve isbâtdır. Zîrâ Ermenilerin kanını içen halî'ül-kaddâr bir hükûmet-i şecî'âne mukâvemet etmektedir. Zeytunlu birâderlerimiz tarafından intikâmımızın alınması bizim için büyük bir şereftir. Biz de onlardan ibret alıp ahz-ı sâr edeceğiz. Evet bu nevbahârda cümle Ermenistan intikâm diye bağıracaktır. Ne mutlu ona ki, milletine sâdık olarak mukaddes vezâ'ifini icrâ etmek üzere silâh tutup meydana yürüyecektir. Ecdâdımız böyle mukaddes vezâ'ifini çok asırdan beri unutmuş oldukları ve bunun için târihde lekeli bir eser bırakmış oldukları hâlde biz onlara imtisâl etmeyip bu gibi bir denâ'eti kabul etmeyeceğiz. İllâ silâh elde olarak ve ölüm ve yâhûd hürriyyet diye bağırarak meydân-ı muhârebeye koşacağız. Bu sırada düşmanımız kudursun ve istediği kadar bağırıp çağırsın. Artık kimse kendisini dinlemeyecektir. İşte bu münâsebetle âtîdeki şarkıyı yazıp gönderdim:

Hürriyyet, Yâhûd Ölüm

Ey benim güzel sevgili vatanım,
Sen dikenler içinde güle benzersin.
Hüzünlü yüreğinden âh u enîn çıkıyor.
Keder ve mâtemli ömrünü ihâta etmiştir.

2

Figânından vicdânsızlar bile merhamete geliyorlar.
Ya şecî' Ermeniler buna nasıl tahammül ediyorlar?
İşte sefil vatanımız muhabbet kuvvetiyle bana yardıma yetişiniz diye
Sözünü bize hitâb edip yalvarmaktadır.

3

Vatanımızın figânından aks eden sadâ
 Bizi uyandırıp rikkate getirmez mi?
 Öyle ise Ermenilerin şerefi olan hürriyyet-perver Ermeniler,
 Muhabbetinizle vatanımıza hâmî olunuz.

4

[337] Eğer Vartan gibi şecî' yüreğimiz var ise,
 Daha ne duruyoruz haydi ileri gidelim.
 Kalb ve kanımızdan müteharrik olup ve merhametsiz,
 Ve alçak Türklerin barbarlığına karşı yürüyüp gidelim...

5

Ermenistan lâ-yenkati' ağlayıp,
 Figânı dağ ve taşı bile merhamete getirir.
 Bu figânı tahkîr etmek için,
 Taştan berk bir yüreğimiz olmalıdır.

6

Esîr kalmak bizim için artık büyük ayıbdır.
 Ey kahraman Ermeniler artık uyanmalısınız.
 Ve hissiyyâtınızdan teşvîk olunup,
 Kılınç ve esliha ile alçak Türke karşı yürüyünüz.

7

Yâ Rabb, kalbimize şecâ'at ilkâ eyle,
 Şöyle ki ismimiz ebeden parlasın.
 Türklerin top ve tüfenkleri hiç olacak,
 Eğer biz muhabbetle ittifâk eder isek.

8

Bilâ-havf ileri varalım.
 Vatanımızın rûhlı muhabbeti silâhımız olsun.
 Ve hedef-i maksadımız,
 Ermenistan'ın hürriyeti yâhûd ölümü olsun.

9

Öyle ise Ermeni bayrağını açalım.
 Ermeniliğe yeni rûh ve yeni hayât verelim.

Evet Ermenilerin ümîdi yalnız hürriyyet, yâhûd helâktir. Ermenilerin parolası yalnız bu olacaktır. Ermeniler bu parola ile yâ ma'dûm, yâhûd ihyâ olacaktır. Bizim için bundan gayrı parola intihâb etmek gayr-i mümkündür.

Zîrâ ba'de ez-în Ermenilerin Türkler ile muhabbet üzere geçinmesi gayr-i mümkündür. Bir kaç sene evvel tahammül ettikleri gibi ba'de ez-în Türklerin hakâret ve sitemlerine tahammül edemeyeceklerdir. Ermeni sefk-i deme me'lûf olup, artık esârete tahammül edemez. Hürriyyet tohumunu Ermeni nev-civânlarının kalbinde neşv ü nemâ edip köklenmiştir. Ve hürriyyet Ermeni kaniyla birleşmiştir. Ey birâderler, dâimâ ihtirâzda bulunup hiç kimseye i'timâdınız olmasın. Gerek Türk olsun ve gerek [338] en mu'temed ve sevgili me'mûr olsun, eğer hayâtı sever iseniz hayâtınızı yalnız eslihada bulabilirsiniz. Kâni' olmalısınız ki geç ve erken orada dahi bu gibi bir vukû'ât zuhûr edecektir. Ve bu vukû'ât Erzurum ve Trabzon ve sâir yerle'de zuhûr eden ve vahşetli vukû'âtdan daha şedîd olacaktır. Zîrâ Ermenistan'da Van gibi müte'addid Ermeniler ile meskûn başka bir yer olmadığından Türk Hükûmeti eğer kâbil olsa en büyük gazabını Van Ermenileri üzerine dökecektir. Binâ'en-aleyh size nasîhat ederim ki esliha tedârik etmelisiniz. Zîrâ hayâtınız esliha ile dir. Az-çok silâh bulunan yerlerde Ermeniler mutazarrır olmuşlar ise de düşmanı dahi az-çok mutazarrır edebilmişler, yalnız Harput Ermenileri düşmana hiç mukâvemet etmeksizin her şeyi kabul etmişler, ya'nî hak dîne gelmişler ve üryân ve aç olarak yalnız hayâtlarını kurtarabilmişler, lâkin bu hayâtda kaht ve bir de kurban gidecektir. Tebdîl-i mezheb kendilerini kurtaramayacaktır. Milletimiz ise bunlara bir hâ'ine bakar gibi bakıyor.

Asıl mes'ele-i tarîkatdan her ne kadar inhirâf etdim ise afvınızı dilerim. Acabâ bana mektup yazmadığınızın sebebini anlayabilir miyim? İster iseniz yazınız ister yazmayınız; ben size, bana mektup yazınız diye dâimâ tekrâr edeceğim. Hacı "Manacakan" dahi hakkınızda bana hiç bir şey yazmıyor. Belki yazmasın diye kendisine tenbîh etmişsiniz. Be's yok, siz sağ olunuz. Size bunu tebşîr ederim ki, eğer bir mâni' olmaz ise bir kaç aydan sonra sizi görmek sa'âdetine nâ'il olacağım. Eğer Allah müyesser eder ise bu dakîkada bile yola çıkmağı gâyet arzu ediyorum. Lâkin şimdilik biraz müşkillerim vardır.

Muhabbetimi cümle dostlarıma
teblîğ buyurunuz.

İmzâ
Birâderiniz
Sahak Aşikyan

[339] Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 10 Haziran Sene 1312 Târih ve Üç Yüz Dört Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Hâdise-i ma'lûmeye dâir Van vilâyetinden ahîren alınan iki kıt'a şifreli telgrafnâmenin dahi sûret-i mahlûleleri Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle leffen savb-ı sâmi-i nezâret-penâhîlerine tesyâr edilmiş olmağla.

Sûretidir

Dünkü gün kasaba ve bahçelerin etrâfına gelmiş olan aşîreti, Sa'deddin Paşa Hazretleri bi'z-zât giderek icrâ-yı nesâyih ile i'âde eylemişti. Bu gece saat yedide Ermenilerin bir takımı bahçelik cihetinde müfreze-i askeriyyeden birisinin etrâfını sarmışlar ise de def' edilmiş ve sonra tehassun ettikleri müstahkem hânedan dahi çıkarılmış daha başka müte'addid hânelerde bir hayli eşkiyâ olup, ateş etmekde olduklarından hâlâ muhârebe devâm ediyor. Bura erkân-ı harbiyye yüzbaşısı daha bir zâbit ile bir kaç nefer mecrûh, üç nefer de şehîd olmuştur. Paşâ-yı müşârun-ileyh bu ciheti de müşkil iken dünkü gün avdet ettirilen ekrâdın gece vukû'âtını işitip avdetle bahçeliğin diğer bir cihetinden, oranın Ermeni mahalleleri arasına girmek, fedâ'îler bunların da etrâfını tutup taht-ı muhâsaraya aldıkları haber alınmağla paşâ-yı müşârun-ileyh ve kumandan paşalarla şimdi üçü de azîmet eylediği arz olunur. Fî 8 Haziran sene 1312.

Van Vâlisi

Nâzım

Sûretidir

Bugünkü vukû'âtın bir kısmı evvelce takdîm kılınan telgrafla arz kılınmıştı. Sa'deddin Paşa Hazretleri eşkiyâ tarafından muhâsara edilen aşâ'iri tahlîs eylemiş ise de, fakat eşkiyânın aldığı kuvvet ve cür'ete binâ'en tehassun ettiği hânelerden tard ve def' ettikçe hânedan hâneye mürûrla siper arkasından ve ahâlîye ateş ve arbede akşama kadar devâm eylemiştir. Eşkiyâ gördüğü tazyîk üzerine terk eylediği hânelere ateş verip çıktığından, bu sırada bir takım hâneler de muhterik olarak askerinin arkasını ta'kîben hod-be-hod gitmiş ve eşkiyânın kurşunu altına [340] sokulmuş olan ahâlî-i İslâmiyyeden tahmînen altmış nüfûs şehîd ve yetmiş kadarı da mecrûh olmuştur. Kasabanın şekil ve rengi âdetâ bir muhârebe hâlini gösterip her tarafı şaşırtmış ve ahâlîce galeyân heyecân tezâyüd ve nihâyet asâkir-i şâhâne eşkiyâ tarafından tutulmuş olan caddeden tahliyeye muvaffakiyyetle ve eşkiyâ da bağların müntehâsında bulunan diğer Ermeni mahallelerine çekilmekle, akşam olmuştur. Eşkiyâ içinde Rusya Çerkes ahâlîsi kıyâfetinde bir çok adamlar görülmüş olmasına nazaran yeniden imdâd almış ve yâhûd kendilerine mahsûs olarak saklamış oldukları

elbisesini giyip meydana çıkmışlardır. Bugünkü meşhûdât ve keşfiyyâtda, eşkiyânın gerek esliha ve gerek ta'lîm ve terbiyece mükemmel oldukları ve sûret-i hâlin ve planlarının bir sûret-i mâhirânede vaktiyle tertîb etmiş bulundukları tezâhür etmiştir. Mülhakâtdan alınan iş'ârâtda Erciş ve Âdilcevâz kasabalarındaki şûrişler bir takım telefât ve hasâratla teşkîl edilmiş ise de mezkûr karyelerce ve gerek merkez karyelerince ekrâdın hücûmlarının devâmı anlaşılmış ve Karçegân kazâsından ma'lûmât alınamadığı cihetle oraca olan şûriş ve hâl ve netîce kesb eylediği bildirilmemiştir. Asâkir-i şâhâne mevcûdu merkezin âsâyişini bile te'mîne kâfî olamadığından, mülhakâtda îcâbı kadar asâkir-i şâhâne bulundurulamamaktadır. Serî'an Van'a yetiştirilmesi fermân buyurulan taburlar daha gelmediği gibi, bir haftaya kadar dahi gelmesi me'mûl olmadığı arz olunur. Fermân. Fî 8 Haziran sene 1312.

Van Vâlisi
Nâzım

[341] Van Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan 10 Haziran Sene 1312 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Mayıs'ın otuz birinci günü Ermeniler dükkânlarını açmayıp hâneleri derûnunda ve damlarında mazgal ve tabya yaparak umûm ahâlî-i İslâmiyye ve asâkir-i şâhâne üzerine doğru dokuz günden beri vukû' bulan muhârebede İslâm'dan üç yüz yirmi dört şehîd ve iki yüz elli beş mecrûh ve Ermeniden üç yüz elli altı vefeyât ve daha mecrûh ve telefât var ise de Van etrâfı dağınık olması ve Ermeni mahallâtı içerisine henüz girilememesi hasebiyle tamâmiyle anlaşılamadığından, ba'de vukû' bulacak tahkîkât netîcesinin mikdârı arz kılınacağından, şimdilik vukû'ât olarak arz olunur.

Van Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden bâ-Tahrîrât Gönderilen Evrâk-ı Muzırâ Sûretidir

Ermeni İhtilâl Mu'âhidlerin Van'da Olan Merkezî Komitenin Dâhilî Kânûnnâmesi: Fî Kânûn-ı sâni sene 1896.

Birinci bend : İşbu Mu'âhede Komitesi'nin her bir a'zâsının vazîfesi, komitenin mebâdîsini vaz' etmektir. Ya'nî beher a'zâ umûm için ve umûm ferd için çalışıp fedâkârlık ve müsâvât ve ihtilâl vaz' etmelidir. Şöyle ki, her bir a'zâ refîki ve ahâlînin mukaddes kaziyyesi için terk-i hayât eylemeğe müheyyâ bulunsun.

İkinci bend : Komitenin teşkîli a'zânın zevi'l-iktidârdan her birisi Mu'âhede Komitesi'nin efkârını ve Ermenilerin meyl-i ihtilâlîsini va'z edecektir. Ve

her bir şahsın ahlâk ve isti'dâd-ı kâbiliyyâtını tedkîk eyleyip komite için a'zâ tedârik etmeli.

Üçüncü bend : A'zânın adedi sekizden otuz ikiye bâliğ olduğu hâlde ârâ-yı hafıyye ile kendileri için re'îs-i gürûh intihâb etmelidir.

Dördüncü bend : Yeni teşkîl olunan gürûh evvel-i emrde komite kânûnnâmesinin ahkâmını kabul edip ve en ekall bir, yâhûd iki ay mütemâdiyen ketm-i esrârda kesb-i mümârese eyledikten sonra komite a'zâlığına kabul olunabilir ve yeni dâhil olan her bir gürûh istintâk olup netîce-i istintâk komitenin şu'be meclisine teblîğ olunur.

Beşinci bend : Gürûhun ve gürûh re'îsinin vezâ'ifi bunlar: muhâribler ve vâ'izler ve kılavuzlar ve ale'l-husûs komite için elzem olan vesâ'iti tedârik edenlerdir.

Altıncı bend : Gürûh re'îsi ânifü'l-beyân vezâ'ifden mâ'adâ vazîfe-i mes'ûliyyeti dahi iltizâm edecektir. Ya'nî kendi zîr-i idâresinde olan gürûha şu'be meclisinin ve re'îs-i gürûh meclisinin karârlarını komite gürûhuna teblîğ edecektir. [342] Ve kendi tarafından dahi gürûha mahsûs mesâ'il ve ma'lûmâtı şu'be meclisine takdîm edecektir.

Yedinci bend : Re'îs-i gürûh mümkün olduğu mertebe kendi gürûhuna komitenin cerîdesi ve ketebe levâzımâtı îsâl etmeğe çalışmalıdır. Bundan mâ'adâ esliha isti'mâline bi'z-zât kesb-i mümârese edip kendi gürûhunu dahi buna ta'lîm etmelidir. Bunun için dikkat olunmalı ki re'îs-i gürûh fedâkâr ve terakkiyât-perver olsun. Şöyle ki gürûhu kendisine imtisâl etsin.

Sekizinci bend : Her bir gürûhun vazîfe-i nakdiyyesi olup edâ edeceği nukûdu be-heme-hâl her ay iktidârına göre kendisinden tahsîl olunacaktır.

Dokuzuncu bend : Be-her gürûh kendi mesârifât-ı dâhiliyyesini îfâ eyledikten sonra bâkîsini meclis şu'be sandığına gönderecektir.

Onuncu bend : Şu'be meclisi ayda bir def'a fevka'l-âde bir husûsda kendisine âid sandığa ve re'îs-i gürûh meclisine hesâb verilmelidir.

Onbirinci bend : Her bir gürûh kemâl-i sadâkatle gâyet ketûm-ı esrâr olmalıdır. Ma'a-mâ-fih öyle esrâr vardır ki bilmesi yalnız re'îs-i gürûhun hakkıdır.

Onikinci bend : Her bir gürûh kendi ve re'îsi yalnız esbâb-ı hakîkiyyeye ibtinâ'en tebdîl edebilir ve re'îs dahi isti'fâ etmek istediğinde kezâ bu gibi esbâb-ı hakîkiyyeye ibtinâ'en isti'fâ edebilecektir. Ve bu iki husûs da dahi maslahatı tahkîk olunmak üzere şu'be meclisine bildirmelidir. Eğer

bu gürûhun a'zâsı başka bir gürûha nakil ve yâhûd isti'fâ etmek ister ise esbâb-ı mûcibesini kendi gürûhuna bi'l-arz, ol gürûh tahkîkâtını icrâ edecektir.

Onüçüncü bend : Her bir gürûha kendisine mahsûs re'îsden mâ'adâ başka bir re'îs dahi intihâb etmeğe müsâ'ade olunamaz. Zîrâ böyle olduğu hâlde re'îsler fırka peydâ edip müstakillen hareket edecekler ve bundan komite hukûkuna sekte gelip bir takım ızrâr husûle gelecek ve tefrîk-i gürûh olduğu sırada a'zânın adedi noksan bulunursa müsâ'ade olunabilir.

[343] Ondördüncü bend : Gürûhlar miyânında iştikâ, yâhûd karışıklık zuhûr eder ise gürûh bi'z-zât müştekipleri te'lîf-i zâtü'l-beyn etmeğe muhibbâne çalışmalıdır. Ve eğer bununla muvaffak olamaz ise şu'be meclisine mürâca'at etmelidir.

Onbeşinci bend : Ânîfü'l-beyân cümle işleri görmek üzere her bir gürûh on beş günde bir def'a akd-i meclis etmelidir.

Onaltıncı bend : Komite kânûnnâmesinin ahkâmına tevfi'kan muhâkeme etmek şu'be meclisinin hakkıdır. Ve bu meclisin muhâkemesine birer a'zâ ilkâ olunur.

Onyedinci bend : Komitenin her bir a'zâsı ahkâm-ı kânûniyyeyi pâ-y-mâl ederek sû-i hareketde bulunup ol hareketi üç def'a tekrâr eder ise a'zâ olmak hakkından mahrûm kılınır. Mahrûm kılındıktan sonra ıslâh-ı hâl eder ise tekrâr a'zâlığa kabul olunabilir.

Onsekizinci bend : Olabilir ki bir a'zânın işlediği kusûru ol derece ağır olur ki hemen birinci def'ada bir daha kabul olunmamak şartıyla tard olunur. Yâhûd cinâyeti ol derece büyük olur ki i'dâma mahkûm olunur.

Ondokuzuncu bend : Başka bir komite, yâhûd a'zâ mu'âhede komitesinden i'âne yâhûd ma'lûmât almak ister ise doğrudan doğru şu'be meclisine mürâca'at etmeli. Zîrâ bu meclisden mâ'adâ bu gibi ma'rûzâta cevâb vermek hiç bir meclis ve a'zânın hak ve selâhiyyeti yoktur. Bundan başka sâir bir komite a'zâsının Mu'âhede Komitesi'nin gürûhuna girip karışıklık zuhûra getirmeye ve esrârını meydana çıkarmağa hakkı yoktur. Eğer be-heme-hâl mu'âhede komitesinin gürûhlarından birisine hazır bulunmağa mecbûr olur ise evvel-i emrde gürûh re'îsine, yâhûd şu'be meclisine bi'l-mürâca'a ruhsat almalıdır.

Yirminci bend : İşbu kaziyye-i ihtilâliyyeyi kuvveden fi'le getirmek üzere dört meclis intihâb olunmuştur. Ya'nî meclis-i gürûh ve meclis-i şu'be ve

meclis-i ru'esâ ve meclis-i umûmî. Meclis-i şu'be vezâ'ifinden bâlâda bahs olunmuş olup, âtûde diğerk meclisin vezâ'ifinden bahs edeceğız.

Yirmibirinci bend : Gürûh-ı re'îs meclisine evvelden tahkîkât ilkâ' olunan cümle gürûh re'îsi dâhildirler. Gürûh-ı re'îs meclisinin hukûku hemen âtûdekidir. Ya'nî gürûhlara mahsûs dâhilî işleri görmek ve gürûhlardan arz olunan mesâ'ili [344] gürûh re'îsi meclisinde tahkîk etmek. İşte böylece cümle gürûhlara ahvâl-i gürûh re'îsi meclisinde beyân olunmuş olur. Gürûh-ı re'îs meclisinin şu'be meclisi ile alâkası olduğı cihetle o meclisten ta'lîmât ve usûlü bi'l-ahz iktizâ etdikce gürûhlara verir. Ve kendi tarafından şu'be meclisine mesâ'il arz eder. Ve şu'be meclisinin hesâbât-ı nakdiyyesine ve sâir ahvâline vâkîf olur. Böyle bi'l-mukâbele alâka-i ihtilâlde mutlaka müstelzim-i terakkiyât olur. Zîrâ yek-diğerkine mu'iddi olurlar. Gürûh re'îsi meclisi be-her yirmi, yâhûd yirmi beş günde akd olunacaktır.

Yirmiikinci bend : Şu'be meclisi, meclis-i umûmî tarafından intihâb olunmuş olduğundan, murahhas-ı mutlak sıfatını hâ'izdir. Bu meclise Türkiye Ermenistanında ve oradan hâric-i hudûdda bulunan cümle komiteler ve komite sandıkları merbûtdurlar. En mühim işlerin netîce-i karârı buna mahsûsdur. Ve cümle komite a'zâsı sûret-i mutlakada bu meclisin karârlarına tâbi'dirler.

Yirmiüçüncü bend : Şu'be meclisinin devri bir sene olup, bu devrin inkızâsından sonra tekrâr intihâb icrâ olunur. Ve bunun intihâbı âtûdeki tarz üzere olur. Ya'nî kalîlül'-aded murahhasîn intihâb olup bunlar şu'be meclisinin a'zâsını intihâb edecekler; bu şart-ile ki intihâbların adedi intihâbcıların adedinin nısfı kadar, yâhûd nısfından az olmamalı. Bu murahhasîn miyânında bulunmayan gürûh re'îsi dahi intihâb olunabilir.

Yirmidördüncü bend : Gerek şu'be meclisi cümle a'zânın ve cümle gürûh re'îslerinin meclis-i umûmî ile alâkası olup, şu'be meclisinin intihâb ve tasdîki kendisine mahsûsdur. Meclis-i umûmî in'ikâdının mukannin olması a'zânın üç kısmından iki kısmının hazır bulunmasına mütevakıftır. Meclis-i umûmî bir sene zarfında iki, yâhûd üç def'a tecemmu' edebilir. Böyle bir vak'anın mu'teber ve ehemm olduğı mutlaka musaddak olmalı ve bu meclisin her in'ikâdı merkezî komite tarafından tasdîk olunmalıdır.

[345] Yirmibeşinci bend : Kazâ idâreleri mu'âhedemizin merkezî komitenin haberdâr olmasıyla müdebbirler, yâhûd komisyonlar olup, bu idâreler komite kânûnnâmesinin verdiğı müsâ'adesine tevfiķan kendi taraflarından

intihâb olunan meb'ûsânı merkezî komitesine idhâl edebilirler ve kazâlarda hey'et-i meb'ûseye müstehak eşhâs bulunmadığı hâlde şehirlileri intihâb edebilirler ve bunlar kazâların fevâ'id-i âdilânesini muhafaza edecekler. İşin ehemmiyeti nazar-ı dikkate alınarak meb'ûsânın mikdârını ona göre ta'yîn etmelidir.

Yirmialtıncı bend : Bu gibi idâreler, yâhûd komisyonlar ahkâm-ı kânûnnâmeye tevfi'kan şu'be meclisine merbût olundukları hâlde, şu'be meclisi meclis-i merkez hey'etini kesb eder.

Yirmiyedinci bend : Ermeni ihtilâl mu'âhededesi komitelere ve kazâ idârelerine meccânen esliha tevzî' edip onlar dahi taraflarından ol eslihayı gürûhlara ve örf tarafgîrlere vereceklerdir. Her nerede ki ahâlî tehlikede bulunur ve mühim iş vardır, oraya dahi esliha gönderilecektir. Eslihanın meccânen tevzî' olunmasından maksad her bir komite ve kazâ idârelerinin diğer komitelere hîn-i iktizâsında yardıma yetişmeğe borçlu olmasıdır. Bir silâh zâyî' veyâ fûruht olunur ise gürûh, yâhûd a'zâ büyük mes'ûliyyete ilkâ olunur. Ve hakkında sû-i zan celb ettiğinden mâ'adâ zâyî' olunan silâhın bedelini iki kat olarak tazmîn edecektir. Mu'âhede tarafında meccânen esliha alacağız diye ümid-vâr olup başka bir vâsıta ile esliha ele getirmek husûsunda kayıtsız olmamalıdır. Bir gürûhun, yâhûd a'zânın iktidârı var iken gerek yedinde ve gerek hudûddan hâric mahallerde kendilerine mahsûs olmak şartıyla esliha ele getirmeğe çalışmalıdır.

Yirmisekizinci bend : Âdî mes'eleler a'zâdan ekseriyyetinin ittifâkıyla hallolunup ağır ve mühim mes'eleler, meselâ meclis-i umûmî cem' etmek ve şu'be meclisi fesh ve ilgâ eylemek gibi mes'eleler a'zânın üç kısmından iki kısmının ittifâkıyla hallolunabilir.

[346] Yirmidokuzuncu bend : İşbu ihtilâl komitesi tarafından mükâfât olmayıp komite a'zâ[sın]dan ba'zıları hayâtlarını ve ba'zıları emlâk ve emvâlini fedâ etmelidirler. Bu cümle fedâkârlıklar menâfi'-i umûmiyye ve mukaddes işin uğruna olmalıdır. Te'essüf olunur ki henüz içimizde meyl-i mükâfât görünmektedir. Bu gibi bir kusûru yeniden olarak def' etmeli, yoksa işimizin azametine sekte verir.

Otuzuncu bend : İşbu kânûnnâme Van'daki merkezî komitesi tarafından tasdîk olunup Van'da bulunan cümle komite a'zâsı buna ittibâ' etmeğe mecbûrdurlar. Ve senede bir kerre nazar-ı dikkate alınıp tebeddülât-ı esâsiyye, yâhûd tenkîhât ve yâhûd ilâve olabilir.

Aslına mutâbıktır.

Zerohi'nin Cebinden Zuhûr Eden Evrâk

Millet kurbanı Rusyalı birâderim Petros Efendiye,

Ermenilerin sefîl ve metrûk hâli zannımca size ma'lûmdur. Ey necîb ve muhabbet ateşiyle yanan şecî' âdem. Sahîhan işliyoruz, lâkin beyhûde bir belîğ âdem Ermeni milletin yek-diğere karşı ettiği fenâlıkları vasf etse idi büyük bir kitâb olurdu. Lâkin te'essûf ederim ki öyle meşhûr kalem sâhibi bir âdem yok, benim gibi za'îf bir kalem sâhibi olanı afv buyurmalısınız. Zîrâ lâzım olanı size anlatamam. Ammâ za'îf kalemimin muktedir olduğu kadar sizin gibi bir vatan-perver âdeme hayâtımı anlatırım. Lütfen beni dinleyiniz. Şimdiki şâyân-ı te'essûf ve gâyet sefîl hâlimi size anlatırım. Öyle bir hâl ki tafsîlen beyân edemem, lâkin lisânımın anlatabileceği kadar anlatırım. Ey Petros Efendi, bizim Haçinli köylüler beni size iftirâ sûretiyle ittihâm ettiler. Ve böylece maksatlarına nâ'îl oldular. Lâkin yazık ki sizin gibi muhterem bir zât onların pis ve kâzib sözlerine öyle çabuk inandı. Eğer benim bir kusûrum vardı siz bi'z-zât tahkîk edip anlamalı idiniz ve muhakkak olduğu sûretle boynumu [347] bir kıl gibi kesip kanımı bir katre su gibi dökebilirdiniz. Eğer siz iyice muhâkeme eden bir zât olsa idiniz böyle birdenbire onlara inanıp hüküm vermez idiniz. Lâkin be's yok, ben hayırlı bir adamım. Eğer bi'l-muvâcehe huzûrunuzda muhâkeme edip kabâhatım tahakkuk etse idi, ol vakit bi-hakkın mülevvis ve hâ'in âdem tanıyabilirdiniz. Ben çok mülevvis ve şerîr âdem bile olsam benim amucazâdem Zato'nun hâtırı-çün beni afv etmeli idiniz. O hâlde ben de insan olduğumdan, necâbetimi fi'len size gösterebilirim. Ricâ ederim ki bu kerede afv buyurasınız. Ve Haçinlilerin sözüne aldanmayınız. Zîrâ bu Haçinliler amucazâdem Zato'yu bir ihtilâlcî tanıyarak aleyhimizde bulunurlar. Ve diyorlar ki karyemiz harâbiyetinin sebebi sizin familyanız oldu. Bu husûsda ben sükût ederim. Ve hükmü, her şeyi gören ve esrâra vâkıf olan Allah'a bırakıyorum... Birâderlerimin seyâhata çıktıkları işittiğim günden beri zann edersin ki üzerime kil yağıyor ve bilmem ölmüş mü yoksa hayatta mıyım? Eğer ölmemiş olsa idik karındaşımla beraber olurum... Sevgili vatanımın hürriyeti için kurban olmayıp da hayatta kalmak bana ölümden beterdir. Ben zâten on beş sene mahbûsiyetime karâr vermişim. Eğer ba'de ez-în sizinle bulunup işlemeyeceğimi bilsem, doğrudan doğru çama giderim ve o hâlde vâlidem bana beyhûde yemek yedirmeyip bugünden kurtulmuş olur. Fî 14 Mayıs sene 1896.

Aslına mutâbıktır.

İmzâ

Müjde-bahş cevâbınıza müterakkıb
Ohannesyan Hayrabet

Zerohi'nin Cebinden Zuhûr Eden Evrâk

Sevgili Kina,

Olmaya ki gönlün benden kalsın. Biz yine yekdiğerimize hemşireyiz. Evvelden seni hemşiremden ziyâde sevdiğim gibi yine severim. Başkaların, ya'nî vâlide ve birâderimin söyledikleri hiçdir. Binlerce adamlar senin üzerine ağız açdılar. Binlerden ikise de bunlar olsun. Ne ki söylerler ise söylesinler, ben maksadıma nâ'il oldum. [348] Onlar pişman olacaklar. Anana bugün gelip bana verdikleri paranın hesâbını alarak getirdi ki Bedo'ya göstereyim. Sen dahi hesâblarını Bedo'ya vermelisin ki onlar rezîl olup eşek gibi geri çekilsinler. Eşek adam dâimâ eşek olur. Eşeğe ne ki söylenir ise fâ'ide vermez. Kebîr adam âkıbet hakîr olur. Sen be-tekrâr gidip Hero Pesma'ya ve Marine'ye ders ver. Ben ne isem yine oyum. Ben tekrâr çalışıp meclis teşkîl ve a'zânın a'dâdını tezyîd edeceğim. Kim ki beni fasl eder ise etsin. Eğer ben seni be-tekrâr göremez isem ru'esâ-yı gürûh meclisinin nerede tecemmû' eylediğini bana haber ver. Her nerede olur ise ben gelip onu bulurum. Selâmlarımı kabul buyurunuz.

İmzâ

Hemşireniz Göce Tarpas Dirdiyan

Aslına mutâbıktır.

Zerohi'nin Cebinden Zuhûr Eden Evrâk

Şarkı Varakasının Tercümesi

Sason kahramanları silâh altına da'vet olundu.
Ve cümle asâkir-i Ermeni bayrak altında bulunur.
Ekrâd tuzağa düşüp şaşırılmışdır.
Zîrâ Ermeni askeri derbendi tutmuşdur.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 18 Haziran Sene 1312 Târih ve Üç Yüz Kırk Altı Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Van iğtişâşı hakkında ba'zı ifâdât ve vukû'âtı şâmil Van vilâyeti vekâlet-i behiyyesinden bu kerre de alınan iki kıt'a telgrafnâmenin sûreti Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle berâ-yı ma'lûmât sûy-ı vâlâ-yı âsafânelerine irsâl kılınmağla.

Sûret

Evvelki gece Başkal'a'daki eşkiyâ bakıyyesinden taht-ı muhâsarada kaldığı arz olunan kırk nefer şakî sabaha karşı [349] firâr etmiş iseler de arkasından yetişilerek hepsi itlâf edildiği ve iki sandık cebhâneleri de alındığı eşkiyânın zenfeton ve berdat ve martini tüfengi ve büyük revolverlerle müceh-
hez olup, siyâh ve beyaz renkli setri partalon, Van ma'mûlâtından aba-şalvar

elbiseli ve şapka ve kalpaklı oldukları kumandanlığından alınan telgrafnâme me'âlinden anlaşılmaktadır. Başkal'a'nın Dir mevki'-i mühimminde bulunan asâkir-i şâhâne müfrezesiyle oradaki Merzgi aşîreti re'îsinden bugün alınan telgrafla İran cihetinden külliyetli Ermeni fedâîlerinin gelmekte olduğu haber verilmektedir. Ve yine o kazâ dâhilinde Erci mevki'inde bulunan asâkir-i şâhâne müfrezesinin İran hudûdunu tecâvüz eden aşâ'ir ile harb etmekde oldukları kumandanlığından haber verilmekle Van'dan kuvvet ifrâz ve irsâli mümkün olamayacağı ve Gevar'daki taburun Başkal'a'ya yetişmesi ve Başkal'a'daki taburun toplu ve kuvvetlice bulunması ve Merzgi aşîreti re'îsine bâ-sened debboydan silâh verilmesi ve Anuş Aşîreti'nin Değildir'e gelmesi yazılmıştır. Erek dağında eşkiyâdan bi'n-nefs Vanlı olanlar birer ikişer ve geceleyin Van'a gelmekte iken Ermeni mahallesinin etrâfında muhtefî olan asâkir-i şâhâne kordonu tarafından bu gece elli kadar derdest edilmiştir. Silâhlarını nereye sakladıklarını haber vermekle beraber yarın asâkir-i şâhâne ile gidip göstereceklerini söylemektedirler. El-yevm Erek Dağı'nda elli kadar müsellah eşkiyâ kaldığını ve altı yüz kadarı nereye gitmek üzere olduğunu bilemediğini ifâde ediyor. Şimdilik bir ser-rişte elde edebilmekdir. Ferik Şemsi Paşa bu gece ale's-sabâh iki tabur piyâde ve iki kıt'a dağ topu ile Erek Dağı'na hareket etmek üzeredir. Ümîd var ki epeyce cebhâne ve silâh elde edilecektir. Müşârun-ileyh ile beraber bir de papas ile mu'teberândan birisi gönderilerek eşkiyâya teslîm-i silâh etmelerini teklîf için şimdi murahhasaya haber gönderilmiştir. Bir kısım eşkiyâ da Yuridi nâhiyesi derûnundan bi'l-mürûr İran içerisine gittiğini haber veriyorlar. Dâhil-i şehirde ve bağlıklarda sükûnet devâm etmektedir. İran aşâ'irinin etrâfındaki köylere tasallut etmekde olduklarını İslâm ve Hıristiyân köylüleri Van'a ilticâ ile haber vermektedirler. Men'-i tecâvüzleri lüzûmu [350] bizim aşâ'ire ve saray kumandanlığına bâ-telgraf ihbâr olunduğu gibi, buradaki İran konsolosuna Tahrân'daki Sefâret-İ Seniyyeye de yazılmıştır. Bugün on beş-yirmi kadar Ermeni mu'teberânı bir kıt'a arz-ı hâl takdîmiyle mahallelerinin fî-mâ-ba'd o gibi fenâ adamlara makarr olmaması-çün hükûmetçe her ne teklîf olunursa kabul edeceklerini beyân eylemişlerdir. Kemterleri de mevâkı'-i müte'addidede karakolhâneler ve bağlının gerisine kordon kal'aları yapmayı teklîf edeceğimi ifâde eylediğim ma'rûzdur. Fermân. Fî 16 Haziran sene 1312.

Vâli Vekîli Ferik
Sa'deddîn

Sûret

Bir Dakîka Te'hîri Câ'iz Değildir, be-Gâyet Müsta'celdir.

Şimdi Başkal'a'dan alınan telgrafda İran cihetinden Ermeni eşkiyâsının gelmek üzere olduğunu beyân ile buradan asker ve top ve cebhâne istenil-

mektedir. Sekiz-dokuz saatlik mesâfelerdeki köylüler dahi gelip İran aşâ'irinin köylerini muhâsara ettiğinden bahisle asâkir-i şâhâne taleb etmektedirler. Henüz bir yerden buraya asâkir-i şâhâne gelmemiş olduğundan, bi'n-nefs şehrin muhâtarası mündefî' olmamış ve bir nefsin bile şehirden çıkarılması gayr-i kâbil bulunmuştur. Çünkü Erek Dağı'ndaki eşkiyâ hâlâ oralardadır. Ancak bir kısmının İran cihetine gittiğini haber veriyorlar. Hâl-i hâzıra nazaran bir tedbîr-i serî' olmak üzere yarın sabah iki tabur ve iki topla Şemsi Paşa Hazretlerinin Erek Dağına azîmeti ve Başkal'a'daki taburun bir noktaya toplanılmasıyla beraber Gevar'daki taburun sür'atle Başkal'a'ya yetiştirilmesi karârlaştırılmışdır ve keyfiyyet îcâb edenlere yazılmış olduğu ma'rûzdur. Fermân. Fî 16 Haziran sene 1312.

Vâli Vekili

Ferik

Sa'deddîn

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 10 Haziran Sene 1312 Târih ve Üç Yüz On Beş Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Dünkü gün Tokad'a tâbî' Niksar kasabasının Sûk-ı Silvan mevki'inde ansızın bir çok halk tecemmu' ederek silâh atılmağa başladığından ve oralarda kuvve-i askeriyye kâfî bulunmadığı cihetle Tokad'a iki bölük piyâde ve Niksar'a da [351] nizâmiyye ve zabtiyyeden bir müfrezenin âcilen yetiştirilmesi lüzûmuna dâir Sivas vilâyetinden alınıp Tesrî'-i Mu'âmelât Komisyonu'nda mütâla'a olunan telgrafnâmenin sûretleri berâ-yı ma'lûmât leffen savb-ı âlî-i âsafânelerine isrâ ve vilâyete cevâben vesâyâ-yı lâzıme îfâ kılınmış olmağla.

Sûretidir

Şimdi, ya'nî bu gece saat altı râddelerinde Tokad'daki Dîvân-ı Harb re'îsiyle Mutasarrıflık ve Kumandanlığından alınan telgrafnâmede bugün saat beş buçuk râddelerinde Niksar kasabasına Sûk-ı Silvan mevki'inden ansızın bir çok ahâlî tecemmu' ederek silâhlar atılmağa başlamış ve telefât dahi vukû' bulmuş el-ân devâm etmekte ve men'ine gayret olunduydu da kilise derûnundan da bir çok silâh atılmakda bulunmuş olduğu ve telgraf hattının bozukluğu cihetle asker yetiştirilmesi mahallî kaymakamlığından gece saat dörtte alınan tahrîrâtta bildirildiği iş'âr ve Dîvân-ı Harb a'zâsından Kaymakam Şevket Bey refâkatinde olarak üç nefer nizâmiyye süvârîsi ve üç Arab ile de yirmi efrâd-ı ihtiyâtiyye gönderildiği ve ber-minvâl-i ma'rûz Niksar ile Tokad beynindeki telgraf telinin bozukluğundan nâşî muhâbere kâbil olamadığı ve Tokad için kuvve-i kâfiyyeye lüzûm görüldüğünden Amasya'dan bir nizâmiyye bölüğünün âcilen yetiştirilmesi azveten izbâr olunmuş ve evvelce Tokad için

ayrıca istenilen nizâmiyye taburunun verilmemesi ve Amasya ile Merzifon'daki taburlarından birer bölüğün tefrîk ve i'zâmı hakkındaki ma'rûzât-ı çâkerânem üzerine de bir şey denilmemesi cihetleriyle Tokad'a yalnız Yirminci Süvârî Alayının iki bölüğü sevk ve bir mikdâr da asâkir-i ihtiyâtiyye taleb ettirilebilmiş ise de ber-minvâl-i muharrer Tokad için de şimdi kuvve-i askeriyyeye lüzûm olduğu anlaşılmış olduğundan Tokad'a iki bölük piyâde ve Niksar'a da nizâmiyye ve zabtiyyeden bir süvârî müfrezesi âcilen sevk ve i'zâm olunmak üzere kumandan paşaya haber gönderilerek hânesinden vürûdu beklenilmekte ve Yâver-i Ekrem-i hazret-i şehriyârî Şâkir Paşa ile bugün Tokad'dan gelen Müşîr Zeki Paşa hazerâtına ma'lûmât verilerek makine başında Tokad'la muhâbere edilmekte olduğu ma'rûzdur. Fî 8 Haziran sene 1312.

Sivas Vâlisi

Halîl

[352] Diğer Telgrafnâme-i Çâkerâneme Zeyldir

Niksar Polis Komiserliği'nden Tokad Kumandanlığı'na gelen 8 Haziran sene 1312 târihli tahrîrâtın bir fıkrasında bir bende edilen tahkîkât-ı şifâhiyyeye nazaran vukû'âta evvelce Ermeniler tarafından tasaddî edildiği anlaşıyor ise de henüz sıhhatına vâkıf olunamadığının muharrer bulunduğunu şimdi Tokad'da Ferik Mustafa Paşa ile mutasarrıflık ve kumandanlıktan bildirildiği ma'rûzdur. Fî 8 Haziran sene 1312.

Sivas Vâlisi

Halîl

Sûretidir

Niksar Kaymakınlığı'nın şimdi Tokad Dîvân-ı Harb Re'îsi Mustafa Paşa ile mutasarrıflık ve kumandanlığından teblîğ olunan diğer bir tahrîrâtı me'âline nazaran vak'anın zuhûrunu mübeyyin İslâm ve Rumlardan yirmi beş imzâlı olarak verilen varakada saat beş buçukda dükkânlarda ahz u i'tâlarıyla meşgûl olmakdalar iken Ermeni kilisesine tecemmu' eden bir çok Ermenilerle Gedükyan ve Topalyan ve Çavuşyan mağazalarından ansızın silâhlar atılması ve reji kolcularından arabacı Çakır Mustafa'nın kurşunla Gedükyan Kokas tarafından alenen itlâf edilmesi üzerine kasabanın hafta pazarı olmak münâsebetiyle ortalığın karıştığı ve kilise derûnunda çarşı ve İslâm hânelerine pek çok silâhlar endaht edildiği ve iğtişâşın müsebbib ve mürettibleri Ermeniler olup, meşhûdâtı da bu merkezde bulunduğu beyân edildiği anlaşılmış ve telefâtın mikdârı henüz tebeyyün etmemiş ise de Niksar'dan Tokad'a gelenlerin ifâdesine göre mikdâr-ı telefâtın yirmi ile elli arasında bulunduğu müşârun-ileyh

Mustafa Paşa ile mutasarrıf ve kumandanlığının cümle-i iş'ârâtından bulunmuş olduğu ma'rûzdur. Fermân. Fî 9 Haziran sene 1312.

Sivas Vâlisi

Halîl

Sivas Vilâyeti Polis Ser-komisserliği'nden Alınan 10 Haziran Sene 1312 Târihli Telgrafnâme Sûretidir

Tokad sancağı dâhilinde ve nefis-i Niksarkazâsında Haziran'ın sekizinci cumartesi günü Ermeni milletinden Gedükyan Kokas reji kolcusu Mustafa'yı alnından kurşunla itlâf etmiş ve yevm-i mezkûrda Niksar'ın hafta pazarı olmak münâsebetiyle kazâ ve kurâ-yı mütecâvire ahâlîsinin kesretli bulunmasından ve çarşının bir iki cihetinde ve kilise hânelerinden silâh endaht [353] edilmesinden iğtişâş vukû'uyla İslâm ve Ermeni'den yüzden mütecâviz maktûl ve mecrûh ve ba'zı gûnâ yağmagirlik vukû' bulduğu mahallinden bildirilmesi üzerine bâ-emr-i vilâyet-penâhî berâ-yı tahkîk kazâ-i mezkûre gidiyorum. Bu gece Tokad'da aldığım ma'lûmâta nazaran vak'a mahallince teskîn ve i'âde-i âsâyiş edilmiş ve yarın oraya muvâsalatımda edilecek tahkîkât netîcesinden yine verileceği ma'rûzdur. Fermân.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden 12 Haziran Sene 1312 Târih ve İki Yüz Yirmi Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Niksar iğtişâşı hakkında Dîvân-ı Harb a'zâsından Kaymakam izzetlü Şevket Bey ma'rifetiyle icrâ ettirilen tahkîkâta dâir Sivas vilâyet-i aliyyesinden alınan telgrafnâmenin sûreti Tesrî'-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle berâ-yı ma'lûmât irsâl-i sûy-i âsafâneleri kılınmağla.

Sûret

Tokad'dan Niksar'a gönderilmiş olan Dîvân-ı Harb a'zâsından Kaymakam Şevket Bey tarafından bi'l-icrâ iş'âr olunan tahkîkât netîcesine nazaran evvelce arz olunduğu üzere cumartesi günü saat beş buçuk râddelerinde Gedükyan Kokas tarafından kendi hanı derûnunda reji kolcusu Çakır Mustafa'nın kurşunla itlâf edilmesi ve çarşının bir iki cihetinde ve kilise derûnu ile kilise hânelerinde mütehassın Ermeniler cânibinden bir çok silâhlar atılması ve Demirciyan Avadis'in kendi hânesinde arabacı Daden Mehmed'i martir kurşunu ile telef ve piyâde zabtiyesi Hamdi'yi de hafîfçe cerh eylemesi ve yevm-i mezkûr Niksar'ın hafta pazarı günü olmak hasebiyle kesretle bulunan civâr kazâ ve kurâ ahâlîsi vehme düşürerek bi'l-mukâbele kasaba ahâlî-i Müslimesinden iki maktûl, beş mecrûh ve Ermenilerden yüz yirmi maktûl ve on kadar mecrûh ve Rumlardan

bir maktûl ve bir mecrûh vukû' bulup mukâbeleye devâm edenlerin ekserîsi mütecâvir kazâ ve kurâ ahâlî-i İslâmiyyesi olduğundan vukû' bulan maktûl ve mecrûhlarını beraberce getirmeleri cihetle ehl-i İslâm maktûl ve mecrûhlarının sıhhati anlaşılamamış ise de tahmînen kırk kadar vefeyât ve o nisbetde mecrûh [354] olabileceği ve telefâtın kısm-ı küllîsi çarşıya nâzır bulunan kiliselerle kilise hânelerinden kesretle atılan kurşunlardan zuhûra geldiği anlaşılmış ve çarşı ve pazarda ve mahâll-i sâirede ihtifâ eden iki yüz kadar Ermeninin asâkir-i şâhâne ve zabtiyeler vâsıtasıyla bi'l-muhâfaza ta'yînât verildiği ve sâlifü'l-arz Demirciyan Avadis'in derdestiyle beraber herkesin hânelerine bırakılarak sâye-i satvet-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhîde âsâyiş i'âde edildiği ve Ermeniler tarafından şikest olunan telgraf hattının ta'mîrine ve yağma edilen ba'zı emvâlin de istirdâdına teşebbüs olunduğu mûmâ-ileyh Şevket Bey'in cümle-i iş'ârından bulunmuş olduğu Tokad Dîvân-ı Harb re'îsiyle Mutasarrıflık ve Kumandanlığının izbârı üzerine ma'rûzdur. Fermân. Fî 7 Haziran sene 1312.

Sivas Vâlisi
Halîl

**Zabtiye Şifresiyle Arapkir'de Bulunan Kerkük Mutasarrıfından
Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Vârid Olan 19 Haziran Sene 1312
Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Sûretidir**

Divriği kazâsına tâbî' ve yüz elli hâneyi câmi' sırf Ermeni mevkî'en pek sarp Pengâr karyesine diğer taraflardan Ermeniler gelip ictimâ' ile bir fenâlık çıkarmağa hazırlanmakda bulundukları gibi, ekrâd ve aşâ'ir beyninde Ermeniler tekrâr vurulacak imiş fikri uyanmakda olduğu esnâ-yı râhda haber alınmakla arz-ı ma'lûmât olunur. Fermân.

Kerkük Mutasarrıfı
Hakkı

**Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 19 Haziran Sene 1312
Târih ve Üç Yüz Elli Bir Numaralı Tezkire Sûretidir**

Kıbrıs cezâiresinde ictimâ' eden Ermenilerin adedleri iki bine bâliğ olduğu hâlde Anadolu cihetine hücûm eylemek Ermenilerce mutasavver bulunduğu istihbâr kılınması üzerine bu bâbda tekayyüdât-ı lâzimeye devâm olunması hakkında vilâyât-ı mukteziyyeye teblîgât îfâ kılındığı 27 Mayıs sene 1312 târihli tezkire-i âcizî ile izbâr kılınmış idi. Sâye-i satvet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde Anadolu sevâhili taht-ı muhâfazada olduğu ve tasavvurlarının icrâsı gayr-ı kâbil idüğü [355] kendilerince anlaşılmagla, el-yevm cezâirede bulunan yedi-sekiz yüz nefer Ermeniden bir kısmı Amerika'ya ve bir kısmı dahi memleketlerine avdet eylemek fikr-i me'yûsânesinde bulundukları mevsûkan istihsâl edilen haberden

müstebân olmağla ve ma'a-mâ-fîh istihbârât-ı vâkı'a üzerine tekayyüdât-ı vâkı'ada müsâmaha gayr-i câ'iz olduğundan, muhâfaza-i âsâyîş husûsuna yine fevka'l-âde ihtimâm edilmesi lüzûmu lâzım gelen vilâyâta teblîğ ve izbâr edilmekle Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle berâ-yı ma'lûmât beyân-ı keyfiyyete mübâderet kılındı.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 26 Haziran Sene 1312 Târih ve Üç Yüz Seksen Bir Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Van vilâyeti vekâlet-i behiyyesinden vârid olan 24 Haziran sene 1312 târihli telgrafnâmede herkes dükkânını açarak işleriyle meşgûl olması münâdî ile i'lân edilmiş ve İslâm ve Hıristiyan serbest serbet diledikleri yerlerde müsterîhan gezip dolaşmış oldukları ve Van'a toplanmış olan köylülerin bir kısmı yerlerine i'âde olunmuş ve bir kısmının dahi i'âdesi esbâbına teşebbüsle bu bâbda Ermeni mu'teberânına teblîgât-ı lâzıme ifâ edildiği ve el-yevm Van'da ve mevâkı'de sükûn ve râhat mevcûd olduğu iş'âr kılınmağla Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle berâ-yı ma'lûmât beyân-ı hâle ibtidâr olundu.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Vârid Olan 30 Haziran Sene 1312 Târih ve İki Yüz Seksen Numara ile Yazılan Tezkire Sûretidir

Hınçak Komitesi'nin geçen sene memâlik-i şâhânedede îkâ' etmiş olduğu iğtişâşât Ermenilerin zararını mûcib olup, kendilerince muntazır olan fâ'ideyi husûle getirmemiş olmasından dolayı, gerek dökülen Ermeni kanlarının intikâmı alınmak ve gerek Hükûmet-i Seniyyeyi mesârif-i dâ'ime-i külliyye ihtiyârına mecbûr ile bi'l-âhire Ermeni âmâlinin husûlüne muvâfakatini istihsâl eylemek üzere bu sene sûret-i mâhirânede iğtişâşât îkâ'ını Truşak Komitesi der'uhde ederek, îkâ'-ı hâdiseye Van vilâyetinden başlanılacağı ve taraf taraf iğtişâşât icrâ kılınacağı Van hâdisesinin vukû'undan pek çok evvel taraf-ı âlî-i nezâret-penâhîlerine iş'âr olunmuş ve Van hâdisesinin bi'l-âhire zuhûru [356] istitlâ'ât-ı çâkerânemin sıhhatini isbât eylemiş idi. Hınçak Komitesi ta'ahhüdât-ı vâkı'asına karşı Truşak Komitesi'yle birleşerek, hattâ Hınçak aboneleriyle komitesi şuşûbâtı nâmına Truşak i'lânnâmeleri tevzî' ve i'tâ eylediği gibi bu sene me'mûrîn ve müstahdemîn-i zâbitaya sû-i kasd sûretiyle harekât-ı mel'anet-kârânesini izhâr eden Truşak Komitesi'nin bu icrâ'âtına da mu'âvenet eylemiş olduğundan Truşak Komitesi fevka'l-gâye kuvvet kesb etmesine ve Dersa'âdet'de dahi bir ihtilâl çıkaracağı cümle-i musammemâtından bulunduğu hakkında evvel ve âhir alınan ma'lûmât-ı zâbitayı te'yîden Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'nden dahi bildirilmesine binâ'en hudâ-nekerde pâ-yı taht-ı saltanat-ı seniyyede böyle bir hâlin tekerrür vukû'unda derkâr olan mehâzîrin zuhûruna meydân verilmemek üzere imkânın müsâ'id olduğu kadar çalışarak ve erbâb-ı

fesâdın bi't-tahkîk zâhire çıkarılanları pey-der-pey cihet-i Adliyyeye teslîm olup, haklarında esbâb ve delâ'il-i subûtiyye istihsâl olunamayan vesâ'it-i fesâdiyye mahalleri zâbitasının nezâret-i tahtında bulundurulmak üzere memleketlerine i'zâm olundukları gibi han ve bîkâr odalarıyla emsâli mahallerde işsiz güçsüz bulunan ve komitelerin cüz'î itmâ'ıyla teşebbüsât-ı fesâdiyyeye âlet olmaları melhûz olan Ermeniler dahi pey-der-pey toplattırılarak memleketlerine gönderilmekte olmalarına ve Truşak Komitesi'nin tasmîmât-ı ma'rûzasına karşı tedâbîr-i mütemmimeden olarak geceli gündüzlü kollar ve devriyeler gezdirilerek tekayyüdât-ı inzibâtiyye mükemmelen icrâ olunduğu gibi, hâricden gelen Ermenilerin şübhelileri hemen nezâret altına alınarak birer vesîle ile memleketlerine i'âde olunmakda bulunmasına ve polis ve jandarma kolları gece ve gündüz bilâ-fâsıla îfâ-yı vazîfe eylemelerine dikkat olunmasına nazaran Truşak Komitesi'nin Dersa'âdet'de dahi îkâ'ını tasmîm eylediği iğtişâşı geçen seneki gibi bir kuvve-i müctemi'a ile icrâya fırsat bulması pek de muhtemel olmayıp, fakat 7 Haziran sene 1312 târihiyle neşr ettiği bir i'lânnâmede her ne kadar kuvvetlerine za'îf târî olmuş ise de yine ele vererek maksadlarını icrâda sebât edeceklerinden bahisle zenginlerin mu'âvenet-i nakdiyyelerini talep eylemiş olduğu gibi Truşak gazetesiyile i'lân eylediği bir makalede dahi Ermeni fedâ'îlerinin şimdiye kadar dökülen kanları semeresiz kalmayıp Hükûmet-i Seniyye Anadolu vilâyâtını iğtişâşâtından dolayı vâridâd-ı külliyye zâyî' etmesine mukâbil mesârif-i askeriyyesi tezâyüd ederek kuvve-i mâliyesi mahv olmak derecelerine gelmiş ve ihtilâlde devâm edilince Ermeni maksadının husûl bulacağında şübhe kalmamış olduğu beyânıyla bir takım [357] teşvîkât ve tahrîkât-ı mel'anet-kârânede bulunduğu gibi bu sene İstanbul'da îkâ' edilecek hâdiseye herkesin hayretde kalacağı tarzında ba'zı sözler dahi deverân edip tahkîkât-ı âcilesine müsâra'at olunduğundan, bunun netîcesinde dahi mütecâsirlere derdest edilmesi avn-i İlâhîden kaviyyen me'mûl olup ma'a-mâ-fih bu türlü sözler dahi istitlâ'ât-ı evveliyyeyi te'yîd eylesine ve patriğin hey'et-i müfsidesiyle beraber teşvîkât ve tahrîkâtdan hâlî kalmamasına ve Ermeni kiliselerinin başlıca papas ve râhibleri patriğin müntehibi olan müfsid takımından olarak, bunlar âyîn esnâsında telkîn-i fesâddan hâlî kalmamalarına bakılınca, Truşak Komitesi'nin Dersa'âdet'de müteferrikan vesâ'it-i mütenevvi'a ile sarkıntılık ve kargaşalık îkâ' etmesi ihtimâli ba'îd olmayıp, zâbitaca ittihâz olunan tedâbîr suver-i ma'rûzadan ibâret ve bundan daha ziyâde bir şey yapılamayacağı rehîn-i rütbe-i bedâhet olup, çünkü zâbitaca bi't-tahkîk zâhire çıkarılan cem'iiyyât-ı fesâdiyye ru'esâ ve a'zâsı yerlerine derhâl yeniden re'îs ve a'zâ bırakmakda ve her müfsid komitece hâ'iz olduğu ünvâna göre yetiştirmiş olacağı derkâr olan vesâ'it-i fesâdiyyesinden en emîni her ihtimâle göre kendisine halef ta'yîn ederek teşebbüsât-ı fesâdiyye bu vechile ileri götü-

rülmekte olmasına nazaran tedâbîr-i ma'rûza-i zâbîta te'mîn-i maksada kifâyet etmeyeceğinden Bâb-ı Âlice bir tedbîr-i kat'î ittihâzıyla taraf-ı çâkerâneme de ta'lîmât i'tâsı husûsuna müsâ'ade-i aliyye-i dâverîlerinin şâyân buyurulmasını istid'â eylerim.

Sivas Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan 23 Haziran Sene 1312 Târih ve Seksen Dört Numaralı Tahrîrâtın Sûretidir

Tokad sancağının nefsi-i Niksar kazâsında zuhûr eden iğtişâsın tahkîki için gidilip netîce-i tahkîkâtdan arz ve ma'lûmât olunacağı, 10 Haziran sene 1312 târihiyle Tokad'dan yazdığım telgrafnâmede arz olunmuş idi. Vukû'ât-ı mezkûre Haziranın sekizinci Cumartesi günü Niksar'ın hafta pazarı olması ve kazâ-yı mütecâvire ahâlîsinin alışveriş için en kalabalık bulunduğu saat beş buçuk râddelerinde Niksar çarşısında Ermeni cemâ'atinden Gedükyan Kokas Ağa'nın mutasarrıf olup, içinde reji idâresi bulunan handa merkûm Kokas bilâ-mûcib revolver ile [358] reji kolcusu Mustafa'yı alnından kurşun ile telef eylediğini haber alan Mustafa'nın akrabâsından Daden Mehmed nâmında biri hânesinden çıkıp gelmekde iken Demirciyan Avadis dahi kendi hânesinden attığı tüfenk kurşunuyla da merkûm Mehmed'i telef etmesi ahâlî-i İslâmiyyenin heyecân ve galeyânlarını mûcib olması üzerine, her iki taraf silâhla vuruşmağa ve kiliselerle kilisehânelerin müte'addid mahallerinden pek çok silâhlar atıldığı ve bu aralık Ermenilerin çarşıdaki dükkân malını erkekler ve mahallâtta eşyâ-yı beytiyyeyi kadınlar yağma etmiş oldukları ve Ermenilerden ikisi inâs olarak yüz otuz maktûl ve yine ikisi inâs on beş mecrûh ve Rumlardan bir maktûl bir mecrûh ve kasabanın İslâm ahâlîsinden üç maktûl beş mecrûh vukû'a geldiği ve kazâ-yı mütecâvire pazarcı ahâlî-i İslâmiyyesinden gerçi kırk kadar maktûl ve o nisbette dahi mecrûh bulunduğu rivâyet olunuyor ise de bu da zanniyâta tahmîl edilmektedir. Asıl garîbi şurasıdır ki, Hristiyyandan ve gerek İslâmdan telefâtın bu dereceye varması kiliselerle kilisehânelerin gâyet yüksekten çarşı içerisine nâzır ve fakat kalabalıkda İslâm ve Hristiyanı tefrîk edemeyecek sûretde bulunduğu pencereleden telâşla ve bilâ-tefrîk Ermenilerin atmış oldukları silâhlardan telefâtın bu dereceye vardığı ve şu hâdiseyi zuhûra getirmeğe Ermenilerin vesîle aramış ve vak'aya yine kendileri sebebiyyet verdikleri anlaşılmıştır. Başlıca müsebbiblerinden Kokas esnâ-yı şûrişde telef olmuş ve Avadis derdest olunarak hakkında mu'âmele-i kânûniyye icrâ kılınmak üzere mahkemeye teslîm edilmiştir. Hattâ bu Avadis Daden Mehmed'i telef ettikten sonra vukû'ât esnâsında derdestine giden zabtiye Hamid'e dahi kurşun atmış ise de yalnız elbisesini delip vücûdunu cüz'îce yalamıştır. Ahâlî-i İslâmiyyeden îcâb edenler celb ve eşyâ-yı menhûbenin sâhiblerine li-ecli'l-i'âde müteşekkil komisyon-ı mahsûsuna getirmeleri kendilerine icrâ edilen nesâyih

üzerine kısm-ı küllîsi getirilmiş ve el-ân getirilmekte bulunanlarını da komisyon-ı mezkûr ma'rifetiyle ashâbına i'âde edilmekde ve muhtâcinden bulunanları dahi nân-ı azîz verilmekte ve ol gün köylere kaçırılan eşyâ-yı menhûbenin bir taraftan celb ve istirdâdı-çün îcâb edenler sevk edilip bir mikdârı da bu sûretde toplattırılmaktadır. Ve şu hâl sâir kurâyâ da [359] sirâyet etmemek için kurâ ahâlîsine icrâ-yı nesâyih etmek üzere dört tarafa başka başka kollar sevk edilmiş ve lehü'l-hamd bir gûnâ vukû'ât zuhûra gelmediği ve daha sâir mahallere sirâyetine meydan verilmeyip emn ü âsâyişin ber-kemâl bulunduğu ve âcizleri de merkez-i vilâyete avdet etmiş olduğum berâ-yı ma'lûmât arzına cür'et kılındı. Ol bâbda.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 29 Haziran Sene 1312 Târih ve Üç Yüz Doksan Bir Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Ermeni eşkiyâsından Daniel Çavuş'un avenesinden olup Karahisâr-ı Şarkîce hânesinde derdest edilen cânî Kokas'ın muhtefî olduğu mahalde zuhûr eyleyen Ermenice muzır şarkının Sivas vilâyet-i aliyyesinden bâ-tahrîrât irsâl olunan tercümesi tahrîrât-ı mezkûre ile beraber berâ-yı ma'lûmât Tesrî'-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle leffen irsâl-i sûy-ı âlî-i âsafâneleri kılınmağla.

Maktûl Daniel Çavuş Rufekâsından Olup, Karahisâr-ı Şarkî'de Derdest Olunan Kokas Yedinde Zuhûr Eden ve Birbirinin Aynı Olan İki Aded Şarkı Risâlesinden Birinin Tercümesidir: Fî 22 Mayıs Sene 1312

ERMENİ ŞARKILARI MECMÛ'ÂSÎ

Ermeni Şarkısı

1

Ben bir serbest nev-civânım,
Dağlar benim memleketimdir.
Sevgilim kılıcımdır,
Refikim de beradnemdir "Rus sürmelisi".

2

Silâhlarım bana zînettir,
Fişenklerim zî-kıymet altındır.
Zarîf ve temiz yatağım
Yerdeki çimendir.

3

[360] Cehlim var, inkâr etmem,
İlmim ile iftihâr edemem.
Fakat güzel şarkı söylerim,
Saf kalbli silâhşörüm.

4

Ermeni fırkasının kumandınıyım,
Laz elbisesini lâbisim,
Cesûr refîklerim ile
Millet nâmına harb ederim.

5

İkâmetgâhım yalçın kayalardır,
Âyînem berrak sulardır.
Meskenim çöller,
Meş'alem mehtâbdır.

6

Vatanım Armudandır,
Şöhretim Arhanyandır,
İsmim Hacı Kalost,
Vatanımın muhâfızıyım.

Altıncı Sahifede Muharrer Şarkı

Sason Hakkında

1

Sason isyânı çıktı,
Cihânı velveleye verdi.
Avrupa, Amerika sarsıldı,
Cesûrların ordusu kuruldu.

2

Ermeni kalbleri halecân etti,
Ermeni sadâsı tanîn-endâz oldu.
Kahramanlar hemen ilerledi,
Hürriyet sadâsı âsmâna çıktı.

3

Ah Sasonlu, "Can Sasonlu",
Kanımıza kurban olalım.
Hınçakyan mukaddes tohumu yeşersin,
Hürriyete kurban olalım.

4.

Türk gördü ve kudurdu,
Binlerce asker çıkardı.
Hûn-hâr hem kuvvetli,
Elli bin Kürd celb etti.

5

[361] İşbu vahşî fırkasıyla Sason'u
Muhâsara etti.
Toplar patlayarak,
Köyleri hâk ile yeksân eyledi.

6

Âh Türk ve Kürdler,
La'net olsun başınıza.
Cesûrdur Sasonlular,
La'net olsun isminize.

7

Türk, vâlidenin karnını yardı,
Kafaları süngüye geçirdi.
Fakat Sasonlu hürriyet arzusuyla,
Bitinceye kadar muhârebe etti.

8

Ey Sason'un kahraman kadınları,
Na'sınıza kurban olalım.
Ey mukaddes toprağın ölmez rûhları,
Kanınıza kurban olalım.

9

Ansızın Avrupa sarsıldı,
Ta'accüble Ermeniler baktı.
Türk'ün ahvâli fenâ olduğunu gördü,
Hemen menfa'atini düşündü.

10

Ermeni kanına inanmadı,
Bir meclis teşkîl eyledi.
Türk mesrûren rehber oldu,
Kanlı dağları gösterdi.

11

Ah Avrupa ! Evini vâlideni
Ermeni na'şlarını istihzâ edersin.
Türk'ü kendine rehber ederek,
Bizi istiskâl eylersin.

12

Yaşasın muhârebe, yaşasın kan,
Tarîk-i selâmetimiz dâimâ budur.
Avrupa indinde işbu kanımız,
Kâfi addolunmuyor.

[362] Erzurumlu Vartan

Sahîfe 11

1

Mü'essir, kuvvetli sadân geliyor,
Neredesin sevgili Vartan?
Aks-i sadâ tekrâr ediyor;
Vartan, Vartan.

2

Dağların eteğinden,
Nâgehân sesler işitildi.
Kimlerdir karındaşlar,
Ermeni muhârebesine ittifâk edenler?

3

İki çocuk birleşerek,
Kahramanın vücûdunu
Kucaklayarak
Attan indirdiler.

4

Vartan'ın kılıcının sadâsı,
Osmanlı askerinin ta'kîbâtı,
Ermeni cesûrlarının arzuları,
Ermenileri dağa sevk etti.

5

Ermeni milletini sen mi yarattın?
Onlardan cebren vergi alırsın.
Milletimizi Allah yaratmıştır;
İster ise saltanatını da alır.

6

İstanbul'da bir tahtın var,
 İnşâallah onu da haç senden alır.
 Mes'elemiz de hitâm bulur.
 Yakında senin hayrın olur.
 Sultan Hamîd pek geç duyacak,
 Tahtı altından eyvâh diyecek.

[363] *Onbeşinci Sahifede Muharrer Şarkı*

1

Def' olsun Türkler Ermeninin toprağından,
 Nâ-bedîd olsun İslâm'ın sonra da boyunduruğu vatanımızdan.
 Kâfîdir Ermeni kanını sordular
 Ermeninin mahsûl-i mesâ'îsiyle hükûmetlerini muhâfaza ettiler.

2

Göz bedeline göz, diş yerine diş çıkarmak,
 Bir tavuğumuzu sirkat edenin bütün hânesini yağma etmek,
 Kılıca karşı kılıç ile harb edip, kan bedeline kan almak,
 Bir cârihaya mukâbil onları parça parça etmek.

3

İntikâm şimşekleri Ermeni kalblerinde kaynasın
 İslâm kazâsı asıl zâdegân memleketinde defn olsun.
 Ermeninin ekmek ve parasını ne vakte kadar İslâm yesin,
 Hem İslâmın mekrûh ağzı Ermeniye buğz etmesin.

4

Bu vicdânsız asırda ecnebîye güvenmek,
 Mü'ebbeden hayâtdan isti'fâ etmek demektir.
 İşte Ermeniler, istikbâl için yegâne çâre budur.
 Tarîk-i âhar ile çâre aramak, hayâl ile uğraşmaktır.

Ümîd

1

Soğuk rüzgârlar şiddetle vezân olsun,
 İster ise hemen bulutdan kar yağsın.
 İster ise şimâl rüzgârı şiddet kesb etsin,
 Ümîdvârım ki encâm, bahâr gelecek.

2

Berrâk âsmânı ses kaplasın,
Rûy-ı zemîni duman bürüsün.
İster ise anâsır birbirine karışsın,
Ümîdvârım er-geç bahâr gelecek.

3

Gelsin ta'kîbât, yaklaşsın tehlike,
İster ise ziyâyı zulmet kaplasın.
Ermeni için sefâletin te'sîri yoktur,
Elverir ki bî-çârenin ümîdi bâkîdir.

[364] *Ondokuzuncu Sahifede Muharrer Şarkı*

1

Uyan evlâd, gafletten bak,
Harb borusu çalınıyor.
Vatan sadâsı uyan diyor,
Hayât ve memât saati geldi.

2

Kalk kılıcını beline bağlayayım,
Omuzlarına kalkan asayım,
Vatanın mukaddes bayrağı,
Sağ kolunda parlasın.

3

Silâhların hazırdır,
İşte başın ucunda asılı.
Nitekim kitâbların hazır olur idi,
Mekteb şâkirdliği zamânında.

4

Kaleme mukâbil işte sana kılıç,
Kâğıd yerine harb çölleri.
Git milletin için öl,
Ki vâliden mesrûr olsun.

5

Yirmi senedir seni besledim,
İşte şu sinne vâsıl oldun.
Uzun boyuna vâliden kurban,
Sen de milletine kurban.

6

Evlâdım der-hâtır eder misin,
Sana kalem verdiğimde dâimâ der idim:
Ne vakit büyük adam olur isen,
Martini fişenk vereceğim.

Sivas'da İ'dâm Olunan Divriğili Natan Hakkında Yapılan Şarkıdır

Sahife 21

1

Bağcemde iki ağaç var,
Görenlere hayret verir.
Başıma yağan kar,
Yüksek dağlara yağmamıştır.

2

Kabrim üzerine büyük taşlar yığınız,
Bundan böyle bî-çâre evlâdımı seviniz.
Pengân'e gittiğimde iki günden gelirim,
İki gün iki sene kadar hüküm verdi seni arzularım.

3

[365] Ah mevt! İşte milletime kurban olmağa gidiyorum.
Sevgili karındaşımla alçak Türkle muhârebe ediyorum.
Ağlama vâlide, niyyetin hâlisdir,
Beş yüz senedir Türk'e esîr olduğun yeter.

4

Darağacında az müddet kaldım,
Gören Ermenilerin kalbini yakdım.
Ağlama hemşire, avdetimi bekle,
Ermeni milletin hürriyeti için rûz ü şeb du'â eyle.

Yirmidördüncü Sahifede Muharrer Şarkı

1

İttifâk fırkaları ayağa kalkdı,
Gebersin gammâz olan Ermeniler.
Cenâb-ı Hakk'a şükürler olsun,
Bayraklar açıldı, yaşasın Ermenistan.

2

Ey Ermeniler, düşman memleketimizi kan ile doldurdu,
Ecdâdımız buna hayf okudu.
Beş yüz seneden beri düşman bizi incitti,
Açıldı bayraklar, yaşasın Ermenistan.

3

Alçak milletin vahşeti çoğaldı,
Haksız işleri semâda işitildi.
Cesûr Ermeniler asker yazıldı,
Açıldı bayraklar, yaşasın Ermenistan.

4

Ermeni kanıyla mülemma'dır Ermenistan,
Düşman silâhlarla muhâsara etti.
Cesâretle onlara müdâfa'a edelim,
Açıldı bayraklar, yaşasın Ermenistan.

5

Înâyet-i Hakkla gâlibiz, intikâm alalım,
Düşman yaklaşıyor, kılıç çekelim.
Rehberimiz "Hayrek"dir, der-hâtır edelim,
Açıldı bayraklar, yaşasın Ermenistan.

[366] Bir Kızın Birâderine Yazdığı Teşvîknâme

Yirmialtıncı Sahîfe

1

Vatanımız sefîl, sahipsiz; düşmana basamak olmuş,
İntikâm almak için evlâdını çağırıyor.
Vatanımız bunca zincirler ile bağlanmış,
Cesûr evlâdının kanı ile halâs bulacaktır.

2

Bak üç renkten ma'mûl mukaddes nişânemizdir,
Parlasın düşmana karşı, mahv olsun Türkistan.
İşte karındaşı kendi elimle işledim,
Geceleri uykusuz kalarak gözyaşım ile yıkadım.

3

Her yerde ölüm birdir, insan bir def'a ölür,
Bahtiyârdır ol Ermeni ki, milleti uğruna fedâ-yı cân eder.
Hemşire çağırdı, cesûr genç, elvedâ' sevgilim,
Umûm Ermeni ordusu bu bayrağa bakacaktır.

4

Git karındaşım, Allah mu'în olsun, düşman görmesin,
Git mevt için kurban ol, vâliden, memleketin mesrûr olsun.
Git cesûrâne ol, millet aşkına cesûr ol,
Düşman, arkandan demesin; Ermeniler alçaktır.

Erzurum'un Nümâyiş Şarkısı*Otuzüçüncü Sahîfe*

1

Sesler işidildi Erzurum'un Ermeni dağından,
Ermeni kalbleri heyecâna geldi silâh sadâsından.

2

Asırlardan beri silâh görmeyen Ermeni köylüsü,
Sapan demirlerini bırakıp, eline kılıç aldı.

3

İttifâksızlık Ermeni milletin hânesini harâb etti,
İttifâk sadâlarını mahv ve nâ-bedîd etti.

4

Ermeni ihtiyârı asâsı elinde ağlar,
Vatanın halâsını görüp, ölmek arzu eder.

5

Vatan-perver, ulüvv-i şân, genç Ermeniler,
Silâh be-dest olarak harb meydanına koşarlar.

6

Ey gençler, hânenizde kapanıp kalmayınız,
Karındaşlarınız meydân-ı harbde mühlik yaralar aldılar.

7

[367] Ermeni kızının nâzik vücûdu kendine yâr olmuş,
Silâh elinde Ermeni cesûrlarını teşvîk etmektedir.

8

Ermeni kadını zevcini icbâr ediyor,
Meydân-ı harbde cerîhadâr olmasını tavsiye ediyor.

9

Avrupa'ya aks etti Ermeni hareketi sadâsı,
Vatan-perverlere alkış ve meserret tebşîr edildi.

10

Türk bî-çârenin, görünce kanı dondu,
Ermeninin bu hâli hatır ve hayâline gelmezdi.

11

Şimdi mesrûr ol Ermenistan, evlâdın birleşti,
Beş yüz senelik ye's ve mâtemler ber-tarâf oldu.

Yirmidokuzuncu Sabîfede Muharrer Şarkı

1

Gelin karındaşlar, muhabbetle ittifâk edelim,
Kılıcımız çoktur, kendimizi muhâfaza edelim.

2

Müsâ'id zaman olduğunu bilelim,
Servetimizi sarf edip silâh alalım.

3

Yetişir artık uyanalım,
Ermenileri cem' edip harbe gidelim.

4

Van'da olan karındaşlarımız, Erzurum'a gelecekler,
Muşlularla birleşip harbe gidelim.

5

Kılıcımız, paramız çoktur,
Alçağa kul olmamız ayıbdır.

6

Ermeni maksadının husûlüne gayret edelim,
Böylece evlâdımıza eser bırakalım.

7

Kâfidir bu tahammül, artık yetişir,
Bu kadar sabrın sonu fenâlıktır.

8

Türk'ün müzâkeresi Ermeni içindir,
Ermeniye esâret yakışmaz, hem abestir.

9

Taht-ı esâretde bulunmak büyük kederdir,
Böyle yaşamakdan ise ölmek ehvendir.

10

Yaşayınız ey karındaşlar, var olunuz,
Alçak Ermenilere la'net olsun.

11

[368] Hakikat ve Ermeniliği inkâr edenler,
Cennet-i a'lâya lâayık değillerdir.

Otuzdördüncü Sahîfede Muharrer Şarkı

1

Bakınız güğercine Nûh gemisinde,
Gelip durmuş Dürzî tepesinde,
Tebşîr ediyor Ermeni milletine,
Torkom sülâlesinin ilk bahârını.

2

Uyanınız Ermeniler, asilzâdeler,
Müttefikan kargı ve mızrak alınız.
Hemen fırkalar teşkîl ediniz,
Cesâretle zırh ve silâh lâbis olunuz.

3

Beş yüz seneden beri uyuduk,
Allah karındaşımızı tekmîl unuttuk.
İttifâk ve muhabbet elbisesini üzerimizden atdık,
Garaz ve sitem husûsunda oyuncak olduk.

4

Vatanı, Ermenistan'ı unuttuk,
Saltanat ve memleketi gâ'ib ettik.
Kısmen Rus, kısmen Acemde kaldık,
Böylece sefîl ve sahipsiz kaldık.

5

Semâ gazab etti, vatan ağladı,
Su ve şarabımız kana tebdîl oldu.
Hazret-i Îsâ da bizi unuttu,
Ye's ve mâtem Ermeniye mîrâs kaldı.

6

Gölge gibi geçti azîm beş asır,
Ağladı vatanın dağ ve çölleri.
Yetişir artık Ermeniler,
Kâfidir döktüğünüz göz yaşları.

7

Ey fakîr millet-i Armenia,
Cesâret-i cedîd ve kuvvet-i mü'essireye mâlik ol.
Şevketimizin şu on senelik deverânı,
İstiklâliyyetine büyük delîldir.

[369] Vatan

Âh vatan, seni ne vakit güzel göreceğim,
 Derd ve meşakkatan ârî mesrûr ve mes'ûd.
 Ne vakit medeniyetce kesb-i şöhret edeceksin?
 Ne vakit pâdişahlık elbisesini lâbis olacaksın?
 Ey vatan, düşman emvâlinin sana ganîmet
 Olduğunu görerek öleydim.
 Ermeni hükümdârını Erzurum'da câlis-i taht göreydim,
 Ermeni hurûfâtıyla Türkler'e emîr yazıldığını göreydim.
 Diyârbekir, Muş, Van, Bâyezîd üzerine,
 Ermeni askeri muhâfız olaydı.
 Türk, Acem Ermeniye boyun büküp,
 Ermenistan Ermeniye mal olaydı.
 Türkiye Ermenistanı'nda Ermeni hükümdârının
 Hüküm-fermâ olduğunu göreydim.
 Yarım ay kaybolarak,
 Haç onun yerine kâ'im olaydı.

Elliüçüncü Sahîfede Muharrer Şarkı

1

Küçük çocuk, salladım beşiğini ki uyuyorsun,
 Ermeni karındaşların ayağa kalktı, sen geri mi kalasın!
 Uyan canım tatlı uykudan, gözlerin ziyâ görsün,
 Garbdan güneş tulû' etti, Ermeninin bahtı açıldı.

2

Fenâ Sultanın altın tahtı yıkıldı,
 Taht altından Ermeniye hürriyet saçıldı.
 Çabuk kalkan, hürriyet bulacaktır,
 Yalnız benim oğlum mu boyunduruk altında kalacaktır?

3

Biz Sultana çok yalvardık, ağladık,
 Acı göz yaşıyla el ve ayağını yıkadık.
 Lâkin o bî-çâre Ermeninin sadâsını iştmedi,
 Şimdi bakalım kılıcın şakırdısını işidecek mi?

[370] Altmışbeşinci Sahîfede Muharrer Şarkı

1

Topraktan halk olup dünyaya gelince,
Cenâb-ı Hakk sûret-i imrâr-ı hayâtı su'âl edince,
Eşkiyâlığı intihâb ettim.

2

Allah beni elbise ile tezyîn etmek isteyince,
Bunların kadınlara mahsûs olduğunu söyleyip,
Sürmeli ve fişenk istedim.

3

On nefer cesûr refîkım olaydı,
Umûmu da müsellağ bulunaydı;
Ol vakit Osmanlı Hükûmeti Ermeni sülâlesini görürdü.

Vatan ve Teşvîk

1

Kâfidir evlâd, bu kadar senelik sefâlet,
Kâfidir vicdânsız Türk'e basamak olduğumuz.
Ne kadar boyun eğdik bu canavarlara;
O kadar yük koydular boynumuza.

Nakarat

Yetişir artık, gösterelim asîl olduğumuzu,
Ermeni kahramanlarının cesûr evlâdıyız.
Gerçi bizde kılıç, kalkan, silâh yoktur,
Fakat ellerimiz de onları kelb gibi itlâf eder.

2

Bizim bâkir kızlarımızla gelinimiz onların mıdır?
Onlar mıdır bizim mahsûl-i mesâ'imiz?
Onların kılınıcı ucunda mıdır canımız?
Onların büyük canavarı bizden kıymetli midir?

Eyzan

Onlar bize hükm etmeğe neden lâyıkdır?
Onlar insan değil, vahşî canavardır.
İlm, zekâvet, ma'rifet bizde,
Toprak bizim ve sahibi biziz.

Eyzan

[371] Sekseninci Sabîfede Muharrer Şarkı

1

Ermeni hapisten, ölümden korkmaz,
Vatanı için dâimâ harb etmek ister.
Kâfidir karındaşlar esâretimiz,
Kan dökelim, bizim olsun Ermenistanımız.

2

Beş yüz senelik ölümler bugün kıyâm ettiler,
Gidin, söyleyin kelb Türk'e, şerî'at hitâm buldu.
Ararat vâdîsinde cesûr Ermeni fırkası,
Martini ve fişenk alarak, vatan için harb edecekler.

3

Durmayın cesûr Ermeniler, bölük bölük ta'lîme çıkın,
Vatan bizi da'vet ediyor, alçak Türk ile muhârebe edin.
Ey kana susamış Ermeniler! Erzurum'daki askeri tebrîk et,
Ermeninin son dakîkasıdır, Türk'ü esirgemeyiniz.

***Sekseninci Sabîfede Muharrer Olup Ankara'da İ'dâm Olunan Gürünlü
Toros Hakkında Yazılan Şarkıdır***

1

Asıl ismi Toros'dur, nâm-ı müste'ârı Çulludur,
Hınçakyan tarafdârânına işbu isim ma'lûmdur.
Ebeveyn ve evlâdını terk ederek, yalnız bir refîkiyle
Martini, kama, revolver, fişenk lâbis oldu.

2

Hemen Gürün'den çıkıp Kayseri'ye gitti,
Saray hükûmete hücum etti.
Ermeniler bunu görerek mesrûr oldu,
Çok asırdan beri böyle ihtilâlcî görülmemiş idi.

3

Toros serbest hayâtı sevdi, Türklerin başını ezdi.
Bir kaç def'a da postayı vurdu, Drevenk Manastırı'na gitti.

4

Cesâret fevka'l-âde, asâleti fevka'l-gâye idi.
Çerkes ve Kürdlere karşı, ibrâz-ı şecâ'at etti.

5

[372] Vaktâ ki Ermeniler Sultan aleyhine yaftalar ta'lîk etti,
Ankara Mahkemesi bunları mahkûm etti.

6

Çullu işbu hükmü işitti, bir söz ile mahkemenin şübhesini halletti,
Bütün bu ihtilâlcilerin icrâ me'mûru benim dedi.

7

Dağlar bu isimden ictinâb eder, Türkler cesûr Çullu'dan korkar,
Lâkin hayfâ ki bu cesûr, asîl vatandan dûr oldu.

8

Şevketlü, alçak Sultan, onu darağacına çıkarttı,
Darağacının tepesinden, "Yaşasın Ermenistan" diye bağırdı.

Yüzonuncu Sahîfede Muharrer Şarkı

1

Ermenistan'da feryâd eder karındaşlarımız,
Yetişir Ermeniler, Sultana mürâca'atımız.
Ağlayış ve kalemi terk ederek,
Elimize kılıç ve tüfeğimizi alalım.

2

Ecdâdımızı emsâl tutarak,
Türk'ün boyunduruğunu ber-tarâf edelim.
Yaşasın Hoşuryan ve Cihan Gülyan gebersin.

3

Bulgar milletini emsâl tutarak,
Biz de halâs olalım, alçak Türk'ün elinden.
Yaşasın Maryan ve Ütücüyan.

Eyzan

4

Yetdi yetmiş senelik dert ve felâket,
Bize te'sîr etti Ermeniler.
Yaşasın Kırımyan, mukaddes peder,
Haydi tekrâr uyandıralım Ermeni milletini.

Aslına mutâbıkdır.

Fi 2 Haziran sene 1312.

[373] Van Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan 26 Haziran Sene 1312 Târih ve Beş Numaralı Tahrîrâtın Sûretidir

Van'dan firâr eden iki fırka Ermeni eşkiyâ ve çetelerinden bir fırkası yedi yüzden mütecâviz olup, Elbak kazâsının Güzeldere ve civârında ve diğer fırkası da yüz seksen altı neferden ibâret bulunduğu hâlde Mahmûdî kazâsının Sâlhâne karyesi dağında bi't-tesâdüf cümleten katl ve itlâf edilmiş ve bu vukû'âtta İslâmdan yirmi dokuz nefer şehîd ve yirmi mecrûh vukû' bulduğu ve akdemce derdest ile takdîm-i huzûr-ı devletleri kılınan Ermeni kânûn ve i'lânnâmelerinde tab' edilen Taşnak Komitesi nâmına olan mühür, katl edilen re'îslerinin üzerinden aynen çıkarılarak, Vâlî Vekîli bulunan devletlü Sa'deddîn Paşa Hazretlerine takdîm kılındığı ve mezkûr mühür bir varak-pâre üzerine basdırılarak manzûr-ı sâmi-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri buyurulmak üzere leffen arz ve takdîm kılınmış olmağla.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 24 Haziran Sene 1312 Târih ve Üç Yüz Altmış Altı Numaralı Tezkirenin Sûretidir

23 Haziran sene 1312 târih ve iki yüz elli beş numaralı zîver-i dest-i tekrîm olan tezkire-i aliyye-i cenâb-ı dâverîlerinde izbâr kılındığı vechile Bağçecik'de teşebbüsât-ı fesâdiyye ile meşgûl oldukları anlaşılmış olan eşhâs-dan Hamparsum ile Kirkor'un derdest edilmeleri hakkında İzmid Mutasarrıflığı'na şifreli telgrafla teblîgât-ı lâzıme îfâ ve netîce-i hâlin bildirilmesi inbâ kılınmış olmağla, alınacak cevâba göre savb-ı sâmi-i nezâret-penâhîlerine i'tâ-yı ma'lûmât olunacağını Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle beyânına ibtidâr kılındı.

[374] Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 6 Temmuz Sene 1312 Târih ve Dört Yüz Yirmi İki Numaralı Tezkirenin Sûretidir

İzmid'e mülhak Bağçecik'de silâh ta'lîmi ve teşebbüsât-ı fesâdiyye ile iştigâl etmekde oldukları istihbâr olunan esâmîsi muharrer on üç nefer Ermeninin derdestleri lüzûmuna dâir 23 Haziran sene 1312 târih ve iki yüz elli beş numaralı tezkire-i devletleriyle sebk eden iş'âr-ı âlî-i dâverîleri üzerine

İzmid Mutasarrıflığı'na şifreli telgrafla teblîgât-ı îcâbiyye îfâ kılınmış idi. Bu kerre cevâben vârid olup, bir sûreti leffen firistâde-i sûy-ı sâmi-i düstûrîleri kılınan tahrîrâtta eşhâs-ı merkûmeden Daskal Mıgırdıç mukaddemâ karye-i merkûme muallimliğinden tard olunarak Amerika'ya firâr eylediği ve su yolcu Vanlı Hamparsum ile Zobink korucusunun henüz mahall-i ikâmetleri mechûl olup, diğer on neferi derdest ile bi't-taharrî hânelerinde zuhûr eden evrâk-ı muzırâ ile beraber cihet-i adliyyeye tevdi' kılındıkları ve merkûmânın dahi derdest-i taharrî bulundukları iş'âr kılınmış ve tesrî-i muhâkemeleri emrinde Adliye Nezâret-i Celîlesi'ne vesâyâ-yı îcâbiyye îfâ olunmuş olmağla Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle beyân-ı hâle ibtidâr olundu.

İzmid Mutasarrıflığı'ndan Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne İrsâl Olunup bâ-Tezkire Gönderilen Gurre-i Safer Sene 1314 ve 30 Haziran Sene 1312 Târih ve Seksen Numaralı Tahrîrât Sûretidir

Şeref-vârid olan 24 Haziran sene 1312 târihli telgrafnâme-i âlî-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri üzerine bi'z-zât Bağçecik'e azîmetle tahkîk ve ta'mîk-ı keyfiyyet olundukda telgrafnâme-i celîle-i mezkûrede esâmîsi mûnderic on üç şahısdan Daskal Mıgırdıç mukaddemâ karye-i mezkûre muallimliğinden tard olunarak Amerika'ya firâr ettiği ve su yolcu Vanlı Hamparsum ile Zobink korucusunun henüz mahall-i ikâmetleri mechûl bulunduğu anlaşılmış ve diğer on şahıs Nâhiye Müdîri Ali Efendi vâsıtasıyla hükûmet dâiresine celb ve taht-ı tev-kîfe alındıktan sonra usûlü dâiresinde müdür-i mûmâ-ileyh ve îcâb edenler ma'rifetiyle hâneleri lede't-taharrî bulunan ba'zı evrâk-ı muzırâ ile ma'an haklarında mukteziyât-ı kânûniyye îfâ olunmak üzere cihet-i adliyyeye tevdi' edilmiş ve binâ'en-aleyh bunların revolver ta'lîm ettiklerine dâir her ne kadar ta'mîk-i tahkîkât [375] ettiklerine dâir bu fiillerini isbât edecek bir ser-rîşte alınamamış ve Hamparsum ile korucu derdest-i taharrî bulunmuş olduğu ma'rûzdur.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 7 Temmuz Sene 1312 Târih ve Dört Yüz Yirmi Dokuz Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Arabacı Sitrak nâm şahıs Erzurum'a dâhil olduğu sırada lede't-taharrî üzerinde Tanol imzâsıyla Senadık'da Ermeni mektebi muallimine yazılmış bir mektup zuhûr ederek mûndericâtı bir takım ibârât-ı mel'anet-kârâne-yi muhtevî bulunduğu ve Tanol kelimesi erbâb-ı fesâddan Aramyan'ın nâm-ı müste'ârı olduğu anlaşılmışla, merkûmun derdest olduğu sırada üzerinde ma'den[den] ma'mûl Ermeniyyü'l-ibâre bir mühür zuhûr eylediğine ve refîk-ı şekâvetinden Muşlu Kaspar nâmında diğer birinin dahi ahz u girift kılındığına dâir Erzurum

vilâyet-i celîlesinden alınıp Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu'nda kırâ'at olunan telgrafnâmenin bir sûreti berâ-yı ma'lûmât leffen irsâl olunmağla, ol bâbda.

Erzurum Vilâyetinden Gelen 3 Temmuz Sene 1312 Târihli Telgrafnâmenin Sûretidir

Evvelki gün Erzurum'a dâhil olduğu sırada kapıda taharrî edilen arabacı Sitrak'ın elbisesinin gizli bir mahallinden çıkarılan Ermeniyyü'l-ibâre mektup lede't-tercüme Tanol imzâlı olup, merkez nevâhîsinden Senadık'da Ermeni mekteb muallimine yazıldığı ve mündericâtının: "Hazırlanmak lâzımdır. Karîben bir hafta zarfında sizin yanınızda olurum." gibi bir takım ibârât ve rumûzâtı muhtevî bulunduğu anlaşılması üzerine, merkûmun isticvâbından Pasinler dâhilinde vâkı' Köprü nâm karyeden yazıldığı ve mektubu kendisine veren kimseyi ifâde etmiş ve Tanol kelimesinin erbâb-ı töhmet ve mefsedetden olup, firârda bulunan Aram Aramyan'ın nâm-ı müste'ârı idüğü polis dâiresince tahkîk edilmesiyle, mezkûr karyenin abluka altına alınarak mektubu i'tâ eden kimsenin hânesinin taharrîsiyle elde edilecek evrâk ve eşyâ-yı muzır ile orada olması kaviyyen melhûz olan merkûm Armanak'la beraber merkez-i vilâyete i'zâmı derhâl kaymakamlığa [376] yazılmışdı. Bugün cevâben alınan telgrafnâmede, oralarda bulunan jandarma kumandanıyla beraber karye-i mezkûre abluka edilerek taharrî olunması lâzım gelen kesân hânelerinde eşyâ-yı muhtefî zuhûr etmemiş ise de mektubu vermiş olan Agop'un hânesindeki zahîre anbarlarında üzeri kiyâhla mestûr bir şahıs bulunup zâhire çıkarılarak Ermeniyyü'l-ibâre bir mühür zuhûr eylediği ve dere içinde muhtefî Muşlu Kaspar nâmında diğer birisi dahi derdest edilerek ikisinin aynı gömlek lâbis olmalarına nazaran, bunun Armanak'ın refîk-ı şekâveti olması me'mûl idüğünden cümlesinin derdest-i i'zâm bulundukları gösterilmekle ve Senadık'dan merkûm mekteb muallimi de bi'l-celb taht-ı isticvâba alınmağla netîcesi ba'de arz olunur. Fermân.

Erzurum Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan 10 Temmuz Sene 1312 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Postaya mevdû' arîza-i çâkerîde ber-tafsîl arz ve inbâ olunduğu üzere Pasinler'de derdest ettirilenlerden birisi dahi Muş'un Kızılağaç karyesi ahâlîsinden Armanak olup, ma'hûd Damadyan ve Muratyan'la ol vakit Sason ve Talori cihetlerine giderek Ermeni ahâlîsini Devlet-i Aliyye aleyhine tahrîk ve teşvîk ettikten sonra onlardan aldığı ta'lîmât üzerine Hınıs [ve] Pasinlerin mazbûtu'l-esâmî köylerine giderek aynı yolda tohum-ı mel'anet ekmiş olduğunu sonra da Rusya memâlikine geçerek ba'zı komitecilerden Sason ahâlîsine mu'âvenet-i nakdiyye toplamak tavsiyesini mutazammın mektup alıp Açmiyazin'e gitmiş ve oradan da Romanya'ya azîmetle Van [ve] Muş ahâlîsinden

iki bin beş yüz frank kadar bir i'âne toplayarak mezkûr Sason cihetine gönderilmiş ve biraz sonra Erzurum hâdiseleri sırasında Hınıs ve Muş kurâsı ahâlîsinden yirmi beş kişi istishâbıyla Gümrü'ye gelerek oradan müsellehan Pasinler dâhiline gelmiş olduklarını bu gece icrâ olunan isticvâbında i'tirâf etmiştir. Refîkleri bi'l-âhire köylerine gitmiş, el-ân hânelerinde bulunduklarından isim ve mahall-i ikâmetleri hakkındaki beyânâtı ayrıca vilâyete bildirilmiştir. [377] Şerîr-i merkûmun tebdîl-i nâm ve kıyâfetle yedi-sekiz aydan beri Pasinler dâhilinde dolaşması yine ilkâ-yı mefsedet maksadına mübtenî olduğu şübhesiz olduğu hâlde, sâye-i hazret-i pâdişâhî ve nezâret-penâhîlerinde bu sûretle teşebbüsât-ı mel'ûnesinin zuhûr-ı âsârına meydan kalmadığı ma'rûzdur. Fermân.

**Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 9 Temmuz Sene 1312
Târihli ve Dört Yüz Kırk İki Numaralı Tezkirenin Sûretidir**

Van hâdisesinin şuyû'u üzerine Ermeni erbâb-ı fesâdı tarafından icrâ olunan harekât-ı mel'anet-kârânenin te'sîri ibtâl kılınmış ise de Mardin sancağı dâhilinde kâ'in Süryânîlerin hânelerini terk ile civârdaki manastıra ve Midyat kazâsının dağ cihetindeki Süryânî köylerine çekilmeğe teşebbüs ettikleri istihbâr olunmasıyla derhâl me'mûrîn-i lâzıme bi'l-i'zâm te'mînât verilerek cümlesinin mahallerine i'âde olunduğu ve cemâ'at-ı mezkûrenin şu hareketleri Mardin'de mukîm Amerika misyonerlerinden Mr. Anders'in o havâlîde dolaşmakta olan İngiltereli siyâh Harris'e göstermek istediği nümâyîş eseri olması melhûz bulunduğu Diyârbekir vilâyetinden bildirilmesi üzerine, harekât-ı mezkûre nümâyîş eserinden ziyâde oralarda ezhân-ı ahâlînin heyecândan âzâde olmamasından münba'is görünerek, bu hâl âmâl-i erbâb-ı fesâda müsâ'id olduğundan tedâbîr ve tekayyüdât-ı kâmile ittihâzıyla mugâyir-i merzî-i âlî ahvâle meydan ve imkân bırakılmaması zımnında teblîgât-ı sâbıkayı te'kîden Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu karârıyla be-tekrâr vilâyet-i müşârun-ileyhâya vesâyâ-yı lâzıme icrâ olunmuş idi. Harekât-ı mel'anet-kârânenin ibtâl-i te'sîri yolunda ittihâz olunan tedâbîr te'yîd edilmekte olup, Van hâdisesinin erbâb-ı fesâdın me'mûlü vechile netîce bulmaması, mefsedete âid şâyî'âtın te'sîrini tehvîn ve heyecânı teskîn ettiğine ve merkez ve mülhakât-ı vilâyetde âsâyîş müstakarr olduğuna ve müteferri'âtına dâir bu kerre vilâyet-i müşârun-ileyhâdan alınan telgrafnâmenin sûreti mezkûr komisyon ifâdesiyle berâ-yı ma'lûmât leffen huzûr-ı âlî-i dâverîlerine irsâl kılınmış olmağla.

**[378] Diyârbekir Vilâyetinden Vârid Olan 2 Temmuz Sene 1312
Târihli Telgrafnâme Sûretidir**

C. 1 Temmuz sene 1312 Ermenilerin harekât-ı mel'anet-kârânelerinin ibtâl-i te'sîrâtı yolunda ittihâz olunan tedâbîr derecâtı ma'rûzât-ı sâbika ile

müstağnî-i tekrâr olup, şimdiki meslek-i hareket ise de tedâbîrde devâm ile beraber nükât-ı mühimme-i lâzimedeki ikâme edilen müfreze-i askeriyye vâsıtasıyla te'yîdden ibâretedir. Ermenilerin arz edilen ahvâlî Van hâdisesinin şuyû'u cihetine ma'tûf eser-i mel'anet ise sâye-i âsâyiş-vâye-i hazret-i pâdişâhîde hâdis-i mezkûrenin erbâb-ı fesâda göre netîce-bahş-ı matlûb olamaması şuyû'âtın te'sîrâtını tehvîn etmekle ve hükûmetin meslek-i müsâlemeti ve sunûf-ı ahâlîce başkaca medâr-ı tazmîn olmağla heyecân gayr-ı vâkı' ve binâ'en-aleyh merkez ve mülhakât-ı vilâyetde âsâyiş müstakarrdır. Mardin sancağındaki Süryânîlere gelince, bunların ahvâl-i meşhûdesinin şuyû'ât-ı zamanına ve İngilizli seyyâh misyonerin o havâlîde dolaşmaları o sıraya müsâdif olması onların meyl-i nümâyîşine muvâfık görülmekle o yolda arz-ı ma'lûmât kılınmış ve ma'a-mâ-fih hâl ve istikbâle karşı terdâbîr-i lâzime-i sükûnet-perverâne ittihâz olunmuş idi. Fesâda âid mahsûsât ise menba' ve mâhiyeti evvel ve âhir arz edilip işâ'ât ve ekâzîbden ibâret olup, bu fikr-i fesâda müsâ'id olan her türlü ihtimâl her dakîkada muhâfaza-i âsâyiş nokta-i nazarından gözedilmekde ve tedâbîr-i vâkı'adan iktitâf-ı semerât için geceli ve gündüzlü çalışılmaktadır. Fermân.

**Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 9 Temmuz Sene 1312
Târih ve Dört Yüz Kırk Dört Numaralı Tezkirenin Sûretidir**

Sâye-i kudret-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhîde merkez ve mülhakât-ı vilâyetde âsâyiş ber-kemâl olup, Van'da köylüler meskenlerine götürdülüp, şehirde yalnız yerliler kalarak Ermeni mahallesinin mühim noktaları asâkir-i şâhâne karakolhâneleri ittihâz olunmuş ve jandarma ve polis müdürleri dahi terfîk ile mahalle taht-ı inzibâta alınmış idüğü ve Erciş kazâsından mâ'adâ henüz köylülerine avdet etmiş olan köylüler işleriyle meşgûl olarak esnâ-yı iğtişâşda [379] emvâl ve hayvanâtı zâyî' olanların hayvan ve emvâlî ta'yîn olunan me'mûrlar ma'rifetiyle toplanarak sahiblerine redd olunmakta bulunduğu ve mülhakâtdaki zâyî'âtı dahi istirdâd için Neccâr nâhiyesine me'mûr-ı mahsûs i'zâm olunduğu ve Şatak kazâsına gönderilen tabur binbaşısı hazır olduğu hâlde Ermenilerin ileri gelenleri dâire-i hükûmete celb ile teslîm-i silâh eylemeleri ve meydanda görünmeyip ahâlîye karışmış ve yâhûd dağlara firâr etmiş olanların dahi terk-i silâhla arz-ı mutâva'ât ederek iş ve güçleriyle meşgûl olmaları teklîf olunması üzerine Şatak'daki Ermenilerin pey-der-pey teslîm-i silâh etmeğe başladıkları ve firâr ve ihtifâ etmiş olanların da rızâlarıyla silâhlarını terke mecbûr olacakları Şatak'dan bildirildiği ve sâye-i tevfiât-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde bu kazâda dahi sükûnet hâsıl olarak vilâyetin her cihetinde uygunsuzluktan eser kalmadığı ve bu da cümle-i âsâr-ı muvaffakiyyet-i hazret-i şehriyârîden bulunduğu Van vilâyet-i behiyyesinden alınan telgrafnâmelerde gösterilmiş olmağla, istirdâd edilen mağsûbâtın komisyonlar vâsıtasıyla asıl

sâhiblerine i'âde ve teslîm edilerek yedlerinden makbûz senedi alınması ve silâhların dahi hemen toplattırılarak mugâyir-i merzî-i âlî bir gûnâ hâl vukû'a getirilmemesine i'tinâ olunması cevâben yazılmış ve Ermeni fesedesinin Van kasabasında ve mülhakât-ı vilâyetde vahşiyâne bir sûretde ehl-i İslâmı bi-gayr-i hakkın şehîd ve şu sebeble hânümânlar harâb etmiş olmalarıyla mikdâr-ı telefât ve hasârâta dâir alınacak ma'lûmâtın savb-ı sâmi-i dâverîlerine izbârı mukarrer bulunmuş olduğundan Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle beyân-ı hâle ibtidâr olundu.

**Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 10 Temmuz Sene 1312
Târih ve Dört Yüz Elli Bir Numaralı Tezkirenin Sûretidir**

Erzurum polis efrâdından Mıgırdıç Efendi'ye hânesi önünde Erzurumlu Avadis oğlu Vahan nâm Ermeninin [380] kurşun atarak rufekâsıyla beraber firâr eylediği Erzurum vilâyet-i celîlesinden iş'âr olunması üzerine derdesti husûsu vilâyet-i müşârun-ileyhâya bildirilmiş idi. Bu kerre alınan telgrafnâmede merkûm Vahan'ın Hasankal'a kasabasına bir saat mesâfede vâkı' Okü karyesi tarîkı hâricinden dağa doğru gitmekde iken oradan mürûr eyleyen berber Haydar ve rufekâsına katl kasdıyla silâh attığını karye-i mezkûreden avdet etmekde bulunan iki kişi görüp yanına takarrüblerinde bunlara da ta'arruz etmesiyle bi'l-makâbele itlâf olunduğu ve üzerinde bulunan revolver ve fişenkleriyle beraber merkez-i kazâyâ götürölüp i'zâm olunan me'mûr-ı mahsûs ma'rifetiyle keşif ve mu'âyenesi bi'l-icrâ defnine ruhsat verildiği iş'âr olunmağla Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle beyân-ı hâle ibtidâr olundu.

**Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 10 Temmuz Sene 1312
Târih ve Dört Yüz Elli Dört Numaralı Tezkirenin Sûretidir**

Bâyezîd sancağı civârında vâkı' Zor karyesinde beş bin kadar Ermeni tecemmu' ederek yakınlarda bulunan bir kaç karye Ermenileriyle birleşip teksîr-i kuvvetle Üçkilise'ye doğru tecâvüz azminde bulundukları anlaşılması üzerine tedâbîr-i lâzımeye teşebbüs olunduğu Erzurum vilâyet-i celîlesinden telgrafla iş'âr kılınmış ve bunların terk-i silâh teklîfine muvâfakat etmeyip de isti'mâl-i silâh ettikleri hâlde mukâbele-i bi'l-misl kâ'idisiyle haklarında mu'âmele-i mukteziyyenin icrâsı Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu karârıyla cevâben vilâyet-i müşârun-ileyhâya teblîğ olunmuş idi. Sâye-i kudret-vâye-i hazret-i pâdişâhîde ittihâz olunan tertîbât-ı askeriyye üzerine cem'iiyet-i mezkûre kâmilten dağılıp ahâlî-i mahalliyyeden başka kimse kalmadığı vilâyet-i müşârun-ileyhâdan bu kerre alınan ve mezkûr komisyonda mütâla'a olunan telgrafnâmede dermiyân olunmuş olmağla keyfiyyetin berâ-yı ma'lûmât taraf-ı âlî-i âsafânelerine iş'ârına ibtidâr olundu.

[381] Taraf-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîden Şeref-vârid Olan 11 Temmuz Sene 1312 Târih ve Yüz Otuz İki Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Van hâdisesinin mürettib ve muharriklerinden olup oradan kaldırılmasına cânib-i vilâyetden lüzûm gösterilmiş ve mahfûzan Dersa'âdet'e celbi husûsunda Encümen-i Mahsûs karârıyla bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî müte'allık ve şeref-sudûr buyurulmuş olan Van Ermeni Murahhasası Sahak râhibin mahfûzan ve Erzurum'a müteveccihen yola çıkarıldığı Van vilâyetinden bildirilmiş ve Adliye Nezâret-i Celîlesi'nden ma'lûmât verilmiş olmağla, îcâb-ı hâlin icrâsına himmet buyurulması siyâkında.

Galata Polis Komiserliği'nden 12 Temmuz Sene 1312 Târihiyle Alınan Jurnal Sûretidir

İşbu Cumartesi gecesini saat beşbuçuk karârlarında Galata Bâyezîd Sokağı'nın bekçisi Ahmed mahall-i mezkûrde geşt ü güzâr etmekte iken birisi hasır şapkalı ve diğerleri fesli mechûlü'l-ism iki şahsın şübheyi dâ'î dolaşmakda oldukları görülerek vâkı' olan su'âline karşı eşhâs-ı merkûme hemen revolverlerini çekerek endaht ile çıkan kurşunlardan birisi bekçi-i merkûmun sol bileğine ve diğeri karnına isâbet ile derûnunda kaldığı civâr-ı mezkûrda dolaşmakda olan me'mûrîn tarafından ta'kîb olundukları esnâda dahi revolver isti'mâl etmeleriyle mukâbele-i bi'l-misl kâ'idesine tevfi'kan ta'kîbde bulunan Kapıçı Nizâmiye Karakolhânesi Yüzbaşı Osman Efendi tarafından kılıç ile merkûmlardan ve Ermeni cemâ'atından ve başında şapka bulunan Muşlu Manuk nâm şahıs yedindeki revolveri ile ve mecrûh olduğu hâlde derdest olunarak getirilmiş ve isticvâbında harekâtıyla refikını münkir ise de merkûmun refiki dahi Bostanbaşı civârında Beyoğlu me'mûrları tarafından ahz u girift edildiği anlaşılmış olmağla, bera-yı ma'lûmât ma'rûzdur.

[382] Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 13 Temmuz Sene 1312 Târih ve Dört Yüz Altmış Üç Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Van vilâyetinin Kanik karyesi ahâlîsinden olup Loyd Kumpanyası vapurlarından birine râkiben Batum'dan Köstence cihetine gider iken pasaportu olmamasından dolayı Rize'de bi't-tevkîf Trabzon'a i'zâm olunan Koçi oğlu Adom veled-i Karabet hakkında Trabzon Dîvân-ı Harb-ı Örfîsine icrâ olunan tahkîkâtta merkûmun Ermeni fesedesinden olduğu tahakkuk etmekten nâşî evrâk-ı tahkîkiyye ile mahfûzan Erzurum vilâyet-i celîlesine i'zâm olunduğuna dâir Trabzon vilâyet-i aliyyesinden huzûr-ı sâmi-i cenâb-ı sadâret-penâhîye tevârüd edip tevdî' buyurulan tahrîrât sûreti Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu

ifâdesiyle berâ-yı ma'lûmât savb-ı âlî-i dâverîlerine tesyâr ve vilâyet-i müşârun-ileyhâya vesâyâ-yı lâzıme izbâr olunmuş olmağla.

28 Muharrem Sene 1314 ve 27 Haziran Sene 1312 Târihli Tahrîrât Sûretidir

Van vilâyetinin Kanik karyesi ahâlîsinden olup Loyd Kumpanyası vapurlarından birisine râkiben Batum'dan Köstence cihetine gitmekte iken pasaportu olmamasından dolayı Rize'de tevkîf olunarak Trabzon'a i'zâm kılınan Koçi oğlu Adom veled-i Karabet Dîvân-ı Harb-i Örfîce lede'l-isticvâb bundan beş-altı sene evvel memleketinden Dersa'âdet'e gidip gümrükde hammallık etmekte iken Romanya'nın Seline kasabasında mukîm Londra'daki Hınçak Komitesi'nin şu'besi re'îsi Malkon'dan aldığı mekâtîb-i müte'addide üzerine Seline'ye giderek bir sene kadar hayli akçe ve yüz elli kadar fedâ'î topladıklarından sonra, geçen üçyüzonbir senesi bu mevsimde Kars'a gittiklerini ve orada mukîm bulunan komite şu'besinin re'îsi Gümrülü Yervant ve nâm-ı meşhûru Cellâd Artin tarafından hudûda vâkı' Sarıkamış meşeliğinde teslîh olunarak elli beşi Erzurum ve havâlîsine, doksan beşi Hınıs ve Ahlat ve Muş ve Kiğı cihetlerine tecâvüz eylediklerini ve kendileri Müşîr, devletlü Şâkir Paşa Hazretlerine [383] sû-i kasd teşebbüsünde bulunmuşlar ise de muvaffak olamamaları üzerine Erzurum'da îkâ' edilen şûrişden sonra Kars'a avdet ettiklerini ve Hınıs ve Ahlat ve Muş cihetlerindeki rufekâsı cem'iiyet ve tedâriklerini tevsî' ettikten ve bu sene dahi Cellâd Artin tarafından i'zâm olunacak kuvve-i mu'âvine iltihâk eyledikten sonra o havâlîde îkâ'-ı şûriş olunmak mutaseavver bulunduğu ve kendisi isti'âne maksadıyla merkûm Cellâd Artin tarafından Açmiyazin'de bulunan Katogikos Kırımyan'ın nezdine i'zâm olunmuş ise de îkâ'-ı şûrişle sefk-i dimâ'a sebep olmaktan sarf-ı nazar etmeleri yolunda vukû' bulan nesâyihi ve i'âne edemeyeceğine dâir verdiği cevâb üzerine avdet ederek fedâ'îlik mesleğini terk ile cellâdın nezdinden firâr ettiğini i'tirâf ve ifâde etmiştir. Harekât-ı vâkı'asından dolayı mahkûm edilmek ve yâhûd tahliye kılınmak husûslarının tedkîki Erzurum Dâire-i Adliyyesine âid bulunduğu binâ'en evrâk-ı tahkîkiyye ile fezlekenin sûret-i musaddakalarıyla merkûmun mahfûzan Erzurum vilâyet-i celîlesine i'zâmıyla keyfiyyetin huzûr-ı fehâmet-nuşûr-ı hazret-i vekâlet-penâhîlerine arz ve iş'ârı dîvân-ı mezkûr riyâsetinden 26 Haziran sene 1312 târihiyle müverrehan i'tâ olunan müzekkirede ifâde olunmağla îcâbı icrâ olduğu ma'rûzdur.

Erzurum Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan 6 Temmuz Sene 1312 Târihli Tahrîrâtın Sûretidir

Üç gün evvel hudûddan avdet eden Erzurum'un Senadık karyesi ahâlîsinden arabacı Sitrak'ın Kars kapısına me'mûr polis tarafından alınarak taraf-ı ubeydâneme gönderilen Ermeniyyü'l-ibâre bir kıt'a mektup kopyasıyla tercümesi bi'l-etrâf meşmûl-i lihâza-i fahîmâneleri buyurulmak üzere tayyan arz ve takdîm olunmuştur. Mektubun vüsûlü anda nâkili bi'l-isticvâb Pasinler'in Köprüköyü karyesinde beytûtet ederken geceleyin karye ahâlîsinden Serkiz tarafından mezkûr Senadıklı Sitrak Varjabet'e verilmek üzere kendisine tevdî' eylediğini i'tirâf [384] etmekle mürselinin orada olduğuna kaviyyen ihtimâl verildiği gibi mürselün-ileyhin de karye-i mezbûrede olduğu ifâde-i mazbûte-i ma'rûzadan anlaşıldığından müte'âkıb merkûm Varjabet'i götürmek üzere bir komiserle bir polis Senadık karyesine gönderilmiş ve mürselinin derdesti için vilâyetden Pasinler Kaymakamlığı'na teblîgât icrâ ettirilmişti. Evvelce merkûm Varjabet getirdiğinden bundan dahi bir haylice ser-rişte almak imkânı istihsâl olunmuş ve fi'l-vâkı' mezkûr Köprüköyü'nde derdest olunan mürseli dahi tunçdan ma'mûl bir aded komite mührüyle ve yara sarmağa mahsûs bir mikdâr pamukla beraber dünkü gün merkeze gönderilmiştir. Bu gece bi's-sabâh isticvâbı bi'l-icrâ hakîkaten mektup mürseli kendisi olduğu ve üçyüzyedi târihinde Gergiyan Kazaz Haçatur'u katl ile ol vakitden beri Rusya memâlikinde dolaşmakta iken, bu kerre böyle bir âdî köylü kıyâfetinde hudûdu tecâvüzle mezkûr Köprüköyü'ne geldiğini ve maksadı da yine Erzurumlu olup şimdi Gümrü'de bulunan Vehram ve Diron nâm-ı müste'ârlarını taşıyan Niçuyan Misak ve birâderi Sitrak'ın beş, on, yirmi kadar müsellahtı ile gelmek üzere bulunduklarından evvelce kendisi bu köylülerin âmâl ve efkârını gıcıklamak ve onlar için bir tehyi'e etmek üzere gelmiş olduğundan, onların vürûdunda birleşerek îkâ'-ı şekâvet etmekten ibâret idüğünü ve bu mektupdaki Tanol nâm-ı müste'ârı kendisinin Darşavan'da Kigama ta'bîr-i isti'ârları da hakîkaten mezkûr Senadık karyeli Sitrak Varjabet'e âid olup, buna hitâben yazmış olduğunu bi'l-etrâf takrîr ve tasdîk etmiştir. Bu münâsebetle yine o köylerde bulunan Muşlu ve Erzurumlu bir takım ihtilâl-cûyânın esâmî ve mahall-i ikâmetleri bi't-tahkîk derdestleri esbâbının istihsâli zımında taraf-ı vilâyete başkaca ma'lûmât verilmiştir. Beraberce tutulup gönderilen iki nefer hâne sahipleriyle Muş'un Kızılağaç karyeli Kesyar'ın isticvâbları dahi derdest-i icrâdır. Meşâhîr-i erbâb-ı fesâddan olan ve bu kerre de îkâ'-ı şûriş ve mel'anet efkâr-ı muzırrasıyla gelmiş bulunan merkûm Aram Aramyan'ın bu sûretle [385] elde edilmesi ve teşebbüsât-ı mel'anet-kârânelerinin te'sîrât-ı vahîmesine meydan kalmaması mücerred kudsiyyet-i celîle-i hazret-i pâdişâhîyle hüsn-i muvaf-

fakiyyet-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri mukteziyât-ı âliyesinden olduğunun arz ve beyânına cür'et olundu.

Zarfin Üzeri: Arşavanda Kigama

Sevgililere muhlisınıza hiç bir şey vermedim. Vakit yoktur. Nişanlanmak günlerim yaklaşıyor. Hazırlanmak lâzımdır. Karîben bir hafta zarfında sizin yanınızda oluruz. Şimdiden siz lâzım gelen tedârikleri görünüz ki biz gelince uzun bir müddet beklemeyelim. Müdrike ve yâhûd Van'ın işlerini nasıl ettiniz, bu çok mühimdir. Gelince bizim onlarla işimiz olacaktır. Buna dâir yazınız. Loloların işi nasıl oldu, bir netîce verin. Dimakıs yakında gelir, işlerimiz yolundadır. Biz dahi kedersiziz. Her ne ki ihbâr etmez var ise bize teblîğ edin, sizi öperim.

İmzâ : Tanol

Pazartesi

Erzurum Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan 6 Temmuz Sene 1312 Târihli Tahrîrâtın Sûretidir

15 Haziran sene 1312 târihli ve şifreli telgraf-ı çâkerânemle arz olunan Hınçak ve Truşak gazetelerinin ilkâ-yı fesâda âid fıkârât-ı muzırrası bi't-tercüme leffen huzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı dâver-i a'zamîlerine arz ve isbâl olunmuş ve mündericâtından bir takımının tertîb ve tevsî'-i mefsedet noktasınca nazar-ı dikkati câlib ve tasavvurât-ı makdûhanın men'-i te'sîri hakkında iktizâsına göre tedâbîr-i ihtiyâtiyye ittihâzını mûcib idüğü mütâla'asından ma'lûm-ı âlî-i hazret-i nezâret-penâhîleri buyurulacağı derkâr bulunmuş olmağla.

Truşak Gazetesinin 15 Teşrîn-i Sânî Sene 96 Târihli Nüshasından Müstahrecdir

Âlâm ve ekdâr-ı dünyeviyye ile mutazarrır Ermeni milletinin başına yine bir ölüm da'vet-nâme tâcı koymağa çalışıyorlar. [386] Her bir taraftan gamlar ta'kîbât-ı tahrîbât ve hasarât-ı seylâblarıyla memlûdur. Kalanların dehşet-engîz hâlleri Ermeni familya ve kızlarının feryâd ü figânları nereye doğru gidiyor? Trabzonlu bî-çâre Ermeniler mağmûm ve mükedder oldukları hâlde, Sason zarar-dîdeleri için bir i'âne toplatmak emelinde idiler. Fakat kendi arzularına nâ'il olmadılar. 26 Eylül sene 95 nâmını hâmil bir kırmızı gün zuhûr eyledi. Ve onlar hürriyyet nâmına olarak Sasonlular gibi vahşî ve barbar sultanîlerin kanlı kılıçlarına kurban oldular. Şimdi ey sağ kalanlar! Er kişi olun, üzerinizden kara gülleri döküp yeni bir zıyâ' ile münevver olun. Zîrâ âzâd meydanına çıkacağımız gün yakındır. Âzâdlık sevdâsı kanlarla icrâ olunduğunu mutlaka bilmiyordunuz mu, ileri muhârebe ve kanlar içinde vücûdumuzu, hayâtımızı

arayalım. Menfa'at-perver diplomat, istediği kadar hakkımız olan mes'eleyi varsın söndürsün. Biz aslâ şübhe etmeyelim. Sâbit kadem ileri gidelim. Biz galebe çalacağız. Zîrâ Hakk bizim tarafımızdadır.

Mâder-i necât-ı âlâm ve ekdâr olup ilâcı dahi kandır.

İleri!.. Gönül rızâsıyla ölmeğe karşı gidelim. Mahzâ ölmekle ihtilâlin şa'sa'alı tulû'una mazhar ve nâ'il olacağız. Türkiye hâricinde bulunan ve emniyyet-i cân ve malı hâmil olan ey Ermeniler! Ermenilerin ömrünün son ipini kestirmeyin. Sizin birâderleriniz kanlar içinde memlû olmuşlardır. Hemşireleriniz ve analarınız güller üzerinde oturmuş âh ü feryâd ile âsmâna doğru bakıyorlar ve sevgililerinin cesedlerini bulup, kucaklayıp toprağa teslim etmeğe nâ'il olmuyorlar. Zamân-ı hâl ve müstakbelin ümîdleri sağ ve ölü deniz dalgaları içinde mahv oluyorlar. Ekdâr ve âlâm-ı mütenevvi'aya dehşet veriyorlar. Irz ve nâmusumuz gittikten sonra ölüyoruz, mahv oluyoruz. Ne vakit uykudan kalkacaksınız? Söz ve sohbet vakti geçmiştir. Ayağa kalkın, Ermenilerin son nefes vakti vâsıl oldu. İhtilâl-perverler yandılar, tükendiler. Trabzon, Bayburd, Erzincan, Erzurum ve Ermenistan'ın her cihetlerinde feryâd ü figânlar, kan ve ateşler birbirine karışmışlar, ovalar, nehirler kan ağlıyorlar. Ne gibi mihnet ve meşakkatlar tefekkür edebilirsiniz? Ey benî beşer! Kılıç ve ateş yağmur gibi yağıyor. Ermeninin ömrünün son çerâğı işte sönüyor. Gelin ulaşın. [387] Bizim bu kederlere nefretle bakmayın ve her kim ki imdâda gelmeyi dirîğ eder ise istikbâlde onun nâm ü şânı siyâh renkle ilâ-âhiri'd-deverân kalacaktır. İmdâd-ı muhârebe edelim.

Trabzon Merkez
Komitesi

Numara iki

15 Teşrîn-i Sâni Sene 96 Târihli Nüshasından

Pasinler'in Köprüköyü Karyesinde Taşnaksâğanlarla Haydûdların Bir Mücâdelesini (Unionistes)

Köprüköyü Lazistan'la Erzurum aralarında bulunduğu için, bir çok def'alar kaçakçı Lazlar tarafından talan olunmuştur ve Ermeni kadınlarının ırz ve nâmusları pâ-y-mâl edilmiştir. Taşnaksâğanların haydûd çetesi ol taraflarda geşt ü güzâr ediyordu. Grigor Der Mıgırdıçyan'ın zîr-i idâresinde olarak haydûdlar elli Lazdan mürekkep bir eşkiyâ çetesinin Köprüköyü üzerine bir hücum edeceklerini işittikleri gibi imdâda gidiyorlar. Gece vaktinde muhârebeye başlıyor. Lazların re'îsi[ni] Ahmed Ömer [zann] eden Grigor onun üzerine hücum ederek: "İt gibi geberteceğim seni" der. "Her gün Ermeni kanı dökmeğe

alışmışsınız” diyerek vurur. Ve martini tüfeğini dahi gasb eder. Lazın arkadaşları dahi Grigor'u arkasından vururlar. Mücâdele gittikçe tezâyüd ederek, köylüler müsellaḥ olup imdâda gelirler. Lazlar geri çekilmeğe mecbûr olurlar ve Badervan karyesine giderler. Bu vukû'âtdan sonra gerek Sultanın askerleri ve gerek Müslümanlar Köprüköylülerden ictinâb ediyorlar. Şimdi zabtiyeler bu karyeye geliyorlar ve geldiği vakit dahi öyle tavır ve hareketde bulunuyorlar. Meşhûr bir darb-ı mesel vardır: “Türkle iyi geçinmek ister isen onu dâimâ döğmelisin”. Pasinlere ol kadar vâsita verilmiştir ki [kendilerini] muhâfaza ve hattâ muhârebeye muktedirler.

Erzurum merkez sandığında kabâhat olunmuştur. “İ'ânât Defteri” 1 Kânûn-ı evvel sene 96 târihli nüshadan tercümedir. Harhuz'dan 20 lira, Barinoyan'dan 800 kuruş, Bahlav'dan 50 lira, Mandaköy'den 50 lira hem-efkâr bir san'atkâr 2 lira, Vartan 15 lira, Hodo 15 lira, Kulüp Çelebi 15 lira, [388] Kaçroni 15 lira, Pahlavani 15 lira, Hırant 5 lira, Muratyan 15 lira, Salakyan 55 kuruş, devâmı vardır. “Bâlâda muharrer isimlerin nâm-ı müste'âr olması ma'lûm ve âşikârdır.”

15 Teşrîn-i Sâni Sene 96 Târihli Nüshasından Tercüme

Van'da Vatan Millet Hâ'ini Der Bogosyan Ohannes Ağa'nın Katli

Eylül'ün yirmisekizinci günü alafranga saat altı râddelerinde Kendirci Karakolhânesi civârında Ermeni ihtilâl cem'iiyetlerinden Taşnakyanların dehşet verilenleri Van merkez komitesinin hüküm ve karârıyla Der Bogosyan Ohannes Ağa'yı katl ettiler. İşbu vatan hâ'ini bir kaç def'alar dahi Bezure tarafından mahkûm edilmiş ise de muvaffak olamamışlardır. Kılınç altında öldürdüler bu hâ'ini. Mükemmel muvaffakiyyet, umûmî bir dehşet. Taharrî ve derdest olunanlar da vardır. Âzâddırlar. İşbu cezâyâ müstahak olan Ohannes Ağa “Vasburakan” Van için bir belâ idi. Bahri Paşa zamânında nefis-i polis ve hükûmetin muhbiri idi. Gençlerin teşebbüsâtına düşman mutazarrır ahâlînin teşebbüsâtına düşman kendi servetiyle Ermeni milletinin son damla kanını döken bir adam idi. Hâ'in-i menfûr, cezâ-yı lâıyıkını gördün.

“Şadah”da Vatan Hâ'ini Soso'nun Katli

Truşakyanlar Kaçet karyeli bu vatan ve millet hâ'ini Eylül yirmibirinci gününde katl eylediler. Revolveri üç def'a endah ederek birisi koluna omuzuna ve üçüncü def'a beline tesâdüf etmiştir. Vatan hâ'ini henüz sağdır. Fakat karîben o dünyâyâ gidecektir. Sason üç seneden beri Şatakları yakıyordu. Van Şatak hapishâneleri bunun ihbârâtı üzerine bir çok delikanlılarla memlûdur. Koçak Haçinlilerin nâmusunu işbu edebsiz pâ-y-mâl etmiş idi. İmdi erbâb-ı

ihtilâlin Haçinli kahramanı cezâ-yı sezâsını verdi. İki Kürd ve bir Ermeni derdest olunmuştur. Bezolistler âzâddırlar.

**[389] 1 Nisan Sene 96 Târihli Nüshası Tercümesidir
10 ve 27 Mart, Van'dan Mektup**

Yine Van dehşet içine düştü. Arsız zenginler her ne kadar dükkânların nısfını açtırmağa muvaffak oldularsa da el-yevm umûmu kapalıdır. Sultan teşkîlâtına me'mûr olan hey'et bir mâhdan beri elleri katlanmış Van'da oturuyorlar ve hafî entrikalar çeviriyorlar. İşbu hey'etin Van'a girdiği gün Taşnakyanlar tarafından neşr olunan bir uçar kâğıdına “[boşluk]” Van'da emsâli vukû' bulmamış bir karışıklık hâsıl eyledi. İşbu kâğıd teşkîlât nâmına olarak her bir entrikalı, desîseli ve hileli teşebbüsât aleyhinde idi. Te'sîrâtı ma'lûmdur. Ahâlî geri çekildi, fakat bir kaç vatan hâ'ini zenginler akılsız gürûhun bir kısmını tahrîk edip Sultanın ayaklarını öpmeğe ve ittifâk etmeğe çalışıyorlar idi. Bakalım 25 Şubat târihli ve üçüncü numaralı uçar kâğıd neşr olundu. Bu kâğıdla edebsizlere şiddetle tenbîhât verildi. Semeresini karîben göreceğiz. Şehir civârlarında asker ve Kürdler, Ermenileri katl ederler. Gün geçmiyor ki vukû'ât olmasın. Gizli olarak Van'da çok asker cem' etmişler. Evvelâ sekiz yüz nüfûs asker mevcûd olup, şimdi dört bini mütecâvizdir. Teşkîlât lâyihasını icrâ eden Şâkir Paşa'yı bekliyorlar. Kazâlarda nâlân olan karyelerin ahâlîsi Van'da yarıyorlar. Muhâcirlerin nüfûsu üç binden ziyâdedir. Mâh-ı cârînin onaltıncı gecesinde Taşnakyanların haydûd çetesi nakl olunduğu esnâda devriyelere tesâdüf ederek bir mücâdele vukû' bulup, haydûdlar tarafından asker itlâf olunduğu gibi Sultanın sâdık bendegânı firâr ettiler. Bir asker de mecrûhdur.

1 Teşrîn-i Sâni Sene 1311 Târihli Nüshası Tercümesidir

Türkiye Ermenistanı'ndan gelen haberler bize dehşet veriyor. Sultân tarafından tertîb olunan iğtişâşât-ı umûmiyye vukû' bulmuştur. Türkiye Ermenistanı'nda bulunan Ermenilerin hâneleri gerek şehirlerde ve gerek karyelerde [390] ihrâk ve talan oldu ve Ermenilerin umûmî, bin türlü meşakkatler içinde ırz ve nâmusları pâ-y-mâl olarak mahv edildi. Bu barbarlıklar daha devâm etmektedir. Tahrîb olunan evlerden daha duman çıkıyor. Deniz dalgaları gibi kanlar akıyor. Fakat düşmanlar henüz teskîn olmamıştır. Ermenileri kırmak hakkındaki tertîbi kemâliyle icrâ edeceklerdir. İşlerin bu hâli Avrupa düvel-i mu'azzaması donanmalarının memâlik-i Osmâniyye'nin sularına sevk etmeğe mecbûr eylediyse de herkes bu barbarlıklara bir netîce verilecek ümîdinde oldukları ve fakat beyhûde onlar geşt ü güzâr ettiği esnâda Ermeniler mahv oluyorlar. Yekdiğeri aleyhinde olarak Avrupa düvel-i mu'azzaması aslâ bir şey yapmayacaktır. Ekseri bunlara bir netîce vermek istiyorlar. Sultanın

hükûmetine şiddetli bir darbe vuracaklardır. Sultan kendi kuvve-i askeriyyesini ba'zı yerlere cem' ederek ahâlîyi teskîn etmek istiyor ve diğer taraftan Avrupa devletlerinin gözlerine bir perde çekmek arzusundadır. Muhammed'in halîfesi, memâlik-i Osmâniyye'nin imparatoru bulunan Sultan, kendi tahtını muhâfaza etmek için bir mektup yazıyor. Kendi emsâli olan bir krala hitâben değildir. İngiltere Başvekîli Lord Salisbury'ye yazıyor. Ermenistan'da lâzım olan teşkîlâtın icrâsını va'ad ediyor. Ve Salisbury'den kendilerine olarak bir nutuk îrâd eylesesini ricâ ediyor. Ne kadar alçak büyük bir devlet ve kendi hükûm-dârı-çün ne kadar ayıptır. Bu mektup Memâlik-i Osmâniyye'nin külliyyen dûçâr-ı hâl-i perîşânî ve harâb olmasına delâlet eder. Memâlik-i Osmâniyye kuvvetini gâ'ib edip, kadr ile yaşamaktadır. memâlik-i Osmâniyye'nin işbu tahrîbine sebep-i aslî Ermenilerdir. Ermeni ahâlîsinin ol kadar ma'nevî bir kuvveti vardır ki büyük bir devleti mahv ve nâ-bedîd ediyor. Fakat bizim arzu ettiğimiz düşmanımızın külliyyen mahv olmasıdır. Mücrimin mücâzeten lâyıkasını görmek istiyoruz. Yalnız o vakit arzu ettiğimizi elde etmeğe muvaffak olabiliriz. Böyle oldukça yangın gittikçe alevlenecektir. Ve memâlik-i Osmâniyye'yi kan dalgaları içinde nâ-bedîd kılacaktır.

Ermeniler, Element Armenian ayağa kalkmıştır. Ve her bir tarafda Devlet aleyhinde ibrâz-ı intikâm ediyor ve bunların içinde en meşhûr Zeytun'dur. Entrikalarla Zeytun'u ve Babik prensi mahv ettikten sonra Zeytun [391] tekrâr ayağa kalkıyor ve galebeler çalıyor. Zeytun dağları taşları kan rengindedir. Zeytunlular kanlı muhârebelerle alışmışlardır. Girid cezîresi i'lân-ı isyân etmiştir. Dürzîler ve Arablar, Osmanlı askerlerini tard etmişlerdir. Makedonya almış olduğu cerîhaları tedâvî ile bir kaç günden sonra ayağa kalkacaktır. Memâlik-i Osmâniyye'de harîk alevleniyor. Şark mes'elesi zuhûr edecektir. Evet el-yevm Ermeni mes'elesi Şark mes'elesinin sebebi olacaktır. Salisbury'nin beyân ettiği vechile eğer Osmanlı sularında geşt ü güzâr eden Avrupa düvel-i mu'azzama donanmaları bu kadar dökülen kanları nazar-ı dikkate almayıp, Sultanı muhâfaza etmeğe devâm ve Sultanın bir mektubu ile işi terk ederler ise ol vakit bu harîk alevleri içinde çok şeyler görünüyor.

6 Numaralı ve Şubat Sene 96 Truşak Gazetesi

Bir sene mukaddem Ermeni mes'elesini kesb-i nüfûz ettikde Sultan kendi hareminde râhatsız olur idi. Ermeniler her ne kadar aldanmağa sa'y ü gayret olunduydu da beyhûde kaldı. Hapisler, nefiyler, i'dâm hükümleri, Ermenileri kendi mesleklerinden geri çeviremedi ve ne kadar dehşetler verildi ise de dehşetler tezâyüd ettiği nisbette ihtilâl hissi de terakkî eyledi. Efkâr-ı fesâddan Ermenileri men' etmek için umûm millete şiddetli bir darbe vurmaktan mâ'adâ Sultana başka bir çâre kalmamıştı. Umûm Ermeni milletini kırıp mahv etmeği

istemiyordu. Zîrâ bu çalışkan ahâlî kendisine lâzım idi. Bu şiddetli darbelerle ihtilâlcileri tehdîd edip bir müddet daha saltanatı yaşattırmak efkârında idi. Ermenilere karşı kendi İslâm ahâlîsini tahrîk ve teşvîk eyledi. Biz bunları evvelden hissederek dâimâ bağırıyorduk. Silâh alınız. Yalnız erbâb-ı ihtilâl için değil, ahâlînin kendisini muhâfazası-çün biz bunu talep ediyorduk. Fakat Ermeniler bu sözlere kulak asmadılar. İğtişâşât-ı umûmiyye zuhûr etti. Taşnakyanların silâh tevzî' ettiği, yâhûd haydûd çeteleri ve yâhûd silâh kullanmağa muktedir adamlar hazırlanmış idi. Oralarda aslâ telefât olmamışdır. İşte misâl olarak [392] Erzurum civârında bir kaç yerleri zikrederim. [boşluk] karyesinin ahâlîsi hem-civârında bulunan vatan ve milletdaşlarının üzerine olan hücumları gördükleri gibi gece gündüz kolcular karyeyi muhâfaza ediyordular. Lazlar ve Çerkesler bir kaç def'alar hücum ettiler ise de yağmur gibi yağan kurşunlara karşı duramayıp firâr ediyorlardı. Hem civârında bulunan Müslüman ahâlîsi bi'l-ittifâk beş def'a hücum etti. Fakat köy içine girmeleri mümkün olamadı. [boşluk] karyelerin ahâlîsi haydûd çeteleriyle bi'l-ittifâk Türklerin ve aşâ'ir-i ekrâdın hücumlarını müdâfa'a ediyorlar idi. [boşluk] karyesinin ahâlîsi ilk günü şecâ'atla kendilerini müdâfa'a ediyorlar idi. İkinci günü muhâfaza etmek için asâkir-i şâhâne köye duhûl eder. Mûte'âkıben Kürdler de köy içine girerler. Köylülerin üzerine bir hücum ederek altı kişi itlâf ile umûm hâneleri talan ederler. Karye ahâlîsi kahraman gibi mücâdele ediyorlar. Hem-civâr karyeleri tahrîb ettikten sonra aşâ'ir-i ekrâd mezkûr karye üzerine dahi hücumla hazırlanıyorlar. Şafakta mücâdeleye başlarlar. İki bini mütecâviz Kürdler, dört taraftan birlikte hücum ederler. Fakat her bir taraftan ahâlînin müdâfa'asına tesâdüf ederler. Me'yûs olarak düşen kavimlerle müttefikan be-tekrâr hücumla kalkışıyorlar ise de köylülerine galebe çalarlar. Bu def'a köyden dışarı çıkıp Kürdlerin üzerine bir hücum göstererek değirmen yanına kadar mevki'leri zabt ederek Kürdlerden üçü maktûl kalır. Kusuru firâra mecbûr olur. [Boşluk] karyesi üzerine bir hücum vukû' bulduğu vakit bizim arkadaşlardan "S.K." taht-ı riyâsetinde olarak on beş kişiden mürekkep bir haydûd çetesi hazır olup, Kürdler üzerine hücum ederek ellerinden silâhları alıp bırakırlar. İşte bâlâdaki misâlden anlaşılacağı vechile her yerde Ermenilerin kırılmasının sebebi silâhsız olduklarıdır. Eğer erbâb-ı ihtilâl yedlerinde lâzım olan silâhlar [393] olsa idi bu gibi şeylerin aslâ vukû' bulmayacağını şübhe etmiyoruz. Bu derslerden mütenebbih olmayacağız. Mücâdele daha hitâm bulmamıştır. Ve netîce olması da gayr-i câ'izdir. Yeniden vukû' bulacak iğtişâşât esnâsında ahâlîyi müdâfa'a etmek için silâh lâzımdır. İntikâmımızı almak ve âzâdlığa karşı koşmak arzusunda bulunuyor isek silâh lâzımdır. Mühim bir vakittir. Hod muhâfazasıyla mücâdele edelim.

9 Numaralı 25 Mart Sene 96 Truşak Gazetesi**Hâdiseden Sonra Üçüncü Def'a Olarak Erzurum'dan Mektup, 21 Kânûn-ı Sâni .**

Bir vakit erbâb-ı ihtilâlin rızâsıyla hareket eden “burjuvalar”, ba‘zı servet sâhibleri hâdiseden sonra muvâzenenin ağır tarafına meyl ederek bir kaç efendiler umûm milletin menfa‘atine mugâyir olarak tekrâr hükûmet-i mahalliyye ile ittifâk eylediler. Şâkir ve Vâli Paşalar nezdlerine celb olunarak umûm kabâhati Şişmanyen murahhasaya ve bir kaç ihtilâlcilerle, san‘atkâr takımı delikanlılara atf eylediler ve bunların edepsizliği o kadar ileri vardı ki Sultana beyân-ı teşekkür için bir telgrafnâme keşide ettiler. Şâkir'in bir âferînini ve hükûmetin emniyyetini celb etmek için neler yaptılar. Şâkir Erzurum'a geldiği vakit Ermeni erbâb-ı ihtilâl cem'iyetlerinden Taşnakyanların tehdîdiyle Ermeniler istikbâle geçtiler. Şâkir, bundan hadden ziyâde müte'essir olmuş idi. Kendi intikâmını ihtilâlcilerden ve bu işlerin menba'ı olan Şişmanyen'dan almak için bir vesîle arıyordu. Tekrâr bir kıt'a zuhûr edecek diye Ermenileri tehdîd ederek onlara, murahhaslarını tard etmelerini emretti. Mûtî' efendiler onun nezdinde telgrafnâmeyi hazırlayarak İstanbul patriğinden Şişmanyen'in azlini talep ettiler. Patrik bunlara ehemmiyet vermedi. Şâkir'in emriyle bir ikinci telgraf keşide ettiler ve bir mazbata dahi cebren tahtîm ettirerek İstanbul'a gönderdiler. Şişmanyen dahi şecî'âne karşı koydu. Kendi şahsını umûm için kurban etmeğe hazır idi. Şâkir ve efendiler ne edeceklerini bilmiyorlar idi. Bunun için ne yaptılar. Bir zâbıta me'mûru vâsıtasıyla irâde-i seniyyeyi Şişmanyen'a teblîğ ettiler. Bunun me'âli dahi [394] iki saat zarfında Erzurum'dan tahte'l-hıfz nefy olunacağından ibâret idüğü hemşiresini görmekten bile men' olundu. Ve Paşa'nın yanından arabaya râkiben hareket eyledi. Ba'de menba'-ı mevsûktan alınan ihbârâta göre Kudüs-i Şerîf'e yirmi lira aylıkla nefy olunmuştur. İstanbul'da hiç birisi ile görüşmeğe me'zûniyyeti olmayacaktır. Murahhasayı tard ve teb'îd ettikten sonra bu kerre Şâkir 1891 senesinden bu ana değin beş def'a hükûmet ma'rifetiyle kırıldıklarından dolayı Sultana teşekkürât için bir telgrafnâme keşidesini mu'teberâna teklîf etmişlerdir. Mesmû'âta mebnî bunlardan bir çokları ihtilâlcilerin hareketlerinden ve milletin esrârından hükûmeti haberdâr etmişler ve el-yevm dahi hükûmetin entrikaları-çün bir illet ve vâsita olmuşlardır.

15 Teşrîn-i Sâni Sene 96 Truşak Gazetesinin Tercümesi

Nehirler gibi akan kanlar Ermeni mes'elesini tebdîl etti. Ermeni mes'elesi kendi rengini değiştirdi. Kısmen ihtiyârî, kısmen mecbûrî olarak İngiltere Devleti meydana atılmış idi. Onun düşmanları Rusya ve Fransa, İngilizleri bu mes'elenin hallinde keyfe-mâ-yeşâ' hareketden men' etmek efkârıyla zâhiren

İngiltere ile ittifâkda bulundular. Bunların içinde tabîî Rusya politikası daha kuvvetli olarak onun gâlib olmasına aslâ şübhe etmiyorduk. Rusya'nın efkârı Anadolu'ya dâimî sûretde iğtişâşât bırakmak ve Hıristiyanları kurtarmak bahânesiyle bir gün memâlik-i mahrûsanın o kıt'asına duhûl ile zabt eylemekten ibâretidir. İngiltere elden geldiğini dirîğ etmedi. Fakat Rusya ve Fransa ve Sultana karşı bir şey yapamadığı gibi i'lân-ı harbe dahi gayr-i muktedir idi. Bir teşkîlât lâyihasıyla iktifâ etmeğe mecbûr oldular. Fakat politika nokta-i nazarından mes'ele henüz intâc olmamıştır. İngiltere Ermenileri insâniyet-perverlik ve Hıristiyanlık nâmına muhâfaza etmiyordu. Yalnız kendi menfa'at-i şahsiyyesinden neş'et ediyordu. Bu kadar görüldü. Çünkü Ermenistan kıt'ası İngiltere'den çok ba'îd olduğu münâsebetle oraları zîr-i idâresine geçirmeğe gayr-i muktedir olduğundan, Rusya'ya karşı bir Ermenistan teşkîl ile bir sed çekmek efkârından ibâret idi. [395] Lâkin biz kârlı çıkar idik. Berlin Mu'âhedenâmesi'nde Ermeni mes'elesi düvel-i mu'azzama tarafından tanınmıştır. Yalnız üç devlet bunu halletmeğe me'zûn değildirler. Bundan mâ'adâ bir mühim nokta dahi vardır. Bu da'vâda müdde'î bulunan ahâlîyi dahi râzı etmelidir. Bu dediğimiz lâf değildir. Kânî' olmadıkça teşekkîl etmekten geri durmuyoruz ve bizi teskîn etmedikçe mes'ele hallolunamaz. Sultan teşkîlât lâyihasını tasdîk etmiş idi. Teşkîlât-ı cedîdeyi icrâ eden ser-müfettiş mahall-i me'mûriyyetine azîmet etmiş idi. Fakat Ermenileri Sultan tarafından ta'yîn ve düvel-i mu'azzama hey'et-i süferâsı tarafından tasdîk olunan ser-müfettişi tanımadılar ve bu teşkîlâta bir ağır darbe vurdular. Sultan kendi nüfûzunu gâ'ib etmiş olduğunu hissederek i'âde-i nâmus için Ermenileri mütenebbih etmek maksadıyla umûm memleketi kanlarla doldurdu. Bu hâdiseler Müslümanların ta'assubundan neş'et etmiyor. Zîrâ yalnız Ermeni Hıristiyanlarını vurdular. Bunun sebebini politikada aramalıdır. Ermenistan, olmak yâhûd olmamak "To be or not to be" mes'elesidir. Bu muhârebeden sonra bu memleket yâ Sultana, yâhûd Ermenilere kalacaktır. İki bir arada yaşayamaz. Bu tabî'atın zıddıdır. Böyle çok uzun müddet devâm edemez. Düvel-i mu'azzama Şark mes'elesinin zuhûr etmesinden havf ediyorlar. Ermeni mes'elesi Şark mes'elesinin pîş-revidir. Ermeni mes'elesini tahrîk ve teşvîk eden ve alevlendiren dahi ihtilâlcilerin harekâtıdır. Ermeni erbâb-ı ihtilâli dünyanın bu nâzik hâline pek iyi vâkîf olduklarından, Sultanın ve Avrupa'nın vermiş oldukları vâhî ve binâsız ümîdlerle aldanmadılar. Erbâb-ı ihtilâl üç devletin müdâhalesinden bir farenin doğmasını da ümîd etmiyordular. Zîrâ bunun içinde Rusya ve Fransa ve İngiltere üzerine gâlib olmasına hiç şübhe etmiyordun. İhtilâlcilerin hareketi bir gün Avrupa'nın umûm düvel-i mu'azzamasını bu işe müdâhaleye ve bir netîce ile halletmeğe mecbûr edecektir. Ol vakit Rusya'nın nüfûzu kırılacaktır.

Memâlik-i mahrûsada en ziyâde menfa'atdar olan Rusya, İngiltere ve Avusturya devletleri arasında [396] Avusturya ile Rusya miyânelerinde Balkan şibh-i cezâresinde menfa'atca daha büyük bir hizmet vardır. İş böyle iken ittifâk-ı müselles dahi İngiltere ile ittifâk eyleyerek dört devlete bir Rusya ve Fransa bulunuyor. O vakit mümkün mertebe bize kanâ'at verecek derecede mes'eleyi halledecektir. Rusya bunu hissederek Şâkir Paşa'yı ser-müfettiş tanıttırmak için Ermenilere pend ü nasîhat etti. Buna muvaffak olmadı. İğtişâşâtıdan sonra Ermenilere hareket teskîn için nasîhat veriyor. Fakat bu noktaya dahi muvaffak olamayacağı bedîhî ve âşikârdır. Bunun netîcesi ne olacaktır. Balkan'da olduğu vechile bir gün düvel-i mu'azzama meydana atılacaktır. Ol vakit yalnız hey'ât-ı sefârâtın takdîm ettiği lâyiha ile iktifa etmeyeceğiz. Bu Agonie zamanında Ermeni mes'elesi'nin arzu olunduğu vechile hallolunması istenildiği hâlde Ermeni cemâ'atı hiç bir şeyden ihâfe etmeyip dâima ileri varmalıdır. Benî beşerin kan-ı seylâbları demir kalbli diplomatları âzâdlık için fedâ-yı cân ettiklerini takdîr ve müdâhaleye mecbûr edebilir. Ve eğer bu hâlde dahi Ermeni cemâ'atı kendi ölmüş olur. Biz dâima söylüyoruz. Politika üzerine emniyyet etmemeli. Diplomasi, âlem-i nâsın âzâd olunmasını istemiyor. Ancak ahâlî tarafından gösterilen büyük nümâyişler bunları mecbûr edebilir. Çok vakit dahi ahâlîyi aldatmak için entrikalar çeviriyorlar. Aldanmamalı. Eğer biz teskîn olsak diplomasinin istediği dahi budur. Fakat biz umûm memleketi iğtişâşât-ı dâimî içinde bırakır isek bir gün müdâhaleye mecbûr olurlar. O vakit biz işimizi biliriz. Tekrâr ve tekrâr Ermeni cemâ'atını da'vet ediyoruz. Eğer bu noktadan ellerinden geldiklerini dirîğ ederler ise ol vakit târîh-i insâniyyet huzûrunda hâ'in-i vatan nâmıyla meşhûr olacaklarına aslâ şübhe etmesinler. Bu kadar şehidlerimizin kanları, birâderlerimizin dökmüş olduğu kanları, hemşirelerimizin göz yaşlarını unutarak beyhûde geçireceğimiz mal ve canımızı, ırz ve nâmusumuzu pây-mâl eden, memleketleri mezâristâna çeviren o vahşî, barbar canavara yine tâbî' ve mutî' olacak mıyız? Halâslık râhını açan kan seylâblarıdır. Ondan korkmayalım. Kanlara, ateşlere, ölüme karşı dil-i hoşnûdîyle koşalım. Zîrâ hayâtımızı orada bulacağız. Ne vakte kadar bu hâle dûçâr olacağız? [397] Sâbit-i kadem olarak ileri gidelim. Silk-i celîlimiz olan meydandan geri durmayalım. İleri... Zâr ve intikâmımızı hasımlarımızdan almak için Ermeni cemâ'atı hiç bir şey dirîğ etmeyecektir. Milel-i müteferrika ve akvâm-ı muhtelif miyânelerinde ol vakit yalnız serfirâzınıza biliriz ve eğer geri durur isek o vakit umûm dünyanın nefret ve takbîhine ve kavm-i cedîdimizin ebedî la'netlerine bi-hakkın kâ'il ve mazhar olacağız.

Numara 6

21 Mart Sene 96 Târihli Hınçak Gazetesi Tercümesidir

Daily Chronicle nâm İngiliz gazetesinin beyân ettiği gibi İzzet ve Nâzım'ın tahrîk ve teşvîkiyle Sultan, İzmirliyan Patriği azl etmeye çalışıyor. İstanbul muhbirimiz dahi Ermeni mu'teberânından bir kaç Bâb-ı Âlî'nin patrik aleyhinde olduğunu hissederek Meclis-i Umûmî'ye bu bâbda teklîfât icrâ etmişler ise de Meclis-i Umûmî bi'l-ittifâk reddetmiştir diye yazıyor. Ermeni tüccâr ve sarrâfânından bir kaç dahi ihtilâl nâmına olarak kendilerinden para talep ediyorlar gibi desîselerle bunlara hem-efkâr bulunuyorlar. Bunların maksadları birdir. Şöyle ki; erbâb-ı ihtilâlin harekâtını lağv ile millet mes'elesini lağv etmekten ibârettdir. Ermeni sarrâfânından dahi İzzet'leri ve Nâzım'ları nefretlerle görmeğe kavî sebepleri olduğu hâlde, bu mebhasda bir birine birâderâne el uzatıyorlar. İzzet'lerin ve Nâzım'ların bu sirkatleri ma'lûmdur. Bunların kalbleri acaba Fırat nehrinden Vasfor'a kadar dökülen bu kadar kanlardan ve vatandaşlarının âh u feryâdlarından müte'essir olamıyor mu? Yıldız kasabhânesinden ne afv ve istirhâm ediyorlar. Bunlar umûm milleti mezâristân politikasına sevk ediyorlar. Acaba başka bir patrik intihâb ederler ise ne menfa'at hâsıl olur. Bu menfa'at-perver adamların hâllerinde ne tebeddülât vukû' bulacaktır. İhtilâl cem'iyetlerinin teşkîline İzmirliyan sebep değil, Türk Hükûmetinin Ermenileri mahv etmek hakkındaki politikasıdır. Patriklerin bu işlerde medhalleri yokdur. Nersis'in vefâtından sonra [398] ihtilâlcilerin hareketleri kesb-i sükûnet edebildi mi? 1895 Temmuzunun onbeşinci günü zuhûr eden Kumkapı vak'asında İzmirliyan patrik değil idi. Ermeni rûhânîleri Aşikyan'ın ismini badarak içine atmak hakkındaki karârları zamanında yine İzmirliyan patriklikde değil idi. İzmirliyan re'îs-i rûhârî olup kan dökülmesini arzu etmiyor. Fakat paraya ve nişânlara dahi mâ'il değildir. İhtilâlcileri tahrîk ve teşvîk etmiyor. Fakat Sultanın ayaklarını da pûs eden değildir. Bunun için Ermeni cemâ'ati İzmirliyan'ı hürmetlerle kabul ediyor. İzmirliyan ihtilâlcî değildir. Yalnız kendi vazîfesini îfâ eder. Bu patrik isti'fâ etse bile yerine Sultanla hem-efkâr bir patrik intihâb olunsa ne hâsıl olacaktır. Aşikyanlar ve Maksudlar ihtilâllere karşı bir sed çekebildiler mi? Yok. Milletin esâslı tebeddülâtı patriği değiştirmekle ve ibrâz-ı teşekkürde değildir. Bu ümîdle yaşayanlar me'yûs olacaktır. Yâ âzâdlık nereden gelecektir? Harekât-ı ihtilâliyyeden. Fi'l-hakîka çok mazarrâtımız oldu. Dehşet-engîz bir hâle dûçâr olduk. Fakat yarım asırdan beri ne kadar telefâta tesâdüf olunmuştur. Ermenistan'ın hâli ne vakit dehşetli olmamıştır. Şu kadar bir fark var ki, evvelleri me'yûs olarak ricâ ediyorduk, şimdi bir ümîd olarak muhârebe ediyoruz. Ermeni ihtilâlcileri kendi hesâblarını iyice tesviye ediyorlar. Onların sâyelerinde memâlik-i Osmâniyye tahrîb olunuyor. Mâliyece ve emniyetce [ve]

nâmusca müflis bir devlet hâline getiriliyor. Bu iğtişâşât yalnız Ermenilerin değil, Müslümanların da gözlerini açdı. Bunlar şimdi görüyorlar kimlerin tahrîk ve teşvîkiyle Yıldız bu emri verdi. Lubonof'ların ve Nildof'ların ve bu gibi gölgeleri bu kadar barbarlıkları setr ediyor. Üçüncü Aleksander ve İkinci Nikola'nın tahrîk ve teşvîkiyle bu hasârâtın zuhûr ettiğini anlamak için meşhûr bir diplomat olmak îcâb etmez. Sason vak'asından sonra müşevveş hâlde bulunan Osmanlı milleti Ermeninin bir kılına el uzatmağa muktedîr mi idi? Bunun mu'âvini kimdir? Rusya'dan mâ'adâ Sultan ne ettiğini biliyordu. O vakit Nikola'nın etekleri altına ilticâ etmeğe mecbûr oldu. Ortadoks çarının kucaklarındaki Müslümanların halîfesi Buhâra emîri olacaktır. [399] İslâm ve Hristiyan me'yûs ve müşevveş bir hâldedirler. İkisi dahi şimâl ayısının pençe-i cebr ü kahrına uğrayacaklar. İkisinin dahi hayatları gâ'ib olmuştur. Bu mühim vak'a esnâsında millet nasıl teşekküre şâyândır ki Eylülün onsekizinci gününde Zeytun'da i'lân-ı isyân ile politika nokta-i basîreti olarak umûmun bu tehlikesini ifşâ eyledi. Bu vakitlerde patriği azl etmeğe çalışıyorlar.

Numara 7

2 Nisan Sene 96 Târihli Hınçak Gazetesinin Sûret-i Mütercimesidir

Patriğin azline dâir hey'et-i vüzerânın ictimâ'-ı ahîrinde iki büyük mes'ele üzerine meşveret edilmiştir. Birisi Mısır mes'elesi, diğeri patriğin azludur. Meclis-i Umûmî ve Meclis-i Rûhânî, patriğin vermiş olduğu isti'fâyı bi'l-ittifâk reddetmişler, yalnız Meclis-i Umûmî karârıyla patrik azl olunabilir diye karâr-gîr olmuştur. Hâl-i hâzırda Meclis-i Umûmî akd-ı ictimâ' edemez. Noryanlar ve Abraham Paşalar istedikleri gibi çalışsınlar, beyhûdedir. Times gazetesine keşide olunan bir telgrafnâme me'âline nazaran, Sultan patriği azl ettirene on bir lira va'ad etmiştir. Bu altın yağmuru içinde Noryanlar ne kadar entrikalar çeviriyorlar. Van'da Bogos piskoposun mes'elesinin ibtidâsı olmadığı gibi netîcesi dahi olmayacaktı. Ecdâdımızdan Van'da bir Bogos mes'elesi var, işitiyor idik ve bu mes'ele şimdiye kadar devâm ediyordu. Buna dâir yeni bir söz söylemek Hınçakın vazîfesi idi. Bir vakit Tiflisme neşr olunan Migo cerîdesi Bogos Piskopos'a Baron Bogos dedi. Patrikhâne tarafından bu hicviyeyi kaleme alan şâir celb olunarak îzâhât istenilir. Evet piskoposu ahâlî intihâb ettiği gibi, ol mukaddes mertebeden dahi ahâlî tenzîl edebilir, diyor. Seneler geçti ahâlî biraz daha ileri vardı. Baron Bogos, Şeyh Bogos ta'bîr etmeğe başladı. Bu iki kelime Bogos'un ne olduğunu beyâna ta'rîf kâfîdir. Son vakitlerde Patrikhâne bu şeyhe bir emirnâme irsâl ederek [400] bu gibi nâzik bir vakitte ahâlî başına yine bir felâket getirmemesini ihtâr eyledi. Fakat bu kadar kanların dökülmesini gördüğü gibi hükûmet-i mahalliyye vâsıtasıyla gayr-i meşrû' olarak Van murahhasalığına ta'yîn için intihâb-nâmesini Patrikhâne'ye gönderip murahhasa olmak niyetinde idi. Eğer Hınçakistlerin Van'da bulunan şu'besi tarafından

şeyhin ömrü bir netîce-i vahîme ile intâc edilmiş idi. Kim bilir başına ne felâketler gelecekdi. Beyne'n-nâs bir meşhûr darb-ı mesel vardır: Sonumuz hayırlı. İşte Şeyh Bogos'un vefâtı bundan ibâretidir.

Zeytun'da Teşkilât-ı Cedîde

Remzi Paşa'nın zîr-i idâresinde olarak yüz on bini mütecâviz bir kuvve-i askeriyye dört mâh mütemâdiyen Zeytunlular üzerine hücum edip, on üç bin asker telef ettikten sonra, Sultan mağlûb olacağını hisseyledi. Avrupa düvel-i mu'azzama sefâretlerine mürâca'ata mecbûr oldu. Haleb konsolosları Zeytun'a gittiler. Zeytunlular Hınçakistlerden Agasi Abah ve Haraciya'yı muhâbereye me'mûr intihâb eylediler. Âti'z-zıkr maddelerden mürekkebi bir musâlaha akd olunmuştur. Sultan dahi tasdîk etmiştir.

Evvelen : Zeytun'da bulunan Hınçakistlerin altı re'îsi Avrupa altı düvel-i mu'azzamasının taht-ı himâyelerinde olarak taşraya azîmet edeceklerdir.

Sâniyen ve Sâlisen : Sefîrler işbu Hınçakistleri kendi tebe'aları gibi taht-ı himâyelerine alacaklar ve buna dahi bir ta'ahhüdname tahtîm edeceklerdir.

Râbi'an : Umûmî afv olacaktır.

Hâmisen : Kaymakamı Hristiyan olacaktır ve düvel-i mu'azzama re'yiyle intihâb olunacaktır.

Sâbi'an : Yüz bin Osmanlı lirasını mütecâviz bakâyâyı te'diye etmedikleri gibi, beş senelik vergiden dahi âzâde olacaklardır.

Sâminen : Hâl ve vakte nisbeten vergileri tevzî' olunacaktır.

[401] Tâsi'an : Zeytunluların emniyet-i cân, ırz ve malları altı düvel-i mu'azzama tarafından taht-ı te'mîne alınacaktır.

Aşr ve Hâdî aşr : Zeytunlular tarafından gasb olunan martini tüfenkler istirdâdı.

Sânî aşr : Devlet-i Aliyye tarafından tahrîb olunan asker kışlası ta'mîr olunacaktır.

Sâlis aşr : Ordu-yı hümayûn Zeytun'u terk edecektir. Zeytun'un muhâfazası-çün bir tabur kalacaktır. Fakat bunların Zeytunlular[ın] dâhilî işlerine müdâhale etmeğe hak ve selâhiyetleri olmayacaktır.

Râbi' aşr : Avrupa hey'etleri bu maddeler icrâ olunmadıkça Zeytun'dan gitmeyeceklerdir.

Hâmis aşr : Mersin'de konsoloshâneler te'sîs olup bunların işleri de işbu lâyiha'nın icrâsına nezâret etmekten ibâret olacaktır.

Sâdis aşr : Bu lâyiha Zeytun şehrinden mâ'adâ [boşluk] pâre Ermeni ve Müslüman karyelerinde icrâ olunacaktır. Zeytun'daki bâlâda isimleri muharrer Hınçakistler ru'esâsının Londra'ya gittiklerine dâir bir bend dahi vardır. Bunlar tarafından Zeytun'un i'lân-ı isyânı ser-levhası mufasssal bir makâleyi dahi hâvîdir.

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'nden Vârid Olan 17 Temmuz Sene 1312 Târih ve Bin Sekiz Yüz Altmış Numaralı Tezkire-i Husûsiyye Sûretidir

İki-üç günden beri Londra ve İsviçre'deki Ermeni fesâd komiteleri erkânından muvakkaten Paris'e gelen eşhâs ile oradakilerin hafiyyen müzâkerâtda bulunup Makedonya ve Girid işlerinden dolayı zamanı müsâ'id add ile İstanbul ve Galata'da bir arbede çıkarmak esbâbını tehyi'e ile meşgûl oldukları ve ahîren Paris'e gelip iki-üç gün Terminos Oteli'nde kalan ve iki gün evvel Petersburg'a giden Rusyalı Terdorof nâm Ermeni ile Paris'de bulunan Eknayan ve Rafael Mergusyan ve Eskinhosa gibi ağniyâdan bu uğurda [402] sarf olunmak üzere epeyce para topladıkları ve bu vak'ayı şu üç-beş gün zarfında îkâ' edebilmek ümîdinde bulundukları ve geçen vak'ada Kumkapı ve Beyoğlu ve Galata kiliselerinde terâküm eden silâhlardan kısm-ı küllîsi ahîran Ermenilere hafiyyen dağıdılmış olduğu gibi, kalanların dahi el-yevm pey-der-pey dağıtılmakta idüğü ve İstanbul'daki komite erbâbına Ermeni esnâfının yine dükkânları kapatmaları için emir gönderildiği ve İstanbul'da Jön Türkler tarafdârânının dahi Ermenilerle beraber kıyâm edecekleri ve Avrupa'da bulunan ba'zı eşirrâ-yı fesedenin Ermenileri teşvîk etmekte ve onları mu'âvenet ve müzâheret için İstanbul'daki ahabâblarına mektuplar göndermekde oldukları ve İstanbul Ermenilerinin Erravelik nâm gazete nüshaları arasına Hınçakların İngiltere'de tab' ettikleri muzırr gazete nüshalarını sıkışdırıp dağıtmakta oldukları istihbâr kılındığı Paris Sefâret-i Seniyyesi'nden telgrafla arz ve iş'âr kılınmış ve mahall-i emn ü âsâyiş ednâ bir hâl-i gayr-i marzî zuhûru mûcib-i mes'ûliyyet-i şedîde olacağından, ona göre leyl ü nehâr iltizâm-ı kemâl-i intibâh ve dikkatten geri durulmaması lüzûmunun ekîden teblîğine ve kiliselerde kalan esliha hakkında celb-i nazar-ı dikkate ber-mantûk-ı emr ü fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhî müsâra'at edilmiş olmağla.

Üsküdar ve Beyoğlu Mutasarrıflıklarıyla İstanbul Polis Müdîrlîği'ne ve Jandarma Kumandanlığı'na ve Karakolhâneler Müfettişliği'ne

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'nden şeref-vârid olup, sûreti bâlâda muharrer bulunan 17 Temmuz sene 1312 târih ve bin sekiz yüz altmış beş numaralı tezkire-i husûsiyye ile teblîğ buyurulan irâde-i hikmet-ifâde-i hazret-i hilâfet-penâhî hükm-i âlîsi derhâl îcâb edenlere ta'mîmen teblîğ ve izbâr edilmiş olmağla idâre-i aliyyelerince ber-mantûk-ı emr ü fermân-ı hümâyûn tekayyüdât ve tecessüsât ve bi'l-etrâf mütemâdiyen îfâ-yı tarassudât ve tefahhusât olunup, zinhâr hiç bir taraftan mahall-i emn ü âsâyişi ednâ bir hâl-i gayr-i marzî zuhûruna bu bâbdaki mes'ûliyyet-i şedîde nazar-ı dikkate alınarak kat'iiyen meydan ve imkân bırakılmaması kemâl-i ehemmiyyetle tavsiye ve ihtâr olunur.

[403] Üsküdar ve Beyoğlu Mutasarrıflıklarıyla İstanbul Polis Müdîrlîği'ne ve Jandarma Kumandanlığı'na ve Karakolhâneler Müfettişliği'ne Yazılan 18 Temmuz Sene 1312 Târihli Tezkirenin Sûretidir

Zâbıta ta'kîbât ve mu'âmelâtından kurtulmak için Ermeni erbâb-ı fesâdı ru'esâsının başlarına şapka giyerek ecnebî sûretinde görünmekde oldukları gibi, komiteler efrâdına dahi bu usûlû ta'mîm edecekleri ve bir uygunsuzluk çıkaracakları vakit ekseriyetle şapkalı bulunacakları istitlâ'ât-ı mevsûkadan olmasıyla ve bu sûret diğer tezkire-i âcizânemde mufasssalar beyân olunan mehâzîr-i azîmeyi dâ'î olacağından, zâbitaca bu iş için müsta'id me'mûrlar ta'yîniyle şapkalı Ermenilerin ta'kîbi ve hüviyet ve tâbî'iyetlerinin hafiiyen tahkîki ve tebe'a-i Devlet-i Aliyye'den olduğu hâlde şapka giyinmiş ve ahvâli dâ'î-i şübhe bulunmuş olanların bi't-tahkîk mefsedeti tebeyyün ettirilerek hakkında mu'âmele-i lâzıme icrâsı, fakat bu işin derkâr olan ehemmiyyetine mebnî tebe'a-i ecnebiyyeden bulunan Ermenilerin şapka giymesinden dolayı bilâ-sebeb tevkîf envâ'-ı şikâyâtı dâ'î olacağından, bu bâbda ziyâdesiyle iltizâm-ı dikkat olunması mevdû'-ı dirâyet ve himmet-i aliyyeleridir.

Üsküdar ve Beyoğlu Mutasarrıflıklarına ve İstanbul Polis Müdîrlîği'ne ve Dersa'âdet Jandarma Alayı Kumandanlığı'na ve Karakolhâneler Müfettişliği'ne 18 Temmuz Sene 1312 Târihli Yazılan Tezkire Sûretidir

Ermenilerin Girid ve Makedonya vukû'âtından bi'l-istifâde İstanbul ve Galata'da bir uygunsuzluk çıkaracaklarına dâir Paris Sefâret-i Seniyyesi'nin telgrafla vukû' bulan arz ve iş'ârı üzerine tedâbîr-i mâni'asının ittihâz ve icrâsı hakkında isâbet-efzâ-yı sünûh ve sudûr buyurulup, dünkü tezkire-i âcizî ile

teblîğ olunan emr ü fermân-ı hûmâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfi vechile icrâsı lâzım gelen tedâbîr ve tekayyüdâtın en mühimmi çünkü vukû'âtın gece veyâ gündüz zuhûra geleceği ma'lûm bulunmadığı cihetle, tekayyüdât-ı inzibâtıyyenin gece ve gündüz bilâ-fâsıla idâmesi ve Ermeniler tarafından her hangi vakitte ve mahalde bir uygunsuzluk çıkarılmak istenildiği anda vukû'una meydan verilmeksizin hemen zuhûr edeceği [404] mahalde basdırılmak ve tevessü'üne kat'ıyyen meydan bırakılmayarak ve erbâb-ı fesâd tarafından teşhîr-i silâh edilecek olur ise, fakat sû-i isti'mâl edilmemek şartıyla bi'l-mukâbele isti'mâl-i silâh ile mütecâsirler hemen derdest edilerek uygunsuzluğun önü alınmak maddeleri olduğundan, beyân ve îzâha hâcet olmadığı üzere erbâb-ı fesâdın vukû'ât çıkarmaktan maksadları pâ-yı taht-ı saltanat-ı seniyyede emniyyetin fıkdanını Avrupa'ya i'lân ile müdâhalât-ı ecnebiyyeyi da'vet olup, bir kaç mahalde ufak tefek bir kaç vukû'âtın zuhûru ile sekene-i pâ-yı tahtın dûçâr-ı dehşet edilerek, bu maksad-ı mel'ûnânenin istihşâli ba'îdü'l-ihimâl olmadığından ve Hudâ-nekerde böyle bir hâlin pek vahîm ve netâyic tevli'd edebileceği derkâr bulunduğundan, zâbitaca ednâ kayıtsızlık pek azîm mes'ûliyyeti dâ'î olduğu gibi, bu işte hüsn-i hizmet ve gayretleri görülecek olanların sâye-i inâyet-vâye-i cenâb-ı pâdişâhîde mazhar-ı mükâfât olacakları dahi tabî'îdir. Zâbitaca en ziyâde şâyân-ı dikkat olmak lâzım gelen mevâddan biri de erbâb-ı fesâdın uygunsuzluk esnâsında kuvve-i zâbita ve askerîyyeyi yanlış yollara sevk etmek için şimdiden ekserîsi şapka giymekte ve ba'zısı İslâm kıyâfesinde bulunmakta olup, Hudâ-nekerde bir vak'a zuhûrunda Ermeni erbâb-ı tecâvüzü miyânında şapkalılar dahi bulunması i'tibârıyla ecnebîler hakkında bir yanlışlık vukû'a getirilmemesi ve Ermenilerin İslâm kıyâfetiyle ba'zı ecânibe ta'arruz ve tecâvüzde bulunmaları da ihtimâlden ba'îd olmadığından, bu cihete dahi ziyâdesiyle dikkat olunması, ve'l-hâsıl ecnebî olsun yerli olsun, ahâlînin uygunsuzluğa müdâfa'a sûretiyle dahi karıştırılmayarak, sâye-i kudret-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde kuvvet ve mu'âvenet-i askerîye zâbitanın ihtiyâcından pek çok fazla olduğundan ve zâten her yerde sık sık askerî kolları gezdirildiğinden, her hangi noktada bir uygunsuzluk vukû'u hissölündüğü dakîka en yakın karakola mürâca'at edilerek işin dağdağasızca önü alınması ve bu bâbda geceli gündüzlü müteyakkızâne davranılması zımnında ma'ıyyet-i aliyyeleri me'mûrlarının anlayabilecekleri lisân ile kendilerine ta'lîmât ve îzâhât i'tâsı ve mugâyir-i marzî-i âlî en küçük bir uygunsuzluğa meydan bırakılmaması mevdû'-ı himem-i aliyyeleridir.

[405] Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 17 Temmuz Sene 1312 Târih ve Dört Yüz Seksen Numaralı Tezkire Sûretidir

Hayyen elde edilen iki Ermeni şakîsi tarafından biri Mahmûdî'de fevt olup, üçünün Van'da bulundukları ihbâr olunan dört nefer ru'esâ-yı eşkiyâdan ikisinin derdest edildiği Van vilâyeti vekâlet-i behiyyesinin iş'ârı üzerine 8 Temmuz sene 1312 târihli tezkire-i âcizânemle beyân ve izbâr olunmuş idi. Üçüncüsü olan Nühüs oğlu Magardıç'in dahi derdest olunarak cihet-i adliyyeye tevdi' kılındığı vekâlet-i müşârun-ileyhâdan bu kerre alınan telgrafnâmede iş'âr kılınmağın, Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle beyân-ı hâle ibtidâr olundu.

Van Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan 20 Temmuz Sene 1312 Târihli ve Şifreli Telgrafnâmenin Halli Sûretidir

Vukû' bulan iğtişâşâtta Van'dan firâr eden Ermeni eşkiyâsından Mahmûdî'nin Sâlhâne Dağı'nda itlâf olup komite nâmına Re'is Bedros üzerinde derdest olup takdîm kılınan mühür, zuhûr eden evrâk mündericâtından anlaşılan Ermeni Taşnakyan Komite Re'islerinden Simonyan Mardo, Keşişyan Mıgırdıç ve Şakayan Dikran, sâbık Vâli Bahri Paşa'nın hafiyye ve muhbiri olan [406] mühtediyye Zeyneb Hâtun'un ihbâr ve irâ'esiyle derdest olunarak ve mezbûre Ermenilerin gâyet nefretlerini kazanıp iğtişâşâtta eşyâsını yağma ederek kendisini telef edeceklerinden firâr edip Ermeni erbâb-ı mefsedeti hakkında ba'zı ihbârât-ı mühimmede bulunup husûsî olarak hâneme gelip ifâde etmekte olduğu ve netîce-i madde tahkîk edildikde arz ve vilâyete dahi vermiş olduğu ihbârât tafsîlen ma'lûmât verildiği ma'rûzdur.

[407] Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 23 Temmuz Sene 1312 Târih ve Beş Yüz Dört Numaralı Tezkire Sûretidir

Van'dan firâr edenlerle Selmas Ermenilerinin birleşip on bin nüfûs kadar bir cem'iiyet teşkîl ettikleri ve fırsat bulurlar ise hudûd-ı hâkânîyi tecâvüz edecekleri Hoy ve Selmas şehbenderliklerinden bildirildiğinden ve Rusya'dan kırk-elli kişilik bir Ermeni çetesinin hudûdu tecâvüzle Karabulak kordonuna tasallut etmek ve bu sûretle Bâyezîd'de bir karışıklık zuhûra getirmek fikrinde bulundukları istihbâr edildiğinden bahisle, vilâyetce ittihâz olunan tedâbîre dâir bu kerre Erzurum vilâyet-i celîlesinden alınan telgrafnâme üzerine cânib-i vilâyete vesâyâ-yı mukteziyye îfâ olunmuş olmağla, Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle berâ-yı ma'lûmât iş'âr-ı keyfiyyete müsâberet kılındı.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Alınan 22 Temmuz Sene 1312 Târih ve Dört Yüz Doksan Yedi Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Kirkor Agop, Bedros Potu David'in Agop ile Arslan ve sa'lepçi Karabet nâm şahısların Ermeni Komitesi tarafından gördükleri teşvîk ve mu'âvenet üzerine Rusya'ya ve oradan hudûd-ı hâkâniyyeyi tecâvüzle memâlik-i mahrûsa-i şâhâneye girecekleri ve bunların cümlesi genç olup, Komiteden verilen emir üzerine milletdaşlarına iltihâk ve müttehiden hareket edecekleri tahkîk ve istihbâr olunduğunun Varna Tüccâr Vekâletinden iş'âr kılındığı Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'nden izbâr olunmasına mebnî, îcâb eden vilâyâta icrâ-yı vesâyâ edilmiş olduğundan, Tesrî'-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle beyân-ı keyfiyyete mübâderet edildi.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vürûd Eden 27 Temmuz Sene 1312 Târih ve Beş Yüz On Yedi Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Erzurum ve Van vilâyetleri ahâlîsinden ve fesededen on Ermeninin Rusya cihetinde Soğanlı ormanı ittisâlinde Sığaç nâm cebelde [408] Rusya devriyeleri tarafından derdest olunarak üzerlerinde bir takım evrâk-ı fesâdiyye zuhûr etmesiyle Kars'a gönderilmek üzere bulundukları Karakilise kordon me'mûrluğunun kumandanlıktan mevdû' jurnalinde gösterildiği Erzurum vilâyet-i celîlesinden şifreli telgrafla iş'âr kılınmağla, Tesrî'-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle beyân-ı ma'lûmâta ibtidâr kılındı.

Van Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Vârid Olan 30 Temmuz Sene 1312 Târih ve Şifreli Telgrafnâmenin Hallidir

Mahmûdî kazâsının Selhhâne Dağı'nda itlâf edilen yüz seksen altı kişi miyânında bulunan "Taşnaksâğan" Komitesi Re'îsi Bedros'un üzerinde zuhûr eden evrâk arasında Dersa'âdet Hınçak Komitesi'nden gönderilmiş eczâlî bir mektup elde edilmiş ve me'âli ise Van Vâli Mu'âvini Stepan Efendi Dersa'âdet'de bulunduğu müddetçe Hınçak Komitesi'ne mu'âvenet eylediği gibi, Van'da bulunan Hınçak Komite hey'etinin mürâca'atı vukû'unda mu'âvenet edeceği tarafından ta'ahhüd edilmiş olduğundan ibâret bulunmuş ve zikr olunan mektup makâm-ı vilâyete verilmiş olduğu ma'rûzdur.

Taraf-ı Sâmi-i Hazret-i Sadâret-penâhîden Havâle Buyurulan 20 Temmuz Sene 1312 Târihli Tezkire-i Ser'askerînin Sûretidir

Zeytun'da Nezret Çavuş nâmına Kayseriyye'den gelen bir mektupda komiteye fevka'l-had fedâkârlıkta bulunan küçük Hasan'ın derdest edildiği ve böyle hidemâtı sebkat etmiş bir adamın dûçâr-ı mücâzât-ı şedîde olması yakış-

mayacağından Kayseriye re'îs ve hâkim ve a'zâsına rüşvet verilmek üzere yüz lira bulunup gönderilmesi ve şâyed gönderilmediği takdîrde dörtler ve yedilerin hayatı tehlikede bulunduğu iş'âr kılındığına ve Sivas İttihâd Komitesi mührüyle ve 23 Haziran sene 1312 târihiyle Zeytun ağalarına mevrûd mektupda da Sivas'da [409] bulunan komiteye Kayseri ve Yozgad'dan üç yüz kadar piyâde ve süvârînin inzimâm eylediğinden ve bunların bir kısmı mahallî hükûmetini işgâl kâfî bulunduğu cihetle diğer kısmının da Zeytun'a gönderilmesi mukarrer idüğünden hangi tarîkden ve ne sûretle gelmeleri eslem ise ona göre hareket etmek üzere bir iki kılavuzun irsâli ve Zeytun havâlîsindeki asâkir-i şâhânenin mikdârıyla işgâl ettikleri mevâkı' hakkında ma'lûmât i'tâsı ve Zeytunluların kendilerine ittibâ' edip etmeyeceklerinin bildirilmesi dermiyân kılınmış idüğüne ve Zeytun ağaları tarafından dahi: "Bizim çektiğimiz bize kâfidir. Onlar arzu ediyor ise bulundukları mahalde fesâd çıkarsınlar." zemîninde cevâb verdikleri icrâ edilen tahkîkâtdan anlaşıldığına ve ta'mîk-i tahkîkâta devâm edilmekte olduğuna ve Samsun'a tâbi' Çarşamba kazâsının Kapıkaya ahâlîsinden olup mahbesden firâr etmiş olan Minas'ın başına üç yüz elli kadar avene toplayarak Sivas ve Merzifon'la muhâbere etmekte olduğu ve o taraflarda bir fesâd çıkarmak istediği istihbâr kılındığına dâir Haleb ve Adana Fevka'l-âde Kumandanlığı'ndan vârid olan üç kıt'a telgrafın sûret-i mahlûleleri manzûr-ı sâmi-i dâver-i efhamîleri buyurulmak üzere matviyyen takdîm kılınmış ve Sivas ve Kayseriyece marzî-i âliye muhâlif bir hâl ve hareket vukû'a getirilmemesi esbâbının istikmâliyle beraber merkûm Minas ile avenesinin istîsâllerindeki emrinde mahallince tedâbîr-i lâzime ittihâz olunup olunmadığının Samsun Kumandanlığı'yla bi'l-muhâbere netîcesinin bildirilmesi zımında Dördüncü Ordu-yı Hümayûn Müşîriyyet-i Celîlesi'ne bâ-telgraf vesâyâ-yı lâzime ifâ kılınmış olmağla, ol bâbda.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 28 Temmuz Sene 1312 Târih ve Beş Yüz Yirmi Üç Numaralı Tezkirenin Sûretidir.

Yozgadlı kuyumcu Stefan'a gönderilen tehdîd-âmiz mektupda Ermeni şirket-i fesâdiyyesi nâmına yirmi lira taleb olunması üzerine merkûm Stefan hükûmet-i mahalliyyeye mürâca'at etmekle fâ'illeri derdest olunarak cihet-i adliyyeye tevdi' olunduğuna dâir Ankara vilâyet-i celîlesinden alınan tahrîrât melfûf polis jurnalının sûreti Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle berâ-yı ma'lûmât leffen irsâl kılınmağın, ol bâbda.

Polis İdâresinden İ'tâ Olunan Takrîr Sûretidir

[410] Müsted'î-i merkûm Stefan'ın işbu istid'âsı ve irâ'e eylediği Ermenice yazı ile muharrer ve bâlâsında tüfenk ve kılıç ve tabanca sûretiyle arma taklîdi

mektup bi'l-mütâla'a sûret-i ifâdesine mürâca'at olundukda merbûten takdîm kılınan ifâde-i evveliyyeleri mütâla'asından keyfiyyet anlaşılacağı vechile Eskipazar Mahallesi'nden attâr Mıgır oğlu Aris ve terzi Hacı oğlu Artin ve Civelek oğlu Artin ve Delvetyan Ohannes ve Sahak oğlu Kazaros, Ermeni erbâb-ı fesâdından bulunup içlerinden terzi Hacı oğlu Artin alacaklı ve Delvetyan Ohannes vekil diğer Artin ve Aris ve Kazaros dahi şâhid olarak gûyâ istimâ' eden kimseler hukûk-ı âdiyyeden zannetmek desîsesiyle sahte olarak miyânelerinde bir kît'a alacak senedi tanzîm ile komite şirket-i fesâdiyyesi nâmına hafiyyen yirmi lira taleb eylediklerini ve kendisi cevâb-ı muvâfakat vermemiş ve mümâna'at eylemiş ise de yevmiye tazyîk ve icbâr eylediklerinden bi'z-zarûre meclis-i rûhânîye mürâca'at edip mezkûr meclisce dahi lede't-tahakkuk sened-i mezkûrun sahte olduğu anlaşıl原因arak def' edildiği ve kendi bacanağı bulunan mahalle-i mezkûreden Papas oğlu Aleksaniyos da fesede-i merkûme taraftarı bulunarak bir takım tehdîd ile taleb olunan paranın verilmesini teklîf edip ve Tuzkaya Mahallesi'nden Demircibaşı oğlu Toros dahi kuyumcu Bedros oğlu Santar vâsıtasıyla iki lira versin de bâ-sened kendisinden taleb ettikleri para ve senedinin sahte olduğu ve hakikat-i hâli bildireceğim diye kendisine cezâ eylediğini ve ona da muvâfakat etmeyerek işiyle meşgûl bulunmakda iken geçen Nisan ayının otuzbirinci günü bâlâda arz olunan resimli ve zîri Akrep Ocağı ve hurûf ile Delvetyan Ohannes imzâlı komite nâmına sû-i kasta dâir tesmîm ve tasavvur edilmiş olan mektubu fesede-i merkûme tertîb ederek an-asl Yozgadlı olup Köhnegir karyesinde mukîm kalaycı Sarı Ohannes mahdûmu Yozgad'da bulunan onbir yaşındaki Karnik nâm çocuğuna içlerinden attâr Mıgır oğlu Aris vererek kendisine göndermiş olduğunu ve mezkûr mektup komite şirketi nâmına bir mektup olduğundan havf edip hükûmete mürâca'atla hukûkunun muhâfazası istirhâmında bulunduğunu ifâde eylemesi üzerine mütecâsir-i merkûm Artin ve diğer Artin ve Aris ve Kazaros ve Ohannes bi'l-celb alacak sâhibi olan terzi Hacı oğlu Artin evvelen isticvâb olundukda bundan beşbuçuk sene mukaddem Kânûn-ı sâni içinde kış hükmünü icrâ eylediği esnâda geçende vefât eden Eskipazar Mahallesi'nden Feraç oğlu Karabet nâmına müsted'î Stefan'a kendi hânesinde gece saat birbuçuk râddelerinde sırf lira-yı Osmânî olarak iki bin [lira] istikrâz edip merkûmûn Aris ve Civelek oğlu Artin [411] ve Sahakyan Kazaros da hazır ve senedde şâhid yazılı olduklarını beyân eylemesi üzerine Aris isticvâb-ı evvelinde yaz ve kış olduğunu ta'yîn edemeyerek Artin'in ifâde-i vâkı'asına mugâyir sûretde bir gündüz alacaklı olan merkûm Artin kendi hanesine vararak Stefan'a ikrâz edeceğinden şâhid olmaları için hânesine getirmek üzere kendilerine da'vetçi geldiğini beyân etmiş olması üzerine ol esnâda esb mübâya'a etmek üzere hânesinde bulunan merkûmân Civelek'in oğlu Artin ve

Sahakyan Kazaros ile beraber giderek merkûm Artin'in Stefan'a yirmi lira verdiğini söyleyip merkûm Kazaros'dan keyfiyyet su'âl olundukda birleşmeleri sözü Artin ve Aris'in ifâdelerini mü'eyyid olarak Aris'in hânesinde esb almak üzere oturmaktalar iken terzi Artin'in vukû' bulan teklîfine binâ'en bir pazar günü vakt-i zuhr olduğunu söyleyerek Artin'in hânesine gittiklerini ve Stefan nâmına nısfı Mecîdî ve nısfı lira olarak iki bin guruş merkûm Artin vermiş ve senedi dahi kendisi tanzîm etmiş ise de Stefan ve yâhûd orada hazır bulunan Feraç oğlu Karabet'den hangisine verildiğini bilemeyip beraberce hânelerine dağıldıklarını ifâde etmekle, diğer Civelek oğlu Artin isticvâb olundukta, bir gündüz esb almak üzere Aris'in hânesinde bulundukları esnâda Artin'in teklîfi üzerine hânesine gidip Stefan'a gözü önünde cinsini ta'yîn ederek bahâr mevsiminde iki bin guruş para verdiğini ifâde ve Delvetyan Ohannes de paranın ne sûretle verildiğini bilemeyip, ancak mahkemeye mürâca'atlarında vekâlet ettirmek üzere kendisine Artin'in mürâca'atla meydana çıktığını beyân eyledikten sonra, merkûm Stefan'a mektubu götüren Karnik nâm çocukdan mektubun kendisine kimin verdiği su'âl olundukda, zıkr olunan pazar günü Stefan'ın kapısı önünde oynamakta iken attâr Mıgır oğlu Aris mektubu Stefan'ın kapısı önünde eline vererek Stefan'a verilmesini tenbîh ve kendisinin verdiğini söylememesi için te'kîden tahvîf ve tehdîd eylemesi üzerine merkûm çocuk Stefan'ın hânesine götürerek misâfireten orada oturmakta bulunan Kılıcı oğlu Kirkor'a verip çıktığını söylediğinden, Kirkor dahi isticvâb olundukda kimin verdiğini bilemeyip, çocuğun içeriye getirerek kendisine verip Stefan'a mahsûs verildiğini beyân etmesiyle Stefan'ın beyân eylediği Toros bi't-taharrî dört günden beri firâr edip mezkûr sahte senedin hakikatini bildirmek için iki lira talep eylediğini istimâ' eden merkûm kuyumcu Santar'ın yanında bulunan kunduracı Dail oğlu Kazaros'un ifâdelerine mürâca'at olundukda, merkûm Toros bir gün dükkânlarına gelerek Stefan bana iki lira versin de kendisinden talep olunan yirmi liranın sahte olduğunu meydana çıkaralım diye [412] vukû' bulan teklîfini işittiklerini ve kendileri ilişik eylemediklerini beyân etmekte ve Ermeni Rûhânî Meclisi'nde vâkı' olan mürâca'at üzerine bu husûs evvelce tedkîk edilmiş olduğundan, taraf-ı âcizîden bâ-tezkere meclis-i mezkûrdan keyfiyyet ve merkûmun ahvâli su'âl olundukda, eşhâs-ı merkûmenin ahvâli ve senedin sahte olduğu kendilerince mechûl ise de merkûm Artin yirmi lirayı îfâyâ adîmü'l-iktidâr bulunduğundan sahîh görülemeyeceği mezkûr tezkirede 9 Haziran sene 1312 târihiyle zeylen bildirilmiş ve yine merkûm Aleksanyos Stefan tarafından muzırr mektup mukaddemâ kendisince tertîb edileceği mutasavver idüğünü ve yalnız kendisi işittiğini, fakat para vermesi hilâf olduğunu söylediklerinden ru'yet-i tahkîkâta ve alacaklı olan merkûm terzi oğlu Artin'in Feraç oğlu Karabet nâmına Stefan'a sırf yirmi lira verdiğini ve kış

mevsiminde olup gecenin saat birbuçuğunda verildiğini beyân etmesine karşı gösterdiği şâhidlerden attâr Mıgır oğlu Aris yazın ve gündüzün para verildiğini ve Sahakyan Kazaros'un bahâr mevsiminde gündüz, nısfı lira ve nısfı da Mecidiye idi diye söylemesine ve Civelek oğlu Artin dahi paranın cinsini bilemeyerek bahâr mevsiminde verildiğine dâir şehâdet eylemelerine ve ale'l-husûs Aris diğer Artin ve Kazaros şâhid Delvetyan Ohannes dahi ileride vekîl tutulacağı sözü ile görüşülmüş iken alacaklıdan ziyâde merkûmûn umûmiyyetle Stefan'dan parayı talep ve tahsîl için tazyîk eylemeleri ve Meclis-i Rûhânînin tasdîki vechile îfâya adîmü'l-iktidâr bulunan Artin'in yirmi lira para talep eylemesi, Stefan hakkında sırf hilâf ve kizbden ibâret olup, Stefan'ın ifâdesi vechile meblağ-ı mezbûr şirket-i fesâdiyye nâmına talep edildiği ve şâhidler dahi yalancı şâhid oldukları ve ma'a-hâzâ mektubu götüren Karin'in ikrâr eylediği gibi merkûmûn Aris ve Delvetyan Ohannes ve Sahakyan Kazaros dahi sâbıkalı gürûhundan bulunmağla sahtekârlık ile para talep ettikleri misillü işbu muzırr mektubun merkûmûn Aris ve Ohannes ve Artin ve diğer Artin ve Kazaros taraflarından tertîb olunarak Ermeni şirket-i fesâdiyyesi nâmına gönderildiği ve merkûmân Aleksanyos ve Toros da haberdâr ve medhaldâr oldukları bu bâbda tahakkuk etmekde olduğundan merkûmûn Civelek oğlu Artin ve terzi Hacı oğlu Artin rufekâsı Aris ve Sahakyan ve Kazaros ve Aleksanyos taht-ı nezâret-i âcizîde alıkonularak diğer Toros da taht-ı taharrîde bulunmuş ve mezkûr muzırr mektup ile sahte ve yolsuz sened ve musaddak tercümeleri ve Rûhânî Meclisi'nden alınan tezkire-i cevâbiyye ve Stefan ile Ohannes'in arzuhâlleri merbûten takdîm kılınmış ve merkûmûnun cür'et eyledikleri fi'l-i azîm ef'âl-i cinâ'iyyeden bulunmuş olduğundan, emsâline ibret-i mü'essire olmak üzere mücâzâta dûçâr edilmeleri mütevakıf-ı re'y-i sâmilidir. Fî 14 Muharrem sene 1314 ve fî 12 Haziran sene 1312.

[413] Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Alınan 29 Temmuz Sene 1312 Târih ve Beş Yüz Yirmi Dokuz Numaralı Tezkire Sûretidir

Çarşamba kazâsının Akçagönen karyesinden hekim Artin nâm şahsın katl olduğu istihbâr olup, kâtilinin derdest-i taharrî bulunduğu Trabzon vilâyetinden bâ-tahrîrât iş'âr ve buna dâir Canik sancağı Mutasarrıflığı'ndan keşide olunan telgrafnâmenin sûreti leffen irsâl olunmuş ve fi'l-i katl ile mazmûnun-aleyh olanlarına Ermenilerden olup ma'a-mâ-fîh tahkîkâta devâm olunmakda bulunduğu izbâr kılınmış olmağla, ol bâbda.

Sûret

Dün gece katl olduğu haber verilen Akçagönen karyesinde hekim Artin'in keşfiyyât ve tahkîkât-ı nizâmiyyesi icrâ ettirildikde, gece saat bir

buçukda hânesinde oturmakda iken müsellaḥ ve mechûl iki adam tarafından alınıp götürüldükten beş dakîka sonra dört yerinden martin kurşunu ile telef edilmiş ve fâ'illeri anlaşılamamış ise de komşusundan ve eşkiyâdan Zifan oğlu Uzun Haçık tarafından katl edildiği aḡleb ihtimâl ve ba'zı kesânın ifâdelerinden müstebân olduğu verilen jurnalde beyân edildiği ve ta'kîbine devâm edildiği ma'rûzdur.

Huzûr-ı Âlî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Çarşamba kazâsı Kaymakamlığı'ndan alınan telgrafnâme aynen bâlâyâ nakl edildi. Katl olunduğu mezkûr telgrafnâmeden beyân olunan hekim Artin, buranın ma'lûmât-ı mahsûsa ve mevsûkasına göre Akça köyü ahâlîsinden köylü sıfatında ve altmış yaşında pejmürde kıyâfetli ve hastalıklı bir adam ise de kendisi gençliğinde Londra'ya kadar giderek İngilizceyi tahsîl etmiş olmasıyla, köylüler arasında hekim nâmını kazandığı ve kazâ-yı mezkûr dâhilindeki Ermeni kurâsı ahâlîsini öteden beri ihtilâl ve iḡfâle sâ'î bulunduḡu ve izâle-i vücûdu her taraf için hayırlı olup ma'a-mâ-fîh kâtilinin meydana çıkarılması zımında kazâ-yı mezkûr kaymakamlığına teblîgât îfâ edildiği ma'rûzdur.

Canik Sancaḡı Mutasarrıfı

Hamdi

[414] Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 31 Temmuz Sene 1312 Târih ve Beş Yüz Otuz İki Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Ermeni fesâd komiteleri ru'esâsı kısmen Zeytun'da ve bir kısmının berren ve bahren Süveydiye'de ictimâ' ile Kazan ve havâlîsi aşîretleri ve yerli İslâm ahâlîsi Ağustos ibtidâsına kadar kâmilten yaylaḡa göçüp her taraf hâlî kaldıkda Zeytun ve Haçin ihtilâlcileri bir koldan Süveydiye erbâb-ı fesâdı diḡer koldan hareket ederek Ağustos'un sekiz veyâ onbeşinci günü Kilikya'ya bi'l-hücûm bandıraları rekz edecekleri bir Ermeni tarafından ihbâr olunduḡu Adana vilâyet-i behiyyesinden alınıp, Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu'nda mütâla'a olunan telgrafnâmede iş'âr olunmuş ve böyle bir Ermeni tarafından verilen haber-i mücerred pek de şâyân-ı i'timâd olmamakla beraber ihtiyâten tedâbîr-i lâzime-i inzıbâtiyye ittihâz olunması hakkında cevâben vilâyet-i müşârun-ileyhâya ve Haleb vilâyetine telgrafla icrâ-yı vesâyâ olunmuş ve tekayyüdât-ı îcâbiyyenin icrâsı için iktizâ edenlere teblîgât-ı lâzımenin îfâsı zımında taraf-ı vâlâ-yı Ser'askerî ile Bahriye Nezâret-i Celîlesi'ne ma'lûmât i'tâ kılınmış olmaḡla, ol bâbda.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 1 Ağustos Sene 1312 Târihli ve Beş Yüz Otuz Altı Numaralı Tezkire Sûretidir

Muhbir Jozef'in katlinden dolayı mahkûmen Sivas Hapishânesi'nde mahbûs bulunan Tokad ahâlîsinden Sivaslı oğlu Dikran tarafından boncukla bi'l-i'mâl, Tokad'a irsâl olunur iken elde edilen bir kese üzerinde menkûş işârâtın alâmât-ı ihtilâliyyeden olduğu bi't-tercüme anlaşılarak bir nüshasının gönderildiği ve ol bâbda icrâ olunan tahkîkâtı hâvî evrâkın cihet-i adliyyeye tevdi' kılındığı Sivas vilâyetinden meb'ûs 21 Temmuz sene 1312 târihli tahrîrâtta iş'âr olunmağla varaka-i mezbûre Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle berâ-yı ma'lûmât savb-ı vâlâ-yı dâverîlerine tesyâr kılınmıştır.

[415] Tokad'a Gönderilir iken Hapishâne Me'mûrîni Tarafından Derdest ve Hapishâne Müfettişi Tarafından Berâ-yı Mu'âyene Bendelerine Tevdî' Edilen İşbu Kesenin Bir Tarafında:

K. Terziyan - D. Hi. Sivaslıyan'a yâdigâr. 1 Şubat Sene 1896

Asr-ı zerrîn tesmiyesine şâyân olan bu asrın zikr-i cemîline olarak bunu size ibdâ ediyorum. Bu asrın evâhirini yâd u tezkâr etmekden geri durmayacağım, cümleleri ve diğer tarafında: Muvaffakiyyetimin târihi 30 Eylül sene 93 ibâresiyle bâlâsı haçlı ve üzerinde {AH. G}, {S. HI} harflerini muhtevî ve renkli sarı bayrak ve bahriyyeye mahsûs alâmet-i fârika ile bir binâ ve bunların altında zincîr mevcûd ve menkûşdur.

{*} {H} Hınçak kelimesinin ve {G.S.} taraftar ma'nâsına olan Gö Saksaton kelimesinin ve {HI} ihtilâl ma'nâsına olan {Higapohotun} kelimesinin ilk hurûfu olduğu şimdiye kadar komite nâmına derdest edilen matbû' mühürlerle muzırr evrâk zîrine mevzû' imzâlar delâletiyle anlaşılmıştır.

Aslına mutâbıkdır.

Erzurum Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan 27 Temmuz Sene 1312 Târih ve Bir Numaralı Tahrîrât Sûretidir

Erzurum vilâyeti murahhasahâne kâtibi iken bundan altı sene evvel Haçatur nâmında bir Ermeniye katl ile Rusya'ya firâr eden ve orada Ermeni ihtilâl cem'iiyyetine dehâletle şimdiye kadar icrâ-yı mefsedetle vakit geçirip bu kerre derdest olunan Aramyan Aram ve yine meşâhîr-i fesededen Muş'un Kızılağaç karyesinden meşhûr Armanak ile beraber derdest olunan dokuz nefer avenesi haklarında icrâ kılınan tahkîkâtdan hâsıl olan netîceyi hâvî tanzîm kılınan bir kıt'a fezlekesi manzûr-ı âlî-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri buyurulmak üzere 11 Temmuz sene 1312 târih ve şifreli telgrafnâme-i âlî-i fahîmâneleriyle

irsâli emr ü irâde buyurulan merkûm Armanak'ın fotoğrafyası ile beraber leffen takdîm kılınmış olmağla, ol bâbda.

[416] Rapor Sûreti

Erzurum'un Senadık karyesinden ve Ermeni cemâ'atından arabacı Abraham oğlu Sitrak'ın Erzurum'un Kars kapısından şehre duhûlü esnâsında üzeri bi't-taharrî Ermeniyyü'l-ibâre zuhûr eden bir kıt'a lede't-tercûme evrâk-ı muzırradan olduğu anlaşılmış ve merkûm isticvâb olundukda işbu mektubu Senadık karyesi Vartabeti Sitrak'a götürmek üzere Pasinler'in Köprü karyesinden Agop'un biraderi Serkez verdiği beyân etmesiyle, işbu mektubun mürseli Agop'un hânesi bi't-taharrî yedinde Ermenice mahkûk bir mühür ve bir mikdâr da cerîha sarmağâ mahsûs pamuk olduğu hâlde bir şahs-ı mechûl muhtefî bulunmuş ve yine karye-i mezkûreden Puron Tavin'in hânesinde dahi diğer bir şahs-ı mechûl zuhûr etmiş olmağla bu bâbda iktizâ eden tahkîkâtın icrâsına teşebbüs olundukda evvelen Agop'un hânesinde zuhûr eden şahs-ı mechûl isticvâb olunup İran tebe'asından ve Tebrîz şehri ahâlîsinden Aşut veled-i Bedros olduğu ve yedinde bulunan pasaportu Kars'da çaldırıldığı ve memâlik-i mahrûsa-i şâhâneye, Çanlı Kilise'ye gitmek emeliyle geldiğini ve Köprü karyesine kadar gelip Agop'un hânesine misâfir olduğunu ve asker gelerek kendisini ordan çıkarıp aldıklarını ve fakat askerlerin hâneye taharrîleri esnâsında ihtifâ edişi, yedinde pasaportu olmaması endîşesinden ibâret idüğünü söylemiş iken, yekdiğerini vely ve ta'kîb eden es'ile üzerine tahvîl-i lisân edip ifâdelerinin bi'l-küllîyye hilâf bulunduğunu beyân ve kendisi Erzurum'un Ali Paşa Mahallesi ahâlîsinden ve Ermeni cemâ'atından mukaddemâ murahhasâne kâtibi olup, Gerikyan Haçatur'u katl ile altı sene evvel firâr etmiş olan Aramyan Aram ve nâm-ı müste'ârı Tanol nâm şahs idüğünü ve o târihten beri Rusya cihetine firâr ederek Oltu ve Tiflis ve Bakü ve Kars ve Tebrîz şehirlerinde ihtifâ ve imrâr-ı vakt eylediğini ve bu kerre yine Erzurum'un Ali Paşa Mahallesi'nden olup el-yevm Rusya memâlikinde bulunan ve Ermeni erbâb-ı fesâdının en meşhûr ve benâmından olan Niçoyan Misak ve birâderi Sitrak'ın efkâr-ı mel'anet-kârânelerine iştirâk ve kendisi de cem'iyyet-i fesâdiyyeye dehâletle bu tarafa geldiğini ve Senadık karyesi Vartabeti Sitrak'ın kendileriyle hem-efkâr olmasından Niçoyanlardan aldığı ta'lîmât ve tenbîhât-ı fesâdiyyeyi Ermenilere bildirmek üzere arabacı Sitrak yedinde tutulan mektubu Köprü karyesinde merkûma yazdırdığını ve zarfın üzerinde isti'mâl eylediği (Arşavan Senadık ve Kigam) isimleri Vartabet Sitrak'ın nâm-ı müste'ârı olduğu ve Tanol da kendi nâm-ı müste'ârı olup Niçoyanlarla vukû' bulan muhâberelerinde bu nâmı isti'mâl eylediklerini ve Niçoyanlardan Misak'ın nâm-ı müste'ârı Vahram ve Sitrak'ın dahi Debroni olduğunu söylemiştir. Mektûb-ı mezkûr mündericâtı

üzerine daha ziyâde îzâhât taleb edildikte, mektûb-ı mezkûrda muharrer (Nişanlanmak günlerim yaklaşıyor, hazırlanmak lâzımdır. Karîben bir hafta zarfında sizin yanınızda oluruz. Şimdiden siz lâzım gelen tedârîki görünüz ki gelince çok beklemeyelim.) [417] ta'bîrâtından maksad ve muzmerleri; Pasinler'de bizi arıyorlar, kaçmak lâzımdır, hazır olun. Bizi muhâfaza edin. Bu günlerde Niçoyanlar da bir kaç kişi ile gelirler. Biz orada saklanalım, fikrinden ibâret idüğünü dermiyân eyledi. Niçoyanların bir kaç kişiyle gelmeleri hakkındaki ifâdesinin bir derece daha tavzîhi istenildikde Niçoyanlarla bu tarafa geçecek olan müsellaḥ çete ile beraber kendileri de orada icrâ-yı şekâvet edeceklerini Vartabet Sitrak'a bildirmekten kinâye bulunduğunu ve bu tarîk-i şekâveti ihtiyârlarından esâsen maksadları ise akvâm ve edyân-ı muhtelifeyi tefrîk etmeyerek ale's-seviyye ahâlî-i mutî'ayı tazyîk ve Ermenilerle hoş geçinmeyenlere karşı müdâfa'a ve muhâfaza etmekten ibâret olup bu fikri icrâya bu günkü kuvvetleri kâfi değilse de ahâlîden bu fikirlerine tâbi' olacak olanlar bulunacağından, ileride tezyîd-i kuvvet ve tevsî'-i cem'iiyyete muvaffak olacaklarını ve kendilerini âdetâ bir hükûmetden addedip bu yolda şu'be tedârîkinden ve sûret-i icrâ'iiyelerini fi'le çıkarmaktan emelleri de işbu teşebbüsât-ı mel'anet-kârâneleri yeni bir şey olup, ahâlîden şimdilik buna medhaldâr olanlar yok ise de inde'l-îcâb ahâlîyi teşvîke çalışacaklarını ve cem'iiyet-i fesâdiyyelerinin merkezi Viyana şehri olup, ismi de (Ermeni Erbâb-ı İhtilâl Cem'iiyeti) ve Fransızca (Union Revilisyoner) tesmiye kılındığını ve efkâr-ı fâsidânelerini tervîc ve icrâ için muktezî esliha ve akçeyi ahâlîden bi'r-rızâ ahz etmekde olduklarını söyledi. Mektûb-ı mezkûrun bir cümlesinde muharrer bulunan (Müdrîke ve Vanik'in işlerini nasıl ettiniz, bu çok mühimdir. Gelince bizim onlarla işimiz olacaktır.) ta'bîrâtındaki maksad-ı mübhemlerinde Müdrîke ve Vanik karyeleri Pasinlerle ovanın güzergâhı olmak münâsebetiyle hudûdu tecâvüz edecek çete için buralarda yer tedârîki ve bundan başka daha bir çok yerlerde kendilerini muhâfaza etmek için mahall intihâb eylemek üzere Niçoyanlarla Vartabet Sitrak'ın miyânelerinde evvelce muhâbere cereyân eylediğinden ibâret bulunduğu ve kendisi ile beraber derdest olunan ve ismini Kaspar diye söyleyen şahıs meşâhîr-i fesededen Muş'un Kızılağaç karyeli Armanak ve nâm-ı müste'ârı Dijok, ya'nî Cehennem olan adam olduğunu ve merkûm Armanak bu cihetde bulunan erbâb-ı fesâdın umûmunu tanıdığını ve bu def'a merkûm Armanak nâm şahsı Köprü karyesinde görüp Senadık karyesine gelerek çete için bir tertîb edilmesini konuşduklarını ve merkûm Armanak cem'iiyet-i fesâdiyyeye bu def'a da bir kaç müfsid idhâl eylediğini kendisine söylediğini beyân etmiştir. Mektûb-ı mezkûrun diğer bir fıkrasında mezkûr (Lülelerin işi nasıl oldu? Bir netîce verin. Dimaksi gelecektir, işlerimiz yolundadır. Biz dahi kedersiziz. Her ne ki ihbârâtınız var ise bize teblîğ edin.)

cümlelerinden de merâmları Vartabet Sitrak'ın bir kaç tüfenk tedâriki kendisine tenbîh olunmasına mebnî, ne kadar esliha tedârik edildiğini anlamakdan ve Dimaksi dahi kendi refiklerinden ve Trabzon ahâlîsinden Bedros olup, bunun da karîben geleceğini bildirmekten ve üzerinde bulunan mührün ilk harfi olan {AVB} harfini kendi nâm-ı müste'ârına ve husûsât-ı zâtiyyesine isti'mâl eylemekte olduğunu i'tirâf ve beyânından ibâret idüğünü söylemiştir. Pasinler'in Köprü karyesinden Buron Tavin'in hânesinde zuhûr eden [418] ve Aramyan Aram tarafından meşâhîr-i fesedededen olduğu beyân olunan Muş'un Kızılağaç karyeli Armanak ve nâm-ı müste'ârı Dijok, ya'nî cehennem ıtlâk olunan şahıs dahi isticvâb olundukda, kendisi Muş'un Kızılağaç karyesinden olup iki seneden beri karyesinden firâr ile Rusya ve Romanya cihetlerinde gezdiğini ve esbâbı da hükûmet-i mahalliyye kendisini ta'kîb etmekte olması maddesi idüğünü ve ta'kîb edilmesi keyfiyyeti ise müfsid-i meşhûr Damadyan Muş ve havâlîsinde dolaşdığı zaman bir kaç şahıs ile kendisinin buna refâkat etmesinden ileri geldiğini ve binsekizyüzdoksanbir târihinde kendi karyesinde merkûm Damadyan'a tebe'iiyet ederek bundan almış olduğu ta'lîmât-ı fesâdiyyeyi ibtidâ Sason ve oradan Muş ve Hınıs ve Pasinler'in Ebaşkı ve Bozviran ve Velibaba karyelerine vererek oradan Rusya'ya gittiğini ve oraca da uğradığı mahallerde harekât-ı vâkı'ayı îcâb edenlere bildirdiğini ve mu'ahharan Sason ihtilâline sebep olan müfsid-i meşhûr Murat'la birleşerek Muş ve Sason köylerini gezerek yine bu ta'lîmâtı verdiklerini ve Kars'da erbâb-ı ihtilâlden Mübâya'acıyan nâmında bir şahısla istişâre ederek Sason için bir i'âne almak üzere bundan aldığı bir kâğıdda Açmiyazin Katogikosluğu'na mürâca'atla bundan bir şey istihsâl edemeyerek oradan Romanya'ya gittiğini ve orada bulunan Muşlu garîblerle bi'l-ittifâk iki bin beş yüz otuz guruş kadar akçe tedârik ederek âdem-ı mahsûsla Sason'a gönderdiğini ve bundan sonra Kars ve Batum komitelerine mürâca'at etmiş ise de bunlardan bir şey istifâde edemediğini ve oradan Muş ve Hınıs ahâlîsinden ol bâbdaki evrâk-ı tahkîkiyyede muharrerü'l-esâmî yirmi beş nefer müsella Ermeni ile Pasinler'in Velibaba karyesine bi'l-vürûd Kürdlerle karye-i mezkûre Ermenilerinin arbedesine müdâfa'a ve müdâhale ederek oradan Bozviran karyesine gelerek arkadaşlarının oradan mahallerine gittiğini ve kendisine âid eslihayı bunlar vesâtatıyla karyesinde bulunan birâderine gönderdiğini ve Pasinler'e bidâyet-i vürûdu bulunan yedi mâhın beşini Velibaba ve birini Bozviran ve birini de Işkı karyesinde imrâr ederek Köprüköyü'ne gelip orada derdest edildiğini ve muhâberât-ı resmiyyesi mukaddemâ Kars'da görüştüğü Mübâya'acıyan ile olup netîce-i makâli Memâlik-i Osmâniyye'de bulunan Ermenilerin Kürd ve Hükûmetden gördükleri i'tisâfâtıdan ibâret idüğünü i'tirâf ve beyân eyledi. Senadık karyeli Vartabet Sitrak isticvâb olundukda elde edilen mektubun

mürseli olan Aram nâm şahsı aslâ tanımadığını ve yalnız geçen sene Erzurum'dan karyesine gider iken Gürpınar nâm mahalde ve Parasuyan Muşih'a tesâdüf ederek yanındaki bulunan refikının Tanol olduğunu ta'rîf ve irâ'e ile ba'demâ vukû' bulacak muhâberesine tavassut istirhâmında bulunmuş ise de muvâfakat etmediğini ve tutulan mektubun mürselün-ileyhi kendisi ise de mezkûr mektup vusûl bulsaydı Hükûmete teslîm etmekten başka bir fikri olmadığını ve şimdiye kadar bir kimse ile bir gûnâ muhâberesi olmadığını ve kendisine [419] mahsûs öyle bir nâm-ı müste'âr kullanmadığını ifâde ve beyân eylemiştir. Aram'ın derdest olunduğu hâne sâhibi Köprüköylü Mıgırdıç oğlu Agop isticvâb edildikde irâ'e olunan bu Tanol'un hânesine geldiğinden haberdar olmadığını ve fi'l-vâkı' bunun derdestinden evvel arabacı Sitrak hânesine bir gece misâfir olduğunu ve mektubun buna kimler tarafında verildiğine vâkıf olamadığını beyân etmiştir. Bu maddeden maznûnen derdest olunan ve tebe'a-i İraniyyeden bulunan Pasinlerin Işkı karyeli Çerci Avadis istintâk olundukda yirmi seneden beri karye-i mezkûrede ikâmet etmekte ise de şimdiye kadar merkûm Armanak ve erbâb-ı fesâddan bir kimseyi görmediğini ve güzel karyelerine öyle müsellağ kimseler geldiğine vâkıf olmadığını ve iki sene evvel Armanak'ın karyelerine gelerek kendilerine ta'lîmât-ı fesâdiye i'tâ ve tefhîm eylediğini sûret-i kat'ıyyede inkâr eylemiştir. Karye-i mezkûreli davulcu Avak'ın ifâdesine mürâca'at edildikde evvelen sûret-i hâli bi'l-küllîyye inkârla mu'ahharan merkûm Armanak'ın güz esnâsında bundan iki mâh evvelde iki kâfileden ibâret ve her kâfilesi yirmi beş adamdan mürekkeb bulunan müsellağ eşhâs ile karyelerine gelerek bir gece kaldıktan sonra bunları Hınıs tarafına aşırıldığı ve makarr-ı mefsedet ve merkûm Armanak'ın ikâmetgâhı karyeleri ahâlîsinden Yavekil Bedros olduğunu ve merkûm Bedros'un tavassutu ile karyelerinden ol bâbdaki tahkîkât evrâkında muharrerü'l-esâmî on iki şahıs dâhil-i cem'ıyyet-i fesâdiyye edildiğini ve bunların hânelerinde silâhları mevcûd bulunduğunu ve bunların ta'lîmât ve teşebbüsât ve efkâr-ı mel'anet-kârâneleri pey-der-pey Hınıs'a gönderilen erbâb-ı ihtilâl oraca güz mevsimine kadar ictimâ' ederek güzün orada bulunan ekrâd üzerine hücum ve îkâ'-ı fesâd ve şûriş ile merkûm Armanak tarafından Pasinler'de tedârik edilen erbâb-ı ihtilâlin dahi üç karye mürettebâtı bir karyeye gidip orada birleşerek bunlar da Pasinler kurâsına tehâcüm ve bu sûretle ihtilâl îkâ' etmekten ibâret idüğünü ve karyelerinden tertîb edilen on iki fedâ'î Kumsor karyesi mürettebâtı olduğunu bundan maksad umûmî ve [boşluk] de beylik almak maddesi olduğunu ve Armanak vâsıtasıyla karyelerine götürülen ve Hınıs tarafına sevk edilen erbâb-ı ihtilâle mahsûs alâmet-i fârika başlarında kalpak ve arkalarında kahverengi palto bulunduğunu i'tirâf ve beyân ve merkûmun birâderi Bedros dahi bunun ifâdâtını harfiyyen tasdîk ve dermiyân eylemiştir. Maznûnen derdest olunan ve

fi'l-asl Kân karyesi ahâlîsinden olup üç seneden beri karye-i mezkûrede na'ibandlıkla iştigâl eden Sitrak'ın ve karye-i mezkûreli Serkiz ve kabzımal kâtibi diğer Serkiz ve birâderi Mardiros ve mukaddemâ hânesinde [420] Armanak tarafından ta'lîmât-ı fesâdiyye verildiği beyân olunan Bozvıranlı Gülbank ve Köprüköylü Nazar'ın ifâdât-ı vâkı'alarının cümle-i mündericâtı merkûm Armanak'ı aslâ tanımadıklarını ve derûn-ı karyede öyle müsellaah adam görmediklerini musırren beyândan ibâret kalmıştır.

Hülâsa-i tahkîkât Aram ve Armanak'ın meşâhîr-i ru'esâ-yı mefâsidden oldukları ve tûl müddet envâ'-ı fesâda bi'l-fi'l mücâseret eyledikleri ikrâr ve i'tirâfları ile avanesinden bulunan kesânın ihbârâtıyla anlaşılmış ve elde edilip hakikat-ı hâli mektûm tutan dokuz eşhâs ile henüz elde edilemeyen ve esnâ-yı tahkîkâtta isimleri muharrer bulunan kesân haklarında da istihsâl olunan esbâb-ı subûtiyye ve delâ'il-i kâtı'aya nazaran bunların dahi ihtilâl erbâbından oldukları mertebe-i sübûta vâsıl olmuş ve keyfiyyetin tedkîkât-ı kânûniyye ve ta'lîmât-ı lâzıme icrâsıyla ifâ-yı muktezâsı zımnında evrâk-ı tahkîkiyyeleri cihet-i adliyyeye tevdi' ve kendileri de teslîm kılınmış olduğu ma'rûzdur.

Fî 27 Temmuz sene 1312

Erzurum Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Vârid Olan 7 Ağustos Sene 1312 Târihli ve Şifreli Telgrafnâmen Sûret-i Hallidir

Geçende derdest olunan müfsid-i ma'rûf Armanak ve Aramyan Aram ve rufekâsının ifâdelerine nazaran bu taraf Ermenilerinden Rusya cihetine gidenler Kazan şehri ile civâr kurâ ve kasabâtda kesretle tecemmu' ve orada bulunan Ermenilerle ittifâk eyleyip eylül ve teşrîn-i evvel mâhları zarfında Hınıs ve Eleşkird ve Pasinler kazâları üzerine şiddetli bir hücûm tedârikinde bulundukları anlaşılmışla, keyfiyyet hemen vilâyet-penâhîye arz edilmiş olduğu ma'rûzdur.

[421] Bugün Taraf-ı Sâmi-i Sadr-ı A'zamî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Ayı Ayrı Yazılan Jurnal Sûretidir: 14 Ağustos Sene 1312

Bugün Ermenilerin bir fenâlık çıkaracakları birdenbire şâyi' olarak bu fesâdın mürettiblerinden Samatya'da sâkin Mühürdad şimdi taht-ı tevkîfe alındı. Samatya Ermeni muhtârı şimdi Samatya Polis Merkezi'ne mürâca'atla Sulumanastır Kilisesi'ne bugün bir arbede vukû'a geleceğini ve dökmeci Kapriyel ile Artanas veled-i Misak'ın hânesinde ictimâ' vukû'a geldiğini haber vermesi üzerine Kapriyel bi't-taharrî hânesinde muhtefî olduğu hâlde bulunmuş ve Artanas hânesinin kapusunu açmayıp pencereden (Ne istersiniz, biz bugün evden çıkmayız, âmirlerimiz tarafından tenbîhât icrâ olundu. Saat altıda geliniz,

ol vakit teslîm oluruz. Beyhûde yere böyle hâneleri basıp adam tutmayınız. Bizi ateşe tutsanız mümkün değildir. Sizin nasıl âmirleriniz var ise, bizim de vardır. Buradan def' olup gidin.) cevâbını verdiği merkez-i mezkûr polis komiserliğinden şimdi alınan jurnalden anlaşılmış ve derhâl süvârî ve piyâde kolları tertîb olunarak tedâbîr-i mâni'a ittihâz edildiği gibi, merkûm Artanas nâm şahsın sâir rufekâ-yı mefsedetiyle beraber muhtefî olduğu hânedan çıkarılması için başkaca me'mûrlar i'zâm kılınmıştır. Bugün Samatya'da ve gelecek pazar ve pazartesi günleri de Kumkapı ve sâir mahallerde Ermenilerin bir fenâlık çıkaracaklarına dâir deverân eden şâyi'a üzerine âile sahibi olan Ermeniler şimendüfer ve vapurlarla Makriköyü ve Boğaziçi tarafına gitmekte bulundukları ve muhâfaza-i emniyyet ve âsâyîşe i'tinâ kılınmakda olduğu ma'rûzdur.

Bâ-Tezkire-i Sâmiyye Gönderilen (İdâre-i Zâbıtaya [Dâir] Ta'lîmât-ı Fevka'l-âdedir) Ünvânı Altında Bulunan Ta'lîmâtnâme Sûretidir

Bank-ı Osmânî'de ictimâ' ve tehassun eden erbâb-ı şekâvetin orada mahsûr bırakılmalarıyla iktifâ câ'iz olamayacağından evvel-be-evvel içeride [422] bulunan banka me'mûrları hüsn-i sûretle ihrâc olunduktan sonra banka dâiresinin lâzım gelen mahallinden kuvve-i kâfiye ile içine girilerek eşhâs-ı mütehassinenin hemen ahz ve giriftleri ve asâkir-i şâhâneye isti'mâl-i silâh ettikleri hâlde mukâbele-i bi'l-misl kâ'idesinin icrâsı ve şu kadar ki banka dâhilindeki vezne ve evrâk dâirelerinin her türlü tecâvüzden mahfûz tutulması ile zerre kadar zarar gelmemesine dikkat olunması, bankadan mâ'adâ mahallerde tehassun eden eşhâsın dahi hâneler ve emâkin basılarak hayyen tutulmaları ve yine asâkir-i şâhâneye isti'mâl-i silâh eyledikleri takdîrde mukâbele-i bi'l-misl kâ'idesine tevfi'kan mu'âmele edilmesi eşhâs-ı âsiyyenin istinâd ettikleri ba'zı emâkinin basılacağı sırada dâhilinde zî-medhal olmayanlar var ise konsolosları ma'rifetiyle çıkarıldıktan sonra harekât-ı tenkîliyyenin icrâsı ahâlînin vazîfe-i hükûmete müdâhale etmemelerine ve ez-cümle İslâm ve Hristiyan beyninde bir kıtâl vukû'a gelmemesine fevka'l-gâye i'tinâ olunması ve silâhlı silâhsız her türlü cem'iyetlerin men' edilmesi.

Erbâb-ı şekâvetden hayyen ele geçirilecek eşhâsın tahkîkât-ı evveliyye evrâkıyla beraber derhâl cihet-i adliyyeye teslîm olunması.

Hristiyan mahallâtının zabt ve rabtına dikkat olunarak ehl-i ırz takımının her türlü tecâvüzât ve telefâtdan muhâfaza kılınması ve ecnebî tebe'asının mal ve canlarının mahfûziyyetine be-gâyet dikkat ve i'tinâ edilmesi.

Erbâb-ı fesâd müte'addid yerlerde îkâ'-ı harîk ile İslâmı şaşırtmak teşebbüsâtında bulunmaları melhûz olmasına mebnî mahallât ve çarşılarca tekayyüdât-ı mükemmele icrâ kılınması.

Bank-ı Osmânî me'mûrlarının ekserîsi bank dâiresine muttasıl reji dâiresine geçerek çıkmış olduklarından ve böyle bir imkân var iken bank dâiresinin kapısı kırılmak ve oradan girilmekten ise reji dâiresi cihetinden bank dâiresi dâhiline girilmesi münâsib olacağından bu sûretle hareket edilmesi ihtâr olunur.

İşbu ta'lîmâtın icrâ-yı ahkâmına irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-müte'allık buyurulmakla Zabtiye Nezâret-i Celîlesi'nden iktizâsına himmet buyurulmak. Fî 17 Rebî'ü'levvel, sene 1314 ve fî 14 Ağustos sene 1312.

[423] Tedâbîr-i Fevka'l-âde Hakkındaki Ta'lîmâta İlâvedir

Ermeni merkez komitesinin Dersa'âdet'de bir gâ'ile çıkarmak için bir takım fedâ'îler ve esnâ-yı şûrişde kullanılacak humbaralar tedârik ve tehyî'e etmekte oldukları hafî ve celî istihbâr ve ona göre vaktiyle uyanık davranılarak ve zâbıtân ve efrâd-ı askeriyye vazîfelerince ikdâr olunarak o makûle vukû'ât-ı nâgehânîye karşı kemâl-i ihtiyât ve basîrete ri'âyet kılınması ve öylece bir hâdise zuhûruna kuvve-i askeriyye ve zabıtânın kumandasına me'mûr olanların vazîfe-i kânûniyyelerini kemâl-i besâlet ve sür'atle icrâ eylemeleri bi'd-defe'ât ve bâ-irâde-i seniyye ihtâr ve tavsiye kılınmış olduğu hâlde bugün def'aten vukû'a gelen Ermeni şekâvetinde evvelce vâkı' olan istihbârâtın âsâr-ı fi'liyyesi zâhire çıkmış ve erbâb-ı şûrişin bir takım emâkini tehassungâh ittihâz ile îkâ' eyledikleri cinâyât-ı azîme ve asâkir ve ahâlî-i Müslimeden hayli telefâta ve âsâyişi tahdîd edecek hâlâta sebep vermiş olmasıyla kuvvâ-yı askeriyye ve zâbıta ümerâ ve zâbıtânının cân-sipârâne ve fedâkârâne hareketle ehl-i fesâdı her nerede olur ise olsun basdırarak istîsâl edip de vukû'âtı ke'en-lem-yekün hükmüne getirmek ve bir dakîka zâyî' etmemek ve'l-hâsıl bu günün işini yarına bırakmamak muktezâ-yı sadâkat ve akdem-i vazîfe-i zimmet olarak hâlin iktizâ eylediği tedâbîr-i fevka'l-âdenin her cihetine dâir Encümen-i Vükelâ karârı ve bi'l-istîzân şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mücebince akîb-i vukû'âtta ta'lîmât-ı mükemmele dahi tanzîm ve i'tâ kılınmış ve kumandaya me'mûr olan büyük ve küçük kâffe-i zâbıtânın vezâ'if-i kânûniyyelerini icrâdan hiç bir vechile mes'ûl ve mu'âtab olamamaları tabî'î bulunmuş olmağla, burasını en evvel nazar-ı pîş-i im'âna alarak ona göre ta'lîmât-ı mezkûrenin hükmüne tevfi'k-i hareket yolunda bezl-i mâ-hasal gayret ve musâdakat etmeleri me'mûl ve muntazır olduğu hâlde Ermeni fedâ'îlerinden şurada ve burada han ve mekteb gibi emâkin ve ebniye dâhilinde tehassun ve tahaşşüd eden eşhâs-ı rezîlenin bu sa'ata kadar sokaklara humbaralar atarak ve itlâf-ı nüfûs ile i'lân-ı şekâvetde mükibb ve musırr olmaları ve üzerlerine sevk olunan kuvvâ-yı askeriyye ve zâbıtânın yalnız hâricden o misillü tehassungâhları taht-ı nezâretde tutmakla iktifâ olunarak derûnlarına girilmekten ve eşrâr-ı mütehaşşide

haklarında iktizâ eden vezâ'if-i kânûniyye tamâmıyla icrâ edilmekten zâbitânca tehâşî ve tevakkî olunmakta bulunduğu ve bu hâl ve mu'âmele ise erbâb-ı şekâvetin cür'et ve cesâretlerini arttırarak isti'mâl-i silâha devâmlarına sebep olduğu anlaşılıyor ki şu gidişle yarın hâdisenin tevessü' ve terakkî edeceği ve bunun devlet ve memleketce mazarrât ve muhâtarâtı o nisbetde artacağı derkâr olduğundan ol hâlde şimdi hakkıyla îfâ-yı vazîfe-i kânûniyyeden mütehâşî ve mütebâ'id bulunan zâbitânın taht-ı mes'ûliyyetde kalmaları umûr-ı tâbi'iyyeden bulunmasıyla burasının ihtârıyla icrâ'ât mukarrerinin te'mîn-i fi'liyyâtı hakkında teblîgât-ı âtiyye bâ-irâde-i seniyye tekrâr olunur.

[424] Evvelen; her hangi mahalde olur ise olsun, Ermeni erbâb-ı ihtilâlden tehassun eden ve asâkir ve ahâlî üzerine humbara ve silâh atarak icrâ-yı cinâyâta ictisâr eyleyenlerin bilâ-ifâte-i vakt bu gece sabaha kadar tehassungâhlarına asâkir-i şâhâne ve zabtiye ile gidilerek eşhâs-ı mütehaşşide itâ'ata da'vetle inkıyâd ve mutâva'ât gösterdikleri hâlde fe-bihâ aksi takdîrde, ya'nî yine kuvve-i askeriyye ve zâbitaya humbara ve silâh atarak şekâvetde isrârlarını izhâr eylerler ise ikâmetgâhları derûnuna girilerek mukâbele-i bi'l-misl kat'iyyen matlûb ve mültezimdir. İşbu hareketi icrâda sadâkat ve gayretlerini isbât edecek büyük küçük zâbitân mazhar-ı mükâfât ve tekâsül ve tehâşî eyleyenler dûçâr-ı mücâzât olacaklarından, ona göre hareket ve îfâ-yı vecîbe-i sadâkat olunacaktır.

Sâniyen; bugün bâ-irâde-i seniyye i'tâ olunan sâlifü'z-zikr ta'lîmâtın kâffe-i mündericâtı yine bu gece harf-be-harf icrâ olunmak ve vukû'âtta zî-medhal olan kesâna her kim ve her hangi mezhebde bulunur ise bulunsun be-hem-hâl meydana çıkarılarak cihet-i adliyyeye teslîm kılınmak ve eşnâ-yı arbedede ef'âl-i kîtâliyyeye ve dükkân ve mağazalarından nehb ü gârata iştirâk ve ictisâr edenlerin cins ve mezhebe bakılmayarak derdestleriyle bu gibi ef'âl-i cinâ'iyyenin yarınki gün dahi vukû'a gelememesine fevka'l-âde çalışılmak ve her gûnâ ihtimâlât ve melhûzâta karşı mütebassırâne ve müteyakkızâne hareket olunmak elzem ve ehemmdir.

El-hâsıl hâdise-i mebhûsanın devlet ve memleketce hâlen ve istikbâlen derkâr olan mahâzîr ve mazarrât-ı azîmesi nazar-ı hamîyyet ve ehemmiyyete alınarak ve bunun devâmındaki muhâtarât der-pîş olunarak hilâf-ı rızâ-yı âlî hareketden ittikâ ve vezâ'if-i kânûniyyenin tamâmen ve kâmilten îfâ olunması kumandaya me'mûr ümerâ ve zâbitâna şimdi mü'ekkiden teblîğ ile ilâve-i ta'lîmât olan vesâyâ-yı meşrûhanın başka başka tefhîm ve tavsiyesi Encümen-i Mahsûs-ı Vükelâ karârıyla bâ-irâde-i seniyye tavsiye olunur.

Zeyl

Erbâb-ı mefsedetten Bank-ı Osmânî'de tehassun edenler mu'ahharan ittihâz olunan tedâbîr ile oradan çıkarılarak memâlik-i ecnebiyyeye tard ve def' olundukları cihetle ta'lîmât-ı mezkûrenin onlar hakkındaki maddesi bi't-tabî' hükümsüz kaldığı ilâve olunur. Fî 16 Rebî'ü'llevvel sene 1314 ve fî 14 Ağustos sene 1312.

[425] 15 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Neşr Olunan Teblîgât-ı Resmîyyedir

Sâye-i mekârim-vâye-i hazret-i pâdişâhîde sunûf-ı tebe'a-i mülûkâne min-küllî'l-vücûh nâ'il-i ni'met-i adâlet oldukları cihetle herkes her yerde işleriyle meşgûl bulunmakda iken Ermeni cemâ'atı miyânında ba'zı sebük-mağzân celb-i menfa'at ve hattâ kendi hemcinslerine dahi îsâl-i mazarrat maksadıyla bir müddetden beri serseriyâne harekâta cür'et eylediklerinden şu gibi hâller Ermeni cemâ'atının ehl-i ırz takımını da bîzâr etmekle mefsedete teşebbüs eden o misillü eşhâs-ı mel'anet-ihtisâsın dûçâr-ı mücâzât-ı şedîde edilmeleri istid'âsında bulunmuşlardır. İ'tiyâd-ı fesâd eden serserîler bi'd-defe'ât tenkîlâta uğramış oldukları hâlde mütenebbih olmayıp işte bu kabîlden olarak dünkü Çarşamba günü Galata'da Bank-ı Osmânî dâiresine Ermeni şerîrlerinden ba'zı eşhâs iş bahânesiyle birer ikişer giderek bağteten arbede çıkarmış ve hâlbuki daha evvelce hükûmet cânibinden haber alınması üzerine asâkir-i şâhâne ve polis ve jandarma kolları tehyî'e kılınmış olduğundan hemen mahall-i vak'aya şitâb olunduğu ve diğer taraflara da devriye kolları yetiştirilmiş bulunduğu hasebiyle bankaya giden fesede çıkarılmış ve sâir mahalde uygunsuzluğun tevessü'üne meydan verilmemiş olduğuna mebnî sükûn i'âde olunarak îkâ'-ı fesâd eden sebük-mağzân ahz u giriftle pençe-i kânûna teslim kılındığından keyfiyyetin i'lânına ibtidâr olundu.

15 Ağustos Sene 1312 Târihinde Neşr Olunan İ'lân-ı Resmîdir

Dünkü gün ba'zı Ermeni sebük-mağzânı bağteten ve alenen şurada burada icrâ-yı şekâvete cür'et etmeleri üzerine Hükûmet-i Seniyyece derhâl tedâbîr-i kaviyye ve mü'essire-i inzıbâtiyyeye teşebbüsle mütecâsirlerin pek çoğunu istîsâl ile emniyet-i umûmiyyenin istihisâline müsâra'at olunmuş ve Dersa'âdet ve mülhakâtının her cihetinde nizâmiye ve zabtiyeden kollar tertîb ile hıfz-ı âsâyîşe tamâmen ve kâmilen i'tinâ olunmakda bulunmuş olduğundan her sınıf ahâlînin iş ve güçleriyle iştigâl etmeleri lâzimedendir. Çünkü şâkî ve cânîleri ahz ü girift ile mücâzâtlarının tertîbi hakk-ı hükûmet olup, buna hiç bir kimsenin müdâhaleye hak ve selâhiyeti olmamasıyla her hangi sınıftan olur ise

olsun, icrâ'ât-ı hükûmete karşı hod-serâne hareket, ya'nî sunûf-ı ahâlîden diğeri aleyhine tecâvüz ve ta'addîye cür'et eden bulunur ise hemen ahz ü giriftle hakkında kânûnun ta'yîn eylediği en şedîd mücâzâtın icrâsı mukarrerdir. Binâ'en-aleyh işbu tenbîhât hilâfına hareket eden hangi cins ve mezhebe mensûb olur ise olsun, bilâ-fark ve temyîz ve bilâ-te'ennî ve te'hîr ahz ve tenkîli ve kuvve-i askeriyye ve zâbitanın emr ve tenbîhine itâ'at etmeyip izhâr-ı muhâlefet edenler hangi dîn ve mezhebden olur ise olsun, [426] haklarında mukâbele-i bi'l-misl mu'âmelesinin icrâsı için me'mûrîn-i askeriyye ve zabtiyyeye emr-i kat'î verildiği herkesce ma'lûm olmak ve san'at ve ticâretleriyle iştigâl edip hilâf-ı hareketden tevakkî edilmek üzere sûret-i mahsûsada i'lân-ı keyfiyyet olunur.

Ermeni Patrik Kaymakamlığı Tarafından Makâm-ı Sâmi-i Sadâret-i Uzmâya Arz ve Takdîm Olunan ve İ'lân-ı Resmî ile Neşr Edilen Müzekkire Sûretidir

Hayli müddetden beridir şurada burada ve husûsuyla pâ-yı taht-ı saltanat-ı seniyyede gûnâ-gûn ef'âl-i cinâ'iyeyi îkâ' etmekde olan ve Ermeni cem'iiyet-i fesâdiyyelerine mensûb oldukları melhûz bulunan bir takım cânîler dünkü çarşamba günü ihtilâl îkâ' maksadıyla ötede beride ba'zı vukû'ât-ı cinâ'iyeye cür'et etmiş olduklarından başka bunlardan bir cemm-i gafîrin dahi Bank-ı Osmânî'ye bi'l-hücûm muhâfazasına me'mûr olan zâbıta neferâtını ve sâir bir takım bî-günâh adamları itlâf ederek cinâyâtın en eşna'ını irtikâb etmiş oldukları cümlelerin kemâl-i esef ve nefretle meşhûdu olmuş ve sâye-i kudret-vâye-i hazret-i zıllullâhîde âsâyiş-i umûmîye hâlel getirilmeksizin bu fenâlığın önü alınmıştır. İşbu şirket-i fesâdiyyenin tavr u hareket ve meslekleri ve irtikâb etmekde oldukları cinâyât-ı şenî'anın hukûk-ı umûmiyyeye ve hukûk-ı devlete ve hukûk-ı mukaddese-i saltanat-ı seniyyeye karşı ne derecede azîm mes'ûliyyet-i kânûniyyeyi dâ'î ve cezâların en eşeddini müstelzim olduğu emri âşikâr bulunduğu gibi eğer Ermeni cemâ'atı nâmına hareket ediyoruz süsünü veriyorlar ise bu iddi'âları vezâ'if-i mukaddese-i sadâkatı tamâmıyla tanıyan cemâ'at-ı âcizânemizce mezheb ve millet ve vicdân ve nâmus ve'l-hâsıl dünyada mukaddes olan hissiyâtın kâffesi nâmına olarak merdûd ve nazar-ı âlemde dahi mel'ûn bulunduğu ve çünkü böyle eşhâs-ı cinâ'iyeye tarafından îkâ' edilmiş olan şûriş ve fesâdâtın İslâm ve sâir sunûf-ı ahâlî nazarında güyâ vukû'ât-ı müte'ellimeye meydan açılacağı sevâbıkıyla müstedell olduğundan cürm-i meşhûd eshâbından bulunan cânîlerin derdest edilmiş ve edilecek olanlarının dakîka fevt etmeyerek hemen cümlesinin mârrü'l-arz cezâ-yı sezâlarının icrâsı ve bu sûretle İslâm ve Hıristiyan umûm ahâlî muvâcehesinde Ermeni cemâ'at-ı sâdıkasının leke ve ârdan muhâfaza ve İslâm karındaşlarımızla

olan altı yüz senelik muhabbet ve merbûtiyyet-i ebediyyemizin ve saltanat-ı seniyyeye ve zât-ı akdes-i hazret-i hilâfet-penâhîye olan ubûdiyyet ve sadâkat-ı gayr-ı mütegayyiremizin halelden vikâye ve şu hakâ'ik umûm mesâlik-i mahrûsatü'l-memâlik-i şâhânece ma'lûm olmak üzere cemâ'at-ı âcizânemiz nâmına olarak [427] işbu arîza-i dâ'iyânemin hemen resmen i'lân ve şu arızamdaki müsted'iyâtımızın tamâmen icrâ ve bu bâbda vülât-ı izâm hazerâtına dahi bâ-telgraf teblîgât-ı serî'a-i mü'essirenin îfâ buyrulmasını kemâl-i ehemmiyyet ve eşk-i te'essür ile istirhâm ve niyâz eder ve abd-i sâdıkları tarafından da Dersa'âdet'de ve memâlik-i şâhânenin her tarafında bulunan Ermeni kiliselerinde Hazret-i Îsâ aleyhisselâm nâmına olarak bu mel'ûn cânîler haklarında kilisece lâzım gelen mu'âmelenin icrâsı mukarrer bulunduğunu gerek abd-i âcizlere ve gerek Ermeni Patrikhânesi idâre-i hâzıra erkânı kulları umûm cemâ'at nâmına olarak arz eylerim. Ol bâbda.

Taraf-ı Âlî-i Ser'askerîden bâ-Tezkire İrsâl Olunan Ta'lîmât Sûretidir

Cihet-i askeriyyeden çıkarılmış olan kolların hizmetleri te'mîn-i âsâyiş husûsunda zâbitaya mu'âvenetden ibâret olduğundan mezkûr kolların îfâ edeceği vezâ'if ber-vech-i âtî arz olunur:

(1) Ahâlîden yek-diğerine silâhla veya sopa ile ta'arruz edenleri derhâl men' ederek müte'arrız kim olursa olsun bi't-tevkîf silâhı veyâ sopası ile beraber tahte'l-hıfz bâ-jurnal zâbitaya göndermekdir.

(2) Hangi sınıfdan olursa olsun ahâlînin müctemi'an sokaklarda gezmesine müsâ'ade etmemek ve müctemi' olan ahâlîyi dağıtmaktır.

(3) Mezkûr kollar icrâ'âtının hiç birisine ahâlîden kimseyi karıştırmamaktır.

(4) Ermenilerden han ve hamam gibi ba'zı mahallere sûret-i müctemi'ada ilticâ ve ihtifâ edenlerin cümlesi erbâb-ı fesâddan olamayacağından ve bunlar silâh teşhîr etmeyerek humbara isti'mâl eylemedikleri sûretde korkularından saklanmış demek olacağından bu misillülerin tarassud altında bulundurulmasıyla beraber hiç bir kimse tarafından ta'arruz olunmamaları için tekayyüd etmek ve ahâlînin teskîn-i ezhânına değin bulundukları yerlerde kalmalarına müsâ'ade olunmak ve yedlerinde humbara gibi âlât-ı muhribenin vücûd ve adem-i vücûdundan emniyyet-i tâmme hâsıl olmak için üzerleri taharrî edilmek ve emniyyet-i tâmme hâsıl olduktan sonra şübheyi dâ'î yanlarında veyâ bulundukları mahalde nesne bulunmadığı hâlde yerlerinde kalmalarına müsâ'ade olunmak.

(5) Ahâlînin yağma-gerliklerini men' ile bu misillü fenâlığa ön-ayak olanların tevkîfi ile tahte'l-hıfz jurnalı ile beraber zâbıtaya göndermek ve ellerinde bulunan eşyâ-yı mağsûbenin kimden alındığı bir deftere kayıd olunarak taht-ı muhâfazada bulundğu hâlde polis merkezine teslîm eylemektir.

[428] (6) Hiç bir kimsenin hangi sınıftan olursa olsun, silâhlı gezmesine ve sopa taşımaya müsâ'ade etmemektir.

(7) Hiç bir kimsenin mesâkinine cebren, âharın duhûlüne müsâ'ade eylememektir.

(8) Devriye kolları her türlü ahvâl ve vukû'âtdan yekdiğerini habîr edip icâbı hâlinde birbirlerine mu'âvenet etmektir.

(9) Tebe'a-i ecnebiyyenin mâl ve cân ve ırzları ile meskenleri her türlü ta'arruzdan masûn tutulmasıyla bir ecnebînin hânesinin taharrîsi lâzım geldiği takdîrde sefâret veyâ konsolos ve yâhûd tercümanına mürâca'atla onların ma'rifetiyle kâ'ideten taharriyât-ı kânûniyye icrâ kılınmak.

(10) İşbu ta'lîmât ahkâmına mugâyir hareketde bulunanlar ve yâhûd ednâ mertebede müsâmaha ve tekâsül edenler şedîden mes'ûl ve mücâzât kılınacaklardır.

Fî 16 Ağustos sene 1312.

Beyoğlu Mutasarrıflığı'na Gönderilen 16 Ağustos Sene 1312 Târih ve Dört Yüz Kırk İki Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Mösyö Stefanoviç'in bankasına zâbıta me'mûrları duhûl ile nükûd-ı mevcûde ve sâireyi alıp götürdüklerine dâir cânib-i sefâretten vukû' bulan şikâyet ve ol bâbda şeref-vârid olan telgrafnâme-i sâmi üzerine taraf-ı âlîle-rinden telgrafnâme-i âcizî zahrına yazılan i'lâmlarda mûmâ-ileyhin yazıhanesi bulunan Küçük Millet Hanı'nın kapısı ba'zı mütecâvizler taraflarından şikest ve mûmâ-ileyh ba'zı tüccârın yazıhâneleri küşâd edilip evrâk-ı mevcûde karıştırılmış ve mûmâ-ileyhin kasası biraz zedelenmiş ise de nükûdu ahz olunmadığı ve zâbıta me'mûrlarının bunda medhali olmadığı anlaşıldığı ifâde olunmuştur. Mütecâvizler mezkûr han kapısını şikest ile yazıhâneleri küşâd edecek kadar bir cür'et göstermiş olmalarına mukâbil zâbıtaca bundan ma'lûmât alınıp da men' ve mütecâsirlerin derdest edilmemiş olması ve ale'l-husûs Galata polis komiserinin i'lâm-ı evveline nazaran mûmâ-ileyh Stefanoviç'in yazıhanesi nerede olduğuna dâir şimdiye kadar mahallî merkezince ma'lûmât bulunma-ması gibi şâyân-ı istiğrâb sözleri pek az görülecek büyük bir gaflet ve betâ'et eseri olduğundan ve bank ve emsâli mü'essesât-ı mâliye ve han ve mağaza ve

dükkân gibi mahallerin hüsn-i muhâfazasıyla bir gûna ta'arruza uğradılmasına meydan verilmemek için gâyet mutabassırâne davranılması teblîgât ve vesâyâ-yı mükerrere iktizâsından bulunmuş iken revîş-i ahvâle göre oraca pek dikkatsizlik ve betâ'et gösterilmekde bulunduğundan ve vehâmet-i hâl muhtâc-ı îzâh bulunmadığından, bâri bundan sonra olsun, dâhil-i dâire-i aliyyelerinde her mahalde terk-i rehâvetle ber-muktezâ-yı me'mûriyyet tekayyüdât ve teyak-kuzât-ı lâzime [429] icrâ olunarak bu gibi me'mûrîn-i zâbıtaca cidden şeyn addolunacak ef'âl-i tecâvüz-kârânenin tekerrür-i vukû'una kat'iiyen meydan verilmemesi ve şâyed her nerede bir tecâvüz vukû'a gelecek olur ise hemen o anda mütecâsiri derdest edilerek muhâfaza-i emn ü inzibâta fevka'l-âde i'tinâ ve dikkat ve zikr olunan Küçük Millet Hanı'na duhûl eden mütecâvizler kimler ise hemen tahkîk ve derdest ile ibrâz-ı me'âsir ru'yet edilmesi sûret-i kat'iiyede ihtâr olunur.

Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan Alınan 17 Ağustos Sene 1312 Târih ve Beş Yüz Otuz İki Numaralı Tezkire-i Cevâbiyye Sûretidir

Şeref-vârid olan 16 Ağustos sene 1312 târih ve dört yüz kırk iki numaralı tezkire-i aliyye-i fahîmânelerinin arîza-i cevâbiyyesidir. Ermeni erbâb-ı fesâdının tertîbât ve ta'lîmât-ı mahsûsasından olmak üzere Bank-ı Osmânî'de vak'anın zuhûrunu müte'âkıb banka ile Galata merkezinin irtibâtını kesmek ve zâbıtayı şaşırdıp işgâl eylemek üzere Galata merkezine humbaralar endahat olduğu hâlde bile yine zâbıta kuvve-i inzibâtıyyenin mevcûduna nisbeten ve cidden âsâr-ı fa'âliyyet gösterip vak'anın büsbütün kesb-i vehâmet edememesi için derhâl kol ve devriyeler çıkarmış ve bir taraftan da erbâb-ı fesâdın men'-i tahrîbâtı ve mütecâsirlerin derdesti husûsunda ibrâz-ı gayret ve ru'yet eylemiştir. Bu esnâda Galata'da kâ'in Millet Hanı derûnunda bulunan on yedi nefer hizmetkâr ve hamal Ermeni, bir taraftan hanın penceresinden, diğer taraftan dahi Mösyö Stefanoviç'in kasasını kırmağa uğraşmışlar ise de o kadar meşgale arasında derhâl oraya sevk olunan komiser-i sâlis Hasan Efendi ile me'mûrîn-i zâbıta tarafından olunan ikdâm ve gayret üzerine merkûm Ermeniler orada pâydar olamayacaklarını anlamasıyla evvelce istihzâr eyledikleri âlât vâsıtasıyla Halil Paşa Hanı'na bi'd-duhûl oradan muhrec bularak vak'anın fevka'l-âde kesb-i şiddet eylediği esnâda ferceyâb-ı firâr oldukları ve mütecâsirlerden üçünün meyyiten elde edildiği ve zâbıtanın ittihâz eylediği gayret semeresiyle kasayı kırmağa muvaffak olamadıkları ve cereyân eden vak'anın ehemmiyyeti nazar-ı mütâla'aya alındıkda zâbıtaca bu bâbda zerre kadar eser-i tekâsül ve tesâmüh vukû'a gelmeyip, bi'l-aks ibrâz-ı ru'yet eylemiş olduğu Galata Polis Komiserliği'nin raporu üzerine arz olunur.

Beyoğlu ve Üsküdar Mutasarrıfıyyet-i Aliyyeleriyle İstanbul Polis Müdürlüğü'ne 16 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Yazılan Tezkirenin Sûretidir

[430] Ermenilerin bağıteten pencerelerden İslâmlar üzerine attıkları humbaralardan Müslim ve gayr-i müslim telefât ve mecrûhîn ve el-yevm hastahânelerde bulunan mecrûhîn adedinin devâ'ir-i belediye tarafından ale'l-esâmî bir defterinin serî'an arz ve takdîmi şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı âlîsinden bulunduğu Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'nden bâ-tezkire-i husûsiyye teblîğ ve iş'âr kılınmış ve jandarmadan telef ve mecrûh olanlar Jandarma Alayı Kumandanlığınca tahkîk edilmekde bulunmuş olmağla ve ahâlîden telef ve mecrûh olanların bir defteri Şehr Emânet-i Celîlesi'nden istenmekle taraf-ı vâlâlarından dahi polisten ve ahâlîden vefât edenlerle cüz'î ve küllî mecrûh olanların bir kıt'a defterinin âcilen tanzîm ve irsâli mevdû'-ı himem-i aliyyeleridir. Ol bâbda.

Beyoğlu Mutasarrıfıyyet-i Aliyyesi'nden Alınan 17 Ağustos Sene 1312 Târihli ve Beş Yüz Otuz Üç Numaralı Tezkire-i Cevâbiyye Sûretidir

Şeref-vârid olan 16 Ağustos sene 1312 târih ve dört yüz kırk altı numaralı tezkire-i aliyye-i dâverânelerine cevâbdır. Ermenilerin bağıteten İslâmlar üzerine attıkları humbaralardan maktûl olan Müslüman cenâzeleri hamen mahalle imâmları tarafından gasl olunup defn eyledikleri ve yaralıların yaralarını kendi hânelerinde tedâvî etmek milliyyetleri îcâbından olduğu cihetle, mikdârının ta'yîni kâbil olamamış ise de meşhûdâta ve attıkları humbaraların ekserî ahâlîye isâbet eylemesine nazaran külliyyetlice bulunduğu ve Ermenilerden vefât edenler ile yaralılar müteferrik mahallerde olduğundan ve ekserîsi kendi attıkları humbaralardan vefât eylediğinden ve vefât edenlerin de kısm-ı a'zamı defn olduğundan mikdâr-ı sahîhi bilinemediği ve bunları tahkîka teskîn-i heyecân-ı aceze için şu meşgûliyyet-i azîme içinde vakt ü zamânın gayr-i müsâ'id olduğu, hattâ dâire-i mutasarrıfîye endahht edilen humbaradan yirmi yedi asâkir-i şâhâne mecrûh ve mikdârı buraca mechûl şehîd olduğu gibi li-ecli'l-maslaha gelmiş olan yirmi beş kadar İslâm yaralanıp gittikleri görülmüş ise de ikâmetgâhları mechûl olduğundan, kimler olduğu öğrenilemediği ve işbu vak'ada dört komiser, sekiz polis, yirmi bir jandarma ümerâ ve zâbıtı mecrûh olup, bir polis, üç jandarma şehîd olduğu ma'rûzdur.

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'yle Taraf-ı Sâmi-i Sadr-ı A'zamîye Ayrı Ayrı Yazılan 18 Ağustos Sene 1312 Târihli Arîza Sûretidir

[431] Bidâyet-i hâdiseden şimdiye kadar zâbıtaca derdest ve Tophâne-i Âmire'ye teslîm edilmiş olan humbaraların mikdârını ve mahall-i zuhûrunu mübeyyin tanzîm olunan pusula merbûtan arz ve takdîm kılınmış olmağla, ol bâbda.

Bitlis Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Alınan 18 Ağustos Sene 1312 Târihli Şifreli Telgrafnâme Halli Sûretidir

Mâh-ı cârînin onyedinci gecesi saat bir râddelerinde Bitlis Ermenilerinden Haçık veled-i Apik nâm şahıs Ermeni kadınları murahhasa vekîli hakkında ba'zı ihbârâtta bulunduğundan, Sabikür nâm mahalde revolverle Ermeniler tarafından cerh olunduğu istihbâr edilmesi üzerine derhâl mahall-i cürme azîmetle mecrûhun zabt olunan ifâdesinde bâlâda arz olunan ihbârât ve murahhasa vekîli aleyhinde mahkeme-i aliyyesinde şehâdet etmesinden dolayı Ermeni milleti kendisine husûmet peydâ ederek milletin mu'teberânından Haç Hanukyan ve Avadis Efendi'nin tâbi'i ile Kızıl Mescid Mahallesi ahâlîsinden Osep ve altı nefer rufekâsıyla kendisini bi'l-iğfâl Sabikür nâm mahalle götürüp işret ettikten sonra avdetleri esnâsında merkûmundan Osep üzerine iki el revolver endahla karnından cerh ettiğini ifâde eylemiş ve bi'l-mu'âyene kurşunlardan birisi karnından duhûl ve sağ tarafından hurûc etmiş olduğu görülmüş ve beş saat sonra müte'essiren vefât etmiştir. Merkûmun katli, Avadis Efendi'nin tâbi'i ile Osep ve rufekâsı tarafından vukû' bulduğu ve merkûm Avadis Efendi dahi Ermeni fesâdı hakkında ihbârâtta bulunarak umûmunu katl ettirmek fikrinde bulunduğu ve bu yolda yüz lira sarf edeceği tahkîkât-ı vâkı'adan anlaşıldı. Kâtil-i merkûm ile rufekâsı ve Avadis Efendi derdestle taht-ı nezârete alınmış ve evrâk-ı tahkîkiyye dahi cihet-i âidesine derdest-i tevdî' bulunmuş olduğu ma'rûzdur.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 10 Ağustos Sene 1312 Târihli ve Beş Yüz Altmış Dört Numaralı Tezkire Sûretidir

Şakî-i meşhûr Minas oğlunun bir kaç neferi Gürcü İslâm ve on neferi Rum ve mütebâkîsi Ermeni olmak üzere seksen kadar avanesiyle [432] Terme kazâsına tâbi' Kurşunludere ormanında tehassun etmiş olduğu ve bunlardan başka Ermeni köylerinde sâkin ve iş güçleriyle meşgûl oldukları hâlde lüzûmu zamanında eşkiyâ-yı merkûmeye iltihâk ederek hareket etmek üzere beş yüz kadar Ermeni olup, esliha ve malzeme-i sâirelerini dahi bulunduğu ve bunların on beş gün evvel Havza ve Lâdik kurâsını basarak Amasya'ya tecâvüz teşeb-

büsünde iken tedârik ve teshîl-i ihtiyâcları umûrunda bulunan Samsun'da mukîm tüccârdan Eğinli Mısıryan Misak nâm şahsın bir kaç mâh kadar te'hîr-i hareketleri münâsib olacağını bildirmesini harekât-ı merviyenin te'ehhur eylediği haber alınarak vilâyetce tedâbîr-i lâzîmenin ittihâz olduğu beyânıyla Sivas vilâyetinden keşîde olunan telgrafnâme üzerine vilâyet-i mezkûreye ve Trabzon vilâyetine hemen vesâyâ-yı mukteziyye îfâ olunmuş olmağla, Tesrî'-i Mu'âmelât Komisyonu karârıyla iş'âr-ı keyfiyyete müsâberet kılındı.

Ermeni fesâd komiteleri tarafından öteden beri memâlik-i şâhânenin mahtelif mahallerinde îkâ' edilmiş olan ve bir sebep-i meşrû'a mübtenî olmayan hâdisât-ı ihtilâliyye, senelerden beri icrâ kılınan tahkîkât ve mehâkim huzûrunda defe'âtla cereyân eden muhâkemât ile sâbit olduğu ve komitelerin zâbitada mahfûz bulunan ta'lîmât programlarında musarrahan beyân olduğu vechile Ermeni fesâdı dünya üzerinde mevcûd hükûmetlerden hiç birinin usûl-i idâresiyle kâbil-i tevîk olamayacak sûretde emvâl ve servet-i umûmiyye ve arâzî-i mevcûdenin mütesâviyen taksîmi ve bir hükûmet-i avâm te'sîsi ve dîn ve hükûmet ve izdivâcın lağvı misillü anarşi mekâsıdına müstenid olarak eğerçi sûret-i zâhirede komitelerce Ermenistan nâmına ba'zı metâlib dermiyân ve gazetelerle dahi neşr ve i'lân edilmekte ise de bunlar fesâd programında maksad-ı karîb nâmıyla beyân olduğu vechile Ermenilerin hissiyyât-ı milliyye nokta-i nazarından tahrîkleriyle bu maksad-ı karîbin istihsâlinden sonra anarşi fikrini ta'mîmen icrâ ve bu fikrin yalnız memâlik-i şâhâneye hasr edilmeyerek bütün Avrupa nihilist ve anarşistleriyle birleşerek umûm hükümdârânın ellerinde zimâm-ı idâre-i hükûmeti nez' etmek fikr-i sakîmini tervîc için ortaya konulmuş şeyler olduğu delâ'il-i kat'îyye ile müsbet ve mefâsid-i mezkûrenin bir takım sû-i kasd ve tehdîd ve tahrîb ve emsâli gayr-i meşrû' sebeblerle îkâ' edilmiş olması da anarşi fikrinin mukteziyâtından bulunduğu gayr-ı kâbil-i inkâr [433] bir hakîkat olup, işte bu maksada mebnî geçen sene Dersa'âdet'de Van'dan evvel ve sonra memâlik-i şâhâne'nin mahâll-i muhtelifesinde Hınçak Komitesi tarafından îkâ' edilen ihtilâlât ve iğtişâşât hükûmetin tedâbîr-i sâ'ibe ve âdilânesiyle maksad-ı hâ'inânelerinin husûlüne nâfi' olmasından nâşî maksadları esâsen müttehid ve fakat sûret-i teşebbüs ve hareketleri muhtelif olan cem'îyyât-ı mezkûre tesâdüf ettikleri aksi netîceden müte'essir olarak ve yek diğerleriyle rekâbete düşerek idâme-i ihtilâl ve isyân ile Hükûmet-i Seniyyeyi müsâdif külliyye-i dâime ihtiyârına ve bi'l-âhire âmâl-i mel'ûnânelerinin tervîcine mecbûr etmek zu'm-ı fâsidiyle memâlik-i şâhânenin mahall-i muhtelifesinde ve ez-cümle Dersa'âdet'de sûret-i mâhirânede yeniden iğtişâşât icrâsı Truşak Komitesi tarafından der'uhde edilmesiyle Hınçak Komitesi de onunla ittifâk ve Tiflis'de neşr olunan Ermenice (Arsagang) gazetesi sâhib-i imtiyâzının taht-ı riyâsetinde olmak ve bütün fesâd komitelerinin en şerîr

a'zâsından mürekkeb bulunmak üzere Tiflis'de teşekkül etmiş olan ve Mısır ve İskenderiyye ve Kıbrıs'da şu'beleri ve bir çok efrâdı bulunan (Taşnaksâğan), ya'nî İttihâd şirketi nâm cem'iiyet-i mefsedet tarafından Patrik-i sâbık Matyos İzmirliyan'ın riyâseti tahtında Dersa'âdet'de büyük bir şu'be teşkîli me'mûriyyetle gönderilmiş ve zâbitaca derece-i teşebbüs ve mel'aneti anlaşılarak Rusya Sefâretiyle cereyân eden muhâbere üzerine husûl-i merâmına meydan bulamaksızın derhâl Dersa'âdet'den teb'îd edilmiş olan mezkûr gazetenin muhbiri (Hahumyanes) nâm şahs-ı şerîrin burada bulunduğu bir kaç gün müddet zarfında verdiği fikr-i mefsedeti rehber ittihâz ederek ve Tiflis'den ve Avrupa'nın sâir mahallerinden gelen ru'esâ-yı erbâb-ı mefâsid ile birleşerek menviyyât-ı mel'anet-kârânelerini ve ondan başlamak sûretiyle taraf taraf icrâyâ mütecâsir ve bu teşebbüslerinden hâ'ib ve hâsir oldukları cihetle bi'l-ittihâd Dersa'âdetce Beyoğlu ve Galata ve Gedikpaşa ve Kumkapı ve Sulumanastır'da ve daha sâir mahallerde def'aten îkâ'-ı tecâvüzât ve iştişâşâta kat'iiyen karâr verdikleri tahkîk kılınarak ve hattâ hâdisât-ı sâbıkadan galeyâna gelmiş olan ahâlî-i Müslimenin galeyânını tecdîd ve teşdîd ve ecânib üzerine tecâvüz ettirmek için başlarına şapka giyerek İslâm üzerine ve bir taraftan da Müslümanlar Hıristiyanları katl ediyor dedirtmek maksadıyla komite efrâdını ahâlî-i İslâmiyye zey ve kıyâfetiyle ecânib üzerine hücum ettirmek ve taraf taraf humbara atmak ve îkâ'-ı harîk etmekle de herkesi şaşırtmak ve emâkin-i emîriyye ve âliyeyi dinamit ile ber-havâ eylemek ve bu sûretle müdâhalât-ı ecnebiyyeyi da'vet ve zu'mlarınca nâ'il-i maksad olmak tasavvurât ve mukarrerât-ı mel'ûnâneleri cümlesinden olduğu dahi başkaca haber alınarak zâbitaca bu ahvâle karşı tekayyüdât-ı inzibâtiyyenin mükemmelen tevsîk ve her tarafta polis ve jandarma ve nizâmiyyeden mürekkeb kollar tertîb edilip her kim ve her ne kıyâfetde olur ise olsun, bir gûnâ tecâvüzât ve ta'addiyât [434] vukû'una meydan verilmemesi ve erbâb-ı fesâd ber-minvâl-i ma'rûz şapkalarla da tecâvüzde bulunacaklarından ve ecânibin sâye-i şâhânede her türlü ta'arruzdan masûniyyeti Hükûmet-i Seniyyece mültezim bulunduğundan bu husûsda fevka'l-âde iltizâm-ı dikkat ve basîret olunması ve mütehattimü'l-ittihâz olan sâir her türlü tedâbîrin bi-tamâmihâ istikmâliyle her hangi taraftan bir eser-i tecâvüz görülür ise tevessü'üne meydan verilmeyerek hemen olduğu yerde bastırılması ve ecânibin her yerde ve her sûretle ta'arruzdan muhâfazası hakkında öteden beri îcâb edenlere i'tâ-yı ta'lîmât ve icrâ-yı teblîgât ile beraber bir taraftan da gerek komiteye dâhil olanlar ve gerek fesâdda zî-medhâl bulunanlar zâbitaca kemâl-i ehemmiyyetle ta'kîb ve derdest olunarak fi'illeri tahkîkâtla derece-i sübûta îsâl edilenler ale'l-usûl evrâkıyla beraber cihet-i adliyyeye tevdî' ve taht-ı zannda kalanlar ve bir gûnâ iş ve ilişiği olmayıp da serseriyâne dolaşan ve mâ'il ve müsta'id-i fesâd bulunanlar da sâye-i merâhim-vâye-i hazret-i pâdişâhîde

harc-ı râhları verilerek ve muhâfaza altında olarak memleketlerine def' ve teb'îd edilmek sûretleriyle men'-i mefsedete ve geceli gündüzlü tahkîkât ve teces-süsâta sarf-ı mesâ'î edilmekde bulunmuş ve binâ-berîn zâbitanın teşebbüsât ve icrâ'ât-ı ma'rûzasından muztarr ve me'yûs kalan bakıyye-i erbâb-ı mefsedetin hâdiseyi zuhûrundan üç gün evvelki pazar günü çıkaracakları istitlâ'ât-ı vâkı'adan olmasıyla tekayyüdât-ı inzibâtiyye mükemmelen te'yîd edilerek yevm-i mezkûrda bir uygunsuzluk zuhûruna meydan verilmemiş iken erbâb-ı fesâddan ba'zı eşirrânın işbu Ağustosun ondördüncü Çarşamba günü her taraftan bağteten îkâ'-ı şûrişe mübâderet maksad-ı hâ'inânesiyle Samatya'da Sulumanastır civârında dökmeci Mühürdad'ın hânesinde akd-i cem'iyyet etmek üzere karâr verdikleri akşamdan haber alınmasıyla derhâl me'mûrlar gönderilerek merkûm hânesinde bulunan birâderi Osep ve dayısı Ohannes nâm şahıslarla beraber derdestle dâire-i zabtiyyeye götürülmüş ve bu sûretle planları bozulmuş olduğu gibi yine mahall-i mezkûrde sâkin kuyumcu Misak ve oğlu Ardaşes ve mekteb muallimi Haçik Kınoni ve dökmeci Kapril nâm şahısların da bir vak'a ihdâs etmek husûsunu karârlaştırdıkları haber alınarak bunlardan Kapril ale's-sabâh kendi hânesinde muhtefî olduğu hâlde derdest edilerek, fakat Misak'ın hânesinde bulunan merkûm Ardaşes ve Haçik Kınoni ve daha iki refîkleri me'mûrlara karşı muhâlefetle pencereden bakarak: "Ne istersiniz, biz bugün evden çıkmayız, bize âmirlerimiz tarafından tenbîh olundu, saat altıda gelirsiniz, ol vakit belki teslîm oluruz. Beyhûde yere böyle hânelere basıp adam toplamayınız. Bugün saat altıya kadar her ne olacak ise olacak, bizi burada ateşe tutsanız mümkün değil çıkaramazsınız. Zîrâ sizin âmirleriniz var ise bize de âmirimiz o yolda tenbîhât icrâ etti. Haydi buradan def' olun gidin." yolunda ve bî-edebâne [435] cevâb-ı red i'tâsına cür'et etmelerinden iğtişâş-ı mezkûrun o saatde her taraftan zuhûr edeceğinde şübhe kalmamasıyla her tarafda cârî bulunan tekayyüdât-ı inzibâtiyye ve ihtiyâtiyye derhâl bir kat daha te'yîd ve tevsîk ve diğer taraftan Polis Meclisi Re'îsi Hüseyin Efendi ve daha îcâb edenler Samatya cihetine gönderilerek ve her türlü ihtimâle karşı o taraf umûmen ve mahall-i maznûne husûsan ve ihtiyâten asâkir-i şâhâne ve me'mûrîn-i zâbita ma'rifetiyle abluka altına aldırılarak erbâb-ı fesâd teslîm olmak için tazyîk edilmekde bulunmuş iken yevm-i mezkûrde saat dört aralarında Beyoğlu'nda Dolapderesi'nde arabacı Agop nâmına bir Ermeni tarafından bir el humbara atılıp kendisiyle orada kasaplık eden Nikoli'yi cerh eylemesiyle merkûm Agop üzerinde atılmamış bir humbara ve iki aded revolverle beraber derhâl teslîm olunarak saat beş râddelerinde Ermeni ru'esâ-yı erbâb-ı fesâdından yirmi üç kişi nazar-ı dikkati celb etmemek için ashâb-ı mesâlih sıfatıyla birer ikişer Galata'da vâkı' Bank-ı Osmânî'ye duhûl ve orada nöbet beklemekte olan jandarma neferini katl ile kapıyı zabt ettikten sonra o gün ve daha evvelce oraya idhâl ve

ihfâ edilmiş olduğu tevâtüren ihbâr olunan humbara ve silâhları oraya sevk olunan kol ve devriyeler üzerine endaht ile jandarma mülâzimi Mehmed Ağa ve çavuş Hasan ve nefer İsmâil'i ve Tanaş isminde bir Rum'u katl ve Sâlih onbaşı ve iki jandarma ve beş polis ve iki Rum ve iki Mûsevî'yi ve li-maslahatin banka gitmiş olan bir çok İslâmları cerh ederek gerek oradan ve gerek Bank-ı Osmânî civârında ecânibin sâkin oldukları hânelerde mütehassın erbâb-ı fesâd taraflarından o gün akşama kadar asâkir-i şâhâne ve gelip geçen ahâlî üzerine silâh ve humbara endahtına devâm olunmakla beraber o sırada Beyoğlu Kışla-i Hümayûnu'ndan mutasarrıflık dâiresine gelmekte olan asâkir-i şâhâne kolu üzerine Haleb Çarşısı önünde bir Ermeni tarafından humbara atılıp zikr olunan kol dâire-i mutasarrıfîye gireceği esnâda dahi dâire ittisâlindeki Ermeni terzi dükkânının üstündeki odadan bir humbara atılmasıyla asâkir-i şâhânedan bir nefer ile bir polis şehîd ve asâkir-i şâhânedan yirmiyedi neferle iki komiser ve li-maslahatin dâire-i mutasarrıfîye gelmekte ve oradan geçmekte olan ahâlî-i İslâmiyyeden yirmi dört kadarı mecrûh olmuş ve bunlardan başka karşısında vâkı' ba'zı hâne ve apartmanlarda bulunan Ermeni erbâb-ı fesâdı taraflarından dâire-i mezkûreye ve hattâ Mutasarrıflık odasına şiddetle kurşun yağdırılmış ve her taraftan iş'âl-i nâ'ire-i fesâd etmek hakkındaki mukarrerât-ı mel'anet-kârânelerinden olarak Galata ve Beyoğlu'nda hâdisât-ı mezkûre vukû' bulmakta iken Kasımpaşa cihetindeki Ermenilerin hemen kâffesi müctemi'an ve müteferrikan ahâlî-i İslâmiyye üzerine şiddetle hücûm gösterip bir çok telefâta sebebiyyet vermelerinden ve Dolapderesi'nde sekiz İslâm'ı katl eylemelerinden dolayı dûçâr-ı heyecân ve galeyân olan ahâlî-i İslâmiyye tarafından dahi bi't-tabi' müdâfa'a gösterilmiş ise de derhâl gönderilen asâkir-i şâhâne ve me'mûrîn-i zâbıta taraflarından [436] icrâ olunan tekayyüdât-ı fevka'l-âde üzerine şûriş men' olunmuş olduğu gibi gece saat ikide Hasköy'de Bademlik civârında bir takım Ermeniler oradaki kabristanları derûnunda mezar taşlarını siper alarak ahâlî-i Müslime üzerine şiddetle silâh endaht eylemeleri ve Tosun Bağı civârında Ermeni Avadis'in hânesinden atılan kurşunlardan Bahriye onbaşılardan Tevfik ve Humbarahâne Mektebi kahvecisi İsmâil mecrûh olması ve kadın kıyâfetine giren bir çok Ermeni ihtilâlcileri mahallâta dağılıp taraf taraf silâh isti'mâl eylemeleri üzerine ahâlî-i İslâmiyye tarafından mukâbele gösterilmesiyle oraya da mevcûda ilâveten ve müsâra'aten mikdâr-ı kâfi süvârî asâkir-i şâhâne gönderilerek arbede bastırılmış iken mahall-i mezkûr Ermeni kilisesine tecemmu' ve tehassun eden Ermeniler tarafından gece ahâlî-i İslâmiyye üzerine silâh endahtına devâm olunmuşdur. Erbâb-ı fesâd işte bu sûretle câ-be-câ harekât-ı fesâdiyye îkâ' etmekle beraber müteferrik sûretde müsellehan sokaklara dağılan bir çok Ermeni fedâîleri her tarafça ihlâl-i âsâyiş ve ihdâs-ı şûriş maksad-ı mel'anet-kârânesiyle rast geldikleri ahâlî-i İslâmiyye ve

asâkir-i şâhâne üzerlerine silâh isti'mâl ile bir çok telefât ve mecrûhiyyete sebebiyyet vermişlerdir.

Bankda tehassun eden ru'esâ-yı erbâb-ı fesâddan on üçü o gece hayyen ve diğerleri mecrûhan ve meyyiten oradan tahliye ve endaht edilenlerden mâ'adâ bank derûnunda altmış kadar atılmamış humbara derdest olunmuş ve her tarafça iltizâm olunan tekayyüdât-ı fevka'l-âde üzerine âsâyış i'âde ve takrîr edilmiş olduğu hâlde cum'a günü selâmlık resm-i âlîsinden avdet eden Bahriye silâh-endâz tabur-ı hümâyûnu önünde mûsika müterennim olduğu hâlde Beyoğlu Mutasarrıflık Dâiresi önünden geçer iken dâire-i mezkûre karşısında vâkı' eczacı dükkânlarının üstündeki odadan asâkir-i merkûme üzerine iki humbara endaht edilmiş ise de humbaralar oda derûnunda patlayıp savn-ı İlâhî ile asâkir-i şâhânece ve mârrîn ve âbirînce bir sakatlık vukû'a gelmemiş ve bunun mütecâsiri olan iki Ermeniden biri silâh dahi isti'mâl etmesinden dolayı meyyiten ve diğeri hayyen derdest edilmiş olduğu gibi ferdâsı cumartesi günü Galata'da Bank-ı Osmânî'nin karşısında vâkı' Vitalis Hanı ile Almanyalı Bomonti'nin birahânesi deposu müştemilâtından kârgir hâne penceresinden Bank-ı Osmânî önünde nöbet beklemekte olan asâkir-i şâhâne üzerine humbara ve revolver endahtına cür'et ile iki İslâm katl ve asâkir-i şâhânedan bir zâbit ve bir nefer de cerh edilmesiyle bi'l-mukâbele mütecâsirlerden bir takımı hayyen ve bir takımı meyyiten ahz u girift olunmuştur.

Beşiktaş cihetinde dahi vak'anın ikinci perşembe günü saat altıbuçuk râddelerinde Ermeniler tarafından Divriğili rencber Osman kurşunla itlâf [437] ve o sırada Galata'dan kemâl-i sür'atle ve araba ile oraya giden Karabet nâmında bir Ermeni fedâîsinin de icrâ-yı mefâside kıyâm ve yine Agop isminde birinin İslâmlar üzerine silâh endaht eylemeleri şûrişe sebebiyyet vererek zuhûr eden arbedede Beşiktaş ve civârında on altı Ermeni maktûl ve on kadar da mecrûh olup, o günün akşamı dahi Bebek'de ahâlî-i İslâmiyye câmi'-i şerîfinde yatsı namazını edâ eder iken, civârında vâkı' Bogos'un fırınından bir çok silâh endaht edilmesi bâ'is-i galeyân olarak o sırada mezkûr fırında çalışan dört Ermeni ve ferdâsı cum'a günü saat yedi râddelerinde Kireçburnu Karakolhânesi önünde bulunan nizâmiyye nöbetçi neferinin üzerine teşhîr-i silâh eden iki Ermeniden biri bi'l-mukâbele itlâf edilerek, diğeri de kendisini denize atıp gark ve nâ-bedîd olmuştur.

İstanbul cihetine gelince: Samatya'da abluka altında bulunan hânesinde mütehassın Misak ile oğlu Ardaşes ve Haçık Kınoni ve iki refîkleri teslîm olmaları hakkında vesâ'it-i müte'addide ile icrâ kılınan teblîgât-ı mükerrereyi isgâ etmeyip ve şiddetle olunan tazyîk üzerine söyledikleri gibi saat altıyı da beklemeyip, saat beşde vâkı' olan son ihtâra asâkir-i şâhâne ve me'mûrîn-i

zâbıta üzerlerine revolver ve humbaralar endahtıyla cevâb i'tâ ve civârındaki dört bâb hâne ile Sulumanastır Ermeni Kilisesi Mektebine mütehassın rüfekâ-yı mefsedetleri de ol sûretle asâkir-i şâhâne ve me'mûrîn-i zâbıtaya kezâlik revolver ve humbaralar endahtına ictirâ ederek bu hâl ferdâsı perşembe günü sabahına kadar devâm etmiş ve asâkir-i şâhânedan bir kaç nefer ile iki papazı cerh eylemeleriyle bi'z-zarûre mukâbele-i bi'l-misl kâ'idesine ri'âyeten eşhâs-ı mütehassına-i merkûme ve diğer mahallerden humbara ve silâh ile tecâvüz edenler hayyen ve meyyiten derdest ve icrâ kılınan taharriyâtta sarf ve isti'mâl eylediklerinden mâ'adâ merkûm Misak'ın hânesinden sûret-i i'mâli muhtelif beş ve yaymacı Simon'un hânesinden yedi ve dökmeçi Dikran'ın hânesi bağçesinden bir ve mevkûf-ı merkûm Mühürdad'ın hânesinden de bir ve zikr olunan mektebden üç ve kezâlik mahall-i mezbûrda Ermeni inâs mektebi muallimesi Agoni'nin dolabından otuz altı ki cem'an elli üç aded humbara bulunarak ahz ve mercî'ine teslîm olunmuş ve bunlardan başka mezbûre Agoni'nin dolabından yedi kutu kapsül ve dört kutu revolver fişengi ve bir deste de dinamit kapsülü elde edilmiştir. Bundan başka zikr olunan çarşamba günü emti'a-i dâhiliyye gümrüğü hamallarından ba'zıları tarafından ve o günün akşamı da Bağçekapısı'nda kâ'in Celâl Bey Hanı'nda ve Eyüb'de Nişanca Mahallesi'nde vâkı' Ermeni hânelerinden ve ferdâsı perşembe günü de Tahtakale civârında Haraççı ve Mısır ve Fındıklıyan ve Çakmakçılar'da Yusufyan ve Tavukpazarı'nda Mehmed Efendi hanları pencereleriyle ba'zı dükkânlardan Ermeniler asâkir-i şâhâne ve me'mûrîn-i zâbıta ve ahâlî üzerlerine saatlerce humbara ve revolver endah etmek gibi cür'etlerde bulunmalarıyla halkda galeyân hâsıl olmuş ve bu esnâda ba'zı telefât ve eşyâca zâyî'ât vukû' bulmuş ise de zâbıtaca her tarafta ittihâz ve icrâ edilen tedâbîr ve tekayyüdât-ı serî'a üzerine bir taraftan Ermenilerin tecâvüzâtı men' ve bir taraftan da [438] halkın heyecânı teskîn ve mütecâvizler derdest ve gasb ü gârata şiddetle mümâna'ât olunmak sûretleriyle işin önü alınabilmıştır.

Vak'anın bidâyet-i zuhûrundan âsâyişin i'âdesine kadar Üsküdar cihetinde zuhûr eden vakâyi'-i cinâ'iyye dahi Kandilli'de rencber Hâlid'in mecrûhiyyet ve Çelgelköyü'nde sâkin Ermeni katolik papazlarından Atanas Efendi ile hemşîresi Virjini ve birâderzâdesi Sofik kadınların ve Kandilli İskelesi hamamcısı Ohannes ve Kandilli sâkinlerinden Mişo ve kezâlik mahall-i mezkûrda şalcı Dikran'ın hânesinde hizmetçi ihtiyâr bir kadın ve Beylerbeyi'nde fırında sâkin Osekya'nın maktûliyyetlerinden ibâret olup, vekâyi'-i mezkûrenin sûret-i zuhûruna gelince; merkûm Hâlid vak'anın ikinci gecesi Kandilli'ye gider iken esnâ-yı râhda tesâdüf ettiği merkûm Ohannes tarafından bıçakla bir kaç yerinden tehlikeli sûretde cerh edilip mu'ahharan kendisinin de maktûlen na'sı mahalle içinde görülmüş ve papas Atanas Efendi ile hemşîresi ve birâderzâdesi

ise leyle-i mezkûrede saat beş râddelerinde hânelerinde oturmaktalar iken hânesine giren ve eşkiyâdan oldukları beyânıyla ve tehdîd ile kendilerinden talep ettikleri üç yüz liraya mukâbil red ile cevâb alan dört şahs-ı mechûl tarafından ve Mişo dahi aynı zamanda hânesinden silâh endahtına cür'et eylemesinden dûçâr-ı galeyân olan ahâlî tarafından itlâf edilmiş olduğu gibi, hizmetçi kadının dahi hânede kimse olmadığı hâlde ve Osekya'nın ise iskele civârında maktûlen na'şları bulunmuş ve zâbitaca derhâl her tarafça icrâ kılınan tahkîkât ve tedkîkât netîcesine göre maktûllerden papas Atanas Efendi ile hemşîre ve birâderzâdesinin kâtilleri olmak üzere Çankırlı Abdullah Arif ve diğer Abdullah nâmlarında iki şahıs derdest olunarak ve diğerlerinin kâtilleri olmak şübhesiyle maznûnen ba'zı eşhâs elde edilerek haklarında hey'et-i âidesince tahkîkât ve tedkîkât-ı amîka icrâsına mübâderet kılınmıştır.

Banka ve sâir mahallerden zuhûr eden humbaralardan mâ'adâ Beyoğlu Balıkpazarı Ermeni Kilisesi kapıcısının bi'l-mürâca'a vukû' bulan ihbârı üzerine me'mûrlar gönderilerek icrâ ettirilen taharrîde mezkûr kilisede dahi paketler derûnunda yedi aded memlû humbara zuhûr etmesiyle bi'l-ahz merci'ine teslîm olunmuştur.

İğtişâşât-ı mezkûre esnâsında erbâb-ı fesâdın isti'mâl etmiş oldukları humbara ve silâhdan şehîd ve mecrûh olan asâkir-i şâhânenin mikdârı cihet-i askeriyeye mukayyed olacağı vechile külliyetli olduğu gibi polis ve jandarmadan yedi şehîd ve otuz bir mecrûh olup ahâlî-i Müslimeden vukû' bulan ve mukteziyât-ı İslâmiyyeden olduğu üzere tesrî-i nakl ve defni maksadıyla ekârib ve müte'allıkâtı taraflarından [439] te'hîr edilmeyerek hemen olduğu yerden kaldırılıp götürülmüş olan vefeyât-ı İslâmiyyenin ta'kîb-i tahkîkâtına imkân ve zaman bulunamadığı cihetle bi't-tabi' mikdâr-ı sahîhi ve hüviyetleri şimdiden ta'yîn olunuyor ise de hanlarda mevcûd bîkâr Müslümanların bir çoğu dahi mefkûd olmasına bakılınca İslâm'dan olan zâyî'âtın yekûnû de mühim bir yekûn teşkîl edeceği derkâr olup ma'a-mâ-fih bir taraftan tahkîkâtına devâm olunduğu gibi hîn-i iğtişâşâtda zâbitanın tesâdüf edebildiği şühedâ-yı İslâmiyye yirmi üçe ve mecrûhîn kırk bire bâliğ olarak Ermenilerden de Kasımpaşa ve Hasköy dâhil olduğu hâlde Beyoğlu cihetinde cem'an altı yüz yirmi dört maktûl ve on üç mecrûh ve İstanbul cihetinde dahi üç yüz altmış iki maktûl ve doksan üç mecrûh ve Beşiktaş ve Bebek ve Kireçburnu'nda yirmi iki maktûl ve on mecrûh ve Üsküdar Mutasarrıflığı idâresinde Katolik cemâ'atından üç ve Ermeniden dört maktûl vukû' bulmuş ve İstanbul cihetindeki maktûlîn ile Beyoğlu'ndan gönderilen iki yüz doksan beş ki cem'an altı yüz elli yedi cenâze Balıklı Kabristanı'na ve diğer taraflardakiler îcâb eden mahallere defn ettirilmiş ve mecrûhîn sâye-i merâhim-vâye-i hazret-i pâdişâhîde kemâl-i i'tinâ ile tedâvî edilmekde bulunmuştur.

Ermeni maktûlîn ve mecrûhîn bir kısmı cereyân eden harekât-ı ihtilâliyye ve iğtişâşîyye sırasında vukû'u tabîî olan mukâbelede maktûl ve mecrûh olmuş ise de en çoğu ru'esâ-yı mütehassınanın ve fedâîlerinin han ve hâne ve dükkânlardan ve bankadan ve sâir her taraftan rast gelene yağdırdıkları humbara ve revolver ateşiyle telef ve mecrûh oldukları da kâbil-i inkâr olmayan hakikatlerden olup, hattâ Samatya'da erbâb-ı fesâda nesâyih icrâsı için gönderilmiş olan ve el'ân mecrûhan Spetalya'da bulunan papas Kirkor ve Karabet Efendilerin nasihat ederken atılan humbara ve kurşunlardan mecrûh olmaları hakikat-i ma'rûzayı te'yîd ve tavzîh edecek delâ'il-i mühimmedendir.

İğtişâşât-ı vâkı'adan dükkân ve mağaza ve hânelerden gasb ü gârat gibi ahvâl vukû'a getirülmüş ise de mütecâsirleri olan ve ekserîsi yankesici ve serserî takımından bulunan eşhâsın bir haylisi akîb vukû'âtda mağsûbât ile beraber derdest olunarak birer sûretle savuşmuş olanların dahi tahkîk ve taharrîlerine devâm ve bir taraftan zâhire ihrâc olunmakda ve bulunan eşyâ ba'dehû usûlü vechile ashâbına teslîm olunmak üzere hüsn-i muhâfaza edilmekte bulunmuştur.

Erbâb-ı fesâdın ecnebîleri dahi dûçâr-ı heyecân etmek hakkındaki mukarrerât-ı mel'ûnâneleri cümlesinden olarak Bank-ı Osmânî'ye giden eşkiyânın tecâvüzât-ı vâkı'asından dolayı bank muhâsebe ketebesinden ve Fransa tebe'asından Mösyö Jorj ve Mösyö Alfred nâmlarında [440] iki ecnebînin pencereden vukû' bulan feryâd ve istimdâdı üzerine derhâl bir jandarma neferi tarafından pencereye atılmış olan bir ipe sarılıp ve inip kaçarlarken Ermeni eşkiyâsı tarafından cerh edilmeleriyle derhâl yetişen asâkir-i şâhâne tarafından her ikisi de tahlîs edilip nizâmiyye karakolhânesine ve oradan dâire-i zabtiyyeye götürülmüş ve bu hâli imzâları altında ve teşekkür ma'razında ifâde ve beyân ederek mu'ahharan me'mûrîn-i muhâfaza refâkatiyle berâ-yı tedâvî Fransa Hastahânesine gönderilmişlerdir.

En evvel Dolapderesi'nde humbara isti'mâl etmiş olan merkûm Agop isticvâbında zikr olunan humbaraları köprübaşında bekleyip Şeyhülislâm Efendi Hazretleri geçer iken üzerlerine endaht etmek için Hasköy'de tuğla harmanında sâkin rufekâsından Toros ve Ohannes nâm şahıslar tarafından iki sîm Mecidî ücretle kendisine verilmiş iken birisi ber-minvâl-i ma'rûz Dolapderesi'nde kazâ'en yere düşüp patladığını söylemiş olduğu gibi bankayı basan Ermeni eşkiyâsının re'îsi dahi humbaraları atıp bankanın kapılarını kapattırdıktan sonra bankanın büyük me'mûrlarına hitâben (İşte bu dakîkada basılan yalnız burası değildir ve Voyvoda karakolhânesiyle Galatasaray'na ve Sulumanastır taraflarına ve sâir mahallere dahi dinamitler atılacaktır. Rumları dahi tahrîk için Taksim'deki (Saint Trinite) nâm Rum kilisesi dinamitle ber-havâ edileceği gibi

Ermeni Patrikhânesi dahi bu sûretle tahrîb edilecek ve Topkapı'da iğtişâş vukû'a getirilecektir.) demiş olduğu ve bu ifâdâtın tazammun eylediği teşebbüsât-ı mel'anet-kârâne kısmen îkâ' edilmiş olmasına nazaran eşkiyâ-yı merkûmenin Rum kiliseleri ve Ermeni Patrikhânesi hakkındaki maksad-ı hâ'inânelerinin icrâsına fırsat-yâb oldukları anlaşılmış ve bu eşkiyânın nasıl bir hâ'in-i dîn ü insâniyyet olduklarına me'âbid hakkındaki bu teşebbüsleri dahi bir delîl bulunmuştur.

Ermeni fesâd komiteleri ve onların fedâ'îleri tarafından îkâ' edilen ve sûret-i vukû' ve cereyânı bâlâda tafsîlen arz ve beyân olunan iğtişâşât hiç bir sebep-i meşrû' olmaksızın mücerred devâ'ir-i emîriyyeye ve han ve mağaza ve kiliselere ve bir takım ecnebî mü'essesât-ı mâliyyeye her taraftan bağteten humbara ve dinamit atarak ve taraf taraf şûriş çıkararak ma'âzallâhi Te'âlâ pâ-yı taht-ı saltanat-ı seniyyede bir herc ü merc-i azîm husûle getirmek maksad-ı mel'anet-kârânesiyle bed' edip mahâll-i muharrerrede tehassun edip ve banka giren ru'esâ-yı erbâb-ı fesâd tarafından men'-i şûrişe me'mûr asâkir-i şâhâne ve me'mûrîn-i zâbıta ve tesâdüf ettikleri ahâlî-i Müslime ve gayr-i müslime üzerlerine humbara ve kurşunlar yağdırmak ve etrâfa dağıtılan fedâ'îleri dahi asâkir-i şâhâne ve polis ve jandarma efrâdından ve ahâlîden kime rast geldiler ise canavarcasına saldırarak [441] tevsî'-i dâire-i ihtilâle ve bunca tahrîbât ve telefâta sebebiyyet vermek sûretiyle de hitâm bulmuş ve ez-cümle Kasımpaşa ve Hasköy cihetlerine yayılan erbâb-ı fesâd oraların Ermenileriyle birleşerek ve en evvel Mûsevî hânelerine tecâvüz ederek beş-altı kişi cerh ve katl etmelerinden dolayı galeyâna gelen ahâlî-i Mûseviyyeyi şiddetle mukâbele ve atılan humbara ve kurşun ateşleri içinde kalan ahâlî-i Müslimeyi de iştirâke mecbûr ederek tevessü' ve devâm-ı iğtişâşâta ve orada ve sâir mahallerde vukû' bulan yağma ve gârata sebebiyyet verdikleri gibi vak'anın zuhûrundan biraz evvel bir çok Ermeniler Fındıklı ve Salıpazarı açıklarında mavnalara girip ve su'âl eden polislere hammallık ve kömürcülük etmek üzere vapurlara gideceklerini söyleyip bankada silâh atılır atılmaz bunlar da hemen Fındıklı sâhiline çıkarak İslâm hânelerini basmak teşebbüsünde bulunmuşlar ise de derhâl asâkir-i şâhâne yetişerek basdırılmıştır.

Azm ve niyyet-i hâ'inânelerini me'mûrîn-i hükûmet mahall-i me'mûriyyetlerinde ve tüccâr ve esnâf dükkân ve mağazalarında iş güçleriyle meşgûl oldukları bir sırada devâ'ir-i emîriyye ve âliye ve mü'essesât-ı mâliyye ile han ve mağaza ve kiliseleri ve'l-hâsıl Dersa'âdet'in hemen her tarafını humbara ve dinamit ile bir anda ber-havâ ederek herkesi bir dehşet ve felâket-i azîme içinde bırakmak ve şâyed maksadları hâsıl olmaz ise tesemmüm ile fedâ-yı cân eylemek gibi bir cür'et-i vahşiyâneden ibâret bulunan erbâb-ı fesâdın tertîbât-ı mezkûrelerini icrâ hâlinde hâsıl olacak dehşet ve vehâmet muhtâc-ı arz ve îzâh

değil iken bu cür'et-i hâ'inânedan kable'l-vukû' zâbitaca ma'lûmât istihsâliyle derhâl ba'zı ru'esâ-yı mel'anet etmenin derdest ve tevkîfi diğerlerinin kesr-i cesâret ve kısmen olsun ihlâl-i tertîbât-ı mefsedetlerini mûcib olarak maksadlarını tamâmen icrâya muvaffak olamadıkları gibi mahâll-i mezkûrede îkâ' ettikleri iğtişâşâtın men'i hakkında Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'nden ve Bâb-ı Âlî'den bâ-tezkire-i müte'addide teblîğ buyurulan irâdât-ı seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî ahkâm-ı celîlesi dakîkası dakîkasına polis ve jandarma ümerâsına teblîğ olunmağla beraber, taraf-ı çâkerânemden dahi mahsûsan kollar ve husûsî me'mûrlar tertîb ve sevk ve hükm-i irâdât-ı seniyyenin temâmî-i infâzı emrinde nezâret ve tekayyüdât-ı dâ'ime-i iltizâm olunarak ve bir yerde hâdisenin bastırılmasıyla iştigâl olunur iken me'mûrîn-i zâbitayı şaşırtmak için erbâb-ı fesâdın cümle-i tertîbât-ı mel'anet-kârânelerinden olduğu üzere diğer bir tarafta kezâlik humbara ve silâh isti'mâliyle hasûle getirdikleri iğtişâşa dakîkası dakîkasına yetişilerek avn-i Bârî ve kemâl-i muvaffakiyyet-i hazret-i hilâfet-penâhî ile tevessü'üne [442] işbu Ermeni anarşistlerinin derece-i mel'anet ve vahşetlerine bir delîl daha olarak tahkîkât-ı resmiyye ile müsbet olduğu üzre Koca Mustafa Paşa sâkinlerinden Derviş Rüstem'in oğlu sekiz on yaşlarında Abdullah nâm çocuk vak'anın ilk günü mektebden çıkıp hânesine gider iken Samatya'da tehassun eylemiş olan eşkiyâ-yı merkûme tarafından bir sûret-i vahşiyânede üzerine atılan humbaradan sabî-i merkûm ağır bir sûretde mecrûh olarak al kanlar içinde kalmış olduğu misillü daha bunun gibi ba'zı çocukların ta'arruzât-ı vahşiyâneye dûçâr oldukları haber verildiğinden ve hâdiseden bî-haber bulunan ve piyâde ve arabalı olarak li-maslahatin vukû'ât mahallerinden gelip geçen muhadderât-ı İslâmiyye üzerine de humbara ve revolver atmak denâ'etine dahi ictisâr ettikleri cihetle bunların umûmu bi't-tabî' havf ve telâşa dûçâr ve içlerinden ba'zılarının da humbara parçası veyâ kurşun isâbeti ile cerîhadâr olmuş olacağı bedîhî olup, ancak tevakkuf etmeyip yollarına devâm ettikleri cihetle derece-i felâketleri anlaşılamadığından gerek bunların ve gerek dûçâr-ı ta'arruz oldukları haber verilen sâir ba'zı mektebler çocuklarının tahkîkâtı icrâ olunmakta bulunmuştur.

Bâlâda mikdârı arz olunan Ermeni maktûlîni miyânında elbisece müşâ-behet-i tâmmeleri ve cesedlerin ta'affûnünden dolayı bi'l-etrâf mu'âyene ve tefrîke hâl ve zamanın adem-i müsâ'adesi cihetiyle bir çok da Kürd ve Mûsevî cesedleri bulunduğu tahkîkât-ı ahîradan müstebân olmasıyla mikdâr-ı mezkûrun kâmilin Ermeni olmaması lâzım geleceği bedîhîdir.

Bugün dahi icrâ ettirilen taharriyâtta Samatya'da Sulumanastır'da sâkin dökmece Dikran'ın hânesi bağçesinde sabun kalıbı şeklinde bir aded humbara zuhûr etmesiyle ahz olunmuştur.

Vak'anın sûret ve sebeb-i zuhûr ve cereyânı bundan ibâret olup ma'a-mâ-fih sâye-i kudret-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhîde her tarafca tekay-yüdât-ı inzibâtıyye mükemmelen cârî ve sükûn ve âsâyiş ber-devâm bulunmuş olmağla, ol bâbda. Fî 23 Rebî'ü'levvel sene 1314 ve fî 21 Ağustos sene 1312.

Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan 22 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Alınan Tezkire Sûretidir

Ermeni vak'a-i ahîresinin son günü Hasköy'de esnâ-yı şûrişde yaralanıp hastahâneye yatırılmış olan asâkir-i Bahriyye-i şâhâne onbaşlarından Tevfik aldığı yaradan müte'essiren vefât eylediği ma'rûzdur.

[443] Geçenki Ermeni Hâdise-i Ma'lûmesinde (Kınonî) Nâmında Bir Müfsidin Samatya'da Sulumanastır Civârında Muhtefî Olduğu Hânenin Penceresinden Me'mûrîn-i Zâbıtaya Humbara ve Revolver Attığı Esnâda Ahâlî-i İslâmiyyeye Hitâben Tab' Edilmiş Olan Türkçe Hezeyânnâmenin Bir Çok Nüshalarını Da Atmış Olduğu Cihetle Bir Sûreti Ber-vech-i Zîr Aynen Derc Edildi

(Taşnaksagan) Nâm Ermeni Şirket-i İhtilâliyyenin Dersa'âdet Merkez Komitesi

AHÂLÎ-İ İSLÂMİYYEYE DA'VETNÂME

Ey Ahâlî-i İslâmiyye! Sana karşı hiç bir şeyimiz olmadığını anlatmak için şu da'vetnâme ile sana mürâca'at ediyoruz. Bu mürâca'at senden havf, yâhûd bir maksad-ı mahsûsa hizmet ettiğimizden değil. Hayır! Biz nazar-ı hasûdâne ile mevte doğru bakıyoruz ki bunu da senin hükûmetin bize ta'lîm ve telkîn eylemiştir. Ebâ an-ceddin seninle beraber aynı maksad ve vatanda bulunarak sâkinâne ve müttefikâne yaşaya gelmekde olduğu hâlde şu son vakitlerde kabâhatla halk olunmuş hükûmet, gerek seni ve gerek bizi ihnâk edebilmek için beynimizde tohm-ı nifâk ve şikâk saçmağa başladı. Sen ise ey ahâlî-i İslâmiyye! Bu hilel-i siyâsiyye-i duzahîyi anlamayarak karındaşlarımızın bî-günâh kanları ile mülemma' olup cinâyet-i azîmeye iştirâk ettin.

Ey Türk karındaş! Şurasını iyice ders ve tefahhüm eyle ki tarafımızdan îkâ' edilegelmekde olan cenk ü cedel sana karşı olmayıp, illâ hükûmet-i zebûn-keş aleyhindedir ki onun hâl-i hâzırdaki sistemi sâyesinde azîz evlâdın hukûk-ı muhikkanı muhâfaza etmek için her an grev ve mübâreze ve yalnız Boğaziçi'nin emvâc-ı pâk-i serî'ü'l-cereyânına ilticâ ediyorlar!..

Dost ve düşmanını tefrîk et, ey ahâlî-i İslâmiyye!

[444] Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan Alınan 23 Ağustos Sene 1312 Târihli Tezkirenin Sûretidir

Hasköy'de Yenimahalle'de Tosun'un bağında keresteci Bogos'un hâne-sinde sâkin olup, vak'a akşamı endaht eylediği revolver kurşunu ile Bahriye onbaşılarından Tefîk ile Humbarahâne Mektebi kahvecisi İsmâil'i cerh ile galeyân-ı ahâlîye sebebiyyet vermiş olan tömbekci Avadis ile oğlu bugün muhtefî oldukları istihbâr edilen kayınpederi Bağdik'in hânesinde derdest olunup nezâret-i celîle-i âsafânelerine i'zâm edildikleri berâ-yı ma'lûmât ma'rûzdur.

Taraf-ı Sâmi-i Sadr-ı A'zamîye Yazılan 24 Ağustos Sene 1312 Târihli Jurnal Sûretidir

Vanlı hammal Mıgır ve Sahak nâmlarında iki Ermeni dünkü gün Galata'ya gitmek üzere köprüden mürûrları esnâda bi'l-iştibâh çevrilerek ve üzerleri taharrî olunarak merkûmândan Sahak'ın iktisâ eylediği acem gömleğinin altından esnâf-ı Müslimeye mahsûs ve mütelevvin olmak üzere üç nîmten [mintan] daha zuhûr edip, bunların her biri bir kisve-i İslâmiyye olduğu görülmüş ve merkûmun sûret-i mütenevvi'ada elbise-i İslâmiyyeyi lâbisen mecma'-ı ecânib olan Galata cihetine geçmek teşebbüsünde bulunması icrâ edeceği mel'anet ve mefsedetin ahâlî-i Müslimeye atf ve isnâd edilmesi maksadına mübtenî olacağına ve kendisinin Ermeni fedâîlerinden bulunduğu şübhe kalmamış olduğundan, her ikisi de bi't-tevkîf haklarında kemâl-i ehemmiyyetle tahkîkât icrâsına müsâra'at edilmiş olduğu ma'rûzdur.

Beyoğlu Mutasarrıflığı'na 24 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Yazılan Tezkirenin Sûretidir

Hasköy cihetinde bulunan Mûsevîlerle Ermenilerde yekdiğerine tecâvüz isti'dâdı mahsûs idüğü haber alınmış olmağla, bu bâbda tedâbîr-i mukteziyye ve tekayyüdât-ı mükemmele iltizâm ve icrâsıyla marzî-i âlîye mugâyir ve sâye-i âsâyiş-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde takarrür eden emniyyet ve âsâyişi muhill ahvâlin zinhâr vukû'una meydan ve imkân verilmemesi bi'l-hâssa mevdû'-ı himem-i aliyyeleridir.

[445] Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 20 Ağustos Sene 1312 Târihli ve Beş Yüz Doksan İki Numaralı Tezkire Sûretidir

Van hâdise-i mündefi'asının sûret-i vukû'u hakkındaki ma'lûmât ve meşhûdâtın bi'l-etrâf iş'ârı Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu karârıyla mukaddemâ Ferik sa'âdetlü Sa'deddîn Paşa Hazretlerine bildirilmiş idi. İhtilâlin tahrîk ve

teşvîk-i ecânible vukû'a geldiği âsâr ve esbâb-ı meşhûdesiyle kat'iiyen sâbit olduğu ve esnâ-yı ihtilâlde nefis-i Van'da vukû' bulan telefât ve mecrûhînin yekûnu sekiz yüz yetmiş dokuz nefere bâliğ olup bundan üç yüz kırk neferi şehîd ve iki yüz altmış neferi mecrûhîni İslâmiyyeden ve iki yüz on dokuz telefât ve elli dokuz mecrûhîni Hristiyanıyyeden ibâret olup asâkir-i şâhâne ve zabtiyyeden birisi yüzbaşı ve kusûru küçük zâbit ve neferât olarak on altı şehîd ve birisi erkân-ı harbiyye yüzbaşısı ve üçü mülâzim ve kusûru efrâddan olmak üzere yirmi mecrûh olduğu gibi nefis-i Van'da yüz on iki bâb hâne muhterik olmuş ise de bunun kısm-ı küllîsi eşkiyâ tarafından ihrâk edildiği ve merkez-i vilâyete tâbi' kazâlarda zuhûra gelen iğtişâşın keyfiyyet-i vukû'uyla İslâm'dan ve Hristiyan'dan şehîd ve telef olanların ve mecrûhînin mikdârıyla İngiltere konsolosunun ve Fransa konsolos vekîlinin raporlarında münderic mikdâr-ı telefât'dan birinin pek mübâlağalı ve diğerinin ona nazaran aşırı râddesinde bulunması bu bâbdaki mübâlağanın vücûdunu isbâta sened-i kavî idüğü ve tebe'a-i ecnebiyyeden ne telefât ve ne de malca zâyî'ât olup, yalnız tebe'a-i İrânıyyeden bir şahsın Erciş'den Van'a geleceği sırada ve esnâ-yı râhda maktûl olup kâtili bilinemediği ve eşyâsından cüz'î zâyî'ât olduğu ifâdesini ve bu yolda daha sâir bir takım tafsîlâta dâir ferik-i müşârun-ileyh tarafından vârid olup, komisyonca kırâ'at olunan lâyiha'nın ihrâc ettirilen sûreti mezkûr komisyon ifâdesiyle leffen tesyîr-i savb-ı âlî-i nezâret-penâhîleri kılınmış olmağla ve lâyiha-i mezkûrenin birer sûreti huzûr-ı sâmi-i sadâret-penâhîye ve Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'ne takdîm ve isrâ kılınmağla, ol bâbda.

Ferik Sa'âdetlü Sa'deddîn Paşa Hazretleri Tarafından Tanzîm Olunup Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Takdîm Kılınan Lâyiha'nın Sûretidir

Van hâdisesi Ermenilerin bir isyân ve ihtilâli midir, yoksa ba'zı bedhâhânın te'vîlâtı vechile bir kıtâl midir? Evvel-i emrde burasını ta'yîn etmek [446] îcâb-ı maslahatdan görüldüğünden, bu bâbdaki mütâla'a-i çâkerânemi levâzım-ı mühimmâtdan addederim. Bir kıt'ası 6 Temmuz sene 1312 târihli arîza-i kemterânemle Mâbeyn-i Hümayûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'nden takdîm olunan beş ateşli mavzer usûlündeki tûfengin üzerine mahkûk olan armanın sol cenâhındaki ٢٤ ve tepesindeki ٣٥ ve sağ cenâhındaki ٣٦ hurûf-ı Ermeniyyesi (Ermeni Müttehide-i İhtilâliyyesi) ma'nâsını ifâde eden ve (Hayou Héghapohayan Tachenagtziactiun) ibâresini teşkîl eyleyen üç kelimedden beherinin baş tarafında bulunan hurûfdan müteşekkil bir şifre olması cihetle ihtilâl ve isyânın kendi lisânlarıyla i'tirâf edilmiş bulunduğunda şübhe kalmayacağı gibi sûret-i mütercimesinden bir nüshası (1) numara ile işbu lâyiha-i kemterâneme rabt edilen ve nüsha-i

asliyyesi makâm-ı vilâyetten 29 Mayıs sene 1312 târihli arîzaya leffen Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'ne takdîm kılınan Cerîde-i Tayyar nâm Ermeni gazetesinin baş tarafında mahtûm bulunan ve daha sâir evrâk-ı isyâniyye üzerlerine basılmış olan komite mührü dahi ihtilâl ve isyânın bir burhân-ı diğeri olup, bu dahi meydân-ı muhârebede maktûl düşen Komite Re'îsi (Bido) nâm şahsın üzerinde zuhûr ederek alınmış olduğundan, 6 Temmuz sene 1312 târihli arîza-i bendegânemle kitâbet-i celîle-i müşârun-ileyhâya takdîm kılınmıştır. Bu mühür üzerinde bulunan arma, tüfengin üzerinde bulunan mahkûk armanın aynıdır. Şu arma ve Ermenileri nokta-i ittifâk ve ihtilâle da'vet eden evrâk üzerine basılan mühür ve bu mührü idâre eden komite hey'et-i meydanda oldukca bu hâdisenin bir isyân ve ihtilâlden ibâret olduğunu isbât sadedinde başkasında aramağa lüzûm ve ihtiyâc kalmayacağı derkâr ise de mütâla'a-i çâkerânemi bir kat daha takviye etmek üzere esnâ-yı cereyân-ı vak'ada buradaki düvel-i ecnebiyye konsolos ve konsolos vekîllerinin müttehiden sefâretlerine keşîde edip vâlî-i sâbık ve kumandan-ı mahallî ile müştereken taraf-ı çâkerânemden makâm-ı sâmi-i Sadâret-i Uzmâ'ya takdîm kılınan 8 Haziran sene 1312 târihli telgrafnâmeye zeyl edilen Fransavi'l-ibâre varakada Ermeniler aleyhinde (İnsurgîés) kelimesinin isti'mâl edilmesini ve el-yevm bu hâlin bir fenâlıktan ibâret olduğunu iddi'â eden Dominiken papasları tarafından bi'z-zât kaleme alınan mezkûr varakaya yine kendi kalemleriyle işbu (İnsurgîés) kelimesinin yazılmasını ve defe'âtle olunan nesâyihi kabul ve isgâ etmeyerek asâkir-i şâhâne üzerine isti'mâl-i silâha devâm etmelerinden ve Fransa ve İngiltere [447] ve Rusya düvel-i fahîmesiyle İran devlet-i aliyyesi konsolosları ve Van Ermeni murahhasası taraflarından iki gün birbiri üzerine terk-i silâhla arz-ı mutâva'at eylemeleri tavsiye ve nasîhat edildiği fâlde kabul etmeyerek asâkir-i şâhânenin mukîm olduğu karakol üzerine muhâceme etmelerinden nâşî mukâbele-i bil'-misl asâkir-i şâhâne tarafından isti'mâl-i esliha edilmesiyle mukâvemet edemeyen dört bin nefer müsella Ermeninin şehri terk ederek dağlara çıkıp asâkir-i şâhâne ile muhârebe etmesini de alâmet-i isyân ve ihtilâl olmak üzere irâ'e edebilirim. Ve lâ-siyemmâ İngiltere devlet-i fahîmesinin Van Konsolosu Mister William'ın esnâ-yı cereyân-ı vak'ada terk-i silâh ve izhâr-ı itâ'at teklîfinde bulunmak üzere Ermenilerin mütehassın olduğu müstahkem hâneye gittiği zaman kendisiyle mükâlemeye gelen üç şahısdan birisinin Almanca tekellüm ediyor ama hangi milletten idüğü ma'lûm olmadığını ve diğerlerinin Bulgar olduğunu ve âharının Rus Ermenilerinden bulunduğunu beyân ve bunlar taraflarından bu işin Zeytun işi gibi olması kâbil olamaz mı diye su'âl eylediklerini ifâde ve ityân eylemesi ve bu havâlîde konsoloslardan başka hiç bir kimsenin başında şapka görülmüş ve işitilmiş değil iken, meydân-ı muhârebede maktûlen kalanların başlarında şapka bulunması

delâletleriyle Ermenilerin içinde ecânib bulunduğ u sâbit ve muhakkak olduğ undan, maslahata bir de (anarşistlik) karışmış olduğ una hükm-i kat'î ile hükm olunur.

Kable'l-ihtilâl politika töhmetiyle müttehem olarak taht-ı tevkîfe alınmış olan birer Ermeni kızının bikrine hâlel geldiğ i iddi'âsına bi'l-âhire mahal kalmamak üzere nezdinde dâima bulunmaları için kızın vâlidesi ve müte'allikâtından diğ er iki kadın ile bir de murahhasahânenin intihâbiyle papas konulmuş iken ahîren merkûm papas birine göndermek üzere Van murahhasası tarafından polis idâresine verilip bir sûret-i musaddakası (B) işâretiyle leff edilen varaka Ermeni eşkiyâsı ta'bîrinin isti'mâl olunması ve esnâ-yı ihtilâlde şehir telgrafhânesinden bağ lıkdaki telgrafhâne vâsıtasıyla mûmâ-ileyh murahhasanın taraf-ı çâkerâneme keşide edip bir sûreti (H) işâretiyl leff olunan telgraf-nâmesinde mücâzâtı mücib-i düvel-i ecnebiyye takımları şecâ'at-ı ekremîleri sâyesinde telef ve firâren def' olduklarına emînim diye yazması Van'da çıkarılan ihtilâlin ecnebîler tarafından olduğ unu isbâta kâfi bir sened olup, bu da anarşistliğ e delâlet eder âsârdan bulunmasıyla bi'l-umûm Avrupa devletleri parlamento ve ahîren Avusturya devlet-i fahîmesi Hâriciye nâzırının kendi parlamentosunda vâkı' olan nutuklarıyla te'lîf ve tatbîka muhtâcdır. İş in içinde ecnebî bulunduğ una burhân olmak üzere meydân-ı muhârebede elde edilmiş olan Mısır'a müte'allik bir kıt'a nişânı (M) harfli zarf derûnuna vaz' ve takdîm eyledim. İmdi ş u hâdisenin bir isyân ve ihtilâl olduğ u kat'iiyen sâbit olarak, kimsenin bir baş ka sûretle te'vîle mecâl ve kudreti kalmayacağı bedîhât ve vâzihâtdandır.

[448] TEHYİ'ÂT

3 Kânûn-ı sâni sene 1311 târihli olarak makâm-ı sâmi-i Sadâret-penâhîye Bitlis'den takdîm olunan lâyiha ve melfûfâtının nâtik olduğ u ve el-yevm Zabtiye Nezâret-i Celîlesi'nde mevcûd olan proğ ramlar ve nizâmnâmelerin delâlet ettiğ i vechile Ermeni ihtilâl komiteleri gizli kapaklı bir şey olmayıp, her tertîbi meydanda olduğ u bedîhî ve bu tehyi'ât her gûnâ isbât külfetinden müstağ nî ise de bura Ermenilerince ne yolda teşvîk görülmekte ve nasıl esliha ve fedâ'î tedârik olunmakta olduğ unu irâ'e için elde edilen evrâkdan ba'zısı ber-vech-i zîr arz ve tezbîr olunur.

Üzerine (2) numara mevdû' olduğ u hâlde rabt edilen ve Amerika'dan vârid olarak tercüme olunan varaka ile üzerlerine (3) numara vaz' olunan ve Tebrîz'den vârid olup sûret-i mütercimesi merbût olan mektup ve komite re'îsi üzerinde zuhûr edip istilâhına âgâh buraca mütercim bulunamadığ ı cihetle tercüme ettirilemeyerek (4) numara ile aynen takdîm kılınan ta'lîmnâme ve köylerdeki gençlerden fedâ'î yazdırılarak ve müste'âr isimler tesmiye edilerek

beynlerinde mütehaddis işârâtı hâvî olmak üzere mehâkim-i adliyyeden bir sûreti alınıp (5) numara ile rabt edilen evrâk ve Komite Re'îsi Bido üzerinde zuhûr edip asılları mahkemeye bi't-teslîm sûretleri üzerine (6) numara vaz' olunarak leff olunan yirmi sekiz nüsha kâğıd ve hâdisi üzerine Meks kazâsı Ermeni mu'teberânından yirmi dokuz imzâ ile taraf-ı çâkerâneme gönderilip sûret-i musaddakası (7) numara ile rabt edilen arzuhâl ve mekâtîbde çocukları teşvîk için mükâfât olmak üzere verilip bir cihetinde târîh-i kadîm adamlarının birinin resmi mahkûk ve zarfı üzerine (8) numara mevdû' nişân devlet aleyhine bir ihtilâl ve isyân çıkarmak üzere Van havâlîsi ahâlîsinin hazırlıklarını isbâta kâfi birer hüccet olduğundan mütâla'aya şâyândır.

SÛRET-İ ZUHÛR-I VAK'A

Hâmil olduğumuz ta'lîmât hükmü Bitlis'de tamâm olması üzerine makâm-ı sâmi-i Sadâret-i Uzmâ'dan alınan 29 Kânûn-ı evvel sene 1311 târihli telgrafnâme hükmünü tenfizen hey'etce Bitlis'den Van'a muvâsalat olunarak ertesi gün Van murahhasasıyla sâir papasları ve bütün [449] mu'teberânı dâire-i hükûmete celb ile bunca seneden beri zîr-i cenâh-ı saltanat-ı seniyyede lisânlarını, mezheblerini, milliyyetlerini kat'â zâyî' etmeyerek sâyebân olmuş ve rûteb-i mülkiyye ve askeriyyeden yüksek yüksek merâtibe nâ'il ve taraf-ı devletten gösterilen sühûlet delâletiyle ma'ârif ve ticâretce her türlü terakkîye mazhar olarak hiç bir milletin hiç bir yerde göremediği refâh ve hürriyyete mazhar olmuş iken bu kadar ni'metin kıymetini takdîr edememek kadirşinâslık olduğu ve Ermeniler için tarîk-i selâmet ancak üç yüz seneden beri ta'kîb edegeldikleri meslek-i sadâkatdan inhirâf etmemek noktasında müstakarr bulunduğu bir çok delâ'il ve emsile ile ifâde olunarak itâ'at-ı sâbıkalarından adûl eylememeleri hey'etce tavsiye ve nasîhat edilmiş ve 24 Şubat sene 1311 gecesi Ermeni mahallesi karakolhânesinde mukîm asâkir-i şâhâne neferâtından birisini Ermeni fedâîleri tüfenkle şehîd etmeleri üzerine ertesi günü yine pend ü nesâyih-i sâbika tekrâr olunmuş idi. (Bu vak'aya müte'allik evrâk "9" numaralı olarak melfûfdur.) Vilâyet dâhilindeki aşâ'ir ve ekrâda dahi yine hâmil olduğumuz ta'lîmât-ı seniyye ahkâmı teblîğ olunduğundan ve 17 Mart sene 1312 târihiyle makâm-ı sâmi-i sipahsâlârîden teblîğ buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî üzerine bi'z-zât aşâ'ir içerilerine gidilerek nesâyih-ı sâbika tekrâr edildiğinden aşâ'ir ve ekrâd kat'â yerlerinden hareket etmeyerek hîn-i zuhûr-ı vak'aya kadar vilâyet dâhilinde bir gûnâ vukûât zuhûr etmemiş idi. Fakat Ermeniler her bir tehyi'âtı yaparak bir mes'ele çıkarmağı karârlaşdırmış oldukları gerek İran'daki Sefâret-i Seniyye ve şehbenderlikler taraflarından ve gerek makâm-ı sâmi-i âsafânelere pey-â-pey ihbâr olunmakda bulunduğu gibi izhâr edegeldikleri alâ'imden dahi istidlâl edilerek meydan ve imkân

bırakmamak üzere aralarında sık sık asâkir-i şâhâne kulları gezdirilmiş ve sırf Ermeniden ibâret olan nevâhî ve kazâ dâhilinde kuvvetli müfreze-i askeriyyeler bulundurulmuş ise de Ermeniler kendiliklerinden def'aten bir ihtilâl çıkarmaktan ise öteden beri bahâne ittihâz edegeldikleri ekrâd ve aşâ'ire bir kıyâm yüzü göstererek gûyâ kendileri nefislerini müdâfa'a ediyorlar imiş gibi görünmeyi menfa'atlarına muvâfık gördüklerinden aşâ'irin tahrîk-i urûk-ı milliyyeti emrinde esbâb-ı lâzımeyle teşebbüs etmiş olmak üzere bu havâlîdeki aşâ'irin en büyüğü olup bir ucu Musul'da diğer ucu vilâyetin Şatak kazâsında bulunan takrîben sekiz on bin hânelik Artuş aşîreti tetimmâtından Kîravî şu'besinin bulunduğu Norduz mevki'ine azîmetle sengistân bir mevki'de kâ'in Meryem Ana Kilisesi nâm mahalde tehassun ederek 13 Mayıs sene 1312 târihinde aşîret-i mezbûre halkından dört şahsı şehîd ve üç neferi mecrûh etmişler {Vak'anın evrâkı "10" numara ile melfûfdur}. Şühedânın ecsâdını paralamak ve kalblerini çıkarmak ve beyinlerini oymak gibi mu'âmelât-ı vahşiyâneye cür'et eylemişler idi. [450] Mûte'âkıben Havasor nâhiyesinde vâkı' Engil nâm Ermeni karyesinde dahi iki Kürdü şehîd ederek cesedini pâre pâre etmişlerdir. Bu vak'anın evrâkı da (10) numara ile melfûfdur. Hükûmetce bu eşkiyânın ta'kîbâtında kol kol zabtiyeler ve asâkir-i şâhâne dolaştırılmakda ise de tekmi'l Ermeni kurâsı müttefikan ve (7) numaralı evrâkda Meks Ermeni ahâlîsinin ikrâr etmekte oldukları vechile fedâ'îleri saklamakla mükellef bulunduklarından hangi köye dâhil olsalar silâhları saklamakda ve câmelerini tebdîl için der-ân-ı hâl elbise verilmekde ve iş ile meşgûl olan köylüler aralarına karıştırılmakda olduğundan elde edilememekde idiler. Bir yandan dahi Kürdlere nasîhatde devâm olunarak ve başlarında Erkân-ı Harbiye yüzbaşısı kumandası ile asâkir-i şâhâne dolaştırılarak bir gûnâ uygunsuzluk zuhûruna meydan ve imkân bırakmamağa sa'y olunmakda idi. Şehr-i Haziranın üçüncü Pazartesi gecesi Van bağılığının Ermeni mahallesi arkasında devriyeye çıkan asâkir-i şâhâne kolunu (12) numaralı evrâk nâtik olduğu vechile Ermeni eşkiyâ çetesi pusuya tutarak kol zâbiti Receb Efendi ile bir neferi yaraladılar. Ale's-sabâh saat dokuzbuçukta müdde'î-i umûmî mu'âvini vekîli ve müstantık ve alaybeyi ve polis müdîri mahall-i vak'aya giderek vukû'âtı tahkîk ve orada mukâbele-i bi'l-misl olarak asâkir-i şâhâne kolu tarafından atılan kurşun ile mürd olmuş olan eşkiyânın bir hayvanı bulunup bağlık derûnuna nakl ile hayvan sahibi taharrî olunmakda ve gündüz saat dahi dörde yaklaşmakda iken o vakte kadar hânelerinden çıkmayarak dükkânlarını açmamış ve melfûf haritada irâ'e olunduğu vechile mevâkı'-i münâsebede hânelere yerleşmiş olan Ermeniler yolu düşerek sokakdan geçmekte olan gardiyan neferi Haydar'ı hâne penceresinden attıkları kurşunla şehîd etmeleri ve bağığın müntehâsında vâkı' olup şehre yakın bulunan Hankavenk Mahallesi'nde bağlıktan şehre giden

caddenin sağ ve sol cenâhlarındaki hâneler Ermeni mekânları olup be-heme-hâl her şehrinin oradan geçmesi mecbûrî idüğinden biraz kalabalıkca yolcu bulunması münâsebetiyle oradaki hânelerden İslâm yolcuları üzerine de silâhlar atılmasıyla ortalık ayağa kalkmış ve asâkir-i şâhâne kolları ve bi'z-zât kemterleri taraf taraf gezerek Ermenilere îfâ-yı nesâyih olunmak istenilmiş ise de lisân-ı edeb ve tâbi'iyete yakışmayacak cevâblarla reddetmişler ve üzerlerimize tüfenkler atılarak yanlarına [451] yanaştırmamışlardır. O gün akşama ve ertesi gece sabâha kadar Ermenilere nesâyih icrâ ve ahâlî-i İslâmiyyeye vesâyâ-yı lâzıme îfâ ile ve lâzım gelen mahallere sekiz-onar neferden ibâret karakollar nasb ve bir düziye devriyeler gezdirilerek ve mühim ve mu'tenâ caddelerin dörtyol ağızlarına ikişer üçer bölük asâkir-i şâhâne ikâme olunarak vak'anın ilerlemesine sa'y olunmuş ise de mukaddimede isbât olunduğu vechile bu hâdisе musammam bir ihtilâl ve isyân olduğundan Ermeniler fâriğ olamayarak vak'anın akşamı haritada irâ'e olunan Erek Kilisesi'nden Haçboğaz ve oradan Tepebaşı'na kadar olan arîz caddede ve Norşin Mahallesi'ne giden İt Sokağı üzerinde vâkı' hânelerde Erek'den Protestan misyonerlerinin karârgâhına ve oradan Tazekeriz ve Dere Kilisesi'ne kadar olan mahallerdeki cesîm hânelerin pencerelerini kerpiçlerle örerek ve damların kenarlarını yine kerpiçten siperler yaparak ve hânelerin kerpiçten ma'mûl olan duvarlarını mahsûsan ihzâr edilmiş olan burgularla delerek nice tüfenk mazgalları vücûda getirmiş ve hâne kapılarının arkalarını duvar örerek tahkîm etmiş oldukları gibi hâne kapılarının önlerine kalın ağaç kütüklerinden blokhavz dokuzar neferlik siperler ve esâsen yolların cenâhaynine merkûz olan ağaçları kesip yollar üzerine devirerek barikatlar yapmışlar ve âdetâ pek mükemmel bir erkân-ı harbiyye zâbitinin yapabileceği vechile Ermeni mahallesini müstahkem bir mevki' hâline koymuşlardır. Vak'anın üçüncü ve dördüncü günleri (7) ve (8) Haziran sene 1312 târihli telgrafnâmelerle arz olunduğu vechile İngiltere ve Fransa ve Rusya düvel-i fahîmesi ve devlet-i aliyye-i İrânîyye konsolos ve vekîlleri şehirden alınıp bağığa gönderilen Van Murahhasası Sahak Efendi ma'rifetleriyle Ermenilerin terk-i sîlâh ve izhâr-ı itâ'at eylemeleri teklîf olunmuş ise de kabul etmeyerek bir yandan asâkir-i şâhâne üzerine de muhâcemeye başladıklarından, Norşin Mahallesi'nde kâ'in Levendoğlu hânesindeki müfreze-i askerîyyeyi ve gaz yağı dökerek karakolhâneyi yakmak ve arkasını dolaşıp İslâm mahallesini pâ-mâl etmek üzere Haziranın sekizinci ve vak'anın beşinci gecesi saat yedide şiddetle muhâcemeye başlamışlardır. Mukâbele-i bi'l-misl olarak asâkir-i şâhâne tarafından dahi yalnız Norşin Mahallesi cihetinde müdâfa'a olunmuş olduğundan, eşkiyâ bulunduğu hâneyi ihrâk ederek biraz gerideki hânelere tehassun ile şiddetli ateşe devâm eylemişlerdir ve orada dahi sebât edemediklerinden, bulundukları hâneleri ihrâk ve terk ile Hacke Caddesi'nin

Haçboğazı'ndan Dere Kilise'ye kadar olan mahalleri kâmilten yakıp, Kendirci cihetine kaçmışlardır. Erek ve Hafızıyye Mahallelerindeki asâkir-i şâhâne yerinden hareket etmemiş ve isti'mâl-i esliha dahi eylememiş olduğu gibi, Norşin'den eşkiyâyı def' eden asker dahi Hacke Caddesi'nden Kendirci cihetine geçmeyerek cadde üzerinde [452] kalıp, yine terk-i silâh ile mutâva'ât eylemeleri teklîf olunmuştur. Bugün ve bundan bir gün mukaddem vilâyet dâhilindeki ekrâd ve aşâ'ir Van'da Ermenilerin asâkir-i şâhâne ile harb etmekte olduklarını istimâ' ile fevc fevc şehir civârına geldikleri haber alınıp bi'z-zât karşı varılarak evâmir-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî kırâ'at, âyât-ı Kur'âniyye ile bi't-teblîğ "semi'nâ" cevâbıyla mukâbele olunarak şehre girmemişlerdir. Ru'esâ ve ümerâsı bulunmayan ekrâddan bir kısım halk asâkir-i şâhânenin harb ile meşgûl olduğu sırada birer ferce bularak bağlığa dâhil olmuşlar ise harbin netîcesinde şiddet gösterilerek tekmîl ekrâd bağlıktan dışarı çıkarılmıştır. Haziranın dokuzuncu günü kısmen ve onuncu günü büsbütün müstahkem hânelerden tüfenk atılmasının arkası alınması ve eşkiyânın firâr ettikleri haber verilmesi üzerine tekmîl müstahkem Ermeni mahallesinin etrâfı asâkir-i şâhâne ile çevrilerek taht-ı muhâfazaya alınmış ve mahalle derûnunda asâkir-i şâhâne dâhil olmuş ise de pek çok Ermeni kalabalığı görüldüğünden eşkiyânın firâr ettiğine emniyyet olunamamış idi. Fakat ihtiyât olmak üzere İran hudûdu üzerinde ve Elbak'da ve Mahmûdiyye'de vâkı' asâkir-i şâhâne kumandanlarına Van'dan İran'a giden yolların geçit mahallerini tutmaları bi't-telgraf iş'âr olunmuşdu. Müte'âkıben telgraf tellerinin kırılmasıyla ecnebî eşkiyânın hepsi ve yerlilerin bir kısmı Van bağlığı verâsında vâkı' refî'ul-kâme ve sırf sengistândan ibâret Erek Dağı'na çıktığı haber-i sahîhi alınmış ve yerli Ermenilerin bir kısm-ı diğeri silâhlarını saklayarak Van'da kaldıkları öğrenilmiş idi. Dağdaki eşkiyânın yedi yüz seksen neferi Hamîdî kazâsından geçerek Elbak'daki Merzgi aşîretine tasallut etmesi üzerine hemen oralardaki geçitleri tutmuş olan asâkir-i şâhâne yetişerek harbe tutuşmuş ve bir aralık gecenin karanlığından ve bârânın şiddetle nüzûlünden bi'l-istifâde harb mevki'ini terk eden eşkiyâ hudûda iki saat mesâfede vâkı' Dir karyesindeki sûr-ı atîkde mütehaşşid asâkir-i şâhâne üzerine şiddetle savlet etmişler ise de söktüremeyerek ric'ate mecbûr olmuş ve arkalarından yetişen asâkir-i şâhâne dahi hatt-ı ric'atlerini almış olduğundan, oracıktaki Esistan nâm karyeye tehassun etmişlerdir. Bu bâbda Dir Kilisesi murahhasası cânibinden taraf-ı kemterâneme gönderilen tahrîrât sûreti (13) numara olarak melfûfdur. (O gece Dir murahhasası eşkiyâya terk-i silâh ile mutâva'ât teklîfini etmek üzere iki def'a gönderilmiş ise de kabul etmeyerek reddeylemişler ve ertesi gün ale's-sabâh İran cihetine firâr eder iken arkalarından yetişip mahv u karâr edilmişlerdir.) Bu vak'ada hayyen derdest edilen üç şakînin evrâk-ı nutkıyyesi şâyân-ı mütâla'a olduğundan, (14) numaralı olarak leffedilmiştir. Eşkiyâ-yı

merkûmeden iki yüz seksen altı neferlik Truşak ve Hınçak gürûhu dahi [453] yine Hamîdiyye kazâsının Selhâne nâm Şemiski aşîreti karyesine tasallut ettiği Mahmûdiyye'deki geçidi tutmuş olan asâkir-i şâhâne tarafından haber alınması üzerine sür'atle yetişmiş olduğu gibi Van'dan da bir tabur çıkarılarak gönderilmiş bulunduğundan, bir gün Baz Dağı'nda, ertesi gün Nazarâbâd Dağı'nda vukû'a gelen muhârebede dahi bu gürûhdan yalnız bir nefer kurtulup Kator'a firâr etmiş ve bâkîsi makhûr olmuştur. Yerli eşkiyâdan Şatak kazâsı halkından olanlar Şatak'a azîmetle orada bir vak'a çıkarmışlar ve nefsi kasabadaki kârgîr hâneleri tersîn ile tahassun ederek harb etmişler ise de esâsen Şatak'da bulunan müfreze-i askeriyyeyi takviye için Van'dan gönderilen bir tabur piyâde ve bir kıt'a vesitvord nâm cebel topunun Şatak'a vüsûlü ile beraber bir kısım eşkiyâ firâr ve bir kısım tesellüm-i silâha karâr vermişlerdir ve firâr edenler dahi rızâlarıyla arz-ı mutâva'ata mecbûr olmuşlardır. (14) numaralı evrâk-ı nutkiyye me'âline ve Ermeni mahallesindeki müstahkem hânelerde mevcûd mazgalların adedine nazaran eşkiyânın mikdârı kesîr olmak lâzım gelip, hâlbuki Elbak'da, Mahmûdî'de, Şatak'da görülen mikdâr bin iki yüz râddesinde olup, üst tarafının hiç bir tarafda zuhûr eylememesinden ve yerli eşkiyâ köylü ve şehirli gençlerden ibâret olduğu (15) numaralı evrâk me'âlinden müstebân olduğundan, bunların da silâhlarını saklayarak ellerini böğrüne koyup boyun bükerek sûret-i ma'sûmiyyet gösteren köylü ve yerlilerden ibâret olacağında şübhe yokdur. Eşkiyânın isti'mâl ettiği esliha beş ateşli ve üzeri Truşak Komitesi'ne mahsûs armalı mavzer ve sürmeli berdan ve martini hanri ve remington ve revolver ve kılıç ve hançer olup, bunlardan mavzer ve sürmeli berdan ile bir kılıç bir de kama manzûr-ı âlî buyrulmak ve Şataklı bir şakînin de müsellahan resm-i fotoğrafîsi meşmûl-i nigâh-ı dekâ'ik-iktinâh-ı cenâb-ı hilâfet-penâhî buyrulmak üzere takdîm kılınmıştır. Ale'l-husûs atıkları kurşunlardan ba'zılarının tepesinde kapsül derûnunda barut bulunarak âdetâ bir humbara olduğundan ve bu nevi' mermiyâtın endahı beyne'd-düvel memnû' olduğundan Ermeni eşkiyâsının mu'âmelât-ı vahşiyânesine bir numûne daha olmak üzere bu hartuçdan dahi bir adedi kitâbet-i müşârun-ileyhâya takdîm edilmiştir. Bu ihtilâlde nefsi Van'da vukû' bulan telefât ve mecrûh yekûnu sekiz yüz yetmiş dokuz nerefe bâliğ olup, bunlardan üç yüz kırk neferi şühedâ ve iki yüz altmış neferi mecrûhîn-i İslâmiyyeden ve iki yüz on dokuz telefât ve elli dokuz neferi mecrûhîn-i Hristiyanıyyeden ibârettir. Ve asâkir-i şâhâne ve zabtiyyeden birisi yüzbaşı ve kusûru küçük zâbit ve neferât olarak on altı şehîd ve birisi erkân-ı harbiyye yüzbaşı ve üçü mülâzim ve kusûru efrâddan olmak üzere yirmi mecrûh vardır. Van'da yüz on iki bâb hâne muhterik olmuş ise de bunun seksen bâbı eşkiyâ tarafından ihrâk olunmuştur. Ermenilerin tehyi'ât ve tedârikâtı yalnız merkez-i

vilâyet olan Van şehrine münhasır olmayıp (7) numaralı Meks kazâsı Ermeni ahâlîsi [454] istid'âsında beyân olunduğu ve (5) numaralı fedâ'î defterlerinde murakkam bulunduğu vechile mülhakâtta ve köylerde dahi olduğundan ve ale'l-husûs güz mevsiminden beri Amerikan misyonierlerinden i'âne almak bahânesiyle tekmîl köylüler Van'a gelip Van'da derdestlerine alarak kalacakları kalmış ve yerlerine gidecekler gitmiş bulunduklarından, Karıçkan kazâsının Olgüllü karyesi Hristiyanları hallaç ağası Süleyman ve Mahmûd Ağaları şehîd eylemeleri üzerine ahâlî-i İslâmiyye tarafından dahi mukâbele-i bi'l-misl olunarak 5 Haziran sene 1312 târihinden 7 Haziran sene-i minhu târihine kadar muhârebe devâm etmiş ve İslâm ve Hristiyan hâne ve me'âbidinden muhterik olan olmamıştır.

Bu muhârebede ahâlî-i İslâmiyyeden iki ağa ve kusûru efrâddan olmak üzere on iki şehîd ve birisi zabtiyye onbaşı olarak on altı mecrûh ve Hristiyanlardan iki yüz beş maktûl vukû' bulmuştur.

Vilâyetin Gevaş kazâsında zuhûr eden şûriş dahi Kagazin nâm dere başında bir Ermeni çetesi Siird sancağının Toluh karyesi ahâlîsinden ve çerçi esnâfından iki şahsa tesâdüf edip, birisin katl etmeksizin diri diri gözlerini çıkarmak ve derisini yüzmek ve diğerini katl edip cesedini parça parça etmek gibi mu'âmelât-ı vahşiyâne icrâsından ve Gevaş'ın Narik karyesi Ermeni ahâlîsi ile İslâmlara muhâceme vukû' bulmasından münba'is olup Haziranın onbirinci gününe kadar devâm etmiştir. Bu hâdisede sûret-i katilleri yukarıda mezkûr olan iki nefer Siirdli dâhil olmadığı hâlde yerliden dört nefer şehîd ve sekiz nefer mecrûh olup, Ermenilerden yüz nefer maktûl vardır. Büyût ve emâkin yanmamıştır. Yalnız Akkilise nâm ma'bedin bir-iki odası yanmıştır. Mahmûdî ve Elbak kazâlarındaki vukû'ât Van'dan firâr eden iki eşkiyâ gürûhundan yedi yüz seksen neferinin Elbak cihetine giderek Merzgi aşîretini ve iki yüz seksen altı neferinin de Mahmûdî cihetine azîmetle evvelâ Şemiski ve ba'de Milan aşîretlerini vurmak istemelerinden inbi'âs edip tafsîlâtı 14 ve 18 Haziran sene 1312 târihli telgrafnâme-i çâkerânemle arz olunduğu vechile muhârebe bir kaç günler devâm etmiş ve bunda ahâlî-i İslâmiyyeden otuz dokuz nefer şehîd ve otuz sekiz nefer mecrûh vukû' bulmuştur. Bu kazâlarda yanmış büyût ve emâkin ve me'âbid yoktur.

Şatak kazâsı öteden beri habâset ve şekâvet yatağı olup, hiç bir zaman bu kazâda Ermeniler râhat oturmamış ve bu kazânın Kaçet karyesi ahâlîsinden elde edilerek 6 Temmuz sene 1312 târihli arîza-i kemterânemle Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'ne bir kıt'a resm-i fotoğrafisi takdîm olunan (Çeto) nâm Ermeni eşkiyâsının kıyâfetinden de istidlâl olunacağı vechile bu kazâ halkı öteden beri [455] şekâvetde devâm edegelmiş olduk-

larından Van'da ihtilâl çıkardıktan sonra sebât edemeyerek firâr eden eşkiyâ gürûhundan Erek Dağı'nda ayrılıp Şatak'a giden iki yüz kadar şakî yollarda rast geldiği ahâlî-i İslâmiyyeyi katl ederek cem'iyyetle Şatak'a dâhil olup orada ihtilâl çıkarmışlar ve metîn ve rasîn hânelere tehassun ile gelen geçen üzerine kurşun atmışlar ve nihâyet bir kısmı firâr ve diğer kısmı yalnız bir cesîm kârgîr hânede karâr eylemişler ise de oradaki asâkir-i şâhâneye ilâveten Van'dan i'zâm olunan bir tabur piyâde ile bir kıt'a dağ topunun oraya duhûlü ile beraber teslîm-i silâh ederek kârgîr hâneye tehassun edenler mutâva'at etmişlerdir. Firâr eyleyenler dahi pey-der-pey gelmektedirler. Bu vak'ada ahâlî-i İslâmiyyeden on beş şehîd ve otuz nefer yaralı olup eşkiyâdan otuz maktûl ve sekiz nefer mecrûh vardır. Eşkiyânın tehassun ettiği hânedan birisine kendileri tarafından ateş verilerek ittisâlinde bulunanlara sirâyetle cem'an yüz hâne yanmıştır. Bu vak'a dahi iki gün devâm etmiştir.

Erciş kazâsının 5 Haziran sene 1312 târihiyle Pertak karyesinde Haydaranlı aşîretine mensûb Hamîdiyye Süvârî Alayları mülâzimlerinden Mehmed Ağa'nın Ermeniler tarafından i'dâm olunması ve Erciş kazâsında dört hâneye tehassun etmiş olan Ermeniler cânibinden yollardan geçen ahâlî-i Müslime ve ekrâd ve aşâ'ir üzerine tüfenkler atılarak bir kaç İslâmın şehîd edilmesiyle çıkarılan ihtilâlde İslâm'dan altı şehîd ve sekiz mecrûh ve Ermenilerden yirmi yedi maktûl ve dört mecrûh vukû' bulmuş ve köylerde dahi yetmiş yedi nefer telefât vukû' bulmuştur. İhtilâl on sekiz gün devâm etmiş ve yalnız bir hâne yanıp o dahi eşkiyânın tehassun ettiği hâne olduğundan, kendileri tarafından ihrâk olunmuştur.

Bargiri kazâsında yalnız Körzük ve Engüzük karyeleri Ermenileri derûnunda asâkir-i şâhânedan iki bölük mütehaşşid olduğu hâlde alev etmişler ise de hemen basdırılıp, fakat bunda dahi otuz nefer telef olmuşdur. Büyût ve emâkin yanmamıştır. Meks kazâsı dâhilinde ihtilâl zuhûr etmeyip, ancak ittisâlinde bulunan Şatak kazâsı hudûduna yakın Şeydan karyesine gelmiş olan Şatak eşkiyâsı Meks ahâlî-i İslâmiyyesinden iki neferi cerh etmişler, o civârdaki Ermeni köylerinden de sekiz nefer vefeyât vukû' bulup büyût ve emâkin yanmamış ve başka vukû'ât dahi olmamıştır.

Âdilcevâz kazâsına Van ihtilâlinin aksetmesiyle Ermeniler mevsim-i ihtilâlin hulûl etmiş olduğunu bi't-teferrüs güft ü gûya ibtidâr ve ahâlî-i İslâmiyye dahi her taraftan vukû'a gelmekte olan ihtilâlden havf ve her işe dûçâr olarak beyne'l-ahâlî şûriş zuhûr etmiş ve sabahdan öğleye kadar devâm ile ahâlî-i İslâmiyyeden iki şehîd ve bir mecrûh ve Ermenilerden otuz bir maktûl ve iki mecrûh vukû' bulmuştur. Kasabada büyût ve emâkin yanmamış ve fakat iki karyede beş hâne muhterik olmuşdur.

[456] Van'a tâbi' Ercik nâhiyesi İran'dan Van'a gelen caddenin memmeri ve Van'ın İran'a ve İran'dan Van'a gidip gelen eşkiyâ-yı ecnebiyyenin melce' ve mehfâsı olduğundan ahâlî-i kurâ çetin ve haşin ve esliha ile mücehhezdirler. Binâ'en-aleyh esnâ-yı ihtilâlde hudûdu tecâvüz ile Van'a gelmek üzere bulunan İran aşâ'iri ile harb etmiş olduklarından, yedi mecrûh ve otuz nefer telefâtı vardır. Ve Van bağığının cihet-i şimâliyyesinde vâkı' olup, bağığın Norşin Mahallesi'ne civâriyyeti 8 Haziran sene 1312 târihinde asâkir-i şâhâne ile Ermeni eşkiyâsı muhârebe ederler iken asâkir-i şâhânenin arkasını çevirmek üzere Şahbağı karyesi ahâlîsi bağığa hücum gösterdikleri sırada orada bulunan Şivli ve Livli aşîretleriyle muhârebeye tutuşarak geri gönmüş ve bu sırada yüz on sekiz nefer maktûl vermişlerdir. On iki bâb hâneleri yanmıştır. Vâkı'a Ermeniler daha ziyâde telefât olduğunu iddi'â ile bu bâbda dahi tezvîrden hâlî kalmıyorlar ise de maktûllerinin cesedlerini ve medfenlerini irâ'e edemiyorlar. Ermeni köylülerinin on sekiz yaşından otuz yaşına kadar olan tekmîl gençleri fedâ'î olduğu ve her biri Armenia ve Hınçak ve Truşak Komitelerine mensûb olarak âdetâ aylıklı askerler idüğü re'îs-i eşkiyâ üzerinde zuhûr edip (15) numaralı olarak sûret-i mütercimesi melfûf olan varaka ve (5) numaralı evsâfı mezkûr evrâk dahi isbât edeceğine ve bu vak'a bir iğtişâş olmayıp umûm Ermenilerin silâha sarılmasından ibâret bulunduğuna nazaran el-yevm meydanda olmayan ba'zı köylü Ermenilerin 16 Haziran sene 1312 târihli telgrafnâme-i çâkerânemle arz etmiş olduğum vechile Erek Dağı'ndan firâr edip bir tarafa tasallut etmeksizin gizli dağlardan bi'l-mürûr cihet-i şimâliyyeye giden gürûh içinde bulunmaları îcâb eder. Ve Hoy Şehbenderliği'nin Kator'da ictimâ' ettiğini haber verdiği Ermeniler dahi bunlar olmak iktizâ eder. Ve İngiltere konsolosu ile Fransa konsolos vekîlinin raporlarında mûnderic mikdâr-ı telefâtdan birinin pek mübâlağalı ve diğerinin ona öşr râddesinde olması da bu bâbdaki mübâlağanın vücûdunu isbâta sened olabilir. Ve şu aralık Hoy cihetinde ictimâ' ile yine Van'a gelmek azminde bulunduğu haber alınan ve Rumiye ve Salmas cihetindeki Ermenilerin yük yük cebhânelerle mu'âvenete mazhar oldukları Elbak'dan bâ-telgraf ihbâr edilen Ermeni cem'iiyyetinin elbette Van köylüleri olacağı bedîhî ve çünkü ru'esâ-yı meşhûresinden ve Ermeni fedâ'îlerinin isti'mâl-i esliha muallimlerinden Karakin ile Nikol nâm ecnebi ihtilâlin yevm-i vukû'undan biraz mukaddem Van'a fedâ'î getirmek ve esliha ve cebhâne tedârik etmek üzere İran'a gitmiş oldukları mevsûken mesmû' ve el-yevm İran'da şu cem'iiyyeti onların cem' etmekde oldukları maznûndur. Şu ihtilâl-i azîm ve cesîmde emvâl ve eşyâ zâyî'âtı olmak tabî'î bulunduğundan bir kısmı esnâ-yı cereyân-ı vak'ada zabt olunarak askerî karârgâhları nezdinde depo edilip akîb-i vak'ada Ermeni mahallâtı muhtârlarına [457] teslîm edilmiş ve bir kısmı da aranıp bulunarak pey-â-pey teslîm edilmekde bulunmuştur. Mülhakâtta dahi hayvânât ve

eşyâdan küllü yevm asâkir-i şâhânenin satvetinden bi'l-istifâde istirdâd vukû' bularak sahiplerine red olunmaktadır. Ve bu hizmeti îfâ etmek üzere Timar nâhiyesine ve Hamîdiyye kazâsına muhsûsan me'mûrlar çıkarılmışdır. Tebe'a-i ecnebiyyeden ne telefât ve ne de malca zâyî'ât olmayıp iyice muhâfaza olunmuşlar ise de devlet-i aliyye-i İrâniyye tebe'asından olduğu Van kâr-perdâzı tarafından haber verilen Aleksi nâm şahıs Erciş'de muhâfaza olunmak üzere iken Erciş'den kıyâm ve hareketle Van'a geleceği sırada ve esnâ-yı tarîkde maktûl düşmüş ise de bunun kâtili dahi o aralık hudûdu tecâvüzle Van'a altı saat kadar takarrüb etmiş ve bizim taraf aşâ'irinden Şivli aşîretiyle de muhârebe eylemiş olan İran'ın Kılın ve Arusanlı aşâ'iri olması ağleb-i me'mûldur. Yalnız bu şahsın cüz'î emvâli Erciş'de zâyî' olduğu haber verilmektedir. Başka gûnâ ecânib emvâlince zâyî'ât yoktur.

Tafsîlât-ı ma'rûzadan ma'lûm-ı sâmi-i nezâret-penâhîleri buyrulacağı vechile vak'anın masdar ve menşe'i Ermeniler olup esbâb-ı sudûr-ı ihtilâl dahi (14) numaralı evrâk-ı nutkiyyede eşkiyâ tarafından ikrâr olunmakda ve eşkiyânın eşkiyâlığı da hem düvel-i ecnebiyye kosoloslarının yukarıda ma'rûz Fransavîl-ibâre varakalarında ve hem de Dir Kilisesi murahhasasının (13) ve Van murahhasasının (B) işâretli ve Meks kazâsı Ermenilerinin (7) numaralı evrâk ve arzı-ı hâllerinde i'tirâf edilmekde bulunduğundan tekrâr isbât külfetinden müstağnî ve ilk evvel ne taraftan silâh atıldığı yukarıdan beri arz edilen tafsîlâtdan mertebe-i subûta müntehî olmuş ve ahâlî-i İslâmiyye yedinde nâdiren çakmaklı kaval tüfengi ve kâr-ı kadîm piştov ve tek av tüfengi ve sopadan başka silâh bulunmayıp ihtilâlin basdırılması asâkir-i şâhâne tarafından vukû' bulmuş olmakla, ol bâbda.

Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye 26 Ağustos 1312 Târihiyle Yazılan Tezkirenin Sûretidir

Hasköy ve Üsküdar ve Gedikpaşa Kiliselerinde ve civârı mahallerde dinamit ve humbara ve sâir âlât-ı muhribe bulunduğu mahsûs olduğundan patrik kaymakamı efendi hazretleriyle mahremâne bi'l-muhâbere verilecek karâra göre hareket ve netîcenin arz ve iş'ârına müsâra'at olunması hakkında hâme-pîrâ-yı ta'zîm olan 24 Ağustos sene 1312 târihli tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri mü'eddâsı müdrike-ârâ-yı çâkerânem oldu. Karakolhâneler Müfettişi Miralay izzetlü Hüseyin Dâim Bey kaymakam-ı müşârun-ileyhin nezdine gönderilmiş idi. Mîr-i mûmâ-ileyh şimdi avdetle erbâb-ı fesâddan Vartazar ve Dakis ve çömlekciyan Diran ve Magaviyan Aram nâmında dört fedâînin yanlarında humbara ve dinamit bulunduğu hâlde [458] bir nümâyiş-i ihtilâl-kârâne icrâ ve üzerlerine gidecek asâkir ve sâireye karşı endaht etmek ve hattâ kiliseyi bile ber-havâ eylemek üzere Hasköy Kilisesi'nde muhtefî oldukları

merkûmlarla görüşmüş ve humbara ve dinamitleri aynen görmüş olan kendi emniyetli adamları tarafından ihbâr edilmiş ise de nasılsa zikr olunan kiliseden fedâîler ferceyâb-ı firâr olarak bunlardan Diran nâmındaki şahsın Marsilya'ya savuşduğu ve diğerleri de Rusya Sefârethânesi'ne ilticâ ettikleri ve humbara ve dinamitlerin merkûmlarla beraber olması melhûz ve yâhûd o civârda bir mahalde ihfâ edilmiş olması me'mûl bulunduğu cümle-i müstahberâtından olduğu ve Üsküdar Kilisesi'nde bir şey yok ise de ekserîsi Üsküdar yerli Ermenilerinden ve birazı da Rusyalı Ermenilerden ve otuz altı ve yâhûd diğer altı kişiden mürekkeb bir fesâd komitesinin hâmil oldukları humbara ve dinamitleri Üsküdar'da Selâmsız'da sâkin olup zâbıtaca bi'l-iştibâh derdest edilmiş olan Kurunyan'ın ma'lûmâtı olmaksızın hânesine veyâ yanındaki diğer bir hâneye götürüp bırakmış ve fakat o taraflarca gördükleri teşebbüsât-ı zâbıtan şübhelenerek yine o civârdaki diğer hânelere nakletmiş oldukları ve binâ'en-aleyh zikr olunan hânelerin taharrî edilmesini ve mahall-i mezkûrda bulunan İngiliz Protestan Hum nâmındaki mektebden dahi şübhesi bulunduğu ve ma'a-mâ-fîh eşhâs-ı merkûme Beyoğlu ve İstanbul cihetlerinde zâbıtayı işgâl edip Üsküdar'da be-heme-hâl bir hâdisi çıkaracaklarını ve sebebiyyeti hükûmete atf ve isnâd etmek için (Üzerimize geldiler atdık.) diyeceklerini ve binâ'en-aleyh oralarca icrâsı lâ-büdd olan taharriyâtta iltizâm-ı dikkat ve i'tinâ edilmesini ve Gedikpaşa'da Bâlipaşa Yokuşu Caddesi'nde sekiz hânedi dinamit ve humbara bulunduğunu muhakkak sûrette biliyor ise de hangi hânelerde bulunduğunu bilemediğini ve Balat Feneri'nde bir İngiliz'in taht-ı idâresinde iki tiftik fabrikasında dahi humbara ve dinamit olması zannında bulunduğunu ve Batum'dan Dersa'âdet'e gelen Rusyalı kadınlar sandık ve boğçaları içinde humbara ve dinamit getirmekde olduklarını ve Rusya'dan kırk kadar Ermeni hazırlanıp bir aya kadar Dersa'âdet'e gelerek pek büyük yerleri herc ü merc edeceklerini ve Rusya İmparatorunun Avusturya İmparatoru ile vukû' bulan mülâkâtı esnâsında Ermenilerin pâ-yı taht-ı saltanat-ı seniyyede bu def'a îkâ'ına mütecâsir oldukları harekât-ı ihtilâl-kârâne nihilistlikten başka bir şey olmadığı cihetle Hükûmet-i Seniyyenin bu bâbda olacak icrâ'âtına müdâhale edilmemesi lüzûmunu ihtâr eylediği hâlde Rusya sefâret me'mûrlarının Ermenilere karşı gösterdikleri harekât-ı himâyet-kârâne imparator-ı müşârun-ileyhin ifâdât-ı mesrûdesine mugâyeretle beraber erbâb-ı fesâdın cür'etlernii artdırmakda olduğundan Petersburg Sefâret-i Seniyyesi'nin bu ahvâle karşı isti'mâl-i nüfûz ile bunların elini çektirmek gibi bir teşebbüsde bulunmasına Şûrâ-yı Devlet a'zâsından Nuryan Efendi hazretleriyle müttehiden beyân-ı ta'accüb eylediklerini ve taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden Ermeni musâbînine beleşan-mâ-belağ atıyye-i seniyye ihsân buyurulmuş iken Rusya Sefâreti Baştercümanı Mösyö Maksimof'un iki üç gülle peynirle bir kaç kıyye ekmek

tevezî' etmek istemesi ve buna mümâsil ba'zı harekât ve mu'âmelâtı Ermeni erbâb-ı fesâdınca Rus himâyesi makâmında telakkî olunarak şımarmalarını mûcib olduğunu ve sefârât-i sâire-i ecnebiyye me'mûrları da bir takım entrika çevirmekde olduklarından bunların nerelere gittiklerinin ve kimlerle görüştüklerinin ve ne yaptıklarının hafiyyen bi't-ta'kîb tahkîki münâsib olacağını ve Ermeni fesâd [459] gazetelerinden ele geçirileceklerinin bir kerre mütâla'a ve kırâ'atla mündericâtı hakkındaki ma'lûmât ve mütâla'âtını beyân etmek üzere kendisine irâ'e ediliyor ise pek çok fâ'ide hâsıl olacağını ve bu vukû'âtta humbara ve dinamit ile tutulanların isimleri kendisine bildirilecek olur ise kendi muhbirleri vâsıtasıyla eşhâs-ı merkûmenin diğer arkadaşlarını meydana çıkarmak sûretiyle zâbitaya bir hizmet edeceğini ve bir de zâbitaca tevkîf olunan eşhâsdan dolayı kendisine pek çok mürâca'âtlar vukû' bulmakta olup, eğerçi Hükûmet-i Seniyyenin icrâ'âtına karışmaz ise de Ermeni cemâ'atına karşı patrik kaymakamı işimize bakmıyor dedirtmek ve cemâ'ata kendisini bir derece ısındırmak maksadıyla ve hükûmetce alıkonulacaklarına alıkonulmak şartıyla sûret-i husûsiyyede taraf-ı çâkerâneme göndereceği bir defterin hâvî olduğu eşhâsdan zâten tahliye edileceklerin isimleri bâlâsına birer işâret vaz' olunduktan sonra Van'ın üzerine erbâb-ı mürâca'âtdan te'mînât olarak resmen bir istirhâm-nâme takdîm ettikten sonra tahliye edilmeleri ricâsında bulunduğunu ve bir de kendi muhbirlerinden aldığı ma'lûmâta göre müşârun-ileyh Nuryan Efendi hazretlerinin erbâb-ı fesâd tarafından katl ve i'dâmı mukarrer olduğu kaymakam-ı müşârun-ileyhin beyân ve hikâye ettiğini ifâde eylemiş ve nezâretce ifâdât-ı ma'rûzaya mukâbil ittihâzı lâzım gelen tedâbîr ve tekayyudât bi'l-etrâf îcâb edenlere teblîğ ve iş'âr edilmiş ise de evvel ve âhir gerek pâ-yı taht-ı saltanat-ı seniyyede ve gerek vilâyât-ı ma'lûmedeki iğtişâşâtın ekserîsi Rus Ermenileri tarafından tertîb ve icrâ kılınmış olduğu ve hattâ Kumkapı hâdisesini îkâ' eden Badrikof nâm şahıs huzûr-ı mahkemede ihtilâlcî olduğunu ikrâr ve i'tirâf etmiş bulunduğû hâlde Rusya Sefâreti Tercümanı Mösyö Maksimof tarafından tahlîs edildiği gibi bu def'a bank basanlar için de mûmâ-ileyhin vâkı' olan teşebbüsât ve muvaffakiyyâtına ve sefâretce bi't-tahkîk sühûletle anlaşılacağı vechile gerek sefâret ve gerek acentede postahâne müstahdimîni miyânında bir çok münâsebetsiz adamlar bulunmasına ve Menteşof nâmında olan ve kapudanından dümen neferine kadar bütün müstahdimîni Ermeni bulunan Rus vapurunun gerek Ermeni fedâîleri ve gerek humbara ve dinamit gibi eczâ-yı muhribeyi götürüp ve gece veyâ gündüz fırsattan bi'l-istifâde hafiyyen dışarı çıkarıp o sûretle erbâb-ı fesâda hizmet etmesine ve kaymakam-ı müşârun-ileyhin beyânı vechile Rusya'dan kırk fedâînin mel'ûnâne bir maksad için Dersa'âdet'e gelmek üzere bulunmalarına ve'l-hâsıl Rusya Sefâreti me'mûrları tarafından erbâb-ı fesâda karşı iltizâm olunan mu'âmelât ve harekât-ı

sahâbet-kârâne ve sâir ba'zı tercümanların da münâsebetli münâsebetsiz işe karışmalarına bakılınca Rusya Sefâretince iltizâm olunan ve bâlâda arz edilen meslek-i himâyet-kârânenin tebdîliyle beraber erbâb-ı nâmus ve haysiyyetden olan tüccâr ve sâir müstesnâ olmak üzere idâme-i şûriş ve fesâda hizmet edebilecek bulunan bir takım Rusyalı Ermenilerin buradan def'i ve gelecekleri beyân olunan kırk fedâînin men'-i azîmetleriyle beraber her ne san'atla olur ise olsun Rusya'dan bu tarafa geleceklerin öyle humbara ve dinamit gibi eczâ-yı muhribe ve memnû'anın getirilememesi ve sefârât-ı sâire me'mûrlarının erbâb-ı fesâdca medâr-ı cür'et olacak harekât ve mu'âmelât-ı gayr-i lâyıkalarının men'i zımında Bâb-ı Âlîce bir tedbîr-i ciddî ittihâz edilmedikçe zâbitaca her ne yapılmış olsa şûriş ve fesâdın tamâmen mahv ve izâlesi kat'iyyen kâbil olamayacağı derkâr olmağla ona göre îcâb-ı hâlin icrâsı vâbeste-i re'y-i sâmi-cenâb-ı sadâret-penâhîleridir.

[460] Varna'da Neşr Olunan İravunk Gazetesinin İkinci Sahifesinin Tercümesidir

Taşnaksâğan Ermeni Komitesi Tarafından İstanbul Hâdise-i Ahîresinden Evvel Dersa'âdet'de Bulunan Süferâ-yı Düvel-i Ecnebiyyeye Gönderilen Beyânnâmenin Tercümesidir

Türkiye'nin gaddârlığına karşı mütemâdiyen Avrupa'ya protesto ettin. Fakat haklı protestoların dâimî sûretde redd olundular. Türk Hükûmeti bize cevâben kan ile ahz-ı sâr eyledi. Avrupa bu dehşetli cinâyeti görüp sükût etti. Avrupa cellâdı gaddârlıktan men' etmedikden mâ'adâ bizim figân ve tazar-ru'muzu men'e çalıştı. Hukûk-ı insâniyyemizin reddi ile bize hakâret edip, figân ve feryâdımızı bizin kanımız içinde boğarak millî haysiyyetimizi imhâya kalkıştı. Kendi kanımız ile takdîs olunan matlûbâtımıza şu saatde mukaddes intikâmın tağyîri nâ-kâbil azm-i kavîsi dahi iltihâk ederek kara hortlak gibi karşımıza dikilmiştir. Avrupa kendi kâtilâne vazîfesizliği ile bize (kuvvet, hakdan ileri geçer) dedi. Bizim hukûk-ı insâniyyeden mahrûm bîçâreler Türk'ün tahammül-güzâr ve menfûr boyunduruğunu atmak için fenne mürâca'at etmeğe mecbûr olduk. Diplomatlîk oyunlarının vakti geçmiştir... Yüzbinlerce şühe-dâmızın akıttığı kanlar da'vâ-yı hürriyyeti ikâmeye bize hak verir. Düşmanlarımızın kesretine bakmayarak iktizâsı lâ-büdd olan şerâ'it-i âtiyyeyi talep etmişiz ve etmekteyiz:

Birinci: Düvel-i sitte-i mu'azzama tarafından Ermenistan'a Avrupa tebe'asından bir ser-komiser ta'yîni,

İkinci: Vâli ve mutasarrıf ve kaymakamların ser-komiserlik tarafından ta'yîn ve zât-ı şâhâne cânibinden tasdîki,

Üçüncü: Asâkir-i muhâfaza ile jandarma ve polislerin yerli ahâlîden tahrîriyle Avrupalı zâbitlerin kumandası altına tevdi'i,

Dördüncü: Mahkemelerin Avrupa usûlünde teşkîli,

Beşinci: Mezâhib ve matbû'ât ve ma'ârifeye serbestî-i tâm verilmesi,

Altıncı: Vâridâtın dörtde üçünün ihtiyâcât-ı mahalliyyeye terk ve tahsîsi,

Yedinci: Bakâyâ vergisinin ilgâsı,

Sekizinci: Vergilerin beş sene mu'âfı, beş sene dahi Hükûmet-i Seniyyeye te'diyesi lâzım gelen vergilerin ihtilâl-i ahîrden mutazarrır olanlara tahsîsi,

Dokuzuncu: Emlâk-i mağsûbenin ashâbına derhâl i'âdesi,

[461] Onuncu: Firâr eden Ermenilerin sûret-i serbestânede avdet edebilmeleri,

Onbirinci: Ermeni politika mahkûmînleri için afv-ı umûmî,

Onikinci: Şerâ'it-i muharrerinin icrâsına nezâret için Ermenistan'ın büyük şehirlerinin birinde Avrupa düvel-i mu'azzama murahhasalarından mürekkeb bir muvakkat komisyonun ta'yîni.

İşte bizim matlûbâtımız. Maksudımıza ermek için hiç bir fedâkârlıktan geri durmayacağız. Bundan böyle kendimizi her bir mes'ûliyyetden vâreste addederiz. İhtilâl-i umûmîde kurban gidecek olan ecnebî ve yerliler için şimdiden mutazarrî'âne te'essüf ederiz. Gerçi bunlar için ziyâde te'essüf eder isek de felâket-i umûmiyye arasında te'essüfler ma'nâsızdır. Öleceğimizi pek a'lâ biliyoruz, fakat hukûk-ı insâniyyemizi istihsâl edince[ye] değin Ermenilerin damarlarına işlemiş olan ihtilâl, bir Ermeni kalmamasına kadar Devlet-i Osmâniyye'yi tehlikede bırakmağa devâm edecektir.

{Taşnaksâğan Nâm Ermeni İhtilâl
Müttehidleri İstanbul Merkez Komitesi}

**Mâbeyn-i Hümayûn-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi Cânib-i Âlîsine
27 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Cevâben Yazılan Arîza Sûretidir**

Cemâ'at-ı Müseviyyenin mütekarribü'l-hulûl olan yılbaşı ve yekdiğerini müte'âkib bayramlarında âyîn-i rûhânî icrâ edecekleri esnâda Ermeni erbâb-ı fesâdı tarafından tecâvûze meydan verilmemek üzere tekayyüdât-ı iltizâmî hakkında iktizâ edenlere icrâ kılınan teblîgâta dâir vukû' bulan arz ve iş'âr-ı

kemterânem üzerine Ermeni eşkiyâsının böyle ikide birde nümâyîş icrâsına kıyâh etmeleri memleketin âsâyîş-i dâimîsini ihlâl edeceğine ve cünûd-ı cenâb-ı mülûkânemin de dâimâ silâh altında ve ayak üzerinde bulundurulmasını müstelzim olacağına nazaran bu hâlin maddeten ne kadar asîr olduğu ve mu'âmelât-ı nâsı ne derecede işkâl edeceği vâreste-i îzâh olduğundan eşkiyâ-yı merkûmenin ma'bed ve mekâtib gibi mü'essesâta ve sâir nukâta tecâvüzle îkâ'-ı fesâd edememelerini tekellûf edecek sûretde ne türlü tedâbîr-i berriyye ve bahriyye ittihâzı îcâb edeceğinin ve sevâhilde ne yolda ihtiyât edilmekte bulunduğunun muvazzahan arz-ı atabe-i ulyâ kılınması hakkında şeref-sâdır olup 25 Ağustos sene 1312 târihli tezkire-i husûsiyye-i kerem-kârîleriyle teblîğ buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî kemâl-i ta'zîm ile telakkî kılındı. Dersa'âdet'de âsâyîş ve inzibât takarrur ederek ezhân-ı umûmiyyede sükûn-ı tâm hâsıl olmadıkça ve ale'l-husûs erbâb-ı fesâdın [462] icrâ-yı mel'anet edecekleri yolundaki işâ'ât-ı kâzibesî devâm ettikçe hâl-i hâzırdaki tedâbîr ve tekayyüdât-ı askeriyye ve zâbitanın şu sûretle devâmı zarûrî olup tekayyüdât-ı bahriyye bahsine gelince bunu te'mîn edebilmek için elde matlûba gayr-ı muvâfık bir istimbotla pâ-yı taht-ı saltanat-ı seniyye sevâhilinin vüs'at ve ehemmiyyeti ile nisbet kabul etmeyecek sûretde kalîlül-mikdâr olan sandallardan başka bir vâsita-i tekayyüdiyye olmadığı gibi limana her gün gelip giden ve nukât-ı muhtelifede tevakkuf eden bunca ecnebî vapur ve gemilerinden eşhâs-ı muzır ve eşyâ-yı memmû'a çıkarılamaması ve alınamaması için zâbitaca hir ne türlü tedbîre teşebbüs edilse ve meselâ hâsıl olan şübhe üzerine berâ-yı tarassud bir ecnebî vapurunun açıklarında bir kol sandalı bulundurulsa her şeyde olduğu üzere bin türlü müşkilât ihdâs edilerek ve âdî bir nezârete âdetâ abluka altına vapurun alındığı rengi verilerek zâbitayı müşkil bir mevki'de bırakmamakdan ve Menteşof vapuru gibi Ermeni tüccâr malı olan ve kapudanından makinistine kadar Ermeni bulunan vapurlarda Boğaz'dan gelinceye kadar her istediği yerlerde ve husûsuyla Büyükdere ve Tarabya gibi sefârât-ı ecnebiyye bulunan mahaller önlerinde tevakkuf ile eşhâs-ı muzırrayı vapur tâ'ifesi elbisesi ile karaya çıkarmak gibi vesâ'ilden hâlî kalmamakda oldukları cihetle inzibât-ı bahriyyenin te'mîn-i maksad edecek derecede bulunduğu iddi'â olunamayacağı bedîhîdir. Ahvâl-i ma'rûza öteden beri sırası düşükdüce Bâb-ı Âlî'ye iş'âr ile şikâyetden hâlî kılınmamış ise de şimdiye kadar maksad-ı inzibâtîyi te'mîn ve ecânibin teşebbüsât-ı zâbitaya karşı ihdâs ettikleri müşkilâtı men' için bir tedbîr-i kâfî ittihâz edilmemesine ve inzibât-ı bahrîyi büsbütün ihlâl eden ahvâl-i ma'rûza ise el-ân devâm etmekde olmasına nazaran ve zâbitaca el-yevm cârî bulunan tekayyüdât-ı inzibâtîyyeyi te'yîden Tersâne-i Âmire'den Büyükdere ve Fener cihetlerinde müte'addid ve dâimî kol sandalları bulundurularak ve Boğaziçi'nde seyyâr bir iki istimbot gezdirilerek Menteşof ve

emsâli Ermeni ve sâir ecnebî vapurlarının hafiyen eşyâ ve adam alıp çıkarmalarına dikkat ve i'tinâ ettirmekle beraber Bâb-ı Âlice de bu ahvâli ve zâbıta mu'âmelâtına karşı sefâretlerden gösterilegelmekte olan müşkilâtı mâni' ve mü'essir bir tedbîr ve karâr ittihâzından başka bir şey tahattur olunamadığı ma'rûzdur.

Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî'ye 18 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Dökmeci Dikran'ın Sulumanastır civârında kâ'in hânesi bağçesinde dün bi't-taharrî bulunmuş olan bir humbara ile fesâdın hîn-i zuhûrunda derdest edilen müfsid Mühürdad'ın mahall-i mezkûrdaki hânesinde bu kerre icrâ kılınan taharriyâtta zuhûr eden diğer bir humbaranın ale'l-usûl Tophâne-i Âmire'ye irsâli derdest bulunmuş ve zâten taht-ı tevkîf ve isticvâbda bulunan merkûmândan bu bâbda daha ziyâde îzâhât talep olunarak ona göre taharriyât-ı lâzıme mü'sâra'ât edilmek üzere îcâb edenlere ta'lîmât verilmiş olduğu ma'rûzdur.

[463] Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'ne Yazılan 17 Ağustos Târihli Arîza Sûretidir

Dökmeci Dikran'ın Sulumanastır civârında kâ'in hânesi bağçesinde zuhûr eden bir aded humbaraya dâir ba'zı ifâdâtı hâvî İstanbul Polis Müdîrliği'nden şimdi alınan jurnal aynen takdîm kılındı. Mahall-i mezkûrda bu humbaralardan daha bulunması ihtimâline binâ'en ve ihtiyâten taharriyât-ı lâzıme icrâsına devâm olduğundan, mezkûr humbaranın netîce-i taharriyâtta zuhûr edecek sâir humbaralarla beraber Tophâne-i Âmire'ye gönderilmek ve müşîriyyet-i celîleden ol vakit ale'l-usûl me'mûr talep olunmak üzere şimdilik bir münâsib mahalde hıfz edilmiş olduğu ma'rûzdur.

Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Rusûmât Emânet-i Celîlesi'ne 21 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Gönderilen Jurnal ve Tezkire Sûretidir

Ermeni erbâb-ı ihtilâline mahsûs olmak üzere zeytin yağı fiçıları derûnuna dinamit ve humbara memlû gaz tenekeleri vaz' olunarak, bunların Kıbrıs ve sâir tarîk ile Dersa'âdet'e idhâl edilmekde olduğu haber alınması üzerine bu bâbdaki gümrüklerce fevka'l-âde bir sûretde tekayyüdât icrâsı ile bu gibi eczâ-i nâriyye ve eşyâ-yı memnû'anın Dersa'âdet'e ve memâlik-i şâhânenin aksâm-ı sâiresine hiç bir vechile idhâline zinhâr meydân ve imkân verilmemesi lüzûmu bâ-tezkire Rusûmât Emânet-i Celîlesi'ne iş'âr kılınmış olduğu ma'rûzdur.

Mâbeyn-i Hümayûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'ne 18 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Yazılan Arîza Sûretidir

Dökmeci Dikran'ın Sulumanastır civârındaki hânesi bağçesinde dün bi't-taharrî elde edildiği arz olunan humbaradan başka fesâdın hîn-i zuhûrunda derdest olunan müfsid Mühürdad'ın mahall-i mezkûrdeki hânesinde bu kerre icrâ edilen taharriyâtda bir humbara daha zuhûr etmiş olmasıyla zâten taht-ı tevkîf ve isticvâbda bulunan merkûmândan bu bâbda daha ziyâde îzâhât alınarak ona göre icrâ-yı taharriyât olunması îcâb edenlere ihtâr olunmuş ve ma'â-mâ-fîh zikr olunan iki humbarayı Samatya merkezinden almak için me'mûr-ı mahsûs gönderilmesi zımnında Tophâne-i Âmire Müşîriyyet-i Celîlesine i'tâsı menût-ı fermân-ı âlî bulunmuş olmağla, ol bâbda.

[464] Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 29 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Ayrı Ayrı Yazılan Jurnal Sûretidir

Hasköy Ermeni Kilisesi mektebinde bugün icrâ kılınan taharriyâtda beş humbara ve on bir revolver ile iki yüz kadar fişenk zuhûr ettiği ve taharriyâta devâm olunduğu arz edilmiş-idi. Şimdi bir humbara daha zuhûr ederek mecmû'u altıya bâliğ olmuş ve idâme-i taharriyât edilmekde bulunmuş olduğu ma'rûzdur.

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Yazılan Jurnal Sûretidir: 29 Ağustos Sene 1312

Hâdise-i ma'lûmede Samatya'da derdest edilen Komite Re'îsi Kuyumcu Kapril'in rufekâsından olup, bu kerre ahz u girift olunan matba'acı Sahak'ın icrâ kılınan isticvâbında re'îs-i merkûmdan bir humbara ile iki revolver alındığını ikrâr ve i'tirâf eylemiş ve bi't-taharrî mezkûr revolverler hânesinde ve humbara da Samatya'daki Rum kilisesi ittisâlindeki arsada çalılar içinde bulunarak ve mahallî polis merkezinde taht-ı muhafazaya aldırılarak zikr olunan humbaranın ale'l-usûl Tophâne-i Âmire Müşîriyyet-i Celîlesi'ne nakl ve irsâli için tezkire yazılmış olduğu ve bu gibi şübheli mahaller hakkında idâme-i taharriyât edilmekde bulunduğu ma'rûzdur.

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhî'ye 30 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Beyoğlu Polis Meclis Re'îsi Mehmed ve Altıncı Dâire-i Belediye Tahrîrât Müdîri Aziz Beyler ile Bahriye zâbitânından bir binbaşı ve iki polis komiseri ve bir jandarma yüzbaşısı bugün Kasımpaşa'ya giderek Yeniçeşme'de vâkı' Ermeni

kilisesinin mahzenleriyle sarnıçları ve ba'zı hâneleri taharrî olunmuş ise de kilise odasında zuhûr eden Sahakyan nâmına Ermeni hurûfuyla büyük bir mühür ve çifte tabanca ve bir bıçak ile bir kaç mektup ve bir takım perâkende evrâk ve bir kaç şişe eczâdan başka bir şey bulunamadığı ve tahkîkât ve taharriyâta devâm olunduğu ma'rûzdur.

[465] Mâbeyn-i Hümâyûn Başkitâbet-i Celîlesi ile Huzûr-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhî'ye 31 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Gönderilen Arîza Sûretidir

Rusya, İngiltere, Fransa sefâretleri ile diğer sefâretlere Ermeni erbâb-ı mefâsidi tarafından şimdi birer nota gönderilip, bu notada ta'yîn olunan saate kadar Ermenilerin arzusu is'âf edilmez ise tekrâr îkâ'-ı şûriş eyleyecekleri musarrah olduğu Fransa meb'ûsu tarafından bir zâta gâyet mahramâne olarak beyân edildiği mevsûkan istihbâr olunduğu ve sefârethânelerde bulunan kendi gemileri askerleri onda sekiz nisbetinde bugün sabahdan beri arttırıldığı dahi haber alındığı şimdi Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan alınan jurnalden müstebân olmuş ve komite nâmına sefâretlere bu me'âlde birer varaka gönderildiği çâkerlerince de başkaca haber alınmış olduğu ma'rûzdur.

Huzûr-ı Sâmî-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 31 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Ayır Ayır Yazılan Jurnal Sûretidir

Ermeni hâdise-i ahîresini îkâ' eden (Taşnaksagan) nâmındaki komitenin merkezi Tiflis olduğu gibi mü'essisi dahi Tiflis'de neşr olunan Arsagang gazetesi muharriri Simon Hahomof bulunduğu ve burada bulunan Rusyalı Şihyanslar ile Menteşof nâm vapur hey'eti teşebbüsât-ı fesâdiyyenin vesâ'it-i teshîliyyesi oldukları ve Tiflis'de neşr olunan mezkûr gazetenin sâhib-i imtiyâzı Apkar Ohannesyan (Taşnaksagan) komitesinin ru'esâsından bulunduğu ve mezkûr komitenin Varna'da büyük bir şu'be te'sîs eylediği gibi Odesa'da îkâ'-ı ihtilâl için yeni bir komite teşekküle başladığı tahkîkât ve istitlâ'ât-ı husûsiyyeden olarak bunlar hakkında mu'âmele-i lâzime icrâsı dâire-i zabtiyyeye müdâvemet eden Rusya Sefâreti üçüncü tercümanı Mösyö Yankof'a ifâde kılındığı ma'rûzdur.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 31 Ağustos Sene 1312 Târih ve Altı Yüz Otuz Sekiz Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Zeytun'da Nezaret nâmına Kayseriyye'den gelen bir mektup ile Sivas İttihâd Komitesi mührüyle Zeytun ağalarına vürûd eden diğer mektup mûndericâtından bahisle [466] Adana ve Haleb Kumandanlığı'ndan vukû' bulan iş'âra atfen taraf-ı vâlâ-yı Ser'askerînin bi't-takdîm tevdî' buyurulan tezkire

üzerine Ankara ve sâir îcâb eden vilâyetlere teblîgât-ı lâzıme icrâ ve bu bâbda tahkîkâta medâr olmak üzere tezkire-i mezkûre sûreti 27 Temmuz sene 1312 târihinde savb-ı âlî-i âsafânelere isrâ kılınmış idi. Bu kerre sâlifü'z-zikr Ankara vilâyetinden alınan cevâbnâme Zeytun'da Nezaret'e mektup gönderen Talas şirket-i fesâdiyyesi re'îsi ve mürettibi Haçınli Luper Şahinyan olup, geçende avenesiyle derdest olunarak taht-ı tevkîfe alınmış ve nâmına para talep eylediği Küçük Hasan maktûl Çullu'nun refîklerinden mü'ebbed kürek cezâsıyla mahkûm ve mevkûf olup merkûm Şahinyan ve iki ay mukaddem İngiltere Konsolosluğu'na da otuz lira talebini hâvî bir telgraf yazmış ise de keşîde ettirilmeksizin Sivas vilâyetine gönderilmiş olduğu ve Hasan ile refîklerinin mü'ebbed onbeşer sene kürek cezâsıyla mahkûm olduğu gibi Şahinyan ve refîklerinin dahi gâyet ağır cezâ ile mahkûm edileceklerine göre, mahkeme re'îslerine verilmek üzere Zeytun'dan akçe talep edişi bir nevi' dolandırıcılık addolunabileceği ve para gönderilmez ise hayâtları tehlikede kalacağından bahs eylediği dörtler Çullu'nun refîkleri ve yediler de kendileri olmak lâzım geleceği ve mürûr tezkiresiyle şimdiye kadar Sivas'a giden Ermeniler beş neferden ibâret olup, ahvâli şübheli Ermenilerden olmadığı ifâde ve izbâr olunmuş olmağla Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu karârıyla beyân-ı hâle ibtidâr edildi.

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhî'ye 1 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Kudüs'de ikmet etmek üzere geçende idâre-i mahsûsanın Girid vapuru ile gönderilmiş olan sâbık Ermeni Patriği İzmirliyan'ın dün saat sekizde Yafa'ya vâsıl ve oradaki Ermeni manastırına nâzil olarak ba'dehu Kudüs'e azîmet eyleyeceği mahallî polis ser-komiserliğinden şimdi alınan telgrafnâme ma'rûzdur.

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitabet-i Celîlesi'yle Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 2 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Arîza ve Jurnal Sûretidir

Geçenki hâdisede Ermeni erbâb-ı fesâdının attıkları humbara ve revolverlerden bir çok ahâlî-i İslâmiyyenin şehîd ve mecrûh olarak müte'allıkâtı ve rufekâsı ma'rifetleriyle [467] kaldırılmış oldukları cihetle zâbitaca mikdâr ve hüviyetleri hakkında derhâl ma'lûmât-ı lâzıme istihsâl edilememiş idi. Bu cümleden olmak üzere Şa'bân ve Şevket ve Yûsuf ve Lebîb nâmındaki dört kimsenin Galata'da erbâb-ı fesât tarafından atılan humbara ve revolverlerden mecrûh olarak kaldırılmış bulundukları ve bunlardan Lebîb'in cerîhası dışarı çıkamayacak sûretde ağır olduğu tahkîk ve istihbâr olunarak mu'âyene ve tahkîkât-ı lâzımelerinin icrâsına ibtidâr edildiği ma'rûzdur.

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 4 Eylül Sene 1312 Târihiyle Gönderilen Jurnal Sûretidir

Geçende bankada bi't-tehassun harekât-ı ihtilâl-kârâneye cür'et eden Ermeni anarşistlerini Dersa'âdet'e hafiyen getirmiş ve bu kerre tekrâr avdet etmiş olan ve kapudanından mâ'adâ bi'l-cümle tâ'ife ve sâiresi Ermenilerden mürekkeb bulunan İngiliz bandırası altında (Menteşof) nâm ecnebî vapuru bu akşam saat onbirde Bahr-i Sefîd'e müteveccihen Dersa'âdet Limanı'ndan fekk-i lenger eylemiş ve gerçi mezkûr vapur burada bulunduğu müddetce şedîden taht-ı nezâretde tutularak eczâ-yı nâriyye ve eşhâs-ı muzırrasına çıkarmasına kat'iiyen meydan ve imkân bırağılmamış ise de güzergâhına müsâdif bulunan iskelelerle sevâhil-i Osmâniyyenin cihât-ı hâliyesine çıkarmak üzere ba'zı fesede ve eczâ-i nâriyyeyi hâmil olması dahi melhûzât-ı kaviyyeden bulunmuş olduğundan nâkil-i erbâb-ı fesâd olan bu vapurun ve bu kumpanyaya mensûb sâir vapurların yalnız bu def'a değil, ba'demâ her icrâ eyleyecekleri seferlerinde bi'l-etraf iltizâm-ı tarassudât ve ittihâz-ı tekayyüdât olunması zımında sevâhilde bulunan vilâyât-ı şâhâneye ve elviyeye telgraf keşide edildiği ma'rûzdur.

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 4 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde humbaralar hakkında şimdilik istihsâl olunabilen tahkîkât ber-vech-i zîr beyân olunur. Hâdise-i ahîrede Ermeni komitesi tarafından erbâb-ı fesâda tevzî' olunan humbara ve eslihanın kâğıd tüccârından Üsküdar'da Selâmsız'da sâkin Avadis Kurunyan'ın hânesine götürülerek oradan tevzî' edilmiş olduğu haber alınarak ve merkûm derdest olunarak taht-ı tevkîf ve isticvâba alınmış idi. Merkûm devâm eden tahkîkât-ı istintâkiyyesinde kendisinin beş seneden beri hizmetinde bulunup yanından def' etmiş olduğu (Zara) nâmındaki Ermeninin [468] ehîbbâsından terlikçi Avadis ve Haçik hâdise-i ahîreden bir kaç gün evvel bir çuvala sarılmış otuz kırk kadar revolver ile gaz sandığına tevzî' humbarayı kendi hânesine götürüp ve müte'âkıben yine bunları kaldırıp kendilerince ma'lûm olan Ermenilere dağıtmış olduklarını ikrâr eylemesiyle terlikçi Avadis dahi derdest edilep icrâ kılınan istintâkında mezkûr humbaralardan her tarafa tevzî' olunduğu gibi Üsküdar cihetinde bulunan Hınçak Komitesi efrâdına dahi tevzî' edilmek üzere Komitenin Re'îsi terlikçi Ağya'ya kırk humbara ve bir kaç yüz revolver fişengi, otuz kadar revolver bâ-ilmühaber kendisi tesellüm ve bir o kadar humbarayı dahi Üsküdar Ermenilerinden ba'zılarına tevzî' eylediğini ve bunlardan yirmi kadar humbara ile bir hayli revolverin komitece görülen lüzûm üzerine bi'l-istirdâd Selâmsız civârında sâkin ve Truşak Komitesi'ne mensûb kunduracı Stepan'ın hânesinin duvarı içinde ihfâ olunduğu ve erbâb-ı fesâdın

isti'mâl etmiş olduğu humbaralar Selâmsız'da Tekyekapısı civârında dökmeci Karabet'in fabrikasında oğlu Mikail ile Serkiz tarafından dört nev' olmak üzere altı yüz kadar i'mâl edilmiş ve Beyoğlu'nda bir mahalle nakl ile imlâ olunarak erbâb-ı fesâda taksîm olunmuş olduğunu ikrâr eylemiş ve Üsküdar cihetindeki humbaralarla erbâb-ı fesâdın derdestleri için şimdi lâzım gelen me'mûrlar i'zâm olundukları gibi tahkîkât-ı mukteziyeye kemâl-i germî ile devâm edilmekte bulunmuş olduğu ma'rûzdur.

Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 5 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Tezkire Sûretidir

Hâdise-i ahîrede Ermeni erbâb-ı fesâdı taraflarından isti'mâl olunan humbaraların Üsküdar'da Selâmsız'da kâ'in Karabet'in fabrikasında i'mâl ve bir kısmı o civârdaki hânelerde ihfâ olduğu zâbitaca alınarak dün gece icrâ-yı taharriyât için Üsküdar cihetine sûret-i mahsûsada gönderildikleri jurnal-i kemterânemle arz edilmiş olan me'mûrîn ma'rifetiyle icrâ ettirilen taharriyât ve tahkîkâtda müfsidlerden Stepan'ın hânesinin kömürlüğü tavanından on altı aded humbara ve dokuz revolver ve bir somun âdî fişenk ve bir mendil derûnunda humbara kapsülleri ve evrâk-ı muzırrayı hâvî bir teneke kutu zuhûr etmesiyle zabt ve Selâmsız Karakolhânesi'ne nakl olunarak ve merkûm Stepan ile beraber mezkûr fabrikanın sâhibi Karabet ve Ağya Mardikyan derdest edilerek idâme-i taharriyât ve tahkîkât edilmekte bulunmuş ve mezkûr humbaraların ale'l-usûl zikr olunan karakolhânededen hemen şimdi Tophâne-i Âmire'ye nakli zımnında îcâb eden me'mûrîn-i mahsûsanın i'zâmı müşîriyyet-i celîleye bâ-tezkire bildirilmiş olduğu ma'rûzdur.

[469] Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî'ye 19 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Bankda kalan on dört Ermeni odacının hizmetlerinden çıkarılıp Amerika'ya gönderilmesine banka idâresi teklîf etmekde ve odacılar ise memleketlerine gönderilmelerini istid'â eylemekte olduğu beyân ile şıkk-ı sâninin zâbita nezâreti altında olarak icrâsı hakkında vukû' bulan arz ve iş'âr-ı kemterânem üzerine merkûmların erbâb-ı fesâddan oldukları, eşkiyânın bankaya duhûl etmesinden ve banda müdürinin bunları bankadan çıkarmağa teşebbüs etmesinden anlaşılmasıyla serbestce memleketlerine i'zâmları câ'iz olamayacağından usûlü dâiresinde haklarında ta'kîbât-ı kânûniyye icrâsı hakkında şeref-sâdır olup, Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'nden bugün bâ-tezkire-i husûsiyye teblîğ olunan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî kemâl-i ta'zîm ile telakkî olunmuş ve îcâb-ı hâl ve maslahat bunu îcâb ettireceği cihetle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhî

ayn-ı isâbet ve mahz-ı kerâmet bulunmuş olup, ancak dünkü gün eşhâs-ı maznûneyi celb için gönderilen me'mûr vâsıtasıyla bunların maznûn veyâ müttehem sıfatıyla zâbıtaya teslîm edilemeyeceklerini ve hemen vapura irkâben Amerika'ya gönderilmelerini ve nihâyet asıl îkâ'-ı fesâda hizmet edenlerden yalnız beş kişinin bi'l-isticvâb kendilerine i'âdesine muvâfakat edeceklerini bi'l-beyân zıkr olunan beş kişiyi irsâl etmişler idi. Bugün Panciri Efendi, Direktör Edgarvensan beraberinde olduğu hâlde dâire-i nezâretde nezd-i çâkerâneme gelerek evvelki ifâdelerini tekrâr ve o noktada ısrâr ile beraber fazla olarak bunlar hakkında maznûn veyâ müttehem sıfatıyla mu'âmele edilir ise Mösyö Edgarvensan'ın sefârete mürâca'atla şikâyet edeceğini Panciri Efendi ifâde etmesiyle, yarın görüşülmek ve bi'l-müzâkere işe bir karâr verilmek üzere söze nihâyet verilerek avdet ettiler. Ve Kredi Leone Bankası müstahdemlerinden adem-i emniyyet beyânıyla hizmetlerinden çıkarılanların da zâbıtaya teslîm edilmeyerek vapura irkâben memâlik-i ecnebiyyeye gönderilmek istendiği gibi Rusya Sefâreti'nden bulunan yüz kadar Ermeni hizmetçiler haklarında aynı mu'âmele icrâ edilmiştir. Mu'âmelât-ı mefseret-kârâneye hizmet eden ve zâbıtaca taht-ı zann ve şübhede bulunan Ermenilerin tebe'a-i Devlet-i Aliyye'den oldukları hâlde zâbıtaya teslîm edilmekten başka muhâfaza altında olarak memleketlerine i'zâmlarına olsun muvâfakat edilmeyip de ecnebî vapurlarına irkâben ecnebî memâlikine i'zâmları ve bu mu'âmelenin ba'zı taraftan bu gece icrâsı husûsunda isdâr edilmesinden maksad ne olduğu anlaşılamadığından ve Edgarvensan ile Panciri Efendi yarın nezd-i çâkerâneme geleceklerinden, gerek bankada müstahdem ve mefsedete hizmetle maznûn bulunan Ermeniler emâkin-i sâire-i ecnebiyyede bulunup memâlik-i ecnebiyyeye gönderilmeleri musırran taleb olunan sâir Ermeniler haklarından olunacak mu'âmelenin arz ve istîzânına müsâra'ât kılındı. Ol bâbda.

Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan Alınan 19 Ağustos Sene 1312 Târihli Telgrafnâme Sûretidir

Şimdi Rusya tercümanı nezd-i çâkerâneme gelip Rusya Sefârethânesi'nde yüz kadar hademe olduğundan hem Devlet-i Aliyye'nin râhatı ve hem de kendilerinin râhatı için [470] bu gece Rus kumpanyası vapuruna i'zâm edeceklerini ve esnâ-yı i'zâmında polis me'mûru bulunmasını beyân eylemiş olmağla, ne yolda mu'âmele olunmak lâzım geleceğinin sür'at-i inbâsı ma'rûzdur.

Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhiye 19 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Cevâben Yazılan Telgrafnâme Sûretidir

Sefâret tercümanları adem-i emniyet ve bir taraftan da sahâbet göstererek doğrudan doğruya kendi vapurlarıyla Avrupa ve Amerika'ya göndermek istiyorlar. Mikdârları mütefâvit olup, Rusya Tercümanı Mösyö Maksimof'un doğrudan doğruya sevk etmek istediği Ermeninin mikdârı yüze karîb olduğu ve bunların içinde iğtişâşa medhaldâr olup olmadığı henüz ma'lûm değilse de hâmîleri olan ecnebîlerin adem-i emniyetle buradan çıkarmak istemelerine ve bu makûlelerin ekserîsi teşebbüsât-ı fesâdiyyede medhaldâr olmak zannı gâlib bulunmasına nazaran kendilerine kânûnen bir mu'âmele îfâ olunamayacağı gibi emniyet dahi edilemeyeceği ma'rûzdur.

Beyoğlu Mutasarrıflığı'na Cevâben Yazılan 19 Ağustos Sene 1312 Târihli Telgrafnâme Sûretidir

Rusya Sefârethânesi'ndeki hademe hakkında Bâb-ı Âlice bir karâr ittihâz ve tarafıma bir emir olunmadıkca nezâretce bir şey yapılamaz. Binâ'en-aleyh karârdan evvel nakle teşebbüs olunur ise men' edilemsi.

[471] Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan Alınan 19 Ağustos Sene 1312 Târihli Telgrafnâme Sûretidir

Rusya Sefârethânesi'nde bulunan yüz kadar hizmetkâr Ermenilerin Rus kumpanyası vapurlarına i'zâmını ve yanlarına asâkir-i şâhâne terfîkını Rus tercümanı musırran beyân ettiğinden olunacak mu'âmelenin demincek istîzân edilmiştir. El-ân cevâb vürûd etmediğinden ve tercüman da ısrârında feka'l-âde sebât ile hemen şimdi yanlarına asâkir-i şâhâne terfîk olunarak vapura i'zâmlarını beyân eylediğinden bi'l-mecbûriyye Rus Sefârethânesi'ne asâkir-i şâhâne ve jandarma ve polis i'zâm kılınmış ve Hüseyin Paşa da me'mûr edilmiş ve merkûmlar vapura nakl edilmek üzere bulunmuş olduğundan, bunların denizde her ihtimâle karşı taht-ı nezâret-i fevka'l-âdede bulundurulmasını kemâl-i ehemmiyetle arz eylerim.

Beyoğlu Mutasarrıflığı'na 19 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Yazılan Telgrafnâme Cevâbı Sûretidir

Rusya Sefârethânesi'ndeki eşhâs hakkında bir saat evvel yazıldığı üzere Bâb-ı Âlice bir karâr verilmedikce nezâretce bir şey denilemeyeceğinden, bunlar tebe'a-i Devlet-i Aliyye'den iseler men'-i azîmetleri.

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye 19 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Yazılan Telgrafnâme Sûretidir

Rusya sefâreti tercümanı nezdine gelip Rusya Sefârethânesi'nde yüz kadar hademe olduğundan, hem Devlet- Aliyye'nin râhatı ve hem de kendilerinin râhatı için bu gece Rus kumpanyası vapuruna i'zâm edeceklerini ve esnâ-yı i'zâmda polis me'mûru bulundurulmasını beyân eylediğinden bahisle îcâb eden mu'âmele demincek Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan bâ-telgraf iş'âr ve istifsâr olunmuş ve eşhâs-ı merkûme hakkında Bâb-ı Âlice bir karâr ittihâz ve teblîğ olunmadıkca nezâretce bir şey yapılamayacağı cihetle karârdan evvel nakle teşebbüs olunur ise men' edilmesi cevâben teblîğ edilmiş olduğu hâlde şimdi mutasarrıfiyyet-i müşârun-ileyhâdan alınan telgrafda eşhâs-ı merkûmeye asker terfîk olunmaz ise kendi askerleriyle vapura irsâl olunacağını tercüman fevka'l-âde bir ısrâr ile beyân eylemesi üzerine kendi askerleriyle götürölüp de bir uygunsuzluk çıkarılmaktan ise asâkir-i şâhâne ile i'zâmları münâsib görüldüğünden Vehbi Paşa da hazır olduğu hâlde çâr u nâçâr asâkir-i şâhâne ve polis ve jandarma gönderildiği izbâr olunduğu ma'rûzdur.

Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye 25 Ağustos Sene 1312 Târihli Jurnal Sûretidir

Memâlik-i şâhânede Ermeni eşkiyası tarafından (nihilizm) ve (sosyalizm) ve (anarşi) tarzında îkâ' edilen envâ'-ı cinâyâtın mürettib ve mü'essisleri Rusyalı Ermeniler olup, hattâ Londra Hınçak Komitesi'nin re'îsi ve a'zâsı dahi Tiflis Ermenilerinden olmasına ve Rusyalı Ermeniler burada sefâretlerine istinâden her türlü teşvîkât ve tahrîkât-ı ihtilâl-kârânede bulunup zâbitaca bunlardan esbâb-ı müdâhaleden dolayı bin türlü müşkilât ile zâhire çıkarılan bile Mösyö Maksimof tarafından vukû' bulan taleb ve ısrâr üzerine mücâzât-ı kânûniyyeden kurtulmuş [472] olmaları burada bulunan diğer Rusyalı Ermenilerin cür'etlerini tezyîd eylemiş bulunduğuna ve bu hâl bi'l-vücûh câlib-i nazar-ı dikkat olduğuna binâ'en Bâb-ı Âlice bu bâbda bir tedbîr-i mü'essir ittihâzı husûsuna.

Mâbeyn-i Hümâyûn Başkitâbet-i Celîlesi'ne 25 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Yazılan Arîza Sûretidir

Hâdise-i mündefi'adan dolayı gerek maznûnen ve gerek adem-i emniyyete binâ'en celb ve tevkîf edilen Ermeniler için sefâret tercümanlarının tevâlî eden mürâca'atları hadd-i ma'rûfu ve âdâb-ı nezâketi tecâvüz etmekle beraber mu'âmelât-ı zâbitayı da tas'îb ve işkâl ve sâye-i me'âlî-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde bunlar için derece derece teşekkül eden komisyonlar tahkîkât ve tedkîkât ile iştigâl eylemekde bulunmasına binâ'en ba'de-mâ Devlet-i Aliyye

tebe'asından olan Ermeniler için mürâca'at edecek tercümanların ifâdât-ı vâkı'alarına mukâbil Hâriciye Nezâreti'ne mürâca'at eylemelerinin teblîğ ve tefhîmi Beyoğlu ve Üsküdar Mutasarrıflıklarıyla Polis Müdîrliği'ne ta'mîmen tavsiye ve iş'âr olunduğu berâ-yı ma'lûmât ma'rûzdur.

26 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Yazılan Arıza Sûretidir

Tüccâr-ı ecnebiyye mağazalarında ve bankalarda müstahden olup, hâdesi-i ma'lûmeden dolayı memleketlerine def' edilmekte olan Ermeni hamal ve bekçilerin yerine Karadağlılar alınmakta olduğu mevsûken müstahber olarak, bu hâle Karadağ'dan bir çok eşhâs geleceğine ve bunların huşûnet-i mizâc ve isti'dâd-ı tabîîlerine ve bir emâret-i müstakille tebe'asından olmalarına nazaran, burada tekessürleri şâyân-ı dikkat görüldüğü arz-ı hâk-i pâ-yı âlî-i cenâb-ı cihân-bânîleri kılınmış olduğundan, bu bâbda zâbitaca olan mülâhazâtın atebe-i seniyye-i velî-ni'met-i bî-minnet-i a'zamîlerine arz ve iş'ârı hakkında şeref-sâdır olup, başkâtib bey kulları tarafından bâ-tezkire-i husûsiyye teblîğ buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîleri kemâl-i ta'zîm ile telakkî olundu. Bu teşebbüs-i sahîh, şimdi değil bir sene evvelden beri ba'zı gazino ve emsâli mahallerde cârîdir. Hattâ Mavroyani Paşa kullarında görüldüğü günden i'tibâren binek arabalarının üstüne birer Hırvat oturmak da moda hükmünü almış idi. Hâdiseden sonra da Hırvat istihdâmı tezâyüd ediyor. Ma'a-mâ-fîh bu teşebbüsde dahi sefârât-ı ecnebiyye tercümanlarından ba'zı muta'assıbların teşvîkâtı olacağı bedîhîdir. Hattâ sefâret tercümanlarından birinin : Ermeni hamal ve bekçileri sürüyorsunuz, [473] bunların yerine Müslümanları mı kullandıracaksınız? Bu hem olamaz, hem de sû-i te'sîr bulmuş olur, demiş olduğu müstahberât-ı mevsûkadandır. Ma'a-hâzâ bu gibi teşvîkât-ı bed-hâhâne ve ta'assub-kârâneye ve Hırvatların tekessüründe derkâr olan mahzûra mukâbil Şehr Emânetince vesâ'it-i münâsibe ile bu gibi hamal ve bekçi istihdâm eden esnâfa Hırvatların istihdâmındaki mahzûrdan ve bunların hizmetini görecek memleketimizde İslâm ve Rumlardan pek çok adamlar bulunacağından bahisle sûret-i husûsiyye ve gayr-ı resmiyyede olarak vesâyâ ve Ticâret Nezâreti idâresinde bulunan Ticâret Odası vâsıtasıyla da tüccâra o yolda ihbârât icrâsı te'mîn-i maksada kifâyet edebilir gibi mütâla'a olunuyor ise de, isâbet ve kerâmet; mücerred irâde ve fermân-ı celîl velî-ni'met-i bî-minnet-i a'zamîlerinde olacağının arz ve beyânına cür'et eylerim.

**Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'yle
Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye 28 Ağustos Sene 1312 Târihiyle
Yazılan Jurnal Sûretidir**

Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan şimdi alınan ve câlib-i nazar-ı dikkat bulunan tezkirenin bir sûreti merbûtan arz ve takdîm kılındı. Mösyö Maksimof'un her ne maksada mebnî ise bu yoldaki harekâtı evvel ve âhir arz olunduğu üzere dâire-i nezâketi tecâvüz etmiş ve tedâbîr ve icrâ'ât-ı zâbıtayı hakîkaten işkâl etmekte bulunmuş olmasına nazaran, mûmâ-ileyhin harekât-ı vâkı'asına nihâyet verdirilmesi lüzûmu Bâb-ı Âlî'ye yazılmış olduğu ma'rûzdur.

Arîza ve Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye Yazılan Jurnal Sûretidir

Rusya vapuruna ilticm eden Ermenilerden vukû' bulan mürâca'ât üzerine buraca âile sâhibi olanlar dışarı çıkarılmak üzere zâbıtaca her türlü teshîlât ve mu'âvenât tamâmıyla îfâ edildiği hâlde Rusya Sefâret me'mûrları tarafından hiç bir ahde muvâfık olamayacak sûretde dışarı çıkarılan Ermenilerin yanına birer Rus askeri terfîk edilerek dâire-i zabtiyyeye gönderildikleri ve mu'âmelenin Ermenilere ne derece cür'et vereceği ve ahâlî-i İslâmiyyece nasıl te'sîr ve hayretle telakkî edileceği muhtâc-ı arz ve îzâh olmadığı ve zikr olunan Rus askeri buradan hüsn-i sûretle def' edildiği ma'rûzdur.

**Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Mülûkâne Kâtib-i Sâni-i Atûfetlü Ahmed İzzet
Beyefendi Hazretleri'ne 29 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Yazılan
Arîza Sûretidir**

Bankda tahaşşüdle îkâ'-ı şûriş ve ihtilâle cür'et eden anarşistlerden mecrûhan Rusya Sefârethânesi'ne nakl edilmiş olan beş şahsın me'mûr irsâliyle [474] ifâdelerinin alınmasına Rusya Sefâreti Ser-tercümanı Maksimof tarafından muvâfakat olunduğuna dâir savb-ı âlîlerinden gönderilen haber üzerine, bir kaç gündür me'mûr gönderiliyor ise de bugün yarın cevâbıyla geçirildiği gibi, bugün de Müstantık Midhat Bey i'zâm olunmuş ise de cerîhaları ağır ve binâ'en-aleyh kendileri ifâde vermeğe gayr-ı muktedir olduğundan bahisle cevâb verilmiş ve revîş-i hâle ve müstantıkın hissiyâtına nazaran merkûmların ifâdesi aldırılmak istenilmediği ve bir kaç gün sonra Mösyö Maksimof'un tertîbiyle bunların tebdîl-i havâyâ ihtiyâclarından bahisle, buradan aşırılmak istenilmesi maznûn bulunmuş olduğu ma'rûzdur.

Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 4 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Tezkire Sûretidir

Bugün de Dersa'âdet Limanında Varna, Pire [ve] Galos'a müteveccihen hareket eden İngiliz, Yunan, Gürcü, İtalya vapurlarıyla sefâret-i ecnebiyye tarafından dört yüz otuz sekiz Ermeni sevk ve i'zâm olunup zâbıtaya kat'â ma'lûmât verilmemiş olduğuna ve tebe'a-i Devlet-i Aliyye'den bulunan Ermeniler hakkında sefâret-i ecnebiyyenin şiddetle göstermekte olduğu himâyete inzimâm eden ve usûl ve kavâ'id-i düveliyyeye tevâfuk etmeyen bu mu'âmelesi, çünkü bunlar miyânında zâbıtanın hasbe'l-tahkîkât ta'kîb etmekde olduğu bir çok eşhâs-ı mefsedet-ihtisâs bulunmasından dolayı zâbıtayı sahîhan müşkilât içinde bırakmakta ve ibzâl olunan bunca mesâ'î semeresiz kalmakta olduğuna binâ'en Bâb-ı Âlice bir çâre-i âcil bulunarak bu mu'âmeleye nihâyet verdirilmesi menû-tı re'y-i sâmi-i cenâb-ı sadâret-penâhîleridir. Ol bâbda.

Makâm-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 6 Eylül Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Ermeni anarşistleri hakkında olan tahkîkât kemâl-i ehemmiyyetle cârî olup, fedâ'îlerden bu kerre derdest edilen ve İranîlik iddi'âsında bulunan Frangöl nâm şahıs irâ'e edeceği bir bağçeye on beş kadar humbara ve on bir kadar da revolver ve fedâ'î bölükbaşısı olup, mevkûf bulunan ve hânesi bağçesinde on beş humbara bulunmuş olan Stepan nâm şahıs da hânesinin irâ'e edeceği mahalline on altı humbara ve onbeş kadar revolver ve fişenk ve derûnunda ne olduğunu bilemediği bir teneke ihfâ eylediğini ikrâr etmelerine binâ'en, merkûmân îcâb eden me'mûrlara bi't-terfîk Üsküdar'a gönderildikleri ve hâsıl olacak netîcenin ba'de arzı tabî'î bulunduğu ma'rûzdur.

[475] Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 6 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Fedâ'îlerden Frangöl ve Stepan nâm şahısların hânelerinde ihfâ eylediklerini ikrâr ettikleri humbara ve revolver ve fişenk ve sâireden dolayı taharri icrâsı için merkûmân îcâb edenlere me'mûrlara bi't-terfîk Üsküdar'a gönderildikleri demincek jurnal-i kemterânemle arz olunmuş idi. Bunlardan Frangöl'ün hânesi bağçesinden ve duvar aralarından sabun kalıbı şeklinde sekiz ve müdevver altı ki cem'an on dört humbara ve muhtelif mahallerden dört aded revolver ve bir takım evrâk zuhûr eylediği ve taharriyâta devâm olunmakta bulunduğu ma'rûzdur.

Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 6 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Sâye-i mevaffakiyyet-vâye-i cenâb-ı pâdişâhîde derdest olundukları demincek arz olunan humbara ve revolverlerden başka komite ru'esâsından taht-ı tevkîf ve isticvâbda bulunan Stepan'ın ikrârı üzerine Üsküdar'daki hânesi bi't-taharrî sabun kalıbı şeklinde beş ve müdevver on iki cem'an on beş aded humbara ile on yedi revolver ve bir kama ve beş yüz kadar revolver fişengi ve bir mikdâr dinamit tozu zuhûr etmiş ve bunlarla iki saat evvel yine o civârda derdest edilmiş olan ma'rûzu'l-mikdâr humbaralar Selâmsız Karakolhânesi'nde taht-ı muhâfazaya alındığından bunların me'mûr-ı mahsûs irsâliyle Tophâne-i Âmire'ye nakli şimdi bâ-tezkire müşîriyyet-i celîleye iş'âr edilmiş olduğu ma'rûzdur.

Arîza ve Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 7 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Üsküdar'da Selâmsız'da kâ'in Karabet'in fabrikasında i'mâl ve o civârdaki hânelerde ihtifâ olup bi't-taharrî ashâbıyla beraber derdest edildiği arz kılınmış olan humbaralardan dolayı icrâsına müsâra'at olunan tahkîkât-ı istintâkiyye netîcesi olarak dün gece nezâretde gönderilen me'mûrîn-i mahsûsa ma'rifetiyle Beyoğlu'nda Karnaval Caddesinde İskuhi kadının hânesinde icrâ kılınan taharriyâtta bir aded humbara tıpası ve on iki deste revolver fişengi ve humbaraları nakle mahsûs sandık ve boş bir çanta zuhûr ettiği gibi mezkûr hânenin zemîn katında üzeri toprakla örtülmüş bir mahzen keşf olunarak derûnunda üzerleri kapsüllü tahmînen on beş-yirmişer kıyyelik altı aded humbara ile iki gaz [476] sandığı memlû eczâ-i nâriyye ve henüz adedi gayr-i mu'ayyen humbara ile kezâlik gaz sandıklarında evrâk ve edevât-ı sâire bulunmuş ise de çıkarılması tehlikeli olduğundan bunları çıkarmak için Tophâne-i Âmirelerinden me'mûr istenilmiş ve mezkûr hâne ve mahzen taht-ı muhâfazaya aldırılmış olduğu ve netîcenin arzı tabîî bulunduğ ma'rûzdur.

Arîza ve Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 7 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Humbara i'mâl edilgi evvelce arz olunan Üskadar'da Selâmsız'da kâ'in Karabet'in fabrikası ve zâbıtaca bi't-taharrî mezkûr fabrikada bulunan bir takım âlât ve edevâtı Tophâne-i Âmire'den resmen celb edilmiş olan me'mûrîn-i fenniyye ma'rifetiyle yegân yegân mu'âyene ve tedkîk olunarak humbaraların mezkûr fabrikada i'mâl edildiği fennen tebeyyün eylemiş ve ol bâbda itâ

eyledikleri resmî rapor ve zeylinde muharrer zabtın birer sûreti leffen takdîm kılınmış olmağla, ol bâbda.

Me'mûrîn-i Fenniyye Tarafından Tanzîm ve İ'tâ Olunan Rapor ile Zeylinde Muharrer Zabıt Sûretidir

Aldığımız emir üzerine bu cum'a günü saat on râddelerinde Üsküdar'da Selâmsız'da kâ'in olup, humbara i'mâl edildiği beyân olunan Mikail ve Serkiz'in döküm fabrikasına geldik. İcrâ ettiğimiz tedkîkât-ı fenniyye ve mu'âyenede humbara i'mâlinde isti'mâl edilen iki aded masyebors ve bir aded humbara tıpası ve bir aded mu'âyene potası ve on aded ufak somun ve humbaraların tıpa deliğini torna etmek üzere mak'ab ki altında görülen ve humbara konulup torna edilmesinden ezilmiş ve yuva peyda etmiş olan tahta ve eşyânın hânesinden humbaraların çıktığı söylenilen ve Zabtiye Nezâreti'nde tarafımıza irâ'e edilen dökme parçalarının aynı ya'nî o ma'den ve hamurdan demir parçaları zuhûr eyledi. Şu zuhûr eden edevâta nazaran humbaraların bu fabrikada i'mâl olduğuna fennen şübhe kalmadığını mübeyyin işbu rapor tanzîm ve i'tâ kılındı. Fî 6 Eylül sene 1312.

Fabrika-i mezkûr dökmeçi
üstâdından ve Yedikule'de
Hacı Hüseyinağa Mahallesi
sâkinlerinden

Fabrika-i mezkûr dökmeçi
üstâdından ve Yedikule'de
Hacı Hüseyinağa Mahallesi
sâkinlerinden

Zeytinburnu fabri-
ka-i hümayûnunda
Dökmeçi Kolağası

İsmâil

Ahmed Edhem

Hüseyin

Mu'ahharan dökülmüş olan kumun içinde humbaranın yuvası aynen müşâhede edilip, bir sûret-i münâsibe ile alınmış ve şu hâl dahi aslâ şübhe bırakmamıştır.

İsmâil

Ahmed Edhem

Hüseyin

[477] Zabıt Varakası Sûreti

Eylül'ün altıncı Cum'a günü, saat on karârlarında firârî erbâb-ı mefse-
detten Mikail ve birâderi Serkiz'in Üsküdar'daki [Selâ]msız'daki dökümhânesine
bâlâda mühürleri mevzû' bulunun fen me'mûrları ile birlikte gelindi. İcrâ kılınan
taharriyât ve tedkîkâtda bir aded tesviye edilmiş humbara tıpası ve bir aded

humbaraların tornasını i'mâl eden mak'ab ile bir pota ve bugün Frangöl'ün irâ'e eylediği bağçede zuhûr etmiş olan on dört aded humbaradan birisinin üzerinde görülmüş olan ve somun ta'bîr edilen tornalı demirin aynından on aded ve bir takım derûnlarında ne olduğu tedkîkât-ı fenniyye ile anlaşılabilir mâyî' ve dinamit i'mâline mahsûs eczâ' olması me'mûl bulunan yedi-sekiz şişe zuhûr etmiş ve fen me'mûrlarının bâlâdaki raporu mücebince humbaraların bu fabrikada i'mâl olunduğuna bizce kanâ'at-ı vicdâniyye hâsıl edilmiş olduğunu mübeyyin işbu zabıt varakamız tanzîm ve mezkûr edevât ile getirilmiştir. Fî 6 Eylül sene 1312.

Selâmsız Nizâmiyye
Karakolhânesi'nde
me'mûr Yüzbaşı

İstanbul Polis Meclisi
Re'îsi

Karakolhâneler Müfettişi
Miralay

Ahmed Muhtar

Hüseyin Hüsnü

Hüseyin Dâim

Üsküdar Ciheti
Kumandanı Mu'âvini,
İkinci Livâ Kumandanı
Mirlivâ

Nizâmiyye Tahkîk
Me'mûrlarından

Çinili Merkezinde
müstahdem Jandarma
Yüzbaşı

Saîd

Şemsi Hâlid

İsmâil

Çınar Karakolhânesi'nde müstahdem
polis çavuşu

Nizâmiyye tahkîk me'mûrlarından

Mehmed Ali

Mehmed Cemâl

**Karakolhâneler Müfettişliği'yle Polis Meclisi Riyâsetinden 7 Eylül
Sene 1312 Târihiyle Beyoğlu'ndan Keşide Olunan Telgrafnâme
Sûretidir**

Bir çok dinamit kapsül ve lağım atmak için fitil ve Truşak gazeteleri ve matbû' risâleler ve komitenin yedi kişi bir arada fotoğrafı ve müstensih makinesi ve yağlı kâğıdlara çekilmiş evrâk daha zuhûr eyledi. Mührün burada

isti'mâl olunduğuna şübhe yoktur ve hakkı mühürde tezâhür edecek ve mezkûr fotoğrafa Ali Çavuş ile irsâl kılındı. Fermân.

[478] Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 3 Eylül Sene 1312 Târihli ve Altı Yüz Elli Sekiz Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Zeytunluların Haçinlilerle ittihâd ederek fesâd îkâ'ına teşebbüs edecekleri hakkındaki ihbârâtın kizb ve iftirâdan ibâret olup, dâire-i itâ'atdan ayrılmamağa ahd ve yemîn eylediklerine dâir Zeytun'da bulunan ba'zı ru'esâ-yı rûhâniyye ile mu'teberân tarafından i'tâ olunup Haleb vilâyet-i celilesinden tesyâr olunan mazbatanın sûret-i muhricesi Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle leffen tesyâr kılınmış olmağla, ol bâbda.

Ru'esâ-yı Rûhâniyye ile Mu'teberân Tarafından Verilip bâ-Tezkire İrsâl Kılınan Mazbata Sûretidir

Kazâmız ahâlîsinin ahvâl-i mâziyye-i muzırrası mülâbesesiyle umûmiyyetle ikmâl-i enfâs-ı ma'dûde-i hayât nokta-i mühlikesinde bulunmuş iken mahzâ sâhib-i merhamet-i mücesseme olan velî-ni'met-i bî-minnetimiz şevket-me'âb efendimiz hazretlerinin eltâf-ı celîle-i şehriyârî ve inâyât-ı adâlet-güsterîleri muktezâ-yı âlîsi olarak nâ'il olduğumuz afv-ı âlî-i tâc-dârî cümlemizi de tahlîs ve ihyâ eylediği müsellemmâtdan olduğu gibi sâye-i satvet-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhîde âsâyiş-i mahallîmizin dilhâh-ı âlî vechile tamâmiyle i'âdesinde müşirimiz devletlü Edhem ve kumandanımız sa'âdetlü Ali Paşalar hazerâtının leyl ü nehâr bilâ-ârâ îfâ buyurdıkları himemât-ı aliyye-i ahâlî-perverâneleri sâyesinde refâh ve emr-i ta'ayyüş-i bendegânemiz dahi te'mîn edildiğinden fî-mâ-ba'd zîr-i cenâh-ı cenâb-ı mülk-dârîde âdâb-ı tâbi'iyet ve ubûdiyyet dâiresinde hizmet etmeye va'ad ve saltanat-ı seniyyeye çeşm-i ihânetle bakanın gözleri kör ve adâletden mehcûr olsun diye ahd etmiş iken, ba'zı garazkârânın tasnî'ât ve müfteriyâtı semeresi olarak bu kerre Patrikhâne tarafından âcizlerine keşîde kılınan telgrfnâmede gûyâ kazâmız ahâlîsinin bir kısmı hâlâ vâdî-i şekâvetde pûyân ve yaylalara çıkmakta bulunan ahâlî-i Müslimeyi iz'âc etmekde olduklarından, keyfiyyet Mâbeyn-i Hümâyûn'a kadar aks ederek netîcesi vahîm olmağla nesâyih-i lâzîmenin icrâ ve o gibi hâlât-ı muzırradan sarf-ı rû olunması izbâr buyrulduğu ma'a't-te'essûf okunmuştur. Hâlbuki bi'l-umûm kazâmız ahâlîsi nâ'il oldukları şu inâyet-i cihân-kıymet-i zillu'llâhînin îfâ-yı hakk-ı teşekküründen âciz bulundukları ve iş ve güçleriyle iştigâl eyledikleri ve velev cüz'î olsun, bir gûnâ vukû'ât-ı âdiyye dahi bulunmadığı ve âsâyişin ber-kemâl olduğu şu esnâda Zeytun'un mahv ve itlâfını arzulayanın fikr-i fâsidine bilâ-tahkîkât i'timâdla husûs-ı ma'rûzun izbâr ve işâ'ası hakîkaten ahâlî-i bî-çâregân kullarını lücce-i elem ve esefe gark

eylemiştir. Zîrâ keyfiyyet-i mezkûrenin isnâdı mahzâ yeni baştan gasb-ı Hükûmet-i Seniyyeye uğratmak ve ahâlî miyânelerinde hâsıl olan muhabbetden mahrûm ve nâm-ı âcizânemizi bir kat daha [479] lekedâr etmek maksadına mübtenî idüğü derkâr bulunmuştur. Binâ'en-aleyh bu kerre husûs-ı ma'rûzdan dolayı icrâ-yı nesâyih için Mar'aş papaslarından Der Dikran ve Der Artin Efendiler kazâmıza gelmişler ve dâire-i itâ'atda yaşamaklığımız nasîhat edilmiş ise de nasîhat edecekleri madde-i asliyyenin esâsı olmadığı mûmâ-ileyhimâca da tahakkuk eylediği gibi öyle hâlât-ı nâ-marziyyenin kat'iiyen vukû' bulmadığı hükûmet-i mahalliyyemiz kumandan-ı zî-şânımız taraflarından dahi cevâben iş'âr olunacağı tabî'î bulunmuş ise de artık isti'tâf-ı ma'delet ve protesto zımında hâk- pâ-y-i sâmi-i hazret-i mutasarrıf-ı âsafânelerine ilticâ ve dehâlet eylediğimizden icrâ-yı icâbı vâbeste-i re'y-i razîn-i isâbet-karîn-i mün'imâneleri bulunmuş olmağın, ol bâbda. Fî 7 Ağustos sene 1312.

Arıza ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 7 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde bulunduğu demincek arz olunan humbara ve sâir edevât-ı muhribenin Üsküdar'daki fabrikadan yük arabasıyla Beyoğlu cihetine nakl edildiği tahkîkât-ı vâkı'adan müstebân olarak ve arabacı celb ve isticvâb edilerek, onun delâletiyle Beyoğlu cihetinin humbara ve sâire tevzî'i için merkez ittihâz edilmiş olan ve arz olunan hâne keşf edilmiş ve zuhûr eden humbara ve sâirenin külliyyet ve cesâmetine nazaran bunun keşfi muvaffakiyyât-ı celîle-i hazret-i hilâfet-penâhî âsâr-ı bâhiresinden bulunmuş olduğu ma'rûzdur.

Arıza ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 7 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde Ermeni anarşistlerini bugün Beyoğlu'nda keşf olunan dinamit ve humbaraların merkez-i tevzî'inde zuhûr eden yirmi-yirmibeş kıyyelik humbaralardan lağım atmak için dinamit fitillerinden ve kapsüllerden mâ'adâ Truşak Komitesi'nin evrâk ve resâ'ili komite a'zâsının resimleri ve bir nev'i istinsâh makinesi dahi zuhûr eylemiş ve komitenin Beyoğlu için merkezi burası olduğu tahakkuk eylemiş bulunduğu ma'rûzdur.

[480] Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'yle Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî'ye 7 Eylül Sene 1312 Târihiyle Ayrı Ayrı Yazılan Arîza ve Jurnal Sûretidir

Sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde Beyoğlu cihetinde bu kerre keşf edilen humbara ve dinamit deposunda zuhûr eden humbara ve dinamitlerin bi'z-zât görmek arzusıyla İngiliz ve Fransız sefirleri tarafından başka başka birer tercüman gönderildiği Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan yek-diğerini müte'âkib alınan telgrafnâmelerden müstebân olarak arz ve beyândan müstağnî olduğu üzere bu gibi muvaffakiyyetlere inanmamak istedikleri ma'lûm olduğundan ve görmekde mahzûr olmadığından, fakat patlamak tehlikesi olmadığı hâlde onlar ve daha mürâca'ât edeceklerine uzaktan irâ'e ettirilmesi cevâben Mutasarrıfiyyet-i müşârun-ileyhâya yazıldığı ve ma'a-mâ-fih her işiten ecnebî gidip görmek isteyeceği derkâr olup, binâ'en-aleyh mezkûr humbara ve dinamit ve sâirenin tûl müddet orada durdurulması mahzûrdan sâlim olamayacağından ve me'mûr irsâliyle kaldırılması taraf-ı çâkerânemden Tophâne-i Âmire Müşîriyyet-i Celîlesi'ne evvelce yazıldığından, ta'yîn olunacak me'mûrun müsâra'aten irsâli için müşîriyyet-i müşârun-ileyhâya emr-i ekîd i'tâsı lüzûmu ma'rûzdur.

Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 5 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Dün gece Üsküdar'da bi't-taharrî derdest edildikleri arz olunan humbaralardan başka Selâmsız'da bu humbaraların i'mâl edilmiş olduğu Karabet'in demir fabrikası dahi taharrî olunarak bir çok humbara parçaları zuhûr etmiş ve fabrikanın humbaraları i'mâl eden makine ve âlât ve edevâtı mahkemeye gösterilmek üzere bâb-ı zabtiyeye celbi derdest bulunmuştur. Dün gece elde edilen humbaracılardan ve Komite ru'esâsından Ağya hîn-i istintâkında nezdinde bulunan kırk humbara ile revolveri Üsküdar'da Filipos ile tablekâr Karabet'e verdiğini ikrâr eylemiş ve bunların da derdeslerine teşebbüs olunmuştur. Elde edilen merkûm Ağya'dan başka rufekâ-yı mefsedetinden Stepan ve Leon ve dökmece Karabet dahi derdest edilmiştir. Fabrikada bi'z-zât humbaraları i'mâl edenlerden Serkiz ile Mikail'in İran Kançılaryası vâsıtasıyla Varna'ya firâr etmek üzere dün Üsküdar'dan çıkıp İran Kançılaryasına gittikleri [481] ve müte'âkıben bir Acem gelip bunların eşyâsını aldığı cümle-i tahkîkâtdan olmasına ve bu gün Varna'ya müteveccihen hareket eden vapurlarda bu nâmlarda Ermeni bulunmamasına binâ'en bunların el-yevm İran Kançılaryasında muhtefî olmaları ihtimâliyle zâbıtaya teslîmleri zımnında konsolos nezdinde me'mûr-ı mahsûs gönderilmiş ve netîce-i tahkîkât ve taharriyâtın başkaca arzı tabîî bulunmuş olmağla, ol bâbda.

**Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'yle
Makâm-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 7
Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir**

Kürkçü Stepan'ın Kuzguncuk'da kâ'in hânesinde dün gece icrâ ettirilen taharriyâtda iki aded revolver bir kama ve bir çok fişenk ve fedâîlere mahsûs elbise zuhûr etmekle bi'l-ahz icrâ-yı îcâbına ibtidâr ve ma'a-mâ-fîh ta'mîk-i tahkîkât ve taharriyâta devâm olunduğu ma'rûzdur.

**Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 8
Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir**

Selâmsız Ermeni Kilisesi'nin bugün taharriyâtında sabun kalıbı şeklinde bir humbara ve bir takım esliha zuhûr etmiş ve tahkîkâta devâm edilmekte bulunmuş olduğu ma'rûzdur.

**Arîza ve Makâm-ı Sadâret-penâhî'ye ve Dâhiliye Nezâret-i
Celîlesi'ne 7 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir**

Sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde Beyoğlu'nda Karnaval Caddesi'nde kâ'in İskuhi'nin hânesinde zâbıtaca keşf olunduğu arz edilmiş olan komitenin şimdi mührü dahi zuhûr etmiş ve ma'a-mâ-fîh idâme-i taharriyât edilmekde bulunmuş olduğu ma'rûzdur.

[482] İskuhi'nin Hânesinde Zuhûr Eden Mühürlerin Tatbîkidir:

**Arîza ve Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye 8 Eylül Sene 1312
Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir**

Beyoğlu'nda Karnaval Caddesi'nde İskuhi kadının hânesinde keşf olunan humbara ve dinamit ve sâire mahzeninde sûret-i mahsûsada i'mâl ettirilmiş olduğu hâlde elde edildiği demincek arz olunan altmış beş aded provalı anahtar ile yedi aded maymuncukdan mâ'adâ bu kerre on bir anahtar ile bir maymuncuk daha zuhûr etmiş olduğu ma'rûzdur.

Arîza ve Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye 8 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Sâye-i kudret-vâye-i hazret-i pâdişâhîde Beyoğlu'nda Karnaval Sokağı'nda İskuhi kadının hânesinde keşf olunan humbara ve dinamit ve sâire mahzeninde sûret-i mahsûsada i'mâl ettirilmiş altmışbeş aded provalı anahtar ve yedi aded maymuncuk dahi elde edilmiştir. Âdî vakitlerde bunlara gerçi hırsız âlât ve edevâtı denilmekle iktirâ olunabilir ise de hâlen cârî bulunan harekât-ı iğtişâ-şiiyyeye ve mezkûr hânenin hırsız yatağı değil, en şerîr ve müdhiş bir komitenin humbara ve dinamit deposu olmasına ve cümlesi yeni ve gâyet i'tinâlı yapılmış şeyler bulunmasına nazaran zikr olunan anahtar ve maymuncukların erbâb-ı fesâdın kendilerine karârlaştırmış oldukları emâkin-i ecnebiyye kapılarını sühûletle açıp ve içeriye girip humbara atmak ve isti'mâl-i silâh etmek gibi bir maksad-ı mel'ûnâneyi te'mîn ve teshîl için tehyî'e ve ihzâr edilmiş olacağı bî-iştibâh olmağla ma'rûzdur.

[483] Arîza ve Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Yazılan 8 Eylül Sene 1312 Târihli Jurnal Sûretidir

Sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde Beyoğlu'nda Karnaval Caddesi'nde İskuhi kadının hânesinde zâbıtaca keşf olunan mahzende bi't-taharrî zuhûr eylediği dünkü arîza-i müte'addide-i çâkerânemle arz edilmiş olan muhtelifü'l-ecnâs humbara ve edevât-ı sâirenin mikdârı ve müfredâtını mübeyyin pusula merbûten arz ve takdîm kılınmış ve komiteye mahsûs iki kıt'a mühürde bulunmuş olduğu ma'rûzdur.

Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan bâ-Tezkire Gönderilen Mazbata Sûretidir

Tophâne-i Âmire Müşîriyyet-i Celîlesi'nden aldığımız emir üzerine bugün saat dokuz buçukda Beyoğlu'nda Karnaval Caddesi'nde İskuhi kadının hânesine gidilerek zemîn katında içerisi kazılmış ve toprağı bir cihete yığılmış ev altının bir kenarında yetmiş beş santimetre kutrunda dâirevî bir delik görülmekle mu'âyene olundukda üç metre derin olduğu ve etrâfı tuğla ile i'mâl edilip zîr-i zemînde, altı metre murabba'ında açık bir mahzene vâsıl olduğu anlaşılmış bulunduğundan mahzenin her tarafı araştırıldıkda merbût defterde müfredâtı vechile ve bi'l-etrâf arz ve ta'rîf olunan humbara ve eczâ-i nâriyye ile eşyâ-yı mütenevvi'a zuhûr eylemiş ve bunlardan tehlikeli olanların kâffesi ayrı ayrı ve sandıklara yerleştirilerek kazâ zuhûru men' edilmiş olduğu hâlde Baruthâne-i Âmire'ye gönderilmek üzere gelen me'mûr Kaymakam Âsım Bey'e teslîm olduğu gibi Tophâne'ye âid olmayan eşyâ ve edevâtın mahkemeye tevdî'i

îcâb eylediğine dâir Polis Meclisi Re'îsi Hüseyin Hüsnü Efendi tarafından beyân olunmağla matba'a hurûfu ile revolver fişenkleri ve mühürler ile muhtelif Hınçak ve Truşak Komitelerinin gazete ve evrâkı ile ba'zı Ermenilerin fotoğrafları mûmâ-ileyh Hüsnü Efendi'ye teslîm olunmağla, ol bâbda.

Dâire-i mezkûre
a'zâsından

Dâire-i mezkûre
a'zâsından

Tophâne-i Âmire Meclisi
Tecrübe ve Mu'âyene
Dâiresi a'zâsından

Binbaşı Hıfzı

Miralay Ali Refîk

Mirlivâ İsmâil Hakkı

**[484] Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan bâ-Tezkire Gönderilen Müfredât
Pusulası Sûretidir**

Adet

Yirmisekiz santimetre kutrunda pik demirinden ma'mûl tahmînen seksen memeli on üç kilo sikletinde ve üzeri Ermeni Komitesi'ne mahsûs Ermenice yazılı kebîr humbara	5
Pik demirinden ma'mûl üzerleri memeli memlû humbara	3 kapsüllü vasat 9 kapsüllü sagîr
Sabun kalıbı şeklinde kapsülsüz memlû humbara	3
Humbara memesi-paket	11
Dinamit kapsülü-kutu	3
Klorat de potas-dirhem	50
Humbaralara mahsûs âdî kapsül-kutu	1
Humbaraları iş'âle mahsûs nitro gliserinle memlû ince şişe boru	28
Lağım fitili-metre	20 pamuklu 20 katranlı
Revolver fişengi-kutu	9 9 milimetre kutrunda 1 vinçester 1 7 milimetre kutrunda 1 12 milimetre kutrunda
Humbara meme deliklerine mahsûs ölçü	2

Humbara imlâ deliklerine mahsûs miftâh	2
Tenekeden ma'mûl dinamit kalıbı	1
Müstensih mürekkebi almağa mahsûs çuhâlı kurşun levha	1
Müstensih silindiri	1
Bir paket derûnunda muhtelif cesâmetde matba'a hurûfu	1
Truşak ve Hınçak gazete ve i'lânnâmeleri ve muhtelif fotoğrafiya ve resimler	
Ermeni Komitesi'ne mahsûs mühür	1 beyzî
	1 müdevver

Kalem-18. Yalnız onsekiz kalemdir.

[486] 9 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Arıza Sûretidir

Hâdise-i mündefi'ada Ermeni erbâb-ı fesâdı tarafından endaht edilen humbaraları Selâmsız'da ahîren zâbıtaca keşf edilmiş olan demir fabrikasında i'mâl eyledikleri tahakkuk etmiş ve ferceyâb-ı firâr olmuş olan Serkiz ve birâderi Mikail ile Üsküdar ciheti Ermeni Komitesi ru'esâsından olup i'mâl ve tevzî'inde bi'l- fi'l hizmet eden araba demircisi Onnik Mirasyediyan nâm müfsidlerin birer kıt'a fotoğrafiyaları leffen arz ve takdîm kılınmış ve bunların her tarafça kemâl-i ehemmiyyetle taharrîleri zımnında fotoğrafiyalarından birer kıt'ası iktizâ edenlere gönderilmiş olduğu ve netîcesinin arzı tabî'î bulunduğu ma'rûzdur.

Ermeni Erbâb-ı Mefâsidi Yedlerinden Alınıp ve Hâne ve Meskenlerinde Zuhûr Edip Cânib-i Zâbıtan Tophâne-i Âmire'ye Teslîm Edilmiş Olan Humbara ve Revolver ve Tüfenk ve Kama ve Sâire Gibi Âlât ve Esliha ile Ba'zı Elbisenin Müfredâtını Mübeyyin Defterdir

(İSTANBUL VE ÜSKÜDAR CİHETİ)

15 Ağustos sene 1312 târihiyle Sulumanastır'da dökmeçi Karnik'in hânesinde zuhûr eden 20 revolver fişengi, bir bıçak.

16 Ağustos sene 1312 târihiyle Samatya'da miyâncı Karnik'in hânesinde zuhûr eden bir revolver, onbeş revolver fişengi.

18 Ağustos sene-i minhu târihiyle kuyumcu Mühürdad'ın hânesinden zuhûr eden bir revolver, bir aded humbara.

15 Ağustos sene-i minhu târihiyle Samatya'da aynacı Artaki'nin hânesinden çıkan bir aded revolver.

15 Ağustos sene-i minhu târihiyle Samatya'da aynacı Artaki'nin hânesinden çıkan bir aded revolver.

15 Ağustos sene-i minhu târihiyle Samatya Ermeni Kilisesi derûnunda kâ'in zükûr mektebinden zuhûr eden humbara, üç aded.

15 Ağustos sene-i minhu târihiyle Samatya'da dellâl Misak'ın hânesinde zuhûr eden bir revolver, yedi aded humbara.

15 Ağustos sene-i minhu târihiyle Sulumanastır'da kâ'in Ermeni Kız Mektebi'nden zuhûr eden bir aded dinamit kapsülü ve dört kutu âdî kapsül, üç revolver ve otuz altı aded humbara.

[487] 19 Ağustos sene 1312 târihiyle Samatya'da yaymacı Simon'un hânesinde zuhûr eden yedi aded humbara.

17 Ağustos sene-i minhu târihiyle Kadıköyü'nde kâ'in Avadis'in hânesinde derdest edilen bir aded revolver ve beş aded revolver fişengi.

29 Ağustos sene-i minhu târihiyle Samatya'da matba'acı Sahak'ın hânesinden çıkarılan iki aded revolver ve elli revolver fişengi ve bir aded humbara.

5 Eylül sene-i minhu târihiyle İcâdiye'de terlikçi Stepan'ın hânesinde zuhûr eden üç aded dinamit fişengi, bir dinamit kapsülü, bir mikdâr âdî kapsül, yüz elli dirhem klorat de potasyum ve on yedi revolver ve dört yüz fişenk ve on beş aded humbara.

5 Eylül sene-i minhu târihiyle [bu] def'a Stepan'ın hânesinde derdest edilen bir mikdâr âdî kapsül, dokuz revolver, yüz revolver fişengi, on altı aded humbara, bir çok humbara derûnuna konulmak için demir parçası.

6 Eylül sene-i minhu târihiyle Üsküdar'da Bülbülderesi'nde Avak'ın hânesinden zuhûr eden dört aded revolver, elli aded fişenk, on dört aded humbara.

6 Eylül sene-i minhu târihiyle Serkiz ve Mikail'in Üsküdar'da kâ'in dökümhânesinden çıkan bir aded istinsâh makinesi, üç aded humbara modeli, on aded humbara parçası, bir aded humbara tıpası, iki aded torna, humbara tıpasını sıkıştırmak için on aded humbaraların birinin üzerinde ve bir çok humbara derûnuna vaz' etmek için demir parçası.

6 Eylül sene-i minhu târihiyle Üsküdar'da kürkçü Stepan'ın hânesinde zuhûr eden iki aded revolver, bir kama, dört takım elbise.

8 Eylül sene-i minhu târihiyle Üsküdar'da kâ'in Selâmsız nâm mahaldeki Ermeni Kilisesi'nden zuhûr eden bir aded revolver ve bir aded humbara.

	<u>Aded</u>	
Muhtelifü'l-cins revolver	56	Bir tanesinin topu yoktur
Muhtelifü'l-cins kama	3	
Bıçak	1	
Matba'a hurûfu edevâtı bir torba derûnunda olduğu		
[488] Meşin revolver kılıfı	1	
Komite re'îsine mahsûs mühür	1	Kebîr sapsız
"	1	Sagîr saplı
"	1	Sagîr üç taraflı
Paslı ispelen fendil tûfengine mahsûs		
köhne kasatura	1	
Revolver fişengi- iki çanta içinde	1537	
Sagîr eczâlî revolver fişengi.....	40	
Sivil elbise	4	Pantolon
	3	Ceket
	4	Palto
	1	Yelek
	1	Kalpak
	1	Ermeni takyesi
Âdî tüfenk kapsülü-kutu.....	6	
Av tûfengine mahsûs kovan	42	
Humbaraların derûnuna konnak için		
demir parçaları-mendil	1	
Alçıdan kalıp	2	
Boş fişenk kovanı	4	
Kapaklı tûfenge mahsûs fişenk	4	
Fişenk doldurmağa mahsûs makine-köhne.....	2	
Birden ona kadar rakam terkîmine		
mahsûs marka.....	9	
Maymuncuk.....	8	
Muhtelif kıt'ada anahtar.....	76	
Hücre delmeğe mahsûs el makinesi.....	1	
Tıpa vidaları i'mâline mahsûs lokma	8	
Tornavida	4	
Barut ölçeği	1	
Baskı makinesi	1	
Pirinç boru.....	1	Arşın
Humbara modeli	3	

Pirinç boru.....	1	Arşın
Humbara modeli	3	
Humbara pota parçası	-	
Humbara tıpası	2	
Dökmeci kumu-kutu.....	1	
Provalı anahtar	1	
[489] Sepet ve gaz tenekesi derûnunda		
boş eczâ şişesi	20	
Sagîr dökmeci potası	1	
Birer kadem tûlünde âhen boru	2	
Bir kutu derûnunda demir parçaları	-	
Ecnebî yazılı dükkân markası	1	
Nühas ecnebî akçesi	9	
Âdî sandık	1	
Sagîr meşin çanta	3	

Ermeni erbâb-ı fesâdı yedinde müsâdere olunup Bâb-ı Vâlâ-yı Zabtiyede taht-ı muhâfazada bulundurulan bâlâda muharrer otuz dokuz kalem revolver ve sâire dâire-i mezkûre Emânet Müdîri Mehmed Efendi ma'rifetiyle Tophâne-i Âmire'ye teslîm edildiğini mübeyyin işbu ilmühaber mûmâ-ileyhe verildi.

Fî 9 Eylül sene 1312

Tophâne-i Âmire Sevk Komisyonu
Re'îsi Kaymakam

Mehmed Âsım

(BEYOĞLU CİHETİ)

15 Ağustos sene 1312 târihiyle Bank-ı Osmânî'den alınan 48 aded kapsüllü humbara 11 kıyye, 400 gram dinamit barutu.

25 aded dinamit fişengi, 5 deste kapsül, 100 aded revolver fişengi, 1 kutu humbara kapsülü, 4 metro dinamit fitili, 1 kutu âdî revolver kapsülü.

16 Ağustos sene 1312 târihiyle Beyoğlu'nda Balıkpazarı'ndaki Ermeni Kilisesinden 7 aded humbara.

17 Ağustos sene-i minhu târihiyle Dolapderesi'nde Agop'un üzerinde bulunan 1 aded humbara.

23 Ağustos sene-i minhu târihiyle Altıncı Dâire-i Belediye tulumba-cılarından Muşlu Bilâl'de derdest olunan 1 aded humbara.

30 Ağustos sene-i minhu târihiyle Hasköy Ermeni Kilisesinden zuhûr eden 5 humbara lağımdan ve 1 humbara mezkûr kilisenin müzâkere odası döşemesi altından ve Hasköy Ermeni Kilisesi mektebinden de 11 revolver ve 200 revolver fişengi ve bir kama.

[490] 6 Eylül sene-i minhu târihiyle kömürcü Agop'un Hasköy'deki hânesinden humbara nakline mahsûs olduğu ve nakl edildiği beyân olunan 2 aded çanta.

7 Eylül sene-i minhu târihiyle Beyoğlu Ermeni Kilisesi vâ'izlerinden papas Tatyos'un hânesinden çıkarılan 2 aded revolver ve 10 aded revolver fişengi.

7 Eylül sene 1312 târihiyle Beyoğlu'nda Balıkçı Artin'in hânesinde bir kama bulunmuştur.

10 Eylül sene-i minhu târihiyle Galata Ermeni Kilisesi'nde zuhûr eden 3 aded humbara, 4 aded revolver ve Truşak gazeteleri ve evrâk-ı sâire, 1 aded Karadağ revolveri, 48 aded revolver fişengi ve âlât ve edevâtıyla beraber kimyâhâne, 4 aded kebîr ve sagîr bıçak, 1 aded fişenklik ve 1 aded sagîr kösele tayı ve 1 aded tutyadan ma'mûl derûnî delik tutya parçası.

Arîza ve Zât-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 10 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Galata Ermeni Kilisesi'nde dahi dinamit humbaraları bulunduğu taraf-ı çâkerânemden haber alınarak me'mûrîn-i mahsûsa i'zâm olunmuş idi. Mezkûr kilisenin icrâ kılınan taharriyâtında kilise havlusu dâhilinde mekteb-i ibtidâî muallimlerinden Doğramacıyan Karabet Efendi'nin odasının çekmecesinden sabun kalıbı şeklinde ve fakat şimdiye kadar zuhûr eden humbaralara gayr-i müşâbih bir sûretde üç aded dinamit humbarasıyla müfsidlere mahsûs iki revolver ve Truşak gazeteleri ve evrâk-ı sâire zuhûr etmiş ve taharriyâta devâm edilmekte bulunmuş olduğu ve bu humbaraların oradan kaldırılması şimdi Tophâne-i Âmire Müşîriyyet-i Celîlesi'ne tezkire yazıldığı ma'rûzdur.

Arîza ve Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 10 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Derûnunda bi't-taharrî humbaralar zuhûr eylediği demincek arz edilmiş olan Galata Ermeni Kilisesi'nin sol cihetinde mermer üzerine hakk olunmuş bir Ermeni arması görüldüğü gibi kiliseye merbût mekteb derûnunda ve iki odada bir kimyâhâne ve onun âlât ve edevâtı zuhûr etmiş ve dinamitin burada i'mâl edilmiş olması dahi melhûzâtan bulunmuş olmasına binâ'en lâzım gelen

kimyâgerler vâsıtasıyla âlât ve edevât-ı mezkûrenin [491] mu'âyenesi bâ-tezkire Tophâne-i Âmire Müşîriyyet-i Celîlesi'ne iş'âr olunduğu ve mezkûr mektebde demincek zabt edilen humbara ve revolverlerden başka bir Karadağ revolveri ile yirmiye mütecâviz fişenk ve Hınçak Komitesi'nin toplattığı paralara dâir ilmühaberler ve bir çok evrâk-ı muzırda daha zuhûr eylemiş ve tahkîkâta devâm edilmekte bulunmuş olduğu ma'rûzdur.

Adana Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Alınan Şifreli Telgrafnâme Hallidir

Te'mîn-i inzibât için derdest olunacak Ermeni eşkiyâsı hakkındaki emr-i âlî-i dâverânelere tevfiğ-i hareketin netîce-i muvaffakiyyet-bahşâsı olmak üzere mukaddemâ tutulan ve daha tahkîkât-ı ibtidâ'îyye sırasında sübût-ı habâset ve cinâyetlerine dâir delâ'il-i külliyye elde edilerek mahkemeye tevdi' olunan ve Hınçakyan Komitesi'nin i'timâd-nâmesini hâ'iz olup, dâhil-i vilâyetdeki Ermenileri ifsâd ile harekât-ı ihtilâl-kârânelere me'mûr edilen ve Hayguni nâm-ı müste'ârını taşıyan Ermeni erbâb-ı mefsedetinin en muzırlarından Stepan nâm şahs-ı dâ'in tahkîkât-ı vâkı'ada merkûme müşâreketi anlaşılan mühîn-i devlet ma'hûd Gökdereli Agop Karabet'in mahkemece dün i'dâmlarına ve rufekâ-yı sâireleri Ohannes Hamut'un dahi mü'ebbeden küreğe vaz' edilmelerine karâr verildiği ve sâye-i kudret-vâye-i cenâb-ı pâdişâhîde vilâyetin her tarafta sükûn ve emniyet ber-kemâl bulunduğunu arz ile sadâkat ve hizmet mukâbili olan mükâfât-ı seniyyeye mazhariyyetimi istirhâm eylerim.

Fî 8 Eylül sene 1312

Sivas Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Vârid Olup 10 Eylül Sene 1312 Târihiyle bâ-Arîza Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'yle Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Gönderilen Şifreli ve Dokuz Eylül Üçyüzoniki Târihli Telgrafnâme Sûretidir

Eğin hâdisesinden sonra avdet eden Ma'mûretülazîz vilâyeti ekrâdı Divriği'nin Pengân ve Zamare ve Keşme karyeleri Ermenileriyle evvelki gün arbede îkâ' eyledikleri ve mikdâr-ı hasâr ve telefât derdest-i tahkîk idüğü Divriği kazâsı kaymakamlığından bildirilmesiyle te'mîn-i âsâyiş için Divriği'de bulunan bir tabur nizâmiyye ve merkez-i vilâyetden nizâmiyye ve jandarma süvârîleri kurâ-yı mezkûrye sevk ve i'zâm edilip, alınacak netîce de arz olunacağı ve dâhil-i vilâyetde bundan başka bir gûnâ vukû'ât olmadığı ma'rûzdur.

[492] Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye Cevâben 6 Eylül Sene 1312 Târihiyle ve İki Bin Beş Yüz Sekiz Numara ile Yazılan Tezkirenin Sûretidir

Geçen şehr-i Ağustos'un on dokuzundan Eylül'ün ikinci gününe kadar ba'zı kançılaryalarla sâire taraflarından bilâd-ı ma'lûmeye gönderilmiş olan ma'lûmu'l-mikdâr Ermenilerin tebe'a-i Devlet-i Aliyye'den ise pasaportları verilmek sûretiyle gönderilmiştir. Bu miyânda fesededen olup da zâbıtaca taharrîsi îcâb eden eşhâs var ise bi'l-âhire bulunamayacaklarından bu bâbda kable'l-azîme istihsâl-i ma'lûmât teşebbüsünde bulunulmuş mudur? Buralarının arz ve iş'ârını âmir cevâben şeref-vârid farak-ı ta'zîm ve tefhîm olan 5 Eylül sene 1312 târihli tezkire-i sâmiyye-i hazret-i sadâret-penâhîleri me'âl-i âlîsi müdrike-pîrâ-yı çâkerânem olarak bu bâbda cereyân eden mu'âmelât ve muhâberât ber-vech-i âtî sırasıyla arz olunur:

Evvelen : Ağustos'un ondokuzuncu günü Rusya Tercümanı Mösyö Maksimof Beyoğlu mutasarrıfının nezdine gidip Rusya Sefârethânesi'nde yüz kadar hademe olduğundan, hem Devlet-i Aliyye'nin ve hem de kendilerinin râhatı için o günün gecesi Rus kumpanyası vapuruna i'zâm edeceklerini ve esnâ-yı i'zâmlarında polis me'mûru bulundurulmasını beyân eylemiş olduğundan, olunacak mu'âmele mutasarrıf-ı müşârun-ileyhden istifsâr olunmasıyla bunlar hakkında Bâb-ı Âlice bir karâr ittihâz ve emr olunmadıkça nezâretce bir şey yapılamayacağından, karârdan evvel nakle teşebbüs olunur ise men' edilmesi cevâben telgrafla iş'âr olunmasını müte'âkıb yine mutasarrıf-ı müşârun-ileyhden gelen telgrafnâmede eşhâs-ı merkûmenin vapura i'zâmları ve yanlarına asâkir-i şâhâne terfîki husûslarında Rus tercümanı ısrâr ve vâkı' olan istîzâna cevâb alamadığından ve tercüman ısrârında fevka'l-âde sebât ile hemen şimdi yanlarına asâkir-i şâhâne terfîki ile vapura i'zâmlarını talep eylediğinden bahisle bi'l-mecbûriyye Rusya Sefârethânesi'ne asâkir-i şâhâne ve jandarma ve polis i'zâm olunduğunu ve Beyoğlu Jandarma Tabur Kumandanı Hüseyin Paşa'nın me'mûr edildiği ve eşhâs-ı merkûmenin vapura nakl olunmak üzere bulunduğu beyânıyla bunların denizde her türlü ihtimâle karşı taht-ı nezâret-i fevka'l-âdede bulundurulması ifâdesine dâir alınan telgrafnâme üzerine sefârethânedeki eşhâs-ı merkûme hakkında bir saat evvel yazıldığı üzere Bâb-ı Âlice bir karâr verilmedikçe nezâretce bir şey denilemeyeceğinden, bunlar tebe'a-i Devlet-i Aliyye'den ise şimdilik men'-i azîmetleri lüzûmu derhâl mutasarrıf-ı müşârun-ileyhe teblîğ olunarak kezâlik telgrafla alınan cevâbda sefârethânedeki bulunan ve hademe denilen eşhâs-ı merkûmeye asker terfîk olunmaz ise kendi askerleriyle vapura ırkâb olunacağını tercüman fevka'l-âde musırran beyân eylediği [493] ve kendi askerleriyle götürülüp de bir uygunsuzluk çıkarılmakdan ise asâkir-i şâhâne ile i'zâmları münâsib görülerek

Vehbi Paşa dahi hazır bulunduğu hâlde asâkir-i şâhâne ve polis ve jandarma gönderildiği bildirilmesiyle ve bu sûret yevm-i mezkûrda taraf-ı çâkerânemden bâ-telgraf tafsîlen pîşgâh-ı sâmi-i sadâret-penâhîlerine arz ve iş'âr ve târih-i mezkûrda cevâben hâme-pîrâ-yı ta'zîm olan telgrafnâme-i sâmi-i dâver-i efhamîlerinde kendi vapurlarına irkâbı sefâret tercümanları tarafından teklîf olunan Ermenilerin ne münâsebet ve maksada ve ne gibi esbâba mebnî irkâb edileceklerinin ve nereye gönderileceklerinin ve kaç kişiden ibâret olduğunun Nezârete mürâca'at eden tercümanlardan bi'l-istîzân burasının içinde iğtişâşda medhaldâr olanlar bulunup bulunmadığının sür'at-i arz ve inhâsı emr ve izbâr buyrulması üzerine sefâret tercümanları adem-i emniyyet ve bir taraftan da sahâbet göstererek doğrudan doğruya kendi vapurlarıyla Avrupa'ya ve Amerika'ya göndermek istedikleri ve bunların mikdârı mütefâvit olup Rusya Tercümanı Mösyö Maksimof'un göndermek istediği Ermeninin mikdârı yüze karîb olduğu ve bunların içinde iğtişâşda medhaldâr olup olmadığı henüz ma'lûm değilse de hâmileleri olan ecnebîlerin adem-i emniyyet ile çıkarmak istemelerine ve bu makûlelerin ekserîsi teşebbüsât-ı fesâdiyyede medhaldâr olmak zannı gâlib bulunmasına nazaran kendilerine kânûnen bir mu'âmele îfâ olunamayacağı gibi emniyyet dahi edilemeyeceği yine o târihde cevâben telgrafla huzûr-ı sâmi-i sadâret-penâhîlerine ve Eylûl'ün dördüncü günü dahi Dersa'âdet Limanı'ndan Varna, Pire ve Galos'a müteveccihen hareket eden İngiliz, Yunan, Gürcü, İtalya vapurlarıyla sefârât-ı ecnebiyye tarafından dört yüz otuz sekiz Ermeni sevk ve i'zâm olunup, zâbitaya kat'iiyen ma'lûmât verilmemiş olduğuna ve tebe'a-i Devlet-i Aliyye'den bulunup Ermeniler hakkında sefârât-ı ecnebiyyenin şiddetle göstermekde olduğu sahâbete inzımâm eden ve usûl ve kavâ'id-i düveliyyeye tevâfuk etmeyen bu mu'âmelesi, çünkü bunlar miyânında zâbitanın hasbe't-tahkîkât ta'kîb etmekte olduğu bir çok eşhâs-ı mefsedet-ihtisâs bulunmasından dolayı zâbitayı sahîhan müşkîlât içinde bırakmakta ve ibzâl olunan bunca mesâ'î semeresiz kalmakta olduğuna binâ'en Bâb-ı Âlîce bir çâre-i âcil bulunarak bu mu'âmeleye nihâyet verdirilmesi yevm-i mazkûrda hem makâm-ı fehâmet-ittisâm-ı dâver-i a'zamîlerine ve hem de Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne arz ve izbâr kılınmış ve bu bâbda bir gûnâ emr-i cevâbî şeref-vârid olmamışdır. Mebde'-i mu'âmele ve sûret-i cereyân-ı muhâbere bundan ibâret olup, Rusların ol vechile kendi vapurlarına Ermeni irkâb ettiklerini gören sâir sefârât-ı ecnebiyye ve hattâ İran Sefâreti bile onları tevîk-i hareket ederek ve işin önüne geçilmek ve zâbitaca istihâl-i ma'lûmât edilmek kâbil olamayarak, mikdârı arz olunan ve tebe'a-i Devlet-i Aliyye'den ve bir kısmı harekât-i fesâdiyye erbâbından bulunan Ermenileri bildikleri gibi cihât-ı muhtelif-i ecnebiyyeye sevk etmişler ve el-ân da sevk etmekte bulunmuşlardır. Geçen gece [494] muvaffakiyyet-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî sâyesinde

Selâmsız cihetinde zâhire çıkarılan komitenin en mühim ru'esâsından ikisinin İran Konsoloshânesi'ne ilticâ etmek sûretiyle ferce-yâb-ı firâr oldukları ve hiç bir münâsebet ve ta'alluku olmadığı hâlde el-ân mezkûr Kançılaryada bir çok Ermeni mültecîleri bulunduğunun arz u beyânına mücâseret eylerim. Ol bâbda.

Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 10 Eylül Sene 1312 Târih ve Elli Beş Numaralı Tezkire Sûretidir

Bank-ı Osmânî'ye bi'l-hücûm îkâ'-ı şûriş eden ve Marsilya'da tevkîf ve habs olunan on yedi anarşistin başlıca re'îsi olan (Armen Garo) ve (İradcıyan) nâm şahısların iki komiser-i mahsûsa terfîkan Cenevre'ye kadar îsâl edilmeleri için prefeden aldığı ta'lîmâta imtisâlen emir vermiş olduğu ve diğer on beş anarşistin de mu'ahharan (Buenos Aires)'e gönderilmek üzere prefe ma'rifetiyle nakliyyât-ı bahriyyeye mahsûs İtalya vapuruna irkâb edildikleri Marsilya Başşehbenderliği'nden telgrafla bildirilmiş olmağla, ol bâbda.

Van Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Vârid Olup 12 Eylül Sene 1312 Târihiyle Birer Sûreti Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'yle Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî'ye ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne bâ-Jurnal Gönderilen Şifreli Telgrafnâme Sûretidir

Dün saat onda ecnebî ve yerli eşkiyâsı Erek mevkî'inde bir hâneye tecemmu' ederek asâkir-i şâhâne tarafından atılan kurşunlardan iki nefer mecrûh ve eşkiyâ-yı merkûme tarafından iki telef vukû' bulduğu ve o hânedan firâr edip diğer Ermeni hânelerine tehassun ettikleri şimdilik vukû'ât bundan ibâret olup, netîcesi arz olunacağı ma'rûzdur.

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'ne ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 14 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Hüdâvendigâr vilâyet-i celîlesi mülhakâtından Pazarköy kazâsının Ortaköy Ermenileri geçen hafta müsellahan Cihân karyesine hücum etmişler ise de karye-i mezkûre [495] ahâlî-i Müslimesinin karyeden dışarı çıkmaları üzerine Ermenilerin bir revolver terk ile firâr ettikleri ve erbâb-ı fesâddan Karabet nâmında birinin orada bulunduğu ve o civârdaki karyelerde bir çok Ermeni mevcûd olduğu cihetle bir fenâlık çıkarmaları melhûz idüğü haber alınmış ve ma'a-mâ-fih oralarca tekayyüdât-ı kâfiyye iltizâmiyle bir gûnâ uygunsuzluk vukû'una kat'iiyen meydan ve imkân verilmemesi derhâl şifreli telgrafla vilâyet-i müşârun-ileyhâya bildirilmiş ve Bâb-ı Âlî'ye de ma'lûmât verilmiş olduğu ma'rûzdur.

Arıza ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 14 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Taht-ı nezâretinde idâre olunmakta olan Galata Kilisesi'ne merbût mekteb odalarında zuhûr eden memlû humbaralarla esliha ve eczâ-i muhribeden ve İstanbul hâdise-i ahîresini îkâ' eden (Taşnaksagan) Komitesi'nin merkez-i idâresi dahi orası olduğu bi't-taharrî zabt edilen evrâk ile tezâhür eylesinden dolayı taraf-ı çâkerânemden taht-ı tevkîf ve isticvâba alınmış olan Uncuyan Apik Efendi'nin tedkîk olunan evrâkı miyânında sâlifü'l-arz ihtilâl komitesinin kendisine göndermiş olduğu mazrûfun aynen tercümesi sûreti aynen takdîm kılındı ve mezkûr mazrûfun aslı mahkemede inkâr etmemesi için kendisine imzâ ettirildi. Hâdise-i ahîrenin kendi re'yiyle tertîb ve icrâ edilmiş olduğunu bu mazrûf müdericâtı da ve tamâmen isbât eylemiş ve kendisinin tahkîkât-ı evveliyyesi bu gece bi'l-ikmâl yarın cihet-i adliyye evrâkının teslîmi mukarrer bulunmuş olduğu ve tahkîkât-ı câriyyenin bu netîce-i haseneye iktirânı cümle-i muvaffakiyyât-ı seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîsinden bulunduğu ma'rûzdur.

Uncuyan Apik Efendi'nin Nâmına Muharrer Olan Bir Zarf Derûnunda Zuhûr Eden Kartvizitin Tercümesidir

{Ermeni İhtilâl Taşnaksutyun İttihâd Komitesi'nin Dersa'âdet Merkez Elçisi}

Sizinle görüşmemiz Merkez Komitesi'nin emriyle Nisan'ın ondördüncü Pazar günü alaturka saat altıya te'hîr edilmiştir.

Mütercim	Mütercim	Mütercim
Komiser-i sâlis	Komiser-i sâni	Dersa'âdet Gümrükleri Müfettişi
Dikran	Sezâi	Leon Sisliyan

[496] Van Vilâyetinden 11 Eylül Sene 1312 Târihiyle 14 Eylül Sene 1312 Târihli Tezkiresine Leffen İrsâl Kılınan Şifreli Telgrafnâme Sûretidir

Eşkiyânın yine beş-altı hânede onar-onbeş[er] nefer tehassun ettiği haber alınarak hâneler asâkir-i şâhâne ma'rifetiyle abluka edilmesi üzerine şiddetle vukû' bulan mukâvemetden sonra tahrîb veyâ ihrâk ile bir hayli telefât vererek perîşân edildiği ve ta'kîbât ve taharriyâta devâm edilmekte ve şehir dahi hâl-i sükûnetde idüğü ma'rûzdur.

Van Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden 16 Eylül Sene 1312 Târihiyle Vârid Olup Derhâl Zât-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Arz Edilmiş Olan Şifreli Telgrafnâme Sûretidir

Bu kerre İran'dan Van'a gelen ecnebî ve Zeytun ve yerli Ermenileri dört yüz kişiden mütecâviz olup, bağlar ve köyler ve şehirde ve öte beride kırkar ellişer adım taksîm ve ihfâ ve bir sene evvel ma'a-rufekâ Van'a gelir iken esliha ve edevât-ı nâriyye ile derdest olunarak Dersa'âdet'e gönderilen Rusyalı Ardivaz şimdi İran'ın Heftvan ve Melhami ve Hüsrevan ve civâr Ermeni kurâsında iki bini mütecâviz eşkiyâ tecemmu' edip ve bunlar ve gerekse Van'da bulunan eşkiyânın cümlesi kendisinin taht-ı kumandasında olup Van'a gelmekte olduğu ve berâberlerince beş top götüreceği ve merkûmun humbara ve dinamit san'atında mahâreti olup yapmakda olduğu ve İran'da bulunan Zeytunlu Mari isminde bir kadın tarafından ta'yîn ve ma'âş ile esliha-i nâriyyenin esmânı Ermenilerden toplanıp verilmekte bulunduğu ve buna da İran Hükûmetinin ma'lûmâtı munzam olduğu mevsûkan istihbâr kılınmış ve bu yolda vilâyete de ma'lûmât verilmiş olduğu ma'rûzdur.

Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîden Vârid Olan 16 Eylül Sene 1312 Târih ve İki Yüz Doksan Altı Numaralı Tezkire-i Sâmiyye Sûretidir

5 Safer sene 1314 târihli tezkire zeylidir. Ru'esâ-yı erbâb-ı fesâddan Roştoni'nin ahîren Paris'den Londra'ya giderek Viktorya Oteline nâzil olduğuna ve merkûmun asıl ismi Zanolof Baron Serj'in dahi mezkûr otelde bulunduğu ve ol bâbda sâir ba'zı ifâdâta dâir [497] Londra Sefâret-i Seniyyesi'nden ve Mihran Damadyan'ın Londra'da bulunduğu esnâda sık sık görüştüğü Tiflis Ermeni mu'teberânından Mamikonof nâm şahs-ı şerîr hakkında icrâ edilen tahkîkâtı mutazammın Tiflis Başşehbenderliği vekâletinden Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'ne meb'ûs tahrîrâtların tercümesi ve sûreti nezâret-i müşârun-ileyhânın 15 Rebî'ü'lâhir sene 1314 târih ve iki bin altı yüz yetmiş yedi numaralı tezkiresiyle li-ecli'l-ma'lûmât leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmış olduğu beyâniyle tezkire-i senâ-veri terkîm olundu. Ol bâbda.

Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî'ye Takdîm Olunup bâ-Tezkire-i Sâmiyye Gönderilen 12 Eylül Sene 1312 Târihli Hâriciye Nezâret-i Celîlesi Tezkiresidir

Ru'esâ-yı erbâb-ı fesâddan olup Londra'dan Paris'e gittikleri bildirilen ve hareketlerinin nezâret-i mütemâdiyye altında bulundurulularak ve muhâberelerine dâir ma'lûmât istihsâline çalışılarak netâyicinin iş'ârı Paris Sefâret-i Seniyyesi'ne tavsiye ve izbâr olunan Mihran Damadyan ve Roştoni ve Manukyan ve Kalfayan

nâm şahıslardan Manukyan'ın Dersa'âdet'den firâr edip Sofya'da bir müddet ikâmetden sonra İngiltere'ye giden kimyâger olduğuna ve Damadyan ile Roştoni'nin nezâret altında bulundurulduklarına ve bunların Paris'de kimlerle muhâbere etmekte olduklarına ve ba'zı ifâdâta dâir sefâret-i müşârun-ileyhâdan alınan tahrîrâtın tercümesi 7 Rebi'ü'lâhir sene 1314 târihli tezkire-i âcizî ile takdîm kılınmış idi. Merkûmlardan Roştoni'nin Londra'ya geldiğine dâir sefâret-i müşârun-ileyhâdan alınan telgrafnâme üzerine istihsâl edilen ma'lûmâtıdan merkûmun asıl ismi (Zanorof) olup Londra'da Viktorya Otel'i'ne nâzil olmuş ve bir iki gün için bir kaç oda istîcâr eylemiş olduğunu ve Baron Serj'in dahi mezkûr otelde ikâmet etmekte idüğünü merkûmânın müfsidînden Nazar Bey ziyâretini kabul ve dâire-i husûsiyyelerinde birlikte ta'âm ettiklerini ve otel hademesinin merkûm Roştoni'nin orada olup olmadığını anlamak üzere gelenlere bir şey söylememeleri için emir aldıklarını ve ahvâl ü harekâtına dâir alınacak ma'lûmâtın pey-der-pey iş'âr edileceğini mutazammın Londra Sefâret-i Seniyyesi'nden merkûm Mihran Damadyan'ın mukaddemce Londra'da bulunduğu esnâda sık sık görüştüğü sefâret-i müşârun-ileyhâdan evvelce iş'âr olunan ve tahkîk-i ahvâlî Tiflis Şehbenderliğine bildirildiği 2 Safer sene 1314 târihli tezkire-i çâkerînin bir fıkrasında arz olunan Tiflis Ermeni mu'teberânından (Mamikonof) nâm şahsın Londra'da ve bu nâmda Tiflis'de bir çok kimseler bulunduğu cihetle Paris'e giden şahsın bunlardan hangisi olduğu anlaşılamadığını ve merkûmun asıl ismi (Vahan) olduğu sûretde takrîben iki sene mukaddem hastalanmasıyla berâ-yı tedâvî Tiflis'den Petersburg'a nakledilerek kesb-i ifâkât ettikten sonra Brüksel'e ve oradan Londra'ya giden ve Ermeni işleriyle iştigâl eden şahıs olduğu tahkîk kılındığı ve ba'zı ifâdâtı şâmil mezkûr Başşehbenderlik vekâletinden ahz olunan 10 Eylül sene 1896 [498] ve 6 Rebî'ü'levvel sene 1314 târihli ve yedi yüz yetmiş ve otuz altı numaralı iki kıt'a tahrîrâtın tercüme ve sûreti dahi leffen arz ve tesyîr olunmağla, ol bâbda.

Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'ne 10 Eylül Sene 1896 Târihiyle Londra Sefâret-i Seniyyesi'nden Vârid Olan Yedi Yüz Yetmiş Numaralı Tahrîrâtın Tercümesidir

Paris Sefâret-i Seniyyesi'nden aldığım altmış beş numaralı telgrafnâme üzerine derhâl istihsâl eylediğim ma'lûmât-ı husûsiyyeye nazaran Roştoni nâm şahıs Londra'ya muvâsalat eylemiştir. Merkûmun asıl ismi Zanorof olup cumartesi günü Paris'ten gelerek Viktorya Otel'i'ne nâzil olmuş ve bir-iki gün için bir kaç oda istîcâr eylemiştir. Baron Serj dahi mezkûr otelde ikâmet ediyor. Merkûmân pazar günü (Nazar Bey)'in ziyâretini kabul etmiş ve dâire-i husûsiyyelerinde birlikte ta'âm eylemişlerdir. Otel hademesi Roştoni'nin orada olup olmadığını anlamak üzere gelenlere bir şey söylememeleri için emir

almışlardır. Roştoni ve Zanonof nâmıyla ma'rûf müfsid bir şahısdan ibârettir. Müfsid-i merkûmûn ahvâl ve harekâtına dâir alacağım ma'lûmâtı zât-ı âlî-i âsafâneleri pey-der-pey iş'ârda tecvîz-i kusûr etmeyeceğim derkârdır. Ma'lûmât-ı mebsûtânın istihsâli on beş şilin mesârifi mûcib olduğundan, mesârif-i mezkûre ber-mu'tâd şuhûr-ı selâse hesâbına geçirilmiştir.

6 Rebî'ü'levvel Sene 1314 ve 3 Ağustos Sene 1312 Târihiyle Tiflis Başşehbenderliği Vekâleti'nden Gelen Tahrîrât Sûretidir

Ahîren Londra'dan Paris'e azîmet etmiş olan Mamikonof nâm kimsenin tahkîk-i ahvâli emrini hâvî şeref-vârid olan 23 Temmuz sene 96 târih ve 19771/140 numaralı tahrîrât-ı aliyye-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri muktezâsı îfâ kılınmış ise de Mamikonof nâmı familya ismi olması hasebiyle Tiflis'te Mamikonof nâmında bir çok kimseler bulunduğundan, ahîren Paris'e giden (Mamikonof)'un hangi Mamikonof olduğu anlaşılamamış ve fakat ahîren Paris'e giden (Mamikonof)'un asıl ismi Vahan ise merkûmun takrîben iki sene mukaddem hastalanarak berâ-yı tedâvî Tiflis'den Petersburg'a nakl edildiği ve kesb-i ifâkat ettikten sonra Brüksel'e ve oradan Londra'ya gittiği tahkîk kılınmış ise de iki seneden beri [499] Tiflis'e avdet etmediğinden nâşî ahîren Londra'dan Paris'e gittiği buraca meçhûldür. Mârru'l-arz Mamikonof Vahan nâm kimsenin müteveffâ pederi son derece millet-perver ve mutaassıb bir Ermeni olduğu gibi kendisinin dahi Ermeni işleriyle iştigâl etmekde olduğu tahkîk kılınmış olmağla, terkîm ve takdîm-i cevâb-nâme-i kemterîye müsâra'at edildi.

Arîza ve Zât-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 18 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

İstitlâ'ât-ı çâkerâneme nazaran menviyyât-ı mefsedet-kârânelerini kisve-i sadâkate bürünerek desâ'is-i iblîs-i pesendâne ile icrâ edilmekde olan ba'zı Ermeni küberâsı şu aralık dahi efkâr-ı mel'anet-kârânelerini tervîce tertîb ve işâ'a eyledikleri erâcîf-i âsâyiş ile bir kat daha kesb-i nezâket eden hâl-i hâzırı müsâ'id görerek gûyâ teskîn-i şûriş ve te'mîn-i âsâyiş için çâre-i münferid gûyâ Ermeni nizâmnâmesi denilen imtiyâzât-ı ma'lûmenin i'âde-i mer'iiyetle beraber o imtiyâzât dâiresi dâhilinde bir patrik intihâbı kazıyyesini dermiyân etmekte oldukları anlaşılmaktadır. Ermeni fesâdınının sebeb-i aslîsi olan imtiyâzât-ı mezkûreyi câmi' nizâmnâmenin tashîh olunması lüzûmunun tezâhür eylediği bir zamânda bunun i'âde-i mer'iiyetine ve bir meclis-i umûmî teşkîliyle İzmirliyan gibi birinin Patriklik makâmına su'ûduna teşebbüs-i ayn-ı ihânet olup, mezkûr nizâmnâme hakkında erbâb-ı sadâkatden pek çok ihtârât vukû'a geldiği gibi sûret-i mütercimesi arz ve takdîm kılınan lâyihada vaktiyle isbât-ı

sadâkat etmiş bir Ermeni piskopusunun eser-i fikr ve mütâla'ası olduğu cihetle, sezâ-vâr-ı dikkat bulunduğu ma'rûzdur.

Ermeniceden Mütercem Lâyiha Sûretidir

{KABÂHATLİ KİMDİR?}

Ermeni cemâ'atının şimdiki acınacak hâline bakarak, herkes kabâhatli kimdir diyerek yekdiğerine su'âl etmektedir. Ba'zıları Ermenilerdir diyor. Çünkü kendi hâllerinden bî-haber olup esâssız rü'yâyâ ve aldatıcı hayâlâta uydular. Diğer ba'zıları da ecnebîlerin teşvîkâtına kapıldılar ve hadd-i zâtından ziyâde cesâret gösterdiler, diyorlar. Ve sâirleri dahi akılsız ve tedbîrsiz patriğin ve âtiyi düşünmeyen idâre meclisinin sersemce olan delâletlerine uydular. Yine ba'zıları da mukteziyât-ı asriyyeden olarak hâsıl olan selin kuvve-i müfrita-i mücbiresine mağlûb [500] oldular diye i'tirâzâtında bulunuyorlar ve bu söylenen esbâbın hiç birisi ahvâl-i ma'lûmenin esbâb-ı kaviyye ve esâsiyyesinden değildir. Bunun sebep-i hakîkîsini beyân edelim. Bir milletin umûmen akılsız olması mukârin-i akıl ve hikmet değildir. Esâssız rü'yâyâ ve hayâlât-ı vâhiyeye aldanarak ve tehlikeyi gözüne alarak teslîm olması kâbil değildir. Teşvîkât-ı hâriciyye her ne kadar iltifâtlı maskelerle arz-ı endâm etseler ol kadar da hâricî ve yabancı olup bir milleti iğfâl edecek derece hâ'iz-i kuvvet ve ehemmiyyet olamaz. Husûsiyle Ermeniler gibi bir milleti ki, her ne kadar kalîl iseler de milel-i kadîmenin gurûruna mâlikdir. Ecnebî te'sîrini sevmez. Bu sözlerimin sıhhatine târih ve mezhebin ayrılığı şâhiddir. Bu sûretle Ermeniler sâir cemâ'at-ı Hıristiyaniiyenin âyîn-i mezhebîsinden farklıdır. Her ne kadar son vakitlerde patrik ve cismânî meclisi a'zâsı fenâ sûrette cemâ'ata rehberlik ettiler ise de hâsıl olan fikr-i isyânı teskîn edecek kuvvet bunlarda da yok idi. Ermeni yaramazları çoktan beri patrik ve idâre a'zâsını koalamak cesâretine alışmış olup, hiç bir vechile bunların taht-ı te'sîrinde kalmayacaklar idi. Vakit her işi ileri götürür. Fakat milleti öldürmek ve mahv etmek derecesinde bir şaşkınlık ile ileri götürmez. Bu iş mantık ve medeniyete mugâyirdir. Çünkü vakit terakkî eder ve insanların terakkîsini te'mîn etmiştir. Şu hâlde Ermeni cemâ'atının şu sefâlete dûçâr olmasına sebep olan kimdir? Kabâhatli şimdiki Patrikhâne'nin millet kânûn-nâmesidir. Çünkü bu kânûnnâmeye istinâden her yirmidört yaşını tecâvüz eden bir takım câhil gençler milletin idâresi emrinde sâhibü'r-re'ydirler. Her otuz yaşını tecâvüz eden şahıs meclis-i umûmî a'zâlığına ta'yîn olunmak salâhiyetini hâ'izdir. Patrik on dört rûhânî ve on dört cismânîden ibrâret olan a'zânın karârına itâ'at ve riâ'yet edecektir. Bu a'zâ meclis-i umûmî tarafından intihâb edilecektir. Bu kânûnnâme mücebince yirmidört yaşını tecâvüz eden delikanlılar mahalle kilise meclisi a'zâlığına ta'yîn olunurlar. Bunlar mahalle kilise ve mekteblerini idâre ve mu'âmelâtına bakmak hakkına mâlikdirler. Papasların

müdâhale ve mu'âmeleye aslâ hakları yoktur. Bu kânûnnâme mûcebince kiliseler vâ'ize ve başpapaza sâhib olabilirler. Lâkin hod-be-hod patriğin intihâb ve re'yi ile olamayıp, papasların ve cemâ'atın karârıyla olacaktır. Yine bu kânûnnâme mûcebince patrik taşraya bir murahhasa ta'yîn edemez. Yalnız cemâ'atın ta'yîni ile kendisi i'zâma me'mûrdur. Bu kânûnnâme mûcebince her merbûtât ve â'idât parçalanmıştır. Hiç bir mes'ûliyyet yoktur. Otuz beş ve daha ziyâde senelerden beri bu hâl devâm etmektedir. Birbirini müte'âkıb yedi patrik re's-i idâreye geçip ve her biri birer türlü hücûma tesâdüf edip kovulmuşlar. Ve yâhûd müşkilâta dûçâr olarak işten çekilmişlerdir. idâresizliğin ve husûsuyla yaramazlığın ileri gitmesine asıl bu kânûnnâme sebebiyyet vermiştir.

[501] Acınacak derecede olan hâl-i hâzırın netîce-pezîr olabilmesinin çâresi şundan ibârettir. Şöyle ki: Şimdiki muvakkat meclis-i muhtelit a'zâsı devlete emniyyetli adamlar oldukları gibi millete dahi menfa'atlı olmağa muktedirler. Bu hey'et bir müddet daha devâm etmelidir ki zâbıta ve hükûmet ile bi'l-ittifâk kabâhatlilere şiddet göstererek ve kabâhatsızlara merhamet ederek icrâ-yı vazîfe etsinler. Hükûmet Patrikhâne'nin şimdiki muvakkat idâresinin tekliflerine ehemmiyyet vererek icrâ etmelidir. Diğer taraftan hükûmet Patrikhâne Millî Kânûnnâmesi'nin husûsî bir komisyon vâsıtasıyla ta'dîl ve tashîh edilmesini emr eylemelidir. İşbu komisyonda bulunacak a'zânın nısfı cânib-i hükûmetden ve diğer nısfı Patrikhâne tarafından intihâb ve ta'yîn olunmalıdır. Öyle bir kânûnnâme tanzîm etmelidirler ki bu milletin eski tâbi'iyetine ve mezhebine ve Devlet-i Aliyye'nin hükümdârîsine muvâfık olsun. İşbu kânûnnâmede millet meclis-i umûmîsine ta'yîn olunacak zât emlâk ve akar sahibi ve nazar-ı hükûmetde ma'rûf ve emniyyetli adamlardan olması nazar-ı mütâla'aya alınmalıdır. İşlerin ve mes'ûliyyet şerâ'itinin kuvvetli bir esâs üzerine te'sîsine dikkat edilsin. Ve sûrî ve esâssız ru'yâlar üzerine te'sîs edilmemesine dikkat oluna.

Patriğin hükmü gerek pâ-yi tahtda gerek taşrada te'sîrli olmasını düşünmelidir. Murahhasaları kendi nâmesi ve hükûmetin fermânı ile hod-be-hod ta'yîn ve irsâl edebilsin. Bu sûretle devlet ve millet beyninde umûmî bir ittifâk hâsıl olur.

İşbu ta'dîlât icrâ olunmazdan evvel, eğer patrik intihâb olunması emir buyurulur da patrik ta'yîn ve meclis teşkîl olunur ise, sonraki evvelkinden daha ziyâde fenâ olur. Uygunsuzluğun sonu alınamaz. Hâsılı âsâyişin idâmesi mümkünsüz olur.

Arıza ve Huzûr-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 19 Eylül Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Kumkapı civârında Musallâ nâm mahalde sâkine Ermeni nisvânından Lüsyen'in imhâ maksadıyla geçen salı günü Yenikapı'dan denize attığı sırada patlamış olan humbaradan dolayı icrâ kılınan tahkîkât ve taharriyât esnâsında mezbûrenin hânesi civârında sâkin olduğu hâlde âilesini Varna'ya gönderip kendisinin çıkmış olduğu anlaşılan dibekçi Hacı Mıgır'ın hânesi kömürlüğünden iki aded humbara bulunarak Kumkapı Karakolhânesi'nde taht-ı muhafazaya aldırılmış ve bunların ale'l-usûl teslîm ile Tophâne-i Âmire'ye nakil için bir me'mûrun mezkûr karakolhâneye i'zâmı zımında müşîriyyet-i celîleye tezkire yazılmış olduğu ma'rûzdur.

[502] Van Vilâyet-i Aliyyesinden Vârid Olup Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Gönderilen 18 Eylül Sene 1312 Târihli Tezkireye Leffen İrsâl Kılınan Mûte'addid Târihli Telgrafnâmelerin Sûretidir

Muhâfazası kâbil olmamasıyla İran hudûdundan vilâyete ferceyâb-ı duhûl olarak Van'a geldikleri haber alınmakda olan Ermeni fedâîlerinden yirmi-yirmibeş kişi bugün öğle vakti Van'ın Ermeni mahallesinde bulunan bir hânedede oldukları haber alınarak hânenin etrâfı asâkir-i şâhâne ile kuşattırılmış ise de derûn-ı hânededen şiddetli ateş ettikleri cihetle henüz derdest olunamadıkları ve ahâlî-i İslâmiyye el-hâletü hâzihî sükûnet üzere olup muhafaza-i âsâyiş için tedâbîr-i lâzıme ittihâz kılındığı ma'rûzdur.

Fî 10 Eylül sene 1312

Şemseddin

Bugünkü telgrafnâme-i âcizîde arz olunduğu vechile abluka edilmiş olan Ermeni karyelerinin şiddetle mukâvemetleri üzerine bulundukları hâne ihrâk olundukda, enkâz altında kalması muhtemel olanlardan başka meydanda bir maktûl bırakarak geceden ve mevki'in müsâ'adesinden bi'l-istifâde ferce-yâb-ı firâr olmuşlar ise de taharriyât-ı lâzıme icrâ ve tedâbîr-i mukteziyye ittihâz kılındığı ve şehir sükûnet üzere bulunduğu ma'rûzdur.

Fî 10 Eylül sene 1312

Şemseddin

Eşkiyânın yine beş-altı hânedede onar-on beşer nefer tehassun eylediği haber alınarak hâneler asâkir-i şâhâne ma'rifetiyle abluka edilmesi üzerine şiddetle vukû' bulan mukâvemetden sonra tahrîb veyâ ihrâk ile eşkiyânın bir

hayli telefât vererek perîşân edildiği ve ta'kîbât ve taharriyâta devâm edilmekte olup, şehir dahi hâl-i sükûnetde idüğü ma'rûzdur.

Fî 11 Eylöl sene 1312

Şemseddin

Bugün dahi dâhil-i şehirde sükûn ber-devâm olup, yalnız hâricde asâkir-i şâhâne ile müsâdemede bulundukları arz olunan eşkiyâdan Havasor nâhiyesi cihetine gidenlerin Kim karyesinde bir samanlığı tehassun eden sekiz nefer ihrâk ve itlâf ile ferce-yâb-ı firâr olan bakıyyesi hakkında taharriyât ve ta'kîbât icrâ edilmekte olduğu Gevaş Kaymakamlığı'ndan ve Hamîdiyye cihetine ta'kîbe giden me'mûrlar eşkiyâya tesâdüf etmemiş ise de tahkîk ve taharrîden geri durulmadığı mahallinden bildirilmiş olduğu ma'rûzdur.

Fî 14 Eylöl sene 1312

Şemseddin

[503] C. 12 Eylöl sene 1312. Eşkiyâ leylen hareket ve zamân-ı firârdan iğtinâm-ı fırsat edeceği tabî'î olup seksen-doksan saat boyu olan hudûd-ı İrâniyyeden men'-i duhûlleri beynleri iki saatden ziyâde olmak üzere hudûd boyunca kuleler inşâ ve bunlara mikdâr-ı münâsib asâkir-i şâhâne ikâme olunarak muhâfaza-i hudûd kazıyyesine fevka'l-âde i'tinâyâ bağçelerle etrâfa yapılmış olan şehrin muhâfazası dâiren-mâdâr kordon içine alınmış olup, bunun îcâb ettirdiği mesârif-ı maşâtın tahammülü ise hasbe'l-vakt olamadığından bi't-tabi' imkân dâiresinde idâre-i maslahat olunmakda ve vilâyetin tahammül-fersâ olan müzâyaka-i mâliyesi her türlü tedâbîr ve icrâ'ât-ı hükûmete fevka'l-âde sû-i te'sîr etmekde olduğunun arzına müsâra'at eylerim.

Fî 14 Eylöl sene 1312

Şemseddin

Londra'da Hınçakyan Komitesi Şirketi Merkezinden İzmid'e Tâbi' Bağçecik'de Kâ'in Amerikan Mektebi Müdîri Mister Çembers'e Gönderilen Ermeniyyü'l-ibâre Beyânnâmenin Aynen Tercümesidir

HINÇAK ŞİRKETİNİN ŞU'ÛBÂTINA [DÂ'İR] TEBLİĞNÂME

Şu son aylarda görülen müşkilât Hınçakyan şirketimizin târih-i te'sîsinden şimdiye kadar güzerân eden dokuz sene zarfında vâkı' olmamıştır. Bu sebebden dolayı bugün şirketimizin sâdık ve menfa'at-i şahsiyyesini aramayan kuvvetlerinin birleştirilmesine ihtiyâc hâsıl oldu. Şimdiye kadar Hınçakyan cem'iyeti şirketimizin ve milletimizin düşmanı olan Türk Hükûmetine karşı silâh ile kavga etmiş ise de bugünden itibâren şirketimiz ittihâz edilen tedâbîr-i sâire ile kavga etmeğe mecbûr olmuştur. Şirketimiz ziyânkâr ve mahv edici adamlara karşı kavga etmeğe mecbûrdur. Türkiye'ye mu'âvenet edildi. Şirketimizin

mü'essisleri onun terakkîsine çalıştılar. Ve devâmına mu'âvenet etdiler. Te'sîsinden şimdiye kadar olan vukû'ât işteki desâ'isi tefrîke kâfîdir. Binâ'en-aleyh bu salâhiyyete mebnî her türlü avâriz ve mehâlikden şirketimizi muhâfaza etmek onlar için mukaddes bir vazîfedir. Maksudımız bu beyânnâme ile idâremizdeki şu'ûbâta revîş-i hâli bildirmek ve şirketimizin şu son günlerdeki mu'âmelâtını hulâsaten göstermektir. Bu vechile mes'ûliyyeti ta'yîn ile şirket ve milletimizin azgın olan düşmandan kurtulur ve müceddeden peydâ edeceği kuvvet ile ve arzu ile senelerden beri ta'kîb ettiği [504] kavgaya devâm eder. Bundan daha mafassal sûretde beyân-ı hâl ve böylelikle ta'yîn-i mes'ûliyyet olunur. Bir kaç ay mukaddem Hınçakyan merkezinden iki a'zâ ve altı müsteşâr bi'l-ittifâk bir da'vetnâme-i resmî tanzîm ile şirketimize meclis-i umûmînin teşkîl olunmasını hey'ete teklîf eyledi. Bu sûret nizâmât-ı dâhiliyyemize muvâfık olmağla Türkiye'de ve bize hem-efkâr olan memâlikde, ya'nî Kafkasya ve İran ve Kıbrıs'da bulunan bi'l-cümle Hınçakyan şirketlerine da'vet-nâme gönderildi. Bu da'vet-nâmeden evvel Dersa'âdet Hınçakyan Şu'besi tarafından tavsiye-nâme-i mahsûs ile Arpiyar Arpiyaryan buraya gelerek idâremizi ziyâret eyledi. Merkûmu şirketimiz kabul eylediğimizden dolayı beynimizde bir ihtilâf tahaddüs etdi. Çünkü ahvâl-ı sâbıkası bizce ma'lûm idi. Hattâ kendisinin Londra'ya geldiği iki-üç hafta olmadan harekâtı bir çok şübühâtı da'vet eyledi. Hınçakyanlardan olup Zeytun'dan gelmiş olan Agasi ve Abah'ın ihzâr ettikleri şâhidlerin şehâdetiyle Arpiyaryan'ın entrikaları sâbit olmuştur. Hattâ merkûmun bi'l-cümle işlerin idâresini ele almak ve menâfi'-i şahsiyyesine kullanmak için bunların harekât-ı desâ'is-kârâneye tevessül etmiş ve bunun üzerine şirket idâre-i a'zâsından sekiz kişi bi'l-ittifâk Arpiyaryan'ı Hınçakyan şirketimizden tarda karâr verdiklerini bir i'lânnâme ile derhâl merkûma teblîğ eylemişlerdir. Dersa'âdet Hınçakyan a'zâsından bir kaçının dahi merkûm ile hem-efkâr olduğu meydana çıkmıştır. Bunun neden ileri geldiği mechûldür. Arpiyaryan'a teblîğ olunan karârnâme sûreti zîrinde imzâları hâvî olduğu hâlde aynen ber-vech-i zîr derc edildi.

Karârnâme Sûreti

Hınçakyan İhtilâl Merkez Şu'besi zîrde imzâları bulunan a'zâ ve müşâvir, ber-vech-i âtî hükm ederler. Şöyle ki: Mösyö Arpiyar Arpiyaryan hilâf-ı usûl-ı hareketde bulundu. Merkezin i'tâ eylediği ta'lîmâta karşı mekâtibât-ı husûsiyye ile resmî mu'âmeleler yapmak için kendisi emirler istâr ve nizâmât vaz' eyledi. İşte bu vezâ'if merkezin hukûk-ı umûmiyyesinden olduğu hâlde bu hakkı gasb ile beraber şirketin bi'l-cümle hafî mukarrerâtını ve mu'âmelâtını meydana çıkarmış şuna buna ve husûsuyla şirketimize büsbütün ecnebî olanlara bildirmişdir. Kendisine olan şirketin teveccüh ve muhabbetini takdîr edemeyerek gammâzlık gibi hareketi [505] ihtiyâr etmiştir. Ve şirketimizin menfa'at-i

umûmiyyesine zarar vermişdir. Arpiyaryan'ın bu hareketi şirketimizin umûm mu'âmelâtını ve matba'a ve merkezin kâffe-i hukûkunu eline geçirmek istemesinden ileri gelerek bu yüzden şirketimizde dâhilî karışıklık vukû'a geldi. Merkûmun hâl-i hâzır gibi Ermeni da'vâsının en endîşeli bir zamânında şirketimizin mu'âmelâtını tehlikeye ilkâ eylediği anlaşıldı. Artık şirketimizin umûm me'mûrları bugün müttefikan gayret etmeleri elzemdir. İşlerimize sekte îrâs ettiğinden ve ihtilâl îcâbatı hilâfında şâyân-ı nefret harekâta cür'et eylediğinden dolayı {İntikâm karârıyla} Mösyö Arpiyar Arpiyaryan'ı bundan böyle Hınçak şirketimiz a'zâsından tard eylediğimizi resmen beyân eyledik.

Hınçakyan şu'bemizin merkez a'zâsı ve
müşâvir a'zâsı

Bedros Marmıyan

Andon Nazar Bekyan

Cerrah Maral
K. K

B. Kalfa

Mihran Damadyan

Ebah Vekafyan

Agasi K.T.-S. Yan
Mar Nazarbekyan

Mühür

Londra, 21 Nisan 1896

Bundan sonra bâlâda beyân olunan da'vetnâme ile meclis-i umûmî da'vet olunmuştur. Da'vetnâmeye tevîkan Hınçakyan mü'ellifinin isti'fâsı resmen meclis-i umûmîye verileceği gibi şirketimizin Dersa'âdet ve Tiflis ve sâir mahallerdeki şu'beleri kendi veznelerinin muhâsebât ve sâir mu'âmelâtını meclis-i umûmîye bildirilmelidir.

Cümleye ma'lûmdur ki 1895 Eylülünde Dersa'âdet nümâyişinden sonra Dersa'âdet Hınçakyan İdâresi milletin menfa'ati ve Zeytun ihtilâli nâmına bir çok paralar elde etti. O sırada Arpiyaryan Dersa'âdet Hınçak idâresinde idi. Bu paraların cem'i için desâ'is ve cebir ta'arruzât icrâ olunduğunda şübhe yoktur. Şu harekât-ı nâ-becâdan dolayı idâre-i merkeziyye Dersa'âdet Hınçak şu'besine beyân-ı i'tirâz eylemiştir. Bu bâbdaki mes'ûliyyeti kendisinden ref' için Hınçak,

15 Şubat 1896 târihinde [506] ve dokuz numara tahtında bir beyânnâme neşretmiştir. Lâkin merkezimizin bu iddi'â ve feryâdı işitilmedi. Yine onlar dehşetli tehdîdler ile ve hattâ îkâ'-ı katl ile bir çok akçe ele getirdiler. Bu hâl umûm milleti tahvîf etti. Ve hattâ Avrupa gazeteleri Hınçakyanlara (Anarşist Hırsız Bölüğü) tesmiyeye başladı. İşte merkezin rızâsı hilâfına Dersa'âdet irâdesi böyle bir meslek ittihâz eyledi. Cüz'î bir müddet zarfında bunlar onbin leh altun cem' ettiler. Şirketimizin adamları ve milletimizin mu'teberânı bunların yirmi bin liraya karîb meblağ cem' eylediklerini söylüyorlar. Bu para Hınçakyan nâmına alındı. Ne oldu ve hangi işe kullanıldı? Hınçakyan merkeze gelen para yalnız bin dört yüz altındır. Bu para da bir kaç def'a talebden sonra gelebildi. Ve Dersa'âdet merkezinde iki bin lirayı mütecâviz fazla akçe kaldığı bildirildi. Bu para hesâbı pek karışık olmağla, meclis-i umûmînin en ağır vazîfesi bu olacaktır. Bu para Hınçakyan nâmına toplandığından, merkezin nazar-ı dikkatini câlibdir.

Bir kaç aydan beri işler bu hâldedir. Meclis-i umûmînin yevm-i ictimâ'ını karârlaştırmak için bir ay evvel Andon Roştöni Londra'ya geldi. Mûmâ-ileyh Paris'de Arpiyaryan ile görüşmüştür. Bir hafta sonra Mihran Damadyan nâmında birini yanına alıp merkez ile olan münâsebâtını kat' ettiler. Sonra bu iki zât bize türlü türlü iftirâda bulundular. Şirketimizin meclis-i umûmîsine Türkiye'de ve Kafkasya ve İran ve Kıbrıs'da ve sâir memâlikde bulunan Hınçakyan şirketi şu'be re'îsi ve me'mûrlarının da'vet olunmasını talep ediyorlar. Maksudları beynlerine nifâk ve taraf-gîr hissi bırakmak ve sonra Damadyan ve Roştöni'nin ve sâirlerinin efkârına hizmet etmektir. Şu'belerin nizâmât ve mukarrerâtına dâir karârnameye intizâmsızlık edilmeyeceğine dâir tanzîm kılınan karârname Damadyan'ın imzâsını da hâvîdir. Bu sebebe mebnî da'vetnâme ve melfûfâtını inkâr edemez. Çünkü bir kaç ay evvel şu'belere tevdi' ve teblîğ olunmuştur. Damadyan'ın ve Roştöni'nin beyân ettikleri mes'eleden dolayı merkezimiz beyânât-ı âtiyyeyi kendilerine tefhîm etti.

(1) Meclis-i umûmîye iştirâk için sizin re'yinizle hâricde bulunan şu'belerin re'îslerini ve sâirlerini merkezin da'vet etmeğe salâhiyyeti yoktur. Çünkü bu iş şirketin nizâmât-ı dâhiliyyesine mugâyirdir. Hınçakın birinci senesinin dokuz ve o numaralı nüshasına mürâca'at edin.

[507] (2) Gönderilen da'vetnâme mahalline vâsıl olmağla merkez hilâf-ı nizâm hareket edemez. Bunların iştirâki lâzım gelir ise dâhilî şu'belerin inzîmâm-ı re'yi lâzımdır. Şu'belerin vezâ'ifi muhtelif olmağla merkez şunun bunun fikrine göre ve dâhilî şu'belerin ma'lûmâtı olmaksızın da'vetnâme gönderemez. Damadyan ve Roştöni hâricde bulunan şu'belerin me'mûrları meclise iştirâk edilmelerini iddi'â etmekte ise de bunların da'vet olunup olunmaması

meclise âid olduğu kendilerine tefhîm olunmuştur. Binâ'en-aleyh Roştani ve Damadyan ve Amerikalı Hınçakist Karakin Çeteciyan müttefik bir beyânnâme neşr ederek kendi imzâları ile hâricde bulunan şu'belere göndermişlerdir. Bunların tuttuğu meslek ve mu'âmele şirketimizin esrârını ifşâyâ sebep oldu. Hâlbuki bunların bir gûnâ salâhiyyeti ve şirketce de me'mûriyyetleri yoktur. Bu da'vetnâmelerle beraber her bir tarafa tahrîrât dahi göndermişlerdir. Bunda her gûnâ iftirâ ve iştikâda bulundukları ve şu'beleri merkeze karşı tahrîk ve teşvîk eyledikleri tabî'îdir. Merkeze âid olan şeylerin ketm olunduğu şu'belerden alınan tahrîrât mündericâtından anlaşıldı. 1/13 Ağustos sene 1896 târihinde te'sîs edilmiş olan meclisin in'ikâdından bir hafta mukaddem vukû'a gelen bir hâl Damadyan ve Roştani'nin tuttukları meslek ve planı meydana çıkardı. Şöyle ki, bunlardan Roştani husûsî olarak Paris'e gidip matrûd Arpiyaryan'ı alarak Londra'ya getirdi. Arpiyaryan aleyhine hüküm veren Damadyan ve Agasi ve Abah karârnamenin altındaki imzâlarından nükûl ile ma'lûm olmayan bir sebeden dolayı merkûm ile barışdılar. Hattâ Agasi ve sâire merkûm hakkında gammâzdır dedikleri hâlde, şimdi onunla müzâkerede bulunarak emel ve efkârına hizmet ediyorlar. 1/13 Ağustos sene 1896'da da'vet olunan şu'be me'mûru beklenmiştir. Şimdiye kadar da'vet olunan yirmi dört kişiden dört-beş kişi Londra'ya muvâsalat eylediğinden, merkez-i idâre daha beklemeyi münâsib gördü. Bir hafta sonra meclis-i umûmî toplanacaktır. Bu ictimâ'dan bir gün sonra bunlar tarafından da meclis-i umûmî nâmıyla bir meclis teşkîl ve istedikleri adamları da'vet etmişlerdir. İkinci ictimâ'ında bize bir da'vetnâme gönderip birleşmemizi söylemişlerdir. Cevâb vermeğe bile tenezzül etmeyerek bu meclisde resmen şirketimizden tard edilmiş kimseler hazır bulundular. Merkezin bu meclise hiç emniyeti yoktur. Bunlar şirketimize hâlel vericidir. Bunların şu mu'âmelâtına karşı şirketimiz Hınçak mü'essislerine mürâca'at ve şu'ûbâta dahi teblîğ-i keyfiyyet etti. Ve desîselerinden tahazzür etmelerini tavsiye eyledi.

[508] Şu'beler veznelerinde sarfiyât icrâ etmeyip akçeyi emniyetli ve i'tibârlı bir mahalde muhâfaza olunduğunu bildirmek lâzımdır. Hazırdaki hâlimiz meclis-i umûmîde karârlaştırılmamıştır.

Hınçakyan mü'essislerine şu'belerin böyle adamlar elinde oyuncak olmamasını ricâ ederiz. Çünkü islâhât icrâ edecek yerde bunlar dolandırıcılık ve hîlekârlık ve gammâzlık ediyorlar.

Bizim işimiz kuvvetli bir ittifâka muhtâcdır. Ma'nen ve maddeten terakkî için bunun lüzûmu anlaşıldı. Dâhilî ve husûsî karışıklıktan aslâ kat'-ı ümîd etmeyelim. Dâimâ milletin menfa'atine çalışarak ef'âl-i nâ-becâdan ictinâb edelim ve yeni kuvvet ile azîz kavgamızı ta'kîb edelim. Şu son saatde bir kaç

fenâ adamların harekâtına uyar isek bize büyük kabâhatdır. Bî-tarafâne ve müdekkıkâne milletin hâlini teftîş etmelidir. Ve bu hâlden kurtulmağa çâre düşünmelidir. Bu azîz vazîfeyi icrâyâ mâni' olanlara ayıp olsun... Bugün bütün Hınçakyan şirketimizi meşgûl eylediler.

Hınçakyan mü'essis-i merkez a'zâsı ve Abdak mü'ellifi
A. Savarik

12/24 Ağustos sene 1896 {Londra}
Mayo Nazar Bey

RESMÎ BEYÂNNÂME

Hınçakyan arkadaşlarımızın ma'lûmâtı olmak için merkezden resmen beyân ederiz ki bundan böyle Mihran Damadyan ve Andon Roştoni ve Agasi ve sâir bi'l-cümle zevât ile şirketimizin merbûtiyyeti kat' edilmiştir. Bunu da beyân ederiz ki Dersa'âdet şu'be idâresi resmen lağv olunmuştur. Dersa'âdet şu'besi nâmına cem' edilmiş meblağın gerek tahsîl ve gerek sarfındaki intizâm ve ıttırâdsızlığından dolayı kendisi mes'ûldür. Ma'a-mâ-fîh cüz'î bir müddet zarfında Dersa'âdet fırkası şu'besine iki idâre intihâb ve te'sîs etmek için me'zûniyyet verilecektir.

14/26 Ağustos sene 1896 {Londra}

Hınçakyan şirketimizin merkezi
tarafından

A. Navarikyan
Hınçakyan Şirketi

[509] {İ'LÂN}

Merkezimizde bulunan Hınçakyan icrâ me'mûrları ve meclise gelen umûm Hınçakyan vekîlleri tarafından şirketimizin şu'belerine husûsî tahrîrât gönderileceğini beyân eylerim.

Sivas Ser-komiserliği'nden 22 Eylül Sene 1312 Târihiyle Alınan Telgrafnâme Sûretidir

Geçen sene Küreli Hamparsum'un katli ve vergi kâtibi Mustafa Efendi'nin cerhi keyfiyyetinden dolayı cinâyetle mahkûm ve firârda bulunan Sivaslı Ağya'nın oğlu Hamparsum'un bu gece hânesinde mahzen derûnunda muhtefî

olduğu haber alınması üzerine polis ve zâbit me'mûrları ma'rifetiyle derdest ve tevkîf olunduğu ma'rûzdur.

Erzurum Vilâyetinden 18 Eylül Sene 1312 Târihiyle Keşide Olunup Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden 22 Eylül Sene 1312 Târihiyle Vârid Olan Tezkireye Leffen Gönderilen Telgrafnâmenin Sûretidir

İran'dan evvelki gün ve dün iki çetenin geçidden geçip Diyadin Karakilise havâlîsinde îkâ'-ı fesâda çalışacakları tahkîk ve istihbâr kılınması üzerine mezkûr çetelerin ta'kîb ve istîsâlleri için mikdâr-ı kâfî süvârî ve piyâde sevk edildiği gibi Karakilise ve Diyadin kaymakamlarına teblîgât icrâ ve civârdaki ru'esâ-yı aşâ'ire dahi hâl-i tekayyüdâtta bulunmaları hakkında vesâyâ-yı lâzıme îfâ kılındığı Bâyezîd sancağı Mutasarrıflığı vekâletine bildirilmekle arz olunur.

Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye Erzurum Vilâyet-i Celîlesi'nden Keşide Olunup Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden 22 Eylül Sene 1312 Târihiyle Leffen Gönderilen Telgrafnâme Sûretidir

Ahâlî-i Müslime ve gayr-i müslimeden lâzım gelenlerin başka başka celbiyle ve îcâbı vechile îfâ-yı nesâyih ve vesâyâ edildiği gibi içlerinde harekât-ı [510] ihtilâl-cûyânede bulunanların hükûmete teslîmi ile mahall-i âsâyış-i hâlâtdan mücânebet edilmesi lüzûmu dahi ilâveten telkînât olunduğu 5 Eylül sene 1312 târihli telgrafnâme-i çâkerânemle arz olunmuş idi. Tefhîmât-ı vâkî'a semeresinden olmak üzere dünkü gün Ermeni mu'teberânından ba'zısı nezd-i çâkerîye gelerek erbâb-ı fesâddan bir kaç Ermeninin bir hânede bulunduklarını sûret-i hafiyrede îfâde ve ihbâr etmeleri üzerine derhâl ta'rîf edilen hâne bastırılıp lede't-taharrî iki Ermeni, üzerinde Ermeni hurûf-ı mukatta'asıyla Ermeni İhtilâl Komitesi cümlesinin ilk harfleri mahkûk bir iğneli tüfenk ve revolver ile bir balta, bir kalpak, bir Kürd külâhı ve henüz mundericâtı derdest-i tercüme bir takım evrâk elde edilerek polis dâiresince tahkîkât devâm edilmekte olduğundan, netîce-i tahkîkâtın arz edileceği ma'rûzdur.

Fî 18 Eylül sene 1312

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 23 Eylül Sene 1312 Târihli ve Yedi Yüz Seksen Numaralı Tezkirenin Sûretidir

İran'dan gelen dört yüz kadar ecnebî ve Zeytunlu ve yerli eşkiyâ ötede beride kırkar ve ellişer ihtifâ ve İran'ın Heftvan ve Melhı ve Husrevan karyeleriyle sâir Ermeni köylerinde iki binden mütecâviz Ermeni ictimâ' edip cümlesi Rusyalı Erdivaz'ın taht-ı idâresinde ve yanlarında beş top bulunduğu

halde Van'a gelmekte olduğuna ve ifâdât-ı sâireye dâir 17 Eylül sene 1312 târihiyle Nezâret-i Celîlelerinden ib'âs buyurulan jurnal üzerine İran'dan vukû'una bir netîce verilmesi husûsu Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'ne izbâr kılın-
dığı gibi Van vilâyetine de îcâbı vechile îfâ-yı teblîgât edilmiş idi. Vilâyetden gelen telgrafnâme-i cevâbîde polis komiserliğinden bu yolda vilâyete de ihbâ-
râtta bulunulmuş ise de dört yüz kadar eşkiyânın Van civârına geldiğine dâir emârât-ı kâfiyye mevcûd olmadığı gibi, iki bin fedâ'înin hudûdu tecâvûze âmâde oldukları hakkındaki haber de muhtâc-ı tahkîk bulunduğu ve vilâyetce bu gibi ihtimâlâta karşı alâ-kaderi'l-imkân tedâbîr ittihâz edilmiş olduğu izbâr olunduğundan, bu bâbdaki tahkîkât netîcesinden i'tâ-yı ma'lûmât olunması cevâben cânib-i vilâyete iş'âr kılınmış olmağla, Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle beyân-ı hâle ibtidâr edildi.

Van Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Vârid Olan 4 Eylül Sene 1312 Târihli ve Şifreli Telgrafnâme Halli Sûretidir

11 ve 12 Eylül sene 1312 Ereğ'in Acem Haço ve civârlarında dört hâneye tehassun eden Ermeni eşkiyâsından dört nefer maktûl ve asâkir-i şâhânedan [511] iki nefer mecrûh ve iki nefer şehîd ve ahâlîden bir mecrûh olup eşkiyâ tehassun eylediği üç hâne kısmen ihrâk edilmiş ise de diğer üç hânenin duvarını delip firâr eyledikleri ve Havasor nâhiyesinin Van'a dört saat mesâfede Kim karyesinde bir samanlığa tehassun eden eşkiyâdan dört nefer telef ve ahâlî-i İslâmiyyeden iki mecrûh ve şehîd ve asâkir-i şâhânedan süvârî onbaşı şehîd ve bundan iki gün evvel iki saat mesâfede Sebükrek karyesine eşkiyâ tehâcüm ederek atılan kurşun çobanların birisinin arkadan elbisesine isâbetle karye ahâlîsinin müdâfa'asından asâkir-i şâhâne gidinceye kadar firâr ettikleri ve bu güne değin vukû'ât bundan ibâret olduğu ma'rûzdur.

Erzurum Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Vârid Olup bâ-Jurnal Hâk-i Pây-ı Âliye ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Aynen Takdîm ve İrsâl Olunan 24 Eylül Sene 1312 Târihli ve Şifreli Telgrafnâme Sûretidir

Erzurum kilise mektebi muallimlerinden dört ve esnâftan üç Ermeni, Eylül'ün onbeşinci pazar günü Erzurum'a bir saat mesâfede kâ'in Mirke Manastırı'na gidip sarhoş olarak yevm-i mezkûrda manastıra ictimâ' eden bir çok Ermeni miyânında çalgı çaldırarak (Yaşa Ermenistan, yaşa!) gibi alâyişlerden sonra içlerinden bir muallim Ermeni karındaşlarının nusret ve muvaffakiyyeti yolunda vak'a esnâsında telef olanlar ervâhınınistirâhati için alenî bir du'â etmiş ve umûm tarafından Ermeni erbâb-ı mefâsidinin en muzırlarından bulunan Gogonyan'ın muzır şarkısını terennüm ederek ve bundan başka pek çok

muzır şarkılar söyleyerek Gogonyan ve el-yevm Erzurum hapishânesinde mevkûf bulunan Ermeni cem'ıyyât-ı fesâdiyyesi ru'esâsından Armanak ve Sitrak'ın aşkına idâre-i ikdâh edildikten sonra: Şimdiye değin bu kadar kanlarımız döküldü. Son damlasına kadar kanlarımızı döküp de yine Ermeni erbâb-ı mefâsidi cem'ıyyetinin teşkîlinden ve Ermenilere istiklâliyyet verilmek için çalışmağa gayretten aslâ geri durmayacağız, fesâd çıkaracağız. Bizim önümüze kim duracak, gibi yolsuzluklara ictisâr eyledikleri vesâ'it-i hafıyye ile haber alınıp derhâl merkûmlar derdest ve tahkîkâta teşebbüs olunarak cümlesi harekât-ı vâkı'alarını ikrâr etmiş ve bunlardan sabuncu Mihran'ın hânesi bi't-taharrî üzerinde Ermeni ihtilâl cem'ıyyeti ibâresi yazılı bir sürmeli tüfenk bulunmuş olduğu ve hitâm-ı tahkîkâtda keyfiyyet be-tafsîl arz olunacağı ma'rûzdur.

[512] Teftîş-i Askerî Komisyon-ı Âlîsi Riyâset-i Seniyyesi Cânib-i Sâmisinden Vârid Olan 19 Eylül Sene 1312 Târih ve Beş Yüz Yetmiş Dokuz Numaralı Tezkire Sûretidir

Ermeni hâdisesinin zuhûru hakkında Samatya'da Salı akşamından ba'zı emârelere dest-res olup Çarşamba gecesi Mühürdad nâm Ermeninin hânesi basılarak kendisi tevkîf edilmiş ve sabah diğer hânelerde ve mektebde Ermeni fesedesı tehassun ettikleri Ermeni mahallesi muhtârı tarafından haber verilip bu hâneler abluka altına alınmış ise de içlerinde bulunan fesedenin bir an evvel elde edilmesine teşebbüs olunmayarak Polis Meclisi Re'îsi Hüseyin Efendi tarafından bir takım muhâberât ile vakit geçirilmiş olduğu bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî icrâ olunan tahkîkâtdan anlaşılmış olduğundan merkûm Mühürdad'ın tevkîfini müte'âkıb icrâsı tabî'î olan istintâkdan sabah zuhûr edecek vukû'ât hakkında bir ser-rişte alınarak vak'anın önü alınmak mümkün olamamış mı ve Samatya'da erkenden fesedenin elde edilmesine cehd ve gayret olunmayıp da muhâberât ile imrâr-ı evkâta neden mecbûriyyet görülmüş? Ve'l-hâsıl hâdisenin daha evvel önü alınmak husûsunca kimse tarafından bir gûnâ kusûr ve îfâ-yı vazîfedede terâhî görülmüş müdür? Buraları nezd-i âlî-i dâverîlerinde ma'lûm olacağından bunun veyâ ne gibi esbâbın buna mânî' olduğunun iş'ârı husûsundan himem-i celîle-i nezâret-penâhîleri sezâ-vâr buyrulmak bâbında.

Teftîş-i Askerî Komisyonu Re'îs-i Sânisı
İsmâil Hakkı

**Teftîş-i Askerî Komisyon-ı Âlîsi Riyâset-i Sâniyesine Cevâben
Yazılan 20 Eylül Sene 1312 Târih ve Dört Yüz Kırk Numaralı
Tezkire Sûretidir**

Hâme-pîrâ-yı ta'zîm olan 19 Eylül sene 1312 târihli ve beş yüz yetmiş dokuz numaralı tezkire-i aliyye-i dâver-i ekremîleri me'âl-i âlîsi müdrike-pîrâ-yı çâkerî oldu. Ermeni hâdisesinin zuhûruna dâir Samatya cihetinden Salı akşamından ba'zı emârâta dest-res olunduğunan ve Polis Meclisi re'îsi tarafından muhâvere ile vakit geçirildiğini kat'iiyen aslı olmayıp, hakikat-ı hâl ve sûret-i cereyân-ı mu'âmele ber-vech-i âtî tafsîlen arz olunur.

Çarşamba gecesı saat sekiz râddelerinde Polis Komiseri Cevdet Efendi'nin getirmiş olduğı muhbır, Samatya'da sâkin Mühürdad'ın hânesine [513] iki şahıs gelip kendisiyle görüşmüş ve onların avdetinden sonra merkûm Mühürdad eşhâs-ı merkûmenin komiteden olduğunu ve yarın yine geleceklerini ve her şey olacağını ve binâ'en-aleyh familyasıyla deniz aşırı bir mahalle gitmesini beyân ile dâ'î-i şübhe ba'zı sözlerde bulunduğı ve ferdâsı merkûmlar gelince irâ'e ve derdest ettireceğini söylemiş ve gerçi ferdâsı Çarşamba günü ne gibi ahvâl vukû' bulacağı anlaşılamamış ise de, erbâb-ı fesâdın teşebbüsât-ı mel'anet-kârânedan hâlî olmadıkları öteden beri mahsûs olduğundan ve izâ'a-i vakt muvâfık-ı maslahat görülemediğinden, merkûm Mühürdad'ın hânesi hemen basılarak merkûmun getirilmesi ve hânenin etrafında hafiyyen me'mûr bulundurularak ve idârelerin her cihetinden te'yîd-i tekayyüdât edilerek ferdâsı gelecek iki şahsın da derdest ve irsâlleri ta'lîmâtıyla mûmâ-ileyh komiser i'âde olunmuş ve ihtiyâten merâkiz-i sâireye de teblîğ-i vesâyâ edilmiş idi. Çarşamba günü saat iki râddelerinde mûmâ-ileyh komiserden gelen jurnalde Mühürdad'ın derdest ve hânesi taharrî olunduğı sırada Ermeni kethudâsı tarafından şübheli oldukları ve lüzûm-ı derdestleri ihtâr olunan eşhâsdan Kapril'in hânesi dahi basılarak ve merkûm abdesthânede muhtefî olduğı hâlde derdest edilerek müte'âkıben kuyumcu dellâlı Misak'ın hânesine girilmiş ise de orada bulunan ru'esâ-yı erbâb-ı fesâddan mekteb muallimi Haçık Kınoni ve Misak'ın oğlu Aradaş ve daha iki refîkleri ve familyaları kapıyı açmadıkları gibi ihtârât-ı vâkı'aya bî-edebâne ve cür'et-kârâne bir sûretde mukâbele etmeleriyle mu'âmele-i mukteziyye istifsâr olunması ve iş bi't-tabi' daha ziyâde kesb-i ehemmiyyet etmesi üzerine merkûmların derdesti için Polis Meclisi Re'îsi Hüseyin Efendi me'mûr edilerek ve ta'lîmât-ı mukteziyye verilerek Samatya'ya i'zâm kılındığı gibi Beyoğlu ve Galata cihetlerinde ne olacağına dair kat'iiyen bir emâre yok iken o cihetce de ihtiyâten tedâbîr ittihâz olunmuş ve Beyoğlu mutasarrıfı dahi Beşiktaş'da yoldan çevrilerek Galata cihetine gönderilmiş ve cihet-i askeriyye ile bi'l-muhâbere te'yîd-i tekayyüdât edilmiş idi. Re'îs-i mûmâ-ileyh mahall-i mezkûra muvâsalatla teslîm olmaları için eşkiyâ-yı

merkûmeye pek çok nesâyih icrâ eylemiş ise de isgâ etmedikleri bildirilmesiyle tedâbîr-i hakîmâne bi'l-ittihâz cebren derdest edilmeleri ve isti'mâl-i silâha cür'et ederler ise mukâbele-i bi'l-misl kâ'idesinin icrâsı hakkında verilen ta'lîmâta tevfikân re'îs-i mûmâ-ileyh orada asâkir-i şâhâne ve me'mûrîn-i zabtiyeye ile her türlü ihtimâlâta karşı îcâb eden tertîbât ve tedâbîr-i inzîbâtiyye ve tahaffuziyyeyi ba'de'l-icrâ mezkûr hâneye cebren girmek esbâbına teşebbüs eylediği sırada eşhâs-ı merkûme me'mûrîn-i zâbîta ve asâkir-i şâhâne üzerine humbara ve silâh yağdırmaya ve Sulumanastır Kilisesi mektebine ve leblebici köşesindeki hânelere hafiyen tehassun etmiş olan rufekâ-yı şekâvetleri de onlara imtisâlen bulundukları mahallerden [514] kezâlik asâkir-i şâhâne ve me'mûrîn-i zâbıtaya karşı humbara ve silâh isti'mâl etmeleriyle mukâbeleye müsâra'at olunarak o esnâda eşkiyâ tarafından re'îs-i mûmâ-ileyhin üzerine bir humbara atılıp yanında bulunan bekçi mecrûh olmuş ve göğsüne isâbet eden bir mermi re'îs-i mûmâ-ileyhin setresini delip göğsünü berelemiş olduğu ve mekteb-i mezkûra takarrub edilince eşkiyâ-yı merkûme tarafından atılan bir humbara asâkir-i şâhâne efrâdından beş-altı kişinin def'aten mecrûhiyyetine sebebiyet vermiştir. Şu hâle ve eşkiyânın tehassun ettikleri kârgîr hânelerin metânetine karşı ihtiyâtsizca üzerlerine varılmak hem îcâb-ı ihtiyâta mugâyir ve hem de pek çok sakatlığı müntec olacağına binâ'en, bir taraftan merkûmları teslîm olmağa mecbûr etmek için tehassun-gâhları bi'l-mukâbele silâhla tehdîd-i kavî altına alınarak ve bir taraftan da ateş-i fesâd ve ihtilâlin tevessü' ve halkın işe müdâhale edememesi esbâbı istikmâl olunarak son derecede fedâkârâne ve cân-sipârâne sarf-ı mesâ'î ve ikdâmât ile eşkiyâ-yı merkûmeyi dûçâr-ı ye's ve fütûr ettikleri sırada tesrî' ve te'yîd-i mu'âmele için polis müdürî dahi mahsûsan gönderilmiş ve ma'lûm olduğu vechile tevessü'-i dâire-i ihtilâle ve halkın müdâhalesine kat'iiyen meydan verilmeyerek eşkiyâ-yı merkûme sâye-i kudret-vâye-i hazret-i pâdişâhîde oldukları mahallerde hayyen ve meyyiten elde edilmiştir. Tafsîlât-ı ma'rûzadan muhât-ı ilm-i sâmi-i düstûrîleri buyurulacağı vechile Ermeni hâdisesinin zuhûruna dâir Samatya'dan salı akşamı ba'zı emârâta dest-rest olunmayıp ve denildiği gibi re'îs efendi muhâberât ile vakit geçirmeyip zâten işin rengi mûmâ-ileyh re'îsin Samatya'ya muvâsalatından sonra tezâhür etmiş ve inâyet-i Bârî ve inzîmâm-ı muvaffakiyyet-i celîle-i hazret-i şehriyârî ile müddet-i kalîle zarfında ve cidden takdîr edilecek sûretde önü alınmış ve re'îs-i mûmâ-ileyh hayâtını bütün bütün fedâ ettiği ve me'mûrîn-i sâire bâ-cem'uhum vazîfelerini hüsn-i îfâ eyledikleri hâlde re'îs-i mûmâ-ileyh hakkında o sûretle vâkı' olan isnâd şâyân-ı te'essüf-i ahvâlden bulunmuş olmağla, ol bâbda.

**Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 24 Eylül Sene 1312
Târihli ve Yedi yüz Doksan Bir Numaralı Tezkirenin Sûretidir**

Tebrîz murahhasa vekîli tebe'a-i Devlet-i Aliyye'den Yusuf Saraçyan'ın oradaki Ermenilerin mekâsıd-ı fesâd-kârânesini tervîc ve i'âne cem'ine sa'y etmekte olduğu gibi Selmas'da mevkûf Ermeni firârîlerinin bilâ-kayd ü şart tahliyelerinde medhali olduğu ve şimdiye kadar memâlik-i mahrûsadan oralara firâr ve ilticâ eden bir-iki bin Ermeninin iskân ve îvâlarına mu'âvenet ettiği Tahrân Sefâret-i Seniyyesi'nin iş'ârına atfen Hâriciye [515] Nezâret-i Celîlesi'nden bâ-tezkire izbâr kılındığından, Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle beyân-ı hâle ibtidâr olundu.

**Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 25 Eylül Sene 1312
Târih ve Sekiz Yüz Beş Numaralı Tezkirenin Sûretidir**

Ermeni ru'esâ-yı fesâdından olup Avrupa'daki Ermeni komitesi cânîbinden dört sene akdem Sivas ve Ankara vilâyetlerinde îkâ'-ı şûriş için gelmiş ve Yozgad ihtilâlini meydana getirdikten sonra sâye-i hazret-i şehriyârîde avanesiyle beraber derdest edilmekle Yozgad'da iki yıl evvel i'dâm kılınmış olan Haçinli Moruk'un refîki denilen ve kendisi Sivas'ın Gemerek nâhiyesi ahâlîsinden bulunan Dede, nâm-ı diğeri Murat Kayseri'de ihtilâl çıkarmak maksad-ı hâ'inânesiyle bir Ermeni hânesinde muhtefî idüğü istihbâr olunmasıyla bilâ-vukû'ât refîkiyle beraber derdest olunarak nezdinde bir hayli evrâk-ı muzır ve iki revolver zuhûr eylemiştir. Haklarında îcâb eden mu'âmele-i kânûniyyenin serî'an icrâ ve evrâk-ı mezkûre sûretlerinin isrâsı lüzûmu vilâyete ve cevâben Kayseri Mutasarrıflığı'na iş'âr kılınmış olmağla Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle beyân-ı hâle ibtidâr kılındı.

**Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 28 Eylül Sene 1312
Târihli ve Sekiz Yüz On Altı Numaralı Tezkire Sûretidir**

Karahisâr-ı Şarkî'de Leblebici oğlu Haçik'in hânesinde muhtefî oldukları haber alınan dokuz nefer Ermeni eşkiyâsının üzerlerinde martini ve şeşhâne ve revolverler ile hayli cebhâne ve komite elbisesi ve evrâk-ı muzır bulunduğu hâlde sûret-i mahsûsada hazırlanmış bir mahzen derûnundan sâye-i kudret-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhîde bilâ-vukû'ât çıkarıldığı Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle beyân olunur.

Sivas Vilâyet-i Aliyyesinden Vârid Olup Hâk-i Pây-ı Şâhâneye ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Birer Sûretleri Leffen Takdîm ve İrsâl Kılınan 28 Eylül Sene 1312 Târihli Telgrafnâmenin Sûretidir

[516] Karahisâr-ı Şarkî'de Ermeni mu'teberânının ba'zılarından akçe ahz etmelerinden dolayı bir senedir vâdî-i firârda dolaşan Karahisârlı altı ve Sivaslı üç ki cem'an dokuz nefer Ermeninin Karahisâr kasabasının civârında bir Ermeni hânesinde muhtefî oldukları istihbâr olunması üzerine asâkir-i şâhâne ve polis ve jandarma taraflarından mezkûr hâne abluka edilerek samanlık derûrunda bulunan mahzende muhtefî oldukları hâlde bir gûnâ vukû'âta meydan verilmeksizin sâye-i satvet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde üzerlerinde bulunan dokuz adet revolver ile beş adet kapaklı ve bir adet de Rus fundallısı ve iki adet kâr-ı kadîm şeşhâne ve bir hayli cebhâne ile Hınçakyan gazetesini ve eşkiyâ-yı merkûmenin sûret-i hareketlerini mutazammın ta'lîmât ve bir kaç muzır şarkı ile beraber eşhâs-ı merkûme ve hâne sâhibleri derdest olunarak taht-ı tevkîfe adındıkları iş'âr-ı mahallî üzerine ma'rûzdur.

Ankara Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Vârid Olup bâ-Arîza Hâk-i Pây-ı Şâhâneye ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Takdîm ve İrsâl Olunan 28 Eylül Sene 1312 Târihli ve Şifreli Telgrafnâme Sûretidir

Kigork'un rufekâsından ve Ermeni erbâb-ı mefâsidinden olup mel'anet-i mütehakkıkasına mebnî mü'ebbeden kürek cezâsıyla mahkûm olduğu hâlde vâdî-i firârda bulunan Gemerekli Tano nâm-ı diğer Murat Hınçakyan fesâd şirketi nâmına adam tevkîl etmek üzere Kayseriyye'ye gitmiş bulunduğu hâlde muvaffakiyyât-ı celîle-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri cümlesinden olarak derdest edilmiştir. Şimdiye kadar icrâ edilen tahkîkât netîcesinde mezkûr şirkete Kayseriyyeli Acemyan nâm-ı diğer Kadınoğlu Kigork'un riyâset etmekte olduğu anlaşıldığı gibi şirkete mahsûs bir de mühür zuhûr etmiş ve dâhil-i fesâd olarak on bir kişi de derdest ile taht-ı tevkîfe alınmıştır. Bi't-taharrî elde edilen ve Sis ve Zeytun Ermeni ahâlîsine hitâben yazılan i'lân-nâmelerle evrâk-ı muzır sâhîbî muhriceleri posta ile taraf-ı sâmi-i sadâret-penâhîlerine takdîm kılınacaktır. Tahkîkâta mahallince devâm edilmekte olduğundan, hâsıl olacak netîcenin pey-der-pey arz olunacağı Kayseriyye polis komiserinin iş'ârına atfen ma'rûzdur.

[517] Erzurum Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Vârid Olup Birer Sûretleri bâ-Jurnal Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'yle Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Gönderilen 28 Eylül Sene 1312 Târihli ve Şifreli Telgrafnâme Sûretidir

24 Eylül sene 1312 târihli telgrafnâme-i âcizânemle arz olunan fesedenin re'îsleri olup Ermeni hânelerinde muhtefî olduğu haber alınması üzerine taharrî edilmekte bulunan şahıs sâye-i celîl-i cenâb-ı nezâret-penâhîlerinde derdest olunup Karanlı olduğu ve ihtilâl komitesi erbâbından bulunduğu ve bi'l-muhâbere Londra'da ihtilâl cem'iiyeti ru'esâsından olduğu, emir üzerine on gün evvel Erzurum'a gelip üç gece evvel Müdrike Manastırı'nda derdest edildiği arz olunan cem'iiyet-i fesâdiyye ile beytûtet ettiğini söylemiş ve binâ'en-aleyh merkûmun Muş sancağına tâbi' Bulanık kazâsında Kop karyesinde Artin Mosesyan'a yazmış olduğu pek muzır bir mektup dahi derdest edilip ta'mîk-ı tahkîkâta devâm olunmakta bulunmuş olmağla ve netîcenin arzı tabî'î bulunmağla, ol bâbda.

Sivas Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Vârid Olup Bir Sûretleri bâ-Arîza Hâk-i Pây-ı Şâhâneye ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Gönderilen 29 Eylül Sene 1312 Târih ve Şifreli Telgrafnâme Sûretidir

Geçen cum'a günü edilen iştibâh üzerine Sivas'a bir saat mesâfede bulunan ve sekenesi Ermeni katoliği olan Perkenek karyesi kabzımalı Mıgırdıç'ın hânesi bi't-taharrî iki aded martini ile iki aded revolver ve dört yük kadar martini ve revolver fişengi ve iki Gürcü başlığı ile bir takım evrâk-ı mekâtîb-i muzır ve Truşak gazeteleri ve civârında bulunan bir kaç hânedan dahi bir martini ile bir revolver ve yirmi beş kadar fişenk elde edildiği gibi icrâ kılınan tahkîkât netîcesinde dahi merkûm Mıgırdıç'ın Venedik'de Murat Refail Mektebi me'zûnlarından olup Dersa'âdet İttihâd-ı İhtilâl Truşakyan Cem'iiyeti tarafından Sivas ve havâlîsinde komite teşkîli ve ihtilâlin tevsî'i me'mûriyeti ile Dersa'âdet'den sûret-i mahsûsada gönderilmiş olduğu anlaşılmış olmağla sâye-i hazret-i pâdişâhîde kendisi de derdest olunmuş [518] ve merkûmun Dersa'âdet'de kimlerle muhâbere ettiği de anlaşılarak icâb edenlerin hâne ve mağazası taharrî ettirilmesi için makâm-ı vilâyete müzekkiresi verilmiş ve müfsid-i merkûmun şu sûretle derdesti muvaffakiyyet-i seniyye-i hazret-i şehriyârî âsâr-ı bâhiresinden bulunmuş olmağla ma'rûzdur.

Erzurum Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Vârid Olup Birer Sûreti bâ-Arîza Hâk-ı Pây-ı Şâhâneye ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 1 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihli ve Şifreli Telgrafnâme Sûretidir

Erzurum'un üç saat mesâfesinde (Kızıl Vanik) nâm Ermeni manastırında evrâk-ı muzır ve esliha olduğu haber verilmekle (Vanik) bi't-taharrî bir kaç muzır şarkı ve Erzurum murahhas-ı sâbıkı Şişmanyen Gayunet Efendi'nin hemşîresi tarafından gönderilmiş bir de muzırru'l-me'âl mektup zuhûr etmekle râhib-i merkûm tevkîf kılınarak tahkîkât icrâ edilmekde olduğu ve netîcesinin arz edileceği ma'rûzdur.

Ma'mûretülazîz Vilâyetinden Vârid Olup, Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden 29 Eylül Sene 1312 Târihli Tezkireye Leffen Gönderilen 24 Eylül Sene 1312 Târihli Telgrafnâme Sûretidir

Eğin hâdise-i zâ'ilesinin mukaddime-i vukû' ve zuhûrunun ve ittihâz olunan tedâbîr-i keyfiyyâtının mufasssalan ve muvazzahan rapor sûretinde iş'ârı bâ-telgrafnâme Ma'mûretülazîz vilâyetine bildirilmiş idi. Eğin Kumandanı Miralay Tevfik Bey ve Nizâmiye Taburu binbaşısıyla kaymakam vekâletinin iş'ârât-ı müşterekelerine atfen vilâyet-i müşârun-ileyhâdan bu kerre keşîde olunan telgrafnâme-i cevâbîde Ermenilerin etvâr ve harekâtından ve kilisede ve hânelerinde ictimâ'larından bir fesâd çıkaracakları hiss olunması üzerine murahhasa efendi ile idâre ve mahkeme ve belediye a'zâsından ve mu'teberân-ı milletden lâzım gelenler hükûmete celb ile tenbîhât-ı lâzime ve nesâyih-i mü'essire bi'l-icrâ hükûmetce tekayyüdât-ı fevka'l-âdeye ibtidâr olunmuş ise de Eylül'ün üçüncü günü ale's-seher yine cem'iiyetli bir hâlde Köybaşı nâm Ermeni mahallesi kilisesinde ictimâ' ile müddet-i medîde kaldıktan sonra dükkânlarını açmayarak bir kısmı mahalle-i mezkûre üstünde bulunan cesîm taşlara müsellahan çekilip kısm-ı mütebâkîsi dahi hânelere kapanmış ve öteden beri orada ikâme edilmiş olan asâkir-i şâhâne bölüğü üzerine silâh ve humbara endahtına kıyâm ile bir nefer şehîd ve biri de mecrûh edilmesiyle asâkir-i şâhâne tarafından müdâfa'a ve tenkîllerine mübâderet olunması üzerine hânelerde [519] tehassun eden fesede mukâvemet edemeyeceklerini anlamalarıyla bulundukları hâneleri ateşleyip, yukarıdakiler de iltihâk eylemeleri ve Tave Mahallesi'nde ikâme edilen bölük ve ahâlîye de silâh endaht eylemeleri üzerine şûriş her tarafa sirâyet eylemiş ve bu esnâda evvelce taşları tutmuş olan re'îs-i eşkiyâ kasap Manuk avenesi ve mu'ahharan onlara iltihâk eden fesede üzerine asker sevk ve tazyîk edilmesiyle Handuk dağa doğru firâra yüz tutmuş ve kuvve-i askeriyye ancak kasabanın muhâfazasına kâfi olduğu cihetle o sırada ta'kîblerine çıkarılması mümkün olamamış ise de etrâfdan

gelmekte olan aşâ'ir tarafından bi't-tesâdüf vukû' bulan müsâdemede cümlesi perîşân edildiği ve üzerlerinde yüz kadar martini ve kapaklı gibi esliha-i harbiyye ve revolver ve kama bulunup ordu-yı hümâyûna gönderilmek üzere depo-yı askerîde hıfz edilmiş ve fakat bu sırada telef olan merkûm Manuk ile avenesinin eslihası eyâdî-i aşâ'ire geçmiş ve kasaba civârında muhtefî iken hayyen tutulan Kozmoz nâmında bir Ermeni nezdinde dahi bir aded Rusya berdan tüfengi ile bir revolver ve bir sandık derûnunda yedi aded memlû humbara ve boynuzdan ma'mûl bir boru ve şifre miftâhı gibi rakamlı bir şey elde edilerek mahkemeye tevdî' olunmuş ve îkâ'-ı şûriş edenler nefsi-i kasaba ahâlîsinden olup maktûl olanlar miyânında Eğin'in İliç ve Divrik kazâsının Pengân karyeleri Ermenilerinden dahi bulunmasına nazaran civârdan dahi ba'zı erbâb-ı fesâdın iştirâki anlaşılmış olduğu gibi harîk ibtidâ Ermeniler tarafından mahalle-i mezkûrede îkâ' edilerek kasabanın sıklık ve hânelerin yekdiğerine mülâsık olması mülâbesesiyle orada dört yüz on Hristiyan hânesiyle sirâyeten kilisenin kısm-ı ahşâbîsi on üç İslâm hânesiyle mezkûr mahalle ittisâlindeki Kazancı çarşısında vâkı' ve metrûk doksan beş ve yüz otuz yedi İslâm dükkânı muhterik olduğu ve diğeri ba'zı mahallâtta dahi harîk zuhûr ederek yüz doksan Hristiyan hânesiyle aşağı kilisenin ahşap kısmı ve dokuz İslâm hânesi yanmış ise de bu harîkin kimin tarafından îkâ' olunduğu anlaşılamamış ve ma'a-mâ-fih Eğin'in müstakıl çarşısı ve sâir şerefli mahallâtı asker ile muhâfaza edilerek orada hiç bir zâyî'ât vukû'una meydan verilmediği ve esnâ-yı şûrişde Ermenilerin zâyî' olup kasaba ve civârın ahâlî-i İslâmiyyesi yedine geçen eşyâsı tahkîk ve taharrî ile istirdâd olunmakda ve sâhibi mevcûd olanlara i'âde ve sâhibi bulunmayanları hükûmette hıfz edilmekte idüğü ve esnâ-yı vak'ada ahâlî-i İslâmiyyeden on bir vefât ve yirmi altı mecrûh ve Ermenilerden beş yüz seksen bir maktûl ve kırk sekiz mecrûh ve bunlar miyânında kazâ'en tesâdüfle nisâdan iki vefât ve yedi mecrûh ve üç çocuk hafîfçe yaralanmış ve bir hastahâne küşâdı ile mecrûhîn tedâvî edilmekde ve ta'yînât verilmekte olduğu ve iğtişâş sırasında kasaba etrafına ba'zı aşâ'ir gelmiş ise de kasabanın medhallerine ikâme edilen asâkir tarafından duhûl ve iştirâklerine meydan [520] verilmemiş ve sâye-i kudret-vâye-i hazret-i pâdişâhîde satvet-i askeriyye semeresi olarak yirmi dört saatde âsâyiş tamâmen i'âde kılınmış ve Ermeni milletinden ve da'vâ vekillerinden Aleksander'in Eğin'de bulunan erbâb-ı fesâda ve bunlara mu'âvenet edenlere dâir verdiği ihbâr üzerine müfsidînden hayâtta bulunanları adliyyeye teslîm edilmiş ve geçen cumartesi günü sabahı mezkûr Köybaşı Mahallesi'nin yangın mahallinde bir cebhâne patlamış olduğundan şübheli mahaller hafr edilerek taharriyât icrâ bulunmuş olduğu bildirilmiştir.

**Bağcecik'te Amerikan Mektebi Müdîri Mister Çembers'e
Londra'dan Gelen 24262 Ta'ahhüd Numaralı Mektubun Zarfı
Derûnunda Zuhûr Eden Hınçak Gazetesinin 28 Eylül Sene 1312
Târihli ve On Sekiz Numaralı Nüshasından Ba'zı Fıkarâtın
Tercümesidir**

{TEBLÎGÂT-I RESMÎYYE}

Hınçakyan şirketinin sâbık merkez me'mûrları tarafından gönderilen da'vetnâmeler üzerine Londra'ya gelen bir şirket hey'et-i meb'ûse nâmıyla 1 Eylül'de in'ikâd etti. Bu meclis on altı meb'ûs ve müşâvir ve a'zâdan mürekkeb idi. Meclis-i mezkûr dördüncü ictimâ'ında Hınçakyan şirketinin dokuz sene müddet zarfında vukû' bulan vâridât ve mesârifâtı muhâsebâtını bi't-tedkîk nizâm dâiresinde cereyân etmiş olduğunu Hınçakyan şirketinin şu'belerine ma'lûmât olmak üzere i'lân eder. Hınçak ve Abdâk ve Fagapari nâşiri Mösyö Avadis Nazarbekyan ile Madam Mariya Nazarbekyan dokuz sene zarfında şirketimize on sekiz bin yedi yüz dokuz frank ihsân ettiğinden başka, müddet-i mezkûre zarfında Hınçak ve sâir gazeteler masraflarını dahi tesviye eylediklerini hey'et-i meb'ûsa umûmiyyetle tasdîk etmekle beraber Londra'da icrâ-yı vazîfe etmek üzere şirket programı mücebince merkez a'zâlığına yeniden yedi kişi ta'yîn ve intihâb etmiştir. Şirketimizin mü'essisi Avadis ve Meryem Nazarbekyan bi'l-ittifâk merkez a'zâlığına ta'yîn olundukları hâlde hilâf-ı me'mûl isti'fâ etmişler ise de hey'et-i meb'ûsenin ricâları üzerine isti'fâlarını geri aldılar.

18 Eylül sene 1896 Londra

Kâtib

Masya Maramyan

Hınçakyan Şirketinin Hey'et-i Meb'ûse
Meclis-i Umûmîsi tarafından

Hamayak Hoşbolyan

[521] {SAKINDIRMAK}

Hınçak şirketimizin hey'et-i meb'ûse meclis-i umûmîsi şu son vakitlerde şirketimizce vukû' bulan ba'zı işlerden dolayı tahkîkât icrâ ederek bi'l-ittifâk zîrde beyân olunan hüküm ve karâr resmen şu'belerine tevdi' edildi. Hey'et-i meb'ûse meclis-i umûmîsi Eylül'ün onikinci günü ictimâ'ında şehâdetnâmeler ile Arpiyar Arpiyaryan, Mihran Damadyan, Andon Roştoni nâm zâtlar ile refîklerinin Hınçakyan şirketi kânûn ve menfa'atına mugâyir hareketde bulundukları cihetle Arpiyaryan'ın geçen sene Mayıs ayında şirketimizden tard

olunduğuna dâir verilen karâr sâbık merkez a'zâsından Damadyan ve Agasi ve Abah taraflarından musaddak olmağla muvâfık-ı maslahat görüldü. Şirketin sâbık a'zâsı tarafından yirmialtı Ağustos târihinde neşr edilen resmî beyânnâmelerin muvâfık-ı hâl olduğunu hey'et-i meb'ûse tasdîk eder. Mezkûr beyânnâmede dermiyân olunan Arpiyaryan ile refîkleri Damadyan Roştani, Agasi, Sivasyan Ohancanyan şirketimizle olan ilişkileri kat' edilerek kendileri şirketten çıkarılmışdır. Eşhâs-ı matrûda meclis-i umûmî nâmıyla sahte olarak bir meclis teşkîl ve Ermenileri katl eden sultan ile me'mûrlarının arzularına muvâfık harekâtta bulunacaklarından bu müfsidlik sözlerine aldanmamak için bi'l-cümle şirket şu'belerine i'lân ederiz. Ve mezkûr fırka-i muhâlîfe sahte bir Hınçak gazetesi neşrederek asıl Hınçak gazetesi hukûkunu gasb ve düşmanımız olan Türk Hükûmetinin aleyhimizde ittihâz ettiği tedâbîrin icrâsına fi'len delâlet ettiklerinden hey'et-i meb'ûse meclis-i umûmîsi eşhâs-ı merkûmenin şu harekâtını tekzîb ve açıktan açığa Hınçak ve Hınçakyan şirketine karşı habâsetlerini i'lân ve binâ'en-aleyh Ermeni cemâ'atının bunlardan ictinâb etmelerini ve milleti mahv edici desîselerinden kurtarmak için bu beyânnâmeyi neşr ederim.

Londra, 25 Eylöl sene 896

Hınçakyan Şirketi Hey'et-i
Meb'ûse Meclis-i Umûmîsi
Re'îsi Nâmına

Avadis Nazarbekyan

(BİZİM İŞİMİZ)

Siyâsînin intizâmsız ve mülevvesliğı içinde yüzmekteyiz. Ma'a-mâ-fih telefâtın önü alınır alınmaz Ermenilerimizin hissiyât-ı milliyeye ve efkâr-ı intikâm-cûyâne ile [522] havaya bombalar atmaya başlamışlardır. Düşman dâ'imî sûretle bî-esâs böyle sebeplerden istifâde ederek zâten vermiş olduğu emrin icrâsını te'kîd etmiştir. Biz kendi seyelân eden hûnumuzdan havf ve heyecâna gelmiş olduğumuz hâlde atılan humbaralar sebebiyle Ermeni ihtilâlcilerinin anarşist oldukları gibi isnâdâta da hedef olduk bu nihâyetsiz vukû'ât Ermenistanın yalnız müntehâsında vâkı' olmayıp, bu def'a da bî-günâh ve cevâbdan âciz olan sefîl Ermeni cemâ'atı Türk'ün livâ-yı hâkimiyyeti altında kalmıştır. Avrupa devletlerinin pîşgâh-ı enzârında ve onların re'ylarıyla olduğu zannedilen büyük bir devlet bir millete karşı dehşetli vukû'ât ve cinâyetleri îkâ' etmektedir. Ermeni mes'elesinden dolayı Avrupa meslek-i siyâsîsi şimdiki gibi hiç bir vakit cizvitlik icrâ etmemiştir. Bir adam her işden müstesnâ olarak aklını

gâ'ib etmiş gibi silâhları vâsıtasıyla râst geleni katl ve itlâf etmiştir. Bu mu'âmeleye karşı onları siyâsetden te'dîbe hükûmetin hakkı olduğunu Avrupa devletleri zât-ı şâhâneye beyân etmesinden bi'l-istifâde önüne geleni katl etmiştir. Bir hükûmet mādâm ki müstakil ve büyük bir cânîdir. Şu hâlde kendi taht-ı tasarrufunda bulunan mahallerde öyle bir tedbîr ittihâz etmelidir ki bir daha bu gibi cinâyâtın tekerrürü vâkı' olmasın. Bu öyle bir hükûmetin esliha ve hakk-ı hâkimiyetini yedinden ahz ve gasb etmek gibi de bir tedbîr olamaz. Fakat Avrupa devletlerinin mütâla'ası bu yolda olmayıp, yalnız kendi menâfi'-i zâtiyyeleri için zât-ı şâhânenin icrâsına havâle-i sem'-i i'tibâr etmiyorlar. İngiltere ahâlîsinin Ermeni mes'elesi hakkındaki âvâzesi ve Gladston'un nutku Avrupa'ya te'sîr etmiş olsaydı zât-ı şâhânenin kestirmiş olduğu Ermenilerin kemiklerinden ma'mûl tahtında oturmaması îcâb ederdi. İşte bir sene zarfında cereyân eden mu'âmele-i siyâsiyye bundan ibâretdir. Bizim pişgâh-ı tedkîkimize vaz' olunan iki cihet vardır: Birinci Avrupa devletlerinden ba'zısının menâfi'-i şahsiyyesi için Ermeni mes'elesinin siyâseten halli, ikinci de devletlerden ba'zısı mes'ele hall olundukda beynlerinde olan tezâdın zâ'il olacağıdır. Dersa'âdet'de yirmi kişi tarafından atılan humbaralardan istifâde ederek telefâta meydan verilmiş ve bir sene zarfında vukû' bulan telefâtın mikdârı on iki bine bâliğ olmuş olduğu hâlde henüz bizim efkârımıza muvâfık bir hak kazanamadık. Bugün sözümüze nihâyet vererek merak için antika nev'inden Ermeni mes'elesinin hall olunması hakkında deverân eden havâdisi beyân ederim. Me'yûs çehreli âmirlerin a'dâdı gittikçe tezyîd etmektedir. Bunlar Ermenilerin fî-mâ-ba'd sadâkatdan inhirâf etmeyerek gûyâ merhamet-i pâdişâhiye dehâlet eyledikleri hakkında kendi taraflarından millet nâmına bir ilticânâme tanzîm ederek atabe-i şâhâneye takdîm etmek efkârında iseler de yüzü gülmez Parto Aminos nâmındaki [523] şahıs şeytanlığı sâyesinde bu şerefi ihrâz etmiştir.

{İ'LÂNNÂME-İ RESMÎ}

Hınçakyan şirketimizin meclis-i meb'ûsu ikinci ictimâ'ında Hınçakyan icrâ me'mûrlarının yedlerinde bulunan şehâdetnâmelerini zîrdeki târihten i'tibâren hükmü mensûh olduğu gibi icrâ meclisi a'zâsıyla meb'ûslar dahi lağv edilmiş olduklarından, işbu târihten i'tibâren Hınçakyan Merkez Komitesi tarafından Hınçakistlere yeni şehâdetnâme göndermesine karâr verildiği i'lân olunur.

Fî 17 Eylûl sene 1312, Londra

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 3 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târih ve Sekiz Yüz Altmış Beş Numaralı Tezkire Sûretidir

Mahmûdî kazâsına tâbî Takori nâhiyesinin merkezi bulunan Ahurbey karyesinden geçerek İran'a firâr etmekde olan kırk altı kadar Ermeni eşkiyâsı asâkir-i şâhâne ile aşâ'ir tarafından bi't-ta'kîb vukû'a gelen mücâdelede eşkiyânın dört neferi maktûl olarak hudûdu tecâvüz eyledikleri ve asâkir-i şâhâne ile aşâ'ir-i Osmâniyeden üç-dört kişi mecrûh olup, eşkiyâ-yı merkûmenin geçende Van'a gelerek gördükleri tazyîk üzerine firâr etmiş olan çetenin bakiyyesi olmak lâzım geleceği Van vilâyetinden alınan telgrafnâmede bildirilmekle Tesrî-i Mu'âmelât Komisyonu ifâdesiyle beyân-ı ma'lûmâta ibtidâr olundu. Ol bâbda.

Cevâben Beyoğlu Mutasarrıflığı'na Yazılan 7 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihli ve Sekiz Yüz Kırk Üç Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Dün gece Pangaltı'da Kololiyan Avadis Efendi hânesindeki vak'anın sûret-i zuhûruyla bu bâbda iltizâm olunan tedâbîrin tafsîlâtına dâir cevâben vârid olan 7 Teşrîn-i evvel sene 1312 târihli ve bin on sekiz numaralı tezkire-i aliyyeleri mütâla'a olundu. Vak'a esâsen pek çirkin ve tedâbîr-i ibtidâ'iiyenin noksânını ve o civârda devriye kollarının ve hattâ mahalle bekçilerinin bile fık-dânını mutazammın olmakla beraber beyân buydulduğu üzere [524] hâne derûnunda erkek ve kadın olarak bir çok eşhâs bulunduğu hâlde bunlar tarafından istimdâd için olsun hiç bir ses ve sadâ çıkarılmaması bi'l-vücûh nazar-ı dikkati câlib bir hâl olduğundan ve bir de fesâd komiteleri fedâîlerini husûsî hânelerde ve otel ve emsâli mahallerde hizmetçilik ve aşçılık sıfatıyla ihtifâ etmekte oldukları ma'lûm bulunmasına nazaran bu işde hânedeki eşhâsın medhali olmasa bile ma'lûmâtı olmak derkâr olduğundan eşhâs-ı merkûme ve ale'l-husûs aşçı Karabet hakkında bu nokta-i nazardan ve muktedir me'mûrlar ma'rifetiyle ta'mîk-ı tahkîkât ve tedkîkât edilerek ve bir dereceye kadar kendileri ile de sıkıştırılarak işin ve mütecâsirlerin be-heme-hâl zâhire ihrâcı ile beraber hâsıl olacak netâyicden pey-der-pey ma'lûmât i'tâsı ve bir de mütecâvizlerin geceleyin serbestce mezkûr hâneye girip îkâ'-ı habâset ettikten sonra iş'âr buyurulduğu üzere müsterîhan çıkıp gitmeleri oralarca ber-minvâl-i muhar-rer inzibâtıdan eser bulunmadığına delâlet eylediği gibi ahîren tezyîd edilen ve vazîfelerinin hüsn-i îfâ ettirilmesi evvel ve âhir iş'âr olunan bekçilerden de kimsenin oralarda bulunmadığı anlaşıp bu hâl dahi başkaca şâyân-ı te'essüf ve bi'l-vücûh gayr-i câ'iz olduğundan, zâbitaca her yerde, her sûretle geceli gündüzlü tekayyüdât-ı inzibâtıyyenin mükemmelen te'yîd ve idâmesiyle beraber bekçilerin de geceleri zinhâr terk-i vazîfe edemeyip işleri başında bulundu-

rulmaları esbâbı neye mütevakkıf ise hemen ve mütemâdiyen icrâsı himmet ve reviiyyet-i aliyyelerinden kemâl-i ehemmiyyetle ve şiddetle muntazırdır.

Beyoğlu Mutasarrıflığı'na 7 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târih ve Sekiz Yüz Kırk Dokuz Numara ile Yazılan Tezkire Sûretidir

Dün gece Kololiyan Avadis Efendi'nin hânesinde cerh edilen polislerin sarhoş edilmiş oldukları cümle-i müstahberâttan olmasıyla ve çünkü muhâfazaya me'mûr olan polislerin sarhoş edilmesi ve esnâ-yı vak'ada hânedeki yedi kişi tarafından ses çıkarılmaması ve bunların içinde mechûlü'l-ahvâl iki kişi bulunması bu fi'lin zâbıtayı lekelemek ve erbâb-ı fesâda cür'et vermek üzere an-kasdin tertîb ve icrâ edilmiş olduğuna delâlet edecek ahvâlden bulunmasıyla tahkîkât-ı câriyyenin ona göre ta'mîk ve ta'kîbi ile hakikat-i hâlin be-heme-hâl zâhire çıkarılması ve şâyed oraca meydana bir şey çıkarılmaz ise cihet-i adliyyeye tevdî-i mu'âmele olunmaksızın eşhâs-ı mevkûfenin evrâk-ı müteferri'a ile doğruca dâire-i zabtiyyeye gönderilmesi ekîden tavsiye olunur.

[525] Beyoğlu Mutasarrıflığı'na Yazılan 7 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târih ve Sekiz Yüz Kırk Dört Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi da'vâ vekâletinde bulunan ve Ermeni Komitesi tarafından tehdîd olunan Kololiyan Avadis Efendi'yi muhâfaza için mûmâ-ileyhin hânesine me'mûr bir kaç Ermeni anarşisti tarafından tehlikeli ve tehlikesiz cerh sûretiyle dûçâr-ı tecâvüz ve ta'addî olan polis Mahmûd ve Nuri Efendilerin üzerlerinde silâh bulunmadığı ve me'mûr eyledikleri sırada silâhın lüzûmsuzluğu beyân olunduğu rivâyet ediliyor. Hakikat-i hâlin, ya'nî silâhsız gönderilmiş iseler esbâbının ve silâhları var idiyse cinsinin müsâra'aten izbârı muntazırdır.

Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan Cevâben Alınan 7 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târih ve Bin Yirmi Bir Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Şeref-vârid olan 7 Teşrîn-i evvel sene 1312 târih ve sekiz yüz kırk dört numaralı tezkire-i aliyye-i dâverânelerinin arîza-i cevâbiyyesidir:

7 Teşrîn-i evvel sene 1312 târih ve bin on sekiz numaralı tezkire-i çâkerânemin irsâlinden sonra icrâ edilen tahkîkâtta Avadis Efendi'nin oğlu Vahan ile akşamdan sûret-i cereyân-ı vak'ada ketm-i ma'lûmât edip şimdi ikrâr etmeğe başlayan Mihran Efendilerin ve besleme kızın ifâdelerine göre gelen üç şahsın fesli olduğu anlaşılmak ve ancak birisi şapkalı bulunduğu yalnız polislerden birisi söylemiştir. Ve bunların taşra ahâlîsinden olduklarını Mihran ile Vahan, Ermenice tekellümlerinden teyakkun ettiklerini beyân etmişlerdir. Ve

üstleriyle başlarının temizce, palto-pantolonlu olduklarını müşâhede ettiklerini, gerek Vahan ve gerek Mihran ve hizmetçi kadın hikâye eylemelerine göre şapkalı olmak sözü yalnız polis Nuri Efendi'nin ifâdesine kalmış olmağla beraber bunlardan birisinin ayrıca sakallı ve diğer birinin siyah bıyıklı ve diğerinin de on sekiz yaşında bir genç olduğu ihbârât-ı vâkı'a cümlesindendir. Mecrûh polislerin dahi taht-ı tasdîklerinde bulunmuştur. Polislerin sarhoşlukları hakkında isimleri zikr olunan kesân tarafından mütehâlif rivâyât ile beraber polis Mahmûd Efendi'nin işret etmediği ve yalnız Nuri Efendi'nin bir kadeh içtiğini Vahan ve dört beş kadar içip yüzü kızardığını besleme kız beyân edip bu cânîlerin Ermeni olmayıp da [526] ecnebî sıfat ve muvâza'asını işrâb eder bir delîl ve ma'lûmâta şimdiki hâlde dest-res olunamamıştır. Leyle-i mezbûrede çâkerleri elli günden beri gitmemiş olduğum hâneme gittiğim hâlde gece şehir emîni paşa tarafından gönderilen ser-müfettiş makâm-ı âcizâneme gelmiş ve mu'âvin-i âcizânem İsmâil Bey'e Kololiyan Efendi'nin hânesine bir tehdîdnâme gelmiş olduğundan hânesinin muhâfaza altında bulundurulmasını beyân eylemiş olmasıyla mîr-i müşârun-ileyh Merkez Komiseri Hasan ve ser-taharrî me'mûru Komiser Tahsin Efendileri nezdine celb ile keyfiyeti teblîğ ve iki me'mûru terfîk ve intihâbını taleb eyledikde ihzâr edilen polis Mahmûd ve Nuri Efendileri mûmâ-ileyh Tahsin Efendi'ye terfîkan ve ta'lîmât-ı lâzimeyi i'tâ ile Kololiyan Efendi'nin hânesine i'zâm eylemiş olduğu hâlde Tahsin Efendi sabahleyin avdetinde Kololiyan Efendi ibtidâ me'mûrları kabulde tereddüd edip ancak sabaha karşı hânesi dâhiline almış olduğunu ve emr-i muhâfazaya tamâmıyla ibtidâr eylediğini kendisine serd ve ifâde eylediğini mu'ahharan mu'âvin-i müşârun-ileyh tarafından çâkerlerine beyân ve ihbâr olunmuştur. Mûmâ-ileyhimâ polislerden Nuri Efendi yedi gün mukaddem Üsküdar'dan becâyış sûretiyle Beyoğlu'na gelip zâten Beyoğlu'nda müstahdem bulunan Mahmûd Efendi gibi bu misillü hidemât-ı tarassudiyyede muktedir bulunduğunu mûmâ-ileyh komiser tarafından mu'âvin-i müşârun-ileyhe bildirilmiş olduğu ve oralarda kol ve devriye me'mûrları her an geşt ü güzâr etmekde oldukdan başka yakınında Elmadağ Karakolu mevcûd bulunduğu hâlde komiser-i mûmâ-ileyhin kol ve devriye me'mûrlarına ve zikr olunan Elmadağ Karakolhânesi'ne dâhil hâneye konulan iki me'mûra icâbında imdâd etmeleri için ma'lûmât vermemiş olduğu, olunan su'âl ve cevâbdan anlaşılmış ve bunu da şuyû'-ı keyfiyyetle maksadın fevt olması kaziyyesiyle beraber kendisine bu yolda emir verilmediğini dahi makâm-ı i'tizârda söylemekte bulunmuştur. Cânîlerin adem-i itâ'atı hâlinde mukâbele-i bi'l-misl kâ'idesinin icrâsına âid ta'lîmât-ı seniyye nezd-i zâbitada mevcûd ve bi'l-cümle me'mûrîn-i zâbitaca ma'lûm ise de mecrûhîn-i mûmâ-ileyhimânın bu kâ'ideyi icrâ etmeleriyle beraber yanlarında kendi ifâdelerine göre silâh bulundurmamış

olmaları ve komiserin kavline nazaran silâhları yanlarında mevcûd olduğu hâlde ketm etmeleri sebepleri henüz ta'ayyün edemediğinden bu cihetler bi'l-etrâf derdest-i tahkîk bulunduğu gibi vukû'-ı cinâyâtı müte'âkıb Kololiyan Efendi'nin adamları tarafından oralardaki polislerle ve zâbıta me'mûrlarına beyân-ı ma'lûmât edilmiş ve tekrâr edilen su'âl ve cevâbda mecrûhîn-i mûmâ-ileyhimâdan Mahmûd Efendi nezdinde revolveri mevcûd bulunmuş ise de cânîlerin hücûm ve cerhiyle kendisinin silâh isti'mâline vakit bulunmadığını ve Nuri Efendi ise kendisinin silâhsız gönderildiğini ve silâh istediği hâlde de ehemmiyyet verilmeyip kendisine sonra silâh gönderileceği sözüyle gönderildiğini beyân eylemiş oldukları Beyoğlu Müdde'î-i Umûmî mu'âvinliği ma'rifetiyle zabt olunan ifâdelerden müstebân olduğu marûzdur.

[527] 8 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihli Arıza Sûretidir

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi da'vâ vekîli olup Pangaltı'da mukîm bulunan Kololiyan Avadis Efendi'nin hânesine Ermeni eşirrâsı tarafından tehdîdnâme bırakılmasıyla berâ-yı muhâfaza Beyoğlu Mutasarrıflığınca mezkûr hâneye gönderilen polis Mahmûd ve Nuri Efendilerin dün gece oraya hücûm eden bir kaç Ermeni tarafından ne sûretle cerh edilmiş oldukları ma'a'l-hicâb mücmelen arz olunmuş idi. Ehemmiyyet-i madde ve ma'neviyyesi derkâr olan bu hâl hâdisi-i ahîresiyle muhtell olmuş ve sâye-i kudret-vâye-i hazret-i pâdişâhîde bir çok mesâ'î ile i'âde edilmiş olan pâ-yı taht-ı saltanat-ı seniyye emn ü âsâyışının tekrâr ihlâlini ve halkca hâsıl olan sükûnet-i efkârın mübeddel-i heyecân olmasını ve erbâb-ı mefâsîdin cür'et ve cesâretlerinin tezâyüdünü dahi mûcib olduğu cihetle sükût ile geçiştirilmek çâkerlerince kâbil olmayıp binâ'en-aleyh işin bidâyetinden nihâyetine kadar cereyân eden ahvâli ve Beyoğlu zâbitasının ittihâz-ı tedâbîrdeki gaflet ve cehâletini ber-tafsîl arz ve beyân etmeği vazîfe-i ubûdiyye ve sadâkatden addeylerim. Şöyle ki mûmâ-ileyh Avadis Kololiyan Efendi'nin Ermeni haşerâtı tarafından tehdîd edildiği mahdûmu vâsıtasıyla şehir emîni paşa hazretlerine ihbâr olunarak müşârun-ileyh tarafından Beyoğlu mutasarrıfına i'tâ-yı ma'lûmât olunduğu gibi taraf-ı âcizâneme de bâ-tezkire ihbâr-ı keyfiyyet edilmiş idi. Binâ'en-aleyh bu işin fevka'l-gâye nazar-ı dikkati câlib olmasıyla ve acz-ı fitrîsi derkâr olan mutasarrıf-ı müşârun-ileyhi bir kat daha îkâz etmek maksadıyla iki gün evvel de Ermeni katolik patriğine yine o me'âlde bir tehdîdnâme vürûd etmesi zâbitaca fevka'l-âde tedbîrlere mürâca'atı müstelzim olduğu beyânıyla bu bâbda tedâbîr-i fevka'l-âde iltizâmıyla mütecâsirlerin bi't-tahkîk zâhire ihrâcı sûret-i mahsûsada mutasarrıf-ı müşârun-ileyhe tavsiye ve ihtâr edilmiş ve alınan cevâbda mûmâ-ileyhin hânesine lüzûmu mikdâr-ı sivil ve müsta'id me'mûrlar konularak icrâ-yı tekayyüdât ve tarassudâta müsâra'at edildiği iş'âr olunmuş iken bu sözün bütün bütün hilâfına olarak

gönderilen me'mûrlar iki kişiden ya'nî mûmâ-ileyhimâ Mahmûd ve Nuri Efendilerden ibâret olduğu ve mûmâ-ileyhimânın üzerlerinde silâh nâmına hiç bir şey bulunmadığı ve kendilerine gelecek adamları tutacaksınız sözünden başka bir gûnâ ta'lîmât verilmediği anlaşılmıştır. Esâsen o hâne dâhiline me'mûr konulması lâzım gelmeyip tehdîdât-ı vâkı'aya karşı hâricen sûret-i müdebbirânede tekayyüdât icrâ edilmek ve civârında me'mûrîn-i kâfiyye bulundurulmak ve oralarda sıkça sıkça kollar gezdirilmek ile berâber bekçilerin de ol bâbda nazar-ı dikkat ve basîretleri celb olunmak ve zikr olunan hâneye nezâret edebilecek bir iki mahal tedârik ve tarassud için müsta'id me'mûrlar ikâme edilmek gibi teblîgât-ı vâkı'anın ehemmiyyetle münâsib ve ciddî tedâbîr ittihâzı muktezî olduğu ve zâten hâne dâhilinde altı-yedi erkek bulunduğu hâlde en mühim ve ittihâzı mütehattim olan tedâbîr-i ma'rûzanın hiç birisi yapılmayıp mûmâ-ileyhimâ Mahmûd ve Nuri Efendilerin öyle silâhsız ve ta'lîmâtsiz hâne dâhiline gönderilip bu fâci'aya sebebiyyet verilmiştir. Mütecâvizlerin bî-mühâba derûn-ı hâneye duhûl ile aşağı yukarı dolaştıkları ve hânedeki bulunan yedi kişiye hiç bir [528] tecâvüzde bulunmadıkları hâlde yalnız polisleri cerh ederek müsterîhâne sıvışıp gitmeleri ve bu yedi kişinin de bunlara karşı bir hareketde bulunmayıp hattâ istimdâd sûretinde olsun ses ve sadâ çıkarmamaları ve polislere rakı içirilmesi ve hâne derûnunda bulunanlardan bir ikisinin hâl ve hüviyetlerinin ve nereden geldiklerinin mechûliyyeti bu işin be-heme-hâl zâbita-i şâhâneye birliğe götürmek ve erbâb-ı fesâdın cür'etlerini arttırmak için müretteb bir şey olduğuna kaviyyen delâlet etmektedir. Bu gibi ahvâlde me'mûrîn-i zâbitanın mütâla'ât-ı mû-şikef-âne ve ona göre icrâ-yı tertîbât ve mu'âmelât-ı müteyakkızâne etmek en mühim vazîfelerinden olduğu hâlde değil böyle dekâyıktan zâbita mu'âmelâtından en âdî aksâmına müte'allık mu'âmelâtın külliyyen gâfil bulunan Beyoğlu mutasarrıfı ise dâimâ böyle yalan yanlış iş'ârât ve bir takım âdî mu'âmelât ile iştigâl ederek ve ma'iiyyetini de kendi gibi yalancılığa ve âdîliğe alıştırarak her şeyde olduğu gibi Dersa'âdet Hınçak Merkez Komitesi a'zâsının en dehşetlisi ve icrâ me'mûru olup vâdî-i firârda bulunmasından dolayı zâbitaca bir seneden beri kemâl-i ehemmiyyetle taharrî edilmekte iken geçende Dersa'âdet'e gelmesiyle ve tesâdüf sûretiyle derdest edilip âdiyen nezârete gönderilmiş olan (Barsam) nâm şahs-ı şerîrin burada gûyâ fenâlığı men' etmek maksadıyla geldiğini beyân etmesini işitmiş olan mutasarrıf-ı müşârun-ileyh derhâl sözüne i'timâd edip ve işi velveleye devşirip esâsen şu cinâyeti îkâ' eden komiteyi teşkil maksadıyla gelmiş olan şahs-ı merkûmun maksad-ı mel'ûnânesinde muvaffakiyyetine ve hüsn-i muhâfazası kemâl-i ehemmiyyetle kendisine mevdû' iken firârına sebebiyyet vermesi ve mûmâ-ileyhin Avadis Efendi'nin ve hânesinin muhâfazası hakkındaki ihtârât-ı mühimmeye mukâbil lüzûmu mikdâr sivil ve müsta'id me'mûr

gönderildiği sözüyle ve silâhsız iki polis gönderilmek sûretiyle işi geçiştirmesi kendisinin mâhiyyetine ve umûr-ı zâbitada adem-i ehliyyet ve liyâkatine delîl-i kâfi bulunmuştur. Mutasarrıf Mu'âvini İsmâil Bey de gâyet âdî ve âtıl ve umûr-ı zâbitadan külliyyen gâfil ve câhil bir adam olup en mühim işi de ticârete ve Uncuyan Apik Efendi gibi adamlarla mu'âmeleye münhasırdır. Mu'âvin-i müşârun-ileyhin derece-i gaflet ve cehâletini isbât için muhâkemesi derdest-i ru'yet bulunan Uncuyan Apik Efendi tarafından müdâfa'a şâhidi gösterilmesinden dolayı vukû' bulan da'vete icâbetle mahkeme-i fevka'l-âdeye şitâb eylemesi kâfidir. Müşârun-ileyhin şu hareketini hisseden ve mahkemede ictimâ' eyleyen halkın îfâ-yı şehâdet esnâsında yûhâ çağıracakları haber alınmasıyla müşârun-ileyh bi'l-vâsıta tehdîd ile mahkemeye duhûlü ve binâ'en-aleyh muhakkak olan rezâlet-i azîmenin vukû'u men' edildi. Beyoğlu hey'et-i zâbitasının hâli ve iktidârı bu merkezde ve komite tarafından tehdîd olunan bir Ermeninin muhâfazası için hükûmetin ta'yîn ettiği iki polis muhâfazasına me'mûr oldukları ve hâne içinde vurulmuş ve cârihler firâra muvaffak olmuş olduklarından ve mu'âmele-i inzibâtıyye böyle gider ise komite tarafından tehdîd olunacakların mahfûz kalamayacaklarından bahisle halkın lisânında çirkin çirkin sözler deverân eylemektedir. Üsküdar cihetine gelince, oranın mutasarrıfı Sabri Beyefendi hazretleri dahi hadd-i zâtında halûk ve afîf bir zât olmakla beraber hiç bir zaman zâbita me'mûriyyetini îfâ edecek iktidâr ve ma'lûmâtı hâ'iz olmadığı idâresi dâhilinde [529] İstanbul'un her tarafını herc ü merc edecek derecede ve bir mükemmel fabrika içinde o kadar humbaralar, dinamitler yapıp durur iken her gün (Hamdolsun bir şey yoktur, âsâyiş ber-kemâldir.) yolunda Nezârete telgrafnâmeler çekmesiyle de müsbet olmasına göre hasbe'l-hâl bir kat kesb-i nezâket etmiş olan Üsküdar gibi mühim bir mevki'de müşârun-ileyhin te'mîn-i inzibât ve hüsn-i temşiiyyet mu'âmelât edebileceğine ihtimâl verilemez. Eğerçi hiç bir kimsenin aleyhinde bulunmak ve rızkına mâni' olmak meslek-i çâkerânemin hilâfında ise de pâ-yi taht-ı saltanat-ı seniyye mu'âmelât-ı inzibâtıyyesinin kesb etmiş olduğu şu ehemmiyyet-i fevka'l-âdeye karşı müşârun-ileyhimin iktidârsızlıkları yüzünden bir çok menâfi'-i devletin zâyi' olmasına sükût etmek de hamiyyet ve sadâkat-ı kemterâneme mugâyir bulunmasıyla ve nasıl emr ü fermân buyurulur ise hükm-i celîline tevfiğ-ı mu'âmele tabîî bulunmasıyla bi'l-mecbûriyye arz ve beyân-ı hâl ile istîzân-ı mu'âmeleye cür'et eyledim. Ol bâbda.

Arıza ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 12 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

İran pasaportu ve Magak nâm-ı müste'ârı ile şu günlerde taşradan Dersa'âdet'e geldiği istihbâr kılınmasından dolayı taht-ı taharrîde bulunan bir Ermeni anarşistin bazı avanesiyle âsâyiş-i pâ-yi tahtı ihlâlden evvel bunlardan beşi gâyet temiz ve alafranga elbiseyi lâbis ve birer humbarayı hâmil oldukları hâlde Beyoğlu'nda Ağa Câmi'i civârında sokak cihetine ikişer ikişer ayrılıp ve beşincisi de sokak başında bulunup Ermeni patrik kaymakamı efendi dâ'îlerinin araba ile oradan esnâ-yı mürûrunda vukû' bulacak işâret-i hafiyeye üzerine humbaralarla arabanın ber-hevâ edileceği musammem ve bu sû-i kasdın beş on gün zarfında icrâsı muhakkak olup, fakat bunların Bulgaristan'dan Haçik nâm-ı müste'ârı ile İstanbul'a gelecek olan bir anarşiste intizâren Beyoğlu'nda isticâr eyledikleri hânede muhtefî oldukları zâbıtaca bu kere elde edilen ikisinin bi'l-isticvâb vukû' bulan ifâde ve ikrârınlarından anlaşılmış ve merkûm Magak'ın İstanbul'a geldiği sırada yanında bulunan on kıyye dinamitin bir kız vâsıtasıyla vapurdan çıkarılıp mezkûr hâneye nakl olduğu dahi tahkîk kılınmış olduğundan, hemen dağdağasızca me'mûrîn-i mahsûsa tertîb ve leylen Beyoğlu cihetine tesrîb olunarak sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i cenâb-ı pâdişâhîde anarşistlerden üçü derdest ve on üç aded dinamit fişengi ve iki revolver ve bazı evrâk ve fotoğraflar zabt edilmiş ve mezkûr hânede ikinci def'a olarak icrâ-yı taharriyât olunmak ve taşradan geldiği arz olunan İranlı anarşist için İran Kançılaryasına gönderilecek me'mûra intizâr edilmek üzere nokta vaz' edilmekle beraber bunların asıl re'îsi Rusya Postahânesi me'mûrlarından Onnik nâmında biri olduğu ve dinamitden ma'lûmâtı bulunduğu ve hattâ zikr olunan hâneye [530] bu dinamiti kendi gönderdiği derdest edilen anarşistlerin ifâdât-ı vâkı'asıyla tezâhür ederek re'îs-i merkûmun da mezkûr postahânedan çıktığı hâlde hemen derdesti zımnında tedâbîr-i lâzıme ittihâz kılınmış olduğu ve netîcenin arzına müsâra'ât tabîî bulunduğuna ma'rûzdur.

Arıza ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Yazılan 12 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târih ve Beş Yüz Numaralı Jurnal Sûretidir

Şu günlerde îkâ'-ı ihtilâl maksad-ı mel'ûnânesiyle ve dinamit ile İstanbul'a geldiği ve avanesinin derdest edildiği demincek arz edilmiş olan Mikail dahi sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde şimdi elde edilerek ve dâire-i zabtiyyeye getirilerek taht-ı tevkîf ve isticvâb olunmuş ve bunların muhtefî oldukları Beyoğlu cihetindeki hânede tekrâr icrâ ettirilen taharriyâtda mukaddemâ bulunan iki revolverden başka ve komite ru'esâsına

mahsûs iki revolver ve kan ile mülemmâ' bir bıçak zuhûr etmiş ve mezkûr bıçağın geçende Avadis Kololiyan Efendi'nin muhâfazasına me'mûren hânesine Beyoğlu mutasarrıfı tarafından gönderilen iki polisin cerh ve katlinde isti'mâl edilmiş olan bıçak olması melhûz bulunmuş olduğundan ona göre icrâ-yı taharriyâta ibtidâr olunmuş ve Üsküdar cihetinde de Ermeni anarşistlerinden birinin hânesinde humbara mudahhar ve mahfûz bulunduğu tahkîkât-ı müteselsile ile tezâhür ettirilerek hemen o cihetle nezâretten me'mûrîn-i mahsûsa tertîb ve i'zâm kılınmış olduğu ve hâsıl olacak netîcenin arzına müsâra'at tabîî bulunduğ ma'rûzdur.

Arîza ve Taraf-ı Sâmi-i Sadr-ı A'zamî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Yazılan 12 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihli ve Beş Yüz Bir Numaralı Jurnal Sûretidir

Sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhîde bugün zâbıtaca Beyoğlu cihetinde keşf olunduğu iki kıt'a arîza-i çâkerânemle arz edilmiş olan hânenin matbahında dinamit bulunduğu derdest olunan anarşistlerin bi'l-isticvâb ifâdât-ı vâkı'alarından anlaşılarak derhâl nezâretten mahsûsan tertîb ve i'zâm olunan me'mûrlar ma'rifetleriyle mezkûr matbahda icrâ kılınan hafriyât ve taharriyâtta bir tahta derûnunda tahmînen yedi-sekiz kıyye dinamit zuhûr etmesiyle ihtiyâten orada taht-ı muhâfazaya aldırılmış ve bunların ale'l-usûl Tophâne-i Âmire'ye nakli için îcâb eden me'mûrîn-i fenniyyenin zikr olunan hâneye sür'at-i i'zâmı zımnında müşîriyyet-i celîleye tezkire yazılmış olduğu ve ta'mîk-i tahkîkât ve idâme-i taharriyât edilmekde bulunduğu ma'rûzdur.

[531] Arîza ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Yazılan 12 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihli ve Beş Yüz Numaralı Jurnal Sûretidir

Sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde Beyoğlu cihetinde zâbıtaca keşf olunan hânede dinamitleri ile beraber derdest edildikleri arz olunmuş olan Ermeni anarşistlerinin bi'l-isticvâb ifâdât-ı vâkı'alarına mebnî Üsküdar'ın Selâmsız cihetinde me'mûrîn-i mahsûsa tertîb ve i'zâm olunarak anarşistlerden firârî demirci Mirasyediyan Onnik'in hânesinde icrâ kılınan taharriyâtta üç aded humbara zuhûr etmiş ve bunları ale'l-usûl teslîm ile Tophâne-i Âmire'ye nakl için me'mûrîn-i fenniyyenin mahall-i mezkûre i'zâmı zımnında müşîriyyet-i celîleye tezkire yazılmış olduğu ve idâme-i taharriyât ettirmekde bulunduğu ma'rûzdur.

13 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihiyle Yazılan Arîza Sûretidir

Sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde Beyoğlu cihetinde Ferîdiyye'de dünkü gün zâbıtaca keşf olunduğu arîza-i çâkerânemle tafsîlen arz edilmiş olan hânede devâm olunan taharriyât netîcesinde iki revolver ve bir dinamit kapsülü ve iskarpile ve sâriklere mahsûs fener bulunmuş olduğu gibi Üsküdar'da Selâmsız'da taht-ı taharrîde bulunduğu cümle-i ma'rûzât-ı çâkerânemden bulunan firârî Onnik'in hânesi kuyusundan dahi bir revolver ve bir kova derûnunda sarı mâyi' zuhûr etmiş ve bu mâyi'in dinamit hülâsası olacağı melhûz bulunmuş olduğundan bi't-tahlîl nakli için îcâb eden me'mûrîn-i fenniyyenin gönderilmesi zımında Tophâne-i Âmire Müşîriyyet-i Celîlesi'ne tezkire yazılmış olduğu ma'rûzdur.

Arîza ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Yazılan 13 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târih ve Beş Yüz Altı Numaralı Jurnal Sûretidir

Sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhîde dünkü gün Beyoğlu cihetinde zâbıtaca keşf ve derdest ettirildiği arîza-i çâkerânemle tafsîlen arz edilmiş olan anarşistlerin avanesinden attâr Arakel ve demirci Hosrof ve Sais Haçik nâmlarındaki üç Ermeninin de Feriköy civârında Sinem karyesinde bir İtalyanın hânesinde muhtefî oldukları anlaşılarak ve derhâl nezâretten me'mûrîn-i mahsûsa [532] tertîb ve i'zâm olunarak bi't-taharrî mezkûr hânede her üçü de şimdi derdest edilerek taht-ı tevkîfe alınmış ve Ermeni patrik kaymakamı efendi hakkında icrâsı tasmîm olan sû-i kassa isti'mâl olunacak humbaraların bunlar tarafından ihtifâ edildiği tebeyyün ederek kemâl-i germî ile tahkîkât-ı istintâkiyyeye müsâra'at edilmiş olduğu ve netîcenin arzı tabîî bulunduğu ma'rûzdur.

Arîza ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Yazılan 13 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târih ve Beş Yüz Beş Numaralı Jurnal Sûretidir

Geçen perşembe ve cuma günleri Samatya'da bazı Ermeni hânelerine frenk ve dilenci kıyâfetinde Ermeni erbâb-ı mefâsidinden ba'zı kimseler gelerek sekiz, nihâyet on gün zarfında Dersa'âdet'de ihtilâlin tekrârı komitece kat'iiyen taht-ı karâra alındığından kendileri ile berâber nisvân sıbyânın ateş-i ihtilâl içinde kalmamaları için hemen Samatya'yı terk ve mevâkı'-i münâsibeye âileleri ile hicret etmelerini bi't-tehdîd beyân ve vâkı' olan su'âle cevâben de burada lüzûmu kadar Ermenileri ihtilâl hizmetinde istihdâm ettiklerini ve kendilerinin iki yüz kişiden mürekkebe ve muntazam bir komite olduklarını dermiyân eyledikleri şimdi ihbâr olunması üzerine derhâl tahkîkât-ı âcileye mübâderet ve

tekayyüdât-ı mertebe-i inzıbâtıyye te'yîd olunmakla beraber bu bâbdaki muhbirlerin daha ziyâde ma'lûmâtına mürâca'at edilmek üzere dâire-i zabtiyyeye celb edilmiş ve hâsıl olacak netîcesinin arzına müsâra'at tabî'î bulunmuş olduğu ma'rûzdur.

Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Yazılan 14 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihli ve Beş Yüz Dokuz Numaralı Jurnal Sûretidir

Şişli civârında ve Zincirlikuyu yolunda Hanende Sofi nâmındaki Ermeni kadının hânesinin duvarı dibine Ermeni fedâîlerinden Malatyalı Haçik ve İstanbullu Hasro taraflarından iki humbara ihfâ edildiği merkûmların dün gece bâb-ı zabtiyyede bi'l-isticvâb vâkı' olan ifâde ve ikrârlarından anlaşılaraq ve derhâl nezâretten me'mûr-ı mahsûs irsâliyle beraber Tophâne-i Âmire'den dahi lâzım gelen me'mûrlar alınarak bi't-taharrî zikr olunan humbaralar oradan ihrâc ve Tophâne-i Âmire'ye teslîm edilmiş olduğu ma'rûzdur.

[533] Erzurum Vilâyeti Polis Ser-komiserliği'nden Vârid Olan 28 Eylül Sene 1312 Târih ve Dokuz Numaralı Tahrîrât Sûretidir

Kars'dan gelip Erzurum'un Ermeni hânelerinde muhtefî olduğu haber alınmasıyla dünkü gün sâye-i satvet-vâye-i cenâb-ı pâdişâhîde derdest olunduğu 28 Eylül sene 1312 târihli telgrafnâme-i âcizânemle arz olunan ve Norbah nâm-ı müste'ârıyla ma'rûf bulunan Ermeni ihtilâl ittifâkı cem'iiyeti efrâdından Kars'ın Afsar ve Cast Mahallesi'nde bin üç yüz otuz dokuz numaralı hânede mutasarrıfen sâkin olduğu söylenen Aronik veled-i Kiragos Osepyan'ın Muş sancağına tâbi' Bulanık kazâsının merkezi bulunan Küp karyesinde sâkin Artin Mürsesyan ağaya yazıp derdest edilen bir kıt'a mektubunun tercümesi leffen takdîm kılınmıştır. Norbah ism-i sahîhi Aronik veled-i Kiragos hakkında tahkîkât-ı lâzımeyle kemâl-i ehemmiyetle teşebbüs olunup merkûmun hiç bir şeyi inkâra mecâli kalmamasından bî-muhâbâ Ermeni ihtilâl-i ittifâkı cem'iiyeti erbâbından olduğunu ve Londra'dan aldığı emir üzerine on bir gün evvel Erzurum'a geldiğini ve Erzurum'da ikâmet edip ahvâl-i mahalliyyeye temâmıyla muttali' olduktan sonra keyfiyeti Londra'ya iş'âr ederek alacağı emir üzerine mu'âmelât-ı lâzime-i fesâdiyyeye mübâşeret edeceğini külliyyen ikrâr ve i'tirâf eylemiştir. Binâ'en-aleyh merkûm on bir gün mukaddem Erzurum'a girmezden evvel Müdrike manastırına gelip orada üç gece ikâmetle 24 Eylül sene 1312 târihli telgrafnâme-i âcizânemle derdest oldukları arz olunan Erzurumlu on yedi Ermeni ile birleşip bir takım fesâda dâir beynlerinde ittifâklar cereyân ettiği cümle-i tahkîkât ile anlaşılmağa olmasından ve sâye-i celîl-i cenâb-ı nezâret-penâhîlerinde müfsid-i merkûmun derûn-ı vilâyete vürûduyla müsta'id-i

fesâd olanlar ile ilk mülâkatdan başka bir fenâlık hüdûsuna veyâ merkûmun telakkiyât-ı fesâdiyyesinden emr-i inzıbâta sû-i te'sîr vukû'una meydan verilmeyerek cümlesinin derdestiyle imhâsına muvaffak olunduğundan hâsıl olacak netîcenin ba'de arz olunacağı ma'rûzdur.

Erzurum Vilâyeti Polis Ser-komiserliği Tahrîrâtına Leffen Gönderilen ve Norbah Nâm-ı Müste'ârını Taşıyan Ermeni Üzerinde Bulunan Ermeniyyü'l- İbâre Mektubun Kısmen Tercümesi Sûretidir

Avrupa düvel-i mu'azzaması beynlerinde bir ittifâk-ı umûmî hâsıl olacak, Çar'ın seyâhatı bunun içindir. Şark mes'elesine son bir darbe ile netîce vereceklerdir. Şark mes'elesinin birincisi Ermeni mes'elesidir. Giridliler istiklâliyyeti kesb ettiler. Sıra bizimdir. Avrupa gazeteleri böyle yazıyorlar. Ermeniler lehinde olarak Gladston İngiltere'de bir nutuk îrâd etmiştir. Umûm Avrupa mahzûn olmuştur. [534] Kraliçe İstanbul süferâsına Ermeni mes'elesinin halline elden geleni dirîğ etmesinler diye yazmış ve bunun için otuz iki zırhlı Varsudi'ye göndermiş. Amerika dahi müttefikdir. İstanbul'un son vukû'âtı bizlerindir. Ermeni ihtilâl ittifâkı bizlerle Genç Türkler Komitesi beraber imişler. Bunların te'sîrâtı çokdur. Bizler Sultana ve hey'et-i süferâya birer lâyiha takdîm etmişler ve mes'elenin hallini taleb etmişler. Eğer taleb ettiklerini vermez ise İstanbul'daki bir çok mîrî ebniyesini havalara uçuracaklar idi. Onlar istemezler ise de bizim mes'eleyi mecbûrî hall edecekler. Bu ma'lûmâtı verin. Bizlere ahpora yazarsın.

Norbah nâm-ı diğer Aronik veled-i Kiragos'un mektubunun tercümesi olduğu tasdîk kılındı. Fî 21 Eylûl sene 1312

İkinci Komiser

Dikran

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nin 6 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihli Tezkiresine Leffen Gönderilen Sivas Vilâyetinin Telgrafnâmesi Sûretidir

Bir sene evvel vergi ketebesinden Hacı Mustafa Efendi'nin leylen hânesine bi'd-duhûl kendisiyle âilesini cerh ederek emvâl ve eşyâsını gasba tasaddî ve on beş sene müddet kürek cezâsıyla mücâzâtına dâir lâhık olan hükmün tefhîmini müte'âkıb bir zabtiyeyi de cerh ile firâr eden eşhâsdan Sivaslı bakkal Sökük oğlu Agop ile ba'zı Ermeni eşkiyâsına Gürcü elbisesi iksâsıyla refâkatı mervî olan ve çend gün evvel Perkendik karyesinde derdest edildiği arz olunan ma'hûd Truşakyan Komitesi'nin me'mûr-ı mahsûsu Mıgırdıç ile

Karacehennem nâm ve imzâsıyla muhâbere ettiği anlaşılan Sivaslı bakkal Haçık oğlu Bedros taharriyât-ı şedîdeden sıkılarak yed-i satvet-i hükûmetden yakayı kurtaramayacaklarını anlayarak birbiri ardınca arz-ı teslîmiyyet etmeleriyle taht-ı tevkîfe alındıkları ma'rûzdur.

İstanbul Polis Müdîrlîği'nden 13 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihli Jurnal Sûretidir

Sâye-i kudret-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde keşf edilip derdest olunan Ermeni anarşist fedâîlerinden Toros ve rufekâsının ikâmet etdikleri [535] hânede on dört adet dinamit kapsülü ve bir hayli dinamit zuhûr edip dinamitler hânede hıfz edilmiş ve on dört aded dinamit kapsülü dâire-i zâbıtaya getirilmiş idi. Bu gün Tophâne-i Âmire Müşîriyyet-i Celîlesi'nden Sevkiyât Komisyonu Re'îsi Âsım Bey bi'l-vürûd mezkûr on dört aded dinamit kapsülü dâirede ve hânede muhâfaza altına alınan dinamitler de bi'l-vezn iki kıyye olduğu anlaşılarak oradan Tophâne-i Âmire'ye nakl etmek üzere mîr-i mûmâ-ileyhe bâ-ilmühaber teslîm edildiği ma'rûzdur.

Arîza ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Ayrı Ayrı Yazılan 16 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihli Jurnal Sûretidir

İran Ermeni anarşistlerinden yetmiş kadar fedâînin hudûd-ı hâkânîyi tecâvüzle sekenesi İslâmlardan ibâret bulunan kurâyı ihrâk ve ahâlîyi hirâs ve heyecâna dûçâr etmek ve bu sûretle galeyân husûlüne çalışmak için Rusya'da bulunan Ermeni komitesi tarafından İran komitesine ta'lîmât-ı mahsûsa verildiği bu kerre Dersa'âdet'de elde edilmiş olan anarşistlerden birinin bi'l-isticvâb vukû' bulan ifâde ve ikrârından anlaşılmış ve bunların hudûdu müteferrik sûretle ve tebdîl-i nâm ve kıyâfetle geçmeleri melhûzât-ı kaviyyeden bulunmuş olduğundan müteyakkızâne ve mutabassırâne hareket olunarak bunların zinhâr tecâvüzlerine hiç bir vechile meydan verilmemekle beraber derdest ve tenkîlleri esbâbının bi'l-etrâf istikmâli zımnında şimdiden îcâb edenlere evâmir-i mü'essire îfâsı menût-ı irâde-i aliyye-i sadâret-penâhîleridir. Ol bâbda.

Arîza ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Yazılan 17 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihli Jurnal Sûretidir

Ermeni patrik kaymakamı efendiye sû-i kasd icrâsını ve bunu müte'âkıb Dersa'âdetce dehşetli bir hâdise-i ihtilâliyye îkâ'ını tertîb eylemiş oldukları hâlde sâye-i kudret-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhîde humbara ve dinamit ve silâhlarıyla beraber derdest edildikleri geçende arz olunan Ermeni anarşist komitesi re'îsi ve

efrâdı haklarında icrâ kılınan tahkîkât üzerine bu komitenin vilâyât-ı şâhânenin ekserîsinde te'sîs ve teşkîl eylemiş oldukları komitelerden Ankara, Bursa, İzmir, Sivas ve Van vilâyetleriyle Karahisâr-ı Sâhib ve Ma'den sancakları komiteleri tezâhür ettirilmiş olup şöyle ki Sivas'da bulunan komitenin ru'esâsından olacağı derkâr olan Mıgırdıç [536] isminde biri ile oranın reji idâresinde müstahdem Stepan ma'rifetiyle ve Van'da Vartan Tomasyan nâmındaki adamları ile icrâ-yı muhâbere ettikleri ve Bursa Komitesi ise da'vâ vekîllerinden Ankaralı Matyos vâsıtasıyla vücûda getirilip ve mahall-i mezkûrda Singer nâm dikiş makinesi satan Martin ve Onnik Filibeliyan ve Onnik Lütfiyan ve tuhafiyeci Vartan ve zirâ'at mektebinden muhric Ohasib Ohasibyan komiteye dâhil olup bunlara buradan mühür de gönderilmiş ve merkûm Ohaseb'in delâleti ile ve saatçı Tekfur Vartabyan'ın ve Papaz Mardiros'un dehâleti vâsıtasıyla Karahisâr-ı Sâhib'de dahi bir komite teşkîl edilmiş olduğu ve bu komite a'zâsı miyânında zuhûr eden bazı ihtilâfdan nâşî da'vâ vekîli merkûm Matyos İstanbul'a avdet ederek komitenin mührünü merkez komitesine i'âde ve kendisi İzmir Komitesi acenteliğini der'uhde ile oraya azîmet ve Jak Andryas nâmıyla Bursa'da merkûm Martin ile mahâbereye müdâvemet ettiği ve Ankara'da müteşekkil komite ise manifaturacı Gürünlü Koço oğlu Toros ve fotoğrafçı Antranik Cevâhirciyan ve mekteb muallimi Agop Yağışyan ve orada Gülbenk mağazasında yazıcı Parsih nâm şahıslardan mürekkeb ve ağleb-i ihtimâle göre bunlardan Agop Yağış'a Ma'den'de bir komite teşkîline muvaffak olarak bunlar Yozgad Komitesi'nden mürâca'at etmiş iseler de Hınçak Komitesi'ne mensûb olmaları sâir komite ile mâni'-i ittihâd bulunduğu cevâbını almış ve eşhâs-ı merkûmeden Parsih ahîren Bağdad'a ve muallim Agop dahi bir kaç hafta zarfında avdet etmek üzere bir mahalle azîmet etmiş oldukları ve merkûm Agop Yağış'a Minas Asador nâm-ı müste'ârı ile ve Ankara Komitesiyle muhâbere ettiği ve bu komite ile Ma'den Komitesi için İstanbul'da lastikten bir mühür i'mâl ve lokum şeker kutusu derûnuna vaz' edilerek gönderildiği ve mezkûr komitelere gönderilen mektup ve ihtilâl gazeteleri, roman ve buna mümâsil resâ'il içinde postaya tevdî'an irsâl edilmekte olduğu ve Ankara Komitesi İstanbul Ermeni Komitesi'ne para gönderip talepleri üzerine buradan gönderilen yüzü mütecâviz revolver ve oraca tedârik etmiş oldukları martin vinçester tüfenkleri ihfâ ettikleri ve bu esliha sandıkları derûnuna mevzû'an tevârîh-i muhtelifede birer sandık olarak Anadolu şimendüferiyle gönderildiği ve sandıklar Haydarpaşa şimendüfer anbarına hîn-i teslîminde anbarcıya altmış para verildiği hâlde sandıkların açılması usûlden bulunduğu cihetle bu usûle ri'âyeten sandıklar açılmadığı ve geçende Dersa'âdet'te vukû'a getirilen hâdise-i ihtilâfiyyeden evvel Ankaraca bir vak'a zuhûra getirmek üzere Ankara Komitesi silâh için tekrâr Dersa'âdet Komitesi'ne mürâca'at etmiş ise de Dersa'âdetce ihtilâl çıkarılacağı cihetle oraca

bir şey yapılmaması cevâbı verilmesinden dolayı Ankaraca zuhûra [537] getirilmesi mukarrer olan vak'anın te'hîr edildiği anlaşılmış ve mahall-i mezkûredeki komitelerin vücûdu ve Dersa'âdet Komitesi'yle münâsebet ve muhâberâtı tahakkuk eylemiş olmasına binâ'en eşhâs-ı mērkûmenin derdestiyle işin ehemmiyetiyle mütenâsib sûretde tahkîkâta i'tinâ edildiği takdîrde bu komitelere daha kimler dâhil ve hangi sancak ve kazâlara şu'ûbâtı mevcûd bulunduğu ve Ankara ve Ma'den Komitelerinin mühürleri ve ihfâ etmiş oldukları silâhlar tamâmen tezâhür edeceği gibi Ankara Komitesi vâsıtasıyla Yozgad Hınçak Komitesi a'zâ ve efrâdı da meydana çıkarılacağı ve bu Hınçak Komitesi'nin nerelerle ve kimlerle münâsebet ve muhâberâtda bulunduğu anlaşılabacağı derkâr bulunmuş olduğu ma'rûzdur.

(ZEYLİ)

Ankara ve Ma'den'de teşkîl ettiği diğer jurnal-i kemterânemle tafsîlen arz olunan komitenin lastikden ma'mûl ve müdevver mührü Taşnaksâğan Komitesi nâmına mahkûk olduğu ve Ankara Komitesi'nde sabun kalıbı şeklinde humbara da bulunduğu tahkîkât-ı ahîreden müstebân olmağla ma'rûzdur.

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'yle Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîyle Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Yazılan 19 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihli Jurnal Sûretidir

Kayzak nâm Ermeni Komitesi efrâdından yüz kadar anarşistin yedi-sekiz gün evvel Dersa'âdet'e gelerek ve bunlardan nısfının karaya çıkarak Beyoğlu ve Galata cihetlerinde ecnebî kıyâfetinde dolaşmakda oldukları ve nısf-ı diğerinin de limanda lenger-endâz ecnebî gemilerinde muhtefî bulundukları ve bunlar şu günlerde Ermeni hânelerini dolaşıp Dersa'âdet'den çıkmalarını tenbîh ve bu sûretle hicrete teşvîk edecekleri haber alındığı İstanbul Polis Müdîrliği'nden alınan jurnalden müstebân olmuş ve şu hâle bi'l-vücûh câlib-i nazar-ı dikkat ve hâ'iz-i ehemmiyyet olduğu gibi sahîh ise o kadar kişinin nasıl karaya çıkmağa muvaffak oldukları ve bu bâbda me'mûrîn-i zâbitanın nazar-ı dikkatini niçin celb etmedikleri şâyân-ı nazar bulunmuş olmasıyla serî'an tahkîkât ve teces-süsât-ı mükemmele icrâ olunarak karaya çıktıkları beyân olunan [538] eşhâsın isim ve hüviyet ve mahall-i ikâmetleri hakkında ma'lûmât-ı kâfiyye istihsâliyle be-heme-hâl derdestleri ve gemilerde muhtefî olanların dahi kimlerdir ve nereden gelmiş ve hangi vapurlarda ihtifâ etmiştir. Buralarının zâhire ihrâcı ve bu vapurların müte'addid sandal ve istimbotlarla şedîden taht-ı nezâret ve tarassuda aldırılarak hiç bir ferdinin karaya çıkmasına meydan bırakılmaması ve netâyic-i mütehassılanın âcilen bildirilmesi hakkında müdîriyyet-i müşâ-

run-ileyhâya ta'limât-ı mükemmeleyi hâvî cevâb yazılmakla beraber bu bâbda limanca dahi îcâb eden mu'âvenet ve muâmelât-ı teyakkuz-kârânenin müsâra'aten îfâsı lüzûmu liman riyâsetine sûret-i mahsûsada iş'âr edilmiş ve vesâ'it-i müsta'ide ma'rifetleriyle nezâretce dahi tahrîrât ve tahkîkât-ı lâzime icrâsına müsâra'at kılınmış olduğu ve hâsıl olacak netîcenin arzı tabîî bulunduğu ma'rûzdur.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 18 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târih ve Dokuz Yüz Otuz Bir Numaralı Tezkirenin Sûretidir

Ermeni patrik kaymakamı efendiye sû-i kasd icrâsını müte'âkib Dersa'âdetce bir hâdise îkâ'ını tertîb eyledikleri hâlde sâye-i kudret-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde dinamit ve silâhlarıyla derdest edilen Ermeni anarşist komitesi re'îsi ve efrâdı haklarında icrâ olunan tahkîkâtta bu komitenin vilâyât-ı şâhânenin ekserîsinde te'sîs etmiş olduğu ve husûsuyla Ankara, Bursa, İzmir, Sivas, Van vilâyetleriyle Karahisâr-ı Sâhib ve Ma'den'de mevcûd bulunduğu tafsîlâtına dâir tevârüd eden 17 Teşrîn-i evvel sene 1312 târihli iki kıt'a tezkire-i husûsiyye-i âsafâneleri üzerine keyfiyyet derhâl şifreli telgrafla vilâyât-ı mezkûreye teblîğ ve bu komitelerin ikâmetgâhları ale'l-usûl bi't-taharrî zuhûru melhûz evrâk ve eşyâ-yı muzırranın hemen derdest ve mütecâsirlerinin tevkîf olunması ve ehemmiyyet-i fevka'l-âde ile bi't-tahkîk serî'an ma'lûmât i'tâsı ilâveten tavsiye olunmağla ve taharriyât netîcesine dâir alınacak ma'lûmâtın savb-ı âlî-i nezâret-penâhîlerine bildirileceği tabîî bulunmağla, ol bâbda.

[539] Arîza ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 20 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde ahîren Beyoğlu cihetinde keşf ve esliha ve sâiresiyle beraber derdest olduğu arîza-i kemterânemle tafsîlen arz edilmiş olan Ermeni anarşistlerinin mensûb oldukları Taşnaksâğan İhtilâl Komitesi'nin Ermeni nisvânından mürekkeb şu'besi bulunduğu bi't-tahkîk anlaşılmış ve Karagözyan Dikran'ın baldızı madam Arakya Avakyan ve madam Beyleryan ve madam Anber ve madam Kuyumcuyan ve madam Kapamcıyan ve madam Markaryan ve madam Vazal Zabil nâmlarındaki kadınların bu şu'beye a'zâ sıfatıyla dâhile oldukları cümle-i tahkîkâtdan bulunmuş olduğu ve arîz ve amîk idâme-i tahkîkât edildiği cihetle netîcenin arzına müsâra'at tabîî bulunduğu ma'rûzdur.

Arıza ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 21 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Samatyalı Kirkor veled-i Hamparsum nâmına bir Ermeninin dünkü Pazar günü Keresteciler'de mağazalar arasında dolaşmakda olduğu görülerek ve şübhe hâsıl olarak derdest olunmağla beraber icrâ kılınan taharriyâtta oradaki kereste istiflerinin üzerinde ve fabrika tahtaları içinde on-onbeş kadar kibritin gaz ile mülemma' bir çıraya sarılı olduğu hâlde zuhûr etmesi merkûm Kirkor'un erbâb-ı fesâdın yangıncı takımından olduğuna dâll bulunmuş ve binâ'en-aleyh hâ'iz-i ehemmiyyet olan bu cihet de nazar-ı dikkat ve i'tinâyâ alınmak sûretiyle merkûmun isticvâbına ve başkaca tahkîkât-ı amîka icrâsına müsâra'at edilmiş olduğu ve hâsıl olacak netîcenin arzı tabî'î bulunduğu ma'rûzdur.

Arıza ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Yazılan 21 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihli Jurnal Sûretidir

Bugün Ayasofya Câmi'-i Şerîfi'nde edâ-yı salât olunur iken derûn-ı câmi'-i şerîfe girip ve oturup etrâfı tecessüs ettikleri görülmüş ve derhâl [540] derdest ve tevkîf edilmiş olan ve bir iş ile iştigâl etmeyen Kadıköylü Haçık ve Tarlabası sâkinlerinden Agop nâmlarında iki Ermeninin gerçi üzerlerinden bir şey zuhûr etmemiş ise de bu sûretle câmi'-i şerîf-i mezkûra girmeleri ve etrâfı tecessüs etmeleri elbette bir maksad-ı mel'anet-kârâneye mübtenî olmak lâzım geleceğinden evvel-i emrde hüviyetlerinin arız ve amîk tahkîkine ve mahall-i ikâmetlerinin taharrîsine ibtidâr kılınmış ve netîcenin arzına müsâra'at-ı tabî'î bulunmuş olduğu ma'rûzdur.

Arıza ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Yazılan 21 Teşrîn-i Evvel, 1312 Târihli Jurnal Sûretidir

Ermeni mefâsidinin sûret-i cereyân ve vukû'u ma'lûm-ı sâmi-i sadâret-penâhîleri olmasıyla ol bâbda arz ve îzâh-ı keyfiyyete lüzûm olmayıp mefâsid-i mezkûreye karşı zâbıtaca vüs' ve iktidârın yettiği mertebede gece gündüz hasr-ı ikdâm ve gayret edilmekte olduğu dahi şimdiye kadar erbâb-ı fesâddan bir çoklarının derdest ve tenkîl edilmesi ve ale'l-husûs gâyet dehşetli bir vak'a-i ihtilâliyye ihdâsını tasmîm eden bir komitenin istihzâr ettiği âlât-ı muhribe ve nâriyesiyle berâber geçen gün zâhire çıkarılarak elde edilmiş olmasıyla da sâbit olarak eğerçi ol bâbda uhde-i musâdakat ve me'mûriyyete mütehattim olan mesâ'î ve ikdâmât-ı fevka'l-âdenin iltizâm ve icrâsından bir an geri durmayıp az çok mefsedete hizmet ve müşâreket eden veyâ edecek olanların hemen derdest ve istîsâliyle tertîbât-ı fesâdiyyenin ibtâli ve bu sûretle

âsâyiş-i pâ-yı tahtın muhâfaza ve istikmâline son derece i'tinâ edileceği derkâr ise de ez-cümle keşf edilen son komitenin re'îsi olduğu delâ'il ile sâbit olan ve lüzûm-ı teslîmi Hâriciye Nezâret-i Celîlesi vâsıtasıyla talep olunan tebe'a-i Devlet-i Aliyye'den Onnik nâmındaki şahs-ı şerîrin Rusya Postahânesi müstahdemlerinden olmak i'tibâriyle ve hiç bir hakka müstenid olmayan bahânelerle el-yevm Sefâret'den teslîm edilmek istenilmemesi ve ecnebî vapurlarının Ermeni anarşistlerini ve hattâ dinamitlerini taşıyıp zâbıtanın nazar-ı tecessüsünden setren bir müddet de kendilerini vapurlarda ihfâ ederek ba'de tayfa ve sâire kıyâfetinde çıkarmaları ve emsâli müşkilât bâkî ve Avrupa devletlerinin kendi mülklerinde ve belki de gözleri önünde teşekkül eden ve zâbıta-i şâhânenin mu'âmelât ve tekayyüdât-ı vâkı'asından bi't-tabi' müte'essir olmayan Ermeni anarşist komitelerinin bulundukları mahaller hükûmetlerinden gördükleri serbestî ve müsâmahadan cesâret alarak her türlü neşr-i mefâsid ile berâber Dersa'âdetce ihtilâl îkâ'ından geri durulmayacağı ve hareket-i fesâdiyyenin tekrârı hâlinde düvel-i mu'azzamanın fi'len işe müdâhale edeceği yolunda işâ'ât ve hattâ Avrupa cerâid-i meşhûresinden bir takımlarının muharrirleriyle mülâkât ve mükâlemâtta [541] bulunarak gazetelerle neşriyât-ı mel'anet-kârâneleri cârî oldukça, çünkü Ermenilerce fikr-i mefsedet büyüğüne, küçüğüne ve çoluğuna, çocuğuna ve hattâ bu kerre keşf ve derdest olunan komite ile de müsbit olduğu üzere kadınlarına varıncaya kadar ta'mîm ve tevsî' eylemiş olduğuna göre zâbıta tekayyüdât ve mu'âmelâtı sâyesinde tecâvüzât-ı fi'liyyeyi bir dereceye kadar te'sîrsiz bıraksa bile her gün âsâyiş-i pâ-yı tahtı tehdîd eden ve dâhilen ve hâricen kemâl-i germî ile tervîc ve icrâsına çalışılan efkâr ve teşebbüsât-ı ihtilâl-kârânelerin tamâmen mahv ve izâlesine kâfî olamayacağından ve ale'l-husûs âsâyişin muhâfazası emrinde süferâ-yı ecnebîyye taraflarından ihtârât-ı hayr-hâhâne de bulunup durur iken nizâm ve intizâm-ı âlemin mahv ve berhâdından başka bir maksadları olmayan bir çok anarşist ru'esâ ve efrâdının Avrupa'da tehdîd-i âsâyiş ve îkâ'-ı şûriş edecek sûretde neşriyât ve teşebbüsât-ı mel'anet-kârânede bulunmalarına olan bunca müsâmahadan başka anarşistlerden burada bi'l-fi'il mefsedetde bulunanların teslîm edilmemesi yolunda sefâretlerce gösterilen mevânî' ve müşkilât ibrâz ettikleri âsâr-ı hayr-hâhî ile tevîk-i kabûl edemediği gibi, meselâ derûnunda anarşist veyâ eczâ-yı muzırta olduğu mahsûs olan ecnebî vapurlarının mu'âyenesi şöyle dursun, uzakdan taht-ı nezâret ve tarassuda aldırılması da âdetâ abluka sûretinde telakkî ile şikâyete kıyâm edilmek ise başkaca mûcib-i ıstığrâb olarak bu hâllerle âsâyişin tamâmî-i te'mîn ve istikrârınca adem-i imkân derkâr bulunduğundan, zâbıtaca ber-vech-i ma'rûz tekayyüdât-ı mükemmeleye ale'd-devâm sarf-ı mesâ'î ve ikdâm edilmekle beraber Bâb-ı Âlîce dahi müşkilât-ı ma'rûzanın izâlesi esbâbının istikmâli ve Avrupa'daki komitelerin

neşriyât-ı mel'anet-kârânelerine nihâyet ve memleketlerine tardları sûretiyle kendilerine bir ders-i te'dîb ve ibret verilmesi zımnında buradaki süferâ-yı ecnebîyye ma'rifetiyle mi, yoksa sefârât-i saltanat-ı seniyye vesâdetleriyle mi olur, nasıl tasvîb buyurulur ise o sûretle düvel-i mu'azzama nezdinde teşebbüsât-ı mü'essire îfâsı lüzûmu ilcâ-yı hâl ve maslahata binâ'en arz ve beyâna cür'et eylerim. Ol bâbda.

Ankara Vilâyeti Polis Komiserliği'nden Vârid Olup Birer Sûreti bâ-Jurnal Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne Gönderilen 21 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihli ve Şifreli Telgrafnâme Halli Sûretidir

Kayseriyye sancağına merbût Develi kazâsının Örek kasabasında hâdisе zuhûruyla İslâm'dan iki mecrûh ve Ermeniden on iki maktûl vukû'a geldiği ve on beş de hâne muhterik olduğu hâlde âsâyışın i'âde edildiği Kayseriyye Polis Ser-komiserliği'nden şimdi vürûd eden telgrafnâmede bildirilmiş olduğundan, devâm eden tahkîkâtıdan mütehassıl netîcenin pey-der-pey arz olunacağı berâ-yı ma'rûzdur. Ol bâbda.

[542] Arıza ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhîye ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 21 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Halvetî dervişlerine mahsûs başlarında beyaz fes ve sarık olduğu ve arkasında beyaz entari ve siyâh lata bulunduğu hâlde bir-kaç günden beri Balat hâricinde geşt ü güzâr eylediği görülerek ve bi'l-iştibâh dâire-i nezârete getirilerek bi'l-isticvâb tebe'a-i İrâniyyeden ve cemâ'at-ı Mûseviyyeden olduğunu ve İlya Kohen nâmıyla yâd edildiğini beyân etmiş olan bir şahsın Arapça ve Farsça tekellüm eylemekle beraber Mûsevîlerin miyânında İsrâillîğe dâir açtığı mübâhasâtda ellisekiz târih-i Mûsevîsinde Ermenilerin ihtilâli vukû' bulacağı ve ellidokuzda da Türklerle muhârebesi ve altmışdörtde Mûsevîlerin hükümdârı geleceği zemîninde ba'zı tefevvühâta ve ahâlî-i Müslime arasında da kendisinin İslâm olduğunu ifâdeye cür'et eylediği başkaca tahkîk kılınmış ve merkûmun derviş fesi ve kıyâfetiyle İstanbul'a dâhil olmuş Ermenilerden bulunması ihtimâli vârid bulunmuş olduğundan, kendisi bi't-tevkîf arız ve amîk tahkîkât-ı istintâkıyyesine müsâra'at edildiği ve hâsıl olacak netîcenin arzı tabîî bulunduğu ma'rûzdur.

Arıza ve Taraf-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî ile Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne 21 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihiyle Yazılan Jurnal Sûretidir

Kırmızı fes ve gümüş renginde ceket ve pantolonlu yirmi iki yaşlarında genç bir Ermeni bu gün Sulumanastır cihetinde kâ'in Ermeni hânelerinin kapılarını çalarak (Ne oturuyorsunuz, gitseniz a!) diyerek tahrîkât ve hicret için tevşîkâtta bulunmasıyla kadınlar tarafından (Seni şimdi derdest ettiririz.) yolunda vukû' bulan mukâbele üzerine (Sekiz güne kadar görürsünüz.) cevâbıyla ferce-yâb-ı firâr olduğu haber alınarak ta'kîbine mahallî me'mûrları tarafından şitâb olunduğu gibi, ayrıca me'mûrlar tertîb ve sevk olunarak nezâretce de kemâl-i ehemmiyetle icrâ-yı taharriyâta müsâra'at edilmiş olduğu ve netîcenin arzı tabîî bulunduğ ma'rûzdur.

21 Teşrîn-i Evvel Târihinde Yazılan Ta'mûm Sûretidir

Bi'd-defe'ât iş'âr olunduğu vechile Ermeni erbâb-ı fesâdının îkâ'ına çalışdıkları harekât-ı ihtilâl-kârâne'yi ekserî yerlerde görüldüğü üzere [543] her taraftan def'aten umûmî yangın yaparak icrâ-yı tasaddî olacaklarına dâir olan ma'lûmât-ı evvelîye bu def'a vukû' bulan istihbârât-ı mevsûka ve iş'ârât-ı res-miyye ile bir kat daha te'yîd ve tahakkuk eylemiş ve Hudâ-nekerde böyle bir hâlin zuhûrundaki mehâzîr-i azîme tafsîl ve ta'rîfden müstağnî bulunmuş olup, şu hâlde gece gündüz ale'd-devâm cârî bulunan tekayyüdât-ı mertebe-i inzibâ-tiyyenin bir kat daha tezyîd taz'îfiyle şu îkâ'-ı harîk madde-i mühimmesinin zuhûruna kat'iiyen mahal bırakılmaması ve yangıncıların mekâsıd-ı hâ'inâ-nelerine vüsûlden evvel mutlaka derdestleri vâcibât-ı umûrdan ve binâ'en-aleyh umûm me'mûrîn-i zâbîta ile beraber mahallât bekçilerinin vazîfelerini bilâ-kusûr hüsn-i îfâya mecbûriyyetleri bedîhiyyât-ı kâtı'adan olduğu hâlde devriye kollarının müsâmaha-i vâkı'asından ve meselâ bunlar yalnız memerr-i umûmî olan caddelerde imrâr-ı vakt ve îfâ-yı vazîfe edip ücrâ ve tenhâ ve erbâb-ı fesâdın icrâ-yı mel'anetine müsâ'id esvâkda geşt ü güzâr eylemelerinden bi'l-istifâde mahallât bekçilerinin değil gündüz, geceleri bile bir müddet mahalleleri dâhilinde dolaşmakla iktifâ eylemekde ve bu cihetle mahallâtın bekçiden ve her vâsıta-i tekayyüdâtdan hâlî kalmakda olduğu haber veriliyor. Maksadı lâıykıyla te'mîn etmek üzere geçende tezyîd edilmiş olan mahallât bekçilerinin bu sûretle îfâ-yı vazîfede tekâsülleri cümle-i ihbârâtdan olduğu vechile me'mûrîn-i zâbitanın emr-i tefîş ve nezâretde adem-i mübâlâtına dâll ve îcâb-ı zamân ile kat'iiyen tatbîk ve tevfiik kabul etmeyecek bir hâl olduğundan, ba'demâ devriye kollarının tenhâ sokaklarda ve ücrâ mahallerde de geşt ü güzâr ve bunlar ma'rifetiyle mahallât bekçilerinin ahvâl ve harekâtı mütemâdiyen nazar-ı tefîşden imrâr ettirilmesi, ve'l-hâsıl leyl ü nehâr idâme-i

tekayyüdât ve iltizâm-ı teyakkuzât olunarak erbâb-ı fesâdın mekâsıd-ı müdhişe ve âmâl-i mel'ûnânelerine zinhâr zinhâr meydan verilmemesi, bilhâssa himem-i aliyye-i kâr-ı âgâhîlerine tefvîz olunur. Ol bâbda.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden Vârid Olan 19 Teşrîn-i Evvel Sene 1312 Târihli ve Dokuz Yüz Otuz Dört Numaralı Tezkire Sûretidir

Meclis-i İdâre-i Vilâyet a'zâsından Patokyan Efendi'nin bir buçuk sene mukaddem katl kasdıyla kasaba derûnunda nehâren cerhine ictisâr ile firâr eden ve cinâyetle müttehem bulunan eşhâsdan Sivaslı Kazaz oğlu Ohannes'in dahi sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde derdest edildiği Sivas vilâyet-i aliyyesinden alınan telgrafnâmede izbâr kılınmağla, ol bâbda.

İNDEKS

- Abraham 256
Acem 296
Açmiyazin 302, 307
Açmiyazin Katogikosluğu 334
Adana 242, 245, 330
Adana Polis Komiserliği 402
Adana ve Halep Kumandanlığı 378
Âdilcevaz kazâsı 248, 249, 270, 368
Adliye ve Mezâhib Nezâreti 233, 234, 235, 236, 237, 242, 301, 306
Agasi 320, 414, 418, 430
Agoni 352
Agop 332, 400, 401, 402
Ağa Câmî-i Şerîfi 438
Ağrı Dağı 251
Ağya Mardikyan, Komite Reîsi 380, 381, 393
Ahlat kasabası 249, 252, 307
Ahmed İzzed Bey, Kâtib-i Sâni 231, 232, 234, 235, 236, 237, 238, 240, 241, 386
Ahmed Muhtar, Yüzbaşı 390
Ahta 251
Ahtimar adası 252
Ahtimar Kilisesi 252
Akça köyü 330
Akçagönen köyü (Çarşamba) 329
Akrep Ocağı 327
Aks-i Sadâ gazetesi 260
Aleksanyos Stefan 328, 329
Alfred 354
Ali Efendi, Nâhiye Müdürü 301
Ali Paşa 391
Ali Paşa Mahallesi (Erzurum) 332
Altıncı Dâire-i Belediye 400
Amasya 278, 346
Amerika 248, 251, 252, 254, 264, 281, 286, 301, 303, 361, 367, 381, 382, 383, 404, 442
Anadolu 281, 283, 316, 444
Anders 303
Andon Roştani 416, 418, 429
Ankara 242, 298, 326, 379, 424, 425, 444, 445, 446
Ankara Mahkemesi 298
Ankara Polis Komiserliği 449
Anuş aşîreti 277
Apkar Ohannesyan, Taşnaksagan Komitesi Reîsi 378
Aramyan Aram (Tanol) 302, 308, 331, 332, 334, 336
Arapkir 281
Ararat vâdisi 298
Aras nehri 257
Arasdakes 256, 257, 260
Armanak 302, 332, 333, 334, 335, 336, 421
Armen Garo 405
Armudan 286
Arpiyar Arpiyaryan 414, 415, 416, 417, 430, 429
Arsagang gazetesi 347, 378
Arşak 255
Artanas, Misak oğlu 336
Artin Mosesyan' 426
Artuş aşîreti 363
Arusanlı aşîreti 370
Âsım Bey, Sevkiyat Komisyonu Reîsi (Kaymakam) 395, 443
Aşikyan 264, 318
Aşut, Bedros oğlu 332
Atanas Efendi, papaz 352

- Avadis Kololiyan Efendi 284, 346, 350, 435, 436, 439
 Avadis Nazarbekyan 429
 Avrupa 265, 286, 287, 288, 293, 312, 313, 316, 320, 321, 323, 348, 361, 373, 374, 383, 404, 416, 424, 430, 442, 448
 Avusturya 317, 361, 371
 Ayasofya Câmî-i Şerîfi 447
 Azar nehri 258, 261
 Aziz Bey, Altıncı Belediye Dairesi Tahrirat Müdürü 377
- Bâb-ı Âlî 234, 237, 239, 284, 318, 356, 373, 375, 383, 384, 386, 387, 403, 404, 405, 448
 Bâb-ı Vâlâ-yı Zabtiye 400
 Badervan köyü 311
 Badrikof 372
 Bağcecik (İzmit) 300, 301, 429
 Bağçekapısı 352
 Bağdat 444
 Bahr-i Sefîd 380
 Bahri Paşa, Vali 311, 324
 Bahriye Nezâret-i Celîlesi 330
 Bakü 255, 257, 261, 263, 332
 Balat Feneri 371, 449
 Balıklı Kabristanı 353
 Balıkpazarı 400
 Bâlipaşa Yokuşu Caddesi (Gedikpaşa) 371
 Balkan 317
 Bank-ı Osmânî 337, 338, 340, 341, 344, 349, 350, 351, 354, 400, 405
 Baranzo 238, 239, 240
 Bargiri kazâsı 368
 Baron Mardiron 260
 Baron Serj 408
 Baruthâne-i Âmire 395
 Başkal'a 252, 276, 277, 278
 Batum 306, 307, 334, 371
 Bayburt 249, 310
 Bayazıt 296, 324, 419, 305
 Baz Dağı 366
 Bebek 351, 353
 Bedo 258, 259, 262, 263, 276
- Bedros, Taşnaksagan Komitesi Reîsi 325
 Benük 254, 255, 324, 334
 Beri gazetesi 245
 Berlin Muâhedenâmesi 316
 Beşiktaş 351, 353, 422
 Beylerbeyi 352
 Beyni köyü (Yalova) 237
 Beyoğlu 306, 348, 350, 353, 371, 381, 388, 392, 393, 394, 395, 400, 401, 403, 422, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 445, 446
 Beyoğlu Balıkpazarı Ermeni Kilisesi 353, 401, 321
 Beyoğlu Kışla-i Hümayûnu 350
 Beyoğlu Mutasarrıflığı 322, 343, 344, 345, 345, 357, 358, 378, 382, 383, 384, 385, 386, 393, 395, 396, 432, 433, 435
 Beyoğlu Müdde'î-i Umûmî Muavinliği 435
 Bido, Komite Reîsi 360, 362
 Bitlis 242, 249, 253, 361, 362
 Bitlis Ermenileri 346
 Bitlis Polis Komiserliği 346
 Bogos 254, 263, 319
 Boğaz 375
 Boğaziçi 337, 357, 375
 Boğazkesen köyü 251
 Bomonti 351
 Bozviran köyü (Pasinler) 334, 336
 Brüksel 408, 409
 Buenos Aires 405
 Buhâra 319
 Bulanık kazâsı 426, 441
 Bulgar 299, 360
 Bulgaristan 255, 257, 259, 261, 438
 Bulutyan Corc Ağa 260
 Bursa 444, 446
 Bülbülderesi (Üsküdar) 398
 Büyük Yeniköy (Yalova) 237
 Büyükdere 375
- Canik sancağı Mutasarrıflığı 329
 Celâl Bey Hanı (Bağçekapısı) 352
 Cellâd Artin 307

Cemal Bey, Temyiz a'zâsından 248, 249
 Cenevre 405
 Cerîde-i Tayyar 360
 Cevdet Efendi, Polis Komiseri 422
 Cihan Gülyan 299
 Cihân köyü 405
 Coc Ağa 263

Çakılbend Karakolu (Van) 235, 252
 Çakmakçılar 352
 Çalikoğlu Mahallesi 236
 Çanlı Kilise 332
 Çarşamba kazâsı 326, 330
 Çelgelköyü 352
 Çembers, Amerikan Mektebi Müdürü
 413, 429
 Çengiler köyü (Yalova) 237
 Çeron 262
 Çokmerzmen köyü 233
 Çukurbel köyü (Yalova) 237

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi 233, 234, 235,
 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243,
 244, 245, 248, 249, 269, 276, 278, 280,
 281, 282, 285, 300, 301, 303, 304, 305,
 306, 324, 325, 326, 329, 330, 331, 336,
 346, 358, 359, 377, 378, 379, 380, 381,
 387, 388, 391, 392, 393, 394, 395, 401,
 402, 404, 405, 406, 407, 409, 412, 419,
 420, 424, 425, 426, 427, 432, 433, 435,
 438, 439, 440, 441, 442, 443, 445, 446,
 447, 449, 450, 451

Daily Chronicle 318
 Dalo 257, 258
 Damadyan Roştani 408, 417, 430
 Daniel Çavuş 261, 285
 Daskal Mıgırdıç 301
 Daşnayı Komitesi 256
 Daşo 258, 259, 260, 261, 262, 263
 Değirmen köyü 252
 Delvetyan Ohannes 327, 328, 329
 Demirciyan Avadis 280, 281, 284
 Der Artin, papas 392

Der Bogosyan Ohannes Ağa 256, 311
 Der Dikran, papas 392
 Dere Kilisesi 364, 365
 Dersa'âdet 235, 241, 242, 266, 283, 306,
 307, 325, 338, 340, 342, 347, 348, 355,
 371, 372, 375, 376, 380, 407, 408, 414,
 415, 418, 426, 431, 438, 440, 443, 444,
 445, 446, 448
 Dersa'âdet Hınçak Merkez Komitesi 325,
 414, 415, 436
 Dersa'âdet İttihâd-ı İhtilâl Truşakyan
 Cemiyeti 426
 Dersa'âdet Jandarma Alayı Kumandanlığı
 322
 Dersa'âdet Limanı 387, 404
 Dersa'âdet nümâyişi 415
 Develi 449
 Devlet-i Aliyye 302, 320, 322, 374, 382,
 383, 384, 387, 403, 404, 411, 448
 Dîvân-ı Harb-i Örfî 278, 307
 Dijok 333
 Dikran 442
 Dir 277
 Dir Kilisesi 365, 370
 Dir köyü 365
 Dir-i Meryem Kilisesi 235
 Diran 371
 Divriği kazâsı 281, 291, 351, 402,
 Divrik 428
 Diyadin Karakilise 419
 Diyarbakır 242, 296, 303
 Doğramacıyan Karabet Efendi 401
 Dolapderesi 349, 350, 354, 400
 Dördüncü Ordu-yı Hümâyûn Müşiriyeti
 326
 Drevenk Manastırı 298

Ebaşkı köyü (Pasinler) 334
 Edgarvensan 382
 Edhem Paşa 391
 Edirne 241
 Eğin 428
 Eğin hâdisesi 402, 427
 Elbak 300, 365, 366, 367, 369
 Eleşkirt 336

- Elkel köyü 235
 Elmadağ Karakolu 434
 Encümen-i Mahsûs-ı Vükelâ 338, 339
 Engil, Ermeni köyü 363
 Engüzük köyü 368
 Erci mevki'i 277
 Ercik nâhiyesi (Van) 254, 255, 369
 Erciş 248, 249, 270, 304, 359, 368, 370
 Erek 364, 405
 Erek Dağı 277, 278, 365, 368, 369
 Erek Kilisesi 364
 Erek Mahallesi 365
 Ergani 233
 Ergani Ermeni Murahhaslığı 243
 Ermeni Erbâb-ı İhtilâl Cemiyeti 333, 406, 419
 Ermeni hâdisesi 357, 378, 421, 422, 423
 Ermeni Kız Mektebi 398
 Ermeni Komitesi 258, 259, 260, 325, 369, 396, 397
 Ermeni mes'elesi 258, 265, 313, 315, 316, 317, 430, 431, 442
 Ermeni Patrik Kaymakamlığı 341
 Ermeni Patrikhânesi 234, 342, 355
 Ermeni Rûhânî Meclisi 328
 Ermeniler 260, 265, 266, 267, 269, 270, 276, 277, 279, 280, 281, 282, 283, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 293, 295, 296, 297, 298, 300, 302, 303, 304, 305, 306, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 317, 318, 321, 322, 323, 326, 329, 330, 332, 334, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 344, 350, 353, 358, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 367, 368, 369, 370, 371, 374, 378, 379, 380, 382, 386, 387, 392, 402, 404, 410, 424, 427, 428, 448
 Ermenistan 264, 265, 266, 267, 268, 273, 291, 292, 293, 295, 296, 298, 299, 310, 312, 313, 316, 318, 347, 373, 374, 420, 430
 Erravelik gazetesi 321
 Erzincan 235, 310
 Erzurum 242, 245, 249, 268, 293, 294, 296, 298, 301, 302, 305, 306, 307, 308, 310, 311, 314, 315, 324, 325, 419, 420, 421, 426, 427, 441
 Erzurum hâdisesi 303
 Erzurum Polis Komiserliği 302, 308, 309, 331, 336, 420, 426, 427, 441, 442
 Esistan köyü 365
 Eskik köyü 252
 Eskipazar Mahallesi 327
 Fener 375
 Feriköy 440
 Fındıklı 355
 Fındıklıyan Hanı (Tahtakale) 352
 Fransa 242, 315, 316, 354, 360, 364, 369, 378
 Fransa Hastahanesi 354
 Fransız 393
 Fransız Sefâreti 239
 Galata 321, 322, 340, 343, 344, 348, 350, 351, 358, 379, 422, 445
 Galata Ermeni Kilisesi 321, 401, 406
 Galata Polis Komiserliği 306, 344
 Galatasaray 354
 Galos 387, 404
 Gedikpaşa 241, 348
 Gedikpaşa Kilisesi 233, 370
 Gedükyan Kokas Ağa 279, 280, 284
 Gemerek nâhiyesi 424
 Genç Türkler Komitesi 442
 Gevar 277, 278
 Gevaş kazâsı 367, 413
 Girit 313, 321, 322, 442
 Gladston, İngiltere Başbakanı 431, 442
 Gogonyan 420
 Göle köyü (Yalova) 237
 Grigor Der Mıgırdıçyan 310
 Gümrü 303, 307, 308
 Gümüşhane 249
 Gürcü 387
 Gürpınar 335
 Gürün 298
 Güzeldere (Van) 300

- Hacı Hüseyinağa Mahallesi (Yedikule) 389
 Hacı Kalost (Arhanyan) 286
 Hacke Caddesi 365
 Haç Hanukyan 346
 Haçatur 331
 Haçboğaz 364, 365
 Haçik 438
 Haçik, Apik oğlu 346
 Haçik Kınoni 349, 351, 422
 Haçin 275, 311, 330, 391
 Haçuk 254
 Hafızıyye Mahallesi 365
 Hakkı, Kerkük Mutasarrıfı 281
 Hakop 254, 255, 262
 Halep 242, 245, 330, 391
 Halep Çarşısı 350
 Halep ve Adana Fevkalâde Kumandanlığı 326
 Halil, Sivas Valisi 279, 281
 Halime Hatun Künbedi 252
 Halil Paşa Hanı 344
 Hamayak Hoşbolyan 429
 Hamdi, Canik Mutasarrıfı 330
 Hamidiyye kazâsı 366, 370, 413
 Hamparsum 257, 300
 Hanikoğlu Mahallesi (Van) 241
 Hankavenk Mahallesi 363
 Haraççı Hanı (Tahtakale) 352
 Hâriciye Nezâret-i Celîlesi 235, 239, 282, 325, 359, 385, 405, 407, 408, 420, 424, 448, 515
 Harput Ermenileri 268
 Hasan, Merkez Komiseri 434
 Hasankal'a kasabası 305
 Hasköy 353, 354, 355, 357, 358
 Hasköy Ermeni Kilisesi 370, 377, 401
 Havasor nâhiyesi 363, 413
 Havuzlu Kilisesi 232
 Havza 346
 Haydaranlı aşîreti 368
 Haydarpaşa 444
 Hayguni 402
 Hayrek 292
 Hazret-i Îsâ 295, 342
 Heftsorik köyü 252
 Heftvan 257, 260, 261, 262, 407, 419
 Hezare köyü 251, 254
 Hınçak gazetesi 236, 309, 318, 319, 397, 425, 429, 430
 Hınçak Komitesi 234, 242, 244, 258, 259, 282, 286, 298, 307, 319, 320, 321, 347, 369, 380, 397, 396, 402, 413, 414, 416, 418, 425, 429, 430, 431, 444, 445
 Hınıs 249, 302, 307, 334, 335, 336
 Hoy Şehbenderliği 324, 369
 Humbarahane Mektebi 350, 358
 Hüdâvendigâr 237, 238, 242, 405
 Hükûmet-i Seniyye 282, 283, 340, 347, 348, 371, 372, 374, 392
 Hüseyin Bey, Takur Aşîreti Reîsi 251
 Hüseyin Dâim Bey, Karakollar Müfettişi (Miralay) 370, 390
 Hüseyin Hüsnü, İstanbul Polis Meclisi Reîsi 349, 383, 390, 396, 403
 ıslâhât 265, 417
 Işkı köyü (Pasinler) 334, 335
 İbrahim Bey 248
 İbrahim Edhem, Temyiz a'zâsından 249
 İcâdiye 398
 İliç 428
 İngiltere 248, 252, 303, 304, 315, 316, 317, 321, 360, 364, 369, 378, 380, 387, 393, 408, 431
 İngiltere Ermenileri 316
 İngiltere Konsolosluğu 379
 İradcıyan 405
 İran 234, 246, 251, 255, 256, 263, 277, 278, 332, 335, 359, 360, 365, 369, 370, 387, 407, 412, 413, 414, 416, 419, 432, 438, 443, 449
 İran Hükûmeti 407
 İran Kançılaryası 393, 438
 İran Sefâret-i Seniyyesi 234, 362, 405, 464
 İravunk gazetesi 373
 İskenderiye 348
 İsmail, Jandarma Yüzbaşı 390

İstanbul 258, 283, 289, 315, 318, 321,
322, 353, 371, 397, 437, 438, 441, 442,
444

İstanbul hâdisesi 373, 406

İstanbul Jandarma Kumandanlığı 322

İstanbul Polis Müdürlüğü 322, 345, 376,
443, 445

İsviçre 321

İtalya 387, 405, 440

İzmit 239, 413

İzmit Mutasarrıflığı 237, 238, 242, 300,
301

İzmir 444, 446

İzmirliyan Matyos Efendi, Ermeni Patriği
243, 318, 379

Jön Türkler 321

Kaçet köyü 311, 367

Kadıköy 398, 447

Kafkasya 414, 416

Kalfayan 407

Kalost 258

Kampana Serkiz 231

Kân köyü 336

Kandilli 352

Kandilli İskeleyi 352

Kanik köyü (Van) 306, 307

Karabağ 257

Karabet (Arşak) 231, 254, 264, 381, 388,
393

Karabet Soluzyan, Ermeni Mektebi
Muallimi 239

Karabet, papaz 354

Karadağ 238, 239, 401, 402

Karadağlılar 385

Karagözyan Dikran 237, 446

Karagündüz köyü 255

Karahisâr-ı Sâhib 444, 446

Karahisâr-ı Şarkî 285

Karamürsel Kaymakamlığı 238

Karçegân kazâsı (Van) 270

Karıçkan kazâsı 367

Karnaval Caddesi (Beyoğlu) 388, 394,
395

Karnik 328, 397

Kars 307, 325, 332, 334, 441

Kars kapısı 308, 332

Karsan köyü 239

Kasımpaşa 236, 350, 353, 355, 377

Kaspar 333

Kator 366, 369

Kayseri 298, 326, 378, 449

Kayseri Mutasarrıflığı 424

Kayseri Polis Komiserliği 449

Kayzak Komitesi 445

Kazan 336

Kazarak köyü (Yalova) 237

Kazaros, Sahak oğlu 327, 328, 329, 378

Kendirci (Van) 245, 365

Kendirci Karakolu 311

Keresteciler 447

Kerkük 281

Keşişyan Mıgırdıç, Taşnakyan Komitesi
Reîsi 324

Keşme köyü (Divriği) 402

Kıbrıs 281, 348, 376, 414, 416

Kılın aşîreti 370

Kılınç köyü (Yalova) 237

Kınoni 357

Kırımıyan 257, 258, 307

Kırklar Kilisesi 242

Kızıl Mescid Mahallesi 346

Kızıl Vanik 427

Kızılağaç köyü (Muş) 302, 308, 331, 333,
334

Kigork 425

Kiği 307

Kim köyü 413

Kireçburnu 353

Kireçburnu Karakolu 351

Kirkor 300, 328, 354

Kocamustafapaşa 356

Kokas 284, 285

Kokusta 258

Kololiyan Avadis Efendi 432, 433, 434,
435

Konya 242

Köhnegir 327

- Köprüköyü (Pasinler) 302, 308, 310, 332, 333, 334, 335, 336
 Körzük köyü 368
 Köstence 306, 307
 Köybaşı Mahallesi 427, 428
 Kredi Leone Bankası 382
 Kudüs-i Şerîf 315, 379
 Kudüs-i Şerîf Manastırı 234
 Kulaksız Ermeni Kilisesi (Kasımpaşa) 236, 243
 Kumkapı 231, 232, 233, 240, 241, 337, 348, 412
 Kumkapı hâdisesi 318, 372
 Kumkapı Karakolu 412
 Kumkapı Kilisesi 234, 240, 321
 Kumsor köyü 335
 Kurşunludere 346
 Kurubaş köyü 252
 Kutur semti (İran) 250
 Kuyumcu Kapril, Komite Reîsi 377
 Kuzguncuk 394
 Küçük Millet Hanı 343, 344
- Lâdik 346
 Lâledere köyü (Yalova) 237
 Lazistan 310
 Leon Sisliyan, İstanbul Gümrükleri Müfettişi 406
 Livli aşîreti 369
 Londra 307, 321, 330, 407, 408, 409, 414, 415, 416, 417, 426, 429, 441
 Londra Hınçak Komitesi 384
 Londra Sefâret-i Seniyyesi 407, 408
 Loyd Kumpanyası 306, 307
 Lubonof 319
 Luper Şahinyan, Haçinli 379
- Ma'den 444, 445, 446
 Ma'mûretülazîz 242, 402, 427
 Mâbeyn-i Hümayûn Başkitâbet-i Celîlesi 238, 321, 322, 345, 346, 356, 359, 367, 374, 376, 377, 378, 379, 381, 384, 386, 391, 393, 394, 402, 405, 426, 445
- Madam Baranzo 237, 238
 Madam Munye 238, 239, 240
 Mahmûdî kazâsı 250, 300, 324, 325, 365, 366, 367, 432
 Makedonya 313, 321, 322
 Makriköyü 337
 Maksimof, Rusya Sefâreti Baştercümanı 371, 372, 383, 386, 403, 404
 Makuri aşîreti 252
 Malatya 441
 Malkon 307
 Mamikonof Vahan 407, 408, 409
 Manuk Narlıyan 234
 Manukyan 407
 Mar Nazarbekyan 415
 Maraş 242, 251, 254
 Maraş Mutasarrıflığı 242
 Mardin 303, 304
 Mardiros, papaz 444
 Markar Efendi, Kumkapı Polis Komiseri 231, 232, 233, 234, 235, 240, 243
 Marsilya 371, 405
 Marsilya Başşehbenderliği 235, 405
 Matyos İzmirliyan, Ermeni Patriği 348
 Matyos, Dâva Vekili 444
 Mavroyani Paşa 385
 Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâ 243
 Meclis-i Rûhânî 319, 329
 Meclis-i Umûmî 318, 319
 Mehmed Ağa, Hamidiye Süvari Alayları mülâzimlerinden 368
 Mehmed Ali, Çınar Karakolu'nda polis 390
 Mehmed Âsım, Tophâne-i Âmire Sevk Komisyonu Reîsi 399, 400
 Mehmed Efendi Hanı (Tavukpazarı) 352
 Mehmed Efendi, Emânet Müdürü 400
 Mehmed, Beyoğlu Polis Meclisi Reîsi 377
 Mekki kasabası 251
 Meks Ermenileri 363, 367, 370
 Meks kazâsı 362, 368
 Memâlik-i Osmâniyye 312, 313, 318, 334
 Menteşof 372
 Mersin 321
 Meryem Ana Kilisesi 363
 Meryem Nazarbekyan 429

Merzgi aşîreti 277, 365, 367
 Merzifon 279, 326
 Mıgır 358
 Mıgırdıç 444
 Mıgırdıç Efendi, polis 235, 305
 Mısır 348, 361
 Mısır Hanı (Tahtakale) 352
 Mısır mes'elesi 319
 Mîr Hasan 251
 Midhat Bey, müstantık 386
 Midyat kazâsı 303
 Migo gazetesi 319
 Mihkenber köyü 252
 Mihran Damadyan 407, 408, 416, 418, 429
 Mikail 397
 Milan aşîreti 367
 Millet Hanı 344
 Minas 346
 Mirke Manastırı 420
 Misak (Vahram) 332
 Moruk, Haçinli 424
 Muâhede Komitesi 270, 272
 Murat 334
 Mustafa Paşa, Tokat Dîvân-ı Harb Reîsi (Ferik) 279, 280
 Musul 363
 Muş 249, 294, 296, 301, 302, 306, 307, 308, 334, 400, 426, 441
 Müdrike Manastırı 411, 426
 Mühürdad 349, 352, 376, 377, 397, 421, 422

 Narik köyü (Gevaş) 367
 Narlıkapı (Samatya) 232
 Nazar Bey 408
 Nazarâbâd Dağı 366
 Nâzım, Van Valisi 247, 269, 318
 Neccâr nâhiyesi 304
 Nezaret 379
 Nezret Çavuş 325
 Niçoyan Misak 332
 Niçoyanlar 333
 Nikogos, Fransa Murahhasası 242

Niksar kasabası 278
 Niksar Kaymakamlığı 279
 Niksar Polis Komiserliği 279
 Nişanca Mahallesi (Eyüp) 352
 Norbah (Aronik) Kiragos oğlu 442
 Norduz mevkî'i 363
 Norşin Mahallesi 364, 369
 Nuryan Efendi, Şûrâ-yı Devlet a'zâsından 371, 372

 Odesa 378
 Ogen 261
 Ohancanyan 430
 Ohannes 255
 Ohannesyan Hayrabet 275
 Okü köyü 305
 Olgüllü köyü 367
 Oltu 332
 Onnik 448
 Ortaköy (Yalova) 237, 238, 239
 Ortaköy Ermenileri 405
 Osman Efendi, Kapıçı Nizâmiye Karakolu Yüzbaşısı 306
 Osmanlı Hükûmeti 288, 297

 Örnek 234

 Panciri Efendi 382
 Pangaltı 432, 435
 Papayanc 262
 Paris 321, 407, 409, 416
 Paris Sefâret-i Seniyyesi 321, 322, 407, 408
 Pasinler 302, 303, 311, 334, 335, 336
 Pasinler Kaymakamlığı 308
 Patokyan Efendi 451
 Patrikhane 240, 319, 391, 410, 411
 Patrikhane Kilisesi 232, 233, 234
 Patrikhane Millî Kanunnâmesi 411
 Pazarköy 405
 Pengân köyü (Divriği) 402, 428

Perkendik köyü 442
 Perkenek köyü 426
 Petersburg 321, 408, 409
 Petersburg Sefâret-i Seniyyesi 371
 Petros Efendi 275
 Pire 387, 404

Remzi Paşa 320
 Rize 306, 307
 Romanya 302, 307, 334
 Roştoni 407, 408, 417
 Rum Kilisesi (Samatya) 377
 Ruscuk 251
 Rusûmât Emânet-i Celîlesi 376
 Rusya 246, 248, 256, 257, 258, 261, 263,
 269, 275, 302, 308, 315, 316, 317, 319,
 321, 324, 325, 331, 332, 334, 336, 360,
 364, 371, 372, 378, 382, 407, 428, 443
 Rusya Ermenileri 360, 372, 371, 373, 384
 Rusya Hükûmeti 258, 259, 266
 Rusya Postahanesi 438, 448
 Rusya Sefâreti 348, 371, 382, 383, 386,
 403

Sadeddin Paşa, Yâverân-ı Hazret-i
 Şehriyârîden (Ferik) 244, 245, 247,
 248, 249, 269, 277, 300, 358, 359
 Sadâret 232, 234, 235, 236, 237, 239, 240,
 242, 243, 249, 306, 325, 330, 360, 361,
 362, 370, 373, 376, 377, 378, 379, 380,
 381, 383, 384, 386, 387, 388, 392, 393,
 394, 395, 401, 403, 404, 405, 406, 407,
 409, 412, 419, 420, 425, 426, 427, 438,
 439, 440, 441, 443, 445, 446, 447, 449,
 450
 Sahak 261, 358, 377, 398
 Sahak Aşikyan 268
 Sahak, Van Ermeni Murahhasası 306, 364
 Said, Üsküdar Ciheti Kumandanı Muavini
 (Mirlivâ) 390
 Sâlhâne köyü 300, 366
 Sâlhâne Dağı 324, 325
 Salıpazarı 355
 Salisbury, İngiltere Başvekili 313

Salmast 257, 258, 259, 260, 261, 369
 Samatya 232, 241, 336, 337, 349, 351,
 354, 356, 377, 397, 421, 422, 423, 440,
 447
 Samatya Ermeni Kilisesi 398
 Samsun 326, 347
 Saray kasabası 250
 Sarıkamış 307
 Sason 264, 276, 286, 287, 302, 309, 311,
 334
 Sason ihtilâli 334
 Selâmsız 371, 380, 388, 389, 393, 397,
 398, 405, 439
 Selâmsız Ermeni Kilisesi 394
 Selâmsız Karakolu 381, 388
 Seline kasabası (Romanya) 307
 Selmas 324, 424
 Senadık köyü (Erzurum) 301, 302, 308,
 332, 333, 334
 Serkiz 397
 Serkiz Falisd 264
 Sığaç cebeli 325
 Sırbistan Sefâreti 238
 Simonyan Mardo, Taşnakyan Komitesi
 Reîsi 324
 Sinekerim 263
 Sirop 263
 Sis 425
 Sitrak 301, 302, 308, 332, 336, 421
 Sivas 242, 251, 254, 285, 291, 326, 347,
 379, 424, 425, 426, 442, 444, 446, 451
 Sivas Hapishanesi 331
 Sivas İttihâd Komitesi 326, 378
 Sivas Polis Komiserliği 280, 284, 402,
 418, 426
 Sofya 408
 Soğanlı 325
 Soluz köyü (Yalova) 237
 Soso 311
 Stefanoviç 343, 344
 Stepan Efendi, Van Vali Muavini 325
 Sûk-ı Silvan mevki'i (Niksar) 278
 Sulumanastır 348, 349, 354, 356, 357,
 376, 377, 397, 398, 450
 Sulumanastır Kilisesi 336, 352, 423
 Süryânîler 303, 304
 Süveydiye 330

Şahbağı köyü 259, 260, 261, 369
 Şakayan Dikran, Taşnakyan Komitesi
 Reîsi 324
 Şâkir Paşa, Yâver-i Ekrem (Müşir) 279,
 307, 312, 315, 317
 Şark mes'elesi 313, 316, 442
 Şatak kazâsı 249, 259, 304, 311, 363, 366,
 367, 368
 Şebinkarahisâr 254
 Şehr Emânet-i Celîlesi 345
 Şehriyâr Bey Kilisesi 251
 Şemiski aşîreti 250, 366, 367
 Şemsi Paşa, Sekizinci Fırka Kumandanı
 (Ferik) 245, 247, 277, 278
 Şeref Bey, Merzgi Aşîreti Reîsi 252
 Şevket Bey, Dîvân-ı Harb a'zâsından
 (Kaymakam) 278, 280, 281
 Şeydan köyü 368
 Şişli 441
 Şişmanyân Gayunet Efendi 427
 Şivli aşîreti 369, 370
 Şuşansi köyü (Van) 235

Tahran Sefâret-i Seniyyesi 277, 424
 Tahsin Efendi, Komiser 434
 Tahtakale 352
 Takori nâhiyesi 432
 Talori 302
 Tano (Murat) 425
 Tanol 301, 302, 309, 335
 Tarabya 375
 Tarlabası 447
 Taşnak Komitesi 251, 255, 256, 257, 258,
 259, 260, 261, 263, 300
 Taşnaksâğan Ermeni Komitesi 310, 311,
 312, 314, 315, 348, 357, 373, 374, 378,
 406, 445, 446
 Tatyos, Beyoğlu Ermeni Kilisesi Papazı
 401
 Tave Mahallesi 427
 Tavukpazarı 352
 Tazekeriz 364
 Tebriz 256, 257, 258, 260, 261, 262, 263,
 332, 361
 Teftîş-i Askerî Komisyon-ı Âlîsi 421, 422
 Tekfurdağı 241

Tepebaşı 364
 Terahan, Sırbistan Sefâreti Baştercümanı
 238, 239
 Terlemezyan Kirkoris 260
 Terlemezyan Mıgırdıç, Heftvan Mektebi
 Müdürü 260
 Terme kazâsı 346
 Terminos Oteli 321
 Tersâne-i Âmire 375
 Tesrî'-i Mu'âmelât Komisyonu 233, 241,
 242, 243, 244, 245, 248, 269, 276, 278,
 280, 282, 285, 300, 301, 302, 303, 305,
 306, 324, 325, 326, 330, 331, 347, 358,
 379, 391, 420, 424, 432
 Tevfik Bey, Eğin Kumandanı (Miralay)
 427
 Ticâret Nezâreti 385
 Ticâret Odası 385
 Tiflis 260, 261, 319, 332, 347, 348, 378,
 409, 415
 Tiflis Başşehbenderliği 407, 408, 409
 Tiflis Ermenileri 384
 Timar nâhiyesi 370
 Times gazetesi 319
 Tokat 265, 278, 279, 280, 284, 331
 Tokat Kumandanlığı 279
 Toluh köyü 367
 Tophâne-i Âmire Müşîriyyet-i Celîlesi
 346, 376, 377, 381, 388, 393, 395, 397,
 400, 401, 402, 412, 439, 440, 441, 443
 Topkapı 355
 Toros 298, 328, 329, 443
 Tosun Bağı 350
 Trabzon 242, 249, 258, 268, 306, 307,
 309, 310, 329, 334, 347
 Trabzon Dîvân-ı Harb-i Örfîsi 306
 Truşak gazetesi 245, 261, 283, 309, 313,
 315, 390, 397, 401
 Truşak Komitesi 235, 240, 241, 242, 244,
 282, 283, 311, 347, 366, 369, 380, 392,
 396, 442
 Türk Hükûmeti 268, 318, 373, 413, 430
 Türkistan 292
 Türkiye 258, 265, 310, 312, 373, 413, 414,
 416
 Türkler 267, 268, 287, 288, 289, 291, 296,
 298, 299, 311, 357, 430

Uncuyan Apik Efendi 406, 437

Üçkilise 257, 261, 305

Üsküdar 380, 381, 387, 388, 389, 392,
393, 397, 434, 437, 439

Üsküdar Ermenileri 380

Üsküdar Kilisesi 370, 371

Üsküdar Mutasarrıflığı 322, 345, 353, 385

Vahan 257, 258, 259, 261, 262, 263, 409

Van 242, 244, 245, 246, 247, 248, 249,
250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 258,
260, 262, 263, 264, 268, 269, 270, 274,
276, 277, 282, 294, 296, 300, 302, 304,
305, 306, 307, 309, 311, 312, 319, 324,
325, 347, 359, 360, 361, 363, 365, 366,
368, 369, 370, 372, 407, 412, 420, 444,
446

Van Ermenileri 268

Van Gölü 252

Van hâdisesi 282, 303, 304, 306, 358,
359, 368

Van Polis Komiserliği 236, 241, 243, 270,
300, 324, 325, 361, 405, 407, 420

Vanik köyü 333

Vano 263

Varna 325, 373, 378, 387, 393, 404, 412

Vartabet Sitrak 332, 333, 334

Vartan 267, 288

Vehbi Paşa 384, 404

Velibaba köyü (Pasinler) 334

Venedik 426

Vestan 251, 252

Viktorya Oteli 407, 408

Vitalis Hanı 351

Viyana 333

William, İngiltere Van Konsolosu 360

Yafa 379

Yalova 237, 238, 239

Yalova Hamamı 237, 238, 239

Yankof, Rusya Sefâreti Üçüncü
Tercümanı 378

Yeniçeşme 377

Yenikapı 412

Yervant (Cellâd Artin) 307

Yıldız 318, 319

Yozgat 326, 327, 424, 444, 445

Yunan 238, 239, 387

Yuridi nâhiyesi 277

Yusufyan Hanı (Çakmakçılar) 352

Zabtiye Nezâret-i Celîlesi 338, 361, 389

Zamare köyü (Divriği) 402

Zanorof 408

Zeki Paşa, Müşir 279

Zelhazyan Mıgırdıç 257

Zerohi 275, 276

Zeytinburnu 389

Zeytun 242, 265, 313, 319, 320, 325, 326,
330, 378, 379, 391, 407, 414, 415, 419,
425

Zincirlikuyu 441

Zobink 301

Zor köyü 305

هر طرفی در حق عمومی یا نصیب یا به اجرای مقصد اول جعبه دار اولی و ملاقات اولیه بودند و وقوع بولا استخارات موقوفه
استخارات سیمه بر بقات رها تا به تحقق الحیده و خدا نکرده بود حالک ظهورنده محاذیر عظیمه قصد و تعبدی مستغنی
بر لحظه اولیه مستحاله کچو کوند علی الام جاری بولان تقیقات مرتبه انضباطه بقات رها تزیید و تضعیفیه سوا بقاع
ماده مرصه بک ظهوریه قطعاً محو بر علی و یا تضخیم مقاصد ثانیه و حصول اول مطلقاً درستی و اجات مورد
و بناء علیه عموم ما مرصه ضابطه اید بر محلات بکیر بک و طیفه ری بلا قصد حسن انفا یا مجبور بندی بر یکجایات قاطعه و اولی بک
دوریه قول بک مسامحه واقع شدن و شد بزرگ یا کد معمولی و اولی جاده لرم امرار وقت و انفا و طیفه ایروب هجری و نرا
و با بشارت اجای مفسنه مساعد سواقده کت و کذا را بملک بک با استفاده محلات بکیر بک و کل کوند زی کچو ری بک بروت
محدله داخل طو و مقله کتفا بک و بوجزه محلات بکیر بک و هر واسطه تقیقات خالی قاطعه اولی بک و بوجزه
مقصود لا یقیده تا صیه بک اوز به کتبه تزیید ایستاد و محلات بکیر بک بوجزه انفا و طیفه ده کتاسدی جمله اخبار آن
اولی بک و بوجزه محلات بک امدت بک و نظارت عدم مبالاة آن و ايجاب زمان یله قطعاً طیفه و توفیر قول نتیجه بک
بر حال اولی بک بعداً دوریه قول بک تناسل سواقده و هجری محله ده کت و کذا و بوجزه مقله محلات بکیر بک اول
و حقایق مقامیاً نظره تقیقات امرار ایستاد و حاصل بک و کذا ارام تقیقات و انرا م تقیقات اولی بک و باب فساد
مقاصد هر و اما مقله لری ز کذا ز کذا میدان و بک با الحاق هم عید کارا هبینه تفویضه و نور اوطاع

را ضیفه تبصیر و ارد اولی ۱۹ رانظر تاریخی
و طقوز بوز او کوند متب و فوج بک صورت

مجلس داره ولایت اعضاء ازین بطور قیام اند بک بر کچو مقدم قبل قصدیه قصه در و نده بخارا جرحه اعتبار ایله قرار
و جانیله متهم بولان اشخاصدن سیاسی قزار او علی او خانک و میایه موقیقایه خفیه و نهیده در هت ایرلیک سیاسی و لای
عبد سنان آن تفدا فامره بیا قلمینه اوطاع

عریضه و طرفی صدها ترتیبی و داخله متباینه ۱۰ راندها تا پنجم

یا زیاده و زایل صورتی

حقوقی در دینیه مخصوص باشند یا صفتی و صوره اولی و دینیه یا صفتی و صاه لاطه بولیدنیهای برپایه کونیه
باط خارجیه کشت و کذا را یکی گویند و با و شتاه و انچه نظارت گویند و با استجاب تبعه ایرازدن و جماعت موسوم
اولی و ایلیا قون فایله یا دایه لکنی یا انیمه اول و برخصک عجم و فارسیم تکلم بمعمله برابر موسوم برن میانه اسراکه
را آید یعنی با حاشیه اله سکن تا پنج موسوم برضیک اختلال وقوع بولیدنی و انچه طغوزه ده ترکند محاربه و انچه
موسوم برن حکماری کلمه یکی زمینف بعضه تفوهای و احوال مسلمانه در کند و سنک اسلام اولی یعنی فاده به جرات ایدیه بشقه
تحقیقه و در قومک در ویله ذی وقفته استخوانه داخل اولسه رضیدون برنجه احتمال دارد بولیده اولی یعنی کند و سنک توقیف
عریضه و عمیق تحقیقات استطاقیه نه مایعته ایدیه و حاصل اولمه نتیجه نك عضی طبعه بولیدنی معروض

عریضه و طرفی صدها ترتیبی و داخله متباینه ۱۰ راندها تا پنجم

یا زیاده و زایل صورتی

قرمز فیس و کوسه زنگنه حکمت و نظائری برپایه پلزه کنج بارنی بوکون صولی منته جرنه طاق ارضیه لایک
قیوایی یا لایه که نه او تو یورسز کتسه کذا آید رک تحیطات و حقوقی چون تسویقاته بولیده قانید طرفدن
که منی سکی در دست ایدیریز که بولنده وقوع بو لا مقابله اوزرینه که سز کونه قدر کوریر سز که جوابیه زبیه یا بفر اولی یعنی
خبرالایه تعقیبه مع مکرر طرفدن شتاب اولیدنی کی آید وجه مکرر ترتیب و سوده اولایه نظارت ده که اضمحله اجرای
تجارت مایعته ایدیه اولی یعنی نتیجه نك عضی طبعه بولیدنی معروض

۱۰ راندها تا پنجم یا زیاده و زایل صورتی

ما به صفات استخوان اولی یعنی و جبهه ارضی ابرامنا نیک ایقاعه جائه قوی حرکات احتمال طارانه فی اکثری برلیده کور لایه اوزره

بزرگه غزیه لرله نسیات مصلحت کارانه اچاری اولرجه خونه ارمیده فکرمصفت بیرکزه کوچه و مولفه عیوضه و حق برکم کشف و هیت
 اولان قویه ایله ده مثبت اولیغی اوزره قاندرینه دارنجه قدیم و توسع ایله اولیغنه کیم ضابطه تقیفات و معالای سایه سنده تجاوزات
 فعلیه بی بر درجه قدیمه نایر سز بر قسبیه هرکون آمیه یایی قتی تهدید ایدن و داخله و خارجا کیمه کیمه ترویج و اوجاسنه جالبیدن
 افکار و تشبیهات اختلال کارانه نکه تماماً محو و ازالسه طائی اولیغنه فکندن و علی الخصوص آسپیک محافظه ساندنه سفرای اجنبیه طفران
 اخطارات خیر خواهانه ده بولغنه طور بر اکن نظام و انتظام عالمک محو و بار بندن بشق بر مقصدی اولیان بر مویه آنا رشیست
 روسا و فواریک اوریده تهدید آمیه و ایقاع شوملایه جک صورتی نسیات و تشبیهات مصلحت کارانه ده بولغنه اولان بولغنه
 سامحون بشق استخوانا رشیسترون بر اوده لفظ مصلحت ده بوللرک تسلیم بر لایسی بولنده سفار ترمه کوستریلان موانع
 مشکلات ابراز اید کدی آنا خیر خواهی به توفیق قبولایه مدیح کیم محلا در و ننده آنا رشیست و یا افرار مضه اولیغی
 محسوس و نوا جیبی و ایزلرک معاینه شویله طورسون اوزاقندن تحت نظامت و ترصده آلدیرلنی ده عادیات آبلوقه صورتی نسیات
 شکایه قیام ایدلک ایزلرک بشق بر موجب استغراب اولرجه بوجا لدر آسپیک تمامی تأمیه و استقار نجه عدم ملان دربار بولغنه
 ضابطه بر درجه معصومه تقیفات مکمله به علی الدوام صرف ماسی و اقدام ایزلرک برابر باب عالی و ضعی مشکلات معروضه نکه ازالسا سبابک
 اشکال و اوریده کی قویه لر نسیات مصلحت کارانه رینه کهایت و مسکنندینه طردی صورتیه کندولینه بر درستی آریب و عبت ویرلنی
 بوراده کی سفرای اجنبیه معقد بده یوقر سفارات سلطنتیه و اطمینان مایلور فصل تصویب یوریلر اوصولیه دول معظمه
 نژدنده تشبیهات صورتیه انیس زومنی الحاح حاله مصلحه بیار عصبه بیانه جات ابرم ایزلر

انقده ولایتی پولیس قومیه کندن دارا اولوب به صورتی بازورلی
 طرف ساسه صدایزه ایله داعیه نفعه تبیین کوندر بکله (۱۳۱۶)
 تاریخ و سفره تغافل عامه صورتیه

قیصریه سجاغه مربوط دوه لوقضاسک اورک قصه حادیه طوری اسلامدن اکی مجروح دارمیدن اون اکی مقول وقوع کلدیه
 وارن لیه ده خانه محقه اولیغی حال آسپیک اعاده ایدلکی قیصریه پولیس قومیه کندن سندی و رودایه ن تغافل عامه بر طریقه
 اولر فکندن دوام ایدن تحقیقندن متحصل نتیجه نکه بی رری عرصه اولیغی برای معلقات معروضه ایزلر

عریضه و طرفتائی صدائیه ایله داخله ندریکم . . . ^{۲۱} تاریخ ۱۲
یازمآژ و زله موریه -

سایه موفقیتای جناب خدای تعالی ایضاً بک اوغلی قریب کشف واسطه سارمه به برابر در سنای دنیای عریضه کتبه از جمله
تفصیلاً عریضه ایله اولدوقی طاساقصاعان اختلال قریبه سنک ارضی نسلاندن کس
برشعبی بولندیق تحقیق اولدوقی وقیم کوزبان دیکانک بالیزی مادام آراخیا آوقیان و مادام بکریان و مادام غیر
و مادام قوجیان و مادام قیاجیان و مادام مارقاریان و مادام موزل زاین نامنده کی قادینک بوشعبه اعضا
منفصله داخله اولدوقی محله تحقیقاتدن بولنده اولدوقی و عریضه و محصوره دانه تحقیقات و اجرای تحقیقات ایرلدی جزله نتیجه
عریضه ساریعت طبعی بولندیق معروضه -

عریضه و طرفتائی صدائیه ایله داخله ندریکم . . . ^{۲۱} تاریخ ۱۲
یازمآژ و زله موریه -

صحاته لی کیرقور و لهیمایسوم نامنده بارینی نک رونج یازار کونی کراسته حیدره زله رارمنی طولا شقده اولدوقی کوریک
و شبره مهلا اولدوقی در دست اولمقده برابر اوجاقان تحیاته اوراده کی کراسته استغدنیک لوزرنده و فابریقه تحته لی ایخ
اون اون بسره قدر کبریک غازیله ملیم بریجا ورده صاری اولدوقی حاکم طراوتی مرقوم کیرقور ایضا دال یا نینجی طاقندن
اولدوقی دال بولنده و باری علیه حاکم استا و آ برصحت ده نظر دقت و عنایه الموعودله مرقوم استخوانه و بشقعه
تحقیقات عمیقاً اجرائیه ساریعت ایله اولدوقی و محلا اولدوقی نتیجه نک عریضه طبعی بولندیق معروضه -

عریضه و طرفتائی صدائیه ایله داخله ندریکم . . . ^{۲۱} تاریخ ۱۲
تاریخ ۱۲ و زله موریه -

بوگون یا صوفیه جامع شریفده ادای صلاه اولور ائین دروچ جامع شریفه کیروب و اوتوروب اطرافنی تحسین ایدمکی کورلسه و در حال

استقامتكم اكم و هویت و محلاتكم و مقصد معلولاتكم با استصحابیه بهر حال درستی و یکدیده مختفی او در دخی
 گمرد در و نه دکنه و قننی و اور را مقتضا بقدر بورا بکده ده خواهی و بود و اور را مقتصد
 بدان استقامتكم یا تحت نظارت و ترصده آید بر روی هیچ بر و دیک قیاسیه حقیقته میدان و امکان بر اعلمیه
 و نتایج متوصله نك عاجز بر بر طریقه مقصد مدبریت شما را برایه تعلیمات مکتبه بی حاوی جواب یا نقلیه برابر
 بویابیده بماند دخی ایجاب بیدن معاونات و معولات یقظا را نك مساعده ایفای لزوم لیجان راسته
 صورت مخصوصه استعاره ایست و در سابط مستعد و مفقوده نظارت بر دخی تحیات و تحقیقات لازم اجاسنه
 مساعده قننه ایست و حاصل اوله جوهرتی نك عرضی طبعی بولند یعنی معوضه

داخیه نفه متجهیه سن و ارد اولان ۱۸ رطبه ۱۲ تاریخ
 و طغوز بوز او تون بر بنی و ملی نك صورتیه

ارنی بیه قننه ایست و سور قصد جانی متعاقب و ساد تجر بر دته ایفای ترتیب اید صدی ساید قد رتوای ضابطه قننه
 دنیامیه و سلاطیه در حینه اید ارنی آنا رشتت قننه ایست و فوار ی مقصد ه اج اولان تحقیقانه بر قومیه نك
 و دیات نك اید بیده تاسس اتمه اولد یعنی در خصوصیه انقده بر کمر از میر سواسر دان و اولدیه
 قه حصار صاحب و معدنه موجود بولند یعنی تفصیله در کورتور اید ۱۷ رطبه ۱۲ تاریخ ای قننه نك حینه
 آصفانری و زربنه کیفیت در حال شفعه قننه ایست و یاق نك و یقین و بر قومیه لک اقامت اهدی علی امد بالتحری
 ظهوری مکتوب اورا و اشیا مرضیه نك همان در دست و منی سولیک ترقیف اولد و اتمیه فواید عاده اید بالتحقیق
 سبعا معلولات اعطای عداقه ترقیه النفل و تجا قننه سنه دائر الزمیه معلولاتك صوبه نك نفه منزهیدین جلدیه لک
 طبعی بر نقلیه اولدیه

کتر لیس مقدار او و آنچه نیک نایب اید کی اطلاق و محال مذکوره ده که قومیته لک وجودی و در تجارت قومیته سیله است
 و محارباتی تحقیر الحس اولمنه بنابر استخاص مرقوم نیک در دستله اینک اهمیتیه مناسب صورتی تحقیقات اعتنا
 اید لری تقدیرده بوقومیته لره دهاکیمد داخل وضعی سنجاده و قضا کرده سنجاتی موجود بولنیقی و انقد و معدن
 قومیته لریک مدری و اخفا اتمیه اولرقری سلاحه تماماً ظاهر ایچ هکی کی انقد قومیته سیله سیله یوزغا و خیاره
 قومیته سیله اعضا و فرادی ده میدان میتقاریله جعی و بو خیاره قومیته سنک نره لره و کیمده مناسبات و محارباته بولنیقی
 اکلشیر جعی دیکار بولمنده اولیض معروضه

{ نوبی }

انقد و معدن تشکیل اید کی دیگر و ناله کتانه مه تفصیلاً عرصه اولان قومیته نیک لا سفقون محمول و مدور مدری
 طاسا قضاغان قومیته نامه محمول اولیض و انقد قومیته سیله صابون فالی شکنه قمنده ده بولنیقی تحقیقات اهیزه دن
 متبان اولغله معروضه

ما بیه همیون مولانا با سته جلد سیله طرف ساهه صدایه نیم داندنق سبیل
 یازیلان ۱۹ رتی اولک ۱۲ تاریخ روزی صورتیه

قایمده نام ارضی قومیته فرادند بوزقد رانا سیتک بدی کز کون اول دیساته کلرک و بونزدن رضفک قمره یه جیه
 یک اوغنی و غوطه هرترن اجنی قیافتده طولا سقده اولرقری و نصف دیکرینک ده لمانده لک انداز اجنی کیمده تحقیق
 بولنقری و بونر شوگونرم ارضی خانه لری طولا سوب دیساتدن حقیقینی تنیه و بوسورته هجونه تسویه ایچ جکده ی خبر
 آلیقی استانبول بولس مدیرکندن انان و نالان متبان اولس و سوحال بالوجوه جالب نظر دقت و حاتم اهمیت
 اولیض کی صحیح لیه او قدر کتیک رضفک به حقیقته موفقه اولرقری و بویاده مؤثرین صابطه نیک نظر دقتی خون جلب
 اتمیکدی شایان نظر بولمنده اولسیه مسجلاً تحقیقات و تحسبات مکمله اجرا اولره قمره یه حقیقندی یان اولان

برای این اورانک رزی دارم مستخدم استیان معقبه و دانه و رطبان طریحیان نامیده کی آدمی این اجماعی مجاریه
ابتدائی و بر روی قوتی است دعوی و کینه زن انقده کی ماضی و اسطیبه و جوده کویچه و محل مذکوره مسکن نام
دیکسی ماکسه صانان ماردیه و اوینک فدیایان و اوینک لطفیان و تحفای و رطبان و زراعت مکتب زن مخم
او حاسب او حاسبان قوتیه داخل اولوب بوزره برادن مهرده کوندرلسه و مرقم او حاسبک دلالی ابله و عظمی تقفیر
و رطبیانک و ریاسه ماردیه و سلک دلالی و اسطیبه قوه صا صاحبه دخی بر قوتیه شکل ایلرله اولیغی و بر قوتیه اعظمه
میانده ظهور این بعضه اختلاف نشی دعوی و کینی مرقم ماضی استا بول عودت ایلرک قوتیه نک مریخی مرکز قوتیه سنه
اعاده و کند و سوا بر قوتیه سی جنبه کنی در عرده ابله و رایه غریبت و زراعه اندر اس نایله بر و کیم و مرقم ماردیه ابله
مخبره به مداومتی و انقده ده مشکل قوتیه ایلر مانیفطوره چی کونی قوه و اونی طریح و و طریح غریب انک ایلر
مواحد میان و مکتب معلوم غریب غریبان و اوراده کلینک معازنه باز و چی یاریخ نام شخصه دن و کیم
و غریب احتمال کنی بوزره و غریب غریب معدنه بر قوتیه تسکینه مرقم اولر و بوزره و غریب قوتیه سنه و واجبه
ایتمه ایلر و خنجره قوتیه سنه منوبه و طریح قوتیه ایلر مانع اتحاد بولنی جوانی آلسه و اشخ مرقم دن یاریخ
اختلاف داده و معلوم غریب دخی بر قوتیه طرف عودت ایلرک اوزره بر حمله غریبت ایتمه اولر قوی و مرقم غریب غریب
مناسبت اصادور نام مستعار ابله و انقده قوتیه ابله مخبره ایلرکی و بر قوتیه ابله معدن قوتیه سی چون استا بولده و استیقده
بر مرقم اعمال و لقوم سکری قویسی در و نه وضع ایلرک کوندر لکی و مذکور قوتیه له کوندر لک و مکتب و اختلاف
غریب لری رتوان و بولر محاکم سائل ایلرک بولرک ایلرک ایلرک اولیغی و انقده قوتیه استا بولر دخی قوتیه سنه
یاریه کوندر حب طریحی اوزرینه برادن کوندر بولر یوزی تجاوز ره و ولور و اوراجه تدارک ایتمه اولر قوی یاریته
و وینجه تفنکری خفا ایلرکی و بواسطه ضد و قدر و نه موضوعاً تواریخ مختلفه ده بر ضد و اولر و انقوی
سکند و فیل کوندر لکی و ضد و قدر جدید استمذوف ایلرینه حبیبه سلیمه ایلرجه التمه ایلر و ویر لکی حالد
ضد و قدر آهلیسی اصول بولنی حربه بر اهل و عیال ضد و قدر آهلیسی و کینه و سعادت و وقوع کویچه و عیال حادیه
اختلاف دن اول انقده به بر و قوتیه کوندرک اوزره انقده قوتیه سی سلاح چون تدارک سعادت قوتیه سنه و راجبت
ایتمه ایلر و سعادت و اختلاف حقایق حقیقی حربه اوراجه برشی یا ایلرکی جوانی و بر طریح و طریح انقده به مکتب

خانہ دہاوت عدد دینامیت قایم و جہتی دینامیت فرواید و بہ دینامیت خانہ دہ حفظ ایستہ و اون دہت عدد دینامیت قایم و دہاوت ضابطہ بہ کتورس ایستہ ہو کون طو بخانہ کھم مشیر بہ جید سوز سوزیات قوی سوز ماضی عاصم یک بالور و دہ کور اون دہت عدد دینامیت قایم و دہاوت خانہ دہ محافظہ آتہ آتہ دینامیت دہ لوزن ای قیہ اولیٰ قیہ کلیمہ رومہ اور اون طو بخانہ عاصم بہ نقل اتیکہ او ز رومہ دہاوت با علم خبر تسلیم ایستہ و دہاوت

عریضہ و طرفہ سامعہ صدرتھانہ عالیہ راجہ نذیر محمد خان آیر و آیر ریاز ملان

۱۶ راولپنڈی ۱۳۱۴ تا ریخی روزہ صورتہ۔

ایران ارمنی آنا ریشترندون نیمه قد رفایتمک حدود خاقانی تجاوزله سگوسی سدرودن جاسهت بولان قزاقی احراقه واهالی بی
هاس ویمخانه دوچارایمک وبوصرتله غیان حصوله هاسمعه کون روسیه ده بولان ارمنی قومیه سه طرفه سدرودن
تقیقات مخصوصه ویرلیکی بوکس رسادنده الدهایرلسه اولان آنا ریشترندون برینک بالاجواب وقوع بوآل فاده واورندن کلاسه
وبوزنک حدودی متفرقه صوره و تبدیل نام و قیافت ایه کیمدی مخططات قومیه دن بولمسه اولر نقیه متیقطانه و متبصرانه حرکت
اولر سه بوزنک زرخار تجاوزلینه هیچ برجه مبدان ویرطامعه برابر در دست و کیمدی اسپانک بالاطراف اشکالی ضمیمه نموده
احباب اینده او امر موثره انقاس منوط اراده علیه صادره نموده راجع به

عریضہ طرف ساسی صدر ترقی ایہ اخذ نقد متعلقہ بازیدوں

۱۷ جولائی ۱۹۱۴ء تاریخ روزنامہ صورتیہ

ارمنی بطریق عامه ای افندی به سور قصد اجناسی و برنی متعاقب در سجاد توجه هستی بر دمه اختلاله ایقاعی ترتیب المیسر اول فرقی
حاکمه سایه قدر توایه حفت خلافتی و مجده و دیامیت و سلطیه برابر در دستاید لکدی کجده عرصه اولان ارمنی
آنا ریشیت قومی سی ریش و فوادی حقندن اوقلان تحقیقات اوزرینه بر قومیته نکه و لایات شاهانه نکه اگر نینده تا سین
و تشکیل المیسر اول فرقی قومیته در ن انقه برو که از میر سیواس وان و لایته قومیته صواب معدن سنجاقی
قومیته لای نظا هر ایته ریسر اولوب سوبه که سیواسه بولان قومیته نکه روئامندن اولر جینی دلا را و لا مفیدجی اسفنده

قرالیم استانبول سفارتنه ارضی مسئله سنک هله الدن کلانی درینج اتمیونر دیو یازمه و بونک ایچون اوئوزایچی زرهلی
 وایسودی به کوندرمه اصدیقارضی متفقدر استانبولک صول و قوعان بزرل در ارضی اختلاف اتقانی
 بزرل کینج ترک قوتیه سی برابر ایشدر بونلر تا بتراتی هوقدر بزرل سلطان و هیئت سفاریه بر لایحه تقدیم ایشدر
 مسئله نك هنی طلب ایشدر اگر طلبا ایتد کدنی ویرمزلر استانبولده کی برهونه میری اینیه سنی هولره اوچور هقداری
 اندر استملارایح بزم مسئله بی مجبوری حلایه جکر بومعلولاتی ویرلک بزرلره اخیره یازارسلک .

نوراج نام دیکد ارونیک ولد کراغولک

مکتوبک ترجمه سی اولدیفی تصدیق فندی

۱۳۱۴
 ایچم قوسیر
 دکران

داخله تهنیتیه سنک ۱۳۱۴ تاریخ تذکره سنه لقا کوندریلان

سیواس ولایتک تهنیت قادمه صورتیدر

برسنه اول ویر کو کته سدن حاجی مصطفی افندیک لیدر خانه سنه بالبدخول کند وسیله هاتر سنی جوج ایدرن اموال ویشینی
 غصبه رضی واون لسته مدت کورل خواسته مجازاته داتر لاهور اوله حکم تفریحی متعاقب برضیه بی ده جوج یه
 قرار ایدن شخصدن سیواسی بقل سوکول اوغلی اغویا یه بعضه ارضی استقبا سنه کورجی لبره اکسبله رفاقی مدوی اوله
 د چند کون اول برکندن قیمنه درهت ایدر کی عصبه اولان معروف طر وکیان قوتیه سنک مقرر مخصوصه مغدیج ایله
 قوجی صحنم نام و امضا ایله محابره ایتد کی ملاسلان سیواسی بقل حاجیک اوغلی بر روس تجارت سترین دن صیقیدر رف
 ویر طوطه حکومت دن یقه بی قوتاره به هقدنی کلایه رفه بربری آر دنج عصبه بخت ایتد یله تحت توقیف الذلری معروفدر

استانبول بولیه مدیر لکدن ۱۳۱۴ تاریخ روزهای صورتیدر

سایه قدر توایه جاب خلافتیه کشف ایدریه در دست اولان ارضی ناسیت فدا ایدندن طروس و رفقا سنک اقامت ایتد کله

ترتیب و غلام اولاد به بالائی مذکور خوانده شد و می ده ستم در هتایر بر آن تحت توقیف انسی و ارشی بقوه قائم گشتی
افندی حقن اجاسی نصیم اولان سور قصده استغمال اولاجه منجه لک بوندر طرفند اختفایه لریکی تیره آید زن کده لریکه
تحقیقات استطاقیه ساعت ایلر اولرینی و نتیجه نلک عرضی طبیعی بولرینی معروضه

عریضه طرف سانی صدر تنه لریکه داخه نفه ته لریکه یازملا
۱۴ راقه ۱۲ تا رنج و لسه بوز لسه نوندر و نوندر صورتیه

کین بخشه و حجه کونری صحابه ده بعضه رضی خانه لریه فونک و دینجه قیافنده ارشی با بیا سندن بعضه کیمسه لک لک
سند نکات اولان کون طرفند دسارنده اختلاف لک تکراری قومیته جه قطعاً تحت قراره آلدیفندن کند ولریکه برابر لوان
و صبیانک استه اختلاف ایکنده قلم لری بکون همان صحابه بی ترک و مواقع مناسبه عیله لری بیهجوت اتمدی بالته دیر بیان
دواقع اولر سوال جواباره بوراده لومی قدر ارضیه اختلاف خدمنده استخدام ایدمکری و کند ولریکه ایکی یوکرین
مرکب و منظم بر قومیته اولر قریبی در میان ایدمکری ستمی اجار اولنسی و زیننه در حال تحقیقات عاجله صادرهست و تحقیقات
مرتبه انضاطیه تأیید اولمقله برابر بوباید که محذولک ده ازیاده معلوم تهر واجبت ایدمک اولرره دامن ضبطیه حجب
ایرلسه حاصل اولر جو نتیجه نلک عرضیه ساعت طبیعی بولمنده اولرینی معروضه

طرف سانی صدر تنه لریکه داخه نفه ته لریکه یازملا ۱۴ راقه ۱۲ تا رنج
دسه بوز حقوق نوندر ولی نه رنل صورتیه

ستمی جوارنده و برنجید قوی بولنده خواننده صوفی نامنده کی ارشی قادیانک خانه ستم دیواری دیننه ارشی فدایدن
ملاطه لی حاجیهک و استانبولی خسرو طرفندن ایکی منجه اختفایه لریکی مرقوم لک دون کیمه باب ضبطیه ده بالاجواب واقع اولر
افاده و قرارندن کلاسیک و در حال نظارتدن مقرر مخصوص لریکه برابر طویخانه عموم دن دخی لازم کلاسیک مقرر اولر
بالائی زر اولان منجه لره اولر دن افواج و طویخانه عموم تسلیم ایرلسه اولرینی معروضه

عریضه و طوقاسی صدرتیه ایله داخله تهنیتلر یازیلان ۱۷ راولپنډی

تاریخ دسبه یوزاکی نهمولی روزانه صورتیدر

سایه موفقیتوایه جناب خلاقیتیه بک اوغلی عزیز صابطه به کشف اولان خانه ده دنیا میدی ایلیم برابر در دست اید لکهدی
عصه ایلیمه اولان ارغی آنا شیتدیک بالاجواب افادت واقع لینه منی اسکارل سلازمرته ده مایورین مخصوص ترتیب
واغلام اولورده آنا شیتدردن واری تجویفه میرات یری یان اونیکلک خانه منیر اوجاقان نیوانده اوج عدد حنجره طهور ایتسه
دوبونری علی الاصول تسلیم ایلر طویخانه عصره به نقل ایچون مایورین فیه نیک محل نمکده اغامی ضحیف شیرتیه حیدر به تذکره یازلسه
اولین وادانه تجوات ایدلک بولنیضی معوضه

۱۳ راولپنډی ۱۳۱۴ تاریخیه یازیلان عریضه صورتیدر

سایه موفقیتوایه جناب خلاقیتیه بک اوغلی عزیز فیدیه ده دؤنکی کون صابطه به کشف اولنیضی عریضه جا کانه مله تفصلاً
عصه ایلیمه اولان خانه ده دؤم اولان تجوات قبیله سنه ایچی ره وولور و بر دنیا شیتاقیولی و استقاریه و مسافره مخصوص
فنا بولنسه اولنیضی کی اسکارده سلازمره تحت تحریک بولنیضی جمله معروضات جا کانه مدن بولان واری اونیکلک خانه سی قویون
رضی برره وولور و بر قوده دروننده صاری یل طهور ایتسه و بومایعلک دنیا میتیه خلاصه سی اوله جیفه محفوظ بولنسه اولنیضی
باجیلد نقل ایچون ایجاب بیدن مایورین فیه نیک کونر طویخانه عصره شیرتیه حیدر به تذکره یازلسه اولنیضی معوضه

عریضه و طوقاسی صدرتیه ایله داخله تهنیتلر یازیلان

۱۳ راولپنډی ۱۳۱۴ تاریخ دسبه یوزاتی نهمولی روزانه صورتیدر

سایه موفقیتوایه خفق خلاقیتیه دؤنکی کون بک اوغلی عزیز صابطه به کشف و در دست اید لکهدی عریضه جا کانه مله تفصلاً
عصه ایلیمه اولان آنا شیتدیک عونیه مدن عطار اراکل و تجویفی موسروف و سلسله فحیک نهمزه کی اوج ایتسه
وی کوی جوارنده سینم فیزیک براتیا لیا لیلک خانه سنه مختفی اولقوی اخلایه ره و در حال نظارتدن مایورین مخصوص

بودن یا حتی کنایه کونندگی در دست ابر برون آنا ریشترک افادات واقعه تظاهرایه رن رین مرقومک ده مذکور
بسته خانه دن جیبی هکس همان درستی ضحک تبایر لازم اتخاز قلمه اولیغی و نتیجه نك عرضه سارعت طبعی بولنیغی
معرضه

عریضه و طرف سامی صدر عظیمی و داخله فضا حکم یازیدان
۱۴ رزق ۱۳ تاریخ و سب یوز نومرولی زو زنی صورتی

مؤکوننده بقاع اختلاف مقصد معونانیله و دنیا نیاید استخوانه کلیدی و عونته نك در دست اید لیک ریجک عصاره طس اول
مقایل رخی سایه موفقیه به جناب خلافتی هکس سندی لده اید رن و دامت ضعیف به کوریل رن تحت توقیف و استجوابه المنه
و بوزن مختلف اولدی بل اوغلی جهنده کی خانه ده تدارا اید ایدیدان نیانده مقدمایان ایکی ره و دوردن شقه و قریه رنانه
موضوع ایکی ره و دوردن و قان اید ملحق بر بجا ده طرور اید و مذکور بحاکم کجده عوادین قولیان افندیک محافظه سنه مأوراً
خانه سنه بل اوغلی مقصد طفسدن کونوریدان ایکی بولیک جه و فتنه استعما اید طس اولان بجا مد و طس ملحوظ بولنده اولرین
اطالک ایدار تجارته ایدار اولنده و اسکا جهنده ده ارضی آنا ریشترکدن برنك خانه سنه هکده مدخر و محفوظ بولنیغی
تحقیقات متسلله اید تظاهرایه رن همان اوجده ده نظارتدن مآورین مضمعه تریب و اغام قلمه اولرین
و حادله هکس نك عرضه سارعت طبعی بولنیغی معرضه

عریضه و طرف سامی صدر عظیمی و داخله فضا حکم یازیدان
۱۴ رزق ۱۳ تاریخ و سب یوز نومرولی زو زنی صورتی

سایه موفقیه هکس خلافتی ده بوزن صابو بل اوغلی جهنده کشف اولنیغی ایکی قطعه عریضه جاکانه تفضله عصاره طس
اولا خانه نك مطبخده دنیا نیاید بولنیغی درخت اولان آنا ریشترک بالاجواب افادات واقعه لندن اید طس رن و ده نظارتدن
موضوعاً تریب و اغام اولان مآورین مقصدیه مذکور مطبخده اوجان هکس و نیانده برتجه درونده تخمیناً اید سزقبه
دنیا نیاید طرور تجلیله احتیاطاً اوراده تحت محافظه اید طس و بوزن علی الاصول طرور خانه عکس به نقلی بحون ایجاب اید مآورین
فیه نك ذر اولان خانه سرعت اغام ضحک شیرین حلیله به نکر یاز طس اولنیغی و نتیجه تحقیقات و ادله ثبوت اید طس بولنیغی معرضه

استان بولك هر طرفی هرج و مرج اید جك درجه ده و بر كلك فابریقه ایمنه اوقه رهنبره لر دینا میسر یا سابعه طور بر این هکون
 کرمحمد اولسون برشی یوقدر آرمیه بر کماله { یولنده نظارته تفه افامه لر حکمیده ده صفت اولسنه کونج حساب احوال بقات ها
 کتب تراکت ایمنه اولو اسکر اکی بر کهم موقعه سار الیهک نامیه تضابط و حسن تمیست معلات ایدر یله جک احمق و بر بر من
 اگر هم هیچ بر کسمه نك علیهمده بولمنه و رزقه مانع اولوه مسلك چا کانه نك خلافده ای ای یای تحت سلطنتینه معلات تضابطه نك
 کتب ایمنه اولیغی شو اشمیت فوله العاده یاشوما رالیهک اقتدار سز قادی یوزدن بر حیره منافع دولت ضایع اولسنه سکوت
 اتمک ده صمیت و صداقت کترانه مغایر بولمنیه و تضاد و فغان یور یور لر حکم جلیله توفیق معامله طبعی بولمنیه بالجهوره
 عرصه بیان حال ایدر استبدان معامله به جرات ایدم اوجده

عریضه و طرفی صدر تلهی ایه راخیدنق متجلیه ۱۰ اولک ۱۲۱ ناغده
 باز بون زو زله صمدیه

ایران سیا یورطی و مغایره نام مستعار یایه شوکوند ده طوره دن دیارته کلیدی استیجا قلمدن طولاً تحت تحریریه بولان
 بر اینی آنا رستیک بعضه هونه سله آرمیه یی تختی اخلا دن اول بوزدن بشی عایت عمنه و لا و انقه البسی و لب و بر
 صمدیه بی جهل اول قوی حالک بک اوغنده اغا جامعی جوارن زقاک جرتیه اکثر اکثر آرمیه و شخیصه ده زقانه مته
 بر لوبه ارمنی بطریقه قاعقه افندی راعید بک عید ایدر اوراد نای مروزی و قوع بولجه شامت خفه اوزرینه صمدیه لر
 عربه نك بر هوا ایدر یکی مصمم و بوسر قصد سیدون کون طرفن اجاسی محقوه اولوب فقط بوزنک بغار شان دن خاجک نام مستعار
 استان بولک کلک اولو بر آنا یسته انتظاراً بک اوغند استیجا رالیهکری خانه ده مختلف اول قوی ضابطه بر کون لده ایدر آکیم نك
 بالاجواب و قوع بولو افاده و وارلندن اکلکس و مرقوم خافک استان بولک کلدی صره ده ننده بولان اون قیه دینا مینک بر قز
 واسطه سید و یور دن چیتا یوبه مذکور خانه نقل اولیغی و حق تحقیق قلمده اولیغدن قلمان و غنچه سزجه موزین مخصوصه
 ترتیب و لید بک اوغنی خرنه تریب اولورده سایه مرفقیوایه جناب دتره ده آنا یسته دن اوجی درخت و اون اوج عدد
 دینا مینک فتنکی و ای ره و ولور و بعضه ورامه و فطوغه یا ر ضبط ایدر و مذکور خانه یی کخی دضه اولورده اوجی نیات اولمنه
 و طوره دن کلدی عرصه و لای آنا رستیک یون ایران قنیه ریح کونزید جک مامون انتظار ایدر لک اوزره نقطه وضع ایدر لک بار
 بوزنک اصل رسی روسیه یی خایس موزلندن اونیک ناعده بری اولیغی و دینا میندن معلوم نه بولنیغی و حتی ذکر اولان خایه

نجاورده بولمق قوی حکم یا لک بولمق چو ایدرل مستیخان حاوی سبب کتدی و بویده کشیک ده بونزه قاشق بر حرکتده
بولمق عتی استعدا و صورتده اولسون مس و صدا چیتار ماله دیولیده راتی ایلچیلی و خانه ده ونده بولمق دن برکینک
حال و هویتیک ونده دن کده کدنیک چو ایلچی بولمق بره حال ضابطه شاهانه برک کتورک و ایاضادان جاترخی ایتیمده
ایچون مرتب برسی اولمق قویاً دولت ایلک در بویکی احواله مامورین ضابطه نیک مطالعات موسطا فانه واک کوره
اجرای ترتیبات و معاملات متفقاً نه اتمک ال حکم و طیفه لادن اولمق حالده رکلی بویه رقایقده ضابطه معاملات ال عادی
اقامه متعلقه معاملات کلاً غفل بولان بک اعلیٰ منصبی ایلے دایما بویده بکاسه اشعارات و طراقم عادی معاملات ایله
استغفار ایدرل و معینی ده کندی کی بیلیمده عاریکه التدریه ره هرشیده اولمق کی دیجات خنجاوه مرکز قوتیه
اعضا نیک ال هتلیسی و اجامه وری اولوب وادی وارده بولمقن طواری ضابطه به برسنه دن بروکده اهیتمه تحری
ایلمکده اکی کیده دیجاته تسلیم و تصادف صعباله درصتا ایدر یوب عادیا نظارت کوندر لسه و لان {بار صام} نام شخص شریک
بوراره کویا فانی ضیع اتمک مقصیده کلبی بیا انتمی ایشمه اولان متصرفت ایل در حال سوزیه اعتماد ایدر یوب وایستی ولوله به
روسیه و استرالیای شوجا تالیقاع ایدر قوتیه و تشکیل مقصیده کلمه اولان شخص مقبول مقصیده متعونه مرفیقینه و حسن نظری
کجه اهیتمه کنده مودوع اکی وایینه بیت ویرسی و موید احوال ایدر اتمک و خانه نیک محافظه سی حقده کی اخطا رانده به
مقابل لزومی مقدار سیون و مستعداً بورلر کوندر لکی سوزیه و سلسله ایکی یولسی کوندر لک صورتیه ایستی کتدی برسی کنده و نیک
ماهیینه و مو ضابطه ده عدم اهلیت و یاقه دلیل کافی بولمق در متصرف معاوی اسماعیل بک ده غایت عادی و عاقل و امور
ضابطه دن کلاً غفل و جهل بر آدم اولوب ال حکم ایستی ده تجارت و اوچیان عیو افندی کی آدم لک معامله به مختصر در معاهد
ما ایلرک درجه غفلت و جهالتی اثبات ایچون محاکمه سی در هت روی بولان اوچیان عیو افندی طرفدن مدافع تهردی کوندر لک
طواری وقوع برون دعوت اجاتله محکم قوتیه عاده بیتاب ایلک فیدر ما ایلرک شوجا کتی حسن ایدر و محکم ده اجتماع ایل
خلقک ایفای شراکت ائانده یوها جاعیه هتدی خبر اتمیله ما ایلرک بالواسطه تهدید ایل محکمیه دخولی و نازعیه محقوه
اولر زالت عظیم نیک قوی ضیع ایلرک بک اعلیٰ هتدی ضابطه نیک حالی و اقتداری بومرکزه و قوتیه طرفدن تهدید اولان
بر ارمی نیک محافظه سی ایچون حکومتک تصییه ایتدی ایکی یولسی محافظه سنه مامور اولر قوی و خانه ایلیمده اولرک و جار حدر فاره
موحد اولر لادن و معاملات انضاطیه بویله ایلر قوتیه طرفدن ترید اولر هتدی محافظه قاری هتدن بکله خلقک
سانده هرکسبه هرکسبه سوزلر دوران ایلک در استدر جرنه کلیمه اورانک متصرفی صبری بک افندی هتدی رفی حد ذاته
خلوه و عقیف بر ذات اولرله برابر هیچ بر زمان ضابطه مودرتنی ایفای ایلرک اقتدار معلوقاتی حاتم اولمق اداره سدا خنده

۸ اُولُیْنِیَّ ۱۲۱۴ تا ریحی و بیضه صورتی -

راخذ نظام جدیدی و عود و کبی و لوبه یا نعلانیده مقیم بر آن قولویان عودین اندیک خانه سه ارضی شراسی طرفین تهنید یار
بر اقمیله برای محافظه بک اونی متصرفین مذکور خانه به کوند ریلا یوسیم محمود و نوری اندیک دون کجه اورای هجوم ایدن بر ارضی
طرفین نه صورتی جرم ایلده اولدقوی مع الحجاب محمدلاً عرصه و لیس ایدی اشمیت تاده و مغویه سی در کار اولان برهک
حادثه اغید سبیله مختل اولسه وایه قدر توبه خفیه در تهنید به بر و صاعی ایله اعاده ایلده اولدقوی بای تحت سلطنتیه امن و ایشک
تدار اخلانی و خفیه حال اولدقوی سکونت افطارک مبدل لیجان اولسی و ارباب فسادک حرات و جبارت بی ترای بی و ضی موجب اولیضی
جمله سکونت ایلر کتیر لک جا کر رنج قابل اولوب بنار علیه ایشک بر ایتدن تحایته قدر جریان ایدن حول و بک اونی ضابطه سنک
اتخاذ تایدیه کی غفلت و جهالتی بر تفصل عرصه و بیان اتمکی و لطیفه عبودیت و صداقتن عدایم سوله که موصل الی عودین
قولویان اندیک ارضی شراسی طرفین تهنید ایلر کی مخدوم و مسطریله شهادتی یا تحف فتریه اخبار اولدقوی مسارا ایلر طرفین
بک اونی متصرفه اعطای معلقات اولیضی کی طرف عافانه مرده با تکرر اخبار کیفیت ایلده ایدی بنار علیه بواشک فوئه لغایه
نظر رقی حایب ایلده و عجز فطری دکار اولدقوی متصرف شراسی بر قات دها اقطاع ایتک مقصدیه اکی کون اولدقوی ارضی قولک
بطریقینه اومانده بر نه بر نام و رود اتمی ضابطه به فوئه اعاده تیریر له مداحتی مستزم اولیضی بنایه بربا به تبار فوئه اعاده
اتذایله متجسسلرک باحقوقه ظاهره اخراجی صورتی مخصوصه ده متصرف شراسی ایلر توصیه و اظهار ایلده و انان جوابده موصل الی
خانه سه لزوم مقدار سیویل و مستعد مورر قونیه ره اجرای تقیفات و ترصدات مسارعت ایلر کی اسعار اولمسه اکن بوسوزک
چون چون خلافه اولدقوی کوند ریلا مورر اکی کشیدن یعنی موصل الیها محمود و نوری اندیک دون عبادت اولیضی و موصل الیها ملک
اوز لر نه سلاح نامه هیچ برشی بولمیه و کتورینه کله جک ارضی طوطه جفک سوزندن بشقه بر کونا تعلیمات و بر لیک کلا شکسته
اساساً او خانه داخله ما مور قونسی لازم کلمعب تهنیدات واقعه قاشو خا رجاء صورت مدبرانه تقیفات اجرا ایلرک و حوارنه
موررین کافه بولمیه و اورالده صیقیه صیقیه قور کتور لک ایلر برابر کجیدن ده اولدقوی نظر وقت و بصیرتی جلب اولمیه
وزر اولان خانه نظامیه ایلر به جک برای محل تارک و ترصدی کون مستعد مورر اقامه ایلر کی تعلیمات واقعه نک اشمیله
مناسب و جدی تدبیر اتخاذی مقتضی اولیضی و زاناً خانه داخله الی یار ملک بر لیسینی حاکم ان مکهم و اتخاذی محکم اولان
ترابر معروضه نک هیچ برسی یا سلیموب موصل الیها محمود و نوری اندیک اوله سلاسل و تعلیمات خانه داخله کوند ریلا بوجوب فاجعه
سبیلته و بر لیسند متجاوز لک بی محابا درون خانه دخول ایلر اشمیت بوقار و طول شد قله و خانه ده بولان یدی کسی به هیچ بر

بک اوغلی منور قلغه یازیلان ۷ راولپنډی ۱۳۱۴ تاریخ و سځیزو زوږه دهنه
نور دلی تذکر ناک صوبه

راخیه نظامت حبیبیه سی دعوی و هالتنه بونان وارنی قومه سر طرفدن تهنه پادان قولیان عوارین افندی یه محافظه المحون
صحن الیک خانه سنه ما مورایدیوبه بر قاجار منی آنا شیشی طرفدن تهنه لی و تهنه سر جوم صورتله دوچاره تجاوز و تعدی
اولا یولیه محمود و نوری افندیان اوزر رنده سلاح بولمغنی و مورایدیوبه ده سلاح لوزمغنی یا اولمغنی
روایت ایدیلور حقیقت حالک یعنی سلاحه کوندر لیس لیس اسیانک و سلاحی و ایدیلور جنسک سارقه
از باره منتظر در

بک اوغلی منور قلغه جوابا لالان ۷ راولپنډی ۱۳۱۴ تاریخ و بک بکری بر
نور دلی تذکر ناک صوبه

شرفار داولان ۷ راولپنډی ۱۳۱۴ تاریخ و سځیزو زوږه دهنه نور دلی تذکر بعد داورانه لیک عیضه جوابیه سید
۷ راولپنډی ۱۳۱۴ تاریخ و بک اون سځیزو زوږه چارانه مک اریلن صده جوابیه تحقیقات بروجه زبر عیضه اولور
قولیان عوارین افندی خانه سنه و قوم صلاحیات حقنه بوانه قدر جوابیه تحقیقات عوارین افندی اوغ
واخان پله اقامت صورت چیران وقعه کتم معلومات ایدیه سیدی وارانجه باستدیان مردان افندیان و سلمه زن افندی
کوره کلا اوج شخصک فلی اولمغنی اکلیمه و انچه بری سابقه بولمغنی یا کلا یولیدن بری سولمغنی و بونون
طنه هلمند اولمغنی مردان اید و احان ارجی تکلیفدن تیقن ایدمغنی یا انمغنی و او مستدیه بامغنی
نخیزه یا اطو یا ناکونلی اولمغنی مشهور ایدمغنی کران و احان و کران مردان و خد متقیان حطایه ایدیه کن مشرقی اطو
سوزی یا کلا یولیس نوری افندی افادهنه فلسفه و لغه برابر بونون برینک ایدیه حقیقی و دیگر برینک سیاه سقی
و دیگر بک ده اون سځیزو زوږه برینج اولمغنی اخبارات واقعه همد سندن مجروح یولیدن دخی تحت تصدیقنده بولمغنی
یولیدن سر خوش قدری حقنه سیدی ذرا اولان ک طرفدن مخالف روایات ایدیه برابر یولیس محمود افندی عسرت ایدیه
و یا کلا نوری افندی برمدع ایدیه و احان و دهنه سید قدیم یوزی و ایدیه سلمه قریان ایدیه بوجانیدن ایدیه و اطو

خانه در فتنه ارتك و قمارين اوله بره بره و شخص بولمى معلوم بونظر فتنه استعدا ايچون اولسون هم بره و صدا
 حيقار لاسى بالوجه نظر دقتى جانب برال اولمى فتنه و برده فساد قوتى لى فدايدنى خصوصى خانه لى و اوتى و اما مكد
 هذ متجلك و استجابه صفتله اختفا اتمك اولمى معلوم بولمى فتنه نظر بولمى خانه ده كى استخاصك مدخل اولمى بولمى
 معلوم اتى اولمى و كار بولمى فتنه استخاص مرقوم و على الخصوص استجابه قوتى حقه بونقطه نظر و مقصد مامور لى
 معرفتله تعمير تحقيقات و تدقيقات ايدى لى و بر درجه يه قد ركنه و لى يله ده حيقدير لى ربه ايك و متى سر لى
 بره حاك خده قاضى لى به برابر حال اولمى تا بحد لى در لى معلومات اعطى و برده تجاوز لى كچه لى بسترجه مذكو خانه
 كيرى ب ايقاع خباثت ايدى كدر صده استخار بر لى اوزره مستحقاً حيقوب كتمى اورا بره برضال محو انضباط لى اثر
 بولمى فتنه دلالت ايدى كى ايدى ايدى ايدى و و لطيفه لى حسن ايفانيدى اولمى و اف استار اولمى بولمى فتنه ده
 كيرى لى اورا بره بولمى فتنه استخار بر لى اوزره مستحقاً حيقوب كتمى اورا بره برضال محو انضباط لى اثر
 در صورتله كچه لى كوندزى تقيدات انضباط ناك مكد تا ييد و ايدى لى برابر بولمى فتنه ده كچه لى ركنه ايدى بولمى
 ايدى فتنه بولمى فتنه استخار بر لى اوزره مستحقاً حيقوب كتمى اورا بره برضال محو انضباط لى اثر

بلك اوغلى مده فتنه ۷ ركنه تا رنج و سده يوز و ده مقور
 نهد و ايله ياز يوز تذك صحتى

دون كچه قوليان عودى فتنه خانه منى جوى ايدى بولمى فتنه سرخوس ايدى اولمى فتنه استخار لى و ايدى
 و فتنه مخافه يه مامور اوتى بولمى فتنه سرخوس ايدى و ايدى فتنه خانه ده كچه لى بولمى فتنه سرخوس ايدى
 و بولمى فتنه مخافه يه مامور اوتى بولمى فتنه سرخوس ايدى و ايدى فتنه خانه ده كچه لى بولمى فتنه سرخوس ايدى
 ايدى اولمى فتنه دلالت ايدى كى ايدى ايدى ايدى و و لطيفه لى حسن ايفانيدى اولمى و اف استار اولمى بولمى فتنه ده
 فتنه حيقار لى و ايدى اورا بره مبداء بر لى حيقار لى مبداء بر لى حيقار لى مبداء بر لى حيقار لى مبداء بر لى
 اورا بره مبداء بر لى حيقار لى مبداء بر لى حيقار لى مبداء بر لى حيقار لى مبداء بر لى حيقار لى مبداء بر لى

توضیح: شیطان غیبا پس بر سرخی طراز آید.

{ اعدائے نامہ کسی }

خنیاقیان شرکت در مجلس معوقی اینجی اجتماعده خنیاقیان اچا مئور ریلک بداند بونان مثل دقام ریلک زیاده کی تاریخین
 اعتباراً حکمی مضمون اولیغ کی اچا مجلسی اعضا سیله معوقه دخی لغو ایلسه اولدوقدن استوتار یجنان اعتباراً خنیاقیان مرکز
 قرینه طرفدن خنیاقیسده یکی مثل دقام کوند رلشنه قرار ویرلدکی اعلان اولور (۱۷)

را حیدر نواز صاحب مدنی و اردو و ۲۱ رجب المرجب ۱۳۱۴ تاریخ و سند فی القہدہ
نمبر دلی تذکرہ صورتید۔

محمودی قضیه تابع تقوی ناحیه سنک مرکز بولان اهور بک قریه سندن کورن ایران وار ایملک اولاق اوله ایقد
ارنی استقبای عا کر شاه اید عسائر طغند لستقیب وقوعه کلا مجادلر استقبایک دست نفی مقول اولورده حدودک
نجاوز اید قری عا کر شاه اید عسائر عثمانیه دن دوج دست کشی مجروح اولوب استقبای مرقومک کجده وانه کورن کورده
رضیعه اوز رینه وار اتمده اولاق حته ناک بقیه سائلو له لازم کلم کلکی وان ولایتین الان تغافامه بدیر طکه تریم
قوس معونی فادیه بیه بیان معلولیه ابتدار اولندی اولطه

جواباً بک ایضاً متعلقہ بازید ۲ اگست ۱۹۴۸ء تا پانچ دسمبر ۱۹۵۰ء
نومردی تذکرہ نک صورتید۔

نومردی مددك شورید -
 کچھ یا تعالیدہ قولوں یا عوادیں فندی خانہ سے کی وقعتك صورت طرہ پر بابہ الزام اولان تباہی ان تفصیلات
 راجعہ اولاً ۲۱ تا ۲۲ ویک اوس سند نفوس تذکرہ عدلی مصلحت اولی وقعت اسکا یک حدکیہ
 و تباہی تباہی ك نقصانی و او جواردہ دوری قولك و حق محلیہ کجیدك بلہ فقدانی مصلحت اولیہ برابر بیان پیرلہ لغت اوزو

هوا به بواله تنه با ستلاشد در دشمنی دائمی صورتی به ارسن بویله سپردن استفاده بزرگ ذاتاً ویرمده اولیغی امر
 اجرائی تأکید اتمید - بزکندی سید ارسن خونخوردن خوف و هجانه کلمه اولیغی حاکمه اتیدن منجه لر سبیل ارضی
 اختلافیک آنا رستیت اولرقری کی اسناد ده هدف اولره بونهیتمز وقعات ارمستانک یالکد منظر سنده واقع اولوبه
 بودفعه ده ترکیانک یای تخت ده اجرا اولمید - بشق وقت کی بودفعه بیکاه و جوابه عیو او تو سفیل ارضی صحنی
 ترکله لرا حاکمی آتده قالمید - اور و دولتمدیک میطاه نظارنده و او نرک رایدیل اولیغی صن ایریلد بون بر وقت
 بر مده قایم و هشتی وقعات و جنایدی ایقاع انجکده در ارضی مسئله سندن طویر اور و مسلك سبسی ستمدی کی
 هیچ بر وقت جز و نیک اجرا اتمید - بر آدم هرا ییدن مستفا اولره عقیقی غایب اتمید کی سملری واسطه سبیل راستگی
 قتل و اعدام اتمید - بر معالیه قایم و آخری سیاسته تأدیبه حکومت حق اولیغی اور و دولتمدی ذات شاهانه بیان
 اتمیدن لاستفاده اولکد کلنی قتل اتمید - بر حکومت مادم که مستقل و بون بر جانید - مستوحاده کند
 تحت تصرفه برناه محصوره اوله بر تبریر اتخاذ اتمید که بردها بوی جنایاتک تکرری واقع اولسون و بویله بر حکومت
 اسلم و هوه حاکمی ییدن اخذ و غضب اتمید کی ده بر تبریر اولرض فقط اور و دولتمدیک مطالبی بویله اولیغی
 یالکد کندی منافع دایه لایحون ذات شاهانه اجرا آنه حواله سمع اعتبار اتمیور لر انکدره هاکینک ارضی مسله حقنه
 آوازه سی و غلامتونک نطقی اور و بویله تأثیر اتمید اولسایدی ذات شاهانه نک کسیر مسده اولیغی ارضیدک کیسکدرنده معمول
 تحفه او تو ماسی ایجاب ایرایدی - اشته بر سنه طرفه جریان ایدن معالیه سیاسته بوندن عبارت - بر زم
 میطاه تر قیقه وضع اولان ای محبت و اردر برخی اور و دولتمدن بعضنک منافع تخصیص ییجون ارضی مسله سنک
 سیاسته حلی اتمیجی ده دولتمدن بعضی مسئله حل اولدقم ییگدرنده و لا تضادک زائل اولمیدر - در سعادتره
 بزمکسی طرفدن آتید ضمیمه لادن استفاده بزرگ تنفاته میدان ویرلسر و بر سنه طرفه وقوع بولایفانک مقدای
 اون بیکه بالغ اولمسده اولیغی حاکم هوز بزم افکار منزه موفقه بر حوه قرانه مدوره بونک سوز منزه نهایت ویرده رله مدوره
 ایجون انقیقه نوعدن ارضی مسله سنک حل اولمسی حقنه دوران ایدن حوادثی بیان ایریم - مایوس چهره امر لک اعدای
 کیتیکم تزا اتمکدر در بونر ارضیدک فیما بعد صداقتن اخاف اتمید رک کویا و صحتیه شاهیه حالت ایرمکی حقنه
 کند طفرندن ملت نامه بر التجانه تنظیم ایرک عبه شاهانه تقدیم اتمک افکار منزه ایر لر یوزی کوطر یار تو غمچین نازنده کی

{ صافیدیرمه }

خنجاقیان شرکتل هیتت معونه مجلس عمومی موصول وقتده شرکتجه وقوع بولان بعضه ایستادن لوی تحقیقات
اجا ایدرک بالاتفاقه زیرده بیان اولان حکم و قرار رسماً خنجاقیان شجه لیه تودیع ایدرک هیتت معونه مجلس عمومی
ایلاک ادرک کونی اجتماعده مشعل دنام لرایم آریار آریاریان مهران دامادیان اندون روشونی نام
داند ایدرک رفیقان شرکتی قانون و منفقنه مفایر مکنده بولند قلی جرحله آریار آریاریانک کچن منه مایس آینه
شرکتدن طر اولدنیغه داور ویدان قرار سابه مرکز اعضا سندن دامادیا واعاسی و آباه طرفندن مصدود اولغنه
موقوفه صحت کور لری شرکتک سابه عضای طرفندن یکرمالتی اعتقوس تا ریخته نشاید یکریم بیا نام لرن موقوفه حال
اولیغنی هیتت معونه تصدیق ایدر مذکور بیا نامده در میان اولان آریاریان یله رفیقاری دامادیان روشونی
اغاس سوسیان اوخا بنجایه شرکتله اولو اییشکدری قطع ایدرک کندولی شرکتدن هیتتارلشد استخا مطروده
مجلس عمومی یله ساخته اولدیه مجلس شکل وارضیدی قزایدن سلطان یله مقرر لیک آرزولینه موقوفه کالتی بولمقدندن
بر مفسد لک سوزلینه الدایم یحون بلجمله شرکتجه لیه ایدرک و مذکور فوقه مخالفه ساخته بدخواجه غایه
نشاید لک اصل خواجه غایه حقوقی غضب در شمنه اولو ترک حکومتک علیهمزده اتخا زایدی تبایلک اوجانسه
فعلد دلالت ایدرکندن هیتت معونه مجلس عمومی استخا صدمه نیک سوطاتی تکذیب و حقیقت آیهغه خواجه
و خنجاقیان شرکتک قاریو هیتتاری اعلام دبار علیه ارنی صفاقتک بوزردن اجناب یحیردی وطنی محوایه کجی ریس لرزن
تو یا یحیردی بوبان نامی نشاید رم

خنجاقیان شرکتی هیتت معونه مجلس عمومی

بایک نافه

آواریس نظدیکیان

لوند ۵۰ ۱۹۶۷

{ بزم ایشین }

سیاسک انتظام و ملوکلی ایچده یوزمکده یز . مع یفه تفاتک اولو آلور آلنم ارضیدر حیات یله و فطرتی تقیم حیات یله

{ تہذیب و تمدن }

هنا ما نرى شركتك في ميعاد

مجله علمی و حرفه‌ای
م‌پس

۱۷۱۹۶۱۷
لوند ۵

صما یا و خوشبویان

تخص این فسخه مقادیر به به جلد بی کلایه بولند قلی خانه ای آتشیوب پور و دره کبدره التماسه الجدی و طوره جلد
اقامه ایدیلوک و اهلایه و سلام التماسه الجدی و زربنه سوسه هر طرفه سراته الجدی و بواسطه اوله جلدی
طوسه اوله سراته استقامت قصابه نوره عونه و توفراً آنکه التماسه این فسخه و زربنه عکسونه و تفسیه ایدیلایه
ضد طاعه طوغری واره بوز طوسه و قوه عکسیه آنجه قصبه نکه محافظه سته طافا و لرین جرتله او صده ده تعقیبه نه جفاطی
ممکن اوله سراته اطرافدن کمد و اوله عکس طرفدن بالتصادف وقوع بولام صادم ده جلدی برستان ایدیلکی و اوزارده
بوز قمارینی و قلی کی اسلحه جویه و ره و دوز و قمار بولوب ار جوی همیونه کوند رطلک اوزره دیوی عکسیه حفظ ایدیلایه
و فقط بوسه ده تفاد و لا موقع نوره ایله عونه سته اسلحه ایادی عکسیه جویه و قصبه جوارده مختفی یک جفاطیه
قوز مور نامده برار منی نژدنده رضی بر عدد روسیه بران تفکی ایله برره و دوز و بر صده دروننده بری عدد محموله
و بوزوزدن محمول بر بوری و شفره نقصی کی رسمی برستان ایدیلایه رک محکمه توریع اولمسه و ایقاع سوسه ایدیل
نفس قصبه اهلایندن اولوب مقول اوله میانه اکیلایه ایلیج و دیو ریلک قضا سته بطلان قریه ای ارضیدندن رضی
بولمسه نظراً جواردن رضی بعضه با بصادک اشتراکی اکلایه اولیغی کی حریه ابتدا ارضید طرفدن محله منکمر ده
ایقاع ایدیلایه قصبه نکه صیقل و خانه رک یکدیگرینه ملاصقه و سیه مدلسیه اوزاده دهرت بوز اوزن خوسیان خانه سیه
سراته کلایه نکه قسم اختبایی اوزده اوج اسلام خانه سیه مذکور محله تصاکنده کی قانعی حارسونه واقع و مقدون
طفا سیه و بوز اوز بوزی اسلام دطانی محله اولیغی و دیگر بعضه محلاتی رضی حریه طرور ایدیلایه بوز طفا خوسیان
خانه سیه ارضی کلایه نکه اختبایی و طقور اسلام خانه سیه غلبه کی بودیقل کیم طرفدن ایقاع اولیغی اکلایه
و معافیه اکیلایه مستقل حارسوس و ستر شرفی محلاتی عکسیه محافظه ایدیلایه اوزارده هیچ ضایعات وقوعه میدان ویرلکی
و انای سوسه ارضیدن ضایع اولوب قصبه و جوارق اهلای اسلامیه بینه کهن اشپس تحقیق و تحویله استدارا و نقد
وصحی موجود اوله اعاده صحابی بولامیندی حکومتده حفظ ایدیلایه کی و انای وقعه اهلای اسلام دن اوز بولات
و دیگر مالی مجروح و ارضیدن سیه بوز سکن بر مقول و قوه سکه مجروح و بوز میانه قضا و قضا دقله سارندن اکی وفات
ویدی مجروح و اوج هر جوه خفیفه یاره نسبه و برخته خانه کشار ایدیلایه و حیه تداوی ایدیلایه و تعینات ویرلکه اولیغی
و اعتسار صده نکه قصبه اطرافه بعضه کلمه ایله قصبه نکه مدخلیه اقامه ایدیلایه عکس طرفدن دخول و اشتراکینه میدان

و مرقومك دىعارته كچمده محابه ايتديكي ده اكليلده ايجاي باريك خان و معازده سي تحوي ايتديكي چون مقام ولايتده مذكور
ويرلسه و معند مرقومك شصورتده درستي موفقيتسينه جفت شهر ياري آنا ياره مزج بولمسه اولغله معوضه

ارخوم ولايتي بولس سرقوسيركندن وارد اولوب بر صورت با عريفه
حاكاي ساكاهانده و طرف ساي صدارتده ايله داخيه نفاذده
الهي ۱۲۱۸ تاريخي و شفاه تعافاه صورتده

ارخومك اوچ سفت ماسفنده كقول و انك نام ارمني منستنده اوراوه معزده واسطه اولديني خلد و برلكه كقول و انك نام
برقاج معزسوقي و ارخوم مرخص باقى شتمانان عيونت افنديك هميشه سي طرفدن كوند رلسه برده معزالمان مكتوب ظهور قلمكه
راهب مرقوم توقيف قزده تحقيقات اجرا ايلك اولديني و نتيجه سلك عهدير يلك معوضه

معتمد العزیز ولايتده وارد اولوب داخيه نفاذده الهي ۱۲۱۸ تاريخي
تذکیر لفا كوند ريلده الهي ۱۲۱۸ تاريخي تعافاه صورتده

اكبه حادثة زائمه سلك مقدمه وقوع و ظهوريك و اتخاذاون تدابير كيفياتك مفضدا و موصفا رايو صوته اشعارى تعافاه
معتمد العزیز ولايتده يلد برلسيدي اكبه قولنداني بيداري توفيق بك و نظايم طابوري كيشيه قانقكم و مانك اشعارات
مستكر رينه عطفاً ولايت سارايلادون بوكش كشي اولان تعافاه جوايده ارميدك اطوار و حكايتدن و كليداره خانه لرده اجتمعي عوزدن
برفاد چيتقار ايجدى حسا و نمنى اوزرينه مرخصه افندي ايله اداره و محكمه و بديا اعضا سندن و مقيدان سندن لازم كند حكومه
هلبايله تظلمات لازم و نضاج موزده بالا جا حكومت تقييدات فوفه العاده يه استار اولمسه اي ايلوك اوچمى كولى على السحرينه جمعيتى حاكمه
كوي شى نام اينى محمد سي كچمده اجتماع ايله مدت مديت قانقدن مكن و طابري آخيمه روه بر قسمي محله نكند اوشتن بولان قسم حاكمه
مسلى حكيوب قسم قبايله روه خانه ره قبايله و اوتور دن بر و اورا ده قام ايدلسه و لا عساك كهانه بوك اوزرينه سلاح و خميره
انداخته قيام ايله بر نفس تهر و بريد ده مجموع ايدلسه عساك ساكاهان طرفدن مدافعه و نكيدرينه مبادت و نمنى اوزرينه خانه لرده

قسم حصار شرقیه ارضی معتبر آنک بعضی از آنرا اخذ نمودند و طوایف بر سره در وادی خارده طوایف قوم حصار علی
و سیواسلی اوج که جمعیاً طغوز نغز از منک قسم حصار رقبه سنک جو رنده بر ارضی خانه سنده مختفی اولدلی استخبار
اولی وزیریه عساکر سها و دیو لیس و ژاندارم طغوز نغز مذکور خانه آبلوقه ایدیلرک صحنه در و نده بولان مختزده
مختفی اولدلی حکم بر کونا و قوماه میدان و یکسری سبیه سلطو توایه هفت یا سر هیده اوز رنده بولان طغوز عدد
ره و دلو را به سده عدد قیامی و بر عدد ده روس فوند لیمی و ای عدد کار قدیم ششخانه و بر خلی جخانه ابله خنیا قیان غنیتی
و استیای مرقه نکه صورت حرکتی متضمن تعلیمات و بر قایم مضر شرقی ایله برابر استخام مرقه و خانه صحرای در دست
اولدیه تحت توقیفه آل دلی استخبار محلی اوز رینه معروضه

انقره ولایتی بولیس سر قومیر کنند و اردو لوب با عریضه خاکیا ی شاهانه
و طرف ساسی صدای ریشه ایله داخل نظامت جلیه تقدیم و ایدیل اولان
۸۸ ۱۸۸۸ تا رنج و سفره لغافام صحرایه

کیفور قلک رفقا سندن و ارضی ایا یفا سندن اولوب منفعت متحققه سنه بنی موبدا کورل فراسیله محکوم اولدلی حکم
وادی خارده بولان کرکلی طانو نام دیکر موارط خنیا قیان فاد شرکتی نامه آدم توکل ایلک اوزره قیصیه کتیمه
بولسینغی حکم موقیای جلیه جناب نظامت ریشه یی جمله سندن اولدیه در دست ایدیلر سکیدی به قدر ایدیلر
تحقیقات نتیجه من مذکور شرکت قیصیه لی عجمیان نام دیکر قادیان اوغلی کیفور قلک یا ستا یملک اولدلیغه اکلایر یی کبی
شرکت مخصوص برده مهر طهر ایتس و داخل فساد اولدیه اون برکشی ره در دست ایله تحت توقیفه آلتس
بالتجی الیه ایدیلر و سسین و زیتون ارضی هالینه خطاباً یا زملان اعلان نام لرله اواره مضره صورت مخبره لی
بوسته ایل طرف ساسی نظامت ریشه تقدیم قدیمه
تحقیقات مخفی روم ایدیلر اولدیلر حاصل اولدیه نتیجه نکه
ی در لی عرصه اولدلی قیصیه بولیس قومیر نکه استخباریه عطفاً معروضه

نظارۃ مجیدہ سندھ کے ازباز قلمبند تشریح معارف قومیوں کا رہیلہ بیان لایا اولدی

داخیلہ نظارت جیلد ۸ء و اردو لاء ۱۲۸۱ھ تاریخ
و سندھ یوزنسہ نومرولی تذکرہ صورتیہ۔

ارضی روئے فسادن اولوب اور زورده کلا رخی قومہ سی جانبدن دستہ اقدم سواس والقدہ ولایتندہ ابقاع سومرہ
ایچون کلمہ و یوزغا داخیلہ میدانه کور دکن حکمہ سایہ هفت ستر یزغونہ سیلہ برابر در دستہ لکله یوزغا وده
ایکی میل اول اعدام قلمہ اولان غایبی مور و قلم ریقی یندلان و کندوسی سواس کمرک ناچہ سی هالیندن برلانی
وده نام دیکری موراط قیصریه ده خدال هیکارمه مقصد ناچہ سیلہ برارضی خانه منم مختلف یی وکی استجار اولمیلہ بدوقعات
فیصلہ برابر در دستا و لاء وده نزدده برخی اورا وده وده وایکی ره و دولور اولمیلہ در حقدند و ایجا بایدن معملہ
قانونیک سربغا اجا و اورا وده مذکور صورتیک اسرسی لزومی ولایت و جواباً قیصریه مقصد غلغله استا قلمہ اوغله تریع
معارف قومیوں کا رہیلہ بیان لایا اولدی

داخیلہ نظارت جیلد ۸ء و اردو لاء ۱۲۸۱ھ تاریخ
و سندھ یوزاون لی نومرولی تذکرہ صورتیہ۔

قرص صا شرقیه لیسچی اوغلی خاچیک خانہ سندہ مختلف اولد قری خبرالان طوقور نظار فی اشقیاسک اوز لرلنده مارتینی
و ششخانه وده و دولور لایله غیبی حیثانہ و قومیه البسی و اورا وده وده بولنیغی حاکم صحت مخصوصه ده حاضر لیسج برغون
در و نندن سایه قدر توبه هفت خلاقیمیه بدوقعات هیکار لیسج تریع معارف قومیوں کا رہیلہ بیان اولور

سواس ولایت عید سندن و اردو لاء حاکمای شاهانہ
طرف سامی صا تریغی لایله داخیلہ نظارت جیلد ۸ء و اردو لاء ۱۲۸۱ھ تاریخ
نفا تقیم و اردو لاء ۱۲۸۱ھ و اردو لاء ۱۲۸۱ھ تاریخ
تغاف نامیک صورتیہ۔

كذلك عساكر شاه و مورچه باطله قايضه و سلاح استقامت مجدد مقابليه سارغنا و لاره او امانده استقامت
طرفين رئيس مومنين اوزرين بر صحنه آيتيه ياننده بولان بكمي مجموع اوليه و كوكنه اصابتايدن بر مرصه
رئيس مومنين استده سي دلوپ كوكني بره لسه اوليه و مكتب مذكوره تقربايدن بكمي استقامت مرقوم طرفين آيتيه
بر صحنه عساكر شاه افارندن بسه الي كشتك دفعه مجروحينه بسيت و بر مشر شوجاله و استقامت تخص
ايتي كدي كار كره لره متاعه قايضه استقامت اوزرين و لاره هم ايجاب اجباطه مغاير و هم ده يك حوره
سقطه منتهى نتيج اوليه جغه بار بر طرفين مرقوم تسليم اوليه مجبور ايتي ايجون تحضضا هدي بالمقابل سلاحه تهديد قوي
آله آله و بر طرفين ده آله فساد و اختلالك توسع و خلك ايتي مداخله ايد ساسا ايتي استقامت اولاره صول
در صوره فداكارانه و جهان سيارانه صرف مساعي و اقدامات ايد استقامت مرقوم و ديار باس و قور ايتي كدي صوره
تسريع و ايتي معامله ايجون يوليس مديري و ذي مخصوصا كوند رلس و معلوم اوليه و مجهله توسع دائره اختلال و خلك مذكوره
قطعا ميدان و بر لره استقامت مرقوم سايه قدرت ايتي حقيقتا دشمنيه اوله قري محدوده جبا و متا ايد ايتي
تفضيلت مرقوم و محاط علم مديري دستور مديري جويده و مجهله ايتي حادثه سنك ظهورينه دائره صحنه دن صالي
اقتام بعضه نارانه دستور ايجون و دلوپ كدي رئيس افندي عا بر قابله وقت كور مويب زانما ايتي زكي مومنين
رئيس صحنه موصفتين صده نظا ايتي و عنايتي و انضمام موقيت حيله هفت ستره ياري ايتي مدد قبله
ظرفينه و جدا تقديرايديه جله صورت او كي آلتيه و ايتي مومنين ايتي جياتي تون تون فدا ايتي و مورچه سار و ايتي هم
وظيفه ربي من ايتي ايتي كدي حله و رئيس مومنين هفتده او صورت و واقع اولان اسناد شايان تا سفا اولان بوليس
اوليه اوطا به

داخيه نظا موقيت سندن وارد اولان ۱۲۱۴
ويري يوز طقنه بر نومرو لي تذكرك صورتير

تبريز مرخصه و كتي تبعه قوت مديري يوسف سراجيانك اوراده كي ايتي كدي مقاصد فساد كار ايتي تري و عا به صحنه سعي مديري
اوليه كتي سلسله موقوف ايتي فرايريك بوقيد و شرط تخذ لاره مدني اوليه و ستره قديم قدر محال ك موقيت دن اولاره
فارا و ايتي ايدن برايكي بلك ايتي كدي اسطان و ايتي مومنين معاونت ايتي كدي طهران سفارتيه سنك استعاريه عطفاً خارجيه

[illegible]

ایکی نف مجروح و ایک نفر شہید و اہلکین بر مجروح اولوہ استقیا تخص بر یکی اور خانہ قسماً اعرصہ ایدلسہ / دیگر اور خانہ تک دیوارہ
 دلہہ فرار ایدکری و ہوا صور ناجہ سنک دانہ دہتا عتسا فز دہ کم قرینہ بر صمانغہ تخص ایدہ استقیا دن دہتا نف ترف
 و اہالی اسلام دن ایک مجروح و شہید و کاکہ خانہ دن سواری و ہشتی شہید و بوزدن یکا کون اول ایک مرتعسا فز دہ مسوہ کرک
 قرینہ استقیا تھام ایدرک اتیدہ قرشون چو بزرک برینک ارقہ دن البسینہ اصائلہ قریہ اہلکینک مدافعہ سنک کاکہ خانہ
 کید بخقد فرار ایدکری و بوکونہ دیکہ و قوعات بوزدن علامتہ اولیغی معوضہ۔

ارخوم و لای پولی قریب کندن و ارد اولوہ با ژورنای خانای عالیہ و طرفائی صدایہ
 و اخذ نظر مہجینہ غیا تقدم دارم اولان ۷۷ لکھ لکھ قاریغی و سفہ
 عذاقام صورتیہ۔

ارخوم کلیاتجی معتمدن دہتا و صافدن اور ارضی ایلولک اویشی زارکونی ارخوم بر عتسا فز دہ لکھ میرکہ مستقرہ
 کید وہ سرخوس اولورہ یوم مذکورہ مستقرہ اجتماع ایدن بر جوہ ارضی یا ندہ چخی حالیدہ روہ لکھ یا ارستان
 بشاک کی آلاشدن صدہ ایددن بر علم ارضی ترند استرک نصرت و توفیقی بولندہ و قعاتینغ ترف اولان ار و اجنک
 استراحتی ایچون علی بر عاتقہ و عموم طرفدن ارضی یا بیا سیدک ال مضرہ بوزدن بولان غوغویانک مضرہ سرقینی
 تریم ایدرک و بوزدن بقہ یک جوہ مضرہ سرقید سویلہ رن غوغویان و الیوم ارخوم ہجائہ سے موقوف بولان ارضی جمعیات
 فادسی روکاسدن ارصاحہ و متدافک عتقہ ارارہ اقدام ایدرکدن صدہ سمدی بہ دیکہ بو قد قانغریز و طلدی
 صول طاملسنہ قد قانغریزی و کو بزدہ نیہ ارضی یا بیا سیدی جمعیاتک تسکیندہ و ارضیدہ استقلایت ویرلک ایچون
 ہا شغفہ غیدتن اصلا کبر و طور بہ مضرہ فساد ہیتقا راجعہ بزم اوکندہ کم طورہ جوہ کی بولس لقمہ اجتماع ایدکری
 و سائلہ خفیہ اید خدایہ درمہای مرقوم درہت و تحقیقاتہ ثبت اولورہ ہمدی حکات واقعہ لای اوارا جمیہ و بوزدن
 صابوخی مرانک خانہ سالی تخری و زرنہ ارضی اختلاف جمعیاتی عبارہ سی یازی بر سورہ تفنک بولسہ اولیغی و ختام تحقیقاتہ
 کیفیت بر تفصیل عرصہ اولیغی معوضہ۔

اختلافیاز ده بونازك حلقه تسلیم اید مغل آمیس حالاتن مجانت ایسی لزومی رضی عدول تحقیقات اولدنی
 ه لایحه تاریخی تعاقبات حکام علیه عرصه و تلمیذی تفهیمات واقعه محمد سندن اولجه اوزره دوزخ کون ارضی معتبرانندن
 بعضی نزدیکی به کلرک اربابان دون بر قاجارینک خانه بولنه قریب صورت خفته و فاده و اجبار اتمدی اوزرینه
 دیال تصفیایه یلان خانه باصدا بر عیوب لدی اتمدی اکی ارضی اوزرینک ارضی صرف مقطعه سیله ارضی اخذل قریب سی صحنک
 ایلک صرفی محکول بر ایلک لی تفک و ره و ولور ایل بر باطله بقالیه بر کرد کدهی و هنوز ضد حاکم در هت ترجمه
 طاقم اوزره ایلرک بولس داسخچه تحقیق دوام ایدملک اولرغندن نتیجه تحقیقاتک عرصه ایدر ایلک معوضه

۱۸
 ۱۸۱۲

داخله متعبد سندن وارد اولان ۴۴ مهول ۱۸۱۲ تاریخی
 ویدی بوزنکجه سندن فوعدی تنه نلک صورتید

ایراندن کلا دست بوز قدر اجنبی وزیرتوی ویرلی استقیا اوت بروده قمر والیسو اختفا ویرانک هفتوان و ملی و هنر و
 قیر لیه سائر ارضی کویرینک یکی بیکدن متجا و ارضی اجتماع ایدر به محمد سی رویه اردو بوزلک تحت داره و ایلنده بساط
 بولنیجی حال وانه کلکده اولدیغه و افادات سائر یه راتر ۱۷ مهول ۱۸۱۲ تاریخیه نظام متعبد سندن ابغاب جوریلان
 و درنا اوزرینه ایراندن وقوعه بر نتیجه و برسی خصوصی خارجیه نظام متعبد سندن از با قلیبی کی و ان ولایت و ایجابی و حمله
 ابغای تبلیغات ایلمیشی ولایتدن کلان تعاقبات جوابیده بولس قوی سیرنگندن بولولده ولایت ده اجبار اتمده بولنکجه
 دست بوز قدر استقیا و ان و جوارینه کلکینه راتر امارات طایفه موجود اولمیشی کی اکی بیک فدا یلک حدودی تجاوزده
 آقاده اولرقدی حفظ کاهنده محتاج تحقیق بولنیجی و ولایتجه بوکی احتمالا قایتو علی قدر الامکان تدبیر اتخا
 ایدر اولدنی ازار اولرغندن بوبابده کی تحقیقات نتیجه سندن اعطای معلومات اولمیشی جوباناً جانب ولایت اسفار
 قلمه اولغله ترتیب معلقات قوی سیخ فاده سیله بیان حالات ایدر لری

وان ولایتی بولس قوی سیرنگندن وارد اولان ۴۴ مهول ۱۸۱۲ تاریخی
 و سغه اتعاقبات معلوم

۱۱ و ۱۲ مهول ۱۸۱۲ ارکان مجرم حایر و جوارلاندن دست خانه یه تخصی ایدر ارضی استقیا سندن دست نذر مقول و عذر خانه دن

{ اعلان }

مرکز مزده بوزان خنجا قيان اجاموړلى و مجلسي صلاي عموم خنجا قيان و کيدى طرفدن شرکتونک مشبه دینه خصوصی تحريات کوندريل هکلى بيان ايرم

سياسي موقعير لکندن ۱۲۱۴ تا ريخله انان تغافام صورتيد -

کين مننه کوره صميا سومک قلى و وړکوکا قى مصطفى افندي جرحى کيفيتدن طرولې جنايتله محکوم و وارده بوزان سياسي عيانک اوغلى صميا سومک بويکجه خانه منى و مخزن درونده مختلفي اولديغى جدا لى اوزرينه يولس و ضابطه مئورلى معرفتله رهت و توقيف اولديغى معوضه -

ارخوم ولايتدن ۱۸ ۱۲۱۴ تا ريخله کشيخ اولغوب داخه
نفسه مېجيم ۱۲۱۴ تا ريخله وارداو لاتدکيه
لغا کوندريلان تغافام نلک صورتيد -

ايراندن اولکچ کون و دون ايکي حته نلک کچيدرن کچوب ريارديه قره کلبا هولينده ايقاع فساده هالسيه حقيرى تحقيق و استخبار قلمى اوزرينه نلک حته لک تعقيب و استيصالدي ايجون مقدار کاخ سوارى ياد و سوره ايرلدي کي قه کلبا و ديارديه قاعه تعقيب تليعات اجا و جوارده کي رومى عساره دغا حال تعقياته بولمى حقنه و صاى لازم ايفاقليغى باريه سنجى متصرفنى و طالتله بيدير لکله عرصه اولو -

طراسمى صدارت ينجي ارخوم ولايه جلدندن کشيخ اولغوب داخه
نفسه مېجيم ۱۲۱۴ تا ريخله لغا کوندريلان
تغافام صورتيد -

اهالى مسلم و غير مسلم دن لازم کلندک بته بته جليله رايجاى و جليله ايفاي رفياح و وصايا ايرلدي کي ايجنده حرکات

شعبه لر و زنده صرفیات اجرا اتیموبال قیامی و اعتباری بر محده محافظه اوله یعنی بید بر مک لازمدر حاضره که
هالته مجله عمومی قرار شد بر طاعت

خنیایان مؤسسه دینه شعبه لر بویله آر مدله زده اریونجه اوله منی جراید رز هونکه اصلاحات اجرا این جک
برده بوند طو لاندیر بیلویه و هیله طار لوه و عمار لوه اید بورد

بزم اسکیمه قوتی بر اتفاقه محتاجدر معاً و ماده ترقی بچون بونک لزومی اکلشدی راغنی و خصوصی قائلشدن
اصلاح قطع امید اتیمه لم را کما ملک منفعتنه طر لوه افعال نابجادن اجتناب بیلیم و یکی قوتی ایله غیر غوغا نری
مقیب بیلیم ترصول معنده بر قایم فائز مدرک حرطاته او بار الیه بزه بول قباچند بی طرفانه و قدانه
ملک حائی تفتیش اتیمه در و بوجا کن قور تخف جاره دوسو غلیدر بوغیز و طیفه بی اجرای مانع اولونده عیب
اولون ... بوکون بون خنیایان شرکتی مشغول ایدیلر

خنیایان مؤسس مرکز اعضای و آبداره مولفی

۱۴۰۶ هجری ۱۸۹۶
۱. صادر یک مایونظ یک

{ لوند - }

رسمی بیان نامه

خنیایان ارقد اشک کنک معلوماتی اولو بچون مرکز دین سیمایان اید زکره بوند بویله مدار دما دیان و اندون
روستونی و اعای و آله بالجه زوات ایله شرکت کنک مربوطی قطع ایدیلدر بونی دو بیان اید زکره ریسادت
شعبه اداره سیمایان لغو اولمندر ریسادت شعبه نی منه جمع ایدلسه بونک کن تحصیل و کن صرفه کی انظم
واطر ادر لفتدن طو لای کند و سی مولا در معافیه فدوه بر مدت طرفنده ریسادت و قسه شعبه نه ایکی اداره
انتخاب و آسین ایملک بچون ما زونیت ویریه هکدر

خنیایان شرکت کنک مرکزی

طرفند

۱. ناواریکیان

۱۴۰۶ هجری ۱۸۹۶

{ لوند - }

خنیایان شرکتی

{ ۳ } کوند ریلا دعوت نامہ محمد واصل اولغلہ مرکز خلاف نظام حرکت ایچ من بونون اشتراک لازم طور سے داخلی
شعبہ رک انضمام رائی لازم در شعبہ رک وظائف مختلف اولغلہ مرکز سونک بونک فکریہ کمن داخلی شعبہ رک
معلوماتی اولقندین دعوت نامہ کوند ر من دامادیان ورشتونی خارجہ بولان شعبہ رک مائوری مجلسی اشتراک
ایلمرینی ادعا ایملکی بونون دعوت نامہ اولی مجلسی عائد اولیغی کند ولینہ تفہیم اولمندر بار علیہ رشتونی
ودامادیان وامریقالی خنیا قیست قرہ کسہ ہتیمیان متفقاً بریان نام نراید رک کند وامضایہ خارجہ بولان شعبہ رک
کوند مشدر بونون طوبیغی مسلک ومصلحہ شرکتی انسابی سبب اولدی حال بوکہ بونون برکونا
صلاحتی وشرکتی مائوری یوقدر بودعوت نامہ لہ برابر ہر طرفہ تحریکات دخی کوند مشدر بونون ہرکونا
افتدوامتظارہ بولند قری وشعبہ رک مرکزہ قاشو تحبک وتسویہ ایلمرینی طبیعید مرکزہ عائد اولان
شیرک کتم اولدغی شعبہ رک لانا تحریکات مذہباتی کلاسی ۱۲۱ ۱۲۲ تاربخندہ مائیں ایلمرینی
اولا مجلسک انعقادندن برہفہ مقدم وقیمہ خلان برہال دامادیان ورشتونیک طوبیغی مسلک ویلانی میدانہ
مبقاردی سوبکہ بونون ورشتونی خصوصی اولرہ یارسکیدیہ مطہ و آریایانی لورہ کوند ر یکتوری
آریایان علیہ حکم و برن دامادیان واعاسی وآباہ وارانمک اللہ کی امضارندن کول بلہ معلوم اولیان
برسبب طوبیغی مرقوم بلہ بارشیدر حق واعاسی وائرہ وقیمہ حقنہ عثمان زور دیرکدی حکہ سندی آنکلا فداکرم
بولن مرقوم اصل واطاریہ خدمتاید بورلر ۱۲۳ اغتوسدہ دعوت اولان شعبہ مائوری بکلمندر
سندی یوقدر دعوت اولان یکرمی دمتہ کیدن دمتہ سہ کئی کوند ر یہ موصلتاید کندن مرکزادارہ دہا بکلمکی مناسب کوردی
برہفہ صدہ مجلس عمومی طوبیغی جقد بواجتماعدن برکون صدہ بونون طوبیغی دہ مجلس عمومی نامیلہ مجلسی تشکیل وایندگی
ایکجی اجتماعندہ بڑہ بودعوت نامہ کوند ر یہ برلسمائی سولمندر جواب دیرکدی بلہ
آدمری دعوت ایلمندر تنزل ایلمک بومحببہ رسماً شرکتی دن طوبیغی کیمسہ رعاضد بولمندر مرکزک بومجلسی ہم امنی یوقدر
بونون شرکتی خلل دیرکید بونون سوسملا تہ قاشو شرکتی خنیا وہ موسسینہ راجعت وسحبانہ دخی
تبلیغ کیفیتا بندی ودرسیہ لرندن تھذرا تہذیبی توجیہ ایلمی .

و مقصد نمود و تحکمه بر پایه نامشراعیته در لکن مرکز ملک بود و عا و دیاری ایشیدلدی ینہ آنرا دقتی تحکمه بر پایه
و عتی ایقاع قتل اید بر حوضه اقمه اکثر دیر بر حال عموم ملی تحویف ایدی و عتی اور و با غنہ لی خنیا قنارہ { آنا ایشیت
ضرر بویکی { تسمیه یہ با ملودی استہ مرکز رضای خلافتہ و سعادت دارہ سی بوبہ برسلک اتخا ایلدی جودہ
بر مدت ظرفہ بونراون بیک لہ التون صلیع ایدیر شرکتک آدلی و عتیکن مقبرانی بونراون بیک لہ اید براب قریب مبلغ
صلیع اید کدینی سولیورلر بویارہ خنیا قیان نامہ آلدی نہ اولدی و عتی ایشیت قویلا ایلدی خنیا قیان مکدنا
کلا یارہ یا کد بیک رت یوزالوند بویارہ ده بر قاج دفعہ طبع صلیع کد بیلدی و سعادت مرکز نہ اید بیک
لیدی متجاوز فضلہ اقمه قالدینی بیلدی بویارہ حجاب بیک قاریتہ و فضلہ محبت عمومی بیک ال اغی و طیفہ سی
بو اولد حقد بویارہ خنیا قیان نامہ طویلاند یقین مرکز لک نظر دقتی جابہ .

بر قاج آیدن برو ایشیر بوجالده در مجلس عمومی بوم اجمعی قاریتہ بر بویکون بر آید اول اندون رشتونی
لوند رہ یکلدی مولج یارسدہ آیار یان ایلہ کوشمدر بر دفعہ صدہ مدران دامادیان نامہ بر بیک یا نہ
آلجہ مرکز ایل اولو مناسباتی قطع ایدیر صدہ بویکی ذات بزه در لودر لوافد اده بولند بر شرکتک مجلس عمومی
ترکیارہ وقفاسبہ و ایران و قدسیہ و سایر محاکمہ بولان خنیا قیان شرکتی شعبہ مالی و امور دیک دعوت و عتی
طبع اید بولر مقصد لک بیلدینہ نفاصہ و طر فیکدی بر اقمو و صدہ دامادیان و روستونیک و سایر لک
افطاریہ خدمت اتمکدر شعبہ لک نظامات و مقدراتہ دار و ارامہ ده انظار منزلہ اید لیلہ حکہ دار تنظیم قزان
قوانم دامادیانک اضماعی ده حادیہ بوسبہ منی دعوت نام و ملفوظاتی انظار اید من حیثیکہ بر قاج آی اول
شعبہ ده تودیع و تبلیغ اولمدر دامادیانک و رشتونیک بیان اید کدی مسلم دن طویالی مرکز منبیا ناسات اید
کند و لیلہ تفهیم ایدی .

{ ۱ } مجلس عمومی اشتراک ایچون سرن راکدله خارجہ بولان شعبہ لک رسیدنی و سایر لری مرکز دعوت اتمک
صلاحیتی یوقد حیثیکہ بواسطہ شرکتک نظامات داخلہ منہ مفایدر خنیا قک بر بخشی منہ سیک طقور و اون
نمودی نمونه مراجعت اید .

اختیار امتیاز و شرکت در منفعت عمومی نه ضرر و زیان آریار بانک به حرکتی شرکت در عموم معلاتی
 و مطیع و مرکز کافه حقوقی از کجور ملک استیضاح پیدا و کدر ک بود و در شرکت در راهی قاریست و وقوع کدی
 مرکز ملک حال حاضر کجی از معنی انباشته لی بر زمانه شرکت معلاتی تر کجی الفار اید کجی کلاشکی از نوع شرکت در
 عموم کجی بر کون متفقاً غیرت امتیاز الزم است ایستاده سکنه ابرات استیضاح و اختلال ایجاباتی خلاصه
 میان نفدت حرکات اید کجی طویک { انتقام قاریله } موسیو آریار آریار یانی بودند بویله خنیا شرکت
 اعضا شدن طر اید کجی رسماً بیان اید

خنیا قیان شجه مرکز اعضا و مسا و اعضا

بدروسیان اندون نظم کیان مهرن دامادان اباه و قیان

ب قافله جراح مارال اعاسی ک ط - س مان
 و و مار نظم کیان

لوند ۱۸۹۶

مهر

بوند کجی بالاده بیان اوند دعوت نامه مجلس عمومی دعوت اوند دعوت نامه به توفیقاً خنیا قیان مؤلفند
 استعفی رسماً مجلس عمومی به دیر یله کجی شرکت در سعادت و تقی و سار محله ده کی شجه لی کندی و زنده لیک
 محاسبات و سار معلاتی مجلس عمومی به بلید یلد

مجلس به معلوم که بیک سز یوز حق بعد ایلوند سعادت غایت کجی ده سعادت خنیا قیان دار و س ملک منفعتی
 وزیرتون اختلال ناضیه بر یوز ره لرالده ایدی اوصده ده آریار یان سعادت خنیا ده دار و س ایدی بویاره لک
 صبحی اچون سانس و جبر و تصرفات اچا اولغ یغده شیه یوقه سطرطات باجاردن طویک اداره مرکزیه سعادت
 خنیا و شجه نه بیان اعتد اید بر بابده کی مستوفی کند و سندن رفع اچون خنیا و سطرط ۱۸۹۶ تا خنیه

معاونان دوام آید. بوندن و هماهنگی صورت داده بیاچال و بویله کله یقیه مسئولیت اولنور. بر قاج آی مقدم خنیا قیان مرکزندن ایکی اعضا والی مستشار بالاتفاق بر دعوت نامه رسمی تنظیم ایلد شرکتیله مجله عمومیله تشکیل اولنمی هیئت تکلیف ایلدی بر صورت نظامات راخیده مزه موافقه اولغله ترکیباده و بزده هم افکار اولان مسالکده یعنی قفقاسیه و ایران و قریه و بونان بلجمله خنیا قیان شرکتیله دعوت نامه کوندر لرلی. بر دعوت نامه دن اول رسالت خنیا قیان شعبه سی طرفندن تهیه نامه مخصوص ایلد آریا آریا ریان بویله کلدرک اداره مندی زیارت ایلدی مرقوم شرکتیله قبول ایلدیکندن طریقه بنماده بر اختلاف تحدت ایلدی. یونکه احوال مرتبه سی بزجه معلوم ایلدی. حتی کت و سنک لوندریم کلدیکی ایکی اوج هفته اولمدرن حکاتی بر هیئت شریانی دعوت ایلدی. خنیا قیان دن اولجه زیتون کلکله اولو اغاسی و باهک اعضا ایتیه کلدی شریان مراد ایلد آریا ریانک انتیقه لی ثابت اولمدر. حتی مرقوم بلجمله ایلدرن اداره منی له آلمو. منافع تخصیصه قورلاخویچون بوندرک حرکات دانی کارانه توسل اتمیسه و بوندرک اوزرینه شرکت اداره اعضا سندن سزگی بالاتفاق آریا ریان خنیا قیان شرکتیله طوره وار ویردکدن بر اعلان نامه بله در حال مرقوم تبلیغ ایلمدر. رسالت خنیا قیان اعضا سندن بر قاجک رضی مرقوم ایلد هم افکار اولیضی مبداء هیئت بوندرک نه دن ایلد کلدیکی مجهولدر. آریا ریان تبلیغ اولان قرار صورتی زیرنده مضالکله وی اولیضی حلاله عیناً بر وجه زیر درج ایلدی

قرار نامه صورتی

خنیا قیان اختلاف مرکز شعبه سی زیرده مضالک بونان اعضا و مشاور بر وجه آی حکم ایلدر. سوله که موسیو آریا آریا ریان خلاف اصول حرکتیه بولندی مرکزک اعطا ایلدیکی تعلیمات قاریشو مطالبات خصوصیه ایلد رسمی معامله لر یا عمویمچون کندوس امر لاسطار و نظامات وضع ایلدی. ایتیه بوندرک وظایف مرکزک حقوقه عمومی سندن اولیضی حلاله بر حقیقی غضب ایلد برابر شرکتک بلجمله خفی مقرراتی و معضلاتی میدان حقیقاصیه سوطا بولما و خصوصیه شرکتیله بستون اخی اولاندره بیدیرمدر. کندوسه اولو شرکتک توجه و محنتی تقدیر ایتیه ران غماز لوبکی حرکتی

ج ۱۷۱۱ استقبالیہ حرکت و زمان فاروقی غنائم فرستایند یکی طبیعی اولوب سکان طقان سقیت بوی اولون
 حد و رایانیدن منع و غولدی بندری یکی ساعتی زیاد و اولامه دزره حد و بویخ قدر انشا و بونره مقدار مناسب کار تاهان
 اقامه اولارده محافظه حدود قضیه سنه فواله عاده اعتنا به یانچورله اطاف بائیمه اولار سندن محافظه سی داناً مادر قورون
 ایچینه انسه اولوب بونله ایجا بایند برکی صارف مشاقله کھلی ارجسب الوقت اولار مدیفندن بالطبع اعلان دانسه منحه اداره
 مصلحت المنقعه و لایق تحمل فرسا اولار مضایقه مایسی قدر لوتربار و اجوات حکومت فواله عاده سور تأثیر انیمکن اولر بقیک عضنه
 س رعنا یرم ۱۷۱۱ اول ۱۲۱
 محمدالین

کوندرده خنیا قیان قوتیه سی شرکتی مرکزین از میه تابع باغچه کده لاس امدقان کتی
 ندیری میتر صبحی کوندریلان رضی العار به یان نلک غنا ترجمه سید

خنیا و شرکتک سعادتہ تبلیغ

شوصون آیدره کوریلان مشکلات خنیا قیان شرکتکنان تاریخ تاسییدن سمدیه قدر کززان ایرن لقصورینه طرفنده
 واقع اولامدر بوسیدن طویرا بکون شرکتکنان صادره و منفعت شخصی ارایان قوتیک برلندیرلنه احیام
 حاصل اولدی سمدیه قدر خنیا قیان صحتی شرکتکنان و ملکنان رشمی اولارن حکومت فاروقی سلاج ایله غوغا ایتمه لر
 برکوندره اعتباراً شرکتکنان اتخا زایر یلا تدر ساره ایله غوغا ایتمک مجبور اولمدر شرکتکنان زیانکار و مجرایه آیدره قاریو
 غوغا ایتمک مجبور در ترکیای معاوضت ایلدی شرکتکنان سوسری آنک ترقینه هالتیدر و دواضه معاوضت ایلدی
 تاسییدن سمدیه قدر اولار وقعات ایلده کی دانسی تفریق کافیدر نایر علیه بوضلا حینه منی قدر لوعواضه و محاکم
 شرکتکنان محافظه ایتمک آنرا بکون مقدس بر وظیفه در مقصد بر بیان نام ایله اداره مزده کی سعادتہ روم حالی
 بلدیرمک و شرکتکنان شوصون کوندرده کی معاوضتی جلاضه کوی ستمکدر بوجمله سمرلیقی تعیمه ایله شرکت
 و ملکنان آزعیمه اولار ستمدن قوتیلور و محب را سید ایچیک قوتایله وارز و ایله سنه لردن برو تقیبا ایتدی

وان ولايتي علم سندن دار اولوب داخله نطق مېجيدن کوندر
 ۱۸ ۱۲۱۴ تاريخي تذکريه لقا ايراقان مقدر
 تاريخي تفهيم قائم رک صورتيه

مخاطبه سقاب اولاسيله ايران حدود سندن ولايت فرجه ياب دخول اولور وانه کلکری جه المقتدر اولان ارضي فدايدندن
 بکون کيم مېجيدن بکون اوکلد وقي دانک ارضي محله بولان چانه ده اولکلد جه اذره خانه نک اواني عا کره ها ايه
 قوت سندن درو خان دن سندن آتسه ايدکری جه هوز در دست اولاندلری واهالي اسلام الحاکمه سکونت اوزه
 اولوب مخاطبه آتسه بکون تبايد لازم اتخا ز قنبي معوضه ۱۲۱۴ شماليين

بکونکي تفهيم عصبه اولديغي و مصلحه آبلوقه ايدلسه اولان ارضي قيه ريلک سنده مقاد سندی اوزرينه بولن قله خانه
 احواله اولدق انقاصه آتسه قالمی محله اولان درون بشق مبداه بر مقول بر اغر و بکون و موقعه معوضه سندن بالاستفاده
 فرجه ياب فدا اولد ايسه تجوات لازم جا و تبايد تقضيه اتخا ز قنبي و سندن سکونت اوزه بولنبي معوضه
 ۱۲۱۴ شماليين

استقبال يه بسه اتی خانه ده اونه اول بشرفه حصه ايدکری جه اذره خانه لر عا کره ها معقبه آبلوقه ايلی اوزرينه سنده
 وقوع بول مقاد سندن صده تحريب ریا احواله به استقبال جيني تفات ويره رک بربان ايدکری و تعقیبات و تحيانه دوام
 ايدکری اولوب شهر رضی حال سکونه ايدکری معوضه ۱۲۱۴ شماليين

بکون رضی داخل شهر ده سکون بر دوام اولوب يانکد خارجه عا کره ها ايله مصادره ده بولن قله عصبه اولان استقبال
 موصو راجه سی جه کيدن کيم قيه سنده بر صماغه حصه ايدن سندن احواله و اتقوا يله فرجه ياب فدا اولد بقیه حصه
 تجوات و تعقیبات ايدکری اولديغي کوا سندن محققان و صميد جه تحفه تقضيه کيدن موزر استقبال تصادفات سندن
 تحفه و تحيرن کيدن و طور ايدن محله بکون ايدلسه اولديغي معوضه ۱۲۱۴ شماليين

اجنبه همه درجه اولان حال حاضرک نتیجہ پذیر اولیمسک چاره سی سوندن عبارت - سوله که سمدکی وقت محسوس
 اعضا رولنه امتیازی اولم اول قری کی مدهی منفعتی اولم مقتدر بر بصیقت برمدف رها دوم امتیاز که ضابطه حکومتی
 بالاتفاقه قضیه شدت کوسره رل وقتنزه مرصمت ایرک اجرای وظیفه ایسوند حکومت بطریقانه نک سمدکی
 موقت اداره شک تکلیف دینه صیت و بره رک اجرا امتیاز دیگر طردن حکومت بطریقانه موقانون نارسک مخصوص بر قومین
 واسطه سیه تبدیل و تصحیح ایسوا امتیاز استو قومیونده بولرجه اعضا شک نصفی جانب حکومتن و دیگر نصفی بطریقانه طردن
 انتخاب و تعین امتیاز اولم قانون نامة تنظیم امتیاز لرکه بملک اسکی نابینه و مذهبه و دولت عدلک حقوق حکم ارسنه
 موافقه ایسون استو قانون نامة مجلس عمومینه تعین اولرجه ناطا امدول و عقار صافی و نز حکومتده معدوف و امتیازی ارمردن
 اولی نظم مطامیر امتیاز ایسوک و مسولت شرایطک قومی برامها و ذریعه ناسینه وقت ایسون و صوری و مسخر
 و بایر اوزرینه ناسینا طامینه وقت اولم .

بطریقک حکمی کرک بای تختده و کرک طشرده تا یتدی ایسوا دوستو غید - مدخصله کند و نامی و حکومتک فایا به
 خود بخو و تعین و ایسوا ایسوا بوضوئه هک و ملت بینة عمومی براتفاقه صمد اولم .
 استو تقدیرات اجرا اولمردن اول اگر بطریقه انتخاب ایسوا بریورده و بطریقه تعین و مجلس تشکیل اولم اوزر صده کی اولمردن رها
 زیاده قانون اولم اولموندلک صوکی آئند هالی آسایک ادا می ممکنه اولم

عریضه و حضور ای صدارت هالیله داخدا نظر متجددینه ۱۹ نوامبر ۱۳۱۶ تاریخه
 بازیدان و درنال صورتیه -

قوم قویجورنه مصلانام محده بکزه ارضی سواندن لوسیه شک امحا مقصیده کچن صالی کونی بکی قیودن رزه آتینه صده ده طامینه
 اولامنبده دن طولا اجرا قندان تحقیقات و حیثات ثامده مذبوره شک خانسی جوارن ساکن اولم ایسوا عالم سنی وارنه کوندر و به
 کند و مسئله محکم اولم ایسوا مملکت ریجی هاجی مفید خانسی کورکندن ایسی عدد و مجنده بولر و قوم قویجورنه سنی تحقیقات و به
 آلدیس و بوزل علی لوصول تسلیم ایله طویخانه عمومی نقل ایچون بامورل مذکور قویجورنه به اقامتی ضمیمه مشید تبیلیه تذکر یا رساله
 اولرینه معدود

اولی در اعتراضات به بولشور در روسیه بیان اسبابك هیچ برسی حول معلومك اسباب قویه واسیه شدن دكله در
 بونك سبب حقیقی بیانی به لم بر ملك عمومأ عقلمانی مقارن عقل و حکمت دكله در اسسند روایه و خیالات
 و احیه الدانه و در حرکت به کوزینه ارده تسلیم الی بل دكله در تسویقات خارجی همدن قدر التفاتی ماکرله عصبه اندام نیل
 اول قدر در حاجی و یاخی اولی بر مطلق اغفال ایده حله درجه هائز قوت و اهمیت ادرار خصوصیه ارمیدگی بر مطلق که همدن قدر
 قبل ابریده مدتی بونك غورینه ماکر در اجنبی تأثیر بی سوزن بوسوز ملك صحنه تاریخ و مذهبك آری بی شاهد در
 بر صورت ارمید سائر جماعات خرسایه بونك آیه مذہبند و فقه در همدن قدر حول و قدرده بطایفه و سبب محلی اعطای
 فاصرت جماعت همدك ایتدیل در اصل او در قدر عصبانی تسکینه ایده حله قوت بوندرده ده بوندری ارضی برامداری
 میقدن بر و بطایفه و اداره اعضائی قوای و سائر آنکه اولی هیچ بر مصله بونك تحت تأثیرنده قابل جقد اری وقت همدن
 اید و کورتور فقط مطلق اولی بونك و محو ایتدیل درجه من بر مصله قبول ایله اید و کورتور بولس منطقه و مدینه مغایر در
 خورکه وقت ترقی اید و اناندر ترقی تأسیه ایتدیل در شواهد ارضی جماعتك شوسفات و حار اولس سبب اولان
 کیدر قضای ستمگی بطیقا بونك مطلق قانون ماید خورکه بوقانون نامیه استناد ایدیم دتمه یاشی تجار ایدن بطایفه
 چاک کیدر ملك اداره ستمنده صاحب الراید در اید و توزیاشی تجار ایدن شخص محلی عمومأ اعضائنه یقیمه اولس همدن
 هائز در بطایفه اون دتمه روحانی و اون دتمه سبب ایدن علمنا و لا اعضائك قوایه اطاعت و رعایت ایده حله
 بواعضا محلی عموم طیفن انتخاب ایدیم حله بوقانون نامیه یقیمه دتمه یاشی تجار ایدن در بقایه محلی اعضائنه یقیمه
 اولس در بوندر محلی و مکتبه بی اداره و معاملت به عموم همدن ماکر در بایاندر مدخله و مصلیه اصله همدی بوقدر
 بوقانون نامیه یقیمه کلیه و اعطیه و سبب صاحب اولی در لکن خود بخود بطیقا انتخاب و رای ایله اولس بایاندر
 و سبب ایتدیل قوایه اوله حله بوقانون نامیه یقیمه بطایفه یقیمه بر مصله یقیمه یقیمه یا لکن جماعتك یقیمه ایله
 کند و سبب ایتدیل نامیه در بوقانون نامیه یقیمه و عادات ایدیم لکن هیچ مسئولیت بوقدر اوتوز بوندر درها
 زیاده ستمه لکن بوندر بوندر دوم ایتدیل در بر بی تعاقب بی بطایفه اسناداره بکچیل و کچیل بر در لو همدن تعاقب ایدیم
 قویمدر و خود مصلت دیوار اولس ایتدیل حکمدر در اداره ستملك و مصلیه برامدك اید و کیمنه
 اصل بوقانون نامیه سبب و یرمدر

تفصیل عودت اتمید کنند تا ایاماً بوزره دین سرکشید بوزره مجبور مار العصره ماسقونوف و احان نام کلمه نك
متوفی بدین صول درجه ملتیرور و متعصب برارنی اولیغی کی کند و سلك دخی ارخی ایسیدر استغفار آیمکه اولیغی تحقیق قلم
اولیغی ترقیم و تقدیم جواب نام مکتوبه ماسرعت ایدری

عوضه و زات نامی صدر ترقیم و اخذ نظر ترقیم
۱۸. لایحه تأییدیه بازبلاژورنه صورتی -

استطاعت کارانه نظامی مویات منفعت کارانه دخی کسوف صداقه بورینرل و ساس ایسین سندان ابله اجابیه کلکده اولان
بعضیه ارخی کبراسی سوارالعده دخی افکار منفعت کارانه دخی تریوچه ترتیب و شاعر ایلده دخی ارجیف آریس شنگانه اید برقات رها
کسب تراکت اید حال جافری مساعد کوره رل کویا تسکیم شومر و مایه مریس ییون چاره منفعت کویا ارخی نظام نامی
دینیه امتیازات معلوم نك اعاده معتبله برابر امتیازات راره سی داخل بریطیه اتحالی قضیه سی در میان انیمک اولدق
اکلا تکمده در ارخی مصادیک سبب صلی اول امتیازات مذکور به جامع نظام نامی تصحیح دخی لزوم نك نظام اید کی
بر زمانه بونك اعاده مرعنه و مجلس عمومی کی ایله از میریان کی بر نك بر نك معاند صعودیه تثب عینه هانت اولوب
مذکور نظام نامی حقه با صدقندن یک هیوه اظهارات وقوع کدی کی صورتی مسمی عصبه و تقدیم قنای لایحه ده و قیله اثبات
صداقت اتمید برارنی استغفار نك اثر قد و مطالع سی دلیغی حمله سزاوار وقت بولنیغی معوضه -

ارمنجه دن مبعیم لایحه صورتی -

{ قبا حقی کیمدر }

ارخی جماعتک سمد کی اجنبیه حاله باقرو هر کس قبا حقی کیمدر دیرن یکدیگر به سوال آیمک در بعضی ارمنجه در دیور
هیزکه کند جی لوزن بی خبر اولوب اسسز ریویه والد ایجه خیالنه اویدیر دیک بعضی ده اجنبیدن تسو بقانه قایلیدیر
و حد ذاتدن یاده جاسمت کوسیدیر دیورلر سارک دخی عقلم و تدبیر سربلایقک و آلی بی دوستیمان اداره مجلسک
سرمجه اولاد لانه بی اویدیر نه بعضی ده مقتضیات عصریه دن اولورمه صلا اولانه سیکل قوه مفرطه مجرئه مغلوب

و ۶ مع لاوله ۱۲۱۴ تا پنجم ویری یوزغیمه و اونوزاتی نندولی ای قطعه تحیرانک ترجمه و صورتی و معنی لغا عصبه و تسبیح و لغه ایطه

خارجہ نفع و جہت سے ۱۰ جولائی ۱۹۶۳ء تا تحلیہ نمبر ۵
سفارتیہ لندن و آرداولان یری بوزیمہ من مری
تحریر ملک ترجمہ ہے۔

یا رس سفادت سیه سندن آریغم التمد به نوری تغرافاه اوز رینه د حال استحقاق ایدیکم معلولات خصیه زلفاً رشتنی
نام شخص لوند ره به موصلت ائمه - مرقومک اصلسی زانور وف اولوب صبحه ایتسی کونی یارسدن کدرک و بقو ریفا
اوتله نازل اولسه و برایکی کونی یحون بر قایح اوله اینجا ائمه - بارون سر دخی مذکور اوتله د اقامت اید یور
مرفعان یازار کنی {نظم ملک} ک زیارتی قبول ائمه و دانسته خصیه لرنده برکنه طعام ائمه - اوتل خدمه سه
{روشتنی} نیک اوراره اولوب اولمیفنی اصدعه وزره کلنده برسی سولجملری یحون امر ائمه - رشتنی وزانور وف
نایله معروف مفسد بر حصه ن عبارت - مفسد مرقومک احوال و حرکاته دائر ارجعیم معلولاتی ذاتی اعلی اصفانه لینه بی درله
استعاره تجویز قصه ائمه حکم رکارد - معلولات مجبوسه نیک استحقاق او بینه طبیعه مضار نه موجب اولمیفدن مصارف
فکری بر مضار نه و رکنه هابنه کجولم -

۶۔ تاریخ ۱۳۱۴، ۳ ص ۱۲۱۴ تا خیمہ تعلیم سر سبز ریج ولسن
کلا تحریر صورتیہ۔

[illegible]

لوزره سفارتخانه سندن و مردان دامادبانك لوزره ده بولنیهی تاده صیحه صیحه کوشیدی تفلین ارضی معتبراندن مامیقونوف
 نام شخص شریه عقدہ اجراییدلان تحقیقاتی متضمن تفلین سده شریه رکه ولایتدن خارجیه نظارتیه سده صیحه تحریک ترک ترجمین
 و صورتہ نظارتیه ایلرانك ۱۵ مہج ۱۲۱۴ تا ریخ و ایکی بک التی یوزیمتہ ییدی نومردلی تذکرہ سبلہ تراجل المعلومات لفافہ صیحه تذکرہ
 ایل قلمسہ اولیغی بنایہ تذکرہ تادری ترقیم اولدی و بطبع

مضویاتی صدر ترقیمی - تقدیم اولوب باتذکرہ سایہ کوزریون
 ۱۷ مہج ۱۲۱۴ تاریخی خارجیه نظارتیه صیحه تذکرہ

رومایا ایستاندن اولوب لوزره دن یاریم کتید کدی ییری یلان و حرکتینک نظارتیه مقامیه التذہ بولنیریلر و محابره لینہ دار
 معلومات استحصالہ حاصلیدر و نیاجنک اشعار یاریم تہنہ سده تہنہ واز بار اولان مردان دامادبان و روشونی و مانوقیان
 و قاضیان نام شخصدن مانوقیانك رسادتدن وارایر و صوفیہ بدمدت قاضین حکم انکترہ یه کیدن کیماک اولدیغنه
 و دامادبان ایلہ روشونینک نظارت التذہ بولنیریلر و بوزرک یاریمہ کیمدلہ محابره یتمک اولدقونہ و بعضہ افادہ دار
 سفارتیه ایلر دان آنان تحریک ترجمین ۲ مہج ۱۲۱۴ تاریخی تذکرہ عجزی بدم تقدیم قلمسیدی مدقولہ دن روشونینک
 لوزره یه کدیکنہ دار سفارتیه ایلر دان آنان تفاقم اوزرینہ استحصای ایدیلان معلوماتدن مرقومک اصل اسمی کوزا فاروق
 اولوب لوزره ده و یقویا اوتہ نازل اولس و برایکی کون یحون برقم اولی استخبار اسمی اولیغی وارون سرتک و صیحه مذکور
 اوتہ قاضی المحکمہ اید و کنی و مرقومانک مفسدین کلفظ بلک؟ زیارتی قبول و اوتہ مخصوصہ لندہ برلندہ طعم ایتد کدی
 و اوتل خدمتک مرقوم روشونینک اورادہ اولوب اولیغی خلاصہ و زہ کفندہ برشی سولیماری یحون امر آل قریغی و احوال و حرکاتہ دار
 ازجہ معلوماتک یی دربی اشعار ایلر یلکئی متضمن لوزره سفارتیه سندن مرقوم مردان دامادبانك مقدمہ لوزره ده بولنیه
 ائادہ صیحه صیحه کوشیدی سفارتیه ایلر دان اولی اشعار اولان و تحقیقہ حوالی تفلین شریه رکه ییری لیدی ۷ مہج ۱۲۱۴ تاریخی
 تذکرہ یاکرینک برقم صیحه اولان تفلین ارضی معتبراندن مامیقونوف نام شخصک لوزره ده و بونامدہ تفلیدہ بر حوی کیمک
 بولنیهی جریله یاریم کیدن متوصل بوزدن تفلینک اولیغی اکلا تیلہ مدیغی و مرقومک اصل اسمی کوزا خان؟ اولیغی صورتہ تقدیم
 ایکی سده مقدم ختم نمیلہ برای حاوی تفلیدن تیر سورغہ نقل ایلر ک کتافت ایتد کدن حکم برکول و وارون لوزره یه کیدن
 و ارضی ایتدیله استغالی ایدن شخص اولیغی تحقیقہ قلمسیدی و بعضہ ذاتی مہل مذکور سده شریه رکه ولایتدن اخذ اولان ۱۰ مہج ۱۲۱۴

وان ولایتی ۱۱۱۱ تا ۱۲۱۴ دارا اولوب راجه نظامیه سنه
۱۲۱۴ تا ۱۲۱۵ تا ۱۲۱۶ سنه لغات قان شفره تغافا صحتیه

استقبالک ینه بیدانی خانه ده اوزارون بیدانه تفحص اندکی خدالاره خانه لرعسا کشفاه معیتله آجوتیه ایسی اوزارینه شتره
وقوع برآ مقاومت حکم تحریب و یا اطاعه ایله برخی تغاف ویره رن یریشان ایدلکی و تحقیقات و تحریات دوام ایدلکی و مشورتی
حالی سکونده اید وکی معروضه

وان ولایتی پولیس سر قوی سرکنده ۱۶ و ۱۷ تا ۱۲۱۴ دارا اولوب
در حال ذاتی صدارتی ایله راجه نظامیه عصاره ایس
اولا شفره تغافا صحتیه

بوکس ایران دن وانه کلان اجنبی وزیرتون ویرلی ارمنیدی درهت یوزکشیده مجاز اولوب باغلو و کویر و شترده و اوتیه برده
قدرد الیه آرم تقسیم و اخفا و برسنه اول مع رفقا وانه کلور ایس اسلحه و اوقات ناریه ایله درهت اولار و دیعاده کوزریلان رویه
آردیوان سمدی ایرانک لفقون و ملحمی و خسران و جوار رخی قانسه ایکی یکی مجاز استیقا جمع ایدوب و بوندر و کرکس دانده
بولان استقبالک محمد سی کنه و سنک تحت قوت دانسه اولوب وانه کلکله اولیسی و برابر لرجه بیه طوبه کتور و کی و مرقومک محمد ه
در بنامیت منقذه صهارتی اولوب یا بمقده اولیسی و ایرانده بولان زیتونی ماری اسمنده بر قادیان لطفدن تقیه و معاصره
اسلحه ناریه نلک اعمالی ارمنیدون طوبه لوب ویرلکله بولنیسی و بطل ده ایران حکومتک معلوماتی ضمیم اولیسی موقوفاً استیقا نفس
و بوبوله ولایت و معلومات ویرلسه اولیسی معروضه

طرف صدارتی فیدون دارا اولوب ۱۶ و ۱۷ تا ۱۲۱۴ تا ۱۲۱۵ دارا اولوب
نمودلی تذکره مرید صورتیه

ه ۱۲۱۴ تا ۱۲۱۵ تا ۱۲۱۶ روستای باغسادون روستونیک اغیار یارسون لوندیه کیدرک و بقویا اوتنه نازل
اولیسی و مرقومک اصل ایسی زانور و فاولوب بارون سررک رخی مذکور اوتنه بولنیسیه اولوب به سار بعضه افادیه دار

افعالی مسلمہ سنک قریہ دن طیارہ جیٹمدی اوزر بنہ ارمیدک برده و دودور ترک ایل و ایتکری و ایتسنادون قمره بتامنه بربیک کچن سنه دن برو اوراره بولندینی و او جوارده کی قریہ لوده بر جوده ارنی موجود اولینی جوله بقالوه جیقا رمدی بخول اید کی خمدنمه و مع یافیه اوراره تحقیقات کا فیه اید ابله برکونا اونیونسلوه وقوعه قطعاً میدان و سلطان و برطانی و حال شفه و غافلہ و دیشا ایلایه بیدر لسه و ایتالی و معلومات و لیسله اولینی معروضه -

عریضه و طرفتہ صدری فی ایله داخیز نظامی جینہ ۱۶ لکھنؤ ۱۲ تاخیر
بازیل و ورنه صحتیه -

تحقیقات سنه اوزاره و لقمه اولا غوطه کلینہ مدبولی مکتب و لرنه ظهور ایدن مکتوبه لراسم و جوار مخربه دن و ستانول حادثه اخیر و سنی بفاع ایدن {طاشا قضاغان} قریه سنک مرکز اداره سی و سی اوراسی اولینی بالحقی ضبط ایدیلان اوراره ایدر نظامی جینہ و لکھنؤ و رفیع کرانه مدن تحت توقیف و استجوابه آنسره اولان او بجان عسوه قندیک ترقیه اولان اوراقی باندہ و لکھنوه اختلاف قریه سنک کنده کورس اولینی مکتوبه غیا ترجمہ سی صورتی غیا تقدیم قندی و مذکور مکتوبه اصل حکم ده انظار ایتیمی بحون کنده سنه اصنا ایدر لیدی حادثه اخیر و نل کنده و ایله ترتیب و اجرا ایلسره اولینی بونظروف مند جاتی ده تماماً اثبات الجس و کنده سنک تحقیقات اولیسی بویکجه بالا کمال یارین جغت عیدیه اوراقنک نسیمه مقدر بولنمه اولینی و تحقیقات جاریه نل بوقیمه منوبه اقتدائی جملہ مرقیا تنبیه حقت خلافتی لین بولندینی معروضه -

او بجان عسوه قندیک نامه محرر اوله بر طرف دروندن
ظهور ایدن قارت دودوزیک ترجمه سید

{ ارنی اختلاف طاشا قسویان اتحاد قریه سنک و سیارت مرکز ایلیمی }

سزکله کور شماس مرکز قریه سنک ایلله نیسان اون درونجی و کنده کی بازار کونی الا تورق ساعتی به تاخیر ایلشدر .

لطفاً بیان اولان ساعتده خا نه کنده بی بکلید .

مترجم
دستار کور کور مفتی
لکھنؤ سیلیان

مترجم
قوم سیرتانی
سزائی

مترجم
قوسیرتانی
دبقان

موفقیت‌سینه هفت خلاقیتی است سلاز جتده ظاهره جتاریلان قریه نك ان كهم روتا بندن ایگینك
ایران قونلوخازنه النجا اتمك صولته فرجه باب فرار اولقلی وفتح ضابفت وقلقی اولدیفی حاکمه الا مذکور قیلا
بر هوو ارمنی ملتجیدی بولند نطق عرصه دیانه مجسرت ایدرم اوطاع

خارجیه نظام حلیه سندن وارد اولان ۱۰ لاکه ۱۳۱۶ تاریخ
والی سید نورولی تذکر صورتی

بالتو عثمانی به بالاجوم ایقاع سورمه ایدن واریلاده توقیف وحبس اولان اون بدی آنا رشتیک باطوبه ریشی
اولا حرار من غار وکی وحرایر ادبیان نام مخصوص ایق قویس مخصوصه ترفیقاً بنوره به قدر ایصال ایدلمدی بحول
بره فدرن آلفی تعلیمه امتثالاً امر ویرسه اولدیفی وریک اون سید آنا رشتیک ده مؤخرأً کی بوی نوس ایله رس که
کوند رطک اوزره بره فو معقله تعلقات بحیه به مخصوص ایتالیا وایورینه ایجاب ایدلمدی مایلیا باسده برهنه رکندن
تغافلله بیدرلسه اخله اوطاع

دان دلائی بولیه سر قویس رکندن وارد اولوب ۱۰ لاکه ۱۳۱۶ تاریخ
بر صورتی مایه هیون ضاب مولا باکته حلیه سله
مضوری صدارتیه وراخه نفه مکتبه
بازورنله کوند ریلان تغافلله صورتی

رو ساعت اوند اجنبی ویرلی استقیارک مرقعه خانه جمع ایدرک عا رتخانه طرفند آجوقه المنه اولدقندن استقیای مرقعه
طرفند آیتلا قویسوزدن ایق نفه جروج و استقیای مرقعه طرفند ایق تلف وقوع بولدیفی و خانه دن وارایدوبه دیگر ارفخانه برنه
تخصه ایدلمدی سمدیک وقعات بوند عیالنه اولوب نتیجه سی عرصه اولدیفی معوضه

مایه هیون مولا باکته حلیه سله ورفا مضوری صدارتیه وراخه نفه
حلیه ۱۰ لاکه ۱۳۱۶ تاریخ بازورنله صورتی

خداوند طار وایت حلیه سی محفانندن بازار کوی قضا سیک اورت کوی رسیدی کی هفته سلحا صهان قیه نهجی اتمک ایدرک و نهجی

و کند و عکس درید کونور ییبه ده بر او یغونزلوه چیتار لمقدار عساکر شاهانه ایله اغامری مناسب کوریدن دجی شایه حاض
برونجی حالو عساکر شاهانه ویرلی و ژاندارم کوندرلیکی بدیرلیسه ربو صورت یوم مذکور طرفه کارانه مدن با تفراف تفصیل ایستاه
سامی صدر تهرینه عرصه و شمار و تاریخ مذکور جواباً هام برای تعلیم اولاً تفراف سامی داور تهرینه کند و داورانه ایلی
سفارت تهرینه طرفه تکلیف اولان ارمنیک نه مثبت و مقصده و نه کی سبابه منی اکاب ایریه جلدنیک و نه کوندرلیک خطریه
و قایم کشید عیال اولینک نظارت مراجعت این ترجمانردن لاستیضاح بوراسلک و بونزل ایجده اغتاشده مدخلدار اولان
بر لغز بولند نیک سرعت عرصه و انجمنی مردوز بارو لسی وزیرنه سفارت تهرینه عدم امنیت و بر طرفه ده صحابت
کوندره رن طوغزین طوغزی کند و داور لیه اور لیه و امرباقایه کوندر مک استیکدی و بونزل مقداری متفاوت اولوب
دریه ترجمانی موسیو جوفک کوندر مک استیکدی ارمنیک مقداری بوزه قریب اولینی و بونزل ایجده اغتاشده مدخلدار
اولوب اولینی هنوز معلوم کلس هامیری اولاً اجنیدن عدم امنیت یله چیتار مو استیمینه و بمقولان اکثری تشبات
منادیه مدخلدار اولونی غالب بولمنه نظراً کوندرینه قانوناً بر معمله ایفا اولریه منی کی امنیت دخی ایریه منی کی یله و تاریخه
جواباً تفرافله حضور سامی صدر تهرینه و ایلولک در دخی کولی دخی و سیادت لیاختن وارنه یرده غلور متوجهاً حالت
ایده انکیز یونان کورجی ایلیا و ایر لیه سفارت اجنیه طرفه درت یوز او تو سز آینی سود و اغلام اولوب
ضابطه قطعیاً معلولات ویرامس اولینه و تبعه دولت عیدن بونل ارمنیک مقصده سفارت اجنیه نک شدله کوندر
اولینی صحابته انضمام ایده و اصول و قواعد دولیه به توافق ایمان معاملی هرکه بوندرمانده ضابطه نک حسب التفتیات
مقیباً تمکله اولینی بر حیره شخاصه سفدت اختصاص بولمندن طویلاً ضابطه لی صحیحاً مقلات ایجده بر صمقده و انزال
اولان بونجه مساعی عمره شرفا ملقه اولینه بار باب عالیو حیره کاجل بولر نه بر معمله به نهایت دیردیرلی یوم مذکور
هم مقام خاتمتاسام داور تهرینه و هم ده راخیز نظارت جلدن عرصه و زبانه قلسه و بوبابده برکونا امر جوابی
شرفوار اولمندر مبداء معمله و صحت حیران مجابده بوندن عبارت اولوب روسدن اول و حمله کندی داورانه
ارمنی ایجاب تیکدی کورن سار سفارت اجنیه و منی ایران سفارتی یله آخری توضیه و کت ایرک و ایسک اوکله کلمه
و ضابطه به استحصای معلولات ایسک قابل اولمیر نه مقداری عرصه اولان و تبعه دولت عیدن و بر منی حولات منادیه
ایسکدن بونل ارمنیک بدیرلیکی صحبات مختلفه اجنیه به سوره تمندر و لاده سوره انجمن بولمندر کون کجه

حضرت صاحبزاده بابا ۷ هجری ۱۲۱۶ تا ۱۲۱۷ و یکی یک سده یوزن
نهر وایله یا زیلا تذکره نک صورتی -

کین شهر غشوسک اون طغوزدن ایولک یکنجی کونه قد - بعضه قیقدریه لرله ساره طغوزدن بوردومیه کوندلری اولان
معلوم المقدار از منیرک تبعه دولت علیه دن ایسه یا یورطری ویرلک صورتیه می کوندلری - بویانده دنده دن
اولوب ده ضابطه به نحوی ایجا باید انشأ خاص دارسه با لافده بولایه عقدندن بویانده قبل العزیمه استحصاه معلومات
تسبیح بولمیشید - بوزالریک عرصه استعاره بی آخر جواباً شرفار و ذوق عظیم و عظیم اولایه هجری ۱۲۱۶ تا ۱۲۱۷ تذکره
حضرت صاحبزاده میری عالی عالمی مد که میرای کرانه ام اولور - بویانده جیایان معلات و تجارت بوردوم آتی صده یله
وصه اولور -

اولاً اعتقوسک اون طغوزنجی کونی روسیه ترجمان موسیو سیوف بک اوغلی متصرفک نزدینه کیدوب روسیه سفارتخانه سنده
یوز قدر خدم اولدیغدن هم دولت علیه نک و قسم ده کند و لریک راضی بون او کونک کیمسی روس قویانیه سی و یورینه
انعام ایچ جکدی و انای اغامزنده بولیس موری بولندیرنی بیان المیده اولدیغدن اولوجه معمله متصرف مشایر الیهدن
استفسار اولمیشله بونر مقنده با عالیجه برقرار اتحاد و امر اولمیشله نظارتجه برشی یا یله به عقدندن قرار دن اول
نقله تثب اولور ای منع ایلمی جواباً تغافلله استعاره لغنی متعاقبینه متصرف مشایر الیهدن کلان تغافلله ده اشخاص
مرقوم نک و یورده اغامری یا نرینه عا کر شاهانه ترفیقی خصوصیه روس ترجمانی اصدار و واقع اولایه استفسار جواب
المدیغدن و ترجمان اصدارنده فوایه العاده قاتایله همان سمدی یا نرینه عا کر شاهانه ترفیقی یله و یورده اغامری طلب
ایدکندن بکله بالجویری روسیه سفارتخانه سنده عا کر شاهانه و راندرم و بولیس اغام اولدیغنی و بک اوغلی راندرم بوز
قویانیه سی شاه نک موزایر لیدی و اشخاص مرقوم نک و یورده نقل اولمیه اوزره بولندیرنی یایله بونرک دکرده هدرلو
احتمال قایم تحت نظامت فوایه العاده ده بولندیرنی فاده دارالان تغافلله اوزرینه سفارتخانه ده کی اشخاص مرقوم
مقنده براعت اول یا زلیغی اوزره با عالیجه برقرار ویرلکجه نظارتجه برشی و سلمیه عقدندن بونر تبعه دولت علیه دن ایسه
سمدلک منع غنمدی لزومی در حال متصرف مشایر الیه تبلیغ اولور - کذلک تغافلله انان جوابیه سفارتخانه ده بولان
و خدمه دیغیلا اشخاص مرقومیه عکس ترفیقه اولمیشله کند و عکس لیه و یورده کاب اولدیغنی ترجمان فوایه العاده مصرایان لیدی

معاینه سی باترک طو بخانه عصره مشیر بنجیدنه امصار اولدنی و مذکور مکتبه دینجک ضبط ایدیلان مجده وره و دیوردر
 بشقه برقره طایغ ره و دیوردر یله کیرم یه متجاوزفتنک و خنیا قویه سنک ملویدنی یاره لره دار علم و خدر و بره
 اورا و مضه و ها طوالمی و تحقیقاته دوام ایلکن برمنه اولمضه معوضه

اطنه و لای بولین سر قومیر کندن انان سفرد و تغافام حیدر

تأمیه انضباط ایچون در دست اولمضه ارمنی استقیمی عقد ه کی امعالی راورانه رینه توفیه حرکتک نتیجه موفقیت بنجستی
 ارلوه اوزره مقدما طوبلان و ها تحقیقات ابتدایه صدمه ثبوت جهانت و جنایتینه دار دلال طبله ایدیلان
 محکمه به توریع اولان و خنیا قیان قویه سنک اعتمادی حاکم اولوب داخل ولایت ه کی ارضیه ایضا دایم حرکات
 اختلال طارانه رینه مایور ایدیلان و هایغونی نام مستعارینی طایبان ارمنی با پیشتنک ال مضر لردن استبان
 نام شخص صیه تحقیقات واقعه ده مرقوم مشارکتی ایدیلان صیه وقت معهود کوکدره اغوی قتلک محکمه به دون
 اعدا مدینه و رفقای سائر لی ارفان ها موتک رضی توبدا کورکه وضع ایدیلان قار ویرلدی وایه قدر تویه
 جنایت و تاهبه و لایک هر طرفه مکن و امنیت برکله بولدننی عرصه لره صداقت و خدمت معالی اولان طافه
 سنیه به نظریتمی استقام ابرم [۸] ۱۲۱۴

سیاس و لای بولین سر قومیر کندن دار اولوب ۱۰ ۱۲۱۴ نایغله
 با عریضه جابیه همیون معلوم با کتبه به جلیله راجع نصرت
 جلیله کوند ریلا سفرد و تقوایول اوج یوز اولان
 نایغلی تغافام صحت

اکیمه حادثه سندن صده عودت ایدیلان معتمد العزیز و لای اکرادی دیورکنک سلطان و ظماره و کشمه قویه لی ارمیدله
 و کیک کون عربو ایقاع ایدیلدی و مقدار خسار و تلفات درخت تحقیق ایدیلدی دیورکی قضای عمق سندن بر جلیله
 تأمیه آمیه ایچون دیورکیده بولان بره بور نظام و مرکز ولایت نظام و ژاندارم سواریری قرای ضلکوی به سوره
 و غلام ایدیلوب الزمیه نتیجه ده عرصه اولمضه و داخل ولایت بونن بشقه برکونا و قوعات اولمضه معوضه

۱۳۱۶ تا بخیله کورجه اغوبك خاكويك كي خانه سندن صمبه نقظه مخصوصه اولميش و نقظه اولميش بيا اولان ۴ عدد حائط
۷ م تا بخیله بك اوغلي ارنی کلبهس داخله سندن بياين طيوسك خانه سندن حيقا يلا ۴ عدد ره دولور و ۱۰
عدد ره دولور قشكي

۷ م تا بخیله بك اوغله بالقي ارنه ك خانه سندن بر قما بولمشد.

۱۰ م تا بخیله غلظه ارنی کلبهس ظهور ايدن ۳ عدد صمبه ۴ عدد ره دولور و طوقه غلظه لری
اوراوه ساره ۱ عدد قوطاغ ره دولور ۴۸ عدد ره دولور قشكي و آلات وادواتله برابر کيميا خانه ۴ عدد
کبيره صفيه بجا ۱ عدد قشك ۱ عدد صفيه طاوله صفي و ۱ عدد توتيار سمول درونی ديك
توتيا بار صفي

عريضه و زان سامی صدر تيفی ايله داخله نقظه تيجيله
۱۰ م تا بخیله ياز بيلون زور نه صورتيد.

غلظه ارنی کلبهس رضی دينايت صمبه لری بولميش طرفها کرانه سندن خبر الوره ماورين مخصوصه اغلام اولميشی
مذکور کلبه نك اوراقدان تحياتنده کلبه حویلی داخله مکتب ابتدائی معلمندن طوغلام جيان قوس بتافند بك لوطه مسك
هکجه سندن صابون قابلی شکله فقط سندی به قدر ظهور ايدن صمبه لره غير صبابه بر صورتده اوج عدد دينايت
صمبه سيله مضد ره مخصوص اکی ره دولور و طوقه غلظه لری و اوراوه ساره ظهور ايمشه و تيجيانه دوام ايدمکده بولمشه
اولميش و بر صمبه ورك اوراد قالدیرسی ضحیف سمي طویخانه عجم مشيريه حيله تذکره ياز ايدميشی معروضه.

عريضه و حضور سامی صدر تيفی ايله داخله نقظه تيجيله ۱۰ م تا بخیله
ياز بيلون زور نه صورتيد.

در رنده بالقوی صمبه لر ظهور ايدکی ديمچك عرصه ايلسه اولان غلظه ارنی کلبه مسك صول جرهني مرمر اوزرینه حك اولمشه
بر ارنی آرمهس کورلدي کي کلبه يه مربوط مکتب در رنده و ايجي اوطده بر کيميا خانه و آنک آلات وادواتی ظهور ايمشه
در دينايتك بورا اعمل ايلسه اوسى رضی محفوظان بولمشه اولمسه نهار لازم کيلان کيميا کر و اوسطه سيله آلات وادوات مکتب

ست و غارتگر در رفته	صغیر دو کج پرتی	بر قدم طولنده آهن بوری	بر قوطی در رفته
عدد ۵۰	عدد ۱	عدد ۲	تجویر باره
اجنبی بازوی طائر قوی	نحاس اجنبی اقوی	عاری صندوق	صغیر مشید جانط
عدد ۱	عدد ۹	عدد ۱	عدد ۳

ارضی باغبانی دیدن صادره و لوبه باب و لای ضمیمه ده تحت محافظه ده بولندیلان بالاده محور او نور حقوقی
 ده دولور واره دانه مذکور امانت مدیری محمد فندی معزیه طریخانه عامه تسلیم آید لکنی صیغه استوعلم و خبر موافقه و بر لایحه

۹۷ لا ۲۱۴
 طریخانه عامه سور
 قوی سونی برقی
 قائم مقام
 محمد عاصم

{ بک ادغلی هکتی }

- ۱۵ ۱۳۱۴ تا بخیله بانو عثمانیدان ۴۸ عدد قایموی صمبده ۱۱ قیه ۶۰۰ غلام ریاضتباروتی
 ۵۰ عدد ریاضتباروتی ۱۰۰ دسته قایموی ۱۰۰ عدد ره دولور فشنکی ۱ قوطی صمبده قایموی ۴ عدد ریاضتباروتی
 ۱ قوطی عاری ره دولور قایموی
 ۱۶ ۱۳۱۴ تا بخیله بک ادغلی ده لوبه زارنده کی ارضی کلیدند ۷ عدد صمبده
 ۱۷ ۱۳۱۴ تا بخیله دولاب دره غولبک اوزارنده بولان ۱ عدد صمبده
 ۱۸ ۱۳۱۴ تا بخیله التخی دانه بدیه ضمیمه کلیدند موشی بلاده دره صمبده ۱ عدد صمبده
 ۲۰ ۱۳۱۴ تا بخیله خاکوی ارضی کلیدند لورایین ۵ صمبده لعدن و ۱ صمبده مذکور کلیدانک مذکور
 اوله سی روشمسی لعدن و خاکوی ارضی کلیدند ده ۱۱ ره دولور و ۵۰۰ ره دولور فشنکی و بر قما

متبره ره و ولور غدا فی عدد ۱	قویه رینه مخصوصه کهر عدد ۱ بید صلی ۱ صفیه صلی ۱ صفیه اوج طفلی ۳	یا صلی اسطیقه فنیکه مخصوصه کرته قسطه عدد ۱
ره و ولور فشکی ایگی حایطه ایچده عدد ۱۵۳۷	صفیه اجزالی ره و ولور فشکی عدد ۴۰	سیول البسه عدد ۴ یا نطاکون ۲ حاکت ۴ یا لطر ۱ ملک ۱ قالیانه ۱ ارضی تقیه ۱
همبره لاک درونه قوغیه کون نیم یارم لی مندی عم	آلچیدن قالیب عدد ۵	عادری تفیکه قایولی قوی عدد ۶ آو تفیکه مخصوصه قوان عدد ۴۹
برسه فنیکه قوانی عدد ۴	قیاقلی تفیکه مخصوصه فنیکه عدد ۴	فنیک قولد برمه مخصوصه ماکنه کرته عدد ۵ برون اونه قدر رقم ترقیمه مخصوصه مارقه عدد ۹
معموجیه عدد ۸	مختلف قطعه ده اختار عدد ۶۶	عجده دلمکه مخصوصه آل ماکنه عدد ۱
طیبا ویده لی اعمای مخصوصه لقمه عدد ۸	طوره ویده عدد ۴	باروت اولجلی ۳ با صغی ماکنه عدد ۱ پینج بوری اشویه ۱
همبره مودی عدد ۲	همبره یونه یار صی عدد ۵	همبره طیبی عدد ۵ روکه جی قوی قوی ۱ برووالی اختار عدد ۱

۱۹. تايخچه صحابه رده يک چي سونک خان سنه ظهور ايد يري عدد صحبه
۱۷. تايخچه قاضي کونک خان عواريل خان سنه دره تاي يلا بر عدد رده وولور ولسه عدد رده وولور قشک
۹. تايخچه صحابه رده طبع چي خان سنه چي تاي يلا ايکي رده وولور ولسه رده وولور قشک و بر عدد صحبه
۵. تايخچه ايجاريد رده ترکچي استيانک خان سنه ظهور ايد اوج عدد بنام قشک بر دينايت فاسو بر مقدار عادي قبول
- يوزالي درهم قبلورات روئيوسيم واون يري رده وولور ولسه يوز قشک واون لسه عدد صحبه
۵. تايخچه دفعه استيانک خان سنه دره تاي يلا بر مقدار عادي قبول لقوز رده وولور يوز رده وولور قشک
- اون التي عدد صحبه بر يوز صحبه درونه قونچو چي تيمور يار چي
۶. تايخچه اسکار رده دره عواق خان سنه ظهور ايد ولسه عدد رده وولور التي عدد قشک اون دق
- عدد صحبه
۶. تايخچه سرک و ميفايک اسکار رده طين دوک خان سنه چي تاي يلا اوج عدد صحبه
- مودلي اون عدد صحبه يار چي بر عدد صحبه طيبي ايکي عدد طورنا صحبه طيبي صيقر يوز چي اون عدد
- صحبه دن برينک اوز رنده و بر يوز صحبه درونه وضع ايمک چي تيمور يار چي
۶. تايخچه اسکار رده کوکچي استيانک خان سنه ظهور ايد ايکي عدد رده وولور بر قما دره طاقم البر
۸. تايخچه اسکار رده طين سوز نام محمد کا ايني کليد سنه ظهور ايد بر عدد رده وولور و بر عدد صحبه

طوبخانه عده سوره قوس چي قاسم قاسم بک طوفان
نظيم واعطا اولان علم و خبر مو تير

مختلف الجنس رده وولور	مختلف الجنس قما	بيجا	مطبع حروفی ادواتی
عدد ۵۶	عدد ۳	عدد ۱	بر طوبره درونه اولر يني

بک اوغلی قهرمان باند کیم کوندریلا مفرات پهلوی صورتی

بدره سزایمده و قطنده بک تخورندن محمول تخمیناً
سکان محمولی اون اوج کیوتقندنه و اوزری رخی
قرینه منه مخصوص ایچی یازولی
بک صمبده
عدد

بک تخورندن محمول اوزری
بک محمول صمبده
عدد ۲
قسولی وسط
۹
۱۴

صاحبون قالی شکنده قایرلسر
محمول صمبده
عدد ۲

صمبده محمول
بالت
عدد ۱۱

ریاست قایرلی
قوتلی
عدد ۲

قنورات درویش
درهم ۵۰

صمبده ره مخصوص عاری قایرلی
قوتلی
عدد ۱

صمبده ای اقبال مخصوص
نبت و غیره محمول ایچمه
بوزی
عدد ۴۸

لغیم قلی
مردو
بازری
قوتلی

ره و دولوشلی
قوتلی
۹ صلیقه و قطنه
۱ و نیمه
۱ صلیقه و قطنه
۱
۱۴

صمبده محمول دیکدینه مخصوص اولو
عدد ۲

صمبده محمول دیکدینه مخصوص مفتاح
عدد ۲

شکر در محمول ریاست
قالی
عدد ۱

مستخرج مرکب آله مخصوص
هوقه قریشون لوه
عدد ۱

مستخرج سیلندی
عدد ۱

بریاکت در و ننده مختلف حسابنده مطبوعه
بالت ۱

طوشانه و خنجانده غنّه و اعلان نامه
و مختلف فطوغه ایاد رساله

ارغی قرینه منه مخصوص
مردو
عدد ۱
بغی
۱
عدد ۲

علم ۱۸

بالت اوزن قلدس

عریفہ، حضور اُمّی صلی اللہ علیہ وسلم دھندلے ہوئے چلے گئے۔ ۸ جولائی ۱۲۱۰ء تاریخ

روزنامه صبح

سایه مرفقیه و ای جنب خلقی و بک او غنند قارنوال جاد منی اسقوه قارنیک خانه منی صابطه به کثفا و لایان مخنده
بالتوی ظهور ایریکی روتکی عریضه متعدد هارایه عرصه ایست و لا مختلفا لاجناب صمبه و اوقات ساره نیک مقدار
و مقدارانی صیه بر صله مربوطا عرصه و تقدیم قلم و قریبه به خصوص ای قطعه مرده بولمنه اولیغی معروضه

بل او غنی شد و فلفله‌ها را با آن ذکر کون در میان مضطرب صورتید .

طرحخانه عموم شیرتجید مند و آلیغز امرا و وزیریه بر کون ساقی طغوز بحدہ یک اوغند و ارنال جادہ سے استقوی قادیک
خانہ سہ کیدیک زمیہ قاتن ایروسی قازلس و طویرغی برجہ یغلمسہ آو آلتک برکن رندہ قید بسا غنقد و قطنندہ
دائر وی بر دیک کوریکله معانہ اولند قس اوج متد و در یہ اولدنی و اطراف طوغله ایله اعمال ایدیلوبہ زیر زمینہ الی متد و مریضہ
اجمیعہ بر مخزنہ و اصل اولدنی کلاکسہ بولند یغند ن خزنک هر طرفی راستہ بر لوقہ مربوط دقتدہ سفداتی و صجلہ و بالاف
عرصہ و تعریف اولان صغیرہ و افار نار یہ ایله اشیا و متوغذی و بر ایلمسہ و بوزدن ترککلا اولارکله طافہ سی آید و آیر و صغیرہ
بر لندیر لک قضا طویری ضعیف طسہ اولدنی کلن بار و تخانہ عمومہ کوند رملک اوزرہ کلاما و قاعتمقم عاصم کہ تسلیم
اولدنی کی طرحانہ عائد اولمان اشیا و ادواتک محکمہ تور یعنی احباب ایدیکندہ دائر بر ایلمسہ و حسی حسی افندی طرفند بیان
اولغندہ مطبوعہ و دفتلہ رہ و دوفشکدی و مدر را یہ مختلف محتاجہ و طویر و قویہ زینک غنہ و اور اقلہ بعضہ اضلک
فلان افیاری مودلر حتی افندی تسلیم اولغندہ اوطبع

طوبخانه عظمیٰ مجلسی تجر بہ و سانیہ
دارہ ملی افغانستان
مدلولہ
آغا علی حق

دارو مذکور اعصاب
میدای
علی رفیع

دارۂ مذکور اعظمی
بکشی
حفظی

استوهنك خانه سند و ظواهر اید و کهرلک تطبیقید

عریضه در حضور سانی صدر تنجیه ۸ لایحه ۱۳۱۴ تا پنجمه یا زیاده روزنامه صورتید

بک اوغند و قارناوال جادیده استوهنك خانه سند کثافت اولان صمبده و دنیا میت واره مخزنده معتد مخصوصه ده اعمال ایتدیله اولیغ کلم الله ایدلکی دینجک عرصه اولان التمه سبه عدد پروالی اختار ایل ویدی عدد دیموختقدن بعدا برکس اون برانختار ایل بریموختجه ده ظواهر التمه اولیغ معدومده

عریضه در حضور سانی صدر تنجیه ۸ لایحه ۱۳۱۴ تا پنجمه یا زیاده روزنامه صورتید

سایه قدر توایه حقیقی شاهیده بک اوغند و قارناوال زفاقد استوهنك خانه سند کثافت اولان صمبده و دنیا میت واره مخزنده معتد مخصوصه ده اعمال ایتدیله التمه سبه عدد پروالی اختار ویدی عدد دیموختجه ده ظواهر ایدلکه عادی و قدیده بوزره کجه خسرآلات و ادواتی دینجک کثافت اولان بیلوریه ها لا جاری بولان حرکات اغتسابیه و دندور خانه بک خسرآلاتی کلان شریب و دهس بر قوتیه بک صمبده و دنیا میت دوسه اولیغ و صمبده کی غایت اغتسابی یا بجمه سبیل برلنجه نظر از اولان اختار و دیموختقدن ایاب بشاردن کند و لرنجه و ارسدیر مسد اولدی ماکن اجنبه قولی بره اولیغ و یجودیه کبریه صمبده آغور و استحقاق سند و ایتدی بک بر مقصد معلومانه بی تا صیه و لرنجه ایچون تکیسه و امضا ایتدیله اولیغ حقیقه بجا استباه اولیغله معدومده

و متعاقباً بر عجم کلوب بوزنک ایستنی آید یعنی جمله تحقیقات آن ولسنه و بوزنک ورنه به قویجها ولسایدن و یورلرده
بونا مدرده ایمنی بولماسنه بنات بوزنک ایلم یان قیودرینه مختفی و لدری احتیاله ضابطه تسلیمی ضحیف قرشلسن نزدینه
مور مخصوص کوندلسور و نتیجه تحقیقات و تحالیک بتمه به عرضی طبعی بولمس و لطفله اوطا به

ما بیهوشی و غافلگی از باطنی بیکیه و مقامی صانع و خالق و رافع و فاعل و
 و در کمال آن غفلت بازماند و در نورند و در نورند

کو کجی استیانتک فوز غنچه کا، خانہ سے روئی کجی اجرا استیانتک لای تجا تہ ایکی عدد رہ دولو ایلیہ بر قما و بر قما قسقل
و فدا تہ مخصوص البسہ طہور اتمکله بالاخذ اجرائی ایجا نہ ابدار و مع مافیہ تسمیہ تحقیقات و تجا تہ دوام اولیٰ یعنی معوض

طریق سائنہ صدر تہذیبی ایلہ راخیم نفع نہی کند ۸۱ و ۳۱۶ تا ۳۱۸
بازیدار و زندہ صحت -

سند از منی طبیب سنگ بر کون تو یافتند صابون قابلی کلنده بر خنجره و بطاقم اسحق فرور امید و تحقیقاته دوم
ایستاد بولنده اولی منی معروضه -

عریضه و مقام سنی صدرائے تنقید و اخلاق تہجدیہ، ۷ شوال ۱۳۱۶
تاج محلہ بازار ملاز و زلی صورتہ۔

سایه موقوفه آیه جناب خلد قریه بک او غلند قارنا وال جاد ص طان استوفیلک حانه ص صا ص ص کشف اولی فی
عصره ایلمه اول قریه بک استمدی مهری رضی لهر و ایتسه و مع فیله ارامه تحیات ایلمکرم بولمسه اولی فی معوضه

ما به هیو بن جانب بولان با سکه بهر سکه به حضور صدایه ^{۱۲۱۶} لک ۲۰ تا بخند
آید و آید و باز بولان عریضه و ژورند صورتی -

سایه موفقیت یافته حقیقتاً شاهد به یک اونی عریضه بولان کشف اید بولان عریضه و دینایت و بولان عریضه و دینایت
بالذات کورمک از سوله انگیز و زانند سفیدی طرفه ببقه ببقه بر ترجمان کورمک بولان اونی مدد طرفه
بکدی بولان متعاقب الان تعاف اقامه کردن متعاقب اول و دوم عریضه و باز بولان مستغنی اول و دوم بولان عریضه و دینایت
ایستاده کورمک معلوم اول و دوم بولان فقط با طلوع تریک س اول و دوم بولان عریضه و دینایت
ایده عریضه و دینایت از آن راه اندیشی بولان با مدد بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان
ایستاده بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان
و بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان
ایستاده بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان

حضور صدایه ^{۱۲۱۶} لک ۲۰ تا بخند
باز بولان ژورند صورتی -

روان کچه اسکنداره بالقوی در دستایلد کوری عریضه و دینایت عریضه و دینایت بولان عریضه و دینایت
اول و دوم بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان
ماکنه و آلات داروای محکمیه کورمک بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان
دقوت و بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان
و بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان
استان و بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان
میقات بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان بولان

لکه دارا یمک مقصدیه متغی اید و کی در کار بولمشد - بنا بر علیه بون خصص معروضه لوی ارایضای بحون مرصیه پهلزنه
 در دیقان و در آرتبه افندی قضا نه کلشد و دائره الهامه به یس مقصد نصیحت اید پس نصیحت این جگه یاده اصدیک
 اسی اولیغی موالی اهما جده تحقیر اید کی اویل حالات نارضیه نک قطعاً وقوع بولدیغی حکمت محله متقوانان زیسانه طرفندن
 رضی جواباً اشعار اولیغی طبیعی بولمشد آرتنه استعطاف معدت ویر و تسوخنن خالایات من حفت مقصدی آصفانه اینه
 التما و خالت اید بکزدن ارایضای وابسته راه ریزین اصابت وین سخانه ای بولمسه و طبعه اید (۱۲۷)

عریضه و طرف نامه صدای نهی اید داخله نهی علیه ۱۲۷
 بازید و روزنه صحت

سایه موقیوایه جناب خلاقیه بولدیغی دینجک عرصه اولان صمبه و سارادات مخدیه نک اسکدرده کی فایزیه دن
 بون عربله بک اوغلی قرنه نقل اید کی تحقیقات و قدردن متجان اولاره و عربی جیب و استجواب اید بک آنک دایله
 بک اوغلی قرنه صمبه و ساره توزیع بحون مرکز اتخا ذایله اولان و عرصه اولان خانه کفایله و طرور اید صمبه و ساره نک
 کلیت و جسامت نظراً بونک کشفی موقیقات علیه حفت خلاقیه آ ناره باهده سندن بولمسه و لیغی معوضه -

عریضه و طرف نامه صدای نهی اید داخله نهی علیه ۱۲۸
 بازید و روزنه صحت

سایه موقیوایه جناب خلاقیه ارضی نارسیدیک بونک بک اوغله کشف اولان دینایت و صمبه لک مرکز توزیع
 طرور اید یکم یکم به قیه لک صمبه لرون نفهم تحو بحون دینایت قیلندن و قیاسلردن ماحدا طرور قریه سنک اوراره
 و سائی قریه اعضا سنک سمدی بر نزع استنای ماکسی رضی طرور المیه و قریه نک بک اوغلی بحون مرکزی بوراسی اولیغی
 تحفه المیه بولدیغی معوضه -

ضبط ورقه صورتی

ایلولک التجی صبحه کوفی ساعتان و نوار زنده فارسی را با بختند ن میقایله و برادری سرنگ اسکادرده کی منزه کی دو کجایینه
بالاده مهر کی موضوع بولان فوج مامور لیله برنگه کندی اجراقان نجات و تحقیقاته برعد و ستویه ایلسه صبحه طیس و برعد
صبحه ران طو ناسی اعمال ایرن معقب ایله بریوتیه و برکون وائلولک رائه ایلیکی باغوره طو رایتس اولان اون دهرت عدد و صبحه
بر سینک اوزر نه کولسه اولان و صحنون بقیه ایریل طو نالی تمیزک عیندن اون عدد و بر طاقم در و نر نه اولیغی تحقیقاته ایله
اعلا شیلدیه حله مایع و بنامت اعمال مخصوصه اجراء اولی مامل بولان یدر سکرشیر طو رایتس و فوج مامور لیک بالاده کی راپوری
مبوضه صبحه ران بولایقه ده اعمال اولدیغنه بزجه قاعته و جدا نه حمل ایلسه اولیغی بیه اشبو ضبط ورقه منظم و مذکور
ارواتله ایله کولسدر (۶) لایله

سکر نظامیه قوه غولایینه مأمور یوزده اصغر خنار	استانبول پولیس مجلسی مجلسی حصیه	قوه غولایه رفیقشی میدادی حصیه رانم	اسکادر صبحی قومانده معاونی پنجی لواقمانه ای میله صبح
نظامیه تحقیق مامور لر دن شمس خنار	چینیلی مرکز ده خدمت رازاره یوزباشی اسماعیل	چنار قوه غولایه منظم پولیس جادی محمد علی	نظامیه تحقیق مامور لر دن محمد جمال

قوه غولایه رفیقشیکه برلیجی برلستند ۷ لایله
بلک اوغندن نشیه و اولان تفادافه صحتیه

بر هیوه بنامت قایسول و نظم آتمه یون قیل و طو نالی غزنه لی و مطبوع سالار و قریه نیک بری کی براره ده فطوغرافی
و مستنج ماکه سی باغلی طاعنه حکمیه اورا ده ده طو رایتس مهر کی بورا ده استعمل اولدیغنه شیره یوقدر و هکی
مهر ده تطاهرایه حله و مذکور فطوغرافیا علی جان بولایله ایرل قندی فیه

مذوقی محموله اجزا و ناریه و هنوز عددی غیر معینه صمبه ایله کزلك غاز ضنه قورنده اورا وادوات ساره برنسیله جیتقا طبعی ترکیب اولریندن
بوزری جیتقا طبعی طویخانه عامده لندن مواریتلکسه و مذکور خانه و خون تحت محافظه آدرلسه اولریندن و نتیجه نك عضی ضعیف
بولندی معروضه

عریفه و ضو سانه صدارتیه ایله راخیدننه متعیننه ۷ تا ۱۰ تا یخیه
یا زیلان روزهای صحتیه

صمبه ایله عملی ایله کی اولجه صمد اولان اسکندره سوزده لک قه تک فابریقه صابطه جی بلوی مذکور فابریقه ده بولان طاقم آلات
وادواتی طویخانه عموم دن رسماً جلب ایلسه اولرین فیه مقبله یکان یکان معاینه و قیسه اولر و صمبه لک مذکور فابریقه ده
اعمالی ایله کی فابریقه ایلسه اولر باب ده اعطایه کدی رسمی راپور و ذینده محرر ضبطک بر صورت لفا تقدیم قلمسه و ضمه و طایفه

مورین فیه طیفن نظم و اعطا اولان راپور ایله ذینده محرر ضبط صحتیه

آلیمینه امر اوزرینه بر جمعه کونی ساعت اولان راده لنده اسکندره سوزده لک اولجه صمبه ایله عملی ایله کی بیان اولان میقایل
وسرکزک دوکم فابریقه سنه کدک اجرا ایتمک ترقیقات فیه و معاینه ده صمبه ایله عملی ایتمک ایدیلان ایکی عدد ماهیه بولس
و برعد صمبه طبعی و برعد معاینه یوتقه سی و اون عدد اوفاقه صمون و صمبه لک طبعی ایکنی طویخانه ایتمک اوزره مقعبه که
آلنده کوریل و صمبه قویله طویخانه ایلمدن ازطس و یوویس اتیمه اولر تحت و اشیا نك خانه سندن صمبه لک یانندن
جیتقا یغی سونلر و ضبطه نظارتده طیفنه لانه ایریلر دوکم یاریمه لیک عینی یعنی او معدن و صمبه دن تیمور یاریمه لیک طویخانه
سورطورایدن اوداته نظراً صمبه لک بوفابریقه ده اعمالی و لایقنه فابریقه قالمی یعنی سیه استور راپور نظم و اعطا قلمسه ۱۰ تا ۱۲

فابریقه مذکور دوکم جه استازین	فابریقه مذکور دوکم جه استازین	زیتون برونی فابریقه کیم یوننده دوکم جه
ویدی قله ده حاجی صیه اعلا محکمه	ویدی قله ده حاجی صیه اعلا محکمه	قول اغای
مسکندن احمد دهم	مسکندن احمد دهم	صیه
اسماعیل	اسماعیل	
مورخاً دهم اودا قولک ایچنه صمبه نك یووسی عیناً شاهد ایریلوب بر صورت ضایحه ایله الحس و شواهدی صمد شیره برافتمشه		
اسماعیل	احمد دهم	صیه

حضرت صدرتھیں وراخند نقد تہجید ۶ ۱۲۱۶ تا ۱۲۱۷ یا زیلا روزی صورت

فدا شدن فائولہ و استیان نام شخصوں خانہ لندہ اخفا ایڈکری اوارایتہ کی صمدہ ورہ و ولور و فٹنک و سارہ دن طوی
تویات اجاسی محون و قومان ایجاب ایڈرہ مہور لہ بالذقیہ اسکادہ کوند رلکری دینچک روزی کتہ ایملہ عہد و لکشدی
برزدن فائولک خانہ سبغی سند و دیوارہ لندہ صابون قالی شکستہ سڈ و مدور الی کہ جمعاً اون دستہ صمدہ و مختلف
صمدن دستہ عدورہ و ولور و طاقم اورا و لہ ایڈی و تویاتہ دوام و لکشدہ برلذقیہ معدودہ

حضرت صدرتھیں وراخند نقد تہجید ۶ ۱۲۱۶ تا ۱۲۱۷ یا زیلا روزی صورت

سایہ مرقیہ جاب یا تھیدہ در دستا و لند قری دینچک عہد اون صمدہ ورہ و ولور لند بقہ قریہ و ساسندہ تحت توقیف
و استجواب بولان استیانک اوری اوزینہ اسکادہ کی خانہ سبغی صابون قالی شکستہ سڈ و مدور اون کہ جمعاً اون سہ عدد
صمدہ ایملہ اون بری رہ و ولور و بر قما و سب یوزقد رہ و ولور فٹنکی و بر مقدار دینامیت طوزی طرا تھیدہ و بولر لکشدی
اولینہ و ہورم در دستا و لند معدودہ المقدار صمدہ لرسکوز غولخانہ سبغی تحت محافظہ یا لند بندن بوزن مہور
ایملہ طریخانہ عمیہ یا نقلی سمدی بانڈک شیرتھیدہ یا استعارہ سبغی معدودہ

عریضہ و حضرت صدرتھیں ایملہ وراخند نقد تہجید ۷ ۱۲۱۶ تا ۱۲۱۷ یا زیلا

یا زیلا روزی صورت

اسکادہ رہ سکندہ طاق قریہ فابریقہ اعمال و ہور رہ کی خانہ لندہ اخفا اولغوب بلقی اصیلہ بزر در دستا و لند کی
عہد قلمی و لہ صمدہ لند طویلی اجاسہ سارعتا و لند تحقیقات استنطاقہ تیوہ سن اول رہ و لکشدی نظارتہ کوزین
مہورین منضمہ معریہ بلک اوغندہ قارنا و ل جادہ منہ استقوی قادیک خانہ منہ اجاقلان تویاتہ برعدہ صمدہ طیباسی
واون ایملہ دستہ رہ و ولور فٹنکی و صمدہ لہ نقلہ منضمہ ضدی و سبغی طرا تھیدہ کی مذکور خانہ نک زمیہ قاتندہ اوزری
طویرا قلمہ اور تہسہ برغون کشف اوزری در وندہ اوزری قالی سولی تخمیناً اون سبغی شرقیہ لک الی عدہ صمدہ ایملہ ایملہ

افاده لایک التمه روفیاتی سرجمانی موسیویموف طرفند موافقت اولدیغه دایر صوبه علمیدن کون ریلاجه اوزرینه بر قاج کوندر
مور کوندر یوزلر بر کون یارین جوابله کچند یز لایکی کبی بوکون دستخطو مدحت بلک اعزام اولمیشلر جیم لک اغد و نایر علیه
کند و لک افاده ویرک غید مقدر اولدیغدن بجه جواب ویرلسه ورو حاله و مستطفاک حیاتنه نظراً مرقوملک افاده لایر لایستلرکی
و بر قاج کون صدره موسیویموفک تیرتیله بوزک تبدیل هوایه اهیملرندن بجه بورادن آشور لایستلرکی مضمون بولمیش اولدیغی معروضه

مقام ساری صدارتیله راضی نظره بجه ۴۱۴
باز بیلان تذکره صورتیدر

بوکون ده دیپلمات لیمانندن وارنه پیره غلوسه متوجه حرکتایدن انکله یونان کوجی ایالتا و یوزلرله سفارات اجنبیه
طرفند دمت یوزا و تونیزند ارشی سووه اعزام اولوب ضابطه قطعاً معلولات و یلا صوره اولدیغه و تبعه قطعیدن بولان ارشید حقنه
سفارات اجنبیه نکه شدله کومترکی اولیغی حمایتیه انضمام ایدن واصل و قورعه دولیه به توافقه تمیان بولمیشده یونکه بوزلمیاند ضابطه نکه
التحقیقات تعقیب اتمک اولیغی بر هیوه اشخاص مفدت اختصاص بولمیشدن طو لای ضابطه ی صحیحاً مکتوبات اینه بر اقمقده
و انزال اولان بونجه مساعی کمره سرقالمقده اولدیغه بنار باب عالییه حایر عاقل بولورده بومعهله به نکایت ویردیرلی موقی رای ساری
جناب صدارتیه راضی نظره

مقام ساری صدارتیله راضی نظره بجه ۴۱۴
باز بیلان تذکره صورتیدر

ارشی انارشیستدی حقنه دولان تحقیقات کوی اهیتمه جاری اولوب فایدن بوکون ده در دستایر لایک و ایران لک اوعاش بولان
فراکول نام شخص ارانه ایله جکی بر باغچه اون بسه قد ر ضمه و اون بر قدره ره دولور و فدا لای بولک پاشا اولوب سوقوف بولان
و خانیه باغچه اون بسه ضمه بولمیش اولار استیان نام شخص ده خانه سنک ارانه ایله جکی محله اون الی ضمه و اون بسه قدره دولور
و فنانک و دروننده نه اولدیغی بلدی بونکه اخفا ایدکی اقرار اتمدینه بنار مرقومان ایجاب ایدن کورده لایضه اسکدره کوندر لک
و حاصل اولدیغی نتیجه نکه بعضی طبعی بولدیغی معروضه

بوتل برینه مسلمانده قورولانده عقیق بولماز هم ده سور تائی بولسا اولور دیمیه اولیغ مستحبات موقوفه دند
مع هذا بوی تسویقات بدخواهان و تعصب را نیز و فراتر از کفر نه درار اولا محذوره مقابل سترمانتنجه و سائر مناسبتیه
بوی صمیمی بوی استخارم این اصناف فراتر از استخارنده کی محذوردن و بوتل خد متنی کوره حاکم مسکننده راه سلام و رومردن
یک هیرو آدرم بولمخند نه بکله معتد خصومه و غیره سیمیه راه دوریه و صایا و تجارت نظارتی دارم بولان تجارت اوله
واسطه سیمیه ده تجاره اولور اخطارات اوستا سیمیه مقصد کفایت ایمی بوی مظهر انوار اصابت و کرامت مجرد داده و طاه
جیل و نعت بنت اعظمه در اول جفک عرصه و بیان جرات ابرم

ما یه همیون جانب مولا با کینه جیمیه حضور من صدایه
۸۸ و صحرای آبخیه باز بیا روزی صورتی

بلک اوغلی متصرفند سمدی آنان و جانب نظر وقت بولان تذکرک بر صورتی مربوط عرصه و تقدیم قندی موسیو محمولک
هذه مقصده منی الی بر بولر که حرطانی اول و فو عرصه اول یعنی اوزره داره نزاکتی تجاوز اتمیه و تدبیر و اجرات ضابطی حقیقه
استطال اتمیک بولنده نظراً موسیو لک حرطات واقعیه نه کفایت و بر بر لسی لزوم با علی یا زلس اول یعنی معروضه

عرضه و حضور من صدایه جیمیه باز بیا روزی صورتی

رویه و یورینه التجا این ارضیدن وقوع بر لا را معتاد و زرنه بورام عاکه صمیمی اولانر طیار و حقیق لوه اوزره ضابطه هر دور
تجرات معاومات غایله ایفا ایدکی عالم رویه غایت موری طرفدن هیچ بر عروه موفقه اوله به حجه صحت طیار و حقیق بر لا ارضیک
یا نه بر روی عسکری رفیه ایدیک دائره ضابطه یا کوند لر مری و بر معمله نلک ارضیده نه درجه ده جرات ویره هکی و هالی اسلایم
نصل تأیید و حیرله تقی ایدکی محتاج عرصه و ایضاح اولیغی و زکرا و انان روی عسکری بوراد که حسن صحتله دفع ایدکی معروضه

ما یه همیون مولا طایبانی عطف و صحت بلک افندی خفیه ۹۹ آبخیه باز بیا عرضه صورتی

بانقده تحتله ایقاع شومیه و خندله جرات این آنا نیستند و مجرداً رویه خسته خانه نقد ایلس اولان بر شخصک موزار لیه

اولی برزادہ برنان دیکر روئے زمینک جو آفرین تزیین المسیر بولند یعنی و بوجہ بالوجہ جہید قدرت اور بقضہ بنا
باعتبار عیون برابره برترید مؤثر اتحادی مخصوصه

ما به همیون معلوم: با من به همیون ۵۰ و همیون ۲۱ تا نیمه یازده
عوضه صورتی -

حادثه مندرج در موطا کرک نظراً و کرک عدم انبیه بنابر حسب و توقیف ایدیه از فیض الرحمن سعادت رحمت ربکم توالی
ایده را مقصدی حد مفردی و آداب تراکمی تجارزه انجمله برابر معلات ضابطه ی ده مضرب و اسکان و سیه معالی و ایه خاب
خدا فیضیه بر نیرایم در درجه تشکلات و قویست در تحقیقات و تحقیقات ایه استفای المکرم بر نموده بنابر بعداً و اولی بعد
اولاً از فیض الرحمن و ایه ی ربکم افادات و ایه ی مقابل خارجیه نظارت و ایه ی ربکم تبلیغ و تفصیلی ربکم اولی و اسکن
مقدّمه بر ربکم تقبلی ترصیه و اسفار اولی بعداً بر ایه ی ربکم مفروضه

۶، رقصہٴ آنا بخند یا زبیر و رضہ صحت۔

تجارت جنبه معارفه لایزال و بانفاد استخدا و موجب حاکمیت معلوم در طور مملکتدین دفع ایکنه اولاً ارضی صحای و بیکدیگر یرینه
و طایفه آلفه اولیغی موثراً مستخدم اولاً و نه بر حاکم و طایفه در بر حاکم استخاص مکه جکنه و بوزن و خست و فراخ و استعداد
طبیعی درین بر ما بر مستقله تبعسندن اولیغی نظر براده مکتدی شایان وقت کور نزدیک عرصه های کای عالی جناب صاحبان ندی قفسه
اولیغی در بوابه ضابطه اولاً و خطایک عقبه سنیه و نعمت بنت اعظمی در عرصه و استعاری عقد و شرف و در اولیغی با کاتب
بلک قولدی طرفدن باتر کوه خصوصیه تبیع مویدان - اده سنیه جناب خاندان قهری کمان نظام ایه تقی اولدی بو کتب صحیح سندی
در کل برین اولدن بر و بعضه غایب و املا محدود جاریه - حتی و ریونی یا سا قولدند کور لیک کوند اعتباراً بلک عقبه لایک او سنیه بر
خودات او نور عقده موده حکمی المسایری - حادثه در مکتب در خودات استخدا امه زاید ایدور - معافیه بو کتب و سفارت
اجنبه تر میزند بر بعضه مقصدان تشویقاتی اولیغی بریرید - حتی سفارت تر میزند برینک ارضی صحای و یکدیگر سوپور سکر

بک اوغلی ندره ننگه ۱۹ لایحه ای که تا بخوبی یازید و گفتند اقرار جوابی
صحت -

و یہ فاتحانہ سے کہ اس خاصہ حق پر اعتقاد یا زلبہ فی دوزخ باب عالمی برقرار و بر لب کہ نظر برجہ پستی دگر یہ چکندن ہونے متبعہ
حق عید دن ایسے لہرے غمخیزی

حضرت جناب صدر المتعالیہ ۱۹ مسئلہ تا غیبہ یا ربو تعذافا صوبہ۔

رویه فارتی رجحانی نزدیک به کعبه رو به فارتی خا نیزه بوز قد رخدمه اولیغدن هم دولت عیدک راحتی و هم ده کند و لایک
 راحتی ایچون برکیوروس قویا نیزه دیورنه اغلام ابد ه جلدی و انای اغلامه دیلیک موری بولند ییلسی یان ییلمکندن بجله
 ایجاب اید محاله ییملک بک اوغلی متصرفند با تغراف اشعار واستفسار اولمنده و شخص مرقوم حقن باب عالیجه برقرار
 اتحاد و تبلیغ اولمقد فیه نظارتجه برستی یا ایدیه جیه مرغه قرار دن اول نقله ثبت اولغور / منع ایلدی جوباً تبلیغ ایلده اولدیغ
 حاله سیده متصرفیتش ایلر دن لاله تغافده اشخاص مرقوم به عسکر رفیع اولمقد افر کند و عسکر اید و ایدیک ایلر اولغنی رجحان
 فواید عالم بر ایدر ایلر بیان ایلیمسوز رینه کند و عسکر ایلر کو تو ریمجه ده بر اولغونسلرجه هیکلار لطفدن / عسکر کتله ایل
 اغلامی مناسب کور لرکندن و صبی سادده ها فر اولدیغی حاله چار و ناچار عسکر کتله و یولیس و ژاندرم کونر لرکی انبار اولدیغی
 معوضه

حضرت امام رضا علیہ السلام، ۲۱۴ھ، ۵ شعبان، تاریخ روز ولادت

ممالك متطهره و ارضها مستقیماً طرفند از غیر لغویم { هر سوا لیدیم { و چراغ آتشی { طرز زنده ایقاع ایدید از انواع جنایات که مرتب
و موسسری رویه ارضید از لوب حتی کوندره خنجر و قویه سنگ آتشی و بعضی دخی تفصیلاً رخصیدندن ركب اولنه در رویه
ارضید بورا و سفارتیه استناداً هر در لوفتویقات و تحریقات اختلاف طارانه و بعضی ضابطه چه بوزن اسباب مدخله دن طوفا
بله در لوفتکلات ابله ظاهره حیتاریدان ببله موسیو سیموف طرفندن وقوع بولا طلب و اضرار اوزرینه مجازاة قانونیدن قوانین

بر کجوه روسه قویایزی و دپورینه اغلام ابرج جکری وائای اغلامده یولیا موریه بولنسی بیان ایلمسه و خله نه یولده معمله اولمسه
لازم کله جکله سرعت ایله معوضه -

طرف ساسی مدار تیفهیم ۱۹ لکسور ۱۲ تاریخیه
جوابا یازیرا تغذایام معوضه -

سفارت رجمانی عدم ایست و بر طرفدن ده محبات کومته دن طوغیردن طوغیری کند و یولیا موریه اوردا واصل قیام کوزر ملک
ایستورر مقدار لی متفاوت اولوب روسیه رجمان موسیقیمونک طوغیردن طوغیری سوره تملک ایستیک ایستیک مقدار یوزده قیسم
اولدین و بوزلک ایچده انقشیه مدخل اولوب اولدین قیسم معلوم کلمه جملی و تو ایچیدرک عدم ایستیک براده ایستیک
ایستیک و بوقولدن اکثری تشکات ساری در مدخل اولوب طوغیری بولنسه نظراً کند و لایه قانوناً بر معمله ایفا اولدین جملی
ایست و ضحایه یولیه جکی معوضه -

ملک اوغلی منفعل جوابا یازیرا ۱۹ لکسور ۱۲ تاریخیه تغذایام معوضه -

روسیه سفارتخانه روس کی خدمت حقنه باب عالیجه برقرار اتحاد و طرفه برام اولمده نظارت برشی یولیه بنا بر عیبه وارد اول
نقله تشکات اولوب منع ایلمی

ملک اوغلی منفعل نالن ۱۹ لکسور ۱۲ تاریخیه تغذایام معوضه -

روسیه سفارتخانه بولان بوزقد خدمت سارمیدن روس قویایزی و دپورلینه اغلامی و یاندریه عساکر هانه ترفیق روس قیسمانی
مدان ایستیکدن اولوب معمله نکل و جکله ایستیکدن ایستیکدن ایستیکدن و رجمانده امدارده قیسم
بات ایله همان سمدی ندریه عساکر هانه ترفیق اولمده و ابرج اغلامی بیان ایستیکدن باجوریه روس سفارتخانه عساکر هانه و رجمان
دپورلینه اغلام قیسمه و حیدر شاده کورایلس در قیسمه و بولنسه اولمده بوزلک دکرده امدار قیسمه و بولنسه قیسمه
بولنسی کله ایستیکه و معوضه ابرج

حضراتی صدر فیضیه ۱۹ لکھنؤ تا بحبلہ یازملاؤ زندہ صوبہ

بانتقدہ قلاؤ اون دستار منی اولہ چنگ خدمت منہ جیقا رہیہ امر بقایہ کونہ رستی نونہ دارہ سی تکلیف ایملک داولہ حد اسر
ممکنہ نہ کونہ طریقی استعالیملک اولیغی بنالہ سونہ چنگ ضابطہ نظارتی التسلط اولہ جاسی حقفہ وقوع برلا عرصہ وانشاء
کلتہ از م اوز رہنہ مرقومہ ایضا درون اولہ قوی استقامت بانتقدہ دخول امتحان بونہ مدبریک بونہ بنی نقدہ جیقا ریفہ ثبت
امتحان کوشمیلہ سربستہ ممکنہ نہ اغراضی ہائے اولیہ جہنہ اصولی دانشہ حقدہ تحقیقاتی نونہ جواسہ حقفہ مشورہ راولیہ
ماہیہ ہیون مصلحہ بایکہ جہنہ برونہ تکرر خصوصہ بیخ اولان دارہ سببہ حقیقتی شاکہ کمد تعظیم الہ تعالیٰ و احباب
وصفت بونی احباب تیرہ چکی خیر امر و فرمان ہیون جناب خدقہی عیہ اصابت و محصور کانت بولمنی اولیہ انجہ روزی کونہ شخص
ظنونہ ی جلیہ ہیون کونہ ریون مکرر و مسہیلہ بونہ نظون یا متکلم صفتیلہ ضابطہ تسلیم یاریم جہلہی ولمان وایورہ اربابا
امریقایہ کونہ طریقی و نہایت اصل اتعاق صارہ خدمت یزدون یا کد کوشمیلہ با استجاب کند وایورہ عادیہ مرفقتہ ی جہلہی
بابا ذکر اولان سببہ کی یارک امتدادی برونہ بخیر ی قندی دیگر اور عار و نشان برابر نہ اولیغی حال دامت نظارتہ
نزد کارانہ مکرر اولک افادہ رینی تکرر و نقطہ دارہ اربابہ ببار فضلہ اولہ روزہ بونہ حقدہ نظون یا متکلم صفتیلہ معاملہ یاریم
مربوط عار و نشان سفارتہ راجعہ شایانہ چکی یا بخیر ی قندی افادہ تمیلہ یاریم کوشمیلہ یا کد کوشمیلہ برونہ برونہ اولہ
سوزہ نہایت ویریلک عودت تیرہ و قودی لونہ بانتقدہ مستخدمین عدم اسیت بنالہ خدمت منہ جیقا یزدون دہ ضابطہ
تسلیم یاریم وایورہ اکابا ممالک اجیدیہ کونہ رملک استقلی کی رویہ سفارتہ بونہ یوزدہ راضی خدمت یزدونہ عیہ معاملہ
اجرا یلشد - معذات مفسد نظارتہ خدمت یزدون ضابطہ جہنہ تحلی و شرف بونہ زمینلک تبعہ حقدہ عدون اولہ قوی
ضابطہ تسلیم یاریم کونہ بقہ محافظہ التسلط اولہ ممکنہ نہ اغراضی اولسون مرفقتہ یاریم دہ اجنبی وایورہ اربابا اجنبی ممالک
اغراضی و بومعاملہ نک جسدہ طرفہ بویجہ جواسی خصوصہ امر رایلند مقصد نہ اولیغی کلید مدیغدن واعر و نشان یلہ
یا بخیر ی قندی یاریم نزد کارانہ مکرر جہلہن کرک بانتقدہ مستخدم و مفسدہ خدمتہ نظون بونہ زمینلک اما کونہ سارہ اجیدیہ
برسوب ممالک اجیدیہ کونہ قوسی مصرأ طلب اولان سار زمینلک حقدہ اولہ جومعاملہ نک عرصہ و استیدانہ ماسرعت قندی اولیہ

بلک اوغنی منصرفند آنان ۱۹ لکھنؤ تا بحبلہ یازملاؤ زندہ صوبہ

سمدی رویہ ترجمانی نزد کارانہ مکرر رویہ سفارتہ بونہ یوزدہ خدمت اولیغدن هم وقعید نک راضی و هم دہ کند وایورہ راضی

اجاسان ترنگه عواریس و هاجیک حادته اخیره دن بر قایح کون اول برهوال صا طس او توز قوه قدره و ولور له غاز
 صد رفته موضوع صمبه بی کنی خانه منه کتور به و متعاقباً به بولی قلمیر به کند و لری معلوم و لاری صمبه طامس اول قری قرار
 اتمسکه ترنگه عواریس و در دستای به اجماعان استطاقند مذکور صمبه لرون هر طرف توزیع اولدنی کی اسکا ر جته بران
 خنیا قویه خا فواینه دخی توزیع ایلک اوزره قیه نلک میسی ترنگه اغیار قوه صمبه بر قایح یوزره و ولور شکی و او توز قدره و ولور
 با علم و خبر کند و قسیم و بر او قدر صمبه بی دخی اسکا ر افسیدن بعضی به توزیع ایلدنی و بوزدن کیم قدر صمبه و ایلدنی و ولور
 قویه صمبه کور یازم اوزر به بالستد ارسوز جازند ساکن و طوقا قویه منه صمبه قویه صمبه استیانک خانه سیک ریلور یخند
 اخفا اولدنی و ایا فیاد استعمای اتمس اولدنی صمبه لرسوزده بک قوسی جازند و و که صمبه قویه نلک فایر قیه منه و غلی متعاقباً
 سرکد طرفدن و مت نوع اولم اوزره الی بوزد اعمال ایلد و بک او غند و بر حمله نقل ایلد اولوزره ایا فیاده تقسیم اولدنی
 اقرار اتمس و اسکا ر جته کی صمبه لری ایا فیاد و در دستای یون سمدی لازم کلا و لری اغام اولدنی کی تحقیقات تقصیر
 کمال کیم ایلد و اتمس بر لسته اولدنی معوضه

مضامین حدایق ایلد و اخذ قیه متعاقباً و لری ایا فیاده
 باز بدون تدریس صورتید

حادته اخیره ده ارضی ایا فیادی طرفدن استعمای اولان صمبه لری اسکا رده سوزده ن قوه نلک فایر قیه منه و قسیمی
 او جوارده کی خانه لری اخفا اولدنی صمبه ج خد اوزره وون کیمی اوجا تویات اتمس اسکا ر جته صورت مخصوصه کون و لری
 و زنه کتا زله عواریس و لری صمبه لری اوجا تویات و تحقیقات و مفید لری استیانک خانه سیک کور کی طوقا
 اولان عدد صمبه و طوقا زره و ولور و بر صمبه لری قسیم و بر صمبه لری و اوزره صمبه حادی بک قویه
 طوقا اتمس صمبه و سوز قوه غولخانه منه نقل اولوزره و در قسیم استیانک ایلد براب مذکور فایر قیه نلک صمبه قویه و اغیار ایلد
 و در دستای لری اوجا تویات و تحقیقات ایلد بر لسته و مذکور صمبه لری علی و حواله و ازلان قوه غولخانه و لری همان سمدی
 طوقا خانه عواریس نقلی صمبه ایا فیاد اتمس و لری صمبه لری اتمس و لری صمبه لری اتمس و لری صمبه لری اتمس

[illegible]

حضرت صاحب مدارق رحمہ اللہ راخبرند کہ حضرت علی
ع و آلہ کرام انا بچہ کوند ریلواری و زنی موید

کینه و نفقه بالتخصص حرکات اختلال طارئة بر جرات ابرن ارضی انار شستنی و سعادت خفیا کتوسه و بونکو کمار عودت ایتسه اول
وقیرانند ناعدا بالمسببه طائفه سائر می رسند در مرکب بر لنان انگیز باز بر سه آلتش {مشتوف} نام اجنبی و ایوری بواقتم مسعت
اون برده بر سفیده موصفا سعادت یمانند ن فک لکرا ایسی و کرم مذکور و ایور بر راده بولند یعنی مدتی بتدبیر تحت نظر رده
طوتید و اجزاء ناریه دشمن مضربه چقار مننه قطعاً بدان دامغان بر اعلى سوره کدر ماهه صادق بر لنان اسکندر السو حل
عثمانیه نك صجات خالسه چقار مننه و زره بعضه فسد و اجزاء ناریه بی جهل اولسی و صحت محو طات قویه دن بر مننه اولر یقین
ناقل ایضا و او تو بو و ایور ک و بر قویانه منسوب سائر و ایور لک یا کز بو دفعه دکل بعدا هدا ایلیه جلدی سفدر نده با لاطراف
الذام تر صدات و اتحاد تقیفات اولسی ضحیف سوا حده بر لنان و یات شاهانه و الویه تغافل کشیج ایلدیکی معدومده

مضمر اسمی جناب صدر شریف علیہ راخبر نقد متعلقہ
۴ ۱۲۱۱ تا ۱۲۱۲ یا ۱۲۱۳ روزی صورتیہ۔

سایه توقیاتی که جناب خلد قریه و حمید و لر حقنه و شمدیک استوصای اولیاء تحقیقات بر وجه زیر بیان اولور
 حادثه اخیر در داری قریه سی طرفین ارباب و در توزیع اولان حمید و استخوان طاعنه تجارندن استوارده و سلسله و ساکن عوایس
 قور و نیانک خانه کتوریلرک اورادون توزیع ایلس اولیغی خلد الزور و مرقوم در دست اولورده تحت توقیف و استجوابه التمس اید
 مرقوم در ام این تحقیقات استظافه منته کدر و منک بسره سنه دن برو خدقنه و بلوب یا ندن دفع اتمسه اولیغی حمزاره ک نامنده ارمیک

الحمد لله رب العالمين وقرع بوق اسفاره عطفاً طيف ذوى سرعدين بالقديم توبيع جبرئيل تذكير اوزربنه انقده وبار
اجابايدن ولايتده تعلقات لازم اجرا و بوبابده تحقيقات مدار اولعه اوزره تذكير منكم صورتى ۱۲۱ محرم ۱۲۱۰ تا ريخته
صوبه على آصفه زرينه اسرافقه ايدى بولكه مرفعا لذكر انقده ولايتدن لانا جواب نامه ديوتونده نظره مکتوبه کوندرن
نحاس شرکت فاديسه مکتوبه و مکتوبه مخيمى کوبه مريضيان اولوبه کچده عونه سيله در دست اولوزده تحت توقیف المني و نامه باره
طبيب ايدى کوجک حسن مقول هولونک رفیقندن موبه کورک جراسيد محکوم و موقوف اولوبه مرقوم مريضيان ايجى آي مقدم
الکله قونسلو سلفده او تونولماقلى حاوی برتغاف يا زسهر کسيه ايتد بکنسرين سولس و يوتده کوندر سله اولوبه و حسن ايله
رفيقدنک موبه اون بئرسنه کورک جراسيله محکوم اولوبه کچي مريضيان و رفيقدنک رضائيتا غرض ايله محکوم ايديله جلدن کچي
محکم مريضينه و يزلک اوزره زيتونن قوطيب ايتي برنوع فوادي ريحليه عدا و ليد چکي و باره کوندر ليد ايسه جيان غري تزلک ده اخفته
مجتب ايدى و درک هولونک رفيقدي و يديده کند و ليد اولعه لازم کلاجه و مرو و تذكير سيله ستمديه قد ريسواسر کيدن ارضيد
بسر نفدن علامته اولوبه حاوی ستميه لا ارضيدن اولوبه افاده و بازار اولمس اولغله تريع معانات قوس سونغ و ايله بيان حاله
ايتدار ايدلى

حضرت جناب صدرت الشريفة
روزنامه صورتيد

قدسه قائماتک اوزره کچده داره مخصوصه نک کريه نام و ايريله کوندر سله و لا ساويرنى بطريقى زير ليا نك دون ساعت کزده
يا فويه اصل و وراده کى ارضي مستيرينه نازل اولوزده بعض قدسه غرضت ايله چکي محلى و ليدى قوس ستر کندن ستمدى لانا تعاف قائم
معرضه

مايه هم چون سلطان باکيه جيسيله طرف سامى صدرت الشريفة
و راجه نظامتک ۱۲۱۰ تا ريخته يازيلان
عريضه و روزنامه صورتيد

کچي حادته ده ارضي باينا ديك آتقلى خميده و ره و ده لور لورون بر حويه هاى اسلاميه نك سهر و جوج اولوزده مصلقات و رفقائى قيرله

ماہنامہ ہدیوں کا سکہ چھپکے پہلے حضورؐ نے جناب صدر انجمن کے ۲۱ اگست ۱۹۴۰ء کو فرمایا

کونند، آقا عریضه صورتید۔

رویه انکته و خانر سفارتی یو دیگر سفارتله ارضی ایستفاسی طرفدن ستمدی بر روطه کونیز یوبه بر روطه ده یقیبه اولان
ساعت قدر ارضیدک ارضیه سفار ایلکله ارضیه ایقاع شومیه ایلجهکی مصرح اولدیفی خانر معنوی طرفدن بر ذاته غایت مجتهدانه
اولدیه بیان ایلدیکی موتوفا استیخار اولدیفی و سفارتخانه لرد بر لاند کندی کیدی عسکری اوند یکنه نشتن بکون صباحدن بر و
آرتیر لیفی رضی خدایه ستمده بلک اوغلی متصرفلندن لاند روز لاند مستبان اولسور و قوتیه ایلد سفارتله بومالده بر روطه
کوندر لیدی جا کار لاند و شقه خدایه اولدیفی معوضه

حضرت صاحب دارالترجمہ اور داؤد نقشبندی علیہ السلام ۲۱؎ تا ۲۱؎

آبرو آبرو مازلا ژو رند صورتی

ارضی حادثہ اخیرہ سخی ایقاع بہرہ کرطاسنا قصاعان { ماضیہ کی قوتہ نک مرکز قلیں اولیٰ یعنی کہ موسیٰ رضی تفسیدہ نشروان
ارضاعانغ غازی محمدری سجون خوموف بولنیفی و بورادہ برلان رویہ شجیاندا بر مقشوف نام وایر قلیئی تشات مسادہ نک
واسطہ ترجلہ سی و لقلی و تفسیدہ نشروان مذکور غزاتہ نک صاحبانیا زی ایقار او خاسیان { کرطاسنا قصاعان } قوتہ نک
روہانند بولنیفی و مذکور قوتہ نک دارندہ بونک بر شعبہ ماسیاید کی کی اود ساد ایقاع اختلالی چون کی بر قوتہ شکله
باشد یعنی تحقیقات واسطیلات مخصوصہ دن اولہ روہ بونر حقنہ معال لازم اجراسی دائرہ ضعیفہ بدو قسایر روہ سفارتی
اجنی بر صبا موسوی قوفہ انادہ قلیفیہ معوضہ

راخید نظامت حبیبیہ داراولان ۲۱ لاہور ۱۳۱۰ تا ریخ والی یوز او نوں سکڑ

نمودی تزکینا صورتیہ

زیرِ ناله و فغانِ قیصریه در کلاه بختیاریه سیواس اتحاد قومیته مریدان زیتون عذارینه و رودارین دیدار مکتوبه عند حاجت در محله

خاکسوی ارضی کعبه مکنته بکوته جرفندان توبانه بسر عجمده واون برره و دلوایده ای یوزمه نشتک ظهرا تیری و توبانه دوم ارضیه
عصه ایشیه ستمدی بر عجمده ده ظهرا یوزم رک مجموعی التیه بالغ اوس و اونه توبان ایشیه بر نسه ارضیه معوضه

حضرت امامی جناب صدر تہذیبی ایمہ داؤد نقیہ علیہ السلام یازید و زہرا صویرتہ -
۹ = ۱۲

[illegible]

حضرت مولانا عبدالرشید صاحب ۲۰ اکتوبر ۱۳۱۷ء تا خیلہ باز جلاؤں کو تحریر کیا۔

بلک اوغلی بولمیش بئری محمد الدجی دایه بئریه نطیفات مدبری غیر بکدار بوجیه سلطانن بریکیشی وایچی بولسی قومی بیری و بئز اندام
بوز باشی برون قاسم شایه کیدرن بکی عیشمه ده واقع ارمی کلبه سنک خوزله شهر بخدی و بعضه خانه لرغوی اولمشه کلبه اولمشه
ظهور این سحایان ناه ارمی حریفه برون بر سر بر بقیه طیانج و بر بچاره بلی بواج مکتوب و طاقم بکنده اوزار و بر قاجار شسته
اخراج دین شسته شی بولمیش و تحقیقات و بختانه دوام اولمیشی معوضه

بابیہ شریفہ جناب مولانا سید محمد حسین یازجہ ۱۷ ص ۱۲۱۴ تاریخ
عرفہ ص ۲۱۵

دو کرمی دقتاً آنک اصولی فاضل و جلیل است که خازن غنای غنی و زیاده را بر عهد و عهدیه در آن بعضی اوقات حادی استاجل و بعضی مدد کند
سمعی انسان و در آن غنای نقدی حاصل نمیکرد و بر عهد و عهدیه و حاصل نموده اموال بنابر و احتیاطاً تحیات لازم و اجرائیه دوم اولیفته
مذکور عهد و آنک نتایج و ثمره ظهور اربع جلد سائر عهد و در برابر طوفاً عامه که کون در آنک و مشیرت حیدر و اول وقت علی و اصول مأمور
طلب و نموده اوزر و ستمی آنک بر مناسب محله و حفظ ابرار و ابدی معروض

حضرت سید محمد رفیع علیہ السلامات امامت حیدر
کونز رلاؤ ورنہ دوزخ کے صعد ہے۔

ارضی ای باب اختلاف مخصوص اولی و از زره زیر تو ای غنی فوجدی در رونه دینایت و منجه مملو غازی نگر ای وضع اول و زره بوزلک قدیس
دائر فریاده دینایت ادخال ایرلکه اولی غنی خدائیه از زره بوزلک دینایت ادخال ایرلکه اولی غنی خدائیه از زره بوزلک دینایت ادخال ایرلکه
و ایضا و منجه دینایت و ممالک ممالک ایضا و منجه دینایت و ممالک ممالک ایضا و منجه دینایت و ممالک ممالک ایضا و منجه دینایت و ممالک ممالک ایضا و منجه
امانت حکم ایضا و منجه دینایت و ممالک ممالک ایضا و منجه دینایت و ممالک ممالک ایضا و منجه دینایت و ممالک ممالک ایضا و منجه دینایت و ممالک ممالک ایضا و منجه

بایه فصول و فصول: با سید به حیدر
یا از لا عرضیه صورتی

دو که همه دقتانک اصولی فاشتر جوارند که خانه به باغی می باشد و در آن توئی آمده ای که یکی عرصه اولان و عرصه دوم بقدر فسادن عرصه
در دست اولان مفید مردادک محل منگورده کی خانه منی برونه اجا ایلا تحیاته بر عرصه ده ها طواریتیه و لیسه زانما تحت توقیف
و استجوابی بولان مر قویان بوبابره ده های داده ایضا حالت اندوه اما کوم اجرای حقوق انسانی بحاجت این نره اخطار اندیش در معافیه
ذکر اولان ای عرصه صحایه مرکز ان الحایم چون مکرر مخصوص کوز لیست منی طو بخانه عرصه شیرتیه عرصه اندیش و خط فرمان عالی بولنده و لیست

اجرای مقتضای حکم می یابند که ساعات مذکور در این کتاب که جای حاضر در کی باید و تقیقات حکمیه ضابطه یک صورتی در این صورتی
اولی تقیقات بحریه و ثانیه بحریه و ثالثه بحریه و رابعه بحریه و پنجمه بحریه و ششمه بحریه و هفتمه بحریه و هشتمه بحریه و نهمه بحریه و دهمه بحریه
نسبت قبول اتمیه حکم صورتی قبل المقدار و الاخذ کردن بشق بر واسطه تقیقه اولی یعنی کی لیما نه که کون کلید کردن و نقاط مختلفه ده توقف
این بونجه ای و پور و کیدن انشاص مضره و اشیا می شود و مقایسه می و از این بحریه ضابطه هر چند در لوتیریه تثبیت می رسد
چهل و نهمه اوزرینه برای ترصد بر این و پور یک آینه قدیمی بر قوس ضالی بولندیر لیس هر شیده اولی یعنی اوزرینه یک در لوتیریه احوال ایدیک
و عاری بر نظارت عادتاً ابود الله و پور یک آینه قدیمی رنگی و پور یک ضابطه مشکلی بر موقوفه بر اقامت کردن و نشوین و پور یک ارضی
تجاری او لا و قودانند ناکسته قد را ارضی بولان و پور یک اوزرینه لیما نه که کون کلید کردن و نقاط مختلفه ده توقف
سفارت این بولان محمد او کیدن توقف اید انشاص مضره و پور یک نفسی لیس می و قییه مقایسه می و ساندن خالی قاطامقه اولی
جزیره انضالی بحریه یک تأمیه مقصود یک در جوده بولندیر و اولی یعنی بر یکید احوال معروضه اوزرینه در جوده
روشنی که باطلی است اید یک شطایه خالی قاطامقه ستری به قد مقصود انضالی و تأمیه و اجانبه تثبیت ضابطه قاطامقه
احداث اید حکمیه مشکلاتی منع بحریه بر تیر لاف اتخاذا طامسه و انضالی بحریه بستون خدایان احوال معروضه الی الا دوام
اتخذ اولی طامسه ضابطه معالیم جاری بولان تقیقات انضالی و تأمیه اوزرینه و قاطامقه معروضه معروضه و دایمی
قول خدای بولندیر لیس و پور یک اوزرینه سیار برای استعمل کردن بر یک نشوین و اما ارضی و پور یک خفیه
اشیا و آدم الکوب مقایسه می وقت و اعتنا اید بر لکله باب عالمیه ده بر احوالی ضابطه معالیم قاطامقه سفارت کردن کو ستریکه کلکده
او لا مشکلاتی مانع و صورتی بر تیر و قاطامقه اوزرینه بشق بر شق خط اولی یعنی معروضه

مضمون صدر بخش ۱۸ فصل ۱۲۱ تا بخش ۱۲۲ یا زبلا زور نه صورتی

رو که در دقتانک صولی منتهی جوارنه طامسه خانه بی فخر من درون النوی بولندیر اوزرینه و پور یک فسادن حیه فرورنده در دستایر
مفید هر دادن محل منکرده که خانه من بو که اجاقان تیرانه فرورنده و پور یک فسادن حیه فرورنده در دستایر
بولندیر و زانما تحت توقیف استخوان بولان و قودانند بر بابیه ده هایدیه انضالی طلب اولی و اما کون کلید کردن و نقاط مختلفه ده توقف
اوزرینه و اجابا بندر تعلقات و لیس معروضه

اونجه فرار اين ارمنيدك صورت سرستانه ده عورتا بيج بلجدي .

اون برنج ارمني بولنجه محكوميداري ايجون غفومجوي .

اون بكنجه شرائط محوره نك اجراسنه نظامت ايجون ارمنستانك بون سترار نيك برنده اور و دول معظمه مرخصدن مركب بروقت قوميو ناك تعينج .

اشته بزم مطلوباتمر مقصده اير ملك ايجون هيج بر فدا لاقدن كبر و طور ميه جغز بوندن بويلم كند مزي هير برسوليدن وارسته عدايد رز . اختلاف مجموعده قربان كسجك اول ايجوني و يرليد ايجون ستمديدك مقصده عانه تا سفايد رز كرم بر براجون ياد تا سفايد ايسك كس فداك مجموعده ايجون خوصصي تا سفد مضند در اول جكمزي ملك اير بيلورز فقط حقوقه انسانيه مزي استحقاق ايد نجه دكسه ارمنيدك طهارت ايشك اول اول اختلاف برارمني قاطامنه قدر دولت عثمانيه بي تر كده

براقعه دوام ايج جكد .

{ طاسنا قصاغان نام ارمني خندون متحدرلر }
استانول مركز قوميته سي

مايه همون صوفه با سته بهيدج با عاينه ١٢١٤ تا يخله جوابا يازيد
عريضه صورند .

جماعت موسويه نك متقرب الحول اول ايد بون و بكيكوني متعاقب باير ايلر نه آيه روني اجرا ايج جكمدي تاده ارمني با فسادى طرفدن تجاوزده ميدان و ير ملك اوزره تعينات التامى حقه اقتضا ايد نره اجراققان بيلغانه دار وقوع بولا عوصده و سكار كترانه م اوز رنه ارمني استقيا نك بويد ايكده برده غايسه اجراسنه قيام تجدي ممكنك آييد رانجيني خندلا ايد هكند و جنود جناب عولنه نك ده داما سلام اتنده و ايايه اوز رنه بولندي ليني مستند اول جغه نك ابر حالك ماده نه قدر عير اوليفني معاملات سانه درجه ده سكال ايج جكي و ارسته ايضاح اولديفن استقياى مدقوضك معبد و مطابك كى موسساته و سائر تقاضا تجاوز ل ايقاع فساد ايج طامونه كفلا ايج جك صورته نه در لوت اير بيريه و جوي اتحادى ايجاب ايج جكك رسو اعده نه يولده احيانا ايد كك بولندي نيك موصفا عرصه عبا قلبي حقه مشور صادر اولوب ده ١٢١٤ تا يخله تذكرو مضمونه كمال اير بيلع جوي ريلان اراده سبه حقه خلافتي كمي تنظيم اير تقى اولدى و سعادته آييد ران و نصبا و تقديرا ايج ران اذهان مجموعده دهكون نام هم اولد قبه و على الخصوص ايات سادك

{ وارنده نسل اولان ایرا و ونه غنة سنك ايجي صحيفه سنك ترجمه سیر }

{ ملائنا قصاغان ارمنی قریه سی طرفند نسل اول حارثه اجدده سنك اول دیسارنده بولان سفای دول اچیدیه کوندریلان {
بیان نام نك ترجمه سیر

ترکیانك غدارلعه قایم و محاربه اوردا بیه بر و ستوایدن فقط حقیر بر و ستورک داعی صورتده رد اولنیر ترک حکومتی بزه
جواباً قان ایلر اهندا رایدی اوردا بولوشکی جنایت کوریه سکوت ایدی اوردا جلادی غدارلقدن منع ایتمه کونلعدا
بزم فغان و قهر عجزی منع حالیدی حقوقه انسانیه ضدک ردی ایلر بزه مقامت ایدیه فغان و فساد مری بزم قانغری اچیزه
برغروه ملی حیثیتی احایه قانقدی کنای قانغریله تقدیس اولان مطلوبا تکره شوماعتده مقدس استقامت تغییر ناقابل
عزم قویسی رفی التحامه ایدرک قوه خورقلاوه کوی قایستومزه دیکلمده اوردا کنای قانغری قانغریله بزه { قوت حق
ایلد و کج { دیری بزم حقوقه انسانیه دن محروم بچاره لر ترک تهمکده از و منفور بوندیر و غنی آموخون فنه مراجعت اتمکه
مجبور اولده دیلمونجه او بولونک و قی کیمده یوز بیکده تره ازل آقده بی قانغری و هوای صریق اقامه به
بزه حوه ویرر دشمنه ضدک کتته باقمه ره افقنای لایه اولان شرائط آیه بی طبباتیمز و اتمکده یز .

دول سته معظمه طرفندن ایستانه اوردا بیه سنك بر سر قویسی	برنجی
والی برطرف و قانغریلک سر قویسیلک طرفندن یقیه و ذات شاهانه جانندن تصدیقی	اچینه
عساکر محافظه ایلر اندازم دیولیدرک یله اهلیدن تحریله اوردا ولی صابطلک قانغریله نوریسه	اچینی
محکمدرک اوردا اصولده تشکیلی	در دنجی
مذاهب و مطبوعات معارف سیرتی نام ویرسی	بسنجی
واردانک در تره اوجنک اجابات محلیه ترک و تخصیصی	السنجی
بقایا ویرکونک العالی	یسنجی
ویرکولر بسنه معافی بسنه و قی کیمده تا دیسی لازم کلا ویرکولر اخلال اچیدن متضرر اولانده تخصیصی	سکرنجی
امداد مفعوبه نك اصحابه رجال اعاده سی	مقورنجی

[illegible]

[illegible]

تسليم ايلسه و برسمه ده رانجه بولاره بياني تسليم ايلگه بولمشر . محققاته رضى حيوانات و شيادون كل يوم
عساکر شاهانه سلطون بالاستفاده استدار وقوع بولاره صاحبزاده راولمقده در و بوجدهنى ايفائتمك
اوزره نيمار ماهيه نه و صمديه قضانه مخصوصاً مامور لر هيقارلمشر . تبعه ايجيدون نه تلفات و نه ده مالجه
ضايقات اولوب ايوجه محافظه اولمشر . دولتميد ابراهيم به سندن اولر بى دان طاريدازى طرفدن خبر ويران عيسى
نام شخص ارجيشته محافظه اولمشر اوزره اكن ارجيشدن قيام و وكنله وانه كجى صده ده وائى طابقه مقول رؤسياه
بولك قاتى رضى اوارالعه حدودى تجاوزله وانه اتمى مرقت قدر تقرب ايمس و بزم طرفى شانه سنىولى عيشه تيره محارب ايمس
اولا ايرانك قلع و عروانى عشارى ولى غلبه مولدر . ياكند بوشخصك جذوى اموالى ارجيشته ضاييع اولر بى خبر وركنده
بقعه كونا اجانب اولمشر ضايقات يوقدر .

تفصيدات معروضه دن معلوم مى نظر تيره يورى سوريد بى مصلحه و قعله مك صدر و فشاى ارميد اولوب اسباب صده اخليل
رضى { ۱۴ } نومردولى اواره نطقه ده استقيا طرفدن اقرار اولمقده . استقياك استقبالى ده قسم دول ايجيد قوشلوسونيك
يوقاروده معروضه وائى العبارة ورققرنده و قسم ده دير كيمى مرخصه سنك { ۱۲ } واران مرخصه سنك { ۱۳ }
اشارى وكنى قضاسى ارميدريك { ۷ } نومردولى اواره وعضا لنده اعتداف ايلگى بولميدن تكرارات كلفقنده
مستغنى وائيك اول نه طرفدن سلاح آتيرى يوقارودن بى عرصه ايرلا تفصيدات من مرتبه بونه فترى اولمسه و
واها لاسديه بونده نادر اها قى قى قوال تفكى و طار قدم يمتو وئك آو تفكى و صوبادون بقعه سلاح بولميد
اختلاك باصيرى عساکر شاهانه طرفدن وقوع بولس اولمشر اولامب

حضرت صاحبزاده ناخيله يازيله تكميلك صورتيه -

خضكرى و اسكدر و كرك ياشا كلبا لنده و جوارى محدوده دنيايت و صمبه و سائر آلات مخربه بولميدنى محسوس اولميدن
بى بوقه كيمى افندى عفتدله موانه بالخابره و بريدك قاره و كيم وكت و نيمه نك عرصه و استعارينه سارعت اولمى حقت
هار براى عظيم اولان حضرت تيره يورى سويد صاحب صدر تيره يورى سويدى مدر كراى هاكرانه اولدى
قرع غولانه رنفتى ميلادى غلام حسيه اتم بك قانمقم ش ايرك ندينه كوز ليه ايرى ميدومه استمدى عودتله ارباب صادون
وار طازار وركى و بولجا ايران و ماغايون ارام نامنده دست فداييك يانلنده صمبه و دنيايت بولميدنى هاره

وانه تابع ارجك ناهیهسی ایران وانه خلاصه نك مصری و واندن ایران و ایران وانه کیده کلا استقای اجنبی نك
 ملجاری و مخفاسی اولدیفند الهائی قراچته و حشیه و اسلمه ایله مجوز در لر بنا علیله اتای اختلاسه حدودی
 تجاوز ایله وانه کلک اوزره برلن ایران عشاری ایله حرب ایتیم اولدقلدن یدی مجموع وارنوز نفرتغالی واردر
 ووان باغلفك حقیقت شمایله سنده واقع اولوب باغلفك نویشته محله جوارقی حمله ۸ حران ۱۲۱۶ تاریخچه عاشره ایله
 ارضی استقاسی مجاریه ایله لرلکین عاشره ایله نك ارقه سی چوبک اوزره شاه باغی قریه سی هلیس باغلف هجوم کومر دکدی
 همد ده اوزره برلن شولی و لیولی عتیرتیه محاربه طوشیه کیدودونسه و بوسده ده یوزاون سندن نفرتقول
 ویرمدر اوان ایکی باغلی ای باغدر راقعا رنید ده ایله ده تلفات اولدیفنی ارعایله بوبابه دهی
 نزویردن خالی قاجور لرلک مقتول نیک جسد لرینی و مدفنی را نه ایله یورلر ارضی کویید نیک اوان سدا یاشدن
 اوتوز یا نه قدر اوتو تکمیل کجیدی فدائی اولدیفی و همدی ارمیا و غنچا و طوشیه قریه لرینه منسوب اولر ده عا دنا
 آغلی عکدر ایله کی برین استقیا اوزرنده طوایدوب (۱۵) نهدولی اولر ده صورتی مجسمی مغوف اولدورق
 و (۱۶) نهدولی قاروده و صافی مذکور اولر دهی اثبات ایله جکده و بودقه بر اعقاس اولعبه عموم ارمیدک مصلحه
 مهارلندن عبارت بولن یغه نفا الیوم میدانه اولیان بعضه کوی ارمیدک ۱۶ حران ۱۲۱۶ تاریخچه تعارفانه جا کانه مله
 عرصه ایتیم اولدیفنم و حمله ارک طاعندن وارایدوب برطفه تسلط اتمکدن کین لوطه غندن بالمرور حقیقت شمایله
 کیدن کرده ایچنده بولمندی ایجا باید و خوی مشرک کلک قاطوره اجتماع ایتدیکنی چند ویردکی ارمیدر دهی
 بوندر اولو افضا اید و انکته قونلوسی ایله و انر قونلوس و کلک راورلرنده مندرج مقدار تغا ندر بریک
 یک صافه و دیکر یک اطاعتر اده من اولسی ده بوبابه کی مبالغه نك وجودنی اثبات سند اوله یلور و شوارله
 خوی جریه اجتماع ایله نه وانه کلک غمزه بولسیننی خمالان و رومی و ملیس جریه کی ارمیدر یول یول چخا لرل
 معاونه فطر اولدقزی الباقدن تعاف اجنا ایدیلان ارضی صیغتنك البه و ان کرمیدی اولدیفنی برکیمی و چونکه روسای
 مزاجدن ارضی فداند نك استقیا اسلمه معتمدن قه کیده بقول نام اجنبی ختلاک نوم و قورغندن بر از مقدم وانه
 فدائی کورمک و اسلمه چخانه تدارک ایتک اوزره ایران کتیم اولدقزی موثوقا مسوع و الیوم ایرانده شو صیغتی انک
 صیغ اتمک اولدقزی نطوندر شو ختلاک عظیم بر سیده اموال و اشیا ضایعاتی اولو طبعی بولن یغنن بر قسمی
 اتای جیان وقع و خط اولر ده عکدی قار طاهری نذرنده دیوایدوب عقیب وقع و ارضی محلاتی مختار لینه

شماره دوم ایر کلمه اول فرزند و از اختلاف بمقترا و قد صد بهاتایه برک و از این استقامت کردن ارک
ها غنده آیر عیب شتا قریه نای یوز قد شقی یوزده راسته کلکی اهل اسلامیه ی قتل ایرک جمعیته شتا قریه راجل اولوب
اورده اختلاف بمقترا مشر و صیه و صیه خانه لره تحصیل کلا کین اوز رینه قریه شتا قریه مشر و کهابت برقی وار دیگر
قسمی کلا کیم کلا کیم خانه ده قرار المیزان ایرک اورده کی عکله خانه به عدوق و اندن اعزام اولان برقی بریام ایل
برقعه طایغ طویک اورای و خویله برقی شلم سلام ایرک کلا کیم خانه به تحصیل ایندر مطاوعه اتمشدر و قرار ایندر دخی
بی دلی کلکده درلر بود قریه اهل اسلامیه دن اولن سیه مشر و اوتوز نفر یاره اولوب استقامت اولن اوتوز مقتول و سکر
نفر مجروح وارده استقامت تحصیل ایندی خانه دن برینه کندی دلی طرفدن آتیه و بریلرک اتصالده بولان لره
سراقل جمعا بر خانه یا تمشدر بود قریه دخی ایکی کون دوم اتمشدر .

ایچین قضا سنک و طران سگا نای عیله بر طایغ قریه حید رانی عیله فیه صیه سوار ی لایلی ملاز مریدن
محمدا نلک ارمید طرفدن عدم الیمی و ایچین قریه دن خانه به تحصیل تیمه اولان ارمید جا نیدن بولدن کین اهل اسلام
و ارا و عیله اوز رینه تفکر آتیه و بر قریه اسلامک مشر ایلیله جیمقا رینه اختلافده سلامدن ایلی مشر و سکر مجروح
و ارمید دن برقی مقتول و دین مجروح وقوع بولس و کویله ده دخی تیمه بی نفر تفقات وقوع بولس .
اختلاف اولن سکر کون دوم اتمشدر و کلا کیم خانه یا نوب اورای استقامت تحصیل ایندی خانه اولن بولدن کندی دلی طرفدن
احواله اولمشدر .

بارکی قریه یا کلا کور زوک و انکوزک قریه ای ارمیدی در فنده عکله خانه دن ایکی بولن متحد اولی عیله
علو اتمشدر ای همان با صیه عیب فقط بونده دخی اوتوز نفر تفقات اولمشدر . جوت و ماکن یا نمانس .
مکت قریه دخی اختلاف طویک عیب انچه اتصالده بولان شتا قریه قریه حد و دینه یقیه شیدا قریه نه کلمه اولان
شتا و استقامت کین اهل اسلامیه سندن ایکی نفری جرم اتمشدر و جوار ده کی ارمی کویله دن ده سکر نفر و فیات وقوع بولس
جوت و ماکن یا نمانس و بقعه وقوعات دخی اولمشدر .

عادل اوز قریه دن اختلاف عکله عیله ارمید سکر اختلافک حوال اتمشدر اولی عیله بالتقری گفت و کویله ابتدا
و اهل اسلامیه دخی هر طرفه وقوع کلکده اولان اختلافدن خوف و هراسه دوار اولان و سیه لای شومیه طویک عیله
و صبا حدن اولکده قریه دوم ایر اهل اسلامیه دن ایکی مشر و بر مجروح و ارمید دن اوتوز بر مقتول و ایکی مجروح وقوع بولس
قصر ده جوت و ماکن یا نمانس و فقط ایکی قریه ده بس خانه متحد اولمشدر .

به محبیه قضایک سلیمان نام شکی عسیری و نه تسلط ایندی محمودیه کی کجری طومسه اولاً عساکر نهان طغیان
 خدائنی اوزرینه سرمد تیسره اولیغی کی واندن ده طابور حصاریدر ده کوندیس بولن یغدن برکون باز طاغنده ایتسی کون
 نظر آباد طاغنده وقوعه کلا محاسبه ده دخی بکردهدن یا کذب نفذ قوتیوب قاطوره فرار ایتسه و قبیحه معهور اولسه
 برلی استیقادن شانه قضای خنقدن اولاندر شانه غنیمتله اوراده بروقه حصاریدر و نفس قصیده کی طارک خانه کی
 ترصیه ایله تحصن یرل حرب اتمیدر { ۱۴ } استیقاد بولان مفزده حکمیه بی تقویه بحون واندن کوندی یلان طابور
 یاره و برقطه و سینه و ورد نام جل طوبک شانه و صوبله برابر قسم استیقا فرار و بر قسمی سلاحه قار و بر مشردر
 و فرار ایدر دخی مضاربیه عصبه و غده مجبور اولسد { ۱۵ } نهرولی اوراده نطقه مانده و ایتسی محسنه کی مستحکم خانه لوده
 موجود ماز غالدک عدیه نظر استیقاد مقدار کثیر اولوه لازم کلوب حال بوکه الباقیه محمودیه شانه کوریلان
 مقدار یک ایکی یوز راده و کلوب اوستطیفک صبح بر طرفه ظهور الیامندن و برلی استیقا کوی و ستره کجاردن
 عبارت اولیغی { ۱۶ } نهرولی ورا و ماندن مشبان اولریغدن بونزل ده سدری صاقدیه ده الدی بکرینه
 قلوب بویون بوکرل صورت معصومیت کوسدن کوی و برلیددن عبارت اوله جنده ستره یوقدر استیقادک
 استیقا ایندی اسلحه ستره و اوزری طومسه قویه نه مخصوص آرد مازر و سورمه بران و ایتسی هانی و ده خنقدن
 و ده دولور و قبیح و خنقدن اولوب بونزدن مازر و سورمه لی بران بله بقیح برده قمانده عالی بولوه و استیقا
 بریقینک ده مسلماً رسم فطریه ایست مسمول نگاه قانوه کناه جناب خلافتی بولوه اوزره تقدیم فنشد . علی الخصوص
 آتقلی قوشونلردن بعضی بکله ته سیمه قاسبول و دروننده باروت بولورده عادتاً بر صعبه اولریغدن و بونوع
 حدیثک انداختی سیه الدول ممنوع بولن یغدن ارضی استیقادک معلات و حیثیه نه بر نمونه ده اولوه اوزره بخار و جود
 دخی بر عددی کتابتیه الیه تقدیم ایلشد . بواختلاسه نفس و انده وقوع بولاتفات و مجروح کونی مسکنوز
 تمه حقوق نفذه بلغ اولوب بونزدن اوج یوز و ده نفذی ستره و ایکی یوز اتمه نفذی مجروحیه اسلحه دن و ایکی یوز اوله نفذ
 تلفات و ایلی حقوق نفذی مجروحیه خستیه دن عبارتدر و عساکر مقلان و ضبط دن برسی یوز استی و قصوری
 کوجک ضابط و نفذات اولورده اونانی ستره و برسی کان جیه یوز استی و اوجی ملازم و قصوری و اوزره
 یکم مجروح و اورد . و انده یوز اولی باطنه محصوره اولسد بونک سکن باجی استیقا طغیان احواله اولمش
 ارضیدک تهمیلات و تراکانی یا کذا مرکز ولایت اولان ستره نه مخصوص اولوب { ۱۷ } نهرولا ملک قضای ارضی اهلیه

فالعوب به ترك سلاح به مطاوعت ايمدی تکليف اولمشد . بكون و بوندن بكون مقدم و ريت داخله کی اگر ار
 وعسائر و از و از ميدك عساكر شاهان به حرب بتمكده اولدق قرضي استماع ايله فوج فوج شهر جوارينه كلكه كهری عهد العوب بالذات
 قاضی و وزیر ره او امر سینه جناب خلافتی قرائت آیات قرآنه ايله بالتلیخ سمعنا جوابه مقابل اولدوره شهره
 کبریا مقرر . روضا و امرای بولجان اگر اردن بر قسم خورده عساكر شاهانك جواب ايله مشغول اولدقنی صده ده بر رفرجه
 بولوره بغلفه داخل اولمشرالار . صدك نتیجه سینه شدت کوسیدیلرل تکمیل اگراد با غلغدن طیار و جیقا رلشد .
 حذیرانك لغفورنجی کونی قسماً و اوننجی کونی بستون مستحکم خانه اردن تفك آتمشك ار قوسی آلمشی و استقبالك قرار ایتدیه
 عهد و طیس وزیرینه تکمیل مستحکم ارضی محدسك اطراف عساكر شاهان ایل جوییدیلرل تحت محافظه آلمشده و محد در و نده عساکر شاهان
 داخل اولمشرالار بدیهه ارضی عهد کی کورلرکدن استقبالك قرار ایتدیکه امنیت اولدوره ایدیکه فقط احتیاط اولمده اوزره
 ایران حدودی اوزرینه و الباقده و محمودیه واقع عساكر شاهان قوازه انزیه و انزن ایران کیدن بولدرک کجه محدسینی
 طوقدی تعارف اسقار اولمشدی . متعاقباً تعارف ندیکه قیسیله اجنبی استقبالك همی ویریلدرک برسمه وان بغلفی
 و اسنده واقع رفیع القام و حرف شکستانه علامت اركاء طاعنه جیقه بی عهدی آلمشده ویرلی ارمیدرک برسمه دیگر
 سدری صافدیه ره و از قالدقزی او کرشمه ایدی طاعنه کی استقبالك بیدی یوزیک نفی صمیدی قفصندن
 کمرلن الباقده کی مذکری عشرته تسلط اتمی اوزرینه همان اورالرده کی کجدری طومعه اولان عساكر شاهان بقیه رل
 حرم طومشده و برار الوه کیمیه نك واکلفندن و بارانك شدله نزلدن بالاستفاده حوب موقعی ترک ایدان استقا
 حدوده ایکی مرتبه مسافده واقع دیر ویرینه کی سورعقیقه متحد عساكر شاهان اوزرینه شدله صولت اتمیدلرله
 سوکیره میرل رجه مجبور اولمشده و ارقه لذن نشان عساكر شاهان دخی خط رجعتی آلمشده اولریندن اورا عقده
 استان نام قریه تحصیل اتمیدر . بوبابده دیر کلیسی مرخصه سی جهندن طرف مکته انه کوندریلا تحیرات
 صورتاً { ۱۲ } نهد اولار و مملوفند . اوکیجه دیر مرخصه سی استقیا ترک سلاح ایل مطاوعت تکلیفی اتمک اوزره
 ایکی دفعه کوندریلا قبول اتمیرل رد اتمیدر و ایرتسی کون علی الصبح ایران جته وارا یدرکین ارقه لذن یتسلوبه
 محو قرار ایدمشرلر . بوقعه ده جئ دره ایدیلر او و مشقینک اورا نه نطقه سی شایان مطالعه اولریندن
 { ۱۳ } نهد اولار و لفایدلشد . استقیای مرقعه دن ایکی یوزیکان الی نفلک طوقشان و منجابه کرده دخی

بنا شد یا شد در . او کون قسام و این کیجه صبا مقرر شده رضای اجرا و اهل اسلحه و صبا ی لازم بنایند
و لازم کلان محله سزاوارند فزون عبادت قیام غول و صبا و بدوزی و دوری مرکز دیر و رک و صبا و مقنا جاده رک
و مت یول اغاریه ایست او و چون عساکر مکه اقامه اولان و وقته ک ایله طامنه صبا و نموده مقدمه ابیات
اولین و چون جاده صبا و خند و عصیان اولدیفند ارضیه فارغ اولور و وقته ک ایله قیامی فرطه ده ایله اولان
ارک کلیان سن خام بوعاز و اوران تیه باشه قدر اولان عصبه جاده ده و نویسه محله کین ایستاقه
اوزنده واقع خانه لر ارکون بر دستان میوز لرینک و ایله و اوران تازه کین و دره کلیان قدر اولان
محله ده کی جسم خانه لر یخه ریخی کین اولور و ولایت کین ریخی یخه کین سیر یایه و خانه لر
کین و چون اولان دیوار ریخی مخصوصاً اعضا یایه اولان بوعول لر لرک یخه تقه ماز غالدی وجوده
کتوبه خانه قبولینک اقل ریخی دیوار اولور و رک تحکم ایتمه اولد قری کی خانه قبولینک او کدینه قایمه اعاج کونکون
بلور و حاصه شکله حقوقه رفد لر سیر و اسل یونک جنا حینه مرکز اولان اغاری کسب بود اوزینه دیره
بار یقادر یا شد و عادتایک مکر بر اکان حبه بطنک یایه و چون ارضیه محله مستحکم بر موقع حاله قویمور
وقته ک ایله ریخی و در ریخی کونری {۷} و {۸} حران ۱۲۱۶ تا یخی تغا اقامه لر عصبه اولن ریخی و چون انظره و اولان
و ریبه دول قیوس و قیامه ایرایه قونوس و و کیدی و ستردن العوب باغله کوندر یون و ان مرخصه سی کاهه فدی
مقریه ارضینک ترل سلاح و اطراف طاعت ایلمدی تکلیف اولمور قبول ایتمه لر بر یانن عسکرها اوزینه
مهاجره با سلا قدردن نویسه محله طان لوند اوغلی خانه منه که مغزه عسکری و غازی باغی دو کون قیامه
یاقوه و ارقه سنی طو سب سلام محله یی یا مای ایتمه اوزره خیرانک سنجی و وقته ک ایله سنجی کین سرعت یریره ستره
مهاجره یا شد در . مقابله باطل اولور و عساکر شاهانه طوفان ریخی یا لک نویسه محله سحره مدافه اولمور اولن
استقا بولن ریخی خانه لی احوایه لرک بران کیده که خانه ره تحصن ایله شدنی آتیه دوام ایلمور و اورده ریخی
بیات ایلمور کون بر لند خانه لی احوایه و ترک ایله خجکه جاده کلیمه خام بوعازن دره کلیان قدر اولان محله
کامل یاقوب کند ریخی قیامه در ارک و حافظه محله ده کی عساکر مکه یرن و کت ایتمه و استقامت
ریخی ایتمه اولن ریخی کی نویسندن استقایی دفع ایلمور عسکری خجکه جاده سندن کند ریخی قیامه ریخی جاده اوزینه

متعاقباً خواص و ناخاسته واقع انکس نام از من قریب رخ ایگی کردن مریدان جدیدی
 یاره یاره اتمید در . . . بود قعدک اوراقی ده { ۱۰ } نمر دایه ملفوفه . حکومته بواسطه انکس
 بقیباته قول قول ضبطه و عساکر شاهانه طو لا سیدر ملقه ایگی تکمیل از منی قواسی متفقاً { ۷ }
 نمر دایه و راقده عساکر از منی اهل انکس اقرار انکس اول قری و جرحه خدایدی صادق مقله مکلف بر لفظ
 قنغی کوبه داخل اولی سطره صادق ملقه و جامه از منی تبدیل ایچون در آن حال ایسه ویرلکده و ایسه ایله
 مشغول اولی کویولاره لریه قاری سیدر ملقه اولدیغدن الیه ایدر ملکه ایدر . . . بریاندن رخ کرد لره نصیحه
 دوام اولره و سترنده اطان جریه یوز بشی قو اندا سیله عساکر شاهانه طو لا سیدر ملقه برکونا اولیغونزلوه
 ظاهرینه میدان اطان بر اقصا معنی اولمقه ایدر . . . ستر خیر انکس ایچنی بازار ایتسی کجی وان باغ انکس
 از منی محمدی اتمید در ریبه حیقان عساکر شاهانه قولی { ۱۱ } نمر دایه و راقده ناطحه اولیغی و جرحه از منی اسقیا
 حقه سی بوجوه طوته ره قول ضابطی بهیضا قندی ایله بر نفی یاره لیر . . . علی اصباح باغض قوی بحقه مدعی عمده
 معاونی کچی مستطوعه و لایکی و بولسی مدیری محل وقوعه کیدرک وقوع عالی تحفه و اوراده مقابله بالسل اولره
 عساکر شاهانه قولی طرفدن ایتدن قویون ایله مراد اولس اولان اسقیا انکس بر هیوانی بولوب باغنه در دنده نقل ایله حیوان
 صهی تحی اولمقه و کوندوز مرعت رخ در ده قلا ملقه ایگی اووقه قد خانه لندن حقیقه ره دکانی ایچمن
 و ملفوف فریاده اراه اولدیغی و جرحه مواقع به ده کی خانه لره برکس اولار میله بولی دمرک ز فاقدن کجمن اولان
 غاریان نفی حیدری خانه نجره لا آت قری قویونله مرید اتمیدی و باغ انکس قتراسنده واقع اولوب شهره یقیه
 بولان خنکاوندک محترمه باغ انکس شهره کیدن جاده انکس صاغ وصول جملرند کی خانه لر از منی مطاخری اولوب
 سحره کجمن اولان کجمنی عاید و کندن براز غده لقمه بولوبی بولمنی مستقبله اوراده کی خانه لردن اسلام بولجیدی
 اوزرینه ده سطره آتمیده اوزرینه لوله یاغ قلمق و عساکر شاهانه قولی و باهذات کتلی طرف طرف کزه رک ارمیده
 ایفای رضای اولمونه استغفر الله لک اواب و ایضا یقینه جویملر دایتمید و اوزر لرمده تفنکد آید ره یا نرینه

معتبر اند و آنرا حکومت جلبایم بونج سندن بر وزیر جناب سلطنتیه ده لسانری مذ هدی سبتدی قطعاً ضایع ایتمه رن
سایبان اولسه و رتبیکه و عسکریه دن یوکسک یوکسک مراتبه نائل و طرف دولت کوسدیلون سرجولت دلائیله معارف
و تجارتی هر در لوترقی به مظهر اولاره به هیچ بر ملک هیچ بر برده کوره مدیکی رفاه و حریت مظهر اولسه ایکن بودر نعمتک قمتی
تقدیر اید ه ملک قدر ناسلحه اولدیغی و ارضید ایچون طریقه سلامت آنجه اوج یوز سندن بر و تقیب اید ه کله کله می سلك
صادقندن انحراف اجماع نقطه منته مستقر بولدیغی بر هر چه دلائل و امثله ایله افاده اولاره و اطاعت سابقه لادن
عدول الیمله میسکجه توصیه و نصیحت ایلدی و ۱۲ ساط ۱۲ کیوس ارضی محوسی قمع غولخانه منجم عساکر ساها نه
نقد اتندن برین ارضی فزایدی تفنگله شهادت ایدری اوز رینه ایرتسی کونی یانه بند و ضایح سابقه تدار اولمسه ایدری
{ بر و قعه یقین اولاره { ۹ } نهم دولی اولاره موقوفه - } ولایت داخله کی عساکر واکرا ده دخی یانه حال اولدیغی
تعلیمات سنیه حکما من تلغ اولدیغندن و ۱۷ ساط ۱۲ تا بخیل مقام سلسله لایرین تلغ جویون راده سنیه خفته خفته
اوز رینه بالذات عساکر ایدری کیدیلرک ضایح سابقه تکرار ایدری کیدیلرک عساکر واکرا ده قطعاً لرندن حرکت ایتمه
هیچ طرور و قعه یقین قدر ولایت داخله بر کونا وقعات طرور ایتمه ایدری فقط ارضیه هر بر کبیلتی یانه به بر سله
هیچا معنی واریتدیر سولدی کول ابرانده کی سفارت سنیه و شهادت لک طرور لادن و کول مقام سلسله اصفانه لادن
یایی اخبار اولمسه بولدیغی کبی اطلاع ایدری کله کله علاحدن دخی استدلایل ایدری ک میدان و امطان بر اقمی
اوزره اارنده صیحه عساکر کیهانه قولدی کزیر لیس و صرف ارضیدن عساکر اولانوسی و قضا داخله قوتی
مضرر عسکریه لر بولدی لیس ارضیه کندن و لکندن دفعه با اختلاف حصار مقدن ایدری اوتد بر و بجهانه امتحان
اید ه کله کله اکراد و عساکره بر قیام یوزی کوسته رن کویا کندن و لری نقدی مدافع ایدری بور لرایس کبی کورنگی منفعتینه
مواضع کور و لکندن عساکر تحویل عروقه ملتی امرنده اسباب لازمه تثبیت ایدری اولمه اوزره بوجوالیه کی عساکر
ال بوی اولوبه بر اوجی مصلده دیکر اوجی ولایتک شانه قضایه بولان تقیباً سداون بیلک لک ارتوس عسکری
تحتاتندن کیدری شجه سلك بولدیغی نور دوز موقعه غریقه شکستان بر موقعه کاسن مریم انا کلبه سنام محله تحصن ایدری
۱۲ ساط ۱۲ تا بخیله عساکر منجم خلقندن درت شخصی شهادت و اوج نفی مجروح ایتد کز و قعه نك اوراقی { ۱۰ } نهم اول
موقوفه - { شهادتک اجهادی یاره ملک و قیددی حصار و دیندی اوجی کبی معلات و حیانه یه جات الیمدی ایدری

تجلیات

طابقاً ۱۳۱۱ تا ریخی اداره مقام سنی صدر تنفی به تعلیم اولاد و لا یوم و ملو فائیک نالو اولدنی
والسوم ضبط نظام جدید سے موجود اولاد پر و غامد و نظام نامہ لک دولت ابتدائی و جملہ ارضی اجداد قومہ لری
کیزی قیاتی برشی و لویہ ہر ترقی مبارزہ اولدنی بدی و بوتجلیات ہر کونا اثبات کفقتن مستغنی ایچ بورا
ایندرجہ نولہ تسویہ کولیکہ و فضل اسلم و فدائی تارک اولمقدہ اولدنی ارارہ ایچون لدرہ ایدیلان وراقون
بعضی بروجه زیر عرصہ و تزییر اولغور .

اوزرینہ { ۱ } نومر و موضوع اولدنی حکم ربط ایدیلان و صیقا دن وارد اولر نہ ترجمہ اولان ورقہ ایله
اوزرینہ { ۲ } نومر و وضع اولان و تیزدن وارد اولوب صورت ترجمہ سی مربوط اولان مکتوب و قریہ برشی اوزرینہ
ظہور ایدوب اصطلاحہ آماہ بوراجہ تبہم بولمیشی جملہ ترجمہ ایدیلان برک { ۳ } نومر و ایله عیناً تقدیم فلان تعلیمات
و کویلدہ ککچردن فدائی یازدیلدہ و متعارف اسم تسمیہ ایدیلان بیلندہ متحتا ساراتی حامی اولوہ اوزرہ
محاکم عدیلدن بر صورتی الغوب { ۴ } نومر و ایله ربط ایدیلان وراورہ و قریہ برشی بیدر اوزرینہ ظہور ایدوب اصلری
محکمہ بالتسلیم صورتی اوزرینہ { ۵ } نومر و وضع اولر نہ لف اولان یکم کتر نشو کاغد وادہ اوزرینہ مکس قضی
ارضی مقبالتدن یکم لفظ اضا ایله طرفی کارازہ م کوندیلوب صورت مصدقہ سی { ۶ } نومر و ایله ربط ایدیلان عضا کمال
و مکاتیبہ موجبدی تسویہ ایچون مطافہ اولوہ اوزرہ ویریلوب بر جہتہ تاریخ قدیم آدمیک بریک رسمی محکول
وظیفی اوزرینہ { ۷ } نومر و موضوع نشان دولت علیہ بر اختلاف و عیان جقار معہ اوزرہ و ان حوالی اھالینک
حاضر تقدیمی اثباتہ کافی بر حجت اولر بختن مطالعہ بیابانہ .

{ صورت ظہور وقوعہ }

ھل اولدنی نفعیات حکمی تبیدہ تمام اولی اوزرینہ مقام سنی صدر نظام اولان ۱۳۱۱ تا ریخی تعارف
حکمی تنفیلاً لیکتی تبیدن واز ۷ تا یون ۱۳۱۱ تا ریخلہ مواصلت اولر نہ ایرشی کون و ان مرحلہ سارہ یایلدی وچون

و در وجه دولت فخریه ایران دولت عیدسی قونسلوسری و دان ارمنی مرخمه سی طرفه نوزدن یکی کون بربری اوزرینه ترک سوله
 عرصه مطارعتا اجمدی توجیه و نصیحتا بر لیک حاله قبول اجمه رک عساکر شاهانک مقیم اولیغی قن غول اوزرینه مهابجه اجمدن ناشی
 مقابله بالمره اوزرینه عساکر شاهان طرفدن دفع استعصال اسلحه اسلحه مقادمتا بیه میان دهنه بیک نفر مسلح ارضینک شهری ترک ایرک
 ده غده حقیقوب عساکر شاهان ایر محاربه اتمینی ده عدوت عساکر و اختلال اولعه اوزرینه راه راه ایره مورم و سوجا انکته
 دولت فخریه نیک دان قونسلوسی مستر ویلیام اتای بران وقعه ده ترک سلاح و اطراف اطاعت تکلیفنده بولمعه اوزرینه
 ارضینک متحصن اولیغی حکم خانه یه کتبیکی زمان کنه وسیله مکالمه کلا اوج شخصن برینک المانجه تکلم ایر بورا ما فاکل متندن ایرک
 معلوم اولیغی و دیگر لیک بفار اولیغی و افرینک روس ارضیندن بولنیغی بیان و بولر طرفندن بولنیک زبون ایشیکی
 اولیغی بل اولیغی دیو سوال ابله کله یی افاده و بیان ایشی و بولر اولیه قونسلوسردن بقیه هیچ برکسیه نیک باشنده شایقه کولسه
 و ایشیله شی دکل ایشی میان محاربه ده مقولاً قانلارن بکرنده شایقه بولنی دلائله ارضینک ایشی ده اجانب بولنیغی
 ثابت و محقق اولیغی ن صحتی برده کج آمار شیتلک { قایشمن اولیغی حکم قطعی یه حکم اولور
 قبل اختلاف بولنیقه تمهیل متهم اولور ده تحت توقیف آنسو اولور بارنی قزینک بدینه خلل کله یی ارعاسنه بالاض محل ظاهر
 اوزرینه نزدنده و اعا بولندی اچون قزک والده سی متعلقا تندن دیک ایشی قادیان ایر برده مرخمه خانه نیک اتجابه یا یهن قونسلوس
 ایشی اخیلا مرقم یا یهن برینه کونر ملک اوزرینه دان مرخمه سی طرفدن بولنی راه سه و بریوب بر صورت مصدق سی { ب {
 ایشی ایشی لفا یه یلا ورقه ده ارمنی استعصال بقیر نیک استعصال اولیغی و اتای اختلافه شهر قضا فحانه سندن با غلقه ده که
 قضا فحانه واسطه سیله سالی مرخمه نیک طرف اکرانه کشیایدوب بر صورتی { ه { ایشی لفا اولان قضا فحانه سنده
 مجازاتی موجب دول اجنبیه قلمدی شجاعتا اکر میری ایشی تلف و واراً دفع اولد قدی ایشی دیو یازمی و انه ه حقیقا یلا
 اختلاف اجنبیه طرفدن اولیغی اثبات طافی بررسند اولوب برده آمار شیتلک دلائل ایشی آماردن بولنیله با هم لور و با
 دولدی یا رلنورنده و اخیلا اوستر بار دولت فخریه سی خارج طریک کنی یا رلنورنده واقع اولور لفظ قدیله تالیف و تطبیق
 محتاجه . ایشی ایشی بولنیغه بران اولعه اوزرینه میان محاربه ده الیه ایشی اولور لفظه بر قطعه نالی
 { م { طرفی طرف درونه وضع و تقدیم ایشی . اجمدی شو حاده نیک بر عساکر و اختلاف اولیغی قطعاً ثابت اولور ده کمر نیک
 بر شقه صورله تا اولیه مجای وقعه یی قالمه یی بر بیهات و اضمحلتا تندن

ایجاب مصلحت کن کر لیکند بویا به که مطاعه جا کرانه می لوازم مصلحتان عدایه رم بر قطعی ۶ نموده ۱۳ تا یخی
 عریضه کتایه مایه همایون خا بویا به با کتایه جید نه عرصه و تقدیم اولان بسا آتشی موزر اصوله کی تفنگک اوز رینه محکوک
 اورتا آرمه نیک صول جها حنده کی { ۴ } و تیه سنده کی { ۳ } و صاغ جها حنده کی { ۲ } و حرف ارضیه سی
 { ارضیه متحدیه اختلافیه } معنی فاده اید و { *Barayou héghapohayan* }
 { *Cachenagtyaictum* }

عبارت هفتی تشکیل ایلیان اوج کلمه دن بهر نیک با سه طرفه بولان حروف و تشکیک بر شیفته اولی جمله اختلاف و عصیان کنی
 ستر به اعتداف ایلمه بولند بقیه بشهره قالیه جفی کی صحت مضمون بر نخوسی { ۱ } نومر واد استولایه کتایه مایه ربط ایدیلان
 و نسخ اصدیه سی مقام ولایت ۹ تا یخی عریضه لقا مایه همایون خا بویا به با کتایه جید نه تقدیم قنای جریه طیار
 نام ارضیه غنایه سنک با سه طرفه مضمون بولان و دهاسا اورتا عریضه اوز رینه با کتایه جید اولان قومیته مهری دخی
 اختلاف و عصیان کن بر بولان دیکری اولوب بودخی میدان محاربه ده مقول دوشن قومیته یخی { ۲ } نام شخصک اوز رینه
 ظهور ایدیلان آلمه اولدیفند ۶ نموده ۱۳ تا یخی عریضه کتایه مایه جید نه تقدیم قلمه - بومر اوز رینه
 بولان آرمه تفنگک اوز رینه بولان محکوک آرمه نیک عینیه - شوارم - ارضیه نقطه اتفاقه و اختلاف دعوت ایدیلان
 اورتا اوز رینه با صید مهر و بومر مایه داره ایدیلان قومیته یخی میدان اولدق بوجارته نیک بر عصیان و اختلاف عبارت اولدیفنی
 اثبات صدورده بقه سزارانه لزوم و احتیاج قالیه جفی رکایسه مطاعه جا کرانه می قرات و تقویه ایتمک اوز رینه اتای جویان
 وقع ده بوراده کی دول جید قوملس و قوملس و کسکدیک متدا سفار ترینه کتایه جید ایدوب وای ساجه و قنایان محلی اید مشترکا
 طرفه جا کرانه مدنی مقام مایه صدارت غلظت مایه تقدیم قنای ۸ صهران ۱۳ تا یخی تغافلایه ذیل ایدیلان فرانسوی عبارت و ورقه ده
 ارضیه عینیه { *insurgés* } کلمه سنک استعما ایلمی وایم بوجالک بر فالفه عبارت اولدیفنی اوعا ایدیلان
 دوشیکه یا یلری طرفدن با ذات قلم آنان مذکور ورقیه یه کنایه قلمدیه استو { *insurgés* } کلمه سنک
 مایلمی و در فافه اولان نصیحتی قبول و اصفا ایتمه رک عساکر شاهانه اوز رینه استعما سلاح دوام ایتمدن و فرانسه و نظره

داجید نظامتہ جیسندن وارداولا ایچسویلا تاریخی دسہ یوزطفقان ایکی نوید
تذکرہ صورتہ

وان حارہ مذنفہ سنک صورت وقوعی حقنہ کی معلومات دستہ وراثتک بالاطراف سعاری تریع معلات قومین قراریہ
مقدما فریوہ سعادتوسعدالین شام حضرتی رفزہ بیبریسوایدی اختلاف تحریک و تسویہ جانبہ وقوعہ کلیدی آثار و اسباب سہوہ
قطعیاً ثابت اولیعی وائای اختلافہ نفس واندہ وقوع بولاتفات و مجروحینک یکونی سز یوز تحسہ طقوز نفزہ بالغ اولوب
بونہ ن اوج یوز قورہ نفزی سہر وایکی یوز التمد نفزی مجروحہ اسلامہ دن وایکی یوز اون طقوز تفات وایکی طقوز مجروحہ
خرستیانہ دن عاتہا اولوب عساکر شاهانہ و ضبطہ دن برسی یوز باشی و قصوری کویک ضابطہ و نفقات اولار و اون الی
سہر و برسی ایکان جریہ یوز باشی و اوصی ملازم و قصوری افراد دن و لوجہ اوزرہ یگر می مجروح اولریعی کی نفس واندہ یوز اون
ایکی باخانہ محترہ المسلمین بونک قسم کی شقی طرفندہ عارہ ایدریکی و مرکز وادیہ تابع قضالارہ ظہورہ کلا اغتاسک
کیفیت وقوعیہ اسلامدن وخرستیاندن سہر و تفت اولارک و مجروحینک مقداریہ انگلہ قومین سنک و فرائع قومین
وکیلینک راپور رندہ مذبح مقدار تفات دن برینک یک مبالغہ وریکینک امانتاً عشری رادہ سنہ بونسی بونک مبالغہ نک
و مجروحی اثباتہ سند قوی ایدکی و تبعہ اجنید دن نہ تفات و نہ دہالجه ضایعات اولوب یا کنز تبعہ ارایہ دن بر شخصک
ایچیدن واندہ کله حکمی صرہ رہ وائای رادہ مقتول اولوب قاتلی ملہ میدکی وائای سنن جزوی ضایعات اولریعی فارسیہ
و بر بولده دها سار طاقم تفصیلاتہ رار فریوہ شالیہ طرفندن واردا اولوب قومین و قرائت اولان لایمہ نک اخراج ایتدیریلان
صورتی مذکور قومین فارسیہ لقا تیسیر صوبائی نظامتہ نفزی قفس و لغزہ ر لایمہ متکون نک بر صورتی حضور سہر صدر تہرہ
حاجہ نفزہ تہ جیسندن تقدیم راسر قلمغہ اوطاع

فریوہ سعادتوسعدالین شام حضرتی رفزہ بیبریسوایدی داجید نظامتہ جیسندن تقدیم قلم
لایمہ نک صورتہ

وان حارہ ساریندن بر عصیان و اختلافیہ قوسے بعضہ بخوانک تادیلاتی و جملہ قتالیدر اولامردہ بوراسی تعیمہ اعمک

بک اونی متصرفین آنان ^{۱۳۱۴} تا یخنی تذکیر نک صورتید .

خاکویدیه یکی محمد ده طوسونک باغنده کراسته می بغوصک خانه سنده ساکن اولوب وقع اقمی انداخت ایدیکی ره و دوردور قورقونله
جریه او بنشیندن توفیق ایله صمدیه خانه ملکیتی قزوچی سیمای صرح ایلر غیا ناهالی یسبیت ویرمس او لا تناکو می عواریس ایلر
اونی برکون مختفی اولد قوی استخجار ایدیلان قاتمه پیری باغدیلاک خانه سنده در دست اولوب نظامیه حیدر آصفانه لینه اغام
ایدلکدهی برای معلومات معروضه .

طرف سامی صدر عظمی به یازیلان ^{۱۳۱۴} تا یخنی روزله صورتید .

دانی صحرای مغر و صحاره نامدنده ایکی ارینی دوزکی کون غلطه یه کیمک اوزره کوریدین مردورلی ناده بالاشباه حویرلرک
داوزرله تحری اوزره مرقعانده سحافل اکتا ایدیکی عجم کومکنک آلتدن اصناف سلمه یه مخصوص و متون اولو اوزره اوج نمتن
دها ظهرو ایدوب بوزل هربری برکوه اسلیم اولیغی کولیس و مرقومک صورت قنوع ده البسه اسلیم یی لابساً محلیع احباب
اولا غلطه قتره کیمک تشبیه بولسی اویله عجبی مغفقت و مفدتک اهای سلمه به عطف و اسناد ایلسی مقصدینه متنی اولر حیفده
و کند و سنک ارینی فایدندن بولند یغنده شیره قالماسه اولیغندن هر یکسی ده التوقیف حقندنه کمال اهمیتله تحقیقات
اجاسنه مسارعت ایلسی اولیغی معروضه .

بک اونی متصرفینه ^{۱۳۱۴} تا یخنیله یازیلان تذکیر نک صورتید .

خاکوی حتره بولان موسویرله ارمیدره یکیکره تجاوز استعدادی محسوس اید وکی خبر الحسن اولغله بوبابه تدابیر مقتضیه
و تقیدات تکمله الترام واجاسله مرضی عالی معایر وایه آیتوایه جناب خلافتیه تقریر اید ناصیت و آیتیه محل احوالک زندههار
و قریه میدان و مطان ویرامسبب خاصه موردوع حکم علیه لرید .

کھنکی ارضی حادثہ معلوم ہے { قیوفی } نامزدہ بر مفسد صمیائے دہ صولی منتہ جوارنی
مختفی اولیغی خانہ نیک یخبرہ سندن ماسورین ضابطہ یہ شمبہ و ررہ و دلو آریغی آثارہ
اھالی اسلام یہ خطاب طبع یلسہ اولان ترکہ فدیایان نیک بریوہ نسخہ لری دہ آنسہ
اولیغی جھٹلہ بر صورتی بر دوج زبر عیناً دبرج ایدلدی

{ طاسکاکان } نام ارضی شرکت اخندلیہ نیک دیجات مرکز قیومہ

اھالی اسلام یہ دعوت نام

ای اھالی اسلام ! سکا قایو صبح بریکمزد اولیغی اھل تمویہ یون ستر دعوت نام ایلہ سکا مراجعت اید یورر . بر مراجعت سندن
خوف یا خود بر مقصد مخصوصہ خدمت ایتیکمزدن دکل خیر ! بز نظر جورانہ ایلہ موتہ طوغدی یاقورر کہ بونی دہ سنک حقیک
بزہ تعلیم و تحقیقہ المیتہ . ابا عن جید سنکله بابر عیہ مقصد و وطنہ برلر رفہ ساکانہ و متفقانہ یا ساکیک
اولیغی اھالی سوصول و قدرہ قیامتہ خلوہ اھل سحر حکومت کرک سنی و کرک بزہ اھالی ایلہ یون یونمزد تخم نفاوہ و شقاوہ
صمیمہ بائلدی . سلیسہ ای اھالی اسلام ! بریجلی سیاسیہ دوزخی یی اھالیہ رفہ ورنہ سترنک بی کناہ قانری ایلہ
ملیح اولوب جانی عظیمہ اشتراک ایتل .

ای ترل قنداس ! سترانی ایوجہ درل تفھیم ایلکہ طرفمزدن ایقاع ایلہ کلک اولا جیلک و جلد سکا قایو اولوب
الاحکومت بزبون کس علیہندہ درکہ انک اھالی حاضرہ کی سیستمی سیاسیہ عزیز اولادک حقوہ محقکہ کی محافظہ ایتل یون اھالی
غریب و بارزہ یکنوز غازی ایلک ابراج یان سربع الجریانہ التجا اید یورر !
روست و دشمنکی تفریوہ ایت ، ای اھالی اسلام !

استوار منی آنارشیستیک درجه ملکت و وحشتی بر دلی رها اولدو. تحقیقات رسمیله مبتدای اولدی اوزره
 قریب صطفی ساکنان در وین سترک اوغلی سزاون یارین عیاده نام هرجه وقع نك ایلک کونی مکتبه جیغوب
 خانه سید راکور صحتیه ده تحصن المیر او لا استقای مدقود طرفدن برصحت و حشیانه ده اوزرینه آتیدون ضمه ده دن
 صبی مدقم اغید برصحت مجروح اولدو. آل قانرا یخده قالمس اولدیغی مشله رها بونک کی بعضه هر مقدر تعضات حشیانه
 دوچار اولدقوی جبر ویرلکدن حارته دن بی خبر بولان و ییاده وعده لی اولدو. لصلحه وقعات محدزن
 کلوب کین مخدرات اسلامیه اوزرینه ضمه و ده دولور آموه دانتنه رضی اجتهار ایتدکدی حترله بوزل عمومی الطبع
 خوف و تلاشه دوچار و یخیزدن بعضیک ده ضمه یاریمی یا قوشون صباقیلم جریجه دار اولس اوله جفی بریگی
 اولوب انجود توقفا جمیوب بریدینه دوام ایتدکدی هکته درجه فوکتدی کلاشیل مدیفدن کرک بونک و کرک دچا رقص
 اولدقوی خبر ویرلان تر بعضه مکتبه هر مقدریک تحقیقاتی اجا اولمقده بولمشر .

بالاده مقداری عرصه اولان ارضی مقتولین میانه البسمه مشابحتیه لری وجدلرک تعفندن طواری
 بالاطراف معاینه و تفریق حال ذرمانک عدم ساعده سی هکته بریجه ده کرد و موسوی جدری بولدیغی تحقیقات
 اخیره دن متبان اولسبه مقدار مذکورک طاسرا ارضی اولاسی لازم کلاهی بریهر .

بوگون رضی اجا ایتدیرون تحیاتیه ده صحتیه ده صولی فسترد ده کس دوکجه دبقانک خانه سی غومسه صابون قابی
 مکتله برعدر ضمه ظاهر ایتسبه اخذ اولمشر .

وقع نك صورت و سبب ظهور و جریانی بوندن عیانت اولوب معاینه عیایه قدر توایه هفت خندقه صرطه
 تقیقات انضاطیه مکمل جاری و سکون و ایس بر دوام بولمس اولغه اوطیه (مع ۱۲۱۴) (مع ۱۲۱۴)

بك اوغلی متصرفن ۱۲۱۴ مع ۱۲۱۴ تا یخیه آلان
 تذکر صورتیدر

ارضی وقع اخیره نك ایلک کونی خاکریز دنا ی شورسده رلوب خسته خانه یا تیرلس اوله عساکریه شاهانه
 اونشیردن توفیه آلیغی یاره دن قیام اوفات ایدکی معروضه -

توسیع دائره اختلاله و برونج تحریکات و تلفات سببیت و یرمک صورتله ده ختام بولس و از جمله قلم یاسا و خاکوی
 جتدیه یا ییلا ایاضا و اولرک ارضیدیه برشته رک واک اول موسوی خانه لریه تجاوز ایدرک بسا الی کسی جمع و قتل
 اتجیدن طو لای غیا نه کلا اهالی موسوی یی شدله مقابل و ابتدا صمبده و قویشون آتشدی ایچنده قالا اهالی مسلمیه نه
 اشتراک مجبور ایدرک توسع و دوام اغتشاشات و اورده و سائر محدد و قوع بولا یغما و غارت سببیت و یرد صدی کی
 وقع نلک ظهورندن بر اول بر هیوه ارضید فذقی و صالی بازار یی ایچندنه ماونه لره کیروب و سول ایدرک بولیدر محملو
 و کمر جیلک ایلک اوزره و یرور لره کیده جکدی موسوی به بانقده سلاح آتیلر آتیلر بوزره همان فذقی ساحله جیقه و
 اسلام خانه لری بهمنه ششینه بولمدا ییسه و حال عساکر شاهانه ییسه رک با صید یلدر .

عزم و قیظ نامه لری موزین حکومت محل موزیتندن و تجار و اصناف دکان و مغازه لرند و ایسه کوجدیله مشغول
 اولدی بر صده ده و ورا میره و حال و موسسات ایلله خان و مغازه و کلیسای واصل رسادتک همان هر طرفی
 صمبده و دیامیت ایل برانده بر هوا ایدرک هر کسی بردشت و فلاتک عظیمه ایچنده بر اقموه و نایه مقصد لر یی حاصل اولماز ایسه
 تسکیم ایل فذقی جان ایلک کی بر صرات و حیانه دن عبارت بولن ایاضا رک ترتیبات منکوحه لری اجا جاننده حاصل اولوبه
 دهشت و دخامت محتاج عرصه و ارضاع دکل ایلن برجات خانه دن قیل الوقوع ضابطه معلومات استحصایله و حال بعضه روسای
 ملکت اتحانک در دست و توقیفی دیکر لیک کرجه سات قسماً اولسون خلال ترتیبات مفیدتری موجب اولره مقصدی
 تماماً اجاه مرفعه اولدی کی محال منکوحه ایقاع ایدرک اغتشاشانک منعی حقنیه مایه همایون جناب طو لای با کتیه جید سندن
 و با عالیین ایدرک متعدد و تبلیغ جیدون ارادات سینه حفت خلقتی ای مقام جیدری دقیقه سینه بولس و ورا زارم
 امرانه تبلیغ و منفعه برابر طرف اکرانه مدن رضی مخصوصاً قور و مخصوصی امور لر ترتیب و سوره و حکم ارادات سینه نلک
 تمامی انفازی امرنده نظارت و تقیبات راکمه التزام اولره و بر یر ده دانه نلک با صید ییله استفاد اولور ایلن موزین
 ضابطه یی تسکیم و همایون ایاضا رک جید ترتیبات ملکتک رانه لرندن اولیغ اوزره دیکر بر طرفه کذلک صمبده و سلاح استحصایله
 محوله کور دکرک اغتشاشه دقیقه سینه قشید رک عون باری دکرک موقیع جید حفت خلقتی ایله توسعنه
 میدان ویرلما مشد .

ایک اجنبیک مجروح در وقوع بروز زیاد و استمدادی وزیریه در حال براندازه نه نفدی طرفند نخه به آیتس او لا برایه
صایعوب وایحوب قاجار لکن ارمنی اشقیای طرفند جرح ایدلید در جاه بستان عساکر شاهان طرفند هاکسی ده
تخصیص ایدلید نظامیه قم غولانه نه واوران دانسته ضابطه یکتورلس و در حال امضای آتند و تشکر معروضه افاده
بیان ایدرک مؤخران مؤخرین محافظه فاقبله برای تداوی فائز خسته خانه نه کوند رلندر .

ال اول دولاب در رهنه ضمیمه استعمال ایتس او لا مرقوم غولانه استخوانده ذکر اولان ضمیمه لی کویری باشند بکلیه شیخ الاسلام
افندی جعفری کراکین اوزر ریه انداخته ایتس ایچون خاکوبی طوغوغر منده ساکن رفقا مندن طوروس و اوغاس نام شخصه
طرفند ایچی سیم مجید ابرله کندونه ویلسه ایتس برسی برضوال معروضه دولاب در رهنه قضای ریه در رهنه باطله دینی
سولیس اولدینی کی بانقلی باهان ارمنی اشقیاسنک ایتس دخی ضمیمه لری آتوب بانقلی قبول رینی قیاسی ردن صدده
بانقلی بیون مؤخر ریه خطابا {اشته بودقیقه ده باصید محمل بانکد بوراسی رکدر و دیوده قم غولانه سله
غلطه سزانه و صولی فخر طرفند و سائر معنده دخی بنامیده آتیده جقد . و صوری دخی تحیک ایچون تقسیمده کی
{سن ترینه} نام روحم کلبی دیامیله برهوا ایدر جکی کی ارمنی بطریقانی دخی بصورتله تخیباید جک و طوبی قوده و ایتس
وقوع کتورید جقد . {دیس اولدینی و بوفاراند تقصیر ایدر کی تشکات مفسدکارانه قسماً ایقاع ایلسه اولسه نظر اشقیای
موقوفه نلک روحم کلبی و ارمنی بطریقانی جقد که مقصد خانانه لیلک ابراسه فرصت باب اولد قلدی کلاکس و بوفاراند
نصل خان دین و انانیت اولد قریه معابد جقد که بوتشتری دخی بریل بولند .

ارمنی فساد قریه لری و آنزک فزایدی طرفند ایقاع ایدر یون و صورت وقوع و جریانی بالاده تفصیلاً عصره بیان اولان
اغتشات صبح بر سبب شروع اولقندین مجدد و ایدر ایدر یون و غولانه و طاقم اجنبی موسسات بالیه هر طرفند
نقته ضمیمه و بنامیده روه و طرف طرف شومهن جعفراروه معازاه تعالی پای تحت سلطنتینه ده برهجه و برج غظم
مصوله کتورید مقصد مفسدکارانه سله بایده به محال محوره و تحصن ایدر و بانقلی کون روسای با فساد طرفند منع شورش
مأمور عساکر شاهان و مأمورین ضابطه و تصادفاتیکری اهالی سلمه و غیر سلمه اوزر ریه ضمیمه و قوی شومهن یا غدی روه و اطرافه
طاعید یون فزایدی دخی عساکر شاهان و پولیس و براندازه و اوزان و اهل کیم راست کلدی راسه جانور جه منه صالحه روه

خلفك همچنانی تسکینه و مجاوز لر در دست و غضب غارت شده ممانعت و نمونه صورتی در اینک او که از بیمش در .
 وقعه نك بابت ظهورن آسایشك اعاده من قدر اسكدر جرحن ظهوریدن وقایع جنائیة دخی قنیلید ه برنج خالك
 مجروحیت و جنگل کونیده ساکن ارضی قتلک یا پیرزن اطناس فندی یله همسیره سی ویرجینی و برادرزاده صوفك قایلک
 و قنیلید اسكدر همجینی اغانس و قنیلید سکنندن میثو و کذلک محل مذکور شاهی دیقرا نك خانه سنده خدمتی اختیار
 بر قارین و بعد کنده فرزند ساکن او سکیانك مقتولیدندن عبا متعالی و وقایع منکوم نك صعوت ظهورینه کلمه
 مرقوم خال و قعه نك اینکجه کجه سه قنیلید به کبد اکن اتای راهده تصادفاتیکي مرقوم اغانس طرفندن بی قله بر قارین سندن
 تزلزل لی صورتی جرح ایدیلوبه مؤخراً کند و سنك ده مقتولانغی محمد ایچنده کورلسی و اطناس فندی یله همسیره سی
 و برادرزاده سی ایسه ننگه ده ساعتی زاده لرنه خانه زنده او تور مقدر لرا کین خانه سندن کین و استقیادن اولدق بی غایه
 و تهدید یله کند ولندن طلباتیکدی اوج یوز لیریه مقابل رد اید جواب لالان دمتی شخص مجهول طرفندن و میثو دخی غنیه نك
 خانه سندن سلاح انداخته جرات المیندن و ویا غنیان اولو اهاالی طرفندن اتلاف ایلمه اولدغی کبی خدمتی دیک دخی خانه ده
 کیم اولدغی هم و او سکیانك ایسه اسكدر جوانی مقتولانغی بولنم و ضابطه جم رحلی هر طرفه احوال ان تحقیقات
 و تحقیقات نتیجه سندن کوم مقتولدرن اطناس فندی یله همسیره و برادرزاده سنك قاتل دی ولوبه وزره کنگدی عبا^{عاف}
 و دیک عبا ده نامدنده ایکی شخص در دست اولد و ده و دیک لرنك قاتل دی ولوبه شهره سیله مظلوماً بعضه استیصالده
 ایدیلرک مقدرنده قیمت عاقله نتیجه تحقیقات و تحقیقات عمیق اچاسنه مبادمتی قلمشدر .

باقی و سار محمد دن ظهوریدن صمبه لردن عبا نك ارضی باقیه زارهای دخی کلمه قیوم سیک بالمر اجمه وقوع بولا
 اخباری وزرینه مامور لرونیدیلرک اچا ایندیریلون تحریج مذکور کلیا ده دخی یا کتد دروننده یدی عدد مکتوم صمبه ظهور
 ایتمیه بالاخذ مرجعه تسلیم اولمشدر .

انتقادات مذکور استغفار ایضا دل استغفار ایتمیه اولدق صمبه و مسلا حدن شهر و مجروح اولو عساکر ساخانه نك
 مقداری صمبه سکریم به مقید اولدغی و صمبه کلمه کلمه اولدغی کبی بولیه و ژاندارم دن یدی شریک و او تور بر مجروح اولوب
 اهاالی سلمه دن وقوع بولا و مقتضیات اسلام دن اولدغی وزره تسریع نقل و دخی مقصیده اقارب و مستحقان طرفندن

اوصده ده غلطه دن کهای سترکه و عربی ایله اورایه کیدن قیامت نامنده برارنی فدائینک ده اجای مفاسده قیام وینه اغویا سنده
برنیک اسلام اوزرینه سلاح انداختا یلدری شورشیه سببیت ویره رک ظهور ایدن عربیه شکطاعه و جوارنه اونه اتی ارضی
مقتول وادون قدره مجروح اولوبه اوکونک اقسامی دخی بکده اهای اسلامه جامع شریفه تسو غازی را ایدر ایکن جوارنه
واقع بغوصه فروندن بره یومده سلاح انداختا ایلمس عتغیان اولورده اوصده ده مذکور فرونده حالیهان دهرت ارضی
دوراسی جمعه کونیه ساعت ییدی راده لرنه کبرج برونی قوه غولخانه سی وکنه بولان نظامیه فوتجی نفرینک اوزرینه تشریح سلاح ایدن
ایکی ارمیدن بری بالمقابله اتلاف ایدر رک دیکری ده کند و سنی رکه آتوب غوره واید اولمشه .

استان بول قریه کهنه صماتیه ده آتوبه آتنده بولان خانه منزه متحصن میاوه ایلم اوغلی ارشاس و خایک قیونانی
وایکی رفیق دی تسلیم اولدری حقه و ساطع متعدد ده ایله اجاققان تیغفات مکره یی اصفا انجیبه و سنده اولان تفسیر
اوزرینه سولیکدی کی ساعت اتی یی ده لکمیوب ساعت بشده واقع اولان صول اخطاره عساکر تهاان و مورین ضابطه اوزرینه
ده وولور و صمبه لانداختله جواب اعطا و جوارنه دهرت باخانه اید صول مسترارنی کلیدی مکتبه متحصن فقای مفیدتری ده اولصوله
عساکر تهاان و مورین ضابطه ده کذلک ده وولور و صمبه لانداخته اجتهاد ایدر رک بوجای دوراسی بخشیه کونیه صباحه قدر دوام اتیمه
و عساکر تهاان دن به قیام نفر ایدر ایکی یایی جمیع الیدریم بالضروره مقابله باطل قاعده نه رعایت استخاض متحصنه مرقومه
و دیر محمد دن صمبه و سلاح ایدر تجاوز ایدر حیا و قیام دردت و اجاققان تهاانده صرف استعمال ایدر کردن ماعدا مرقوم
میاقلک خانه سندن صورت اعمالی مختلف بس و یایی جمیع سونک خانه سندن یدی و دوکمی دیقراق خانه سی باغچه سندن
بر و موقوف مرقوم مهادارک خانه سندن ده بر و زکراوان مکتب اوج و کذلک محل منوره ارضیانات مکتبی معلومی اغونیک
دولاندن اوتوز اتی که جمعا ایلی اوج عدد صمبه بولورده اخذ و مرجعه تسلیم اولمشه و بونوردن بقعه منوره اغونیک دولاندن
یری قوطی قایسل و دردت قوطی ده وولور فشکی و برده ده دینامیه قایسل اولده ایدر . بوندن بقعه زکراوان جهاتیه
کونی امتعه داخده کرکی میلدن بعضی طرفدن و اوکونک اقسامی ده باغچه قیوم طاس جلال بک خانه ده وایورده نشانه
واقع ارضی خانه لرندن و دوراسی بخشیه کونی ده تحت القلع جوارنه خراجی و مهر و فنیان و حاقم جمیدم یوسفیان
و ده وید زارنه محمد افندی خانری بنجره لیدر بعضه لاندن ارمیدن عساکر تهاان و مورین ضابطه و اهای اوزرینه ساعت جمعه
دره وولور انداخت اتمک کی جراتده بولمده خلقه غلیان حاصل اولمشه و بولانده بعضه تفات و شیام ضایعات
وقوع بولور ایضا ضابطه هر طرفه اتحاد و اجایر یلا تبار و قیامت سربده اوزرینه بر طرفن ارمیدن تجاوزاتی منع و بر طرفن

اجداد و انان تقیدات فوالعهاده اوزرینه شومهن منیع اولمنه اولیغی کبی کچه ساعتیکده خاکو بره دملک جوارنده طاقم
ارمید اوزاره کی قیدستاری درونده مزاره شیری سید آله اهل اسلام اوزرینه شده سلاح انداخت ایله دی و طوسون
باغی جوارنده ارمی عواریلک خانه سندن اتیان قورسونردن بحیه اویشندن توفیه و صیده خانه مکتبی و هیچی اسماعیل مجروح
اولسی و قادیق قیافت کیرن برهیره ارمی اختیاری محله و غلبه طرف طرف سلاح استعماری ایلدی اوزرینه اهل اسلامیه
طرفدن مقابله کورسلیله اوزارده موجوده علاقه و مسارعه مقدار کافی ساری عساکر شاهانه کوندریلرک عربده و صدیرلرک
محل مذکور ارمی کورسلیله تجمع و تحصن ایدن ارمید طرفدن کبی اهل اسلامیه اوزرینه سلاح انداخته دوام اولمشر
اشته بوضعته جابجاءات فسادیه ایقاع اتمکله باب متفرقه صعوت سحاً سواقنده صغیدن برهیره ارمی فدا ایدی هر طرف
اخلال آریشی واحداث شومهن مقصد مطغطا اسیله است کلدکری اهل اسلامیه و عساکر شاهانه اوزرینه سلاح استعماری
برهیره نفقات و مجروحیه بییت و برشد در .

بانقده تحصن ایدن رتای باغی اوزرین اوجی اکیجه حیاً و دیرکری مجروحاً و قیاً اوزرین تحله و انداخت ایدیندن ما عدا
بانقده درونده المتی قد آتمس صیده در دست اولمنه و هر طرفه اترام اولان تقیدات فوالعهاده اوزرینه آرمی اعاده و تقیر
ایلس اولیغی کور صیده کونر سله و عزم کیندن عورت ایدن بحیه سلاح انداخته برهیره یون اوکنده موسیق مقدم اولیغی حالده
بلک اونی متفرقه دانه سی اکنده کراکین دانه شکله شومهن واقع اترامی دلمانک اوستن کراکله دن عساکر مرقوم اوزرینه
ایکی صیده انداخت ایلسی صیده کراکله درونده باطلوب صون اهل اسلامیه عساکر شاهانه و اترین و اترینجه برهیره و قور
کلمس و بونک متجری اولای اکی ارمیدن بری سلاح دخی استعماری اتمدن طویلاً قیاً و دیرکری حیاً در دست ایلس اولیغی کبی
فدای صیده ایدی کونی غلطه ده نوه عثمانیک قار شومهن واقع و ایلس خیاله المانیای بومونیک بیر هانی دیوسی شتملا تندن
طاکیر خانه یخچندن بانوه عثمانی اکنده نوبت لکلمکده اولای عساکر شاهانه اوزرینه صیده و ره و ولور انداخته جوات ایل
ایکی اسلام قتل عساکر شاهانه در ضابط و برنفرده جوج ایلسیه بالمقابله متجری لردن طاقمی حیاً و برهیره متیاً اخذ و گرفت
اولمشر .

شکطاسه جترن دخی وقع نلک کینچی یخچنه کونی ساعتی بحیه راده لرنده ارمید طرفدن دیورکی یخچ عثمان قورسونله اتلف

جراب و اعطاسه جرات اتمدن انحصار مذکور است و ساعتی هر طرف از طرف او را به سینه قاطعیه هر طرفه
 جاری بولان تقیقات انضباط و احتیاط و حال جرات دهان باید و بر وجه و در طرفین بولیس بری سینه فندی و درها بحاج
 این امر صحتیه جبهه کوندر بر طرف و در لواحقاً قایم و طرف عموداً و موازی خطونه مخصوصاً و احتیاطاً عساکر شاهانه و مأمورین به
 مقتضیه آبله آله الی بر طرفه ایضا تسلیم اولیة بحیث تضرعاً ایکن بولیس ایکن بولیس مذکور است و سمت راست را به لایق بل و غرض
 در لاب دره نه عده جبهه غلبه نامیده بر طرفی طرفین برال ضمیمه آبله کند و سینه او را به قصه ایکن بولیس ایکن بولیس ایکن بولیس
 غلبه او را به آبله سینه بر ضمیمه و ایکن عده دره و دلو را به برابر و حال در دست او را به ساق سینه را به لایق روستای
 ایضا فسادن بولیس و کشته نظر و قتی حلب ایکن ایکن اصحاب مصالح صقیله بر یکبشر غلظه ده واقع بانو عثمانی به دخول و او را به
 نوبت کلکمه او را به اندازم نفرین قتل ایکن قیوی ضبط ایکن کندن صکره او کون و درها اولیة او را به ادخال و احتیاط ایکن اولیة
 تواتراً اخبار اولان ضمیمه و سلاطین او را به سوره اولان قول و در بر او را به رینه انداخته ایکن اندازم ملازم محمد اغا و جواهر
 حسن و نفر اسماعیلی و طایفه اسمند به برومی قتل و مصالح او را به ایکن اندازم و سینه بولیس و ایکن روم و ایکن موسوی ایکن و لصلیة
 بانق کتیمه او را به بر جبهه سلاطین جبهه ایکن کون او را به و کون بانو عثمانی جواهر ایکن ایکن ساکن اولیة قری خانه لایق مخصص
 ایضا فساد طرفین او کون اقسام قدیم عساکر شاهانه کلکمه ایکن اهل او را به رینه سلاح و ضمیمه انداخته روم و لصلیة برابر او صده ده
 بل و غرض قتل همیچون متضرعاً راسه کلکمه او را به عساکر شاهانه قوی او را به رینه حلب جاسوسی او کند بر طرفی طرفین ضمیمه آبله
 ذکر اولان قول دایره مقصر فی یکده ایکن آماده دخی دایره انصافه کی ایکن تری دایره ایکن اوسته کی ایکن دایره دایره دایره
 عساکر شاهانه دایره بر نفایل بر بولیس و عساکر شاهانه دایره یکدی ایکن نفی ایکن قوی و لصلیة دایره مقصر فی یکده و او را به کلکمه
 او را به اهل اسلامی دایره یکدی دایره قدیمی مجدوع اولیة و بولیس دایره بقیه قایمونه واقع بعضی دایره و آبله ایمانده بولان ایکن ایضا
 طرفین دایره فکرمه و حتی متضرعاً و طایفه سینه قوی سینه غیر سینه و هر طرفین اسطی نایره فساد ایکن حقنه کی مقررات
 ملحقاً ایکن لایق اولیة غلظه و بل و غلظه حادثات فکرمه وقوع بولیس ایکن قاسم یا شاهرزده کی ایکن ایکن ایکن ایکن ایکن ایکن ایکن
 اهل اسلامی او را به رینه سینه هجوم کونتر و بر جبهه عفا سینه و بولیس و در لاب دره نه سینه اسلامی قتل اتمدن طرفی رو جبهه
 هیجان و غیاث او را به اهل اسلامی طرفین دخی بالطبع مدافع کونتر ایکن و حال کونتر بولان عساکر شاهانه و مأمورین به ضابطه طرفین

رقومه میدان و بیاسی و این بسیار بر بنوا معروضه شایسته دارد و تجاوز کرده بود بحدن و اجهانک سایه شاهانه ده هر دو
 تفرضه و مصونتی حکمتیه چه معتزم بودند بحدن بر خصوص ده فواید القادریه وقت و بصیرت و نفسی و محکم لاتخاذ اولاً
 سائر هر دو تباریک تمامها استکمالیه و قنقی طرفین بر اثر تجاوز کور یوایسه توسعه میدان و بیایه رک همان اولی یعنی بر
 با صدیله و اجهانک هر دو ده و هر صورتی تفرضه و حافظی محضه اوده دن بر و اینجا باینده اعطای تعلیمات و اجرای
 تعلیمات این برابر بر طرفین ده کرک قومیته را داخل اولاندر و کرک فساد ده زی مدخل بولاندر ضابطه چه کدی الحکمه تعقیب
 و در رست اولاندر و فندی تحقیقاته درجه ثبوت ایهالای بند علی اصول و اقیله برابر محبت عدلیه توزیع و تحت لایحه
 قایلاندر و بر کونا ایس و اینکی اولیوب ده سرریانه طولان وائل و مستعد فساد بولاندر ده سایه مدغم وایه حقیقت
 بار شایه و خرج راهری و بیایه رک و محافظه آتیه اولاندر و محکمتیه دفع و تبصیر ایلک صورت بدلیه منع مفیده
 و کیم لی کونذلی تحقیقات و تجسسته صرف سعی یلکم بولمس و بنابرین ضابطه نک ثبات و اجزات معروضه شدن
 مضطر و اینکی قایه ایهالای بند نک حادثه لی ظهورندن و یو کون و کی بازار کونی حقیقا را حقاری استطلعات و قدردن
 اولیله تعلیمات انضاطیه محکمتیه ایهالای بند رک یوم مذکور بر او یغورنر لوله ظهورینه میدان و بیایه رک ایکن ایلک فساد
 بعضه اشراک استواعتقودک اود در رنج همیاشنه کونی لوطفدن بقتی ایتاق سوریه مبارکت مقصد خائیه ایله صمیمانه ده
 اصول منته جوارنه دو که چه مراد اود خانه سنده عقد جمعیت ایلک اوزره وار ویرد کدی قائمندن خد الحکمه در حال
 مقرر رکوند یلک مرقوم خانه سنده بولان برادر عیال و رب و دایمی و خانن نام شخصه برابر در رتبه دائره ضابطه کور لیس
 و بر صورت بدلیه بولمس اولی یعنی کیمی محمل مذکور ده سکن قیومچی میانه و اوغنی ارادش و مکتب معنی خایه قیونی
 و دو که قایل نام شخصه ده بر وقعه احداث ایلک خصوصیتی و ارشد بر دقوی خدالانده بولنندن قایل علی اصحاب
 کند خائیه مکتفی اولی یعنی در رستایه رک فقط میاقله خانه سنده بولان مرقوم ارادش و خایه قیونی
 و درهایکی فیکدی مقرر قایم و خائیه بخواه رتبه کیمی نه ایستد سز بزو کون اودن حقیقانه بزه آمر لرم طرفین
 تنیه اولندی ستمالتیه کلوسن اول وقت یلک قیوم اولوز بهوده بره بولده خانه لی صوبه آدم طوبیامن بزو کوناعت
 التي قد هر نه اول جلد اولی بزی بوراده آتیه طریقه کز شمعن دکل حقیقا ده فیکدی بزرگ آمر کز وایسه
 بزه ده آمرز اولوله غیبات اجابتی هایه بورادن دفع اولک کیدک که بولنده و بیادبان و جوات کثرانه بر صورتده

بر حقیقت اولوب اشته بر مقصد یعنی کجی سنه ریحارتده واندن اول و صده ممالك شاهانه نك محال مختلفه سنده
 هنجاره قریته طرفدن ایقاع ایدر یلا اختلالات و اغشاشات حکومتك تدبیر صایه و دار لایسله مقصد شاهانه لر نك حصول مانع
 اولمندن ناشی مقصد لایسای متحد و فقط صورت تثبیت و حرکتی مختلف اولان جمعیات منکوح تصادفات ایدر کجی عکس قریته دن
 مآثر اولور و یکر یکر یکر قایم دوشمک ادا اشته اختلال و عصیان ايله حکومتیه یی مصالحه دایم اختیارینه و لایحه آمال
 ملحوظانه لر نك تدبیر مجبور اتمک زعم فاسیده ممالك شاهانه نك محال مختلفه سنده و از جمله ریحارتده صورت شاهانه یکیدن
 اغشاشات اجاسی طرفته قریته طرفدن در عین ایلسله هنجاره قریته ده آنکله اتفاق و تفسیده نش اولان ارضیه
 { در مصالح مانع } غرضی صاحب امتیاز نك تحت یا سنده اولور و چون فساد قریته لر نك ان شریاعضا سندن مرکب بولمعه اولور
 تفسیده شکل اتیمه اولور و مصر و اسکندریه و قریبه سته لر و بر هیوه افرادی بر لایان { طاشاقاغان } یعنی
 اتجار شرکتی نام جمعیت منفعت طرفدن بطریق طبعی ایدر لایانک یا سنی تحتده ریحارتده بولک بر شجه تشکیلی بولمعه
 کونسله و ضابطه هر درجه تثبیت و منفعتی اکلایله هر درجه یی ایلله جریا ایدر مخایره و وزیرنه حصول مراضه میدان بولمقین
 در حال ریحارتدن تعبد ایلله اولور مذكور غرضه نك محبذی کجی خا هومیانس { نام شخص شیرک بوراده بولمقین بر قام کون مدتی طرفه
 ویردکی قدر منفعتی ایدر ایدر نك و تفسیدن و ادر و یانک سار محمدن کلا رولای ایدر فاسیده لر شرکتی مویات
 مفتکارانه لرینی و اندر ایلله مصلحتله طرف طرف ایدر ایدر و بر تشبیه نك ده خایب و خاسر اولمقین هر چه جمعی ایدر اتجار
 ریحارتده بک اوغلی و غلط و کدک یا سار و قوم قیو و صولی مشترده و ده ها سار محمدده دفعه ایقاع تجاوزات و اغشاشات
 قطعاً قرار ویردکدی تحقیق قندره و حتی حادثات سابقه دن غلبه کلسه اولور اهلای مسلم نك غلبانی تجدید و تشبیه و اجانب
 اوزرینه تجاوز ایدر ملک ایدر با سدرینه سابقه کیرک اسلام اوزرینه و بر طرفدن ده مسلم ارض سیانوی قتل ایدر یور دیر یکر نك
 مقصدیه قریته افرایخی اهلای اسلام زی و قیافله اجانب اوزرینه هجوم ایدر یکرک و طرف طرف ضربه آتمه و ایقاع هر یوه اتمکله ده هر کسی
 شایسته قیو و اماکن امیری و عالی یی دایم ایلله بر هوا اتمک و بر مصلحتله مداخلات ایدر دعوت و زعمدر نه نائل مقصد اولور تصورات
 و مقررات ملحوظانه لرینی جمیع سندن اولمقین دفعه بشقه هر چه ایدر ده ضابطه هر بر احوال قایم تقیات انضباطیه نك مکتلاً توشه و هر طرفه
 بر لیس و ایدر و نظام دن مرکب قولدر ترتیب ایدر عجب هر کیم و هده قیافده اولور ایدر لیسون بر کونا تجاوزات و تعقیبات

تره قضایه قایم قویستی دره اویانده تحصیلتی اولیغی و بوزدن بشمارینی کویرنده یکن دایره کوجدیستغول
اول قریه مالک لزومی زمانده استقای مرقه یا التماسه ایدر حرکتی اوزره بسا یوز قدرارینی اولوب اسلمی دایره ساره لری
رخی بولنیغی و بوزک اون بسا کون اول موضعه ولادییه قرانی باصه ره امیه به تجاوزتیشدن ایدن تدارک و تریل ایتیلدی
امورنده بولان صحنه معتم تجار دن اکنی صریان میاوه نام شخصک بر قایح ماه قدر ناخیز حرکتی شایسته اولیغی بیدریستی حرکات
مدویه نلک تاخر ایدکی خدالزوه و لایحه تبار لازم نلک اتحاد اولنیغی بیله سیاسی ولایتدن کشیج اولان تغافل
اوزرینه ولایت مکهده و طبرزدون ولایتیه همان وصایای مقتضیه ایفا اولمندا اولغله تربیع معانات قویستون واریله اشاع
کیفیه صابرت قندی

ارینی مناسد قویته لری طرفدن اوتون بر و محالک شاهانه نلک مختلف محندنه ایتاق ایلرس اولان و بر سبب شروع متبئی اولیان
حادثات اختلافیه لردن بر و ابراقطان تحقیقات محاکم حضورنده و فعاله صریان ایدن محاکمات ایله ثابت اولنیغی
و قویته لک ضابطه ره محفوظ بولان تعلیمات پروگرامندنه صرحاً بیان اولنیغی و مجله ارینی فساد دینا اوزرزه موجود
حکومتدن هیچ بریک اصولا داره بیه قابل توفیق اولامیه صورتی اموال و ترقی عمومی و اراضی موجوده نلک متادباً تقیمی
و بر حکومت عوام تأسیسی و دین و حکومت و از و اجه لغوی ملکو آناشی مقاصدینه مستند اولاره اگر چه معتد ظاهره
قویته لرحب ارمنتانانه بعضه مطالب دیان و غرضه لره دخیلند و اعدای لکن لری بوز فسادیه و غرضانده مقصد قریب
بیان اولنیغی و مجله اریندن حیاتیه نقطه نظرندن تویکیدر بر مقصد قریب استحصالن صکر آناشی ملکی تعلیم اجرا
و بوفکرن یا کنه محالک شاهانه به صرا ایلر لک بون اوریو ایزه لیت و آناشیستدیر بر لک عموم حکمدار لک الدندن
زمام اداره حکومتی نزع اتمک فکر سقیمی ترویج ایچون اورتیه قومشیلر اولنیغی دلا قلیعه ایله مثبت و مفاسد فکرم نلک
بطا قیم سور قصد و تهدید و تحریب و مالی غیبه شروع بسبب ایتاق ایلرس اولسه ره آناشی فکر نلک مقتضیاتدن بولنیغی غیر قابل انظار

بنايت حادته دن شمدي به قدر ضابطه به درست و طويخانه نعمه تسليم ايلسه اولاً ضابطه لك مقداري و محل ظهوري بيه
تقديم ازان بوجه مربوطاً عهد و تقديم قلمه اوجله اوجله

تبيين ولايتي بوليس قومير كنند ازان ^{۱۸} ~~۱۲۱۴~~ تا ريخي
مقدمه تفهاتاً مخلصه

ماه جاريك اوان يديكي كچه عتبه براده لنده بيم اريدند خايدك ولد ابيك نام شخص ارضي قاديدي مرخصه وكي
هفته بعضه اخباراته بولند فندان صايكو نام محله ره و دلوله اريدند فندان جرح اولينغي استخا ايلسي اوزينه در حال
محل جرحه غمخه محب و حله ضبط ازان افاده به بالاده عهد ازان اخبارات و مرخصه وكي عيده محكمه عيده سترادت
ايمند طويلا ارضي ملى كند و نه خصوصت پيدايد لك ملك معتبراندن حاج خانويان و عواريس افنديك تابعي ايله
قرن مسجد محمد سن هاليندن اوسب والي نفر رفقيله كند و ني بالاغلك صايكو نام محله كور و ب عشتايت كدن صكره
عورتري امانت مرقومند اوسب اوزينه ايلي ال ره و دلوله اخته قارندن جرح ايتيكني افاده ايلسه و طعاينه قورسوندن
برسي قارندن دخول و صاغ طفندن فوج ايتي اولينغي كورس و بسا عسكره قاتلاً و فات ايتند مرقومك قتلي
عواريس افنديك تابعي ايله اوسب و رفقي طفندن وقوع بوليني و مرقوم عواريس افندي رخي ارضي فسادى هفته اخباراته
بولنده عمومى قتل ايتير ملك فكنه بوليني و بولنده بوز ايد صرفاين حكى تحقيقات واقعه دن اكلاندى قال مرقوم ايله
رفقي و عواريس افندي درسته تحقيقاته اورد و تحقيقاته رخي صحت ايتي سنه درست توديع بولند اولينغي مقرر

راخيد نظام محمد سندن وارداون ^{۱۲۱۴} ~~۱۲۱۳~~ تا ريخي
وبس بوز ايتي دشت فخرولى تذكير صورتيد

مستحق شهرت و مياس اوغلك بياي نفدي كورجه اسلام و اوان نفري روم و مياي ارضي اولوه اوزره مكشاده عونه سيله

ارمیدك بقعة خجده لردن اسلام از رینه آتقری خجده لردن مسلم غیر مسلم نفقات و مجروحیه و ایوم ختم خانه لرده بولان مجروحیه
 عد ديك و وار جیه طرفدن علی لاسی بردقتك سربا عرصه و تقیدی شرف و جیه لا اراده سیه حفت خلاقیهی قضای اكنین
 بولنیقی سیه همیون جناب موطی با سیه جیه سیه با تکرر مضمویه تبلیغ و اشفاق و انوار و انوار و انوار و انوار
 الای قوتی انغنی تحقیق ایلک بولنده و لغله و هالیدن تفرد و جوع او لاندل بردقتی شکرمانه جیه سدن استنمکله طرف و لاندل
 رضی بولیدن و هالیدن و فانی ندره جزوی و کلی مجروح او لاندل بر قطعه و فدیك عاجلاً عظیم و ایوم مودع همیون عید لدر رابط به

بك اوغلی متصرفی عید سدن لاندل ۱۷ و عید لاندل تاریخ
 و سیه یوز او تو ز اوج نفوذ و تکرر جوابیه صورتیه

شرف و اوت ۱۷ عید لاندل تاریخ و دهرت یوز قوه الی نفوذ و تکرر عید و اوت رینه جوابیه ارمیدك بقعة اسلام از رینه
 آتقری خجده لردن مقول او لاندل همان جنازه لری همان محاملدی طرفدن غسل و لغوب دفن ایلکدی و اوت لیدك یاره لری کندی
 خانه لنده تدار ایملک ملیدی ایجابندن اولی فی حمله مقدار يك یعنی قابل اولد مسوایه مشهوراته و آتقری خجده لردن اکثر ایملی
 اصابت ایملی نطقاً کتیم بولنیقی و ارمیدن و فانی ندره یاره لید متفرد و محله و اولد یفندن و اکثر ایملی کندی آتقری خجده لردن
 وفات ایلکندن و وفات ایلندن و فانی عظمی و فن اولد یفندن مقدار صحیح یز مدی و بولنیقی تحقیقه تسکینه همان عجزه ایون شو مغولیه
 عظیمه ایملیه وقت و زمانك غید مساعد اولی فی حتی دائر مقصر فی انداختاید یلا خجده دن یکدی عساکر شاهانه مجروح و مقدای
 بورام مجروح سیه اولی فی کجی جل المصلحه کلمه او دن یکدی سیه قدر اسلام یاره لغوب کتدی کویطیه اقامتگاهده مجروح
 اولد یفندن کجی اولی فی او کزیم مدی و اشو و قعه ده دهرت قوی سیه بولیدن یکدی بر انوار و اوت ضابطه مجروح اولد بولیدن
 اوج و انوار و اوت اولی فی مودع

ما بیه همایون جناب ملوکانه با سیه جیه سیه طرف ساسی صدر عظمی یه آید و آید و یاز بول
 ۱۸ عید لاندل تاریخ عیدیه صورتیه

اجرا اولی بر روی ضابطه چه جداً شبیه عدول و همی افعالی تجاوز مارانك نكر وقوعه قطعاً میاید و بر طایفه و شاید هرگز ده تجاوز
وقوعه كلك اولی از سه همان آنگاه میسر و در دستاید بك محافظه امن و انضباط فوق العاده اعتنا و وقت و ذكر اولی كوكب ملت
خانه و خولایه تجاوز كلك از سه همان تحقیق و در دستاید ابراز مآثر رویتایلی صحت قطعیه ده خطا اولی

بك اوغلی منصرفند نالان ۱۷ ۱۲۱۴۱۴ تاریخ و بعد بر
او تورا یکی منصرف نكرد جوابیه صورتید -

شرفزار اولی ۱۶ ۱۲۱۴۱۴ تاریخ و در دست یوز قوه یکی منصرف نكرد عید فخریه لریك عیدیه جوابیه سید ارینی یا فساد بك
نزیات تعلیمات مخصوصه شدن اولی از سه همان آنگاه میسر و در دستاید بك محافظه امن و انضباط فوق العاده اعتنا و وقت و ذكر اولی كوكب ملت
استغال الميك اولی از سه همان آنگاه میسر و در دستاید بك محافظه امن و انضباط فوق العاده اعتنا و وقت و ذكر اولی كوكب ملت
وقوعه نك بستون كسب و امتیاز میسر و در دستاید بك محافظه امن و انضباط فوق العاده اعتنا و وقت و ذكر اولی كوكب ملت
در دست خیمه و ابراز غایت و رویت الميك - بواسطه ده غلطه و كاتی متخالی در روزه بولان اولی یزی نصر خند قطار و صحال ارینی
بر طرفن خانك یخبره شدن و بر طرفن و میسر و استغفار و بچك قاصه سنی قید میسر و او غایت میسر و او قدر متغله ارانی در حال اوریه
سوی اولی قویستار میسر و افندی یله موریضه طرفن اولی قدام و غایت اوزینه مقوم رضید اوزاده و یز اولی به جعفری اولی سله
اولی استحضار اید میسر و ات واسطه سله خلیل یا ساخانه بالی خول اوزان مجری بولر و وقوعه نك فوق العاده كسبت اید یکی انا و قویستار
اولی قویستار میسر و اولی اید میسر و اید یکی غایت میسر و قاصه ی قید میسر و اولی قیدی و جریان اید و وقوعه نك ایتی
نظر مطالعه اندیشه ضابطه چه بوباید و دره قدر اتر كلك تسامح وقوعه كلك بر رویت الميك اولی یزی نصر خند قطار و صحال ارینی
اوزینه عید اولی -

بك اوغلی و اسكدار منصرفید لریه استاجول بولس میسر و ۱۶ ۱۲۱۴۱۴ تاریخ و بعد
یا زیلان نكرد نك صورتید -

- { ۶ } هیچ کجسه نك قنقى ضفدن اولور ایسه اولون سدی کزمنه یا صوره طشینه مساعده ایتمک .
- { ۷ } هیچ کجسه نك مساکنه جهراً آفرک دخول مساعده ایتمک .
- { ۸ } دور به قردی هدر لو احوال و وقعات دن بکیرینی جیرا دیب ایجابی حالنه بربرینه معاوضت ایتمک .
- { ۹ } تبعاً جید نك مال و جان و عرض دی مسکندی هدر لو تعرضدن مصون طوتمسله بر اجینیک خانه نك خویشی لازم کدی تقدیر و سفارت و قنسلوس و خود ترجمانه مراجعته آنک مقبله قاعده تحیات قانونیه اجرا قلموه .
- { ۱۰ } استو تعیمات احاطه مضایحه بولار و خود ادنی مرتبه ده مسامحه و تماسلایر شدیداً مسؤل و مجازاة قلمه هدر .

۱۶
المسائل

بک اوغلی متصرفنه کند ریدان ۱۶ المسائل تاریخ دورن پوز قویچی
نمبر اولی نك نك صحتیه

موسو استغافه و بیک بانقنه ضابطه مکرری دخول ایله نقود موجوده و ساری الوب کو تور دکدینه داره جانب سفارت دن وقوع بولان شکایت و اول باب به شرفوار داولان تغافاً ساسی و زرینه طرف علی دین تغافاً عاقبتی طریقه یا زیلان اعلی دره موسو الوب یا زوخانی بولان کو حیک طشینه قیوسی بعضه متجاوز لر طرفه شکست و موسو الوب بعضه تحارک یا زوخانه لری کشا دیلویب اورا موجوده قایمیه و موسو الوب قامسی برار زده نسو یق نقودی اخذ اولمیشی ضابطه مکرر لیک بوند مدخی اولمیشی خلا شکیفی فاده اولمشه متجاوز مذکور خان قیوسی شکست یا زوخانه لری کشا دیله جه که قدر بر جرات کونتر مسو اولدینه مقابل ضابطه جه بوند معلقات العجب ده منع و متحرک در دستایه طاس اولسی علی المصوم غلط بولین قویسینک اعدام اولمیشی موسو الوب استغافه و بیک یا زوخانی زده اولمیشه داره سندی به قدر محمی مرکزجه معلقات بولمیشی کجی سایان استغافه و بیک از کوریه جه یوک بر غفلت و بطالت اتری اولمیشدن بانه و امالی مؤسسات مالیه خان و مغانی و ران کی محدرک محکوم سله بر کونا تعرضه اوغدار لمنه میدان ویر طامک ایچون غایت متبصرانه طور اتمی تبلیغات و دیای مکرره افقشندن بولمیشی کن روم و احوال کون اوجا بیک و قنزلک و بطالت کونمکده بولمیشدن و واصل حال محتاج ایشاح بولمیشدن باری بوزن صکر اولون داخل دایم عید لرنه هر کده ترک حیاطله بر مقتضای محبت تقیات و تیقات لازمه

اولدوره اشجوعرضه راعيانك ههمان رسما اعدا و شوعرضه ده كه مسيحائتمرك تمام اوجا و بوبابه و دوة عظام حضرتنه
رضي با تعضاف تبليغات سريعه سوره نيك ايفايو لمسي كمال همت و انك تاثير ايد استقام و نياز ايد و عبدقري طرفند ده
ريعاته و محمالك شاهانه نيك طرفند و بران ارضي كعبالنده حضرت عيسى عليه السلام نامه اولدوره بومعوج جانده حقند ده
كعبا جه لازم كدون معمله نيك اجاسي مقدر بولندي فني كرك عبدقري و كرك ارضي بطريقخانه سي داره حاضره ايكاني قويمه محمود همت
نامه اولدوره عرضه ابرم اولدوره

طُرفِ عالی عسکرِ پنهان از کس احوال اولادان تعلیمات محمدیه

جنت عسکریہ دن چیتا لکھ دے دیں قولہ کہ خدمتوں نامہ آریں خصوصاً ضابطہ معافیت عبادت اولیٰ فیضان مذکور قولہ کہ
ایضا یہ حکم و ظائف بر وجه آتی عرصہ و لغو

{ ۱ } اہلکین کی توبہ کی سلاہ و یا صوبہ الیہ تصرعہ نہ لری و حال منع ایرک متصرعہ کیم اولو ایرک اولون بالتوقیف سلی و یا خور
صوبہ سالیہ برابر تحت الحفظ باہ و زمانہ ضابطہ کوند یکد۔
مختص مجتہد قاعدہ کزنسہ مساعده تمامک و مجتمع اولون اہالی بی ط غمتقد۔

{ ۷ } قنضی ضفدن دلورایسه اولسون اهانیک محققاً سواقد ره کزمنه مساعده ایماک و مجتمع اولون اهای بی ط غنقد.

{ ۲ } مذکور قولہ اجماعاً لکھنویہ برینہ اعلیٰ کیمیا قاری شہر مامقہ

{ ۲ } مذکور قورده اجدادك هيچ برينه اقاميد نكسيه قارسيدير ماسعد

{ ۴ } ارسيديردن خان و حمام كسي بعهده صوز مختص ده انجا احتفا اينك محمد سي بابا ياردن اوليه جفدن و بوغرسلاخ

تسهر ايجيرك خيمده اشعالي ايجيري صغيره قورقورلندن صاقدنسه ديمك اولوجفدن بوستلورل ترصد آلتده بولندير سيله برابر هيچ كسي

طرفدن ترصد اولمالي ايچون تقيد ايمك واهليك تسكيه زهانه دكبه بولندير قوري برلر و قالمدينه مساعده و لغوه ويدرلنده خيمده كسي آلات

مخبره نك وجود و عدم وجودندن امنيته حاصل اولوبه ايچون اوزراري توي ايرلك و امنيته حاصل اولردن حكرم شبيه ي راغي ياغرنده و يا

انجهلر بولنده قالمدينه مساعده و لغوه

مخبره نك وجود و عدم وجود و در اين
 بولتي قري محله ننه بولتي قري حاله برنده قاعديه مساعده الوعه
 اهاليك بغيا كر كبري شع ايد بر مشلو قاعده اول اياه اولان توفيله تحت الحفظ و ناليد بابه ضابطه كوند ريك والدنده
 بولان اشيا مضعوبه نك كيه البقي بر رفته قيد اولاره تحت حفظ ده بولتي مركزيه تسليم المجدد

مقدّمه مقابل بالمثل معامله سنگ اجزای بحون مأمورین عسکریه و ضبطیه امر قطعی و یرلکی هر کسجه معلوم اولمور وضعت
و تجارتم به اشتغال بدوب خلافی حرکتن توفی اید ملک اوزره صورت مخصوصه ده اعلان کیفیت اولمور

ارمنی بطریق فاکتورهای طرفین مقام صدایت عظمایه عصره و تقدیم اولان
و عدل رسمی به نشر اید بلا مذکره صورتید

همین مدّت برودر شوراده برادره و خصوصیه بای تخت سلطنتیه ده کوناگون افعالی جنایه بی ایقاع اتمکره اولان و ارمنی جمعیت
فسادیه لر به منسوب اولدق ملحق بولان بر طاقم جانبدار دخی صیهارشبه کوفی اختلال ایقاعی مقصیده اوتورده بروده بعضی وقوعات
جنایه به جرأت اتمکره اولدق زن بشق بر خوردن بر جسم غفیل دخی بانو عثمانیه به بالاجرم محافظه سنه مأمور اولان ضابط و نفراتی
و سایر طاقم بی کناه ادمری اذیت ایدرک جنایاتک انک استغنی ارتکاب اتمکره اولدق صمدک کمال اسف و نفرت مشهوری اولمور
و سایه قدرتو به حقیقت ظل الهیه آریس عمومی به خلل کورکسزین بوفالک اوکی آلتشدر شوشتر فسادیه نلک طور حرکت
و سلفدی و ارتکاب اتمکره اولدق جنایات شیعه نلک حقوقه عمومی به و حقوقه دوله و حقوقه مقدسه سلطنتیه به قارشو
نه درجه ده عظیم مسوولیت قانونیه بی داعی و جزالک انک استغنی مستدم اولدق امر آسکار بولنیف کبی اگر ارمنی جماعتی نامنه حرکت
اید پرور سوسی و بر پرور ایسه بود عاری و طائف مقدسه صدققی تمایله طایان جماعت عا جزانه مزجه مذهب دولت و وجهان
و ناموس و اطهار دینیه مقدس اولان حیانتک کافه سی نامنه اولدق مردود و نظر عالیده دخی ملعون بولنیفی و چونکه بویه اشخاص جنایه
طرفین ایقاع ایدل اولان شومیه و فسادتک اسلام و سایر صفوف اهالی نظرنده کویا وقوعات مسأله به میدان ایدیمجه سوابق
مستدل اولدق جرم مشهور اصحابدن بولان جانبدار در دست ایلر و ایدر بله جک اولان نلک دقیقه فوت اتمکره انک همما صمدک
مار العرصه جزا سزایک اجزای و بصورت اسلام و خستیان عموم اهالی مزاجیه سنه ارمنی جماعت صداره سنگ که عار دن محافظه
و اسلام قرین استرمل اولان یوزسه لک محبت و مربوطیت ایدرک و سلطنتیه به و ذات اقدس حقیقت حق تعالی اولان عبودیت
و صداقت غیبه متغیبه مزک خلدیه و قایه و شو حقائق عموم ممالک محروسه المسالک شافانه معلوم اولمور اوزره جماعت عا جزانه مزاجیه

۱۵ لایحه شماره ۱۲۱۶ تاریخچه نشر اولان تبلیغات رسمیہ در

سایہ مکاروبہ حفرہ یا رشایہ صوف تبعہ سلطانیہ من کل الوجوه نال نفعت عدالت اول قری مجتہد هرکس هر برده ایشدی مشغول
بولمقدہ این ارضی جماعتی میانه بعضی سکفخران جلب منفعت و حتی کندی هم چندینہ رضی ایصال منفعت مقصدیله بریدن بود
سرریانہ حرکات ایدکنندن شوکی حالدارضی جماعتک اهل عصہ طاقینی ده بزار اتیمکه منفعت تشبایدن او مشغول اشخاص
منفعت اختصاصک دیار مجازاة شدیخ ایلری استعاضه بولمقدہ در . اعتیاد فسادین سرریایه با دفعات شکایت
اولیامسہ اول قری حالہ منقبہ اولیویہ استہ بوقبیدن اولیویہ روزکی میهار شنبه کونی غلطہ ده نوبہ عثمانی دارہ سنہ ارضی شریزرک
بعضہ اشخاص ايسو بهمانسبله بر ایشدی کبره رک بقتہ عوج جیقا رسو . حال بکره دها اولی حکومت جانندن خد الخی اوزرینه
عساکر خان دیویسہ و زانداره قورلی تھیہ قلمس اولی بندن همان محل دفعہ شتاب اولیغی و دیگر طرفه ده دوریہ قورلی
نشدیلسو بولدیغی سبله بانقبه کبرن فسدہ جیقا رسو . سار محلک او یونوزلفک تو سفہ میدان ویرلسو اولی بقتہ بنی
سکون اعاده اولیویہ ایقاع فسادین سکفخران اخذ و کرفته نیمہ قانونہ تسلیم قلند بندن کیفیک اعلانہ ابتداء اولدی .

۱۵ لایحه شماره ۱۲۱۶ تاریخچه نشر اولان عدون رسمیہ در

روزی کون بعضی ارضی سکفخرانی بقتہ و علناً سوارم بورام اجرای شقاوتہ حرکات اتیمدی اوزرینه حکومتیہ جہ در حال
تدابیر قویہ و مؤثره انضباطیہ تشبیه منبرلرک یک یوغنی استیصال ایلہ امنیت عمومیہ نلک اختصاص مسارعت اولمقدہ و در مسارت
و محققانک هر چندہ نظامیہ وضعیہ دن قورلی ترتیبیہ حفظ آبروسہ تماماً و کاملاً اعتنا اولمقدہ بولمقدہ اولی بندن هر صنف
اهالیک ايسو و کوجہر ایشغال اتیمدی لازم دند . هرکے شقی جانیدی اخذ و کرفته ایلہ مجازات نلک ترتیبی حکومتی اولویہ
بولی هیچ کیمیک مدخله به خود صلاحی اولی سبله هر قنفی صنفدن اولوی ايسو اولسون اجازات حکومتی قاسو خود سرائه حرکت یعنی
صوف اهالیدن ریکی عینہ تجاوز و تعدی به جرات ایدن بولوی ايسو همان اخذ و کرفته جقتہ قانونک تقیہ ایلدی ان سدی
مجازاتک اجراسی مقدر در . بنابر علیہ استو بنیلات خلافه و کتایدن قنفی جنسہ و مذہبہ منویہ اولوی ايسو اولسون بلا فرد و نیمہ
و بدنامی و اخذ و کیمی وقوع سکریه ضابطه نلک امر و عینہ طاعت ایشغال ایلر قنفی دین و مذہب دن اولوی ايسو اولسون

اولاً هر قفسی محله اولوایسه اولسون رخی باب اختلاصن تحصن یکن عساکر و کالی اوزرینه ضمیمه و مسلوح آن ره اجرای جنایات اجتناب ایندک بلافاصله وقت بویکه صبا صعد - تحفظاً هدیه عساکر شاهانه و ضبطه اید کید بزرگ اشخاص متحده اطاعت دعوتله انقیاد و مطاوعت کوسته و مدعیانده فیکها عکس تقدیرنده یعنی یکه قوه عسکریه و ضابطه ضمیمه و مسلوح آن ره شفاوتده صادر رخی اقرار بر لایسه قاضیه هدی درونه کید بزرگ مقابل بالمثل اجاسی قطعاً مطلوب و مندر - استو حرکتی اجزاده صداقت و غیر تری اثبات اید حکم بزرگ کوچک ضابطان نظم کهر مکافاته و تماس و تخیلی ایندک در مجازاته اوله جقدنن ایا کون حرکت و بقای وجهیه صداقت اوله جقدن .

ثانیاً بویکه با اراده سینه اعطا اولان سالف الذکر تعلیماتک کافه مذبحاتی یکه بویکه صرف بحرف اجزای اولمه و وقوع عاتده زی مدخل اولد کسانه هر یکم و هر قفسی مذهبه بر لایسه بوسون کهر حال میانه بیقرارید و صحت عدلیه تسلیم قلموه و ثانیاً عربده و افعال قتالییه و کتان و غار و درون کعب و غار ته اشتراک و اجتناب ایندک جنس و مذهبه با فیکه ره در دستدله بویکه افعال جنایه نک یا رخی کون رخی وقوع کلامانه قوه العاده هالشمه و هر کونا احتمالات و محوطات قاضیه متبصرانه و متیقظانه حرکت اولمه الزم و احمدر .

الحاصل حارته صجوته نک دولت و مکتبچه حالاً و استقبلاً در مار اولد محاذیر و مضرات عظیمه سی نظر صحت و احمیته آذری و بونک دوامده کی محاطات در پیش اولد ره خلاف مضای علی حرکت و اتقا و وظائف قانونیه نک تماماً و طاماً ایضا اولنسی قیادیه مکرر و ضابطانه متحدی مکرراً تبلیغ اید عدل و تعلیمات اولان و هایای متر و مد نک بشق بقه تفهیم و توحیه سی انجمن مخصوصه و کلا قرایله با اراده سینه توصیه اولور .

ذیل

باب مفسدنه بانو عثمانیه . تحصن ایندک مؤخرأً اتخا ز اولان تیار اید اوراد و بیقرارید و ممالک اجنبیه بر طرف و دفع اولد قری جزیه تعلیمات مشکون نک آنده حقنه که ماده سی الطبع حکم کفر قالیقه عدل اولور (۱۲۱۴) و ۱۲۱۴ و ۱۲۱۴

تدابیر فوج العاده حقنه کی تعلیمات عدوه در

ارنی مرکز قوتی سنک دیارته به عاقله جیغار می چون طاقم فدایید و تانی شومیده قولونیه همه صعبه در تدارک و تهیه ایمنی
اولی قلی خفی و علی استخبار و طاکوم و قبیله او یا نوه طور اندر و ضابطان و افراد عسکریه و طیفه لرجم اقدار اولاره
در مقوله وقوعات ناگهانی یا شوکهای اجتناب و بصیرت رعایت قلمی و اولیه حادثه ظهورنده قوه عسکریه و ضابطه نك قوتانده
مأمور اولانلر و طیفه قانونیه لر بی کمال بساقت و عتله اجرا ایلمدی بلکه ضمانت و اراده سنیه اخطار و توصیه قلمی اولرینجه
بوگون دفعه وقوعه کلا ارنی شفاونده اولم واقع اولر استخباراتک آنا فعلیه سی تمایله خدیجه حقیقی و ارباب شویشک طاقم
اماکنی تحصنکاه اتحادیه ایقاع ابرکدی جنایات عظیمه و عساکر و اهالی سمر دن خبی تفتاة و آمیچی تهریه این حک حالاته
سبب ویرسیه و طیفه قوی عسکریه و ضابطه اما و ضابطانک جان سیارانه و فداکارانه حرکتله اهل فسادیه هرندده
اولر ایسولسون باصیرده ره استیصال ایدوبده و وقوعاتی لکن لم کن حکمه کتورمک و بر رقیقه ضایع ایتمک و الحاصل
بوگونک ایشی بارینه بر اقمیه مقتضای صداقت و اقدم و طیفه ذمت اولر و حالک اقتضای ایلمدی تدابیر فوج العاده نك
هر صحنه در انجمن و موقارعی و استبدان شرفدار اولان اراده سنیه حقیقیه رتبه بر خنجه عقیب و وقوعانده تعلیمات مکه
رضی تنظیم و اعطا قلمی و قوانندایه مأمور اولر بول و کوجک کافه ضابطانک و طائف قانونیه لر بی اجادون همج بر و مکه مسؤل و معاتب
اولر مادی طبعی بولمسه املعه بوراخیال اولر نظیر مسلمانانه اولر و طاکوم تعلیمات نکوم نك حکمه توفیه حرکت بولنده بذل حاصل
غیرت و مصارقت ایلمدی مأمول و منتظر اولرینجه کده ارنی فداییدن سوارده و بوراده خان و عقب کبی ماکن و ابنیه راخنده
تخص و تحسید این اشخاصه رزبله نك بوساعه قدر سواقده صعبه لرانه ره و اتوف نفوس ایلعه اعتد شفاونده مکتب و مدرسه لر
و وزیر رینه سوده اولان قوای عسکریه و ضابطه نك یا کد خارجدن اولر تحصنکاه لری تحت نظارت و طومقله اکتفا اولاره
در وزیریه کیرکدن و اشرا متحده حقندنه اقتضایدن و طائف قانونیه تمایله اجرا ایدکدن ضابطانم نخای و توفی اولمقده بولمیه
و بوجاه معامله ایسه ایا بقانونک جرأت و جبار لر بی ارنیره ره استعده سلاحه و امدیه سببا اولرینجه کلا سیر که شوکیریلده
یا رین حادثه نك توسع و ترقی ایدمکی و بونک دولت و مکتبه مضرات و مخاطراتی اولرینجه آرتیه جفی دکار اولریندن اولمده ستمی
حقیه ابفای و طیفه قانونیه دن نخای و ساعد بولان ضابطانک تحسولیه قالدی امور طبعیه دن بولمیه بوراخیال اخطار ایدم اجازات
مقدره نك تأسیه ایلمدی حقنه و طیفات آیه با اراده سنیه مکار اولر

بولان بانوه مأموری حسن مصلحتاً اخراج اولندند و مکن بانوه داره سنک لازم کلون محلزون قوه کافیه ایجه کوردرک
اشخاص متحصنه ناک همان خند و گرفتدی و عساکر شافانیه استعمال سلاح ایتدی حاکم و مقابله بالمثل قاعده سنک
اجاسی و سؤقد که بانوه داخلند و کی وزنه و ادراک داره لرینک هر در لو تجاوزون محفوظ طومری یو فوره قدر
ضریکد مامنه وقت اولنی بانقدن عدا محدود و تحصن ایند اشخاصک رضی خاندر واکن باصیدر و جه طومری
دینه عساکر شافانیه استعمال سلاح ایتدی تقدیرده مقابله بالمثل قاعده سنک توفیقاً معلا ایلی اشخاصک خاصیه ناک
استاد ایتدی بعضی ماکنک باصیدر بعضی صده ده داخلند و میخول اولیاندر و از ایسه قوسلوسری معزیه جیقار لرین
صده حرکات تکلیف ناک اجاسی هاکنک وظیفه حکومت مدخل ایتدینه و از جمله اسلوم و فرستادن بنده بر قتل وقوعه
کدمامنه فواید عیناً اولنی و سلامی سلسله هر در لو جمعیتک منع ایلی .

ایضا بقا و تنه حیا الی کوریدرک اشخاصک تحقیقات اوله اوراقیلر برابر حال صحت عدله یسلم اولنی .
فرستادن محلاتک ضبط و ربطنه وقت اولاره اهل و عیال طاقنک هر در لو تجاوزات و تلفاتدن محافظه قلمی
و اجنبی تبعه سنک مال و جهلرینک محفوظینه بغایت وقت و عیناً ایلی .
ایضا و مقصد دیرلره ایقاع و بیوه یو اسلامی ششیرنموشنک تشریفه بولمندی محفوظ اولسنه بنی محلات و یاروهر
تقیات مکمله اجاقلمی .

بانوه عثمانی مأمورینک اکثری سی بانوه داره سنه متصل رزی داره سنه کچرلر هیثمیه اولد فرزند و بولدر سلطان
و اراکین بانوه داره سنک قوسی قیدلور و اورادون کیرلرکدن ایسه رزی داره سی جتدن بانوه داره سی داخل کیرلرکدن
اولد جتدن بر صورت حرکت ایلی خطا راولور .

ایضا تعلیماتک اجرای عظامنه اراده سنه مقرر ایتدی شرف و تعلق بولمقله ضبطه نظام تربیه سندن اقتضایه صحت

بیرلور | بیخ لا اوللای | بیخ لا اوللای |
۱۷ ۱۶

بوكون طرف ساعی صدر عظمیٰ ایلہ راخذ نظام تہجدیہ نہ آید و آید

بازیدون زور مال صورتید

۱۴ لایسویلا

بوكون ارشدین قبالہ جیقا را جقدی بدن برہ شایع اولیہ بر فسادک مرتبہ زن صمانیہ دہ ساکن صہر داد سمدی
تحت توقیفہ آندی صمانیہ ارضی مختاری سمدی صمانیہ یولیں مرکزہ مرا جقطہ صولی فاستر کلبا سندیہ بوكون بر عہدہ
دفعہ کد جہنی و دو کد جی قایل ایلہ ارطاس ولد مباحک خانہ سندیہ اجتماع دفعہ کد جہنی جہر و پرسی اوزرینہ قایل
بالجہری خانہ سندیہ مختفی اولیہی جلدہ بولنس و ارطاس خانہ سندیہ قیوسی صیوب یخجہ دن { نہ استرسک
بز بوكون اودہ جیقا یز آمر لمر طرفدن بنہرات اوجا اولدی ساعت آلتہ کلک اولوقت تسلیم اولوزر بیہودہ
بود خانہ لری صاحب آدم طویمیز بزی آتشی طویمیز ممکن رکدر سنک فصل آمر لمرکز واریسہ بنم دہ دارد
بورادن دفع اولوب کیدک { جوانی ویردی مرکز مذکور یولیں قومیر کندن سمدی انان زور لردن اکلا شمسہ در حال
سوی و سادہ قومیری ترتیب اولوزرہ تیارانہ اتخا ذایہ لیدی کبی مرقوم ارطاس نام شخصک سائر رفقای سفیدیلہ برابر
مختفی اولیہی خانہ دن جیقا لسی یحون بشقہ جہ ماور را غلام قلمند بوكون صمانیہ دہ و کد جہک بازار و بازار ایتس
کونگری دہ قوم قیودار محمد دہ ارشدین قبالہ جیقا را جقدیہ دائرہ دوران ایدن شایع اوزرینہ عالمہ صہی اولون ارشدین
سمند و دو یولرد مفری کوی و قاضی کوی و غازی ایمی طرفینہ کتیمک بولند قری و محافظہ امنیت و پیشہ اقسا قلمندہ
اولیہی معدودہ

بازرہ سایہ کوندریلا و کردارہ ضابطہ تعلیمات فروعہ لعا دہ دہ { عنوانی آلتہ بولان
تعلیمات نہ صحتید

بافہ عثمانیہ اجتماع و تحصیل این باب شفا و تک اورادہ محصور بر اعلیٰ ایلہ اکتفا جائز اولیہ جفندن اول باول یحیودہ

از منافع طرفین تضادیه ویرانگی بیان اولان بوز ویرانی کلید و کوری کوی نظر افادات واقع لیدر محکم جاتی
 مرقوم از منافع اصولی فیزی و درون قریه ده اولد مسلح آدم کور مد مدنی مصران بیان عبارت قلندر
 خلاصه تحقیقات ارام دار منافع مشهور و نایضاسدن اولد قری و طول مدت انواع ضاده بفضل مجتهد اید مدی
 اقرار و عقد فیزی ایله عونه سندن بولان کسانک اجار ایلله اکلشمر و الیه اید یوبه حقیقت حال مکتوم لوتان حقوق
 استحصایله هنوز الیه اید میان و انای تحقیقات ده اید مدی محو بولان کت حقد نه ده استحصای اولان سباب ثویه
 و در اول قاطعه نظر بوزک و حق ابدال ایلان اولد قری مرتبه ثویه و اصل و مسو و کیفیت تحقیقات قانونه و تحقیقات لازم
 ابرامیه ایضای مقتضای منافع اولد تحقیقاتی صحت عدلیه توریع و کند وری ده تسلیم قلم اولد بعضی مدوضه

لایحه محمد علی

از خوم و لایحه بولسبر قومی لکندن و ارد اولان ۱۲۱۶ قاریخی
 و منفذ و تفادار نک صحت حلیه

کینه در دست اولان منفذ و فاضله و اعد میان ارام و رفقا سنان افاده لینه نظر بوطرف ارمیندن
 رویه جهته کینه قاغمان شهریه جوار قرار قبضه کتله تجمع و اوراده بولان ارمیندن اتفاقاً بطوبه ایلول
 و تشرین اول ماهری طرفه منس و لشکر و اسیر قضای اوزرینه شدتی هجوم تار کند بولند قری اکلشمر اولضه
 کیفیت همان مقام و لایحه یی و عهد ایلر اولد بعضی مدوضه

مخصوص اول به بنام مستعار قولاً یعنی افاده بیان المیحد۔ آرا ملک در دست اول یعنی خانه حبیبی کویری کویری مضروب
 ارضی عجب استجاب ایر کرده ارئه اولان بوطانوںك خانه منہ کھیندن خبہ دار اولد یعنی در فی الواقع بونك در دستند
 اول عجبی ستاره خانه منہ کیمجه مسافر اولد یعنی دکتوبك بولا کیم طرفدن ویرلدیکنه واقف اولد یعنی بیان المیحد۔ بونك
 نظماً در دست اولان رتبه ایرانه دن بولان یاسیندن ایضی قریب جوی عواریب استظافه اولنقه بدس سنه دن بد
 قریب منکونه اقامت نمکونه سمدی به قدر مرقوم اضاافه و اضاافه کورمدیکی و کوزل قریب لیه اولد مسلح کیمسه لر
 کھینک واقف اولد یعنی وایمنه اول اضاافه قریب لیه کھدرل کند و لیه تعلیمات فسادیه اعطا و تفهیم ایلمیکی صحت قطع
 انظار المیحد۔ قریب منکونه و اولی افاک افاده منہ مراجعت ایرلدکی اولاً صورت حال بالکله نظاراً مؤخراً مرقوم اضاافه
 کوز المیحد بونك ای ماه اولده ایکی قافله عبارت و قافله بدس سواردن مرکب بولان مسلح اشخاص لیه قریب لیه کھدرل
 برکیم قافله کیم بونك خنص طرفه آسید یعنی و مقصدت و مرقوم اضاافه اقامت کیم قریب لیه اهلیندن یا وکیلک
 بدروس اولد یعنی و مرقوم بدروسک توطئه و لیه لرندن اولد به کی تحقیقات اوراقده محرک لای اول ایکی شخص
 داخل صیغیه فسادیه ایرلدیکی و بونك خانه لرنده سلاطین موجود بولد یعنی و بونك تعلیمات و قیاسات و افکار
 مستظافه لری لیه در لیه خنص کوزیلان باب اختلال و راه کوز موسسه قدر اجتماع ایرلد کوزک اورام بولان
 اگر اوز لیه هجوم ابقاع فساد و شور و طبله مرقوم اضاافه طرفدن یاسیندن تدارک ایریلد باب اختلال و ضیاع
 قریب مرتبانی بر قریب کید و بادیه بر سرک بونك یاسیند قرائنه تهاجم و بصورت اختلال ابقاع آیمکدن عبارت
 ایردکی و قریب لرندن ترتیب ایریلد اول ایکی فدائی قریب مرتبانی اولد یعنی و بونك مقصد عمومی و ده
 بطلک آمواده سی اولد یعنی و اضاافه واسطه سبله قریب لیه کوزیلان و خنص طرفه سوادیه بولان باب اختلال مخصوص عدالت
 فارق بهترنده قایمه و ارقه لرنده و بجای لرنده قریب لیه کوزیلان و بونك اعتداف بیان و مرقوم بدروس و ضی
 بونك افادتی صرفاً نصیحه و در میان المیحد۔ نظماً در دست اولان و فی اصل طان قریب ساهلیندن اولد بونك اوج سنه بدو
 قریب منکونه تعلیم لکله اشتغال ایردن مترافک و قریب منکونه سرکز قاصد لای دگر سرکز و بدروس و مقصد خانه منہ

و اریان ارام طرفند مشاهده در اول یعنی بیان اولان موشک قزلباغ قریه لی ارمافه نام مستعار دیرویه
 یعنی مهنم الهام اولان شخص رضی استجاب اولنقه کند و موشک قزلباغ قریه بند اولوب ایکی سدن برو قریه
 فرار ابله روسیه در و یا جهرنده کردی و اسبابی ده حکومت محلیه کند و سنی تقیباتیمکه اولسجده سجاد دکنی و تقیبات
 ایلی کیفیت ایسه مفسر شور دامادبان موه و حوالینس طولا شیعنی زبان براف شخص ایل کند و سنا بولما رفاقت اتمیدن
 اید و کل دکنی و یک سدن بوز طفا بر تار بخنده کند و قریه مرقوم دامادانه بقیت اید رک بوند المسه اول یعنی تعلیمات فسادیه لی
 ابتدا صحن و اوراد موه و خنس و اسیندک ایشقی و بوز ویران و ولی با قریه لینه ویره رک اوراد موه روسیه
 کتدکنی و اورام و اوغاریفی محله و طقات واقع لی ایجاب ایدند و سیر دکنی و موقراً صحن اختلاف سبب و لا مفسر شور
 مرادله برش رک موه و صحن کویری کزه رک ینه بوقیماتی ویر دکنی و قاصده ایجاب اختلاف مایه جیان نامنده
 برخصه استاره اید رک صحن یحون برعانه الموه اوزره بوند آل یعنی بر غنله آسمیازین قوغیکو سلفه راجعه بوند
 برشی استیصال اید موه رک اوراد و و یا یه کتدکنی و اورام بولان موشکی غریبه له بالاتفاوه ایکی یک سده بوز اوتوز غوغیه قدر
 افرجه تارک اید رک ارم مخصوصه صحنه کوند دکنی و بوند صده قاص و طوم قریه لینه راجعه اتمیدن بوند
 برشی استفاده اید موه رک و اوراد موه و خنس هالیندن اولابه کی اوراد تحقیقه ده محرر لاسمی یک مایه نف مسلح
 ایشقی ایل و اسیندک ولی با قریه سده بالور و دکر در لر قریه منگوه ارسیندک عیده سده مدافعه و مدخل اید رک اوراد بوز ویران
 قریه سده کدرک ارفا ستریک اوراد محدب کتدکنی و کند و سده عاده اسکی با بوز و سلفه قریه بولان برادرینه کوند دکنی
 و یا سینه برایت و رودی بولان یه یه هک بشنی ولی با و بری بوز ویران و بری ده ایشقی قریه سده اصرار اید رک کویری
 کونه کوه اورام درخت اید رک و مخبرات سیمه مفا قاصده کورشدکی مایه جیان ایل اولوب نتیجه مقالی ممالک عثمانیه
 بران ارسیندک کرد و حکومت کوردکی اعتسافان عیامت اید و کنی اعتداف جیان ایلده سنده قریه و طقات
 سنده استجاب اولنقه و الیه ایچون مکتوب رسلی ارام نام شخصی اصداد نمید یعنی و کتدکنی سنده ارفودن قریه سده کتدکنی
 کور سطر نام محله و یا سون موشی رصار اید رک بانده کی بولان رفیقک طاقول اول یعنی تعریف و اراه ایل
 بعد وقوع بولجه مخابره سده توسط استعاضه بولمنس اید مرفققت اتمیدن و طویان مکتوب رسلی الیه کتدکنی
 مذکور مکتوب وصول بولساید حکمته تسلیم اتمیدن بقیه فکر اول یعنی و ستمیه قدر یکمیه ایل بولنا مخابره سنی اول یعنی و کند و

تغیراتند مقصد و مضمونری یا سید ده بزی را بولر قاصد لازمدر حاضر اولک بزی محافظه ایران بوکوندره بخوبیا ندرده
بر قایم کشی ابر مقرر بر او داده صافه لم قدرند عبادت اید و کنی در میان ایدی بخوبیا نزل قایم کشی ایله کلمدی حقنه کی افاده سنگ
بر درجه دها توضیحی مستند کنده بخوبیا ندر بوطرفه کله اولک مسلح حقه ایله برابر کند و لی ده او داده اجرای شقاوت اید ه جگرینی
و اطاعت سراقه بیدر مکن کنایه بولنیغنی و بوطرفه شقاوتی اختیار کنن اساساً مقصد لایزال اقام وادیان مختلفه بی تفریق و تبعیض
علی السویه اهلای طبعی و تضییع و از مندرله خیر کیمیا نره قایم مدافعه و محافظه ایکن عبادت اولوب بفرکی جایه بوکونکی قوتی کافی
و طریقه اهلیدن بوقدر این تابع اولجه اولاندر بولر بختن اید و ده تزییه قوت و توسیع صمیمیه مرفعه اول جگرینی و کند و لی عادات
بر مکنندن عداوت ببولده سینه تدار کنن و صحتاً اجرای لای فعله ببقار مقدر امدی ده اسبوتشات ملغظا رانه لری
یکی برشی اولوب اهلای مستدیلک بوطرفه اولاندر غنیمت عندایجاب اهلای تسویه جایه جگرینی و صمیمیت ضایده
مرکزی و آنه شهری اولوب اسمی ده {ارضی باب اختلال صحتی} و فرانسو {ادینون ده وولیسون} تسمیه قلنیغنی و افلا فاسد لای
ترویج و اجرای محرم مقتضی سلم و قیامی اهلای رضا اخذ ایکن اول قریبی سولیدی مکتوبه مذکورک بر مجله محرر بولان فی مدبرک
و انک ایستدنی فصل اینه کن بر میوه محمد کلمه بزم اولاندر ایستد اول جگر {تغیراتند کی مقصد صمیمیه ده مدبرک
و انک قریه لری یا سید ده اووه نک کنده کاهی اولوب شایسته حد و دی تجاوز اید ه جک حقه ایچون بولارده بر تدارکی و بوزن
بقیه دها بر میوه بر لره کند و لی محافظه ایکن ایچون محل انتخاب ایکن اوزره بخوبیا ندر و اطاعت سراقه یانه لرنده اولوب محابره
جریان ایدر کنن عبادت بولنیغنی و کند وسیله برابر دستاوان و اسمی کیار دیو سولیان شخص مشاهده دن موثک
قرین اعاج قریه طایفه و نام مستقاری و بیرویه یعنی صحنم اول آدم اولیغنی و مرقوم ارضافه بوجرتده بولان ای باب سادک عمومی
ه نیر یعنی و بودنه مرقوم ارضافه نام شخصی کویری قریه کوروب سادوه قریه منه کلرک حقه ایچون بر ترتیب ایستی توند قریبی
و مرقوم ارضافه صمیمیت ضایده بودنه قایم مفعول ایدر کنی کند و سنه سولیدی کنی یان ایتمه مکتوبه مذکورک دیر بر فقره
مطوره {اول لک ایستی فصل اولی بر تجمه ویرک دیمای کله جگر ایستد بولنیه در بذری که سیز هرنه که اخبار اتمه
و اریسه بزه تبلیغ ایران {جمله لرنده ده ماملی و اطاعت سراقه بر قایم تفنگ تدارکی کند و سنه قریه اولمنه منی نه قدر
اسلمه تدارک ایدر کنی الامامیه و دیمای دخی کند و رقیقندن و طبرزون اهلایندن بر و صلا اولوب بولنک ده قریباً کله کلنی
بیدر مکنن و اوزرنده بولان مدرک ایکن حرفی اولک {اوب {حرفی کنی نام مستعارینه و خصوصیات زیاده نه استعمال ایکن
و تفنگ اعتداف و یانندن عبادت اید و کنی سولیمه یا سید کن کویری قریه سندن بورون طایفه خانه سنده طوایدن

ارزومك سادوه قريه سندن وارنى جماعتدن عربى ابراهيم اوغلى ستراكله ارزومك قارص قويمندن ستره دخول
 اتاسنده اوزرى بالقرى رضى العباده ظهورايدن بر قطعه لى التجره اوردنه رنده دن اوليغى اكله اكله و مرقوم استجواب اولندقه
 استجواب سادوه قريه و اطباتى ستراقه كورمك اوزر يا سيزل كويرى قريه سندن اغوبك برادري سرگز ويردكنى بيان
 ايليله استجوابك سلى اغوبك خانه سى بالقرى ينده اينجه محكوك بر مكر و بر مقدار جريحه صار مفعول مخصوص يا موه اوليغى حله
 شخص مجهول مختفى بولمى و نه قريه منكر دن يورون طارونك خانه سنده رضى و بدير شخص مجهول ظهور ايتسه اولغله بربابده
 اقتضا ايدن تحقيقا تكملة اجرائه ثبت اولندقه اول اغوبك خانه سى ظهور ايدن شخص مجهول استجواب اولغوب ايدن تبعه سندن
 و تبريز شهرى هاليندن است و ليدى روس اوليغى و ينده بولان يا يورطى قارصده هاليدى رضى و صمالك محكوم هاليدى
 چاكي طيبا به كتملة ايليله كليمى و كويرى قريه منه قد كليم اغوبك خانه سنده مسافر اوليغى و عسكر كدرل كند رضى اوران
 حصار و بالقرى و فقط عسكرل خانه يا تخميرى ايتسه اختفا ايتسه ينده يا يورطى اولمايه ايتسه سندن عبادت ايدركنى
 سولمى ايتسه يكر يكرى دلى و تعقيب ايدن اسله اوزر نه تحويل ايتسه باده لرليك بالكليله خلاف بولمى بيان و كند و سمارفوك
 على شام سى هاليندن وارنى جماعتدن مقدامه خانه طابى اولوب كرل عيلى طورى قدايله التى سنده اول وار ايتسه اول ارام بان ارام
 و نام مستعار طانول نام شخص ايدركنى اول نايخن بدور و سبه جرحه فارايدركل اولى و تفليس و اكو و قارص و تبريز شهرلر نه
 اختفا و امار وقت ايدركنى و بولمى نه ارزومك على شام سى هاليندن اولوب ايلوم و سبه كنده بولان وارنى يا سادونك ال مشهور
 و بنامدن اولو نجويان مياوه و برادري ستراكله افلا - مفسطار - رنه ايتسه اشتراك و كندوس ده صبيحتى سادويه خالده بوطرفه
 كليمى و سادوه قريه و اطباتى ستراكله كند و ايله هم افلا - اولمندن نجويان دن ايتسه تعليمات و تعليمات فاديه ايتسه
 بديرمك اوزره عربى ستراده ينده طوتيله مکتوب كويرى قريه مرقوم يا زيرد رضى و طرفك اوزر نه استعمال ايتكى { ايتوان
 سادوه و كينام } احمدى و اطباتى ستراكله نام مستعارى اوليغى و طانول ده كندى نام مستعارى اولوب نجويان لاله وقوع بول
 مخابره لانه بونامى استعمال ايتكبرى و نجويان دن مياقله نام مستعارى و اهام و ستراكله رضى و برونى اوليغى سولمى
 مکتوب نكره خالده اوزر نه دهان ايتسه ايضا حات طيب ايتسه مکتوب نكره موحى كنى نكته كورم يا قداشور حاضر ليمه لازم
 قرياً برهقه طرفه سزل يانكده اولور سندن لازم علائق تداركى كور كركه بز كليمه حيره بكميه لم }

نوفاده کونړه پلور اکین همبخانه ماوړی طرفند در دست همبخانه مفتی
طرفند برای معاینه بنه لینه تو دیم ایریو اشو کیسه نه بر طرفنده :

{ ک. ترزباندن — د. هی. سیواسیانه یادگار. اساطیر ۱۸۹۶ }

عصرزین نسیمه شایان اولان بو عصرک ذکر جمیل اولده بونی سزه اهدا اید بورم بو عصرک اوخنی باد و تندرهار اتمکون
کیر و طوریه عظم . جمده لی و دیگر طرفنده : موقیتمک تاریخ ۲۰ ۱۲۰۹ عباره یله بالاسی خایه داووزنده { ا.ح. ک. }
{ س. هی. } طرفینی محتوی و زکی صاری بر بایراوه و بجیه مخصوص عدوت فارقایله بر بنا و بونزل آلتده بزخمد موجود و نفوسه ر

{ * } { ح } خنجاقه کلمه سنک و { ک. س. } طرفدار معانیه اولان { گوساقوتون } کلمه سنک و { ه. ه. } اختلاف
معانیه اولان { هفا یو خوتون } کلمه سنک ایلمک هر دوی اولیغی ستمدی به قدر قویه نامه در دست ایریو مطبوع هر لاله مفر
اوراوه زیرینه موضوع اضا در لایله املکشد . اصله مطابقه .

ار خروم ولایتی یولیه سر قریب کندن آنان ۷۷ عملیه ۱۲ تاریخ و بر طرفندی تجربه صورتیه .

ار خروم ولایتی مرخصه خانه ماخی اکین بوزن اتی سینه اول خطور نامه به بر رخی قیلا اید رویه به فارایدن و اورا درنی اختلاف صحیفه
خاند ستمی به قدر جوی مضطر وقتیکه و ب بوک در دست اولان ارایان ارام وینه مشهید فنده دن موشک قیریل اعاجیه قریب سندن
مشهور ارضافه اید برابر در دست اولان لفظ و تفرعونه سی حقدن ابرافان تحقیقاته حاصل اولایتمجه لی حاوی تنظیم قنن بر قطعه
فدکس منظوم عالی جناب نظامی بیهی بر طبعه اوزره ۱۱ عملیه ۱۲ تاریخ و شفا طعنه عالی جناب لایله ارمک امد و ارام بر ریون
مقوم ارماتک فطوغه ایاسی اید برابر لغا تقدیم قلمه و لفظه ابراب

داخذه نفقه متعلقه در دارالانعام
و بعد یوز او تو زاتی ندرت تنگ صورتید

اینی فساد قومیه ای روحانی قسماً زیاده و بر قسماً برآ و مجراً سویدیه ده اجتماع ایله قران و حوالیسی عشر قری ویرلی اسلام
اهلی اعتسایانیه قد کاملاً یا بلاغه کوهیب هر طرف خالی قالدقه زیرین و حاجیه اختلاجیدی بر قولدن و سویدیه ایاب
فسادی دیگر قولدن حرکت ایدرک غشوسک مکز ریا اوجن کونی کلکیا به بالاجوم باندیره لرینی رکز اینج جکدی برارنی طرفدن
اخبار اولدنی اظه و لایت بهیه شدن لوب شریع معلات قریب سونده مطالعه اولان تعارفنامه اشعار اولموش و بویله برارنی
طرفدن ویریلون خبیه مجر دیک ده بیان اعتماد اولماغله برابر احیاطاً تدبیر لازم انضباطه اتحاد اولموش حقیق جواباً و لایستار ایلام
و حسب و لایتنه تعذیفه اجرای و صابا اولموش و تقیدات ایجابیه نیک ابراسی بحون اقتضایه ندره بیضیات لازم نیک اینصافمن
طرف و لای عسکری ایله مجریه نظامیه جملیه معلومات اعطای قلمش اولموش و بطبع

داخذه نفقه متعلقه در دارالانعام
و بعد یوز او تو زاتی ندرت تنگ صورتید

مخبر روزنک قلمدن طوری محمولاً سیاسی جهانیه معین بولان توقار اهلیندن سیاسی اوغنی و کران طرفدن برحقه بالاعمال
توقاره ایل اولور ایلک الله ایریو برکیسه اوزرنده منقول اشاراتک عدوت اختلا و دن اولدنی بالهجه کلاشیدیه برنجه سنک کوندر لکی
اولا به اجرا اولان تحقیقاتی حاوی اوراقک جهت عدلیه ترویج قلمنی سیاس و لایتدن نبهونه اعتمالی نایبلی تحیراته
اشعار اولموش و رقه منبیه شریع معلات قریب سون افاده یله برای معلومات صوب ولای داوریرینه تیار قلمش

داخلہ نظامتہ جیدہ سندن انان ۹۰ عملہ ۱۰ تاریخ و سہ روزہ طہور
مردولی تذکرہ صورتید ۔

صہائشہ قضاہک انچہ کوناویہ سندن حکم آریتہ نام شصتہ قتل اولدینہ استخبار اولوب قاتلک درختہ نوری بولدینہ طہزون
ولایتینہ تحریاتہ سہار و بولہ دایہ جانک سنجی متفرغند کشیہ اولان تغافلہ ک صورتی لغا ایرک اولمنہ و غیر قتلہ
ظہون علیہ اولان غربہ ارمیدہ دن اولوب معافیہ تحقیقاتہ دوام اولمقدہ بولدینہ انبار قلمسہ اولمقدہ اولوب

صورت

دون کچہ قتل اولدینہ جہد ویریلان انچہ کوناویہ سندن حکم آریتہ کشفیات و تحقیقات نظامتہ سہار ایتدیرلدکہ
کیچہ ساعتہ برحقہ خانہ سندن او تورمقدہ ایکہ مسلح و مجرول ایی آدم طرفدن اولوب کتورلدکہ ن بسہ دقیقه صدہ دستیردن آریتہ
قورسولہ تلف ایلور فاعدی اکلشیلہ سولیک قورسوندن راستیاردن ذیفان اعلی اوزون حاکم طرفدن قتل ایرلدکی
اغلب احمال و بعضہ کسانک افادہ لرزن متبان اولدینہ ویریلان روزلرہ بیان ایرلدکی و تحقیقہ دوام ایرلدکی معوضہ

حضور عالی جناب صدرتہ

صہائشہ قضاہک متفرغند انان تغافلہ عیناً بالایہ نقل ایرلدی قتل اولدینہ مذکور تغافلہ بیان اولان حکم آریتہ
بورانک معلومات مخصوصہ و موثوقہ سنہ کون انچہ کوی اکلشیلہ کوی صفتندہ و التماس یانچہ برمرہ قیام و خستہ لکل
برآدم ایر کندوسی کنجکندہ لوندہ یہ قدر کیرل انکلشیلہ یانچہ اکلشیلہ کوی لولر اکلشیلہ حکم نامنی وازینہ
وقضایہ مذکور داخلہ کیرل اکلشیلہ اوتہ دن بر وختلر داخلہ ساعی بولدینہ وازالہ وجودی طرف اکلشیلہ
خبردی اولوب معافیہ قاتلک میدانہ حقیقی اکلشیلہ قضاہ مذکور اکلشیلہ تبلیغات ایفا ایرلدکی معوضہ

جانک سنجی متفرغی

صمدی

وقوع بر دین تکلیفی است که درین و کذلک ایملیک الیمکدری بیان آنجکه دارخی روحانی مجسده واقع اولاد را محبت
 اولادینه بر خیره اولاد تقوی ایستاد لرغون طرف عارفین بآن ذکر مجسده کورده کیفیت و مرقومونک احوالی سوال
 اولادینه استخاصه مرقومونک احوالی و سندن ساخته اولادینی کذولرجه موصول / مرقوم اریته برمی برای ابغایه
 عدم الاقذار بر لایقیدن صحیح کوریه چکی مذکورند که به ۹ حران ۱۲۱۴ تا یخیزد زیلا میرطلس وینه مرقوم علیک این
 استغفار طوفان مرض مکتوب مقدیانه و تریب ایریه چکی متصور ای و کنی و آنکه کذوسی استیغنی فقط باره و برمی
 خلاف اولادینی سولیکه درین رویت تحقیقاته و اراغی اولاد مرقوم ترزی اوغنی ایتیک نوا و غنی قوتیانه استفاده
 صرف برمی برای باره و بر دینی و قیسی مومنده اولوب کیمه نیک معیت بر بخیزد و بر لایقینی بیان نموده قایتو کوستر دکی
 شاهد درین عطار معیار اوغنی عیس یازین و کوندوزین باره و بر لایقینی و سحاقیان قرار و سیک چهار مومنده بر کوندوز
 نصفه لرا و نصفی ده مجید ایی دیوسولیمنه و جیولک اوغنی اریته رخ باره نیک جنبی بدیده درن چهار مومنده
 و بر لایقینه راتر شدت ایدینه و علی الحضور عیس دید اریته و قرار و س شاهد دلویان اوغنی رخ ایدوده و کل
 طویم جیفه سوزله کوریشکس ایمن ایتقلیدن باره مرقومون عمومیته استفاده در باره ی طلب و تحصیل ایمن رضیعه علمیه
 و محبت روحانیک تصدیقه و حرج ابغایه عدم الاقذار بولان ایتیک برمی برای باره طلب ایمنی استغفار حقنه صرف
 خلاف و کذب در عبادت اولوب استغفارک اقرار و س و حله بلیغ منور شرکت فسادیه نامه طلب ایرلی و شهدار رخ
 یلخی رشک اولاد قری و مع هذا مکتوبی کونورن قاریک اقرار ایرلی کبی مرقومون عیس و دلویان اوغنی و سحاقیان قرار و س
 رخ سابقه کوهن بولمغله مرخه کار لویه باره طلب ایتیکاری صلاو استو مکتوبک مرقومون عیس و اوغنی
 اریته و دید اریته و قرار و س طوفان ترزی اولادینه رخ اریته شرکت فسادیه سینه کوندولیک و وقیمان علیک این
 و طوی و ده خبردار و مدخل اولاد قری بوبابده تحقق ممکن اولادین مرقومون جیولک اوغنی اریته و ترزی اوغنی اریته
 و رفقی عیس و سحاقیان و قرار و س علیک این تحت نظام عارفین ایقونیده و دید طوی و ده تحت تحریک بولمغله و نیکو
 مکتوبه نامه ساخته و بر سز سندن و صدقه ترجمه لری و روحانی مجسده انان ذکره جوابیه و استغفار ایچ اوغنی و سحاقیان
 مربوطاً تقدیم نموده و مرقومونک جرات ایدیکری فعل عظیم افضل جنایه درن بولمغله و لایقیدن امثاله عبادت مؤثره اولاده و زره
 مجازاته روحیار ایرلری متوقف ایی صدیه - ۱۲ محرم ۱۲۱۴ و ۱۴ حران ۱۲۱۴

و صحافیان فارس ده حاضر و سنده شاهد یازولی اولد قری بیان المیسی وزیرنه عریس استجاب اولنده یاز و قیس اولیغنی یغیه
ایده به رک ارتیک افاده واقعه معایر صورت برکوندر اوجقی اولد مرقوم آرتیه کنه ی خانه سنه وارده روه استفانه
اقراده ایچ کندن شاهد اولدی ایچون خانه سنه کتورمک اوزره کنه ولینه رعوتی کلدیغنی بیان المیسی اولی وزیرنه اول ائاده
اسب بایع اتمک اوزره خانه سنه بولان رقومان چوه لک اغنی آرتیه و صحافیان فارس ایله برابر کید رک مرقوم ارتیک
استفانه یز می لیا ویردگنی سوب مرقوم قرار و سدن کیفیت سوال اولد قری برستدی سوزی آرتیه و عریسک افاده لینی موبد
اولد روه عریسک خانه سنه اسب المیسی اوزره اوتور مقده لراکین ترزی آرتیک وقوع بولان تکلیفنه یاز برابر اراکونی وقع
اولیغنی سوب رک آرتیک خانه سنه کید کدی استفان نه رضی مجیدی و رضی لیا اولد روه ایکی بیک غویس مرقوم آرتیه و سب
وسدی رضی کندوسن نظم انجیل استفان و خود اوره حافر بولان و اوج اغنی قری بندن قفسینه ویرلگنی
بیر صوب برابر خانه لینه حاضر قری افاده اتمکله دیک هیولک اغنی آرتیه استجاب اولد قری برکوندر اسب المیسی اوزره
عریسک خانه سنه بولد قری ائاده ارتیک تکلیفی وزیرنه خانه سنه کید و استفانه کوزی اوکند و غنی یغیه اید رک
بهار مومنده ایکی بیک غویس یاز ویردگنی افاده و دلو تیان اغانس ده یازه نلک نه صورتله ویرلگنی بیه صوب انجیل محکمه
مراجهتنده و مالک ایدیرمک اوزره کندوسنه ارتیک مراجهتله میدان حقیقی بیان اید کون صده مرقوم استفانه مکتوب
کوتورن قاریک نام هو حقدن مکتوب کندوسنه کیمک ویردگنی سوال اولد قری اراکون استفانک قیوسی اوکند
اویا مقده اکن عطا مغیر اغنی عریس مکتوب استفانک قیوسی اوکند اله ویره رک استفانه ویرلگنی تنیه وند و سله
ویردگنی سوب المیسی ایچون تاکیا تخویف و تهدید المیسی وزیرنه مرقوم صوب استفانک خانه سنه کوتور ره رک مافده
اورام اوتور مقده بولان قلی اغنی کد قوره ویرد و حقیقی سوب کندن کد قور رضی استجاب اولد قری کیمک ویردگنی
بیه صوب هو حقدن ایدر ویردگنی کوتور ره رک کندوسنه ویرد استفانه مخصوص ویرلگنی بیان اتمکله استفانک بیان ایدر
طوس باغی و نه کوندن برو فرار اید و مذکور ساخه سند حقیقی سوب ایدر رک ایچون ایکی لیا لید ایدگنی اجتماع
ایدن مرقوم قیوسی ساندک باند بولان قوندیره صی دلا اغنی قرار و سدن افاده لینه مراجهت اولد قری مرقوم طوس
برکون دلا نبره کد رک استفان بیا ایکی لیا ویرسون ده کندوسن طلب اولان یز می لیا نلک ساخه اولیغنی میدان حقیقاره کم دلو

مستدعی مرقوم استغفارک استواری و اراده ای که از اینجه باز وایله محور و از اینجه تفنک و قبیح و ضایع صورتیله
 آره تقدیر و کتب باطله صورت افاده راجعت اولدقن مربوطاً تقدیم فلان افاده اولدی مطالعه سندن کیفیت
 املاشده و جریله اسکی یازار محمد سندن عطار مغیر اوغلی آریس و ترزی هجی اوغلی آریته و جیره لک اوغلی آریته
 درلوتیان اوخان و سحابه اوغلی قاروس ارنی باغسادن بولوب ایچلدن ترزی هجی اوغلی آریته اولدقن
 درلوتیان اوخان وکیل دیکارته و آریس و قزاروس و فی شاهد اولدوره کویا اجتماع ایدن کیمسه حقوقه
 فلان املاک و سیمیه ساخته اولدوره میان لنده بر قطعه الچه سندی منظم اید قریه شرکت فسادیه سنانده خفیه ایدی
 بیا طلب ایدکدن و کندوسی جواب موافقت و بر سر و محافت ایلمسایم بویه نصیب و اچار ایدکدن بالضروره
 محله حرانی به راجعت ایدوب مذکور محله فی لدی تحقیقه سندن مذکور ساخته اولدقن املاشدره دفع ایدلری و کندوی
 باجناسه بولان محله مذکور دن بایس اوغلی ملک حسن ده فسنده مرقوم طوفاری بولدوره بر طاقم تصدیق اید طلب اولان
 باده نك ویرلسنی تکلیف ایدوب و طوز قیا محمد سندن تخریجی باشی اوغلی طروس و فی قیومی به روس اوغلی سافطه واسطه
 ایچ لید ویرسون ده با سندن کدوسدن طلب ایدکری باده و سندیك ساخته اولدقن و حقیقت حال بیدیه حکم دیو
 کندوسنه خراز ایدکدن و طارده موافقت ایتمه رن ایشله مشغول بولمقده ایکن کین نیان آیلک او توبرجی
 کونی بالاده عید اولان رسمی و زیری عقرب او جانی و حروف اید درلوتیان اوخان امضای قریه نامه
 سور قصده دار تصمیم و تصور ایلدی اولان مکتوب فسنده مرقوم ترتیب اید رن عن اصل بوزغاریه اولوب کره که قریه
 مقیم قریه صاری اوخان مذکور بوزغاده بولان اولان بر ایشنده فارنیک نام هر جفته ایچلدن عطار مغیر اوغلی آریس
 ویرده رن کندوسنه کوند رسد اولدقن و مذکور مکتوب قریه شرکتی نامه بر کعب اولدقن خوف ایدوب حکومت راجعتله
 حقوقک محافظه سی استعلامده بولندقن افاده ایلمی وزیرنه متحرر مرقوم آریته و دیکارته و عیس و قزاروس و اوخان
 بالحب الچه صبحی اولان ترزی هجی اوغلی آریته اولاً استجواب اولدقن بولدن بیهجه سنه مقدم کانون مافی ایچده
 قیسه حکمی ایدلری اما ده کجده فایده اسکی یازار محمد سندر فراج اوغلی قریه نامه مستدعی استغفار کندی خانه
 کیمه سعت بیهجه راه لند صرف لیدای عثمانی اولدوره ایچیلک استقراض ایدوب مرقومون عیس و جیره لک اوغلی آریته

بولان قوتیه قیصری و یوزغاردون اوج یوزقد - یاده و سوارینک انضام ایله یکندن و بونلک بر کسی محلی حکومتی
 استغفار کافی بولدیغی جزیره دیک قسمنک ده زیتون کوندلیسی مقدار اید و کندن قنغی طریقدن و نه صورتله کلمدی
 اسلم ایسه ایا کوند حرکت ایلک اوزره برایکی قلاغوزلک اریط و زیتون حواله سینگی عساکر شاهانه نلک مقدارله
 استغفار ایتدی کلمدی مواقع مقدسه معلومات عطاسی و زیتون لیدر کندن و لایه اتباع اید و باقیمه جکاردیک بیلدی برسی در میان
 قلمه اید و کندن و زیتون اعلای طرفدن رفی بزم حکم کیمز بنه کافیدر - اوند آرزو اید یوراسی بولند قلدی محله
 فساد حقیقا سوزن زمین جواب ویر کدی ابر اید یون تحقیقاتدن اکلانده یغنه و تعمیه تحقیقاته روام
 اید لکده اولدیغنه و صامونه تابع صحرا شغه قضا سنک قویا ناهیه سی هاکیمدن اولوب محبتدن و ارا تمیه اولان
 میاسک باشنه اوج یوزالی قدر عونه طویلده ره سواس و زیتونله محابره اتمک ایلدی و او طرفدده
 بر فساد حقیقا سوزن ایتدیکی استخبار قلد یغنه راء حلب و الهه فو و العاده قویا ناهیه قلاغوزلک اوج قطع تغافل
 صورت محلوله ای منظورده و ارا فخمیری حویرله اوزره مطوباً تقدیم قلمسا و سواس و قیصریم مرضی عالی مخالف
 حال و حرکت وقوع کور لاسی اسبابک استکمالیه برابر مرقوم میاسک ایله عونه سنک استیصالدی آمونده محضه تدابیر لازم
 اتخا ز اولوب اولمده نیک صامون قویا ناهیه کافیدر باله محابره نتیجه سنک بیلدی برسی ضریف در دخیل روی همچون مشیت جلدینه
 با تغافل و صایای لازم ایفا قلمسا اولمده اوج

راخذ نف سجدہ مند واردا ولان ۲۱۴۴
و سب یوزید می ارج خود کند کند صدیدہ

بوزغادلی قومیجی استفان کوزریان مترجم آید مکتوبه دارنی شرکت فسادیش نه یدرم بر اطباء و نمه او زرنه و قورم استفان
حکمت محمدیه بر راجعت ایمله و اعلی در دست اوله زره محبت عدلیه تودیع اولدنیغه دایره انقده ولایت جدید الان تحریک تلفوف
برلین دور نالند صورتی تریم معالاف قومیون افاده سیله برای معلوفات لغاً ادرل قلمضیه اوجده

بہت سادہ، سندن اعطاء اور ان تقدیر صحت پر

رومیه دوریه لای طرفین در دست اولزه اوزر رنده بیا قلم اولزه فسادیه ظهیر اتمسیره قارعه کوند رملک اوزره
بولند قری قو کلیا قورون مامور لعلک قوزان لقلدن مودوع ژورنالده کوند لایکی ارفووم ولایت جلد سندن شیفره لی
تغافلہ استعاره قلمغه ربع معلات قویسون افالک سیره بیان معلواته ابتداء قلندی

وان ولایتی پولیس سر قومیر کندن ورا اولان ۳۰ محرم ۱۲۱۴ تا ریخ
و سفده لغات فام نلک حلیه

محمودی قضا سنک سلیمان طاعنه اند فایر یون بوزمکان الی کشی بیانده بولان {طاشاقسان} قوتیه سی ریشی
بر روسک اوزر رنده ظهیر اتمسیره قورون مامور لعلک قوزان لقلدن مودوع ژورنالده کوند لایکی ارفووم ولایت جلد سندن شیفره لی
و مال الیه وان ولی معاونت اسنان افندی ریجارتس بولند یی مدتجه هنجاره قوتیه سنه معاونت الی کشی کبی وانده
بولان هنجاره قوتیه لعلک رامعیتی وقوع معاونت سابع حکم طرفین نعلوایله اولد یقندن عیامت بولنسه ورا اولان
مکتوب مقام ولایت ویرلسه اولد یقن معوضه

طرف سایی حضرت صدیق امین حواله جیلان ۳۰ محرم ۱۲۱۴ تا ریخ
تذکره عسکرینک صورتیه

زیتونه نظر قیاسی قیصریه دن کلا بکتوبه قوتیه فواید فدا لعلده بولان کوچک سنک در دست
ایلدیکی و بولیه خدائی سبقت اتمسیره بآدمک دوچار مجازاته سبک ولسی باقیمه جندن قیصریه رئیس واکم و افغانه
شیخه ویرملک اوزره یوزلیا بولنوب کوند لایکی و تاپ کوند لایکی نقدیه ده در ندر ویدیرک حیاتی نرکده ده بولنقی
استعاره قلمغه و سولاس اتحاد قوتیه سهرله ۲۰ چندان ۱۲۱۴ تا ریخله زیتون غارینه مورد مکتوبه ده سیواسده

داخذه نفقه متجسسین سندن وارد اولان ۲۷ محرم ۱۲۱۴ تا ریخ و سبه یوزدهم فروردین
تذکره صورتید.

واحدن فارایدنر اسلامیه ارضیه نیک برکت اوان بک نفوس قد بر جمیع شکیلات ایدکدی و فرصت بولور لرا اهرحد و خاقانی
نجاوزاید هکدی خوی و سلمی ستهنر لکدن بیدر لکدن و در قیام دن قره الی کشیک بار منی حه تنک حدودی
نجاوزله قیام اولور قورونه تسلط اتمک و بومورله بایزیده بر قیام قیام کور ملک فکزه بولنر قری استخار ایدر لکدن
نجله و بوجبه اتخار اولان تدبیره دایر بولور اهر ذوم ولایت حلیه سندن انان تغافل اوزرینه جانب ولایت و صایای تقضیه
ایضا اولمخه اخله تریع معلات قومیون افاده سیه برای معلات استا کیفیته مابرت قلندی

داخذه نفقه متجسسین سندن انان ۲۷ محرم ۱۲۱۴ تا ریخ و درت یوز طقسان
یدی نفوذی تذکره صورتید.

بدرقور اغوی بدروس بوتو داویدیک اغوی ایلر ارسلا و تعلیمی قیام نام شخصک ارضی قیام سه طرفدن کوردکدی
تسویه معاونت اوزرینه رقیبه و اوردان حدود خاقانی نجاوزله ممالک محروسه هانه کیده هکدی و بوزن
صمدی کینج اولوب قیام دن ویرلان امر اوزرینه متدائمه اتخاف و متحد حرکت ایلر هکدی تحقیر و استخار اولمخه
دارنه تجار و طالبان استار قلندی خارجی نظام متجسسین سندن انبار اولمخه بنی ایجاب ایدن ولایت اجای و صایا ایلر اولمخه
تریع معلات قومیون افاده سیه بیان کیفیته مبادت ایلر

داخذه نفقه متجسسین سندن ورود ایدن ۲۷ محرم ۱۲۱۴ تا ریخ و سبه یوز اولونیدی
نفوذی تذکره صورتید.

فرزوم و دان ولایتی اهلین و خنده دن اون ارضیه رقیبه حرنه صوغانی و دانی ارضیه صیغاج نام حیده

مرشد به زینب خانم نالک اخبار و راه سبیل و دست اوله رو و منبریم ارسیدک غایت
 نفرتی قزاقان اغتشاشانه سیاسی یغما ایدرل کندونی تلف ایده جهکنده فرار ایدر
 ارمنی ارباب مصلحتی هفتده بعضه اخبارات مهمه بولوب مخصوصی اوله رو خانه
 کلوب افاده اتمکده اولدیفی نتیجه ماده تحقیق ایدلکده عرصه و ولایه دخی و برسد الیفی
 اخبارات تفصیلاً معلومات ویرلدیکی معروضه.

راخدی تظا مهجیله سندہ وار داولامہ ۱۷

تاریخ و دہت یوزسکا

نومرو تذرہ صوریہ

ہیا الدہ پدیلاہ ایکی ارمنی شقیسی طہرندہ بری محمود پدہ فوت اولوب اوچینک واندہ بولندقدی
اچبار اولامہ دہت نذر دوسای اسقیارہ ایچینک در دست ایدلیکی واندہ ولای وکالتہرینک
استعاری اوزرینہ ۸ نومبر ۱۹۱۷ تاریخ تذرہ عا جزائیلہ بیامہ واز بار اولمخیدی اوچینی اول
نولوس ارمنی مفار دینک رضی در دست اولوزوہ جہت عدلیہ یہ تودیع قلدیسی وکالت
شارالہامہ بوکرہ الحامہ تفراقنامہ استعار قلمخیدہ شریع معاملات قومین امانہ
بیامہ حالہ ابدار اولدی

واندہ ولای پولیس سر قومیر لکندہ النامہ ۱۷

تاریخ و سفدہ لی تفراقنامہ نک

ہلی صوریہ

دفعہ بولامہ اعقا شاندہ واندہ فرارایدہ ارمنی اسقیار سندہ محمودینک سالی طالعندہ اتلاف
اولوب قومیتہ نامہ یکس بدروس اوزرندہ در دست اولوب تقدیم قلمنامہ صہر ظہورایدہ
اوراقہ مندرجاتندہ اکلا سیلاہ ارمنی طاساقیامہ قومیتہ یکسندہ سیمویامہ مار دو
کسیامہ مفدیج و سفدیامہ دیقامہ سابقہ والی بحری پاشا نک خفیہ و مخبری اولامہ

محلده با صد پلوس و توسعہ قطعاً میدامہ براغلیہ رو واربایا طرفندہ تشریر سلاح ایدیلجک
اولوایے فقط سور استعمال ایدلایک شرطیلہ بالقبیلہ استعمال سلاح ایله تجا سر لرلھماہ دھیت
ایدیلرک اویغونزلرلک اولکی الحق مادہ لری اولدیغندہ و بیامہ وایضا حد حاجت اولدیغی اوزرہ
ارباب فسادک وقوعات حقیقا مقدمہ مقصد لری یا ی تحت لفتنہ دہ اینک فقتائی اور ویا اعلالیہ
مداخلات اجنبیہ دعوت اولوب بر قایج محلده اوقو تفک بر قایج وقوعاتک ظہوریلہ سکہ یا ی حقک
دوچار دھت ایدیلرک بو مقصدلرنا نیک استحصاا بعد الاحتمال اولدیغندہ و خداندرم بولہ
بر حالک یک دھیم تایج تولید ایدیلہ یلہ یلہ درکار بولدیغندہ ضابطہ حد ادنی قیدزلور یک عظیم مسوولتی
داعی اولدیغی کی بولیده حد خدمت و غیرتری کوریلہ جک اولاندک سایہ عای توایہ جنایا دھت
مظہر ملا فاقہ اولدیغدی رضی طبعیدر ضابطہ حد ان زیاده شایامہ وقت اولور لازم کلامہ موادہ
بری مارباب فسادک اویغونزلور اثنا سندہ قوم ضابطہ عسکریہ یا یا کلسہ بولدرہ سورہ یحکیم احوہ
شمیدہ اکثری سابقہ کجکده و بعضی اسلام یاقندہ بولغندہ اولوب خداندرم بر وقعه طرھیز
ارمنی ارباب تجا وزی میانده سابقہ لید رضی بولخی اعتباریلہ اجنبید هفندہ بر یکشلور وقوعہ کورطاسی
وارمیدک اسلام قیاقیلہ بعضہ اجانبہ تعرضہ و تجا وزدہ بولغدی دہ احتمالده بعد اولدیغندہ
بوجہ رضی زیاده حد وقت اولخی و الحاصل اجنبی اولسومہ برطی اولسومہ اھالیلک اویغونزلر لغہ مدافعہ صوبیلہ
رضی قاریسد برطیہ رو سایہ قدر توایہ جناب خلافتیالیم قوت و معاونت عسکریہ ضابطہ نیک اعتباریلہ
یک یورو فضلہ اولدیغندہ و ذاتاً لھیرم صیر صیر عسکری قولدی کزدیر لیکندہ لھفتی نقطہ م
برا و یغونزلور وقوعی حد اولدیغی دھتہ ان یقینہ قرہ غولہ مراجعت ایدیلہ رک اینک دھتہ سربہ
اولکی الحقی و بو بابده کجیلہ کوندزلی میقظانہ طور الحقی صحت معیت لری مئور لریلک اکلاییلہ جکای
لسمہ ایله کندولرینہ تعلیمات وایضا حیات اعطاسی و مغایر مرضی عالی ان کویجک برا و یغونزلرہ
میدامہ براغلیہ سی مود و ح لھم علیہ لریدر

اسکدار و ملک اعلیٰ متصرفیہ استاجول پولیس مدبرانہ
وہ اندامہ قومانڈانہ و فرہ غوطانہ لمفتشکنا یا زیلاہ ۸
تاریخ تذرہ نک موریدہ

ضابطہ تعقیبات و معاملات قوتیں بحیثیت استاجول پولیس مدبرانہ یا زیلاہ ۸
کو غلطہ اولیٰ قیدی کی قومیت را فردیہ دینی بواسطی تفحص ایدہ جہزی و برادینوسز لوہ جیفارہ جہزی
اکثریتہ سابقہ بولہ جہزی استعلامات موثوقہ نہ اولیہ و بصورت دید تذرہ عاجزانہ مدہ
مفصلاً یا نہ اولانہ محاذیر علیہ داعی اولہ جہزہ ضابطہ جہ بواسطہ بحیثیت مستعد مؤثر تعقیبہ سابقہ
ارشدک تعقیب و تعویب و تا بعدیک غیباً تحقیق و بقعہ دولت علیہ نہ اولیہ حالہ سابقہ
واحوالی داعی شہر بولہ اولاندک بتحقیر مضرتی نیمہ اندیرہ رک جہزہ معالہ لازم اجرائی فقط
بواسطہ درکار اولانہ الصحتہ منی بقعہ اجنبیہ نہ بولانہ ارشدک سابقہ کیمنہ طواریہ بلا سبب توقیف
انواع سلاطین داعی اولہ جہزہ بوبادہ زیادہ لہ التزام وقت اولیٰ مودوع درایت و تعالیٰ

اسکدار و ملک اعلیٰ متصرفیہ استاجول پولیس مدبرانہ و دیجات
وہ اندامہ الایہ قومانڈانہ و فرہ غوطانہ لمفتشکنا یا زیلاہ ۸
یا زیلاہ تذرہ موریدہ

ارشدک کرید و ما کد و یا وقوع تذرہ بالاستفادہ استاجول غلطہ م برادینوسز لوہ جیفارہ جہزیہ دار
یارس سفامت سہ سہک تعارضہ وقوع بولانہ عرصہ و اشعار یا اوزرینہ تدابیر مانعہ سہک اتخا ذوہری
جہزہ اصابت اقزای سخر و صدور رجوریلوب دونکی تذرہ عاجزی لہ تبلیغ اولانہ امر و فرماہیم
جناب خلافیتہ منظر و منفی و جہزہ اجرائی لازم کلامہ تدابیر و تعقیبات ان مرہی چونکہ وقوع انک کچہ
و یا کوند ز طرہ کلہ کلہ معلوم بولہ منفی جہزہ تعقیبات انضاطیہ نک کچہ و کوندز بلا فاصلہ ادامی و ارشدک
لہ قسقی و قندہ و جہزہ برادینوسز لوہ جیفارہ استادیکی آندہ وقوعہ میدانہ و بلکسزیم لہما نہ طرہ و ایدہ

صرف ادفعه اوزره ایجه یاره طویلا دقدی و بود فعه ی سوارچ بسه کومه طرفنده ایقاع ایدیه یلمک
 امده بولندقدی وکجه وقعه دم قوم قیو و بک اوغلی و غلظه کلیا لرنده نراکم ایدیه سلاحدیه
 قسم طیبی ایدیه ارمنیده خفیه طایغیله ارلیغی کی قالاندک دخی ایوم بی دربی طایغیله ایدیه
 و استاجولده کی قومه اربابه ارمنی اصنافک ین دلا نری قیا عدی ایچونه امر کوندلریکی و استاجولده
 و و نه ترکله طه فدا راتک دخی ایدیه برابر قیام ایدیه جقدی و و و یام بولنامه بعضه اشرا فنده نک
 ارمیدی تسویه انجکده و انده معادنت و مظاهرت ایچونه استاجولده کی اجه ایدیه مکتوبه
 کوندلر مکه اولدقدی و استاجول ارمیدینک ارا و لک نام غزیه نختری اره نه خجاق دل
 انکته دم طبع ایدیه مفرغیه نختری صقیرویه طایغیله اولدقدی استجای قلیغی یارس
 سفاهت سینه سنده تعذافله عرصه و اشعار قلعه و محل امه و آسایه ادنی بر حال غیر مرضی ظهوری
 موجب مسئولیت سیده اولد جقدیه لاکون لیل و نهار التزام کمال اتباه و دقدیه کید و طویلی
 لزومک اکیه تبلیغ و کلیا لرم قالانه آله جقدیه جلب نظر دقه بر منطوقه امر و فرمانیه همایونه
 جناب خلافتیهی ماسرعت ایدیه اولطفه

اسکدار و بک اوغلی متصرفیه استاجول یولیس مدبر لکه و تاندره
 قومانده و قره غولانه لر مقلک

ما بیه همایونه جناب سلوک با کیه بجهله سنده سرفوار داولوب صورتی بالایه محرم بولنامه ۷۷ مورخه ۱۳۱۳
 و بک سزبوز القمه بسه نومرون تذکره خصوصیه ابله تبلیغ جویر بلامه اراده حکمت افاده حضرت خلافتیهی
 حکم علیی در حال ایجاب ایدیه تقصیراً تبلیغ و از بار ایدیه اولطفه اراده غیر لرحه بر منطوقه امر و فرمانیه همایونه
 تفیلات و تحیات و بالالهداف اتحادیاً ایضای تحیات و تفویضات اولوب و نهار هیچ طرفه
 محل امه و آسایه ادنی بر حال غیر مرضی ظهورینه بو بایده که مسئولیت سیده نظر دقه آذره
 قطعاً میدانه و اطمانه بر اعلیسی کمال اهمیت توحیه و اخطار اولور

ناساً زیتونیدل امنیت جهان عرصه و مالای الی دول معظمه طرفند تحت تأیید الهی
 عشر و هادی عشر زیتونید طرفند غصب اولان مارینی فقط استادی
 تالی عشر دولته طرفند تحریب اولان عسکر قسطنطنیه اوله جقد
 ثالث عشر اردوی همیوم زیتون نیک ایده جقد زیتونک محافظه یجوم بر طابور قائم جقد
 فقط بوندل زیتونید داخلی ایشدینه داخله ایتمک هو و صلاحیتدی اوله جقد
 رابع عشر اوروپا ایتمدی بومام لاجا اولمقد زیتونده کتجه جقد
 خامس عشر مرینه قونسلو سحانه تاسیس اولوب بوندل ایشدی م اسبولا یجه نیک
 اجلا نه نظامت ایتمکده عبارت اوله جقد
 سادس عشر بولایه زیتون شهرند ماعدا یاره ارنی مسلمان قریه لرند اجلا اوله جقد
 زیتونده کی بالام اسدی محمد خجاقبند رؤسک لوندره یه کتدکلایه دار بر بندگی وارد
 بونر طرفند زیتونک اعلامه عیال سرلوسی مفصل بر مقاله دخی هادی بر

مایه همیوم جناب ملول نه با کتله تحلیله سند وارد اولان
 ۱۷ محرم الحرام ۱۲۸۱ و بیک سز یوز الخمه نومون تذکره
 مخصوصه صورتیدر

ایکی اوج کوننده بر و لوندره واسو مجده مایه ارنی فساد قومیه لری ارکانند موقفاً یارسه کلام
 استخاضایله اورام کیدک غفلاً مذاکرانده بولوب ماکد و نیا و کربدا ایشدنده طوبای زما ماعدا
 عدایله استاجول و غلظه م بر عصبه هیفای مناسباتی تریه ایله مشغول اولدقدی و اخیراً یارسه
 کلوب ایکی اوج کون تریموس اوتکند قالان و ایکی کون اول یز سبور غه کیده روسیه لردور
 نام ارنی ایله یارسه بولانم اکنایان و افاضل مرغوسیان و اسکتوسه کی اغیانده بولغورم

بوئی نازك بر وقته الهام باشنه به بر فلاکت کورمانی اخطار ایدی فقط بر قدر قانداک
 روکشی کور دیک کی حکومت محله واسطه به غیر مشروع اولور و وانه مرخصه لغت نصیه بحیثیه انتخابی
 یلرینقا نه کوندروب مرخصه اولور بقتده ایدی اگر عینا قیصدن وانده بولانه سببی بقتده
 شیخ عمری بر نتیجه و خیمه ایله اتباع ایلر ایدی کیم بیلر باشنه نه فلاکت کله جلدی بیه الناس
 بر مشهور ضرب مل واردر هرگز خیری اشته شیخ بغور ملک وفاتی بونده عیارند

زخنده تشکلات جدیده

رمزی یا شانک زیر اداره سنده اولور و یوز اوردی تجاوز بر قوه عسکری و مهت ماه مختار یا زخنده
 اوزر به هجوم ایدوب اوده اوج بیک عسکرتف ایندکده صده سلطانه مغلوب اولر بعضی حس ایلدی اورور یا
 دول معظمه سفا ندره مراجعه مجبور اولدی حلب قونسلوسدی زخنده کینید زخنده عینا قیصد و نه
 اغاسی اباه و صاحبایا مخابره به موز انتخاب ایلدی آتی الذکر ماده لردنه مرکب بر مصالحه
 عقد اولمدر سلطانه دخی تقدیر بختدر

اولاً زخنده بولانه عینا قیصدن آتی یسی اورور یا آتی دول معظمه شک تحت حمایت لنده اولور و
 طرزه به عربیت ایده جلددر

ثانیاً و ثالثاً سفیر را شیو عینا قیصدی کندو بقدری کی تحت حمایت لریه آله جقد و بولادار بر عهدنامه
 ختم ایده جلددر

رابعاً عمومی محو اوله جقد. خامساً قانقاهی ضریبانه اوله جقد. و دول معظمه ایلله انتخاب
 اوله جقد.

سابعاً یوز بیک عثمانی لردنی تجاوز بقایای تأدی به انجمن کلدی کی بسته لک ویر کورده دخی آزاد اوله جقد
 ثامناً حال ووقه نسبتاً ویر کوری توزیع اوله جقد.

۱. سلام و خدمتنامه مایوس و مشوسه بر عالم درر ایسی دخی شمال ایو سنک یخه جید و فیه
 ۱. و غایر جقد ایکنک دخی هیاتدی غایب اولد. بومهم دفعه اثناسنده ملت فعل نشکده
 شایاندر که ایولک اونه کرجی کونده زیونده اعلامه عصیان ایله یولتیه نقطه بصریه
 اولد و عمومک بوتملک سنی اقتا ایلدی بو وقدم یطریق عول ایتمک چالشیور. لر

۱. سالیخ تاریخ غنجا و غنجه سنک صورت ترجمه یور

نومرد

۷
 یطریق عول دایر لیت وزیرانک اجتماع خیزنده ایکی یول مسئله اوزریه صورت ایلد
 برسی مسئله دیادی یطریق عولدر مجلس عمومی و مجلس روحانی یطریق و برسی
 اولدیفی استغفار بالافتاحه رانجند یا لاک مجلس عمومی قرایله یطریق عول اولدیلور
 دیر قرار کید اولد. حال حاضر مجلس عمومی عقد اجتماع ایده من نور یاندر و ابا هانم یاندر
 استغفار کی چالشیورند بیرونده در تا یحس غنجه نه کیر اولنامه بر غنجه اضافه ماکه نظر
 سلطان یطریق عول ایتدیرنه اونه ییک لیرا و عدا یجند بوالقوه یغموری ایچ منور یاندر نقد
 انتدیه لر جویریور لر و انده بفرص ایقورک مسئله سنک ابتدای اولدیفی کی نتیجه دخی
 اولدیه جقدی اجداد مزده و انده بفرص مسئله ی وار ایید یورایل و بومسله کدی قند
 دوام ایید یور دی بولک دایر یکی بر سوز حویمک غنجا قک وظیفه سایدی بر وقت تقلیده
 فراغ نه میفو جدیدی بفرص ایقورک بار و نه بفرص دیدی یطریق عول طرفنده
 بولجوری ی قلمه آلامه شاعر جلب اولدیه ایضا هات اییلور اوت ایقورک الهال اتخاب
 ایتدی کی اول مقدس مرتبه ده دخی الهال تنزیل ایده ییلور دیور نه لر جیدی الهال
 برازده ایدو واردی بار و نه بفرص شیج بفرص تعبیر ایتمک با سلا دی بوالکی کلمه
 بفرصک نه اولدیفی بیان تعریف کافیدر حویم و قدم یطریق عول بوشیجه بر امر نامه سالی

اختلافی در حرکتی کسب سکونت آید بیلیمی ۱۸۹۵ تموزیک اویشی کونظهور آید به قوم قیو
 وقعته از میرلیا به یطریق دکل ایدی ارمنی روحانیدی عاشقیانک آکشی با دارا و ایجه
 آنهم هقده که قرار لری زمانده به از میرلیا به یطریق قلکده دکل ایدی از میرلیا به یکس
 روحان اولوب قاهه دکلشی ارز و ایغور فقط یاره به و نشانده دخی مائل دکلدر اختلافی
 تحریک و تشویب ایغور فقط سلطانک ایا قدیمی م یوسا یدیه دکلدر بونک ایغور به ارمنی
 جماعتی از میرلیا به هرمدله قبول پیور از میرلیا به اختلافی دکلدر یا لکاز کند و خلیفه سی ایفا
 و بویطریق استعفا ایتیه به برینه سلطانله هم افکار بر یطریق انتخاب اولسه نه حاصل اوله هقده
 عاشقیانده و مقصود در اختلافه قار سو برسد هقده بیلدی بر می یوه ملک اسکی بد لانی
 یطریق دکلدر مکده و ابراز تشکر دکلدر بوا میدله یا یانده ما یوس اوله هقده یا آزادلو
 نه ده کله هقده حرکات اختلافیه ده فی الحقیقه هور مفرغ اولدی دهشت انگیز به حاله ده
 اولده فقط بایرم عصرده برو نه قدر تفتات نهاد فاولمده ارمنستانک حاله نه وقت
 دهشتی اولامده سقده بر فزوه وار که اولدی ما یوس اوله رو به اید پیور دل سحی
 بامید اوله رو محاربه اید پیور ارمنی اختلافی کندی هابیدی ایجه شور اید پیور راوندل
 سائر لرنده محاکم عثمانیه تحریب اولیور مایه به اینجه ناموجه مفلس به دولت حاله کتیر پیور
 بواغشانات یا لکاز ارمنی دکل سلمانلک م کوزرینی آهیدی بوند سحی کوریور
 یکمدل تحریک و تشویق بیلدی بوا می و یردی لوبانوفلک و نلید وفلک و بوی کولکری
 بوقدر بار بار لقدی ستاید پیور اویشی الکساندر و اینکشی بقولانک تحریک و تشویق به جاراته
 ظهور آید یکنی اکلامه ایغور مشهور به دیلومات اولو ایجا با یغور هابیه و دفعه نه صده
 مشوره هاکم بونق به عثمانی ملکی ارمنی بر قیلنه ال اوزانغه مقدر محابدی بونک معادله یکدر
 روسیه ده ماحدا سلطان نه آید یکنی بیلیم ردی او وقت بقولانک انقادی الة التجا ایتیمه
 اولدی اور تودقن چارینک قو جا قدنده که سلمانلک خلیفه سی بخارا امیری اوله هقده

ثابت قدم اوله ره ایدو کیدهلم سلك بیلیمز اولامه میدانه کیدو طور میلم ایدو زار و تقاضای
 محمد مزده آله ایچیه ارمنی جماعتی لایحه برسی درین ایتمه جلد ر ملل متفرقه واقوام مختلفه میانه برنده
 اول وقت یالک سر فراز گره بیور ز واکر کیدو طور رایسه ک او وقت عموم دنیا نك نفت
 و تقیحه و قوم جدید منک ابدی لغتینه بحیه قائل و مظهر اوله جعفر

نوم و
 ۱. ماهیچه ناریخ هنجاره غزنیسی ترجمه سید

رای قروینقل نام انطیغ غزته سلك بیامه بندگی کی عزت و ناظمك تحریك و سوبقیه سلطان
 از میرلیامه بطریق عزل ایتمه چالشیور استاجول محمد مدعی ارمنی معتداتند به بر قاضی با عالیك
 بطریق علی بنده اولدیفنی مساید رل مجلس عمومی به باده تظلیفات اجلا ایتمه رایسه مجلس عمومی
 بالافتقار و دایمدر دیر یازیرور ارمنی تجار و صرافانده به بر قاضی دخی اختلال ناه اوله
 کند و لرنده یاره طلب ایدور رکی دسیه لرله بونده لهم افکار بولنیورر بوندك مقصدی بر
 سولیکه ارباب اختلالك حد لاتی لغوا یله ملت مسئله سلی لغوا ایتمه به عیارند ارمنی صرافانده دخی
 عزتتری و ناظمی نفرترله کوریک قوی سیدی اولدیفنی حاله بومجده به برینه برادرانه ال اوزدیورر
 عزتترک و ناظمك بومرکندی معلومدر بوندك قلبدی عجبا فوات نهرنده واسفوره قدر و کلاه
 بوقدر قاندرنه و ولله راستدینك آه و فریاد لرنده متأثر اوله میورمی یلیدن قضاخانه سنده
 نه عفو و استعظام ایدورر بوند عموم ملتی مزارسانه یولتیقه نه سوره ایدورر عجبا بقیه بریطریق
 اختا باید لر ایسه نه منفعت حاصل اولور بومنفعت یور آدمك حالنده نه تبدلات
 وقوع بوله جعفر اختلال جمعیتدنك تشکیله از میرلیامه سبب دکل ترک حکومتك ارمیدی
 محواتك هفده ک یولتیقه سیدر بطریق دل بواشدم مدخلای بوقدر سلسک وفاتنده صکره

اوست یا ایله روسیه ميان لرنده بالقاه شبه جزيره من منفعت دهها جول بر خدمت واردر
 ايسه بويلايکه اتفاقه مثلث دخی انظره ایله اتفاقه ایله رن دهن دوله بر روسیه و فرانسه بولور
 او وقت محکم مرتبه بزه قناعت ویره چک درجه مسئله یا حل ایدر چکدر روسیه بونج حس ایدر
 شاکر یا شایه سرفتنه طاعتدیرمویچیه ارمیده بند نصیحت ایدی بوطا موفقه اولدی
 اعتنا ساندن صده ارمیده حرکتدینی تسکینه اچویه نصیحت ویریور فقط بونقطه دخی موفقه اولدی
 بدیهی و آشکارا در بونک نتیجه سی ناوله چقدر بالقانده اولدیفی و جهله برکونه دول معظم میدان
 آتله چقدر اول وقت یا لک لیدات سفارتک تقدیم ایدیکی لایحه ایله اتفاقه اچیه چک
 بو {Agonie} زمانده ارمی مسئله سک ارزو اولدیفی و جهله حل اولغی استیلیدی عالم اینی جمعی
 هیچ برشیده اخافه اچیه داتما ایدو وارمیدر بنی بشرک قانه سیلابری نیمو قلبی دیلوماندی
 آزاد لوی اچیه فدای جهان اید کلیدی تقدیر و مداخله یچور ایدر بیور واکر بو حال دخی اینی جمعی
 کندر اولسه اولور بن داتما سولیورز بولیتقه اوزرینه امنیت اجتماعی دیلومانی عالم ناسک آزاد
 اولغی استیمور اچیه اهلا طر فنده کوستیلامه جول نمایند بوندی یچور ایدر بیور چوره وقت
 دخی اهلا یه الداتمه اچیه انتدیر چوریور لر الداتمه اکر بن تسکینه اولسه دیلومانی سک
 ایتدیکی دخی بودر فقط بن عموم محاکمی اعتنا سات داتما اچیه بر ایدر ایدر برکونه مداخله یچور
 اولور او وقت بزایشی بیلیر تکرار و تکرار ارمی جمعی دعوت ایدر چورز اکر بونقطه ده
 النده کلید کلیدی دریغ ایدر رایسه او وقت تاریخ انسانیت حضورنده خائنه و طمه نامیده مشهور
 اوله چقدرینه اصلا شبه اچسوند بوقدر شاهد لرمن قانندی برادر لرمن دیکسه اولدیفی قانری
 قصیده لرمن کوز یا سدی او نوده روه یهوده کچور هکیم مال و جهل غری عرصه و ناموس غری
 یا بحال ایدر محاکمندی مزارستانه چوریه اودهی بار بار جهواره یه تابع و طبع اوله چوره میز
 خلا صلور را هنی آچانه قانه سیلابر ایدر اوندن قور قحیم قانده آتنده اولوم قارشر
 دل غنودیه قور سلم زیرا هیات غری اوراده بوله چقدر نه وقت قدر بو حاله دوچار اوله چقدر

لکه بن کارلی بیچاره ایدک برلیه معااهده ناسخ ارمی مسئلهی دول معظم طرفه طاعتند
یا لک اوج دولت بون حل ایتمک مآذونه دکلدر بوند ماعدا بر مهم نقطه دخی وارد بود عواده
مدعی بونامه الهاماید دخی راضی ایتمکد بر بدیکر لاف دکلدر قانع اولدجه تشکی ایتمکده کیدر
طور مبورز و بزی نسکه ایتمکجه مسئله حل اولد من سلطانیه تشکیلات لایحه سی تصدیق ایتمکده بزی
تشکیلات جدیدیه یا اجزایده سرفتن محل مؤثره عزیمت ایتمکده بزی فقط ارمیدی سلطانیه
طرفه تبعیه و دول معظم لیدات سفاسی طرفه تصدیق اولد نامه سرفتنی طاعتند
و بوشکیلاته براغر هدی اوریدر سلطانیه کند و نفوذی غایب ایتمک اولد بقی حسا ایدر
اعاده ناموس ایچره ارمیدی تنبه ایتمک مقصده عموم محاکمی قانده طو لند و ردی بوجا ایدر
مسئله ترک تعصبنه نشأت ایچور زیرا یا لک ارمی فرسیا ندری اوریدر بونک سنی یولتقم
اراملیدر ارمنستانه اطلو یا خود اطلامو "To be or not to be" مسئله سید
بو محاربه ده صکره بومحاکمت یا سلطان یا خود ارمیده قالد جقد ایکی براره م بشاره من
بو طبعنک ضدیدر بوبله یوقه اوزده مدت دوام ایدر من دول معظم سروه مسئله سنک ظهور
ایتمکده خوف ایدر لر ارمی مسئلهی سروه مسئله سنک یسر ویدر ارمی مسئلهی تحریک
و تشویق ایدر و علولذیرنه دخی اختلاجیدک حدک ایدر ارمی ارباب اختلاج دنیانک
بونازل حاله یک ابو واقف اولد قد من سلطانک وار و دیانک و بر صده اولد قدی واهی و بزر
امید لر الداعیدر ارباب اختلال اوج دولتلک مداخله من به فاره نک طوغنیده امید یوریدر
زیرا بونک ایچرخ روسیه و فرانسه و انگلته اوزریه غالب اولد یصح شبه ایچور دل اختلاجیدک
حرکتی برکومه اور و دیانک عموم دول معظمه سی بوائی مداخله و بر نتیجه ایه حل ایتمک مجبور ایدر جکده
اول دخت روسیه نک نفوذی قیدله جقد
صحنک محروسه ال زیام منفعت اودلان روسیه انگلته و آریستیا دولتی ارسنده

ایکی سرعت ظرفنده ارزدومده تحت الحفظ نفی اوله جفنده عبارت ایدون لکسیده سی کور مکه به یله
 منع اولدی و یا شانک یاننده عربیه راکیا حرکت ایلدی بعده منع موئوقده آلمانا ایلارانه
 کور قدس شریفه بکرمی لیا آیتله نفی اولمیشد. استاجولده هیچ برسی یله کورستانک ماؤزینی اوله عقد
 مرخصیه طرد و تبعید ایتکده حله بوکره ساکر ۱۸۹۱ نه سند برآه دیکه بیه دفعه حکومت
 صرفیه قیدله قلمزده طولای سلطان تشکلات ایچومه برتفاقا مکیده سی معیاره تقیلف ایتلده
 مسکو عاتیه بی بوندومده برهوقدی اختلاجیلد حرکتکندنه و ملک اسرارنده حکومتی خبر دار ایتلده
 و ایوم دخی حکومتک انتریفه ریجوه بعثت واسطه اولمیشد.

۱۰. سریه طریقه طرد و تاروغنه سیک زخمی

نهر لکی آقانه قاندار منی مسله سی تبدیل ایدی ارمنی مسله سی کدو نئی دکنیر دی قسماً اختیاری قسماً
 مجبوری اولور و انقلته دولتی میدان ایلدی اولنک دکنیدی روسیه و فرانسه انقلیلری بوسله
 جملده کیف مابینا حرکتیه منع ایتلک افلا یله طاهره انقلته ایله اتفاقده بولمیشد بوندک
 ایچین طبیعی روسیه یولتیقه سی دها قوتی اولور و ارمنک غالب اولنه اصلا شیره ایچورک
 روسیه نلک افکاری انا طوطیه داعی صرینده اعتقالات پرافقوه و ضعیفای قوتی روسیه
 برائیلله برکومده محالک محروسه نلک او قطعیه نه دخول ایله ضبط ایلکده عبارتدر
 انقلته الدمه کلدیکنی دریغ ایتدی فقط روسیه و فرانسه و سلطان قارستو برسی یایه مدنی
 اعلامه صریح دخی غیر مقتدر ایدی بر تشکیلات لایحه سیله اکتفا ایتک مجبور اولمیشد فقط یولتیقه
 نقطه نظرده مسله لغوز اناج اولامیشد. انقلته وارمنیدی انسانیت پرورلک و مرستانه
 نامه محافظه ایچور دی یا لک کدو منفعت شخصی سنه تشکلات ایچور دی بوقدر کورلیدی
 چونکه ارمنستانه قطعیه انقلته ده یورو بعد اولدیفی متبلله اوراری زبرداره نه طومرکله
 غیر مقتدر اولدیفنده روسیه قارستو برارمنستانه شکل ایله برسد حکمک افکارنده عبارت ایدی

اولیای بوی شیدک اصلا و قوعبوله جفتی سیرا یخویرز بودیدر ده متبه اولیه جفت مجا دلها
ختم بوطامند و قیچ اولی در غید جازدر یکیده و قوعبوله جوه اغتاشا شات اثنا سده الهای
مدافعه بتمک ایچونه سلاح لازمدر انتقامخدی المور و آزاد لعه قار سو قوشوه ار زورن بولنوارین
سلاح لازمدر مرهم بر وقتدر خود محافظه سبله مجا دلایده لم

۹ نوزده ماهی طردن و غنای

حادثه صده اوینچی دفعه اوله ره ار خودمده مکتوب لایطای

بر وقت اربابا اختلاف مضایقه حرکت ایدنه بر بورر و الی بر بعضه نودت صاحبی حادثه صده
مواز نیک اغر طرفه میلایدن بر قایق افندی مجموع ملک منفعته مغایر اوله ره تکرار حکومته محلیه
اتفاقه ایدید شرک و اطای شاکر نزدیقه جلب اوله ره مجموع قباحتی شیشا نیامه مرخصه به
و بر قایق اختلافه صنعتکار طاقمی دلیقتیده عطف ایدید و بوندن ادب سزگی او قدر
ایروداری که سلطان بیامه شکاریچونه بر تفاد قاتم کثیر ایدید شاکرک بر آفرینی و حکوم ملک
اینتی جلب بتمک ایچونه نه ریایدید شاکر ار خودمده طردی وقت ار می اربابا اختلاف جمعیتدنه
طاشاقیانندک نهیدیدیه ار میدا استقباله کجیدید شاکر بوندنه حدوده زیامه متاثر اوله ایدی
کنده انتقامی اختلافیدنه و بواشدن منعی اولامه شیشا نیامده المور ایچونه بر وسیله ار ابوردی
تکرار بر وقعه ظهور ایدیه جک دیو ار میدی نهیدید ایدرک آنده مرخصه ری طردا غنای ارایدی
مطیع افندی اولنک نزدنده تفاد قاتم به حاضر لیه ره استاجول بطریقندنه شیشا نیانک غنای طلب
ایندی بطریقه بونده الهیمه ویرمدی شاکرک امریله بر ایکنی تفاد کثیر ایدید و بر مضطره دخی
جهداً تخیم ایدیرک استاجول کوندیدید شیشا نیامه دخی شجیمانه قار سو قویدی کنده شخصی
مجموع ایچونه قبا نه اتمکه حاضر ایدی شاکر و افندی نه ایدیه جطردی بیامو رلایدی بوندن ایچونه
نه ریایدید بر ضابطه موری واسطه سبله ارام سینه به شیشا نیامه تبلیغ ایدید بوندن مالا دخی

ارضوم جوارنده بر قایج بر لری ذرا بدلم
 قریبیه الهی هم جوار بونامه
 و طهر و ملتاشد بلك اوزرینه اولامه لهجومدی کور و کادی کی کجه کوندر قوچیلده قریبی
 محافظه ایدیر و دیر لالار و جیکلد بر قایج دفعه لهجوم ایتدیر ایس باغمو کی باغامه
 قورسوندده قارشو طوره معیوب فزاییدیر لری هم جوار بونامه سلمامه الهی بالاتفاقه
 بسه دفعه لهجوم بندی فقط کوی ایجه کیدمدی محکمه اولمدی قریب لک الهی
 حید و دجه لریه بالاتفاقه تر کلدک و عشار اکرادک لهجوم لری مدافعه ایدیر لری
 قریب سلك الهی ابلک کون شجاعتمه کند و لری مدافعه ایدیر لری
 ایکنی کون محافظه ایتک ایچومه عسکر سالهانه کوی و دخول ایدیر متعاقباً کوردم کوی ایجه کیدیر
 کوبیلدک اوزرینه بر لهجوم ایدیر لک الی کسی املاف ایله مجموع خانه لری دخی نالامه ایدیر
 قریب الهی قهر مامه کی مجادله ایدیر لری هم جوار قریب لری تخریب ایتدیکده عشار اکراد و مملوک
 قریب اوزرینه دخی لهجوم حاضر لری شفقده مجادله با شلار ایکی یکی متجاوز کردلر دهن طرفه
 بر لکده لهجوم ایدیر فقط لری طرفه الهی لک مدافعه نه نصاف ایدیر لری مایوس اولور و دوشه
 قومده متفقاً بنار لهجوم قالیقسیور لری کوی لری غلبه چالار بو دفعه کویده طیارا حقیق
 کردلر اوزرینه بر لهجوم کوسنر لک و کرمه یانه قدر موقعدی ضبط ایدیر لک کردلر و اوجی مقول
 قاکور قصوری فزاده مجبور اولور قریبی اوتوز خانه و ده مرکب اولوب کند و لری مدافعه ایتدیر فقط
 جورو مدافعه ایدیر و جگدی محقق بیلدکده بر یکه تسلیم اولور و او کردیسی دخی اوندی
 مدافعه ایدیر قریبی اوزرینه بر لهجوم وقوع بولدی دفت بزم ارقدا شد و ده سسک
 تحت ریاسته اولور و اوده به کیده مرکب بر حید و دجه سی ها ضا اولوب کردلر اوزرینه لهجوم
 ایلدند و سلاحدی آلوب بر ایدلر اشته بالاده کماله اکلایله جفی و جملله لدرم
 ارمیدک قریبیه سلاحدی اولد قیدر اکر باب اختلال یلرند و لازم اولامه سلاحد

تکرا ایاغه قالیقور و غدر چالیور زیونه طاعری طاعری قامه ننگه در زیوتید قالی محاربه لره
 السخدر کرید جزیره سی علامه عیانم ایخدر در زید و عرب عثمانی عسکری طرد ایخدر در
 ماکدونیاه اولدنی جریجری ندایا به بر قایع کونده صده ایاغه قالیقه حقد محالک عثمانیه
 عربی علولور شروه مسئله کی ظهور ایدیه جلد اوت ایوم ایمنی مسئله کی شروه مسئله سنک سی اولدیه
 سالیبرینک بیا نه ابتدکی دجهله اگر عثمانی مورنده کشت و کذا ایدیه اور و یاد ول معظم دوتقاری
 بوقدر دو کیلامه قانری نظر دقه الطوب سلطان محافظه ایتمک دوام و سلطانک برکتی به ایستی زک
 ایدر ایسه اول وقت بو عربی علولری ایخدر هیوه سید کویخور

۲ نوزون و مساعی طرد شاه غزنی

بر سنه مقدم ارضی مسئله کی کب نفوذ اید که سلطانم کند و حرمده راجتیز اولور ایدی ارمیده لهرنده
 الدانغه سعی و غیرت اولدنی بیرو ده قالدی جسد نفید اعدام حکمدی ارمیدی کند و مسکند
 کید و هیو بره مدی و نه قدر و هشتاد ویرلدی ایچ دهشتن تر ایدایندکی نبند و اختلال می
 ترقی ایلدی افکار فساد و ارمیدی ضعیف ایچوم عموم ملت سندی بر ضربه اور مضمده ماعد سلطان
 بشقه بر چاره قاطاعی عموم ارضی ملتی قیدوب محتاجی استه میوردی زیرا بو حال مقامه اهل
 کند و نه لازم ایدی بو سندی ضربه لر اختلاجیدی تهدید ایدوب بر مدت دله سلطنتی یساندیه
 افکارنده ایدی ارمیده قاری کند و اسلام الهی تحریک و تسویه ایدی بز بوندی اولده
 میایدنک دایما با غریب و دو سلاح الکر یا لکر اربا با اختلال ایچوم دکل اهلینک کنده
 محافظه ایچوم بز بون طلب ایدیه و دو فقط ارمید بوسوزره قول و آحمید اعتنائات مجبوب
 ظهور ایدی طاعن قیاندک سلاح توزیع ابتدکی یا هود هود و جهتری و یا هود سلاح
 قوللا غنه مقدر آدمده ها ضلحه ایدی اورا لرم اصلا تلفات اولامده استه سال اولور

اصول و نالایه اولی وارمیدن عمومی یک در لو مشق ایچ عرصه و ناموسدی یا یمک اولورو
 محوایدلی بوبار بارلقد د لهادوام ایتمکده در تحریب اوطاع اولردنه د لهادومانه هیجور
 دکن طالعزری کی قانداقیور فقط دشمندهوز نسکه اولامندر ارمیدی قیدمه حقنک
 ترتیبی طایله اجرا ایده جقدور ایدن بوجالا اوروپا دول معظمی دوتخارینک محالک
 عثمانیه نلک صوریه سوه یتمه مجور ایدریم لکس بوبار بارلقده برتیجه ویریه چک امیدنه اولدقدی
 و فقط بیوم آنکشت وکنار ایتدی اتمام ارمیدمحو اولورر یکدیگری علمنده اولورو اوروپا دول معظمی
 اصلاحی یا یمه جقدور اکثری بونده برتیجه ویرمک ایستورر سلطانک حکومتی شدتی برضه اورده جقدور
 سلطانکند و قوه عدلیتی بعضه برده جمع ایدرک اهلای نسکه ایتمک ایستورر و دید طرفه
 اوروپا دولندیک کوزلرینه بریرم حکمک ارزوندر محمد خلیفه سی محالک عثمانیه نلک اعلی الهوی
 بولنامه سلطانکند و حقنک محافظه ایتمک ایچومه برکتوب یا زیورر کند و امثال اولامه بر قراله خطاباً
 دکلدر انکتهه باسه وکیلی لورر و سالیسجوری یا زیورر ارمنستانده لازم اولامه تشکیل نلک اجرائی
 و عدایدیورر و سالیسجوریده کند و لریه اولورو بر نقطه ایراد ایلمنی ر جا ایدیورر نه قد الحاق
 یون بر دولت و کندر حکمدار ایچومه نه قدر عبیدر بومکتوب محالک عثمانیه نلک کلیاً دوچار حال یریشان
 و خطاب اوطنه دلالت ایدر محالک عثمانیه قوتی غائب ایدوب قدر ایله بشامقده در محالک عثمانیه نلک اسیر
 تحزیه سبب اصلی ارمیددر ارمنی اهلای نسک اول قدر معنی بر قوتی وارد که یون بر دولتی
 محو و نابید ایدیورر فقط بزم ارز و ایندیکر دشمنک کلیاً محو و طیدر مجرمک مجازاة لایقنی
 کور ملک ایستوررر بالک او وقت ارز و ایندیکری الده ایتمه موفوره اوله بیلیرر بویله اولدقجه یانقده
 کیتجه علولنه جکدر و محالک عثمانیه ی قانه طالعزری ایچن نابید قیلده جقدور
 ارمیدر {*Elément Arménien*} یا غه فالقندر و لهر بر طرفه دولت علمنده ابراز انتقام ایدیورر
 و بوندن ایچن ال مشهوری زیخوندن انتیفرله زیخونی و بایک برشی محو اید کده صده زیخونه

قاصدونی ۱۰ لیا یا جلاونی ۱۰ لیا خزانة ۱۰ لیا وارطامه ۱۰ لیا موراطیامه ۱۰ لیا
سلاقیامه ۱۰ غروسه دومی دارد ۱۰ بالاده محر اسکلک نام منعار اوطی معلوم آشکاره ۱۰

۱۰ سرخس قایم نخ سنده ترجمه

وانده و طه و ملت خانی در بغوصیامه او خانس اغانک قلی

ایلولک بر می گنجی کون الافرانقه سرعت النی رام رنده کندی قره غولخانی جوارنده ارمنی اغنلان جمعندنه
طابقانک دلهت ویریلاندی وانه مرکز قومیه سک حکم و قراپله در بغوصیامه او خانس اغانی
قتل ایدید اشجو و طه خانی بر قایح دفعه دخی بزوره طه فنده محکوم اوطیه ایجی موفیه اوله مشد
قلنج التده اوله ویدید بو خانی مکمل موفقیت عمومی بر دلهت تحری ودر دست اوله نامدم وارد
آزاد درر اشجو جزایبش اوله او خانس اغا ۱۰ واسجو راقامه ۱۰ وانه یحیوه بر ملایدی
بحری یا شازمانده نفس یولیس و حکومک مخبرایدی کجندک تشبته دشمه متضرر اهالیک
تشبته دشمه کند و تروپله ارمنی ملتک مول طمله قانی دوکله بر آدم ایدی خانه منفور خدای
لا یقنی کوردک

۱۰ شاداف ۱۰ ده و طه خانی صوسونک قلی

طرد شاقیلر قاجت قریه ۱۰ بو و طه و ملت خانی ایلولک بر می کوننده قتل ایدید ۱۰ ده و ولوری اوج دفعه
انداخت ایدرک بریسی قوله او موزینه وارینچی دخی بنه نصادف ایتددر و طه خانی لغوز صاغدر
فقط قریه ۱۰ او دنیا یکیده جکدر صوسونه اوج سنده برو شتاقری یا قیوردی وانه شاق
جستازی بونک اخباره اوزینه بر هیوه دلقانیدله معلودر قوجاوه خاچنیدرک ناموسی
اشجو ادبسی یا بحال ایتد ایدی ارمدی ارباب اغنلانک خاچینی قهرمانی جزای سزاسنی دردی
ایلی کرد و بارمنی درهت اولمشد ۱۰ بزولیند آزاد درر

بزم بود که زده نغزده با نیک و نصیحت که امداد کلکی در پیغ اید ایستاده آنک نام و شانی
 سیاه نگاه الی خدایه دوا به قله جعد امداد محارب اید و لم
 طهر برونه مرکز قومی

نمود ایکی ۱۰ سرلیخته تاریخچه سند

یا سیدک کویری قریه سند طاشاقا غاندره عید و درک مجادسی {Unionistes}

کویری کون لازستانه ارضوم اریه لرزده بولنیغی ایچونه بره یوه دفعه لر فحاجی لازر طرفه نالانه نغزده
 وارمنی قادیانک و قزلبک عرصه و ناموسدی یا عیال ایدلدر طاشاقا غاندره عید و
 جهتی اول طرفه کشت و کذا اید یوردی غریفور در مفر دجیانک زیاده اریه اوله و عید و در
 الی لازده مرکب براسقا جه سنک کویری کون اوزینه بره یوه اید به کلای ایستدای کی امداد کویر
 کیجه وقتده محارب به با سلور لازرک رکی احمد عمر اید غریفور آنک اوزینه هجوم ایدرک ایستکی
 کبر ده حکم سی دیر لهر کونه ایمنی قان و ملکه اشکه کز دیرک اورر و مارینی تقنی دخی غصب ایدر
 لازر اقداشدی دخی غریفوری ارفه سند اورر مجادله کتد که تزیایدیرک کویر و سلج اولو باماده
 کلورر لازر کید و حکمکه مجبور اولور و باد روانه قریه کیدر بود قوعانده صده کرک سلطانک
 عسکری و کرک سلطان کویری کویرده اجتاب اید یورر سحی ضبطر بوقریه کلورر و کلیدی وقت دخی
 اویله طور و حرکتده بولورر مشهور برضبطل واردر نرکله ابو کجک استایرک اونی دایما و کللیسک
 یا سنده اول قدر واسطه و ریلدر که لرخی محافطه و حتی محارب به مقتدر
 ارضوم مرکز سند وقتده قباحت ادرغندر اعانات دفتی ۱۰ لایحه تاریخچه سند بهجه
 صرجه و ده ۱۰ لیرا بارینویانده ۸۰۰ غروسه با خلا و ده ۵۰ لیرا ماندا کوینده ۵۰ لیرا
 لهر افلا برضعتا ۱۰ لیرا وارطانه ۱۰ لیرا خود و ۱۰ لیرا قلوب علی ۱۰ لیرا

له بر طرفه محمد تعقیبات تخریبات و خرابات سیلابه محاوره قالاندك دهشت انگیزه حاله ای یعنی فایدا
 وقیزلرینك فریاد و فغانی زده به طوغری کیدیور طریزونی بیچاره ارضیه مفحوم و مکدر اولدقدی عالم
 صامومه ضرر دیده لری ایچومه براغانه طویلاخوه املنده ایدیدر فقط کندی ار زولرینه نائل اولدیدیچ اولدو
 ناسنی چهل بر قمری کومه ظهور ایدی و اندریت نامه اولدو صامونلرکی وحشی و بار بار سلطانك
 قانی قلخدریه قربانه اولدیدر شمدی ای صاغ قالاند ارکشی اولك اوزرک زده قمره کلاری دوکوب
 یکی بر ضیاءایله نور اولك زیرا آزاد میانه چیتا جفمن کومه یقیندر آزادك سودای قانرله اجر اولدنی
 مطلقا بیامور دیکمی ایدو محاربه و قاندا ایچن و چورمزی هیلا نغزی ارایلم منفعت پرور دیلومان
 استدی قمر جفمن اولامه مشه یا وارسونه هوند ورسونه بزا صلا شیه ایتیم ثابت قدم ایدو کیده لم بزغبد
 چاله جفمن زیرا هون بزم طرمنم در

مادر بجات الام واکدار اولوب علاجی دخی فاند

ایلدو کوکل مرصبله اولمکه قارنوخیده لم محضا اولمکه اختلافك تشعلا طالعظه نظر و نائل اولد جفمن
 ترکیا خارچنده بولنامه و امنیت جهان و مالا چهل اولامه ای ارمیدر ارمیدك محمدیه صول یعنی کدیبرك
 سزك برادرکز قاندا ایچن محاوره ایددر لشمیده لکز و انارکز کولدا اوزرنده او تومسه آه و فریادایله
 آسمانه طوغری با قیورر و سولیاورینك جمدیری بولوب قوجا قلیوب طوپراغه تسلیم نمکد نائل اولیورر
 زمانه حال مستقبلک امیدری صاغ وادلو دکز طالعظه لری ایچن محاوره ایدورر اکار و لام متوعه
 دهشت ویریورر عرصه و ناموکنز کیندکمه صده اولیورر محاوره ایدورر نه وقت اویقورده قاله جفمن
 سوز و صحت و قی طمندر ایماغه قالقك ارمیدك صول نفس رقی و اصل اولدی اختلاف صبرور
 یاندیدر توکندیدر طریزومه باچورد ارزخانه ارضوم و ایستانك هرچندنده فریاد و فغان
 قانه و آتش بر بریه قار شمد اوده لر نهر قانه اغلیورر نهکی محنت و مقصد تقدایده بلویسک
 ای بی بشر قلیج و آتسه یاغورکی یاغور ارمینك محمدیه صول چراغی آتسه عولور کلک اولك

الده ایلسی و قسبات ملقنک رانه لرینک نایبات و خیمه سینه میدان قالیسی محمد قدسیت جلیل
حضرت یار شریفیه همه موفقیت جناب نظام رتبه لیدی مقتضیات عالی سنده اولدی یقنک عرصه و پاته
جرات اولدی

طرفک اوزری ارشادانده کیمانه

سویلولره مخلصانه هیچ بری ویرمدم وقت یوقدر نشا غلامی کونترم یا قلا شیور حاضر نموی لایمده
قریباً بر لطفه ظریفه سزک یا نازم اولورز سحد بدنه سزلازم کلامه تدارکدی کورکز که بز کلخه اوزومه
برصت بطه صیلم مدیر که و یا خود و انظک ایشدی فصل ایندکز بو چوره مرهمدر کلخه بزم آندله ایشم
اوله بقدر بولا دار یا زکز لولورک ایشی فصل اولدی بر نتیجه ویرک و عاقبت یقینه طبع ایشم
بولنده در بز دخی کدر سز که اخبار اتمز و اریسه بزه تبلیغ ایدک سزی اویرم

اصل مطابق
اصفا : طانول
یا زار ابرسی

ارضوم و لایغی بولیس سرفوسیر لکندمه انامه و عموم کلای تاریخ خیراتک
صورتید

۱۰ صرانه کلای تاریخ و شرفه لی تصرف چاکرا زله عرصه اولانه خیمه و طرد و شایه غزیه لرینک القای
فاده عامه فقرات مضده سی بالترجمه لفا حضور معالیوفور داور اعظمیده عرصه واسیل اولمخه سینه عیالده
بر طاقنک ترتیب و توسیع مفسدت نقطه سنج ظریفی جالب و تصورات مفدومه نلک منع تأییدی حقن
اقتضای کوم تدبیر احیایه اتحادی موجب ابدی مطالعه سنده معلوم عال حضرت نظام رتبه لیدی بویزه
در کار بولمخه اولطفه
طرد و شایه غزیه نلک ۱۰ سرلی کلای تاریخ نسخه سنده مستخرجید

آلام واکدار متوجه دیویر ایله متفرار ارضی ملکک باشنه بزه بر اولوم دعوت نامه تاجی قویغه جالبیور

اینک در سلسله او را ده اولدیفه قویاً احتمال در بدلی کی مرسل الیهک م قریه مذبوره ده اولدیفی
 افاده مضبوطه معروضه ده اکلاشلی یعنی متعاقب مرقوم وار زابتی کوریک اوزره بر قوسیه
 بر پولیس سادیه قریه نه کوندلیمه و مرسلک در دتی ایچیه ولایتیه یا سیند فاعلمه
 تبلیغات اجلا ایندی لیدی اولجه مرقوم وار زابت کوریکنده بوندیه دخی بر خیلوه سررشته
 الطراملان اخصال اولمیه دخی الواقع منکوره کوبری کویزه دجهت اولجه مرسلی دخی طو بخدی معقول
 بر عدد قومیه مهریه و یاره صایفه مخصوص بر مقدار یا موقله برابر دوتلی کونه مرکز کوندلیمه
 بویجه بالصباح آجوابه بالاجا حقیقه مکتوب مرسلی کندوسی اولدیفی وار یح یوزیدی تاریخ
 کرکیام قزاق طوری قتل ایله اول وقتیه بر و روسیه محالکده طو لایحه ایله بویجه بویجه
 کوبی قیافتده حدودی تجاوزله منکوره کوبری کویزه کلدیکی و مقصدی م یه ارضه مدلی اولوب
 شمدی کومریده بولنامه و هدام و دیرویه نام مستعار لرینی طاسیامه نیچو یامه مباح و برادی
 سترک بیهاده بکرمی قدیح آتولایله کلمک اوزره بولندقدنیه اولجه کندوسی بویکیرک آملی و نظای
 غیجقلاص و آنرا ایچیه بر تریه ایتمک اوزره کلمه اولدیفنیه آنک و رودنده برلشک ایقاع
 شفاوت ایتمکده عبارت ایدوکی و بویکتوبده که طانول نام مستعار کندی و ارشادانده کیفام
 تغییر استعاره م حقیقه منکوره سادیه قریه ل سترک وار زابت عاقل اولوب بویکیرک
 یازمیه اولدیفی بالاطراف تقریر و تصدیق ایتمه بویکتوبه یه اد کوبیدم بویکیرک مویشی و ارضه مدلی
 بر طاقم اختلاف بانک اسی و محل اقامتدی بایتحقیقه در دستدی اسبانک اخصالی ضمیمه
 طرف ولایت بشقه به معلومات و بیلند بر ابرجه طویلیب کوندیلیمه ایکی نفر خانه صاحبیه
 مویش کز لا غایب قریه کسیرک آجوابدی دخی در دست اجار در شاهید اربابضادیه و لا
 و بویکیرک م ایقاع سوره و ملعت افلا مضره یله کلمه بولنامه مرقوم آرام آرایانک بویکیرک

سود قصد شده بولند ایچ موفه اوله ملری اوزرینه ارض و مده ایقاع ایدیلانه سؤرسده صکره
 قارمه عودت ایدکلی و غنن و اخلاط و موسه جرتندنه که رفتی جمعیت و تدارکلی
 توسیع ایدکده و بوسه دخی جهاد ارنه طرفنده اعزام اوله نهوه قوه معارنه التماس ایدکده
 او هوایده م ایقاع شوره اوله نهوه متصور بولنی و کندوسا ستعانه مقصدیه مرقوم جهاد
 ارنه طرفنده اجمعا زنده بولانه قوتغیلوس قریبیا نیک نزدیه اعزام اوله نهوه ایقاع شوره
 سفک دما سبب اولقدنه صرف نظر ایتمدی بولنده وقوع بولانه رضایحی و اعانه ایدیه ^{حکمرانه}
 و بر دلی جواب اوزرینه عودت ایدرک فذائیک مسلکی ترک ایله جهادک نزدنه قرار
 ایدیکنی اعتراف و افاده ایتمدر حرکات واقع شده طوایح محکوم ایدیک و یا خود
 تحلی قلموه مخصوصه تدقیق ارضوم دائره عدلیه عائد بولند بینه بنادر اورا و تحقیقه
 فذلک نیک صورت صدق ایله مرقومک محفوظاً ارضوم ولایه حیلله اعزامیه لیفتک
 حضور فحامت شور حضرت و کالتی بیدیه عرصه و اشعار ی دیوانه منکوره ریاسته
 « حرانه ^{حکمرانه} تاریخیه مورخه اعطا اولانه مذکره م افاده اولقدنه ایجاب اجرا اولدی مرقوم

ارضوم ولایه یولیسیر قوسیر لکنده النامه ^{حکمرانه} تاریخیه

تحریرانک صورتیدر

اوچ کونه اول حدود دمه عودت ایدیه ارضومک سنادوه قریه الهیسنده عربی ستراقلک قاصدیه
 منور یولیس طرفنده الزوم طرف عبیده که کندر یله ارضی الصباره بر قطعه مکتوب قوییه یله ترجمه سی
 بالا طراف مشمول طاقه فحمانه لری جو طوه اوزره طیاره عرصه و تقدیم اولقدنه مکتوبک وصول
 آنده ناقلی بالاجواب یا سیندک کویری کون قریه یوسف بیوتت ایدر که کچه یله قریه الهیسنده
 سرکن طرفنده منکوره سنادقلی سداک و ارشابه ویرطک اوزره کندوسه تودیع ایدیکنی اعتراف

داخله نظامیه و داراولامه ۱۲ محرم ۱۳۱۱ تاریخ و دهت یوز
الحمد اوج نوروت تذکره نك صورتید

و انه ولايتك فانك قریبی الهیمنده اولوب لؤ بد قومانیسی وایورلنده برینه راکبا باطومده
کوستجه جرته کیدر ایکنه یا یورطی اولامسند طولا یا ریزه م بالتوقیف طرزدنه اعزام اولنا
قوی اولغی آدوم ولد فره بت حقده طرزدنه دیوانه حرب عریفجه اجدا اولنا تحقیقاند
مقومل ارمی فنده سند اولدیغی حقو ایتکده نئی اورا تحقیق ایله محفوظاً ارضوم
ولایتیه نه اعزام اولدیغی دائر طرزدنه ولایتیه نه حضور سی جناب صدایتیه توار
ایدوب تودیع یوز یلامه تحریات صورتاً تسریع معاملات قومیون افاده یله برای معلومات
صوباً داوریدنه تسبیح و ولایت مشا البه یاز و صایای لازم از بار اولمنه اولطفه

۷۸ محرم ۱۳۱۱ و ۷۹ حرره ۱۳۱۱ تاریخ تحریات صورتید

و انه ولايتك فانك قریبی الهیمنده اولوب لؤ بد قومانیسی وایورلنده برینه راکبا باطومده
کوستجه جرته کیتکده ایکنه یا یورطی اولامسند طولا یا ریزه م توقیف اولرو طرزدنه اعزام
قلنا قوی اولغی آدوم ولد فره بت دیوانه حرب عریفجه لدی لاجواب بوند نه سبه الی نه اول
مملکتده دیوانه کیدوب لکده صلالو ایتکده ایکنه رومانیانک سله قهره مقیم لوند نه م
خنیان قومیه نك شعبی ایسی ملقوند نه الیدی مطایب متعدد ده اوز ریزه سله ی کیدرک برفنده
خیوانجه و یوزالی قدر فناء طویلا قدند نه صده کجه اوج یوز اوده پنه سرخ بومو صده قارصه
کیتکلرینی و ارام مقیم بولنا قومیه شعبه ایسی کومرینی یر و انت و نام مشهوری جهلدارینه
طرزنده حدوده واقع صاری قاصده میت لکنه نیلج اولرو الی بی ارضوم و هوالینه
طفا بهشی خنی و اخلاط و موسسه کیفی جرته نه تجاوز ایدکلرینی و کندی سید دو تلورک کایا

طرف سہمی جناب صدر تہذیب سرفوار دادلہ ۱۱ محرم الحرام ۱۲۸۵

و پوزاد تو زایکی نومردن تملک نہ ہو رہید۔

وانہ ہادیہ ملک مرتب و محرک اندہ اولیٰ اورادہ قالدیلہ جناب ولایتہ لزوم کونسلہ
و محفوظاً دیعادتہ ہلجی خصوصاً انجمنہ مخصوصہ قزاقیہ بالاسیڈانہ اراکونہ جناب پادشہی
معلقہ و سرفصد و ریوٹس اولادہ وانہ ارینی مرغھہ سی سکاوہ راہبک محفوظاً و از خود
موجوداً بولہ ہیفا لیدی وانہ ولایتہ بیلدیلہ و عدلیہ نظام تہذیبہ نہ م معلومات
و ریلہ اولفلہ ایجاب حالک اجازتہ لہمت بریلہ سیاق

غلطہ پولیس قومبر لکندہ ۱۱ محرم الحرام ۱۲۸۵

ہو رہید۔

۱۔ جو جمعہ ایشی کیسی سرعت بہم بھیہ قرار زندہ غلطہ م بایزید سوفا غلک کیسی احمد محل مذکور
کنت و کذا۔ ایتلکہ ایلکہ بریلی جہر ساقیہ و دیدکی فی مجہول الاسم ایکی شخصک شہرہ
داعی طور لاٹھدہ اولدقدی کوریلہ رک واقع اولادہ سوانہ قازانو اسخاص مرقومہ لہما
رہ و ولورینی ہکرک انداخت ایلہ ہیفا نہ قور شونددہ بریلی کیسی مرقومک حول بیلکہ و دیدکی
قارتہ اصابت ایلہ درونندہ قالدیلی ہوار مذکورم طور لاٹھدہ اولادہ مگورینہ طرفندہ تعقیب
اولدقدی شام دخی رہ و ولور استحال ایتلکہ مقابلہ باطل قاعدہ توفیقاً تعقیبہ بونہ
قبوایی نظام فرہ غوطانی یوز بایسی عثمانہ افندی طرفندہ قلیج ایلہ مرقومددہ و ارینی جماعتہ
و باشندہ سابقہ بولنامہ موسی مانوہ نام شخص پندہ کہ رہ و ولور ایلہ و مجروح اولدیفی حال
درہست اولدزوہ کوریلہ و استخواندہ مرکا تیلہ رفیقنی مذکور ایسی مرقومک رفیقنی دخی بوستانہ بانی
ہوارندہ بلک اوغلی مگورینی طرفندہ اخذ و گرفت ایدلہ کی اگلا شمسہ اولفلہ برای معلومات
معدودہ

فوریته اندوه رفقایله برابر قرار میدی از ضوم ولایت بیلکه نه اشعار اولخی اوزرینه درستی
 فصری ولایت مشارالیه بیلکه بیلکه ای دی بوکره النامه تفصفا نام در مرقوم واهانک حبه قله
 قصبه سه بر سرعت مافدم واقع اوکو فریسی طریقی خار چند طاعه طوغری کتکده ایله اوزرینه
 مردیایله برر حیدر ورفقا سه قتل قصیده سلاح آندینی قریه منکون ده عودت ایتکده بولنامه
 ایکی کشتی کوروب یاته تقدیدنده بونده م قصیده ایتکده بالمقابل اختلاف اولدینی واوزرینه بولنامه
 ره وولور و قشقریله برابر مرکز قضایه کو تویلوب اعزام اولنامه منور مخصوص معقیله کشف
 و معاینه سی بالا جا دفته رخصت ویرلیدی اشعار اولخده تسریع معاملات قومیسین افاده سیله
 بیانه حاله ابتداء اولدی

داخلیه نظام بیلکه سنده وار دادلا ۱۰ عمده عیال قاریخ
 و دمه یوز الی دمه نوزون تنکون نه صورت

باینه بدستهای جوارنده واقع دور فریسن سه بیک قدرارنی جمع ایدرک یقندم بولنامه بیاخ قریه
 ارمنیده برشوب تکید قوتله ادج کلیسای طوغری تجاوز عزمده بولندقدی اکلا شکی اوزرینه
 تدبیر لازم به ثبت اولدینی از ضوم ولایت بیلکه سنده تفصفا اشعار قلعه و بوندک ترک
 سلاح تکلیفه موافقت ایتکده م احتمال سلاح ایتکدی حاله مقایله باطل قاعده سیله
 عقدنده معاله مقتضیه نیک اجرائی تسریع معاملات قومیسین قرار یله جواباً ولایت مشارالیه
 تبلیغ اولخیدی سایر قدرتوای حضرت یادمه این اتخا داوطلبه ترتیبات عسکری اوزرینه
 جمعیه منکون کاملاً طایعاً بولالهاله محله ده بشقه کیمه قاطعینی ولایت مشارالیه ده بوکره
 النامه و منکور قومیسونده مطالبه اولنامه تفصفا نام در بیانه اولخده اولخده کیفیتک برای
 معلومات طرف عالیه آصفانه لریه اشعاریه ابتداء اولدی

اموال و حیوانات ضایع اولاندرک حیوانه و اموال نصیه اولانه مؤرر معضله طویلا نه ره
 صاحبیه رد اولمقده بولنیقی و طحقاقده آ ضایعانه دخی استندارایجه نه بخارناچه نه
 مؤرخه صاعزام اولنیقی و ستاقه قضانه کوندریلا نه طابوریکتیسی هاضاولدنی حال
 ارشدک ایدر وکلاندری دائره حکومت جلب ایله تسلیم سلاح الیمدری و میدانده کورنجوب
 الهالیه قالیجه و یا خود طاهره فزاییمه اولاندرک دخی ترک سلاحه عرصه مطاوعت
 ایدرک ایسه و کورجه ره مشغول اولدری تکلیف اولخی اوزرینه ستاقده آ ارشدک بی ری
 تسلیم سلاح اتمکله باشلا دقدی وزار و اختفا ایمه اولاندرک م مضارایله سلاحه بی ترک
 مجبور اولدقدهی ستاقده بیلدرلیکی و سایی توفیقاً توایر جناب خداقتیلهیم بو قضاده دخی حکومت
 حاصل اولدو و ولایتک قدر جتن اولیقولنقده آ قاطعی و بوده جمله آثار موقیت هفت
 سرباریده بولنیقی و امه ولایت بهر سنده انانه تصرفا ملام کو سرتبه اولمقده استنداد ایلا
 مقصود بانک قومیه ندر واسطه یله اصل صاحبیه اعاده تسلیم ایدرک بیلر نده مقصود
 سندی الخی و سلاحدرک دخی لهجه طویلا ندریله ره مضایر مرضی عالم برکونا حال وقوعه کوتولمسه
 اعتنا اولخی جواباً یا طسه دارنی فده نه و امه قهره و طحقاق ولایتیه و حیانه بر صورتیه
 اهل اسلامی بقیده سرب و شویله خاخنر خراباییمه اولدریله مقدار تلفات و خسارته دائر
 الذمه معلومانک صوب سئی دارمیدیه از برای مقدر بولمسه اولدیفنده تریع معاملات قومیه
 افاده یله بیانه حاله ابدار اولندی

را خلیه نظامیه نه وارد اولانه محمد علی پاشا تاریخ و دهرت یوز اللهی به

معدون تذکره نک صورتیه

ارضه هم پولیس افرا دنده مفروضه اقتدی خانه سی اوکن ارضه ملی عوادیس اوغلی و الهامه نام ایشک

د بایکړ ولايتنه وړاؤلاره ۹ محرم ۱۳۱۳ تاريخ تفهيم صورتيد.

ج. ۱ محرم ۱۳۱۳ ارښدک حرکات ملغنا رانه رڼک ابطال تاييدنه پوښه اتحاد اولنامه تدابير
درجهان مصروفات سابقه استغنی تدار اولوب شخړه کی مسلک حرکت ایښی تدبیرم دوام ایله برابر
نقاط مرهه لازم ده اقامه پیدیلاره ضرره عکریه واسطه یله تايیدنه عبارتند. ارښدک
عرصه پیدیلاره اهوالی وانه حادثه ملک شیوعی جریته معطوف اثر ملغنا ایسې سايه آساښوایږ
حضرت یار شالیده حادثه ملکونک ارباب فاده کونن ټیمه مخینه مطلب اوله مای شیوعانک
تأثیراتی تهویه اتمه و حکومت ملک مالمی و صفوف الهایم بشکه ممدار تفعیه اولفله هیجا
غیر واقع و بناوځ مرکز و ملحقات ولایته آسایه مستقر در مار دینه جاعده ک سر باند کلمه
پوښدک احوال مشهوره شیوعات زمانه و انظیبه سیاح میوزنک او هوالبه طر لا شماری
اوسره به مصارف اوسلی اندک میل غایت موافق کور لفظه او پوله عرصه معلومات قلعه و معینه
حال و استقبال قایم تدبیر لازم سکونت بر و رانه اتحاد اولنمیدی فاده عاید محسوسات ایسې
منبع و ماهیتی اول و آخر عرصه ایدیلوب اشاعات و لک دینده عبارت اولوب پوځ فاده
مساعد اولاره هر درلو احتمال هر دقیقه محافظه آسایه نقطه نظر نده کوزه د ملکه و تدبیر
واقع ده قضا ف عمرات اچیه کچه و کونندلی چا شلحه در فرما

راغده نظام بهایله ۹ وړاؤلاره ۹ محرم ۱۳۱۳ تاریخ و دمت یوز قرون دمت

نوموت تنکونک صورتید.

سايه قدرتواي حضرت خلافتناهم مرکز و ملحقات ولایته آسایه برکال اولوب وانه کویید مسکنینه
کور د یلوب شهر م یالک بر لور قاهره ارمني محله شهر مرهم نقطه لری عکرنه شاهانه فره غولخاری
اتحاد اولنم وړاندارم و پولیس مدیری دخی ترقیمه ایله محله تحت انضباطه الخمه ایدوکی و اچیمه
قضا سنده ماعدا هنوز کویینه عودت اتمه اولاره کویولر ایدیلوه مشغول اوله و اثنای لغتاشده

شریر مرقومك تبدیل نام و قیافه بدی سزا آید و بدو یا سید را خلعده طو لا محسی به القای هفت
مقصود بتنی اولدیفی شهره از اولدیفی حال سایه هفت یار شاهی و نظایر تقدیدنده بوضوئه الکریم
تشیات ملعونه سلك ظهور آثاریه میدان قاطیفی مصد و صدر فرمانه

را خلع نظامیه بجهت واره اولاده ۹ عهد خلایق تاریخ

و دهمت یوز قروه ایکی نومرون تذکره نك صورتده

وامه حادثه سلك سیوئی اوزرینه ایشیاری با فیادی طرفنده اجرا اولانده حرکات ملقطک را نك تأثیری
ابطال قلعه ایچ مار دینه بخانی را خلعده لایحه سر یا نیدک خانه لری نك ایله جوارم که مناسره
و مدیانه قضا سلك طایغ جرتن که سر یا ن کورینه حکامه ثبت ایندکدی اتجا را تحسید و حال مغویه
لازمه بالا عزام تأشیات ویریه رن جمله سلك محله به اعاده اولدیفی و جماعت منکوم نك
شو حرکتدی مار دینه مقیم امریقا میو نزلنده متر آندر سلك او احوالیده طو لا محقده اولاده نکلته
سابع هار ریه کوستمک ایشیک غایبه اثری اولی طوط بولدی و یار بکر و لایقندم بیدر یسی اوزرینه
حرکات منکوم غایبه اثرنده زیاده اولارجه از لهامه اهلایک لهجانه آزار اولامدنه ضیعت
کورینه رن بوجال آمال ارباب فاده مساعد اولدیفنده تدابیر و تقیدات لایحه اتخا ذله مغایر
مرضی عال احواله میدان و اطمانه برا غلمسی ضمتق تبلیغات سابقه یا تالید تسریع معاملات
قومسین قزایله تدار و لایت مشارالیه و صایای لازم اجرا اولختیدی حرکات ملقطک را نك
ابطال تأثیری بولنده اتخا ذل وظمه تدابیر تأیید ایدملکده اولوب وامه حادثه سلك ایشیاری
مغولی و جوله نتیجه بولسی مضده عائد شایعاتک تأثیری تهریمه و لهجانه نکیه ایندیکه و مرکز
و تحفان ولایته آسایه مستقر اولدیفنه و منفذ عاتنه دار بکره ولایت مشارالیه و آناه
تلف اقسام نك صورت منکوم رقمیو نه فاصیله برای معلومات لغا موضوعا در داوریدینه ایشیاری

یا زلمی بگویم جواباً انما نفقناهم و اورا دم بولنامه و انذارم قومائیله برابر فرید منکوح الموقد
 ایدیه ران تحری و نفی لازم کلامه کسانه خانه لرزه اشیا ی محوی ظهور انحصار ایسم ملوک و پسره اولام
 اغویک خانه سده که زخمیده انبار لرزه اوزری کیا لاله مستور شخص بولوب طالعده جباریه رو
 اسطالک ولایتده ویریلده مرقوم ارمافک اشکانه غمیله موافق اولدیفی اوز لرزه معدنیه معمول
 ارمی العبار بر سر ظهور ایدیک و دره ایجن مختفی موثقی قضا نامده و بد برسی دمی در دست ایدیک
 ایکسک عینی کو ملک لایس اولدیه نظراً بونک ارمافک رفیع شفا و فی اولی مؤلایه و کذبه محکمه
 در هت اعزام بولندقدی کو ستر طله و سنا دقدیه مرقوم مکتب معلمی م با جلب تحت استجواب الحفله
 نتیجه ی بعده عرصه اولور فرجه

ارضوع ولای یولیس سر قومیر کند انامه . بحواله تاریخ
 و سنده لی تلف اقامه نک علی صورتید

یوسته بود و عریضه جا کرده بر تفصیل عرصه و بنا اولدیفی اوزره یا سیدم دجست ایدیریلاندرده
 برسی دمی مو شک قذال غاج فریدی الهایندیه ارمافه اولوب معهود داماد یامه و موراطیانله اول وقت
 صاصوره و تالوری جرتدیه کیدرک ارمی الهایی دولت علیه تحریک و تشویق ایدیکده صکره آندده
 الدیفی تعلیمات اوزریه خنس یا سیدک مطبوط الاسی کو بدیه کیدرک عیده یولده تخم ملعت الکسه اولدیفی
 صکره م روسیه محالکه کیدرک بعضه قومیه جیدده صاصوره الهاینه معاونت نقدی طویلاصه توصیفی
 متضمنه مکتوب الوب اجمیازی کیمده و اورادده م رومانیایه غریخته وانه موسسه الهایندیه ایکی یک بسره
 فرانسه قدر بر اعانه طویلاصه و منکوره صاصوره جرتیه کویله و باز صکره ارضوع و حاکمیه صکره
 خنس و موسسه قراسی الهایندیه یدمی بسره کشتی انتصایله لکریه کدرک اورادده مسلماً یا سید داخله
 کلمه اولدقدی بویجه اجلا اولنامه استجوابنده اعتداف انجدر رفیقده یالاخره کویریه کیمده
 آلامه خانه لرزه بولندقدیه اسم و محل اقامده ی حفزه بیانات ایدوجه ولایت بیلدیلدر

اینکله دایه دایر بو فعلی اثبات اید و جهل بر سر ریشه آله ماسه و همیا رسوم ایله قویجی دیمست تحری بو نمسه
اولدیفی معدودسه

را علیه نظامت قبیلہ سندہ وارد اولاد و عہدہ کلا تاریخ و دستہ یوز
یکرمی طقو ز نوروت تملک نہ ہو سید

عبدی سزاوه نام شخص ارغزو در داخل اولیغی صرد در لدی التحری اوزر زنده طمانول امضایله سنا دقده
ارمنی مکتبی معلنه یا یطسه بر مکتوب ظهور ایدرک مندرجهات عبارات ملقطه را نه یا محتوی بولسیتی
ولمانول کلمه سی ارباب فیاد ده ارمیا نك نام مستفاری اولیغی اکل شعله مرقومك در جهت اولیغی
صرد در اوزر زنده معدنه معمول ارمنی العبارة بر صهر ظهور ایدرک و رفیقه شفا و تند نه موشلی فصبار
نامنده و یکد بر نك دخی اغند و گرفت قلندیفه دائر ارضوم ولایت جلیله سنده القوب شریع معاملات قومیه
قرائت اولانه تلف اقامه نك بر صورتی برای معلومات لغا ارسالی اولغله اولطیده

۱۔ ضرور دلائل سے کلامہ ۲۔ موعودہ ۱۳۱۶ تا بحال تفارقاً نہ ہو سکی۔

اولی کو به ارض و در داخل اولی صده م فیورده خریا بدیلا به عربی ستافک البسه کنی برچند به حقاریلا
ایضا به مکتوب لدی الذبحه طابول امضالا اولوب مرکز نواچسند به سنا دقده ایضا مکتب معلومه یا لیغی
ومند رجالتک حاضرین لازمه قریباً به هفته ظرف سزک یا نکرده اولورم کی برطافم عبارات و رموز
محتوی بولیغی اکلاطسی اوزرینه مرقومک آجوانده یا سیند داخلین واقع کویری نام فریده یا زلیغی
و مکتوب کندونه و یرنه کنه به افاده انجمنه و طابول کلمه سزه ای باب ترهت و مسندنده اولوب
زارم بولنامه آرام آرمیا نلک نام مستعاری اید و کی یولیس دایره سجه تخصیله طبعیه منکر فریده
البلوقه التالزوه مکتوب اعطا اید به کنه نلک خانه سزه تحریله الهه بدیلجک اورا و وشیای
مضایله اورام اولی قویاً ملحوظ اولامه مرقوم ارمنا قله برابر مرکز ولایه اعزامی درحال فکرمه

داخله نظامیه سنده وارد اولامه ۲ محرم ۱۳۱۳ تاریخ و دهنه یوز کرمی
ایکی نومون تنهن نك صورتید.

ازمید مهور باغچه جگده سلاح تعلیمی و کتابات فسادیه ایله استفال ایتکده اولدقدی آتجا اولامه ایسی
محرارده اوج نذر ایتنک در دستدی لزومه دائر ۳۰ مردانه ۱۳۱۳ تاریخ و ایکی یوز ایسی نومون
تذکره دولته سجایده اشاعه علاء داوریدی اوزیریه ازمید منفذله شده ۱ غفایله تبلیغات
ایجابیه ایفا قلمی . بکره جواباً وارد اولوب بر صورتی لفا فرستاده سوی سرمی دستوریدی
قلنامه تحریکاتده اشخاص مرقومه ده داسقال مفذیر مقدمه قریه رفوم معملکنده طرد اولد و امریقای
فرایتدی و صوبی وائی همیار سوم ایله زوینک قویچینک لهور محل اقامتدی مجرول اولوب دیک
اوده نفدی دهنه ایله باغی حازه لنده ظهور ایدمه اوراوه مفرده ایله برابر جرئت عدلیه یه تودیع قلندقدی
و مرقومانک دخی دهنه تحری بولندقدی اشاعه قلمه و تسریع محاکمه لری امدده عدلیه نظامت جلیله
وصایای ایجابیه ایفا اولمه اولقله تسریع معاملات قویسیخ افادیه ییاه عالم ابتدا اولدی

ازمید منفذله داخله نظامیه سنده ارسال اولوب با تذکره کوندریلده

۱۳۱۳ و ۲۰ مردانه ۱۳۱۳ تاریخ و کسانه نومون تحریات صورتید.

شرفوار اولامه ۲۰ مردانه ۱۳۱۳ تاریخ غفایله علاء جناب نظامیه ای اوزیریه بالذات باغچه جگده غرضه تحقیر
و تعمیه کیفیت اولدقده غفایله سلاطین م ایسی مفذیر اوده اوج شخصده داسقال مفذیر
مقدمه قریه سلاطین معملکنده طرد اولد و امریقای فرایتدی و صوبی وائی همیار سوم ایله زوینک
قویچینک لهور محل اقامتدی مجرول بولندقدی اکلا سلاطین و دیک اوده شخص ناچه مدیری علی افندی اولد
حکومت دائره سه جلب و تحت توقیفه الذقده صکره اصوح دائره من مدیر مومالیه و ایجاب ایدمغزیه
حانه لری لدی التحری بولنامه بعضه اوراوه مفرده ایله معاً عقدنده مقتضیات قانونیه ایفا اولمه اوزره
جرئت عدلیه یه تودیع ایلمه و باغیه بوندک ره و ولور تعلیم ایتدکلایه دائره لده نقد نفصیه تحقیقات

و قنا که از بند سلطان علی بن یافه لرقلوب ایتدی ^۵
 ا نقده محکمی بوندی محکوم ایتدی
 هوللو اسیر حکمی ایتدی بر سوز ایله محکمه شیره سی ایتدی ^۶
 بتونه بواختلا جیدک اجراموری بجم دیدی
 طاغده بواسطه اجتناب ایدرتکه هور هوللو ده قورار ^۷ شوکلو الحیر سلطانیه فی دارا غاچه هیفا رتدی
 لکه هیفا که بوجور اصل ولطنه دور اولدی دارا غا چنک تپه سنده یسا سونه ایستاده دیو بوردی

یوز اونچی صحیفه دم محمد رشتی

ایستاده فریا داید رقتنا شرم ^۱
 یسید ارمید سلطان مراد صحر ^۸
 اغلا یسه و قلمی ترک ایدک
 الجزه قلیج و قشاکری اللم
 اجد و مزی امثال طوره ^۹
 ترکک جو ندیر یعنی بر طرف ایدلم
 یسا سونه خوسو ریانه و جویانه کویانه
 کبد سونه

بغا یعنی امثال طوره ^۲
 بزده خلاص اوللم الحیر ترکک الله ^{۱۰}
 یسا سونه مار یانه و اد تو جیانه
 ایضا
 بدی غصه نه لک درد و فداکت ^۳
 بزده تا کیم ایتدی ارمید
 یسا سونه فریم یانه مقدس یدر
 لعا بدی تزار اویا ندیر اللم ارمی ملتی

اصله مطا بقدر ^۴ صرانه ^{۱۱}

سکائی صحیفہ محرر شرقی

۱
ارمنی همدە اولومده قورقمن
بسه یوز سنە لك اولور بؤكومه قیام ایتدیر
وطنی ایچومه داغا حرب ایتك استر
کیدك سوبیلک کلب ترکه شریعت هنام بولدی
کافی قرینداشد اسارمن
ارارات وادیسن هبور ارمنی فرقه سی
قانه دوکلم بزم اولسونه استانمن
مارینی وفتنك الوره و طهه ایچومه حرب ایدیه هفتد

۲
طورمیک هبور ایتد بلول بلول تعلیم هیتک
و طهه بزی دعوت ایدیور الحوه ترک ایلد محارب ایدک
ای قانه هوصا صه ایتد ارضه و مدده کاعسکری تیرک
ارمنیک صول دقیقه سید ترکی اسیرکه میکن

سکانه ایکنجی صحیفه در محرر اولوب انقده در اعدام اولنا نه کرونی
طردن حقنه باز یلا نه شرفیدر

۱
اصل سیمی طردن نام مستعار ی هورلوردر
لهمانه کردنده بیقوب قیصریه کیتی
غنیایا قیامه طردن اینه اسبواسم معلومدر
سرای هکومه لهجوم ایتدی
ابویه و اولادی بی ترک ایدرک یا لکد بر فیقله
ارمنید بوخ کوره رک سرور اولدی
مارینی قماره و دولور فتنک لابس اولدی
هوره عصرده بر و بویله اغندلجی کویطاسلاری
طردن سربست هیاته سودی ترکلک بئی ازدی
همه مت فوول العاده اصلتی فووه الفایه ایدی
بر قاج دفعه در یوسته یه اوردی دره و نلک صانیه کیتی
جیرکس و کردله قاریو ابراشجاعت ایتدی

۱. النسخه النسخی صحیفه در محرم سرفی

طوبی براقده غلوس اولوب دنیا یکنجه
 ۱
 جناب هوو صومنت اماره جهان سوال یکنجه
 ۲
 اسقیالغی انتخاب ایتدم
 ۳
 اوده فقره هوو یقینم اولاییدی
 عمومی در صلح بولاییدی
 اولوقت عثمانی حکومتی ارمنی سلاطین کورردی

۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

وطبه و تشویق

نقذات
 یسید ارتق کوسنده لم اصل اولدیغی
 ارمنی قهرماندیک هوو اولادین
 کریم بن ده قلیچ قاقانه سلاح یوقده
 فقط الله مزده آندی کلب کی اندازاید

آند بزه حکم اتمده نه ده لایقده
 آند انسانه دکل وحشی جا نورد
 علم زکات و معرفت بزم
 طوبی براقده بزم و صاهبی بزم

ایضاً

۱
 ۲
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

ایضاً

و طه

ای و طه دکنه اموالک سلا غنیمت	آه و طه سی نه وقت کوزل کور جهلم
ارلد یغنی کوره رک اوله ایدم	در دوشقند عاری سرور مسعود
ار منی حکمداری ارضه و مدده هالکس تحت کوره ایدم	نه وقت مدینه کسب شهرت اید جهلم
ار منی صرد فایله ترکله امر یا زلد یغنی کور ایدم	نه وقت بارشاهان البه سی لایس اوله جهلم
ترکیا ارمنستانده ار منی حکمداریک	دیار بکر موسه وانه بایزید اوزریه
حکمدار اولد یغنی کوره ایدم	ار منی عسکری محافظ اوله ایدی
باریم آی غائب اوله رو	ترک عجم ارمنیه بویونه بوکوب
خارج آنک بریه قائم اوله ایدی	ارمنستانده ارمنیه مال اوله ایدی

اللی او یغنی صحیفه دم محمدی

فنا سلطانک التوره تحتی یقلدی	کویک جوهره صا لادیم شکی که او بویه سک
تحت التوره ارمنیه صریت صا جهلدی	ار منی فرزند اسدک ایاغ فالتدی سه کبر و فالتدی سک
یا یلک قالفا نه صریت بولم جهلدی	ادیا نه جانم طائی او بقوده کوزلک ضیا کوسک
بالا زخم او غلومچی بو بوند ریوه التره قالم جهلدی	غریبه نه کوشه طلوع آیدی ارمنیک تحتی اهلدی

بدر سلطان نه هور یالوار دوه غلاروه
 اجمی کوز یایله ال دایغنی یقاروه
 لکنه ارجا ره ارمنیک صداسی ایشمدی
 ستمدی باقلم قلجک شاقردیسی ایشده جهلمی

حقیقت و اضلی الا را بید
جنت اعلام لایس دکلدر

او تیز در دخی صحیفه ده محر شرفی

باقدر کو کر چه نوح کبیده
کلوب طو رسد در زی تپسده
بنشد اید چو ارمنی ملت
طو ر قوم سلاله سنک ایلک بهاری

۱ و یانند ارشید اصلزاده در
منطقاً قایغی و مزراوه الکا
لصمانه فرقه لکشیل ایدر
جهازله زره و سلاح لایس اولکا

۲
بسم یوز سنه دمه بدو او یودو
۳ قزدا شمری تکمیل او نوندو
۴ اتفاق و محبت البه سی اوز میزده اتدو
غرمه و تم غم صده او یو بخاره اولدو

۵
و طنی ارمنستان او نوندو
سلطنت و مملکتی غائب اینک
قسماً روس قسماً عجمده قالدو
بویله جه سفیل و صا هبتر قالدو

۶
کولک کی کجی عظیم بسمه
اغلادی و طنه اغلادی
۷
سما غضب ایندی و طنه اغلادی
صو و شرا بمرقا ز تبدیل اولدی
حضرت عیسا م بزی او نوندی
یا س و ماتم ارمنیه میران قالدی

۸
ای فقید ملت ارمنیا
جهازت جدید و قوت مؤثره مالک اول
شرکتان شواوه سنک دورانی
استقلالیه بول دیلدر

۸
 ارمنی قزینک نازک و جودی کدونه یار اولمه
 ارمنی قادی زوینی اجهار ایدیر
 سلاح الله ارمنی جهوری قشوی اتمکده در
 میدان صربده صربیه دار اولسی تومیه ایدیر

۹
 اور ویا علس ایندی ارمنی صرکی صداسی
 و طمه پرورده القیسه و صرت تبشیر ایدلی
 ترک بیچاره نیک کورنج قاز طوکدی
 ارمنی نیک بو حال خاطر و خیال کلمزدی

۱۱
 سحری سرد اول ایستانه اولایک برلیدی
 بسده یوز سنک یاسی و ماعتد بر طرف اولدی

یکری طقوزنجی صحیفه م محرر شرفی

۱
 طاک قزنا شد مجله اتفاق ایدلم
 قلنجمن هو قدر کد مزی محافظه ایدلم
 ۲
 یتیمیار تقه اویانلم
 ارمنی صبح ایدوب صبر کیده لم
 ۳
 قلنجمن یاره مز هو قدر
 الحیفه قول اولمه مز عیدر
 ۴
 لافیدر سیمجمل ارتقہ یتیم
 بو قدر صبر کی قنلقدر
 ۵
 تحت اسارنده بولمق سول کدرد
 بویله یسا مقده ایسه اولک الهوند
 ۶
 مساعد زمانه اولدیغنی بیللم
 شروتمزدی صرف ایدوب سلاح اللم
 ۷
 وانده اولامه قزنا شد مز ارض و مه کلم جهار
 موشلور لرله بر شوب صبر کیده لم
 ۸
 ارمنی مقصدینک حصول غایت ایدلم
 بویله صبر اولاد مزه اثر براقلم
 ۹
 ترک مذاکره سی ارمنی اچوند
 ارمنی اسامهت یا قشمن قشمن عشد
 ۱۰
 یسا یکن ای قزنا شد وار اولکن
 الحیفه ارمنی ده لعنت اولسونه

بر قزل برادرینه یازدنی تئویو نامه

یکرمی التخی صحیفه

۱
و طغز سفیل صابز دشمه با صامه اولسه
انتقام الموی اچومه اولادینی چاغدیور
و طغز بوخه سنه در زنجیر لایله باغلاغمه
جور اولادینک قانایله خلاص بوله جقد

۲
صدیرم اولوم برور اناسه بر دفعه اولور
بختیار در اولارینی که معنی اغورینه فدای چایه ایدر
لحمیده چاغدی جور کچ الوراع سوکیوم
عموم ارینی اردوسی بو باراغه باقه جقد

۳
کیت قنداشم ایه معیه اولسونه دشمه کورسونه
کیت موت اچومه قربانه اول والدهن محملک سرور اولسونه
کیت جورانه اول ملت عشقه جور اول
دشمه ارقه کده رعیمونه ارمنیدر آخقد

ارمنی دملک غایبه قیسی او توره اوچنی صحیفه

۱
سدا ایشیلدی ارمنی دملک ارمنی طاعنه
ارمنی قیلدی لهجه کلدی سلاح صداسده

۲
اتفاقه لور ارمنی دملک خانه نی خراب ایدی
اتفاقه صدالری محو و نابید ایدی

۳
ای کچد خانه کرم قیاسوب خالیکد
قنداشم کرم میدانه صبرده مهملک یاره لآلیدر

۴
و طه برور علوشانه کچ ارمنیدر
سلاح بدست اولور و عرب میدانه قوتلار

۲

آه موت اشته ملحه قربانه اولطفه کیدیورم
سوکیلر قزدا شدرله الجوه ترک ایله محاربه ایدیورم
اغلامه والده نیتک خالصه
بسه یوز منه در ترکه اسیر اولدیم تیر

۴

داراغاجنده از مدت قالم
کورمه ارمیدن قلبنی یا قدم
اغلامه لهجیده عودنی بکله
ارمنی ملتک عربی ایچونه روز شب عایله

بکرمی در دنجی صحیفه ده محررتنی

۱

اتفاقه فرقلری ایاغه قالدی
کبد سونه محاز اولامه ارمیدن
جناب عفه شکر اولسونه
بایراقدر آجلدی یسا سونه ارمستانه

۵

ای ارمیدن دشمه محاکمندی قامه ایله طولدوردی
اجداد من بولا حیف اوقوردی
بسه یوز منه دمه بر و دشمه بزی انجیدی
اجلدی بایراقدر یسا سونه ارمستانه

۳

الجوه ملتک وحشی جوغلادی
حقز ایسدری سحاده ایسیددی
جو را ارمیدن عکریازلدی
اجلدی بایراقدر یسا سونه ارمستانه

۴

ارمنی قانیله ملحه ر ارمستانه
دشمه سلا حدرله محاصره ایدی
جاسرله آنده مدافعه ایدلم
اجلدی بایراقدر یسا سونه ارمستانه

۵

عنایت حقله غافلینز انتقام آکلم
دشمه یا قلا سیر قلیج جهلم
رخصه من .. غایرک .. در در خاطر ایدلم
اجلدی بایراقدر یسا سونه ارمستانه

اونه طقوزخی صحیفه د محریزنی

قالو قلمجی بلیکه باغلازم
اوموزلریه قالقانه آصایم
ولهنک مقدس باراغی
صاغ قولنده یارلا سونه

قلمه مقبل آشنه سقا قینه
لما غدیینه صرب چولدی
کیت ملک ایچونه اول
که داند وک سرور اولسونه

اولادم درخا طراید میسک
سقا قلم ویردیکده داغادیرایم
نه وقت چوک آدم اولور ایسک
ما یغنی قشک ویره حکم

سواسته اعدام اولنا نه دیو ییگی ناطا نه عفتد ییلا نه

شرقیه صحیفه ۱

قدیم اوزرینه چوک لکتر ییغدن
بوننده بویله بیچاره اولادمی سوک
ینظا نه کیتیکده ایکی کوننده کلورم
ایکی کومه ایکی نه قدر حکم ویردی سهار زولادم

۱
اویانه اوللا غفلتده بار
صرب چوروسی چالینور
وطمه صداسی اویانه دیور
حیات وسمات سانی کلدی

۲
سلاحدک ها ضرور
ایته باشک اوجنده آهلی
نته کیم کنا برون حاضر اولورایی
ملکب ساکر دلی زمانده

۵
یکرمی نه در سخی بلسدم
اشته سوسنه واصل اولدک
اوزومه بوینه والدهک قربانه
سهده مکنه قربانه

۱
باغچمه ایکی اعاج وار
کورنده هیت ویر
باشمه باغانه قار
یوکسک طاغده یاغما مندر

اولیٰ بخشی صحیفہ دم محمد شرقی

دفع اولسونہ اترکلا ارمینک مقدس طور یا غندہ
 نابید اولسونہ اسلامک صکرہ در جو ندیری فی و نخرہ
 کا فید ارمی قانی مور دید
 ارمینک محمول مسیحہ حکومندی محافظہ اندید
 کوز بدلہ کوز دسید پرینہ دسید چقا موہ
 بر لہار و قحری رقت ایدہ نک بتو غنائی بیجا غنہ
 قلنجہ قارستو قلنج ایلہ صرباید رقبہ بدلہ قانہ آلہ
 بر جریہ یہ مقابل آندی یاریم یاریم اچک

انتقام شکاری ارمی قلبہ زندہ قاینا سونہ
 اسلام قضای اصل زاد کلامہ محاکمہ دفعہ اولسونہ
 ارمینک اچک دیارہ غنائی وقتہ قدر اسلام سونہ
 لہم اسلامک مکروہ اغزی ارمیہ بقومہ اچک سونہ
 بود جدائز عصر دم اچک کور و غلک
 مؤبد آجیانہ استعفا اچک دیکلہ
 ایستہ ارمینک استقبال اچک سونہ یگانہ چارہ بود
 طریقی آخرا ایلہ چارہ ارا مو خیل ایلہ اوغرا شقہ

صغورہ روزگار سندرہ وزامہ اولسونہ
 استرایسہ لہما نہ بلوطہ نہ قاریا سونہ
 استرایسہ شمال روزگاری حدت کسب استونہ
 امید دارم کہ انجام بہار کلا چک
 براؤ آسمانہ سسی قایسونہ
 روی زمینی دو ماہ ہو روسولک
 استرایسہ عنا صرہ برینہ قایسونہ
 امید دارم ایرکچ بہار کلا چک

کلاسوہ تعقیبات یا فلا سونہ تہلک
 استرایسہ ضیاء ظلمت قایسونہ
 ارمی اچک سونہ سفالک تا ئیدی بود
 الوبر کہ بچارہ نک امید یا قید

ارضدوی وارطانه

صحیفه ۱۱

۱

مؤثر قوتی صدان کلور
نزه د سگ سوکیلو وارطانه
عکس صداندارا بیجور
وارطانه وارطانه

۲

ایکی جو جوهر برک رگ
قره مانک د جوهری
قوجا قلیه رو
آندنه ایندیر دید

۳

لغورن آندنه
نالکرا به سدا یشیدی
کیچد در فرنا شد
ارمنی محارب به اتقانه ایند

۴

وارطانک قلیچک صداسی
عثمانی عسکر یلک تعقیبات
ارمنی جوهر برک ارزدوری
ارمنیدی طاعنه سووه ایندی

۵

استانجولده برتختک وار
انسانا ۱۴۱۴ م خواجه سنده آلود
مسکله مزده ختام بولور
یقیننده سنک خیرک اولور
سرطانه محمد یلک کیچ دویر جوهر
تختی آندنه ایوانه دیر چک

ارمنی ملتقی سخی براندک
آندده بهر آدیر کو آلود
ملخزی ۱۴۱۴ براتمند
استاد ایسه سلطنتی م آلود

۵
اسبو دشتی فرقه یله ماصونی
مخامره ایدی
طوبی با طوبی
کوبیری خال ایله یسانه ایدی

۶
آه ترک و کردر
لغت اولسونه باشکده
چور در ماصونلید
لغت اولسونه آشکده

۷
ترک دالده نلک قارخی یاردی
قفلاری سونکوبه کجوردی
فقط ماصونی صریت ار زویله
بتجه قدر محارب ایدی

۸
ای ماصونلک قهرمانه قایدی
نفسکده قربانه اولالم
ای مقدس طوبی باغک اولمز وهدی
قائزه قربانه اولالم

۹
اکسینه اور دیا صاردی
تعجبه ارمیده باقدی
ترک اهلای فنا اولدیفنی کوردی
لهمایه منفعتی دوستوندی

۱۰
ارمنی قاننه ایماغدی
بر محاسن تشکیل ایدی
ترک سرور رهبر اولدی
قانی طاعلی کوستردی

۱۱
آه اور دیا اوکی دالده کی
ارمنی نعتدی غاستهزا ایدرک
ترکی کدونه رهبر ایدرک
بزی استقلال ایدرک

۱۲
یاسونه محارب یاسونه قانه
طوبی سلاحتی دایما بودر
اور دیا عننده اسبو قانغز
طافی عداوتیچور

۳
جهلهم دار انظار انهم
علمهم ايله افتخار ايدهم
فقط كوزل سرفي سويدم
صاف قلبي سلا مشورم

۴
ارمني فرق سلك قوما ندا نيم
لازاله بسي لا بسم
جهور ريفقدم ايله
ملت نامه حرب ايدرم

اقامتلا لهم بالجهه قيارد
آيينم براه صوردد
سكنم جهول
معلم مرهتا بد

۴
ولهنم ارموداندر
شهرقم ارهاياناندر
اسم لها جي قالوست
ولهنم محافظي عم

التجى صحيفه دم محمد سرفي
صاحونه مقفده

صاحونه عصيان جيفدى
جهلان دوله ووردى
اور ويا ايريا صاهلدى
جهور لك اردوى قوردى

۴
ارمني قلبدى جهلجه ايدى
ارمني صداسى لهنه انداز اولدى
قهر مانده لهما ايد اولدى
صريت صداسى آسمانه جيفدى

۳
آه صاحونى .. جهانه صاهونى ..
قانكزه قربانه اولدم
هنجا قيايه مقدس تخمى شيد سلك
صديه قربانه اولدم

۴
ترك كوردى وقودردى
بيكده جهل جيفقاردى
هو نخوار لهم قوتلى
اللى بلك كرده جلب ايدى

سرایت ایچامک ایچوره قرا اهلیه اجرای نصاب ایچامک اوزره دیت طرفه بقه بقه قوله سوره ایسه ولله الحمد
بقه برکونا و فروعاً تظهِر کلمه کی و ده ها سائر محله سرایه میانه و بریلوب امه و آسایک
برکای بولنیفی و عا جزلی در مرکز ولایه عودنه ایچمه اولدیفیم برای معلومات عرضه جرأت قلنی اوطابه
داعیه نظامیه و ارادیه ۹۹ حراره علی نایج و اوج یوز طقاصه بر نوروت
تذکره نک صورتده

ارمنی استقامت مند طایف چاوشک عون مندم اولوب قره حصار شرقیه خانه سده در دست اید یلام
جانه قو قاصد مختفی اولدنی محله ظهور ایدیمه ارنجه مفر شرقینک سیواس ولایت علی مندم بحیرات
ارسال اولنامه ترجمه سی تحریرات مذکور اید براب برای معلومات تریع معاملات قومیسون افامده
لغاً ارسله سوی علی آصفه نوری قلغله

مَقُول طَائِل چارو سه رفا سنده اولوب قور حصار شرقیه دهست
اولنامه قولی یی نده ظهور ایدیه و بر برینک عینی اولو
ایلی عدد شرقی سالک سنده برینله ترجمه سید

ماہنامہ

۱۔ مئی سر قیدی مجموعہ سی ۱ ۱۸۹۶ء فروری

اسماء شرقی

بهر بر سر است ای نوجوانم
 مگر غم مملکت
 سو کیلوم قلنج
 فیقهم بر او غم
 سلامم بطایفه
 فستارم دی قیامت التور
 ظریف و حمید یانم
 برم که ییل محمد

رزی قویسی مصطفای الله نه قویسونه یله تفایلیکنی خبر آلامه مصطفایک اقربا سنده دادمه محمدنا من
 بری خانه سنده حیثیت کلیمکه دایمکه تمور بهیانه عوادیس دخی کند و خانه سنده آتدیفی قفک قویسونه م
 مرقوم محمدی تفایلی الهالا اسلامه نیک لیجانه وغیا ندی موجب اولسی اوزریه لهادکی طرف اسلامه
 اور وکمه وکلیسارله کلیسا خانلرک متعدد محلا سنده یک هرور سلاهدر اندیفی و بواره لوانیندن
 چار سوم که دکانه مانی ارکطه و محلا سنده اسبای بیه یه قاربند لیجایتمه اولدقدی وایندیه
 ایکیسی امان اولدوره یوز اولدوزمقول ویه ایکیسی امان اولدوبه مجروح ورومدونه بر مقتول بر مجروح
 وقعه نیک اسلام الهایندیه اوج مقتول به مجروح وقوعه کلیمکی وقضای مجاوره یازارچی الهالا
 اسلامیه کریمه قوه قدر مقول وایندیه دخی مجروح بولندیفی رایت اولیورایم بوده قضا نه تحمل
 ایملکه در اصل غیری سورا سیدر که خدستانه وکرک اسلامه تفایک بودیمه وایسی
 کلیسارله کلیسا خانلرک غایت بوسکده چار سواچرینه ناظر و فقط غلبه لکده اسلام خدستانه
 تقدیر ایده به چک صورتده بولندیفندیه نجه روده مثاله وبلاتقدیر ارمیدن آتیمه اولدقدی سلاهدر
 تفایک بودیمه وایندیفی و شوهادتیه ظهور کورمه ارمیدن ویه ارامه و وقعه یه کناری
 سیت وبردکلی اکلایمدر بایلمه سیدر قوفاص اثنای سورشده تلف اولسه وعوادیس دیت
 اولدوره حقن معاله قانونیه اجرا قلمه اوزره محکمه تسلیم ایلمدر حتی بوعوادیس دادمه محمدی تف
 ایتدکه صله وقوعات اثنا سنده در دسته کیده ضمیمه حمیده دخی قویسونه آتیمه ایس یالکد البسی دلوب
 وهوردنی جزویمه یلامدر الهالا اسلامه ده ایجاب ایدند جلب و اسبای منسوبه نیک صاحبیه
 لاجل الاعام مشکل قومیسونه مخصوصه کورمکی کند ولریه اجرا ایدیلده نصایح اوزریه قسم کلیمی کنیتمه
 وایله کورمکه بولاندیفی م قومیسونه منکر معرفتیه اصحابه اعاده ایملکه و محتاجینده بولاندیفی
 نامه عزیزه ویرملکه واول کونه کورمه قاجیر یلامه اسبای منسوبه نیک بر طرفده جلب واستداده بویوم
 ایجاب ایدند سوه ایدیلوب بر مقداری م بویورنده طوبلا تدریقه در و شوهای سائر قریه م

تسویقات و تحریکات ملقبه را نه بولنیفی کی بوسه استاخر لده ایقاع ایدیه جک حادیه هرکس
 میرنده قلم جفی طر زنده بعضه سوز رخی دورانه ایدوب تحقیقات عجله نه سارعت اولدیفنده
 بونک نتیجه رخی متجاسر لک در صحت ایلوی عوم الیه قویاً مؤول اولوب مع مانیه بر در لوسوز رخی
 استطلاعات اولدی تأیید الینه و یطریقک لیتت مقصدیه برابر تسویقات و تحریکات نه حال قاطبه
 وارنی طیار لیک بایلیج یایاس و راهدی یطریقک متجی اولانه مقصد طاقمنده اوله روه بوند آیه
 اثا سده تقیه فادیه حال قاطله بایلیج طر زانو قومیته دیعا دنده متفرقا و ساطر متوجه الیه
 صار قیلور و قارغیلور ایقاع ایتسی احتمالاً بعد اولوب ضابطه جاتحا دار لانه تدابیر معروضه نه
 عبارت و بوندیه دهها زیاده بی یایلیج جفی رهیم ربه براهت اولوب جهونکه ضابطه جاتحقیه
 ظاهره جفا ریلان جمعیات فادیه رؤسا و اعضای بر لریه در حال یکیده رئیس و اعضا بر اتحقده
 و هر مقصد قومیته جاتحا اولدیفی عنوان کون یکنه بر سه اوله جفی در کار اولانه و ساطر فادیه سنده
 ال ایستنی لهما احتمال کون کذونه حلف یقیمه ایدرل تشکات فادیه بودجه الیه کونور یکنه اوله نظر
 تدابیر معروضه ضابطه تأییه مقصده کفایت ایتیه جکنده با عیالیه بر تدبیر قطعی اتخاذ الیه طرف جاکرانه هم
 تعلیمات اعطای مخصوصه مساعد علیه داوریدر لیک شایانه بولنی استعما ایدرم

سیواس ولایتی بولسیر قومیه لکنده نامه ۲۷ در تاریخ ۱۳۰۴ و کسانه دهه نوموت

تحریراتک صورتیدر

توقا و جاتحقک نفس یکا ر قضا سده ظهور ایدیه اغتساک تحقیقی اچومه کیدیلوب نتیجه تحقیقات نه عرصه معلومات
 اوله جفی ۱۰ در تاریخ ۱۳۰۴ نو قاده نه یازدهیم تفراقا هم عرصه اولدیفی و قوعات منکون حذر ایتک
 سکنجی جمع ایتسی کون یکا ر هفته یازاری اولسی و قضا ی متجا و ره اهلایسک السه و بر سه اچومه
 ال غلبه لک بولنیفی سرعت بسه اچومه رام لرنده یکا ر چار سوسن ارمنی جماعتنه کد و کیانه فوقا ص
 اغانه متصرف اولوب ایچین رزی اداره سی بوللانه هانده مرقوم فوقا ص بلا موجب ره و ولولیه

استطلاعات چاکران ملک صحتی اثبات الیمینی غنجا و قومیتهی تعهدات واقعیه قارشر طروش و قومیته
بر سر ملک صحتی غنجا و ابوزریه قومیتهی شعبان نامه طروش و اعلامه نامه لری توزیع و اعطای الیمینی
بوسه موریه و خدمت ضابطه رسود قصد صورتیه حرکات ملقبه را نه سنی اظهار ایدیه طروش و قومیته
بواجراته م معادنت الیمیه اولیفته طروش و قومیتهی قوه القای قوت کسب انچه و دیهاده دخی
بر اختلال حقیقه حقیقه صحتیه مضمناً تدم بولیفی حق اول رآخر نامه معلومات ضابطه ید تأییدها رجه
نظا مریله سده دخی بلدیله بناء خندانم یای تحت التمسیه م بویه بر حالک تدر وقوع و کار اولام
مها ذریک ظهوریه میدانه و بر ملا ملک اوزره املا ملک مساعد اولیفی قدر یهائیه و وارب باب ضارک
بالحقه لاهه یقاریلاندی بی دربی جرئت عدلیه تسلیم اولوب مفقوده اسباب و دلائل بویه اتصال
اولیامه و سارط فسادیه محلی ضابطه ملک نظا رت تحقق بولدیله اوزره مملکتیه اعزام اولیامه
نامه و بیلا را و طریقه اصالی محلام ایستز کوهز بولنامه و قومیته لری جزوی اطعمیه قسبات فادیه
الت اولادی ملحوظ اولامه ارمیده دخی بی دربی طویلا تدبیریه و مملکتیه کوند بلکه اولادی و طروش
قومیته ملک تصمیمات معدومیه قارشر تدبیر مضمونه اولویه کچه کوندزا قولاد و دوریه رکن دیریدک
تقیات انضاطه محلا اجرا اولیفی کی خارجیه کلامه ارمیدک شبه لیدی لعمانه نظا مهاته الیه
بر وسیله یله مملکتیه اعاده اولفقه بولغنه و پولیس و ژاندارم قولادی کچه و کوندز بلا فاصله ایفای طلبه
ایلمدیه وقت اولغنه نظا طروش و قومیته ملک دیهاده دخی ایفای تصمیم الیمینی اغتسائی کجه کی کی
بر قوه مجتمعه یله اجراء فرصت پولی ملک م محمل اولوب فقط ۷ حرکات تاریخیه نشاندیکی بر اعلامه م
لهه قدر قوتیه ضعیف طاری اولغنه یمینه الاله و بر ل مقصد لری اجرام ثبات ایدیه جکانه بخله
زکندک معادنت نقدیه لری طلب الیمیه اولیفی کی طروش و غزیه سیله اعلامه الیمینی بر مقامه دخی
ارمنی فدا یدیک ستمدیه قدر وکیلانه قانندی غزیه قالیوب حکومت سینه انا طوی و لایاتک اغتسائی
طویلا وارات کلیه ضایع اتمه مقابل مصارف عدلیه ترا یدایرک قوه مالیه سی محوا و طویله و جریده
کلمه و اختلا لده و دام اییلغنه ارمنی مقصدیه حصول بولدیله شبه قاطعه اولیفی بیانیه بر مقام

اولیه یکی و ثناتک قسمی چاروی ناظر بولنامه کلسا لرله کلسا خا زنده کتله آتلاسه قورئوندوم
 ظهیر کلدیکی اکللمه و چارو و یازارم و محال ساره م اختفا ایدمه ایکی یوز قدر ارنیک عکره
 و ضبط لر واسطه سله بالمحافظه تعینات ویرلدیکی و سالفالعصره نچور جیهامه عودیک در دله برابر
 لهرک خا زنده براغیلده ساره سطر توای حضرت خلافتیهن آسیه اعاده ایدلدیکی و ارنیک طرفه
 شکت اولنامه تعذاف خطک نصیبیه و یغما ایدیلده بعضه اموالک م استدادیه ثبت اولدیفی موصل
 شوکت بک جمله اعمارنده بولمسه اولدیفی توقاد دیوانه حرب یسیه مندرقلو و قوماندانلک
 از باری اوزرینه معدود مندرقلو ۱۷ صرانه ^{خلیل}

سواس والیه

خلیل

ضبطیه شفهیه عکره بولنامه کرکون مندرقلو داخله نظامیه سله وار دارلامه ۱۹ صرانه ^{خلیل}
 تاریخ و شفه لی تعذافنامه موند

دویرکی قصا سه تابع و یوزالی خا زنده جامع صرف ارنی موقعاً یک صری بنظر قرینه دید طرفدوم
 ارنیک کلوب اجتماع ایلده بر قنالو چیقارمه ها مندرقلو بولندقدی کی اراد و عشار بیتق ارنیک تکرار
 اویله جوعیه فکری اویا نموده اولدیفی انای رالصر خبر المنقله عرصه معلومات اولور فرما
 کرکون مندرقلو
 حق

داخله نظامیه سله وار دارلامه ۱۹ صرانه ^{خلیل} تاریخ و اوج یوزالی بر نورون تنگ موند
 قدیس مزبوره اجتماع ایدمه ارنیک عددری ایکی بیکه بالغ اولدیفی حالک اناطون جرته لجم ایلک
 ارنیک مندرقلو بولدیفی اجتماع قلمنی اوزرینه بوبایدی تعینات لازمیه دوام اولمسی حق و لایات مقتضیه
 تبلیغات ایفا قلدیفی ۷ صرانه ^{خلیل} تاریخ تنگ عا جزئی ایلده از با قلمند ساره سطر توای
 حضرت یادمه ایلک اناطون سواهل تحت محافظه م اولدیفی و تصور لرینه اجراسی عید قابل اید

ایستند اغتاسه وقوعه اسلام وارنیده یوزده متجاوز مقتول و مجروح و بعضه کونا یضاً کرک وقوعه و بعضی
محلده بیلدیری اوزریه با امر و لایقهای برای تحقیر قضا و منکوح کید یورم بویجه توقاده الیضم معلوماً
دفعه محاجه نسکیم و اعاده آسیده ایلمه و یاریمه ارایه مواصلتمده ایلمه جک تحقیقات نتیجه یه معلوماً
ویرله جکی معدود در فرمانه

راغب زکاء، حیدرآباد، ۱۰ ص ۱۰۰، تاریخ وائیویکری موروث تھوڑا

جوہر

توقاد و نه نیساره کونذ طسه اولامه دیوانه عرب اعضانه قحقم شوکت بک طرندنه بالا جا اشعار و طه
تحقیقات نتیجه نظر اولجه عرصه اولدیفی اوزره جمعیله نون سرعت بیهجه رام لرند کد و کیانه قوام
طرندنه کند و خانه درونق رزی قویسی چاقو مصطفایک قویستوله اتلاف ایسی دیار سونک برایی
جنت و طیسار درونله طیسار خانه لرندنه متحصصه ارمیده جانبدنه بر هیوه سلاحدنسی و نیمور جهانیه عواریک
کند و خانه نعره چی داده محمدی ماریته قویستوله تلف و یاده ضعیفی محمدی یادم غنیفجه صبح ایسی
دیوم منکر نیسارک هفته یازاری کون اولو عیله کتله بولنامه جوار قضا و قرا الهی و لکمه دوشور
بالقباله قضا لهالاسلم سنده ایکی مقول بسده مجروح وارمید و نه یوزیکرمی مقول داده قد مجروح
ورومد و نه بر مقول و بر مجروح و قوع بولوب مقبله دوام اید ندک اکذیسی متجاوز قضا و قرا
الهالاسلامیه اولدیفندنه و قوع بولامه مقول و مجروح جاری بر ابرجه کتور مدی جرنله اهل
اسلام مقول و مجروح هدیه صحنی اکلا سیه مسه ایی قحجاً قوه قدر و فیات داو سنده مجروح

بیدار تمامه چاکرانه زید. نیکسار پولیس قومبر لکنده توقاد قومانده کلامه ۸ مردانه تا بخار
تحریراتک بر فزیده بر بنده اید یلامه تحقیقات شفاعیه نظر و قوعاء اولجه ارمید طرفنده قصد اید یلکی
اکلا سیلور ایچ لوز صحت و اقف اوله مدینک محرم بولیفی سحی توقاد م فریو مصطفی یا سالیله
متفرقلو و قومانده یلید یلکی معدومده ۸ مردانه تا بخار
سراسر والی
خلیل

مورد

نیکسار قانچاقا ملینک سحی توقاد دیوانه حرب نیسی مصطفی یا سالیله متفرقلو و قومانده تبلیغ لولانه
دیکر بر تحریراتک ماله نظراً وقعه نیک ظهوری بیه اسلام ورو مدوده یکر میسه امضای اولور و بر یلامه
ورقم سرعت بیه محقق دکاندم اخذ و اعطایله مشغول اولقده لرایکه ارمی کلیسا نه جمع اید بر هور
ارمیدله کد وکیانه و طوبیالیانه و چار شیان مفازه لرنده کسریه سلاح آتشی ورری قویجی لرنده
عرب می چاقو مصطفی نیک قوی شوله کد وکیانه فوقا ص طرفنده علناً اتلاف ایلکی اوزریه قصبه نیک
هفته یازاری اولور متبیله اورتا نیک قایشیدی و کلیسا درون چار سو و اسلام خانه لرنه یک هور
سلاحه انداخته اید یلکی واقعاتک مسبب درمندی ارمید اولوب مشهور داندی م بومرگز م بولیفی بیه
اید یلکی اکلا شمس و تلفاتک مقداری لوز نیمه ایتیمه ایچ نیکسار ده توقاد و کلامه کلامه افاده نه کن
مقدار تلفاتک یکر می یله الی ره بر بولیفی سالیله مصطفی یا سالیله متفرق و قومانده ملینک جمله اشعار اند
بولیمه اولیفی معدومده زمانه ۹ مردانه تا بخار
سراسر والی
خلیل

سراسر ولایتی پولیس قومبر لکنده لولانه ۱۰ مردانه تا بخار نفایه مورد

توقاد و خجی داخلنده نفس نیکسار قضا شده وزیراتک سدر خجی جمعه ایتیمه کون ارمی ملتیده کد وکیانه فوقا صری
قویجی مصطفی انده قوی شوله اتلاف ایتیمه و یوم مشهور م نیکسار ک هفته یازاری اولور متبیله قضا
وفرای متجادره اهالیسک کندی بولیمده و چار شولک برایکی مرتضی و کلیسا خانه لرنده سلاح انداخت

نظامیه و ضبطیه و نه بر مفرزه نك عاجلاً بنشد پس لزومه دار سیاست و لایقندم آغوش سریع معاملات
 قومیوننده مطالعه اوانه تفهات نام نك صورتی برای معلومات لغاً صوب عالی آصفانه لریه اسرا
 و ولایه جواباً و صایای لازم ایفا قلندم اطفاله
 صورتند

شمدی یعنی بویچه سرعت النی رام لنده توقا دم ک دیوانه حرب نیسید منقول و قومانده اتفندم لایق تفهات نام
 بوکونه سرعت بیهیو رام لنده نك رفیقین سوه سلوانه موقعه اکسزیه بر جهوه اعلا تجمع ایدک
 سلاح اتفندم باسلامه و تلفات دخی وقوع بوسه الیه دوام بیکده و منفه غیدت اولندیم
 کلیسا در و نندم م بر جهوه سلاح اتفندم بولندم اولدیفی و تفهات خطنک بوز و قلغی جرتله عکد
 بنشد پس محلی فائحه قلندم کچه سرعت درنده آلامه خبر رانده بیلد بولدی اسعار و دیوانه حرب اعفانده
 فائحه تم شکت بک رفاقتده اولدیه اوج نف نظامیه سواپسی و اوج عرب ایله م یکرمی افراد احتیاطیه
 کوندرلیکی و برموال معدوم نك ایله توقا دیتق ک تفهات نك بوز و قلغی نکی محابره
 قابل اولدیفی و توقا دایچیه م قوه کافیه لزوم کورندیکندم اما سیه نه بر نظامیه بوکونک عاجلاً
 بنشد پس عظوه از بار اولندم و اولجه توقا دایچیه ایر وجه ایستلاسه نظامیه طابور نك و برطاسی و امبارله
 مرز یقوننده ک طابور لنده بر بوکونک تقویه و اعزامی جفت ک معدومات چاکرام اوزرینه م
 برشی و نیکسی جرتله توقاده یالکد یکرمی سوار ایلیک ایکی بلوکی سوه و بر مقدار م عکد احتیاطیه
 طلب ایندیر یله بلیمه ایچ برموال محر توقا دایچیه م شمدی قوه عکدیه لزوم اولدیفی اکلا شمس اولندم
 توقا م ایکی بلوک پیام ویکاره م نظامیه و ضبطیه و نه بر سواریه مفرزه ی عاجلاً سوه و اعزام
 اولندم اوزره قومانده یا شایر خبر کوندر یله ک خانه سنده ورودی بکامل مکرده و یا در اکر م حضرت
 شریاری شاکر یا شایر بوکونه توقا دنده کلامه مشیر کی یا شار حضرت معلومات و بریدر ک
 ماکه باشن توقا دله محابره ایملکه اولدیفی معدوم و ضریح مرزیه ک
 سیاست و ایسی
 خلیل

برنج عشاره و سرای قوما را غنچه با تصرف اجبار اولیغی کی بورام کی ایرانه قونلوسه طهرانده کی سفایت
 سینه یم یا زلندر بوکونه اوده بیه گرمی قدر ارمنی مغیرانه بر قطعه عرض حال تقبیل محله لریک فجا بعد
 اویکی فنا آرمده مقدار طایفه حاکومه لغز تقطیف اولورسه قبول ایده جکاری بیامده اولمخدر کتدری م
 مواقع متعدده در فرقه غوطه زار و با غلفک کبر و سه قور دونه قلعه لری یا بعضی تقطیف ایده حکمی افاده
 ایلیکم معروضه فرمانده ۱ حیدرآباد
 والی وکی فریه
 سعدالدیه

۱۲

صورت

بر دقیقه تأخیری جاز و کدر بغایت مستحکم
 شمدی با سه قلعه و نه لانه تصرف اوده ایرانه جرتند ارمنی اشیا سنگ کلمک اوزره اولیغی بیامده بواره
 عک و طبر و جیانه استلحه در سز طقوز ساعک ماسورم کویله رضی کلوب ایرانه عشاریک
 کویله محاصره ایندیکنده جله عاکر تالاهان طلب اتمکده در لهور بریده بورایه عاکر تالاهان کلمه
 اولیغنده بالنفس شردن محاصره می مدفع اولاسور و بر نفس بیه شردنه جیقا طوسی غیر قابل بوخت
 چونکه ارک طاعنده ک اشیا حال اولورم در انجی بر فک ایرانه جرت کیتلی خیر ویرجور حال حاضر
 بر تدبیر سریع اولور اوزره باریه صباح ایکی طا بور وایکی طویله شمس یا ساهضت لریک ارک طاعنه غرضی
 و با سه قلعه ک طا بورک بر نقطه طویله تسلیمه برابر کوارم ک طا بورک در سرقه با سه قلعه بر بند طوسی فراتر
 کیفیت ایجا بایدنده یا زلسه اولیغی معروضه فرمانده ۱ حیدرآباد
 والی وکی فریه
 سعدالدیه

راغده نظام حمله واره اولانه ۱۰ حیدرآباد تاریخ وادج یوز اوده بیه نوموع تنه نه صورت

وکیل کومه توقاده تابع نیکار قهره سوه سلوانه موقعه اگزیه بر جوه خلو جمع اید رک سلاح الحفه
 با شلد یغنده و اولورم قوه عکری کافی بو لندی جرت توقاده ایکی بلوک یاده و نیکسارم

فزارعیه ایسرم ارقه سده یثیلر ان قسی انلاف ایلدی وائی صدفه جهانه لری م آلفی اشقیانه
ز نفقه و بردات و مارتینی تفکی و سول ره و ولور لرله مجری اولوب سیاه و بیاضه تفکی
سنری یا نطلوبه وانه معمولاتنه عبا شاتوار البسه و شایقه و قالبا قلی اولدقدی قومانده انفره
الانیه تفافام مانده اکلانقده در باسه قلعنک دیر موقعه جهنده بولانه عکس شاهانه مفره سلیم
اورام که مرزکی عتیده یثیلده بوکونه النانه تفافله ایرانه جهنده کلپلور ارینی فدا یثیلک
کللمه و اولدقی خب ویرلمکه در وینه اوقضا داخلنده ارجی موقعه بولانه عکس شاهانه مفره سلیم
ایرانه حدودینی تجاوزایله حرب اتمکه و اولدقدی قومانده انفره خب ویرلمکه و انده
قوت افزا وایلا مملکه اولدیم جفی و کوارم که طابورک باسه قلعیه یثیسی و باسه قلعیه که
طابورک طوبی و قوتیجه بولمنی و مرزکی عتیده یثیلده باسنه دیویدیه سلاح ویرلی و آکونسه
عتیده تک دکل دیره کلمی یا یثیلدر ارک طایفه اشقیاده بالنفس وائی اولاند
برایکیش و کجه لیه وانه کللمه وایکه ارینی محله اطرافنده مخفی اولانه عکس شاهانه قورودینی
طرفنده بوکجه الی قدری در همت ایثیلدر سلاح دینی نزه به صافلا و قدری خب ویرلمکه برابر
یاریه کار شاهانه ایله کیدوب کوسنده جهلینی سولمکه در الیوم ارک طایفه الی قدر
سلح اشقیا قالدی وائی بوز قدری نزه یثیلک اوزره اولدقینی بیل مدینی افاده اییدیه ستمک
بر سرشته الهه ایدیه بیلکه در فزیده شمس یا شا بوکجه علی الصباح الی طابور پیام وائی قطعه
طایغ طوبی ایله ارک طایفه حرکت اتمک اوزره در امیدوار که اییجه جهانه و سلاح الهه ایدیه بیلکه
شاهانه ایله برابر برده یا یا س ایله معتزانه برسی کوند یله ارک اشقیای سلیم سلاح اتمدینی تطیف
ایچونه شمدی مرخصیه خب کوند یثیلدر بر قسم اشقیام بو ریدی نا جهی در و ننده باطور وایرله یثیلدر
کندینی خب ویرچور داخل شهرم و باغقدم سکونت دوام اتمکه در ایرانه عبا شاتوارک اطرافنده کی
کوبره تسلط اتمکه اولدقدی اسلام و ضربتانه کوبیدی وانه التجا ایله خب ویرلمکه در وضع تجاوز دینی

آندیشماه اوله جقه ا نانا بولونه کلوب بطا و بد مکه یاره نلک هابی آکره کوردی که بدو کوسرلک
سه دخی هابری بدو و پرلیسک که آند ر ذیل اولوب اسلک کی کید و هکسوندر اسلک آدم
داعما اسلک اولور اسلکه نه که سولورایه فائده ویرم کیدر آدم عاقبت هفید اولور سه تکرار
کیدوب لهر و سحایه و مارینه و درسی ویر به نه ایسم یه اولوم به تدار هاشوب مجلس
تشکیل و اعضا نلک اعدایه تزییادیه حکم کیم که بنی فضل ایدر ایسه ایسونه اگر به شی تدار کور و ایسم
رؤسای کرده مجلسک نه در جمع ایلدینی بطا هذویر لهره در اولور ایسه به کلوب آغ بولورم سلامده
قبول یورکر

امضا

اصلة مطابقدر

همشیره کز کوجه طار یاس ویردیا

زروهینک جیبنده ظهور ایدیه وار

شرقی ورقه نلک ترجمه سی

صاحونه قهرماندی سلاح الله دعوت اولندی

و جمله حکمرانی با یاره الله بولور

اکراد طوزاغه دوستوب تاثیر مشد

زیرا ارمنی عسکی در بندی طوتمشد

داخله نظامیه و اردو اولامه ۱۸ مدرسه عالی تاریخ و ادب یوز فوه الی نوروت تذکره
صورته

وامه اعتاشی هقنده بعضه افادات و دفعه عات شل و لای و طکت بهرینج بکره در النانه الی قطعه تفه اقامه
صورته تسریع معاملات قومسیون افاده سیله برای معلومات سوی والای آصفه لرینه ارسلی قلمخده

صورته

اولکی کیم با سه قلمه در ا شفا بقهرینج تحت محارمه در قالدینی عرصه اولنامه فوه لفرشی صباه قایتو

برقیل کی کسب قاضی برقطره صوبی دودک یلور دکر اگر سر ایو صبح محاکم ایده بنات اولسه ایدر بوله
 برده بره آندره ایانوب حکم ویرمایدنر لکنه باس یوق به خیدلی برآدمم اگر بلطواچه حضور کرم
 محاکم ایدیلوب قبا عتم تحفه ایتسه ایدی اول وقت بجو ملوئی رخائنه آدم طایه یلور دکر
 به یوق ملوئی و شرب آدم بیه اولسم بجم عموم زاده م زاطونک خاطر یحیوه بنی عفو اقلای ایدر
 او حال به م انسانه اولدیمده نجایمی فعلاً سزه کوسده یلورم رجا ایدرم که بکره م عفو یوسکر
 و خاچنلورک سوزیه الدایحه سز زیا بو خاچیلده عموم زاده زاطویا براختلاطی طایه رف
 علیهزم بولورلر و دیورلر که فریه مز خایتنک سی سزک فلیاکر اولدی بو خصوصه به سکوت
 ایدرم و حکمی لهشتی کورمه واسراره واقف اولانه الله بر اقیورم ... برادرلرک سیاهه بیفندی
 ایندیلم کوندنه برو ظمه ایدرسک که اوزرمه کل یاغور و یلیم اولشمی یوقه هیاندهم اگر اولامده
 اولسه ایدلر قزدا شدمله برابر اولوردم ... سوکیلو وطنک حدیثی یحیوه قربانه اولوب م هیانده
 قاطور بلا اولومده بدتر در به ذاتا اوله سینه مجوسنه قرار ویرشم اگر بعضا زیه سزکله بولغی ایشلمی
 بیسم لهور غیده طوغزی ییامه کیدرم داو حال دالدهم بلا بیهر دویلمک یدیر یویوب بولکندنه قوتلیمه اولور

۱۲

امضا
 مده خسته جوابده مترقب
 ارخانسیا نه خیده بت

اصلا ملکا بقدر

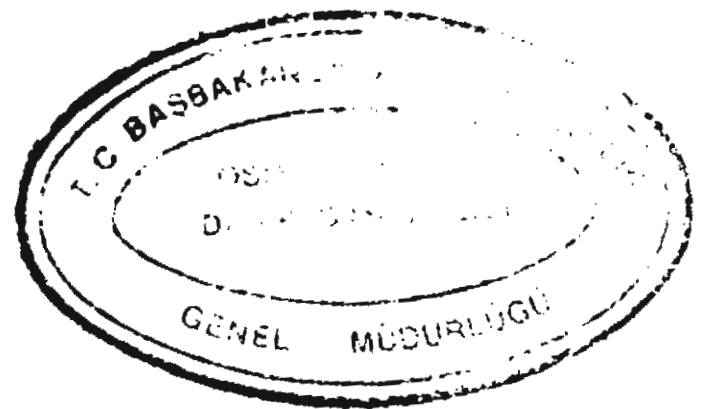
زر دهنک جهینده ظهور ایدنه اوارا

سوکیلو کنا
 اولیه که کو طک بندنه قالسوه بزیه یکدیگر مده سوکیلو لهشتیه یز اولدنه سنی لهشتیه مده زباده سوریکم کی
 یز سورم بشق لول یعنی اولده و برادرلرک سولیه کدی لهجدر بیکدره آردم سنک اوزرینه اغز
 اجدید بیکدره ایکیسی م بوند اولسوم نه که سولیرلرایس سولیسوند به مقصدنه ناکل اولدم

۲۴۶
 یکره طغوزخی بند . اسبو اختلال قویته سی طرفه مطافه اولوب قویته اعضاده بعضدی حیاتی
 وبعضدی املاک و اموالی فدا ایتلیر لر بوجمله فدا کارلقد منافع عمومی و مقدس
 اینک اغوریه اولمیر تأسف اولور که هنوز ایچیزم میل مطافه کوغلهده
 بولکی برقصوری یکیده اولور و دفع اعلی یوقه ایشران عظمت سکه و بر
 اسبو قانونه نام و انده لا مرکز قویته سی طرفه تقدیم اولوب و انده بولانه
 جملیه قویته اعضای بول اتباع ایتکه مجبوردر و سنه برکه نظردقه الغیب
 تبدلات اسیر یا خود تحقیقات و یا خود علاوه اوله بیلو

اصلا مطا بقدر

زروهینک چینه نه ظهور ایدیه اورا
 ملت قربان روسیه برادریم
 رطه و سافندی

ارمیدک سفیل و متدول عالی لطفی سزه معلومدر ای نجیب و محبت آتیله یا نه شجیع آدم صحیحاً
 ایشلورز لکه بهر ده بر پیغ آدم ارمی ملتک یکدیله قارستو ایتکی قالدی و صف ایسه ایدی بول
 بر کتاب اولور دی لکه تأسف ایدرم که اوله مشهور قلم صهی بر آدم یوه بنم کی ضعیف بر قلم صهی
 اولان عضو بومیسک زیا لازم اولان سزه اکلا نه مم اما ضعیف قلمک مقتدر اولدی قدر
 سزک کی بر و طه پرور آدم حیاتی اکلا نیرم لطفاً بی دی طیکد سمدکی شایانه تأسف غایت
 سفیل عالی سزه اکلا نیرم اوله بر حالک تفصیلاً بیانه ایدرم لکه ساغک اکلا نه بیهی قدر اکلا نیرم
 ای یا طروس افندی بریم غایب کویلد بی سزه افتد اصوریله انهام ایتیلر و بولیه مقصد لیه نال
 اولدیلر لکه یازده که سزک کی محترم بر ذات آنک بیس و کاذب سوز لیه اوله چا یوه ایاندی
 اگر بنم بر قصورم وادی سز بالذات تحقیق ایدوب اکلا علی ایدکن و محقوه اولدیغی صورتده بونومی

یکرمی یجی بند . قضا اداره لری معاھدہ مرکز مرکزی قومیہ نک خبردار اولیہ مدبرر یا خود قومیسوند اولیہ

بودارہ لری قومیہ قانونہ نامہ لری ویردیکی ماعدہ توفیقاً کند طرفدندہ انتخاب اولنام
مبعومانہ مرکزی قومیہ سنہ ا دخال ایہ بیلور و قضا لرم لیت مبعوئہ مستحقہ اشخاص
بولندیفی حال ستر لوری انتخاب ایہ بیلور و بوند قضا لرم فوائد عاد لایینی محافظہ
ایہ جکر ایسک الصیقی نظردقہ الزوم مبعومانک مقداری الاکون نصیہ ایتلید

یکرمی التھی بند . بویکی اداره لری یا خود قومیسوند احطام قانونہ نامہ توفیقاً شعبہ مجلسہ مربوط اولند قضا لرم
شعبہ مجلسی مرکز لیتکی کب ایہ

یکرمی یجی بند . ارینی اختلال معاھدہ قومیہ لریه و قضا اداره لریه بجائاً اکلہ توزیع ایہ وجہ آند رینی
طرفدندہ اول اکلہ یکر و ہدہ و عرف طرفدندہ لریه ویرہ جکر لند زہم کہ اھالا
تھلکم بولور و مرہم ایسہ وارد و اورایہ رینی اکلہ کوندیلہ جکر اکلہ نک بجائاً توزیع
اولندہ مقصد لند قومیہ و قضا اداره لریه ویرہ قومیہ لریه جید اقتضا سنہ یار دیمتر لکم
بورجی اولید بر سلع ضایع یا خود فروخت اولور ایسہ کردہ اعضا لرم
مسئولیتہ القاد اولور و حق سوز ظہر جلب ایتد کہ ماعدہ ضایع اولنام سلاھک
بدلی ایتی قات اولور و نصیہ ایہ جکر معاھدہ طرفدندہ بجائاً اکلہ آلہ جفزدو
امید وار اولوب بقہ بر واسطہ ایلہ اکلہ کور ملک خصوص فیسنہ اولاملید بر کر لکم
یا خود اعضا لرم اقتداری واریکہ کرک یزند و کرک حدود و خارج محلام کند لریه
مخصوص اولور لریہ اکلہ آلہ کور لکم جاسک لریه

یکرمی کرخی بند . عاد ی سکر لری اعضا دہ اکثریتک اتفاقیلہ حل اولوب اغ و مرہم مسئلہ لریه مثلاً مجلس عمومی
جمع ایتک و شعبہ مجلسی فسخ و الفا ایتک کی مسئلہ لریه اعضا نک اوج قصدہ ایتی قسماک
اتفاقیلہ حل اولور

کرده رئیس مجلسه بیا به اولیٰ جلسه اولور کرده رئیس مجلسک شعبه مجلسی ایله علاقوی
اولیٰ لایفیه مبتلا ارجلسه تعلیمات و اصول با لاخذ اقتضا ایلدیکه کرده ویر
و کذا طرفه م شعبه مجله مسائل عرصه ایدر و شعبه مجلسک حسابات نقدیه
و سایر احواله واقف اولور بویله با طاقه علاقه اختلاسه مطلقا مستزم ترقیات
اولور زیرا یکدیگره معدی اولور کرده رئیس مجلسی بهر یکرمی یا خود یکرمی به کونده
عقد اوله عقد.

یکرمی یکجی بند . شعبه مجلسی مجلس عمومی طرفه انتخاب اولیٰ لایفیه مرخص مطلقه صفتی عاقد
بو مجله ترکیا ایستاده و اوراده خارج حدودم بولنا به مجله قومیته و قومیته فقهی
مربوطدر ان مهم ایدک نتیجه قراری بولج مخصوصه و مجله قومیته اعضای صورت
مطلقه م بو مجلسک قرار لایه تابع در

یکرمی ادهجی بند . شعبه مجلسک دوری بر سه اولوب بودورک اقتضا سنده صده بتدار انتخاب ایدر اولور
و بونک انتخاب آتیده که طرز اوزره اولور یعنی قلیل العدد مرخصیه انتخاب اولوب
بوندر شعبه مجلسک اعضای انتخاب ایدر به طریقه که انتخاب برک عددی انتخابیدر
عدد یک نصفی قدر یا خود نصفه از اولیٰ بو مرخصیه میانه بولنا نه کرده
یکسی دفعی انتخاب اولوب یلور.

یکرمی در دهجی بند . کرک شعبه مجلسی مجله اعضانک و مجله کرده یکسریه مجلس عمومی ایله علاقوی اولوب
شعبه مجلسک انتخاب و نصفی کنده م مخصوصه مجلس عمومی انفاق دینک مقننه
اولیٰ اعضانله اوج قسده ایکی قسمک حاضر بولنه موقوفه مجلس عمومی بر سه طرف
ایکی یا خود اوج دفعه جمع ایدر بیلور بویله بر وقعه نه مقننه و انهم اولیٰ لایفیه مطلقا سده
اولیٰ و بو مجلسک لهما نفقادی مرکزی قومیته طرفه نه تصدیقه اولملید.

اودہ در بھی بند . کروہد میا نندہ استلا یا خود قاریتقلو ظہور ایسے کردہ بالذات متلید قالیف
ذات البیہ اقلہ مجازہ جائیداد . واکر بونظہ موفوہ اولی ایسے شعبہ مجلس مراجعت اقلید
آف ایلیا نہ جملہ ایشدی کور ملک اوزرہ لہر کردہ اودہ سہ کونڈہ بردفعہ عقد مجلس اقلید
اودہ التخی بند . قومہ قانونہ نامہ اسطمانہ توفیقاً محاکمہ اقلہ شعبہ مجلس حقید . وید مجلس محاکمہ
بر اعضا الفاد اولو .

اودہ در بھی بند . قومہ نک لہر بر اعضا احکام قانونہ یا یا بحال ایرک سود حرکتہ بولوب اول حرکتی اود دفعہ
تکرار ایسے اعضا اولوہ عقدہ محروم قلو . محروم قلعہ قدمہ صدہ اصلاح حال ایسے
تکرار اعضا لہ قبول اولہ بیار .

اودہ کر بھی بند . اولہ بیار کہ بر اعضا نک ایشدی کی قصوری اول در جہ اغ اولو کہ لہماہ برخی دفعہ م بردھا
قبول اولوہ شرطیلہ طر د اولو . یا خود جنایتی اول در جہ جوک اولو کہ اعدام محکوم اولو
اودہ طقوری بند . بشقہ بر قومہ یا خود اعضا معاہدہ قومہ سندہ اعانہ یا خود معلومات آلوہ ایسے

طوغیدہ طوغری شعبہ مجلس مراجعت اقلی زیرا بوجلسہ ماعدہ بولی معدوہانہ

جواب ویر ملک لہج بر مجلس و اعضا نک جوہ و صلاحیتی یوقدہ بوندہ بشقہ سائر قومہ

اعضاسک معاہدہ قومہ سک کردہ کیروب قاریتقلو ظہوریہ کور یہ و اسرایی

میدانہ ہیفار مفعی یوقدہ اگر بہرہ حال معاہدہ قومہ سک کردہ ہندہ بر سہ عاض

بولخفہ مجبور اولو ایسے اول امر م کردہ رکنہ یا خود شعبہ مجلس طراجہ رغبت الملید

اشوقیہ اختلالیہ یا قوہ نہ فعلہ کور ملک اوزرہ دہت مجلس انتخاب اقلید یعنی

مجلس کردہ و مجلس شعبہ و مجلس رؤسا و مجلس عمومی مجلس شعبہ و ظاہر نقدہ

بالام بحث اولوہ اولوہ آئیدہ وید مجلسک و ظاہر نقدہ بحث ایرہ جلا

کردہ رئیس مجلس اولدہ تحقیقاتہ الفا و اولنامہ جملہ کردہ رئیس داخلہ رکروہ رئیس مجلس

موقوفی لہماہ آئیدہ کیدہ یعنی کردہ مخصوہ داخل ایشدی کور ملک و کردہ نہ

عرصہ اولوہ مائی کردہ رئیس مجلس و تحقیقہ اقلہ اسٹہ بولوب جہ جملہ کردہ احوالی

و کند طرفه دخی کرده مخصوص سائل و معلومات شعبه مجلسه تقدیم آید و جلد.

بدخی بند . رئیس کرده محکمه اولدیفی مرتبه کند کرده قومیته نیک جدیدی و کتب و لوازم ایصالی اعلا
باشماید . بوندنه ماعدا آنچه استعماله بالذات کسب محاربه ایدوب کند و دخی بولما
تعلیم اتماید . بونک ایچونه وقت اولملی که رئیس کرده فداکار و ترقیات پرور اولسونه
سؤله که کرده کندونه امثال ایتسونه

سکرخی بند . هر بر کردهک وظیفه نقدی دخی اولوب ادا اید و یکی نقودی بهر حال هر آید اقتدایه کوم
کند و سند تحصیل اوله جقد.

طوقخی بند . هر کرده کند و مصارفات داخله ایفا ایلد که صدقه بایسی مجلس شعبه صدقه کوثره جلد
اونخی بند . شعبه مجلسی آید به دفعه فوج اعلا بهر خصوصه کند و سه عائد صدقه و رئیس کرده مجلسه
حساب و بریلید.

اومده برخی بند . هر بر کرده طالع صدقته غایت کوم اسرار اولماید مع مافیه ایله اسرار وارد که طبعی بالذات
رئیس کردهک مقید.

اومده کنخی بند . هر بر کرده کند و رئیس بالذات اسباب حقیقه به ابتداء تبدیل آید به یلور و رئیس دخی استعفا اتمه
ایستدکن کند و یکی اسباب حقیقه به ابتداء استعفا آید به یله جلد و بویکی مخصوصه دخی
صلحتی تحقیر اولمونه اوزره شعبه مجلسه بیلدیریلید اگر بر کردهک اعضای بشق بر کرده نقل
و یا خود استعفا اتمک ایستدایسه اسباب موجب سی کند و کرده بالعرضه اول کرده تحقیقاتی
اجرا آید جلد.

اولده دخی بند . هر بر کرده کند و سه مخصوص رئیس ماعدا بشق بر رأس دخی انتخاب اتمک ماعده اوله مرزیرا
بر یله اولدیفی حال رئیس فرقه بید ایدوب مستقلاً حرکت آید به جلد و بوندنه قومیته حقوقه سکه
کلوب بر طاقم اعمار مصوله کله جلد و تقویم کرده اولدیفی صده م اعضانک عددی
نقصانه بولورسه ماعده اوله یلور.

و انه ولا يقي بوليسير قومير لكند به با تحيرات كو ندر يلايه اوراوه مفرده هونيديد.

ايضا اختلاف معا لهدرك و انه اولاده مركزى قويه نك
داخلي قانونه سي ١ كاتو لي تحصيل

برنجى بند . ١ . اشجو معا لهد و قويه نك لهد براعضا نك وظيفه قويه نك مبايرى و عطا اقلد .
يعنى براعضا عموم ايجوه و عموم فرد ايجوه چاشوب فداكارى و مساواة و اختلاف و عطا اقلد
شويكه كه لهد براعضا ريفى و اهاليك مقدس قضيه ايجوه ترك حياه ايلمكه مرها بولسوه
قويه نك تشكيل اعضا نك زوى لاقتدارده لهد برسى معا لهد و قويه نك افطاري و ايلك
ميل اختلافى و عطا يده هلكه و لهد برخصل اختلاف و استعداد قابليتاى تدقيق ايجوه
قويه ايجوه اعضا تدارك ايلك

اويجه بند . اعضا نك عددى سكرده و نه ايجيه بالغ اولد يقي حاله آراى خفيه ايله كند و ايجوه رئيس كرده
انتخاب ايلد .

در رنجى بند . يكى تشكيل اولناه كرده اول مردم قويه قانونه سكره اعطائى قبول ايدوب وال اقل برافود
ايكى آي متحدا بيا كتم اسرار م كسب محاربه ايلد كده صكره قويه اعضا لغه قبول اولد بيلد .
ويكى داخل اولاده لهد كرده استطاعة القاء اولوب بيجه استطاعة قويه نك شعبه مجلسه
تبلغ اولور .

شعبه بند . كرده لك و كرده رئيسك و لاهى بوند محاربه و اعطد و قلاغوزر على الخصوص
قويه ايجوه الزم اولاده و ساطى تدارك ايدند .

التمجى بند . كرده رئيسك انفا ليام و طاقه مقدمه ماعدا وظيفه مسوولتى وصى التام ايد هلكه يعنى كند و زياره
اولاده كرده شعبه مجلسك و رئيس كرده مجلسك قرار رينى قويه كرده بيلغ ايد هلكه .

هوقولسه اولاده اهلای اسلامیه ده تخمیناً النعمه نفوس شریک و نیمه قدری م مجروح اولنده
 قبه نك سكل و نكي عاداتا بر محاربہ حالی کوستوب هر طرفی شایسته و اهلایجه غلبه لهجه نه آید
 و نهایت عکسها نه اشفا طرفه نه طومعه اولاده چاده ده تخلیه موفقیته و اشفا م غلزل
 مترا سنده بولانه دیگرانی محله لریه حکمکله اقسام اولنده اشفا ایجن روسیه مرکس اهلایجه فیاقتن
 بر هیوه آدم کولسه اوله نظام یکیده امداد آلمه و یا خود کند لریه مخصوص اوله ره صافلا صده اوله قدری
 البسه سی کیوب میدان هیتمند در بو کوئی مشهورات و کشفانده اشفا نك کرک احم و کرک تعلیم
 و تربیه مه مکمل اوله قدری و هویت مالک و بیلا ندریک بر هویت مالکانه م و قیله ترتیب انعمه بولنده قدری
 نظام لایتمند محققانده نامه اشعارانده اریچسه و عادات الجواز قبه لرنده کی شویشد بر طاقم
 خلقات و مهاراته تشکیل ایلمه مکتور قریب و کرک مرکز قریب لریه ارادک لجه مده بده دومی
 اکلا شلمه و قار حکامه قضائیه معلومات الیه یعنی جریله اورا جه اولاده شوره نه مال و نتیجه کسب
 ایلمه کی بلیدر طامندر عکسها نه موجودی مرکز آریشه بیه تأیید کافی اوله مدیفته مدققانده
 ایجاد قدر عکسها نه بولندریله مامقده در سربعا و از بشتد بلی فرمانه یور بیلانه طابور لردها
 کله مدیک کی بر هفته بر قدر رضی کلمی مائل اولدیفی عرصه اولور فرمانه ^۸ ~~محرک~~ ^۸ وانه والیسی
 نظام

وانه ولایتی پولیسر قوسبر لکنده نامه ۱۰ صرانه ^۸ ~~محرک~~ ^۸ تابع و شفه لا تفه اقام نك
 علمی صورتید

ما یسک اوتوز برخی کون اریند د لاندی آریچوب خانه لریه تجمع ایله خانه لری در و رخ و طهارنده عاز غل و طایه
 یایه ره عموم اهلای اسلامیه و عاکر شاهانه اوزریه طوغری طقوز کوننده برو و قوع بولانه محاربہ
 اسلامیه اوج یوز یلرمی دمه شریک و ایکی یوز الی بسمه مجروح وارینده اوج بر ایلی الی و فیات
 و دها مجروح و تلفات و ارایه وانه اطرافنی طاعنه اولسی و ارینی محلاته ایچر و نه هنوز کیریکه سی
 مسیله تمیله اکلا شله مدیفته بعده و قوع بولده جه تحقیقات نتیجه سیک مقداری عرصه قله هفتده سیک
 وقوعات اوله ره عرصه اولور

داخذه نظام مملکت و وار داد لایه ۱۰ صدرا نه علی تاریخ و اوج یوز اوده دمهت
نوموت تذکره نك صورتند

هادنه معلومه به دائر وانه ولايتقده اخيراً اللامه کی قطعه سفده کونفدا قنامه نك دمی صورت محلا لری
تسیر معاملات قومین افاده لایه لفاً صوب سامی نظام تیهیدیه بسیار ایلمه اولغله

صورتند

دوئی کومه قبه و بنجی لک الهافه کلمه اولامه عشیق قی سعدالدیه یا شا حضرتی بالذات کیدل اجرای
نصایح ایله اعاده التمسیدی بو کیم سرعت یدیده ارمیدل بر طاقی بنجی لک جرئت مفزده عکبه دمه بیلک
اطرافنی صا مسئله ایسه دفع ایلمه و صدقه تحصه ایند کلامی مستحکم خانه دمه دمی حیفایلمه دهانق
و متعدد خانه لرم بر خیلوا اشقی اولوب آتیه اتمکده اولد قندمه حال محارب دوام ایدیور بورا
ارطامه صریح یوز بایسی دهاب صابط ایله بر قاج نفذ مجروح اوج نفذده شهید اولشد یا شای شایلیه
بوجهری مشکل ایلمه دوئی کومه عودت ایند بر یلاسه ارادک کیمه وقوعاتی ایشیدوب عودتله بنجی لک
دیدر جرئتند اوانک ارضی محله لری اره نه کیدمک فدا ید بوندل م اطرافنی طوق تحت محاصره
الدقده خیر الخفله یا شای شایلیه و قوماندانه یا شارل سمدی اوجی م عزیمت ایلدی عرصه اولور

وامه والیسی

۱ صدرا نه علی

نظم

صورتند

بو کوئی وقوعاتک برسمی اولد نفذ عم قنامه نفذ اولد عرصه قلمشیدی سعدالدیه یا شا حضرتی اشقی طرفنده
محاصره ایدیلاسه عشاری تخلص التمسیدی ایسه فقط اشقیانک آلفی قوت و جرأت بناء تحصه ایندی
خانه لردنه طرد و دفع ایند کله خانه دمه خانه به مردل سیرا قندمه والیای آتیه و عصبه و قشایه
دوام ایلمه اشقیا کور دینی قبیله اوزرینه ترک ایلدی کی خانه لره آتیه و یروب چندق یقنده بوجهره
بر طاقم خانه لرم محذوف اولد و عکسک ارقسی نفقیاً هو و بخود کیمه و اشقیانک فور سوز التمه

ان معتقد و سولیکو مهور اولسونه اگر هیات سورایه کز هیاتکزی یالکذا الحمد بوله یلویسکذا فانغ و یلیسکذا
 رکح وارکه ارام دخی بوی بر وقوعات ظهور اید و جلد و بر وقوعات ارضوع و طرا بونه و سائر
 بر لرم ظهور اید و ان دقتی وقوعات دله استید اوله جقدر زیر ارضانده و اید کی متعدد
 ارمید ایله سکونه بشقه بر اولد یقنده ترک حکومنی اگر قابل اولس ان بول غرضی و اید ارمیدی اوزرینه
 دو که جقدر بنا و غله سزه نصحت ایدرم که آله تدارک ایملسکذا زیرا هیاتکذا آله ایله در از هیوه
 سلاع بولنامه بر لرم ارمید متفر اولمدا ایس دختی دخی از هیوه متفر اید و یلمسکذا یالکذا خریوت
 ارمیدی دختی هیچ مقاومت ایملسکذا قبول ایتمد یعنی هو دینه کلمسکذا و عدیانه و آج اولد و
 یالکذا هیاتکزی قوتار یلمسکذا لکه بو هیاتده قحط و برده قربانه کیده جقدر تبدیل مذهب کند و رینی
 قوتار و می جقدر ملحق ایس بوند و بر خانه بقار کی باقیور.

اهل سله طریقتده لهند قدر اخلافا یندم ایس عفو کزی دیرم عجبا بلامکتوب یازمد یفکذاک جینی اکلایطویم
 استرایس کز یازکذا است یازمیکز به سزه بلامکتوب یازکزدیو دایما تدار اید و حکم لهای رطایفا
 دخی حقکذا بلامکتوب برستی یا زمویر بلکه یا زمویر دیو کند و سینه ایملسکذا با س یوز سز صاع
 اولکذا سزه بون بشیر ایدرم که اگر بر مانع اولمدا ایس بر قایچ آید و صله سزی کور ملک سعادت نائل
 اولد جقم اگر اید میر اید ایس بود بقیمه بیه بوله جقم غایت ارز و اید یورم لکه سجد کز باز
 مظلوم دارد

مجمعی جمله دستر و تبلیغ جو رکز

امضا

برادر کز

سحاح علی شقیانه

۶

اگر داری طایفه کی شجیع یو رکز واریے
دھان طوریو رز لھادی ابرو کیده لم
قلب وقاعزده متحرک اولوب ورمختند
والجوه ترکدن بار بار لغه قایتو یو چوب کیده لم

۵

ایستاده لایق قطع اغلابوب
فغان طایغ و طایفه مرصحه کتور
بوفغان تحفیداتک ایچونه
طایفه برک بریو ره مرکز اولماید

۷

اسیر قالمیو بزم ایچونه ارتقو یول عبیدر
ای قهرمانه ارمید ارتقو اویا غلبه کند
و حیانتدنه تشویع اولوب
قلنج و اسلحه ایله الجیه ترک قایتو یو ریکاز

۷

یارب قلعه شجاعت القایله
سویله که آسمن ابداً یار لاسونه
ترکدن طوب تفطیر ییج اولوب
اگر بجهتد اتفاقه ایدر ایسک

۸

بلا خوف ابد واره لم
وطنک روحی محبتی سلام اولوب
و هدف مقصد من
ایستادنک صریح یا خود اولوم ایسونه

۹

اوکله ایس ارمی بار اعنی آمل
ارمیلکه کچی روح و یکی حیاه و بره لم

اوت ارمیدک امید بالک صریح یا خود هلاکدر ارمیدک یار و لسی بالک بواول جقد ارمید
بو یار و لایله یا معدوم یا خود اچیا اول جقد بزم ایچونه بوند غیری یار و ل انتخاب ایچک غیبه کند
زیرا بعد ازیم ارمیدک ترکدایله محبت اوزره کجی غیبه کند و بر قاع سن اول تحمل اینکادی کی بعد ازیم
ترکدن حقایت و خدایه تحمل ایدر به جقد ارمی سفک دم مآلوف اولوب ارتقو اسارت تحمل ایدر
صریت تخمینی ارمی نوجواندینک قلبده نشود نما ایدر کوکلمند و صریح ارمی قایله بر شمد
ای برادر راغماً اچت از م بولوب ییج کیمه اعتمادکن اولسونه کک ترک اولسونه و کمک

لکه ارشد بولی تحمل ایروب قویاً مأثول ایدر لکه بر کوه فتوحانه قزانه جقد در زیرا ارشدن امید
 دکل که و جده اند خدایه حکومتد الا کند ال دقندی اوزینه در اوت امیدن بالذرا اینجی جمعی
 قاطند ارشدن حقوقی کند و لرنده بشقه کعبه محافظه ایجه جکر کند و در طسه تختدین ارشد
 قلدیه بیه جکر و قاندرله لدرستی تمیزله جکرده است بر موصوده زیتره بزه جول بر دلیل و ثابت
 زیرا ارشدن قانی ایجه خلیع القدر بر حکومت شجاعت مقاومت ایملکه در زیتره برادرین
 طرفنده انتقام محمل آلتی بزم ایچونه جول بر سرند بزمه اند و نه عدت آلتی اخذ ثار اید جکر
 اوت بونوبهارم جمله ارمنانه انتقام دیو با غره جقد نه موطلو اطا که ملت صادره اوله رو
 مقدس وظائفی اجرا یتک اوزره سلاح طوفیه میدان یو ری جکر اجداد من بویله مقدس
 وظائفی هر و هر صدمه برو اولوغه اولقدی و بونک ایچونه تارخنده لکلی بر اثر برافتمه اولقدی کل
 بر آنده اقبال ایچوب بوی بر دنائی قبول یتیم جکر الا سلاح الهه اوله رو داولوم و یا خود صریت
 دیو با غره رو میدان محارب قوشه جقد بومده دکنز قود و رسوم و استیکی قدر با غروب
 یا غرسوه ارتقه کجه کندوشی دکلمه جکر استه بومثله آیده استیکی با زوب سزه کوندردم

صریت یا خود اولوم

فغانده و جده اند زبیه مرصه کلور
 یا شیخ ارشد بولافضل تحمل اید بیلور
 استه سفیل و طغز محبت قوتله بلا یار دعه تشکله
 سوزینی بزه خطاب ایدوب یا لوار مقده در

ای غم کوزل و سولیل و طغم
 سه دیکند ایچون کوله بکزر سک
 صندلی یوره کنده آه دانه بیقابور
 کدر و ماعلی عمرکی اها طه ایچندر

و طغز فغانده عکس اید صدا
 بزی او یا ندروب رفته کتور می
 اوله ایسه ارشدن سرفی اوله صریت بر در ارشد
 محبتله و طغزه جامی اولد

دو جواندینک قاضی ایچیه ایچیه ایچدی و صحابیز ارمیدلک باشه دنیا ده ایستدلمسه و اما لا کویطلمسه
فلاکند کتوردی و هلد برهوه فلاکند دخی چیقارمه افکارنده دیمجا برکومه اوله جهومی که بره اخذ قار
ایده لم انتا اسه اوله هقدیر و اول کومه یقیندر اشته بوکومه دیمجه در زیتومه در اول قهرمانه
زیتومه انتقانی المقدومه در اشته بوکومه زیتومه فتوحانه بایراغنی آیهوب بول شحاته و کوردی ایله ...
سلطان قاریو محارب ایتلده در اشته بوکومه ترک عسکری زیتونید طرفنده اسیر اوله قدی حمله ...
سلطان غفنده ننگ اندی بیر و چارده هزار قاهره اورو یا حکومتلرک مدخله سی استعما ایله ایله
اورو یا لیدایه سلطانک اشجواستد عانی قبول ایدوب زیتونیدی طوزاغه دوستورمک ایستور لکه
بر قویاً مؤول ایدر زک زیتونید بونده قانع اوله هقدیر سفیل ارضنامه اولادینک اینه و فغان
کوکله ده بیه کورطلکه ایلکه اورو یا حکومندی دریمه اویقوده عزلا یورلرایدی یا خود برقاج طبقه
یا صده لا غدیری قاره طقه استغال ایدیر لرایدی و یا خود برقاج نایجا تالیفی میدان چیقار قله
اکتفا ایدوب و یکدیگر بیه مجادلده طریلوب ترک وقت ویریدر که ایشتی ایوجه کورسوم شمدی ایسه زیتونده
بقلمجک علولغنی کورد کلانده تلاشه دوستوب اول علوی سوکدیرمک ایستور زبیا ایویلور لکه
بوکور ایشی مسئله نهم بول اور مانر طوشه هقدیر اگر اول ایله حکومند بوانشی سریعاً سوکدیرمکه بوش
اوله مزرایه بولوب بوشه اورو یا با انتشار ایدوب طوشدیه هقدیر اورو یا حکومندی ایویلور لکه ایشی
مسئله سی کندوری هقدیر حیات و صحت درجه بیه مسئله در اگر ترکیده بوشله یا سریعاً رفع ایلمکه بوش
اوله مزرایه بویوزده کندوریه م مهلاک بر تهلکه ظهور ایدیه هقدیر همدقه قدر بوکومه روسیه حکومنی
ترکیای صحابه ایدوب و همدتی سلطانک خدمت و بروب ارمیدی محو ایتلک اوزره دیعاده بر طاقم تعلیمات
کوندرا ایسه مقصدیه مظهر اوله یه هقدیر قزاقچی تواریخ عمومیه م ملعومه بر اثر بر اقمقدیر اگر بوکونه کده
زیاده بول بر دشمن و ارایه اوم روسیه حکومند سفیل ایشی قفقز بر دردی اغلا سومه قفقز بر دشمن مقاومت
ایسومه قفقز برینک محتمل لکن ذکر ایسومه قفقز برینک لاذب و ساخنه ضعیف ایتلک و عدلیه ایسومه
وقتی برینک تحقیر و استیزاسنه طیان سومه ارمیدلک باشه همد طرفنده تدبیرات و حقارات یا غور

ای سنانک ماعلی اولادی سزنده کوزل قوریر لر و مضرع منظره لر مئول ایلد یفکد حاله به سزه
شاقلو و حزنه الیزه صویر کو سزیم ای ارمید بز دخی کوزل یوزلو وضع کو کلاو اولد و کلاو
و کلاو به بر حره مترقب و جیاتنجو بر شمس بر او ضیا لر بی سلاطی امیدار ایله غروب یا فلا شمس
بر شمس صولوه ضیا لر بی کوزل و شمدی ایسه بر طلمت و مجور بز ای حاله ایلندر بو سطرلری یازد یغم
انامده قلمم یا رفقه سده فایض البیور و الم او یوشور زبرا و صفایه حکم منظره لر و لفت الیزه البیور
کوزله کوزلر خوف سزنده یوز اوسته و دوشوب با یغیه بر حاله کرفار اولور لر بر سده ده زیام به صافی
اغلوب کوزلر منک طوزلو یا شدی غیبت و حمله آجید یغیزه دلاره افیه یو و امیدوار ایدک که
عده قریب استراحت منظره اولد یله جکر لکه اسلک یحما غز مرصع سطرانک یاقچی کونشک ضیا لر سده بخاره
تبدل ایدوب با شخ اوزینه اصلحه کور یانه بولهد اتحاد ایلدی و با شخه صاعقه لر یا غدی بو صاعقه
ارمیدک صحایه و سید بر فده خالا کلبا لر بی و قونا قدی و سکه و ما و لر بی یا قوب و پرامه ایلدی و هیله
ضایفه اثری بر اقدی شمدی ارمید بر یا بقوسه کی انفا صده اوزینه اولد و یوب کندی شاقلی کوزلری
دریمه دریمه اغلامقده در دول طرفنده تقدیم اولانه اصلاحات به نوظه سی به سطرانده مضامند
دیله طرفنده کشیده اولانه تغرافد هوا دخی الدیفتر م طلمت قلبیه مز صولقجه یا نامه بر شعله ده بر اذ رفیع اولدی
لکه الی ولایته اجرا اولد یه اصلاحات قویاً امیدوار ایله کور یانه و صاعقه لو کونده نصایفانک
و مرتب خسته ساعده و ازها ایله مزیه بر نوبهاره منقب اولد یغیزه حالده ازهار و یا بر اقدیه خالی
بر صول بهاره راست کلدک لها ها ترکیام اصلاحاتی اول ترکیام که بانی اوزینه مرسلک ملائکه یا
کو تو یکده در اول ترکیام که اغزنده آتسه و علویونکو ریر و سفیل ارمیدک تر نمره سی اولانه مجهولانه
او موللری اوزینه آلوب خیزی طبرانه ایتلده در ای مجید بو کونه ترکیام یالکر ایکی شهر وار در که غصب
و غارنه صریح و ضایفه و جهار و قتل و قهره و لغز نوح غذاب و حقارت و چهار اولدی شهر در
برسی توقاد و دیکدی مکه و اولد یفکد شهر در بوندده ماعدا متعصب و راقص ترکلدک
غصب و حیانه سده او غرامسه ییج بر شهر و قریه یوقدر اوت ترک ارمنی معصوم با کره لرینک

والی اولوب برسدند برو امریقا ده بونامه والی عاشقیا به حاکم
 نام شخص طرفند و انده برادرری مانوق و قره به کونیه
 ارمنی عبارت مکتوبک ترجمه می صورتید.

۸ سال ۱۸۹۳ میلادی

امریقا ده لانه مرکز فالسده

حضرت برادرارم عاشقیا به مانوق و قره بت افندی

اولا اهل الذی سوال ایوب مأول ایوم که جمله احبا و قامیا کرله برابر صحت عافیتده سکن
 سوکیلو افندی برآید برو سزده برکتی اله مدیقمده اهل الذی ده بی خبر اولدیغی البت و خاطر
 ایدیه یلورسکن بلکه بو خصوصده شایانه تقیج بنم زیرا سز بی فراموسه انجمنه اولدیغی حال
 اهل الذی دأر سزده معلومات طلب اییدیرم بلکه دیرسکن که بر ایوم عمرمزم اصلا کورامسه
 اولدیغی برالم و محنته بولورز بو خصوصده حقن دارد زیرا بیکونه دکل که یالاک سز
 الا جمله ملتاسدن برالم و محنت ایچ بولورز له سز کی خفیفدر زیرا سز یالاک خوف
 و دلفتنه مخاطبه ایچ دوستویرمیکن که بزه بورام حال مجازنکی ایستقله غایت مضطرب
 اولورز عجب افکار کنی سوزامه ایوب هلاک ایتمک مید بلکه استیورسکن که به دوستویرم
 جیلد بریم و سز قورنله سکن اگر استانک شمدکی حال مجازنی قلمه آلمو درجه شجاعتن یوقه
 مساعد و یوریکن که به آن قلمه آلیم سزه اوله جمله ر اوله هوادند یا زارم که آنک له بر صغی
 سزی جانلا ندیوب و بالطنی هیاتنکی تحریک ایوب رخسار کنه کل غمخوری غایانه ایسونه
 لکنه ایوا بهرزه باد و سرت ویره چک برم باد و حزنی ویره یلورم و رخسار کنه کل ابره ای
 سرچکه بدل رخسار کنی سز یلورم و استدم که جمله احبا و اقربامزم بودند همه مند اولسونه

قوتیه سلك قوتی بول اولوب وانه ايجونه جا سيارانه چاشمقده در بنا و عیله ارزو ایدرم که
 کردهدی تزییدایدوب و وارطوسه و بروپ و ايجونده مخصوصی کردهدی تدارک ایدیک
 هیره ایلکه وارد و ابو ایلکه ایسه قسماً سحی و قسماً نوبهارم کوندیلکه هله مخصوصه
 و دایو و بدوی و یاریم ایدک زیا بوند غایت فداکارانه چالشور به تحذیلک نیرم
 اولوب بوقیسه روسیه م کجور ملک اوزره باکوی کیمک ایتورم اوراده علی الخصوص روسیه
 بشقه جتندزه ره دولور غایت اوچوز یعنی وانه اوده مجیدیه صایلو برره دولور اوزام
 اوج مجیدیه اشتا اوله بیلور اولدیفندمه کردهمک و وارطوسه و سرود و دایو
 و سائرله اقتضای ایله کوروب کیتیکمی آلوب نوبهارم کوندیره حکم و طایفه و نقید
 اولنامه بول داعی برره دولور ایکی عثمانی لیا ایلکه اورایه قدر کله بیلور اگر اشتا ایتک
 استرایسک بدو طرفندمه بطا یا زلوه اوزره کندوسه مراجعت ایدک بویله اولدیفنی حاله
 قوتیه ملک معاوضتی یا خود واسطه بیله غایت اوچوز اشتا ایدوب کوندیره بیله حکم
 و احاطه و اولامه مجتذزه ثابت اولوب لهنه که یا ايجونه استرایسک مذاکره ایتکده صده یا عیله
 واره صده بطا ملکوب یا زغفی م خاطرده هیفایلیسک اوج اغانک و سینه کر ملک کردهدی
 البت تحت حمایت کونده بولورل زیا آندک بولک سزه سولیکلی انده م سولیک
 و سز مجلس ايجونه کیتیک صده و آندی م دایما برابر کوقورمیلیسک سولیک قوتیه مزده انجینه حک
 بر سیدی اولسونه ای سولیکلر دوشم مارکار افندی طرفندمه صمله رفقا مزه خاصه سلام
 سولیک یعنی وارطوسه و سرود و مار قوتیه و دایو و اغوب و بغوصه و اسخدی اوتوقسه
 اولدیفنی صمله ارقا سدرمه اگر یکیده اعضا تدارک ایتکده ایسک آنده م سلام سولیک
 فاج اشخاصده عیامت اولدیفنی بطا یا زک بطا ملکوب یا زغفه استیکدم بطا کوندیلک اوزره
 و احاطه نسیم ایدک علی تبریزده وانه

امضا
 هاقوب . م . بقیه صایانه
 یتدیرم

یا زیاده ملکوتی دایر بورام بولمخنی حمله لغتوانده بولنامه بقا زار یا بخ فحاطور افندی ویردم
 و مرقومده بر توفیه نام الوب تدریده بوطنه یا یا یا بخ کونور دم روانده ک قومیسوند
 بخم ایچونه بر توفیه کلنجی دکیه نزدنده قلوب نقیبه ایتک اوزره کندوم سند قبول اولندم بونوفیه
 کلورایسه تدریده ک قومیسوند معاوتیلد و انده ک لهابت افندی ک کردلنده قدرتی اولانه
 اعضا طرفنده اشترا اولمخه اوزره غایت اوجوز صا تونه آله یلور ذاتاً اول اعضا بوطا
 طالب اولوب لهابت افندی یا بورایه کوندرسد سوله که قمتدین اکلایوب کندولیه بیلدیرسون
 ساطا سند یا زنده اولدیفتم مکتوبده بیلدیردیلم کی بیرون قالیونه بر توفیه اولنامه ره دولور
 و انده دکیه ایچی بیلدیردیلم کی بر لایه مال اولور ظنجه سزه م معلوم در که بعضدی بوندی
 بندنه استید بنابریم بونکتون دعا جیانه و احاطه افندی خطاب اولوب مکتوف ملکوت
 آید قدنه صده و احاطه کونرملیک و مرقومه لهنده که اقتضا ایدر ایسه مذاکره ایلد که صده
 بر بدو بر طرفنده محضی بزم ایچونه بر توفیه نامه المللیک یعنی بدو دیلمی که بوند رفیقدی ایچونه
 اسلحه اشترا ایتک مقصدیه ایرانه کلشد زیرا بدونک امضا سند ماعدا بورام بونفستک
 ارضی مقبول دکلدر اشترا بویه اولدیفنی حال اوجوز بر ایله اسلحه صا تونه آله موصوف بر معاوت
 ایدر جلد بومثللو بر توفیه مطلقا کوندرملیک سوله که بورام ک قومیسوند طرفنده بر توفیه
 آلوب روسیه کیده لم و اورام استفاده ایدر لم

سوکیو ارفدشم مار قوسیفانج مار لافندی
 سزکله کونرملکزیه مفارقت ایندیلمی عفو بوزرکز با اسی بوزر زیرا قلمز بر اولوب یکدیگره هم افکار
 فصلک ایشه دوام ایدر بومیلک بوقه کف یا ایتجه کز محول ایدر م که بواشیه عمه صمیم القلب
 مربوط اولدیفنک حال آنده کف یا ایتجه جلد قویاً اعتقاد ایتجه کز که سندی دشتاوه

بوتک اجناسی سنده طلب ایدرم ل تبریزده وانه شکی

امضا
سرهما . هافویم
واحانه افندی بوکتوب
اورالیاخ دکرانه ایصال
ایده سک
یلدیریم

چردوه افندی چردوه هیوانه برون دیملر

شمدی تبریزم قومیسیونمک نزدنده بولورم سزه معلومدرکه به اورام بولیفیم ائاده مقصدی اورام
قومیسیونده کتم ایلدم سوبله که بورام قومیسیون طرفنده اسله اشتراکتک مخصوصده معاونت
بولور اوزره اورادنه برتوصیه آله مدم بورام قومیسیون اقتضا سنده معاونتی وعدایدیور
بوسرلله که اقجه ی کندی ویروب اوچوز بهایله ره دولور اشتراکیده چک وانه کوندروب
سوبله که ایستیکری ر قالبوم ر تعبد اولنامه ره دولور بورادنه وانه دیکه ایلی بجه عثمانی
لیدای مال اولور بز اولا ره دولوری کوندروب صکه اقجه سی طلباید رز ر یلدرک
تعبد اولنامه ره دولورک اعلی جنسی وانه دیکه بر لیدای مال اولور واحانه سوبله که قیتمدی نی کرک
اسکله م که کرده وکرک شقه طابیده بیانه یسوم سوبله که بعده اقجه ی آندونه ایستیم
بنا ویکه ای سوبله چردوه بزم یجوم برتوصیه آله اوزره واحانه یله برابر اورام قومیسیون
مراجعت ایتمیکه سوبله که بورام قومیسیون امیده اولسونه که به رفیقم ایجوم اسله الطوم مقصدیه
بورای کلشم برتوصیه نامه ی ر بدوی ر دخی امضا ایتدیروب مکتوبه برابر طوغریجه بیایا یاخه
کوند میسک

جاللد افندی

اولا سزه بیانه ایدرم که به شمدی تبریزده قومیسیون نزدنده بولورم طرفنده اغا کیمانه و سوبله

اوراده سزه يازده هفتم کرد و هفتم بود دفعه يک ميسه برنگ کور دنگ بوراده روسيه دمه اوسته ر
 کلوب آله تدارکي ايجونه بوراده منتظم ماکه لرايله طولي بر فابريقه وارده نو بهارم التي يوز عدد
 بشریت پرور کله جلد ۱ سبو مکتوبی یا سا کورده و یا خود داسورده اخذ ایدوب اندوده
 له بریچی اکلايه پلورسک و مکتوبی اند واسطه سيله کوندر ميسک استيا قلو مکتوب سزه منتظر اولوب
 سزده نفع بر جواب مؤول ایدرم روسيه ۱ ارقد ستمزه واحانه یا خود اركه کوريشه پلورسک
 و بوندله کوريشه کنده مستفيد اوله پلورسک شالباغنه که ایسی الدمه بر اقمه سک ... طرفه دمه
 سخاو و دائل الهده سلام سويله و واهانده ۲ لهر و شاق ۲ براو ديمکدر غرضی اولوب
 سخاو راله کونوره سک بر کرده تشکيل اينديکي ايتديکن بلا تاخير آله ي اخذ ايديه جملک
 جواب سريعا و بر ميسک

امضا

لها قوب م. ر.

بلد يرم

کرد و هفتم برابر بفارستانی برایشی نو جهانه کلدی بوزاتک ایسی بدروسدر بفارستانه که جائز اولدیفی
 سهرته مئورینی ترک ایدوب وطنه یار دیمه کلدی داسو واسطه سيله بوزاتک طایفه پلورسک بوندنه
 هیره سی اکلايه پلورسک بیدر جملک هفتمه دخی معلومات اله پلورسک زیرا اوج طایفه کیدوب له شیه
 واقف اوله بلیمدر بقه امیدله اغفال اولمیه سز حدیث یا لکن جماعتک اغلاله مؤلدر اسکله لور
 و کندو کرد و هفتمه واحانه سيله کورنه کرکورک استدی که ره و دولوری روسیه کیدوب غایت اوجوز
 است ایدرک طاشاقه قویته واسطه سيله کوندره حکم رجا ایدرم که یدرمله هوسه کجوب برقمه که
 بقه لرکندوشی ایصید سونه سوکیلو دوشم به سنده هیره سی مؤول ایدرم اوله که امیدمی بوشه هفتمه
 له حال بر کرده تشکيل ایدوب سر کرده اوله سک جماعه مخصوص بیلدیک سرقیدی یازوبه دوشوبه
 و بیدر که بورایه کوندر سونه بوبی سرقید بوراجه الهیت هیره کسب ایتدیه بوندنه ایتدیه بیدرم

سبه بوند ايله قو طور ده كور شدم بوند اورا ده بر كونده هفتوا واصل اوله بليد بياحه زالد هفتا و قري
 اولكي مكنو مجده و واحانه و عطا ياعتم بوند قرو كسيده عبادت اولوب سكر كونه اورا م هفتوا
 مكنك نا ظري بونانه تر طنز يانه مفرد چك يا نده قالد يد بوند صكه بنم شونده بونده اليفم اونوز
 عدد تفك ايله بر قابج عدد ره و دولور لري قالد بر يوب وانه كلدير بلو طيانه جويج اعاد ذي بوند
 برابر كلدي اي دكرانه بوار ميا كرو هفده اولاندا كزي سي اوز رنده بر فتنك واردر و بريت يور
 نقتدرده يالدا بر عدده مال كدر بوخ م تقليبه كيدوب اعضا من واسطه بيله سكه مجدي
 استا ايتمدا يدي شويله بزده و طاشنا و قوميه سي كي بريت يور نقتدره مال كرو و نقتدر
 قونمز وارديو كوستر سوند صمله ما ملكدي لهر يلا يوب جمعي الداتمو ايچومه اورا به كلدير اوليه كه
 بوند ده الدانه سكر تر طنز يانه كير قور يك وانه اوينا ديفي اويخ قوندا شي م بورا ده اوينا دي
 لكه بونك كروهي وانه كلور كلور هفتوا نده خيلي بر مبلغ اختلاس ايديوب اورا ده قاچدي بوكرده
 هفتوا نده قيوده قيوي ديغوب چوردي سحدي بوند ده هفتوا نده كچه طعيوب صمله سي م وانه
 كلدير بوكرده هك بو قدر سنك ثمره سي اونوز تفك اوله بيلمدر بوند ده جويغي بشفك
 اولوب با قينك بر عددي كند و رينه اونه ليايه مالد به ساطا سده تيريزه كلوب اورا م
 ايكي كونه قالد قده صكه يوز التي عدد بريت يور تفك ليلاً روسيه ده كلوب به بالذات الجمه
 اوه نقل ايتيم ازار نهر كنار نده سبه يوز عدد دفي ايكي كونه صكه واصل اوله هفده به سحدي
 طاشنا و قوميه سنك قوميون نژانده بولوب م يا روسيه م يا با كوده ويا خود تقليبه
 قالد جفيم مقصدك ناوليفني صكه يا زارم سوال ايده چكك كه يدر چك كو نور ديك نوميه
 ناولدي تا سفا ايدرم كه بوزات حقن بزالد اعصه ايدك روسيه طور يراغي يدر چكي دشمنه ميد
 ويدر چك اسكي يدر چك قاطا سدر يدر چكده معمول اوله جويغي اختلا لده م اصول ايتلين
 باوه كه شربا غنده لا كروهي الدمه بر اقچه سنك سلاصه كلنج به اوكي تدارك ايده بيلورم باكو يتيكده

در بغر میانک قتل اولدیغنی ایتمدم و چو جقدن طرفند اولدیغنی سویندم اگر سه بویه شید
 یا به مزایه ک هیچ اولزایه بوی آردم کردلغنی بولدی بولیسک طرفند .. از ار کلیه سیموم ..
 چو سه سلام سولیب دیکه توهیه اتیمه اولدیغنی سیدی اونو تهموم صافدل اولدیغنی اچویه کندرخی
 چو سه سوره رم سخاوه هوجیه و قره کینه و مانوقه دخی مجتلی سلام سولیه

ایضا

سند ان هاقوب م. ب.

مکتوبک ادسی آنده کی طهرناوزره یا زکریا تبریزده هاقوبه و برطک اوزره .. بارومه ایسداکه
 و احسانه یدر ملا محبت اوزره کجلیسک آلیسه دخی سلام سولیب یوزیکنی یوسایله ساطحیه برادرره
 و اوغلس برادرره و علیا سنه و احمدی اونو تهمه اولدیغنی صمله مجده م سلام سولیه بارومه ماردره
 دخی سلام سولیب دیکه ایسی ترک ایدوب سزه شجاعت و غلظ ایسوم اله بانه اسخورد سیدی
 سلا سنده در کفر یا ندرک خانه م که موز یا نه م سلام سولیه م. م. یا نه م سلام سولیب
 دی که مسترک اولدیغنی سیده بالکجه سئلند اولسوم مکتوبده که تذکره ی خانه مده کوند
 مندر جاتنده بزه معلوم بر شقی بی هادی .. از اقاویه .. عکس صدف غازی کوند دم
 از میریانک مقبونی و اسوده اله سک تقطک ماکرخی کوزل حک ایتمم بومار که یکی تقطک
 اوزرینه با صلحدر ل صلی تبریزده وانه

سولیکو اقداسم اولیا یخ و کرانه

بوند به ماه مقدم کوند دیکم مکتوبدر مندر جاتنده سزده دخی محبت ایتمه ایدم شاهباغیده که ایسی عجا
 نه یا یدیکه اولی صحتک ایدر سک یوقه یوقه افلاک نه عالم بولیر ثابت میلک
 یوقه یوقه ارمیا قومیه سک اعضا سنده جمعی الدائمه کلیدر استه یوقومیه نلک احوالیه قوتی
 سیدی عطا ی ایدرم به سلا سنده ایکه اشو قومیه کردلغنی بعضدی ده بورام بولیردی

الدنه بر اتملیک سالها غیده که کرده نه اولور اگر دکرانه ایله برابر بوکروه متظلم بر صورت
 و بر مزا ایسک دای حاله نو بهارم به کرد همنه برابر کله حکم سندی کلوریم لکه دکرانه سوله که
 قور قیوب کندوکی ایچونه بر کرده تدارک ایتمونه اولیه که ایتمونه کرد قالسونه نه که یا یا رایس کترها
 بلا یا زکزی کیدوب سندی کردوله برابر کلاسه بفارستانی هاربتونه داغلی داسوايله کورسه اوکی
 کندو کردوله برابر کردوله ایله برسه که طرخمده دعوت ایله ویکرمی کسی اولسه قناعت ایروب
 کردوله برسدیروب الا تقویت ویر اگر سیمونک بوقیشده ایسی یوقه کردوله ایله برابر شافه
 کیدوب نو بهاره قدر ایسه عمارت کسب ایتمونه همنه کسب سنده برورده اولدییی مسئله طرشتی
 دخی کردوله ادهال ایده یلورسک اقربا کرده اسکله لی مانوقید دخی کردوله ادهال ایده یلورسک
 الحصل کردوله برابر رفقای تزییاتکه چالسونه منفعت برانسه کلا رایس یا سی یوقه استفاده
 یوقه قرانه جفک به کلا نه که سوبد ایسم دیگله ملیک کیدوب در داسودنه در ره دولور
 ایسه وال قویه ی مخصوص ویرکو قویو کرده کینه یله اسیر که یوب ویر ملیک بلوطیا نه یوب
 اغایه سوله که ارمیا لری ویردی تفتک ارفکده قالدی یوقه الدغمه ملیک زیرا بو ذات
 ارمیا قویه سی اعضا سنده اولدییی جمله سالاسده بر لیدی اتمام اصلا بنعله کور سندی واحانه
 یرو تناسه جماعتکله دلاده اولوب ایسه دلاده اول غیت اتملیک که ابروتک کردله
 طرشتی کردوله ایله برلشونه سه دخی اول کردوله کیر ملیک کوندر دیکم مکتوبی طرخمده
 سلامی تبلیغ ایدرک صاحبده تسلیم اتملیک تکرار کلا تنیه ایدرم که هفته در برکه اولسونه اسکله در که
 کوچک یا نه کیدوب مجلس تشکیل اتملیک سیک یا بر جفک ایسه اولیه که بطا سئ ایدوب بشفه نه
 یا ایدره سک و بشفه غید غزل نمره سی اقلطاف ایتمونه کو یو یا غنه کتا بنی الدکی یوقه یوقه غم
 بالطوم اوده غر و شبدل ایشو یانک یا نده قالور اوزومه قیبه لقدی اتمونر قرنا شانه
 دکرانه و سائر رفقا ایله محبت اوزره حرکت ایدرک و سرکره سوب که سکر غر و سه ایچونه ارقه
 دوشدییی ایچونه کندونه یوقه کوسشم قور قیوبه یولا بدل کندونه بر تومنه یوللاریم

تفکلی اعضا من واسطه سبله اوده عدد عثمانی لبرای استراحتی سوله که طاسنا قومیه سر
بوتفکده بر عدد اولیفی کی کند ورنده م دارد و کوسر سوند حال بولک طاسنا قومیه سی
بو نوع تفکده بی یوز عدد مالکدر و بوندی به بالذات بقه به نقل ایلمم بکره کردیم
سکدر عدد بشریت پرور و قرقه عدد قریب بر دنک و اوده سهره و ولور کتوردی ارتقه
بر دنک نوکندی متحد به صکره کله جلی بشریت پرور تفکک اوله جقدر بولک مسرور اولوب
اسیر ویر سو بیکر که کیدوب داسو و بدور واسطه سبله بوندی در دنگدی
استراحتی سوله اشجور بشریت پرور تفکک روس حکومتی طرفنده عا کریم توزیع اولنامه تفکک
نوعند در رفقا مژده برسی بوتفکده بنگار استراحتی اوزره کتشد بو نوعده
بیکر آل بیلور زیرا هر طرفنده لولوی لیدر یا غیر غنجا قومیه سی لهماه اولسه کی در
نیز معمولاتده اولامه سکدر عدد تفکک ترکده استراحتی وانه کوند ویدر اگر بکره م طوئله
ایو طاسنا قومیه سک ایس کرک مال و کرک جمعا بیول قوی وارد اگر استرایس
بود قیقه بوتفکده بیکر قوفو سادنه ترکیا ی نقل ایده بیلور اما نو بهاره قدر بونی
تاخر ایده بیلر ارمنی سله ی ناولدی استاجول و طرند ونده ارمنیده بیول تفکات
اولیفی حال هنوز بر غره کورغدی دوتم بعد ازیمه کند ورنده استراحتی ایملیز روسیه حکومتی
بوسله ده کف یالیدی ازار نزل بانده غنجا اعضا سنده بعضدی طویلوب نذرند
روس حکومتی قار شور طاقم کاغدر بولندی بونک ایچیه سحدی روس حکومتی طرفنده سید
تحریات دارد بولک بولک اوغلی کویک غنجا قیامه بخره ال وایا قدیله ایش آنکشد و جماعتی قانی
صول قطره سنده قدر دو کد پر ملک ایستور بولک جاییه یا بچیه بوزره جقدر ای سولک و اها
کند ورنی قور تارامه بزاو طلیز اغیار داما اغیار د اغیار د بزه غید یوقدر کرده اده منتظم
بر صورت دیرک و کرک سزه بشریت پرور و کرک لیدر شی کوند بولک جقدر کافی درک
داسو و بدور اطاعت ایده سکدر اسکله م کرده اده رابطه لک اولیدر و ماکری

بوی و احسانک کردیم بر قایم ره و دلور الطور و نوبهارم کوندن ملک اوزره باکوی کجک ایستیم
 اوزای قحطکم مجهولدر یا زنده آریوب هنوز هوای اطمینان موفقه اوله یلور ایسم ایوانلور و سزه و بریم
 جمله معلومات زیادته عاید ر مکتوبی سامویه و جمله رفیقان سزه و بزم صمیمار سوم اوقویلیکن قنقی طرفی
 استرایسکزیل ایدیه یلور سکر کافیدر که الدنجه سکر اوده دیسینه افندیله یول یول لهما باقی افندی
 بزم قویه قریبیا نیک علیهنده بولور و یه سوبدر لکده بواقفدر بود دفعه بزم کرد لکله برابر بفارستانی
 بدروس آخنده بر کج آدم کلدی بوزات بفارستانی بوزاتی اولوب و طمیزل ایستی ایدر کوتولک
 اوزره بفارستانی ترک ایغندر کیدوب بزم آسمی و برک کندیله کوروشکر بونظله برابر سلاج بیانه
 بر خدمتکار دی کلدی بوزاتک اوزاجه هور و زوی وارد بر طاقم ایستی سالاند و دار الفویه
 ساگرداند بر طاقم کویدر دی کلیدر کیدوب بر دالو و بدوایله کو رشوب لکده ایستدر کزیا یلور سکر
 رأیکزه موطدر نوبهاره قدر هور و سید اوله هور اگر باکوی کجک موفقه اولور ایسم سزه یا زارم
 و اگر مکتوبه بشه سید سوال ایتمک استرایسکزی مکتوب و احسان تسلیم ایدوب بورایه بلا و بر ملک اوزره
 فلامه اوغلی کیه سی بر تقدیر فالوسده کوندرسوم بوزاتک قویه مزک افطاریه دهان زیاده بقدر

لی مکتوبی تبریزده وانه امضا
 یر نفور

سویلو فیضم و احسانه
 سلامتده یازدیم مکتوب آریوب یا خود اطمینان یلور بزم لکده استر مکتوبک اله جفاده اینم جمله مکتوبم
 لک خطابه اندی آریوب صاحبیه و بره سک به شادی تبریزم طامشانه قویه سنک نزدنده بولورم
 استر قویه بزم هفتمده بدرجک قریبیا به کی اوحدی یازقلی بدرجک امیدیه الدنجه
 ارتقه بزم طامشانه یلور بدرجک قاطامدر سک ایدیه ایتمه ایدرم که اول کتابخ اینم قویه
 اغفل اولنجه سکر استر قویه نیک بوقدر سنک نمره سی اوقوز عدد ال ایستی بر دنگ و بر عدد بشتیر
 نصیر اولنامه تفننک اوله بیامدر بوندی وانه کور دیدر اوسته یا نوصی روسیه کیدوب استر بشتیر

لهم ما وهب الله لغيره من فضل الله به قاي بالدي به كفي وقاي بطور
سوش كجوب كندی بوند وانه كلك اوزه بول جقدید ظنجه اوتوزده زیام قزو قریب اشخاصه
مركب اولوب الكثیره اوسته یا توصلك معولا ننده اولامه اوتوز به عدد تفك و به قاج عدد و در
و به عدد دخی بشریه پرور نصیب اولامه تفكی كور دیدارسته یا بوفی تعلیمه كیوب اشجور بشریه پرور
نصیب اولامه تفكی آدمی واسطه سله سكه نومه یعنی اوسته درنده زیام عثمانی التونه استه انچه
استه بوقدر سكه نومه سی بود بول امیر لایله پرور اولامه كجندك یدنده اوتوز تفك انچه
بولور بوند بلك به طاقم سخته سوزله سزی اغفال ابد بیلور زلخه یا نه مفیدی لفتو انچه كندی
ناظر لفته طرد ایدوب سلاطینده بولور دی اورام بتكرار قریبیا فی الداعوه اوزه اور
طبایر كندی استه شمدی نقل ایدوب علم اعضا سنده بولیفیم به طاشاوه قوبه سكه ایشدی طاشاوه
تبریزه كیوب اورام ایکی كچه طاشاوه اعضا سكه نزدارنده ایکی كچه بولنده صكه كور دم كه قره باغ
مطرحه محمد فیوزده یوزالتی عدد بشریت پرور تفك ایغیر دیدر و كیوب ار از منزل كنارنده
بولامه برارده بسده یوزالتی عدد بشریت پرور تفك دها كوره جلد ارتوه بونری استه انچه
سزه قالور بوندی یا یا نه ار اسدكس اسخده مشهور برارنده در و كندوی بورام بورونك اغفال
بوزات دخی طاشاوه قوبه سكه اعضا سنده اولوب حكومتك بورام ك انچه بول فایزنده ایغیر
بو فایزنده انچه اعمالك ایچو بهیم ماکه رواردر و دمت روسیه لو اوسته در اراده دایم ایغیر
مقوم ار اسدكس بولوم بورایه كلوب كندویله برابر به چوقه تفك و بی ماکه لر ایله اند كور دی شولكه
بوراده بولامه به طاقم بشریت پرور تفك قوناقدی یا یوب به طاقم نقصانی املاییشوند به دالور دخی
سلاطینه كلدی و به برنجه ایب ابو كل بشریت پرور تفك كوره رك بود فعه طاشاوه كروهی وانه
كوره جلد اشجور مکتوب یازدیفیم اناده او طه رك یا ننده بولامه بر اوله در بدنك تفك حایز لور
بولور دنگر ایچو قوب سلاطین اوزاده به طاشاوه كروهی وانه نقل ایدوب جلد به بریم جقد

برونك تفكى دها يوقدر بعد از به موسيو تفيد اولانه تفك قوللايد هقد - بورام ايسه كوره يالار
روسيه لي ارميدور تيريز ارميدي بوز ووه براخلا فده بولورلر - اى ايشانه - به بونو بهارم
قويه كرده كيد هكلم اولورسم قالورسم باس يوقدر بو موصوده استايسك ي تفكي ايتا استايسك
مدع ايت بطا مكنون يا تفكي اولونيمه سك بزم - قالوست - ابراه كيد هكلم اما نه وقت كيد هكلم
مجرولر سمدى بزم بوطرفه اديسم - اراسك - خطا با ياز امضا

هاتوب . م .

سوكيلو ابراهام

سزك م بزم كى - دانشاي - ارموى - ديمكدر - قويه سي حقده از اعتقادك اولديغنده طولا
ظنه ايديرم كه انك قوتى كو چوكدر - لكه بخيارانه به لهرى راء الصيه كوروب - والامله طمى ايلوب
ررك ايلدم - بنا عتبه انك حقده سزه معلومات و بيرچرم اولامرم سلطانه واصل اولدو و لهندا سز
بالقول بر قايح كونه لهندا قريش خورمك اوزره اورياه كيدك اورام اوسته يا نوص ايله لهندا ياقى
سوال ايدوب لهندا ياقى كورمك ايتك بوندك - اوده بيسانك - هائيم قوتنده لرى ايلوب بزم
- طاشاوه - قويه سنده اولديغرى متافلى كورورده - اكلا دقدي حمله برآي قبول ايتديد و بى
موصوى بر خانه كونه ررك برر اورياه كلب بزمه كورشد كلانده صور ويدر كه سز ارميا قويه سنده
اويلوب طاشاوه قويه سنده سز اويله دكمى اطلال اقسام اولنجي قدر بو مصلو بر معمله م بولنديد
واقسام اولدوده بورام طاشاوه قويه سنده آدم واردر ديدرك انك نزيديه كيد ييلو سكر ايدير
بو تفكي نزيديه ايسه - با عده صاء واوان - ايدى بزيكيسانك هوليسه كيدوب اورام صفوقده
ولما شد اوزرنده اويومغه مجور اولدو - بوز بيقانك - اقامتلاهي مخصه خانه ايلوب بزي كورديكن
لهم آدم بزيه قويمى قريش صاهي - طاشاوه - قويه سلك اعضا سنده بزم اورياه طدي كمرى
اكلامغه بزي بوليدير و يانديه كور ديد بواعضا ايسه روسيه ارميدورده ايدى استاى برادر
ولهندا سز بزي بويله كساخانه طرايدوب اغيارده اولانه روسيه لي ارميداييسه قبول ايتديد

وانده ايرانه كيدنه اريندك رفقا من با زوقدي ملائيمه الله ايديدندك

صومنت منجه سيد

سوكيلو ارشاه

بورانك فابريقه لرنده دمنه اوسته بولونج بريسي ايتلا ايتلا اوزره بوراده غريمت ايندي پييده
بيدي يوزانسانيت پرور تفلك بوييري وچمله ادايتله برابر دهايكی بوراييكلند. بنا عليه طاشنا
قوميه نك قوتی هو قدر بو قوميه نك اعضا سنده سكر اوده كسي بورام بولونج وچمله سي وانه كلمك لتور
بورازد و ايجومه يكد بركينك باني قيرار لر داسو بورام وچمله سنده معتد و خاندانده بوكره
انسانيت پرور تفلك دمنه ر عددی بوزو و تدارك اولدي بو تفلك يکايچا اولمخند
صايرونه اولديني چترله كلمه صديكي يالانز هار وچخه ولفار ستانده يوز با شيلو رنه سني حارازاد
بدروس كلدير بوزاتي سويله بويله لغدي هور احتمال ايديكی ايجومه بوراده ستر ايدير
دعوى صورنده كرونده فاطمه شريفيه صاير بيا هور ايرام ايندي كه كرونده برابر اورا يليم
بومكوتوي ياز دقده صكه بل كه بالويه كيدرم رجا ايدرم كه واهانز كوزه دوبا الله
براقمه لك يكي تفلك اوزرنده يكي بر يارانه قلع وارج صرف هور اولمخند بوني به با عشم
بگوريسك لكه نكه انجم كه سه يا بديغم ايشي بگوسك يا يريم بوقد ريخي ايجومه يا ييلم ر ديغو بيانه
قل اولديني ايدوب هور سرور اولدو ساطانده لطيفانه ايدوب مکتوب ايله بوني اعلامه ايند بديشايكز
بوندن اميدي واپس هفده غايت يوكره نو بهارم هور آدم كله حلك تفلك بو ياريني بوراده
يا يورر اكر بيلمك ايتلا يسه صكه سزه يازارم به طاشنا قوميه نك يانده قاله بوردم
لكه بولمق يكي برادرم استجار ايدوب به آرسه اورا ي نقل ايتلا بزمكيدونه ساطانده
يكي بر كروه كلند لكه كيم اولد قديني ييلم ر صاير همنه در ايتلا راسد اكس ساطانده كوتوري

- ۶ .. قاطا نقه غوص .. احم ستغاری .. کفاح .. کرستا یورده محمد مجبانه دخی دنیور محمد دخی
یگرمی الیدر
- ۷ .. لها بایت .. نام ستغاری .. وارطانه .. مار طار و ترزیه دخی دنیور سیواسده کی
غبار قریه سنده اولوب متأهل وخی اوتوز در
- ۸ .. بدروس .. احم ستغاری .. کورکه .. کورک اشج دخی دنیور بوزات و انک ارچک نامیه
هزاره قریه سنده اولوب سنه ولادی در خاطر اولومور سنی تحجنا یگرمی دمت یا خود یگرمی
بالغ اولوب یوریدرینک بر دانه چک اوغلی اولوب ایکی همسیره سی دارد در معلوم اولوب زراعت مشغول
لکه میلادینک یک سکز یوز طفا به به سنک نو بهارنده زراعتی ترک ایلدی
- ۹ .. بول .. احم ستغاری .. اوقوغار .. سفازاریانه و بادیه دخی دنیور ارچک نامیه
قره کوندز قریه سنده اولوب سنی اوتوز اوچدر الی برادرند شجی اولوب معلوم و هفتی متأهلدر
۱۰ .. خورشید .. احم ستغاری .. مزدود .. لهویسیانه و کلوسیه دخی دنیور هزاره قریه سنده
اولوب سنی یگرمی به و متأهلدر ولدی اولوب برادرینک او تاخه سیدر تعلیم و صنعت کومور
کوزل کرده یلور طغوزخی و دخی زانده شما س یعنی یا یاس ایله برارکچیدر
- ۱۱ .. اونغانی .. احم ستغاری .. سرکس .. باغدیانه و سرکیانه دخی دنیور هزاره قریه سنده اولوب
سنی یگرمی دمت غیر معلوم و اوج برادرینک ال بولیدر
- ۱۲ .. لها قوب .. احم ستغاری .. قابلا .. صوغومونیا و کیدویه دخی دنیور چاقمایه قریه سنده
یگرمی به یا شده در غیر معلوم هفتیدر بونک در بر ذکور ولدی دارد

و بر یا نده م امری فادیه کونده یله کلامه تشویق نامه لر و بعضه غزنه لرله و بورا م ک امری فایر قسنامه
 میو نزلینک اغوا و تحریکات یله حاکم اولد قدی یات فسادینا ندی کونده کونده ارته کلمه لر فیه
 جفنده محصه سلامت اولانه نضایح مکرره نلک ذره قدر فائده و نمائی ندری کور یله ماسدر
 بورا م بر و قسنامه مذهبه سالک بر خانه یله ضریبیه اولد یغی جریله و جود در یه قطعاً لزوم محل
 اولیا میو نزلینک و انده قالدیلی و مطاب هاضمه خواج لکله یه الهوا و احوالی دولک
 مرضیه موافق و قدر قیمت تابعی مصدق اولاندنک انتخاب رعینیه معارف مدبر و عقلا کدره
 علی الدوام نظر تقیس و تعقیبندیه اوزان بولند یلمسی و آرمیه محکمی اخلاله و متحولانی
 تهدید و اضماره سعی اولدندیه نمائی عقلی با شنده اولانه ارمیدنک دخی نظر نقد تدبیری جلب انچه
 بعضه روحان مکررله فزایدنک سائره موجب عجزت اولد جود و جریله سندی جزیره چار یلمسی سکونت
 و موافقت قدیم نلک اعاده منه باعث اولد یغی صمله تدقیقات کذانه مزنده اولفله اولطیده
 لا ریحاً لا یسراً

فوائد السی

- ۱ // خایه و // بونک مستعار سی // در داد // در لاهابا سو و هو سیباغ دخی دیلور
 بوزات سیوا سده طائمه // و نذل // قریه سنده اولوب مائل و کرمی ایکی یا شنده در
- ۲ // هاقوب // اسم مستعار ی // موده // طالمه بوسود اوزانیا م دخی دیلور // بوزات ساجون
 قره چهارلی اولوب مائل و اونوز یا شنده در
- ۳ // هاقوب // اسم مستعار ی // با یقه // ابراهام و لا با یانه دخی دیلور بوزات مرشد اولوب
 مجرد و اونوز اوج یا شنده در
- ۴ // قره بت // اسم مستعار ی // واهه // لاه و ونونو بر قانیانه دخی دیلور مجرد و سی کرمی الیله
- ۵ // نفوس // اسم مستعار ی // دیکرانه // هو اکیمور // بار تا قباغ دخی دیلور سیوا سده کی طامیس
 قریه سنده اولوب مجرد و سی کرمی الیله

قصور اولیهی هفت صاحبزادگان خدمتکاری و نادیده طوغمه فقیر اولدقدندنه وانه کلاندرک هوخی
 بوشکده و اولدم اولاسی م نهی دست طاقده بولقدقدندنه و ما بقسی م اکثر مالک اولدیفی
 ذخیره سی قویوره کومده و دارلری قوموسی اولانه اهل اسلامیه دمه برسی نامه یازدیه
 بولنامه کرده اولدقدی بعضه حکومت مؤرخه معلومدر حال بولکه ولایتک ال معمر و آبادانه
 و صفت و محمولدار برلری بومه ارمیده اولدنه اولوب مه طرف ایه بر قحط اولدقجه ضرورت حکمری
 املاک خارجده بولاروق اقل قلیله بقدری محتاج اعانه اولدیفی و بالعکس زده م طاشلوق
 و قیاح برلر وقوه انبانیه مالک اولطیانه محله و راییه اهل اسلامیه اولدنه بولوب درجه فقر
 و ضرورتی ارمیده نسبة درجه فوق العاده م بولدیفی حال مسیوزلرک مرحمت انانیتک رانه لریه ذرقده
 اولومه مظهریدی ایشیلیمه کویله بولدمه اولطامنه واورتلفه التومه صاحبچارجه ایشار اولنامه سماجه
 بلیس ولای ارمیدی طرفدندنه م ایشیلیمه رک بریاندنه م اولایت خلقی فوج فوج وانه کلدرک
 مظهر معاونت اولیته نظراً شویسیوزلرک انانیته خدمت دکل امور اداره حکومتی اشکاله دلالت
 ایتلمده اولدقدی اثبات کلفتده و ارسته اولدیه کندی و کندی و تظا لهرایده ملک بد القصدیه صلیله بولور
 کردلرک مظالم و تعدیاتندنه مشکلی اولانه ارمیده ین کردلرک قرار کالهدنده مه القیدیهم لهر دلیو تعرضده
 معونه و اسباب رفاه و راحتدی عکمل اولوب اجمعی وانه مواصبت چا کرانه مزک ایشی کونی الهائی
 اسلامیه مخیزانی و عتائر اغاریه ایفا نصایح و تنبیها ت اولنمه و ارمیدرک م مرخصه بایملری
 و معتدات بونجه عصرلرده برو لستری معارفدی محافظه ایتلمک و سربستی آینه مالک اولطیانه برابر
 اسلام طرفدندنه کلیسار باید بولور و وقفه تخصیص اولنموی کل ملل قدیمه متبیه نکل نائل اولدقدی
 الطاف مرحمت کالانه مظهریتک قدرتی بیلیم لازم کله کلکی بر هیوه دلائل و امثال ایه افاده اولدیه
 ملک قدیم مطاوعتک رانه لرنده عدول و ملاحظه نصحت شناسانه دمه زهول ایتلمدی مقام
 نصیحتده بیامه ایلیمه ایدی اغیاراً عکسها نه افرادندنه برسی بهلا سبب قتل ایتلمدی و زریه
 نصایح سابقه مع زیاده تدار اولنمده ایچ دماغدی مطا تب حاضره در سیرله کونکده ضار آلود ایلیمه

طرفند نه اوج محله فرزند کشاد ایدله رک اعاشه اولدقدی والسه در پردکادی مشهور و مجموع
اولی وزیریه اگر بواثر انسانیت ایسه بویله بوقدر خلقی بویله طویلاویب نظام حکومتی اغلال
و اداره امور ایستال ایلمدنده ایفای محکمه اولدجفی و معنی بومورنک حال حاضرده دهها الهوه
مصرفه معموله کله کی انظومه دولتی فحشمی قونسلوسی معرفتله میسوزره اخبار اولدوره بویولورک
معینانه بوراجه قطع اولوب کویریه ذخیره کوندی مکه در مقصود حاصل اولدجفی اثبات اولمده موافقتی
بالاخصال بی دربی الهال قراماً والریه اعاده اولمده با سلاطین احمدی ^{طیلا} ^{طیلا} ^{طیلا}
جمع کن اقمی ایتمی محله سند فیم دولت مشارالیه قونسلوسی ایله بر و تسمیه میسوزرینک محالده بی مؤیدله
با قلمد قرع غولانه سنده کی عا کرکاهان ده اوج نفر اولدنده قراره ایله سحورلوس طعام آلمه اوره
مرکز قرع غولانه کیدرکه اولکدیه حیفا نه ارمید طرفلرند نه برنفلر قورسونه اولد و طی و قلمه نلک ندر
قبوی یا نده مبدن قریبی کیشنک محدومک یه ارمید جانغده قتل ایلمی و سهر جوایزه بوی قیاج
جایت و جوده کوتلی صورتله آرمیه مقرر تکرار اغلال ایدلک ایستامی و وقت اقسام اولد و کجه
برای قریب کجور ملک ایسمه مقوری عیدته تابع ایکی شخصک کجه لیه یا لیه یا و فراریه مجوریت و بره
بالاخره ایاقدی طونوب ایاقسز قاطدی و اولامه دعوت بناؤ با سه قلمده وانه کلامه مرزکی عیدتی
نیمی شرف بطل قوری با سه قریبی ارمید طرفلرند نه تهدید و اوج دهن سرعت قدر تعقیب اولغی و فقهریه
واسیک و درکمه و مخکنبر قریه لرینه عائرل صارقده یعنی جلب و دعوت ایتمه و در آه حال شهده
حیفا ریلامه برلها بور عا کرکاهان طرفلرند نه عائره تیه و وصایا ایفایله ایشک اوکی آلمده ایچ فی حدان
آسایشک دوا منده مخونه اولیامه بر و تسمیه میسوزری بوز مقدمه اعظام ایله یه فروری کشاد ایدرک
کویری ستمده هیچ بر کردیمسه اولامه ارمیده و معنی اموالند نه برکونا ضایعانه اولیامه و نه سندی و نه
کجه کوز موکده کویری بر عارضیه اوغرامسه اولاند و ارجیه قدر تعقیب و بر ملک التوند توزیع ایشک کی
سماحت نامحله نلک آتارینه با سلاطین اولدقدنده کویلو ارمید فوج فوج شهده کلوب طوطشدر
و بنا نلک لهر طرفنده اولدیفی کی بورارده ضی قروه خانه ل بر قریه نلک انچه بد می شی اصحاب املاکده اولوب

و نیمه بر یکی یعنی و قصوری نظوری و بهر دیده حمایت جمعاً اوج یوز سذک قصور نفوسی هادی
 بر قطعه اولوب الهالا اسلامیه نك بلك اوج یوز سذك قرار لاهی و له طرف التي یدی یوز سذك
 آنا تداریه اسلامیه به جامع ایدوکن و صدده مدینه رؤسای اسلامیه نك ارمنی طویل موافقه
 شورایه بورایه باید ردقی کلبا لاله الهالا ارمنیه به بورا لره دعوت اتیمه اولارینه و تحدیقه قدر
 عقدنده حمایت و صحابی مقتضای مردانگیه صایره به جهت الهالا ارمنیه به جهت اخیری سکنه
 اسلامیه به جابجندنه جزوی به حقیر لاله اجرا ایدیه چك اوله ایکی طرف الهالا اسلامیه به ارمن
 آیدله قار و کلیمک چوره دفعه لواقع اوله کلیمه بولیمه باند ارمنیدل ولایت داخلنده هائز اولدی
 اقلیت میدنده بولدیغی حال سوضع نعمت ناسا سائری کردلرک بلك زیام کو بهدینه کیمکده اولدیغی
 کویشدر و شوملا عظمیه البهم و سلطانده موجود و معصور بوطنه شهریار بلك کلیسای بهر جهه و قافیه
 میوموی الیه طرفنده وقف و تخصیص ایدلس اولدیغی و کی قصه به ایکی مرتبت مافنده لائمه اغراضی
 زبندده میوموی و صفوتیرنك انشا ایدیرمه بولدیغی کلیسا و کذا اوقاف مخصوصی بهر هاله اولونه
 ارا ایدیلور ارمنیدل بورا لرم ال قدیم اثر لری و انه کولی دروننده کی اختیار الهی اوز رنده منی کلیسای
 بونك دخی الهه نك بقیعه کی سنده واقع و سلطان قصبه سی مزار سائنده منی و امرای قدیمه اسلامیه
 عزالدیه شرن کریمه سی علیجه خاتومه کنبه بهر مانده بنا ایدیلکی اوز رنده محکول نایخدره مثبت
 اولوب و بوندنه شقه کرک منهدم و کرک معصور هیچ براتر قدیمه تذکاریه لری موجود و مشهور و کلدر
 حال بوکه و سلطان قبد سائنده اختیار کلیسا سنده و لها قدیم و اوزر لری آیات قرآنیه و احادیث نبویه
 منقوسه صار قوفایلر و مزار طائری حال باقی اولدیغی کی به کول کنا رنده منی اخلاط قصبه سی بوندنه
 اسکی ویدی سذ یوز سذك آنا قدیمه اسلامیه واردر
 بورایه مواهله کتر از مذم اموالی غصب اولدیغی بهر ایدیه دست یکدمه متجاوز کویلی ارمنیدل شهر دروننده
 ملتاشدی خائزینه ازدهام ایتدکلری کویشی و بوندلر و انده برکتب کنا دایدلرک ارمنیدل زلفدیغی
 فساد لاله طویلدرمه و منبرع مخمدرنده تبرید ایتکده اوز که برایشی اولیا به امریقا بهر و کنا به میوز لری

عسیدت خلفندنه بر جزو قلیل ایله ابتدائی محاربه د انجوه او توز ایکی نفری قوتیوب کچه نك فراتلفندنه
بالاستفاده وانه حقه فرار و بوغاز کسامه نام ارمی قریب قرار ایتمه ایدیم بوراده دخی شکی عسیده
منسوب رؤساده شویسه و جندی و عیسا اغارله افزادده برو و رسول و فلاح و عیدی
و بابا جان قوشونله اعدام و هیواندیه راکبا اخطا نام جبل رفیع صعد ایله برکونده اورام
عسیدترله محاربه د ورام الیدی اوزریه اورناتلفندنه بر شوره حاصل اولسه و بویکی فزایدن
قرار لاهی وایانده بو طرفه کجوریلانه آله و بیجا نك مدعی اولانه منگور بوغاز کسامه قریب
نزدنده ک هزاره و هوارنده بولانه دیدار ایکی قریه قلع ایله دروندنده اولانه آله و بیجا عتار
طرفندنه ضبط و هوارم ک کویدده یوز او توز قدر نك مواسی و بعضه شیبکی غصب اولمدر
شو شورشده اهل اسلامیه و قریه بر نفر شهید واده دمت نفر مجروح اولوب اهل
ارمنیه د یوز اومه اوج نفر مقتول و قریه نفر یاره لی و نظیری جماعتندنه طقوز نفر مقتول و کچه
بوفزایدده ارمه ایکی نفر نك اصل احمدی ایله نام مستعار لی و بعضنك سیوا لی و بعضنك
قره حصار لی و عسکی و دانی و رجفلی اولد قدی و سندی و متا اهل اولوب قلع هوجوم صهی
بولد قدی ناطور کند و اوز لرندنه بیفامه ارمی عبارتیه اسمی جمد و نك صورت مذهبی (۱)
رقمنی هائز اولد و ربط ایلمدر اصل اولد قدی آله دمه بسه یا طلار وال یا یوسی اولد قدی
صورت اعمالندنه ملی اولانه و اوزری .. تا سنا و .. قومیه نك ارمی هائز بر قطعه نك ایله
وینه او ستونده او ارمه محکول و بختد ره و دلو رندنه بردانی تقو عسیده یکی هیمه نك نزدنده الیم
محفوظدر و فی یومنا هذا ایرانه جهنده آله تارکله مشغول اولد قدی ناطور واندنه ایرانه کیده
ارمیدن بولام ک رفقا سنه یا نه د قدی ملا نیده الهه ایدیلاندن صورت مذهبی (۲)
و ارمی فام ک ارمیدده وانه ارمیدیه خطابا وار د اولوب در همت ایدیلانه شوییه نام لرک صورت
مذهبی (۳ و ۴) نومرد ایله اسیر لاجیه ربط ایلمدر وانه د لای ایکی یوز التي یکی اسلام

« دانی شیخ نوجوان »

برخی ای سوکیو انا چون بولهد کوه ایندی یک نه در بزی نهایتز بر طلمت استیعا باجمه و صبری
کوره کز زنجیر نمده اکر بوند نه خلاص اولوه ایندی ایسک امرایت بطا که ستمدید مسلح اولیم
اینجی لهنه قدر سمدی نوجوانم و سلاح قالدیر مقله کندومی افشاریده رم لکنه تخم قانده ایله بونورس
سوکیو و ظلم سربعا خلاص بولور

اوینجی مکتبه او قویوب شیخ اجداد من یو یکلری کوردیم یعنی « ما بقویا نه و دار طانه و داهانه »
بنده انده اکتال ایدرم سکوتایت ای سوکیو انا جهم محمول کی اغلام
در دخی التی یوزنه ظلم و تعدی کورنک حال مجاز کلمت در الحیه ترک قاعری امد که بزه
اولامک کرکدر برانه انا جهم به ص اولیم و کوجک جهرم تنوع اینجونه
بشخی خوسه قالدیه سوکیو انا جهم بر دانه چک او غنی نسو یه ایله سوبله که ارمنی نجیب قانیه
و ضعیف باز و سله ارمنی ملتی خلاص ایسونه

التجی کیت بنم نسلم اولانه اولادم کیت شیخ مبارز کی قربانه اول کوز ولی سنک و قاری جهرم کی
والنده که مقدس بابا غمی اوییم ایندی یک وصیت مبارک اولسونه وارمنی نوجواندی سلا اتباع ایسونه

امضاهور در خور هوز و فی

اوقوسه ملل خارج ارتحل تجا و زانه کمال سربسته اختیار اینجند ایله الهال اسلامه نیک مقام مقدس خلافت
کمال متاتله مربوط اولانه رابطه و طاعت و اتقیا دلری بیله ارنبدن سحر طات سر باز از و تجارت
آرینه شکانه لریه نظری قیدیه باقوب التزام سکوت و تحمل ایندکلی محققدر و قنایه ایکی صده
فصلکلی و باروت خدایه سی اوزریه ۲۰۰۰ علامتی جائز به آتشی وال یا یوسی نقشکلی و بیخته
وره و ولور بی جهل یوز نفه کزیده ارمنی فدایی ابرانک قور ستمدنه حدودی باطور میل عتیده
ایچر و سه و هول ایله محمودی قضای مرکزی اولانه سرای قصبه به دقیقه مسافرم لانه حاکم یتیه
طلوتیه قصبه به آتسه اجلا نه باسلامدی اوزریه اقسامه قدر سربده که عکسرها نوجوانم

منهاج حرکات کثرت از اولاد تعلیمات به اعلی و خلیفه و مؤدی به کارگزاری طبرستان و کوشانه وجود
دارم و غنم و موسسه و بتیس کی مواقع معینه همه و تخصیص انجمنه اولیفته محال مزبور بر بر
و صدقه کز به رک محل اولیفته تعلیمات دائره من ایفای وظیفه ایله متواریت بند لانه مزاوله
بتیسده مشهورات واجبات چهارگانه می ناطقه تعلیم بتیس لایحه مفصله یا ۳ مائو به لایحه نایجه
بایسته مقام معالی جناب صدیق هدیه عرصه و تقدیم انجمنه ایدک اوارالوه رانده کاهالایه
ایفای مضایح و تغییرات انجمن اوزره سرنامه لایحه چهارگانه مزاوله استغاثی سئی قیمازی شرف
موقع تعلیم اوسى اوزریه اوزره لفته قارک هوسه و یولاردی مسدود اولوب اعطاه مورد مفقود
اولفله برابر بریاندنم طویوب قار یا غمخنده و هوام بورا و فورطه شتله دوام انجمنه
بولدیفته برارالوه هوانک ساعده نه انتظار انجمنه و سهر لانه ناینگ اویجی کیمی برار هوام
کسیه کو طوی اوزریه کیم سرعت اوزده آتورالیه بوکلر یوله جیفا ریلوب و بریور کوئیده یول
آجدریلوب علی الصبح رضی کتلی بتیسده مفارقه وانه سخته توجیه عنانه عزیمت ایدیشدی
یول اوزرنده بوطنه اخلاط و عا دلجواز و ارجیه قضاری اهالا اسلامیه سنده یولورله
عنا رر و سانه وارمیدک ایدر کلوریه تعلیمات به دائره من تغییرات و مضایح لازم اعطا
ایله رک ۷ مائو به لایحه نایجه وانه شهریه مواهلت اولمیشدی بو ولایتده رضی مرکزده ماعدا مطلقاً
ظهور ایدنه شورشک شهرتیه اوله مصادف اوسى عموم ارمیدک بالاتفاقه عصیان حاضر انجمنه اولدیه
وال اولوب شورشک اسباب ظهوری رضی به ارمید طرفنده میدان کتورشدر سحرله که اوتدنه برار
ارمید سانه به یا قشیمه و صفت تابعیت و عبودیه هیچ بر زمانه موافقت ایدنه به جک بعضه
متبشر سوزاری مائو به لایحه نایجه نفس ایدرک سبکفزانه اهالا قرا به تحریک کی یولر لفتی اختیار
ایندکه به شقه شتاه قضایه کاهالایه عکس ترهان ضابطی قتل ایدوب جیدینی کوبره ایچنه کومصلک
رهجا و جنبه طایغ یولانده عکس ضابطه نفاذی اولدورمک و غنم راست کتور دکلی اهالا اسلامیه
بو جیدینی قتل انجمن دارمى لایحه آلام اولاد اسلامدن سخته و اصل اوله جیه برارم شورشیه

در بره رن رجعت انجند در ایندایم منکر. بنحی لرم که خاندن ده حصه مالک اولوب اوجیه کلامه عسک و الهالیا
یا قلاشدیرموب قورشو نه آتقده درلر میدانده بشق عریده و مرهاجمه کی حاله یوقدر ارجیه عالجواز
قضا لرنده بوکونه لئانه تفافنامه لرم بوالکی قصبه رضی بوکونه ارمنی فادی اولور و حادیه و شوریه طهر
قلدی کی و نفوسجه بر قایح تلفات و یغما و غنایم و فوج بولدی یایلیور منع و یکنی ضیق و صایای لازم
و قوی اجر قلیدی ارجیه قصبه کی بولون عسکرها و ارجیه عالجواز عسک اولدیغنده خارجده
جلب و سونی چاره لری دوستلیور خاره اوغرایانه وانه رسیدننه ذکور وانات ایکی یکه قریب الهال
خوفندنه انظرد و روسیه قوشلوسدیه اربقا میوزرینک خاندن لیه تدیجاً اجتماع ایندکندنه
بوندر طرفنده اعاشه لیه با قلمقده در و بوقیل اسلام خاندن لیه د النجایتمه دها بر طاقم ایمنی عالمه
اولفله بوندرک اعاشه لیه حکومتجه با قلمق لازم ایسه نه اعاشه و نه ده موجود یاره و ذخیره بونمقله
اجرای قضای عرصه اولور ل حدرایه

داخله نظام حیلله و ارداد لانه ۸ حدرایه تاریخ داوچ یوزبسه نودت تذکره نلک صورتیه

سعادتمر عبدالیه پاشا و ابراهیم و جمال بک افندی حضراته جابندنه وانه ولایتی داخلنده وقوع بولانه
تحقیقات و استطلاعات حادی تنظیم و تقدیم اولوب بانذکره سریه صدرتیه ای رسال جریبلانه لایحه ایله
ملفوظات صورتی شریع معاملات قومین افادیه ایله برای معلومات سوئی ل آصفان لیه ای رسال قلمنه
اولفله برر صورتی با لاجراج نظام حیلله داویدندنه ایقونیلده و اراوه ملفوف و مرسله نلک سه
اعاده جریطی باین

فریه عبدالیه پاشا و محکم تیز اعضا ندن ابراهیم و جمال بک طرفندنه اعطا اولانه
تقدیرک صورتیه

ع ۱۶ و ۷۰ لایحه نظام حیلله تعلیمات مریجه وانه ولایتی اسلام و خراسانه الهیه رضی تیریهات و تقریبات
اجرایجه و ولایت منکوم بر غنیمدی با ارام سنه چناب خلد قلیله تبلیغ اولور طرف سرمدی ایله
داخله نظارت معلومات و بیلند ل ۸ لایحه

دید تلفات نام صورتی

بوکونه دخی مباحده افتام قدر محارب دوام انجند دریه کچه فدائید کویدونه امداد الحسبه و قراقلقده
بالاستفاده دوتکی کونه اوله شیشه مقدا و لامه خا از بوکونه قوه الی شیر مشهور فدخیه احتیاط اولسه
اولدیفنده الیم ده بر مقدار اسلام شهید انجند در اریدونه دخی تلفات واردر عکس اهالا
اسلامیه یا طاعتیه واریدیه نصایح انجمله مشغول اولدقدنه جوره دفعه احتیاط سلاح انعامه
بنا عکس عاکرتهانه ده تلفات یوقدر عبثت خلقده بوکونه وانه تک نول بر قایح شخص کلیمه
اوله تجاوز حرکتی ایماء ایدر بر حال کویتامه مع مافی علما و اشرف مملکت جلیله افراد ناسه
تبلغ اولموزره ایقای وظیفه ایلمه و عثیده تدارک تلفات تحریک یازیه ره وانه کلمه ای اهل
دکله جکاری بولار اوزرنده که کویری بثرینه منع سرور لایحونه عکس مهانه اقامه اولمقده ایدوکی
معدود فوج الی حدیثه
سکری فرقه قوتانان یا وانه حضرت شهیدیه ولی
فریه شخصی فریه سعدالدیه نظم

داخله نظامیه سنده واردا و لامه حدیثه قایح وارید یوز ایلی نوری تکره تک صورتی
وانه اغتاسه معلومی مقده بوکونه دخی وانه ولایت بهر سنده النامه حدیثه قایح تلفات نام صورتی
تسریع معاملات قومین افاده بجه برای معلومات لغا فرستاده سو علی آصفانه لری قلمقله

صورتی

قعه درون که شوره ایلک کن با صد بلسه والیم قعه در سکوت دوام انجمله بوخند فقط عصیانده
دوام ایدنه ارید قعه تک بر سرعت خارج وایکی سرعت دور سن غلوه دیلا به باخیرم و متعلیم خا از
مثل محلا نده درر خا از لم خصه ایدنه ارید یخه رده و یا اید قدی مغالاده قور سونه آند قدی
محلا نده عکس مهانه تک کزدیسی له حال مخا طره دونه وایسی بستونه علو لندیر مکه خالا اولدیفنده
اطرافده منع تجاوز ویکه سوره با قلمقله در دویه کچه وقوعات اولسه و بوکونه بالاک
عکس مهانه خنه خا از یه وارنده که قوه غوطه نده تسلط ایدنه ارید اولسانه مدافعه اوزرنه ایکی تلفات

التذام قلله كلامه وقت و بصرت ارنه پلسته بچم يارده نامه قول ضابطه اي قلله رك خسته خانه به كور و كورى صوم
 برقاج كنج ايتيك بچه بوكرك ياره لي يا استرزا ايتي و بولي ارمني خانه ترك او كنده كجه بعضه سلاسه
 و عكر شاهانه اوزر ريه بجه روده تفك اتكسي اوزر ريه اهالا غلبانه كرك بر سوره قويمند با غلغلايت
 واسع و اطرافى طويراوه ديواله محيط سبك سبك خانه روده مشكل اولد يقدنه و ننه سيله شدره سن
 برجه سفلك ماف بولن يقدنه محافظه غايه مشكل و عكر شاهانه ترك يك زيام طالعنى برجه
 بعضه ارمني خانه ترك بجه روى يارى بيه قدر اوزرله رك مازغالاد يا ايتسه و او روده كلوب كجه
 عاكر شاهانه و اهالا اسلاميه اوزر ريه قورشونه انداخت ايدلده بولمسه ايدى بونرك قورشوندى
 الكذا ينكل و بعضا قورشونه معدنه اولد يقي بعضه يا و ليدرك ياره رنده چيفاريدلامه مريانه
 مبانه ربا غلغله بجه اولد قدى اتكسك بسه آتكي و روسه طارى سورده تفك اولد يقي طالع اولد
 اهالا اسلاميه الله ايسه اسكى قلنج و قول تفك و يشركى اتكسك عقيقه ديه بشق برشى يوقه و الكزنده
 صوياد غلغله الت مدافه مفقود در شو حال بولنامه ايكي طرف اهالا ارمن به ارميد طرف رنده و ديگر
 سيه باره صليبه سعت ديه بجه با سلا نامه سورسه عكر شاهانه طوفنده طويراوب قوشوم صويله
 سواقدم دور ايد برك اولنامه اقدام نموده سعت اوده بجه حتام بولمسه شوالله عكر شاهانه
 و اهالا اسلاميه ياره و شريد اولد يقي كى ارميد رده م ياره و مقول و ارايم مقدارى لهور
 اكلا شيه ماسه و فقط ليهى الى التمه نغده زياده اولمسي اغلب احتمالاتنه بولمسه اصل مسله
 بود قوعانده خبردار اولامه عشارك وانه طوط اولامه نه اجماع اولوب شدرك يك طالع بر وضعنه
 بولمسه نكلى الله و موجود ايله محافظه سرح مصادف اولميه مشكلات وضع مراجعات ارميده اوغلايله
 صغوبات شايسته نكل ايد و كنده بولمى حال طالع اوزره و انده شايسته اهميت بود قوعات اولوب اكر
 اوزارم مبالغه صورتده عكس اولور ايسه اعتماد ايد طالع و زرها زرها رلنده حركت اولمسي عشار
 رؤسانه با تلفات يا ايتسه و حيدى الامرى نظام امرانه م و صايباى مقتضيه ايفا ايتسه اولد يقي

معروضه فطانه ۱ صراره خلل
 ۹
 سزنجى فرق قومانده ياد رانه هفت سزنجى
 فريجه شرياريدنه فريجه ناظم
 شمسى سعدالدينه

د اخځه نظام پخپله سنده وار د اولاده ه همدارنگه تاريخ وايي يوه طبقه يک نورون ته هم نه صورت
 پورته دنده ظهور يده اغتسابه حقده وانه ولايتي والسي ايله فزيو سعادتمو سعدالدين وکړي فزونه توانده
 سعادتمو سخي يا سار حضا ته چا بنده مشدلاً لانه اېکي قطعه شفه لا تفراقنامه نکه صورتدي براي معلومات
 تريع معاملات فوسيون افاده پله لغاً اړکي سوچلا د اوريدی قلعه اولظه
 صورتند

بسه کومه اقدم اړخي مرخصي مقام ولايه وېرديکي تقيرم وجودي اولدي وچاره اخځه م دخي برودي کړيکي
 اکړادک هجوع ولسلته نه ايله اولد فدي دانه بر طاقم استا رانده بونجه وچاره سورم کړوب طولاسمو اوزه
 مخصوصاً بر طاقور مهور ايله لکه انک وجودي انظار ايله ايدی اړسي کچه مقام ولايت نه کور بيلانه
 لزوم اوزينه در دستايد بيلانه برار مني فزيک اوز رنده بر طاقم اړاوه مفره ظهور اېخنده و داناً ساقه
 اولدنه نهي د وکي کومه دانه حکومه جليله اجواب اړاوه توقيفي لازم کلمه بناءً حکومت دالده پله برده پاياس
 باندې بوليفي حال بر محل مخصوصه توقيف اولدنه چا ندي مصلحه ولساً شرايع پوراي چته رسالده وړه
 عايري اغضا ب اسبابه ثبت ايله اولاده اړيد بويکه وانک بلخه لکي المرافقه دور يېر چقانه
 عکسها نه قوني يوه وېر د وڅوړه لک ضابطه ايله برتقي اغېزه صونج جرح اېخند در قول طرفه دخي
 مقله بالکل ايله آتسه ايله اړي فدايد قايمه و بالذ هواندي اويله وړه دڅمه قاطعه هوانه ايسه
 خايقې اړغني نامه برار منک اولدي وانه خپله معلوم اولدېنده حکومت تعقيب مصلحه ايتک منفي بونهي
 ملحوظه بر زمانه وېر اېراندې امله وېچانه تدارکله حاضر لقمده اولد فدي الدوايد بيلانه اړاوه
 مانده اکلا لقمده بوليفي کي شوبه لقمه اړي کوسته کلمه لکي اطوار در شتانه ايله م حاضر لقمدي تمام اړيکي
 ايجاد اېنکده اولد فدي د وکي کومه وقوعاته ميدانه کور مشد در لقمه صباح سرعت اونده بلخه لرم افاميه
 اړخي اضاني چا رسوېکېکده لراکيه بوجباح سرعت در م قدر لقمه بر فزوک قصه پايچاسي وحي اتمکي فزونه
 بيله آهيلي سي بوندک دماغدنه ک فادي يک واضح کوسه ملکه اولدېنده عکسها نه طرفه

تزییات فسادیه در اثر تحصیل اولنامه معلوماته بعضه مطالعات جاری وانه ولایتند و در اولوب برصورت
سرفوار دست تدبیرم اولامه ۱۹ ^{مستطلا} تاریخ وایلی یوز یارمی دمت نوروت تذکره عدیه داورا کرمیده
ارسال جو ریلا نه تخریات مطالعه کنده عا جزانم اولدی ولایتک طردشاقه قومیه مسلکی حقن وبردیکی
معلومات طوغری اولوب چونکه بر قومیه ایله عیاج و قومیه یی بلق اختلاف بیقا موه قامه در ملک جدید
کوستمک سور قصد اجرائتک خصوصه دیره قدر بر فزوه اولدیفی کی مقصدی بلق کافیه و اختلاف
بریک سوسیا لیزم افکارینه دیکر یکم امتداد اموال اصون خلاف برارستانه حکومتی تشکیلی تشنه
خدمت ایتمکده عیانه اولنه و کجه عیاج و قومیه سلک ایقلع ایلدیک اعتنا شانده ارسیده متضرر اولدیمونه
بوسه صورت مالکانه اختلاف ایقانی طردشاقه قومیه در عیاده ایدوب عیاج و قومیه سی م بوطا موافقت و عیاج قیادی
طردشاقیانده معاونت دعوت ایله حتی بر آید نه بر و غرضی ایله تعطیل ایدرک عموم قومیه لره طردشاقه غرضی
سخنری کوندیکده اطلقه برابر وانه دار فزوم ولایتنده طردشاقیاندر عیاج قیاندوده دهافونی اولوب بوسه
ایقاع ایدرک اعتنا شات وانه دار فزوم واطه و جلب ولایتنده برابر ارسنی وقوعا ظاهر ایتمه وایضا
الهائیک جرأتندیه هنوز خلل کلمسه اولامه سائر محلهه جدا بیلده بولخه نظراً لهد طر فیه قوه القاب التزام
دقت اولخه موافقه قاعده احتیاط اولور ایسه اجرای مجاب وایسته رأی و ارام داورا کرمیدی اولغله

داعیه نظا نه عیله سنده وانه داولامه ۲۰ ^{مستطلا} تاریخ وایلی یوز طقاصه نوروت تذکره عدیه
محققانده النامه تفصافا درم سائر موقوفات دمت یار شایع ولایتک هیچ بر طرفه و فوعات اولوب بالکلا وانه عیله
متضرر سنده و کندی عیله عیله عیله نام رینک خانه نه کجه کجه مجبور ال احوال چند نفر ارسنی دخول ایدرک
او تو ز اوج لیدر سله بر سر عیله اخذ و مرقومی ره و دولور قویستونه جرح ایله فار ایلدیکدی و مجر دیک بر قاج عیله
مائراً وفات ایدوب متجاسر رینک در دست تحری بولیفی و مقدماتی فدا ایدی طرفه اتلاف ایدلامه
کشمه اوغلی استیانتک قانی اولامه کفرور نام سیر در صحت اولامه و عیله عیله فعل قتل اعتراف ایدیک بولسین
قوسبر لکنک در ویکانه عطفاً وانه ولایت بر سر عیله کشیده اولامه ۲۱ ^{مستطلا} تاریخ تفصافا درم از بار اولامه
و متجاسر لک بر همه حال در ویکانه جهت عدلیه تسلیحی ولایت جواباً تبلیغ قلخه اولغله تسریع معاملات قوسبون
افاده سله بیانه حاله ابتداء اولدی

نصارى فاجده بر ايشاي مرقوم طرفنده آتسه ايشي اوزرينه و ملازم موسى اليه و نوازنده محمد فاجده
قورسوندك تهلكه بر صورنده لقا كيسي در جريح بديكي واليم سرعت دهنه جريح را درنده ايشي لقا كيسي
آصحب خانه لنده جمع ايدرك عكر تالها نه و اقالا اسلاميه بخره درنده سباله رو آتسه اتمكه اولنده
و تفصيلات و تخرجه مالك بعد عرصه اوله عقد نه شكديك براي معلومات عرصه اوله

را خدي نظاميه سنده دار داوله ۴ حرمه اعلیٰ تايخ و ايكي يوز طقاصه

اوج نومرون تذكره ملك صورتيد

وانده ظهور را بدنه عا دنيه دار و لايت منكهون واليكنده بوكوني تايخله انا تفرافا مذك صوره تسريع معاملا
قويست افا حيله براي معلومات لقا سويلا آصفا لرينه اسرا و ولايت مشا ايرها جهابا و صباي لانه
اجرا قلعه اولفله

وانه ولايت عليه سنده دار داولوب را خدي نظاميه سنده با تذكره كوند ريلا ۴ حرمه اعلیٰ

تايخ و شفه ۱ تفرافا مذك صورتيد

بو كچه وانك بخره لري خار جنده كز مكه اولامه عكر تالها نه دوريه قوله نصارى فاجده ايشاي شقي طرفنده عكر منكهون
قولك قوماندانه مقرر ملازم ايله بر نفدي قورسوله مجروح ايمدنده صبايه سرعت اوج بحفده تحقيقات ايله
مقول ايكه منكهون بخره لرك اطرافنده و قبه در دنده سلاح سدي ايشي اوزرينه و عصب عبدالله
و قوماندانه يا شام حفا طرفنده لازم كلاله فقط ره طابور در قوله سوه ايديله رك و كندوري مذك
كيدرك منع و نيكه و قبه چايشقده در اريند خايريك بخره لنده سلاح اتمقه اولفدي و اسلاميه
بعصه خانه تسلط وقوع بوليفي و لقا يكي طرفنده چند نفر مقتول و مجروح اوليفي و تفصيل كيفيت
اقتام عرصه اوله خفي مذك و منه

را خدي نظاميه سنده يا زيلا ۴ حرمه اعلیٰ تايخ تذكره صورتيد

وانده كچه و اخيرا در هت اولامه اريدك استجواب دنده داور ريله خانه لنده بولامه اورا و محتوياته

و بوی اشرار که در وقت و علی الخصوص هنوز اصلاح هیچ محل نمانده بر حال حق بولنامه فرستد که می خرد از این
 منع غریبی جواباً محله بید برسد ایون جلب و لا یتک ۲۰ مکتبای تاریخچه لغتنامه اشعار و لغت
 و مرقومک فرستد غریبی محذور در عالم اولدیفی بیا نه ایله نظاماً اتخاذ اولنامه تدبیر و معاملات مصیب
 اولدیه محاطه آریته اعتنا و قتل احوال غیر مرضیه حد و نه میانه و بر لای ولایت مشارالیه
 تغافل جواباً از با قلمنه اولفله تسریع معاملات قومسین افاد و بیه برای معلومات بیا نه حاله ابتدائی
 داخل نظام بجهله سنده وار داولام ۳۰ مکتبای تاریخ وائی یوزکسانه ای
 نوزم تکره نک صورت

فهم یاسام کلامه قولش از منی کلیسا سده اجتماع ایدیه ارباب با سدن صورت استیصال دینه و آیه روحانی
 اجرامه تخصیص قلمنه اولامه کلیسام مذاکرات فسادیه ایچونه و قومی حقوق ایدیه اجتماعک جلب نظر وقت
 ببولند یفنده بجهله اولدیه لازم کلامه تدبیرک اتخاذیه دایره ۲۰ مکتبای تاریخ و یوزکسانه بدی نوزم
 تذکره عید داریدند و بطریق از میدان ما طبع و افتدیک بطریق و لای زمانده ایغنی از منی غرضه
 ارسال بدوب الدیه ایدیه مکتوبند و کج یولیس قاراندی یا جری ایله بطریقانه انجای ایدیه شخصیه
 عقدیه بطریقانه کوسدیه مصلیه دایره مسوول اولامه اشعار حال دستور بدند بجهله اکره
 رفته سو داولام رؤسای روحانیه ایله مکتب معتمدی عقدیه تعقیبات قانونیه اجاسی و دروند
 اورا و اشخاص مضره اولدیفی اتجار قلمنه معابد و مطابک تحریسی اولدیه واقع اولامه استیصاله اوزرینه
 مجلس مخصوص و کلا فرایله ایفا بیه یلانه تبلیغات سریه اقتضای بلندیه ایسی احوال مشروطیه نظاماً خواستند
 اسانده قلمنه عائد بر تدبیر اسلم اتخاذی لزومی تسریع معاملات قومسین فرایله بکره در حضور منی حضرت
 صدر یناهی عرصه و از با قلمنه اولفله

وامه ولایتی یولیس قومسیر لکنده ۴ صدرانه مکتبای تاریخچه الیه لغتنامه نک صورت
 دومه کج سرعت تحملاً دهنه بجهله رام لرنده قصبه بجهله سرعت مسافه بولنامه سزانه بطک ترلا سده نظامیه
 ملازم نمای بجهله افندی معنی عساکر نظامیه ایله دوراً کشت و کذا ایدیه صده در منی اشقیانده بجهله

کمال دقت و بصیرت اوستی احوه سفده لا تفرقه ارضوم وانه بتیس معون العزیز طبرزد
انفده سواس الیه قویه دیا بکر حلب خداوندگار ولایتیه ازبیده منفذ و صای
لازمه اجازتینک جواباً سوچای آصفه ازبیه ازباری تسریع معاملات قومیسوند افاده
قلعه اطفله اوطیه

داخله نظامیه سنده وارد اولامه ۸۸ ساله تاریخ وایکی یوزیمیه کی
نومردن تذکره نک مورید

۸۸ ساله تاریخ و یوزیمیه کز نومردن تذکره کی وایکی اوزبیه داعی مسوئیت صرکات منفذیه
و مؤربه صایبه قایم شغال سلاصه جراتدنده طویلا اخذ و گرفت اولامه اشخاص صفت اختصاصه
معاملات قانونیه سرعت و اهمیت مخصوصه ایله رؤیت نمیشی صحت ایجاب ایدمه مؤریمه عدلیه اومر قلعیه
اعطای لزومی عدلیه نظامیه و مؤریمه عدلیه نک احوال و صرکات متخادیه نظر دفته طویله
معاملات مه نک محرم طویله دوران اسباب نک اشکالی وایقای وظیفه نکاسل و رعایتی
کوریلاند اولدیفی تقدیرم صمانه بیلدیرسی خصوصی ارضوم بتیس وانه معون العزیز دیا بکر سواس
انفده قویه حلب الیه خداوندگار ولایتیه ازبیده منفذ اشغال قلعیه کی ایجاب حالک
مؤریمه صایته عرصه وازبار اولدیفنک تسریع معاملات قومیسوند افاده بیله بیامه و اشعاره
مبادمت اولدی

داخله نظامیه سنده وارد اولامه ۸۹ ساله تاریخ وایکی یوزیمیه کز نومردن تذکره
زیونیدل اوج یوزالنی نسف که وقوعا تدمه طویلا اوج یوز سکنه سر محفولاً مرکز ولایت واورامه
در سعادت کوندریه ال عفو عالی مظهر اولامه فرس مرخصی بقوغوصی فرقه کیمک اوزره مرسته کلر
فرقه کلیاسه مافرا اولدیفی و مرقومک ارمیدک ال مؤر مؤفقدنده اولوب سیکات سابقه
واحوال ها خده به نظراً فرقه کیمی محذوره سالم اولمه جفی مرسته منفذ و تفرقه بیلدیرسی

۷۸ ماسکلا تاریخچه کا تبتاً حضرت سہریاری عطاوا احمد عزت ملک افندی جعفریہ کو نندیدہ
تورنگ و داخلہ نظام مہیکہ سے بازیدارہ تذکرہ صورتید

دعا دتہ ایقاع فادہ سہی ارلاندر اکتیسی تکفور طہی اریندی اولوب بوندک قوم قیو وکدک باسا
وہمانہ م مقدری سہیکہ فریب و خاندرم و بیلا را اولہ رندہ مجتہاً سکہ اولدیند و خجانیاندر
کجہ ایقاع ایچہ اولدقدی اعتسا شاندہ دہا مؤثر شور شرک بوسہ اجراسی دیرہہ دایہ و مہور
و خجندہ سود قصد صورتلہ تشبات ملفتا راہی اجرای با شایانہ طر و شاقہ قومیہ سوسا اہل اجری
اولہ اوزرہ تکفور طہی اریندندہ بر خیلوسی اغفال ایچہ اولدیفی جملہ استیلا عاندہ بولخہ بار بوزرہ
مظومہ ارلاندر ضابطہ صہمانہ مملکتیہ اعادہ لریہ تشبث اولدیفندہ بعدا حکومت محلہ صہ بمقودرک
برا و جراً دعا دتہ کلامی اسبابک اشکالیدہ برابر اورا جہد بر قالیہ ایقاع ایچہی ایچہ تحقیقات
و تعقیبات مکملہ اجراسی ضیق مفروضہ بلیغات ایقاعی داخلہ نظام مہیکہ یا ایچہ اولدیفی معدودہ

داخلہ نظام مہیکہ وار دادلاہ ۷۸ ماسکلا تاریخ وایکی یوز ایچہ اوج نورون
تکھن نک صورتید

ایقاع فادہ سہی اولادہ تکفور طہی اریندی حقندہ اتحاد و اجرای یوزیدارہ تدایرہ و بوندک محلہ صہ بر قالیہ
ایقاع ایچہی ایچہ تحقیقات و تعقیبات مکملہ اجراسی لزومہ دائرہ سرفوار دایدہ ۷۸ ماسکلا تاریخ
وایکی یوز ایکی نورون تکھن عدلہ داوریدری صہیچہ اورہ ولایتہ لہمانہ تکفازلہ بلیغات ایقاعی قلمہ دادلاہ
الہ صہ جوابک م بقصدہ از بار قلہ جفی درکار بولخہ اولغلہ تریع معاملات قومیسون قراریلہ سہ
کیفہ ابتداء اولدی اولطہ

داخلہ نظام مہیکہ وار دادلاہ ۷۹ ماسکلا تاریخ وایکی یوز ایچہ ایکی نورون تکھن صورتید

۷۹ ماسکلا تاریخ و یوز سکاہ دہت قلمی تذکرہ عدلہ داوریدرہہ بیامہ یوز ایچہی و جملہ طر و شاقہ و خجانیہ
نامنہ فاد قومیہ لری طر فندہ بوسہ ایقاعی منہور اولادہ اعتسا شاندہ فرصت و ریظامک اوزرہ التزام

۷۷ ماسکلا تاریخ با بنیاد حضرت شهریار عطوفتواحمد عزت بك افندی حضرتیه
 کوندر بدله ورنال و مهوریائی حدیثیههای داخله نظامیه بایده
 تذکره نك مورید

طریق نامه فاضله ارمنی سود قصد قومیه نك شوالیه مؤریه نظامیه به سوء قصد اجرائی مجله نصیحات
 ملتک را از رنده اولوب بویچه دخی سرعت ارمایکی با چار بک کچه رن قوم قیوم بطریقانه کوشه سنده
 میخایلی کر فورک دلا تده مکر قومیه افرادنده برارمنی قوم قیوم کیسی قیدیگیلکند به مخبر او نك نام کسبه
 قحاطله ایکی اوج محکمه ترهکلی مورنده جریع ایرک فرایحه و در دست ثبت اید به یولیس افرادنده
 ارکوبی محمد افندی م اوج دمتال ره دولور بوشاکسه ایچ مومالیه طرفنده بالمقابله جارج مرقوم متااله
 ایلسه و مرقوم ار نك کیفیت جرمی کچن بطریقانه کلیا سنده اخفا ایلسه اولانه یولیس قومیری مایقار
 افندیك چار نك مختفی اولدیفی محلی مایبله با اخبار اجمه ایلسی طشتنه صنعت اید وچ حسن اوله ره و حاج
 ارمنیک لدی النخی اوز رنده ره دولور و بر طاقم فتکله ظهور اید رن تحقیقاتك اجاسه سارعت اولغنه
 و چهل اوله هویتجه نك بعد عرضی طبعی بونگسه اولدیفی معدومده

لا بنیاد حضرت شهریار عطوفتواحمد عزت بك افندی حضرتیه مهوریائی جناب صدر اعظمیه
 و داخله نظامیه ۸۸ ماسکلا تاریخ بایده ورنال مورید

وانك جانك ارغلی محکمه ارمنی مفیدیک خانه درمیه کچن بر طاقم مجرول لاسی ارمنی استقباسك دخول
 و مرقومك زوجیه ترهکلی مورنده جریع اید کلری و تحقیقاته و دایم اولدیفی وانه یولیس قومیر لکند لانه
 تخلف نامه و نه متبانه اولدیفی معدومده

فدیة بحاة ايجوه يا زيلاه كاعذله اعاده ايدليكي وكرجه سي ايله مادام مويه نك نزدا شفا ده قالدي
كوسنلده وشمدي كانبانا حضرت شرياري جانينده آلام تذكره جوايه موصيه م اشفاي مرقومه
قوه مسك ايله تعقيب نك قارينك اتلافني مستدم اولجفي بيايله تعليلي فرانز سفارتنده بيايله انقده
اولنه دايينك هائز اولديني الهية نظراً ذات سني صدارتيه بيايله بالماكره ورييله چك قراره كومر احيا
حالك اجرا وادع بده طرف عاجزي تعليمات اعطاي با امر و فرمانه لهجه حضرت خلائقياهي جارجيه
نظام مربييله نه جوايا بيلغ قلنقه با عالا ايله بالمخاره ايجاب حالك سرعت اجراي امر و اشفاي مرقومه
اولظه حكم امر و فرمانه لهجه حضرت يا در شهيه وكرجه اشفاي مرقومه نك قوه طماغ و يونانلي
قيافته اولد قدي صله اشعارات محليه ده ايج اولج م عرصه اولديني وجرله يالوه نك اورنه قرييله
جوارنده كه ارميدك بويولده چتر ترتيب ايد جكدي مستحبات واقعه ده وار با فساد لهدر لوشكل
وقيافته كيدرلي محلات قويه ده اولنه نظراً تعليمات مقتضيه نك سرعت بقيه و امر و اشفاي مرقومه
عليه جناب صدارتيه بيايله جويولدي

لانبانا حضرت شرياري عطفكوا حضرت بك افندي حضرتية زونك و طرف سمي
صدر اعظمي ايله راجه نظام مربييله تذكره ۷ ماسي ۱۳۱۱

يالوه صحر صبي مسير بران زونك زوجه سي قابل موصيه مادام مويه نك بر قايح فيقيله برابر اشفاي مرقومه طماغ
قالدي ليني زونك كترانه موصيه اولقيدي اشفاي مرقومه نك قوه طماغ و يونانلي قيافته اولد قدي
اكلايلوب مع مافيه يالوه نك اورنه كوي قرييله جوارنده كه ارميدك بويولده چتر ترتيب ايد جكدي
مستحبات واقعه ده اولنه نظراً اشفاي مرقومه نك او جوار ارمي فسادنده اولدي وهدر لوشكل قيافته
كيدرلي قويا محفل اوليغنده بويابده اجرا انقده اولامه تحقيقات و خريانده بوجرتك م نظردقه المعنى
و او جوار ارمي العاليينك احوال و حركات نظامت و تقصيات راعه التذره بولندي وده اجراي شقاوت
و مفسدنه ميدانه و بيلگي صخره ايجاب ايدنده و امر مقتضيه اعطاي مقام سمي صدارتيه بيايله راجه نظام مربييله
يا يلده اولديني براي معلومات معدود

اَسْبَابُكَ اَشْكَا لِي النِّمَاءَ حَالِيسَهُ وَ زَانَاً تَذَابُ لَزْمِ اتِّحَادِ قَلْبِهِ اُولَيْفِي مَعْرُوضَهُ

لَا تَبَالَاُ هَضْبَتِ شَرْهَارِي عَطْفِ قَلْبِ اَحْمَدِ غَزَتِ بِكَ اَقْدَى حَقْدِيهِ زُرْنِيكَ وَ دَاخِلِيهِ
نَفْسُ مَهْلِيهِ سَهْ تَذَكَّرَهُ ٧ مَسْأَلَةُ

دُوْنِي كُوْنَهُ مَا دَامَ مَوْنِيهِ اَيْلَهُ صَبِيهِ سَفَارَتُهُ بِاَسَدِ زَهْمَانِكَ لَهْمِيْدِهِ وَ كَرِيْمِي يَالُوهُ صَحِيٍّ جَوَارِنْدِهِ طَاعَهُ
قَالِدِ بِرَاهِ اَسْتِقْبَا جَهْدِي خِيَا قِيَانْدَكِ يَكْسِي اَوْلُوبِ لَهْدِ دِلْمَعَا سَدَمِ بُولُزِ جَفْنِي وَ لَدِي لَاجِبَابِ
بُو كِي اَسْتِقْبَا جَهْدِ لَرِي تَرْتِيبِ اَيْدِ هَكْسِي سَوِيْدِي كِي تَحْقِيقَاتِ جَارِيهِ دَهْ مَسْبَاهِ اَوْلُوهِ مَحْلِيْلِهِ بِالْخِيَا بَرَه
مَقْدَمَا تَخْرِي اَيْدِيْلِسَهُ اَيْكِهِ بِرِيهِ سَهْرَاً دِيْدِي كُوْنْدِ طِسَهُ اَوْلَاهِ يَالُوهُ دَمِ اَوْرَتِ كُوِيْدِهِ سَكْتِ اَمَقُوْمَهَا
خَا جِيكِ اَيْلَهُ خِيَا قِيَانْدِهِ اَوْرَهْ بَتِي عَدَا يَدِيْلَاهِ قَا رَهْمَاهِ فَرِيْنِ خَتَا رَاغُوصِ صَا رِيَاهِ وَ حَقُو كُوِيْدِهِ
قِيَمِ بُوِي صَارِيهِ مِيَالِ جِهْرِهِ لَ قُرَالِ يَفْلِي قُرْمِي يُوْرِي اَسْمِي جِهْرُولِ بَرْتَحْصِ وَ قُوِيْتِ جِهْ لَهْسَكِ نَفْه
اَوْرِي جِي نَعِيْدِ اَوْلَانْدِهِ جِهْ كُوْرَمِ قَا طَرِي كُرْفُوْرِ سَلَوَا جِيَاهِ وَ بِيْنِي فَرِيْنِ رَجَبِ اَوْنَهَانِ دَاوْرِي كُوِيْدِهِ
دَوْرِيَاهِ فَرَهْ بَتِ وَ طَرِ سَا قِيَانْدَكِ يَكْسِي جِهْ كُوْرَمِ اَرِيْنِي مَكْنِي مَعْلَمِي فَرَهْ بَتِ صَوْلُوْرِيَاهِ نَامِ تَحْصَدِ
و يَا هُوْدِ آنْدَكِ تَرْتِيبِ اَيْتَمِ اَوْلَيْفِي جَهْدِ رَاوْلُوْرِ وَ اَشْخَا صِ رَقُوْرِ وَ رَهْتِ وَ صُوْمِتِ هَكِيَا وَ اَجْوَابِ
اَيْتَمِ حَقِيْقَتِ نَظَا هَ اَيْتَمِ قُوِيَاً مَوْلِ اَوْلِيْهِ بَا رَ اَسْمِي يَالُوهُ دَمِ بُوْلَانِ اَزِيْدِ مَنْدَرِيْنِ بُوْرِيَادِهِ
اَيْجَا بَ وَ جِهْلِ نَعْلَمَاتِ لَا فِ وَ سَرِيهِ اَعْلَمِي دَاخِلِي نَظَا مَهْلِيْلَهُ اَسْمَا قَلْبِيْفِي بَرِي مَعْلُومَاتِ مَعْرُوضَهُ
مَعْرُوضِ مَعْلُومُوْرِ جَنَابِ صَدْرِيْنَهْمِي ٧ مَسْأَلَةُ تَا رِيْحِ كُوْنْدِ يَدَاهِ تَكُوْنِ لَهْ صُوْرِيْدِهِ

دُوْنِي كُوْنِي يَالُوهُ صَحِيٍّ جَوَارِنْدِهِ اَسْتِقْبَا طَرَفْنَدِهِ طَاعَهُ قَالِدِ طِسَهُ اَوْلَاهِ صَحِيٍّ مَنكُوْرِ صَحِيٍّ مَوْجُوْرِ بَرَانْدِ اَنْدَكِ زُوْرِي
قَابِلِهِ مَشْهُوْرِ مَا دَامَ مَوْنِيهِ اَيْلَهُ صَبِيهِ سَفَارَتُهُ بِاَسَدِ زَهْمَانِ مَوْجُوْرِ زَهْمَانِكَ لَهْمِيْدِهِ وَ كَرِيْمِي سَهْ تَحْلِيْصِهِ
اَمْرَنْدِهِ تَذَابُ مَقْدِيْنِهِ نَكِ اتِّحَادِي اَيْجَا بَا يَدِنْدِهِ نُوْمِيهِ وَ اَسْمَا قَلْبِيْفِي عَرَصِهِ اَوْلَشِيْدِي يَالُوهُ ضَا بِلَه
مَوْرَنْدِهِ بُو كُوْنِهِ اَلَا مَهْ تَغْرَا فَنَامِهِ زَهْمَانِهِ مَوْجُوْرِ اِلَهِيْكَ لَهْمِيْدِهِ طَلِبِ اَيْدِيْلَاهِ اَوْرَهْ سَهْ يَكِ لِيَا

اتخاذیه مزبور نك و دیدار كینك سالماً تخلیصی و کیفك بیدری از بد متدلفه و احتیالاً
 خداوندگار و لایبجیلله نه تفافله شعافله و باطلایه م معلومات و برلله اولهی معرفه

خداوندگار و لایبجیلله از بد بخای متدلفه ۲۰۰ سالک تاخید
 کیده اولنا نه تفافله نك صورتید.

مادام برائز وایله اوج کسی بوکومه صحره یقیه بر محله بر قاج شقی طرفنده قالدیرله و طاعه کو نور لیکی بالوه
 صهی مرکزنده برائز و اضیله الانه تفافله م بیدری و الهیت مصلحت محتاج ایضاح اولدیقی
 در کار برلله اولقه سرها تادیب مکمله اتخاذیه مزبور ایله دیدار نك سالماً تخلیصی و نتیجه نك بیدری
 الهیت اعلی اولور.

قره میل قضی قلمقلیله یا لوه ناهبی مدبریه ۲۰۰ سالک تاخید بایزاده
 تفافله نك صورتید.

مادام برائز وای طاعه قالدیراندك قره طاع و یونانه قیافنده اولدیقی کلامسه و مع مافیه بالوه نك
 اورنه کوی و جهاری قراسته هرکه ارشیدك بر بولده جهه لر ترتیب ابد جهدی مستحبات واقعده اولنظر
 استقای مرقوم نك ارمنی ارباب فسادنده اولدی احتمالا جالب نظر وقت بولمسه اولدیقنده تحریات و تعقیبات
 الا کون اجرا و مادام برائز و نك محافظه حیاته اعنا اولغی توصیه اولور.

ما یبه همیوم جهاب ملوک با کله بیلله یله مقام سنی صدمه عظمایه ۲۰۰ سالک تاخید
 کوندریلده و در نال صورتید.

بوکومه بالوه م صحره صهی موسیر برائز و نك زوجی قابله مشهور مادام مویه نك رفاقده بر قاج کشایله طاعه
 قالدیرلیق دار الانه تعراف اوزریه تادیب تخلیصیه نك اتخاذیه همیوم خداوندگار و لایبجیلله یله از بد متدلفه
 با تعراف معلومات و برللی بر کیجه صریحه سفارته با سه ترجمان موسیر ترجمانه چا کر خانه لرینه کلرک کدو
 نصیحه لری دخی مادام برائز وایله بر لکده استقیا طرفنده و در چا - تجاوز اولدیقی بیانه یله تخلیصی

عبدلہ و مذاہب فقہ مت و راخذہ فقہ متجلیلہ لریہ ابرو ابرو صورت مخصوصہ م تذکرہ لریا فیہ
برای معلومات معدودہ

۱۷ ۵ نوبت للعلیٰ تاریخ خصوص عریف و حضور معالجوں جہاں بندیت لکھی ہوئی ہے

[illegible]

معروضہ۔
 ۱۵ نیپال حضرت شہنشاہی عطا فتوا احمد عزت ملک افندی حضرت بہار، مسالہ نایاب
 گوشتہ پلا نہ عریضہ ملک صورتہ۔

مادام براثر وایله اوج کشتی بوکومه محملره یقمه بر محملده بر قایق شقی طرفه فایده بر یله ره لهاغه کونولدیکی
بالوه صحهی مرکز ندیه براثر و امضایله النامه تلف اقامه م بیلدیرلمه و اهمیت مصلحت بآر و سربعا تیدیکمله

سوشی قریبی نمائنده سلاح تعلیم و تعلیمی به مستقل بولنامه رسید طرفند به بالکصارف اوده ضبطیه به بر عتقد
 سلاح اتلشی و به دانك در برعم کلیسا سنده مختفی ارمی اشقی طرفند به لجن اوج کردن صورت و حیانه
 قتل را در جنگ جرح واکل فریسن ارمی اشقی طرفند به ایلی کردن کذلک صورت و حیانه قتل
 و دانك چاقل بند فرقه غوطخانه سنج لیلک نوبت و لطفه سی ایضا اید به ضبطیه نفی و زریه برال سلاح انداخت
 ایلی کی ظهور اید به فعلک جهانی که طرفند به اغتشاشای در عریده ایغمه اولاده طر و شاف قوتیه سلك مفک
 قتلان اختلالیه اولوب جانبد محال و امثال عیدت مؤثره اوله جهود صورتند جزاکوریه حله اولورالی
 بوسه که اغتشاشانک اوکی المومنه اوله به جفنده ماعدا رفیقده سود قصد اید به ارمی جانبد
 محوسیده بشقه بر جزاکوریه ماری مؤثریه ضابطه نك فتوریه و دهها طوعیسی اسلاب جرأتی موجب
 اولفقه بولنیفنده وقت فوت ایلیه رک اجرای ایجاب ایرادیر و تذکره لاله صورت مخصوصه طرفند
 صدر اعظمی به عدلیه و مذاهب نفه مت و داخله نظامیه لایه اشعار قلعه اولدیفی معدودند

داخله نظامیه سنده دار و اولاده ، ماسکلا تاریخ و ایلی یوز قریه
 نمودن تنک صورتند

مسیو به یوزور ره ویزه نك تحت حمایت اولور ایلی یوزکیده مرکب عقد اولنامه و یا با سدی داخل
 اولدیفی حال بر جهود رسید بولنامه بر اجتماعه الهام اسلام نك اثر تقصی اولور و وقوع بول
 قال اتاننده التمه یک کسک تلف اید لیکند به بحث اولمعه ای ختام اجتماعه طوبیلا نامه اعانه
 یک جزوی به مبلغ حاصل اولسه اید وکک ما سلیا شربند لکند اشعار قلعه بی خارجه نظامیه لایه
 با تذکره بیلدیر طکه و تلفاتک مقداری حق که بیانات اثر اعراضه بولنامه بالغاتده عبارت اولور
 اولیاده اجرا قلنامه تحقیقات اوزریه و بیانات مقدار حقیقی قدحیه مت مشارالیه اشعار قلعه
 تدبیر معاملات قومیسون افاده یله برای معلومات بیا نه حاله ابتداء اولدی اولدیر

جاء حقده معلومات و بره کلیسا خدمت بعضی تویج الحیسه اولدندی م تحقیقات واقعده اولدندی و بویلا
خط نامده ای یا سی مقدا عیاض قومی سی افرادنده اولدندی طویلا صابطه معمله کومده طامده
اورنگی اوخانی اولوب اسکار اینی اربا فسادنده بعضی نیک دلالت و توسطیه یا یا سی لای قبول بیطیه
بولمده و بمقوله اشخاص کسره روحانیه بوریه نیک یا یخت سلطنتیه م ارباب جهانیه ارا تهریز
و تحقیقات ایلدیه مساعد اولغی جالب نظر وقت اولدیه اسباب معروضه نظر بوندک بورام تقاری
اوریه جهته بناء مومی الیهام قدس شریف مستنده اقامه پذیر طک اوزره اورای افرامدی وینه
قوم قیو کلیسی اومه یلکده مانه مانوه ماریلانک جاء مرقومی کلیسا م کتم و احفا ایدندده اولدندی
دائر ضابطه چلبه قسب اولدندی تبعه اربانیه ده اولدنی مالیه دعوت واقعیه اجابت اقماسه حال بولک
کلیسا متولیکه و املا خدمده اجنبی قبول اولغی لازم کلور ایکنه اربانیه مرقومک صورت قیو محتاج ایضاع
بولمده اولدیفنده بویلا بدایضا حات لای اعطای صحت اینی یل یقلکه تبلیغات قطعیاتی نظایات الیهام
و بر یولیس قومیه سود قصد ایدیه جائیه محافظه ایله قسبات جهانیه اشتراک الحیسه اولاده مانوقه لایان
نظامت صابطه الترف لهما ایدیه دفع و افرامی بحیره اربانه سفارته تبلیغات اجرای جانب با عیالیه اشعار
قلمده اولدنی معروضه

لا یتأخر هفت شریاری عطا کلوا محمدت بک افندی حضرتیه و دیل و حضور معالی نور
جناب صدیقانی و عدلیه و مذاکرات و داخله نظر مجلیه لایه و ماسک لایه
کوند بیلده تکلن نیک صورتیه

برای اولد کلنجی قدر قومی طرفنده املاف ایدیلده مؤر صابطه دیشفه سوادیه سیه کرمی کومه طرف و سعادت
یولیس مؤری خلیل و صابطه مستخدمینده سزاده و قوم قیو یولیس قومیه مار قار افندی اید و ابر و حیاض
وره و ولور لرل سود قصد اوغرا دلسه اولدندی کی ارمز و مده یولیس مؤر لاندیه مفیدی افندی ایدیه
بلا و احاطه نامده باری طرفه قتل قصدیه بال سلاح انداخت و یولیفه ضرر اندیه اری بخانی کلوریه
مف و رفقای طرفنده عیالیه قریب قضا د ایدیه کسان سلاح استعمال ایله با سلامک قتل اولغی و دوانک

عکسهای طلا سه ایله رده جرات ایدنک ده جزا سر بر اعلیٰ مری لزمی ولایت مشارالیهها به جواباً
استقامت اطفله شریع معاملات قویسون افاصله برای معلومات بیا نه حاله ثابرت قلندری و طبعه

داخله نظامیه لایحه وارد اولامه ۱۹ ماسکلی تاریخ وایلی یوز اوتوریک

نومون تنهن نك صورتید.

دوم اقم قوم قوم پولیس قومبر لرنده مار فاراندی یا بازده جری صحنه یا خایلیک نام شخصک ره دولتی
جرج و ماریه تقیبه الی ال ره دولور اذاعت ایدرل فرایخی اوزریه مرقومک بطریقخانه کلیساده
نه صورتله در دست ایدلکی های نظامیه لرنده مرسل ریل شریع معاملات قویسوننده بالمطالع
بومقوله اشخاص مضه نك بطریقخانه کلیساده قبول و اخفای وقوع بولام مراجعت اوزریه ایکی صورتله
سامه قولدایلی بطریقخانه کلیساده حال حاضر کوی کویستنده بولمده و بطریق مومالیه طرفنده مقداغنی
مردمده کوندریلوب الیه بیدلامه و ۸ ماسکلی تاریخ با تذکره چاکری ترجمه سی ایله برابر حضور یغنی جناب
صدر تنلیقی تقییم قلند مکتوب اوزریه لهوزار ادم علیه صدر تنلیقی شرفور رود انجاسه اید وکنده ارجاب حال
تدار عرصه واستقامه قلند اطفله اوطعه

لا تباذ حفت شریای عطفوا صحت نك افندی حضرتیه و دیکل و حضور سی جناب صدر اعظمیه
و عدیه و مذاهب نظامت و داخله نظامیه لایحه ۱۹ ماسکلی تاریخ بایلامه تنهن لرن

صورتید.

پولیس قومبر لرنده مار فاراندی یا ره دولور قومبر لرنده جرج واری بطریقخانه کلیساده فرایده جاز صاصطک کلیسا
مخزنه داخلنده بکرمی دمت سرعت محافظه و اخفای خصوصه ذیمدخل اولامه کلیسا یا یا سرله خدمه سرله
تبدیلی صحنه عدیه و مذاهب نظامیه لایحه ارمنی بطریقخانه اجلاقنامه و صایایه بطریقخانه طرفنده
جواب ناماسب اعطا اولدنی مستحب اولوب حال بوکه جاز مرقومک کلیساده محافظه سی و فرای اسبابه
تره سی خصوصه یغنی صفا طور و آرسه و خط نامدنده یا یا سرل بالذات در عهد ایدرل کند لرنه

اوتورده بر ایقاع جهات ایدمه اربا فسادده فرجه یاب قرار اولاند بطریقخانه کلبه دیرارسی
 کلبه ربه دخالت و کلبه یایاس و خدمتی م بوندی بالا حفظا محافظه و صحابه ربه و قرارری
 اسبابی تریه و امضاره سارعت ایلکده بوندقدینه و عبادتخانه اولامه کلبه لک اربا فساد
 و جهات یانه مجا اولسی و تقیقات مذهبه ایله مکلف بولامه کلبه یایاس و خدمتده م ارباب جرائم و تقاضا
 صحابه و محافظه ایله امالی خونه نلک جرائمده خدمت ایلکی مناسب اولمیه جفته و بوجالک دوامی معامله
 و تقیقات ضابطه با اشکال ایدمه جلک بنا و ذکر اولامه بطریقخانه و کدک یا شا کلبه یایاس و خدمتده
 عاجلا تبدیلی صحت بطریقخانه به تبلیغات قطعه ایقاعی مخصوصک عدلیه نظامیه و کفایت صوابیه
 امر و اشعار و یولی و ابته رای سمدور اعظمیده و اوطبع

داخله نظامیه و دار اولامه ۹ مسلسل تاریخ داوچ بوز اومه

نورون تنه نلک صورت یدر

چورده مرزده فریخ ماه حالک در دخی کون صبحی عسکرفوق طرفنده برسی قیدمه جفته به وره و دلو فستکی چهل
 و بوز البسه یی لاس و با شده سابقه اولدیفی حالک داوچ شخصه تصادف و مرقومونه تعقیب ایلسمه ایسه فریه
 ایچین بر خانه به التجا و خایلی وخی طاسه ایله تعقیب عسکریه به رایدکلی جهته طابوریکلی خایلی
 فریه نلک لازم کلامه محله ریه نقطه لرا قامه اولدقدمه صده ضابطه مغوری پولیس قومبری و معیت موجود
 به لکده فریه عزیمت ایلسمه و فریه نلک ایدر و کلاندرله مختار و اختیارری جلب ایدرک مرقومونک سرکیزانه
 کور اغوب و سابقه مدره اصحابنده سلوکی کفرور و دلی هابی نام شخصه اولدقدی اکلکمه بوندده
 کور اغوب در دست ایدلیدی کی دیرلریک دخی ایرتشی کونه قد تسلیم ایدر جهته کوی مختار لره ایدر و کلاندری
 طرفنده تعهد ایلسمه اولدیفی الهه ولایت بهر سنده کیده اولامه ۹ مسلسل تاریخ تعصافنامه و طایفه
 اولسمه تسلیمی فریه مختارانه طرفنده تعهد ایدر بلال و دیرلریک شخصه عقدنده معمله قانونیه ایقاعی و شاید
 بوندی قاجر مشدایسه تعهدری خلاف بولاندرک در دبله جهته عدلیه قیامدی و بوندی تعقیب ایدر

د لاندې اوکړه او تورمغه اېکه برابريک ره وولور انداخته قومبرومى اېده صريح ايدړک فرايدېکي
 و تعقيب يتسه پوليس مؤر لړنه د الخيال ره وولور انداخت ايدېکي و هوښي روم کليسا هوا ته
 مؤر به تعقيب نک اوکړه غايب اړيدېکي و على العجله اجا قلا نه تحقيقاً نه نظراً خارج مرقوم صحايم
 نارنگي فوره سرکه يازمې جراغي اولوب بدمي طقوز پلارنده و هاپو نه مانده بوليدېکي شمسى آله
 الاله وزيالوده سفار اوليله خارج مرقومک د فقه فوت ايدېکي درسته عايد تاييدک
 اجا نه سارعت اوليدېکي معروضه

لا تبا لا حضرت سرپاري عطا قلا احمد عزت بک افندي حضرت به

۱۷ مسلسل تاريخي يازيله معرفه نک صورت به

د دمه اقوام قوم قوم پوليس قومبر لړنه مار قار افندي يا جمع و مؤر به تعقيب به بهال آند ايدړک فرط
 فرا اړيدېکي و تحريه سارعت اوليدېکي عرصه اوليله يازمې جراغي صحايمه صا بيلک نام ايښک
 بطريقاً نه کليسا نه انجا و د حالت ايدېکي و پدنه اېکي عدد ره وولور بوليدېکي هارم کليسا نک مخنده
 مختص اوليدېکي تحقيقاً کلايله ره و بطريقه نزيده هيت تحقيقاً کليسى کونديله رک خارج رک تسليمي طلب
 اولنه مقابل بطريقه طرفنه عدم معلومات بيا به و تدارک رئيس مومى له کونديله رک خارج مرقومک
 صا بيله تسليمه اصدار الخى اوزر به اصولاً بطريقک موافق اخصال اولد قنده صده منکو کليسا صا بيله
 باله هول خارج مرقومک ذکر اولانه مخنده آند بيله ره و باب ضبط کتوبه رک تحت توقيف الديله
 اوليدېکي معروضه

مقام سمي صا بيله يازيله ۱۷ مسلسل تاريخي تذکره نک صورت به

پوليس قومبر لړنه مار قار افندي يا دمه کچه جمع و تعقيب ستا بايدم مؤر به صا بيله اوزر به بهال وولور
 انداخت ايله فرجه باب فرا اوليله و بطريقاً نه کليسا نه د حالت و انجا ايليه يازمې جراغي صا بيلک
 نه صورت له ايدېکي و درمال کتوبه عرصه اړيدېکي معلوم علماً في متباهيدى جويليدېکي اوزر به

آنچه و سنده کی با عجز سنده عسرت آنکه و یکده ساعت ایکی بجو مورنده اوج ال سلاح آنکه یعنی آنکه
 القیمت و بریب طیشا رو به جیمه یعنی سولمید.

جربانه بدنه تحقیقات نه کیفیت معلوم عالی منصرف اگر میدی جو یله یعنی و جمله مقتولك قبل الوقات
 در بخا و رانه قایمانه سرکز جرایمید در دینه و مرقوم قایمانه سرکز قره بدنه بقه او شایع
 مرقوم دخی ارمی مقدر لایله روشیه قافسی و کتخا و ارطانه ایله در صیفجه کور یسوب جمع کون در سر
 سرکز قره و ده ها چنده یگیری دقتند در قولای قولایه قونوشه رو بر جیمه سرعت صاده قره بک
 میدانه ها و یسوب کچ سرعت اوچده سدر حال ایله اقامتگاه عورت ایتمی و با بالفی سرکز طرفنده
 اید یلا نه نصایحی عدم قبول ایله قومیته لرله کور و شدیکی سرکز یا نه یمنه و میخانه در سرعت اوچده قند
 برابر بولنده عسرت ایند کله بی مدارات ایچونه سولیدیکی جور طبعی اورامک باطو اچره قره بی اصلا
 طایفه یعنی سولمید و لایله مرقوم در سرعت اوچده کیف حالیه دکانه کلوب یا نه یعنی بد معویسی سولیدیکی
 قره بک انکار ایتمه و سترایه ایله چور و دفعه کور شمس اوله قدری عالم مرقومی طایفه ایتمه نظر فعل صبح
 و قتلک مرقوم قره بت نام دیکار شان طرفنده ایقاع ایلمه اولدنی شهر سنده و ارسته اولدنی یعنی
 میخانه بی قاضی قره بت سرکز و دار طانه ایله قره بک بیلها ده یا دوشلقد بی کتم ایتمدی فعل قتلک قره بت
 طرفنده وقوع بولدیغنده خبر دار اولدی و یا خود بالفعل قره بی ایقاع جرمه سور ایند کله و در خط
 اولوب لهار بک حقه معمله قانونیه اجرا سترم بولدیغنده کدوری موقوف اولدندی و بولنده
 او را و تحقیقی مربوطاً تقدیم ییلا ه سولیدی قلمسه و مقتضایک ایقاعی متوقف رأی صاحب اگر میدی
 بولمسه اولغیه اوجط بده

کتابخانه حضرت شهبازی عطا قلاو احمد عزت بک افندی حضرتیه

۱۲ ماسلا تاریخ یاز یلا نه عربضه نك مورنده

بوکومه اقسام اوستی سرعت او نه بجو رام لنده بولیس قومبر لنده مار قار افندی قوم قوم قونوجی حیدر

İKİNCİ BÖLÜM
İKİNCİ CİLDİN FOTOKOPİSİ

ERMENİ OLAYLARI TARİHİ

II

Hüseyin Nâzım Paşa